91-4
L 75

Ls 10.—

J. DĀVIS

MANAS GAITAS UN ATZIŅAS

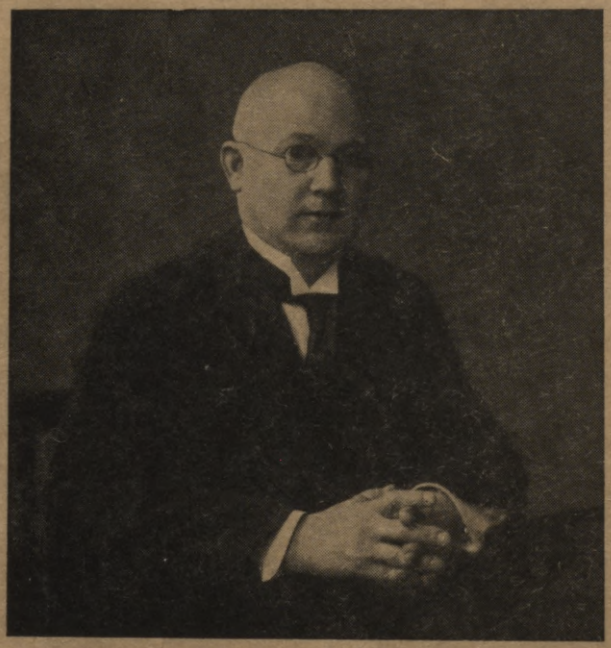

Nāvīgi apvainojumi un jauni vajājumi ir priekš katra, kas negrozāmi cenšās pēc vispārīga labuma.

Kr. Valdemārs

Bulduros, 1938. g.

J. Dāvja izdevniecība, 19. līnijā № 1. Tālr. 212

G. T.
91-4
L 75
L
37

J. DĀVIS

MANAS GAITAS UN ATZIŅAS

Nāvīgi apvainojumi un ļauni vajājumi ir priekš katra, kas negrozāmi cenšās pēc vispārīga labuma.

Kr. Valdemārs

Bulduros, 1938. g.

J. Dāvja izdevniecība, 19. līnijā № 1. Tālr. 212

LATVIJAS VALSTS
BIBLIOTĒKA
91-9.144
03070099403

Valtera un Rapas
akc. sab. grāmatspiestuve
Rīgā, Brīvības ielā 129/133

1. Vecāku un baznīcas ietekme.

71 gadu atpakaļ, dabas pašā krāšņākā laikā, Puteņu tēvam un Puteņu mātei, kā viņus pazina un sauca visā apkārtnē, vienā jaukā dienā notikuši divi priecīgi atgadījumi viņu dzīvē: otrdien pirms vasaras svētkiem likti pamati viņu dzīvojamai mājai un vecajā rijiņā viņiem ielēcis trešais dēls. Jāņu dienā jaunpiedzimušais nokristīts tēva vārdā par Jāni. Tas ir tagadējais Jānis Dāvis, kurš sava 71. dzīvības gadā sarakstīja šo grāmatu. Pēcāk, skolā iedams, viņš izzināja no baznīcas grāmatām, ka minētā otrdiena pirms vasaras svētkiem ir bijuši 1867. g. 14. (2.) jūnijs.

Manas agrās bērnības atmiņas visvairāk saistās ar vecākiem — Puteņu tēvu un Puteņu māti, dzimšanas vietu — veco rijiņu, dzīvojamo māju — jauno «ērbēģi» un tēva sētu — Puteņiem. Atmiņā palikuši arī puiši un meitas, ar kuŗiem es kopā dzīvoju saimes istabā.

Sava mūža vakarā jel īsi atstāstīšu dažas atceres no sava mūža rīta un turpmākiem mūža cēlieniem. Sākšu ar Puteņu tēvu un Puteņu māti, kuŗiem man ir jāpateicas par visu to, kas es vienmēr esmu bijis un kas es tagad esmu.

Bērniem no dabas iedzimts mīlēt savus vecākus tāpat kā vecākiem iedzimts mīlēt savus bērnus. Vecāki slavē savus bērnus. To pašu dara arī bērni attiecībā uz vecākiem, pat ja pēdējie būtu pazīstami ar lieliem trūkumiem. Bet es esmu kritiķis: man viss jāvērtē no patiesības viedokļa. Es rakstu par saviem vecākiem ne tikai kā bērns, bet vairāk kā viņu raksturīgo īpašību novērtētājs un kā viņu ietekmes pētītājs uz manu attīstību un uz manas dzīves norisi.

Ja es savos rakstos runāju par patiesības cienīšanu, paušanu un izvešanu dzīvē, tad es to vienīgi daru tamdēļ, ka no saviem vecākiem esmu guvis dārgu mantojumu: dziņu uz patiesību. Skaidra sirds bija viņu vadītāja zvaigzne. Tā vadīja viņus arī bērnu audzināšanā. Mana māte kā pati sev un mums, bērniem, tā it visiem citiem ļaudīm pastāvīgi atgādināja un pielietoja no vecās dziesmu grāmatas iemācīto pantiņu: «Netaisnam nebūs augļoties: Dievs atraus debesvalstībā.» Es esmu cieši pārliecināts, ka pie viņas pirkstiem visā mūžā nepielipa neviens netaisns grasis un ka viņa apzināti nenodarīja nevienam cilvēkam nekādu netaisnību. Vismaz savos 71 aizmuguras gados es neesmu sastapis nevienu godīgāku cilvēku par savu māti. Kā māte (luterticīga), tā tēvs (pareizticīgs) bija ļoti ticīgi ļaudis un pēc iespējas katru svētdienu apmeklēja baznīcu: vienu svētdienu pareizticīgo Kārzdabā, otru — luterticīgo — Cesvainē. Ticības augsto mācību viņi pa-

Puteņu tēvs Jānis Dāvis un Puteņu māte Baba Dāvis.

tiesi izveda savā personīgā un arī savu bērnu dzīvē. Viņiem Dievs kā dzīves ideāls stāvēja pirmā vietā un cilvēks kā sekotājs šim ideālam gāja tam pakaļ otrā vietā, bet ne otrādi.

Atzīmēju, ka manās zēnības gados Kārzdabā un Cesvainē bija ļoti cienījami draudžu gani: Kārzdabā A. Gobiņš un Cesvainē K. Auniņš. Abi viņi bija apdāvināti runātāji un abi veda priekšzīmīgu dzīvi. Viņi spredikoja tik skaidri, vienkārši un pievilcīgi, kā, pārnācis no baznīcas mājā, es, par lielu brīnumu mājiniekiem,

atkārtoju viena vai otra mācītāja teikto spredikļi vārdu pa vārdam un vēl ar viņam pakaļdarītu balsi un kustībām. Kā daiļrunātāji, šie mācītāji bija tie, kas lika pamatus manai daiļrunībai un nostiprināja manī ticību uz Dievu. Vispār, viņi ar savu dzīvi, spredikļiem un autoritāti atstāja uz mani dziļi paliekošu iespaidu. Es no visas sirds vēlētos, ka arī tagad visās latvju draudzēs būtu tādi mācītāji, kādi bija Gobiņš un Auniņš. Pēdējām bija tik liela autoritāte, ka ģimenes nesaskaņu, nesaticību un strīdu lietās draudzes locekļi nodeva tās viņa izšķiršanai. Ko viņš izlēma, to abas puses svēti pildīja. Tāpēc tiesāšanās ģimeņu lietās nebija. K. Auniņš bija tas mācītājs, ar kuŗa pūlēm manā bērnībā Cesvainē uzcēla staltāko un skaistāko lauku baznīcu Latvijā. Dievnama celšanai prāvie ziedojumi naudā, materiālos un darbā ienāca galvenā kārtā pateicoties mācītāja K. Auniņa lielajai autoritātei, enerģijai un neatlaidībai. Kad īsi pirms pasaules kaŗa es personīgi iepazinos ar viņu, tad mana cieņa pret šo dvēseļu ganu vēl vairāk pieauga: viņš bija ārkārtīgi daudz lasījis, bija labi orientēts visos sabiedriskos jautājumos un bija pilnīgs atturībnieks. Tad es sapratu, kāpēc māc. K. Auniņa laikā plašā Cesvaines baznīca katru svētdienu bija pilna un kāpēc viņa draudzē nebija neticīgu un bezdievju. Taisnība, līdzīgi mūsu ticības dibinātājam Kristum un baznīcas reformātoram Dr. M. Luteram, māc. K. Auniņš ne vienmēr runāja mīļus vārdus: dažreiz viņš iededzās svētās dusmās par draudzes dzīvē notikušām ļaunām parādībām un ar savu pērkoņspēcīgo balsi rāja savu ganāmpulku tā, kā visa baznīca dārdēja. Tas nāca no sirds, jo viņš nebija lišķis, glēvulis vai baidulis, bet uz visu raudzījās ar vaļējām un ne ar aizmiegtām acim un nepalaida gaŗām nevienu nepamanītu un neizrāvētu netikumu. Bet kas nāk no sirds, tas iet pie sirds. Tāpēc, neraugoties uz viņa pa reizei uzliesmojošo bārdzību, draudze mīlēja un cienīja viņu. Viņam pieķēros arī es, lai gan es nebija viņa draudzes un konfesijas loceklis. Patiesi, ja Kristum, Luteram un Auniņam nepiemistu bārgā rāšana, neatlaidīgā brīdināšana un nemitīgā cīņa pret dzīves ļaunumiem, tad no viņiem kā no personībām nekas neiznāktu. Es pakavējos ilgāki pie māc. K. Auniņa tāpēc, ka viņš ir darījis uz manas bērnības un turpmākā mūža dzīvi neizdzēšamu iespaidu: jaunībā viņš bija man dzīves paraugs. Es esmu piesavinājies no viņa daudzas īpašības, it sevišķi runāšanas mākslā un klausītāju aizraušanā sev līdz. Varbūt, man bieži pārmetamais asais un atklātais tonis manos vārdos, rakstos un darbos pa daļai ir izskaidrojams ar viņa iespaidu uz mani bērnībā. Bet ja atņemsat no manis šo izteiksmes veidu, kas jau agrā bērnībā plaši iesakņojies manā sirdī, tad no manis kā no sabiedriska darbinieka paliks pāri ļoti maz: trūks dvēseles dabiskās izplūsmes.

Attiecībā uz sabiedrību un saiešanos ar ļaudīm mana māte piemēroja otru vecā dziesmu grāmatā izteikto mācību: «Draugi, kas pie pilnas bļodas un pie garda kumos' rodas, bet kad pietrūkst, atkāpjas, tie lai ap man' netinās.» Liekulība un lišķība viņai bija

svešas lietas un viņa nekautrējās nevienam pateikt patiesību acīs. Tiklab tēvs kā māte bija neskoloti ļaudis. Tomēr tēvs prata lasīt un rakstīt un māte lasīt. Taču patiesības un taisnības mīlestība mīt ne prāta izglītībā, bet dabiskā sirdsskaidrībā. Savu vecāku skaidro sirdi es nekad nespēju aizmirst. No mātes es esmu mantojis vaļsirdību un patiesības teikšanu acīs. Šīs īpašības ir radījušas man varenus ienaidniekus un spēcīgus pretiniekus visā manā dzīvē un visos manos tautas izglītības, atturības, tikumības, vienības apziņas un svešā jūga nokratīšanas veicināšanas centienos.

Lai gan par katru no saviem bērniem māte būtu gatava līst ūdenī un ugunī, tomēr pret mums viņa bija stingra un turēja aiz sijas iespraustus žagarus gadījumam, ja kāds no mums padarītu blēņas. Tēvs bija mīkstas dabas cilvēks un vairāk aprāja mūs ar izjokošanu, kauninašanu un pamācīšanu. Jāatzīstas, ka no lielā bērnu bara visdauzīgākais un visnevaldamākais bija pats autobiografs. Par pastrādātiem nedarbiem viņam ne vienu reizi vien nācās paslēpties no žagariem aizkrāsnē, pagultē, skapī vai zem apgāztās muldas, vai vasaru uzšmaukt ābeļu zaros.

Tēvs bija vidēja auguma, kalsnējs, ņiprs cilvēks. Līdz 80 gadu vecumam viņš nevis gāja, bet tecēja kā vienmēr smaidīdams zēns. Neviens darbs viņam nebija par grūtu. Māte bija lielāka auguma, sausnēja, spēcīga un darbā nepārspējama sieviete. Viņa strādāja visus vīriešu darbus. Lopiem nekad neveda zāles: tās sanāca mājā ar nastām uz viņas muguras. Tāpat rudeni viņa sanesa no meža lapas un sūnas pakaišiem. Sausā laikā ar kāšiem uz pleciem viņa piegādāja ūdeni no attālā avota. Viņa strādāja ī lauku darbus ī piekopa mājas soli, neraugoties uz to, ka mēs visi 7 bērni bija dzimuši viens pēc otra nepilnu divu gadu starpā. Jau dažas dienas pēc dzemdēšanas viņa strādājusi visus darbus. Viegli noģist, ka tādā ģimenē bērniem nācās strādāt līdzi vecākiem jau no mazām dienām. Tā mēs, paši nemanot, saaugam ar darbu. Tas tapa mums ne tikai par paradumu, bet arī par visas turpmākās dzīves nepieciešamību. Vismaz man darbs ir iedzimts no vecākiem un ir tapis man par otro dabu. Man tā vien liekas, ka ne darbs ir atkarīgs no manis, bet es esmu atkarīgs no darba. Darbs var iztikt bez manis, bet es nevaru iztikt bez darba. Kad esmu beidzis kādu grūtu, ilgu darbu un gribu pēc tā «atpūsties», tad staigāju kā apmulsis, garlaikojos un nevaru sagaidīt vakara, ja neķeros pie jauna darba. Nekad savā mūžā es neesmu pildījis bausli par sešām darba dienām un septīto dusas dienu, jo man viss laiks ir bijis darba dienas caurmērā ar vismaz 12 stundu garu darba laiku.

Mans tēvs dzimis Mēdzulas un māte Gulberes pagastā. Kādus gadus 10 pirms manas dzimšanas viņi ienākuši Puteņos (Madonas apr.) kā Grašu muižas īpašnieka rentnieki. Drīz pēc tam viņi iepirkuši 168 pūrvietas lielo Puteņu māju par dzimtu ar izmaksu 37 gados. Tur bijušas tikai divas pavisam vecas ēkas; rijiņa un klētiņa. Pirmā no tām noderējusi arī par dzīvojamo ēku. Tajā viņiem piedzimuši 1 meita un 3 dēli. Vispirms viņi uzcēluši kūti

un tikai pēc tam ķērušies pie dzīvojamās mājas celšanas. Visām ēkām vajadzēja savest kokus no 35 km attāļā Gulbenes meža. Var iedomāties, cik grūti nācās viņiem strādāt, kamēr uzcēla nepieciešamās ēkas, ieāudzināja lopus un iegādāja zemkopības inventāru. Tomēr mani ārkārtīgi trūcīgie, bet strādīgie vecāki uzskatīja ģimenes lielo pieaugumu par Dieva svētību. Un paldies Dievam, viņi izaudzināja un uz kājām nostādīja visus savus bērnus sev par prieku.

2. Dzīvojamā māja.

Manā dzimšanas gadā uzceltā dzīvojamā māja bija vienstāvīga. Tā sastāvēja no 5 daļām: priekšistabas, pieliekamā kambaŗa, virtuves un 2 dzīvojamām istabām. No priekšistabas veda vienas durvis pieliekamā kambarī, otras virtuvē un trešās saimes istabā, kuŗas dibenā ar dēļu sienu bija atdalīta saimnieka istaba.

Pieliekamais kambaris bija plaša telpa — viss mājas gals. Tas spēlēja svarīgu lomu mūsu dzīvē: tur glabājās piens, krējums, sviests, gaļa, ēdieni, kartupeļi, griežņi, burkāni, kāposti un citi barības produkti. Mēs labprāt tur iegriezamies. Es visvairāk mīlēju pakavēties pieliekamā kambarī, kad māte nija sviestu: maize ar tikko saņīto sviestu un svaigām panijām bija mans kārotais gardums.

Pieliekamā kambaŗa vienā kaktā bija ierīkota maltuve. Tur uz 4 bluķiem bāzējās biezu planku galds ar 2 apaļiem dzirnakmeņiem. Augšējam akmenim bija vidū izkalts caurums labības iebēršanai un malā piestiprināta kārte, kuŗas otrs gals varēja brīvi grozīties kloķī pie sijas. Stumjot resp. raujot kārti, augšējais dzirnakmenis griezās un saberza apakš tā pakļuvušo labību. Tādejādi mala labību galvenā kārtā gaŗos ziemas vakaros un rītos, vai vasaru lietainās dienās, kad ļaudis nevarēja strādāt ārpus mājās. Vienmuļīgā dzirņu rūkšana ar tikpat vienmuļīgu malējas dziedāšanu skanēja pa visu māju. Darbs veicās gausi, jo maizes cepļa miltu samalšanai bija jāveltī vismaz 2 rīti. Labība, sevišķi priekš lopiem, bija jāmaļ mājās, jo ūdens un vēja dzirnavas tolaik pat lielās muižās bija retums: uz tām bija jābrauc 20—30 km, nedēļām jāgaida uz malšanas kārtu un samērā dārgi jāmaksā par malšanu. Darbs maltuvē nepagāja gaŗām arī bērniem.

Virtuve nevaldzināja mani. Tās galvenie piederumi bija 2 pavardā iemūrēti čuguna katli: mazākais putras vārīšanai un lielākais ūdens sildīšanai lopiem. Pavārdā dedzināja tikai žagarus. Tie skaļi sprakšēja un nereti radīja vairāk dūmu nekā siltuma. Kā auksta telpa, ziemu tā pastāvīgi bija pilna garaiņām. Tā ka virtuvē nebija nekādas ierīces cepšanai un smalkāku ēdienu vārīšanai, tad, ciemiņiem atnākot, cepa gaļu vai pankūkas, kā arī vārīja zupu vai tēju saimes istabā — maizes cepjamās krāsns priekšā uz trijkāja. Ak cik garšīga bija tolaik jau cepjamās gaļas vai vāramās zupas smarža vien! Tēju vārīja no sakaltētiem ziediem, āboļmizām vai ošlapām.

Puteņu dzīvojamā māja tagadējā veidā ar vēlāku otrā stāva uzbūvi.

Vairāk neķā ēdienu, mēs meklējām virtuvē dzērienu. Akas ūdens bija smirdošs un nelietojams dzēršanai. Tāpēc virtuvē stāvēja tovēris ar «skābo dzērienu». Traukam dibenā, virspus tapas cauruma ielika biezu salmu kārtu, uz tās uzbēra rudzu miltus ar maizes druskām un uzlēja vārošu avota ūdeni. Pēc 3 dienām dzēriens bija jau ieskābis un atspirdzinošs dzeršanai sevišķi karstā laikā. Pēc vajadzības uzlejot ūdeni un iemetot maizes druskas, tāds iegatavojums toverī deva garžīgu un nekaitīgu dzērienu mēnešiem ilgi.

Virtuvē tēvs darīja arī alu svētku dienām un godiem. Parasti dzēra to rūgstošu — otrajā, trešajā vai ceturtajā dienā, kad tas vēl putoja un nebija zaudējis saldenumu, t. i. kad iesaļa cukurs vēl nebija pārvērties indē — alkoholā. Tāpēc tēva ražoto alu mēs dzērām pēc patikas — bez mazākām reibuma pazīmēm.

3. Dzīve kalpu istabā.

Tā kā saimes istaba bija daudz lielāka par saimnieka istabu, tad tajā novietojās arī saimnieka 3 vecāko dēlu gulta. Tā tad es gulēju saimes resp. puišu jeb kalpu istabā. Turpat stāvēja kopējais ēdamais galds, pie kuŗa visi mājas iedzīvotāji kopā baudīja kopēju azaidu no kopēja koka kubuliņa. Tolaik vēl bļodas bija retums. Katram bija sava ēdamā koka kaŗote, ar kuŗu smēla un ēda tieši

no kubuliņa. Šķīvjus, galdnažus un dakšiņas zemnieki pat godas nelietoja. Gaļu dabūja parasti 2 reiz nedēļā. Katrs turēja savu gabaliņu rokās un koda no tā ar zobiem. Kad bija jāapskrubina kauls, tad ņēma palīgā kabatas nazi, ja ēdājam tāds bija. Citas reizes putra bija vārīta ar taukiem. Tomēr visi ēdieni garžoja ļoti labi un visi bija labi pārtikuši, jo ikviena ēdiena pamata — rudzu maizes nekad netrūka. Labākais ēdiena aizdars bija darbs, kas piedeva garžu katram virumam. Bieži mēdza teikt: «Kad maize un sāls, tad vaigs nav bāls.» Un tas bija taisnība. Visi bijām spirgti, veseli, spēcīgi, jautri.

Tolaik mūsu pusē saimnieki, viņu ģimeņu locekļi un kalpi bija gandrīz vienādi strādnieki un pavisam maz atšķīrās vieni no otriem. Viņi dzīvoja kopēju dzīvi, strādāja kopēju darbu, baudīja kopēju prieku un nesa kopēju krustu. Ar to es gribu teikt, ka pagājušā gadsimta otrā pusē saimnieki un algadži daudz neatšķīrās vieni no otriem. Vismaz starp tiem nebija nekādas plaisas. Patriarchālā kārtība radīja mieru un saticību starp darba devējiem un darba ņēmējiem. Puiši un meitas dzīvoja gadiem pie viena un tā paša saimnieka. Piem., meita Maja Elsiņš ienāca Puteņos reizē ar maniem vecākiem, nodzīvoja tur visu mūžu, saņēma 4 rubļi algas gadā, izauklēja visus mūs, bija kā mūsu ģimenes loceklis un pēc nāves tapa apbēdīta mūsu ģimenes kapu nodalījumā. Tāpat puisis Pēteris Melnstradiņš ar sievu lielāko daļu mūža nokalpoja Puteņos ar algu 15 rubļu gadā un arī abi tika apbēdīti mūsu ģimenes kapu vietā. Vispār, par strādniekiem Puteņos man ir uzglabājušās visgaišākās atmiņas. Starp tiem nepazinu nevienu negodīgu cilvēku vai sliņķi. Lūk, šādā dzīvojamā mājā, jeb kā tolaik sauca «ērbeģī», autobiografs pavadīja bērnību un vēlāk skolas brīvlaiku līdz savam 25. dzīvības gadam.

Apģērbs un apavs, ko mēs valkājām, bija pašu mājās darināts. Ziemas garajos vakaros pie skala uguns sievietes vērpa, auda, šuva, adīja, lāpīja. Vīrieši starp citiem darbiem vija auklas un taisīja pastalas. Bērni plēsa un sprauda spraustuvē skalus. Tā darba ļaudis paši sev pagatavoja visu nepieciešamo. Bērni tāpat kā citi mājinieki siltā laikā staigāja basām kājām, linu kreklā un pakulu biksēs. Bērni apāva pastalas tikai uz ciemu vai baznīcu ejot. Citādi viņi dzīvoja un pat pa sniegu skraidīja basām kājām. Sestdienas vakaros arī ziemu parasti gāja uz diezgan attālo pirti basām kājām. Dažreiz iznākuši no pirts, izviļājās sniegā un gāja atkal pērties uz lāvas. Pavasarī no pirts iznākuši metās peldēties pieplūdušā pļavā. Visu to darīju arī es. Taču neviens no tam nesaslima, bet vēl vairāk norūdījās pret saslimšanu. Cik reiz ziemu es basām kājām netiku bridis pa dziļu sniegu uz mežu saukt malkas cirtējus pusdienā! Un tomēr vienmēr biju vesels kā rutks.

Mājās es nejutu aukstumu, jo no virtuves uz maizes cepjamās krāsnes skursteni visgarām saimes istabas sienai veda «mūriņš». Tas apsildīja visu māju. Uz tā vienmēr varēja sasildīties un patīkami paviļāties. Pa nakti uz mūriņa žāvēja dienu samirkušos kāj-

autus, zeķes, cimdus un citus veļas un apģērba gabalus. Visvairāk es salu braucot uz skolu pa kupenēm, jo tad vesela stunda bez kustības bija jāsēd ragavās resp. kamanās. Nevarēju taču pusnātnās drēbēs aizsargāties pret ziemas stingro salu. Tad gan dažreiz «ragā sasalis» nobraucu skolā, kuŗa arī bieži bija auksta kā stadula.

Istabas apgaismoja skala uguns. Spraustuve bija tikai saimes istabā, jo pa vaļējo durvi gaisma no tās iespīdēja saimnieka istabā. Ogles un pelni no skaliem krita uz kula, kuŗš visā mājā atvietoja grīdu. Pie tādas skala uguns mums, mazājiem, bija jāmācās lasīt, jo dienu lielajiem nebija laika «rādīt ābeci». Kad tumsā gāja virtuvē vai pieliekamā kambarī, tad ņēma līdz iededzinātu skalu. Rudenī pēc lopu kaušanas apgaismošanai vēl lēja tauku sveces. Bet tās lietoja tikai laternī iešanai nakti uz kūti. Kuļot piedarbā dega maza skārda lampiņa bez cilindra. Lai gan petroleja maksājā tikai 4 kapeikas (= 10 sant.) pusstops, tomēr ļaudis nespēja iegādāt to istabas apgaismošanai.

4. Rosme dzimtā sētā.

Par manu dzimšanas vietu un pirmo 2—3 dzīvības gadu mājokli — veco, dūmaino, pussabrukušo rijiņu man ir palikušas tikai visai miglainas atceres. Atceros tās zaļo, sūnām noaugušo salmu jumtu, melnās nokūpējušās sienas un pelēki — zilās sutaiņas, kas sera laikā pa pusatvērto durvi spiedās ārā. Gaišāki atminos, ka to nojaucot putekļu mākoņi pa vējam nāca uz dzīvojamo māju.

Vēlāk zem rijas pamatu atlikušiem gružiem es uzcītīgi rakņājos un sirsnīgi meklēju «naudas podus», kuŗi, pēc vecu ļaužu nostāstiem, tur tikuši ierakti kaŗa laikā. Tomēr neizdevās tos atrast. Tādējādi manā dzīvā iedomā ar tiem dibinamās gaisa pilis palika neuzceltas. Nācās pašam pelnīt naudu, ja ko gribēju sasniegt.

Tāpēc pa ganiem iedams un no ganiem brīvajā laikā — dienvidos un brīvsvētdienās —, es skraidīju pa mežiem un lasīju baravikas, kuŗu piekaltēju gaŗas virknes un kuŗus tēvs ziemu pārdeva Rīgā. Tā tiku pie pirmās naudas. Protams, ka tā bija ne tūkstoši, ne simti, ne desmiti, bet tikai daži rubļi un kapeikas. Taču priekš manis tā bija liela summa — vesels kapitāls. Paša pelnītā nauda mācīja rūpēties par rītdienu un taupīgi dzīvot. Cilvēks prot pareizi cienīt un noderīgi izlietot tikai to, ko viņš pats sūri-grūti nopelnījis. Kas viegli nāk. tas viegli aiziet.

Es atstāstu gadījumus no savas agrās bērnības par «naudas podu meklēšanu» un «baraviku lasīšanu» tāpēc, ka tie iespaidoja mani nepalaisties uz laimi, bet gūt visu paša spēkiem. Neticēdams «naudas podu» atrašanai un nekādiem citiem laimes gadījumiem, es visu mūžu palaidos tikai uz personīgu darbu. Piem., es nekad neesmu labprātīgi pircis loteriju biļetes, jo principiāli uzskatu it visas loterijas par ļaužu bojātājām: tās liek ticēt laimei un laupa paļāvību uz paša spēkiem. Dažreiz uzspiež pirkt tās ar visādiem līdzekļiem — pat ar cēliem mērķiem. Bet kad atceros veltīgo «nau-

das podu meklēšanu» un ienesīgo «baraviku lasīšanu», tad parvaru visus paša spēkiem nepelnītas mantas kārdinājumus.

Tā ka mani vecāki bija īsti «darba zvēri» un dzīvoja ļoti spaidīgos apstākļos, tad bērniem bija jāsāk pelnīt pašiem sev maize jau no bērna kājas: 5—6 gadi vecais bija cūkgana palīgs, 7—8 gadīgais — cūkgans, 9—10 gadīgais — lopgana palīgs un 11—13 gadīgais — lopgans. Es izgāju visas šīs stāžas ar kuli plecos un rīksti rokās. Lopus laida ganos līdz ar sauli un brokastīm iedeva kulītē maizi līdz ar cibiņu baltpiena. Tikai kad labi paganīju vai dienvidū ravēju zāles lopiem un usnes cūkām, māte pielika cibiņā baltpienam klāt sviestu.

Kad piepildījās 14 gadi un bija jāmaksā pirmā galvas nauda (4—5 zelta rubļi = 10—13 latu gadā), tad vajadzēja stāties pie arkla un pildīt visus citus darbus puiša vietā. Nav tādu lauku un mājas darbu, kuŗu es jaunībā nebūtu strādājis. Tos gadus mēs strādājām ne tikai no saules lēktas līdz saules rietai, bet arī pa naktīm, it sevišķi kulšanas laikā. Tad rītiem no pulksten 2 līdz brokastīm rija bija jāizkuļ ar spriguļiem un jāpieseŗ. Tāpat bija ar linu malšanu un kulstīšanu. Kūts mēšana un mēslu izvešana un ārdīšana tīrumā man nebija «netīrs», bet «tīrs» darbs. Tāda neatlaidīga strādāšana attīstīja miesas spēkus, norūdīja veselību un galvenais ieaudzināja darba mīlestību, kuŗu es ieskatu par vienu no vislielākām cilvēka vērtībām. Visu, ko esmu sasniedzis dzīvē, es esmu panācis vienīgi ar nenogurstošu, godīgu un radošu darbu.

Lasot manas dzīves aprakstu, tagadējā audze var padomāt, ka man, un līdz ar mani arī visai agrākai audzei, ir bijusi grūta bērnība. Bet kas ir grūtums? Grūtums ir tas, ko cilvēks dara nelabprāt. Bet kā visu citu ta laika ģimeņu locekļi, tā arī mēs savā ģimenē bijām saraduši ar darbu un visu darījām labprāt un ar prieku. Tāpēc mēs nejutām nekādu grūtumu un nevaram žēloties par grūtu bērnību. Savu bērnību mēs varam nosaukt drīzāk par laimīgu, nekā par grūtu. Neizlutinātam darbs ir laime, bet izlutinātam — nelaime.

Atceros, ar kādu patiku mēs arām, ecējām, rullējām, dauzījām kukuršņus, līdām līdumus, pļāvām sienu un labību, plūcām, mērcējām, klājām, kasījām, kaltējām, malām un kulstījām linus, cirtām žagarus, cēlām un labojām ēkas, taisījām darba rīkus, vijām strikus, darījām pastalas u. t. t. Galvenais, kas nāca mums par labu, bija tas, ka gandrīz visi darbi noritēja brīvā dabā. Vasaru, pat naktī guļot, mēs elpojām svaigu gaisu pieguļā, klētī, šķūnī vai uz kūts augšas smaržīgā sienā. Redzot tagadējos bālos, izdiedējošos, nevarīgos pilsētu bērnus, es patiesi nožēloju viņus, ka viņiem ir maz izdevības vingrināt ķermeni ar darbu un pavadīt laiku tīrā gaisā. Veselības ziņā nekāds pilsētnieku sports nespēj atsvērt laucinieku darbu. Neatlaidīgs darbs ģimenē un tēva mājā, kas bija saistīts ar uzturēšanos brīvā dabā, darīja mūs laimīgus. Visu mūsu tieksmju ideāls bija ģimenes un dzimtās sētas labums. Mēs ar šo domu cēlamies un

ar šo domu gulamies. Tādā kārtā mums jau kā bērniem zināmās robežās bija sprausts attiecīgs dzīves mērķis — kopējais labums.

5. Mācīšanās mājā un skolā.

Kad iegāju septītā gadā, tad rudenī tēvs atveda no tirgus abeci ar sarkanu gaili un lika man mācīties lasīt. Liela prieka tā man nedarīja. Izņemot sarkano gaili, cits viss man abecē pavisam nepatika. Nebija nekāds joks — veselas divas ziemas sēdēt blakus tēvam, mātei, brālim, māsai vai citam kādam «ābecē ierādītājam» un strādāt darbu, kuŗu es nesapratu. Pa priekšu desmitām un simtām reizēm ar iesmiņu vilku pa abeci un, neko nesaprazdams, atkārtoju pakaļ ierādītājam lielo un mazo burtu kārtu (alfabetu). Kad cik necik pazinu burtus, tad sāka mācīt «bokšterēt». Bija jālasa «zilbes» daždažādos savārstījumos, piem.: ba—be—a = ba; kor—ka—o—erre — kor; dschim = de = effe = ge = ha = i = emme = dschim. Otrā ziemā mācīja «kopā lasīt», iesākot ar «Tēviņa reizi». Protams, ka, tik neapzinīgi mācoties, abece bieži vien saslapinājās ar asarām. Vēlāk atmiņas par šīm mokām padarīja mani par lasīt un rakstīt mācīšanas reformātoru.

Izpildoties 8 gadiem, vajadzēja sākt skolas gaitas. Bija jāiet mācīties Kārzdabas pareizticīgo draudzes skolā, kuŗa atradās no mūsu mājām 5 km tāļu. Tēvs nosprieda, ka, vadājot uz skolu 3 vecākos bērnus, varot pieņemt klāt vēl ceturto, un ka maizes kulīte esot tāpat jātaisa 3 kā 4 . Katrreiz uz skolu aizveda mūs tur paliekšanai uz 2 nedēļām, jo skolēniem pārsvētdienām bija jāiet baznīcā dziedāt. Pārtiku parasti deva līdzi vienai nedēļai, jo svētdienās tēvs un māte kārtīgi brauca uz baznīcu un tad atveda barību otrai nedēļai.

Ēsma sastāvēja no maizes, baltpiena, sviesta un vārītas cūkgaļas. Tādējādi visu ziemu nācās iztikt ar vienu un to pašu aukstu, sausu ēdienu rītā, pusdienā un vakarā. Barības vielas glabājās līdzpaņemtās kulēs vai kastēs skolas paspārnē. Ziemu tās sasala ragā un pirms ēšanas bija jāatkausē. Turpat mitinājās skolotāja vistas, kuŗas darīja skolniekiem daudz nepatikšanu. Ēdamistaba atradās blakus bēniņos un bija gandrīz tikpat aukstā kā paspārne. Šeit bija ierīkota plīte ēdamvielu atkausēšanai, kā arī gaļas uzcepšanai un tējas uzvārīšanai, kam pašam bija sava panna un trumulis.

Jāguļ bija puikām vienā un meitenēm otrā istabā uz divstāvainām lāvām un klasēs uz grīdas, saliekot savus līdzpaņemtos maisus cieši blakus vienu pie otra. Iekārtots bija tā, ka pārmaiņām nācās gulēt vienu nedēļu uz lāvas un otru uz grīdas. Grīdu klāja bieza dubļu kārta, jo to mazgāja tikai 2 reiz gadā: pirms Ziemas svētkiem un pirms Lieldienām. Tādu grīdas mazgāšanu katra semestra beigās un tās slaucīšanu ikrītus izdarīja paši skolnieki. Ziemu gulēšana bija ļoti auksta. Ne mazāk mocīja utis, blusas un blaktis.

Atejas vietai skolnieki katru rudeni uzcēla uz skolotāja tīruma egļu skuju būrī. Uznākot atkūsnim vai pavasarim, pie labākās

gribas nevarēja iznākt no turienes tīrs ārā. Vēl nepatīkamāki bija, ja pienāca vajadzība nakti vienīgi kreklā un biksēs basām kājām skriet uz skuju būri.

Protams, ka tagad līdzīgi skolas dzīves apstākļi ir aizgājuši pasaku valstī. Tomēr, neraugoties uz visiem ārējiem un daudziem iekšējiem trūkumiem, Kārzdabas pareizticīgo draudzes skola sniedza man pirmo izglītību un atvēra man ceļu turpmākai izglītībai. Paldies viņai par to: priekš tā laika viņa bija labāka par labu.

6. Skološana un audzināšana Baltijas skolotāju seminārā.

Piedzimis dūmainā rijiņā, izaudzis trūcīgos apstākļos, pieradis visādiem lauku darbiem un atzinis Puteņu māju mantošanas tiesību vecākiem brāļiem, es jau no mazotnes sāku rūpēties par savu nākamību. Cūkas ganīdams, es uzstādīju par ideālu: sapelnīt naudu un tikt pie lauku mājas. Apmeklēdams skolu, es uzstādīju citu ideālu: mācīties un tapt par mācītāju. Bet man saslima acis un es palaidu 11 gadu vecumu, vienīgi kad varēja iestāties pareizticīgo garīgā skolā, kurā par mācīšanu un uzturu nebija jāmaksā. Tādējādi izputēja šis nodoms. Kad acis izveseļojās, tad radās jauns plāns: gatavoties par skolotāju, jo Baltijas skolotāju seminārā uzņēma 16 gadīgus jaunekļus.

Baltijas skolotāju seminārs bija vienīgā mācības iestāde, kurā es varēju iestāties savos gados un bez naudas. Saku «bez naudas», jo tēvam, uzturot lielo ģimeni un maksājot muižniekam renti, no Puteņu mājas neatlika naudas bērnu turpmākai skološanai. Baltijas skolotāju seminārā uzturēja un skoloja labākos audzēkņus par brīvu ar noteikumu, kā pēc kursa beigšanas viņiem jānokalpo 6 gadi par skolotāju, ieskaitot šinī laikā arī kara klausības gadus. Tāpēc ar pilniem 16 gadiem pēc sekmīgi izturēta eksamena, es 1883. gadā iestājos kā kroņa stipendiāts Baltijas skolotāju seminārā..

Baltijas skolotāju seminārs atradās Rīgā, Brīvības ielā 18., sētas namā, trijstāvīgā koka ēkā. Kurss bija četrgadīgs ar apm. 20—35 audzekņiem katrā klasē. Visi skolotāji bija krievi. Galvenie un visgrūtākie priekšmeti bija ticības mācība (kriev. Законъ Божий — Dieva Likums) un slāvu valoda, jo tos pasniedza visai stingrs pareizticīgo mācītājs. Dievs lai nedeva nokļūt viņa nežēlastībā. Tāpēc mēs burtu pa burtam iekalām no galvas abus viņa pasniedzamos priekšmetus. Starp citu viņš piespieda mūs no galvas izmācīties slāvu valodā «Apustuļu Darbu» 28 nodaļas, dažus psalmus un visus šķietamos profetējumus par Kristu no «Vecās Derības», daudzos katķisma tekstus, dievkalpošanas un lūgšanas visādām vajadzībām.

Kā slēgtā mācības iestādē, audzēkņi mitinājās turpat seminārā. Telpas bija šauras un nepiemērotas internāta prasībām. Valsts atlaida katra semināristа uzturam tikai 100 rubļu (=250 latu) gadā. Brokastīs deva tēju ar 1¼ mārciņas cukura mēnesī un rudzu maizi ar sāli, pie kam cukura graudiņu tējas krūzītē ikviens maisīja ar

savu zīmuli vai spalvas kātu, jo tējkaņošu nebija. Pulksten 11 atveda svaigu maizi un tad brīvajā pusstundā katrs varēja ēst virtuvē «rugāju», cik gribējās. Uzkaisot sāli un uzdzeņot ūdeni, «rugājs» garžoja debešķīgi. Pusdienā kā pirmo ēdienu dabūjām zupu ar mazu gabaliņu lopgaļas, kuŗu gaveņu laikā kā arī trešdienās un piektdie-

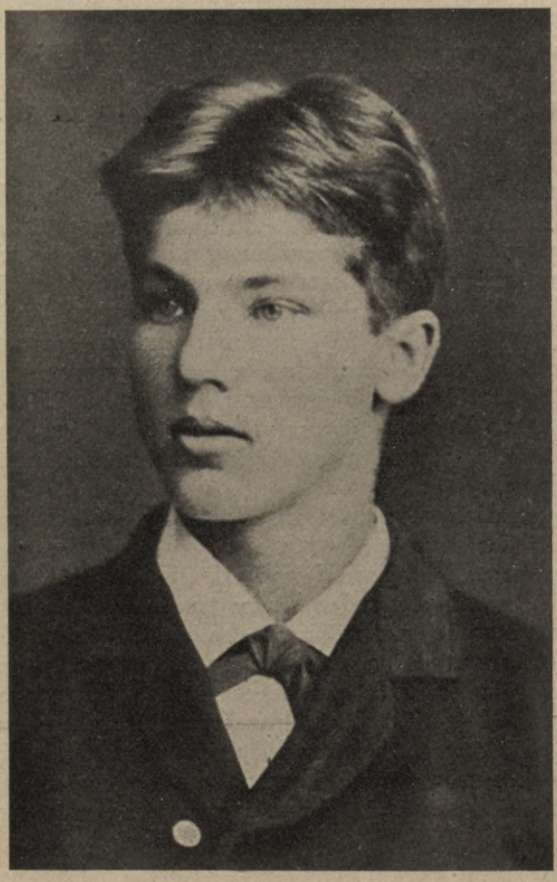

Autors kā Baltijas skolotāju semināra audzēknis.

nās atvietoja vārīti, nemizoti kartupeļi ar siļķes gabaliņu. Kā otrs ēdiens pārdienām mainījās griķu un prosas biezputra. Ap pulksten 5 atkal virtuvē varēja ēst maizi pēc patikas. Vakariņās pasniedza kādu šķīstputru ar maizi. Tā ka «rugāja», sāls un ūdens nekad netrūka, tad bijām pārtikuši un nevarējām sūdzēties par badu. Internāta apstākļi un uztura līdzekļi uzlabojās, kad semināru pārcēla uz Kuldīgu un novietoja tur plašākās telpās.

Izņemot mācības stundas, starp audzēkņiem un audzinātājiem nebija nekā kopēja, jo parasti viņi citā laikā vieni otrus neredzēja. Audzēkņu uzvešanos slepeni izsekoja inspektors ar savu mīluļu —

spiegu palīdzību. Skolotāji bija valsts ierēdņi zilās frakās ar samta apkakli un apzeltītām misiņa pogām, bet skolnieki — latvju zēni pelēkās mājaustās vadmalas drēbēs. Ko skolotāji uzdeva, to skolnieki iemācījās. Ja skolnieki dabūja pieciniekus un četriniekus, tad abas puses bija apmierinātas. Tāpēc galvenais bija dabūt labus cīparus katra mācības gada liecībā.

Tāda bija tā laika audzināšana un skološana. Tomēr mēs nedrīkstām vērtēt to no mūsu laika viedokļa. Droši vien pēc 50 gadiem arī uz mūsu tagadējo pat vispriekšzīmīgāko skolu un internātu raudzīsies ar citādām acim. Samērā ar sava laika prasībām, Baltijas skolotāju seminārs skaitījās par ļoti cienījamu mācības iestādi. Tāds tas arī bija: tas ir sagatavojis mūsu tautai daudz ievērojamu gara modinātāju un prāta veidotāju. Četri gadi ilgais semināra režīms pieradināja ta audzekņus disciplīnai, pacietībai un darbam. Bez disciplinas nav sasniedzams neviens mērķis. Bet «pacietība un pūliņš saberž visu», teic krievu paruna. Zinātniski savam arodam pietiekoši sagatavoti un ar nesalaužāmiem kārtības un izturības ieročiem apbruņoti, bij. Baltijas skolotāju semināra audzekņi, kā vēlākie skolotāji, ir pastrādājuši lielu darbu mūsu tolaik vēl neiekoptā tautas tīrumā.

7. Paidagoģiskā darbība Suntāžos, Talsos, Ilūkstē un Jelgavā.

1887. gadā 24. (12.) jūnijā, kā 20 gadīgs jauneklis, nobeidzis semināru ar tautskolotāja diplomu, es tā paša gada rudenī tiku iecelts par jaunākā psalmotāja vietas izpildītāju pie Suntāžu pareizticīgās baznīcas ar 20 rubļu algas mēnesī. Tur man bija jāizpilda arī zvanītāja un skolotāja pienākumi. Bez tam pie niecīgās algas man nācās pašam apkopt savu divistabu dzīvokli un pašam gatavot sev ēdienu. Darbdienās nostrādājies skolā, es vakaros vēlu un rītos agri laboju skolnieku burtnīcas un vedu baznīcas grāmatas un visu sarakstīšanos draudzes lietās. Vecākais un jaunākais psalmotāji sadalīja savā starpā visu baznīcas un draudzes rakstvedību, bet priesteris tikai parakstīja savu vārdu attiecīgās vietās. Psalmotāji bija pilnīgi padoti priestera rīcībai. Svētdienās pirms un pēc dievkalpojuma man bija jāzvana, bet pa dievkalpojuma laiku jālasa un jādzied.

Manas darbā ievingrinātās rokas bez grūtībām raustīja zvanu mēles, kuras ar savām dažādām balsīm ievadīja baznīcā un izvadīja no baznīcas dievlūdzējus. Psalmu un lūgšanu lasīšana veicās lieliški un dievbijīgie ļaudis cildināja manu spēcīgo un izteicīgo balsi, kura viņiem ļoti ejot pie sirds. Bet toties man pavisam bēdīgi gāja ar dziedāšanu baznīcā un kapsētā, jo man pastāvīgi juka daudzie meldiņi. Noģidu, ka es nederu draudzes dziedātāja amatam. Tāpēc ar steigu meklēju tādu skolotāja vietu, kura nebūtu saistīta ar dziedāšanu.

Tautskolu inspektors Fr. Brīvzemnieks izpalīdzēja man dabūt Talsu pilsētas skolā skolotāja palīga vietu ar 25 rbļ. mēnešalgas bez

dzīvokļa. Tāpēc 1888. g. sākumā es pārcēlos uz Talsiem. Biju ļoti laimīgs, ka varēju ziedot visus savus spēkus tikai skolai. Es jutos, ka esmu īstā vietā. Turklāt, es apzinājos, ka darbojos ne pagasta un ne draudzes skolā, bet pilsētas skolā. Pēc 1872. g. 30. maija nolikuma, pilsētas skolas bija tās mācības iestādes, kuŗas pilsētās atvietoja agrākās apriņķa skolas. Tās bija nodibinātas pēc Vācijas Bürgerschulen parauga ar noapaļotu programmu un nodomātas galvenā kārtā ierēdņu sagatavošanai. Par skolotājiem tajās varēja būt tikai skolotāju institūtu beigušas personas, bet par skolotāja palīgiem arī personas ar skolotāja semināra izglītību. Alga nebija liela, bet viena cilvēka dzīvei pietiekoša: 12 rbļ. es maksāju par istabu ar pilnu uzturu un 15 rbļ. atlika pārējām vajadzībām. Kā pilsētnieks un tik augsta amata persona, es vairs nedrīkstēju nēsāt vienkāršus laucinieku uzvalkus. Nācās ģērbties pēc pilsētas modes. To prasīja skolas vadība. Biju spiests ietaisīt drēbju veikālos pirmos parādus, kuŗus vēlāk kārtīgi samaksāju. Bet te gluži negaidot man uzbruka jaunas rūpes: mācības gada beigās ar 1. jūliju skolu valde likvidēja manu ieņemamo palīgskolotāja posteni, un es paliku bez vietas un 2 mēneši bez algas.

Tikai no 1. septembŗa es tiku iecelts par Ilukstes pilsētas skolas skolotāja palīgu. Šeit gandrīz visi skolnieki bija katoļticīgi un skaitījās par poļiem. Krievi un poļi resp. pareizticīgie un katoļticīgie bija savā starpā naidīgi noskaņoti un vieni ar otriem nesagājās. Tāpēc man nācās grozīties tikai krievu sabiedrībā. Tās galvenais centrs bija pareizticīgo sieviešu klosteris ar ļoti cienījamo māti — igumeni Agniju priekšgalā. Pie klosteŗa pastāvēja garīgā meiteņu skola, kuŗā visvairāk mācījās garīdznieku meitas. Visi pareizticīgie uzskatīja par savu pienākumu saredzēties klosteŗa baznīcā. Tajā dziedāja ļoti labs skolnieču koris, kuŗu vadīja visai veikls diriģents, mans semināra biedrs, tagadējais konservātorijas profesors J. Kārkliņš. Baznīcas un skolas svētkos, igumenes vārda dienā un citos svinīgos gadījumos klosteris ielūdza visu pareizticīgo intelliģenci uz mielastu pie bagātīgi klāta galda. Tagad es varu tikai ar cieņu apbrīnot tā laika pareizticīgo sirsnību un vienprātību. Pret diviem pareizticīgiem latvjiem, mani un Kārkliņu, krievi izturējās ar tādu pašu atklātību un mīlestību kā pret saviem tautiešiem.

Pie revīzijas klasē, es Ilukstes pilsētas skolā izpelnījos pirmo skolu valdes uzslavu. Tās sekas bija, ka 1889. g. tiku iecelts par skolotāju vasaras skolotāju krievu valodas kursos Jelgavas Aleksandra pilsētas skolā. Tur par 2 vasaras brīvlaika mēnešiem es nopelnīju 200 rbļ. Tā bija tāda peļņa, par kādu es agrāk pat nespēju domāt. Protams, ka tik lielu naudas summu vajadzēja izlietot sava sen galvā perinātā plāna reālizēšanai, t. i. izglītības turpināšanai.

8. Izglītības turpināšana Viļņas skolotāju institūtā.

Pēc 2 gadu praktiskas paidagōģiskas darbības, es tūdaļ pēc vasaras krievu valodas skolotāju kursu beigšanas, 1889. g. augusta sākumā devos uz Viļņu un pēc sekmīgi izturēta konkursa pārbaudī-

juma iestājos par audzēkni uz kroņa stipendijas turienes skolotāju institūtā. Tur bija jāmācās 3 gadi. Skolotāju institūti, tāpat kā skolotāju semināri, bija slēgtas mācības iestādes. Par mācīšanu, audzināšanu un uzturēšanu institūtā nevarēja sūdzēties. Vasaras krievu valodas kursos nopelnītās naudas pietika visiem trim gadiem priekš blakus izdevumiem. Starp citu es institūtā ar privātstundu ņemšanu izmācījos vācu valodu. Šeit pievedīšu vienu raksturīgu gadījumu no Raiņa un savas dzīves. 1889. g. Viļņā caur savu biedru Voldemāru Zālīti, vēlāko rakstnieku Valdi, es iepazinos ar **Jāni Pliekšānu**, vēlāko rakstnieku **Raini**. Es tad biju Viļņas skolotāju

Autors kā Viļņas skolotāju institūta audzēknis.

institūta audzēknis un Rainis bija Viļņas apgabaltiesas sekretārs. Viņš uzdeva savu adresi un lūdza apmeklēt viņu. Kādu vakaru aizgāju. Viņš atvainojās, ka neesot mājās saimniecības un uzaicināja mani uz vakariņām pilsētā. Kad iegājām kādā namā, parādījās skuķu bars un aplipa ap Raini kā ap savu pazīstamu. Rainis izvēlējās vienu un uzaicināja arī mani izvēlēties, jo viņš samaksāšot «vakariņas». Es sapratu, ka Rainis ar savām savādām «vakariņām» ir gribējis sagādāt man pārsteigumu un ievedis mani meitu mājā. Tā negaidīti un pretēji savai gribai un morālei, es biju nokļuvis netiklības peklē. Kā nekad savā mūžā līdzīgu lietu nepiedzīvojis jauneklis, slēgtas valsts mācības iestādes audzēknis un kroņa stipendists, sabijies un nokaunējies, es tikai ar mokām izspruku no «vakariņām» un laidu kājās vaļā uz institūtu. No tās reizes man Rainis

LATVIJAS VALSTS
BIBLIOTĒKA
91-9.144

palika riebīgs uz visu mūžu. Var iedomāties, cik man kā paidagōgam, kas personīgi pazinu Raini kā izvirtuli un jaunatnes bojātāju, tagad ir pretīgi staigāt pa Raiņa bulvāriem un redzēt skolās Raiņa portrejas. Institūtu es nobeidzu 1892. g. jūnijā ar pilsētas skolas skolotāja diplomu. Tā tad savu oficiālo izglītību es nobeidzu līdz ar piepildījušos 25. dzīvības gadu.

9. Speciālizēšanās Tartū, Rīgā un ārzemēs.

No 1892. g. 1. augusta es dabūju pastāvīgu vietu un līdz ar to iestājos valsts dienestā. Tā ka tajos laikos skolu valde ne labprāt deva vietas latvjiem Latvijā, tad veselus 12 gadus (no 1892. līdz

Autors kā pilsētas skolas skolotājs un Galma Padomnieks Tartū.

1904. g.) es nokalpoju par skolotāju Tartu pilsētas skolā un pie tās pastāvējušos skolotāju kursos. Pa vasarām nodarbojos vēl speciālos skolotāju krievu valodas kursos.

Lai gan strādāju starp svešiem ļaudīm un vienmēr karsti tīkoju atgriezties dzimtenē, tomēr ilgā dzīve Tartū kā ūniversitātes pilsētā atnesa man daudz svētības. Pirmkārt, varēju klausīties lekcijas dažādās zinātnes nozarēs un, otrkārt, man bija pieietama visāda literātūra, it sevišķi paidagōģiskā. Bagātā mērā izmantojot abus šos apstākļus, es ļoti daudz papildināju savu izglītību. Tā pati zinātnisko avotu pieietamība deva man iespēju sastādīt vairākas krietnas

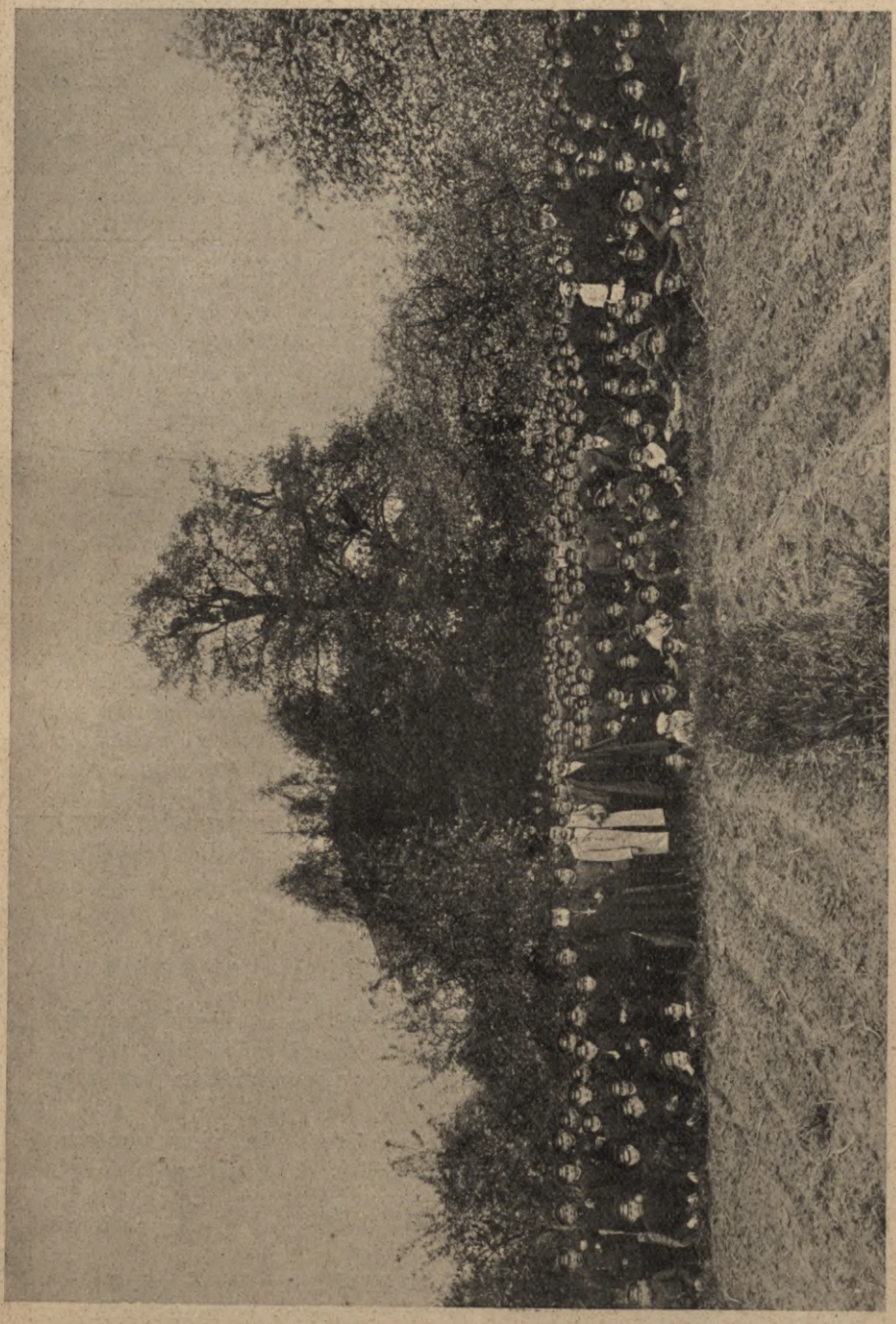

Autors ar saviem darbabiedriem un skolniekiem Tartu pilsētas skolas dārzā.

skolas grāmatas, par kuŗām Krievijas tautas apgaismošanas ministrijas mācīto komiteja nodeva vislabākās atsauksmes. Īsā laikā tās miljoniem eksemplāros izplatījās pa visu Krieviju. Kad sakarā ar to mana paidagōģiskā darbība tapa plaši pazīstama, tad 1902. g. ar ķeizara pavēli komandēja mani uz 6 mēnešiem uz ārzemēm iepazīties ar Vācijas, Dānijas, Šveices un Austro-Ungarijas skolām. Pārbraucis mājās, es iesniedzu Tautas apgaismošanas ministrijai plašu ziņojumu par minēto valšķu skolām un to pa daļai iespiedu žurnālā „Ученые Записки Императорского Юрьевского Университета". Vēlāk saīsinātā veidā to iespiedu 2 grāmatās: 1) „Народные школы в Германии" un 2) „Народные школы в Швейцарии".

Saskaņā ar manu vēlēšanos 1904. g. skolu valde pārcēla mani no Tartu par skolotāju uz Rīgas Katrinas II. pilsētas skolu. Kad 1905. g. Beļģijas pilsētā Lježā (Lütichā) bija atklāta pasaules izstāde, mani otrreiz ar «Visaugstāko pavēli» komandēja uz ārzemēm, uzdodot iepazīties izstādē ar skolu nodaļu un aprakstīt Beļģijas un Francijas skolas. Arī par šo zemju skolu sistēmām un mācības metodēm es iesniedzu sīku ziņojumu Krievijas tautas apgaismošanas ministrijai.

Sakrājis bagātus materiālus par citu tautu skolām, dzīvi un sabiedrisko iekārtu un jau pilnīgi nodrošinājis savu materiālo stāvokli ar ļoti labiem ienākumiem no savām sastādītām skolas grāmatām, vēl būdams ārzemēs, es nolēmu — uz priekšu nodarboties tikai ar rakstniecību un ziedot visus spēkus savas, tolaik vēl svešā jūgā smokošās, latvju tautas kultūrālās un materiālās labklājības pacelšanai. Šinī nodomā es no Parīzes iesūtīju skolu valdei lūgumrakstu par manis atsvabināšanu no skolotāja amata un izslēgšanu no valsts dienesta, skaitot no 1905. g. 1. jūlija. Pēc tam es vēl apceļoju dienvidus Franciju un Italiju līdz Neapolei un atgriezos Rīgā tikai oktōbŗa mēnesī, kad jau pār Latviju drāzās revolūcijas viļņi. Vairs nesaistīts ne ar kādu dienestu un neatkarīgs no valdības labvēlības vai nelabvēlības, es tagad varēju vairāk ziedot laika un drošāk nodoties sabiedriskam darbam.

10. Manas jaunās dzīvo valodu mācīšanas metodes.

Latvju paidagōģiskās literātūras laukā mans pirmais nopelns ir tas, ka atradu un izstrādāju pareizu abecē mācīšanas metodi. «Konverzācijas Vārdnīca» (I, 5. lp. artiķ. «Abece») raksta par manu metodi un abeci sekoši:

«Vislabāki izdodas sistēmatiski sakārtot pēc visu nopietno paidagōgu prasībām abeci J. Dāvim 1897. g. Viņš nodibina pie mums apraugāmo lasāmo (skaņojamo) un rakstāmo metodi, sastādīdams visteicamāko latv. abeci un pamācību, kā pēc viņas iemācāms lasīt.»

«Konverzācijas Vārdnīca» (II, 2182. lp., artiķ. «Lasāmā grāmata») sek. raksta par manu sastādīto lasāmo grāmatu «Skolas Draugs»:

«Skolas Draugs. J. Dāvis. I daļa: abece un pirmā lasāmā grāmata pēc abeces. 1904. g. 5. izdevums. 95 lapp. Maksā 20 kap., iesieta 26 kap. Saturs: ap 90 mēģinājumu zīmēšanai, īss daiļrakstības kurss pēc ģenetiskās metodes, ap 270 gleznu apraugāmai mācībai, abece pēc skaņojamās metodes kopmācībai rakstīšanā reizē ar lasīšanu, saliekamā abece, pirmā lasāmā grāmata pēc abeces un uzdevumi rakstdarbos. Visa viela pēc satura iekārtota 11 nodaļās, jo autors «neatrod nekādu prātīgu pamatu lasāmus gabalus izmētāt pa visu grāmatu bez kādas kārtības.» Skolēnu vada no tuvākā uz tālāko, no pazīstamā uz nepazīstamo, no vieglākā uz grūtāko u. t. t. — Otrā daļa: Lasāmā grāmata tautas skolām un mājmācībai. 1908. gada 2. izdevums. 267 lapp. 40 kap., iesieta 60 kap. Grāmata piemērota dzīves, skolas un mājmācības vajadzībām ar enciklopedisku saturu. Aiz lasāmiem gabaliem parunas, mīklas, tautas dziesmu panti, uzdevumi rakstu darbiem. Mīklas, parunas, daži nedaudzi gabaliņi latīņu burtiem. Satura iedalījums: 1. Sēta un skola; 2. dārzs, lauks, mežs; 3. gada laiki; 4. kustoņi; 5. stādi; 6. minerāli; 7. ūdens un gaiss; 8. gaisma un siltums; 9. par cilvēku; 10. ģeografiskas un 11. vēsturiskas ziņas».

Partiju laikā kreisie dēvēja mani par «Abeču Dāvi». Ar to viņi zobodamies izteica, ka es deru tikai abeču sarakstīšanai un mācīšanai abecē. Uz to jāpaskaidro, ka no visām manām daudzām grāmatām, plānām un biezām, visgrūtākā bija latvju abeces sastādīšana. Tas vien jau, ka līdz manim nebija abeces pēc skaņojamās lasāmās-rakstāmās metodes, liecina par šā darba grūtumu. Spilgtu liecību par to nodod arī tas apstāklis, ka bez neviena izņēmuma it visu vēlāko autoru abeces ir nekas cits kā pakaļdarinājums manai abecei. Autora grūtums pastāv iekš tam, ka abeces saturs jādara viegli saprotams, interesants un pievilcīgs vēl mazattīstītiem 6—7 gadīgiem bērniem. Nopietnākie paidagōgi vienbalsīgi atzīst, ka abeces sastādīšana ir visgrūtākais darbs skolas literātūrā. Ja pie savas abeces sarakstīšanas es nostrādāju vairākus gadus, to labodams un pārrakstīdams desmitām reizēm, tad tagad bērniem nav vairs ar asarām acīs gadiem jāmācās lasīt un rakstīt, bet pietiek bez pērienu saņemšanas ar 2—3 mēnešiem. Salīdzinot ar abeci, lasāmo grāmatu sastādīšana bija man daudz vieglāka, jo šeit ir jau darīšana ar vecākiem, vairāk attīstītiem bērniem.

Savu atrasto metodi es izlietoju arī krievu abeces sastādīšanai. Visā plašajā Krievijā tā guva necerētus panākumus un katru gadu izplatījās simtiem tūkstošiem eksemplāros. Ar savu krievu valodā sastādīto metodiku „Руководство к преподаванию русского языка в инородческих училищах“ un tai piemērotām lasāmām grāmatām „Родной Мир“ I, II un III daļas un „Доброе Слово“ I un II daļas, es izlauzu jaunu ceļu dzīvo valodu mācīšanai. Tāpēc šīs grāmatas ne tikai izpelnījās Krievijas tautas apgaismošanas ministrijas mācīto komitejas, laikrakstu un skolotāju konferenču visglamojošākās atsauksmes, bet arī atrada miljoniem eksemplāru lielu noņēmumu kā Krievijā, tā citās zemēs. Varšavas, Kaukāzas

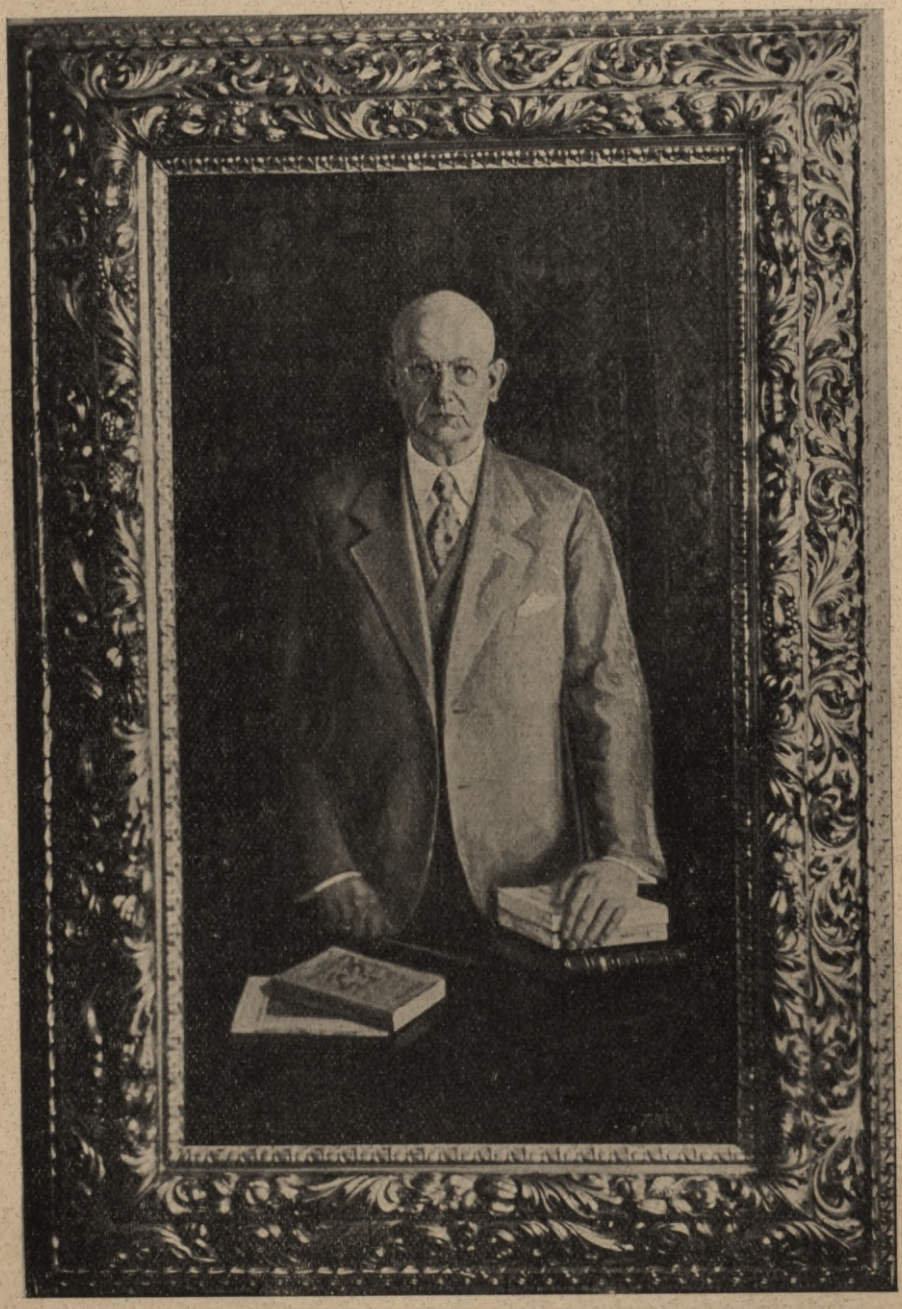

Autors 1937. g. jūnijā. Gleznojis Jānis Tītāns.

un Kazānas mācības apgabalos tās bija obligātoriskas lietošanai cittautiešu skolās. Vieglās metodes un vērtīgās mācības vielas dēļ tās lielā vairumā lietoja arī tīri krieviskās skolās. Peļņas lauvas tiesu no manām grāmatām guva to izdevējs K. Zichmanis (tagad akc. sab. Valters un Rapa). Plašais un bagātais tirgus priekš manis gāja pazušanā līdz ar komūnistiskā režima nodibināšanos Krievijā.

Vienīgi ar paidagōģiskās literātūras radīšanu es nodarbojos 12 gadus, t. i. laikā, kamēr biju par skolotāju Tartū. Pēc institūta beigšanas nobraucis savā pirmā darba vietā Tartū, es nopirku par 5 kapeikām vienkāršu bērza koka spalvaskātu. Tam tā pieradu, ka ar to Tartū nostrādāju 12 gadus, t. i. sarakstīju visu savu paidagōģisko literātūru un nopelnīju sev mūža maizi. Ja esmu spējis dažreiz ziedot labiem mērķiem un palīdzēt citiem, tad arī tas ir nopelnīts ar minēto spalvaskātu. Tāpēc to glabāju kā dārgumu. Manas portrejas priekšā uz galda (sk. 22. lp.) redzams šis darba rīks, ar kuŗu es iesāku strādāt kā 25-gadīgs jauneklis. Turpat redzamas manas 4 grāmatas, kuŗas sarakstītas no 1935.—1937. g. No tām 2 (atsevišķi man pa labi) sarakstītas manā 70. dzīvības gadā: viena 610 lapp. un otra 120 lapp. bieza. Kā 3. no manā 70. mūžgadā sarakstītām grāmatām ir 48 lappuses biezā autobiografija. Triju grāmatu, kopā ar 778 lapp., sarakstīšana un iespiešana viena gada laikā liecina, ka atturībnieki spēj strādāt arī sirmā vecumā. Tāpat šī grāmata sastādīta un iespiesta viena gada laikā, t. i. mana mūža 71. gadā, izņemot nelielu daļu 1937. g. iespiestās un šeit ietilpinātās «Autobiografijas».

Ap 40 gadu atpakaļ manu pirmo skolas grāmatu parādīšanās (1897. g.) bija liels notikums Krievijas paidagōģiskā literātūrā, jo tās izlauza īsāku un vieglāku ceļu mātes un svešu valodu mācīšanā. Par tām ļoti daudz debatēja latvju, krievu un citu tautu laikrakstos un skolotāju sanāksmēs. Lietpratēji, bezpartējiski paidagōgi un nopietni zinātnieki atzina manas mācības grāmatas par labākām no tolaik pastāvējušām. Šeit piemēram pievedīšu dažas no manās rokās nokļuvušām un līdz šim laikam uzglabājušamās atsauksmēm par tām.

J. Dāvis, Ābece. Rīgā, 1897. g. K. J. Zichmaņa apgādībā. Maksā 20 kap. (70. l. p.).

Ar šū ābeci mūsu literātūrā aizpildīts ļoti liels robs.

Dažs labs no mums vēl atminēsies iz savām bērnu dienām, cik grūti viņam klājies, ielauzoties lasīšanā pēc vecajām «gaiļa ābecēm», kuŗas iesākās ar svēto lūgšanu «Mūsu Tēvs debesīs» u. t. t. Cik asaru pie tam nebūs veltīgi biris! Lasīt mācīšanos mūsu mazie mīluļi pa lielai daļai būs uzlūkojuši kā visgrūtāko sodu.

Tagad varam cerēt uz ievērojamu labošanos šai ziņā. Mums pa tam iznākušas dažas jau it krietnas ābeces, pie kuŗām bez šaubām jāpieskaita arī J. Dāvja sastādītā un K. J. Zichmaņa apgādātā, jā, mums pat šķiet, ka tā ir vispārākā no Latviešu līdzšinējām ābecēm, neievērojot dažus sīkumus, kuŗi tajā būtu vēl izlabojami.

Jau dažkārt būsim ievērojuši, cik ļoti mazie priecājās par tā sauktām «bilžu ābecēm», kuŗām gan, lai tās arī nezin cik jaukas būtu, priekš mācīšanās maza vērtība. Še mums nu ir ābece, kuŗa savieno bilžu grāmatas jau-

kumus ar lasāmās grāmatas krietnumu, un varam būt pārliecināti, kā, pēc šīs ābeces mācoties, panākumi būs ievērojami: lasīt mācīšanās bērniem vairs nebūs slogs, bet prieks, un sekmes būs gluži necerētas, jo mazie tiks uz priekšu ātri, viegli un pamatīgi.

Un kāpēc gan ātri, viegli un pamatīgi?

Tāpēc kā šai ābecei metode dabiska, un autors pratis modināt bērniem mīlestību pie darba. Vecajās ābecēs atrodas daudz zilbju, kuŗām nav nekādas nozīmes, un bērns ar lielāko pretību nodarbojās gaŗ tādām, saukdams «bu» un «bi», «la» un «le» un c. Še viņš uzskata ar lielāko ziņkārību bildīti, un pie tam viņam iespiežas burtu zīmes prātā gandrīz nemanot.

Bilžu šai ābecē ir vairāk nekā 200, kuŗas pa lielākai daļai ļoti labi izdevušās; sevišķi tas sakams par mūsu Augstā Valdnieka Familijas bildi.

Ļoti labi, ka ābece iesākās ar zīmējumiem kvadrātos; vingrināšanās šādos zīmējumos nepieciešami vajadzīga, ja vēlāmies, lai bērni reizē ar lasīšanu uzsāktu arī rakstīšanu, un pareiza metode var tikai būt, ka bērns mācās nevien lasīt, bet tūliņ arī rakstīt. Jāvēlās tik vēl būtu, ka rakstīšanai iepriekšējo zīmējumu būtu vairāk un ka tie nebūtu priekš iesācēja pārāk gŗūti. Nevaram jau gan prasīt, lai mazie šos darbus tūliņ izdarītu nezin cik mākslīgi, jo te svarīgākā lieta ir rokas vingrināšana, bet tomēr viņiem būtu prieki jo lielāki, ja zīmējumi izdotos kaut cik pēc parauga.

Ābeces sastādītājs viscaur licis lielu svaru uz uzskatību pie mācības, un par to viņam nevaram būt diezgan pateicīgi, jo uzskatībai pie ikvienas mācības piekrīt diža loma, bet sevišķi pirmmācībā tā pavisam nepieciešama, un visapdāvinātākam bērnam mēs sagatavosim mokas, ja šo prasību izlaidīsim iz acim. Par visām lietām s k a i t ī š a n u nedrīkstām mācīt bez uzskatības; mekaniskā lauzīšanās še radīs vislielākās ķibeles. Patīkami mums bija, kā autors arī šai ziņā devis vajadzīgu aizrādījumu.

Ābece satura no iesākuma viegli lasāmus vārdus, tad mazus teikumus, vēlāk sakarā esošus, tad mazus stāstiņus, mīklas, pasaciņas, tautas dziesmas un tā vēl. Nevien lasīt un rakstīt autors bērniem grib iemācīt, bet arī skaidri domāt un runāt. Sevišķu rūpību viņš pievērsis rakstu darbiem, kuŗiem savākts un sakārtots daudz materiāla.

Valoda ābecē skaidra, kaut gan ta vietvietām gluži nevajadzīgi atšķirās no tagadējās rakstu valodas (kā piem. p l i k ā j s, k l i b ā j s u. t. t., kur vajadzētu rakstīt p l i k a i s, k l i b a i s u. t. t.). Un ir arī daži citi sīkumiņi, kuŗos mēs ar autoru neesam vienis prātis, bet tie grāmatiņas vērtību nespēj mazināt, un, vispārīgi ņemot, mēs to visai silti ieteicam skolotāju un vecāku ievērībai. No Rīgas mācības apgabala kuratora padomes tā atvēlēta lietošanai tautas skolās, un uz nākamiem ziemas svētkiem te dažam labām radīsies derīgs priekšmets dāvinājumam.

Beigās vēl pieminam, ka iespieduma darbs ir ļoti glīts, un cena, 20 kap., visai mērena, un abi šie apstākļi var tikai veicināt grāmatiņas tālu jo tālu izplatīšanos. No visa var redzēt, ka pie šī izdevuma ar sevišķu rūpību stājusies klāt Zichmaņa apgādība. kuŗa mums jau vairāk nekā vienu skolas grāmatu pasniegusi. «Dzimt. Vēstn.» 1897. g. 12. (24.) nov.

J. Dāvis. Ābece. Rīgā, 1897. K. J. Zichmaņa apgādībā. Šī ābece iet citādus ceļus, nekā vecās ar sarkano gaili priekšā. Te lasīt mācīšana iet rokā ar rakstīt mācīšanu, iesākot no visvieglākā un pārejot uz gŗūtāko. Iten krietni izdevušās bildes, bez šaubām, bērnam ābeci padarīs visai pievilcīgu, novērsīs vienmuļību, kas ar vecajām sarkano gaiļu un tām līdzīgām ābecēm rīkojoties, arvien bija lielas nepacietības un apnikuma cēlons. — Tālāk jāaizrāda, ka Dāva ābece beigās izvēršas par pilnīgu lasamu grāmatu, tā tad ir ļoti pilnīga. Jāšaubās tikai, vai beigas ar lasamiem gabaliem mazo skolnieku rokās tik ilgi uzturēs, kamēr līdz tiem aiztiks. Tādēļ labāki būtu, ka šīs daļas tiktu šķirti izdotas, katra par sevi sieta. «Tēvija» 1897. g. 3. dec.

Новый латышскій букварь. Домашнее обученіе распространено среди деревенскихъ латышей повсемѣстно. Домашними учителями являются либо родители, либо подростки, побывавшіе уже въ школѣ, либо старички и старушки, неспособные къ другой работѣ. Методъ обученія чтенію (родному языку) въ большинствѣ случаевъ — буквослагательный, вслѣдствіе чего, ко-

нечно, дѣло обученія сильно тормозится. Звуковой методъ среди крестьянъ мало извѣстенъ, такъ какъ даже и образованные крестьяне педагогическихъ книгъ не читали; да послѣднихъ, впрочемъ, и нѣтъ на латышскомъ языкѣ. Въ виду этого, при обученіи дома чтенію важную роль играютъ буквари. Букварей на латышскомъ языкѣ масса, но большинство изъ нихъ составлено совершенно безтолково, крайне небрежно, безъ всякой системы, а иногда даже и не совсѣмъ грамотно. Нѣсколько лучшіе буквари стали появляться лишь въ послѣдніе 5—6 лѣтъ — по введеніи школьной реформы.

На-дняхъ вышелъ новый латышскій букварь, составленный учителемъ Юрьевскаго городского училища И. И. Дависомъ. Книжка составлена умѣло, тщательно и согласно требованіямъ современной педагогики. Какъ извѣстно, дѣти имѣютъ страсть „рисовать“ и марають стѣны, столы, бумагу и пр. Чтобы направить эту страсть къ чему-нибудь хорошему, г. Дависъ предлагаетъ въ букварѣ нѣсколько образчиковъ легкихъ рисунковъ по сѣткѣ. Обученіе чтенію и письму г. Дависъ ведетъ параллельно по картинкамъ, изображающимъ знакомые предметы, дѣти легко читаютъ напечатанныя подъ изображеніями названія ихъ и затѣмъ безъ особаго труда разлагаютъ слова на слоги и звуки и знакомятся съ буквами. Переходъ отъ болѣе легкаго къ болѣе трудному выдержанъ равномѣрно и послѣдовательно. Выборъ коротенькихъ статеекъ и стихотвореній для чтенія должно признать удачнымъ. Хорошо подобраны также маленькія письменныя работы, посильныя для дѣтскаго пониманія и побуждающія учащихся къ самостоятельной работѣ. Изданъ букварь рижскимъ книжнымъ торговцемъ г. Зихманомъ удовлетворительно; цѣна его — 20 коп. — невысокая. Въ упрекъ г. Дависуможно поставить лишь то, что онъ не снабдилъ своего букваря никакими указаніями, какъ должны пользоваться имъ учащіе. А такія указанія для совершенно неподготовленныхъ къ педагогической дѣятельности лицъ, (родители, братья и т. д.) крайне необходимы. Правда, г. Дависъ издалъ особую книжку „Руководство для обучающихъ дѣтей грамотѣ“. Но, во-первыхъ, книжка эта стоитъ, сравнительно, дорого — 30 коп., а во-вторыхъ — родители-крестьяне обыкновенно покупаютъ только азбуку, а объ особомъ руководствѣ къ преподаванію въ большинствѣ случаевъ и слышать не хотятъ.

„Рижскій Вѣстникъ“ 1897. g. 1. dec.

Латышское руководство къ обученію грамотѣ. Латышская педагогическая литература вообще очень бѣдна. Немногія брошюры, трактующія о методахъ обученія грамотѣ и другимъ предметамъ, составлены безъ всякой системы и часто идутъ въ разрѣзъ съ современными требованіями педагогики. Появляющіяся отъ времени до времени въ періодическихъ изданіяхъ замѣтки о преподаваніи и воспитаніи вообще — нерѣдко представляютъ лишь наборъ пустыхъ фразъ. А между тѣмъ, серьезныя педагогическія сочиненія и книги латышамъ крайне необходимы, особенно потому, что въ латышской деревнѣ повсюду распространено домашнее обученіе. „Преподавателями“ здѣсь являются главнымъ образомъ родители-крестьяне, владѣющіе лишь своимъ роднымъ языкомъ и, вслѣдствіе этого, не могущіе пользоваться указаніями, напр., русскихъ педагогическихъ сочиненій. Чтобы пополнить этотъ пробѣлъ, авторъ одной изъ лучшихъ латышскихъ азбукъ, учитель Юрьевскаго городского училища г. Дависъ составилъ на латышскомъ языкѣ руководство къ обученію грамотѣ (чтенію и письму). Не входя въ подробности этого труда, должно признать, что руководство составлено умѣло и — что въ данномъ случаѣ тоже играетъ немаловажную роль — примѣнительно къ пониманію простого народа. Жаль только, что цѣна этой небольшой книжки (4½ листа) сравнительно высокая — 30 к.

„Рижскій Вѣстникъ“ 1898. g. 13. martā.

«Balt. Vēstn.» 1900. g. 17. un turpmākos numuros skolotājs Grünfelds-Zaļtīrums ļoti plašā un nopietnā apcerējumā «Domas par mājmācību» sekoši raksta par burtošanas metodi un par manu pēc skaņošanas metodes sastādīto pirmo latvju abeci:

Pirmais, kas rokas lika pie darba karā pret burtošanas metodi, bija skolotājs Saksijā — Zamuels Heinicke. Viņš redzēja, ar kādām pūlēm bērniem

jākaujas, kamēr iemācas sasaukt burtus kopā balsienos un vārdos, jo katrā balsienā un vārdā burtu nosaukumi atkrīt nost un te viņi parādās tikai kā vienkāršas skaņas. Saviem skolniekiem viņš nelika vairs nosaukt burtus pēc viņu nosaukuma, bet mācīja to pašu rakstu zīmju skaņas. Pa šo ceļu viņš tika pie mērķa viegli, saprotami un ātri. Šo mācīšanas metodi nosauca par **skaņošanas metodi.** Par burtošanas metodi Heinicke tā bija sadusmots un viņu tā ienīdējis, ka viņš to citādi nedēvēja, kā par grēku, kas skaitāms tūlīt pēc iedzimtājiem grēkiem —: ne karš, ne mēris, ne raganu darbi neesot tikdaudz ļaunuma darījuši, kā taisni ši burtošana. No tā laika, kamēr Heinicke dzīvoja, nu pagājuši vairāk nekā 100 gadi (H. piedzima 1729. un mira 1790. gadā), bet no viņa pierādīta patiesība pie mums tomēr vēl maz pazīstama lieta. Gan skaņošanas metodi daudzina skolas un skolotāji, bet ļaudim viņa ir un ir sveša, lai ar viegla un vienkārša. Še nav iespējams visu jo smalki par minēto metodi izskaidrot, un ja tomēr to darītu, izskaidrošanai un ierādīšanai nebūtu tie panākumi, kas runātam vārdam un dzīvam piemēram. Bez tam skolotāji katrs ar skaņošanas metodi pazīstams. Ieteicami tādēļ būtu, kad viņi pulcinātu ap sevi sava apgabala pagasta ļaudis un tiem visu ierādītu. Pierādījuma dēļ, ka skaņošana ir daudz vieglāka un saprotamāka par burtošanu, še minēšu vēl nedaudz vārdu.

Skaņošanas metode ir dabīga un tādēļ bērnam viegli saprotama. Jā pēc skaņošanas vīzes katra māte mācītu savu bērnu lasīšanā, tad aiztaupītu daudz rīkšu, duncku, lamāšanas un rāšanas vārdu, un par grūtām galvām nebūtu ko sūdzēties.

Burtošanas metode tiešām ir grūta. Bērna domāšanu un saprašanu viņa apmulsina un sajauc taī vietā, kur viņai to vajadzētu attīstīt un stiprināt. Māte sauca priekšā: lielais bē, mazais bē, lielais a, mazais a; bērns izsauca tāpat. Nu jāsaļiek bē un a kopā, bet nu no šiem jāiznāk nevis «bea», bet «ba». Kāpēc šāda operācija notiek, to bērns nevar un nespēj saprast. Īstenībā taču pēc visa nosaukuma rīkojoties, nu vajadzētu sasaukt kopā: «lielaisbē mazaisa»; tāpat vajadzētu lasīt: «emme-u-a(h)-muh, ese-u-su-muhsu- e m e u a m u h e s e- u s u m u h s u, bet māte saka: **mūsu!!!.** Vai lielāku raibumu vēl var gribēt? Kaila alfabēta mācīšana vien jau ir garlaicīga un nepatīkama, bet burtošana vēl jo trakāka. Vai tad nu jābrīnas, ka bērns no grāmatas bēg. Ābece aplami sastādīta, māte nesaprotami māca, kā lai bērns top gudrs. Kā šūpļa bērns daudzina vienu izsaukumu stundām, tā pie lasīt mācīšanās jāsāk ar ne daudz skaņām; iesākumā jāmāca lasīt mazās rakstu zīmes, un šīs pēc iespējas jo ātri sastādamās kopā, kā iznāk cik drīz iespējams nozīmīgi vārdi, par ko bērns var domāt. Tas modina viņa ziņkārību un dara prieku. Piemēram, kad bērnam ierādīts «a» un «l», tos var jau salikt kopā — iznāk: a l a. Bērnam būs lieļu lielais prieks, kad viņš tikdaudz jau māk salasīt. Pieņemam tāļāku klāt «o», varam salikt: o l a u. t. t. Vēl mīļāka bērnam top grāmata, ja tanī viņš redz alu, olu, aku, lapsu, pupu, skolu, lampu un visas citas lietas nobildētas. Šo lietu nosaukumus viņš lasa, redz pašus priekšmetus bildē un domā par tiem.

Ne še minēto mācības gājienu, ne skaņošanas metodi, ne apskatīšanas līdzekļus, nedz arī bērna saprašanai piemērotus un pieejamus lasīšanas gabalus pazīstamā vecā ābecē neatrodam. Šos prasījumus viņa neapmierina ne mazākā mērā, tāpēc pelna, ka to no mājmācības izskauž.

Vēļ viena lieta ir, ko nevar atstāt nepieminētu, pie ka burtošanas metodei vislielākais noziegums. Ta ir o r t o g r a f i j a. Katrs skolotājs būs ievērojis, ka skolniekiem, kas iesākumā mācīti mājā pēc burtošanas metodes, nepavisam neveicās pareizā ortografijā; dažā vārdā tie saliek burtu pa daudz, citā atkal izlaiž un sagroza, tā ka lasītājam jāpiedomā klāt, ko rakstītājs gribējis. Ir vēl pēc ziemas skolas kursa pabeigšanas retais tik māk bez kļūdām rakstīt. Bet arī šo nelaimi novērstu bez liekām pūlēm, ja bērnus mācītu lasīšanā pēc skaņošanas metodes.

Labas abeces sastādīšana, kas apmierinātu visus priekšā celtos prasījumus, nav viegla lieta. Šis darbs ir svarīgs un grūti izdarams. Bet mēs nevaram vairs sūdzēties par šādas abeces trūkumu. Par labāko šimbrīžam ieteicama J. Dāva sastādītā abece, kuŗu pilsētā var nopirkt katrā lielākā grāmatu pārdotavā. Un domāju, ka tēvs un māte Rīgā, Jelgavā, Tukumā braukdami,

sagādātu mazajiem mājā lielu prieku, kad starp citām spēļu lietām, kuŗas apgadāt tie nebūt nav kūtri, pārvestu arī min. abeci. Maksa gan ir lielāka, nekā par veco abeci, jo šī jaunā grāmata maksā 20 kap. Bet kad var nopirkt dažādus grabulīšus, lūpu spēles un harmonikas un citas vēl dārgākas rotaļu lietas, tad var arī upurēt 20 kap. labai abecei. Darat to no mīlestības pret bērniem, bet ne kā pienākumu! Nedomājat jel, ka bērnam vajaga mācīties to, ko jūs domājat un turat par vajadzīgu, ne to, bet mācat to, kas bērnam pašam mācīties patīk. Un redzēsiet, ka panākumi būs jauki!

Šinī nodaļā lai apskatāmies pec krietnas abeces un lasīšanas grāmatas; tās mājmācībā visnotaļ vajadzīgas. Runādams par skaņošanas metodi jau pieminēju «Abeci» no J. Dāva. Sākot no paša iesākuma līdz ar skaņošanu, bērns var še mācīties arī rakstīt. Grāmatā ir labs krājums glītu bilžu, apakš katras bildes viņas nosaukums drukāts un rakstīts. Nebūs grūti dabūt bildēs apzīmētas lietas dabā. Tad ir viss, kas sekmīgai, uz apskatīšanu pamatotai mācībai ir vajadzīgs, proti: priekšmets jeb lieta dabā, viņas bilde un nosaukums drukāts un rakstīts. Pēc skaņošanas vīzes mācītam bērnam būs viegli ieradināties rakstīt pareizā ortografijā. Kad šī abece pamatīgi caurstrādāta, tad bērnam nebūs grūti izdarīt rakstu darbu uzdevumus. Kad tikdaudz lasīt un rakstīt prašanas katrs bērns atnestu skolā līdz no mājām, ko sniedz šī abece, tad pārpilnam pietiek.

Daiļrakstība. No J. Dāva. Rīgā, K. J. Zichmaņa apgādībā. Maksā 10 kap. iesieta.

J. Dāvis jau teicami pazīstams mūsu skolas literātūrā, un arī šis viņa jaunākais darbs cienīgi pieslienas viņa senākiem izdevumiem. «Daiļrakstība» ar sevišķu izveicību sistēmātiski sastādīta un atstāj ļoti glītu iespaidu. Cerēsim, ka šie priekšraksti daudz ko līdzēs pie tādiem bērniem, kuŗiem caur paviršību radies slikts rokraksts, bet jo vairāk tos vajadzētu ievērot, iekam tas noticis. Cena, 10 kap., ļoti lēta. «Balt. V.» 1901. g. Nr. 291.

И. Дависъ. Элементарный курсъ практической русской грамматики для инородческихъ училищъ Рига, изданіе К. Зихмана, 1899. — Цѣна 30 коп. (126 стр.).

Šai mācības grāmatā J. Dāvis lietojis metodi, kuŗa ļoti labi piemērota pirmmācības skolām. Autors neuzsāk savu darbu, uzskaitīdams un iedalīdams burtus, kā tas gramatikās pa lielākai daļai mēdz būt; viņš nepasniedz valodas likumus skoleniem bez izskaidrojumiem, bet atvasina tos no pašas valodas, pievezdams dažādus piemērus. Tā šie valodas likumi bērniem vislabāki top saprotami, un šāda metode atzīstama par vienīgi pareizu pirmmācības skolās.

Mācības viela iedalīta stingri loģiski. Autors iepazīstina skolenus vispirms ar priekšmetiem un viņu izšķirības zīmēm. Pēc tam viņš stājās pie teikuma, pamatīgi aplūkodams vienkāršo un vēlāk arī salikto un bezpersonisko.

Tikai kad skolēns prot sastādīt teikumu no vārdiem, autors sāk sīkāki nodarboties gar vārdiem (zilbēm, skaņām, vārdu šķirām u. c.).

No visa tā redzams, ka grāmatas sastādītājs vēlas, lai bērni nodarbotos ar prātu, ar apzinību. Un tas ir ļoti teicami, jo tikai tā labas sekmes iespējamas.

Teicami ir arī, ka šai gramatikā atrodas daudz materiāla mēģinājumiem un rakstu darbiem. Tikai tā ir iespējams valodas likumos pamatīgi ievingrināties. Ar atzinību jāpiemin, ka izraudzītie piemēri pa lielākai daļai ļoti labi; maz ir tādu teikumu, kuŗiem nav kodolīga satura. Ļoti daudz tur sastopam ievērojamu izteikumu, kuŗi ņemti no labakājiem Krievu rakstniekiem. Arī daudz priekšzīmīgu parunu tur ievietots.

Kļūdu šai gramatikā ļoti maz. Lielākā kļūda gan būs 121. lap. p., paragrafā 370, kur autors saka, ka, subjektā diviem substantīviem satiekoties, īpašvārds uzskatāms par subjektu, sugas vārds turpretim par apoziciju. Pēc mūsu domām tas ir pavisam otrādi. Dažus citus sīkumus nav vērts pieminēt, jo tie atzīstami par drukas kļūdām.

Valoda viscaur laba, skaidra. — Druka glīta, papīrs stiprs.

Nesen atpakaļ man gadījās redzēt, ka Igauņu laikraksts «Olevik» šo mācības grāmatu visai silti bija ieteicis saviem lasītājiem kā vislabāko gramatiku

pirmmācības skolām. Pārliecinājies, ka tas patiesi tā ir, es turēju par savu pienākumu darīt uz to uzmanīgu arī Latviešu publiku. «Balt. Vēstn.» 1900. g. Nr. 108.

Praktikaline Wenekeele grammatika, wõeraſugu rahwaste koolide tarwis kokku ſeadnud **J. Dawis.** (И. Дависъ. Элементарный курсъ практической русской грамматики для инородческихъ училищъ. Рига, изд. К. Зихмана, 1899. 126 стр. Цѣна 30 к.)

Wenekeele grammatika õperaamatuid rahwa koolide tarwis ilmub Wene riigis nii mõndagi. Eesti kooliõpetajad tunnewad neid wähe. Kui keegi wäljaandja oma raamatu Eesti lehetoimetuſele ſaadab, ſiis ſaawad meie kooliõpetajad raamatuga nimekaudu tuttawaks. Enam jagu ilmuwateſt õperaamatuteſt on alguskoolide tarwis kõlbmatud. Mõneſt raamatuſt on minul mõte edespidi kõneleda. Selleks asja annawad minule Jurewitſchi toimetuſel ilmunud raamatud, mis wiimaſel ajal üli ſuure rutuga ja wäga korratult ilma ſaadetakſe. Täna aga ſoowikſin lugejaid ühe **korraliku raamatuga,** nimelt J. Dawis'e Wenekeele grammatika õperaamatuga tutwuſtada.

J. Dawis'e Wenek. grammatika on **ſõna täies mõttes õperaamat,** ſ. o. niiſugune raamat, mis koolis õppijatele tuleb kätte anda, kui kooliraamat kunagi. J. Dawis'e õperaamatus **tarwitatakſe alguskoolidele kohaliſt õpetuſe wiiſi (methodet).** Hr. Dawis ei alga oma tööd mitte tähtede üleluge-miſega ja jaotamiſega, nagu ſeda paljudes koolide tarwis wäljaantud raamatudes ette tuleb (näit. kõige uuemal ajal — aaſt. 1900! — **Makſimowi nime all ilmunud Jurewitſchi grammatikas).** Hr. Dawis ei lao keele ſeaduſi ja jaotuſi ſeletamatalt õppijale ette, waid aſtub keele eneſega (kõnes, ütelustes) ette. Tema **õpetuſe wiis on loomulik keeleſeaduste ſeletamine keele eneſe waral.** Kooliõpetaja ja ka õpilaſte poolt ette toodud näituſte waral ſelgub keele ſeadus ja ſaab õppijale aruſaadawaks. **Poole (ehk ka weerand tunniliſe) harjutamiſe järele koolitunnis wõiwad õppijad iſe tarwiliſt reeglit (kooliõpetaja abil) kokku ſeada.** Niiſugune õpetuſe wiis (индуктивный методъ, наведеніе, Inductionsmethode) on alguskoolides ſoowitaw: õppijad harinewad omal jõuul mõttega töötama, — aruſaamata pähetuupimine jääb ära.

Teiſeks, on J. Dawis'e raamatus **õpeaine jaotus ja läbiwõtmine loogikaliſelt hästi ja otstarbeliſelt korraldatud,** nagu ſeda minu teada ainukt mõnes õperaamatus on teha katſutud. Hr. Dawis algab õpilaſtega **asjaſt ja tema tundemärkideſt peale.** Asja tundemärgid wõetakſe kolmes liigis läbi: tegu-, omaduſe- ja arwu-tundemärgid. On laps asja ja tema tegewuſe, omaduſe jne wahel õppinud wahet tegema, ſiis läheb ta lauſe (üteluſe) juurde. Korralikult wõetakſe lihtlauſe, tema pea- ja abiliikmed läbi, ſiis weel liidetud (слитное) ja aluſeta (безличное) lauſe. — On koolilaps ſõnade abil lauſeid kokku ſeadima õppinud, ſiis aſtub ta ſõna eneſe juurde, teda ſilpideks ja healikuteks jaotades (lauſe jaotatakſe ükſikuteks ſõnadeks, ſõnad — ſilpideks, healikuteks). Siis järgneb ſõna oſadega tutwuſtamine nende tähenduſe järele (ſõna tüwi, lõpp, eesſilp). Kõige rohkem ruumi raamatus on kõne jaod (части рѣчи) omandanud. Kõne jaod wõetakſe läbi nende tähtſuſe järgi kõnes (lauſetes): nimeſõna (asja nimi), ajaſõna (asja tegewuſe nimi), omaduſſõna (asja omaduſe nimi), jne. Lõppeks tuleb lauſeühendus (kokkupandud, ſeotud lauſe) käſile (lauſete kaasühendus ja allaühendus).

Mis õpematerjali läbiwõtmiſesſe puutub, ſiis on ſelleſt juba eelpool, õpewiiſiſt rääkides, mõni ſõna öeldud. Raamatu **kirjutaja on ſoowinud, et laps aruſaamiſega, mõttega töötaks.** Lihtlauſe, kui ka lauſeühenduſe läbiwõtmiſel, waatab ta ſelle peale, et laps lauſeliikme ehk terwe lauſe tähenduſe (mõtte) järele otſuſtaks, miſſugune lauſe liige on ſee ehk teine sõna, miſſugune lauſe (pea- ehk abilauſe, miſſugune abilauſe?) on ſee ehk teine lauſe. Hr. Dawis ei räägi ſelleſt, miſſuguſte ſõnade abil lauſete allaühendus ſünnib, ſeſt et neidſamu ſõnu mitmes lauſeühendustes tarwitatakſe. Kindlaks jääb aga mõttelik (logikaline) ühendus. Eesſõnade **ſeletuſeks on näitlik abinõu tarwituſele wõetud: linnu puur, mille peal, ſees, taga, all jne lind wiibib, mille ſiſſe, ſeeſt, juurde jne ta lendab.** Pilt on korrapäraline ja ſelge.

Kolmandaks, on hr. Dawis'e raamatus **tarwiline jagu asjakohta käiwaid harjutusi.** Pea iga uue reegli ehk uue aime kohta on hulk mitmekesiseid harjutusi antud. Kes hr. Dawis'e raamatut koolis tarwitab, **sellel ei ole waja kirjalikkude harjutuste tarwis enne tundi materiali koguda: tarwiline material leidub raamatus.**

Wiimaks olgu tähendatud, et **näitused ja harjutused** hr. Dawis'e raamatus **sisukad ja keele pooleşt eeskujulised on.** Mõttewaeseid ütlusi näituste ja harjutuste hulgas ei tule pea sugugi ette. (Meie endise aja kooliraamatud — Wenek. õperaamatud — on tõlkimise harjutustes ettetulewate lausete tühjuse ja mõtteahtruse pooleşt kuulsad). **Iseäranis tähtjaks arwan ma seda, et hr. Dawis'e raamatus (näituste ja harjutuste hulgas) mitmed ütlused, jutujatkud ja luuleosad Wene paremaşt kirjanduseşt on wõetud (Puschkini, Lermontowi, Krõlowi ja teiste töödeşt, wanasõnade koguşt ine).** Varemate kirjanikkude keel, niisama rahwa wanad sõnad, on eeskujulised. **Eeskujulise keele najal sünnitatakse grammatika reeglid.**

Hr. Dawis'e kooli grammatika on **üks esimeşt ja paremateşt selleşarnaşteşt õperaamatuteşt.** Ta on korralikult wälja antud, nii et trükiwigasidki raamatus wähe leidub. Et mõne reegli kokkuseade just mitte soowitawalt täielik ei ole, — see ei tee wiga: raamat on ju alguskoolidele määratud, kus kõigipidi täielikud reeglid ja ainete selgitused (опредѣленіе, Definition) rasked aru saada oleksiwad. Mõned weikesed trükiwead (§ 158 — sõna нѣньчитъ asemel peaks olema нянчитъ; § 365 — sõnade чтобы принести воду asemel p. ol. чтобы принести воды, nagu eelolewas §-is, lehek. 116; § 155 — выточилъ косу asemel oleks parem наточилъ косу, niisama § 157 sõna выточилъ asemel наточилъ, jne) ei wähenda raamatu headuşt. — **Ühe puuduse peale tahaksin ma lugeja tähelepanemişt juhtida.** Lehek. 121, § 370, on raamatu kirjutaja näituste hulgas tähendanud, et kui lause üteldus (сказ.) juures pärisnimi ja sugunimi (нарицательное имя) ühes muutes alusena seisawad, siis pärisnimi aluseks, sugunimi alusele tõendawaks lisaliikmeks (приложение) tuleb arwata. Ette toodud näituseid ei kõnele selle arwamise wastu. Teeme aga hra Dawis'e ühe lause (lk. 121.) niiwiisi ümber, et üteldus (сказуемое) minewikus tuleb seisma, ja siis otsustame: городъ Москва былъ основанъ Юріемъ Долгорукимъ. Oleks sõna Москва alus (подлеж.), siis peaks üteldus naisteşuguşt lõpuga olema. Üteldus on meesteşuguşt lõpuga ja seisab sugunimega городъ ühenduses. **Sugunimi on alus, pärisnimi tema kõrwal aga aluse lisandus.**

Eelolewaid seletusi kokku wõttes pean tunnistama, et hr. Dawis'e Wenekeele grammatika meie rahwakoolidele, iseäranis niişugustele koolidele, kus kooliõpetaja korraga kahe ehk kolme jaoga töötab, wäga tarwiline, ajakohane ja soowitud õperaamat on. Raamat on **koolimehe** töö, **kes ise praktikalikult** asjaga tuttaw. Ta on nähtawasti **teeşid püüdnud rajada ja taşandada, et loomulikul wiişil Wenekeele grammatika õpetuşt alguskoolides kergendada ja waimu şurmawat pähetuupimişt selles õpeasjas rahwakoolişt kaotada.** Katsugu kooliõpetajad ise järele, kas minu arwamine nende poolt toetuşt wõib leida.

Hr. Dawis'e raamat wõib **igas alguskoolis wastuwõtmişt leida, kus Wenekeel õpekeeleks on.** Raamatus on sõnadel rõhk märgi läbi äratähendatud. Algajale on see kergituseks. Päraştpoole jääb rõhumärk ära. — Raamatu hind (30 kop.) tema suuruse kohta (126 lehek.) ei ole kallis. Raamat on poogitud, trükk selge, paber hea. **M. Otas,** kooliõp. Jurjewi linnakoolis.

„Olewik" 1899. g. 19. okt.

И. Дависъ. Родной Міръ. Книга для обученія русскому языку въ инородческихъ училищахъ. Часть первая. Азбука и первая послѣ азбуки книга для чтенія. Цѣна 20 коп. Рига, 1901. г. Изданіе К. Г. Зихмана.

Šai jaunai Krievu valodas mācības grāmatai bez šaubām būs svarīga loma mūsu tautas skolās, un tālab to še aplūkosim tuvāki.

J. Dāva kga Krievu abece „Родной Міръ" sastādīta pēc analitiski-sintētiskas skaņojamas metodes, kuŗai ir tas pārākums, ka pēc viņas pie mācīšanās abecē iespējama pašmācība, pašdarbība, kuŗai tiek piešķirta visai liela paida-

gōģiska nozīme audzināšanas un gara spēku attīstīšanas ziņā. Pie tam šī metode ir visdabīgākā pie mācīšanas abecē, un tāpēc bērni pēc tās visvieglāki un visātrāki iemācās rakstīt un lasīt. (Sīkākus izskaidrojumus par šo metodi atrodam J. Dāva kga «Vadonī pie mācīšanas abecē» un „Руководство къ обученію русскаго языка .)

Abecē „Родной Міръ" lietotā metode ir tik vienkārša un dabīga, ka mūsu mazie pēc tās varēs iemācīties pa krieviski lasīt un rakstīt bez sevišķiem grūtumiem; še viņi mācīsies rakstīt rakstīdami un lasīt lasīdami, pamazām piesavinādamies burtus vienu pēc otra iz pašas rakstīšanas un lasīšanas gaitas.

Mācības viela abecē „Родной Міръ" ir tik bagātīga un vispusīga, kā to neatrodam nevienā citā krievu abecē. Pašā sākumā ievietota mācības viela zīmēšanai. Zīmējumi ir ļoti vienkārši — tādi, kuŗus bērni viegli spēj izdarīt. Bērns uzzīmē dažādus priekšmetus iz savas apkārtnes un pie tam iemācās tos nosaukt pa krieviski; tā viņš iepazīstas ar kādiem 100 vārdiem.

Abecē J. Dāva kungs nenomoka bērnus ar dažādiem balsieniem, kuŗiem nav nekādas nozīmes, bet dod no paša iesākuma saturīgus teikumus un nodarbina bērnus ar dažādiem rakstu uzdevumiem. Tā mazajiem mācīšanās būs viegla un patīkama, un nav ko šaubīties, ka sekmes būs krietnas.

Dažādiem praktiskiem mēģinājumiem it sevišķa vērība piegriežama mūsu pirmmācības skolās, kur skolotājam reizē jānodarbojas ar trim nodaļām klasē. Te viņam darbs stipri tiek atvieglināts, un panākumi būs daudz labāki, neķā ja bērniem pastāvīgi uzdos vienmuļīgo un nogurdinošo norakstīšanu no grāmatas.

Apraudzības, pašmācības un praktisku mēģinājumu nolūkiem grāmatā „Родной Міръ" ievietotas kādas 400 bildes, kuŗas pa lielākai daļai ļoti labi izraudzītas. Mums tik šķiet, ka locekļu vai miesas daļu vietā būtu vajadzējis ņemt citus zīmējumus. Tomēr jāatzīst, ka abece „Родной Міръ" ir tik lielā mērā izgreznota, kā neviena cita.

Pēc abeces autors sniedz veselu virkni lietišķu lasāmu gabalu, kuŗiem ir arī noderīgas illūstrācijas. Tiem ir pievienoti daži gramatiski un ortografiski mēģinājumi.

Vispārīgi jāsaka, ka grāmatā „Родной Міръ" ievietots tikdaudz krietnas, kodolīgas mācības vielas, ka tās pilnīgi pietiks pirmai un otrai ziemai. Valoda pareiza, skaidra un tekoša. Grāmata drukāta uz laba papira (pavisam 94, l. p.) un maksā tikai 20 kap., glīti iesieta 26 kap. Šī cena atzīstama par ļoti lētu.

Visu to ievērojot, mēs šo grāmatu varam silti ieteikt, bet Zichmaņa kgam pienākas pelnīta atzinība, ka viņš atkal laidis klajā ražojumu, kuŗš mūsu skolas literātūrā ieņems ievērojamu vietu. «Balt. Vēstn.» 1901. g. Nr. 79.

И. Дависъ. Руководство къ преподаванію русскаго языка въ инородческихъ училищахъ. Составленъ примѣнительно къ учебникамъ того же автора. Рига, 1901. Изданіе К. Г. Зихмана. (J. Dāvis. Rokas grāmata priekš krievu valodas mācīšanas cittautiešu skolās. Piemērota tā paša autora mācības grāmatām.)

Krievu valodu mūsu tautas skolās ieskata par vienu no vissvarīgākiem un arī visgrūtākiem priekšmetiem, it sevišķi pēdējā laikā, kad skolu valde, gribēdama pacelt sekmes, pavēlēja šo priekšmetu pasniegt pēc tā sauktās dabiskās metodes. Bet iekš kam pastāv šī dabiskā metode un kā pēc tās jāmāca bērniem krievu valoda, par to nebija derīgas grāmatas. Vienīgā grāmata, iz kuŗas cik necik varēja smelt aizrādījumus, kā mācīt bērniem krievu valodu pēc dabiskās metodes, bija Šeļceļa „Методическое руководство". Bet tai piemita dažādas kļūdas. Šis autors pavisam nemāca bērnus runāt pa krieviski, bet tikai māca saukt priekšmetus un to īpašības. Tā tad krietnas grāmatas trūkums šai ziņā bija diezgan nepatīkami sajūtams skolotājiem.

Šo robu mūsu paidagōģiskā literātūrā nu aizpildījis J. Dāva kungs, sastādīdams augšā minēto grāmatu.

Šinī grāmatā autors vispirms aprauga krievu valodas mācīšanas nolūkus un tās metodes, kuŗas noder šo nolūku sasniegšanai. Pēc tam viņš it sīki aplūko pašdarbības un apraudzības noteikumu piemērošanu pie krievu valodas mācīšanas pēc dabiskas metodes. Runādams par krievu valodas mācīšanas metodēm, autors aizrāda arī uz mātes valodas svarīgumu, tādēļ ka tās pra-

šana var ļoti paātrināt krievu valodas iemācīšanos, un uz to sakaru, kādam būs būt starp mātes un krievu valodas mācīšanu (40—56 l. p.). Lai apraugami parādītu, kā bērniem mācāma krievu valoda pēc dabiskas metodes, J. Dāva kgs sniedz katēchētiskā veidā 27 parauga mācības gabalus praktiskai ielauzīšanai krievu sarunas valodā, 4 iepazīstināšanai ar krievu valodas skaņām un 33 rakstīt ui lasīt mācīšanai. Tālākās nodaļās atrodam ļoti lietiskus teorētiskus un praktiskus padomus, kā skolā jāved izskaidrojamā lasīšana, gramatikas un pareizrakstības mācīšana un kā bērni jāievingrina pareizi izteikt savas domas.

Vispārīgi jāsaka, ka šīs grāmatas saturs ļoti bagāts un apņem visu krievu valodas pirmmācību no tā laika, kad bērni skolā iestājas, līdz tam laikam, kad viņi to pabeidz. Droši varam sacīt, ka visā mūsu paidagoģiskā literātūrā nav nevienas citas grāmatas, kurā krievu valodas mācīšana pēc dabiskās metodes būtu apstrādāta tik lietpratiski, pilnīgi un vispusīgi, kā J. Dāva kga „Руководство". It sevišķi J. Dāva kga metodika atšķiras caur to, ka viņš krievu valodas stundās pielaiž arī mātes valodas lietošanu, kur tā var veicināt krievu valodas iemācīšanos. Šo grāmatu lietojot, sekmes var būt tikai labas.

Valoda grāmatā pareiza, skaidra, tekoša un katram viegli saprotama. Grāmata, kurā pavisam 180 l. p., drukāta uz laba papīra un maksā 50 kap., glīti iesieta 56 kap. Šī cena atzīstama par ļoti mērenu.

Ikviens, kas ar J. Dāva kga „Руководство" tuvāki iepazinies, to silti ieteiks lietošanai tautas skolās, jo viņa metode noder daudz labāk nekā citas pie krievu valodas mācīšanas pēc šā laika prasījumiem.

«Balt. Vēstn.» 1901. g. 21. apr. Nr. 91.

Lubatud kooliraamatud. Olewiku 42. numbris 1899 aastal ilmus minn suleşt pikem arwustus hra Dawiš'e Wenekeele grammatika kohta (И. Дависъ. Элементарный курсъ практической русской грамматики для инородческихъ училищъ. Изд. К. Зисмана, Рига 1899). Oma arwustuse lõpul tunnistasin ma hra Dawiš'e raamatu meie alguskoolidele wäga ajakohaliseks ja tarwiliseks õperaamatuks. Et tähend. grammatika õperaamatu pärast mitmed kooliõpetajad minult nõu on küsinud, kuida wiisi hra Dawiš'e grammatika õperaamatut ja muid tema poolt wäljaantud raamatuid koolides tarwitusele wõiks wõtta, nimelt — mis oleks lubasaamiseks teha, siis arwan tarwiliseks järgmist teatada. J. Dawiš'e grammatika õperaamat on rahwahariduse ministeriumi poolt kooliraamatuna tarwitusele wõtta lubatud ja on sellekohane haridusе ministeriumi õpetatud komite otsus, mida ministri herra kinnitanud, haridusе ministeriumi kuukirjas (Журн. Мин. Нар. Просвѣщ.) № 1 aastal 1902, lehek. 66, ära trükitud. Nii ei ole siis hra Dawiš'e grammatika tarwitusele wõtmiseks koolides takistusi ees. Ühes J. Dawiš'e grammatika õperaamatuga on weel järgmised hra Dawiš'e raamatud koolides tarwitada lubatud (Журн. Мин. Н. Пр. № 1 за 1902 г.):

1. И. Дависъ. Родной Міръ Книга для обученія русскому языку въ инородческихъ училищахъ. Часть I. Азбука и первая послѣ азбуки книга для чтенія.

2. И. Дависъ. Систематическій курсъ устныхъ и письменныхъ диктантовъ.

Wiimane raamat käib grammatika õperaamatuga käsikäes, nii et grammatika õperaamatu tarwitamisel wiimane raamat ka kasulik tarwitada on.

Jurjewis, 27. jan. 1902. M. Okas.

„Olewik" 1902. g. 5. febr.

Jaunas grāmatas priekš pagasta skolām krievu valodas mācīšanai. Uz mūsu pirmo jautājumu: kā lai māca pēc dabiskās metodes? un līdz ar to uz visiem citiem jautājumiem dod vislabāko atbildi J. Dāvis izdotā rokas grāmata „Руководство къ преподаванію русскаго языка въ инородческихъ училищахъ".(Zichmaņa apgādībā, Rīgā, 50 kap. 179 l. p.). Varu ieteikt katram skolam to iegādāties un ar apdomu ņemt. Minēšu dažus punktus, par kuriem doti izskaidrojumi: 1) Tulkošanas metodes trūkumi. 2) Dabiskā metode. 3) Pēdējās pārākums par pirmejo. 4) Kā tiek veicināta pašdarbība, mācot pēc dabiskās metodes. 5) Direkta uzskatāmā mācība. 6) Indirekta uzskatāmā mācība.

7) Skolas muzeji. 8) Tēvu valoda kā palīga līdzeklis, mācot krievu valodu. 9) Vārdnīcu lietošana. 10) 27 priekšzīmīgi stundu gājienu piemēri, kā 4—5 pirmajās nedēļās jāved sarunas krievu valodā. 11) 4 piemēri, kā jāiepazīstina ar skaņām. 12) Vairāk kā 20 piemēri, kā jāmāca rakstīt — lasīt pēc skaņošanas metodes. 13) Izskaidrojoša lasīšana. 14) Kā jāmāca gramatika pagasta skolās. 15) Pareizrakstība. 16) Dažādi diktātu veidi u. t. t. (Zīmējoties uz uzskatāmo mācību bildēm, ieteiktu kā lētas un glītas Vilkes Anschauungsbilder; 16 bildes, Friedrich Wrede apgādībā Berlinē, maksā 480 kap. bez uzvilkuma, 11 rbļ. uz papi uzvilktas. Turpretīm 10 Fenu bildes maksā uzvilktas 30 rbļ.).

Turēdamies stingri pie saviem rokas grāmatā izliktiem uzskatiem, Dāvis sarakstījis skolēniem šādas grāmatas:

1) Родной Міръ I ч. Азбука и первая послѣ азбуки книга для чтенія. (92 l. p., maksā brošēta 20 kap.);

2) Элементарный курсъ практической русской грамматики. (125 l. p. maksā brošēta 30 kap.);

3) Систематическій курсъ устныхъ и письменныхъ диктантовъ. Самообученіе, самодиктованіе, самоисправленіе. (90 l. p., maksā brošēta 20 kap.).

Visas trīs grāmatas Tautas Apgaismošanas Ministerija zem Nr. 1266 pielaiduse tautskolās.

Родной Міръ I ч, nodomāts pirmajai ziemai un pusei no otras. Drīzumā iznākšot Родной Міръ II ч., kas izpildīšot pēdējās $1^1/_2$ ziemas. Līdz ar Родной Міръ II ч. jāsākot lietot „Практическая грамматика“ un „Сист. курсъ устн. и письм. диктантовъ“. Pēdējais bez gramatikas nav lietojams.

Iesākumā jau minēju, ka mums nebija arī labas, dabiskai metodei piemērotas mācības grāmatas, sevišķi par ābecēm, runājot ir tanī ziņā taisnība; tur ir arī iemesls, kādēļ dabisko metodi no iesākuma neieredzēja. Domāju, ka Dāvis kgs ar savu „Родной Міръ“ mums aizpildījis šo robu. Volpera „Русская Рѣчь I ч. Азбука“ bija pirmā visvairāk izplatītā ābece, mācot pēc dabiskās metodes. Ar viņu mums bija vairāk gadus jāpietiek. Lielākā kļūda tur bija tā, ka viņa pastāvēja no teikumiem un frāzām, kas salikti bez kāda sakara. Bet no pirmā mēģinājuma nevar arī prasīt, lai tas būtu bez kļūdām. Daudz labāka jau bija Grigorjeva „Русское Слово I ч. Азбука“. Tur jau ābeces otrā pusē atrodam stāstiņus. Turpretīm Dāvis dod iekš „Родной Міръ I ч.“ jau no 14. gabala stāstiņus rokā. Dāvis grib, lai liek šādu pamatu: pieradināt bērnus jau sarunas stundās, runāt sakarīgos teikumos, lasīt nevis frāzas, bet stāstiņus un tūliņ atstāstīt; tāpat visu, ko lasa, vajaga varēt uzrakstīt. Tikai tā bērni piesavināšoties ātri pareizu krievu sarunas valodu. Lai būtu iespējams pēc dabiskās metodes mācīt, tad Dāvis salicis „Родной Міръ I ч.“ 228 bildes, bez tam 11 bilžu tabeles, katrā pa 15 bildēm.

Tā kā krievu valodas mācīšanas mērķis ir netik vien iemācīt bērniem krievu valodā runāt, lasīt un lasīto saprast, bet arī rakstiski pareizi savas domas izlikt, tad Dāvis ķeras arī pie rakstu darbu reformēšanas. Tā kā pagastskolās vairāk ar 3 nodaļām jāstrādā ,tad lielo pusi stundas 2 nodaļas arvien pārmaiņus jānodarbina ar rakstu darbiem. Dāvis norāda, ar cik nepraktiskiem un maz svētības nesošiem rakstu darbiem skolēnus nodarbina, sevišķi cik daudz dārga laika nokavē ar nepareizu diktātu.

Labākais līdzeklis iemācīties krievu pareizrakstību ir gramatika un saprašana to praktikā izlietot. Tāpēc jau iekš „Родной Міръ I. Dāvis ir devis daudz vielas rakstu darbiem un gramatikai, kas visādā ziņā pamatīgi cauri ņemami, jo tie iztaisa gramatikas un rakstu darbu sagatavošanas kursu. Dāvis nepiekrīt to pedagogu domām, ka elementārskolās gramatika mācāma tikai tikdaudz, ka pietiek daudzmaz pareizrakstības vajadzībām; turpretīm viņš pārliecināts, ka sistemātisku pareizrakstības kursu tikai tad iespējams izņemt, ja gramatiku māca kā mācības priekšmetu. Dāvis „Практ. грам.“ ir piemērota 2 augstākām pagasta skolu nodaļām. (Arī Volpers pārliecināts, ka augstākā nodaļā jāmāca gramatika un tāpēc sastādījis praktisku gramatiku, bet plašuma dēļ nav iespējams to pag. skolu 3. nodaļā izņemt.)

Dāvis „Систем. курсъ уст. и письм. диктантовъ“ satura 1) gramatiski-ortogrāfisku vielu, kur mācas izlietot gramatikas likumus praktikā, un

2) izskaidrojoša diktāta vielu, kur jādomā, pēc kuŗa likuma vārds jāraksta. Diktāta kurss tā sastādīts, ka skolēni var paši diktēt un arī pārlabot; bet arī skolotājs var pēc tā ņemt ar skolēniem vai mutisku vai arī rakstisku diktātu. Bet kā jau minēju, tad sistemātiskais diktāta kurss lietojams tikai kopā ar praktisko gramatiku. — Kad nu beigās jautājam, vai Dāvis mums savās grāmatās dod ko jaunu un labāku, nekā līdzšinējās? — tad jāsaka: ja. Mums nu ir krietna rokas grāmata un dabiskai metodei piemērota laba ābece; tāpat gramatikas un rakstu darbu jautājums ir nokārtots. Par to visu mums Dāvis kgm jāsaka silts paldies.

Ja nu es ar šo aizrādījumu uz Dāvis jaunajām grāmatām būtu skolotājus uzmudinājis ar tām iepazīties un ievest skolā lietošanā — un tādā kārtā skolotāju un skolēnu pūles atvieglinājis — tad šās rindiņas būtu arī sasniegušas savu nolūku. «Pēterburgas Avīzes» 1903. g. 24. aug.

J. Dāvis. Skolas draugs. Otrā daļa. Lasāma grāmata tautas skolām un mājmācībai. Maksā 40 kap., iesieta 60 kap. Rīgā, K. J. Zichmaņa apgādībā. 1904.

J. Dāva «Skolas drauga» II daļa ir tās pašas grāmatas I daļas dabīgs turpinājums; tā piemērota bērnu mācīšanai tiklab skolās, kā mājās. Tanīs skolās, kuŗās iestājas tādi bērni, kas vēl neprot rakstīt un lasīt, «Skolas Drauga» II daļa nodomāta diviem pēdējiem mācības gadiem (pirmajā mācības gadā tad jāizņem I daļa). Turpretīm tanīs skolās, kuŗās iestājas tādi bērni, kas jau mātes skolā izņēmuši «Skolas Drauga» I daļu un tā tad jau prot lasīt un rakstīt, II daļa sākama jau pirmajā mācības gadā. Mācības vielas šinī daļā tik daudz (333 lasāmi gabali), ka viņas pilnīgi pietiek visām trim ziemām.

J. Dāvis savam «Skolas Draugam» licis šādus pamatus: 1) «Mātes! dzīvosim mūsu bērnu labad!» Fr. Fröbels. 2) «Nekad nemāci bērnam to, kas viņam nenoderēs ne tagadējā, ne nākamā dzīvē.» J. A. Kome'ius. 3) «Lasāmai grāmatai vajaga būt par visas pirmmācības pamatu un viduspunktu.» K. Kērs.

Dibinādams savu darbu uz Fr. Fröbela pamatiem, J. Dāvis novēl «Skolas Draugā» mātēm — bērnus mājās ko mācīt, aizrādīdams, ka jo labāk bērni sagatavoti mājās, jo sekmīgāk veiksies mācība skolās. Skolotājiem pēc iespējas būtu veicināma māju mācība.

Sekodams J. A. Komeniusa vārdiem, autors «Skolas Draugā» ievietojis tikai tādus lasāmus gabalus, kas dod bērniem, kā nākamiem pilsoņiem, dzīvē vajadzīgās zināšanas un no kuŗiem var smelt praktiskus padomus vai tikumiskas pamācības. Sniegdams tādu mācības vielu, J. Dāvis sprauž sev mērķi: sagatavot skolā bērnus priekš dzīves vismaz tik tālu, ka viņi, nobeiguši skolu, gaišām acīm varētu raudzīties uz pasauli, zinātu, kas viņiem tanī derīgs, kas kaitīgs, un saprastu ikdienišķas dabas parādības.

Ievērodams K. Kēra vārdus, J. Dāvis savai lasāmai grāmatai devis enciklopedisku raksturu, lai bērni tanī atrastu visu to, kas viņiem derīgs un vajadzīgs. Ar šo nolūku autors ievietojis sevišķi daudz tā saucāmu lietišķu un pamācošu lasāmu gabalu. Sistematiski viņš aprauga visu bērnu apkārtnē esošo pasauli un dzīvi, sākdams no tēva sētas un beigdams ar cilvēces kopdzīves ietaisēm un pasaules bezgalīgo izplatījumu. Lai stiprinātu bērnus tiklībā, «Skolas Draugā» ievietota mācības viela ir pamācoša satura, pie kam sevišķi ievēroti mūsu tautas gara ražojumi, kuŗos tā vienkāršā, bet daiļā valodā izteikusi savus ieskatus par sadzīvi, par apkārtēju pasauli un par visu to, kas valdzināja mūsu senču vērību. Šai mācības vielai, kuŗu darinājusi pati tauta, izteikdama to, kas viņai svēts un dārgs, ir bez šaubām ļoti liela audzinoša nozīme un viņa nepaliks bez iespaida uz bērniem.

Par ceturto stūrakmeni J. Dāva «Skolas Draugam» noderējusi pati valoda kā domāšanas un domu izteicamais līdzeklis. Autors ieteic piekopt tā saucāmu izskaidrojamo lasīšanu, kuŗa, kā zināms, ir visas pirmmācības viduspunkts un kuŗai vislielākā nozīme, mātes valodu mācot. Lai pieradinātu skolēnus izteikt savas domas rakstiski, «Skolas Draugā» ievietoti uzdevumi rakstu darbos. Visi šie uzdevumi labi sakārtoti, stāv tuvā sakarā ar lasāmo vielu, un tāpēc jādomā, ka bērni viņus spēs izpildīt.

Pamatodamies uz šiem principiem, J. Dāvis savā «Skolas Draugā» ievietojis lasāmus gabalus ne tikai pēc viņu viegluma, bet sakārtojis tos arī pēc mācības vielas satura 11 nodaļās («Sētā un skolā», «Dārzs, lauks, mežs», «Gada laiki», «Kustoņi», «Stādi», «Minerāļi», «Ūdens un gaiss», «Gaisma un siltums», «Par cilvēku», «Ģeografiskas ziņas» un «Vēsturiskas ziņas»). Pie tam viņš stingri ievērojis, ka skolēni mācīdamies ietu no tuva uz tāļu, no pazīstama uz nepazīstamu, no viegla uz grūtu. Šie noteikumi nopietni izpildīti katrā nodaļā. Tāpēc sniedzamā mācības viela ar savu enciklopedisko raksturu visur un vienmēr būs bērniem saprotama. Vienīgi šai ceļā, t. i. sistēmatiski sniegdami skolēniem jaunas zinības un pamazām paplašinādami viņu redzes aploku, mēs viņiem varam darīt skaidru un pieejamu to, kas viņiem citādi būtu palicis neskaidrs un nepieejams. Vispār jāsaka, ka mācības vielas izvēle un viņas iekārtojums J. Dāvim ļoti izdevies.

«Skolas Drauga» saturs visai bagāts un vispusīgs. Lasāmie gabali pa lielai daļai glīti illūstrēti, kalab tie bērna garam būs jo vieglāki pieejami. Valoda visur vienkārša, skaidra, gluži tāda, kā viņa dzirdama ikdienišķā dzīvē. Šur tur autors šai ziņā varbūt pat par tālu gājis, neievērodams diezgan literātūras valodu.

Grāmata vispārīgi atstāj ļoti glītu iespaidu, un jāatzīst, ka viņas apgādātājs, K. Zichmaņa kgs, mazajiem lasītājiem ar to darīs īstu prieku. Tāpēc K. Zichmaņa kgam, kuŗš jau laidis klajā ne vienu kretnu skolas grāmatu vien, skolotāji un vecāki par viņa svētības pilniem pūliņiem arī šoreiz var sacīt sirsnīgu «paldies». Cena grāmatai samērā ļoti lēta.

Galu galā mums jāsaka, ka «Skolas Draugs» bez šaubām pieskaitāms pie mūsu labākajām lasāmām grāmatām. Tāpēc viņam labprāt novēlam, lai viņš būtu ne tikai «Skolas Draugs» mācības iestādēs, bet arī «Mājas Draugs» ģimeņu dzīvē. «Balt. Vēstn.» 1904. g. 29. apr.

J. Dāvis. Skolas Draugs. Otrā daļa. Lasāma grāmata tautas skolām un mājmācībai. Maksā 40 kap., iesieta 60 kap. Rīgā, 1904. K. J. Zichmaņa apgādībā.

Dažus gadus atpakaļ mums bija tikai pāris lasāmu grāmatu; tagad to ir, kā saka, Dieva svētība, un nupat atkal pienākuse viena jauna klāt, kuŗa cienīgi var stāties mūsu labākajām blakus. To sastādījis mūsu skolas literātūrā visai labi pazīstamais skolotājs J. Dāvis, kuŗa tālu izplatītā Latviešu ābece uzskatāma par priekšzīmīgu. Arī viņa jaunākais darbs jāapzīmē par teicami izdevušos; no visa kā redzams, ka tam pielicis roku meistars, apzinīgi strādādams. Par mērķiem viņš sev spraudis šādus jaukus vārdus:

Mātes! dzīvosim savu bērnu labad! (Fr. Frebels.)

Nekad nemāci bērnam to, kas viņam nenoderēs ne tagadējā, ne nākamā dzīvē. (J. A. Komenius.)

Lasāmai grāmatai vajaga būt par visas pirmmācības pamatu un viduspunktu. (K. Kērs.)

Un viscaur redzams, ka autors ar lielāko rūpību dzinies, lai sasniegtu šos dižos mērķus. Jāatzīst, ka viņam tas sekmīgi izdevies. J. Dāvis čakli sakopojis un metodiski apstrādājis daudz lasāma materiāla, tik daudz, ka to trijās ziemās gandrīz nevarēs izņemt cauri. Lasāmie gabali sakārtoti 11 nodaļās, pie kam stingri ievērots princips: iet no pazīstama uz nepazīstamu, no vieglākā uz grūtāko. Ar sevišķu atzinību jāpiemin trīs beidzamās nodaļas: 9. Par cilvēku, 10. Ģeografiskas ziņas, 11. Vēsturiskas ziņas. Te pasniegtā viela būs mūsu skolām ļoti noderīga, tādēļ, ka tā dažā ziņā papilda viņu programu.

Kas mums pie jaunās lasāmās grāmatas sevišķi patīk, tas ir latviskais gars, kuŗš mums še dveš pretīm no iesākuma līdz beigām. Ar lielu uzcītību J. Dāvis savācis un «Skolas Draugā» ievetojis lielu skaitu Latviešu parunu, tautas dziesmu un pasaku. Daudz no šīm gara mantām sastopam še pirmo reizi. Tās mirdz kā dārgakmeņi košā ietvērumā, un nav ko šaubīties, ka še ir kaisīta sēkla, kuŗa atnesīs brangus augļus.

Valodu J. Dāvis centies lietot pēc iespējas vienkāršu, viegli saprotamu. Jāliecina, ka viņš to daudzkārt tieši no tautas mutes noklausījies, bet jāpiezīmē

gan arī, ka viņš vietvietām būtu varējis pieslieties vairāk mūsu tagadējai rakstu valodai.

Grāmatu apgādātājs, K. J. Zichmaņa kgs, kurš mūsu literātūru ar dažu krietnu grāmatu apbalvojis, arī ar šo jaunāko izdevumu pavairo savu slavu. «Skolas Draugs» ar savu labo papīru un lielo skaitu glītu illūstrāciju atstāj viscaur ļoti labu iespaidu. Grāmatas cena samērā lēta.

Novēlam «Skolas Draugam» vieglu ceļu. Lai viņš būtu īsts draugs mūsu jaunajai paaudzei! «Rīgas Avīze» 1903. g. 10. (23.) maijā.

J. Dāvis. Skolas Draugs. Lasāma grāmata tautas skolām un mājmāceibai. Otrā daļa. Rīgā, K. J. Zichmaņa apgādībā. Maksā 40 kap., iesieta 50 kap. (260 l. p.).

Šī grāmata jau pāris gadu atpakaļ laikrakstos plaši un vispusīgi pārspriesta un kā no preses, tā arī no skolotājiem atzīta par vienu no mūsu labākajām skolas grāmatām. Bet viņas lietošanai skolās trūka vajadzīgās atļaujas no skolu valdes puses, kalab skolotājiem, kuŗi viņu bija ieveduši, dažkārt bija jāpiedzīvo nepatīkamības. Tagad skolu valde J. Dāva «Skolas Drauga» II d. pamatīgi lūkojusi cauri un to nevien pielaidusi lietošanai skolās, bet to arī atzinusi par vienu no Latviešu vislabākajām lasāmām grāmatām. Ceram, ka šo ilgi gaidīto vēsti skolotāji saņems ar prieku. «Balss» 1906. g. 28. apr.

Godalgas izsolījums. Jaundibinātā grāmatu apgādniecība «Pedagogs» (tagadējā akc. sab. Valters un Rapa. J. D.), atzīdama skolas grāmatu lielo nozīmi estetiskā ziņā un gribēdama veicināt mākslas gaumes izkopšanu plašās aprindās, nodomājusi izdot skolas grāmatas ar glītiem zīmējmuiem. Šim mākslas popularizēšanas veidam ir paliekošs iespaids uz tūkstošiem jaunās paaudzes lasītājiem, kas varbūt vēlākā dzīvē mākslu pazīst tikai vārda pēc. Lai ieinteresētu plašākas mākslinieku aprindas kā līdzstrādniekus, «Pedagogs» izraksta sacensību latviešu abeces vāka zīmējumam un izsola par labākiem zīmējumiem 2 godalgas — pirmo simts rubļu un otro divdesmitpiecus rubļus lielu. Gadījumā, ja neviens no iesūtītiem zīmējumiem neapmierinātu, pirmā godalga tiks sadalīta divās daļās — pa piecdesmit rbļ. katrā. Godalgotie darbi paliek «Pedagoga» īpašums. Motīvu izvēle pilnīgi brīva. Tekstam jābūt: «J. Dāvis. Bērnu Draugs». Godalgu izspriedēju komisija sastāv no mākslinieka J. Rozentāla un diviem «Pedagoga» priekšstāvjiem. Piedāvājumus lūdzam adresēt: „Въ контору книгоиздательства „Педагогъ“ Рига, Мариинская ул. № 26, кв. 1. apdrošinātā vēstulē. Zīmējums apzīmējams ar motto;tas pats motto ierakstāms līdz ar autora vārdu otrā kuverā. Sacensībai nodomātie darbi iesniedzami līdz 1. maijam š. g. «Latvija» un «Dz. Vēstn.» 18. 2. 13.

«Pedagoga» apgādībā patlaban iznākusi jauna grāmata, uz kuŗu mēs labprāt aizrādām, lai to ievērotu mātes un skolotāji. Tā ir jauna abece (J. Dāvis, Bērnu Draugs), kuŗa pārspēj visas līdzšinējās ābeces vielas apstrādājumā, priekšzīmīga tērpa un cenas lētuma ziņā (iesieta 15 kap.). Autors prot ierādīt bērnam tekošu lasīšanu brīnum vieglā veidā, mācību stingri metodiski virzīdams uz priekšu un izvairīdamies no katra lieka balasta. Divdesmit īsos, labi illūstrētos gabaliņos viņš izņem visu alfabētu. Tad seko arī bagātīgi illūstrēti lasāmi gabali, ar saprašu izraudzītas tautas dziesmas, dzejolīši, stāstiņi un pasakas — viss tas, kam liela audzinoša vērtība. Ļoti simpatisku iespaidu atstāj tas, ka uzņemti arī gabaliņi, kuŗi rāda alkohola kaitīgumu un tā pabalsta atturības kustību, kas tagad modina interesi visā izglītotā pasaulē. Autors un apgādniecība mums dāvinājuši grāmatu, kuŗa grūto lasīt iemācīšanos padara vieglu, par ko viņiem no sirds var pateikties. 56 lap. p. biezā, uz laba papīra nodrukātā, ar gandrīz 100 bildēm (to starpā daudz oriģinālzīmējumu no latviešu mākslinieķiem, glīti kokgriezumi) izpuškotā, labi iesietā grāmata par 15 kap. — ir darbs, uz kuŗu grāmatapgādniecība «Pedagogs» var būt lepna. Kā dzirdam, tad J. Dāvis nodomājis izdot daiļrakstīšanai un lasīt mācīšanai sienas tāfeles, kādu līdz šim pie mums nav; tās būs piemērotas viņa ābecei un darbu skolotājiem lielā mērā atvieglos. «Dz. Vēstn.» 1913. g. Nr. 224.

J. Dāvis. Bērnu Draugs. Abece. Otrais izdevums. Maksā iesieta 15 kap. No Rīgas Mācības apgabala Kuratorijas Padomes pielaista lietot skolās, kuŗās māca latvju valodu. «Pedagoga» apgādībā un ģenerālkomisijā pie A. Valtera, J. Rapas un biedriem.

Nevienā pirmmācības grāmatu nozarē latvieši nav spēruši uz priekšu tik milzīgus soļus, kā lasīt un rakstīt mācīšanā. Lai gan tikai priekš 16 gadiem latviešiem parādījās pirmā abece pēc skaņojamas metodes, tomēr tagad tiem ar J. Dāva «Bērnu Drauga» otrā izdevuma iznākšanu radusēs abece, kuŗa var nostāties lielo kultūras tautu vislabāko abeču rindā.

Autors māca bērnus reizē rakstīt un lasīt. Vispirms bērni mācās rakstīt 7 vienkāršas strīpiņas, no kuŗām turpmākā mācības gaitā viņi sastāda visus burtus. Tā ka gluži vienkāršu strīpiņu rakstīšana ļoti viegla, tad arī burtu sastādīšana no tām un pašu burtu rakstīšana bērniem dodas bez kāda grūtuma, jo, mācoties tādējādi, viņi iet «no vienkāršā uz sarežģītāko». Uz tiem pašiem ārkārtējas vienkāršības un stingras pakāpenības pamatiem dibinās arī lasīt mācīšana. Darot pakaļ uzzīmētā puisēna mutes un lūpu kustībām, bērni gluži dabiski izsauc vieglos un skaidros patskaņus «a», «u», «o» un iepazīstas ar to burtiem. Katrā nākamā mācības stundā bērni piesavinas tikai 1—2 burtus un lasa no jau pazīstamiem burtiem sastādītus vārdus, teikumus, gabaliņus un dziesmiņas, pakāpenīgi pārejot no ļoti rupjiem burtiem uz sīkākiem un no vieglāka satura uz nopietnāku.

Visa mācības viela sakārtota tik saprotamā veidā, ka pēc «Bērnu Drauga» bērni var mācīties arī bez sevišķas ierādītāja palīdzības un ka pēc tā var mācīt arī katrs tēvs vai māte. Lai sekmētu bērnu pašdarbību, iepazīstoties ar jauniem burtiem un darītu lasāmās vielas saturu saprotamu, pievilcīgu un vieglu, abecē ievietotas 115 gleznas, kuŗu saturs pa lielākai daļai ņemts no pašu bērnu dzīves. Īsi sakot, J. Dāva abece ir īsts «bērnu draugs», kuŗš izsargā tos no dažas sūras asariņas.

Ievērojot uzrādītās īpašības, bērni pēc šīs abeces mācās rakstīt un lasīt ar lielāko prieku un patiku. Tāpēc «Bērnu Draugs» ar savu vērtīgo saturu, vieglo metodi noder mūsu mazajiem kā visnoderīgākā un patīkamākā dāvana, kuŗa pie tam maksā tikai 15 kap. «Dzimt. Vēstn.» 1914. g. 13. nov.

J. Dāvis. Bērnu Draugs. Abece. Maksā iesieta 15 kap. No Rīgas Mācības Apgabala Kuratorijas Padomes pielaista lietot skolās, kuŗās māca latvju valodu. «Pedagoga» apgādībā un ģenerālkomisijā pie A. Valtera, J. Rapas un biedriem.

Nevienā pirmmācības grāmatu nozarē latvieši nav spēruši tik milzīgus soļus, kā lasīt un rakstīt mācīšanā. Priekš 16 gadiem latviešiem parādījās pirmā abece pēc skaņojamās metodes, tagad jau pievienojas arī J. Dāva «Bērnu Draugs».

Autors māca bērnus reizē rakstīt un lasīt. Vispirms bērni iemācās rakstīt 7 vienkāršas strīpiņas, no kuŗām turpmākā mācības gaitā viņi sastāda visus burtus. Tā kā gluži vienkāršu strīpiņu rakstīšana ļoti viegla, tad arī burtu sastādīšana no tām un pašu burtu rakstīšana bērniem dodas bez kāda grūtuma. Uz vienkāršības un stingras pakāpenības pamatiem dibinās lasītmācīšana. Visa mācības viela sakārtota tik saprotamā veidā, ka pēc «Bērnu Drauga» bērni var mācīties bez sevišķas ierādītāja palīdzības un ka pēc tā var mācīt arī katrs tēvs vai māte. Lai sekmētu bērnu pašdarbību, iepazīstoties ar jauniem burtiem, un darīt lasāmās vielas saturu saprotamu, pievilcīgu un vieglu, abecē ievietotas 115 gleznas, kuŗu saturs pa lielākai daļai ņemts iz pašu bērnu dzīves.

Grāmatapgādniecība «Pedagogs», izdodama šo vislabāko latviešu abeci un nolikdama tai visai lētu cenu, nodomājusi iesākt neatlaidīgu cīņu ar lubinieku abecēm, ar kuŗām peļņas kārie izdevēji pārpludina neizglītotu ļaužu ģimenes. Šinī laukā novēlam «Pedagogam» labākos panākumus! «Latvija» 1914. g. 22. dec.

И. Дависъ. Легкій счетъ. Рига, 1915 г. Одной изъ труднѣйшихъ задачъ первоначальнаго обученія является первое ознакомленіе дѣтей съ началами ариѳметики Ариѳметика не пользуется популярностью среди учащихся именно въ силу того. что этимъ предметомъ трудно заинтересовать дѣтей съ первыхъ же дней обученія.

Учебникъ Дависа является попыткой устранить этотъ недостатокъ.

Обученіе начинается, по Давису нагляднымъ способомъ, причемъ въ него внесено много разнообразія. Употребляемые для этого спички и шарики вмѣсто обыкновеннаго раздѣленія на единицы и десятки — комбинируются въ разныя фигурки, буквы, рисунки. „Изъ сколькихъ палочекъ составленъ этотъ

листокъ, эта лодка, эта буква" — подобные вопросы, безусловно интереснѣе шаблоннаго „Сколько палочекъ въ этой кучкѣ"?

Задачникъ съ картинками — что-то совершенно новое и, конечно, не только заинтересуетъ дѣтей, но и будетъ способствовать болѣе быстрому усвоенію, такъ какъ почти каждая новая группа задачъ снабжена соотвѣтствующей картинкой, по которой дѣтямъ легко понять суть рѣшенія. Очень толково объяснено, напримѣръ, иллюстраціями умноженіе и дѣленіе.

Учебникъ состоитъ изъ двухъ частей, приспособленныхъ къ двумъ первымъ годамъ обученія.

Содержаніемъ первой части является прямой и обратный счетъ до ста и задачи на всѣ четыре дѣйствія въ предѣлахъ первыхъ двухъ десятковъ.

Вторая чтсть содержитъ задачки на всѣ дѣйствія въ предѣлахъ до тысячи, опредѣленіе четырехъ ариѳметическихъ дѣйствій и ознакомленіе съ именованными числами. Въ концѣ, какъ переходъ къ дробнымъ числамъ, помѣщено первоначальное ознакомленіе съ долями.

Какъ по строго систематическому расположенію, такъ и подбору матеріала для задачъ, книга является очень толковымъ пособіемъ, и ее можно только привѣтствовать.

Надѣемся, что въ ближайшемъ будущемъ „Легкій счетъ" найдетъ широкое примѣненіе въ первоначальномъ обученіи, чѣмъ, безъ сомнѣнія, облегчитъ работу какъ учащихъ, такъ и учащихся. „Рижскій Вѣстникъ". 1815 г.

Комиссія изъ учителей туземныхъ школъ объ учебникѣ Дависа „Родной міръ". Для удачнаго выполненія всякаго дѣла нужны знанія, умѣніе пользоваться этими знаніями или же примѣнять ихъ на дѣлѣ и, кромѣ того, — средства, способствующія правильному и успѣшному веденію работы, какъ умственной, такъ и физической. Какъ самый опытный врачъ—хирургъ безсиленъ помочь больному, если у него нѣтъ приспособленныхъ для производства операціи инструментовъ, такъ и учитель, не имѣющій подъ руками хорошихъ руководствъ и учебниковъ, лишенъ возможности вести дѣло обученія болѣе или менѣе правильно.

Выборъ матеріала для учебника, расположеніе этого матеріала въ строгой послѣдовательности, т. е. по степени легкости пониманія, дѣло, разумѣется, нелегкое. Нужно, во-первыхъ, при выборѣ матеріала имѣть въ виду продуктивность его, заключающуюся въ приспособленности къ всестороннему развитію душевныхъ силъ человѣка и, во-вторыхъ, — жизненность, выражающую какъ качественную сторону матеріала, такъ, сообразно съ этой стороной, и примѣнимость его въ жизни.

Съ этихъ двухъ, главнымъ образомъ сторонъ, комиссія, работавшая текущимъ лѣтомъ по порученію руководителя методическими курсами въ м. Назрани, г. инспектора народныхъ училищъ 2-го района Терской области, разсмотрѣвъ первую часть учебника Дависа — „Родной міръ", пришла къ заключенію, лексическій матеріалъ *) книги не вполнѣ подходящій для дѣтей туземныхъ школъ Сѣвернаго Кавказа.

1) Въ столбцахъ отдѣльныхъ словъ встрѣчается много такихъ словъ, съ которыми у дѣтей, во-первыхъ, не соединяется никакихъ реальныхъ понятій и представленій и, во-вторыхъ, — составляющихъ названія такихъ предметовъ и вещей, которые туземнымъ дѣтямъ рѣдко когда приходится видѣть... Открывъ 9 страницу учебника, мы находимъ тамъ, въ рядѣ словъ, въ которыхъ буква вновь выдѣленнаго звука „С" печатается въ различныхъ сочетаніяхъ, такія слова: с и л а, м и л а́, м а л а́ и т. д. Подъ столбцами, между прочими фразами, составляется и такая: „с и л а — м а л а"... На 10, 11 и послѣдующихъ страницахъ учебника дѣтямъ предлагается для чтенія матеріалъ, состоящій изъ такихъ словъ: л о с и, с о м ъ, н а, н о, н и, с л о н ъ, у м ъ. о н а у м н а и проч. Исходя изъ такого взгляда, комиссія рѣшила пропускать въ

*) „Лексическій матеріалъ книги" не нужно смѣшивать съ спеціально „лексическими уроками, Дависа, которые проходятся до приступленія къ изученію азбуки по учебнику ч. 1-ая. Подъ этимъ понятіемъ мы подразумѣваемъ столбцы отдѣльныхъ словъ, помѣщенныхъ въ учебникѣ для чтенія при прохожденіи азбуки.

учебникѣ Дависа всѣ тѣ слова, которыя не выражаютъ сами собой ясныхъ понятій, т. т. названій предметокъ.

2) Обсужденію комиссіи былъ предложенъ ея предсѣдателемъ, г. Чаликовымъ, инспекторомъ Прохладненскаго высшаго начальнаго училища, и такой вопросъ, относительно котораго до сихъ поръ пока не существуетъ двухъ мнѣній, такъ какъ онъ, насколько намъ помнится, еще не вызывалъ споровъ въ русской педагогической литературѣ. Это — вопросъ о дѣленіи словъ на слоги въ начальныхъ учебникахъ, т. е. букваряхъ и азбукахъ для чтенія. Вопреки обычаю или же прочно установившемуся правилу, котораго строго придерживаются составители учебниковъ русскаго языка въ начальныхъ школахъ, дѣля въ азбучной части книгъ слова на слоги, учащіе (члены комиссіи), въ преобладающемъ большинствѣ, высказались противъ дѣленія словъ на слоги...

Свое отрицательное отношеніе къ расчлененію словъ и чтенію ихъ по слогамъ противники слогового дѣленія аргументировали тѣмъ, что дѣти — туземцы при такомъ чтеніи пріучаются къ отрывистому (по частямъ) произношенію словъ, каковая привычка, укореняясь въ дѣтяхъ, съ большимъ трудомъ потомъ устраняется при дальнѣйшемъ обученіи.

Требуется, допустимъ, прочитать слово к о р о в а. Ученикъ — туземецъ вмѣсто того, чтобы внимательно всмотрѣться въ буквенный составъ этого цѣлаго слова и потомъ произнести его хотя и протяжно, но непремѣнно связно, читаетъ такъ: ко—ро—ва... Произнося всѣ отдѣльныя слова такъ, дѣти, при переходѣ къ чтенію статеекъ, въ которыхъ встрѣчаются слова, раньше воспроизвед. и усвоен. ими раздѣльно, по слогамъ, естественно, читаютъ ихъ и тутъ по-прежнему, по установленному. Не ждите, чтобы ученикъ вамъ прочиталъ: „корова пасется“... Нѣтъ!.. Онъ раньше произнесетъ первые слоги этихъ словъ по нѣсколько разъ, а потомъ только свяжетъ ихъ съ послѣдующими слогами, при чемъ — чтеніе получится такое: „Ко—ко—рова па—па—пасется“...

Большинство членовъ комиссіи по разсмотрѣнію учебника Дависа констатировала, на основаніи личнаго опыта, именно такой фактъ чтенія туземными дѣтьми даже тогда, когда они кончаютъ курсъ однокласснаго и, хотя рѣже, двухкласснаго училища.

Быть можетъ, причинъ, слѣдствіемъ которыхъ является выработка въ туземныхъ дѣтяхъ такого неправильнаго чтенія, и много, тѣмъ не менѣе, комиссія, считая свои непосредственно изъ опыта вытекающія соображенія правильными, выразила свое отношеніе къ слоговому дѣленію словъ въ отрицательномъ смыслѣ. Очевидно, и самъ составитель „Роднаго міра“ — Дависъ видитъ нераціональность дѣленія словъ на слоги, почему онъ не доводитъ его до конца изученія азбуки (до 56 стр.), а прекращаетъ на 16 страницѣ.

Отдѣлы учебника: 1) упражненій для рисованія, 2) элементовъ буквъ (не полный), 3) статей для чтенія и 4) стихотвореній, за исключеніемъ нѣкоторыхъ, признаны комиссіею, „въ сравненіи съ другими учебниками“, болѣе подходящими для туземныхъ школъ Сѣвернаго Кавказа“.

Учебникъ Дависа расходится въ одной Терской области въ громадномъ количествѣ экземпляровъ. Желательно поэтому, чтобы изъ учебника были устранены тѣ дефекты, на которые комиссія изъ учителей указала въ своемъ разборѣ—протоколѣ во время занятій на Назранскихъ методическихъ курсахъ.

Но возможно, что работа комиссіи учителей по разбору учебника Дависа, какъ и всякое новшество, непремѣнно производящее перекройку существующихъ убѣжденій и взглядовъ, такъ сказать, переоцѣнку старыхъ цѣнностей, можетъ на-ряду съ друзьями, найти себѣ въ лицѣ издателя учебника самаго яраго противника... Въ такомъ случаѣ, разумѣется, спросъ на названную книгу долженъ будетъ сократиться на книжномъ рынкѣ Терской области.

Х. Уруймаговъ.

Vladikaukazā iznākošā avīze „Терекъ“ 1915. g. 22. jūlijā № 5252.

Vārdiski pievezdams 1915. g. Terekas apgabala skolotāju konferences lietišķu kritiku un izteiktās vēlēšanās par dažiem nelieliem pārgrozījumiem turpmākos izdevumos, es gribu rādīt, ka mans ilggadīgais domāšanas, pētīšanas un mēģināšanas darbs ir atradis nedalītu piekrišanu arī aiz Eiropas robežām starp man gluži svešām Āzijas tautām.

Teic, ka profētis netiekot cienīts savā tēvijā. Attiecībā uz mani šai patiesībai nāca klāt divi blakus apstākļi. Pirmkārt, vienmēr es esmu bijis un arī tagad esmu Latvijā visbīstamākais un visnesamierināmākais ienaidnieks marksistiem, žīdiem un brīvmūrniekiem. Tāpēc, saskaņā ar Ciones gudro protokoliem, visi viņu ieroči bija vērsti pret mani. Otrkārt, manas grāmatas aizsprostoja ceļu vietējā tautskolu direktora Viljeva, tautskolu inspektoru Pravdina, Lafina, Ovčiņņikova un Trostņikova, skolotāja K. Apiņa un žīdu Grigorjeva (Fišmaņa), Oļeņina (Hirša), Volpera un Šelceļa grāmatām. Citu skolas grāmatu autori veda neatlaidīgu cīņu pret manām grāmatām. Tautskolu inspektori — skolas grāmatu autori sasauca skolotāju konferences, lika pāris saviem rokaspuišiem niecināt manas un lielīt viņu grāmatas. No latvjiem pret manām grāmatām visenerģiskāki aģitēja K. Apīnis, kuŗa sastādītā krievu abece „Учись“ un «Stāvais raksts» nekur neatrada piekrišanu. Izmantojot mana ārzemju komandējuma prombūtni, citu grāmatu autori bija sarīkojuši kaŗagājienu pret manām grāmatām, gan inspektoru konferencēs, gan «Rīgas Avīzē» un „Прибалт. Край“. Abās avīzēs rakstīja viena un tā pati persona un atgremoja vienu un to pašu saturu, slēpjoties aiz paraksta «Kāds konferences dalībnieks». Kas bija šis «Konferences dalībnieks», to var viegli noģist un to vislabāki var pateikt tikko min. K. Apīnis, lai gan viņš pats līdz šim laikam raksta slīpi un ne stāvi, tādējādi pats ar savu personu pierādīdams slīpa raksta praktiskumu. Manu grāmatu izdevējs K. Zichmanis (tagadējā akc. sab. Valters un Rapa) bija šim nekautrīgajam autoram «Rīgas Avīzē» sek. atbildējis:

J. Dāva „Родной Міръ“ lietā.

Ievērojot to, ka J. Dāva kungs aizceļojis, no Tautas Apgaismošanas Ministra aizkomandēts, iepazīties ar tautskolām Vācijā, Austrijā un Šveicijā, es jūtos piespiests — attiecoties uz «piezīmēm» «Rīgas Avīzes» 59. num. — dot šādu izskaidrojumu interesentu ievērībai:

Дависъ, „Родной Міръ“, вып. I. tā pirmā, kā otrā izdevumā no Tautas Apgaismošanas Ministrijas bez aprobežojumiem pielaists lietošanai skolās, tā tad atzīts visaugstākā mērā par derīgu.

2) Divi lieli izdevumi izpārdoti ļoti īsā laikā, tā tad pierādījums, ka tas atradis atzīšanu arī skolotāju aprindās.

3) Ka šovasar skolotāju sapulcē divi skolotāji devuši skarbu spriedumu par Dāva „Родной Міръ“, neko nenozīmē, visvairāk jau tādēļ ne, ka viens no referentiem pats sarakstījis krievu abeci, kuŗu Tautas Apgaismošanas Ministrijas Mācīto Komiteja manuskriptā atraidījusi kā nederīgu. Šis fakts nostāda minēto kungu vismaz kā kritiķi ļoti šaubīgā gaismā.

4) Krievu avīzē «Prib. Kraj» pasniegtos rakstus pret manu apgādību gan reti kāds skolotājs uzskatīs par nopietniem. Es tiem gribētu stādīt pretim man

Visaugstāko izteikto atzinību par maniem nopelniem tautas izglītības labā, piezīmēdams, ka arī šiem recenzentiem maz rūpējusi pati lieta.

5) Dīvaina nesaskaņa pastāv starp Dāva abeces nederīgumu un viņa „Руководство" krietnumu. Vai tad tik krietns metodiķis patiesi varētu nodarīt tik rupjas kļūdas pret metodiku un pedagoģiku, kā viņam grib uztiept? Uz šo jautājumu atbildēt mierīgi atļauju mūsu pedagogiem, kā arī autoram pašam.

To zinu, ka vajadzēja gadiem nopietni strādāt un izdot ievērojamas summas naudas, līdz šīs grāmatas varēja iznākt klajā, un ka pie šī darba gājuši labprāt un to ar prieku pabeiguši autors un apgādātājs, pārliecināti, ka viņi dzimtenes skolām pakalpojuši un spēruši soli tālāk attīstības ceļā. Tālab mēs, autors un apgādātājs, arī apsveicināsim, sirsnīgi pateikdamies ikvienu nopietnu, lietišķu kritiku, ikvienu aizrādījumu iz prakses.

Ka visi godīgi pūliņi, tā arī autora un apgādātāja nopietnais darbs pelna pabalstu un taisnu apspriešanu, jo arī šie ir celmu lauzēji tautas apgaismošanas druvā, kuŗa nekādā ziņā nedrīkstētu būt par cīņas vietu skaudībai un savtīgiem nolūkiem.

K. J. Sichmans,
izdevejs.

«Rīgas Avīze» 1902. g. 28. sept.

Šo izdevēja K. Zichmaņa aizrādījumu papildinu ar to, ka ne tikai skauģi — konkurenti, bet vēl vairāk politikāņi — sociāldemokrāti cīnījās pret manām skolas grāmatām, jo tās potēja bērniem gluži pretējas mācības marksismam: tautiskumu, valstiskumu, tikumību, ticību, atturību, kuŗas tā laika galīgi izvirtušiem un apdzērušamies jaunstrāvniekiem pavisam nepatika. Marksisti centās par katru cenu izspiest no skolām manas un to vietā ievest J. Rītiņa un citu soc. dem. sastādītās grāmatas. Par manu grāmatu pēlājiem un J. Rītiņa un Ko sastādīto grāmatu cildinātājiem uzstājās slavenākie soc. dem. dižvīri: K. Dēķens, K. Videnieks, J. Lieknis, Ed. Ozoliņš. Ja man pašam būtu jākritizē savas grāmatas no marksisma viedokļa, tad es tās atzītu ne tikai par nederīgam, bet arī par kaitīgām un ļoti bīstamām lietošanai skolās. Tāpēc es pilnīgi attaisnoju brīvmūrniecības un Ciones gudro padomes pavadā gājušo soc.-dem. «pedagōgu» kritiku par manām grāmatām.

Vēl par Dāva „Родной Міръ I.".

Par iekustināto jautājumu, par Dāva „Родной Міръ" derīgumu pie krievu valodas mācīšanas pagastskolās, mums pienākuši jau pasen vairāki raksti, kuŗus diemžēl tikai aiz telpu trūkuma nevarējām līdz šim ievērot. Dosim tagad telpas šā jautājuma pirmajam iekustinātājam, G. kgam, kuŗam pievienosim dažas piezīmes no Dāva kga paša puses, kuŗš mums no Pozenes piesūtījis garu rakstu. Bez tam kāds no G. kga pirmā rakstā ieminēts skolotājs izteiksies par dabisko mācīšanas metodi, sakarā ar Dāva mācības grāmatu. Pirmminētais skolotājs raksta šādi:

Pie mana raksta «Rig. Av.» 56. num.: Jaunas grāmatas x. «Kāds no skolotāju konferences dalībniekiem» iesūtījis piezīmes, kuŗas nodrukātas 61. numurā. Vispirms man tiek pārmests, ka es esot vienpusīgs, jo neesot ne ar vārdiņu ieminējies, ka Dāva jaunajās krievu grāmatās būtu arī kas trūcīgs. Atļaujat, cien. kungs, man jautāt, vai tas arī nav vienpusība, kad spriež, ka „Роднсй Міръ I." ir pilnīgi neizdevies darbs? Domāju, ka no mana raksta diezgan skaidri redzams, ka mans nolūks nav vis bijis grāmatas sīki sijāt un kritizēt, bet caur aizrādījumu skolotājus uzmudināt ar tām iepazīties un tad ievest skolā lietošanā. Tādēļ esmu īsumā atstāstījis to, kas Dāva grāmatās atrodas un piespraudis savas domas, ka Dāva grāmatas ir labas, jo viņas sniedz ko jaunu un labāku, nekā līdzšinējās. Tā ka Dāva abece ir tikai cilvēka darbs,

tad domājams, ka sīkumos būs arī ko piebilst, bet arī tikai tad, ja kāds pēc tās būs kādu gadu darbojies pilnīgi tā, kā Dāvis savā rokas grāmatā ieteic.

Bet «konferences dalībnieks» savu spriedumu, ka „Родной Міръ I." ir pilnīgi neizdevies darbs, nedibina vis uz izmēģinājuma pamata, bet uz tam, ka Rīgā divi skolotāji nodevuši par Dāva abeci bārgu spriedumu un ka no 100 skolotājiem neviens ne ar pušplēstu vārdu neuzņēmies to ieteikt. Sakat, cien. kungs, vai tas nav skaidrs pierādījums, ka tie 100 kungi nebija vēl diezgan ar Dāva grāmatām iepazinušies? Tā tad 2 pret 100 balsīm nosprieduši, ka grāmata nederīga*).

Tad vēl šis savādais spriedums: Dāva „Руководство къ преподаванію эс." pelna patiesi atzinību — un Dāva „Родной Міръ I." ir pilnīgi neizdevies darbs! Kas abas grāmatas nopietni salīdzinās, tas redzēs, ka rokas grāmatā ļoti daudz par abeces vielu un iekārtojumu rakstīts un aizrādīts, kāpēc tas tā un ne citādi. Ja nu teorija atzīta par labu, tad visā nopietnībā izstrādāts praktiskais darbs būtu, ja daudz, šur tur druscin pārlabojams, bet ne — pavisam neizdevies.

Palūkojoties uz galvenajām kļūdām, uz kurām konferencē esot aizrādīts, liekas, ka apspriedēji bijuši tais domās, ka līdz ar pirmo dienu jādod bērnam rokā abece un tad jāmāca valoda un lasīšana reizā; citādi tie neprasītu, lai nebūtu sākumā nemaz tādu vārdu, kas grūtāk izskaidrojami pēc dabiskās metodes. Dāvis tak skaidri saka, ka 1—2 mēneši jāņem tikai sarunas un tad sāk lasīt, un ka brīv arī tēva valodu, kā palīga līdzekli, izlietāt. Sarunas stundās bērni sastāda vēl lielākus stāstiņus, nekā abeces 14. gabala stāstiņš. Ja bildes labas, kādēļ gan nevarētu bez parakstiem iztikt? Ko tad lai iesāk ar lielajām uzskatu bildēm, ko skolās mēdz iegādāt, un kas arī bez parakstiem? Tīkliņa un slīpo rakstu dēļ gan vēl nevar sacīt, ka grāmata pavisam neizdevies darbs!**) Beidzot esot maz aprakstu no skolēnu tuvākās apkārtnes. Še nedrīk-

*) Dāvis: Cik noprotams, te domāta izgājušās vasaras Rīgas laukskolu iecirkņa skolotāju sapulce, kuru noturēja Rīgā tā paša iecirkņa tautskolu inspektors Pravdina kga vadībā. Cik zinu, tad šajā rajonā pa lielākai daļai lieto šādas grāmatas: Grigorjeva „Русское Слово I.", Pravdina Krievu lasāmu grāmatu, Pravdina Ģeografiju un Pravdina Rēķinu grāmatu. Tāpēc var jau būt, ka šā rajona skolotāji jau tā pieraduši lietot šās grāmatas, ka viņiem vairs pavisam nav pa prātam, ievest savās skolās citu autoru grāmatas. Varbūt, ka šis bij viens no iemesliem, kāpēc neviens no pārāk kā simts skolotājiem ne ar pušplēstu vārdu neuzņēmās ieteikt „Родной Міръ I.". Un to apstiprina arī konf. dalībn., sacīdams, ka, ja skolotājs G. būtu no Rīgas rajona, tad viņš nebūtu neka laba par manu «Rodn. M.» rakstījis. Pa min. konferences laiku es vairs nebiju Krievijā un tāpēc neesmu tuvāk pazīstams ar tās darbību.

**) Par šo jautājumu grāmatas autors mums raksta: «Neesmu vis ievedis rakstu paraugus tīkliņos un slīpu rakstu, kā «konferences dalībnieks» izsaka, bet gan tikai piepaturējis tos. Tas skaidri redzams no sen jau skolās lietojamiem daiļrakstu paraugiem un abecēm, kā piem. no Gerbačova Прописи un Buņakova Азбука, kuri visvairāk izplatīti Krievijas skolās. Taisnība, Gerbačovs ieteic arī stāvu rakstu, bet, ja nemaldos, tad arī tīkliņos. Tomēr starp Krievijas pedagogiem stāvais raksts atradis vēl ļoti maz piekritēju un reti kur tiek skolās mācīts. Prūsijā, Saksijā, Bavarijā, Virtembergā, Šveicijā un Austrijā, kur šogad apmeklēju tautas skolas, apakšējās klasēs top mācīts vienīgi slīpais raksts. Lai sasniegtu daiļrakstībā vienādību, tad šejienes skolās visās zemākajās klasēs uz sienām izkārtas tabeles ar tā saucamu «Normalschrift», un skolotājiem atļauts mācīt burtus tikai pēc šiem paraugiem, kuros ir vienīgi slīpais raksts. Stāvrakstu māca tikai dažās vietās un tikai augstākajās nodaļās (visur še bērni piespiesti mācīties 8 gadus, bet ne tikai 3 ziemas), un tā saucamās «Fortbildungs» skolās. Vēl jāpiebilst, ka še par skolēnu veselību top ļoti daudz gādāts: pie katras skolas ir vismazāk viens ārsts, bet pilsētās arī vairāk speciālistu, kuri, jādomā, nav mazāk pazīstami ar «jaunāko higiēnisko literātūru», nekā mūsu «konferences dalībnieks». Kas zīmējas uz tīkliņiem rakstu paraugos, tad te gan katrs pedagogs apliecinās, ka tīkliņi gan atvieglina, bet ne apgrūtina rakstīt mācīšanu.

stam aizmirst, ka viens no Dāva abeces mērķiem ir, arī iemācīt ļoti daudz vārdu. — Ar šīm pāris piezīmēm gribēju rādīt, ka konferences spriedums nemaz tik bārgs nav, jo apspriedēji nav nostājušies uz tā pamata, uz kuŗa stāvēdams J. Dāvis savu abeci sarakstījis.

Bez tam cien. «konferences dalībnieks» apgalvo, ka „Род. Міръ I." nesniedzot neka jauna, ko jau Volpera un Grigorjeva abeces nebūtu sniegušas. Man par tādu apgalvojumu jābrīnas! Ja Volpera abecē tikai frāzes vien ir un Grigorjeva abecē lielā puse ar frāzēm, bet Dāva abecē jau no 14. gabala stāstiņi — jeb citiem vārdiem, ja Volpers un Grigorjevs māca vārdus un teikumus, bet Dāvis tūliņ dzīvu valodu — tad tas neesot nekas jauns?! Nu, tad ir domājams, ka Jūs, cien. kgs, negribat atzīt Dāva pūles un viņa abeces pārākumu par citām abecēm!

Atliek tikai vēlreiz amata biedriem atgādināt, lai tie Dāva „Руководство", kas vispār esot atzīts, ar nopietnību ņem cauri un tad tikai ņemas apspriest, vai derētu ievest Dāva abeci lietošanā. Es ticu, ka tad būs Dāvim arvienu vairāk piekritēju, nekā Volperam un Grigorjevam. G.

Piemetinām vēl šādu Dāva piezīmi: «Konferences dalībnieks» aizrāda, ka «Prib. Krajā» arī bijis š. g. sākumā diezgan sīks manas abeces pārspriedums, kuŗš arī bijis pretējs G. kga atsauksmei. Es nemaz nešaubos, ka abi šie raksti, «konferences dalībnieka» un Krievu laikraksta, stāv ļoti tuvā sakarā un dzenas vienam un tam pašam mērķam pakaļ. Tā «Prib. Krajā» bij aizrādīts, ka mana „Р.д. Міръ" I. sākumā esot ļoti grūts, vai pat pavisam neizskaidrojams vārds „мили" (jūdzes). Uz šo vārdu aizrāda arī «konferences dalībnieks» (skat. 1. pkt.), bet tāda vārda pavisam nav manā abecē. Priekš manis tas gluži nesaprotams, ka viens un tas pats tik reti lietojams vārds, kuŗa pavisam nav manā grāmatā, varēja nākt divu laikrakstu apcerējumos. Vai tas arī nav noticis «patiesības un vispusības labad»? «Rīg. Avīze» 1902. g. 25. okt.

11. Mani raksti.

Strādādams tautas izglītības un atturības laukā, kā arī reliģiskā un citā sabiedriskā darbā, es esmu sarakstījis sekošas grāmatas un brošūras: 1) «Skolas Draugs. Abece.» 2) «Skolas Draugs». Pirmā lasāmā grāmata pamatskolām». 3) «Skolas Draugs. Otrā lasāmā grāmata pamatskolām.» 4) «Bērnu Draugs. Abece.» 5) «Bērnu Draugs. Pirmā lasāmā grāmata pamatskolām». 6) «Bērnu Draugs. Otrā lasāmā grāmata pamatskolām». 7) Vadonis pie mācīšanas abecē». 8) «Dailrakstība». 9) «Vieglais Skaits. Pirmais mācības gads. Aritmetiski uzdevumi rēķināšanā pēc apraugāmi-praktiskās metodes» (ar zīmējumiem). 10) «Vieglais Skaits. Otrais mācības gads. Aritmetiski uzdevumi rēķināšanā». 11) «Karalis Alkohols». 12) «Šķidrā maize». 13) «Smagais jūgs». 14) «Ielaid velnu baznīcā — viņš uzkāpj uz kanceles». 15) «Liec aiz auss!» 16) «Alkohols un strādnieki». 17) «Dabas valdnieks alkohola varā». 18) «Alkohols un ticība». 19) «Tārps tautas ziedā». 20) Cilvēces lāsts». 21) «Rāsas iznīcinātājs». 22) «Jaunatnes bojātājs». 23) «Darba tautas izsūcējs». 24) «Briesmas draud!» 25) «Atturības kustība Latvijā». 26) «Atturības mācība skolai un mājai». 27) «Alkohola aizliegums Amerikā». 28) «XIX vispasaules pretalkohola kongress». 29) «Kāpēc ticīgiem jābūt atturībniekiem?» 30) «Ticības loma atturības kustībā». 31) «Par sausu vai slapju baznīcu?» 32) «Kurp ved slapjie mācītāji?» 33) «Sabiedriskajai tiesai Sabiedriskās prokuratūras sūdzība par slapjajiem mācītājiem». 34) «Strādnieku pestīšana». 35) «At-

pestī mūs no ļauna!» 36) «Pret skurbumu un reibumu». 37) «Strādnieki un sociāldemokrāti». 38) «Žīdi un sociāldemokrāti». 39) «Sociāldemokratija kā žīdu privātā armija». 40) «Ko spēj ēzelis ar zelta nastu mugurā?» 41) «Vai lūdz Dievu un strādā vai nievā Dievu un nestrādā?» 42) «Bīstama sērga». 43) «Ticība kā tautas stiprinātāja un audzinātāja». 44) «Darbi un vārdi». 45) «Starptautiskā žīdu apvienība un viņas kareivji — sociāldemokrāti.» 46) «Žīdu sirdssaites ar sociāldemokrātiem». 47) «1½ miljona strādnieku un 1½ tūkstoša sociāldemokratu». 48) Dr. M. Lutera «Par žīdiem un viņu meliem» (tulk.). 49) «Kāpēc vecā derība nav mācāma skolās un baznīcās?» 50) «Rabīns Pauls kā kristietības pāržīdotājs». 51) «Svētās tautas nesvētie darbi». 52) «Ciānas kareivji». 53) «Izraēļa sargs un acs». 54) «Autobiografija». 55) «Manas gaitas un atziņas». 56) «Dulluma Paradīze». 57) L. Tolstoja «Izglītības svētki» (tulk.). 58) Prof. G. Bunges «Izvirtības avoti» (tulk.). 59) Dr. Bonnes «Mātes pienākumi» (tulk.). 60) „Новая Русская Азбука". 61) „Родной Мир. Книга для обучения русскому языку по наглядно-практическому методу. Часть первая". 62) „Родной Мир. То же. Часть вторая". 63) „Родной Мир. То же. Часть третья". 64) „Доброе Слово. Первый год обучения чтению, письму и разговорной речи по наглядно-практическому методу". 65) „Доброе Слово. То же. Второй год обучения". 66) „Доброе Слово. То же. Третий год обучения." 67) „Элементарный курс практической русской грамматики." 68) „Систематический курс устных и письменных диктантов." 69) „Русские Прописи." 70) „Наглядные беседы по картине „Весна". 71) То же. „Лето". 72) То же. „Осень". 73) То же. „Зима." 74) „Руководство к преподаванию русского языка." 75) „Легкий Счет. Первый год обучения решению арифметических задач." 76) „Легкий Счет, То же. Второй год обучения." 77) „Народные школы в Швейцарии". 78) „Народные школы в Германии."

Lielākā daļa no šiem rakstiem iznākuši vairākos izdevumos un to eksemplāru daudzums skaitās miljoniem. Manas krievu valodas mācības grāmatas lietoja ne tikai Krievijas, bet arī ārzemju skolās.

Bez šiem darbiem, esmu iespiedis ļoti daudz rakstu dažādos latvju un krievu laikrakstos. No 1921.—1922. g. es izdevu un rediģēju dienas laikrakstu «Tautas Balss». 1926. g. es biju mēneša raksta «Latvijas Apskats» faktiskais redaktors un nedēļas laikraksta «Brīvais Imantas Gars» atbildīgais redaktors.

No visām manām daudzām sastādītām grāmatām visvairāk darba un domāšanas prasīja pati pirmā manis sarakstītā plānā un rupjiem burtiem iespiestā grāmata «Abece» un tās metodika «Vadonis mācīšanai abecē». Pie šām divām nelielām grāmatām es ļoti nopietni nostrādāju 5 gadus (no 1892.—1897. g.), kamēr izlaidu tās klajā. Tā ka «Abeces» illustrēšana un tai speciālu rakstītu un spiestu burtu izgatavošana maksāja ļoti dārgi, tad pirms

Mana tagadējā mītne Bulduŗos, 19. līnijā Nr. 1. Šeit es dzīvoju no 1930. g. un esmu sarakstījis lielākos un svarīgākos darbus reliģiskos un sociālos jautājumos.

izdošanas es iesniedzu abus rokrakstus Rīgas mācības apgabala kuratora padomei šo grāmatu derīguma noteikšanai tautskolām, jo bez iepriekšējas atļaujas to lietošanai skolās neviena firma neuzņemtos to izdošanu. Rokrakstu caurskatīšanu Padome bija nodevusi tautskolu inspektoram Fr. Brīvzemniekam, kuŗš par tām bija uzrakstījis ļoti labu atsauksmi līdz ar dažiem nelieliem vēlamiem pārgrozījumiem lasāmo gabalu tekstā.

Apbruņojies ar Rīgas mācības kuratora padomes atsauksmi, es steidzos uz Rīgu pie tā laika pazīstamākā latvju izdevēja J. Brigadera. Viņš atzina manu priekšlikumu par izdevīgu savam veikalam un mēs tūdaļ noslēdzām rakstisku līgumu par abu grāmatu izdošanu. Bet liels bija mans pārsteigums, kad pēc neilga laika dabūju rokrakstus atpakaļ līdz ar J. Brigadera paziņojumu, ka pēc izdarītās kalkulācijas grāmatu izdošana izmaksājot tik dārgi, ka līdzekļu trūkuma dēļ viņš nespējot tās iespiest.

Braucu no jauna Rīgā. Šoreiz es griezos pie visplašāki pazīstamā mācības grāmatu izdevēja K. Zichmaņa. Viņš bija pārvācojies latvis un piederēja pie tā saucamiem «pašdarītiem cilvēkiem», t. i. pie tiem ļaudīm, kuŗi iesākuši no ne nieka un ar savu dabisko prātu, enerģiju un izmanību radījuši sev sabiedrībā redzamu stāvokli. Pēc dabas viņš bija stingra un noteikta rakstura cilvēks, iedzimts un korekts veikalnieks, apbrīnojami pareizs ejošu skolas grāmatu novērtētājs un savu plašo nodomu neatlaidīgs reālizētājs.

Grāmatizdevējs Kārlis Zichmanis.

Ar to izskaidrojas, kāpēc šis mazturīgais cilvēks jaunībā sava mūža beigās tapa par miljonāru un mācības grāmatu tirga regulētāju ne tikai Baltijā, bet arī visā Krievijā. Kā izdevējs viņš bija priekšzīmīgs: nežēloja naudu, lai grāmata pilnīgi attēlotu autora idejas, iznāktu greznā tērpā un būtu pērkama par lētu naudu. Viņa veikalvedis bija A. Valters, ar kuŗa vārdu saistīta tagadējā akc. sab. Valters un Rapa.

K. Zichmanis vispusīgi izrunājās par maniem iesniegtiem rokrakstiem un izrādīja tik lielu skolas grāmatu vērtības izpratni, ka pēc pāris stundu jautājuma iztirzāšanas mēs pārliecinājamies, ka viens no mums ir atradis īsto izdevēju un otrs īsto autoru. Tomēr, kā norūdīts veikalnieks, viņš tūdaļ uz ātru roku nenoslēdza ar mani līgumu, kā to darīja J. Brigaders, bet lūdza atstāt rokrakstus pie viņa pamatīgai caurskatīšanai, paidagōgu novērtēšanai un izdošanas kalkulācijas uzstādīšanai. Tikai pēc tam, kad viss tas bija noticis, mēs noslēdzām notāriālu līgumu, un manas pirmās grāmatas ieraudzīja dienas gaismu 1897. g. No tā laika es

kopā ar K. Zichmaņa firmu strādāju 22 gadus līdz 1919. g. 11. septembrim, kad tā galīgi likvidējās, pārejot akc. sab. Valters un Rapa. Tā tad, uzskatot pēdējo par K. Zichmaņa firmas turpinājumu, es caur šo apgādu esmu izdevis savus darbus jau vairāk kā 40 gadus un, tā sacīt, esmu saaudzis ar to.

K. Zichmaņa izdevniecības nams Teātŗa ielā 9.

Kad K. Zichmaņa vecuma un nāves dēļ par firmas īpašnieku nāca viņa dēls E. Zichmanis, tad pēdējais paturēja sev tikai apgādu, bet grāmatu veikalu 1912. g. pārdeva steidzami nodibinātai komanditsabiedrībai «A. Valters, J. Rapa un biedri». Tās nodibinātāji bija Fr. Adamovičs, J. Brigaders, J. Dāvis, V. Olavs, J. Rapa, R. Stokets un A. Valters. Reizē ar to tie paši biedri nodibināja vēl speciālu izdevniecību «Pedagogs», kuŗas vadību uzņēmās V. Olavs. 1919. g. komanditsabiedrība nopirka arī K. Zichmaņa apgādu un 1920. g. pārvērtās par akc. sab. Valters un Rapa. Tādā kārtā ap 60 gadu atpakaļ nodibinātā un labi ievestā K. Zichmaņa

firma ar saviem autoriem un citiem darbiniekiem pārvērtās par vienu no grandiozākiem tīri latviskiem uzņēmumiem, kuŗā es vienmēr esmu ņēmis vissirsnīgāko līdzdalību, arī tagad sastāvēdams par tā padomes locekli.

Es pakavējos pie K. Zichmaņa un vēlākās akc. sab. Valters un Rapa firmas tāpēc, ka rakstniecības laukā es vienmēr esmu

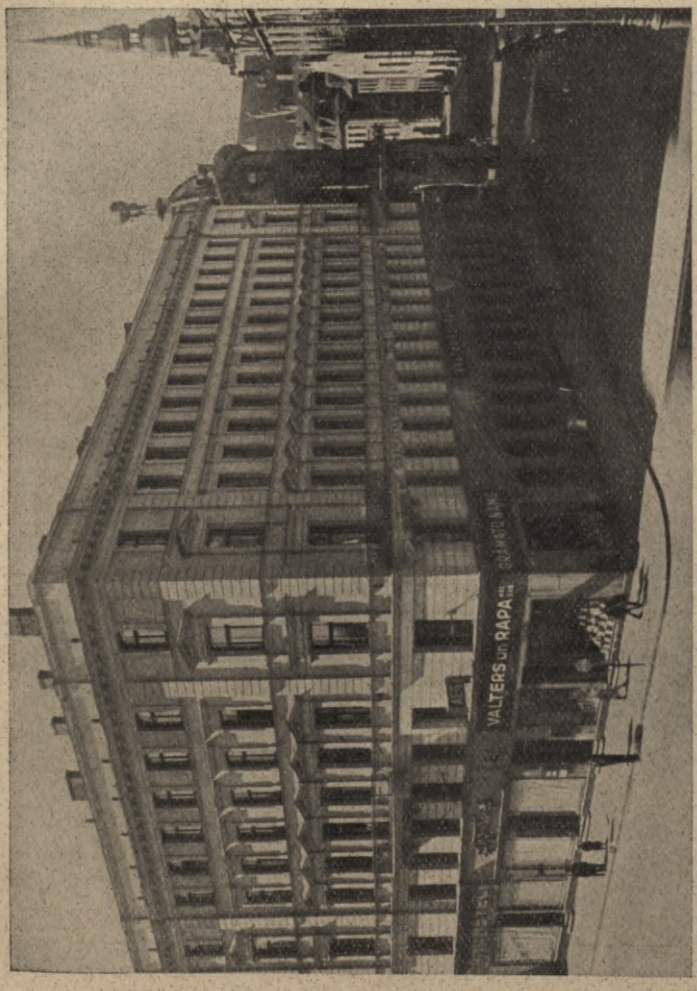

Valtera un Rapas a. s. nams Teātŗa ielā 11.

cieši sadarbojies ar šo apgādu. Kā K. Zichmanis nodibināja savu stāvokli ar izdevniecību un ar sadarbību ar mani, tāpat arī es nodibināju savu stāvokli ar rakstniecību un ar sadarbību ar K. Zichmani. Krietnam autoram nepieciešams krietns izdevējs, un otrādi. Autora māksla ir atrast saviem ražojumiem piemērotu izdevēju, un izdevēja māksla ir atrast saviem izdevumiem krietnus autorus. Tādi kopā saderīgi bijām es un K. Zichmanis, jo mūsu kopējie

pūliņi ne tikai stipri pavairoja, bet arī augsti pacēla paidagōģisko literātūru Latvijā un visā Krievijā.

Literāriskais darbs deva man ļoti labus panākumus arī mate-

Savā ģimenē.

riālā ziņā. Bet materiālā neatkaramība vienmēr ļāva man runāt drošu vārdu kā presē tā sapulcēs. Pats ļoti vienkārši dzīvodams un maz izdodams savām personīgām vajadzībām, es esmu varējis

Pie Puteņu tēva un Puteņu mātes ģimeņes kapiem Kārzdabas kapsētā.

ziedot lielākas summas idejiskiem un labdarīgiem nolūkiem un palīdzēt skolot dažu savu radu bērnus. Atcerēdamies savu dzimšanas vietu, 1924. g. es ziedoju Grašu pagastam 2.000 latu lielceļa izvešanai. 1925. g. es cietu smagu materiālu triecienu, jo nodega mana 1919. g. lielinieku noslepkavotā brāļa Grašu Puteņos uzceltās un neadprošinātās dzirnavas, linu vērptuve un zāģētava, kuŗi uzņēmumi bija nodibināti par manu naudu. Savu 60 gadu dzimšanas dienu 1927. g. 14. jūnijā es nosvinēju vienīgi ar to, ka ziedoju atturības mērķiem 14.000 latu. Ja līdz šim es klusēju, bet tagad izpaužu par saviem ziedojumiem, tad daru to aiz diviem iemesliem: 1) dzīves apraksta patiesība prasa to un 2) alkohola kapitāla balstāmie laikraksti bieži visādi ir apmelojuši mani un nokļengājuši manu pretalkoholisko darbību. Tā, piem., dažas avīzes rakstīja, ka tās grāmatas, kuŗas es esot sarakstījis alkoholisma apkaŗošanai, neesot vis es izdevis pats ar saviem līdzekļiem, bet pretalkohola biedrība esot izdevusi tās ar valsts budžetā piešķirtām un no Kultūras fonda saņemtām summām, kas esot man ļoti izdevīgi, un ka tādējādi es iedzīvojoties naudā uz valsts rēķina.

Ilggadīgais un neatlaidīgais darbs ir nesis man lielu svētību. Nesaņemdams no vecākiem gandrīz nekādu materiālu pabalstu un nemantodams no viņiem nekā, es tomēr ieguvu pietiekošu skolas izglītību. Bet es mantoju vēl vairāk zināšanu un tiku dzīvē tālāk uz priekšu ar pašizglītību. Starp citu ārpus skolas es iemācījos 4 svešas valodas: vācu, franču, angļu un zviedru. Prazdams 6 valodas, es varēju ceļot pa ārzemēm un iepazīties ar citu tautu dzīvi un literātūru. Tālie ceļojumi pa Eiropas, Amerikas un Afrikas valstīm apveltīja mani ar dažādiem pieredzējumiem un piedzīvo-

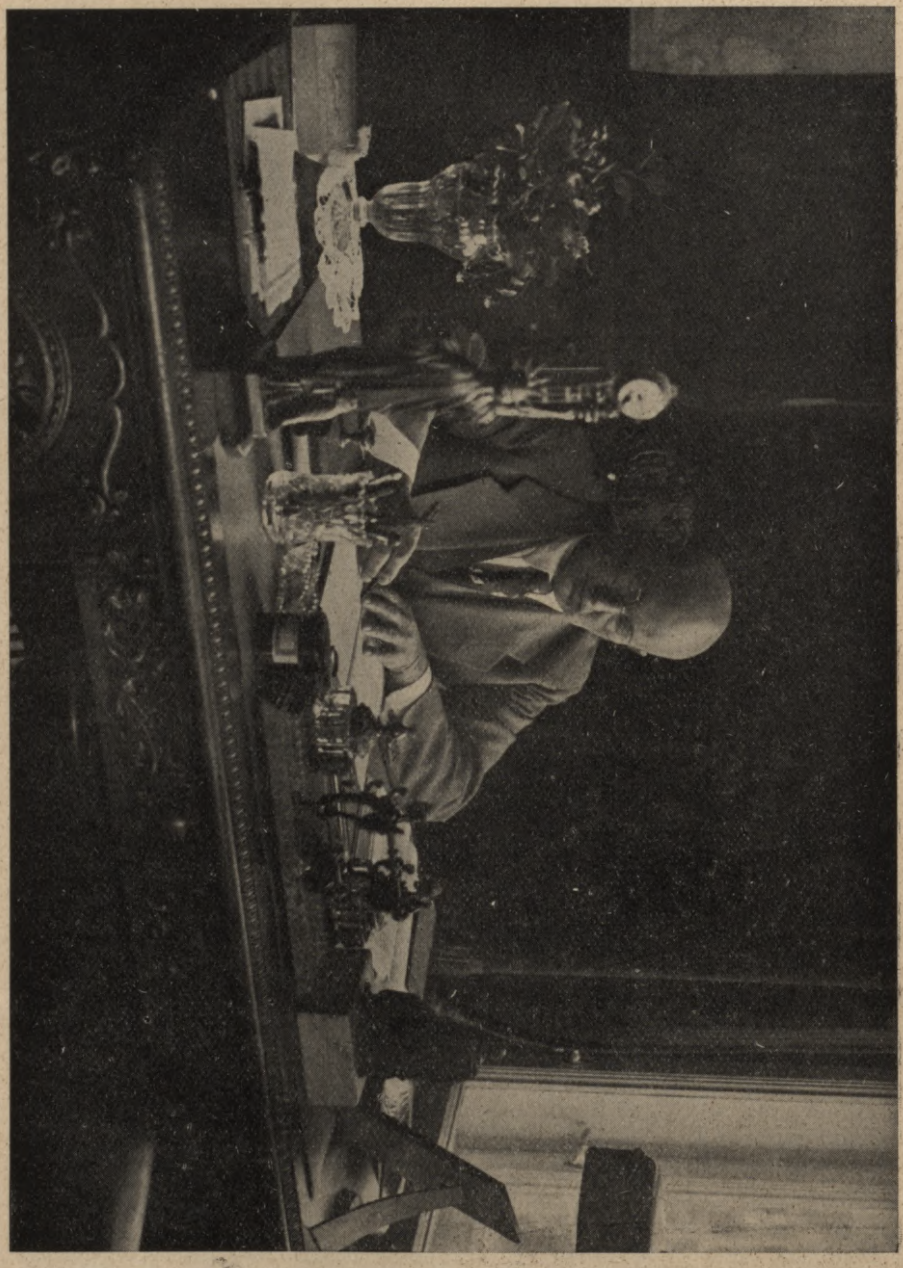

Autors raksta savā darbistabā 1937. g. 5. jūnijā.

jumiem. Daudz no redzētā un par labāku atzītā es centos pārdēstīt savā tēvijā gan ar darbiem, gan ar rakstiem, gan ar priekšlasījumiem.

12. Komandējumi uz ārzemēm ar zinātnisku nolūku.

Lai uz vietas iepazītos ar dzīvi, tautas izglītību, atturības kustību un vispār ar kultūras sasniegumiem svešās zemēs, es apceļoju 1902. g. Vāciju, Dāniju, Šveici, Franciju, Italiju, Austro-Ungāriju un Poliju, 1905. gadā Beļģiju, Franciju un Italiju, 1916. un 1922. g. Somiju, 1923. g. Vāciju, Šveici, Holandi un Angliju, 1924. g. Franciju, 1927. gadā Austriju, Italiju, Franciju, Vāciju, Ziemeļamerikas savienotās valstis, Kanādu, Meksiku, Gvatemalu, Salvadoru, Nikaragua, Panāmu, Kubu un Angliju, 1928. g. Zviedriju un Beļģiju un 1929. g. Vāciju, Spāniju, Portugāli un Maroku (Afrikā). No šīm zemēm es pārvedu plašus materiālus savai turpmākai tautas izglītības, atturības un citai sabiedriskai darbībai.

Pirmo reizi es ceļoju uz ārzemēm 1902. g., t. i. savā 36. dzīvības gadā. Tas bija liels notikums manā līdz tam laikam vienmuļīgā mūžā. Aiz politiskiem iemesliem tolaik atļauju izbraukšanai no Krievijas izsniedza vienīgi sevišķi svarīgos vajadzības gadījumos. Tāpēc tikai retiem laimējās pabūt svešās zemēs. Es braucu ne kā privāta persona, bet kā paidagōgs Krievijas tautas apgaismošanas ministrijas komandējumā. Pēc likuma Tautas apgaismošanas ministrija varēja piešķirt komandējumus tikai profesoriem, bet ne skolotājiem. Aiz šā iemesla mani komandēja uz Visaugstāko pavēli, t. i. uz paša ķeizara rīkojumu. Tas bija vēl nepiedzīvots gadījums, ka skolotāju komandē uz ārzemēm zinātniskā nolūkā. Visi kollēgas apskauda mani. Tādu ārkārtīgu ievērību es izpelnījos ar to, ka sava skolotāja pirmo 10 gadu darbības laikā es ar savām sastādītām mācības grāmatām un ar rakstiem žurnālos biju taisījis sev vārdu: biju tapis plaši pazīstams paidagōgs-rakstnieks. Tas notika taisni tai laikā, kad Krievija gatavojās reformēt tautskolas pēc ārzemju tautskolu paraugiem. Šā mērķa reālizēšanai mans strādājamais darbs bija ļoti patīkams krievu valdībai. Izmantojot manas speciālās zināšanas un vācu valodas prašanu, kas tad vēl bija retums starp skolotājiem, viņa uzdeva man apmeklēt un aprakstīt Vācijas, Šveices un Austro-Ungārijas tautskolas un iesniegt Tautas apgaismošanas ministrijai sīku ziņojumu par tām. Apbruņojies ar krievu valdības izdoto dokumentu un attiecīgo sūtniecību ieteikšanas rakstiem, es atradu sev vaļējas durvis visās ārzemju skolās, pa lielākai daļai pat tautskolu inspektoru pavadībā. Tas deva man iespēju pamatīgi iepazīties ar apmeklējamo skolu iekārtu un ar tajās pielietojamām mācības metodēm. It sevišķi es interesējos par tā saucamām «divvalodīgām» jeb «cittautiešu» skolām, pie kādām tad Krievijā piederēja arī latvju skolas. Pa savu 6 mēneši ilgo komandējuma laiku es paspēju vēl apceļot Franciju līdz pat Vidusjūrai un Italiju līdz Neapolei un, atpakaļ braucot, Poliju. Par savu pirmo ārzemju ceļojumu es šeit sīkāki nerakstīšu, jo, kā jau agrāk teicu, tā apraksts ir iespiests „Ученыя Записки Императорскаго Юрьевскаго Университета“ un atsevišķās grāmatās.

Otru reizi es ceļoju uz ārzemēm 1905. g. arī komandējumā uz Visaugstāko pavēli ar uzdevumu apmeklēt Beļģijas Lježas pilsētā sarīkoto pasaules izstādi un pēc tās eksponātiem aprakstīt Beļģijas un Francijas tautskolas, iesniedzot sīku ziņojumu par tām Tautas apgaismošanas ministrijai. Pēc iepazīšanās ar izstādi jūnijā, es līdz oktobrim no jauna apceļoju Franciju un Italiju. Abos komandējumos es braucu ar lielāko prieku, jo iepazīšanās ar ārzemju skolu sistēmām un mācības metodēm varēja nākt par labu manai turpmākai paidagoģiskai darbībai.

Pirmo reizi ceļodams pa Franciju un Italiju, es pavisam nepratu runāt franciski. Domāju ceļojumos izlīdzēties tikai ar vācu valodu. Īstenība rādīja, ka ārpus Vācijas, Šveices un Austro-Ungarijas nevar tālu tikt ar vācu valodu. Tāpēc ļoti bieži nonācu nepatīkamā, pat jocīgā stāvoklī. Nespēju pat ēdienu un ceļu paprasīt. Franči ne tikai neprata vāciski, bet arī novērsās no manis, kad uzrunāju viņus vācu valodā, jo viņu naids pret vāciešiem bija visai liels. Tāpēc, gatavodamies otrreiz braukt uz Franciju, es 38 gadu vecumā sāku cītīgi mācīties franču valodu. Izmācījies tik daudz, ka vismaz varēju izskaidroties un lasīt franciski. Zinādams, ka vislabāki ir praktiski mācīties valodas dzīvē no ikdienišķas sarunas, nobraucis Parīzē, es sameklēju pansiju franču ģimenē uz laukiem 50 km no Parīzes. Tur man nācās katru dienu no rīta līdz vakaram tērzēt ar runīgajām francuzietēm. Tā šeit pavadīdams $2^1/_2$ karstos vasaras mēnešus, es iemācījos tekoši runāt franciski. Pēc tam es bez valodas grūtībām varēju turpināt ceļojumu pa Franciju. Tāpat Italijā es ļoti labi tiku cauri ar franču valodu. Vēlāk Rīgā es turpināju franču valodas mācīšanos ar konversācijas stundu ņemšanu no francuzietēm un guvu tik labus panākumus, ka varēju turēt šai valodā runas starptautiskos namīpašnieku un pretalkohola kongresos.

13. Darbība Vidzemes tautskolotāju savstarpejās palīdzības biedrībā.

1905. g. 14. jūnijā (taisni manā dzimšanas dienā), kad es atrados Tautas apgaismošanas ministrijas otrā ārzemju komandējumā Beļģijas un Francijas skolu aprakstīšanai, Vidzemes tautskolotāju savstarpējās palīdzības biedrības pilna sapulce, bez manas ziņas un piekrišanas, bija ievēlējusi mani par šīs biedrības biedru un priekšnieku. Pārbraucis Rīgā, es dabūju zināt par šo ievēlēšanu tikai septembrī, kad agrākais priekšnieks V. Zālītis (rakstnieks Valdis) uzaicināja mani pārņemt no viņa biedrības vadību.

Kā redzams no biedrības gadapārskatiem, tad tās statūtus apstiprinājis Tautas apgaismošanas ministrs 1898. g. 18. jūlijā un tā sākusi darboties 1898. g. 29. decembrī, kad noturēta pirmā sapulce un ievēlēta valde un revizijas komisija. Pirmā valdē ievēlēti P. Bērmanis (priekšnieks), O. Treilande, A. Ārgalis, E. Mednis,

V. Skvorcovs, T. Zeiferts un J. Cīrulis, un revizijas komisajā M. Rācenis, J. Vēzis un J. Ozoliņš.

Starp citu statūtos teikts: «Biedrības mērķis ir palīdzēt trūcīgiem Vidzemes guberņas tautskolu tagadējiem un bijušiem skolotājiem un skolotājām ar naudas pabalstu un citādiem palīdzības līdzekļiem, kuŗi nav savienoti ar naudas izdevumiem no biedrības kases (§ 1.). Par īstiem biedrības locekļiem var būt tikai tādas personas, kuŗas māca vai ir mācījušas § 1. uzrādītās mācības iestādēs (§ 3.). Biedrības līdzekļi rodas caur ikgadējām un vienreizējām biedru iemaksām, vienreizējiem dāvinājumiem, iemaksām no sevišķiem gadījumiem, no kapitāla procentiem un no biedrības pasākumiem, kā: publiskām lekcijām, labdarīgām teātŗa izrādēm, koncertiem, vakariem u. t. pr. (§ 16.). Naudas palīdzību sniedz tikai personām, kuŗas atrodas visai trūcīgos apstākļos. Pasniegtās palīdzības atpakaļdošana ir palīdzības saņēmēju tikumīgs pienākums, ja viņi vēlāk spējīgi pasniegto palīdzību atmaksāt (§ 19.). Palīdzība var būt vienreizēja un pastāvīga (§ 20.). Vienreizēju palīdzību sniedz biedram, kas caur darba zaudēšanu, slimību vai citiem iemesliem nonācis visai trūcīgos apstākļos (§ 21.). Pastāvīga palīdzība var tikai tad tikt pasniegta, ja personas, kuŗām uz palīdzību tiesība, atrodas stāvoklī, kuŗš dara viņiem par neiespējamu ilgāku laiku dzīvot bez palīdzības sniegšanas, un pie tam ne citādi, ka tikai ar pilnas sapulces atļauju. Tāda palīdzība var pastāvēt mēnešu izmaksās, kuŗas izmaksā līdz iepriekš noteiktam terminam vai līdz apstākļu laimīgai pārmaiņai, kas palīdzības sniegšanu dara par nevajadzīgu (§ 22.). Kā vienreizēju, tā arī pastāvīgu palīdzību un citādu pabalstu var dabūt īsta biedra tuvākie radi, kuŗi viņa nāves dēļ palikuši bez kaut kādiem līdzekļiem (§ 23.). Pie biedrības valdes ar biedru tiesībām pieder vietējā tautskolu direktora izredzēta persona (§ 26.).»

Pievestie statūtu panti rāda, 1) ka biedrības darba lauks aprobežojās tikai ar Vidzemi, lai gan skolu valde ļoti bieži pārcēla skolotājus no Vidzemes uz Kurzemi un Igauniju, pie kam tie zaudēja savas iemaksas un tiesību uz pabalstu; 2) ka bija izslēgta katra garīga darbība un atļauta vienīgi naudas vākšana un izsniegšana ārkārtīgi trūcīgiem skolotājiem; 3) ka palīdzības kapitāls sastādījās galvenā kārtā no biedru maksām, kuŗas bija jāiekasē no tiem pašiem trūcīgiem skolotājiem; un 4) ka valdes sēdes un pilnas sapulces notika skolu valdes priekšstāvja klātbūtnē un stingrā uzraudzībā.

Tai laikā laukskolotāju stāvoklis bija pavisam bēdīgs. Viņi saņēma niecīgas algas un nebija nodrošināti slimības gadījumos un vecuma dienās. Tāpēc, atstājot darbu, skolotāji un viņu ģimenes cieta lielu trūkumu. Nebija izredzes, ka tuvākā nākotnē varētu uzlaboties viņu stāvoklis. Slīkonis meklē glābiņu, ķerdamies arī pie salmiņa. Tāpat skolotāji nodibināja savstarpēju palīdzības biedrību cerībā, ka ar savām sīkajām biedru maksām varēs viens otram palīdzēt nebaltās dienās. Tomēr samērā ar 2.500 tautsko-

lotāju skaitu Vidzemē biedru skaits bija mazs, un proti: 1899. g. 170, 1900 g. 200, 1901. g. 216, 1902. g. 191, 1903. g. 192, 1904. g. 175, 1905. g. 182, 1906. g. 143 un 1907. g. 112 biedru. Kā redzams, pēc pirmās sajūsmas biedru skaits sāk mazināties. Sevišķi tas krīt pēc 1905. g. revolūcijas un pa kara stāvokļa laiku, kad daudzi skolotāji tika nošauti, ieslodzīti cietumā, padzīti no vietām vai aizbēga uz ārzemēm. Lūk, šai nelaimīgā laikā man nācās būt par Vidzemes tautskolotāju savstarpējās palīdzības biedrības priekšnieku un līdz ar citiem apm. 1000 cietušiem skolotājiem arī pašam pasēdēt kādu laiku centrālcietumā. Protams, ka manas prekšsēdības laikā (no 1905. g. 1. okt. līdz 1907. g. 31. dec.) darbību stipri traucēja revolūcijas un kara stāvokļa apstākļi un neļāva attīstīties tai tādā mērā un virzienā, kā tas varētu notikt normālos apstākļos.

Pirmo valdes sēdi es noturēju 1905. g. oktōbrī. Tā ka es vairs nesastāvēju valsts dienestā un biju no skolu valdes neatkarīga persona, un tā ka pūta jau stipri revolūcijas vēji, tad skolu valdes priekšstāvis, tautskolu inspektors Carikovs, nebija ieradies uz šo sēdi, lai gan agrāk viņš neiztrūcis nevienā valdes sēdē un nevienā pilnā sapulcē. Tāpat turpmākās valdes sēdēs un pilnās sapulcēs vairs ne reizi neieradās skolu valdes priekšstāvis. Tāpēc visas sēdes un sapulces notika latvju valodā, kurpretim, agrāk tās notikušas krievu valodā.

No manas darbības Vidzemes skolotāju savstarpējās palīdzības biedrībā sevišķi jāatzīmē: 1) dāmu komitejas nodibināšana materiālu līdzekļu vākšanai un biedru savstarpējai tuvināšanai, 2) biedrības naudas summu strauja pieaugšana un trūcīgu skolotāju pabalstīšana, 3) pirmā Latvijas skolotāju kongresa sasaukšana 1905. g., un 4) pašas biedrības pārvēršana par «Latvijas skolotāju biedrību.»

Tā ka pēc statūtiem biedrības vienīgais mērķis bija materiālu pabalstu sniegšana trūcīgiem skolotājiem, tad visvairāk vajadzēja rūpēties par naudas ienākšanu. Gribēju nodibināt dāmu komiteju, kura ar izrīkojumiem gūtu līdzekļus pabalstiem. Bet statūtos nebija paredzēta tādas komitejas dibināšana. Tāpēc es nodibināju dāmu komiteju no nebiedrenēm ārpus biedrības, lai tā savāktos līdzekļus nodotu biedrībai kā ziedojumu. Dāmu komitejas locekļu izvēle izrādījās ļoti laimīga. Starp tās izcilām darbiniecēm sevišķi minamas Birnbauma, Ārgaļa, Dreiberga un Amatnieka kdzes. Piem., 1907. g. dāmu komitejas sarīkotie bazārs (6. janv.), ģimenes vakars (31. martā) un loterija (2. dec.) deva skaidru atlikumu 1779 r. 37 k. Pateicoties komitejas sekmīgai darbībai, varēja ne tikai balstīt skolotājus, bet arī vēl iekrāt līdz 1907. g. 31. decembrim 3939 r. 88 k. lielu dāmu komitejas pamatkapitālu.

1905. g. kustība nevarēja secen paiet gaŗām Vidzemes skolotāju savstarpējās palīdzības biedrībai, kuŗa bija vienīgā skolotāju organizācija Baltijā. Tās biedru sastāvā bija gan ļoti veci, gan

gluži jauni, gan lauku, gan pilsētu, gan melni, gan sarkani, gan bezkrāsaini skolotāji. Biedrības toreizējais valdes sastāvs bija sekošs: J. Dāvis (priekšnieks), A. Ārgalis (priekšnieka vietnieks), Fr. Ieviņš (kasieris), M. Eiche (sekretārs), J. Dreibergs, K. Zigmunds un T. Zeiferts. Visi nosvērti, piedzīvojuši cilvēki, īsti paidagōgi, kuŗi neļāva ienest biedrībā nekādu politiku. Tomēr uz biedru vēlēšanos, valde nolēma sasaukt 1905. g. 10. novembrī, Rīgā, Lāčplēša ielā 25, skolotāju kongresu, kuŗš nodarbotos ar skolotāju interesēm saistīto jautājumu izlemšanu, starp citu par Latvijas skolotāju biedrības nodibināšanu. Bet lielā skaitā organizēti ieradušies soc.-dem. ar nospiedošu balsu vairākumu dabūja kongresu savā noteikšanā un pārvērta to par politisku mītiņu. Kongress pieņēma lielu skaitu visvisādu rezolūciju, kuŗām nebija neka kopēja ar skolotāju arodu.

Kā visas 1905. g. revolūcijas, tā arī šā kongresa runātāji un rezolūciju darinātāji bija galvenā kārtā Baltijas skolotāju semināra jaunāko izlaidumu diplomētie skolotāji. Kongresā piedalījās arī Baltijas skolotāju semināra skolotājs Zolotarevs, kuŗš bija apgarojis ar sociālisma idejām savus audzēkņus, nākamos latvju skolotājus. No privātām sarunām ar šiem galveniem Marksa ideju dievinātājiem es nācu pie slēdziena, ka pats Zolotarevs, šis galvenais marksisma izplatītājs Latvijā caur saviem mācekļiem — tautskolotājiem, tā viņa bij. audzēkņu lielākā daļa bija ideālisti un patiesi ticēja, ka ar sociālismu var aplaimot tautu. Kad vēlāk šie ideālisti pārliecinājās par sociālisma pretējām īpašībām, tad daži no viņiem tapa par sīvākiem Marksa mācību apkaŗotājiem.

Es neapvainoju un arī neattaisnoju 1905. g. kongresā ar Marksa doktrinām aizrāvušos skolotājus: tad viņiem vēl nebija zināmi žīdu, brīvmūrnieku un Ciones gudro noslēpumi, kuŗi atklājās galvenā kārtā tikai pēckaŗa laikmetā. Es esmu cieši pārliecināts, ka ja toreiz viņi būtu zinājuši šos noslēpumus un to, ka it visas revolūcijas rīko par žīdu-brīvmūrnieku naudu, tad viņi ar visu krūti būtu uzstājušies pret 1905. g. uzpirktu aģitātoru propogandētās revolūcijas taisīšanu.

Tā ka par kongresa sasaukšanu netika ne slēgta biedrība, ne atstādināta tās valde, ne taisīts tai kāds brīdinājums, tad noģiedams, ka valdība neatrada tās rīcībā neka noziedzīga. Mani gan apcietināja 1906. g. janvārī, bet pēc dažām dienām bez kādas nopratināšanas izlaida no cietuma.

Viens no sāpīgākiem jautājumiem, kas man ļoti rūpēja, bija jaunu statūtu izdabūšana vai vismaz veco statūtu paplašināšana. Vairākas reizes biedrība griezās ar lūgumu gan pie Vidzemes gubernātora, gan pie Tautas apgaismošanas ministra, bet netika pielaisti ne mazākie grozījumi statūtos. Kādi bija veco statūtu trūkumi un kādus labumus biedrība gribēja gūt ar jauniem statūtiem, skaidri redzams no sek. mana raksta «Balss» 1907. g. 7. num.:

«Vidzemes tautskolotāju savstarpējā pal. biedrība noturēja 5. janvārī pilnu sapulci, kur starp citu apsprieda arī sevišķas komisijas izstrādāto jauno sta-

tūtu projektu, kuŗš savā laikā bija iespiests gandrīz visos latviešu laikrakstos un piesūtīts Vidzemes tautskolotājiem. Biedrība, pieņemdama jaunos statūtus, spraustu sev par mērķi, apmierināt skolotāju garīgās un materiālās vajadzības, t. i. pārvērstos par arodniecisku biedrību, kuŗas svarīgākais uzdevums būtu, cenšties uzlabot skolotāju stāvokli un vispusīgi aizstāvēt viņu intereses. Pilna sapulce atzina jaunos statūtus par lietderīgiem, bet tikai tagadējā stāvokļa dēļ nevarēja noteikt, kādā ceļā visdrīzāki būtu sasniedzama viņu reālizēšana. Pēdīgi sapulce pieņēma šādu rezolūciju:

«Tā kā tagadējā Vidzemes tautskolotāju savstarpējās palīdzības biedrība, sekodama šādu biedrību šaurajiem mērķiem un statūtiem, savā darbībā aprobežojas tikai ar gluži niecīgu naudas summu savākšanu gandrīz vienīgi starp saviem biedriem, kuŗi paši atrodas ļoti trūcīgos apstākļos, un visai nepietiekošas materiālas palīdzības izsniegšanu biedriem tikai retos, sevišķi ārkārtējos atgadījumos, bet necik nerūpējas par skolotāju stāvokļa nelabvēlīgo iemeslu novēršanu, nepabalsta biedrus cīņā par skolotāju profesionālām un tiesiskām interesēm, caur ko starp pēdējiem nekad nevar nodibināties nekādas kopējas garīgas saites, kas līdzētu cīnīties ikvienam priekš visiem un visiem priekš ikviena, negāda par skolotāju kultūrālo, sabiedrisko un profesionālo vajadzību apmierināšanu, kam pati par sevi sekotu skolotāju garīgā un materiālā stāvokļa uzzelšana, — tad šīs Biedrības pilna sapulce atzīst par nepieciešami vajadzīgu, ka Vidzemes tautskūlotāju savst. palīdzības biedrība pārvēršas par Latvijas skolotāju arodniecisku biedrību, vai arī iestājas kādā citā Baltijas skolotāju arodnieciskā biedrībā ar it plašiem nolūkiem un lietderīgiem statūtiem, kuŗa apvienotu pēc iespējas lielāku skolotāju skaitu kopēju vajadzību apmierināšanai ar kopējiem spēkiem un kuŗa sevišķu vērību piegrieztu vietējo skolotāju stāvokļa uzlabošanai un viņu vispusējai interešu aizstāvēšanai.»

Pieņēmusi tādu rezolūciju, sapulce uzdeva biedrības valdei, raugoties pēc apstākļiem, spert vajadzīgus soļus viņas reālizēšanai. — Še vēl jāpiemin, ka rezolūcijā ir runa par iestāšanos kādā citā Baltijas skolotāju profesionālā biedrībā tikai tāpēc, ja Biedrībai neizdotos no viņas neatkarīgu iemeslu dēļ pārvērsties par profesionālu, tās biedri, uz 6. marta 1906. g. izlaistā biedrību un sapulču likuma pamata, varētu pieteikšanās kārtībā dibināt skolotāju profesionālu biedrību, kuŗā tad tagadējā Skolotāju palīdzības biedrība iestātos ar visu savu īpašumu.

Tā kā Latvijas skolotāju arodnieciskās biedrības nodibināšana ir ļoti svarīgs jautājums, tad jāvēlas, ka skolotāji šo jautājumu vispusīgi apspriestu, varbūt pat ņemot laikrakstus palīgā. J. Dāvis.»

Pēdīgi uz 1906. g. 6. marta biedrību un sapulču likuma pamata es kopā ar dažiem citiem biedriem nodibinājām «Latvijas skolotāju biedrību» („Латышское учительское общ.“) un pieteikšanās kārtībā iesniedzām Vidzemes gubernātoram reģistrēšanai tās statūtus, kuŗi tika reģistrēti 1907. g. 4. decembrī. Tā tikām mēs pie jaunas skolotāju biedrības un pie jauniem statūtiem. Cik vecās biedrības statūti bija šauri, tikpat jaunās biedrības statūti bija plaši.

Lai iepazīstinātu biedrus ar tikko nodibinātās «Latvijas skolotāju biedrības» statūtiem un uzaicinātu viņus uz līdzdarbību tajā, es «Dzimtenes Vēstnesī» un citos laikrakstos 1907. g. 12. decembrī ievietoju sek. rakstu:

«Latvijas Skolotāju Biedrība.

Bez šaubām, jaunreģistrētai Latvijas Skolotāju Biedrībai, kuŗa izaugusi no līdzšinējās Vidz. tautskol. savst. pal. biedrības, nākotnē būs ļoti liela nozīme, jo tās kultūrālā darbība izplatīsies pa visu mūsu dzimteni. Līdz šim Biedrība, rīkodamās pēc vispārīgiem, valdības izstrādātiem statūtiem, drīkstēja nodarboties tikai ar materiālu līdzekļu ievākšanu un pabalsta izsniegšanu trūcīgiem biedriem. Katra cita darbība bija stingri noliegta. Biedrībai pat neat-

ļāva atvērt bibliotēku, abonēt laikrakstus, ievākt ziņas par skolu un skolotāju stāvokli, apspriest pedagoģiskus jautājumus u. t. t. Protams, ka tādos apstākļos Biedrība nevarēja attīstīt plašāku darbību un cerēt uz labāku izredzi nākotnē. Tagad, turpretim, ievedot jaunos statūtus, Biedrība sprauž savai darbībai par mērķi Latvijas skolotāju garīgu un materiālu vajadzību apmierināšanu. Lai sasniegtu šo plašo nolūku, Biedrība 1) organizē vispārīgus un speciālus izglītības kursus, priekšnesumus un lekcijas, 2) atver bibliotēkas, lasītavas un skolu muzejus, 3) izdod grāmatas, žurnālus un avīzes, 4) sasauc skolotāju saeimas un sapulces, 5) cenšas uzlabot skolotāju tiesisko stāvokli, 6) sniedz saviem biedriem visādu palīdzību, 7) dibina ziņu biroju un palīdz biedriem atrast vietas un nodarbību un 8) ierīko priekš biedriem goda tiesu. Tālāk, lai biedriem būtu iespēja kopēji strādāt Biedrības labā, veicināt tās nolūkus un vienlīdzīgi izmantot sava kopīga darba panākumus, Biedrība var visā Latvijā atvērt nodaļas, kuŗas savā iekšējā darbībā gluži patstāvīgi rīkojas pēc pilnas sapulces apstiprinātām instrukcijām. Tāpat viņa visā savā darbībā turpmāk ríkosies tikai pēc vispārīgiem likuma noteikumiem par biedrībām un nebūs vairs atkarīga no tautskolu direkcijas.

Ievērojot Latvijas skolotāju biedrības stingri arodniecisko raksturu, lielo nolūku un plašo darba lauku, cerams, ka tanī iestāsies ikviens Latvijas skolotājs, lai vienotiem spēkiem ne tikai apmierinātu savas intereses, bet arī strādātu par labu un par godu tautai un zemei, kuŗas vārdā viņa darbosies. Še vēl jāpiebilst, ka pēc jaunajiem statūtiem par īstiem biedriem var būt visas abeju dzimumu personas, kuŗas mācās vai ir mācījušās (обоего пола лица занимающіяся или занимавшіяс преподавательскою дѣятельностью Latvijā, t. i. ka visi vietējo augstāku, vidēju un zemāku, kroņa, sabiedrības un privātu mācības iestāžu skolotāji, tā arī mājskolotāji un privātskolotāji. Jauni biedri iestājas bez kādām vēlēšanām pieteikšanās kārtībā, iemaksājot Valdei vai nu vienreizīgi ne mazāk par 30 rubļiem vai arī 1 rubli iestāšanās naudas un katru gadu ne mazāk par 1 rubli biedru naudas, kamēr šo kārtīgu iemaksu summa pieaugs līdz 30 rubļiem, pēc kam tādas personas skaitās par mūža biedriem un ir uz visu laiku atsvabinātas no turpmākiem maksājumiem.

Kā jau minēts, pēc jaunajiem statūtiem Latvijas skolotāju biedrībai, tāpat kā līdzīgām biedrībām visās citās kultūras zemēs, būs stingri arodniecisks raksturs. Tāpēc Biedrība stāvēs ārpus katras politiskas partijas. Šis apstāklis dos Biedrībai iespēju apvienot visus skolotājus uz profesionālo interešu pamatiem. Ja, turpretim, Biedrībai būtu dota tā vai cita politiska nokrāsa, tad tas tikai skaldītu un vājinātu viņas spēkus, jo tad biedri nevis kopīgi aizstāvētu savas arodnieciskās intereses, bet savstarpīgi cīnītos dažādu politisku ieskatu dēļ. No tam skaidri redzams, ka Biedrība varēs uzzelt un sekmīgi rīkoties vienīgi tik ilgi, kamēr stingri sekos saviem tiešiem mērķiem, t. i. rūpēsies tikai par skolotāju garīgu un materiālu interešu apmierināšanu.

Pirmā Latvijas skolotāju biedrības pilna sapulce notiks Biedrības telpās (Rīgā, Todlebena bulvārī Nr. 8), ceturtdien, 3. janvārī 1908. g., pulksten 2 dienā. Šinī sapulcē apspriedīs visai svarīgus jautājumus, kā: Biedrības konstruēšanos, instrukcijas Valdei, Revīzijas Komisijai, Bibliotēkas Komisijai, Biedrības nodaļām un Goda tiesai, budžetu 1908. g. u. t. t. Tāpēc jāvēlas, ka uz šo sapulci ierastos pilnā skaitā kā visi vecie, tā arī visi jaunie biedri. Tāda biedru ierašanās vajadzīga arī tādēļ, ka pirmai pilnai sapulcei būs no jauna jāievēl uz nākošiem trim gadiem visas amata personas, kuŗu pēc jaunajiem statūtiem būs diezgan daudz. Ja nu pēc tik daudz pūliņiem skolotājiem pēdīgi izdevās nodibināt biedrību ar plašiem statūtiem, tad nav vienalga, kādas personas stāvēs šās biedrības priekšgalā un kam būs uzticēts viņas darbības virziens un viss viņas tālākais liktenis. Lūk, kāpēc skolotājiem pienākas jau pie laika iestāties Biedrībā un no paša sākuma ņemt dzīvu dalību visā viņas darbībā un rīcībā. J. Dāvis.»

Starp citu statūtos teikts: «Latvijas skolotāju biedrības mērķis ir apmierināt latviešu apdzīvotā apgabala skolotāju garīgās un materiālās vajadzības (§ 1). Ar pilnas sapulces atļauju, pie biedrības var organizēties sevišķas komitejas, kuŗas pārzin tās darbī-

bas speciālas nozares, piem.: bibliotēku atvēršanu, grāmatu izdošanu, kursu, lekciju un ekskursiju sarīkošanu, juridiskas palīdzības sniegšanu u. t. t. (§ 3.). Biedrībai ir tiesība iegūt un atsavināt nekustamus īpašumus, slēgt līgumus, izdarīt aizņēmumus un caur pilnvarniekiem aizstāvēt savas intereses (§ 4.). Biedrības darbība izplatas uz Vidzemes un Kurzemes guberņām un Vitebkas guberņas latvju apdzīvoto daļu» (§ 8).

Tā ka mēs jaundibinātās biedrības statūtos apzīmējām savas tautas vienkopus apdzīvoto apgabalu, tad mēs tulkojām un saucām „Латышское учительское общ." par «Latvijas skolotāju biedrību». Valdība necēla iebildumu pret tādu mūsu tulkojumu. Tā tad mani izstrādātie, ievēlētā komisijā pieņemtie un valdības apstiprinātie «Latvijas skolotāju biedrības» statūti jau 1907. g. paredzēja nākamās Latvijas valsts etnografiskās un territoriālās robežas. Atlikās tikai visu latvju skolu tīkla skolotājiem ikvienā latvju apdzīvotā novadā reālizēt šo plašo, augsto un daiļo ideju. Diemžēl, kā redzēsim turpmāk, viena daļa tā laika jaunāko skolotāju bija saindējusies ar marksisma internacionālām mācībām un kādas slepenas varas vadībā apkaroja manu dzīvē izvedamo nacionālo ideju. Tāpēc mani tautiskie centieni Latv. skol. biedrībā atdūrās uz stingri organizētu pretestību.

Pārejot uz jauniem statūtiem, radās sarežģījums ar mantas un naudas nodošanu jaunajai biedrībai. Uz 1907. g. 31. decembri vecajai biedrībai bija 7392 r. 45 k. liels kapitāls, kuru vecie biedri ar lielām pūlēm bija sakrājuši un kurš bija izlietojams vienīgi trūcīgo skolotāju pabalstīšanai. Turpretim, jaunajai biedrībai bija pavisam citi mērķi un tā varēja izlietot savu naudu pēc patikas. Tā ka jaunajā biedrībā uzņemšanai par biedriem bija pieteikušies daudz soc. demokrātu, tad vecajiem biedriem radās dibinātas bažas par viņu grūti-sūri sakrātā palīdzības kapitāla varbūtēju izlietošanu politiskiem nolūkiem. Tāpēc vecā biedrība savā likvidācijas sapulcē 1908. g. 3. janvārī nolēma nodibināt pie jaunās biedrības skolotāju savstarpējas palīdzības kasi un nodot tai savus kapitālus vienīgi šīs kases trūcīgo biedru pabalstīšanai.

Tūdaļ pēc vecās biedrības likvidācijas sapulces turpat notika jaunās biedrības dibinātāju sapulce, kurā piedalījās arī tikko jaunuzņemtie biedri. Šai sapulcē es kā vecās biedrības priekšnieks paziņoja tās lēmumu par iestāšanos jaunajā biedrībā un par tās kapitālu novēlējumu pie jaunās biedrības nodibinājamai skolotāju savstarpējai palīdzības kasei. Tas sacēla vētru sociālemokrātos, kurus visvairāk interesēja vecās biedrības sakrātās naudas dabūšana savā rīcībā. Tā jau pašā pirmā pilnā sapulcē soc.-dem. skolotāji uzstājās nevis par sava aroda, bet par savas politiskās partijas interesēm. Aiz šā iemesla biedri sašķēlās soc.-dem. un nesoc.-demokrātos.

Abu minēto sapulču norises apgaismošanai vārdu pa vārdam pievedīšu pilsoniskā laikraksta «Rīgas Avīze» un jaunstrāvnieciskā resp. apslēptā soc.-demokratiskā laikraksta «Rīgas Apskata» ziņo-

jumus, kuŗi abi iespiesti «Rīgas Avīzes» 1908. g. 7. janvāŗa numurā un skan sekoši:

«Latvijas skolotāju biedrības lietā.

Mēs nesen jau ziņojām par projektu, pārvērst līdzšinējo «Vidzemes tautskolotāju savstarpējo palīdzības biedrību» par jaunu plašāku biedrību ar nosaukumu «Latvijas skolotāju biedrība», kuŗas jaunizstrādātie statūti kādas nedēļas atpakaļ no Vidzemes guberņas biedrību lietu iestādes bij reģistrēti. Starpība starp abām biedrībām bij pirmkārt tā, ka pie vecās biedrības varēja piederēt tik «tautskolotāji» un vienīgi iz «Vidzemes», turpretim pie jaunās biedrības varēja piederēt visādi skolotāji un iz visiem Latvijas apgabaliem, un otrkārt, ka vecajai biedrībai bij tik materiālas savstarpējas palīdzības uzdevums, turpretim jaunās biedrības statūti sprauda plašākus mērķus: materiālu un garīgu attīstību.

Tā tad ārēji projektētais pārgrozījums izskatījās kā solis uz priekšu, par kuŗu Latviešu tautas attīstības draugiem būtu jāpriecājas. Bet nu ceļas jautājums, vai jaunajā biedrībā varēs pastāvēt un valdīt tāds iekšējs gars, kuŗš patiesi nodrošina biedrības eksistenci un sekmīgu darbību, jeb vai tik biedrībai dāvātās plašākas tiesības nepārvērtīsies par cilpu un posta cēloni, ja viņas tiktu izlietotas kādā kaitīgā politiskā ziņā. Šis jautājums liekas paliekam diezgan nopietns, kad ievērojam «Rīgas Apskata» referātu par jaunās biedrības pirmajiem organizēšanās soļiem.

Pēc tam, kad augšminētie jaunie statūti 4. decembrī bija reģistrēti, vecās biedrības valde sasauca uz 3. janvāri vecās biedrības pilnu sapulci, kuŗa lai pārvērstos jaunajā biedrībā. Šī mērķa pēc minētā dienā bij nolemts noturēt divas sapulces: vispirms vecās biedrības pilnu sapulci, kas pastāvētu tik iz šās biedrības locekļiem, spriestu par vecās biedrības likvidāciju un uzņemtu jaunus biedrus pēc jaunajiem statūtiem, pēc kad tad bij jānotiek otrai pilnai sapulcei iz veciem un jaunuzņemtiem biedriem kopā, kuŗa lai spertu vajadzīgos jaunās biedrības organizēšanas soļus, ieceltu jaunu priekšniecību u. t. t.

Par šīm abām sapulcēm nu «Rīgas Apskats» savā sestdienas numurā pasniedzis aprakstu, kuŗu pareizi novērtēt lasītāji varēs tad, kad tie atgādināsies, ka šī avīze ir vecās «Dienas Lapas» jeb «Mūsu Laiku» turpinājums un tā tad skatās uz lietu no minētas lapas pazīstamā stāvokļa. «Rīgas Apskats» nu raksta sekoši:

«Vidzemes tautskolotāju savstarpējā palīdzības biedrība savā priekšpēdējā pilnā sapulcē pagājušā gada 26. aprīlī bija nākusi pie pārliecības, ka viņai ar visu savu sakrāto kapitālu drīz vien jābeidzas. Biedru skaits bija jau sarāvies uz pusi un izredzes nākotnē nekādas nebij. Tad sapulcei nācās izšķirties, vai biedrībai dzīvot vai mirt. Sapulce pēc asām debātēm izvēlējās pirmo, pieņēma viņai priekšā liktos pārstrādātos statūtus un viņu izvešanu dzīvē uzdeva valdei. Pārstrādātie statūti 4. dec. pag. gadā no guberņas valdes reģistrēti. Biedrības valdei nu nācās sasaukt pilnu sapulci, uzņemt jaunus biedrus un turpināt darbību pēc jauniem statūtiem. Pilna sapulce tad nu arī notika š. g. 3. janvārī. Parādījās ziņojums par pilnu sapulci, kur bija teikts, ka vienā un tanī pašā dienā un vietā notiks nevis viena, bet divas pilnas sapulces, papriekš agrākiem biedriem vien, pēc tam kopā ar tiem, kas no jauna iestājušies. Par pilnas sapulces vadoni ievēlēja skolotāju Lambertu, personu, kuŗa, kā pats atzinās, nav spējīga šo uzdevumu pildīt. Tomēr valde viņu prata pierunāt. Jau pašā sapulces sākumā nebij kārtības: kamēr vieniem bij atļauts runāt, otri daudzreiz nemaz pie vārda netika un biedrības priekšnieks J. Dāvis runāja kad un cik gribēja. Apspriešanā tika ņemti priekšmeti, kuŗi nemaz uz dienas kārtības nestāvēja un uz kuŗu apspriešanu dažā ziņā nedz valdei, nedz šai pilnai sapulcei nebija tiesību. Viens no tādiem punktiem bija biedrības mantas dalīšana. Pēdējā pilna sapulce pag. g. 26. aprīlī par biedrības turpmāko gaitu jau savu lēmumu bija taisījusi, nospriezdama biedrību līdz ar visu viņas mantu pārdēvēt par Latvijas skolotāju biedrību un viņas darbību turpināt pēc pārstrādātiem statūtiem. Bet biedrības valdei un dažiem biedriem sakrātais kapitāls bija tik mīļš, ka tie nemaz no viņa negribēja šķirties. Kad no klātesošiem jauniem biedriem skolotājs Jānis Stūrīts attēloja iespaidu, kādu uz viņu un

citiem jauniem biedriem atstājot šī sapulce un noprasīja, kam tad pienākšoties nomirušo un izstājušos biedru daļa, un kad daži no veciem biedriem cēla stingru protestu, (kuŗu gan sapulces vadonis neievēroja) — un nopaļāja šādu valdes rīcību, tad skolotāji **J. Dāvis, J. Cīrulis** un daži citi pārtrauca pilnu sapulci. Sākās tiesa par biedriem, kuŗi bija cēluši protestu, proponēdami, lai sapulce trīs biedrus Osi, Baltkāju un Ozoliņu, sodot, tāpēc ka tie apvainojuši valdi. Jauniestājušies biedri no zāles tika izraidīti un tiesājamie vecie biedri atstāja zāli paši. Zālē palikušie 16 biedri nu turpināja apspriešanu. Esot nolēmuši no biedrības kapitāla atdalīt pusi un nodibināt pie «Latvijas skolotāju biedrības» arī palīdzības nodaļu, kuŗu tad nu paši varēšot izlietot, jo visiem biedriem uz to nebūšot tiesības. Bez tam skolotājs **V. Zālīts** pieprasīja vēl 600 rubļus atdalīt no visa biedrības kapitāla, kuŗš piederot tikai Rīgas pilsētas dienestā stāvošiem skolotājiem. Sapulce šo pieprasījumu atraidīja. Revidents ziņoja, ka dāmu komitejas darbību viņš dažādu iemeslu dēļ nevarējis revidēt. Tāda bija vecās biedrības rīcība. Viņas pēdējā pilnā sapulce raksturoja viņas biedrus un sevišķi valdi spilgtās krāsās. Tie dibināja biedrības un iestājās tanīs tikai materiālu nolūku dēļ, — kur uz to nevarēja cerēt, tur mēs viņus neredzam. Neuzticība pret nākošo biedrības darbību, noliedzošā izturēšanās pret skolotāju garīgām interesēm bij izmanama viņu runās. Lūk, še, pa daļai iemesli, kāpēc lielā daļa skolotāju atturējās no vecās biedrības. Otrā pilnā sapulcē piedalījās arī jaunie biedri. Par sapulces vadoni ievēlēja skolotāju **E. Medni.** Šī sapulce sagaidīja, ka tiks nolasīts pirmās sapulces protokols, bet vecā valde to nepielaida, paskaidrodama, ka tas esot jau nolasīts, vienbalsīgi pieņemts un parakstīts. Vispirms no **J. Dāva** sapulcei tika priekšā celta palīdzības kases instrukcija, aizrādot, ka tā pieņemama. Bet sapulce uzdeva nākamai valdei vispirms pārbaudīt šo instrukciju, pēc saviem ieskatiem pārgrozīt un viņas saturu pirms nākamās sapulces biedriem zināmu darīt. Arī citi vecās valdes projekti neatrada piekrišanas un tika vai nu atlikti uz citu reizi, vai nodoti jaunās valdes pārbaudīšanā. Par vakar minētām vēlēšanām runājot, jāpiezīmē, ka par revidentiem ievēl: **Baltkāju, Jāni Ozoliņu** un **Ašmani** un bibliotēkas komisijā **Melnalksni, K. Ozolu** un **Silarāju.** Pēc visām ziņām biedri var griezties pie biedrības priekšnieka **J. Paļeviča** Tērbatas ielā Nr. 20, dz. 5».

Tiktāl «Rīgas Apskata» referāts. No tam, ka šis laikraksts nopeļ veco biedrību un viņas valdi, mēs tik varam nākt pie pārliecības, ka šī pēdējā rīkojusēs veselīgā garā ar saprašanu un apziņu, ko arī pierāda viņas iekrātais prāvais kapitāls. Un itin tāpat minētā laikraksta iestāšanās priekš jaunās biedrības, nostādot to pretim vecajai, var tik modināt šaubas, vai jaunā biedrība atrodas uz pareiza ceļa. Tā ka vecās biedrības vadītāji pie jaunās priekšniecības vēlēšanām pa lielākai daļai tikuši izbalotēti un jaunā priekšniecība ir pēc «Rīgas Apskata» prāta, tad šis vēlēšanu iznākums nevar stiprināt uzticību pret jauno biedrību. Saprotams, ka gala spriedumu šai ziņā vēl nevar taisīt. Var arī būt, ka «Rīgas Apskats» par jauno priekšniecību un viņas gaidāmo virzienu maldas. Iecelto priekšniecības locekļu pulkā atrodam arī dažu labu vārdu, kuŗi nebūt nevar motivēt «Rīgas Apskata» prieku.

Tomēr ievērojams ir, ka vecās biedrības valde nav gribējusi uzticēt savu sakrāto kapitālu jaunajai biedrībai bez zināmiem noteikumiem, kuŗi aprobežo jaunās biedrības tiesību uz vienu kapitāla pusi. Ka jaunajai biedrībai pie tās no vecās biedrības kapitālam līdz dotās instrukcijas jāturās, ir pats no sevis saprotams; bet, kā pēc referāta jādomā, jaunā biedrība vēlās šo instrukciju lauzt un izlietot kapitālu pret viņa dibinātāju noteikumiem. Ja tas tiek darīts, tad šī lieta dos darbu tiesām.

Bet ne šis jautājums ir vislielākais. Daudz vairāk svara ir otram: kāds būs jaunās biedrības virziens? Ja jaunā biedrība gribētu kalpot tam jaunstrāvnieku garam, kas iet pret valsti un sabiedrību, tad biedrībai tik nāktos nožēlot savu statūtu un savas darbības paplašināšanu.

Par notikušām priekšniecības vēlēšanām «Rīgas Apskats» jau dienu agrāk bija pasniedzis sekošu ziņojumu:

«Pilna sapulce notika vakar, 3. janvārī Totlebena bulvārī 8, kuŗa bija ļoti dzīva un ilga no pulksten 11 priekš pusdienas līdz ½10 vakarā. Sapulce samērā ar agrākām bija labi apmeklēta. Vēlēšanas izdarot, ievēl: par priekšnieku

Paļeviču, par valdes locekļiem — tirdzn. skolas inspektoru Odiņu, Amoliņu, Jessenu. Ed. Ozoliņu, Adamoviču un Ārgali, par kasieri Ieviņu un par rakstvedi Kūlu.

Uz preses likuma pamata «Rīgas Apskats» 1908. g. 11. un 12. janvāŗa numuros iespieda par abām sapulcēm sek. manu rakstu:

Vidzemes Tautskolotāju Palīdzības Biedrības lietā mūs lūdz nodrukāt sekošu rakstu:

Augsti cien. redaktora kgs! Tā kā «Rīgas Apskata» Nr. 4 kāda M. kga sniegtās par Vidz. Tautsk. Savst. Pal. Biedr. un Latvijas Skolotāju Biedrības š. g. 3. janvārī noturētām pilnām sapulcēm ziņas nesaskan ar patiesību un ceļ šīm biedrībām un to bijušai valdei nedibinātu neslavu, tad attiecībā uz minēto ziņojumu laipni lūdzu ievietot nākošā «Rīgas Apskata» numurā sekošus paskaidrojumus:

1. Vidz. Tautsk. Savst. Pal. Biedrības pilna sapulce pag. g. 26. aprīlī ne tikai nenāca «pie pārliecības, ka viņai ar visu savu sakrāto kapitālu drīz vien jābeidzas», kā to ziņo M. kgs, bet gan gluži otrādi — atrada, ka «sakrāto kapitālu» jau pilnīgi pietiek, lai uz priekšu paplašinātu biedrības nolūkus un darbību, kā to skaidri pierāda šinī sapulcē pieņemtie jaunie statūti. Tāpēc ļoti ērmoti un neloģiski izklausas M. kga ziņojums, it kā biedrība, kuŗa pie tik nelabvēlīgiem apstākļiem savā 8 gadu darbības laikā sniegusi saviem biedriem tik daudz materiālas palīdzības un vēl sakrājusi vairāk par 7000 rubļu skaidra kapitāla, uz reiz «nāktu pie pārliecības, ka viņai ar savu sakrāto kapitālu drīz vien jābeidzas», jo jābeidzas tikai tām biedrībām, kuŗām vairāk parādu nekā mantas, bet ne otrādi.

2. M. kgs apgalvo, ka Biedrības valdei pēc jauno statūtu reģistrācijas pag. g. 4. decembrī nācies «turpināt darbību pēc jauniem statūtiem». Katram saprotams, ka vecā Valde, kuŗa bija ievēlēta uz veco statūtu pamata, varēja rīkoties līdz pilnas sapulces sasaukšanai tikai pēc veciem statūtiem un varēja būt atbildīga saviem vēlētājiem tikai uz šo statūtu pamatiem. Lūk, kāpēc vienā un tai pašā dienā tapa noliktas 2 sapulces. I sapulcē Biedrība uz veco statūtu pamata nokārtoja savas līdzšinējās darīšanas, bet II sapulcē uz jaunu statūtu pamata ievēlēja citu valdi un apsprieda jautājumu par savu turpmāko darbību.

3. M. kga ziņojums, ka sapulces sākumā nebija kārtības, vieniem bija atļauts runāt, kamēr otri daudzreiz nemaz pie vārda netikuši un biedrības priekšnieks J. Dāvis runājis, kad un cik paticies, ir gluži no gaisa grābts; sapulces vadonis Lamberts vadīja sapulci pilnīgi bezpartējiski un izturējās pret visiem biedriem vienādi, katru, kas gribēja runāt, pēc kārtas pierakstīja un tādā pašā kārtā deva ikvienam vārdu. Biedrības priekšnieks J. Dāvis nerunāja vis «kad un cik gribēja», bet tikai vajadzīgos gadījumos deva uz biedrības un valdes darbību atttiecīgos paskaidrojumus. Tāpēc I sapulcē gandrīz visu laiku kārtība bija ļoti laba. Tikai pašās beigās, kad sapulce sāka spriest par turpmāko rīcību ar līdzšinējo biedru «sakrātiem kapitāliem», skolotāji Fr. Osis, A. Baltkāja un E. Ozoliņš sāka nozākāt biedrību, tās valdi un biedrus un pilnās sapulces vadoni, bieži pārtrauca citus runātājus gribēja runāt ārpus kārtas, trokšņodami neļāva runāt citiem biedriem un neklausījās uz sapulces vadoņa uzaicinājumiem nogaidīt savu kārtu.

4. M. kgs raksta, ka pag. g. 26. aprīlī pilna sapulce nospriedusi «Biedrību līdz ar visu viņas m a n t u (?) pārdēvēt par Latvijas Skolotāju Biedrību.» Jau tāpēc vien, ka m a n t u nevar pārdēvēt par biedrību, skolotāji, kā izglītoti ļaudis, nevarēja taisīt līdzīgu neloģisku spriedumu. Varu katram apliecināt un ar dokumentiem pierādīt, ka pilna sapulce pag. g. 26. aprīlī nav par biedrības mantu taisījusi ne tikai šādu, bet arī nekādu citu lēmumu. Tālāk M. kgs vārdu pa vārdam raksta: «Bet biedrības valdei un dažiem biedriem sakrātais kapitāls bija tik mīļš, ka tie nemaz no viņa negribēja š ķ i r t i e s.» Gluži nesaprotams, kas, aiz kāda iemesla, uz kāda pamata un kādam nolūkam ir lēmis no biedrības š ķ i r t viņas kapitālus. Visādā ziņā biedrība, kuŗa tik rūpīgi krājusi šos kapitālus un bez tiem gandrīz pavisam nevar pastāvēt, tādu lēmumu nav taisījusi. Arī tas, ka valde un biedri negrib šķirties no biedrības kapitā-

liem, nav noziegums, bet viņu svēts pienākums pret biedrību, jo ja tas būtu otrādi, tad nāktos cildināt to valdi un tos biedrus, kas visātrāk spētu izputināt biedrības kapitālus.

5. M. kgs ziņo, it kā J. Dāvis, J. Cīrulis un daži citi esot pārtraukuši I pilno sapulci. Šis ziņojums nav nekas cits, kā M. kga fantāzijas ražojums: sapulce sākās plkst. 11, un bez mazākā pārtraukuma kaut jel no kādas puses, tapa slēgta no sapulces vadoņa pulksten 2 un 20 min., kad bija iztizāti visi uz dienas kārtības uzstādītie jautājumi.

6. Tāpat nepareizs ir ziņojums par biedru Fr. Oša, A. Baltkājas un E. Ozoliņa tiesāšanu. Kad sapulce, noklausījuse ziņojumu par jauno statūtu reģistrāciju, apsprieda, kas darāms ar Biedrības kapitāliem, kuŗus vecie biedri sakrājuši vienīgi savstarpīgas palīdzības sniegšanai, pie kam 56 no viņiem jau šim nolūkam iemaksājuši 30—40 rubļu un daudz citi arī krietnas summas, tad Fr. Osis mēģināja pierādīt, ka šinī sapulcē par līdzīgu jautājumu vairs pavisam nedrīkst spriest, jo par biedrības kapitāliem esot jau lēmumu notaisījuse pilna sapulce pag. g. 26. aprīlī. Kad es, kā biedrības priekšnieks, paskaidroju, ka minētā sapulce nav nekādu lēmumu taisījuse par Biedrības kapitāliem, skolotājs Fr. Osis izaicinošā veidā un stiprā balsī sāka tiepties, ka līdzīgs lēmums esot gan pēdējā pilnā sapulcē notaisīts, bet biedrības valde esot iztaisījuse «knifi», tīšu prātu šo lēmumu izlaiždama no protokola. Kad daži biedri, un arī es valdes vārdā protestējām pret kārtības traucēšanu un nepamatotu valdes apvainošanu, tad skol. Fr. Osim pievienojās arī skol. A. Baltkāja un E. Ozoliņš. Nu visi trīs trokšņodami neļāva citiem runāt. Tomēr sapulce no sekošiem faktiem pārliecinājās, ka Fr. Oša pārmetums valdei ir bez pamata: a) daudz klātesošie biedri it labi atminējās, ka pilna sapulce pag. g. 26. aprīlī pavisam neapsprieda jautājumu par savu kapitālu turpmāko likteni, b) visi 5 ievēlētie uzticības vīri minētās pilnas sapulces protokola pareizību ar saviem parakstiem apliecinājuši notāra Veiklevića kantorī, c) protokolu grāmatu līdz pag. g. augustam pārzināja pats skolotājs Fr. Osis, kuŗš līdz tam laikam bij valdes loceklis un sekretārs un d) šis protokols tikai kādu pusstundu agrāk tapa jau pilnā sapulcē nolasīts un no visiem biedriem, tā tad arī no Oša, Baltkājas un Ozoliņa kgiem, bez debātēm vienbalsīgi pieņemts. Biedra Fr. Oša biedrības nozākāšana un savstarpīgās palīdzības vajadzības noliegšana izklausījās vēl sevišķi ērmota tāpēc, ka skolotājs Fr. Osis, būdams vēl jauns biedris, jau 1906. g. izlūdzās no Biedrības 75 rubļi pabalsta, bet tagad uzstājās, ka ne drusciņas no 7000 rubļiem, kuŗi sakrāti no skolotāju grūti pelsnītām kapeikām, nenāktu viņu projektētai palīdzības kasei par labu.

7. M. kgs liecina, it kā pēc tam, kad minētie 3 trokšņotāji atstājuši sapulci, tanī palikuši tikai 16 biedru. Tas atkal nav taisnība: lai gan pa vienam šad un tad ienāca un izgāja, tomēr sapulcē vienmēr bija ap 30 biedru, no kuriem vēlāk 21 ir parakstījuši sapulces protokolu. Še jāpiemin, ka pēc statūtu § 40 sapulce bija pilntiesīga, ja tanī bija klāt 11 Rīgā dzīvojošo biedru.

8. Lai gan II pilnā sapulcē tapa nolasīts I pilnas sapulces lēmums par biedrības kapitāliem un arī no II sapulces šis lēmums tapa ar visām pret 3 balsīm pieņemts, tomēr M. kgs apgalvo, ka vecie biedri I sapulcē «esot nolēmuši no Biedrības kapitāla atdalīt pusi un nodibināt pie Latvijas Skolotāju Biedrības arī palīdzības nodaļu, kuŗu (ko tad — nodaļu vai kapitālu? J. D.) tad nu paši varēšot izlietot, jo visiem biedriem uz to nebūšot tiesības.» M. kgs gluži aizmirst, ka biedrībai piederēja visi kapitāli un ka vecie biedri paši izstrādāja un pieņēma jaunos statūtus, kuŗos nav neviens vārds minēts par līdzīgu nodaļu dibināšanu un biedru šķirošanu, un tādēļ vien jau nevarēja taisīt līdzīgu lēmumu. Turpretim I sapulcē tapa nolemts visus kapitālus nodot Latvijas Skolotāju Biedrībai, pie kam pusei no pamata un rezerves kapitāliem jānāk uz jauno statūtu § 5 nodibināmai palīdzības kasei par labu, bet otra puse var tapt izlietota citām biedrības vajadzībām. Tā kā katras biedrības statūti piešķir visiem biedriem vienādas tiesības, tad protams, ka par palīdzīlas kases locekļiem ar vienādām tiesībām uarēs būt kā vecie, tā jaunie biedri.

9. M. kgs raksta: «Skolotājs V. Zālīts pieprasīja (?) vēl 600 rubļus atdalīt no visa biedrības kapitāla, kuŗš (viss biedrības kapitāls? J. D.) piederot tikai Rīgas pilsētas dienestā stāvoŗiem skolotājiem. Sapulce īo pieprasījumu atrai-

dīja.» Tā kā skolotājs V. Zālīts nekad nevienā sapulcē nav nācis ar līdzīgu pieprasījumu, tad laipni lūdzu M. kgu paskaidrot, kā mūsu biedrības kapitāls var «piederēt pilsētas dienestā stāvošiem skolotājiem».

10. M. kgs stāsta, ka revidents esot ziņojis, «ka Dāmu Komitejas darbību viņš dažādu iemeslu dēļ nevarējis revidēt». Lūk, šie dažādie iemesli, kāpēc revidents A. Baltkāja nav varējis 1907. g. revidēt Dāmu Komitejas darbību: viņš sapulces priekšvakarā (2. janvārī 1908. g.) nogājis pie Komitejas priekšnieces N. Birnbauma kdzes, bet kad tā pateikuse, ka protokolu grāmata un dažādi dokumenti atrodoties pie rakstvedes, kasierenes un viņas vietnieka, tad Baltkāja mierīgi aizgājis un vairs atpakaļ nenācis, lai gan viņa apsolījusēs vēlāk sadabūt pie sevis visas grāmatas un dokumentus.

11. M. kgs izlej savu žulti pret mani, arī aizrādīdams, ka no manis izstrādātās instrukcijas (Valdei, Revīzijas Komisijai, Dāmu Komitejai un Palīdzības Kasei) neesot atradušas pilnas sapulces piekrišanu. Arī še viss norisēja gluži otrādi: pilna sapulce izteica man par instrukciju izstrādāšanu pateicību un uzdeva jaunievēlētai valdei šīs instrukcijas kaurlūkot, nodrukāt, piesūtīt visiem biedriem un uz Lieldienām viņu kaurskatīšanai sasaukt pilnu sapulki. Ja šīs instrukcijas netapa tūliņ pamatīgi caurskatītas, tad tas notika nevis viņu nederīguma dēļ, kā to grib uztiept M. kgs, kurš nav pat viņu lasījis, bet gan vienīgi laika trūkuma dēļ (sapulce ilga no 11 rītā līdz ½10 vakarā).

12. M. kgs raksturo mūsu vecos biedrus šādiem vārdiem: «Tie dibināja biedrības un iestājās tanīs tikai materiālu nolūku dēļ, — kur to nevarēja cerēt, tur viņu neredzam. Neuzticība pret nākošo biedrības darbību, noliedzošā izturēšanās pret skolotāju garīgām interesēm, bij izmanama viņu runās. Lūk, še pa daļai iemesli, kāpēc lielā daļa skolotāju atturējās no vecās biedrības.» Tā tad nonievātā «mazā daļa» skolotāju nodibināja cerības pilnu Latvijas Skolotāju Biedrību. Bet sakāt, lūdzams, cien. M. kgs, kādas biedrības ir nodibinājuse, kādas garīgas intereses ir piekopuse un ko sevišķu ir pastrādājuse skolotāju, tautas, cilvēces vai zinātnes labā tā no Jums uzslavētā «lielā daļa skolotāju», kuŗi «atturējās no vecās biedrības?» Lūdzu, cien. kungs, tagad pēc kārtas uzrādiet mums visus tos teicamos darbus, kuŗus ir pastrādājuši tie skolotāji, kas aizspriedumu dēļ neiestājās mūsu biedrībā? Ja Jūs to nevarat uzrādīt, tad Jums nav tiesības taisīt mums pārmetumus, jo mēs cienam tikai darbus, bet ne vārdus. Še varu vēl piebilst, ka Latvijas Skolotāju Biedrība, kuŗa ir nicinātās Vidzemes Tautskolotāju Savstarpīgās Palīdzības Biedrības produkts un kuŗas uzzelšanai pēdīgā ziedojuse visus savus kapitālus, ir pirmā arodnieciskā skolotāju biedrība visā Krievijā un ka nevienai legālai skolotāju biedrībai Krievijā nav tik plašu nolūku un tiesību kā Latvijas Skolotāju Biedrībai. Un visu to M. kgs nosauc par veco biedru «neuzticību pret nākošo biedrības darbību un noliedzošo izturēšanos pret skolotāju garīgām interesēm.» No šiem vārdiem pat redzams, ka M. kgs mūs, dibinātājus, vairs neskaita par Latvijas Skolotāju Biedrības biedriem. Ja tas ir tā, tad ir gluži pareizi kāda vecā biedra vārdi pilnā sapulcē: «Jūs gribat tikai saņemt mūsu kapitālus, bet mūs pašus, kā sev nederīgu balastu, izsviest ārā.»

Tā ka runāt taisnību nevienam pašam nedara kaunu, bet godu, tad, ja M. kgs ir pārliecināts, ka ir ziņojis un ziņos par mūsu biedrību tikai dzīvu patiesību, tad viņu lūdzu uz priekšu vairs neslēpties aiz burta M., bet nākt droši publikas priekšā ar savu pilna vārda parakstu.

Ar augstcienību

J. Dāvis,
bij. Vidz. tautsk. savst. pal. biedr. priekšnieks.

Rīgā, 10. janv. 1908.

P. S. Visi citi laikraksti, kuŗi no «Rīgas Apskata» nodrukājuši augšā minēto M. kga ziņojumu, lietas labā top laipni lūgti nodrukāt arī šos paskaidrojumus.

«Dzimtenes Vēstneša» 1908. g. 24. un 25. aprīļa numurā iespiests sekošs mans raksts:

Vidzemes skolotāju biedrības lietā mums piesūtīts šāds raksts.

Tā kā «Dzimtenes Vēstneša» Nr. 90. sniegtas sagrozītas ziņas par bij. Vidzemes Tautsk. Savst. Pal. Biedr. Dāmu Komiteju un par mani, kā šīs bied-

rības bijušo priekšnieku, tad, lai novērstu šaubas un pārpratumus, laipni lūdzu uzņemt sekošus paskaidrojumus:

1. Bij. Vidz. Tautsk. Savst. Pal. Biedr. statūtos nebija paredzēta dāmu komitejas nodibināšana un tāpēc tā šādu komiteju, kā biedrības nozari, juridiski nevarēja nodibināt. Ja biedrība tādu komiteju būtu nodibinājuse, tad tā būtu rīkojusēs pret saviem statūtiem.

2. Katras biedrības nozarēs par locekļiem var būt tikai tās biedri. Turpretim no bij. Vidz. Tautskol. Savst. Pal. Biedr. Dāmu Komitejas pēdīgā gada 24 loceklēm neviena pate nebija šīs biedrības biedrene, kā tas skaidri redzams no tikko iznākušā gada pārskata, kurā nodrukāts pilnīgs biedru saraksts. Ja nu dāmu komitejas locekles nemaksāja biedrības statūtu §§ 8. un 12. noteiktos 3 rub. biedru naudas un nebaudīja nekādu biedrības biedru tiesību, tad pats par sevi saprotams, ka tās nebija šīs biedrības biedrenes, un tāpēc arī juridiski nevarēja nodibināt nekādu biedrības nozari.

3. Katras biedrības nozares rīkojas pēc tās pilnas sapulces apstiprinātām instrukcijām. Tā ka bij. Vidz. Tautskol. Savst. Pal. Biedr. Dāmu Komiteja savā darbībā rīkojās gluži patstāvīgi pate pēc sava «darba ruļļa», kurš nekad nav bijis un nevarēja būt uz statūta pamata no biedrības pilnas sapulces apstiprināts, tad tas atkal skaidri norāda, ka dāmu komiteja nekad nav bijuse par biedrības nozari.

4. Par dāmu komitejas dibinātājām bija 14 biedrības kopa dalībnieces, no kurām neviena pate nebija biedrības biedrene. Ka dāmu komiteja nodibinājusēs ārpus biedrības un nav bijuse tās nozare, gaiši redzams no šīs komitejas dibinātāju sapulces protokola, kurš skan tā: «Neliels pulciņš kopa dalībnieču ar parakstiem izsacīja savu vēlēšanos piedalīties pie dāmu komitejas nodibināšanas un tālākas darbības. Šis nelielais pulciņš dāmu sapulcējās pirmoreiz 8. septembrī 1905. g., kur tuvāk pārrunāja par dāmu komitejas mērķiem un pamata vilcienos izstrādāja nosacījumus, pie kuriem komitejai savā darbībā jāturas. Nosacījumi ir šādi (seko «darba rullis»). Kad drīz pēc tam iznāca likums par biedrību dibināšanas brīvību, tad šī dāmu komiteja gluži likumiskā ceļā bez kādas apstiprināšanas varēja rīkoties pēc noteikumiem par nereģistrētām biedrībām.

5. Tā kā dāmu komiteja par savu vienīgo nolūku bija spraduse rūpēties par Vidz. Tautsk. Savst. Pal. Biedrības trūcīgu biedru bērnu audzināšanu un skološanu, tad tā arī dēvējās par «Vidz. Tautsk. Savst. Pal. Biedr. Dāmu Komiteju». Pats par sevi saprotams, ka biedrība visādi pabalstīja dāmu komiteju un visā savā rīcībā gāja ar to roku rokā. Savā darbībā rīkodamās saziņā ar biedrības valdi, dāmu komiteja pate vāca un glabāja savus kapitālus, kā arī pate, bet ne biedrības valde, piesprieda un izsniedza pabalstus trūcīgu biedru bērnu audzināšanas nolūkiem. Tāpēc komitejas kapitāli nekad nav atradušies biedrības glabāšanā un rīcībā. Lūk, kāpēc vecā valde nevarēja nodot jaunajai valdei dāmu komitejas kapitālus, lai gan zināja, ka pēc komitejas «darba ruļļa» noteikumiem šie kapitāli bija nolemti bij. Vidz. Tautskol. Savst. Biedrības nolūku veicināšanai. Savu darbību likvidējot, komiteja pate pēc «darba ruļļa» § 33. nosaka, kādam Vidz. Tautsk. Savst. Biedrības nolūkam izlietojami komitejas kapitāli un cita manta.

6. Ievērojot to, ka Latv. Sk. Biedrībā par biedriem var būt tikai skolotāji un skolotājas un ka starp tagadējās dāmu komitejas biedrenēm ir tikai 2 skolotājas, tad lai komitejā, kad tā pārvērstos par Latvijas Skolotāju Biedrības Dāmu Komiteju, varētu turpmāk nodarboties arī pārējās 22 dāmas, es liku sapulcei priekšā, nedibināt jaunu dāmu komiteju, kā biedrības nozari, bet tikai parūpēties par to, ka tagadējā dāmu komiteja saziņā ar biedrību izstrādātu jaunu «darba rulli» un rīkotos arī turpmāk uz autonomiskiem pamatiem. Tomēr šo priekšlikumu neapsprieda un nenobalsoja. No tā redzams, ka biedrībai rūp tikai dāmu komitejas kapitāli, bet ne pate kapitālu krājēja, jo citādi gan tā nenolemtu nodibināt jaunu komiteju, kurā līdzšinējās komitejas dāmas nevar būt par loceklēm.

7. Jau marta mēnesī komitejas valde iesniedza biedrības valdei sekošu rakstu: «Bij. Vidzem. Tautskol. Savst. Pal. Biedr. Dāmu Komitejas Valde laipni lūdz Latvijas Skolotāju Biedrības Valdi nākošā Biedrības pilnā sapulcē

celt priekšā sekošus minētās Komitejas š. g. 15. janvārī noturētās kārtīgas pilnas sapulces lēmumus:

1. «Tā ka Vidz. Tautsk. Savst. Palīdz. Biedrība 3. janv. 1908. g. pārvērtās par arodniecisku Latvijas Skolotāju Biedrību un tk ka pēdīgā nav stājusēs nekādā sakarā ar Vidz. Tautskol. Savst. Pal. Biedr. Dāmu Komiteju, tad šīs Komitejas kārtīgā pilna sapulce 15. janvārī 1908. g. nolēma: 1) piepaturot savu līdzšinējo kārtības rulli, pārtraukt Komitejas darbību, kamēr no Komitejas un Biedrības pilnām sapulcēm nebūs apstiprinātas priekš Komitejas jaunas instrukcijas, 2) ievēlēt no 5 personām sastovošu komisiju, kuŗa saziņā ar Biedrības Valdi izstrādātu jaunas instrukcijas un 3) līdz jaunu instrukciju apstiprināšanai un pārdēvēšanai par Latvijas Skol. Biedr. Dāmu Komiteju šīs Komitejas mantu un kapitālu pārzināšanu, kā arī vajadzīgo tekošo darīšanu vešanu uzticēt līdzšinējai Komitejas Valdei.

II. Ievērojot to, 1) ka Vidz. Tautskol. Savst. Pal. Biedr. Dāmu Komiteja nodibinājusēs pie šīs biedrības ar vienīgo nolūku, sniegt palīdzību trūcīgo biedru bērnu audzināšanai un skološanai, 2) ka Komitejas sakrātās naudas summas ienākušas galvenā kārtā no tās izrīkojumiem, kuŗu skaidrs atlikums vienmēr bija no Krievijas nolemts un no Valdības atļauts tikai augšā minētam nolūkam, un 3) ka Komiteju locekles, ziedodamas savus pūliņus, un privātpersonas, iestādes un firmas, dāvādamas Komitejai naudu un lietas, pabalstījušas vienīgi šo viņas nolūku, Vidz. Tautsk. Savst. Pal. Biedr. Dāmu Komitejas pilna sapulce 15. janv. 1908. g., pēc tam kad Vidz. Tautskol. Savst. Pal. Biedrība tā paša gada 3. janvārī bija pārvērtusēs par arodniecisku Latvijas Skolotāju Biedrību, gribēdama līdz ar viņu pārvērsties par Latvijas Skolotāju Biedrības Dāmu Komiteju un paplašināt savas darbības nolūkus, nolēma: agrākiem Komitejas nolūkiem sakrātos 1500 rubļ. līdz ar procentēm no šīs dienas nodot nodibināmai pie Latv. Skol. Biedrības palīdzības kasei, kā tiešai bij. Vidz. Tautskol. Savst. Pal. Biedrības nolūku turpinātājai, un minētos 1500 r. uz visiem laikiem dēvēt par «bijušās Vidz. Tautskol. Savst. Pal. Biedr. Dāmu Komitejas neaizkaramu kapitālu», kuŗa procentes atļauts Kasei izlietot tikai tās trūcīgu locekļu audzināšanai un skološanai pēc šīs Kases pilnas sapulces apstiprinātiem noteikumiem, pie kam uz šādu palīdzību ir tiesība vienīgi bij. Vidz. Tautskol. Savst. Pal. Biedrības biedriem un citiem Kases locekļiem, kas bez pārtraukumiem bijuši par biedriem ne mazāk par trim gadiem.

Līdz ar to Dāmu Komitejas Valde paziņo Latvijas Skol. Biedrībai, 1) ka instrukciju izstrādāšanas komisija izvēlēta, un 2) ka no augšā minētiem 1500 rbļ. ir noguldīti uz procentēm II Rīgas Krāj-Aizdevu Sabiedrībā 700 r un Latviešu Savstarpīgā Kreditbiedrībā 800 r., kuŗa summa atrodas Komitejas Valdes pārziņā un no pēdējās taps tieši nodota Latvijas Skolotāju Biedrības palīdzības kasei, tiklīdz tāda uz šīs Biedrības statūtu § 5. pamata būs nodibinājusēs.»

Tā kā sapulcē jau priekš tam nolemts nodibināt palīdzības kasi un arī tai apstiprinātas instrukcijas, tad, ja valde nebūtu nākuse sapulcē ar pavisam nepamatotiem apvainojumiem pret dāmu komiteju, bet nolasījuse šo Komitejas Valdes rakstu, — tad visas garās debātes un strīdi būtu gluži lieki. Bet valde šo rakstu negribēja nolasīt. Kad es un citi biedri par tādu valdes rīcību protestēju, tad izcēlās debātes, vai minēto rakstu nolasīt, vai nē. Pēdīgi pilna sapulce ar 14 pret 10 balsīm nolēma, ka nevajagot nolasīt. Tā tad pilna sapulce, nenoklausījusēs pat dāmu komitejas oficiālu rakstisku ziņojumu par tās kapitāla atdošanu biedrības palīdzības kasei, nolēma augšā minētos 1500 r. piedzīt no dāmu komitejas tiesas ceļā.

Še vēl jāpiemin, ka pērngad bij. Vidz. Tautskol. Savst. Biedrībai no zināmas partijas skolotājiem bija izsludināts boikots un ieteikts visiem «apzinīgiem biedriem» tanī neiestāties. Šādā nozīmē arī es privātsarunās esmu lietojis izteicienu «apzinīgie un neapzinīgie biedri», bet gan nekad to netiku lietojis biedrības sapulcē, kur runātājam vienmēr vajadzēja nostāties klausītāju priekšā. Tāpat arī nekad neesmu licis sapulcei priekšā neklausīties to vai citu biedru runās.

Rīgā, 22. aprīlī 1908.

J. Dāvis,
bij. Vidz. Tautsk. Savst. Pal. Biedr. prieksnieks.

Patiesi, ieskatoties Vidzemes tautskolotāju savstarpējās palīdzības biedrības pēdējā gada pārskatā (par 1907. g.), mēs tajā neatrodam Vesmaņa, Dēķena, Melnalkšņa, Vidnieka, Liekņa, Amoliņa, Odiņa, Jessena, Jāņa Ozoliņa, Andreja Upīša un citu Latvijas skolotāju biedrības vadītāju vārdus. Kamēr biedrībā nevarēja nodarboties ar politiku, «apzinīgie» skolotāji neiestājās tajā. Tā ka Latvijas skolotāju biedrība bija arodnieciska organizācija, tad tajā likuma robežās varēja apspriest it visus jautājumus un uzņēma skolotājus pieteikšanās kārtībā — bez vēlēšanas. Ar to izskaidrojas, kāpēc jaunajā biedrībā iestājās daudz «apzinīgu» skolotāju, kuŗi drīz vien pārvērta to par savas politikas arenu.

14. Latvijas skolotāju biedrības slidenais ceļš.

Sava īstā mērķa un īstās darbības aizplīvurošanai soc.-dem. politika izgāja uz to, ka Latvijas skolotāju biedrība skaitītos valdības acīs par pilsonisku organizāciju. Tāpēc tās priekšniekam un dažiem valdes locekļiem vajadzēja būt pilsoņiem, bet valdes locekļu vairākumam sociāldemokrātiem vai viņu līdztečiem. Tādā kārtā soc.-dem. un viņu līdzskrējēju vairākums lemtu, bet priekšnieks un pilsoņu mazākums ar savu vārdu novērstu no viņu propagandiskās darbības valdības uzmanību. Neraugoties uz savu opoziciju, soc.-dem. mēģināja pierunāt mani pieņemt arī jaunajā biedrībā priekšnieka amatu. Bet es negribēju būt par salmu-vīru un rotaļlietiņu soc.-dem. vairākuma noteikšanā. Kad es katēgoriski atteicos no priekšnieka un valdes locekļa amata, tad viņi izredzēja par priekšnieku Indriķi Paleviču, pavisam bezrakstura pilsoni, kuŗš vairāk turējās kopā ar soc.-dem. nekā ar pilsoņiem. Kā redzams no iepriekšējā nodaļā pievestā saraksta, valdes locekļu vairākums bija soc.-dem. un viņu līdzteči.

Bet, ak tu nesaudzīgā likteņa ironija! Jau pēc viena gada darbības «Rīgas Apskata» pēctece kreisā «Jaunā Dienas Lapa» savā 1909. g. 2. marta numurā sekoši raksturo savu ļaužu nopelnus Latvijas skolotāju biedrības vadībā:

1908. gada 3. janvārī, Vidzemes skol. savst. pal. biedrība, — pēc 9 gadu pastāvēšanas, — likvidēja savu darbību. Viņas vietā stājās Latvijas skolotāju biedrība. Tas notika tāpēc, ka daudzi biedri bija nemierā ar vecās biedrības šaurājiem statūtiem, kuŗi atļāva nodarboties tikai ar materiālās palīdzības sniegšanu. Jaunajai biedrībai ļoti plaši statūti. Viņas darbības rajons aptver visu latviešu zemi un viņas darba programa — garīgo un materiālo pašpalīdzību. — Pirmais gada pārskats par jaunās biedrības darbību nu mūsu rokās. — Fakti diemžēl neattaisno cerības, kas tika liktas uz to. To konstadēdami, mēs negribam pelt biedrību par padarītiem darbiem, Gada laikā kalnus nevar apgāzt. Bet mēs gribam griezt Latvijas skolotāju vērību uz sekošu apstākli. Vidzemes skolotāju pal. biedrībai bij ap pusotra simts biedru, visas Latvijas (Vidz., Kurz. un Vitebskas) skol. biedrībai ir 253 biedri. Tas pulku par maz! Mantoto kapitālu (7,392 r. 45 k.) jaunā biedrība izdalīja starp biedrības kasi un palīdzības kasi. Biedrības kasei nebij citu ieņēmumu, kā vien biedru maksas (378 r.) un % no kapitāla. Bet izdevumu bij ap 900 r., tā ka mantotā kapitāla tika iztērēti pāri par 400 r. Tekošā gadā izdevumi paredzēti ne mazāki. Lai «padoms» neizsīktu, biedrībai jārūpējās par ieņēmumu pavairošanu. Ar biedru maksām vien nevarēs nodomā ņemtos darbus veikt.

Tādēļ pilna sapulce 6. febr. nolēma, dibināt pie biedrības dāmu komiteju, kuŗas svarīgākais uzdevums būtu biedrības līdzekļu vairošana caur izrīkojumiem.

Bet lai biedrība varētu iegūt svaru un nozīmi dzīvē un skolas jautājumos, vajadzīgs biedrības vadībai noteikta mērķa un noteikti uz mērķi izejošas darba gaitas. Tik tad skolotāji sāks ap to pulcēties. — Žēl bija dzirdēt, kā 6. februāŗa sapulcē biedrības priekšnieks un tūliņ pēc ta žurnāla redaktors norāja un apsūdzēja latv. skolotājus par vienaldzību pret biedrību un žurnālu, — žēl tāpēc, ka tie bij velti runāti vārdi, ka no tiem izskanēja kā pievīltas cerības, kā padoma trūkums. Un sapulce tik maza, — cilvēku 60—70.

Pārdzīvotie krieivnāšanas gadi un revolūcija izdeldēja skolotājos kopības garu un iznīcināja interesi uz skolas un pedagogikas jautājumiem. Ir vajadzīgs ilgāks laiks, kamēr šie divi svarīgākie pamata faktori priekš skolotāju biedrības uzplaukšanas atgriezīsies skolotāju apziņā. Bet jo pareizāka būs biedrības vadība, jo drīzāk tie atgriezīsies. Pēc manām domām līdzšinējā biedrības vadība nav tīri pareiza, un proti tanī ziņā, ka biedrības priekšniecība ieņem no nejaušības atkarīgu stāvokli zīmejoties uz darbiem, kādi tiek celti sapulcēm priekšā; uzaicina un gaida, lai darbus pieteic no ārienes vienalga kādus; bet visā sapulcē, viss biedru daudzums, nemaz par šiem jautājumiem neinteresējas. Bez tam tādi priekšlasījumi, kā līdzšinējie, ja pat tie būtu labi un interesanti, nevar būt par sapulču mērķi, kā, kā liekas, tagad uz tiem tiek lūkots, bet tikai par patīkamu un derīgu piedevu... Tas pats sakams par biedrības žurnāliem. No laiku laikiem skolotāji ir sūdzējušies par pedagoģiska laikraksta trūkumu. Jaunā biedrība uzdeva sevišķai komisijai, apspriest pedagoģiska laikraksta izdošanu, bet beigās nolēma izdot vispārēju žurnālu ar pedagoģisku nodaļu. Materiālā ziņā panākumi varbūt būs labi, — bet mērķim paiets garām. — Kāpēc tas tā notika? — Es domāju, tāpēc, ka arī izspriedēju pulciņš sastāvēja no ļaudim, kuŗi daudz interesējās gaŗ rakstniecības un sadzīves jautājumiem, bet maz vērības un svara pieliek skolas un pedagoģikas jautājumiem. Redakcijas komisija nolēmuse pedagoģiskiem rakstiem ⅓ burtnīcas (1⅓ loksnes), bet nespēj arī tās pildīt, jo tā gaida rakstus no ārienes, kuŗi netiek iesūtīti, un pašai padomā neka nav. Tā tad arī redakcija nostādījusi sevi atkarībā no ārienes, no nejaušības. Ielaisties tuvāk par līdzšim iznākušām divām burtnīcam šeit nav iespējams, tās dod tematu sevišķam lielākam rakstam. Še es gribētu tikai tik daudz pieminēt, ka «Izglītība» gan uz ilgiem laikiem būs svarīgākais un paliekāmākais darbs starp biedrības darbiem un tāpēc tās vadīšanai jāpiegriež daudz vairāk rūpības un nopietnības. Ja arī paliktu pie līdzšinējā žurnāla iedalījuma, tad pedagoģiskās nodaļas vadīšana būtu jāuzņēmas vienam redakcijas loceklim, un proti tādam, kuŗš patiesi interesējas par skolas un pedagoģikas jautājumiem, pārzin literātūru, seko parādībām skolas dzīvē un prot izšķirt svarīgu no nesvarīga, kas negaida rakstus no ārienes, bet uzdod pagatavot tos saviem līdzstrādniekiem.

Tik ar šādu vai šai līdzīgu darba programu Latvijas skolotāju biedrība spēs pulcināt ap sevi, ja ne visus, tad lielo daudzumu Latvijas skolotāju. Tagad mūsu skolotāji atminas par biedrību tik tad, kad tiek aicināti uz gada sapulci, bet pie augšā apzīmētās kārtības tie tiks saistīti pie kopīgām domam cauru gadu.»

Pats kreiso leiborgāns nācis pie apziņas, ka «revolūcija izdeldēja skolotājos kopības garu un iznīcināja interesi uz skolas un paidagōģikas jautājumiem». Gluži pareiza atziņa. Bet revolūcijas sagatavotāji bija kreisie skolotāji un kreisā prese ar «Dienas Lapu» priekšgalā. Gadu atpakaļ soc.-dem. pārmeta vecajiem skolotājiem, ka tie nodarbojas ar skolu un paidagōģiku un nenodarbojas ar politiku, bet tagad viņi «norāj un apsūdz latv. skolotājus», ka tie nenodarbojas ne ar skolas, ne ar paidagōģikas, ne arī ar politikas jautājumiem. Redzams, ka arī nopietnākie soc.-dem. skolotāji vairs netic Marksa frāžu mētātājiem.

Pēc Paleviča par biedrības priekšnieku viens pēc otra nāca Vesmanis un Dēķens. Tāpat arī viņu priekšniecības laikā darbs nesekmējās, jo valde piegrieza vairāk vērību politikas nekā skolotāju interesēm. Starp citu valde sarīkoja sapulces, lai nokritizētu visu nemarksistu sastādītās skolas grāmatas un ieteiktu par labām lietošanai skolās vienīgi J. Rītiņa un citu soc.-dem. sarakstītās grāmatas, jo Marksa gars jāiedveš ne tikai skolotājiem, bet arī skolniekiem. Sevišķi melnoja manas grāmatas. Lai par citēto tekstu sagrozīšanu referentu nosaukt par «meli», tad par referentu uzdeva kādu neeksistējušo skolotāju Daugavieti, kuŗa neierašanās dēļ referātu nolasīja kāds J. Lieknis. Ja nu Krievijas tautas apgaismošanas ministrijas mācīto komiteja atzina manas grāmatas par ļoti derīgām lietošanai skolās un ja tās izgājās miljoniem eksemplāros, tad J. Lieknis ar savu kritiku ir līdzīgs tam fabulā tēlotam odam, kuŗš uzmeties briedim uz ragiem un mēģinājis nogāzt briedi pie zemes, bet briedis pat neizjutis oda eksistenci pasaulē.

Uz soc.-dem. Liekņa sacerēto un Latvijas skolotāju biedrības sapulcē neeksistējušā skol. Daugavieša vārdā nolasīto melu rakstu par manu «Skolas Draugu» es tā laika brīvmūrnieku — žīdu akliem kalpiem — sociāldemokrātu skolotājiem atbildēju sekoši:

Latvijas Skolotāju Biedrībā nolasītā skolas grāmatu referāta lietā.

Tā kā «Dzimt. Vēstneša» Nr. 92 pa daļai atstāstīts Daugavieša sacerētais un Liekņa Latvijas Skol. Biedr. pilnā sapulcē 19. aprīlī nolasītais referāts par mana «Skolas Druaga» II daļu, kas nebija nekas cits, kā vienkāršs ķengājums par šo grāmatu un tās autoru, tad laipni lūdzu neliegt telpas arī maniem paskaidrojumiem.

Tā ka viens no tiešiem arodnieciskas skolotāju biedrības uzdevumiem ir sniegt saviem biedriem vispareizākās ziņas par pedagoģisko literātūru, tad visās zemēs skolotāji savu arodniecisku biedrību sapulcēs nolasītiem referātiem par pedagoģiska satura grāmatam ziedo sevišķu uzticību. Ja nu arodnieciskās Latvijas Skolotāju Biedr. valde ir pielaiduse pilnā sapulcē nolasīt nepelnītus ķengājumus par vienām skolas grāmatam un vēl mazāk pelnītas uzslavas par citām skolas grāmatam, nosaukdama šādus ķengājumus un uzslavas odas par referātiem, tad tā ir tīša skolotāju maldināšana un noziegums pret biedrību un tautas izglītību, kas var nākotnē tikai radīt pret biedrību un tās valdi dibinātu skolotāju un sabiedrības neuzticību.

Kā no visa redzams, Daugavieša nolūks bija nelabvēlīgā veidā pierādīt, ka mana «Skolas Drauga» II daļa nekam neder, citas līdzšinējās latv. lasamās grāmatas nav daudz labākas par «Skolaș Draugu», bet visieteicamākā latv. lasāma grāmata ir nupat iznākušais «Avots», kuŗu «sastādījuši daži Rīgas skolotāji».

Salīdzināsim vārdu pa vārdam Daugavieša uzrādītās kļūdas «Skolas Draugā» ar šīs lasāmās grāmatas pareizu tekstu un saturu.

«Gribēdams iestāstīt bērniem, lai viņi ir čakli, sastādītājs saka, ka ūdens peļķēs un dīķos tāpēc pūstot, ka viņš stāvot, esot slinks.» Turpretim manā «Skolas Drauga» II d., 2. izdev., 152. lap. p., stāstiņā «Ūdens ceļojums» attiecīgā vieta skan tā: «Ūdens meklē sev zemas vietas. Lai varētu sev atrast tādu vietu, tas tek bez mitēšanās dienu un nakti, pats rakdams un bruģēdams sev ceļu gan pa zemes virsu, gan arī pa tās apakšu. Kamēr ūdens tā strādā, tas ir tīrs, spirgts un jauks. Viņš katram mīļš, un ikviens dzīvs radījums nāk pie viņa mieloties. Bet tikko ūdens atrod sev kādu zemu vietu peļķēs, grāvjos, mārkos, purvos, tas liekas gulēt un nododas slinkumam. No slinkuma viņš sāk maitāties, pat pūt un smirdēt. Tāds ūdens ne tikai neder dzeršanai, bet arī maitā gaisu, ko elpo cilvēki un kustoņi. Ja tā ūdenim ļautu vaļu, tad

augstākās vietas drīz vien paliktu bez ūdens, un zemākās vietās būtu tikai smirdošs ūdens, nederīgs lietošanai. Te nurodas jautājums: kā lai ūdeni dabū atkal tīru? Kas lai to nones uz augstiem kalniem? Kas lai ūdeni aizgādā uz tām zemēm, kur ta pietrūcis? Visus šos darbus Dievs uzdevis uzcītīgājai saulītei. Saulīte savīem siltājiem stariem pārvērš ūdeni tvaikos jeb gaŗainos. Ūdens tvaiki vieglāki par gaisu. Tadēļ tie paceļas uz augšu un atstāj zemē visus netīrumus un citas vielas, kas darīja ūdeni negārdu u. t. pr.» Protams, ka šeit, runājot par ūdens slinkumu, ir izlietota tā saucamās tēlojamās valodas personifikācija, kur nedzīvus priekšmetus apbalvo ar dzīvu priekšmetu īpašībam. Gluži līdzīgu ūdens personifikāciju mēs atrodam arī pazīstamā Krilova fābulā «Upe un dūņu ezers», kuŗā Krilovs spilgti tēlo, ka dūņu ezers sava ūdens slinkuma dēļ izsīcis, pārklājies ar dūņām un pāraudzis ar grīsli un sūnām. Savu fābulu Krilovs nobeidz vārdiem: «Tā panīkst gara dāvanas, Ja slinkums pārņem tās ar varu. Un darbība vairs nespirdzina garu.» (Tulk, Fr Adamovičs. Rīg. Latv. Biedr. Der. Gr. Nod. izd. 42. l. p.). Ja nu Krilovu neviens par līdzīgu personifikāciju un morāli nav sodījis, tad ceru, ka, izņemot neeksistējošo Daugavieša kgu, arī mani neviens par šādu salīdzinājumu nevedīs pie kauna staba.

«Gribēdams uzsvert Dieva gudrību un žēlastību, sastādītājs saka, ka māli cilvēkam esot ļoti derīga viela un tāpēc arī Radītājs bagātīgi apveltījis zemes māmuliņu ar māliem u. t. t. Referents atzīst, ka ar tādām lietam nevar bērnos reliģiskās jūtas attīstīt.» Varu katram apgalvot, ka stāstiņā «Māli» (134. l. p.) ir gan aprakstīta mālu nozīme dabā un priekš cilvēka, bet pavisam nav runas par «Dieva gudrību un žēlastību». Tāpat arī turpmākā aprakstā par ķieģeļu izgatavošanu no māliem nekur neesmu mēģinājis «ar tādām lietam bērnos reliģiskas jūtas attīstīt.»

«Sula kokos tāpēc kāpjot uz zemi, ka viņa lapās esot tikuse smagāka.» Turpretim «Skolas Draugā» (130. lpp.) stāv rakstīts: «Tēju dzerdami, mēs nomanām, ka ja cukuram pieduŗas šķidrums, tad cukurs to velk uz augšu, kamēr viss grauds paliek mitrs un izkūst. Tāpat arī stādi velk uz augšu pa savām dzīslām sulu, kuŗu izsūc no zemes saknes. No saknem pa stumbru un zariem sula nokļūst lapās, ar kuŗām augi elpo, tāpat kā mēs ar plaušām un zivis ar žaunām. Lapās atrodas mazi caurumiņi, pa kuŗiem stāds iesūc, ieelpo tās gaisa daļas, kas tam vajadzīgas barībai, un izelpo tās daļas, kas viņam nevajadzīgas, liekas... Kad sula nokļuvuse lapās, tad še dažas ūdens daļas iztvaiko. Tāpēc sula paliek biezāka. Lapās sabiezējusē sula paliek smagāka un tāpēc sāk laisties gaŗ mizu uz leju. Te no šās sulas izaug katru gadu jauna koka kārta.». Pie labākās gribas es šinī aprakstā nevaru atrast nekādu zinātnisku kļūdu. Ja, runājot par lapām, es ciešu klusu par gaismas, klorofiļa, skābekļa, oglekļa un ogļskābes nozīmi stādu dzīvē, tad tas notiek vienīgi tāpēc, ka neatrodu par iespējamu 2. vai 3. ziemas skolēniem, kuŗiem vēl nav nekādu ķīmisku jēdzienu, dot sīkākus paskaidrojumus par stādu elpošanu, barību un augšanu.

«Par smilšu akmeni saucot to, kas viegli drūpot un pārvēršoties par smiltīm.» Protams, ka tādu aplamību nav un nevar būt manā sastādītā grāmatā. Mērķētā vieta «Skolas Draugā» (133. lp.) skan tā: «Akmeņus iedala divās lielās šķirās: vienkāršos akmeņos un dārgakmeņos. Pie pirmajiem pieder laukakmeņi, kaļķakmeņi, drupakmeņi jeb smilšakmeņi (kuŗi viegli drūp un pārvēršas par smiltim), krami, ģipši, marmori u. t. pr. Šie akmeņi atrodami dabā papilnam un noder dažādām cilvēka vajadzībām.» No ta redzams, ka neesmu sacījis, ko sauc par smilšakmeni, bet tikai iekavās aizrādījis uz šo akmeņu vairāk pazīstamu ārēju īpašību, no kuŗas cēlies arī viņu nosaukums.

«Dažas infuzorijas esot līdzīgas maziem zvēriņiem, kam manami snuķīši un ķepas, ar asiem, gaŗiem nagiem, citas esot svalvainas un sarkanas, citas zivīm un vēžiem līdzīgas, kam spuras, aste un kājas.» — «Skolas Drauga» (113. l. p.) turpretim tas pats lasāms gabaliņš skan tā: «Daudz daudz dzīvnieku redzam kailām acīm, bet jo vairāk ieraugām, kad skatāmies caur mikroskopu, kur ikkatra lietiņa izskatas vairāk tūkstošreiz lielāka, nekā ir īstenībā. Tos kustoņus, kas saredzami tik caur mikroskopu, sauc par mikroskopiskiem dzīvniekiem. Tādu kustonīšu atrodas brīnum daudz stāvošā ūdenī,

piem. purvos un grāvjos. Ja nu ņemam kādu pilienu no šāda ūdens un aplūkojam to mikorskopā, tad tanī ieraugam it kā jaunu pasauli, kuŗā dzīvo bezgalīgi daudz mazu un bezgalīgi daudz dažādu kustonīšu — infuzoriju... Cik viņi dažādi pēc lieluma un izskata! Vieni izskatas kā sarecējumi; otri atkal gluži caurspīdīgi; trešie spalvaini vai sarkani; ceturtie drusku zivīm un vēžiem līdzīgi, kam manamas spuras, aste un kājas; piektie līdzīgi maziem zvēriņiem, kam manami snuķīši un ķepas ar asiem, gaŗiem nagiem. Lai gan infuzoriji tik visai maziņi, tomēr tiem, tāpat kā visiem citiem dzīvniekiem savi kustēšanās un savi barības iegūšanas, uzņemšanas un gremošanas locekļi. Viņi mēdī un rij cits citu; viņi viešas tāpat kā visi citi dzīvnieki. Infuzoriji apbalvoti arī dažām jūtām, jo skaidri jēdzams, ka tie sajūt vismaz bailes un sāpes... Iedomājoties, kā tādam visai niecīgam kustonītim, kas skaidri saredzams tik tad, kad kādas divdesmit tūkstoš reiz palielināts, arī ir visādi miesas locekļi, jūtas un pat kaut kas no sajēgas, mūsu prātiem jāapstājas tāpat, kā kad domājam par izplatījuma bezgalību un neaptveŗāmu zvagzžņu skaitu, no kuŗām lielākā daļa daudz lielākas par mūsu zemi. Bet cik vēl nav zvaigžņu, kuŗas nav saredzamas pat ar vislabākiem teleskopiem, un cik vēl nav dzīvnieku, kuŗi nav saredzami ne ar kādiem mikroskopiem!» Lūk, saīsinātā veidā tas stāstiņš, ar kuŗu sagrozītā veidā Lieknis tā smīdināja klausītājus Latvijas Skolotāju Biedrības pilnā sapulcē. Ja nu skolotāji, noklausīdamies Daugavieša referātu, smējās par šā stāstiņa saturu, tad esmu stipri pārliecināts, ka neviens pats no tiem nesmiesies, lasīdams šo pašu stāstiņu «Skolas Draugā».

Tomēr par vislielāko un vissvarīgāko «Sk. Dr.» trūkumu Daugavieša kgs atzina to, ka šai las. grāmatai nodota reliģiozi-tikumiska nokrāsa. Nolasījis gabaliņu «Dzimtene» (§ 1) un pēc tam savādā āksta balsī turpat ievietoto pamācību «Tev būs savu tēvu un māti cienā godā turēt», referents šo pamācību nosauc par «Mozus laiku morāli». Apgalvoju referentam, ka šī morāle ir tikpat veca kā cilvēce, jo nav zināms tautu, kuŗas nebūtu atzinušas, ka bērniem jāciena savi vecāki. Tāpat referents smīdināja klausītājus ar tiem sagrozītiem citātiem, kuŗos lietoti vārdi «Radītājs» vai «Dievs», bet ne «daba». Neielaizdamies ša jautājuma tuvākā apspriešanā, aizrādīšu tikai uz to, ka pēc tagadējo skolu likumiem «tautas skolu nolūks ir tautā stiprināt reliģiozi tikumiskus jēdzienus (poņjatija) un izplatīt derīgu zinību elementus». Protams, ka las. grāmatu, kuŗā nav ievērots šis likums, skolu valde nedrīkst atļaut lietot tautskolās. Tāpēc šinī ziņā esmu tikai izpildījis skolu likuma prasījumus.

Šeit vēl aizrādīšu ka «Skolas Draugs» II. d. Rīgas māc. apg. kurāt. padomes ir pamatīgi caurskatījusi un atļāvusi lietot latv. tautskolās, pie kam nav atrasts neviens pats no tiem trūkumiem, par kuŗiem mani tā notiesāja Daugavieša kungs. Tāpat Tautas Apg. Min. Mācītā Komiteja nodeva ļoti labu atsauksmi par manu «Rodnoj Mir», kuŗam tāds pats saturs, kā «Skolas Draugam». Ja «Rodnoj Mir» ir īsā laikā iznācis vairākos izdevumos (I d. 9 izdevumos) un katru gadu top drukāts vairāk par 100,000 eksemplāru, tad tas skaidri liecina, ka «Skolas Drauga» autora pedagoģiskie darbi atraduši piekrišanu arī pie sveštautiešiem un ka tas pie bezpartejiskiem kritiķiem nav izpelnījis tādu atsauksmi, ar kādu to apbalvoja pēdējā Latvijas Skolotāju Biedrības pilnā sapulcē.

Rīgā, 29. apr. 1908. g. J. Dāvis.

«Dzimt. Vēstn.» 108. g. 7. maijā.

No manas atbildes skaidri redzams, kādus līdzekļus marksisti izlieto savai partijai nepadevīgo paidagōgu nomelnošanai un nobīdīšanai un savu izlēkšanu izbazūnēšanai un izbīdīšanai. Tādā kārtā skolotāju biedrība turpināja visu laiku kaŗu pret manām grāmatām, jo tajās nebija atrodamas žīda Marksa (Morduchaja) mācības. Marksistu kaŗa gājiens turpinājās arī pēc biedrības slēgšanas. Piem., viņi sasauca kādu skolotāju sapulci un uzdeva nezin no kurienes uzklīdušam žīdu advokātam Dubosarskim apstrādāt manu krievu valodas metodiku, lai gan viņam nebija ne mazākās

jēgas par dzīvo valodu mācīšanu skolās. Šim Ciones gudro protokolu ideju reālizētājam es atbildēju sekoši:

Augsti cien. redaktora kungs!

Attiecībā uz «Dzimt. Vēstn.» 35. numurā ievietoto referātu par zvēr. advokāta E. A. Dubosarska priekšlasījumu uz tēmatu: «Skola un mātes valoda», kurā referātā man izteikts protests un aizskārts autora vārds, laipni lūdzu Jūs minētās avīzes tuvākā numurā neliegt telpu sekošiem maniem paskaidrojumiem:

1. Tā kā es esmu pēc tautības tīrasiņu latvietis un esmu vienmēr tikai par tādu uzstājies, tad ir gluži dabīgi, ka nekad, nekur un nekā neesmu rakstījis «krievu nacionālistu garā».

2. Mana krievu valodas metodika «Rukovodstvo k prepodavaniju russkogo jazika v inorodšeskich učiliščach» nav «brošūra», bet 200 lapas puses bieza grāmata, kurā krievu valodas mācīšanas metodes cittautiešu skolās apraudzītas plašāki un pilnīgāki, kā nevienā citā metodikā.

3. Kā jau pats manas metodikas nosaukums rāda, tad no visiem mācības priekšmetiem tanī ir runa vienīgi par krievu valodas mācīšanu, kuŗa pēc iespējas pasniedzama krievu valodā gluži tāpat, kā, piemēram, tagad vidusskolās pasniedz vācu, franču un citas svešas valodas, praktiski sarunājoties ar skolēniem šinīs valodās, pie kam starp pedagogiem nav vairs domu starpības par to, ka katra sveša dzīva valoda mācama tajā pašā valodā, lietojot mātes valodu tikai kā palīga līdzekli.

4. Savā metodikā es nevis noliedzu, bet taisni uzsveŗu mātes valodas nozīmi un ieteicu to lietot kā palīga līdzekli pie krievu valodas mācīšanas, kas skaidri izteikts 42.—58. lap. p., kur šim jautājumam ziedotā vesela nodaļa.

5. Uz referenta brīnīšanos, kāpēc manai krievu valodas metodikai tautas apgaismošanas ministrijas mācīto komiteja devusi savu labatzinību, man jāatbild, ka tā noticis vienīgi tamdēļ, ka šinī komitejā grāmatas pamatīgi cauri skata nopietni zinātņu vīri un piedzīvojuši pedagogi, bet ne zvērināti advokāti un avīžu ziņotāji, kuŗi taisa spriedumus par grāmatām, pat to labi neapskatījuši.

6. Ja «Dzimt. Vēstn.» ziņotājs apraudzītās metodikas autoru nicinoši nosauc par «kādu skolotāju Dāvi», tad sev atļauju piezīmēt, ka šis «kāds» ir vienīgais latviešu pedagogs, kuŗa grāmatas izplatītas miljoniem eksmeplāros, un ka latviešu avīzes pedagoģisko rakstu kritiķim gan nekaitētu tuvāk pazīt tāda autora grāmatas, pēc kuŗām māca un mācās veselas tautas paaudzes.

Rīgā, 17. februārī 1914. g. Ar augstcienību
skolotājs J. Dāvis.

«Dzimt. Vēstn.» 1914. g. 22. febr.

Kādi bija pilsonisko autoru sarakstīto grāmatu kritiķi Latvijas skolotāju sapulcēs, par to, piem., liecina sek. izgriezums no «Latvijas» 1909. g. 9. febr. numura:

«Latvijas skolotāju biedrības sapulcē 6. februāŗa vakarā Andreja Upīša priekšlasījumu «Latviešu tautskolotājs kā rakstnieks» var nosaukt par «kritisku» pārpratumu. Šis priekšlasījums no jauna apliecināja, ar cik savādu loģiku pēdējā laikā pie mums mēdz pazudināt vienu vai otru rakstnieku, rakstniecības strāvu vai virzienu u. t. t. Andreja Upīša «mazais mēģinājums», kā viņš teica, tika virzīts uz priekšu tanī nolūkā, lai pierakstītu mirējai pasaulei rakstniekus, kas bijuši arī skolotāji. Bet mums ir jāzin, ka nav pasaules literātūrā tipiska tautskolotāja-rakstnieka. Nav tāda arī mūsu rakstniecībā. Latviešu rakstnieki-skolotāji ir tipiski tikai tikdaudz, cik vispārīgi tiem nodarbošanās skolā aizkavēja attīstīt savas dāvanas, izkopt savu talantu. Bet to var teikt par visiem rakstniekiem, kam ar citādu nodarbošanos bij jānopelna pārtika, uzturs. Pumpurs neaizgāja tālāk par Ausekli. Pērsietis nav dzīvāks par Doku Ati. Nevar teikt, ka Deglavs dzīvotu plašākā pasaulē, nekā Sudrabu Edžus, ka Zeltmanis būtu daudz smalkāks tēlotājs, nekā Sauliets. Un tāpat nevar teikt, ka Līgotņu Jēkabs būtu gājis uz priekšu ar lielo, plašo dzīvi, bet Plūdons palicis stāvot uz vietas. Varētu runāt par tipisku taut-

skolotāju-rakstnieku tikai tādā gadījumā, ja tas vispārīgi būtu literāts, kas nevar pacelties rakstniecības un mākslas lielājos augstumos, kas beletristiskā formā izsacītu tikai savus t a u t s k o l o t ā j a piedzīvojumus un uzskatus. T ā d i rakstnieki ir arī citās tautās, bet tur tos nekad nesauc par rakstniekiem-mākslinieciem. — Aplūkojot tuvāk Andreja Upīša mazo mēģinājumu, jāpastrīpo sekošais. — Nav taisnība, ka latviešu skolotājs-rakstnieks savā īstakajā būtībā ir tikai z e m n i e k s, kuŗā izteicas zemnieku konzervātivisms un parādas mākslinieciski radošas iniciātīves trūkums, tā ka viņš vēl nav nevienu ideju ierosinājis. Nav taisnība, ka Auseklī būtu izteicies tautiskās idejas dzejas nespēks ar viltoto pagātni un viņš stāvētu sapuvis un izvirtis maldu dogmu varā. Nav taisnība, ka Kaudzīšu «Mērnieku laiki» ar savu otru pusi būtu tipiski epigonisks ražojums, kas sludina pastorālā laikmeta dogmas, un Apsīšu Jēkaba stāstos būtu tikai dogmas, tradīcijas, pasivitāte. Nav taisnība, ka Saulieša sirdsšķīstības motīvs parādītu tipiska skolotāja dabu un viņa sirdsšķīstības meldija izteiktu — g r ē k a a p z i ņ u. Nav taisnība, ka skolotāja-rakstnieka ideāls nesniedzas tālāk par sīkgruntniecību, un ka to noteiktu pagasta likteņa lēmēju attiecība pret skolu un skolotāju. Daļu no ta uzsvērtā debatēs aprādīja — T e o d o r s Z e i f e r t s. Beidzot ir interesanti atzīmēt, ka Andrejs Upītis, nodevis mūsu tautskolotāju-rakstnieku vecajai mirēju pasaulei, tomēr cer, ka viņam nākotnē būs ievērojama loma arī radošo mākslinieku barā. Viņš ies ar lielo, plašo, viļņojošo dzīvi no tagadnes uz nākotni. Bet arī tas ir pārpratums. Nav domājams, ka nākotnē varētu atkārtoties jau pārdzīvotais laikmets, kuŗā viens no svarīgākajiem uzdevumiem bij iešana no tagadnes uz nākotni. Mūsu nākošā rakstniecība atzīs vienlīdzīgi tagadni, pagātni un nākotni. Rakstnieks, atsvabināts no blakus uzdevuma, varēs daudz m i e r ī g ā k i un apzinīgāki radīt cilvēciskās atziņas noskaidrotos vērtības.»

Lai propagandētu Marksa gudrības, Latvijas skolotāju biedrības valde biedru pilnās sapulcēs sarīkoja lekcijas soc. dem. garā, kur pielaida arī nebiedrus, kas bija aizliegts ar likumu par biedr. pilnām sapulcēm. Valdes sarīkotos skolotāju kursus, kuŗos lasīja visslavenākie Pēterpils marksisti, žīdi Kohans un Henkels, pareizāki būtu nosaukt par internacionālā materiālisma kursiem. Tie grāva ariešu tautām iedzimto ideālisko pasaules uzskatu un tā vietā potēja viņām žīdu tautai iedzimto materiālistisko pasaules uzskatu. Līdz ar to no Pēterpils internacionāles atsūtītie profesori — žīdi uzstājās pret kristīgo ticību un Krievijā pastāvējušo monarchisko valsts iekārtu. Ņemsim, piem., sek. izvilkumu no avīžu ziņojumiem par Latv. skol. biedr. sarīkotiem skolotāju kursiem:

Skolotāju kursi.

9. jūnijā Kohans turpina savas lekcijas. Lektors piegriežās buržujiskai sabiedrības iekārtai un saka, kā nākotnes sociālisma idejas jau tagad parādoties pašā buržuju sabiedrībā. Atzīmē, kā sabiedrība vienmēr sadaloties trijās lielās grupās, — valdošā, reakcionārā, kuŗa gribot griesties atpakaļ un nākotnes sludinātājos. Tagadējā valdošā šķira vēl esot stipra un viņš nenoliedzot, — «kā mūsu materiālistiskai zinātnei vēl stāv priekšā milža darbs.» Kad lektors beidz atbildēt uz priekšā liktiem jautājumiem, kursisti viņu pavada ar sevišķi skaļiem aplausiem...

Pēc tam Kohans turpina savu lekciju un aplūko D a r v i n u, M a r k s u un E n g e l s u. Reti kas ir pastrādājis tādu darbu, kā Darvins. Darvina pētījumi nosaucāmi par augstākiem zinātnes aizsniegumiem un Marksa un Engelsa darbi par tīrākiem ekonomiskā jautājuma noskaidrotājiem. Dažādu dzīvu indivīdu vairošanās izsaucot briesmīgu cīņu pastāvēšanas dēļ. Cīņa dēļ savas sugas, sava indivīda uzturēšanas esot vienīgais evolūcijas cēlonis. No šī stāvokļa tad arī ceļoties patiesais sajēgums par tikumību — tikumīgs ir tas kas dod iespēju cīnīties dēļ sava indivīda uzturēšanas. Iznīcināt savus pretiniekus — tas jāuzlūko par dabisku likumu. «Tā materiālisti saprot tikumības

jautājumu!» saka lektors. Līdz ar to aplūko arī to, kā uz tikumību skatījies Nicše, par kuŗu sola vēlāk plašāk izteikties. Tā tad Darvins sludina tādas idejas, ar kuŗām nevar sacensties neviens jauns atradums, — saka lektors. Viņš esot atradis vienīgi pareizo attīstības likumu, no šī likuma spēka nevarot atrauties arī cilvēks.

Aplūkodams Marksu un Engelsu, lektors pāriet uz strādnieku šķiru un saka, ka šī šķira apgriezīšot visu veco, t. i. buržujisko kārtību. Buržujiskā sabiedrība pate par sev radījuse elkus, pie kam lektors pieved spriedumu, ka ne Dievs radījis cilvēku, bet katra laikmeta cilvēki radot sev dievus. Proletāriāta nozīme pastāvot vārdos: «Visu zemju proletārieši, apvienojaties!» Un neviens neapturēšot šo proletāriešu kustību. Kapitālisms pats sev rokot bedri, pats izaudzinot sev kapračus. Tagadējā laikā strādnieku šķira esot ieinteresēta par nākotnes attīstību. Tāpēc arī mākslas literātūrai dabiski jākalpo šim mērķim. Likumi, ticība, morāle, pēc Marksa, esot tikai buržuju iedomas (!), caur kuŗām spīdot cauri dažādas buržuju intereses. Proletāriešu uzvara pār buržujiem esot nenovēršama. Marksa un Engelsa mācība esot padarījuse galu ūtopistiem. (Domāts Dikkens, Žorž-Zand), par kuŗiem lektors runāja agrākās lekcijās.)

Tā tad redzams, ka šis lektors stāv pilnīgi uz sociālisma mācību pamatiem, kuŗus tagad «iepotē» kursu dalībniekiem.

Pēc Kohana lekcijas vajadzēja nākt Henkela divu stundu lekcijai, bet tā kā daudzi no skolotājiem gribēja iet un noklausīties izskaidrojumus pensijas lietā, tad nolēma lasīt lekciju tikai līdz plkst. 12. dienā, bet rīt lasīt 3 stundas. Henkels turpina par stādu dzīvi un atkal izdara dažus mēģinājumus. Kursistu zālē mazāk, kā parasts, jo daudzi jau aizgājuši uz Latv. Biedrības namu, kur apmeties pensijas kases pārvaldnieks.

«Dzimt. Vēstn.» 1911. g. 10. jūnijā.

Lai gan pirmskaŗa cariskā Krievijā pastāvēja visplašākā runātā un rakstītā vārda brīvība, pat tāda kā nekur citur pasaulē, tomēr valsts pašaizsardzības instinkts nevarēja pielaist tās iznīcināšanas paušanu. Valsts vara nevēlējās arī pieredzēt vēl otru 1905. gadu, kuŗa spilgtākie revolūcijas paudēji bija taisni skolotāji. Valdība atcerējās, ka 1911. g. revolūcionāro skolotāju kursu rīkotāji bija tie paši skolotāji, kuŗi bija tapuši slaveni 1905. g. revolūcijā. Ne valsts, ne tautas, ne sabiedrības interesēs nebija audzināt skolu jaunatni tādā garā, kādā Latvijas skolotāju biedrība ar saviem priekšlasījumiem, kursiem un izdevumiem audzināja skolotājus. Tāpēc attiecīgie valsts pārvaldes organi 1911. g. augustā slēdza Latvijas skolotāju biedrību un uzdeva tās valdei likumā paredzētā kārtībā sasaukt likvidācijas sapulci un ievēlēt likvidācijas komisiju, kuŗa izdarītu biedrības un viņas mantas likvidāciju. «Dzimtenes Vēstnesis» 19. 9. 11. numurā sekoši apraksta šīs biedrības likvidācijas sapulces norisi:

Latviešu Skolotāju Biedrības likvidācijas sapulce

bija vakar Rīgas pilsētas savienoto pirmmācības skolu aulā, Todlebena bulvārī Nr. 8. Biedrības priekšnieks Dēķens atklāja sapulci plkst 12,30 dienā, ziņodams, ka klāt esot 83 biedri jeb vairāk par 0,1 daļu un tāpēc sapulce likumīga. J. Dāvis aizrāda, ka sapulcei vajagot būt klāt nevis tikai 0,1, bet 0,2 daļām no visiem biedriem un tā ka 0,2 daļas neesot klāt, tad sapulci nevarot noturēt. Uz to priekšnieks paskaidro, ka biedrība jau esot slēgta un sapulcei tikai jāsprież par biedrības darīšanu un mantas nokārtošanu, bet ne par slēgšanu. Sapulce piekrīt šim paskaidrojumam un atzīst sanākušo biedru skaitu par likumīgu. Dāvis lūdz ierakstīt viņa ierunu protokolā, pēc kam sapulce iecēļ par vadoni Apini un par protokolistu Ķūli. J. Dāvis un J. Cīrulis arī bija uztādīti par kandidātiem, bet viņi atteicās, izskaidrodami sapulci par

Mums ir vislētākie kareivji pasaulē: proletāriji. Viņi apmierinājas ar to, ka mēs solam viņiem paradīzi, un tas nemaksā mums neko.

nelikuīgu, kuŗā viņi tomēr darbīgi piedalījās. Priekšnieks ziņoja, ka 27. augustā biedrības valdei gubernātora uzdevumā paziņots, ka saziņā ar apgaismošanas ministriju, iekšlietu ministrija slēguse biedrību uz 1906. gada 4. marta likuma I daļas 3. panta pamata un gubernātors apturējis biedrības darbību. Tuvāki biedrības slēgšanas iemesli neesot uzdoti un tos arī gubernātora kancelejā nezinot. Valde gribējuse pieprasīt slēgšanas iemeslus no ministrijām, bet tā kā visa darbība apturēta, tad viņa neuzdrošinājusies noturēt sēdes; jo gubernātors tikai uzdevis resp. atļāvis sasaukt likvidācijas sapulci, kuŗas lēmumi jāpiesūta gubernātoram. Tā kā valde neuzdrošinājušēs neko darīt, tad viņa arī neesot izstrādājuse likvidācijas sapulces dienas kārtību. Par dienas kārtību un likvidācijas komisijas pienākumiem sapulce sprieda vairāk par stundu, kamēr galu galā nāca pie lēmuma, ka likvidācijas komisiju pienākumi norādīti likumos, ārpus kuŗiem sapulce var dot tikai dažus aizrādījumus. Biedrības nodaļu priekšstāvji vēlējās tiesību pašām nodaļām lemt par savu mantu, bet sapulce nolēma pēc gaŗākām debatēm uzdot likvidācijas komisijai, rūpēties, ka nodaļas var nokārtot savas darīšanas un izteikt savas vēlēšanās, par ko tad galīgi spriedīs pēdējā likvidācijas sapulce. Dāvis pārmet biedrības valdei, ka caur tās vainu esot biedrība slēgta; jo biedrības slēgšanas iemeslu neesot nekāds noslēpums. J. Cīrulis aizrāda, ka biedrībai esot daži neaiztiekami kapitāli, kuŗiem kā tādiem arī jāpaliekot. Biedrības darbība bijuse tāda, ka viņas slēgšana bijuse paredzama. Biedrības kasiers Ārgals lūdz neuzbudināties un nebīties par biedrības mantas un neaiztiekamo kapitālu drošību. No pēdējiem neesot aiztikts ne grasis un ar aiztiekamiem kapitāliem esot saimnie-

kots pareizi. Viņš grib dot sīku pārskatu, bet sapulce to nevēlas. Priekšnieks izsaka savu prieku Dāvim, ka tas zinot biedrības slēgšanas iemeslus un lūdz tos tūliņ ziņot sapulcei. Vairāki biedri norāda Dāvja uzstāšanos par valdes apvainojumu un vēlas, lai sapulces vadonis liek nobalsot, vai sapulce izsaka valdei savu uzticību, vai neuzticību. Ārgals aizrāda, ka šāda nobalsošana nav vajadzīga, pirms sapulce nav pārliecinājusēs par valdes pareizo darbību. Likvidācijas sapulce to konstatēšot un tikai pēc tam varēšot pielaist tādu nobalsošanu. Piekrizdams Ārgalim, sapulces vadonis nepielaiž nobalsošanu. Dāvis atbild biedrības priekšniekam, ka valde esot morāliski atbildīga par biedrības slēgšanu. Tā devuse iemeslu biedrības slēgšanai ar skolotāju kursiem, kuŗos piedalījušies nepielaižami lektori, uz ko arī vietējā prese aizrādījuse. Dēķens pierāda valdi par nevainīgu, jo viņa tikai izpildījuse pilnas sapulces lēmumus un lektorus sūtījuse Pēterburgas pastāvīgā skolotāju kursu komiteja. Voits aizrāda, ka biedrībā esot biedri, kuŗi iedzīvojušies desmitiem tūkstošu lielos kapitālos, bet ar to tie nedrīkstot apvainot valdi, itin ka tā būtu saimniekojuse ar biedrības naudu un mantu savā labā. Kad Dāvis izteicās, ka viņam esot vienalga, kā sapulce skatās uz viņu, Zariņš atrod par vajadzīgu izbeigt uz Dāvi attiecošās debātes, kam sapulce arī piekrīt. — Dāvim par apmierināšanu nodod aprēķinu par biedrības grāmatu veikalu, kuŗā ieguldīti 3090 r. un to starpā ap 700 r. personīgu aizdevumu. Veikalam bijuse paredzama liela nākotne, jo tas bijis ierīkots tieši skolotāju labā. Dāvja pārmetumu, ka arī ar žurnālu «Izglītība» esot neapdomīgi saimniekots, vairāki runātāji apgāž par nedibinātu.

Pēc plašākas apspriešanas sapulce nolemj: a) likvidēt grāmatu veikalu pēc iespējas drīzi, jo tas bez apgrozības nes katru dienu zaudējumus; b) mēģināt varbūt caur citu kādu biedrību vai privātu uzņēmēju izdot žurnālu «Izglītība» vietā citu tādu pašu skolotāju žurnālu, bet ja tas nebūtu iespējams, uzaicināt abonentus, vai tie vēlas atpakaļ atlikušo abonentu naudu, vai varbūt ir ar mieru atstāt to biedrībai tiem nolūkiem, kādiem viņa atstās savu mantu un kapitālus; c) biedrības muzeju neiznīcināt, bet uzturēt veselu līdz galīgai likvidācijas sapulcei; d) Biedreņu Komitejas kapitālu ar kādiem 50 r. un inventāru atļaut likvidācijas komisijas lemšanai; e) bibliotēku uzturēt veselu līdz galīgai likvidācijas sapulcei; f) biedrības inventāru atļaut likvidācijas komisijas rīcībā; g) izņemot neaiztiekamos kapitālus citus atļaut likvidācijas komisijas lemšanai. Beigās vienojas iecelt likvidācijas komisiju no 12 locekļiem aizklāti ar zīmītēm. Dāvis un Cīrulis pretojās valdes locekļu iecelšanai likvidācijas komisijā un Pīpiņš tam piekrīt, jo tā vislabāk valde pierādīšot savu pareizo un godīgo darbību. Pēc plašākas apspriešanās sapulce tomēr nolemj, atstāt likvidācijas komisijas locekļu izraudzīšanos pašiem biedriem pēc savas apziņas. Pavisam nodeva 82 balsošanas zīmītes, pēc kuŗām likvidācijas komisijā iecelti: valdes locekļi: Ārgals, Dēķens, Kūla un Levis jaunkundzes un biedri Aberbergs, J. Delle, Videnieks, Frankensteins, P. Ozoliņš, Amoliņš un Sakša un Spruksta jaunkundze, par viņu vietniekiem Pīpiņš, Broks, E. Ozoliņš, J. Cīrulis un Dāvis. Vispēdīgi sapulce nolēma izzināt biedrības slēgšanas iemeslus un ja tie būtu nedibināti, tad pārsūdzēt senatā, ko izdarīt uzdeva valdei. Priekšlikumu, iesniegt caur Valsts Domi interpelāciju ministru priekšniekam par nemotīvētu biedrības slēgšanu, sapulce atraidīja. Sapulces darbība ilga līdz pulksten ½7 vakarā.

*

Līdz ar Latviešu Skolotāju Biedrības slēgšanu savu darbību beidz arī Palīdzības Kase, kuŗa pie šīs biedrības pastāv. Tāpēc arī viņas biedri vakar noturēja likvidācijas sapulci. To vadīja skolotājs Apinis. Iecēluse kases likvidācijas komisiju no Ārgala, Jesena un Apiņa un viņu vietniekiem Kriškana un Reinholda, sapulce izteica vēlēšanos atjaunot pastāvīgu Skolotāju Palīdzības Kasi, kāda viņa pastāvējuse pirms pievienošanās Latviešu Skolotāju biedrībai. Tagad kasei ir 33 biedri un ap 5000 rbļ. liels kapitāls, no kuŗa tīras dalības naudas ir kādi 500 rbļ. Ja kasi neizdotos atjaunot patstāvīgu, tad šī dalības nauda atmaksājama biedriem, bet pārējās naudas jānovēl iestādēm skolotāju pabalstīšanai un mazturīgu skolotāju bērnu skološanai. Šīs vēlēšanās izteica

ievērot likvidācijas komisijai, kas darbosies kopā ar pašas biedrības likvidācijas komisiju.»

Par Latvijas skolotāju biedrības likvidācijas sapulci jaunstrāvnieciskā avīze «Jaunā Dienas Lapa» 19. 9. 11. num. sniedz sek. ziņumu:

«It sīvas debātes izceļas, runājot par biedrības kapitāliem. Cīrulis prasa, ka jānosaka, ka likvidācijas komisija nedrīkst aiztikt biedrības neaiztiekamos kapitālus, piem., Treilanda kapitālu, kuŗš iztaisa 677 r. 61 k. ar procentiem no 1. janvāŗa. Šis kapitāls tikai nodots biedrības glabāšanā. Treilanda papīros atrasta ar viņa paša roku rakstīta zīmīte, kuŗā viņš izteicis vēlēšanos, ka šis kapitāls glabājams, kamēr tas būs pieaudzis līdz 1000 r., pēc kam procenti izlietojami diloņa slimu skolotāju ārstēšanai. Pēc tam runā Dāvis un ienes sapulcē nevien pagaŗu izrunāšanos, bet arī uzbudināšanos. Dāvis prasa, kādēļ biedrība slēgta un saka, ka slēgšanas iemesli visiem it labi zināmi un uzkrauj valdei par to vainu; tāpat arī valde, nepareizi saimniekodama, nodarījusi biedrībai zaudējumus. Voits atbild, ka no naudas stāvokļa nevar vērtēt valdes darbības nozīmi. Un valde nekur nav atkāpusēs no pilnu sapulču lēmumiem, kā arī nav uzrādīts, ka tā būtu kur nelikumīgi rīkojusēs. Tādēļ, ja tiešām kāda vaina būtu, tad tur būtu visi biedri vainīgi. Cīrulis krata vainu no visiem biedriem nost, jo daži biedri tak esot arvienu aizrādījuši uz nepareizu darbošanos. Ārgals lūdz neuztraukties: kapitāli, kas nav aiztiekami, ir visi veseli; to viņš var uz vietas pierādīt. Vairāki no biedriem protestē pret valdes apvainošanu no Cīruļa puses, uzsvērdami, ka vismaz ir par agru nākt ar šādiem apvainojumiem klajā, jo vēl tak nemaz tie grēki nav redzami. Daži liek priekšā nobalsot, ka sapulce atraida Dāva valdei izteikto apvainojumu. Pīpiņš ieteic valdes mazgāšanu par viņas grēkiem atlikt uz pēdējo likvidācijas sapulci, kad šie grēki būs labāki redzami. — Dēķens saka, ka valdei tas ir noslēpums, kādēļ biedrība īsti slēgta, un tādēļ ļoti patīkami, ka Dāvis var palīdzēt tikt no šī noslēpuma laukā. Lai viņš ir tik labs un pasaka slēgšanas iemeslu. Dāvis uz to atbild, lai atminoties, ko «Dz. Vēstn.» rakstījis par šās vasaras kursiem. Ja jau «Dz. Vēstn.» — tāda mērena avīze — tā rakstījis par kursiem, kas tad ko brīnēties par biedrības slēgšanu! («Rīg. Av.» par to Dāvim paldievs neteiks, ka viņa te nemaz nav minēta —ref.) Dēķens uz to paskaidro, ka attiecoties uz kursiem, valde nekādu pārmetumu nav pelnījusi. Viņa izpildījusi pilnas sapulces lēmumu, uzaicinājusi lektorus, ko ieteikusi Pēterburgā komisija, kas izsūta lektorus pa visu Krieviju, un lektori pielaisti tiklab no guberņas, ka skolu valdes puses. — Pēc tam kad vēl vairāki izteikušies, īpaši griezdamies pret Dāvi, debātes nobeidz bez nekādas rezolūcijas. Bet attiecoties uz biedrības kapitāliem nolemj, ka likvidācijas komisija neaiztiekamos kapitālus līdz nākošai pilnai sapulcei nedrīkst aiztikt.

Gaŗa pārruna ir arī par nodaļu darbības likvidāciju. Nodaļu priekšstāvji ziņo, ka nodaļas izteikušās par to, ka viņas pašas lemj par savu mantu. Tiek izteikta vēlēšanās, lai likvidācijas komisija gādā, ka nodaļas var noturēt vēl pilnas sapulces. Nolemj, ka likvidācijas komisijai pie nodaļu likvidēšanas jāievēro pašu nodaļu vēlēšanās.»

Tādā kārtā Latvijas skolotāju biedrība, pēc 3½ gada ilgas eksistences, izbeidza savu pastāvēšanu. Vējā aizgāja 9 gadu laikā krātie tautskolotāju graši, Dāmu komitejas kapitāls, Brīvzemnieka fonds, daudzu nesavtīgu paidagōgu darbs un arī manas pūles šīs biedrības nodibināšanai un nostādīšanai uz kājām. Pie visa tā noveda slepenais, ikdienišķiem cilvēkiem neredzamais goju tautu postītājs — brīvmūrniecības pirksts, kuŗam, paši nezinādami, akli sekoja pēc Ciones gudro protokolu noteikumiem sociāldemokrātizētie un internacionālizētie latvju tautas audzinātāji un vadītāji — tautskolotāji. Debestēvs! piedodi viņiem, jo viņi nezināja, ko viņi darīja.

Soc.-dem. kliķe daudz neskuma par Latvijas skolotāju biedrības slēgšanu, jo tās vietā viņa pasteidzās nodibināt jaunu, tādu pašu savas kliķes organizāciju, kuŗa saucās par «Skolu muzeju biedrību», kuŗai Latv. skol. biedrība atvēlēja visu savu mantu, par kuŗas priekšnieku bija tas pats K. Dēķens un par valdes locekļiem tie paši viņa agrākie ļaudis un kuŗa nodarbojās ar tiem pašiem jautājumiem un tādā pašā garā kā slēgtā biedrība. To pierāda piem. sek. «Dz. Vēstn.» 1913. g. Nr. 244 ziņojums:

«Skolu Muzeju Biedrības pilnā sapulce 20. oktōbrī Kurmanova ielā Nr. 18 (biedra A. Jessena namā. J. D.) bija pievilkuse 93 biedrus, kuŗu starpā bija laba tiesa no Vidzemes un Kurzemes laukiem. Plašā dienas kārtība aizņēma visu dienu — no plkst. ½11 rītā līdz 10 vakarā. Sapulci vadīja K. Dēķens. Priekšnieka vietnieks P. Ozoliņš vispirms ziņo par mācības līdzekļu pagatavošanas kursiem, kuŗus biedrība sarīkoja no 1. līdz 15. jūlijam Lazdonā. Kursi izdevušies teicami un tos apmeklējuši ap 70 skolotāju...

Tālāk valdes loceklis Liekna ziņo, ka par nodomāto žurnālu neko noteiktu nevarot sacīt. Pirmais lūgums dēļ koncesijas aiz pārpratuma gājis pazušanā. Jauns lūgums iesniegts septembrī un esot cerams, ka līdz 11. novembrim dabūšot atbildi. Par rotaļu krājumu ziņo valdes loceklis Ed. Ozoliņš...

Valde ziņo, ka bij. Latvijas Skol. biedrība novēlējuse Muzeja biedrībai 3872 r. 86 kap. lielu kapitālu. Šī summa tagad saņemta. Vērtspapīros biedrības kapitāls pašlaik esot 3650 rbļ. liels. Biedru, kuŗi nokārtojuši savas maksāšanas, esot 167, bez tam 73 biedri nav savas maksas nokārtojuši.

Ar to beidzās pirmā dienas kārtības daļa un sākās referāti. Pirmais referāts bija no K. Videnieka par latviešu abecēm. Viņš apskata divas abeces: J. Rītiņa 1912. g. izdoto un J. Dāva «Bērnu Draugu», kuŗu izdevis «Pedagogs». J. Dāva abeci referents neatzīst. Šai abecē ievietotās bildes, kuŗas rāda, kā katrs burts izrunājams, esot nevajadzīgas un neestetiskas. Arī lasāmie gabali neapmierinot un valodas kļūdas arī esot. Zīmējumos daudz novilkumu. Rītiņa abecē ir kaut kas jauns: orīģinēlas, jaunas gleznas, bilžu burti, kuŗi ir abeces stiprākā puse, tāpat arī saliekamie burti. Abeces lielākais trūkums tas, ka abeces 3. posms ir rakstīts jaunā ortografijā. Šī daļa, kuŗa patiesībā ir jauna abece, ir gluži lieka. Citādās domās par abām abecēm bija skol. Māliņš un vēl kāds, kas studējis abeču jautājumu. Šie, skatoties no praktiskā stāvokļa, atzina Dāva abeci par daudz vienkāršāku un pārskatāmāku nekā R. abeci. Debātēs Rītiņš paskaidro savus metodiskos paņēmienus.

Pēc stundas pārtraukuma sapulci atjaunojot, izceļas atkal incidents. Ed. Ozoliņš protestē pret sapulces vadoni, kuŗš nostrīpojis kādā viņa rakstiski iesniegtā rezolūcijā dažus vārdus un nosauc sapulces vadoņa rīcību par neparlamentārisku un provocējošu. Dēķens par šādu apvainojumu atsakās no sapulces vadoņa amata un tikai tad, kad sapulce izsacījuse viņam savu uzticību, ņem savu atteikšanos atpakaļ.»

Es neatminos, kas notika ar «Skolu mūzeju biedrību» un ar tās pievākto tautskolotāju naudu. Man nav arī uzglabājušies avīžu izgriezumi par šīs biedrības un tās mantas likteni.

15. Latviešu izglītības biedrības nodibināšana.

1902. g. Krievijas tautas apgaismošanas ministrijas komandējumā apmeklēdams Austro-Ungārijā tā saucamās «divvalodīgās» resp. «cittautiešu» skolas, kuŗās bez vācu valodas mācīja nevāciešu bērniem arī viņu dzimto valodu, es iepazinos ar čechu nacionālās apziņas modinātāju un uzturētāju — izglītības biedrību «Maticu» («Māmuļu») un nolēmu nodibināt līdzīgu organizāciju Latvijā.

Šinī nolūkā pēc «Maticas» parauga es izstrādāju statūtus un 1908. gadā kopā ar citiem nodibināju «Latviešu izglītības biedrību», kuŗas statūtus reģistrēja 29. 2. 08. Pēc statūtiem tās mērķis ir rūpēties par latvju tautas izglītību un kultūrālu attīstību, mācot un audzinot jaunātni un izplatot tautā derīgas zināšanas. Biedrības darbības rajons ir Vidzeme, Kurzeme un Latgale, resp. Vitebskas gub. latviskā daļa. Visur tur biedrībai ir tiesība atvērt nodaļas un dibināt un uzturēt skolas, lasītavas, bibliotēkas u. t. t.

Pirmā biedrības pilnā sapulce notika 16. 3. 08. un tās valdē ievēlēja mani, skol. A. Saulieti, skol. J. Kriškānu, zvēr. adv. Fr. Grosvaldu, ārstu A. Butuli, rakstnieku J. Līgotni, redaktoru J. Stumbergu, tirg. Fr. Lasmani un bankas dir. J. Virzu. Valde no sava vidus ievēlēja par priekšnieku A. Butuli un par priekšnieka vietnieku mani.

Biedrība atrada tik lielu piekrišanu, ka drīz vien tajā iestājās vairāk par 600 biedru, to starpā ievērojamākie latvju tautas darbinieki, un ieplūda prāvi ziedojumi no visām aprindām. Tiešām, tautai bija par ko sajūsmināties, jo Latviešu izglītības biedrība bija pirmā un vienīgā latvju tautas kulturāla organizācija, kuŗas darbības rajons ietvēra visu tagadējo Latviju un kuŗas darbība attiecās uz visu latvju tautu, lai ta dzīvotu kur dzīvodama. Kā priekšnozīmētāja, tā apvienoja visu mūsu tautu un nosprauda territoriālas robežas viņas 10 gadu vēlāk nodibinātai Latvijas valstij. Tāpēc Latviešu izglītības biedrības dibinātāju un tās pirmo nesavtīgo darbinieku ideālos nodomus nedrīkst novērtēt par zemu.

Latviešu izglītības biedrība pieņēma par savu lozungu sek. Kr. Valdemāra testamentāriskos vārdus: «Ak sniedzat jūs, kam Dievs ir līdzējis pie gaismas tikt un gudrības saules spožumu baudīt, — sniedzat jel saviem brāļiem tumsībā roku un velkāt tos gaismā.»

Pēc mana izstrādātā darbības plāna, Latviešu izglītības biedrības uzdevums bija ar izglītības izplatīšanu sēt un audzināt tautā nacionālās vienības apziņu. Tā ka visas tautas dzīves pārmaiņas iesākas no garīgā ziņā augstāk stāvošām aprindām un nemanāmi pāriet uz zemāk attīstītiem ļaužu slāņiem, tad vispirms vajadzēja radīt latvju garā vadāmas vidusskolas nākamo studentu un vēlāko tautas darbinieku sagatavošanai. Tāpēc es pieliku visas pūles, lai Latviešu izglītības biedrība tūdaļ atvērtu Rīgā tīri latviskas vīriešu un sieviešu ģimnāzijas, kuŗas būtu ne privātas, bet sabiedriskas mācības iestādes.

Šis mans nodoms briesmīgi uztrauca privāto vidusskolu uzturētājus ar A. Ķēniņu un P. Dzeni priekšgalā, jo viņi baidījās no konkurences savām skolām. Privāto skolu īpašnieki un skolotāji lielā skaitā iestājās Izglītības biedrībā par biedriem un nodrošināja sev balsu vairākumu tās pārvaldē. Viņi nostājās man stingrā opozicijā un liekulīgi izskaidroja, ka esot jādibina pirmmācības skolas, bet ne vidusskolas, kuŗas esot pieejamas tikai bagātniekiem un ne ļaužu masām. Veltīgi bija mani aizrādījumi, ka Lat-

vijā pastāv obligātoriska bezmaksas pirmmācības skolas apmeklēšana, un ka labuma ziņā Izglītības biedrība nevarēs konkurēt ar valsts un pašvaldību uzturamām pirmmācības skolām. Savtīgie privātuzņēmēji izgāza manu priekšlikumu. Biedrība atvēra 4 pirmmācības un 5 pēcpusdienas skolas Rīgas pilsētas nomalēs. Tās kādu laiku nīkuļoja un pēc tam aizvērās. Šīs skolas atradās valdības iestāžu modrā uzraudzībā. To skolotāji pildīja skolu inspektoru rīkojumus un nepadevās biedrības aizrādījumiem. Tādējādi biedrības uzturamām pirmmācības un pēcpusdienas skolām nacionālās audzināšanas ziņā nebija nekādas nozīmes. Tauta nesaņēma no Izglītības biedrības to, ko no tās sagaidīja. Protams, ka ar tādu biedrības ieņemto virzienu es biju ļoti neapmierināts. Sevišķi mani saruktināja tas, ka biedrības priekšnieks, jeb pareizāki sakot tās izkārtne, Dr. Butulis locījās katram vējam pakaļ un nebalstīja mani kā priekšnieka vietnieku un faktisko biedrības dibinātāju un vadītāju.

Šīs grāmatas 41. nodaļā attēlots, kādu bēdīgu lomu «progresīvie» skolotāji spēlēja 1905. g. mītiņos, kuŗos starp citu privātās vidusskolas direktrise Anna Ķēniņa pasludināja savu jaunāko atklājumu paidagoģikā, kā bērni ir gudrāki par vecākiem un skolnieki gudrāki par skolotājiem un kā tāpēc pirmajiem jābūt par noteicējiem ģimenē un otrajiem par noteicējiem skolā. Uz «progresīvo» resp. «kreiso» skolotāju ieplūšanu un rīcību Izglītības biedrībā mērenie ļaudis raudzījās ar bažām, ka tie bērnu audzināšanā atkal nepaustu 1905. g. idejas un neienestu biedrībā sociāldemokrātu politiku. Patiesi, iekļuvuši lielā skaitā par biedriem Latviešu izglītības biedrībā, «progresīvie» skolotāji stipri svērās uz kreiso pusi.

Tolaik visi tā saucāmie «kreisie elementi» pulcējās «Romanova ielā 25.» (tagadējā Dailes teātŗa telpās, Lāčplēša ielā 25.) un «labie elementi» — «Pauluči ielā 13 (Rīgas latviešu biedrības namā, tagadējā Meŗķeļa ielā 13.). Viņi nīda vieni otrus un savā starpā saucās par «sarkanājiem» un «melnājiem». Kā sarkanie tā melnie ietilpa Izglītības biedrībā, jo tai vajadzēja apvienot visus latvjus, neraugoties uz to politisko pārliecību. Izglītības biedrības vadītājiem nebūt ne sarkaniem ne melniem un nepadoties ne kreiso ne labo iespaidam — nebija viegls uzdevums. Priekšnieks A. Butulis balansēja starp abiem spārniem. Kas patika kreisajiem, tas nepatika labajiem, un otrādi. Viss, kas nāca no Romanova ielas 25, nepatika Pauluči ielai 13 un otrādi.

1908. g. maijā padomes loceklis A. Krastkalns iesniedza padomei šādu rezolūcijas priekšlikumu:

«Ievērojot avīžu ziņojumus, ka Latviešu Izglītības Biedrība nebūšot strādāt pretim sociāldemokratijai, kas izcēlis publikā pārpratumus par biedrības virzienu, Izglītības Biedrība nolemj sekošo: Atzīdama, ka skolas uzdevums ir audzināt jaunību kristīgas ticības, likumu cienības un tautas mīlestības garā, Latviešu Izglītības Biedrība grib visus tos ap sevi pulcināt, kas šiem principiem piekrīt un rūpēsies izsargāt mūsu jauno paaudzi no minēto principu pretinieku iespaida.»

Tā kā padome ar balsu vairākumu noraidīja šo rezolūciju, tad drīz pēc tām biedrība saņēma sek. rakstu:

«Cienījamai Latviešu Izglītības Biedrības valdei.

Pēc tam, kad Latviešu Izglītības Biedrības padome atraidījuse A. Krastkalna priekšā likto rezolūciju par klaju uzstāšanos pret kristīgas ticības, likuma cienīšanas un tautas mīlestības principu pretiniekiem jaunības audzināšanā un tādā veidā liegusēs atspēkot avīzēs laisto paskaidrojumu, ka Izglītības Biedrība nestrādāšot pret sociāldemokrātiju, mēs parakstītie par šīs Biedrības darbību atbildību uzņemties nevaram un tādēļ paziņojam savu izstāšanos.

Rīgā, 1908. g. 16. maijā.

Marija Straussmann. A. Straussmans. Vold. Maldons. K. Krastkaln. A. Krastkalns. P. Jurjans. F. Grosvalds. Mary Grossvald. A. Amatniek. K. Pēkšens. P. Perlbachs. Arch. E. Laube.»

«Dzimt. Vēstn.» 1908. g. Nr. 117.

12 valdes un padomes locekļu izstāšanās paziņošana visos laikrakstos radīja lielu apjukumu sabiedrībā, bija smags trieciens biedrībai un deva tās pārvaldes orgānos pārsvaru kreisājiem elementiem.

Sakarā ar to biedrība 30. 5. 08. «Dzimt. Vēstn.» un citos laikrakstos ievietoja sek. deklarāciju:

«Latviešu Izglītības Biedrības izskaidrojums.

Latviešu Izglītības Biedrības valde saņēma no 12 padomes un valdes locekļiem rakstu, kas līdz ar to bija laists klajā laikrakstos, ka viņi izstājoties no Biedrības aiz tā iemesla, ka Biedrības padome atraidījuse A. Krastkalna kga priekšā likto rezolūciju par klaju uzstāšanos pret kristīgas ticības, likumu cienīšanas un tautas mīlestības pretiniekiem jaunības audzināšanā. Attiecoties uz šo paziņojumu, Latviešu Izglītības Biedrībai jāpaziņo sekošais:

A. Krastkalna kgs savu priekšlikumu dibina uz avīžu ziņojuma, kas tā skan:

«Starp citu valdes sēdē norādīja uz to, ka dažos vietējos vācu laikrakstos, referējot par iepriekšējo sēdi, ziņots, ka Biedrība strādāšot pretim sociāldemokrātiem, kuŗi dibinot savus «izglītības pulciņus». Valde turēja par vajadzīgu, vēl reizi uzsvērt, ka tā nestrādās nevienas polītiskas partijas laukā, ne par, ne pret kādas polītiskas partijas interesēm, bet gan savos statutos noteiktās robežās, vienīgi veicinot un izplatot latviešu tautā izglītību. Latviešu Izglītības Biedrībai pašai savs darba lauks, un tā nav ne vienas, ne otras polītiskas partijas aģitācijas līdzeklis.»

Ievērojot to, ka Latviešu Izglītības Biedrība pie nesenējās Biedrības atklāšanas un pilnā sapulcē klaji un nepārprotami pasludinājuse, ka tā savā darbībā neatlaidīgi turēsies pie kristīgas ticības, likuma cienīšanas, tautas mīlestības un atturības principiem un nevarēdama ļaut, pretim saviem statūtiem, Biedrību ieraut polītisku kaislību un ķildu virpulī, padome atraidīja A. Krastkalna kunga priekšā likto rezolūciju kā lieku un pieņēma sekošo rezolūciju: «Ievērojot to, ka Latviešu Izglītības Biedrība nav devuse ne mazākā iemesla šaubīties par to, ka tā būtu atsacījusēs vai grib atsacīties no tiem principiem, kas gaiši un skaidri izteikti Biedrības atklāšanas runā, proti: no kristīgas reliģijas, tikumības, likumības, tautības un atturības principiem, padome nolemj atstāt Krastkalna kunga priekšlikumu bez ievērošanas.»

Padomes 12. maija sēdē ņēma pārsvaru tās domas, ka nevis ar rezolūcijām, bet ar darbiem Biedrībai jāapliecina savi atklāšanas runā jau minētie principi. Biedrības valde cieši paliek pie tiem uzskatiem, ka Latviešu Izglītības Biedrība kā tāda, pēc sava rakstura, saviem mērķiem un apstiprinātiem statūtiem, nevar un nedrīkst doties polītisku partiju ciņā. Stāvēdama ārpus visām polītiskām grupām, viņa izpildīs tikai savus taisnos, šķīstos un diženos uzdevumus: nest un vairot latviešu vidū gara gaismu, dēstīt un audzēt mūsu jaunās

paaudzes sirdīs tikumības, ticības un likumības raženo sēklu, modinot un stiprinot viņu krūtīs mīlestību uz mūsu tautu un plašo tēviju. Latviešu Izglītības Biedrība cer, ka ap viņu pulcēsies un viņai nāks talkā visi, kam mīļa latviešu plaukšana — zelšana, visi tie, kuŗu sirdīm tuvs latviešu izglītības cēlais, svarīgais un svētīgais darbs.

Tautas garīgu spēku pavairošana ir visdrošākā ķīla tautas nākotnei.

Latviešu Izglītības Biedrība.»

Lai gan biedrība izsludināja sevi par stāvošu ārpus katras politikas, tomēr kā viens tā otrs spārns rāva to politikā. Priekšnieka A. Butula laipošanās no vienas puses uz otru pusi ienesa lielu neskaidrību biedrības iekšējā dzīvē.

Atklātā stīvēšanās ap politiku iesākās ar strīdu par Skatuves biedrības lūgumu pilsētas valdei dēļ pagaidu teātŗa brīvplača un pastāvīga latviešu teātŗa celšanas, kuŗu Izglītības biedrības vārdā bez valdes un padomes lēmuma bija parakstījis kāds padomes loceklis. Tā kā Skatuves biedrība atradās Romanovu ielā 25, tad tas uztrauca Pauluči ielu 13. Tās nomierināšanai uz priekšnieka A. Butuļa rīcību es ievietoju avīzēs sek, rakstu:

Paskaidrojums.

«Dzimtenes Vēstneša» 214. numurā uzskaitīto Rīgas latviešu biedrību sarakstā, kuŗas teātŗa lietā parakstījušas lūgumu Rīgas pilsētas valdei, minēta arī Latviešu Izglītības Biedrība. Še jāpaskaidro, ka jautājums par šā lūguma parakstīšanu ir gan pārrunāts Latviešu Izglītības Biedrības valdes locekļu starpā, bet valdes lēmums par to nav taisīts.

Priekšnieka uzdevumā J. Dāvis. «Dzimt. Vēstn.» 17. 9.08.

Šis raksts savukārt uztrauca Romanovu ielu 25, kuŗai pēc 12 valdes un padomes labā spārna locekļu izstāšanās bija pārsvars biedrības pārvaldes organos. Tāpēc nākamā sēdē pēc gaŗām debatēm ar balsu vairākumu pieņēma sek. kreisā spārna rezolūciju:

«Valde, pārbaudot valdes sēdes rīcību no 21. augusta š. g., nolemj atzīt par pieņemamu un uzturamu spēkā Skatuves biedrības rakstu pilsētas valdei dēļ pagaidu teātŗa brīvplaŗa un pastāvīga latviešu teātŗa celšanas, kā arī pabalstīt līdzīgus lūgumus no citām latviešu nopietnām organizācijām, piemēram no «Rīgas Latviešu biedrības, ja tādi ienāktu.»

Ar šo rezolūciju valde apgāza gluži korekto priekšnieka un viņa vietnieka rīcību un izteica pārmetumu Rīgas latviešu biedrībai par tās šķietāmo bezdarbību. Saprotams, ka atsevišķa padomes locekļa Skatuves biedrības lūguma parakstīšana uz savu galvu bez valdes pilnvarošanas uz to — bija nelikumīga. Bet, atzīdama patvaļīgu rīcību par pareizu, valde smagi apvainoja savu priekšnieku un viņa vietnieku par uzstāšanos pret padomes locekļu patvaļību un partejību. Pēc šīs savai rīcībai pretējās rezolūcijas pieņemšanas, redzēdams kreiso pārspēku, Dr. Butulis noteikti pārgāja viņu pusē un nekad vairs nepretojās viņiem. Bieži mēs norunājām izvest vienu otru nodomu, bet valdes un padomes sēdēs viņam vienmēr pietrūka dūšas, ja pamanīja, ka priekšniecības priekšlikumus neatbalsta privātskolu direktori un citi «progresīvie» elementi. Ķēniņš, Dzenis un viņu gara ļaudis arvien guva lielāku iespaidu biedrībā un uz priekšnieku A. Butuli. Tā kā es stāvēju

par vidusskolu un ne par pirmmācības un pēcpusdienas skolu dibināšanu, tad arī biedrības atvērto skolu skolotāji nostājās Ķēniņa un Dzeņa rindās.

Dibinātāju sapulcē 16. 3. 08. biedrība uz manu priekšlikumu vienbalsīgi atzina par saviem 4 stūrakmeņiem ticību, likumību, tautību un atturību, kuŗus principus deklarēja arī savā 30. 5. 08. «Paskaidrojumā». Tomēr valdes un padomes «progresivie» locekļi atklāti ņirgājās par ticības un atturības principiem. Ne vienu reizi vien man nācās dzirdēt, ka pēc sēdēs gūtām uzvarām viņu kompanija norunāja doties uz kādu krogu.

Latviešu Izglītības Biedrība sarīkoja Zolitudē svētdien, 13. martā priekšlasījumu. Lasīja J. Dāvis par alkoholu. Lektors, brīvi runādams, apskatīja dažādus paņēmienus alus un citu reibinošu dzērienu pagatavošanā, attēlodams alkohola ļauno iespaidu uz miesu un sevišķi uz nerviem. Interesantas bij arī statistiskās ziņas par mirstības un slimības gadījumiem. Priekšlasījumu paskaidroja tabulām un dažādiem priekšmetiem. Publika lekciju uzņēma ar interesi.

Izglītības Biedrības priekšlasījumu vakarā otrdien, 15. martā, Elizabetes ielā Nr. 91, lasīs J. Dāvis par **jaunību un atturību**. Priekšlasītājs apskatīs galvenā kārtā jautājumus: kā audzināt jaunatni uz atturību, kas darīts šai ziņā citās zemēs, kas darāms pie mums ģimenē, skolā, sabiedrībā u. v. c. Sākums pulksten 4¼ vakarā. «Dz. Vēstn.» 14. 3. 09.

Tādos apstākļos nevarēdams darboties pēc savas pārliecības, es 1908. g. beigās ieskatīju par pareizāku atteikties no priekšnieka vietnieka amata un izstāties no valdes sastāva. Līdz ar manu aiziešanu apklusa biedrības rosība: no runāšanas un lēmumu taisīšanas vien 4 sienās darbs uz priekšu nekustējās. Atdzīsa arī piekrišana tautā. Biedrība tapa nepopulāra. Tā kā nostājoties pozicijā, bijušā opozicija pati negribēja strādāt, tad biedrība neattīstīja jūtamu darbību ne Rīgā, ne Vidzemē, ne Kurzemē, ne Latgalē, ne citur kur, lai gan tās darba laukā ietilpa visa Latvija un latvju kolonijas citās zemēs. Vispār, mana nodibinātā, sākumā mana vadītā un vēlāk «progresīvo» ļaužu vadībā pārgājušā Latviešu izglītības biedrība ir palikusi sastingusi līdz šim laikam. Tagad pat grūti pateikt tās eksistences mērķi, izņemot tās priekšniecības reprezentēšanos. Ta devējās gan par izglītības biedrību un pastāv jau 30 gadu (reģistrēta 29. 2. 08.), bet tās izglītības gaisma nespīd jau 29 gadus. Kamēr es biju tās priekšnieka vietnieks, vismaz tās izrīkojumi bija sausi. Bet vēlāk tā izrīkojumos atturības principa vietā pieņēma «pilnas bufetes» principu, atrodot, ka izglītībai labāks pamats esot iemešana nekā atturība. Piezīmēju, ka tās allažais priekšnieks Dr. A. Butulis kā pirmais parakstīja reģistrēšanai tagadējās Latvijas pretalkohola biedrības statūtus, lai gan pēcāk izrādījās, ka viņš nekad nav bijis un nav atturībnieks. Līdzīga divdabība, pretrunība, nenoteiktība un bezdarbība rodas biedrībās, kuŗas nokļūst bezprincipu ļaužu vadībā. Pat dažas lauku izglītbas biedrības, neraugoties uz mācītu ļaužu trūkumu, aizsteidzās priekšā Latviešu izglītības biedrībai, kuŗa darbojās latvju tautas smadzeņu centrā — Rīgā un varēja pulcināt ap sevi simtiem krietnu darbinieku.

Ta laika valdes loceklis J. Līgotnis ievietojis 1909. g. «Dzimt. Vēstn.» 66. num. rakstu «Latviešu izglītības biedrības darbības pirmais gads». Tas ir biedru noskaņojuma sagatavojums priekšā stāvējušai pilnai sapulcei, lai uzkrautu vainu par visām biedrības neveiksmēm Pauluči ielai 13. Vainīgi bija tikai labie, bet kreisie bija nevainīgi kā jēriņi. Kreiso politika nav politika, bet labo uztsāšanās pret biedrībā ienesto kreiso politiku ir politika — tāds ir minētā raksta saturs. Raksts sākas sek. vārdiem:

«16. martā š. g. palika vesels gads, kamēr darbojas «Latviešu Izglītības Biedrība», bez šaubām — viena no populārākām un prāvākām latviešu biedrībām Rīgā. 24. martā nosacīta šīs biedrības gada sapulce. Kā no iznākušā gada pārskata redzams, Biedrībai bijis 1908. g. 691 biedrs. Šīs Biedrības pirmais darbības gads ir daudzējādā ziņā raksturīgs un pamācošs: nevien ar to, kas sasniegts un padarīts, bet arī ar to, kas bijis un pārdzīvots. Jau pašas Biedrības dibināšanas protokolos atrodam izteiktas bažas, ko tik teiks par mums «Rīgas Latviešu Biedrība», — vai tikai tai, tā sakot, patiks Latviešu Izglītības Biedrības dibināšana. Tas izklausas ērmoti, bet tomēr tā. Latviešu apstrādājamais kultūras lauks tik plašs, darbīgas rokas tik vajadzīgas, ka te katrs strādnieks un darītājs tikai ar prieku apsveicams, bet ne ar neuzticību un šaubām. Izteikuse savu goddevību Latviešu Biedrībai, Izglītības Biedrība sāk strādāt. Viņas pārvaldē atrodas pēc saviem uzskatiem dažāda virziena elementi. Nolūks, apvienot šos dažādos elementus vienā darbā, šķitās labi domāts, bet praktikā — tas izrādījās pavisam nederīgs. Un tikai tie, kas visos sīkumos zin Latviešu Izglītības Biedrības pirmā darbības gada gaitu, zin, cik šis eksperiments ar dažādiem elementiem dārgi maksājis Izglītības Biedrībai un cik tas pūļu prasījis, visiem pārdzīvojumiem par spīti, vadīt kārtīgi biedrības darbību un nostādīt to tagadējā stāvoklī.

Es nekādi nevaru saprast, ka par vienas biedrības darbības nesekmību var būt atbildīga otra biedrība. Ja Latviešu izglītības biedrība pēc manas aiziešanas ir snaudusi veselus 29 gadus un viņas miega saldie sapņi nav piepildījušies, tad tur nav vainojama Rīgas latviešu biedrība, kuŗa pa to pašu laiku ir izdevusi daudz tautai derīgu grāmatu un uzcēlusi sev staltu namu Merķeļa ielā Nr. 13—15. Lai gūtu sekmes, Latviešu izglītības biedrībai nedrīkstēja trūkt dvēseles, t. i. vismaz jel viena cilvēka, kuŗš pilnīgi uzupurētos tās mērķa sasniegšanai. Bet viņas vadītājam — kreisajam spārnam nebija tādu ļaužu un tas arī aizdzina un nepielaida tādus ļaudis no labā spārna. Par biedrības bezdarbību vislielākā atbildība krīt uz tās allažējo priekšnieku Dr. A. Butuli, kuŗš uzskatīja par savu uzdevumu nevis darbu, bet reprezentēšanos. Tāpēc biedrībai bija gan daudzsološa izkārtne, bet aiz tās trūka solāmo darbu. No tam guva vienīgi privātskolu īpašnieki, kuriem Dr. A. Butulis ar savu nenoteiktību palīdzēja novērst konkurenci ar Latviešu izglītības biedrības vidusskolu neatvēršanu.

16. Lauku izglītības biedrību kultūras laikmets.

Traucēts darbotes Rīgā, es pārnesu savu drabību uz laukiem: rūpējos par Latviešu izglītības biedrības nodaļu atvēršanu vai patstāvīgu izglītības biedrību nodibināšanu. Ar mani priekšgalā sevišķi sekmīgi darbojās Madonas(Biržu) nodaļa, kuŗa pēc 1 gada

pārvērtās par patstāvīgu Madonas izglītības biedrību. Pēc pēdējās parauga, līdzīgas izglītības biedrības sāka dibināties arī citos biezāki apdzīvotos centros. Tāpat dažas no tām pēc Madonas izgl. biedrības parauga uzturēja progimnāzijas, proreālskolas vai tirdzniecības skolas, rīkoja priekšlasījumus un atvēra lasītavas.

Piemēram, pirmskara laikmetā nodibinājās un rosīgi darbojās vēl tagad pastāvošās izglītības biedrības Alojā, Alsungā, Apukalnā, Bārbelē, Bērzmuižā, Dobelē, Emburgā, Ērgļos, Jēkabmiestā, Irlavā, Grostonā, Kalnciemā, Kauguros, Kuldīgā, Koknesē, Litenē, Līvē, Mežotnē, Naudītē, Nīcē, Piņķos, Raiskumā, Rankā, Rencenos, Rūjienā, Saikavā, Stopiņos, Tirzā, Vilcē, Ventspilī, Vircavā — Platonē u. t. t. Pat ārpus Latvijas mūsu tautieši nodibināja savas latvju izglītības biedrības Novgorodas guberņā, Tulā, Kijevā, Parīzē u. c.

Kā Latviešu izglītības biedrības 1911. g. izdotā «Gada grāmata» liecina, tad jau līdz tam laikam latvjiem bija 50 izglītības biedrību ar apmērām 5000 biedru. Visas šīs izglītības biedrības strādāja tautai svētīgu darbu, ņemot par priekšzīmi manu vadīto Biržu (Madonas) izglītības biedrību. Lauku izglītības biedrību galvenais mērķis bija vienot un izdaiļot tautu uz garīgās kultūras pamatiem, pacelt tās izglītību ar skolām, priekšlasījumiem, kursiem, bibliotēkām, lasītavām, drāmatiskiem uzvedumiem u. t.t. un dibināt tās audzināšanu uz 4 nesatricināmiem stūrakmeņiem, kādi ir: ticība, likumība, tautība, atturība. Tāpēc ta laika izglītības kustība ir svarīgs vēsturisks faktors mūsu tautas attīstības gaitā. Aiz šā iemesla mēs nedrīkstam secen paiet garām izglītības biedrību tautā radītai kultūras kustībai.

Lauku izglītības biedrību mērķi, darbību un sasniegumus mēs pietiekoši skaidri redzam, piem., no sek. Biržu izglītības biedrības 1912. g. 22. septembrī izlaistā un lielā skaitā izplatītā «uzaicinājuma»:

Biržu izglītības biedrības uzaicinājums.

Biržu izglītības biedrība nodibināja Latvijā un visā plašā Krievijā uz laukiem pirmo 8-klasīgu sieviešu ģimnaziju, kurā atvērtas jau visas 7 pamata klases, mācās 140 skolnieces un nodarbojas 9 pastāvīgi mācības spēki. Protams, ka Biedrībai, iesākot darbību bez tai līdzīga parauga un bez kāda kapitāla, nebija viegli uz laukiem atvērt, iekārtot un uzturēt vidusskolu un ar to saistītu kopdzīvi un šās mācības un audzināšanas iestādes pirmierīcībai piemaksāt ap 6000 rbļ., lai segtu izdevumus, kuŗi cēlās pārbūvējot skolai un kopdzīvei norīrētās telpas un iepērkot klases mēbeles, mācības līdzekļus, virtuves, ēdamās, guļamo un mazgājamo istabu piederumus u. t. t. Tāpat ne bez grūtībām nācās pārliecināt sabiedrību par tādas iestādes nepieciešamību un pastāvēšanas iespējamību uz laukiem. Tomēr tagad pēc 4 gadu sīva un neatlaidīga darba Biedrība var ar gandarījumu noskatīties savu pūļu panākumos, kuŗi visiem runā skaidru un nepārprotamu valodu par to, ka laucinieku bērnu mācīšanai un audzināšanai Biržu izglītības biedrības 8-kl. meiteņu skolā, salīdzinot ar skološanu pilsētas vidusskolās, ir sekošas neapstrīdamas priekšrocības:

1. **Šeit bērnu skološana un uzturēšana izmaksā daudz lētāk, nekā pilsētā.** Kamēr pilsētas vidus skolās jāmaksā skolas naudas no 60—120 rbļ. gadā, tāmēr šeit maksā I. kl. 20 r., II. kl. 30 r., III. kl. 40 r., IV. kl. 50 r. un visās citās augstākās klasēs pa 60 r. gadā. Tāpat pilsētā par panziju jāmaksā no 200—300 rbļ. gadā, bet šeit par uzturu kopdzīvē (dzīvokli, apsildīšanu, apgaismošanu, apkalpošanu un pārtiku) jāmaksā tikai ap 60 rbļ. gadā vai arī jāaizmaksā par dzīvokli 10 rbļ. un jāpiegādā bērnu vecāku sapulces noteiktais ēdamvielu vairums. Tā tad bērnu skološana un uzturēšana pilsētā, neieskaitot ceļa

naudu, izmaksā no 260—320 rbļ., bet uz laukiem no 80—120 r. gadā, t. i. trīs reiz lētāk. Vispār jāsaka, ka bērna skološana pilsētā izmaksā ap 200 rbļ. gadā dārgāk, nekā uz laukiem, kas par 8 skolas gadiem, ieskaitot lieki izdotās naudas procentus un procentu procentus, iztaisa ap 2000 rbļ. pārmaksas. Saprotams, ka laucinieki, sevišķi mazturīgie un tie, kam vairāk bērnu jāskolo, nevar un nedrīkst būt tik izšķērdīgi. Turklāt, acīm redzams, ka pilsētas vidus skolas lielumlielai daļai laucinieku bērnu, lai tie būtu vai cik apdāvināti un uzcītīgi, sava pārmērīga dārguma dēļ nav pieietamas. Tādēļ, ja negādāsim par lauku vidusskolām, tad vidējā un līdz ar to arī augstākā izglītība joprojām paliks nevis par apdāvinātāko, bet tikai par mantīgāko ļaužu šķiru īpašumu.

2. Šinī skolā mācot un audzinot bērnus, **birzenieši pie tagadējā skolnieču skaita aiztur no saplūšanas pilsētā apmēram 300 r. × 140 = 42,000 r.** gadā, kas savā ziņā veicina viņu labklājību. Protams, ka lauciniekiem nevajaga aizlaist projām naudu, kuru var paši paturēt, un neļaut pilsētniekiem nopelnīt to, uz ko pašiem ir priekšroka.

3. **Šai skolai nav veikaliska rakstura,** kāds piemīt visām pilsētas privātskolām, kurās pa lielākai daļai mācās laucinieku bērni, jo šeit visu skolas un kopdzīves iekārtu noteic bērnu vecāku un Biedrības pilnās sapulces, pie kam **visi ienākumi no skolniecēm līdz pēdējai kapeikai tiek izlietoti tikai skolai un skolniecēm par labu.**

4. **Laucinieku bērnus lauku dzīvei var sagatavot tikai uz laukiem,** bet ne pilsētā, un tādēļ arī laucinieku bērniem, sevišķi meitenēm, vidusizglītība sniedzama uz laukiem. Tā bēdīgā parādība, ka izglītotie laucinieku bērni vēlāk kautrējas dzīvot uz laukiem un nodarboties ar zemkopību, izskaidrojtma tikai ar to, ka, mācīdamies un augdami pilsētā, tie **atsvešinās no lauku dzīves.** Bet no izglītotu ļaužu trūkuma uz laukiem visvairāk jācieš pašiem lauciniekiem. Tā ka augstskolā jaunavas iestājas visai reti, tad cerams, ka Biržu Izgl. Biedr. meiteņu skolas audzēkņu vairākums vēlāk paliks dzīvot turpat uz laukiem un ar savu izglītību visam apvidum atnesīs daudz svētības un darīs labu iespaidu uz saviem mazāk izglītotiem līdzpilsoņiem.

5. **Augdami uz laukiem, bērni netiek atrauti un atsvešināti no ģimenes,** kas ir katras sabiedrības, tautas un valsts stūrakmens. Neatrauti no ģimenes, bērni ņem dzīvu dalību tās priekos un bēdās, sakūst ar to vidu, no kuŗa cēlušies, un, nobeiguši skolu, pieslienas savu vecāko nodarbībai. **Tā bērnos pamazām attīstās un dziļi iesakņojas mīlestība uz vecākiem, tautu un tēviju.** Cilvēks, kuŗam bērnībā būs dārga vecāko ģimene un mīļa dzimtā sēta, lai tas vēlāk ieņemtu dzīvē diezin cik augstu stāvokli, nekad neaizmirsīs savu tēvu un māti un nenoliegs savu tautību. Mīlēdams savu ģimeni, cilvēks mīl arī to zemes stūrīti, kur viņam laimīgi pagājuši bezrūpīgie bērnības gadi tādu pašu, kā pats, bērnu sabiedrībā, kur visi viņu zin un mīl, kur visi viņu ieskata par savējo, kur katrs celiņš dārzā un katra teciņa laukā vai mežā viņam atgādina bērnības gadus un jaunības piedzīvojumus. Skudra mīl savējos un savu dzimto pūli. Bite ziedo dzīvību, aizstāvēdama savu dzimto stropu. Bezdelīga, kuŗa dzimuse zem salmu jumta māla ligzdā, rudeni, no aukstuma un bada spiesta, to atstāj, bet pavasarī pie pirmās iespējas atgriežas atpakaļ uz savu dzimteni. **Jā, augsta un svēta ir tautas un dzimtenes mīlestība!** Tādēļ tā arī rūpīgi jāiesēj un jāizdīdzē jau agrā bērnībā, un jāizaudzina un jāizkopj skolas gados, izejot no dabīgi iedzimtās ģimenes un tuvākās apkārtnes mīlestības. Lūk, šā iemesla dēļ skola nedrīkst atraut un atsvešināt bērnus no ģimenes un atrasties pārāk tālu no to vecāku mājām. Bet kāds gan ir sakars starp laucinieku bērniem un to ģimenēm, ja tie pa skolas laiku 8—10 gadi nodoti pilsētā pie gluži svešiem ļaudīm panzijā, dzīvo pilsētā pavisam citādos dzīves apstākļos, paliek bez kādas uzraudzības, zaudē vecāku audzinošo iespaidu un apciemo ģimeni tikai 2—3 reiz gadā? Tāpat jājautā: kāds sakars var būt starp ģimeni un skolu, starp vecākiem un skolotājiem, ja bērni nedzīvo ne ģimenē, ne skolā un neatrodas ne vecāku, ne skolotāju tiešā uzraudzībā? Protams, ka šāda audzināšana tālumā nevis bērnus saista ar ģimeni un tuvāko dzimtenes apkārtni, bet no tām atsvešina. Tādēļ arī bieži notiek, ka pilsētā audzinātie bērni vēlāk kaunas atzīties, ka cēlušies no vienkāršiem vecākiem, noliedz pat savu tautību un pārtrauc visus sakarus ar dzimtu un dzimteni.

6. Tā ka Biržu Izgl. Biedr. meiteņu skola, piemērojoties lauku apstākļiem, saistīta ar skolnieču kopdzīvi, kuŗa atrodas tiešā skolotāju pārziņā un vadībā, tad šinī skolā tiek gādāts ne tikai par bērnu mācīšanu, bet arī par to audzināšanu. Turpretim, pilsētu vidus skolās bērnus tikai māca un ļoti maz rūpējas par to sirdsizglītību, lai gan tā daudz augstāka par prāta izglītību. Pilsētas vidusskolas nevar sniegt pietiekošu sirdsizglītību tādēļ, ka tur bērni skolotāju uzraudzībā atrodas tikai dažas stundas dienā pa mācības laiku, bet visu citu laiku paliek bez skolotāju audzinošā iespaida. Bieži gadas, ka bērni, palikuši pilsētā bez uzraudzības un vecāku un skolotāju audzinošā iespaida, nokļūst sliktā sabiedrībā, tiek pavedināti uz neceļiem un tikumiski samaitāti uz visu mūžu. Skolēnu vecāki, kuŗi nepazīst pilsētas ļaunās puses, pat ne iedomāties nespēj, ka viņu bērni, apmeklēdami pilsētas skolas, var pagrimt tikumiskā ziņā. Lielais pašslepkavu skaits starp skolas jaunību, sevišķi starp skolniecēm, arī nerunā par labu tagadējām pilsētas mācības iestādēm. Ar nožēlošanu jāatzīst, ka lielākā daļa uz neceļiem pavedināto skolēnu ir nepiedzīvojušie un bez pietiekošas uzraudzības palikušie laucinieku bērni. Viegli saprotams, ka tāda laucinieku bērnu tikumiska pagrimšana nav vapisam domājama, ja tie mācās turpat uz laukiem un pastāvīgi atrodas rūpīgā vecāku un skolotāju gādībā.

7. Skolojoties uz laukiem, mācībās sasniedzamas daudz labākas sekmes, nekā mācoties pilsētā, jo šeit bērni visu savu laiku ziedo tikai skolas darbiem un ir gluži brīvi no kinematografu, balļu, vakaru un citu izrīkojumu un izpriecu apmeklēšanas, kam daudz laika ziedo pilsētas skolēni. Ka Biržu izgl. biedr. meiteņu skola mācību ziņā nostādīta ne sliktāk par tai līdzīgām pilsētas vidusskolām, liecina tas iepriecinošs fakts, ka visas skolnieces, kuŗas tiesību iegūšanas dēļ pāriet uz Rīgas ģimnazijām, noliek uz attiecīgajām klasēm eksamenus, pie kam līdz šim nav cauri kritušas arī vājākās skolnieces.

8. Dzīve uz laukiem daudz veselīgāka, nekā pilsētā, sevišķi priekš mazturīgo laucinieku bērniem, kuŗi apmetas lētākās panzijās. Tur tiem bieži vien jāsmok saspiestās telpās un jābūt mierā ar to uzturu, kāds panziju uzturētājām iznāk lētāks.

No visa sacītā skaidri redzams, ka vidējās izglītības sniegšana uz laukiem daudz parocīgāka, nekā pilsētā. Lai nostādītu savu sieviešu ģimnaziju arī telpu ziņā uz pienācīga augstuma, Biržu izgl. biedrība nolēmuse celt tai ērtu ēku pēc visiem šā laika higiēniskiem un paidagōģiskiem prasījumiem. Šim nolūkam jau Biedriba ieguvuse $6^1/_8$ pūrvietas lielu zemes gabalu Lejas Peterenos (pusversti no Biržu dzelzceļa stacijas), atrazdama šo vietu priekš plašāka apgabala par visvieglāk sasniedzamu. Tā kā ģimnazijas un kopdzīves ēkas uzcelšana izmaksās ap 50,000 rbļ., tad šā darba veikšanai jānāk palīgā visai sabiedrībai, kuŗas labā šī mācības iestāde nodibināta. Minēto naudas summu Biedrība cer sadabūt šādā ceļā: 1) tai ir jau ģimnazijas celšanai ziedoti gruntsgabals un 2,500 rbļ. liels būvkapitāls; 2) tā grib saziedot vai ar galvinieku palīdzību bez obligācijām uz gruntsgabalu aizņemties ap 15—20,000 rbļ. un 3) kad augšējās summas būs iebūvētas, tad pret obligācijām uz jaunceļamo ēku aizņemties iztrūkstošo summu.

Kad ēka būs uzcelta, tad ģimnazija pate spēs uzturēties un 15—20 gadu laikā atlīdzināt uz tās gruntsgabala gulošus paradus, kā tas apmēram redzams no sekošā skolas gada budžeta: a) Ienākums: no skolas naudām (skaitot katrā klasē 40 un beidzamā 35 bērnus) I. kl. 20 r. × 40 = 800 r., II. kl. 30 r. × × 40 = 1,200 r., III. kl. 40 r. × 40 = 1,600 r., IV. kl. 50 r. × 40 = 2,000 r., V. kl. 60 r. × 40 = 2,400 r., VI. kl. 60 r. × 40 = 2,400 r., VII. kl. 60 r. × 40 = 2,400 r., VIII. kl. 60 r. × 35 = 2,100 r., kopā no 315 skolniecēm 14,900 r. un atvelkot 10 proc. mazturīgu skolnieču atsvabināšanai no skolas naudas, paliek 14,900 r. — 1,490 r. = 13,410 r., kuŗai summai vēl jāpieskaita no apm. 250 skoln. dzīvokļa naudas (10×250=) 2,500 r. un ap 2,500 r. ieņēmuma no bazariem, loterijām, priekšlasījumiem, koncertiem, izrādēm, skolnieču vakariem, kuŗus varēs sarīkot plašajā ģimnazijas zālē, kas kopā iztaisa 13,410 r. + 2,500 r. + 2,500 = 18,410 rbļ. b) Izdevums: alga ģimnazijas priekšniecei 1000 r., pareiztic. mācītājam 500 r., lutertic. māc. 500 r., 4 skolotājām ar augstāko izglītību (katrai pa 900 r.) 3,600 r. un 4 mājskol. (katrai pa 600 r.), 2400 r., kopā skolas personālam pie brīva dzīvokļa ar apsildīšanu

un apgaismošanu 8,000 r.; apkurin. 700 r., apgaism. 300 r., apkalp. 500 r., apdrošin. 150 r., kancl. 150 r., remontam 300 r., māc. līdz. 500 r. un neparedz. izdev. 810 r., kas kopā iztaisa 11,410 rbļ. Tā tad katru gadu procentu maksāšanai un parādu deldēšanai atliek 18,410 r. — 11,410 r. = 7,000 rbļ. Šeit vēl jāpiemetina, ka Biržu Izgl. Biedrībai, kuŗa bez 8-kl. meiteņu skolas uztur arī 5-kl. zēnu skolu, šimbrīžam, izņemot dažus sīkus nesamaksātus rēķinus, pavisam nav parādu, bet gan tai bez agrāk minētiem gruntsgabala un ģimnazijas būvkapitāla ir vēl priekš abām skolām iegādāts 6,500 rbļ. vērtīgs inventārs, tā ka Biedrībai tagad naudā un mantā ir 1,000 r. (gruntsgabals) + 2,500 r. (būvkapitāls) + 6,500 r. (inventārs) = 10,000 rbļ. liels īpašums. Ja Biedrība varēja atvērt un uzturēt ar krietnu piemaksu 2 vidusskolas un vēl iegūt diezgan prāvu īpašumu, tad tas gaiši liecina a) par Biedrības rosīgo darbību, b) par abu mācibas iestāžu noderīgumu un c) par tautas labvēlību pret šām skolām.

Nodevuse atklātībai aprēķinu par savu darbību, panākumiem un turpmākiem nodomiem, Biržu izglītības biedrības valde griežas ar laipnu lūgumu pie savu centienu veicinātājiem dēļ pabalsta un paziņo, ka tā izlaidīs listes naudas summu zīmēšanai, kuŗas izglītības draugi ziedos ģimnazijas ēkas celšanai. Līdz ar to biedrības valde lūdz savus labvēļus pret parāda zīmēm biedrībai bez procentu aizdot naudu vai arī uz tās izlaistām listēm atzīmēt summas, par kuŗām tie apņemas galvot kreditiestādēs. Tāpat biedrība lūdz it visus vietējos iedzīvotājus dāvāt un piegādāt tai būvmateriālu un pie ēkas celšanas uzņemties izpildīt dažādus darbus.

Pēdīgi biedrības valde vēl paziņo, ka skolas celšanai visā drīzumā sāks pievest būvmateriālus un uz nākošu pavasari iesāks būvdarbus.

Ziedojumi un pieprasījumi sūtāmi Biržu izglītības biedrības valdei.

Biržu izgl. biedr. valde.

Biržos, 22. septembrī 1912. g.

Kā jau sacīju, Biržu izglītības biedrība noderēja par dzīvu un atklātu paraugu visām pārējām izglītības biedrībām. Pēdējās nodibinājās pēc maniem sastādītiem Biržu izglītības biedrības statūtiem un rīkojās savā iekšējā dzīvē pēc manām izstrādātām instrukcijām tās valdei, revizijas komisijai, dāmu komitejai, skolu kurātorijām un skolu personālam. Izdarot tikai dažus nelielus pārgrozījumus, šie statūti un instrukcijas noderēja par paraugu arī daudzām citām kultūrālām biedrībām. Biržu izglītības biedrības statūti un tās pilnas sapulces apstiprinātās instrukcijas liecina, ka pirmskara laikmeta krievu valdība deva lielu biedrošanās, vārda un sapulču brīvību, un netraucēja latvju tautas kultūrālu attīstību plašās likumības robežās. Ne tikai valdes, revizijas komisijas un kurātorijas sēdes, bet arī dāmu komitejas, bērnu vecāku un biedru pilnas sapulces notika bez kādas atļaujas izprasīšanas. Tikai publiskas sapulces un publiski priekšlasījumi, kuŗos ikviens varēja piedalīties, notika pieteikšanas kārtībā. Tāpat publiski izrīkojumi notika paziņošanas, bet ne izprasīšanas jeb izlūgšanas kārtībā. Tā kā tolaik izglītības biedrības spēlēja lielu lomu mūsu tautas kultūrālā dzīvē, tad, kā vēsturiskus dokumentus, šeit pievedu Biržu izglītības biedrības statūtus un tās pilnas sapulces apstiprinātās instrukcijas, pēc kuŗām darbojās visas tā laika izglītības un citas kultūras biedrības.

Šie statūti ievesti Vidzemes guberņas biedrību un savienību sarakstā 1909. gada 30. maijā.

Gubernātors Zvegincovs.

Biržu Izglītības Biedrības statūti.

I. Biedrības nolūks, rajons, tiesības un pienākumi.

§ 1. Biedrības nolūks ir, mācot un audzinot jaunatni un izplatot tautā derīgas zināšanas un prašanas, rūpēties par tautas izglītību un kultūrālu attīstību Cēsu un Valkas apriņķos, ar kuŗiem aprobežojas Biedrības darbības rajons.

§ 2. Lai sasniegtu augšējo nolūku, Biedrība ievērojot pastāvošos likuma nosacījumus,

1) dibina, uztur un pabalsta mācības iestādes patversmes, pansionātus un bērnu dārzus,
2) sarīko kursus, priekšlasījumus, jautājumu izskaidrošanas vakarus, izstādes, muzejas, izbraukumus, ekskursijas un tautas izpriecas, kas veicina izglītību,
3) atveŗ bibliotēkas un lasītavas,
4) izdod grāmatas, žurnālus un avīzes,
5) dibina koŗus un orķestŗus un ierīko vietas rotaļām, vingrošanai, slidošanai, peldēšanai, sacīkstēm u. t. t.,
6) sniedz skolēniem un skolotājiem dažādu palīdzību,
7) izdala stipendijas un pabalstus paidagōgiem, kuŗi grib savā arodā papildināties, un
8) ieteic paidagōģiskai darbībai sagatavotus spēkus.

§ 3. Uz pilnas sapulces lēmumu, Biedrība var iz sava vidus dibināt sevišķas dāmu komitejas, kuŗu uzdevums ir rūpēties par izglītības izplatīšanu starp sievietēm un par abēju dzimumu bērnu tikumisku audzināšanu. Biedrība var arī dibināt sevišķas komisijas, kuŗas pārzin dažādas Biedrības darbības nozares, kā: mācīšanas un audzināšanas iestādes, bibliotēkas, periodiskus un neperiodiskus izdevumus, kursu, priekšlasījumu un ekskursiju sarīkošanu, materiālas palīdzības sniegšanu skolēniem u. c. Pie Biedrības uzturamām skolām tiek nodibinātas sevišķas kuratorijas padomes. Nosauktās komitejas, komisijas un kuratorijas padomes rīkojas pēc pilnas sapulces aptiprinātām instrukcijām.

§ 4. Biedrībai ir tiesības iegūt un atsavināt nekustamus īpašumus, vākt kapitālus, dibināt stipendijas, slēgt līgumus un uzņemties pienācības, kā arī sūdzēt un aizstāvēties pie tiesām caur pilnvarniekiem.

§ 5. Biedrībai ir zīmogs un karogs ar attiecīgu zīmējumu un uzrakstu. Biedrības dāmu komitejām un iestādēm arī var būt savi zīmogi.

§ 6. Biedrības valde atrodas Biržos (Vidzemes gub., Cēsu apr.).

II. Biedrības sastāvs.

§ 7. Biedrība sastāv no neaprobežota skaita abeju dzimumu biedŗu, kuŗiem ir likumīga tiesība piedalīties biedrībās.

§ 8. Biedrības biedŗi iedalās goda, mūža un īstos biedŗos un biedŗos-veicinātājos.

Piezīme. Par mūža un īstiem biedŗiem un biedŗiem-veicinātājiem var būt arī dažādas biedrības, bankas, kases un citas juridiskas personas, pie kam katra līdzīga juridiska persona ņem dalību Biedrības darbībā caur savu pilnvarnieku.

§ 9. Par goda biedŗiem ievēl personas, kuŗām sevišķi nopelni Biedrības labā, kā arī pazīstamus paidagōgus un tautas izglītības darbiniekus. Viņas ievēl pilna sapulce uz motīvētu valdes priekšlikumu.

§ 10. Par mūža biedŗiem skaitās personas, kuŗas bez pārtraukuma bijušas 25 gadus par Biedrības īstiem biedŗiem vai arī Biedrībai par labu vienreizīgi iemaksājušas 100 rubļu. Mūža biedŗi, līdzīgi goda biedŗiem, uz visiem laikiem ir atsvabināti no biedru naudām, baudot pie tam visas īsto biedru tiesības.

§ 11. Īstos biedŗus ievēl uz divu pilntiesīgu biedŗu priekšlikumu. Priekšā liktās personas tiek balotētas Biedrības valdes sēdē un par ievēlētām tiek skaitītas tās, kuŗas dabūjušas ne mazāk par ⅔ klātesošā likumīgā valdes sastāva balsu. Īstie biedŗi katru gadu maksā Biedrības kasē 3 rubļus un biedŗi-veici-

nātāji 1 rbli biedŗu naudas. Biedŗi-veicinātāji, baudot visas īsto biedŗu tiesības, piedalās pilnās sapulcēs bez balss tiesības un nevar tikt ievēlēti par valdes un revīzijas komisijas locekļiem.

§ 12. Biedrības biedŗi, kuŗi līdz kārtējai pilnai sapulcei nav nomaksājuši savu biedŗu naudu par tekošo gadu, skaitās par izstājušamies no Biedrības, piepaturot tiesību tai gadā pēc pienācīgas biedŗu naudas nomaksas no jauna iestāties Biedrībā bez balotēšanas valdes sēdē. Bez tam Biedrības biedŗiem ir tiesība kaut kuŗā laikā paziņot valdei par savu izstāšanos no Biedrības, bet nav tiesības atpakaļ prasīt iemaksātās biedŗu naudas. Tādiem biedŗiem no jauna iestājoties Biedrībā, tiek izlietots noteikums, kuŗš ievietots šā paragrafa sākumā.

§ 13. Biedrības biedŗus, kuŗi savā darbībā kaitē tās interesēm vai arī nodarījuši kaut ko negodīgu, pilna sapulce uz valdes priekšlikumu vai $^1/_{20}$ daļas Biedrības biedŗu pieprasījumu var izslēgt no Biedrības sastāva. Izslēgtie biedŗi var no jauna iestāties Biedrībā tikai ar pilnas sapulces atļauju un ne agrāk par vienu gadu no to izslēgšanas dienas.

III. Biedrības līdzekļi.

§ 14. Biedrības līdzekļi sastādās no

1) vienreizīgām un periodiskām biedŗu iemaksām,
2) ienākumiem no Biedrības kapitāliem un mantām,
3) davinājumiem un pabalstiem, kuŗus dabun no dažādām personām un iestādēm,
4) ieņēmumiem no Biedrības sarīkotiem parakstījumiem, kursiem, priekšnesumiem, lekcijām, vakariem, izrādēm, koncertiem, bazāriem, loterejām, izstādēm, ekskursijām u. t. t.,
5) ienākumiem no Biedrības literāriskiem izdevumiem,
6) ziedojumiem pēc subskripcijas listēm un grāmatiņām, kuŗas šim nolūkam tiek izdotas biedŗiem,
7) atpirkšanās no Jaungada un Lieldienu vizītēm,
8) aizņēmumiem, kuŗus Biedrība noslēdz,
9) maksas par mācīšanu un audzināšanu Biedrības iestādēs un par tās bibliotēku un lasītavu apmeklēšanu, un
10) visādiem citiem likumīgi atļautiem ienākumiem.

§ 15. Rēķinu un darbu vešanas, kā arī pārskatu sastādīšanas, pārvaldības un rīcības kārtību par Biedrībai piederīgiem kapitāliem un citu mantu noteic pilnas sapulces apstiprinātas instrukcijas.

IV. Biedrības pārvalde.

§ 16. Biedrības darīšanas pārzin a) pilnas sapulces, b) valde un c) revīzijas komisija.

A. Pilnas sapulces.

§ 17. Pilnas sapulces sasauc valde un tās ir kārtējas un ārkārtējas.

§ 18. Kārtējas pilnas sapulces tiek sasauktas katru gadu ne vēlāk par marta mēnesi, lai

1) caurlūkotu valdes pārskatu un revīzijas komisijas ziņojumu par pagājušo gadu un budžetu tekošam gadam,
2) ievēlētu Biedrības amata personas un kandidātus uz šiem amatiem,
3) apstiprinātu instrukcijas valdei, revīzijas un citām komisijām un Biedrības iestādēm,
4) izšķirtu sūdzības par valdi un atstādinātu tās locekļus no amata un
5) apspriestu ziņojumus un priekšlikumus, kuŗi attiecās uz Biedrības nolūkiem.

§ 19. Ārkārtējas pilnas sapulces tiek sasauktas pēc vajadzības, lai izspriestu neatliekamas lietas, kuŗas nestāv valdes varā, vai arī caurskatītu sūdzības par valdes rīcību. Tās tiek sasauktas vai nu pēc valdes ieskata vai arī uz revīzijas komisijas vai $^1/_{20}$ daļas Biedrības biedŗu pieprasījumu. Rakstisks likumīgs pieprasījums par ārkārtējas pilnas sapulces sasaukšanu, uzrādot tanī

apspriežamos priekšmetus, tiek izpildīts ne vēlāk par vienu mēnesi no tā saņemšanas dienas. Ja valde laikā to neizpildītu, tad pilnu sapulci sasauc revīzijas komisija.

Piezīme. Pilnās sapulcēs uz valdes priekšlikumu var apspriest arī atsevišķu biedru priekšlikumus, ja viņi šos priekšlikumus iesnieguši valdei trīs nedēļas iepriekš sapulces. Par tādiem priekšlikumiem valde, ja atrod par vajadzīgu, paziņo Biedrības biedriem.

§ 20. Pilnas sapulces tiek uzskatītas par pilntiesīgām neatkarīgi no klātesošo biedru skaita, izņemot sapulces, kuras sasauc izspriest jautājumus par Biedrības pastāvēšanu, kādu jautājumu izspriešanai jābūt klāt vismaz ⅔ daļām no visu pilntiesīgu Biedrības biedru skaita. Ja sapulce nenotiktu tāda biedru skaita neierašanās dēļ, tad to pašu jautājumu izspriešanai ne agrāk par trim nedēļām tiek sasaukta otra sapulce, kuŗa skaitās par pilntiesīgu neatkarīgi no ieradušos biedru skaita.

§ 21. Par pilnu sapulču laiku un vietu, uzrādot apspriežamos priekšmetus, Biedrības biedri tiek izziņoti ar pavēstēm vai ar sludinājumiem laikrakstos vismaz divi nedēļas iepriekš termiņa.

§ 22. Pilnas sapulces atklāj Biedrības priekšnieks, bet tās vada katru reiz no pilntiesīgo biedru skaita sapulcē ievēlēta persona, kuŗa neieņem amatu un revīzijas komisijā.

Piezīme. Sapulces vadonis kā neitrāla persona, izspriežot jautājumus, atturas no balsošanas.

§ 23. Pilnas sapulces lēmumi tiek taisīti ar vienkāršu balsu vairākumu, izņemot jautājumus par goda biedru ievēlēšanu, biedru izslēgšanu no Biedrības sastāva, šo statūtu pārgrozīšanu vai papildināšanu vai Biedrības slēgšanu, kuŗu jautājumu izspriešanai vajadzīgs vismaz ⅔ daļu visu sapulcē klātesošo pilntiesīgo biedru balsu vairākums.

§ 24. Pilnas sapulces protokolu galīgā veidā raksta sekretārs vai viņa vietnieks un to nolasa sapulces beigās, bet kad sapulce to apstiprinājuse, tad to paraksta sapulces vadonis un sekretārs, kā arī sapulcē klātbijušie valdes locekļi un Biedrības biedri.

B. Valde.

§ 25. Valde sastāv no 6 locekļiem, kuŗus pilna sapulce ievēl uz trim gadiem. Valdes locekļi no sava vidus katru gadu ievēl priekšnieku, sekretāru, kasieri un viņu vietniekus un, savstarpēji vienojoties, izdala darbus.

§ 26. Lai nenotiktu vienā reizē visu valdes locekļu izstāšanās, katru gadu no tiem izstājas ⅓ daļa, pirmos divos gados pēc Biedrības dibināšanas pēc lozes, bet pēc tam pēc ievēlēšanas laika. Izstājušos valdes locekļus var no jauna ievēlēt.

§ 27. Valdes locekļu prombūtnes vai izstāšanās gadījumam agrāk par termiņu, līdz kuŗam tie ievēlēti, pilna sapulce ievēl trīs kandidātus uz vienu gadu.

§ 28. Valde sanāk uz priekšnieka aicinājumu, pēc tā personīga ieskata vai uz vismaz ⅓ daļas valdes locekļu pieprasījumu, bet nekādā ziņā retāki par vienu reizi katrās divi nedēļās, pie kam valdes sēdēs ar tās atļauju var piedalīties ar padomdevēja balsi arī visi Biedrības biedri.

Piezīme. Uz valdes sēdēm pēc vajadzības tiek uzaicināti 3. pagrafā minēto komiteju, komisiju un padomju priekšsēdētāji vai priekšsēdētājas, katrs ar lēmējo balss tiesību savas komitejas, komisijas vai padomes lietās.

§ 29. Lai valdes sēde notiktu, tanī, vajag būt klāt ne mazāk par trim locekļiem, to skaitā priekšsēdētājam vai tā biedrim.

§ 30. Valdes lēmumi tiek taisīti ar vienkāršu klātesošo locekļu balsu vairākumu. Ja balsis sadalās līdzīgi, tad priekšsēdētāja balss dod pārsvaru.

§ 31. Valde pārzin visas Biedrības darīšanas un iestādes, ved tās darbus un rēķinus, sastāda par to pārskatus, pārvalda tās mantu, uzrauga § 3 paredzēto komiteju, komisiju un padomju darbību, izpilda visus uzdevumus, kuŗus tai nosaka instrukcijas un pilnu sapulču lēmumi, izmeklē līdzekļus, lai pēc iespējas pilnīgi sasniegtu statūtos noteikto Biedrības nolūku, un aizstāv Biedrību visās viņas atiksmēs uz ārieni ar iestādēm un personām.

C. Revīzijas komisija.

§ 32. Biedrības naudas summu, dokumentu, grāmatu un mantas revīzijai, pārskata un budžeta caurlūkošanai un vispār valdes darbības kontrolei pilna sapulce katru gadu ievēl no pilntiesīgiem biedriem, kuŗi neieņem amatu valdē, revīzijas komisiju, sastāvošu no trim locekļiem un tikpat kandidātiem. Revīzijas komisijas locekļi no sava vidus ievēl priekšsēdētāju un sekretāru.

§ 33. Revīzijas komisija savā darbībā rīkojas pēc pilnas sapulces apstiprinātām instrukcijām.

V. Biedrības lietu pārskats.

§ 34. Pārskata gads skaitās no 1. janvāŗa līdz 31. decembrim. Par katru pagājušu gadu valde sastāda sīku gada pārskatu par Biedrības un viņas iestāžu darbību, personālu un naudas summu un mantas stāvokli, to nodrukā, pie laika izsūta visiem Biedrības biedriem un pēc tam liek priekšā kārtējas pilnas sapulces apspriešanai un apstiprināšanai.

VI. Biedrības slēgšana.

§ 35. Ja Biedrība savu darbību izbeigtu, visa tās manta pēc pilnas sapulces lēmuma tiek izlietota piemērojoties Biedrības nolūkam.

Instrukcija Biržu Izglītības Biedrības Valdei.

§ 1. Valde darbojās uz Biedrības statūtu §§ 25—31 pamata.

§ 2. Valdes pienākumi sekoši:

a. Uzņemt jaunus biedrus, vest biedru sarakstu un izslēgt biedrus, kuŗi nav laikā nolīdzinājuši biedru maksu (§ 10—12);
b. pārvaldīt Biedrības mantu, kā arī pārzināt tās ienākumus un izdevumus un inventāra un kases grāmatas (§ 31);
c. pārbaudīt dāmu komiteju, skolas kurātoriju, dažādu komisiju un iestāžu darbību, pārskatus un budžetus;
d. vest Biedrības rēķinus un tekošas darīšanas, sastādīt pilnām sapulcēm gada pārskatus, budžetus (§ 18), dienas kārtību un apspriežamo priekšlikumu projektus, aizstāvēt Biedrību visās viņas satiksmēs uz ārieni ar iestādēm un personām, reālizēt pilnu sapulču lēmumus un izmeklēt līdzekļus Biedrības nolūku sasniegšanai un
e. deleģēt ar lēmēja balss tiesību vienu valdes locekli uz visām komiteju, komisiju (izņemot revīzijas komisiju) un kurātoriju sēdēm un sapulcēm.

§ 3. Ja izrādītos, ka statūtu §§ 3—4 paredzētas komitejas, komisijas un kurātorijas pārkāpj Biedrības statūtus, pilnu sapulču lēmumus vai savas instrukcijas, tad valde aprobežo vai aptur šo savu palīga organu darbību un līdz lietas izspriešanai pilnā sapulcē pēc iespējas pate izpilda to pienākumus.

§ 4. Priekšnieks, resp. tā vietnieks, sasauc un vada valdes sēdes, reālizē tās lēmumus, kopēji ar sekretāru paraksta no Biedrības izejošus rakstus un pārrauga biedrības, tās nozaŗu un iestāžu darbību.

§ 5. Sekretārs ved Biedrības rakstus un sastāda valdes sēžu un pilnu sapulču protokolus un sīku gada pārskatu par Biedrības darbību, sastāvu, iestādēm, pārvaldi, mantību u. t. t.

§ 6. Kasieris saņem un pārzin visas Biedrībā ienākušas naudas summas un mantas, uz valdes vai pilnas sapulces lēmumu un priekšnieka rīcību izdara vajadzīgas naudas operācijas un maksājumus, ved inventāra un kases grāmatas un biedru sarakstu, katra mēneša sākumā ziņo valdei par kases sastāvu pagājušā mēnesī un katru gadu janvāŗa mēnesī iesniedz valdei pārskatu par Biedrības mantas stāvokli pagājušā gadā. Lielākas naudas summas uzglabājas kreditiestādēs, atstājot pie kasiera tekošām vajadzībām ne vairāk par 100 rbļ.

§ 7. Ievēlētie aktīvie darbinieki Biedrībā var nolikt savus amata pienākumus ne agrāk, kā pirmā vispārīgā sapulcē pēc atteikšanās raksta iesniegšanas, izņemot tikai nopietnus slimības gadījumus.

Instrukcija Biržu Izglītības Biedrības Revīzijas Komisijai.

§ 1. Revīzijas komisija darbojas uz Biedrības statūtu §§ 32—33 pamata.

§ 2. Komisija izdara revīzijas pēc saviem ieskatiem, bet ne mazāk, kā 2 reiz gadā.

§ 3. Izdarot revīziju, vajag būt klāt komisijas priekšsēdētājam un vismaz vienam loceklim.

§ 4. Katrreiz pēc izdarītas revīzijas tiek sastādīts protokols un par tās panākumiem paziņots Biedrības valdei.

§ 5. Ja revidējot atrastas kādas lielākas nepareizības vai nolaidības, kuŗas valde nespēj vai negrib novērst, tad revīzijas komisija rakstiski pieprasa no valdes ārkārtējas pilnas sapulces sasaukšanu un, ja valde to mēneša laikā neizpilda, tad pilnu sapulci sasauc pate revīzijas komisija (§ 19).

§ 6. Revīzijas komisijas pienākumi sekoši:

a. Revidēt Biedrības, dāmu komiteju, dažādu komisiju, skolu kurātoriju, skolu, bnbliotēku, lasītavu un citu Biedrības nozaŗu un iestāžu dokumentus un inventāra, ienākumu un izdevumu grāmatas;
b. pārbaudīt valdes, dažādu komisiju, komiteju un kurātoriju sastādītus gada pārskatus un budžetus;
c. raudzīties, ka visas Biedrības pirktās un Biedrībai dāvātās mantas tiktu ierakstītas inventāra grāmatās, kārtīgi lietotas un glabātas;
d. pakaļlūkot, ka visas naudas summas tiktu izlietotas tikai instrukciju un pilnu sapulču noteiktās robežās, un
e. iesniegt Biedrības valdei katru gadu janvāŗa mēnesī sīku ziņojumu par komisijas darbību un panākumiem pagājušā gadā.

Instrukcija Biržu Izglītības Biedrības Dāmu komitejām.

I. Komiteju mērķis, tiesības un pienākumi.

§ 1. Dāmu komitejas nodibinas uz biedrības statūtu § 3 pamata un, vispār pabalstīdamas Biedrības nolūkus un darbību, rūpējas Biedrības darbības rajonā par izglītības izplatīšanu starp sievietēm un par abejā dzimumu bērnu tikumisku audzināšanu.

§ 2. Augšējā nolūka sasniegšanai katra komiteja vāc materiālus līdzekļus, lai dotu Biedrībai iespēju

1. atvērt, uzturēt un pabalstīt dažādas sieviešu audzināšanas, mācības un amatniecības iestādes;
2. sarīkot sieviešu arodnieciskus kursus un priekšnesumus;
3. sniegt palīdzību mazturīgām skolniecēm;
4. dibināt abeju dzimumu bērniem panzionātus, un
5. uzņemties uzraudzību par tādu bērnu tikumisku audzināšanu, kuŗi, skolu apmeklējot, nedzīvo pie saviem piederīgiem.

§ 3. Katra komiteja var dibināt dažādu darbības nozaŗu pārzināšanai komisijas, kuŗas rīkojas pēc šīs komitejas pilnas sapulces apstiprinātiem noteikumiem.

§ 4. Ikvienai komitejai ir savs zīmogs ar attiecīgu uzrakstu (stat. § 5).

II. Komiteju sastāvs.

§ 5. Komitejas var uzņemt par biedriem tikai Biržu Izglītības Biedrības abeju dzimumu biedrus (stat. §§ 3 un 8).

§ 6. Jaunus biedrus katra komiteja uzņem savā pilnā sapulcē uz 2 komitejas locekļu ieteikšanu un ar ⅔ daļu balsu vairākumu, pie kam, ja kāds vēlas, balsošanai jānotiek aizklāti.

III. Komiteju līdzekļi.

§ 7. Komiteju līdzekļi sastādās no ziedojumiem, izrīkojumu ienākumiem u. t. pr.

§ 8. Par visām komitejā ienākušām summām, kā arī par tās citu mantu tiek vestas sevišķas grāmatas un katru gadu janvāŗa mēnesī tiek iesniegts Biedrības valdei sīks pagājušā gada pārskats ar visām uz komitejas sastāvu un darbību attiecīgām ziņām (§ 31).

§ 9. Visa komitejas manta: nauda, inventārs, grāmatas u. t. t., ir Biržu Izglītības Biedrības īpašums, kuŗa izlietošanu § 2 minētiem nolūkiem noteic dāmu komiteja, saziņā ar Biedrības valdi.

§ 10. Komiteja izlieto naudas summas pēc Biedrības pilnas sapulces apstiprināta gada budžeta. Komitejas lēmumus par izdevumiem, kuŗi nav paredzēti budžetā un nav lielāki par 100 rbļ., apstiprina Biedrības valde, bet lielākiem izdevumiem ārpus budžeta vajadzīga Biedrības pilnas sapulces piekrišana.

IV. Komiteju darbības kārtība.

§ 11. Komitejas pilnas sapulces sasauc komitejas valde un tās ir kārtējas un ārkārtējas.

§ 12. Kārtēja pilna sapulce notiek katru gadu janvāŗa mēnesī, lai

1. caurlūkotu komitejas valdes pārskatu un Biedrības revīzijas komisijas ziņojumu par pagājušo gadu un pārbaudītu budžetu tekošam gadam;
2. apspriestu jautājumus par iesāktā gada darbību un vispār iztirzātu ziņojumus un priekšlikumus, kuŗi attiecas uz komitejas mērķiem, un
3. ievēlētu uz vienu gadu komitejas valdes locekļus: priekšnieci, sekretāru, kasieri, biedrzini, mantzini un viņu vietnieces vai vietniekus.

§ 13. Ārkārtējas pilnas sapulces tiek sasauktas pēc vajadzības, lai izspriestu neatliekamas lietas, kuŗas nestāv valdes varā, vai arī caurskatītu sūdzības par valdes rīcību.

§ 14. Pilna sapulce, ja tās sasaukšanas laiks un dienas kārtība izziņoti ne vēlāk par vienu nedēļu iepriekš sapulces, skaitās par notikušu, neraugoties uz ieradušos biedru skaitu.

§ 15. Kārtējas pilnas sapulces vada katrreiz sapulcē ievēlēta persona, kuŗa neieņem amatu valdē, bet ārkārtējas sapulces vada komitejas priekšniece vai tās vietniece (-nieks).

§ 16. Lēmumus pilnas sapulces pieņem ar vienkāršu balsu vairākumu.

§ 17. Pilnas sapulces izspriež tikai jau komitejas valdē caurskatītus ziņojumus un priekšlikumus.

§ 18. Valdes pienākumi sekoši:

a. vest biedru sarakstu;
b. pārvaldīt komitejas mantu, kā arī pārzināt tās ienākumus un izdevumus un inventāra un kases grāmatas;
c. vest komitejas rēķinus un tekošas darīšanas, sastādīt priekš pilnām sapulcēm gada pārskatus, dienas kārtību un apspriežamo priekšmetu projektus, aizstāvēt komiteju visās satiksmēs ar personām un iestādēm, reālizēt pilnu sapulču lēmumus un izmeklēt līdzekļus komitejas nolūku sasniegšanai, un
d. deleģēt valdes locekli ar lēmēja balss tiesību uz to skolu kurātorijām, kuŗas skolas dabū no komitejas pabalstu.

§ 19. Valdes sēdes ieskatāmas par notikušām, ja tanīs klāt vismaz puse valdes locekļu, to starpā priekšniece vai tās vietniece (-nieks).

Piezīme. Dāmu komitejas sēdēs un sapulcēs ar lēmēja balss tiesību piedalās Biedrības priekšnieks vai tās valdes delegāts.

§ 20. Lēmumus valdes sēdēs pieņem ar vienkāršu balsu vairākumu. Ja balsis sadalās līdzīgi, tad priekšsēdētājas (-ja) balss dod pārsvaru.

§ 21. Visi komitejas valdes un pilnu sapulču lēmumi iesniedzami Biedrības valdes apstiprināšanai.

§ 22. Komitejas darbību revidē Biedrības revīzijas komisija.

§ 23. Komitejas priekšniece vai tās vietniece (-ks) sasauc un vada valdes sēdes, reālizē tās lēmumus, kopēji ar sekretāru paraksta visus no komitejas izejošus rakstus un piedalās ar lēmēja balss tiesību Biedrības valdes sēdēs, kad tanīs tiek apspriesti uz dāmu komiteju attiecīgi jautājumi (§ 28).

§ 24. Sekretārs ved komitejas rakstus un sastāda valdes un pilnu sapulču protokolus un sīku gada pārskatu par komitejas darbību, sastāvu, pārvaldi, mantību u. t. pr.

§ 25. Kasieris saņem un pārzin visas komitejā ienākušās naudas summas, uz valdes vai pilnas sapulces lēmumu un priekšnieces rīcību izdara vajadzīgās naudas operācijas un maksājumus, ved kases grāmatu, katra mēneša sākumā ziņo valdei par kases sastāvu pagājušā mēnesī un katru gadu janvāŗa mēnesī iesniedz valdei pārskatu par komitejas naudas summām. Lielākas naudas summas uzglabājas kreditiestādēs vai krāj-aizdevu kasēs, atstājot pie kasieŗa tekošām vajadzībām ne vairāk par 50 rubļiem.

§ 26. Biedrzine ved biedru sarakstu līdz ar attiecīgām adresēm.

§ 27. Mantzine pārzin komitejas mantu, ved inventāra grāmatu un janvāŗa mēnesī iesniedz valdei pārskatu par komitejas mantas stāvokli pagājušā gadā.

V. Komiteju slēgšana.

§ 28. Ja komiteja pārkāpj Biedrības statūtus, pilnu sapulču lēmumus vai šo instrukciju, tad Biedrības valde vagaidām līdz lietas izspriešanai pilnā sapulcē aprobežo vai aptur komiteju darbību.

§ 29. Komiteju var slēgt vienīgi uz Biedrības pilnas sapulces lēmumu, ja Biedrības valde arī jau taisījuse spriedumu par tās slēgšanu, pie kam Biedrības pilna sapulce nosaka, kuŗam komitejas nolūkam izlietojama tās manta.

Instrukcija Biržu Izglītības Biedrības Skolu Kurātorijām.

§ 1. Katrai Biedrības skolai ir sava kurātorija, kuŗas uzdevums ir to pārzināt, rūpēties par tās labierīcību un sniegt tās skolēniem materiālu palīdzību.

§ 2. Kurātorija sastāv no Biedrības priekšnieka vai tās valdes delegāta, dāmu komitejas priekšnieces vai tās valdes delegāta, skolas priekšnieka (-ces) un 5 pilnā sapulcē uz vienu gadu ievēlētiem locekļiem, kuŗi no sava vidus ievēl priekšnieku, sekretāru un to vietniekus.

P i e z ī m e. Ja kādu skolu pabalsta vairākas dāmu komitejas, tad katra no tām deleģē uz šīs skolas kurātoriju savu valdes locekli.

§ 3. Kurātorijas sēdes skaitās par notikušām, ja tanīs klāt vismaz puse kurātorijas locekļu, to starpā arī priekšnieks (-ce) vai tā vietnieks (-ce).

§ 4. Lēmumus kurātorijas sēdēs taisa ar vienkāršu balsu vairākumu, pie kam, ja balsis sadalās līdzīgi, priekšnieka balss dod pārsvaru.

§ 5. Kurātorijas lēmumi iesniedzami Biedrības valdes apstiprināšanai.

§ 6. Kurātorijas darbību revidē Biedrības revīzijas komisija.

§ 7. Katru gadu janvāŗa mēnesī kurātorija iesniedz valdei sīku pagājušā gada pārskatu ar visām uz kurātorijas un skolas sastāvu un darbību attiecīgām ziņām.

§ 8. Kurātorijas pienākumi sekoši: a) pārzināt skolas īpašumu un tās saimniecību b) izmeklēt līdzekļus skolas uzzelšanai; c) pilnas sapulces apstiprināta budžeta robežās iegādāt vajadzīgos skolas piederumus un izdarīt nepieciešamos skolas ēkas remontus; d) sniegt mazturīgiem skolēniem materiālu pabalstu; e) caurskatīt un apstiprināt paidagōģiskās padomes lēmumus, un revidēt skolu.

P i e z ī m e. Tos paidagōģiskās padomes lēmumus, kuŗi attiecas uz skolas iekšējo iekārtu un nav saistīti ar materiāliem izdevumiem vai zaudējumiem, kurātorija pate apstiprina vai atraida, par tiem tikai paziņojot valdei, turpretim tos padomes lēmumus, kuŗi prasa no Biedrības vai skolēniem materiālus izdevumus, kurātorija ar savu atziņu nodod valdes izšķiršanai.

§ 9. Skolas dienastā atrodošos amata personu pieņemšana un atlaišana, skolas revidenta ievēlēšana un visu svarīgāku jautājumu izspriešana, kuŗi nav paredzēti šinī instrukcijā, piekrīt valdes un kurātorijas kopēju sēžu izšķiršanai, pie kam šīs sēdes vada Biedrības priekšnieks un tās uzskatāmas par notikušām, ja tanīs klāt likumīgais valdes sastāvs (§ 29).

P i e z ī m e. Skolas revīzijai zinātniskā un paidagōģiskā ziņā valdes un kurātorijas locekļi vai nu no sava vidus vai vispār no biedru skaita ievēl sevišķu skolas revidentu, piešķiŗot tam tiesību piedalīties kurātorijas sēdēs ar lēmēja balsi.

§ 10. Priekšnieks (-ce) resp. tā vietnieks (-ce) sasauc un vada kurātorijas sēdes, reālizē tās lēmumus, kopēji ar sekretāru paraksta no kurātorijas izejošos rakstus, pārrauga skolu un ar lēmēja balsi piedalās Biedrības valdes sēdēs, kad tanīs tiek apspriesti uz kurātoriju un skolu attiecīgi jautājumi (§ 28).

§ 11. Sekretārs ved kurātorijas rakstus un sastāda tās sēžu protokolus un sīku gada pārskatu par kurātorijas darbību, sastāvu u. t. pr.

§ 12. Revidents revidē skolu vismaz vienu reizi pusgadā, pie kam tam jāaizsargas traucēt mācības gaitu, taisīt skolotājiem piezīmes bērnu klātbūtnē un vispār kādas pavēles, bet par revīzijas panākumiem jāpaziņo kurātorijai. Skolu apmeklējot, revidents piegriež vērību tam, kā tiek izpildīti skolas statūti, instrukcija un programma; kādī tiek lietoti mācības līdzekļi, grāmatas un metodes; kādas grāmatas ir bibliotēkā, kā tās tiek izsniegtas skolēniem lasīšanai un kā tiek šī lasīšana vadīta; cik savam uzdevumam noderīgs skolas personāls, kā skolotāji pārvalda pasniedzamos priekšmetus un kā tie izpilda savus pienākumus; kādas ir skolēnu sekmes; vai nav liels % nepietiekoši sagatavotu bērnu un ja ir, tad aiz kāda iemesla; vai mācības priekšmeti un rakstu darbi pēc grūtuma vienlīdzīgi iedalīti pēc nedēļas dienām; kā tiek vesti un izlaboti rakstu darbi; kāds skolas sanitārais stāvoklis; kāda kopdzīves iekārta; kādas skolotāju un skolēnu savstarpējās attiecības; kāds skolotāju audzinošs iespaids; kas tiek darīts, lai bērnus ne tikai mācītu, bet arī audzinātu; kāds sakars starp skolu un bērnu ģimenēm; kā skola rūpējas par tiem skolēniem, kuŗi nemitinas skolas kopdzīvē u. t. t.

§ 13. Ja kurātorija pārkāpj Biedrības statūtus, pilnu sapulču lēmumus vai šo instrukciju, tad valde aptur kurātorijas darbību un līdz lietas izspriešanai pilnā sapulcē pate izpilda tās pienākumus. Tāpat, ja aiz kādiem iemesliem kurātorijas darbība tiktu pārtraukta, tad Biedrības valde pagaidām stājas tās vietā.

Instrukcija Biržu Izglītības Biedrības Skolu Personālam.

§ 1. Katras Biedrības skolas tuvākā pārziņa un vadība tiek uzticēta skolas priekšniekam (-cei) kopīgi ar paidagōģisko padomi.

§ 2. Paidagōģiskā padome sastāv no skolas priekšnieka (-ces), visiem skolotājiem (-jām), audzinātājiem (-jām) un mācītājiem, kuŗi uzņēmušies vadīt ticības mācību.

§ 3. Par paidagōģiskās padomes priekšsēdētāju ir skolas priekšnieks (-ce) vai tā vietas izpildītājs (-ja) un par tās sekretāru persona, kuŗu padomes locekļi ievēl no sava vidus.

§ 4. Padomes sēdes mācības laikā notiek ne retāk par reizi divās nedēļās un skaitās par notikušām, ja tanīs klāt ⅔ padomes locekļu, to skaitā arī priekšsēdētājs.

Piezīme. Padomes sēdēs ar padomdevēja balsi piedalās arī Biedrības un kurātorijas priekšnieki resp. to vietnieki un skolas revidents.

§ 5. Padomes lēmumi tiek pieņemti ar vienkāršu balsu vairākumu, ierakstīti protokolu grāmatā, parakstīti no klātesošiem locekļiem un nodoti kurātorijas caurskatīšanai un apstiprināšanai.

§ 6. Padomei un katram tās loceklim jāpadodas skolas statūtiem, šai instrukcijai, kurātorijas rīcībai un mācības valdes noteikumiem.

§ 7. Paidagōģiskās padomes pienākumi sekoši: a) skolēnu uzņemšana, pārcelšana no vienas klases uz otru, izslēgšana no skolas un to sekmju un uzvešanās apspriešana; b) līdzekļu izmeklēšana skolas dzīvē pamanīto ļaunumu novēršanai un pareizas bērnu miesas un gara spēku attīstības veicināšanai; c) skolas grāmatu un mācības līdzekļu izvēle; d) skolēniem bibliotēkas grāmatu izsniegšana lasīšanai; e) skolēniem liecību un attestātu izdošana; f) mācības priekšmetu izdalīšana starp skolotājiem un mācības stundu plāna sastādīšana; g) uzraudzības un dežuru iedalīšana starp skolotājiem un skolēniem; h) skolēnu kopdzīves, saimniecības un audzināšanas iekārta; i) skolēnu atsvabināšana no skolas naudas kurātorijas noteiktā skaitā, un vispār tādu jautājumu iztirzāšana, kuŗi attiecas uz skolēnu mācīšanu, audzināšanu, skolas iekārtu, uzraudzību un vadību.

§ 8. Skolas priekšnieks (-ce) a) pārzin visu skolas īpašumu, mācības gaitu un kopdzīves iekārtu; b) uzrauga, ka skolā tiktu ieturēta ievestā kārtība, ka skolēni kārtīgi apmeklētu skolu un pietiekoši sagatavotu uzdotās mācības, noteiktos termiņos iesniegtu rakstu darbus un pieklājīgi uzvestos skolā un ārpus tās, ka mācības stundas sāktos un beigtos laikā, ka tiktu piegriezta nopietna vērība mācībās pakaļpalikušo skolēnu sagatavošanai, ka skolā un tās kopdzīvē netiktu pārkāpti higiēniski prasījumi; c) noklausas skolotāju pasniedzamās mācības stundās un uzlūko, ka rakstu darbi tiktu sistēmatiski vesti un kārtīgi izlazoti; d) stājas sakarā ar skolēnu vecākiem un aizbildņiem dēļ bērnu audzināšanas un uzraudzības ārpus skolas; e) sasauc un vada paidagōģiskās padomes sēdes, uzstāda tām dienas kārtību, savā un padomes vārdā stājas sakarā ar kurātoriju un kopēji ar sekretāru paraksta visus no padomes izejošus rakstus; f) pret kvītēm saņem skolas naudu un to nodod Biedrības kasierim vai noteiktā kreditiestādē (resp. krāj-aizdevu kasē); g) padomes vai kurātorijas uzdevumā izdara vajadzīgos iepirkumus, katru mēnesi paziņojot padomei par viņa priekš skolas saņemtām un izdotām naudas summām; h) ved skolas inventāra un ienākumu un izdevumu grāmatas; i) caurskata skolas bibliotēku katalogus un skolēnu kopdzīves ienākumu un izdevumu grāmatas; k) un katru gadu janvāŗa mēnesi iesniedz padomē caurskatīšanai un pieņemšanai sīku pagājuša gada pārskatu ar visām uz skolu attiecīgām ziņām.

§ 9. Lai sīkāk iepazītos ar atsevišķu skolēnu spējām, centieniem, raksturu un darītu uz tiem lielāku audzinošu iespaidu, paidagōģiskā padome no sava vidus katrai klasei ievēl klases skolotāju
kuŗš stājas ar savas klases skolēniem tuvākā satiksmē un sniedz par tiem sīkākas ziņas paidagōģiskai padomei.

§ 10. Paidagōģiskā padome vienam skolotājam nodod skolēnu kopdzīves saimniecības vadību, otram bibliotēku un grāmatu izsniegšanu skolēniem, trešam mācības līdzekļu pārzināšanu u. t. t., cenšoties visus darbus starp skolas personālu iedalīt vienlīdzīgi.

§ 11. Starp skolotājiem, izņemot skolas priekšnieku (-ci), tiek iedalītas ikdienējas dežūras, pie kam dežūris nekādā ziņā nedrīkst atstāt skolu, nenodevis dežūru citam skolotājam.

§ 12. Dežūris a) uzskata, ka kopdzīvē bērni laikā uzceltos un apgultos, nomazgātos, apģērbtos, noturētu parastās lūgšanas, ievestā kārtā palaistu ēdamās reizes, noteiktā laikā ietu rotaļāties, pastaigāties u. t. t.; b) lūkojas, ka bērni kārtīgi ierastos klasēs; c) rūpējas par kārtību mācības starpbrīžos; d) izmeklē skolēnu savstarpējās sūdzības; un e) uzrauga, ka skolēni kārtīgi dežūrētu klasēs, guļāmistabās, virtuvē un ēdamistabā.

§ 13. Kārtības uzturēšanas un bērnu labošanas nolūkam atļauti sekoši līdzekļi: a) draudzīgs padoms, b) nopietns aizrādījums un brīdinājums, c) piekodinājums, d) rājiens, e) pārsēdināšana no vienas vietas uz otru, f) klasē atstāšana pēc mācībām, g) uzvedības atzīmes pamazināšana ar attiecīgu uzrakstu skolas liecībā, h) paziņošana vecākiem, i) rājiens caur skolas priekšnieku citu skolotāju klātbūtnē, k) brīdinājums caur kurātorijas priekšnieku, un l) izslēgšana no skolas.

§ 14. Uzliekot to vai citu sodu, skolotājam jābūt taisnam, žēlsirdīgam, visai apdomīgam un jāsargās skolēnus sodīt uztrauktā vai uzbudinātā gara stāvoklī. Miesas sodi, rupji izteicieni, ļauni vārdi un viss tas, kas pazemina bērnu cilvēcisko cienību, nevar noderēt kā skolēnu labošanas un audzināšanas līdzeklis, un tāpēc tie nav pielaižami.

§ 15. Skolas priekšnieka un skolotāju pienākums ir visus spēkus ziedot savam amatam un pilnīgi nodoties tikai viņiem uzticētās skolas darbiem.

§ 16. Ikvienam skolotājam rūpīgi jāsagatavojas uz katru mācības stundu un uzticības, darbmīlestības, kārtības un vispār savu pienākumu izpildīšanas ziņā jābūt skolēniem par paraugu. Tāpat arī savā privātā dzīvē skolotājam jābūt par labas uzvedības un atturības piemēru.

§ 17. Sevišķu vērību skolotāji piegriež vājākiem, zinībās un attīstībā pakaļpalikušiem skolēniem un pēc iespējas savrūp palīdz tiem piesavināties skolā caurņemamo mācības vielu.

§ 18. Katra klasē tiek vests sevišķs žurnāls, kurā skolotāji ieraksta ikvienā stundā izņemto mācības vielu un iztrūkstošo skolēnu vārdus.

§ 19. Skolas revīziju zinātniskā un paidagōģiskā ziņā izdara a) no Valdības puses skolu inspekciju un b) no Biedrības puses valdes un kurātorijas ievēlēts revidents. Saimnieciskā ziņā skolu revidē Biedrības revīzijas komisija. Bez tam vēl skolu apmeklē Biedrības un kurātorijas priekšnieki resp. to vietnieki. Visas citas personas skolu un mācības stundas var apciemot tikai ar kurātorijas atļauju.

Latvju tauta, tāpat kā visas citas godīgas tautas, dzīvo cieši kopā savā no neatminamiem laikiem ieņemtā zemē. Bet ir viena pa visu pasauli izkaisīta tauta, kuŗa pastāvīgi klejo no vienas vietas uz otru. Nav zemes stūrīša, kur neieklīstu tās dēli un meitas. Šī tauta nav nevienā zemē apmierināta ne ar kādu brīvību, ne ar kādu kārtību, ne ar kādu likumību. Tā visur rada neapmierinātību, jukas, revolūciju, anarchiju. Turēdama savās ķetnās 64% pasaules zelta un 85% pasaules preses, mūžīgā klejotāja tauta izplatīja visā pasaulē ieskatu, ka agrākā Krievija bija vērdzības un nekrievu tautu vajāšanas zeme. Es esmu ceļojis daudzās zemēs, nācis sakarā ar daudzām saimniektautām dažādās valstīs un no saviem personīgiem piedzīvojumiem un pieredzējumiem esmu spiests apgalvot gluži pretējo: nevienā valstī neviena saimniektauta nedeva cittautiešiem tik lielu brīvību kā cāriskā Krievijā krievu tauta. To pierāda arī Biržu izglītības biedrības darbība, statūti un instrukcijas. Tīri latviskam tautas darbam valdība nelika ceļā nekādus šķēršļus. Valdemārs, Auseklis, Kronvalds, Kaudzīši un citi izcilie tautas atmodas darbinieki arī par to nesūdzās.

Krievija bija stingri tiesiska valsts. Neviens par velti necieta. Tad varēja ne tikai brīvi strādāt mūsu tautas interesēs, bet arī lietišķi kritizēt valdības, ministru un pat cāra ģimenes locekļu darbību. Par patiesības paušanu valdība nevienu neķibelēja. Tad nebija diviem draugiem sastopoties, vērīgi jāapskatās uz visām pusēm, vai tuvumā nav kāda trešā persona, lai viens otram kaut ko iečukstētu ausī, kā tagad tas notiek Krievijā un arī citās zemēs, kuŗu valdības sapinušās minētās pasaules klaidoņu tautas tīklos. Vainīga bija ne krievu, bet pasaules vazaņķu tauta. Tā atrada arī starp latvjiem Antiņus savu internacionālo un citu indīgo ideju paušanai. Šie Antiņi strādāja pretīm latvju izglītības biedrībām un to paustajam latviskam nacionālismam. Visus nekrietnos darbus Krievijā pastrādāja nevis atklātais ķeizariskais absolūtisms, bet slepenais brīvmūrnieciskais spēks, kuŗa ieroči bija žīdietība, sociāldēmokratija un bohēma. Par nožēlošanu, tolaik nežīdu tautas (-goji) vēl maz zināja par brīvmūrniecības un Ciones gudro padomes slepeno goju tautu pakļaušanas darbu žīdu dibināmai Mesijas vispasaules valstij.

17. Pirmās latvju lauku vidusskolas nodibināšana.

Pavadīdams 1908. g. vasaru sava tēva mājās, Grašu Puteņos, un karsti vēlēdamies atvērt pirmo latvju vidusskolu savā dzimtenē, es atdūŗos uz diviem materiālas dabas šķēršļiem: trūka telpu sko-

las novietošanai un naudas tās ierīkošanai un uzturēšanai. Tomer biju cieši apņēmies pārvarēt abus šķēršļus. Tā ka tolaik sabiedriskā dzīve vēl snauda bērnautos, tad uz laukiem nevarēja atrast skolai nekādu citu telpu, kā tikai zemnieku dzīvojamās mājas. Pēc cītīgas taujāšanas un braukāšanas plašākā apkārtnē, pēdīgi sameklēju savam tīkotam nolūkam ciknecik noderīgas telpas Sarkaņu pagasta Sprīzdanu mājās, kuŗas atradās 3 km no Madonas stacijas un 25 km no Puteņiem. Sprīzdanu saimnieks bija uzcēlis, bet naudas trūkuma dēļ nepabeidzis prāvu divstāvīgu dzīvojamo ēku. 3. 6. 08. es to noīrēju skolas vajadzībām uz savu vārdu un īres lielāko daļu samaksāju uz priekšu steidzīgai jaunceltnes pabeigšanai. Nepieciešamo naudu skolas iekārtai arī es sagādāju: daļu ziedoju pats, daļu ziedoja citi un Latviešu izglītības biedrība aizdeva 400 rubļu.

Tā tad pirmās latvju lauku vidusskolas atvēršanai mans galvenais un visspēcīgākais sabiedrotais bija iegūtā sabiedrības uzticība. Bet ļaužu uzticību es ieguvu ar to, ka maniem vārdiem vienmēr blakus gāja mani darbi. Ko es paudu, to arī es tūdaļ uz vietas pildīju,. Ja es vienu otru savu spraustо mērķi esmu sasniedzis, tad par to man visvairāk jāpateicas šim savam varenam sabiedrotam, kuŗš mani nekad nav atstājis vai piekrāpis. Varu arī šoreiz droši teikt, ka īstā Sprīzdanu proģimnazijas nodibinātāja, uzturētāja un vēlākās Madonas ģimnazijas izveidotāja bija man sabiedrības dāvātā uzticība.

Nodrošinājies ar telpu īres līgumu proģimnazijas novietošanai, es uzaicināju savus domu biedrus un savu centienu balstītājus uz Latviešu izglītības biedrības Biržu nodaļas dibinātāju sapulci, kuŗa notika 1908. g. 3. augustā Madonas miertiesas sēžu zālē. Dibinātāju sapulce pārņēma manu noslēgto īres līgumu un nolēma tai pašā rudenī atvērt Sprīzdanos sieviešu proģimnaziju. Kad es biju izstrādājis sieviešu proģimnazijas programmu un izdabūjis no Skolu valdes tās apstiprināšanu un atļauju šīs mācības iestādes atvēršanai, tad, pēc galīgas jaunceltnes darbu nobeigšanas, visa nepieciešama skolas un kopdzīves (internāta) inventāra iegādāšanas un novietošanas, 46 skolnieču uzņemšanas 3 apakšējās klasēs un 3 skolotāju ierašanās, 1908. g. 15. septembrī Latviešu izglītības biedrības Biržu nodaļa atvēra Sprīzdanos 4 klasīgu sieviešu proģimnaziju ar nodomu to pakāpenīgi pārvērst par 8 klasīgu ģimnaziju. Trešajā gadā ar Rīgas mācības apgabala kurātora atļauju tā pārvērtās par 5 klasīgu meiteņu skolu ar 5 klasīgu sieviešu kroņa proģimnaziju programmu, papildinot to ar latviešu valodas, lauksaimniecības, mājturības, paidagōģikas, higiēnas un atturības mācībām. Tāpat arī katru turpmāko gadu tika atvērta sekojošā augstākā klase ar kroņa ģimnazijas attiecīgās klases programmu. Kad bija atvērtas 7 klases, tad skolu valde piešķīra tai visas kroņa sieviešu ģimnaziju tiesības. Tā bija pirmā tīri latviska sieviešu ģimnazija, jo biedrība uzņēma savās skolās tikai savu biedru bērnus.

Sprīzdanos atvēra 4 klasīgu proģimnaziju un vēlāk uz vēl pavisam mazo Madonas miestiņu pārnākušā 8 klasīgā sieviešu ģimna-

zija bija pirmā un vienīgā vidusskola uz laukiem ne tikai Latvijā, bet arī visā plašajā Krievijā. Tāpat arī biedrības 1911. g. atvērtā un uzturētā 5 klasīgā zēnu proreālskola sākumā mitinājās Sprīzdanos uz Madonu pārnākušās meiteņu skolas telpās un tikai vēlāk pārcēlās uz Madonu. Iekškrievijas laikraksti ļoti atzinīgi atsaucās

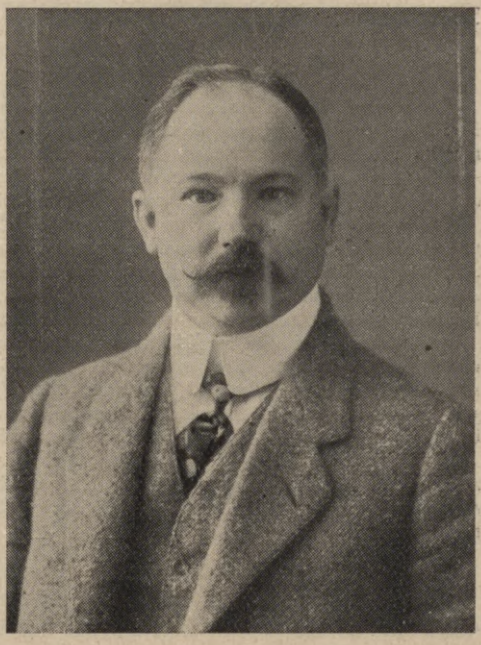

Autors kā pirmās lauku vidusskolas nodibinātājs Latvijā un visā Krievijā 1908. g.

par šām latvju laucinieku vidusskolām un nostādīja tās par dzīvu paraugu krievu zemniekiem un krievu sādžām.

Abu skolu uzdevums bija sagatavot pēc izglītības alkstošo lauku jaunatni lauku dzīvei, aizturot to no saplūšanas pilsētā un aizsargājot to no pilsētas tikumiski bojājošā iespaida. Tā ka skolās un kopdzīvēs visus darbus pastrādāja paši bērni, kuŗi skolotāju uzraudzībā vadīja arī visu skolas saimniecību, tad skolēniem bija jāmaksā par uzturu 60 rubļu un par mācību 20—60 rubļu, t. i. tikai 80—120 rubļu gadā, pie kam dažus nabadzīgākos bērnus uzturēja un skoloja par brīvu. Tādējādi bērnu audzināšana un skološana uz laukiem bija ne tikai labāka, bet arī par 200—300 r. lētāka. Tas deva iespēju pat mazturīgiem bērniem iegūt vidusizglītību.

Liels atvieglojums bija tas, ka 30 r. pansijas naudas vietā varēja pusgadā par dzīvokli, apsildīšanu un apgaismošanu maksāt 5 r. un uzturam noteiktā laikā piegādāt 115 mārciņas maizes, 20 m. gaļas, 21 m. sviesta, 5 m. baltpiena, 10 m. putraimu, 10 m. zirņu, 1 pūru kartupeļu, 1 spaini kāpostu, 1 stopu krējuma un 3 r. 84 k. par saldpienu, kafeju un cukuru. Tāds nododamo barības vielu sastāvs bija sākumā. Vēlāk šad un tad pilna biedru resp. bērnu vecāku sapulce grozīja to vienā vai otrā ziņā. Tā tad pansija bija no-

stādīta uz kooperātīviem pamatiem. Medicīniskas izmeklēšanas, baku potēšanas un ārstēšanas izdevumus biedrība sedza ar saviem līdzekļiem.

Zemās mācības naudas un mazturīgo brīvmācīšanas dēļ biedrībai nācās piemaksāt abu skolu uzturēšanai ap 2.000 rbļ. gadā. Šo iztrūkumu viņa sedza ar ienākumiem no biedru maksām, ziedojumiem un izrīkojumiem.

No Biržiem.

Latv. Izgl. Biedrības Biržu Nodaļa atvēra šoruden Latvijā un visā plašā Krievijā uz laukiem pirmo sieviešu progimnaziju. Šo mācības iestādi nodomāts pamazām izveidot par vidusskolu, kuŗa būtu piemērota laucinieku vajadzībām un pieietama arī mazturīgu laužu bērniem. Pirmais mācības pusgads bija progimnazijas dibinātājiem sevišķi grūts, jo tanī nācās ne tikai iekārtot visu skolas iekšējo gaitu, bet arī segt ap 1500 rubļu ārkārtīgu izdevumu, kas cēlās pārbūvējot noīrētās telpas un iegādājot nepieciešamos skolas piederumus. Pateicoties biedru un citu izglītības draugu nenogurstošai darbībai un devīgiem ziedojumiem, tagad šie grūtumi jau pa lielākai daļai pārvarēti, tā ka skola staigā jau pilnīgi labierīkotas mācības iestādes gaitu. Bet vissvarīgākais skolas panākums ir tas, ka pēdējā iemantojuse savu audzēkņu mīlestību, to vecāku uzticību un pat tāļākās apkārtnes iedzīvotāju labvēlību, uz ko tā arī dibina savu izredzi nākotnē. Protams, ka Nodaļai stāv vēl priekšā daudz rūpju, kamēr tā no šā mazā pasākuma izaudzēs tādu mācības iestādi, kuŗa spēs pilnīgi apmierināt vietējo iedzīvotāju izglītības prasības.

Nākošā pusgadā varēs vēl visās trīs klasēs iestāties jaunas skolnieces, kuŗām uzņemšanas eksāmeni nolikti uz 7. janvāri. Mācības skolā sāksies 8. janvārī. Skolas naudas jāmaksā I. un II. klasē 15 rubļu, bet III. klasē 20 rubļu par pusgadu.

«Dzimt. Vēstn.» 1908. g. num. 301.

Skaidri redzams, ka lētuma ziņā, izglītības biedrības skolas noteikti atšķīras no privātām mācības iestādēm, kuŗām allaž bija peļņas nolūks. Tāpat tās spilgti atšķiras no privātām vidusskolām ar savu vientautisko skolēnu sastāvu un modru latvju garu. Pat tanīs gadījumos, kad privāto skolu uzturētāji bija latvji, šīs mācības iestādes bija vistautiskas. Privātās vidusskolās uzņēma bez izšķirības visu tautību bērnus, sevišķi žīdus, no kuŗiem tikai zināms procents varēja iestāties kroņa vidusskolā. Šis bija viens no galveniem iemesliem, kāpēc es gribēju, lai kroņa vidusskolās neiekļuvušie latvju bērni mācās nevis privātās, bet latvju izglītības biedrību skolās. Mācīšanās kopā ar žīdu un citu tautību bērniem ieaudzināja latvju jaunatnei nevis nacionālismu, bet internacionālismu. Līdz ar to latvju uzturamās privātās vidusskolas visvairāk potēja mūsu jaunatnei sociālismu, ateismu un citus līdzīgus «ismus». Bieži vien raibais skolnieku sastāvs līdzēja izdzīt no latvjiem tautas vienības apziņu. Taisni tas ir tieši internacionalisma uzdevums. Lūk, kāpēc starp mani un Rīgas latvju privāto vidusskolu uzturētājiem radās dziļa plaisa.

Biržu izglītības Biedrības skolas. Pēdējā laikā svarīgākais notikums vietējā dzīvē ir tas, ka Biržu Izglītības Biedrības uzturamai 8-kl. meiteņu skolai šogad pēc vairākkārtīgām un vispusīgām skolu valdes revizijām Rīgas mācības apgabala kurātors piešķīra pilnas kroņa sieviešu ģimnāziju tiesību, t. i. piesprieda kroņa sieviešu ģimnāziju tiesības ne tikai šās mācības iestādes skolnie-

cēm, bet arī tās skolotājām un skolotājiem, caur ko pēdējo stāvoklis tiek nodrošināts ar visām kroņa dienesta un pensijas tiesībām. Labvēlīgais revizijas iznākums līdz ar pilnu tiesību piešķiršanu sieviešu ģimnāzijai atstāja ļoti iepriecinošu iespaidu tiklab uz skolniecēm, bērnu vecākiem un Izglītības Biedrības darbiniekiem, kā arī uz visu vietējo sabiedrību, kuŗu līdz šim bija grūti pārliecināt par šādas mācības iestādes pastāvēšanas iespējamību uz laukiem. Līdz ar to augstākās skolu valdes kompetentā atziņa pierādīja, ka Biržu sieviešu ģimnāzijā mācīšana un audzināšana nav nostādīta sliktāk, nekā pilsētu sieviešu ģimnāzijās. Jāatzīst pat, ka audzināšanas un parocības ziņā Biržu sieviešu ģimnāzijai ir lielas priekšrocības, salīdzinot ar attiecīgām pilsētas vidus skolām, un proti: zema skolas nauda (30—40 rbļ. gadā), lēts uzturs (60 rbļ. gadā), bezmaksas palīdzība visos mācības priekšmetos, ļoti mazs procents uz otru gadu vienā klasē atstājamo skolnieču, viegla satiksme, pastāvīga sakaru uzturēšana ar ģimeni un tuvāko dzimteni, pilnīga aizsardzība no pilsētas kaitīgiem iespaidiem un no bērnu pavedināšanas uz neceļiem, praktiska sagatavošana lauku dzīvei, veselīga miesas un gara spēku attīstība svaigā lauku gaisā un brīvā dabā, kā arī vietējās sabiedrības prasību ievērošana un skolas pabalstītāju un bērnu vecāku kontrole par tās iekārtu un saimniecību — ir tie pamati, uz kuŗiem Biržu Izglītības Biedrība dibina laucinieku jauno paaudžu vidus vidus izglītību. Viss tas runā nepārprotamu valodu par to, ka šai pirmajai un vienīgai Latvijas lauku sieviešu ģimnāzijai ir ļoti liela praktiska nozīme Vidzemes malienas kultūrālās attīstības gaitā. Ar sevišķu gandarījumu jāmin, ka ģimnāzija savu grūtāko laikmetu jau pārdzīvojusi, šogad pirmoreiz izlaidīs VII. klasi nobeigušās audzeknes dzīvē un ar 1913./14. mācības gada sākumu atvērs VIII. jeb tā saucāmo pedagoģisko klasi.

Gluži tāda pat nozīme, kā sieviešu ģimnāzijai, paredzama arī Biržu Izglītības Biedrības uzturamai 5-kl. vīriešu proreālskolai, kuŗa uz rudeni atvērs jau IV. klasi. Nav jāšaubās, ka arī šai mācības iestādei, kad būs atvērtas visas klases, tiks piešķirtas pienācīgas tiesības, jo Izglītības Biedrība nežēlo pūliņu un materiālo līdzekļu, lai to nostādītu uz vajadzīgo augstumu.

Tā kā pašai biedrībai nav telpu, tad tā priekš abām skolām noīrējusi 6 mājas. Tik daudz telpu vajadzīgs tamdēļ, ka pie abām skolām ierīkotas skolēnu kopdzīves un vajadzīgi dzīvokļi priekš 15 skolotājiem un skolotājām. Lai zinātu, cik vēl vajadzīgs noīrēt telpu nākamam mācības gadam, tad ļoti vēlams, ka skolnieces priekš iestāšanās visās 8 ģimnāzijas klasēs un skolnieki priekš iestāšanās 4 proreālskolas klasēs ierastos uz eksāmeniem jau pavasarī, jo rudenī varēs uzņemt vienīgi tikdauz skolēnu, cik būs skolās un kopdzīvēs brīvu telpu. Uzņemšanas eksāmeni abās skolās nolikti uz 17., 18. un 21. maiju, pulksten 10 rītā. Uz šo apstākli darām uzmanīgus sevišķi bērnu vecākus un skolotājus, kuŗi sagatavo skolēnus priekš iestāšanās Biržu Izglītības Biedrības uzturamās vidus skolās.

«Latvija» 30. IV. 13.

No Biržiem. Rīgas mācības apgabala kurātorijas padome nupat atļāvuse Biržu Izglītības Biedrības sieviešu ģimnāzijai atvērt 8. jeb pedagoģisko klasi ar speciālpriekšmetiem matēmatikā, vēsturē un ģeografijā. Tā kā Biržu sieviešu ģimnaziju šogad nobeidza tikai 11 audzeknes, tad tās pedagoģiskā klasē varēs uzņemt vēl arī dažu citu ģimnaziju absolventes. Atverot visas 8 klases, ģimnazijā nodarbosies 14 pastāvīgi mācības spēki. Piemērojoties laucinieku trūcīgiem apstākļiem, arī turpmāk skolas un pansijas nauda nolikta visai zema: katrai skolniecei par mācību, uzturu un dzīvokli ar apsildīšanu, apgaismošanu un apkalpošanu jāmaksā tikai 50—70 rbļ. pusgadā vai arī jāmaksā 15—35 rbļ. skolas naudas un uzturam jāpiegādā bērnu vecāku sapulces noteiktais ēdamvielu vairums. Kopdzīves iekārta nodibināta uz kooperātīviem pamatiem un padota bērnu vecāku kontrolei. Lētums dod iespēju ģimnaziju apmeklēt arī mazturīgu ļaužu bērniem.

Ar nākošā mācības gada sākumu Biržu Izglītības biedrība savu vīriešu proleālskolu pārvietos no Sprīzdaniem uz Biržiem, kur skolai noīrētas daudz ērtākas telpas un būs daudz parocīgāka satiksme. Uz rudeni skolā būs atvērtas jau 4 apakšējās klases, kuŗās strādās 5 skolotāji. Lai zēniem atvieglinātu

pāreju arī uz ģimnaziju augstākām klasēm, skolā fakultātīvi pasniedz arī latīņu un grieķu valodas. Vīriešu proreālskola iekārtota pēc sieviešu ģimnazijas parauga, izņemot skolas naudu, kuŗa zēnu skolā visās klasēs par 10 rbļ. gadā lētāka, nekā sieviešu ģimnazijā.

Tā kā Biržu Izglītības biedrībai priekšā stāvošā mācības gadā savu vidus skolu uzturēšanai nākas algot 19 skolotājus un skolotājas, īrēt, apkurināt un apgaismot 6 lielākas mājas un iegādāt apmēram par 4000 rbļ. mācības līdzekļu un klases un kopdzīves piederumu, tad tai no saviem līdzekļiem priekš abām mācības iestādēm būs jāpiemaksā ap 5000 rbļ. Tāpēc biedrības vadītājiem pilnas rokas darba, lai ne tikai iekārtotu tās skolas, bet arī lai segtu šo skolu ārkārtējos izdevumus. Šeit būtu gan vienam otram izglītības draugam un tautas labvēlim izdevība sniegt biedrībai palīdzīgu roku.

Biedrības skolās nolikti uzņemšanas eksāmeni uz 12. un 13. augustu un mācību sākums uz 16. augustu. «Latvija» 18. VII 13.

18. Cīņa par un pret lauku vidusskolām.

Arī uz laukiem izglītības biedrību dibināmām proģimnazijām un proreālskolām radās sīvi pretinieki. Tie bija divējādi: draudzes skolu skolotāji un sociālisma profēti. Pirmie zaudēja monopola tiesības sagatavošanai uz vidusskolu augstākām klasēm un otrie baidījās no audzināšanas tautiskā garā. Kā ar vienu tā ar otru ieskatiem man nācās vest ilgas un gaŗas palemikas laikrakstos. Pēc manas uzvaras presē lauku vidusskolu pretinieki izbeidza atklātu cīņu, bet toties pastiprināja slepenu aģitāciju pret Madonas skolām ar visādu nedibinātu baumu izplatīšanu. Bet dzīves īstenība gaiši pierādija, ka sabiedrība nosvērās manā pusē: Madonas izglītības vidusskolas zēla un guva vispārēju piekrišanu. Par viņai taisāmiem pārmetumiem Madonas izglītības biedrība savā pārskatā par 1913. g. darbību, 5.—9. lapp., sniedz sek. paskaidrojumu:

«Bieži dzirdami biedrībai pārmetumi, par kuŗiem mēs šeit lietas labā negribam noklusēt un kuŗus negribam atstāt bez ievērības, nenodevuši tos atklātības izspriešanai. Paļaudamies šinī lietā uz visas vietējās sabiedrības taisnu un bezpartejisku spriedumu, mēs laipni lūdzam viņu arī savu spriedumu tuliņ izpildīt, nosodot vai nu mūsu darbību vai mūsu rīcības nopaļātāju pretdarbību. Apraudzīsim dažus no šiem pārmetumiem.

1. Biedrībai pārmet, ka tā rūpējoties par vidusizglītību, bet nekā nedarot priekš pirmizglītības, kas esot katras turpmākās izglītības pamats un visu šķiru īpašums. Uz šo pārmetumu atļaujam piezīmēt, ka pēc 1860. g. 13. nov. Visaugstāki apstiprinātiem Vidzemes zemnieku likumiem un pēc 1865. g. 4. jūnija Visaugstāki apstiprinātā Baltijas komitejas lēmuma, ikvienam pagastam priekš katrām 500 vīriešu dvēselēm jāuztur bezmaksas pagastskola, kuŗā visiem pagasta locekļu bērniem noteiktā vecumā obligātoriski jāmācās 3 ziemas. Tā tad pēc likuma, uz laukiem par pirmmācību jāgādā pagastiem. Tāpēc Biržu izglītības biedrība uzskata par savu svarīgāko uzdevumu — rūpēties par to, ka bērniem pēc pagastskolas beigšanas dotu iespēju turpināt savu pagastskolā iegūto pirmizglītību, kuŗam nolūkam tā nodibinājusi savas meiteņu un zēnu vidusskolas. Šim brīžam neuzturēdama pirmmācības skolu, biedrība griežās ar lūgumu pie Skolu valdes atvērt Biržos vienu zēnu un vienu meiteņu 2-klasīgu pirmmācības kroņa skolu. Šis lūgums ir ievērots, jo Cēsu II iecirkņa inspektors ar 1913. g. 8. janvāŗa rakstu Nr. 18 paziņoja biedrības valdei, ka ar 1913./1914. mācības gada sākumu Biržos atvērs zēniem un meitenēm kopēju 2-klasīgu kroņa pirmmācības skolu.

2. Biedrību apvaino, ka tās skolas sava dārgugma pēc esot pieietamas tikai saimnieku, bet ne gājēju bērniem. Šeit mēs varam apgalvot, ka ne tikai Latvijā, bet arī visā Krievijā nekur atklātās vidus mācības iestādēs nav tik lēta

bērnu mācīšana un audzināšana kā Biržu izglītības biedrības vidusskolās, jo tajās jāmaksā gadā skolas naudas 20—60 r. un par uzturu 60 r., kopā 80—120 r. gadā. Ja mazturīgi vecāki nespēj samaksāt 80—120 r. gadā,skolojot bērnus Biržos, kā gan tad viņi samaksās 300—400 r. gadā, skolojot tos pilsētā? Ka Biržu izgl. biedr. skolas apmeklē arī gājēju bērni, redzams no tam, ka pēdējā pusgadā tajās no 205 skolēniem mācījās 113 saimnieku bērni jeb 55% no kopējā skaita, 20 rentnieku bērni, 18 kalpu bērni, 17 amatnieku bērni, 15 tirgotāju bērni, 12 ierēdņu bērni un 10 skolotāju bērni, t. i. 92 citu šķiru bērni jeb 45% no kopējā skaita. Vēl jāpiebilst, ka pārskotamā gadā meiteņu skolā biedrība atvēlēja stipendijām 290 r., kuŗu sumu izdalīja starp 10 mazturīgām audzeknēm. Tanī pašā gadā skolnieces nesamaksāja 274 r. 80 k. skolas un pansijas naudas un 38 r. 15 k. par grāmatām, kas kopā ar stipendijām iztaisa 602 r. 95 k. Biedrība izdevusi arī diezgan lielas sumas par skolēnu ārstēšanu. Vispār jāsaka, ka biedrība samērā ar saviem materiāliem līdzekļiem vienmēr ir ļoti daudz gādājusi par mazturīgu ļaužu bērnu izglītību. Tā kā biedrības skolām nav veikāliska rakstura un visi ienākumi no skolēniem tiek izlietoti vienīgi priekš skolu un skolēnu uzturēšanas, tad jo vairāk biedrībai būs līdzekļu un jo vairāk viņa atradīs pabalstu tautā, jo vairāk viņa varēs palīdzēt mazturīgiem skolēniem. Ja nu biedrības skolās mācās visu šķiru bērni un ja biedrība visvairāk pabalsta mazturīgo ļaužu bērnus, tad saprotams, ka taisni pēdējiem viņas darbība ir par vislielāko svētību. Var jau būt, ka ir iespējams nodibināt un uzturēt vēl lētākas vidusskolas nekā mūsējās. Ja tas tiešām iespējams, tad lai tie tie, kuŗi atzīst mūsu skolas par dārgām, dod tautai lētākas skolas un vispār kaut ko nebūt pozitivu dara tautas izglītības labā. Vārdu sakot, mēs strādājam tikai radošu, bet ne postošu jeb ārdošu darbu, un atzīstam tikai redzamus, pastrādātus darbus, bet ne tukšas, skaļas frāzes, un tāpēc no visiem tiem, kas nosauc mūsu skolas par dārgām un nepieietamām, prasam, lai tie rāda savus darbus skolu nodibināšanas un uzturēšanas labā un vispār tautas izglītības pacelšanas ziņā. Protams, kam nav nekādu nopelnu tautas izglītības laukā un kas nespēj nekā pastrādāt vispārības labā, tiem nav arī tiesības taisīt pārmetumus biedrībai, kuŗas nesavtīgie centieni labi pazīstami visā Latvijā. Ja nu mūsu darbības pretinieki paši nekā pozitīva neražo un nevar uzrādīt nekādu savu darbu tautas izglītības labā, tad viegli noģist, ka tie, aģitēdami pret mūsu skolām, dara tautai, un it sevišķi mazturīgiem ļaudīm, vienīgi ļaunu, un ka tie priekš tautas ir plēsīgi zvēri aitu ādā. Tāpēc par biedrību un tās pretiniekiem jāsaka: «Mācaties pazīt koku pie tā augļiem!» Kam patiesi rūp mūsu daudz piemeklētās tautas liktenis, tas lai ziedo savus spēkus un nes materiālus upuŗus viņas stāvokļa uzlabošanai, neapkaŗojot viņas izglītības centienus un nestrādājot pretīm skolām, kuŗas tiek uzturētas par viņas saziedotiem un grūti pelnītiem grašiem. Kas tautas labā ar muti brauc Rīgā, bet ar darbiem tup aizkrāsnē, tie ir liekuļi.

3. Mūsu biedrībai uztiepj bezdarbību, jo tā nesarīkojot priekšlasījumus, kā to darot citas izglītības biedrības. Uz to mums jāatbild, ka pirmos divos gados, kamēr bija pieietamas telpas Kārklu muižā, biedrība sarīkoja daudz vairāk priekšlasījumu, nekā kaut kuŗa cita vietējā biedrība, pie kam par lektoriem uzstājās vienīgi speciālisti savā arodā, kā: Dr. Reinhards, Dr. Barons, Dr. Benjamiņš, Dr. Liepiņš, zvēr. adv. G. Ķempels, bij. valsts domnieks cand. jur. J. Kreicbeirgs un citi. Kad minētās telpas pārgāja Vācu biedrības rīcībā un nav vairs pieietamas latviešu biedrībām, tad atliekas tikai Lazdonas bibliotēkas biedrības telpas, kuŗās viņa pati un citas biedrības pietiekošā mērā priekš Lazdonas apkārtnes sarīko priekšlasījumus. (Minētās bibliotēkas biedrības telpas atrodas no Madonas tikai 1½ km tāļu. J. D.) Salīdzinot ar citām biedrībām, kuŗas neuztur skolu, bet toties sarīko bez kādas sistēmas un visai mazam klausītāju skaitam 4—6 priekšlasījumus gadā, mums jāsaka, ka katrs no Biržu izglītības biedrības uzturamiem 13 skolotājiem vai skolotājām pēc stingri ieturētas zinātniskas sistēmas katru dienu notur mūsu jaunajai paaudzei 4—6 priekšnesumus, kas iztaisa 12.000 priekšnesumu gadā.

4. Biedrību peļ. ka augstas biedru maksas dēļ varot par biedriem iestāties tanī tikai saimnieki, bet ne kalpi un rokpeļņi, jo pēdējie nespējot maksāt gadā 1—3 rbļ. biedru naudas. Kas būs dzīvojis Vidzemē uz laukiem, tas labi zinās,

ka tur daudzos apvidos saimnieku ienākumi pie tagadējām augstajām algām, līdzmantnieku atmaksām un citiem izdevumiem bieži nav nemaz lielāki par kalpu un amatnieku ieņēmumiem. Tāpēc, ja šinī biedrībā var iestāties par biedriem saimnieki, tad tikpat labi un bez kādiem šķēršļiem tanī var iestāties arī gājēji. Biedru maksu, 3 r. īstiem biedriem un 1 r. biedriem-veicinātajiem, nekādā ziņā nevar atzīt par augstu, ja ievērojam biedrības lielos izdevumus skolu uzturēšanai un katra pilsoņa pienākumu pret jauno paaudzi. Kam tautas vaidi spiež sirdi un kas aiz īstas cilvēku mīlestības grib viņai palīdzēt, tas lai ar savu dzīvi un darbiem visiem un ikkatram atgādina, ka lielākā tautas labklājības veicinātāja ir izglītība, priekš kuŗas nedrīkst žēlot pat pēdējo grasi, un ka visļaunākais ļaužu labklājības postītājs ir alkohols, kuŗam ziedot pat vienu kapeiku ir jau noziegums pret sevi un sabiedrību. Bet cik maz mēs izdodam vispārējas izglītības veicināšanai, to labi zin katra pagasta locekļi pēc viņu vietnieku pulka lēmumiem un uzlikto galvas naudu nomaksām. Turpretim, oficiāli dāti rāda, ka Vidzemē katrs pieaudzis cilvēks caurmērā patērē gadā 15 stopu degvīna, t. i. izdod gadā par degvīnu vien 15 r. Ja šai sumai pieskaitām izdevumus par alu, vīnu, liķieriem, konjaku un citiem reibinātajiem dzērieniem un pierēķinām nokavētā darba laika vērtību, tad redzam, ka katrs pieaudzis vidzemnieks (-ce) gadā ziedo briesmonim alkoholam ap 70—80 r. par to, ka pēdējais noved kapā $^1/_7$ cilvēces, raida tautā izdzimtību, samaitā ļaužu tikumību, izposta ģimeņu laimi, rada $^9/_{10}$ daļas visu noziegumu, pārpilda ar saviem upuŗiem cietumus un arestantu rotas, aprij $^1/_4$ visas ražas, atņem ļaudīm dienišķu maizi, nodara katru gadu mūsu mazajai latvju tautai vien ap 70 miljonu rbļ. un visai mūsu tēvijai — Krievijai ap 4½ miljardu rbļ. zaudējumu, rada vispārēju nabadzību un pastrādā vēl daudz citu negantību, kuŗu šeit īsos vārdos nav pat iespējams uzskaitīt. No tā noskārstam, ka ja katrs pieaudzis vidzemnieks (-ce) ziedo tautas labklājības postītājam — alkoholam 70—80 r. gadā, tad gan tas spēj arī ziedot tautas labklājības veicinātājai — izglītībai 1—3 r. gadā. Ja jūs jautāsat, kā izturās mūsu biedrības pēlāji pret tautas žūpības paražu, tad mēs bez stomīšanās atbildēsim, ka tie taisni krogos un citās dzertuvēs izlieto šo tautas ļauno paražu, lai ar reibinātāju dzērienu iespaidu rupjā kārtā nomelninātu biedrības darbību un atturētu ļaudis no iestāšanās biedrībā par biedriem, iestāstot tiem arī pasaciņu par augsto biedru maksu.

5. Daži sludina, ka biedrība neesot progresīva, un ka tāpēc nevajagot viņā iestāties par biedriem un nevajagot veicināt viņas nolūkus. Acīm redzams, ka šādiem progresa aizstāvjiem pavisam sajucis jēdziens par progresu. Ja cilvēces attīstības gaitā par progresu atzīstam virzienu uz priekšu, lai sasniegtu brīvību, patiesību un vispārēju labklājību, tad nekas neveicina progresu tā kā izglītība. Progress bez izglītības pat nemaz nav iespējams. Tā tad, sekmēdama izglītību, biedrība sekmē arī progresu. Turpretim, tie, kas aiztur biedrības izplatāmo prāta gaismu, ar to kavē arī progresu. Tāpēc visiem īstiem progresa draugiem nākās pabalstīt biedrību kā izglītības un progresa nesēju un stingri uzstāties pret tiem, kas progresa vārdā apkaŗo izglītību un līdz ar to arī pašu progresu.

Atspēkojuši augšējos pārmetumus un pierādījuši tos par nepamatotiem, mēs neturam par vajadzīgu atspēkot un pēc kodola pierādīt par nedibinātām arī tās ļaunprātīgās baumas, tenkas un aplamības, kuŗas par biedrības darbību mūsu centienu apkaŗotāji tīšu prātu izdomā un izplata tautā un presē. Mēs ieskatam par ļoti bēdīgu parādību to apstākli, ka šādus netīrus līdzekļus izlieto taisni tie, kuŗi paši sevi dēvē par «apzinīgiem» un progresīviem», un katie savu «apzinīgumu» un «progresu» parāda vienīgi katras nesavtīgas darbības noķengājumos, lai gan paši vispārības labā nav pastrādājuši pat tik, cik melns aiz naga. Ja mēs šādiem tautas likteņa labotājiem nesaucam: «Osianna!», tad mēs viņiem arī nesaucam: «Sit viņus krustā!», bet ar žēlumu par viņiem lūdzam: «Tēvs, piedodi tiem, jo tie nezina, ko tie dara!».

Tautas lielā piekrišana Latviešu izglītības biedrības Biržu nodaļas darbībai redzama no tam, ka jau uz 1908. g. 31. decembri tai bija 183 biedri. Priekš kultūrālas biedrības cara laikā uz laukiem tas bija ļoti liels biedru skaits. Bet pēc likuma biedrības nodaļa

nav juridiska persona, un tāpēc nevar patstāvīgi rīkoties un iegūt nekustamus īpašumus. Vēlēdamās celt savai skolai piemērotu ēku, tā 1909. g. 25. janvāŗa sapulcē nolēma pārvērsties par patstāvīgu izglītības biedrību.

No pirmskaŗa laikmeta pēdējā izdotā 1913. gada pārskata redzams, ka minētā gadā biedrībai bija 329 biedri, lai gan gada maksa samērā bija diezgan augsta — 3 rubļi = 8 lati. Tik lielu biedru skaitu uz laukiem nevarēja uzrādīt neviena cita bezpeļņas biedrība. Tas rāda, ka biedrībai bija liels garīgs spēks, kas pievilka tai latvju sirdis pat no vistāļākiem Vidzemes novadiem. Ar tautas vienošanu un visur piekrišanas gūšanu biedrība radīja nopietnas bažas starp tumšās varas — žīdiskās brīvmūrniecības kalpiem — marksistiem. Kā man nācās cīnīties ar šiem apzinīgiem vai neapzinīgiem latvju tautas ienaidniekiem Latvijas skolotāju biedrībā, tāpat man nācās vest sīvu cīņu pret viņu uzbrukumiem Biržu izglītības biedrībai un tās uzturamām skolām. Arī šeit sociālisma profēti un tautas musinātāji bija apkārtnes skolotāji.

19. Biržu (Madonas) izglītības biedrība.

«Biržu izglītības biedrības» statūti reģistrēti 1909. g. 30. maijā. Tās 1. pilnā sapulce notika tā paša gada 5. jūlijā. Uz 1909. g. 31. decembri tai bija 262 biedri. Var sacīt, ka tajā iestājās gandrīz visas tāļās apkārtnes intelliģence. Biržu izglītības biedrības darbības rajons aptveŗ Cēsu un Valkas apriņķi, t. i. Vidzemes malienu, ieslēdzot arī manu dzimteni. Tā uzplauka ļoti ātri un attīstīja tik rosīgu un svētības pilnu darbību, ka tolaik neviena cita kultūrāla biedrība Latvijā.

Par Biržu izglītības biedrības darbību sīkas ziņas var atrast tagadējās Madonas ģimnazijas muzejā, kuŗā arī es, uz ģimnazijas vēstures skolotāja P. Kalniņa lūgumu, nodevu attiecīgos materiālus, kad šī ģimnazija 1933. g. 30. jūnijā svinēja savas 25 gadu pastāvēšanas jubileju. Par Biržu izglītības biedrības darbību man ir klāt tās pārskati par 1909., 1912. un 1913. gadu. No tiem sniedzu sek. raksturīgākos izvilkumus:

«Biržu izglītības biedrība nodibinājās, lai turpinātu Latviešu izglītības biedrības Biržu nodaļas iesākto kultūrālo darbību, kuŗa nevarēja plašāki atrisināties aiz tā iemesla, ka nodaļai trūka patstāvīgas rīcības brīvības un tiesības iegūt nekustamu īpašumu. Izbeigusi savu darbību, Latv. izgl. biedr. Biržu nodaļa pilnā sastāvā un ar visu savu mantu iestājās Biržu izglītības biedrībā. Tā kā arī biedrības pārvaldē ievēlēja pa lielākai daļai bij. nodaļas darbiniekus, tad biedrība kā pēc sastāva, tā arī pēc darbības virziena uzskotāma par nodaļas tiešu turpinājumu.

Atzīdama, ka tikai stipriem spēkiem un lieliem materiāliem līdzekļiem varēs sasniegt statūtos norādītos nolūkus, biedrība pirmajā darbības gadā galveno vērību piegrieza, no vienas puses, iekšējās organizācijas darbiem un tautas izglītības labvēļu un darbinieku apvienošanai un, no otras puses, materiālu līdzekļu vākšanai, izlietojot organizētos spēkus un sadabūtās naudas summas augstākas meiteņu skolas uzturēšanai un publisku bezmaksas priekšlasījumu sarīkošanai. Pie organizācijas un izglītības veicinātāju darbiem pieder pašas biedrības, dāmu komitejas un skolas kuratorijas nodibināšana un Vidzemes ma-

lienes iedzīvotāju iepazīstināšana ar biedrības centieniem, aicinot ikvienu Biržu plašākas apkārtnes iemītnieku pēc spēkiem sekmēt tās visai tautai vienādā mērā svētīgos pasākumus. Dāmu komitejas rūpīgi sagatavotie izrīkojumi ne tikai deva labus atlikumus, bet arī daudz līdzēja biedru savstarpējai tuvināšanai un izglītības gaismas izplatīšanai visos sabiedrības slāņos. Tāpat biedrības uzturāmā sieviešu proģimnazija, kuŗa dod pat mazturīgām meitenēm iespēju dabūt augstāku izglītību, liecina par izglītības biedrības svētības pilno darbību.

Jau no paša sākuma biedrība kāroti vēlējās iegūt 10—15 pūrvietu lielu zemesgabalu un uz tā uzcelt savai meiteņu skolai ērtu ēku. Lai iegūtu savām vajadzībām piemērotu gruntsgabalu, biedrība stājās sakarā ar vairākiem Biržu apkārtnes zemtuŗiem. Tomēr līdz šim nekādas sarunas nav devušas vēlamos panākumus. Tāpēc architekta E. Laubes kga iesniegtā būves plāna caurskatīšanu pilnā sapulcē atlika līdz tam laikam, kamēr biedrība būs izraudzījusi skolai būves vietu.

Savā 1909. g. 5. jūlija uzaicinājumā biedrība izsludināja, ka tā stingri audzinās skolu jaunatni tautības, likumības, tikumības, darbmīlības un atturības garā, kuŗiem principiem tā savā darbībā vienmēr ir sekojusi un seko. Audzinādama latviešu bērnus latviešu tautas garā un mīlestībā pret to dzimteni un tēviju — Krieviju, biedrība rūpējās, ka no tiem izaugtu tikumīgi, godīgi pilsoņi, māca tos jau no bērnības cienīt likumus, sēj to sirdīs atturības sēklu un pieradina tos mīlēt katru godīgu darbu, kā drošāko un taisnāko ceļu uz labklājību.

Kas attiecas uz biedrības darbības virzienu, tad jāsaka, ka tā stāvēja ārpus visām politiskām partijām un sekoja tikai saviem tiešiem statūtos skaidri noteiktiem nolūkiem. Atzīdama, ka īstai izglītībai nav nekā kopēja ar politiku un ka izglītības uzdevums nav tautu un vēl jo vairāk nepiedzīvojušo jaunatni ieraut politisku kaislību un partiju cīņā, biedrība savā darbībā un skolā nepielaida un nepielaiž nekādas politiskas propagandas.

No valdes reālizētiem darbiem sevišķi minami: skolas telpu paplašināšanai otras ēkas noīrēšana, uzaicinājumu izsūtīšana dažādām personām, biedrībām un iestādēm dēļ pabalsta skolas ēkas celšanai, listu izdalīšana priekš atpirkšanās no Jaungada vizītēm, sarunu vešana par gruntsgabala iegūšanu jaunceļamās skolas vajadzībām, priekšlasījumu sarīkošana u. t. pr. Valdē bija iekustināts arī jautājums par zemkopības un piensaimniecības kursu sarīkošanu Lazdonā, bet no tā reālizēšanas materiālu līdzekļu trūkuma dēļ šimbrīžam vēl bija jāatsakās.

Dāmu komiteja nodibinājās ar nolūku rūpēties par izglītības izplatīšanu starp sievietēm un par abēja dzimumu bērnu tikumisku audzināšanu. Šim nolūkam dāmu komiteja vāc materiālus līdzekļus, lai ar biedrības pilnas sapulces piekrišanu atvērtu, uzturētu un pabalstītu attiecīgas audzināšanas, mācības un amatniecības iestādes, sarīkotu kursus un priekšlasījumus, sniegtu palīdzību mazturīgām skolniecēm, dibinātu un ieteiktu abēja dzimuma mācības iestāžu audzekņiem pansionātus un uzņemtos uzraudzību par to tikumisku aodzināšanu... Pārskatamā gadā dāmu komitējā darbojas 64 biedres un biedri... Komitejas valde noturēja 5 sēdes, kuŗās galvenā kārtā apsprieda jautājumus par bazara, loterijas, tautas izpriecu, vakaru un priekšlasījumu sarīkošanu, kā arī bazara, loterijas, tautas izpriecu, vakaru un priekšlasījumu sarīkošanu, kā arī par ievākto materiālo līdzekkļu izlietošanu komitejas nolūkam. Šinī īsajā laikā (t. i. no 5. jūlija līdz 31. decembrim. J. D.) dāmu komiteja sarīkojusi 1) «Māras tirgu Biksēres muižā, 2) «koncertu un saviesīgu vakaru» Biksēres Puišes kga dzirnavās un 3) «koncertu un Jaungada sagaidīšanu» Kārklu muižā. Šie izrīkojumi komitejai devuši 1059 r. 6 k. skaidra atlikuma, kuŗa summa iemaksāta biedrības valdei ar noteikumu, ka no tās 559 r. 6 k. jāizlieto Biržu sieviešu proģimnazijas nepieciešamāko vajadzību apmierināšanai, bet atlikušie 500 r. jāpieskaita šīs skolas būvkapitālam. Bez tam dāmu komiteja kopēji ar biedrības valdi sarīkoja Lazdonas bibliotēkas biedrības un Cesvaines zemkopības biedrības telpās 8 publiskus bezmaksas priesšlasījumus, kuŗos runāja 1) Dr. med. G. Reinhards «par acu kopšanu mājās un skolā», 2) Dr. V. Benjamiņš «par kolieru»' 3) aptiekņieks J. Mednis «par pašuzturas un pašaizsardzības līdzekļiem kustoņu un stādu valstīs», 4) Dr. K. Barons «par zobiem un viņu kopšanu», 5) Dr. J. Liepiņš «par diloni», 6) zvēr. adv. J. Kreicbergs «par pūļa noziegumiem», 7) zvēr. adv. J. Kreicbergs «par sievietes tiesisko stāvokli» un 8) vete-

rinārārsts V. Elcbergs «par cūku slimībām». Priekšnesumi pēc iespējas un vajadzības tika paskaidroti ar gaismas bildēm un vienmēr bija labi apmeklēti. Diemžēl, ka noderīgu telpu un vietēju lektoru trūkuma dēļ, līdzīgus priekšnesumus nevarēja noturēt arī citos apvidos. Ar atzinību jāziņo, ka Biržu izglītības biedrības izrīkojumiem abas minētās kaimiņu biedrības vienmēr devušas telpas par brīvu un ka visi lektori savu laiku un pūliņus bez kādas atlīdzības ziedojuši biedrības nesavtīgiem mērķiem, lai gan dažiem no tiem bija jāmērī ļoti garš ceļš un jāpatērē 2—3 dienas.

Biržu sieviešu proģimnazijas pārvaldei biedrības pilna sapulce 5. jūlijā nodibināja sevišķu kuratoriju, apstiprināja tai instrukciju un ievēlēja tās lacekļus. Kuratorija noturēja 5 sēdes, kuŗās ievēlēja skolotājas, noteica tekošam gadam skolas naudu, kopdzīves un kopēdināšanas iekārtu, atlaida trūcīgām skolniecēm skolas naudu, apraudzīja skolas higiēnisko stāvokli, caurskatīja un apstiprināja pedagoģiskās padomes lēmumus, pārbaudīja inventāra, ienākumu un izdevumu grāmatas un bibliotēkas katalogus, apsprieda skolai vajadzīgo materiālu, klases mēbeļu un mācības līdzekļu iegādāšanu, skolas revizijas panākumus, otrās skolas ēkas iesvētīšanas programmu un ziemas svētku eglītes sarīkošanu un atļāva IV klases skolniecēm skolotāju pavadībā pa ziemas brīvlaiku ekskursijas nolūkā izbraukt uz Rīgu.

Skolai bija atvērtas 4 klases, kuŗās mācījās 66 skolnieces un mācīja 4 skolotājas. Neraugoties uz lielo attāļumu no Bērzones (12 verstis), šās draudzes mācītājs P. Stūrīša tēvs laipni uzņēmās par brīvu vadīt dievārdmācības pasniegšanu pareizticīgām skolniecēm, par ko tām biedrība un skola paliek parādā sirsnīgu paldies. Skolas pansijā mitinājās 47 skolnieces, kuŗas visas atlīdzināja uztura naudu ar noteikto barības vielu nodošanu. Visu skolnieču medicinisku izmeklēšanu, kā arī baku iepotēšanu tām bez kādas atlīdzības izdarīja Kalsnavas ārsts Dr. V. Benjamiņš. Tā kā skolai vajadzēja aklāt IV klasi un paplašināt pansijas telpas, tad biedrība noīrēja no Sprīzdanu saimnieka Šeibes kga uz 3 gadiem vēl otru gandrīz tikpat lielu ēku kā pirmo par 225 r. gadā. Jauno māju svinīgi iesvētīja 9. novembrī, piedaloties biedriem, bērnu vecākiem un vietējai inteliģencei. Mācības beidzot, 18. decembrī sarīkoja Ziemas svētku eglīti, kuŗas svecītēm mirdzot, skolnieces dziedāja, deklamēja un uzveda dzīvās bildes. Skolas svētki bija arī apkārtējo iedzīvotāju svētki, uz kuŗiem tie bija ieradušies lielā skaitā. No 19.—23. decembrim skolotāju vadībā IV klases 23 skolnieces izbrauca ekskursijā uz Rīgu.

Skolas galveno vadību pārzināja paidagoģiskā padome, par kuŗas locekļiem skaitās skolotājas un ticības mācības pasniedzēji. Paidagoģiskā padome savās sēdēs apsprieda visus uz skolas gaitu, iekārtu, vadību un saimniecību attiecīgus jautājumus un savus lēmumus cēla priekšā kurātorijas apstiprināšanai. Paidagoģiskai padomei un kurātorijai kontrolējot, tika vestas inventāra, ienākumu un izdevumu grāmatas, bibliotēkas kronoloģiskais un sistēmātiskais katalogi un klašu un medicīniskais žurnāli, kā arī skolnieču pansijas saimniecības grāmatas.

Pagājušā pusgadā skolas uzturēšanai bija vajadzīgs 707 u. 21 k. liels biedrības pabalsts. Tā kā uz 1909. g. 31. decembri biedrībai bija 1.459 r. 12 k. vērtīgs inventārs, 789 r. liels skolas būvkapitāls un 70 r. 21 k. liels rīcības kapitāls, t. i. kopā 2318 r. 33 k. mantības, un tikai par 45 r. parādu, tad, atskaitot parādus no mantības, noskārtām, ka biedrībai ir 2.273 r. 33 k. liels piederums bez parādu. Ja nu biedrība, resp. nodaļa, uzsākdama savu kultūrālo darbību bez kādiem materiāliem līdzekļiem, īsā laikā ir nodibinājusi un labi iekārtojusi 5 klasīgu meiteņu skolu un tās vajadzībām piemērotu bibliotēku un ar moderniem mācības līdzekļiem, likusi skolas ēkas būvkapitālam pirmos pamatus un sarīkojusi veselu virkni stipri apmeklētu priekšlasījumu, koncertu, izrāžu, vakaru un tautas izpriecu, iegūstot pie tam vēl zināmu mantību bez parādiem, tad nevar sacīt, ka biedrību būtu strādājusi bez labiem panākumiem...

Noteikdama statūtu 34 §, ka par katru pagājušu gadu valdei jāsastāda sīks gadaparskats par biedrības un viņas iestāžu darbību, personālu un naudas summu un mantas stāvokli, tas jāiespiež, pie laika jāizsūta visiem biedrības biedriem un pēc tam jāliek priekšā kārtējas pilnas sapulces apspriešanai un apstiprināšanai, biedrība acīmredzot grib, ka ikviens biedrs būtu skaidrībā par

to, kāds ir biedrības patiesais stāvoklis un kā tiek izlietotas izglītības draugu ziedotās naudas summas un mantas, un, ka ikvienam biedram, ierodoties uz sapulci, būtu dota iespēja jau iepriekš apspriest visu biedrības nozaru darbību un tās pārvaldes rīcību. Cieši pārliecināta, ka biedrības darbība būs ražīga tikai tad, kad to vadīs patiesības, sirsnības un biedru savstarpējas uzticības jūtas, biedrības valde, sastādot šo pārskatu, pēc iespējas centās apmierināt agrāk minēto statūtu prasījumu. Nododot sev uzticētās biedrības vadību biedru un to pilnas sapulces taisnai tiesai, valde laipni lūdz it visus biedrus ne tikvien viņu tiesāt, bet arī pabalstīt atbildības pilnajā darbā, dažādi veicinot biedrības plašo nolūku sasniegšanu.

«Biržu izglītības biedrības 1909. gada pārskats. Pirmais darbības gads,» 1.—10. lapp. (Šeit sacītais zīmējas tikai uz biedrības darbības pirmo pusgadu, t. i. uz laiku no 1909. g. 5. jūlija līdz 1909. g. 31. decembrim. J. D.).

«. . . Atgādinādami bērnu vecākiem viņu morālisko pienākumu pret Biržu izglītības biedrību, mēs ar to laipni uzaicinām viņus, iestājoties tanī par biedriem, veicināt tās nesavtīgos nolūkus gan ar līdzdarbību, gan ar iemaksām, gan ar jaunu biedru un ziedojumu vākšanu, gan ar biedrības izrīkojumu pabalstīšanu u. t. pr., jo, kā sacīts, visi biedrības ienākumi tiek izlietoti viņu bērnu labā. Ja mēs aizrādām bērnu vecākiem, ka viņi ir tieši ieinteresēti biedrības skolu paštāvēšanā un ka tāpēc viņiem neiztrūkstoši jābūt par biedrības biedriem un visiem spēkiem jāveicina biedrības darbība, tad tas vēl neatsvabina citus tautiešus no līdzdarbības Biržu izglītības biedrības plašajā darba laukā. Jo kādai tautai vai apvidam vairāk izglītotu un tikumiski audzinātu ļaužu, jo tai tautai un zemei klājas labāk, un otrādi: jo kur vairāk tumšu un samaitātu iedzīvotāju, jo tur klājas sliktāk. Lūk, kāpēc bērnu audzināšana un skološana visās kultūras zemēs atzīta ne tikai par atsevišķu ģimeņu, bet arī par vispārēju jeb sabiedrisku lietu. Tā kā gandrīz katrs no mums mācījies sabiedriskās, t. i. pagasta, draudzes, pilsētas vai kroņa uzturamās skolās, tad arī ikviena morālisks pienākums ir palīdzēt nākamām paaudzēm tikt pie izglītības. Šo svēto pienākumu var vislabāk izpildīt, iestājoties Biržu izglītības biedrībā un ar to kopēji strādājot tautas garīgās audzināšanas darbu savas tuvākās dzimtenes labā.

Aizrādījusi uz pilsoniskiem pienākumiem jauno paaudžu izglītības līmeņa pacelšanas lietā, biedrība laipni lūdz ikvienu nākt tai talkā, lai vienotiem spēkiem sagatavotu mūsu jaunās paaudzes labākai, gaišākai, laimīgākai nākotnei. Ja nedaudzie biedri ir paspējuši nodibināt un uzturēt 2 vidusskolas, kuras pieietamas arī mazturīgiem bērniem, tad jājautā: Cik gan nepastrādātu tautas izglītības druvā biedrība, ja tanī darbotos tūkstošiem biedru?

Tautieši! atceraties jūsu un jūsu senču bēdīgo likteni 50—60 gadu atpakaļ, t. i. atminaties tos laikus, kad mūsu tauta vēl bija nabaga skolām, un jūs noģidīsat, ka tad viņa bija arī nabaga garīgā un materiālā ziņā, un redzēsat, cik skolas augsti pacēlušas viņas labklājību pēdējā pusgadusimtenī. Šis dzīvais pagātnes piemērs mums giši rāda, kas darāms tagadnē, lai paceltu mūsu tautas labklājību nākotnē.

Tā kā biedrības svarīgākais uzdevums ir, mācot un audzinot jaunatni, veicināt tautas izglītību Vidzemes malienē, tad pārskatamā gadā biedrības darbība attiecas galvenā kārtā uz viņas uzturamām skolām: 8 klasīgo meiteņu skolu ar kroņa sieviešu ģimnaziju programmu un 5 klasīgo zēnu skolu ar kroņa vīriešu proreālskolu programmu.

Pārskatamā (1912.) gadā biedrība noturēja 3 pilnas biedru un 2 skolēnu vecāku sapulces.

. . . Trešā pilnā sapulce 25. novembrī apstiprināja iepriekš noturētās bērnu vecāku sapulces lēmumus un apsprieda galvenā kārtā skolas ēkas celšanas projektu. Valde ziņoja sapulcei, ka biedrības goda biedrs J. Dāvis nopircis priekš Biržu izglītības biedrības un jau uz tās vārdu Ģesu krepostnodaļā pārvedis $6^1/_8$ pūrvietas no Lejas Peteranu zemnieku mājas kvotu zemes, kuŗš gruntsgabals atrodas tikai ½ versti no Biržu dzelzceļa stacijas. Šo gruntsgabalu J. Dāvja kgs ziedojis biedrībai ar noteikumu, ka tas izlietojams tikai sieviešu ģimnazijas ēkas celšanai. Dāvājumu sapulce ar pateicību pieņēma. Līdz ar to valde ziņoja, ka J. Dāvja kgs vēl ziedojis sieviešu ģimnazijas ēkas celšanai 2.000 rubļu.

Pirmā skolēnu vecāku sapulce 4. martā nolēma, ka meiteņu skolā par pusgadu katras skolnieces uzturam skolas priekšniecības noteiktā laikā jāpiegādā 90 mārciņu maizes, 20 m. cūkgaļas no 1—2 gadu veca suķa pakaļgurna, 20 m. vērša, aitas vai sevišķi labas teļa gaļas, 18 m. sviesta, 20 m. biezpiena, 2 stopi skāba krējuma, 1 pūrs kartupeļu, pa 5 m. putraimu, zirņu un kviešu miltu, 4 m. žāvētu vai $^1/_2$ pūra svaigu āboļu, 9 olas un ap 4 rbļ. naudas piena, tējas, kafijas, cukura, sāls un citu produktu iepirkšanai, kas kopā iztaisa ap 30 rbļ. par katras skolnieces uzturu pusgadā un kuŗu summu par uzturu var nomaksāt arī naudā. Zēnu skolā par pusgadu jāpiegādā katra skolēna uzturam 120 m. maizes, 20 m. cūkgaļas, 20 m. citas gaļas, 20 m. sviesta, 18 m. biezpiena, 3 stopi krējuma, $1^1/_2$ pūra kartupeļu, 15 m. putraimu, 15 m. zirņu, $1^1/_2$ spaiņa vai 18 galviņu kāpustu, 4 m. žāvētu vai $^1/_2$ svaigu āboļu, 12 olas un 4 r. naudas vai arī parpilnuuzturu jāmaksā 30 r. pusgadā. Sapulce ieteica skolu priekšniecībām stingri raudzīties uz to, ka bērnu uzturam tiktu atvestas un pieņemtas tikai labas ēdamvielas, ka par ēdamvielu pieņemšanu un izdošanu tiktu vestas sevišķas grāmatas un ka visu saimniecību vienmēr kontrolētu paši skolotāji ui skolotājas, ņemot palīgā arī skolēnus.

Otrā skolēnu vecāku sapulce 25. novembrī atsaucās ļoti atzinīgi par bērnu uzturu un tikumisku audzanāšanu biedrības skolās un kopdzīvēs. Ievērojot mūzikas audzinošo nozīmi, sapulce nolēma ievest mūzikas mācību zēnu skolā pēc meiteņu skolas parauga. Tā kā dažreiz vecāki nodod bērnus tādās pansijās, kur tiem jāmitinas veselībai kaitīgos dzīvokļos un jāsastopas ar ļaudīm, kuŗi var darīt uz tiem nevēlamu iespaidu, tad nosprieda, ka turpmāk vecākiem jādod paraksts, ka viņi atdos bērnus tikai tajās pansijās, kuŗas ieteiks skolu paidagoģiskās padomes. Pārrunājot jautājumupar sieviešu ģimnazijas ēkas celšanu, bērnu vecāku sapulce izteica vēlēšanos, ka ikvienas skolnieces vecāki dāvātu skolas būvei 100 r., kas kopā iztaisītu ap 14.300 rbļ.

Valde noturēja 24 sēdes, kuŗās apsprieda tekošas darīšanas un iztirzāja jautājumus par abu skolu un kopdzīvju iekārtu un uzturu, kā arī par līdzekļu vākšanu biedrības lielo izdevumu segšanai. Lai sagādātu līdzekļus sieviešu ģimnazijas ēkas celšanai, valde 22. septembrī izlaida sevišķu uzaicinājumu, kuŗu piesūtīja visiem biedriem un biedrības labvēļiem. Revizijas komisija revidēja biedrības un tās dāmu komitejas un abu skolu darbību, mantību un grāmatas 14. martā, 6. aprīlī 1912. g. un 24. janvārī 1913. g., pēc kam 25. janvārī biedrības valde saņēma sek. paziņojumu: «24. janvārī 1913. g. tika izdarīta revizija par Biržu izglītības biedrības darbību 1912. gadā, pie kam revizijas komisija nāca pie sek. slēdzieniem: valde kā arvienu nebija taupījusi pūles un bija nenogurstoši strādājusi biedrības labā. Visskaidrāko liecību par valdes darbību nodod divas viņas gādībā atrodošās skolas ar savu priekšzīmīgo iekārtu. Revidējot biedrības mantu un tās kases grāmatas, komisija atrada visu kārtībā un ka izdevumi un ieņēmumi saskan ar piederīgiem dokumentiem.»

Dāmu komiteja noturēja 4 sapulces, kuŗās apsprieda galvenā kārtā jautājumus par saviem izrīkojumiem. Komiteja sarīkoja 2 tautas izpriecas: 1) 17. jūnijā Biksērē «Jāņu tirgu» un 2) 26. augustā Midziņsalā «Puķu svētkus», kuŗi izrīkojumi deva skaidra atlikuma 554 r. 77 k.

Biedrība no paša sākuma visnopietnāko vērību piegrieza sieviešu izglītībai. Tāda biedrības rīcība viegli saprotama: sievietes ir galvenās nākamo paaudžu audzinātājas un tāpēc arī vispirms jārūpējas par viņu izglītību. Kā otram nevar dot to, kā pašam nav, tāpat arī otram nevar iemācīt to, ko pats nezina, un ieaudzināt tādas īpašības, kādu pašam trūkst. Šī iemesla dēļ, ja gribam pareizi nostādīt jaunatnes audzināšanu, ar skubu vien jāgādā par sieviešu izglītības līmeņa pacelšanu. Līdz ar sieviešu izglītības apvārkšņa paplašināšanu, uzlabosies arī viņu sabiedriskais stāvoklis. Ievērojot to, biedrība stipri cerēja, ka sievietes visvairāk pabalstīs viņas izglītības centienus. Un tiešām, drīz vien pie biedrības nodibinājās dāmu komiteja, kuŗa uzņēmās vākt materiālus līdzekļus, lai dotu biedrībai iespēju uzturēt sieviešu ģimnaziju un gādāt par abeju dzimuma bērnu tikumisku audzināšanu. Dāmu komitejas izrīkojumiem vienmēr bija labi panākumi. Čaklās darbinieces arī citādi palīdzēja biedrībai: veicināja atpirkšanos no Jaungada vizītēm, uzņēmās ziedojumu vākšanu u. t. pr. Kad Kārklu muižā Vācu biedrība slēdza savas telpas priekš

latviešu izrīkojumiem, tad itkā uz laiku apklusa komitejas darbība, jo tad vairs visā apkārtnē atlikās tikai Lazdonas bibliotēkas biedrības telpas. Kad būs uzcelta ģimnazijas ēka ar 3 lielām zālēm un plašām blakus telpām, tad atkal komiteja varēs atrisināt dzīvāku darbību. Bet tagad mums visiem ir galvenākais uzdevums: drīzāk uzcelt sieviešu ģimnazijas ēku.

Tas, ko mēs aizrādījām uz mazo biedru skaitu un uz vietējo iedzīvotāju pienākumiem pret biedrību, savā visumā attiecas arī uz Vidzemes malienas sievietēm. Mazais biedreņu pulciņš ir pastrādājis lielu darbu. Bet ja tas būtu daudz lielāks, tad tas pastrādātu daudz lielāku darbu. Atzīdami, ka sievietes ir tautas audzinātājas un ka viņu rokās atrodas tautas nākotne, mēs gribam ar viņām kopēji strādāt un iet roku rokā, lai, pareizi audzinot jaunatni, nostādītu tautu uz progresa un kultūras ceļa. Tāpēc mēs sauktin saucam un lūgtin lūdzam jūs, latvju meitas, sievas un mātes, sniedziet viena otrai roku un vienotiem spēkiem ciešās rindās stājāties pie darba tautas izglītības laukā, lai ar īstu sievietes pašaizliedzību koptu, audzētu un no visa ļauna sargātu tautas jaunās paaudzes! Uzmudiniet arī savus brāļus un tēvus, vīrus un dēlus un aiciniet viņus uz kopēju darbu! Atgādiniet ikkatrai un ikkatram, ka viss, kas pastrādāts tautas izglītības druvā, nāk visai sabiedrībai par labu, un ka tāpēc ikviena godīga cilvēka pienākums ir veicināt izglītību! Ejiet ar savu piemēru pa priekšu, rādiet citiem ceļu un sludiniet it visiem, ka tikai kopotiem spēkiem var pacelt tautu uz augstāku kultūras pakāpi, un ka tāda tauta, kuŗa līdz ar laika prasībām nespēj pacelties vajadzīgos kultūras augstumos, tiek nomākta un notiesāta uz iznīcību.

Abas mācības iestādes daudzkārt revidēja no skolu valdes puses tautskolu inspektors V. Karpovs un tautskolu direktors P. Ruckijs, no ev. lut. garīgās konsistorijas puses mācītājs V. Maldonis un no biedrības puses skolotājs J. Dāvis. Visi 3 valdības revidenti bija ar skolu iekārtu un skolēnu atbildēm apmierināti un labvēlīgi atsaucās par biedrības uzturamām mācības iestādēm. Biedrības skolu revidents J. Dāvis ziņoja valdei, ka abās skolās bērnu mācīšana un audzināšana ejot pareizu gaitu un ka skolēnu sekmes esot labākas, nekā pilsētas vidusskolās, ko visgaišāki pierādot tas apstāklis, ka biedrības meiteņu skolas skolnieces sekmīgi noliekot eksāmenus uz pilsētu ģimnaziju attiecīgajām klasēm un tur iestājušās skaitoties mācībās par labākām skolniecēm.

Ar 1912./13. mācības gada sākumu meiteņu skolā atvēra VII klasi. Pēdējā pusgadā skolā mācījās 143 skolnieces, no kuŗām 116 mitinājās skolas kopdzīvē. Biedrība atsvabināja no skolas naudas pavisam vai pa da'ai 10 mazturīgas skolnieces, atlaižot tām 290 r. skolas naudas. Skolnieces nesamaksāja skolas un pansijas naudas 274 r. 80 k. Skolā nodarbojās 9 pastāvīgi mācības spēki. Skolas paidagōģiskā padome noturēja 26 sēdes. Šinī gadā biedrība piemaksāja skolas uzturēšanai no saviem līdzekļiem 1.510 r. 94 k. Lai gan līdz šim biedrība katru gadu ir piemaksājusi meiteņu skolas uzturēšanai prāvas summas, tomēr viņa ir apmierināta ar sava svētā pilsoniskā pienākuma izpildīšanu un ar to, ka ir pārvarējusi visus lielākos grūtumus, lai nodrošinātu Latvijas pirmās lauku vidusskolas pastāvēšanu. Tā ka tagad ir priekš visām 7 pamata klasēm iegūti nepieciešamie mācības līdzekļi un cits skolas inventārs, kā arī pietiekoši ar visu vajadzīgo apgādāta kopdzīve priekš apmēram 120 skolniecēm, tad domājams, ka uz priekšu skola iztiks ar mazāku piemaksu.

Zēnu skolā tagad jau atvērtas 3 apakšējas klases, kuŗās pēdējā pusgadā mācījās 62 skolēni. No tiem 53 mitinājās skolas kopdzīvē. Skolā nodarbojās 4 pastāvīgi mācības spēki. Biedrība piemaksāja 1912. g. zēnu uzturēšanai no saviem līdzekļiem 1.360 r. 38 k.

Biedrības īpašuma kopvērtība, neieskaitot sieviešu ģimnazijas būvkapitālu, uz 1912. g. 31. decembri bija 8.481 r. 17 k. Tā ka biedrībai, 4 gadi atpakaļ iesākot darbību, pavisam nebija naudas un mantas, tad tās materiālā uzplaukšana skaidri runā, kādu atbalsi tās darbība atradusi tautā. Visādā ziņā viņas darbība nav bijusi saucēja balss tuksnesī. Tomēr daudz lielāka vērtība, nekā iegūtai materiālai mantai, ir tam darbam, kuŗu biedrība pastrādājusi tautas un jauno paaudžu labā, un tai uzticībai, kuŗu sabiedrība dāvājusi viņas uzturamām skolām.

Sieviešu ģimnazijas ēkas celšanai J. Dāvja izredzētais, nopirktais un biedrībai dāvātais 6⅛ pūurvietas lielais gruntsgabals atrodas Cesvaines lielceļa mālā, kādu ½ versti no Biržu dzelzceļa piestātnes un ieņem līdzenumu ar augstu piekalni. Pēdējās piegāze atklāta austrumu un dienvidu saulei. Kalna virsotne apaugusi ar priežu mežu un noderēs skolai par parku. No kalna atveras tāļš un dzejisks skats, kurš no dzidrās austrumu tāles it kā pretim sauc: «Uz priekšu! Jaunieši, uz priekšu! Dodaties pretim prāta gaismai, jo tikai apgaismotiem pieder nākotne!» Zemes virskārta ļoti dziļi sastāv tikai no oļa un grants. Tāpēc šeit vienmēr ir sauss, nekad nav dubļu un ir viegli sasniedzams apakšzemes ūdens. Oļi un grants noderēs ēku celšanai, it sevišķi ja tās cels no cementes ķieģeļiem.

Skolas un kopdzīves plāna izgatavošanu un būvdarbu vadīšanu par velti uzņēmās biedrības mūža biedrs architekts E. Laubes kgs. Pēc viņa izstrādātā plāna ēka būs trijstāvīga, 264 pēdas gara, ar 150 pēdu garu spārnu katrā galā. Tā ka apbūvētais laukums ieņems 22.500 kv. pēdas, tad šī būs visplašākā vidusskolas ēka Baltijā. Šinī ēkā aprēķinātas skolas telpas priekš 500 un kopdzīves telpas priekš 400 skolniecēm. Ja pēcāk būs lielāks skolnieču skaits, tad ēka viegli palielināma, pagarinot abus spārnus ar piebūvēm. Starp citu skolai būs 3 plašas zāles: ēdamā zāle 118 pēdu gara un 55 pēdu plata, vingrošanas zāle 83 p. gara un 32 p. plata un skolas aktu zāle 70 p. gara un 40 p. plata. Tāpat arī visas citas telpas būs ļoti ērtas un iekārtotas pēc higiēnas jaunlaika prasībām. Ēkai būs centrālapkurināšana, elektriska apgaismošana un siltūdeņa pagatavošana priekš vannām un dušām. Priekš skolotāju un apkalpotāju dzīvokļiem vēlāk ceļama sevišķa ēka. Tomēr pagaidām skolotāju un apkalpotāju dzīvokļiem pietiek telpu galvenajā ēkā. Ja ēku ceļ no ķieģeļiem un katras kvadrātpēdas apbūvi aprēķina uz 5 r., tad tās izbūve izmaksā 5 r. × 22.500 = = 112.500 r. Protams, ja paši vietējie iedzīvotāji ziedos un piegādās būvmateriālu, dos darba spēku vai citādi kā sekmēs būvdarbus, tad skolas ēkas uzcelšana izmaksās lētāk.

Apraudzīsim vēl dažus faktus, kuri runā Biržu sieviešu ģimnazijas ēkas celšanai par labu.

1. Katras skolnieces mācīšana un uzturēšana pilsētā izmaksā ap 300—400 r. gadā. Ja Biržu sieviešu ģimnazijā mācīsies 400 skolnieces, tad Vidzemes malienieši aizturēs no aizplūšanas pilsētā apmēram 300—400 r. × 400 = 120.000 līdz 160.000 r. gadā. Šādu lielu naudas summu ikgadēja aizplūšana pilsētā var radīt tikai laucinieku nabadzību. Katra valsts, tauta, pilsēta, apgabals vai novads ieskata par savas saimniecības galveno uzdevumu gādāt par to, ka pēc iespējas vairāk pieplūstu naudas un mazāk tās aizripotu prom, jo taisni uz tam dibinas vietējo iedzīvotāju labklājība. Bet mūsu laucinieki neka nedara priekš tam, lai aizturētu savu naudu no aizripošanas prom. Tāpēc zemes rūķu pirmais darbs ir nodibināt turpat uz laukiem arī augstākas, savām vajadzībām piemērotas skolas un tikai tanīs sūtīt savus bērnus.

2. Tā ka katra bērna skološana pilsētā izmaksā 200—250 r. dārgāk nekā uz laukiem, tad, mācot savas meitas vietējā sieviešu ģimnazijā, laucinieki katru gadu ietaupīs 200—250 r. × 400 = 80.000 līdz 120.000 r., t. i. vienā gadā ietaupīs tik daudz, cik maksā sieviešu ģimnazijas ēkas uzcelšana. Ja laucinieki sūdzas par savu nabadzību, tad viņi paši pie tam pa daļai vainīgi, ka negrib biedroties priekš kopējiem uzņēmumiem, lai vienotiem spēkiem ietaupītu un aizturētu naudu no aizplūšanas.

3. Kad laucinieku nauda saplūst pilsētā un uz laukiem iestājas naudas bads, tad arī ļaudis saplūst pilsētā pakaļ naudai, jo kur vairāk naudas, tur labāka peļņa. No tam uz laukiem lielā mērā rodas vispārējs strādnieku trūkums un dārgums.

4. Laucinieku bērni, kuri baudījuši izglītība pilsētā, tikai retumis atgriežas dzīvot uz laukiem. No tam tur ceļas izglītotu ļaužu trūkums, kurš dara visai sliktu iespaidu uz laucinieku labklājību. Zeme dod cilvēkam visu, kas viņam vajadzīgs. Tāpēc, ja laucinieku bērni, šie līdumnieku dēli un meitas, bēg no zemes, tad tā ir nožēlojama, nenormāla parādība, kuru jāmēģina novērst. No zemes atsvešina bērnus arī taisni tas apstāklis, ka tos neskolo uz laukiem, bet pilsētā. Visbēdīgākais ir vēl tas, ka lielumlielā daļa laucinieku

bērnu pilsētā tikai paskolojas, nebeidz skolu un ne priekš ka dzīvē nesagatavojas. Tādi pusskolotie ir vissliktākais sabiedrības elements. Tie ir tādi ļaudis, par kuŗiem mēdz sacīt: «Ne cepts, ne vārīts, bet tikai apsautēts.» Šādi «apsautētie» jaunieši vēlāk gulstas par smagu slogu visai sabiedrībai, sevišķi pagastiem, kuŗiem tie visu laiku nemaksā galvas naudu, bet nebaltās dienās prasa, lai pagasti maksā par tiem slimnīcās, patversmēs vai nabagmājās. Tomēr, varbūt, visi šie līdumnieku bērni, ja būtu skolojušies uz laukiem un neatsvešinājušies no zemes, vēlāk paliktu par derīgiem sabiedrības locekļiem un ar savu izglītību palīdzētu pacelt vispārēju labklājību.

Šie aizrādījumi var tikai pārliecināt, ka lauciniekiem ir laiks biedroties un celt prāta gaismas pilis uz laukiem.

Lai labi nostādītu ģimnaziju, tai vajadzīgi ne tikai noderīga skolas ēka, bet arī krietni paidagōģiski spēki un labi mācības līdzekļi, priekš kuŗu iegūšanas nedrīkst skopoties. Uzlabojot skolotāju stāvokli, nodomāts tām palielināt algu un dot pilnu uzturu, t. i. dot dzīvokli ar apsildīšanu, apgaismošanu un apkalpošanu un to pašu ēdienu, kuŗu skolnieces dabū kopdzīvē. Saprotams, ka par to biedrība samaksās par katru skolotāju kopdzīvei tikpat, cik maksā katra skolniece, t. i. 60 r. gadā. Ja skolotājas ēdīs to pašu maizi, kuŗu ēd skolnieces, tad tam būs arī liela audzinoša nozīme: a) audzinātājas un audzēknes būs kā viena ģimene; b) skolotājas būs tieši ieinteresētas, ka tiktu pieņemtas tikai labas ēdamvielas un sagatavoti tikai labi ēdieni; un c) skolniecēm būs vairāk uzticības par kopējo saimniecību.

Protams, ka skola nedrīkst nekad būt par peļņas avotu un ka visi ienākumi no skolniecēm jāizlieto vienīgi skolai un skolniecēm par labu. Tāpēc jo vairāk varēs gādāt par skolas ērtībām, mācības līdzekļu iegādāšanu un mazturīgu skolnieču pabalstu, jo vairāk skola pamazām tuvosies biedrības galējam mērķim: sniegt jaunatnei krietnu izglītību un labu audzināšanu, ja ne gluži par velti, tad par ļoti lētu maksu, ka lai nevienai skolniecei mazturība nebūtu par šķērsli ceļā uz izglītību.

Uzsaukums.

Kā skudrītes mežiņā,
Lielu pūsni uzbūvēja,
Tā tautieši biedrībā
Lielu darbu padarīja.

Jā, lieli darbi veicami tikai biedrībā. Tāpēc arī Biržu izglītības biedrība, nodevusi pārskatu par savas pagātnes darbību un nākotnes izredzi, ar šo lūdz tautiešus un tautietes piedalīties viņas lielajā darbā, lai biedrotiem spēkiem Vidzemes malienas labā uzceltu Biržu sieviešu ģimnazijai ēku. Kas tu arī nebūtu, tautieti vai tautiete, tavs pienākums ir palīdzēt jaunajām paaudzēm tikt pie izglītības. Šo savu pienākumu tu vari vislabāk izpildīt, pabalstot Biržu izglītības biedrības vidusskolas, kuŗās jaunatne var turpināt pagastskolās iegūto pirmizglītību.

Ja tu esi izglītots, intelliģents cilvēks, tad tu labi zini, ka savu intelliģenci esi ieguvis vienīgi caur izglītību, pie kuŗas tikt tev, bez šaubām, citi palīdzējuši. Iedomājies, kādu stāvokli tu ieņemtu, ja tu būtu palicis bez izglītības, un kas no tevis būtu iznācis, ja tev citi nebūtu palīdzējuši tikt pie viņas. Tāpēc tu, kas lielākā mērā baudi izglītības un līdzcilvēku palīdzības augļus, stājies progresa cīnītāju priekšgalā, esi par viņa uzticamu karoga nesēju un nekad neaizmirsti, ka no tā, kam vairāk dots, tiek arī vairāk prasīts. Tavs uzdevums ir pirmajam saprast šā laika kultūras prasības un par tām cīnīties dzīvē un darbos, gan strādājot ar prātu, gan nesot materiālus upuŗus. Ievērojot to, sniedz palīdzīgu roku ikvienam, kas alkst pēc prāta gaismas, un uzmudini to darīt arī citus. Varbūt, tu pats esi dzimis un audzis uz laukiem dūmainā būdiņā un tikai caur izglītību sasniedzis augstāku stāvokli. Tāpēc zini, ka latvieši ir zemes rūķi un ka viņu tautas kodols briest Latvijas ārēs. Ja nu tava sirds pukst priekš tautas, tad tu vispirms meklē viņu uz laukiem, kur verd un veidojas tautas labākie spēki. Lūk, kāpēc arī Biržu izglītības bied-

rība vērš uz šo apstākli visu izglītotu latviešu vērību un lūdz tos pabalstīt viņas nolūkus, veicinot tautas izglītību uz laukiem.

Ja tu esi neskolots cilvēks, tad tu visvairāk esi izjutis dzīves rūktumu, kurš ceļas no izglītības trūkuma. Taču tu nevēlēsies, ka tavi pēcnākami paliktu par tādiem pašiem dzīves sērdieņiem, kāds tu esi. Tāpēc arī tev jāgādā par skolām, kuŗas uzlabos tavu bērnu un vispār nākamo paaudžu likteni. Varbūt, tu sacīsi, ka esi mazs cilvēks un neko nespēj pastrādāt vispārības labā. Bet skudras un bites ir par tevi daudz mazākas — un paraug', ko viņas spēj pastrādāt biedrībā. Ja ne citādi, tad ar savu ārtavu tu vienmēr vari pabalstīt Biržu izglītības biedrības skolas, kuŗas jaunajai paaudzei nodrošinās labāku nākotni.

Ja tu esi turīgs cilvēks, tad iegaumē, ka atsevišķu personu turība atkarājas no vispārējas labklājības, bet pēdējā nav domājama bez tautas izglītības. Jo kādā zemē tautas izglītība sasniegusi augstāku pakāpi, jo augstāk pacēlusies arī tautas labklājība, un otrādi: zemēs ar zemu kultūru novērojamo viskailākā nabadzība. Tāpēc ja tev ir vairāk pie rokas, tad tavs pienākums ir paša un līdzcilvēku labā ziedot priekš tautas izglītības, kuŗa ved tautu uz labklājību.

Ja tu esi mazturīgs, tad droši vien zini, ka gara tumsība un nabadzība ir divas nešķiŗamas māsas: kur tautas masās iespīd prāta gaisma, tur tūdaļ pazūd arī nabadzība. Tāpēc, mazturīgie, ja gribat uzlabot savu un savu pēcnākamo stāvokli, tad izlietojat visus spēkus un līdzekļus, lai paceltu tautas masu gara apvārsni un dotu ikvienam iespēju iegūt pilnīgāku izglītību. Darat, cik vien varat, lai uz laukiem nodibinātu augstāka tīpa skolas, kuŗas būtu pieietamas arī mazturīgu ļaužu bērniem. Neaizmirstat arī, ka tautas nabadzību lielā mērā veicina žūpība. Bet vienkārši ļaudis bieži žūpo tikai tamdēļ, ka tiem izglītības trūkuma dēļ nav pieietami un saprotami nekādi garīgi baudījumi. Paceļat tautas izglītību, attīstot viņas garīgās spējas, padarat viņu spējīgu garīgam darbam un radat viņā tieksmi pēc garīgas baudas, — un jūs redzēsat, ka līdz ar augstāku tautas izglītību sazināsies žūpība, šī niknākā tautas labklājības postītāja. Tāpēc vēl reiz uzaicinām jūs, gŗūtdieņus, vismaz morāliski pabalstīt Biržu izglītības biedrības vidusskolas, kuŗas vairāk kā citas pieietamas jūsu bērniem.

Ja tu esi jauneklis vai jaunekle, kam vēl viss mūžs priekšā, tad tu jau nomani, ka nevarēsi sasniegt dažu labu mērķi tikai tamdēļ vien, ka neesi apbruņojies ar vajadzīgām zināšanām un ka tava pagasta vai draudzes skolā iegūtā izglītība pavisam neapmierina tagadējās dzīves prasības. Miesas un gara spēku tev daudz, bet vēl vairāk tev tēlotās dzīves ideālu, jaunības sapņu. Taču savu ideālu tu nevari sasniegt, jo tev priekš tam trūkst zināšanu. Ideāliem bagātais jaunekli vai jaunekle, ej ar visu jaunības sparu cīņā par tautas izglītību, kuŗa vismaz nākamām paaudzēm dos iespēju sasniegt tavus tēlotos ideālus!

Ja tu esi vecs, piedzīvojis cilvēks, kas taisies nobeigt zemes gaitu, ziedo arī tu no sava ietaupījuma Biržu izglītības biedrības lauku vidusskolām, lai ar to uzliktu savai dzīvei nevīstamu kroni un lai ar mierīou sirdi varētu šķirties no šīs pasaules, apzinoties, ka tavs vispārības labā pastrādātais darbs nesīs bagātus augļus un sagatavos tev mūžīgu piemiņu.

Un kas vien tu neesi: ārsts, mācītājs vai skolotājs, zemkopis, rūpnieks vai tirgotājs, saimnieks, kalps vai rokpelnis — tu baudi to kultūru, kuŗu tavi senči augumu augumiem ar grūtiem sviedriem priekš tevis ir sagatavojuši. Ko no saviem priekštečiem esi saņēmis, to tev ar augļu augļiem nākās atdot saviem pēctečiem. Šis ir tavs lielais parāds, kuŗa samaksu no tevis sagaida nākamās paaudzes. Tāpēc Biržu izglītības biedrība uzaicina tevi un ikvienu izpildīt šo savu pienākumu, pabalstīt pirmās mūsu dzimtenes lauku vidusskolas.

Tagad svarīgākais Biržu izglītības biedrības kultūras darbs ir uzcelt Biržos sieviešu ģimnāzijas ēku. Šīs skolas ēkas celšanai Vidzemes gubernātors ar 1912. g. 18. sept. Nr. 13561 atļāvis vākt ziedojumus, kuŗi ierakstāmi biedriem izdalītās Cēsu apriņķa priekšnieka apliecinātās listēs. Biedrība stipri cer, ka priekš labā pasākuma netrūks devīgu roku. Tāpēc Biržu izglītības biedrība pagodinas laipni lūgt it visus Biržu novada iedzīvotājus un ikvienu mūsu ko-

pējās dzimtenes un tautas izglītības draugu un labdari palīdzēt uzcelt pirmai Latvijas lauku vidusskolai ēku, gan ziedojot un aizdodot naudu, gan dāvājot un pievedot būvmateriālu, gan izpildot un sekmējot būves darbus, gan izrīkojot un pabalstot skolas ēkas celšanai par labu koncertus, teātŗa izrādes, priekšnesumus, loterejas, bazārus, izglītību veicināšanas tautas izpriecas u. t. pr. Ziedojumi un pieprasījumi sūtami Biržu izglītības biedrībai, ст. Модонъ, Лифляндской п. п."

«Biržu izglītības biedrības 1912. gada pārskats. Ceturtais darbības gads,» 4.—27. lapp.

«Biržu izglītības biedrībai 1913. g. bija 329 biedri, un proti: 4 goda biedri, 23 mūža biedri, 288 īstie biedri un 14 biedri-veicinātāji. Biedru skaita ātrā pieaugšana ir ļoti iepriecinoša parādība, jo tā liecina, ka tauta sāk vairāk un vairāk cienīt izglītības vērtību un atzīt biedrības centienus vispārības labā. Ja ievērojam vēl to, ka Biržu izglītības biedrībai samērā ar citām biedrībām diezgan augsta biedru nauda (mūža biedriem 100 r. vienreizīgi, īstiem biedriem 3 r. gadā un biedriem-veicinātājiem 1 r. gadā), tad noģiedam, ka šai biedrībai ir savs pievilcības spēks, kas vieno un pulcina lauciniekus uz kopēju darbu par labu dzimtenei un tēvijai. Tā tad arī laucinieki neraugās vairs uz biedru maksas lētumu, bet skatās uz pašas biedrības darbības derīgumu. Šāds tautas ieskats noder par labāko ķīlu biedrības turpmākās darbības attīstībai.

Lai gan, ievērojot tos apstākļus, kuŗos biedrība darbojas, viņas biedru skaits atzīstams par ļoti lielu, tomēr, lai veiktu visus savus plašos uzdevumus, Vidzemes malienas kultūrālā līmeņa pacelšanas ziņā, šāds viņas biedru skaits izrādās par gluži niecīgu. Patiesību sakot, katram malienietim, kuŗš atzīst izglītību par tautas labklājības nesatricināmu pamatu, vajadzētu būt par Biržu izglītības biedrības biedru, — un biedrībai vajadzētu skaitīt biedrus nevis simtiem, bet tūkstošiem. Mēs ieskatam par ikviena biedra svētu pienākumu iepazīstināt savus draugus un pazīstamus ar Biržu izglītības biedrības centieniem un darbību, lai tos pievilktu par biedriem un līdzdarbniekiem. Ja katrs biedrs ikgadu pievilks pat tikai 2—3 jaunus biedrus, šie pēdējie atkal 2—3 citus jaunus biedrus u. t. pr., tad biedru skaits pieaugs milzīgi ātri. Pie labas gribas tas katram viegli izdarams. Daram biedrus uzmanīgus vēl uz to, ka viņi var saņemt biedru vākšanas grāmatiņas, kuŗās ierakstāmi jauno biedru vārdi, adreses un iemaksas. Ja viens otrs biedrs aizbildinas ar to, ka viņš nespēj neko ziedot biedrībai vai arī nevar neka pastrādāt priekš biedrības, tad gan neviens nedrīkst aizbildināties ar to, ka viņš gada laikā nevar pievilkt nevienu jaunu biedru. Saprotams, jo vairāk biedrībai būs biedru, jo vairāk tā spēs pastrādāt tautas izglītības druvā. Tāpēc aicinam it visus, kam vien rūp izglītība, nākt un strādāt kopā ar mums, iestājoties Biržu izglītības biedrībā par biedriem.

Pārskatāmā (1913.) gadā biedrības darbība bija klusa, bet toties ražīga un deva labus panākumus. Biedrība bija ļoti iepriecināta, kad viņas 5 gadi rūpīgi koptām mācības iestādēm arī augstākā Skolu valde piegrieza nopietnu vērību un atzina tās par labi nostādītām mācīšanas un audzināšanas ziņā. Kad gada sākumā bija izdarītas vairākas vispusīgas biedrības skolu un kopdzīvju revīzijas, Rīgas mācības apgabala kurātors ar 1913. g. 13. februāŗa Nr. 2222 rakstu piešķīra Biržu izglītības biedrības uzturamai 8 klasīgai meiteņu skolai pilnas kroņa sieviešu ģimnazijas tiesības, t. i. piesprieda kroņa sieviešu ģimnāziju tiesības ne tikai šās mācības iestādes skolniecēm, bet arī tās skolotājām un skolotājiem, caur ko pēdēja stāvoklis tika nodrošināts ar visām kroņa dienasta un pensiju tiesībām. Labvēlīgais revīziju iznākums līdz ar pilnu tiesību piešķiršanu sieviešu ģimnazijai atstāja ļoti iepriecinošu iespaidu tiklab uz skolniecēm, bērnu vecākiem un biedrības darbiniekiem, kā arī uz visu vietējo sabiedrību, kuŗu līdz šim bija grūti pārliecināt par vidus mācības iestāžu pastāvēšanas iespējamību uz laukiem. Augstākās skolu valdes kompetentā atziņa arī pierādīja, ka Biržu sieviešu ģimnazijā mācīšana un audzināšana nav nostādītas sliktāk, nekā pilsētu sieviešu ģimnazijās. Tas runā nepārprotamu valodu par to, ka šai pirmai un vienīgai Latvijas lauku sieviešu ģimnazijai ir ļoti liela praktiska nozīme Vidzemes malienas kultūrālās attīstības gaitā.

Pēc likuma privātās siev. ģimnazijās mācības gaitu pārzin paidagōģiskā padome, kuŗa sastāv no Skolu Valdes iecelta priekšsēdētāja un no visiem sko-

lotājiem, skolotājām un audzinātājām, bet saimniecisko pusi pārzin ģimnazijas kuratorija, kuŗas locekļus nenoteiktā skaitā ievēl ģimnāzijas uzturētājs, izņemot paidagōģiskās padomes priekšsēdētāju un ģimnāzijas priekšnieci, kuŗi jau pēc sava amata skaitās par kurātorijas locekļiem. Uz šā pamata Rīgas mācības apgabala kurātors iecēla par ģimnāzijas paidagōģiskās padomes priekšsēdētāju Cēsu I. iecirkņa tautskolu inspektoru Valsts Padomnieku P. Dievkociņu un apstiprināja par ģimnazijas kurātorijas locekļiem Biedrības pilnā sapulcē ievēlētās personas. Ģimnāzijas priekšniecei, kuŗu ievēl ģimnāzijas kurātorija un apstiprina Tautas apgaismošanas ministrs, jāpadodas ģimnazijas kurātorijas rīcībai un jābūt mierā ar to algu, kuŗu viņai noteic ģimnāzijas kurātorija. Ienākumus no skolniecēm var izlietot tikai ģimnāzijas vajadzībām. Ģimnāzijas inventārs un cita manta nav priekšnieces vai skolas uzturētāja, bet pašas ģimnāzijas neatņemams īpašums.

Rīgas mācības apgabala kurātors apstiprinājis par ģimnazijas kurātorijas locekļiem Cēsu II iecirkņa Zemnieku virstiesas priekšsēdētāju Kolleģiju asesoru S. Kuku (kā priekšsēdētāju), Bērzones mācītāju P. Stūrīti, Jēkabpils mācītāju J. Karpu, Kraukļu pagastskolas pārzini J. Purenu, Biržu muižas arendatoru A. Runku, Praulienas mājīpašnieku J. Pommeru un fabrikantu J. Taubi Rīgā. Ar sevišķu gandarījumu jāmin, ka ģimnazija, iegūstot sev pilnas kroņa sieviešu ģimnazijas tiesības, ir pārdzīvojusi savu grūtāko laikmetu, un tāpēc var priecīgkām acīm skatīties nākotnē. Šinī gadā sieviešu ģimnazija pirmoreiz izlaida VII. klasi nobeigušās audzēknes dzīvē, pie kam ar pilnām kroņa sieviešu ģimnaziju tiesībām VII klasi nobeidza sek. 11 skolnieces no dažādiem plašās Vidzemes malienas apvidiem: Natalija Vanags no Kusas (ar zelta medāli), Aleksandra Dāvis no Grašiem, Vera Kurzemnieks no Mēdzūlas, Lilija Toms no Vecgulbenes (ar zelta medāli), Antonija Sams no Meiranas, Marija Gailītis no Meiranas, Amalija Cīrulis no Bērzones, Berta Auzāns no Cesvaines, Emilija Lācis no Meiranas, Milda Purens no Kraukļiem un Pauline Akmentiņš no Līderes.

Uz ģimnāzijas kurātorijas lūgumu Rīgas mācības apgabala kurātors ar 1913. g. 13. jūlija Nr. 11.757 rakstu atļāva Biržu izglītības biedrības uzturamai sieviešu ģimnazijai atvērt VIII jeb paidagōģisko klasi ar speciālpriekšmetiem matematikā, vēsturē un ģeografijā. Tā tad pārskatāmā gadā sieviešu ģimnāzija sāka darboties pilnā 8 klasu sastāvā. Protams, ka, atverot visas 8 klases, priekš ģimnazijas tika iegādāti arī visi nepieciešamākie mācības līdzekļi un cits skolas inventārs.

Ar 1913./14. mācības gada sākumu biedrība pārvietoja savu 5 klasu zēnu skolu no Sprīzdāniem uz Biržiem, kur skolai noīrētas daudz ērtākas telpas un ir parocīgāka satiksme. Līdz ar to skolā tika atvērta IV klase.

Materiālu līdzekļu vākšanai biedrība sarīkoja 1 garīgu koncertu un 3 tautas izpriecas. Bez tam biedrības skolām par labu sarīkoja a) Bučauskas dziedātāju koris Zamura, Jeģera un Jakoviča kga vadībā 1 puķu balli un 1 zaļumsvētkus, b) Staaka kgs 1 muzikālu-dramatisku vakaru un c) Liezeres labdarības biedrības dubultkvartēts 1 zaļumsvētkus. Visi šie izrīkojumi deva biedrībai skaidra atlikuma 943 r. 01 k. Sarīkotā atpirkšanās no Jaungada vizītēm par labu biedrības uzturamām skolām ienesa 439 r. 55 k. (Tas liecina, ka visa plašākā apkārtne bija sakustējusies par labu Biržu izglītības biedrības skolām. J. D.)

Pārskatamā (1913.) gadā biedrība noturēja 3 pilnas sapulces un 1 skolēnu vecāku sapulci.

Pirmā pilnā sapulcē, 10. martā, valde ziņo, ka līdz ar kroņa tiesību piešķiršanu sieviešu ģimnazijai pārskatamā gadā stipri pavairojas tās izdevumi, jo tai nākas 1) palielināt paidagōģisko personālu, pavairot skolotāju skaitu ar augstskolas izglītību un paaugstināt skolotāju algas, 2) iegādāt jaunus mācības līdzekļus un citus skolas un kopdzīves piederumus par apmēram 2000 rbļ., un 3) paplašināt ģimnazijas un kopdzīves telpas. Tāpēc siev. ģimnazijas izdevums no 8,877 rbļ. pagājušā gadā paceļas 1913. gadā vismaz uz 17,260 rbļ.

Nav jāšaubās, ka līdz ar kroņa tiesību iegūšanu pieaugs skolnieču skaits, kas pavairos ģimnāzijas ienākumus. Tomēr nepietiekošu telpu dēļ katrā klasē varēs ievietot tikai 30—35 skolnieces, un tāpēc piepaturot līdzšinējo skolas

naudu paredzams sieviešu ģimnāzijas un 5-klasu zēnu skolas uzturēšanai ap 5,000 rbļ. liels iztrūkums. Šo prāvā iztrūkuma segšanai pilnā biedru sapulce un tanī pašā dienā agrāk noturētā skolēnu vecāku sapulce taisīja sekošus lēmumus:

1. Sieviešu ģimnazijās visās klasēs paaugstināma skolas nauda biedru bērniem par 10 rbļ. un nebiedru bērniem par 15 rbļ. gadā, t. i. biedru bērniem jāmaksā I. klasē 30 rbļ., II. klasē 40 rbļ., III. klasē 50 rbļ., IV. klasē 60 rbļ. un visās citās augstākās klasēs pa 70 rbļ. gadā. Tā ka Biržu siev. ģimnazijas kopdzīvē uzturam jāpiegādā vecāku sapulces noteiktais vairums ēdamvielu vai to vietā jāmaksā 60 rbļ. gadā un par dzīvokli 10 rbļ. gadā, tad bērnu skološana līdz ar pilnu panziju (dzīvokli, apsildīšanu, apgaismošanu, apkalpošanu un uzturu) Biržu ģimnazijā izmaksā 100—140 rbļ. gadā.

2. Pēc iespējas katra skolēna vecākiem jāpapūlas savākt 3—10 jaunu biedru, jo tādā gadījumā pie 3 rbļ. biedru naudas var pavairot Biedrības ienākumus uz 2000—3000 rbļ. gadā. Vispār tiek atzīts, ka Biržu Izglītības Biedrībai, ievērojot viņas svētīgo darbību tautas garīgās izkopšanas ziņā, vajadzētu būt tūkstošiem biedru un ka līdzšinējais mazais biedru skaits liecinot tikai par to, ka nekas netiekot darīts priekš jaunu biedru vākšanas. Sapulces vadonis J. Dāvis aizrāda, ka Čeķijā gandrīz visi čeķi esot izglītības biedrības «Māmuļas» biedri, kuŗa biedrība rīkojoties ar miljoniem lielu kapitālu un esot īsā laikā stipri pacēlusi visas čeķu tautas garīgo un materiālo labklājību. Tādu pašu cēlu darbu Vidzemes malienas labā spēšot pastrādāt arī Biržu Izglītības Biedrība, ja tanī radīšoties vairāk mošu darbinieku, kuŗi modināšot, vienošot un kopošot ļaužu masās snaudošos, izklaidētos un neizmantotos spēkus, jo katrs liels darbs esot veicinams tikai ar spirgtiem un kopotiem spēkiem. Skolotājs J. Gaigals atgādina, ka lauciniekiem bērnu skološana Biržos izmaksājot 2—3 reiz lētāk, nekā pilsētā, un ka arī pate bērnu mācīšana un audzināšana uz laukiem esot daudz labāka, nekā pilsētā. Tāpēc esot katram ieteicams visādi pabalstīt Biržu Izgl. Biedrību un ņemt dzīvu dalību tās svētīgā darbībā. Kad jaunu biedru vākšanas jautājums tika pietiekoši noskaidrots, tad bērnu vecākiem un biedriem izdalīja biedru kandidātu vākšanas grāmatiņas, izskaidrojot tiem jaunu biedru uzņemšanas kārtību.

3. Bērnu vecākiem un biedriem visādi jāsekmē Biedrības izrīkojumi, kā arī pagastu un kreditiestāžu sapulcēs jāpropagandē, lai Biržu Izgl. Biedrības skolu uzturēšanai piespriestu pabalstus.

Kad sīki iztirzāja visādus materiālu līdzekļu vākšanas veidus, tad tekošam gadam uzstādīja abām skolām un Biedrībai sekošus budžetus:

I. Sieviešu ģimnazijas ienākums (pieņemot sešās apakšējās klasēs pa 30, septītā klasē 20 un astotā klasē 10 skolnieces): no 210 skolniecēm skolas naudas 11,700 rbļ., no 160 skolniecēm dzīvokļu naudas 1,600 rbļ., par muzikas mācību 800 rbļ., un no cūkkopības 200 rbļ., Biedrības piemaksa 2,960 rbļ., kopā ienākums 17,260 rbļ. Izdevums: paidagōģiskās padomes priekšsēdētājam, kuŗš dzīvo Rīgā, algas un ceļa naudas 400 rbļ., ģimnazijas priekšniecei 1200 rbļ., pareizticīgam mācītājam 500 rbļ., (luterāņiem, kamēr Lazdonē nav luterāņu mācītāja, ticības mācību pasniedz viena no 4 mājskolotājām), 5 skolotājām ar augstskolas izglītību 5,000 rbļ., 4 mājskolotājām 2,400 rbļ., dziedāšanas skolotājam 60 rbļ., mazturīgu skolnieču stipendijām un ārstēšanai 600 rbļ., mācības līdzekļu iegādāšanai 1,000 rbļ., telpu īrei 2,300 rbļ., apkurināšanai 800 rbļ., apgaismošanai 500 rbļ., apkalpošanai 500 rbļ., apdrošināšanai 100 rbļ., kanclejai 300 rbļ., neparedzētiem un sīkiem izdevumiem 400 rbļ., kopā izdevums 17,260 r.

II. 5-klasu zēnu skolas ienākums (skaitot katrā no 4 atvērtām klasēm 25 skolēnus un piepaturot agrāko skolas naudu): no 100 skolēniem skolas naudas 3,500 rbļ., no 60 skolēniem dzīvokļu naudas 600 rbļ., no cūkkopības 100 rbļ., Biedrības piemaksa 2,300 rbļ., kopā ienākums 6,500 rbļ. Izdevums: skolas priekšniekam algas 750 rbļ., 4 skolotājiem 2,400 rbļ., mācības līdzekļu iegādāšanai 1,000 rbļ., klases un kopdzīves inventāra iegādāšanai 500 rbļ., telpu īrei 650 rbļ., apkurināšanai 250 rbļ., apgaismošanai 180 rbļ., apkalpošanai 300 rbļ., apdrošināšanai 30 rbļ., kanclejai 30 rbļ., neparedzētiem un sīkiem izdevumiem 400 rbļ., kopā izdevums 6,500 rbļ.

III. **Biedrības ienākums:** no sieviešu ģimnazijas 14,300 rbļ., no zēnu skolas 4,200 rbļ., no biedru naudām 1,000 rbļ., no ziedojumiem 1,000 rbļ., no izrīkojumiem 1,000 rbļ., no Jaungada vizīšu atpirkšanās 400 rbļ., no aizņēmuma 2,360 rbļ., kopā **ienākums 24,260 rbļ.** Izdevums siev. ģimnazijas uzturēšanai 17,260 rbļ., zēnu skolas uzturēšanai 6,500 rbļ., kanclejai 200 rbļ., par pārskata, uzaicinājumu un ziedojumu vākšanas čeku un listu drukāšanu, sludinājumiem u. t. pr. 300 rbļ., kopā izdevums 24,260 rbļ.

No uzstādītā Biedrības budžeta redzams, ka viņai abu skolu uzturēšanai jāizdod 17,260 rbļ + 6,500 rbļ. = 23,760 rbļ., lai gan no tām ieņem tikai 14,300 rbļ. + 4,200 rbļ. = 18,500 rbļ., caur ko Biedrībai nākas piemaksāt 23,760 rbļ. — 18,500 rbļ. = 5,260 rbļ., tas ir priekš katra no 310 skolēniem Biedrībai nākas piemaksāt 17 rbļ. gadā. Šie skaitļi gaiši rāda, ka vecāki par katra bērna skološanu paliek Biedrībai ikgadus parādā vismaz 17 rbļ. Tāpēc arī bērnu vecāku tiešs pienākums rūpēties par Biedrības ienākumiem, lai tā spētu segt abu skolu uzturēšanai iztrūkstošo summu. Ja Biedrība atdod visus savus paredzamos ienākumus skolu uzturēšanai, tad tomēr iztrūkst 2,360 rbļ., kuŗi budžetā atzīmēti par aizņēmumu. Katrā ziņā parādu taisīšana nav vēlama. Aiz šā iemesla, kā jau sacīts, bērnu vecāki apņēmās izlietot visus līdzekļus, lai pavairotu Biedrības ienākumus, gan vācot jaunus biedrus, gan pabalstot Biedrības izrīkojumus, gan veicinot atpirkšanos no Jaungada vizītēm u. t. pr.

Apspriežot abu skolu un to kopdzīvju iekšējo iekārtu un vadību, sapulce atsaucās par tanīs ievesto kārtību visai atzinīgi. Lai gan biedrība šim brīžam nav vēl Skolu valdi lūgusi piešķirt 5-klasu zēnu skolai kroņa skolu tiesības, tomēr nav jāšaubās, ka arī tai, kad būs atvērtas visas klases, valdība neliegs tādu tiesību. Tā kā šinī skolā bez vispārējās izglītības prekšmetiem un obligātoriskām valodām (krievu, latviešu, vācu un franču) pasniedz arī bez maksas latīņu un grieķu valodas, tad skolēniem ar to nodrošināta pāreja uz attiecīgām ģimnazijas klasēm. Sapulce atzīst šāda tipa skolu par ļoti noderīgu un tāpēc pieturamu arī uz priekšu. Ja būs līdzekļi, tad šo skolu ar laiku varēs izveidot par pilnīgu reālskolu, lai tādejādi arī zēniem dotu iespēju iegūt noapaļotu vidus izglītību turpat uz laukiem.

Par siev. ģimnazijas būvkapitālu valde ziņoja, ka tas smiedzoties jau pāri 6,000 rbļ. Bez tam vēl daudzi apkārtējie iedzīvotāji apņēmušies dāvāt un pievest dažādus būvmateriālus un pastrādāt kādus būvdarbus. Turpmākai būvkapitāla vākšanai biedriem izdalīja listes un grāmatiņas, ieŗās ierakstāmi ziedojumi un aizdevumi uz 10 gadiem bez procentiem. Ievērojot to, ka katras skolnieces mācīšana un uzturēšana Biržu siev. ģimnazijā izmaksā tikai **100—140 rbļ. gadā, t. i. 200—300 rbļ. gadā lētāk, nekā pilsētā,** sapulce izteic vēlēšanos, ka ģimnazijas ēkas celšanai katras skolnieces vecāki ziedotu vismaz 100 rbļ., kas no 200 skolniecēm iztaisa ap 20,000 rbļ. Kad tādā ceļā no ziedojumiem un aizdevumiem bez procentiem uz 10 gadiem būs savākts un iebūvēts ap 30,000 rbļ., tad iztrūkstošo summu varēs aizņemties pret obligāciju no bankas, kuŗa savam aizdevumam procentu nomaksu nodrošinās ar būvē ieguldītiem 30,000 rbļ. biedrības naudas.

Aplūkojot architekta E. Laubes kga izstrādāto siev. ģimnazijas ēkas plānu, sapulce atzīst to par grandiozu un, neraugoties uz ēkas dārgumu (ap 150,000 rbļ.), nolem šo plānu nesašaurināt, bet pielikt vairāk pūliņu, lai savāktu līdzekļus viņa realizēšanai. Ģimnazijas ēkas celšanai biedrība jau nopirkusi daļu koku. Tā kā 3 stāvu skolas ēkas apbūvētais laukums ieņems 22,500 kv. pēdas, tad priekš būves vajadzīgi 2 miljoni ķieģeļu, kuŗus nodomāts dedzināt turpat uz vietas, jo būves tuvumā atrodas šim nolūkam noderīgs māls, kuŗu biedrības mūža biedris, Lazdonas muižas īpašnieks F. J. Šmidts dod biedrībai par brīvu.

Otrā pilnā sapulce notika 15. septembrī. Iztirzājot jautājumu par skolēnu prāta un sirds izglītību, sapulce atzīst, ka mācīšana un audzināšana Biedrības skolās atrodas daudz labākos apstākļos, nekā pilsētas vidus mācības iestādēs. Attiecībā uz fizisko audzināšanu sapulce uzdod skolu priekšniecībām izdarīt dažas nelielas pārmaiņas ēdamvielu iedalījumā, nepārkāpjot par katra bērna uzturu 30 rbļ. pusgadā, un parūpēties par to, ka bērni varētu dabūt labu pirti. Ka galveno kavēkli abu skolu dzīvē atzīmē noderīgu telpu trūkumu, kāpēc šīs nebūšanas novēršanai iezlietojami visi līdzekļi.

Pārejot uz sieviešu ģimnazijas ēkas celšanas projekta apspriešanu, sapulces vadonis J. Dāvis atgādina, ka 5 gadi atpakaļ taisni 15. septembrī atvērta Biržu stacijas tuvumā pirmā lauku sieviešu ģimnazija Latvijā un visā plašajā Krievijā. Kad ģimnazijai likti pirmie pamati, tad tai vēl nebijis ne telpu, ne mācības līdzekļu, ne kopdzīves inventāra, ne skolnieču, ne skolotāju, ne naudas, ne piedzīvojumu, ne sabiedrības uzticības un nebijis arī vēl pašas īpašnieces un gādnieces — Biržu Izgl. Biedrības, bet toties ģimnazijas dibinātājiem bijuse laba griba un cieta pārliecība par līdzīgas mācības iestādes noderīgumu un pastāvēšanas iespējamību uz laukiem. Pašai ģimnazijas atvēršanas idejai radušies sīvi pretinieki, kuŗi jauno mācības iestādi visādi apkaŗojuši, noķengājuši un pareģojuši tai drīzu galu. Tomēr ģimnazijas un Biedrības dibinātāju nesavtīgais darbs un pacietība grūtajā ceļā uz vispārības labā sprausto mērķi pārvarējuši visus šķēršļus, un īsā laikā vietējā sabiedrība ieraudzījuse, cik daudz svētības tai atnes jaunatvērtā ģimnazija. Drīz vien, sekojot Biržu 5-klasu meiteņu skolas pirmparaugam, sākuši atvērt arī citur uz laukiem un miestos proģimnazijas un tirdzniecības skolas, kuŗas visur iemantojušas tautas labvēlību. Ja nu tagad ir jau liela izauguse pate Biedrība ar saviem 300 biedriem pa visu Vidzemes malienu, ja viņa ir ieguvuse vietējo iedzīvotāju un Valdības uzticību un pilnīgi pierādījuse savu dzīvības spēju, ja viņai ir jau divas labi nostādītas vidus skolas ar 312 skolēniem un 19 skolotājiem un skolotājām, 6⅛ pūrvietas liels gruntsgabals bez kādiem parādiem un aprobežojumiem, ap 9,000 rbļ. vērtīgs inventārs un ap 6,000 rbļ. liels būvkapitāls, tad tagad spriest par ģimnazijas grandiozās ēkas celšanu neizklausās vairs tik pasakaini, ka bija runāt 5 gadi atpakaļ par ģimnazijas atvēršanu zemnieku mājās. Citām tautām par kopuzņēmumiem ir paruna: «vienībā spēks» vai «ikviens priekš visiem un visi priekš ikviena», bet latvieši šinī lietā mēdz sacīt: «kopas cūka nebaŗojas». Šī paruna raksturo latviešus no vissliktākās puses, jo viņa izteic, ka tie atzīst tikai savu personīgu, bet ne kopēju labumu. Ja svešās zemēs kooperātīvi pasākumi spilgti pierādījuši, ka «kopas cūkas» vislabāk baŗojas, tad, stājoties pie ģimnazijas ēkas celšanas, Biržu Izgl. Biedrības biedri lai ar darbiem pierāda, ka pievestās parunas saturs neattiecas uz viņiem. Kad sapulce it sīki pārbaudīja jau pirmajā sapulcē pieņemto skolas ēkas plānu, tad nolēma izdarīt garantu un dāvanu vākšanu priekš ģimnazijas ēkas būves pēc iespējas visā Biedrības darbības rajonā uzreiz, pieejot pie visiem skolēnu vecākiem mājās. Šā lēmuma izvešanai iecēla sevišķu komiteju.

Trešā pilnā sapulce notika 8. decembrī. Uz sapulci bija ieradušies ap 170 biedru. Lielais sapulces dalībnieku skaits un viņu paaugstinātais gara stāvoklis lika manīt, ka sapulcē izspriežami svarīgi jautājumi, pret kuŗiem biedri nevar izturēties vienaldzīgi. Un tiešām uz dienas kārtības starp citu stāvēja Biedrības uzturamo skolu un kopdzīvju iekārta, sieviešu ģimnazijas ēkas celšanas projekts un siev. ģimnazijas pārcelšana no Biržiem. Pārrunājot par abu skolu un to kopdzīvju iekārtu, skolēnu vecāki par tām atsaucas ļoti atzinīgi, kāpēc sapulce nolemj piepaturēt Biedrības skolās un kopdzīvēs līdzšinējo kārtību, paaugstinot tikai dzīvokļu naudu par 5 rbļ. pusgadā.

Par siev. ģimnazijas ēkas celšanas projektu referē skolotājs J. Dāvis, aprādīdams, 1) ka reizē ar ģimnaziju jāceļ arī kopdzīve, 2) ka Biedrībai ir iespēja ar banku palīdzību uzcelt ģimnazijas un kopdzīves ēku un 3) ka ģimnazija varēs ļoti labi pastāvēt, ja uz ēkas būs pat 150,000 rbļ. liels parāds. Referents uzsveŗ, ka ģimnazijas ēkas būvi stipri atvieglina tas apstāklis, ka Biedrībai ir jau ārpus miestiņa Cesvaines lielceļa malā ½ versti no dzelzceļa piestātnes 6⅛ pūrvietas liels gruntsgabals bez kādiem aprobežojumiem un parādiem. Bet tā ka Biedrības īpašums atrodas ārpus miestiņa un tā tuvumā nav nekādu ēku, tad uzceļot vienīgi ģimnazijas ēku, skolniecēm nebūs kur mitināties. Ja 400—500 skolnieces dzīvos miestiņā, tad skolotājām nebūs iespējams tās uzraudzīt un ģimnazija nevarēs uzņemties nekādu atbildību pret vecākiem par viņu bērnu pareizu audzināšanu un izsargāšanu no nevēlamiem ārējiem iespaidiem. Šinī gadījumā ģimnazija spēs gādāt tikai par bērnu prāta izglītību, bet varēs ļoti maz darīt priekš viņu sirds izglītības. Tāpēc ģimnazija ceļama līdz ar kopdzīvi priekš 400 skolniecēm.

Ieskaitot visas labierīcības, pilnīgi gatava ģimnazijas ēka izmaksās **150,000** rbļ. Sieviešu ģimnazijas ēkas celšanai Biedrība jau sasvkuse ap 10,000 rbļ. un

cer līdz pavasarim vēl savākt ap 20,000 rbļ. Iztrūkstošos 120,000 rbļ. varēs aizņemties pret gruntsgabala 1. obligāciju no bankas, kuŗa procentu nomaksu savam aizdevumam nodrošinās ar būvē ieguldītiem 30,000 rbļ. Biedrības naudas. Ja Biedrība priekš ģimnazijas ēkas celšanas aizņemsies pat visus 150,000 rbļ. un pat par 8% gadā, t. i. par aizņēmumu maksās procentu naudas 12,000 rbļ. gadā, un izdos priekš ģimnazijas apkurināšanas 2,000 rbļ., apgaismošanas 500 rbļ., apkalpošanas 1,500 rbļ., apdrošināšanas 300 rbļ., kanclejas 200 rbļ., inventāra un mācības līdzekļu iegādāšanas 1,000 rbļ., paidagōģiskā personāla uzturēšanas 12,500 rbļ., un neparedzētiem izdevumiem 1,000 rbļ., tad ģimnazijas kārtējs gada izdevums būs 31,000 rbļ. Pieņemot ka ģimnazijā mācīsies tikai 400 skolnieces, no kuŗām katra maksās caurmērā par gadu 60 rbļ. skolas naudas, un ka kopdzīvē mitināsies 350 skolnieces, pie visām jaunlaiku ērtībām maksājot par dzīvokli ar apkurināšanu, apgaismošanu un apkalpošanu tikai 20 rbļ. gadā, dabūjam skolas naudas 60 rbļ. × 400 = 24,000 rbļ. un dzīvokļu naudas 20 rbļ. × × 350 = 7000 rbļ., pie kuŗiem ienākumiem vēl jāpieskaita vismaz 1,000 rbļ. par muzikas mācību un 2,000 rbļ. ieņēmums no plašajām telpām, kuŗās pa skolas brīvlaiku varēs sarīkot bazārus, loterejas, priekšlasījumus, koncertus, izrādes, skolnieču vakarus u. t. pr.. kas iztaisa ģimnazijas kārtēju gada ienākumu 34,000 rbļ. Ja nu ģimnazijas kārtējie gada izdevumi būs 31,000 rbļ. un ienākumi 34,000 rbļ., tad acīm redzams, ka ģimnazija varēs pastāvēt bez Biedrības piemaksas un vēl atlicināt katru gadu ap 3,000 rbļ. parāda deldēšanai.

Tā ka līdz šim priekš ģimnazijas ēkas celšanas savākti tikai 10,000 rbļ. un tā kā no ģimnazijas pastāvēšanas Biržos galvenais materiālais labums nāk nevis pašiem skolas cēlājiem un uzturētājiem, bet Biržu īpašniecei — Cesvaines muižai, kuŗa gandrīz neka nedod priekš ģimnazijas ēkas celšanas, lai gan caur ģimnazijas pastāvēšanu Biržos pavairo savus ienākumus par vairākiem tūkstošiem rubļu gadā, tad bija ienākuši vairāki rakstiski priekšlikumi pārcelt ģimnaziju vai nu uz **Siguldu**, vai uz **Kraukļiem** (no vietējās **Zemkopības Biedrības**) vai arī uz **Ļaudonu** (no muižas īpašnieka **Ružmaņa**), kur Biedrībai pie ēkas celšanas tiek piesolīta daudz lielāka palīdzība, nekā to var sagaidīt Biržos. Tāpēc uz dienas kārtības bija uzstādīts jautājums par **ģimnazijas pārcelšanu no Biržiem.**

Par šo jautājumu izceļas ļoti dzīvas debātes. Skolas palikšanu Biržos aizstāv pareizticīgie priesteri **J. Karps, P. Stūrīts** un **J. Nikolajevs.** Citi runātāji atkal aizrāda, ka ģimnazijas pārcelšana izpostītu Biržu miestiņa namsaimniekus. Tā kā Cesvaines Zemkopības Biedrība apņemas dot zemi un savākt priekš ģimnazijas ēkas celšanas 30,000 rbļ., ja ģimnaziju ceļ uz šīs biedrības gruntsgabala Kraukļu Vībotos (8 verstis no Cesvaines dzelzceļa piestātnes), tad Biržu apkārtnes iedzīvotāji tūliņ sazīmē 1,400 rbļ. un cieši apņemas līdz 15. janv. 1914. g. savākt priekš ģimnazijas būves 30,000 rbļ., ja tikai ģimnazija paliek Biržos. Ievērojot šādu birzeniešu apņemšanos, kā arī to, ka Birži ir vislabākais satiksmes punkts, jautājuma galīgu izšķiršanu atliek līdz nākošai pilnai sapulcei.

Uz **Andr. Kļaviņa** priekšlikumu sapulce vienbalsīgi pieņēma sekošu rezolūciju: «Ievērojot to, ka bērnu skološana un uzturēšana Biržu Izgl. Biedrības vidusskolās izmaksā **200—300 rbļ.** gadā lētāk, nekā pilsētas vidusskolās, Biržu siev. ģimnazijas skolnieču vecākiem priekš ģimnazijas būvkapitāla jāiemaksā vai nu 100 rbļ. vienreizīgi — uzņemot tos par mūža biedriem — vai arī pa 30 rbļ. gadā, kamēr no šām iemaksām būvkapitālam nolemtā summa nebūs sasnieguse 120 rbļ., pie kam šīs iemaksas izlietojamas tagad priekš ģimnazijas būves un vēlāk priekš būves parāda deldēšanas.»

Sakarā ar pieņemto rezolūciju sapulce nodibināja līdzekļu vākšanas komiteju, kuŗā ar kooptācijas tiesībām ievēlēja no dažādiem Vidzemes Malienas novadiem sekošus 12 locekļus: **Tirzīti Lazdonē, Akmentiņu, Grazdonē, Varkali Praulienē, Cīruli Praulienē, Balodi Liezerē, Andrejevič kdzi Liezerē, Baltruku Saikavā, Balodi Bērzonē, Dreimani Patkulē, Trekšu Bučauskā, Bokmelderi Meiranā** un **Plavinsku Stukmaņos.**

Ievērojot to, ka Lazdones luterticīgo draudze, kopš nodega mācītāja māja, jau vairākus gadus palikuse bez mācītāja un ka tai mācītājam noderīga dzīvokļa trūkuma dēļ nav izredzes drīz tikt pie mācītāja, pilna sapulce vienbalsīgi nolēma jaunievēlamam Lazdones luterticīgo draudzes mācītājam par dzīvokli bez

kādas atlīdzības uz 4 gadiem atdot savas agrākās siev. proģimnazijas telpas Sprīzdanos.

Kā no augšējā redzams, tad visas trīs pilnas sapulces nopietni nodarbojušās ar svarīgu jautājumu izspriešanu Biedrības un skolu dzīvē. Sapulces vienmēr norisinājušās kārtīgi un debātes, lai gan dažreiz bijušas karstas, tomēr lietiškas.

Valde noturēja 28 sēdes, kurās apsprieda Biedrības tekošas darīšanas un statūtos noteikto izglītības nolūku sasniegšanu. No valdes reālizētiem darbiem sevišķi minami: meiteņu skolai kroņa sieviešu ģimnaziju tiesību izgādāšana, ģimnazijas VIII klases atvēršana, zēnu skolas pārcelšana uz Biržiem, skolu telpu paplašināšana un apgādāšana ar visiem materiāliem līdzekļiem, uzaicinājumu izsūtīšana dažādām personām, biedrībām un iestādēm dēļ pabasta ģimnazijas ēkas celšanai, listu izdalīšana priekš atpirkšanās no jaungada vizītēm, līdzekļu vākšana caur izrīkojumiem u. t. pr. Sīkāka valdes darbība redzama no visām pārskata nodaļām.

Dāmu komiteja sarīkoja: 1) «Garīgu koncertu» 12. maijā Cesvaines baznīcā, kurš deva skaidra atlikuma 70 r. 78 k.; 2) «Līgo svētkus» 23. jūnijā Cīšu kalnā, kurš deva skaidra atlikuma 170 r. 61 k.; 3) «Jēkaba tirgu» 21. jūlijā Biržos, no kura ienāca skaidras peļņas 333 r. 05 k.; un 4) «Puķu balli» 18. augustā Midziņsalā, ieņemot skaidras peļņas 170 r. 55 k. No šiem izrīkojumiem komiteja atlicinājusi 744 r. 99 k.

1913./14. mācības gadā ģimnazijā nodarbojās 13 pastāvīgi mācības spēki. Tās VIII resp. paidagōģiskā klasē mācījās 15 skolnieces. Pavisam pēdējā pusgadā ģimnazijā mācījās 210 skolnieces, no kuŗām 165 mitinājās ģimnazijas kopdzīvē. Biedrība atsvabināja no skolas naudas pavisam vai pa daļai 8 mazturīgas skolnieces, atlaižot tām 410 r. skolas naudas. Skolnieces nesamaksāja skolas un pansijas naudas 436 r. 40 k. Ģimnazijas un meiteņu kopdzīves inventāra iegādāts par 2.050 r. 55 k. Sieviešu ģimnazijas uzturēšanai biedrība no saviem līdzekļiem piemaksājusi 3.596 r. 79 k. jeb priekš katras no 210 skolniecēm 17 r. 13 k.

Pēdējā pusgadā 5 klasu zēnu skolā nodarbojās 6 pastāvīgi mācības spēki. Skolā bija jau atvērtas 4 apakšējās klases, kurās mācījās 102 skolnieki, no kuŗiem 82 mitinājās skolas kopdzīvē. Skolnieki nesamaksāja skolas un panzijas naudas 212 r. 60 k. Zēnu skolas uzturēšanai biedrība no saviem līdzekļiem piemaksājusi 2.572 r. 23 k. jeb priekš katra no 102 skolniekiem 25 r. 22 k. Zēnu skolā biedrības piemaksa uz katru audzēkni iznāk lielāka tamdēļ, ka tur skolas nauda par 10 r. gadā lētāka nekā meiteņu skolā.*)

Tā ka abās skolās mācījās 312 bērni un tā ka biedrība to skološanai piemaksājusi no saviem līdzekļiem (3.596 r. 79 k. + 2.572 r. 23 k. =) 6.169 r. 02 k., tad caurmērā priekš katra bērna mācīšanas un audzināšanas biedrības no savas puses piemaksājusi 19. r. 78 k. Lūdzam bērnu vecākus šim aizrādījumam piegriezt sevišķu vērību.

Biedrības skolu uzturēšanai ziedojuši: Otrā Vidzemes Savstarpīgā Kreditbiedrība Rīgā 300 rbļ.; Bērzones krāj-aizdevu sabiedrība 19 rbļ. 84 kap.; Cesvaines lauksaimniecības Biedrība 20 rbļ.; Vestienas krāj-aizdevu sabiedrība 15 rbļ., Bučauskas pag. dziedātāju koris tīro atlikumu no diviem izrīkojumiem 127 rbļ. 84 kap. un A. Zuravskij kgs Rīgā, 48 rbļ., kopā — 530 rbļ. 68 kap. Cesvaines Kalna-Stradu mājas saimnieka J. Staaka kga 1913. g. rudenī sarīkotais muzikāli-dramatiskais vakars deva 40 rbļ., skaidra atlikuma, kura nauda iemaksāta Biedrības kasē 1914. g. Firma Zinger u. Ko. ziedoja ģimnazijai kāju minamo šujmašīnu, 135 rbļ. vērtībā.

Uz 1913. g. 31. decembri Biedrības inventāra vērtība bija 10.186 r. 58 k. un ģimnazijas ēkas celšanai nopirkto un dāvāto būvmateriālu vērtība 1.250 r.

---

*) Fakts, ka 1913./14. māc. gadā abu skolu vienkāršās telpās mācījās 312 audzēkņu (102 zēni un 210 meitenes), ir ļoti zīmīgs, jo 1933./34. māc. gadā, t. i. 20 gadu vēlāk, valsts uzturamās Madonas ģimnazijas greznās telpās mācījās tikai 166 audzēkņi (65 zēni un 101 meitene). Skat. «Izgl. min. mēnešraksts», 1934. g. Nr. 5./6., 464 lp. Šis fakts skaidri rāda, cik tolaik es pareizi esmu novērtējis tautas prasību pēc vidusskolām uz laukiem un cik labi esmu piemērojis tās laucinieku materiāliem apstākļiem. J. D.

Revīzijas komisijā darbojās J. Dārznieks, J. Drulle un J. Balodis. Kad revīzijas komisija bija izrevidējusi biedrības, dāmu komitejas un abu skolu mantību un grāmatas, viņa 1914. g. 10. janvārī nodeva valdei sekojošu rakstu:

Protokols.

Biržu Izglītības Biedrības revīzijas komisijas sēde 1914. gadā 10. janvārī.

Klāt bija J. Dārznieks un J. Drulle.

Izdarot vispārīgu Biržu Izglītības Biedrības darbības revīziju par 1913. gadu, revidenti nāca pie sekošiem slēdzieniem. Valde kā jau arvienu nav taupījuse pūles un ir nenogurstoši strādājuse, virzot viņai uzticēto izglītības lietu pretim pilnībai, kas, neraugoties uz jau vairākkārt aprādītiem kavēkļiem, kā skolu telpu, tā arī Biedrības nelabvēļu ziņā, diezgan labi sekmējies. Ievērojot to, ka Biedrībai ar katru dienu vairojas izdevumi augstās īres naudas, apgaismošanas, apsildīšanas un skolas uzturēšanas ziņā, revīzijas komisija nāca pie slēdziena, ka būtu skolas nauda jāpaaugstina, lai Izglītības Biedrībai netrūktu līdzekļu, ar ko segt visus nepieciešamos izdevumus, kuŗi ceļas pie skolu uzturēšanas. Tālāk komisija izsaka vēlēšanos, ka Valde arī uz priekšu rūpētos pacelt Biedrības ienākumus caur izrīkojumiem, labprātīgiem ziedojumiem un t. t., lai Biedrība reiz varētu kļūt pie sava sen lolotā mērķa — pie savām ērtām skolas telpām. Visas uz skolu darbību attiecīgās grāmatas caurskatot, izrādījās, ka viņas ir vestas ar apzinību, izņemot dažas nelielas pārskatīšanās, kuŗas gandriz nav ievērojamas. Lai būtu iespējams katrā laikā revidēt skolu darbības grāmatas, būtu ieteicams ievest tādu grāmatvešanas kārtību, ka varētu katrā laikā dot pareizu slēdzienu par darbības gaitu. Komisija izsaka nopietnu vēlēšanos, lai bērnu vecāki parūpētos noteiktā laikā kārtīgi nolīdzināt viņiem pienākošās maksāšanas, jo revidējot izrādījās, ka šāda nekārtīga skolas naudas maksāšana traucē visu Biedrības darbību un uzkrauj Valdei lielas nepatikšanas un neērtības. Izrādās, ka nekārtīgas skolas naudas maksāšanas dēļ Valde ir bijuse spiesta nepieciešamiem izdevumiem aizņemties naudu no ģimnazijas būvkapitāla. Lai Biedrības Valdei būtu iespējams laikā un pareizi izpildīt visus rakstu darbus, būtu ieteicams pieņemt algotu darbvedi. Nobeidzot ziņojumu, komisija izsaka pateicību kā Valdei, tā arī visiem, kas kaut kādā ziņā Biedrības mērķus sekmējuši, un novēl Biedrības darbiniekiem izturību un labas sekmes šai grūtā un atbildības pilnā darbā.

Revīzijas komisija: **J. Drulle, J. Dārznieks.**

VIII. Sieviešu ģimnazijas būvkapitāls.

1. **Dāvinājuši un iemaksājuši:**

Skolotājs J. Dāvis 2,000 rbļ., muižas pārvaldnieks P. Balods 10 rbļ., Ļaudones-Odzienes pagasts 15 rbļ., Cesvaines pagasts 15 rbļ., Rīgas namīpašn. Alfr. Burģis 100 rbļ., Rīgas namīp. A. Zuravskij 10 rbļ., Valsts Padomnieks P. Vembers 25 rbļ., Sarkan-Patkules krāj-aizdevu sabiedrība 25 rbļ., caur Liezeres Labdarības Biedrības kasieri P. Pumpuriņu skaidrais atlikums no labvēļu pulciņa sarīkotiem zaļumu svētkiem 30 rbļ. 18 kap., skolot. A. Eglīts Mēsragā 5 rbļ., P. Dāvis, Grašu Auziņās, 100 rbļ., B. Andrejevič kdze, Liezerē, 100 rbļ., kopā **2,460 rbļ. 18 kap.**

Pēc listes Nr. 133/29.

J. Barbans Bērzonē 1 r., Ed. Pelek Bērzonē 2 r., Anna Brucer Bērzones Gulbiņos 1 rbl., J. Pļavnieks Rīgā 1 r., Abrams Bērs Glazmankā 1 r., Otto Mangus Bikseres Kalna krogā 50 k., Ž. Domners Glazmankā 1 r., Laān kdze Cesvaines Krieviņos 1 r.

Pēc listes Nr. 65./68.

Rich. Albering Cesvainē 1 r., G. Guben Cesvainē 3 rbļ., H. Lappekin Cesvainē 1 r., Ed. Lappekin Cesvainē 1 r., Kristīne Kreicum Cesvainē 1 r., Made Amon Cesvainē 1 r., Bergmann Cesvainē 1 r., Mārtiņš Hincenbergs Cesvainē 20 k., Tenis Dzenis Cesvainē 20 k., Ed. Bucin Cesvainē 15 k., Julia Putniņ Cesvainē 50 k., Berta Zvirbul Cesvainē 50 kap., Olga Liepiņ Cesvainē 50 k., Guste Bergmann Cesvainē 50 k., Eda Sprisīt Cesvaines Sprisīšos 25 k., Jēkabs Sprisīts

Cesvaines Sprisīšos 50 kap., Minna Stopiņ Cesvaines Pavaros 50 k., Jānis Stopiņ Pavaros 50 k., Jānis Sprisīts Cesvaines Sprisīšos 1 r.

Pēc listes Nr. 126/22.

Nikolais Smidts Rīgā 1 r., Līze Glāzniek Saikavā 1 r., J. Jaunron Līderē 50 k., Karlis Pētersons Saikavā 1 r., Karlis Vagals Saikavā 1 r., Negaiss un Skaidrais Cesvainē 50 kap., Lina Boms Cesvainē 25 k., Jānis Vējiņš Zeltinā 1 r., Karlis Puiše Bikserī 1 r., Karlis Aizsolniek Aleksandrovā 1 r., Anna Puiše Bikserī 1 r., Marija Nikitin 1 r., Jānis Zeltiņš Saikavā 1 r.

Pēc listes Nr. 116/12.

R. Saule Biržos 50 kap., A. Ļūļaks Biržos 50 k., J. Mednis 50 k., A. Kļaviņš Lazdonā 20 k., G. Nezināmais Lazdonā 20 k., O. Grebstel, Smecerē 20 k.

Pēc listes Nr. 118/14.

Eduards Liepiņš Biržos 2 r., Karlis Reiter Ļaudonā 52 k., Anna Strazdiņ Biržos 1 r., Otto Grass Biržos 1 r., Ed. Bruže Kraukļos 50 k., J. Riduss Cesvainē 50 k., J. Bebris Cesvainē 1 r., J. Dolac Palsenos 50 k.

Pēc listes Nr. 120/16.

Peters Izand Kusā 30 r., Ilze Vanag Kusā 50 r., Karlis Dveselit Kusā 3 r., Marija Dveselit 1 r., Lidija Dveselit 1 r., Viļums Bokmelder Meiranos 10 r.

Pēc listes Nr. 121/17.

J. Gulbis Rīgā 1 r.

Pēc listes Nr. 122/18.

J. Baldiņ Kraukļos 1 r., J. Barševskij Kraukļos 1 r., O. un J. Medņi Kraukļos 10 r.

Pēc listes Nr. 127/23.

Janis Pommers Jaun-Sīļos 3 r., Peters Lazdiņš ar kundzi Sīļos (3 baļķus = = 10 r.) 40 r., Peters Varsbergs Praulienā 10 r., Arturs Pētersons Praulienā 2 r., Mīle Barban Praulienā 50 k., Peters Hincenbergs Praulienā 1 r., Janis Hincenbergs Praulienā 2 r., Peters Varsbergs Praulienā 3 r.

Pēc listes 132/28.

Janis Rudbards Vologdā 1r., Vilis Eglīts Jaun-Gulbenē 3 r., P. J. Rudbard Jaun-Gulbenē 5 r.

Pēc listes Nr. 137/33.

Dr. P. Zariņš ar kundzi Kraukļos 10 r., E. Bauers Rīgā 3 r.

Pēc listes Nr. 139/35.

Alide Zommer 3 rbļ.

Pēc listes Nr. 143./39.

P. Stūrīts, mācīt. Bērzonē 5 rbļ.

Pēc listes Nr. 148/44.

Karlis Varkals Trakšos 25 r., J. Varkals Praulienā 3 r., P. P. Aigars Auziņos 1 r.

Pēc listes Nr. 150/46.

J. Dārznieks 3 r., J. Ulps Kraukļos 1 r., R. Šmalc Kraukļos 1 r., K. Maldup Kraukļos 1 r., K. Poruk Kraukļos 1 r., J. Dzens Kraukļos 3 r., J. Stammer 3 r., K. Sommer 1r., J. Skubiņ 1 r., A. Vībot 1 r., J. Stokmann 1 r., J. Sietiņš 1 r., J.Baldiņ Kraukļos 1 r., K. Core Dzērbos 1 r., K. Lūs 1 r., A. Zommer Kraukļos 3 r., O. Barševskij Dzelzavā 1 r., P. Kupč Kraukļos 1 r.

Pēc listes Nr. 161/57.

Augusts Cole, Saikavā 50 r., Antons Naburgs Vitebskā 50 k., Andrejs Gail Saikavā 10 k., Anž Bried Ļaudonā 50 k., August Ozoliņš Korsovkā 50 k., E. Miezīt Saikavā 50 k., K. Dreiman Saikavā 10 rbļ.

Pēc listes Nr. 163/59.

August Bieziņš Aluksnē 6 r., Priesters A. Jansons Aluksnē 5 r., L. Sniķers Aluksnē 1 r., M. Ķurzens Aluksnē 1 r.

Pēc listes Nr. 167/63.

P. Balods Saratovā 10 r., R. R. 1 r.

Pēc listes Nr. 169/65.

Anna Āboliņ 50 k., E. Spruksts 1 r., J. Šuciņ Jukanos 1 r., Peters Ozoliņš Ziķos 20 k., P. Rudzīt Kujmuižā 50 k., P. Pommers Kujmuižā 50 kap., A. Kaņepon Bebros 50 k., J. Viduc Bebros 50 k., Olga Kļaviņ Bebros 50 k., Ieva Kļaviņ Bebros 1 r., P. Dārzniek Bebros 50 k., P. Krūmiņ 50 k., Āboliņ 15 k., Ede Caunīt 50 kap., J. Ozoliņ Kakšos 1 r., J. Āboliņ Siķos 1 r., J. Āboliņ Kuļos 2 r., E. Gailīt Kuļos 15 k.

Pēc listes Nr. 75/99.

Janis Zeltiņš 1 r., J. Līde Jaun-Kalsnavā 1 r., J. Miķelson Jaun-Kalsnavā 1 r., J. Spāre Jaun-Kalsnavā 1 r., L. Zozar Jaun-Kalsnavā 50 k., B. Zvirbul Jaun-Kalsnavā 50 k., Anna Jagd Jaun-Kalsnavā 1 r., Janis Jagd Jaun-Kalsnavā 3 r., M. Pēterson Jaun-Kalsnavā 1 r., A. Kalniņ Jaun-Kalsnavā 15 k., Emilija Leiman Bērzonē 50 k., O. Leimans Bērzonē 50 k., K. Dubin Kalsnavā 20 k., J. Griban Kalsnavā 15 k., E. Ozol Jaun-Kalsnavā 50 k., Janis Ozol Jaun-Kalsnavā 10 k., E. Ulman Jaun-Kalsnavā 40 k., Janis Vilciņ Vec-Kalsnavā 50 k.

Kopā pēc listēm **845** rbļ. **96** kap.

2. Apņēmušies dāvāt, kad sāks būvēt:

Lazdonas muižas īpašnieks, Slepens Padomnieks F. J. fon Šmidts, 1,000 rbļ., J. Baltruks, Saikavas Tiltniekos, 100 rbļ., G. Melders, Bučauskas Treičos, 100 rbļ., mācītājs J. Nikolajevs, Lazdonā 25 rbļ. un K. Balods Liezeres Lejas-Grāveros, 10 rbļ. (iemaksāja 1914. g.) kopā **1,235** rbļ.

3. Aizdevuši bez procentiem uz 10 gadiem:

Karlis Dzelzskalns 100 rbļ., Jānis Stalbovs 100 rbļ., Jēkabs Beitans 100 rbļ., kopā **300** rbļ.

4. Apņēmušies aizdot bez procentiem uz 10 gadiem.

Skolotājs J. Gaigals Rīgā 1000 rbļ., R. Rozīts, Biržos 100 rbļ., P. Akmentiņš, Grazdones Ūbelēs, 100 rbļ., J. Kļaviņš Sarkaniešu Kalna-Bebros 100 rbļ., A. Rauda, Grazdones Lipienos, 100 rbļ. un J. Vītols, Grazdones Jēcos, 100 rbļ., kopā **1,500** rbļ.

5. Zīmējuši, ka bankai galvos un maksās procentus 10 gadu laikā:

Karlis Rozīts 100 r., Jānis Purens 100 r., Jānis Stalbovs 100 r., Jānis Jakovičs 100 r., Karlis Zamurs 100 r., Peters Riģers 100 r., Jānis Kārkliņš 100 r., Karlis Ķeirans 100 r., Andrejs Ļūļaks 100 r., E. Jaunrubens 100 r., K. Zosars 100 r., Jānis Jaunrubens 100 r., Indriķis Liepiņš 100 r., Peters Kumisars 100 r., Andrejs Runka 100 r., Peters Āboliņš 100 r., A. Skrīde 300 r., Jānis Stankevičs 100 r., J. Lapains, Meirana Kapu muižā, 100 rbļ., J. Dreimans, Patkules Liepniekos, 100 rbļ., J. Balods, Bērzones Ratniekos, 100 rbļ., J. Trotits, Lazdones Rāceņos, 100 rbļ., V. Kaspars, Liezeres Briežos, 100 rbļ., K. Puksts, Mēdzules Kaulos, 100 rbļ., J. Manguls, Praulienes Jočos, 100 rbļ., kopā **2,700** rbļ.

6. Dāvājuši un pieveduši:

J. Āboliņš, Sīkās, 5 vezumi akmeņu, P. Rolovs, Praulienes Lazdukalnā, 2 baļķus, J. Paeglītis, Sarkaniešu Rincenos 4 vezumi akmeņu, P. Kļaviņš, Kusas Stalīdzenos, 2 baļķus, J. Dzērvīts, Biržos, 10 vezumu akmeņu un A. Dzērve Biržos, 10 vezumu akmeņu.

7. Zīmējuši dāvāt materiālu un darba spēku:

Miķels Dzērve pievest 19 vezumu akmeņu, Velde pievest 10 vezumu akmeņu, K. Jaunrubens nokrāsot vienu klasi, Strižuks nokrāsot vienu klasi, J. Liepiņš strādāt 3 dienas, K. Rozīts pievest vienu kubikasi akmeņu u. t. pr.

Tā tad siev. ģimnazijas ēkas celšanai ir jau bez gruntsgabala dāvāts un zīmēts dāvāt vai aizdot 9,041 rbļ. 14 kap., kā arī pastrādāt dažādus būvdarbus vai pievest būvmateriālu, pie kam vēl daudzas ziedojumu vākšanas listes nav nodotas Biedrībai atpakaļ.

IX. Atpērkoties no Jaungada vizītēm uz 1. janvāru 1914. g., līdz šim iemaksāja:

Valsts Padomnieks Dr. G. Apins Valmierā 3 rbļ., notārs Fr. Veiklevitcs Rīgā 3 r., Robert Zack Vec-Kalsnavā 2 r., advokāts J. Cimdiņš ar kundzi Biržos 5 r., Dr. P. Rumpe 5 r., K. Kesner Biržos 3 r., Em. Uttendorf Biržos 3 r., A. Rudits Biržos 1 r., firma H. Apeltoft Modonā 5 r. Петръ Андреевичъ Баландъ г. Саратовъ 3 r., Janis Paegle Odzienā 50 kap., Евдокимъ и Лилія Спрингисъ Модонъ 3 rbļ., J. Jozep Jaun- Piebalgā 1 r., Jānis Zivtiņ Ramkā 50 k., Peters Cēle Jaun-Piebalgā 1 r., Cēsīs: P. Ozols 25 k., Gustavs Raudzen 50 k., Janis Galviņ 1 r., Melnais Peters-mantinieks 50 k., Dāvis Martinsons 50 k., Ed. Jespers 50 k., V. Šītc 50 k., J. Lāc 50 k., E. Venner 50 k., Anna un Jennij Rozīt 3 r., Ed. Stack Strīķu muižā 50 k., J. Bāliņ Ramatos 50 k., Robert Rozīt 75 k., Helena Pēterson Cēsīs 50 k., J. Dārznieks Vec-Piebalgā 70 k., J. Dandzinieks Jaun-Piebalgā 1 r., Ozoliņ Ramkā 1 r., S. Kuks Biržos 1 r., Kraukļos: J. Ivans 2 r., B. Ivans 3 r., J. Stalbovs 1 r., Jennij Reinfeld Saikavā 3 r., R. Bērziņ Elkšņupos 1 r., A. Ceruks Ramuļos 50 k., Janis Pudrikin Līc-Ķepšos 50 k., K. Turgani Stūrmaņos 1 r., Seržans Pulcenos 40 k., X. X. 30 k., Eda Glāzniek 50 k., Коптѣловъ, — начальн. почт. отд. Сталейдзена 50 k., Alfreds Skuja, Staleidzenos 1 r., Voldemars Incīts Staleidzenos 2 r., Peters Ceruks Rāmuļos 50 k., K. Videnieks 1 r., Eilands Staleidzenos 1 r., A. Auziņ Staleidzenos 50 k., K. Spalviņ Līčos 50 k., O. Torgani 2 r., Piensaimniecības instruktors Janis Eše 2 r., agronoms Eduards Daudziņš 2 r., piensaimniecības instruktors G. Lokts, 2 r., Петръ Грунт Сарканской вол 50 k., — Jaun-Gulbenē: Rozalija Adler 1 r., Ed. Borman 1 r., Otto Eglīte 50 k., Augusts Ganiņ 20 k., Karlīne Neiland 50 k., Matilde Adlers 1 r., Konce Adlers 20 k., Ede Bērziņ 30 kap., Milda Preimat 1 r., Herta Preimat 50 k., Zenta Poiš 20 k., Marta Vītols Bučauskā 50 k., Anna Ivans Kraukļos 50 k., R. Šķiņķis Jokumā 50 k., J. Trekše 50 k., Andrejs Pērkons Friedrichs V. V. 1 r., E. fon Šnakenburg 2 r., P. Lapiņ Saikavā 50 k., P. Ozoliņ Šaikavā 50 k., K. Dreimans Saikavā 1 r., aptiekārs A. Kļaviņš Berdjanskā 3 r., štaba kapteins Aufmanis ar kundzi Kjachtā 5 r., Dr. K. Becis, Kjachtā, 5 r., Ž. Aufmanis Kjachtā 2 r., kapt. Ed. Bange ar kdzi Mongolijā 5 r., aptiekas īpašn. provizors O. Rudīts Kjachtā 10 r., J. Līc ar kdzi Cesvainē 5 r., Dr. P. Rumpe Saikavā 3 r., Dr. Berniker Biržos 1 r., Em. Utterdorf 2 r., māc. N. Ozoliņ Tirzā 3 r., A. Barševskij Cesvainē 1 r., Milda Barševskij Cesvainē 1 r., — Rīgā: T. Viess 55 k., K. Koppel 50 k., F. Krastiņ 50 k., C. E. T. 2 r., Hedvig Mintal 3 r., Helene Kaire 2 r., Ed. Bērzup 1 r., E. Frišman Platones Mežuļos 4 r., Apsīts Vircavā 50 k., L. Lundmann un Ko. Rīgā 10 r., K. Kallin Meiranos 1 r., Fr. Pauvlovičs 1 r., K. Lūļak 50 k., Ed. Jaunzems un Ko. Rīgā 3 r., L. Stillis Rīgā 1 r., Abrams Meiranos 1 r., virspārraugs J. Gribuls Biržos 1 r., J. Verner Rīgā 50 k., Rutkis Cesvainē 1 r., Zvaigzne Lodē 50 k., A. Morozovs 50 k., pārvaldnieks M. Brants Odzienā 5 r., J. Kļaviņš Biržos 1 r., P. Riger Biržos 1 r., inžen. A. Lipkis 1 r., J. Gaigals Rīgā 1 r., A. Antonovičs Biržos 1 r., A. Antonovičs kundze Biržos 1 r., K. Rozits Biržos 1 r., A. Rozit Biržos 1 r., virsskolot. K. Stūrstep Rīgā 1 r., J. Siliņš Bitēs 1r., P. Siliņš 1 r., A. M. Glezer 1 r., J. Kalnzemnieks 1 r. No dažiem labvēļiem 2 r. 15 k. Dr. A. Saliņš 2 r.. K. Rubuls Vitebskā 1 r., Augusts Medinieks 1 r., Andrejs Adrans 1r., Dr. P. Zariņš ar kundzi Dzērbenē 2 r., mācītājs K. Spiess Sakaslejā 1 r., Mēdzulē: Karlis Puks 1 r., Marija Puks 25 k., Jānis Puks 25 k., Jēkabs Zupan 1 r., Marija Zupan 25 k., Jānis Ansons 30 k., P. Lazdiņš ar kundzi Biržos 2 r., velosipedu fabrika «Mars» Rīgā 3 r., J. Rudzīt Kujmuižā 1 r., Karlis un Alide Zosar Biržos 2 r. Pēterburgā: Peters Siliņš 3 r., Jēkabs Siliņš 3 r., Olga Siliņš 1 r., Antonija Siliņš 1 r.; Biržos: E. Martinson 1 r., E. M. Martinson 1 r., J. Stūrman 1 r., Fr. Strižuk 1 r., J. Liepiņ 1 r., A. Saviņ 1 r., J. Drulle 1 r., J. Smerliņš 1 r., J. Kalniņ 30 k., B. Saule 50 kap., A. Staak 20 k., Jēkabs Pliens 50 k., E. Āboliņ 1 r., J. Birnbaums Liezerē 1 r., J. Stalbovs Bikserī 20 k., K. Kaminskij Praulienā 1 r., K. Birn Vec-Kalsnavā

1 r., P. Mešset Vec-Kalsnavā 1 r.; Tirzā: Veročka Sternat 1 r., J. Š—ka 1 r., V. Duban 1 r., J. Rabe 1 r., P. Rulle 1 r., V. Boniņ 1 r., C. Treuman 1 r., M. Ķikul 3 r., K. Sīlis Ļaudonā 50 k., J. Ligger 30 k., māc. J. Ozoliņš Jaun-Piebalgā 3 r., priesteris J. Nikolajevs Lazdonā 1 r., provizors P. Krievs Dikļos 2 r., tirgot. K. Knochs Dikļos 50 k., V. Peterson Dikļos 1 r., Berta Krievs Budenbrokā 50 k., M. Veiss Rīgā 3 r., st. Časov — Jar.: F. Kalniņ 1 r., Alma Vītoliņ 1r., Minna Rīben 50 k., R. Vāver 1 r., Poltavā: K. Jaunzems 1 r., L. Jaunzems 1 r., A. Kalniņ 50 k., J. Liepiņš Salacgrīvā 3 r., M. Blanka Savienā 1 r., J. Prāts Savienas Salās 3 r., A. Budevitc Varšavā 3 r., J. Ābels Praulienā 1 r., P. Michelson Praulienā 1 r., J. Dravnieks Praulienā 50 k., P. Hincenbergs 50 k., J. Purens Lazdonā 25 k., A. Manguls 50 k.; Patkulē: K. Čanka 30 k., J. Roziņ 25 k., P. Svārpstan 25 k., A. Gūt 2 r., J. Umur 50 k., J. Zemliņ 50 k., J. Ramans 50 k., Bulzgis 25 k., J. Kalniņš un A. Ozoliņš Šausterniekos 50 k., J. Ģeriņ 1 r., fon Magnus Bikserī 2 r., A. Stapan Graudu krogā 25 k., XXX 20 k., Z. Streipa Sarkanī 50 k., A. Jankov 1 r., R. Mežvēver 1 r., J. Vāgel 1 r., J. Zariņ 1 r., zemes ierīc. mērn. K. Petersons 1 r. 50 k., E. Peterson Adlienā 1 r., K. Ošiņ, Jaun-Adlienā 2 r., A. Joze 1 r., A. Zisums 1 r., V. Incīts Staleidzanos 1 r., A. Skuja Staleidzanos 50 k., K. Videnieks 50 k., K. Spalviņ Līcā 25 k., P. Sirmais Staleidzanos 1 r., J. Ūdris Meiranā 1 r., F. Mors Meiranā 1 r., Mors Lubanā 3 r., A. Zander Meiranā 50 k., A. Ūdris 25 k., M. Ūdris Meiranā 1 r., P. Rudzīt Sarkanī 1 r., J. Auziņ Sarkanī 50 k., A. Kuške 50 k., A. Bokan Cesvainē 50 k., J. Sprīzit 1 r., J. Driķis Bikserī 50 k., E. Liepiņ Bikserī 50 k., A. Stajan 50 k., J. Balods Kraukļos 50 k., Z. Bebris Bikserī 1 r., Dr. A. Blau Ventspilī 3 r., kolekte Švedes kgm par godu izrīkotā atvadīšanās vakarā 15 r. 75 k., Rīgā: J. Vagners 5 rbļ., P. Radziņš 15 r., J. Bukolds 3 r., J. Ruškevičs 1 r., J. Legzdiņš 3 r., J. Kociņš 1 r., J. Baumans 1 r., J. Taube 10 r., J. Dāvis 10 r., V. Reine 1 r., A. Ferling un Ko. 5 r., R. Valdmans 1 r. un A. Arnits 10 rbļ

Kopā 402 rbļ.

X. Biedru saraksts.

A. Goda biedri.

1. J. Dāvis, Galma Padomnieks, skol., Rīgā, Suvorova ielā 49.
2. K. Baidiņš, provizors, Madonā.
3. Al. Zommer jkdze, Kraukļu Certelēs.
4. S. K. Kukus, Koleģiju asesors, Madonā.

B. Mūža biedri.

1. F. J. Šmidts, Slepens Padomnieks, Lazdonā.
2. M. F. Šmidts, inženiers, Lazdonā.
3. A. Buttuls, Dr., Valsts Padomn., Rīgā, Kaļķu ielā 13.
4. G. Ķempels, zvēr. advok., Rīgā, Aleksandra ielā 12.
5. M. Ķempel kdze, Rīgā, Aleksandra ielā 12.
6. J. K. Taube, fabrikants, Rīgā, Duntesmuižas ielā 7.
7. M. J. Gusevs, III. Rīgas Savstarp. Kreditbiedr. direktors.
8. K. J. Zommers, Rīgā, Stabu ielā 77.
9. S. Miške, namīpašn., Rīgā, Aleksandra ielā 14.
10. V. Karlevitc, namīpašn., Rīgā, Avotu ielā 23-a.
11. A. J. Aļeksejevs, inženiers, Rīgā, Akas ielā 13.
12. V. R. Kaufmans, namīpašn., Rīgā, Tērbatas ielā 41.
13. V. Aļeksejeva kdze, namīpašn., Rīgā, Avotu ielā 2.
14. E. Kānels, cand. rer. merc., Rīgā, Romanova ielā 71.
15. H. Bergs, mūrnieku meistars, Pēterburgā.
16. Alfr. Burģis, namīpašn., Rīgā, Marijas ielā 18.
17. E. Laube, architekts, Rīgā, Romanova ielā 70.
18. Otrā Rīgas Savstarpīgā Kreditbiedrība, Rīgā, Aleksandra ielā 12.
19. M. Kūmiņš, Koleģiju Reģistrātors, Rīgā, Matisa ielā 89a.
20. P. Dāvis, saimnieks, Grašu Auziņās.
21. J. Vagners, bankas direktors, Rīgā, Aleksandra ielā 12.
22. B. Andrevič kdze, tirgotāja, Liezerē.
23. Ļaudonas Krāj-Aizdevu Sabiedrība.

C. Īstie biedri.

1. Adler, Rozalija, rentniece, Jaun-Gulbenes Krimos.
2. Āboliņ, Ede, saimn., Sarkaniešu Ruļos.
3. Āboliņš, Jāns, Liezeres Malas Kurmjos.
4. Āboliņš, Jāns, saimn., Sarkaniešu Zikos.
5. Ābeltiņš, Jāns, saimn., Kraukļu Kalna Ieragos.
6. Akmentiņ, Anna, saimniece, Grozdonas Kudrejos.
7. Akmetiņš, Peters, saimnieks, Grozdonas Ūbeļos.
8. Akmentiņš, Otto, saimn., Dzelzavas Skutanos.
9. Alksne, Adams, amatn., Jaun-Attes muižā.
10. Alsmiks, Aleksandrs, saimnieks, Ozolu pag.
11. Ankrav, Alvīne, saimn., Sarkaniešu Lejas-Jaunzemos.
12. Andersons, Karlis, saimn., Liezeres Meiros.
13. Anšmidts, Marcs, saimn., Kolbergu pag., Jurenskās.
14. Apins, Andrejs, Dzelz. Matiņos.
15. Apins, Jāns, Lubejas Naglas kr.
16. Arends, Jāns, Vestienas Rizgās.
17. Arons, Matiss, redaktors, Rīgā.
18. Augenbergs, Karlis, saimn., Ērgļu Augustos.
19. Balands, Peters, meža sargs, Jaun-Kalsnavas Strautiņos.
20. Balods, K., Liezeres Grāveros.
21. Balods, Jāns, saimn., Bērzones Ratniekos.
22. Balods, Jēkabs, Kusas Trušļos.
23. Balods, Jēkabs, Kraukļu Dzērbos.
24. Balods, Peteris, ierēdnis, Saratovā.
25. Balzers, Jorga, rentn., Ļaudonas Volguros.
26. Baltiņš, Andrejs, saimn., Vec-Piebalgas Baruckās.
27. Baltruks, Jāns, saimn., Saikavas Ķimstniekos.
28. Banka, Emma, Jaun-Gulbenes Jaun-Daktēs.
29. Barševskij, A., Cesvaines Grubās.
30. Barševskij, Marija, Dzelzavā.
31. Barševskij, Marija, Kraukļu Kroņa muižā.
32. Bebre, Kristīne, tirgotāja, Bikserē.
33. Bebre, Zelma, skolotāja, Modonā.
34. Bebre, Eduards, tirgot., Bikserē.
35. Bieziņš, Augusts, skol., Aluksnē.
36. Biezais, Karlis, Golgovskas Kūtēs.
37. Bērziņš, Peters, Sarkaniešu Andruškās.
38. Bērziņš, Jēkabs, rentn., Druvienas Dravniekos.
39. Bērzkalns, Juris, rentn., Viesienas Čiglās.
40. Bernikers, Nikolais, Dr., Modonā.
41. Bikše, Minne, amatn., Kraukļu Lejas-Ķeiranos.
42. Birns, Jāns, saimn., Bučauskas Priekuļos.
43. Blankenfelds, M., Rīgā, Marijas ielā 29.
44. Blaus, Peters, galdn., Bērzones Dzīšļos.
45. Blumbergs, Jāns, rentn., Breslavas Dzirnavās.
46. Blumenthal, Lilija, skol. priekšniece, Aizputē.
47. Bokmelders, Viļums, siernieks, Meiranas muižā.
48. Bormans, Eduards, rentn., Jaun-Gulbenes Sila-Bricos.
49. Brieds, Jāns, algadzis, Druvienas muižā.
50. Briede, Marcs, rentn., Skujenes Tanulos.
51. Briede, tirgot., Rīgā, Šķūņu ielā 16.
52. Briedis, Jāns, tirgotājs, Rīgā Avotu ielā 56, dz. 2.
53. Brimmelbergs, Martiņš, saimn., Ogres Skuidenos.
54. Dārznieks, Jāns, muiž. pārvaldnieks, Kraukļos.
55. Davis, Augusts, saimn., Grašu Puteņos.
56. Dolac, Marija, saimn., Sarkaniešu Palsenos.
57. Doreds, K. D., aģents, Maskavā.
58. Dreiman, Karlīne, saimn., Saikavā.
59. Dreimans, Jāns, saimn., Patkules Liepniekos.

60. Drulle, Emilija, Modonā.
61. Drulle, Jāns, veikaln., Modonā.
62. Drumolts, Andžs, saimn., Ļaudonas Skutenos.
63. Dzelzkalns, Karlis, saimn., Tirzā.
64. Dzen, Anna, Sarkan. Bultatās.
65. Dzērve, Gustavs, rokpeln., Bikseres dzirnavās.
66. Dumpits, Peters, rokpeln., Modonas muižā.
67. Dunkuls, Jāns, saimn., Liezeres Ozolu pag. Krausaiņos.
68. Eglīts, Peters, amatnieks, Vec-Piebalgas Griškās.
69. Evelon, Ede, Patkul. Liepniekos.
70. Eizenštein, Marija, saimn., Zelgovskas Ozoliņos.
71. Eāsknits, Jāns, skolot., Lazdonas pag. skolā.
72. Elksnit, Ieva, Lazdon. mācītājm.
73. Endzelīts, Matiss, Medzules Gulberes Ogriešos.
74. Erdman, A.. skolot. Rīgā, Dzirnavu ielā 84, dz. 56.
75. Ezeriņš, Jāns, Grozdonas Priežu-Kalnā.
76. Eže, Jāns, piensaimn. instrukt.,
77. Ferliņš, Adolfs, Rīgā, Suvorova ielā 31, dz. 7.
78. Friedenbergs, A., cand. jur., Rīgā, Tērbatas ielā 1.
79. Gaigals, Jāns, skolotājs, Rīgā, Kurmanova ielā 18, dz. 14.
80. Garais, Frics, saimn., Vec-Gulbenes Drepās.
81. Garancs, Jāns, saimn., Sarkaniešu Vidus-Kaipos.
82. Geibaks, Karlis, Tirzas Kaudzes-Kalnā.
83. Geistard, Anna, rokpelne, Lazdonas mācītājmuižā.
84. Glāzniek, Līze, saimn., Saikavas Vec-Druvanos.
85. Goba, Jāns, saimn., Ļaudonas Kalvirsā.
86. Gobiņ, Matilde, amatn., Dzelzavas Vec-Krogā.
87. Goldberg, M., veikaln., Cēsīs.
88. Grāvīts, Jermolajs, Ananija d., Valsts Padomn., Tērbatā.
89. Graudiņ, Zelma, saimn., Sarkaniešu Ganiņos.
90. Graudiņš, Jāns, Gravas m.
91. Grinbergs, Jāns, rakstved., Bučauskas pag. namā.
92. Gudrais, Jāns, rakstv., Kusas pag. namā.
93. Gūts, Aleksandrs, siern., Patkules muižā.
94. Gussar, Otilija, veikaln., Modonā.
95. Ilsters, Otto, saimn., Vestienes Gretēs.
96. Izands, Peters, saimnieks, Kusas Lejas-Kaniņās.
97. Jaeger, Marta, Lazdonas tirgot.
98. Jagd, Ede, dārzn., J.-Kalsnavā.
99. Jargans, Jēkabs, saimn., Mālupes Naglu ciemā.
100. Jegers, Karlis, saimn., Bučauskas Kokaros.
101. Jeremej, Berta, Tirzas Grotēs.
102. Jurjans, Rudolfs, saimn., Vec-Kalsnavas Temenos.
103. Jürgen, Ede, amatn., Modonā.
104. Kadzejs, Peters, saimn., Patkules Sīmaņos.
105. Kārkliņš, Jāns, namīpašn., Modonā.
106. Kārkliņš, Karlis, saimn., Aderkašu Kaukanos.
107. Kalniņš, Jāns, Tirzas Rijas-Kalnā.
108. Kalniņš, Juris, Jaun-Gulbenes Upeniekos.
109. Kalniņ, Anna, Patkules Kalna-Tīlenos.
110. Kalniņš, Jāns, Praulienas Tilt-Sīļos.
111. Kalniņš, Jaāns, saimn., Jaun-Gulbenes Lazdās.
112. Kaminskij, Indr., saimn., Praulienas Skudrēs.
113. Karps, Jēkabs, pareiztic. prāvests, Jēkabmiestā.
114. Kartenbeks, Vilh., krodzn., Liepkalnes-Ozolu pag.
115. Kaspars, Viļ., Liezeres Bružās.
116. Ķaune, Peters, Kusas Ķaunēs.
117. Kauss, Jāns, Cesvaines Leiņos.
118. Ķeirans, Karlis, namīpašn., Modonā.
119. Kesner, Emilija, Modonā.

120. Kesners, Karlis, Modonā.
121. Kļaviņš, Andr., uzraugs, Zelgovskā.
122. Kļaviņš, Andr., muižas arendātors, Sarkanmuižā.
123. Kļaviņš, Jēkabs, Sarkaniešu Bebros.
124. Klucs, Gotliebs, rentn., Golgovskas Sīļos.
125. Klucs, Ernsts, Jaun-Gulbenes Lācīšos.
126. Krūmiņ, Emma, Modonā.
127. Krūmiņš, Andrejs, veikaln., Modonā.
128. Krūmiņš, Jāns, Liezeres Zīduļos.
129. Krūmiņš, Alfreds, fotografs, Modonā.
130. Kurmens, Brencis, saimn., Ogres Pumpī.
131. Kusmans, Jāns, rokpelnis, Jumurdas muižā.
132. Laban, Berta, Kraukļu Ozol-Kalnos.
133. Lāpsels, Antons, saimn., Mēdzules Krampiņos.
134. Lācs, Andrejs, saimn., Lubanas Pilsniekos.
135. Lapains, Jāns, rentn., Meiranos.
136. Lazdiņš, Peters, saimn., Praulienas Sīļos.
137. Lazdiņ, Elvira, Modonā.
138. Lazdiņš, Peters, tirg., Modonā.
139. Laže, Andrejs, saimn., Lubanas Pilsniekos.
140. Lauks, Jāns, rentn., Ļaudonas-Odzienas Reķos.
141. Liedskalniņš, Karlis, Dzelzavas Griguļos.
142. Lielaucs, Karlis, amatn., Rīgā, Avotu ielā 16.
143. Liepiņš, Indriķis, veikalnieks, Modonā.
144. Liepiņš, Eduards, virsinstrukt., Modonā.
145. Liepiņš, Peters, Ruļ-Murenos,
146. Liggers, Jēkabs, tirgot., Adlienas muižā.
147. Lībiets, Jāns, Mēdzul. Ogrēs.
148. Ļūļaks, Andr., fotografs Modonā.
149. Lūss, J., saimn., Kraukļos.
150. Lukins, Augusts, meža sargs, Cesvaines Pietniekos.
151. Lutc, Jāns, Cesvaines pārv.
152. Manguls, Jāns, saimn., Praulienas Jočos.
153. Mangus, Hans, ierēdnis, Vec-Gulbenes Stakos.
154. Markavs, Karlis, Kraukļu Slaviešos.
155. Maršans, Peters, skolot., Jēkabmiestā.
156. Martinsons, Ernsts, veikalnieks, Modonā.
157. Medens, Ēduards, strādnieks, Praulienas Aizpurvēs.
158. Mednis, Eduards, skolot., Rīgā, l. Ņevas ielā 11, dz. 22.
159. Mednis, Olga, Kraukļos.
160. Mednis, Jēk., proviz., Kraukļos.
161. Mednis, Jule, algadze, Modonā.
162. Meilichin, Z., zobu ārste, Modonā.
163. Melder, Jule, Bučauskas Alzupās.
164. Melders, Gusts, meža sargs, Bučauskas Alzupās.
165. Morozovs, A., tirgotājs Rīgā, Tērbatas ielā 20.
166. Niedra, Jāns, tirgot., Tirzas Brantos.
167. Neilandts, Andrejs, rentn., Jaun-Gulbenes Daukstos.
168. Nikolajevs, Joans, Andreja d., priesters Lazdonā.
169. Nonācs, Otto, redaktors, Rīgā.
170. Ogul, Berta, skolotāja, Modonas ģimnazijā.
171. Ore, Miķels, rentn., Modonā.
172. Ozols, Jēkabs, saimn., Druvienas Tīrum-Kleivās.
173. Ozoliņš, Jāns, Dr., Tērbatas acu klinikā.
174. Ozoliņš, Miķels, saimn., Plāteres Tanuļos.
175. Paeglis, Karlis, Hoppes Jaun-Vosī.
716. Pan, Eleferij, skol., V.-Piebalgā.
177. Pauļuks, Jāns, saimn., Kusas Slēmetēs.
178. Pēsla, Martiņš, mūrn. meist., Rīgā, Matisa ielā 66, dz. 2.
179. Piņķis, Anna, amatn., Sarkaniešu Pietranos.

180. Pļavinskij, Peters, saimn., Stukmaņos.
181. Podiņš, Jēkabs, Grašu Boķos.
182. Polis, K., Baltijas Veikalgrāmatu Rūpnīcas īp., Rīgā, Tērbatas ielā 50.
183. Pammers, Jēkabs, saimn., Praulienas Pakuļos.
184. Pommers, Jāns, saimn., Praulienas Jaun-Sīļos.
185. Puiše, Anna, dzirnavniece, Bikseres dzirnavās.
186. Puksš, Karlis, saimn., Mēdzules Kaulos.
187. Pukst, Anna, saimn., Sarkaniešu Pietranos.
188. Pupoliņš, Karlis, Saikavas Ķimstniekos.
189. Purens, Ede, veikal., Modonā.
190. Purens, Jēkabs, veikalnieks, Modonā.
191. Purens, Jāns, skolotājs, Kraukļos.
192. Purviņš, Peters, Kusas Izandos.
193. Rassman, Helēne, skolotāja, Modonā.
194. Rauda, Jāns, saimn., Grazdones Liepielās.
195. Reiss, Peters, aģents Rīgā, Apdroš. biedr. Rossija.
196. Rigers, Peters, namīpašn. un tirg., Modonā.
197. Rolavs, Peters, saimn., Praulienas Lazdu Kalnā.
198. Rone, Anna, rentn., Bēržu pag. Kapunos, Vitebskas gub.,
199. Rozenberg, Emma, alg., Modonā.
200. Rozīt, Luize, tirg., Modonā.
201. Rozīts, Karlis, tirgotājs, Modonā.
202. Rozīt, Emilija, tirg., Modonā.
203. Rozīts, Reinholds, tirg., Modonā.
204. Rudbards, Peters, Jaun-Gulbenes Tilta-Kalnā.
205. Rudbards, Karlis, Jaun-Gulbenes Tilta-Kalnā.
206. Rudīts, Augusts, skol., Modonā.
207. Rudīt, Emma, Modonā.
208. Rudzīt, Alide, rentn., Kuimuižā.
209. Ruiga, Alvine, Lubanas Prodos.
210. Runka, Andrejs, Lazdonas muižas pārvaldnieks.
211. Zālīt, Matilde, rokpelne, Dzelzavas Jozupos.
212. Zārdiņš, Jāns, Cesvaines Šimcenos.
213. Zaķis, Jāns, saimn., Vestienas Engelatē.
214. Zamurs, Karlis, skolot., Tirzas pag. skolā.
215. Zariņ, Elza.
216. Zariņš, Peters, Dr.
217. Zeltiņš, Miķelis, mežsargs, Jumurdā.
218. Zīraks, Otto, rentnieks, Vec-Gulbenes Jaun-Užiņos.
219. Zommer, Anna, tirgot., Kraukļu Certelēs.
220. Zupans, Peters, amatn., Mēdzules Kļavenos.
221. Zušman, Minne, Cesvaines Pavaros.
222. Zvaigzne, Peters, saimn., Bērzones Stoķenos.
223. Sakarns, Jāns, saimn., Grašu Kujmuižās.
224. Saulīts, M., aģents, Modonā.
225. Saulīt, Alvine, Modonā.
226. Saulīts, Jāns Jul., rakstvedis, Sausnejas pag. namā.
227. Siliņš, Rob., Cesvaines Pietniekos.
228. Siliņš, Jāns Liezeres Stakuļos.
229. Siliņš, Peters, Koleģ. Padomn., Pēterburgā,
230. Skride, Vera,
231. Skride, Aug., muižas pārv.
232. Skubiņ, Ilze, Sarkan. Buliņos.
233. Sproģis, Marija, skolotāja.
234. Spruksts, Jāns, saimn., Bērzones Baidiņos.
235. Stalbovs, Jāns, saimn., Kraukļu Sparviņās.
236. Steinbergs, Mart., rakstv., Modonā.
237. Stiprais, Julijs, saimn., Vec-Piebalgas Antenos.
238. Stiprais, Minna, saimn., Lubanas Apogos.
239. Stopiņ, Emilija, Cesvaines Pietniekos.

240. Strazdiņ, Anna, saimn., Sāvienas Caunēs.
241. Strazds, Rud., Jaun-Gulbenes Siltā-Kalnā.
242. Stūrīts, Peters, māc., Grozdonē.
243. Šanebergs, K. D., Dr., Vestiene.
244. Škutte, Emils, veterin. ārsts. Modonā.
245. Šuster, Mar., vkln., Modonā.
246. Šusters, Andr., vkln., Modonā.
247. Taube, Konstance, Lazdonā.
248. Taube, Vold., tirg., Lazdonā.
249. Tirziņ, Emilija, Cesv. Lejiņos.
250. Tirzīts, Peteris, rakstved., Lazdonas pag. namā.
251. Trekše, Jēkabs, saimn., Bučauskas Tūjanos.
252. Trotīts, Jēkabs, algadz., Modonā.
253. Tupens, J., Bučauskas Priekuļ.
254. Ūdris, Andr., Pēterburgā.
255. Ūdris, Kr., saimn., Matkules pag., Talsu apr.
256. Ūdris, Jāns, dzirnavn., Meiranas dzirnavās.
257. Ulpe, Jāns, pārdev. Kraukļu Certeļu bodē.
258. Upīts, Jāns, rentn., Ļaudonas Dinaburgā.
259. Uttendorf, Emilija, ģimnazijas priekšniece, Modonā.
260. Volandts, Peters, Jaun-Kalsnavas Strautiņos.
261. Vanag, Ilze, saimn. Kusas-Lokraužos.
262. Vanags, Peteris, Galma Padomn., Pēterburgā.
263. Vanag, Olga, turpat.
264. Vanags, Jāns, saimn., Kusas Slēmetēs.
265. Vanags, A., skolot., Grozdonas Dālenos.
266. Varkals, Peters, saimn., Praulienas Trākšos.
267. Varkal, Emma, turpat.
268. Varkals, Karlis, tirgot., turpat.
269. Varkals, Andr., Eugéne ferri 4.
270. Varkals, Jāns, saimn., Saikavas Kamatauskās.
271. Vēverbrants, Jēkabs, Tirzā.
272. Vembers, Viļums, Sarkaniešu Pietranos.
273. Vīdužs, Andrejs, Praulienas Ješkās.
274. Vīgrabs, K., skolotājs Tērbatā, Jāņa ielā 8.
275. Vīksne, Berta, saimn., Sarkan. Rēķos.
276. Viksniņš, Jēkabs, saimnieks, Ļaudonas-Odzienas Runcos.
277. Vindzerei, A., proviz. Vestienā.
278. Vizman, Ede, ziņnese, Praulienas pag. namā.
279. Vītoliņš, Andr., J.-Gulbenē.
280. Vītoliņš, J., Grozd. Jēcos.
281. Vītoliņ, Kristīne, Cesvainē.
282. Volf, Olga, Modonā.
283. Caune, Karlis, saimn., Tirzas Mežbrantos.
284. Cerbul, Johanna, rakstvede, Cesvaines pag. namā.
285. Cīruls, Mart., saimn., Lazdonas Trulēs.
286. Cīruls, Jāns, saimn., Praulienas Salās.
287. Cīruls, Jēkabs, saimn., Bērzones Stikliņos.
288. Cimdiņš, Jāns, adv., Modonā.
289. Braunfeld, V., būvuzņēmējs, Rīgā, Upes ielā 1.

Biedri-veicinātāji.

1. Apars, A., ziņnesis, Ļaudonas-Odzienas pag. namā.
2. Bebre, Peters, krāsot., Grašu muižā.
3. Ierags, Līze, Bikseres Tilta-Kalnā.
4. † Eglīts, Jāns, saimn., Grazdones Kapitanos.
5. Ēvelan, Alide, Patkeles Liepniekos.
6. Grāvīt, Līze, Bikseres Rozniekos.
7. Kalniņ, Emma, Patkules pag. namā.
8. Krauklis, Anna, Patkules Sakteniekos.

9. Liepa, J., Kraukļu Vilhem skolā.
10. Martinzon, Minne, veikalniece Modonā.
11. Šütce, Ieva, Bikseres Polvarkā.
12. Trotīts, Jāns, dārzn., Modonā.
13. Stopiņš, Peters, Cesvaines Pietniekos.
14. Urp, Ede, Kraukļu Ezerkalnā.

SLUDINĀJUMS:

Biržu Izglītības Biedrības vidusskolas.

I. Sieviešu ģimnazija

ar pilnām kroņa sieviešu ģimnaziju tiesībām.

Atvērtas visas 8 klases. VIII. klasē speciālpriekšmeti: matēmatika, vēsture un ģeografija.

Skolas nauda: I. kl. 15 rbļ., II. kl. 20 rbļ., III. kl. 25 rbļ., IV. kl. 30 rbļ. un visās citās augstākās klasēs 35 rbļ. pusgadā.

Par pilnu pansiju (dzīvokli, apsildīšanu, apgaismošanu, apkalpošanu un uzturu) jāmaksā 40 rbļ. pusgadā vai arī jāmaksā par dzīvokli ar apsildīšanu, apgaismošanu un apkalpošanu 10 rbļ. pusgadā un uzturam jāiegādā bērnu vecāku sapulces noteiktais ēdamvielu vairums.

II. 5-klasu zēnu skola

ar kroņa vīriešu reālskolu 5 apakšējo klasu programmu.

Atvērtas 4 apakšējās klases. Krievu, latviešu, vācu un franču valodas obligātoriskas, latīņu un grieķu valodas fakultātīvas. Kas mācās pēdējās divas valodas, var iestāties arī augstākās ģimnaziju klasēs.

Skolas nauda: I. kl. 10 rbļ., II. kl. 15 rbļ., III. kl. 20 rbļ., IV. kl. 25 rbļ. un visās citās augstākās klasēs 30 rbļ. pusgadā.

Pansijas noteikumi tādi paši, kā siev. ģimnazijā.

Abās mācības iestādēs uzņem tikai Biržu Izglīt. Biedrības biedru bērnus, kāpēc nododot bērnus šinīs skolās vismaz vienam no to vecākiem jāiestājas Biedrībā par biedri.

Skolu un to kopdzīvju iekārtu, ienākumus un izdevumus noteic un kontrolē, kā arī ievēl skolu kurātoriju locekļus Biedrības pilnas sapulces, kuŗas sastāv galvenā kārtā no bērnu vecākiem.

Mācīšana un audzināšana Biržu Izgl. Biedrības vidusskolās maksā ļoti lēti tamdēļ, ka šīs skolas nodibinātas uz kooperātīviem pamatiem: 1) paši bērnu vecāki ir skolu uzturrētāji, izmantotāji un noteicēji par tām, pie kam visiem biedriem ir vienlīdzīgas tiesības un 2) skolu un kopdzīvju uzturētāji (bērnu vecāki) nedzenas pēc peļņas, bet visus ienākumus no skolēniem un savu kopdarbību ziedo vienīgi skolu un kopdzīvju uzturēšanai.

Biržu Izgl. Biedrības vidusskolās sevišķu vērību piegriež bērnu sirdsizglītībai un tikumiskai audzināšanai.

Uzņemšanas eksameni maijā un augustā.

Adrese: Ст. Модонъ, Лифл. п. и "

«Biržu izglītības biedrības pārskats par 1913. gadu. Piektais darbības gads,» 3—36. lapp.

Kā redzams, pievestie izvilkumi no 1909., 1912. un 1913. gada darbības pārskatiem sniedz augšējās oficiālās un drošās ziņas par manu dibināto, vadīto un balstīto Biržu izglītības biedrību un tās atvērtām, uzturētām un apgarotām skolām. Saku, ka tie ir tikai izvilkumi, jo paši pārskati ir daudz plašāki. Starp citu tajos ne tikai sīki un atklāti apraudzīta visa biedrības darbība, bet arī uzrādīta katra ienākuma un izdevuma kapeika. Katra attiecīgā gada pārskatā ikviens ziedotājs, vienalga, cik mazs arī nebūtu viņa ziedojums, var pārliecināties tiklab par sava ziedojuma ievešanu grāmatās, kā arī par tā pareizu izlietošanu. Bez tam, katra gada pārskatā

iespiests arī revizijas komisijas ziņojums par grāmatvedības pareizību un ienākumu-izdevumu saskaņotību ar attaisnojošiem dokumentiem. Tāda darbības pārskata iespiešana visos sīkumos līdz ar revizijas komisijas atsauksmi radīja biedros un visā tautā neaprobežotu uzticību biedrībai un tās darbiniekiem. Nevienam pat prātā nenāca, ka viņa ziedotā kapeika varētu aizripot neceļā vai pielipt kādam pie pirkstiem. Varu droši apgalvot, ka neviena cita kultūrāla organizācija ne pirms ne pēc kara nav sniegusi par savu darbību un saviem ienākumiem-izdevumiem visiem biedriem piesūtāmos gadapārskatos tik skaidras un noteiktas ziņas, kā Biržu izglītības biedrība laikmetā no 1909.—1914. g., kad es biju šīs biedrības dvēsele un neoficiālais vadītājs. Tāpēc arī neviena cita idejiska organizācija nav baudījusi tik plašu tautas uzticību, kā šī biedrība. Par pierādījumu sacītam, es šeit kā piemēru ievietoju izvilkumu no Biržu izglītības biedrības 1913. gada pārskata par ienākumiem no ziedojumiem un atpirkšanās no Jaungada vizītēm kā arī pilnīgu 329 biedru sarakstu. Visu šo personu vārdi līdz ar to dzīves vietas uzrādīšanu liecina par to, cik dzīvu atsaucību mana darbība atrada ne tikai plašajā Vidzemes malienā, bet arī visā Latvijā un visā Krievijā, jo Biržu izglītības biedrības uzturamās vidusskolas bija tapušas par visas latvju tautas lietu.

Tā ka Biržu izgl. biedrības meiteņu skolas uzturēšanai bija vajadzīgas lielas piemaksas, tad bez paša personīgiem ziedojumiem es savācu diezgan prāvas summas tai par labu starp saviem Rīgas draugiem. Starp citu es tai nopelnīju 1.300 rbļ. sek. ceļā. Rīgā pastāvēja atklāti un slepeni netiklības nami Avotu un Akas ielā. Vietējie namīpašnieki vairākas reizes caur advokātiem bija lūguši slēgt šīs iestādes. Bet nekas neiznāca, jo netiklības namu turētāji maksāja lielus kukuļus gubernātoram, policijai un pilsētas ierēdņiem. Es apņēmos izgādāt minēto iestāžu slēgšanu, ja apkārtējie namīpašnieki izdos man pilnvaru un katrs no viņiem uz atsevišķa raksta ar savu parakstu apņemsies samaksāt man par pūlēm 100 rbļ. kā ziedojumu Biržu sieviešu progimnazijai. Parakstījās 13 namīpašnieki. Es sastādīju attiecīgus lūgumrakstus gubernātoram un pilsētas valdei un palūdzu skolu priekšniekus, literātus un sabiedriskus darbiniekus tos līdzparakstīt. Es zināju, ka kukuļņēmēji visvairāk bīstas no preses. Tāpēc lūgumrakstu iesniegšanas dienā es publicēju to saturu visos 14 Rīgā iznākušos latvju, krievu un vācu laikrakstos un pēc tam arī iespaidīgajā Pēterpils avīzē Новое Время. Tas līdzēja. Pēc kāda laika es saņēmu paziņojumu par lūguma ievērošanu. Parakstījušies namsaimnieki ar prieku samaksāja man 1.300 rbļ., kurus es nosūtīju Biržu izglītības biedrībai.

Netiklības perekļu slēgšana. Pagājušo rudeni vairāki Rīgas namīpašnieki, tirgoņi, literāti un dažādu biedrību un iestāžu priekšstāvji iesniedza Vidzemes gubernātoram un Rīgas pilsētas valdei kopēju lūgumrakstu par netiklības namu slēgšanu Avotu ielā Nr. 15, 17 un 19 un Akas ielā Nr. 5. Tagad lūgumraksta iesniedzēju pilnvarnieks namīpašnieks J. Dāvis saņēmis oficiālu paziņojumu, ka uz gubernātora rīcību Rīgas policijas-ārstnieciskā komiteja nolēmuse visus ne-

tiklības namus Avotu ielā slēgt ar 1. janvāri 1911. gadā, un ka Akas ielā Nr. 5 netiklības nama nav. — Izgriezums no avīzēm.

Es izstrādāju grandiozus plānus ģimnazijas un kopdzīves ēku celšanai, kuŗu reālizēšanai vajadzēja sadabūt vismaz 150.000 līdz 200.000 zelta rubļu. Šim nolūkam es ar ziedojumiem un darbu devu piemēru. Manam paraugam sekoja citi un dāvāja, ko katrs spēja. Bērnu vecāki un izglītības draugi saveda daudz akmeņu un koku materiāla. Uz maniem uzsaukumiem presē un pēc visā Latvijā izplatītām ziedojumu vākšanas listēm ienāca prāvi naudas ziedojumi. Augtin auga skolas būvkapitāls. 1914. g. sākumā tas pārsniedza jau 10.000 r. Katras skolnieces vecāki apņēmās ziedot 100 r., kas no 200 skolniecēm iztaisītu 20.000 r., un Biržu apkaimes iedzīvotāji savākt 30.000 r. Tā tad ģimnazijas ēkas celšanu varētu iesākt ar 60.000 r. Kad šī summa būtu ieguldīta celtnē, tad biedrība varētu uz savu jau par ļoti vērtīgu tapušo $6\frac{1}{8}$ pūrvietas lielo nekustamo īpašumu iztaisīt obligāciju par 60.000 r. un pret to kā nodrošinājumu aizņemties no bankas celtnes turpināšanai 40.000 r. Iebūvējot aizņēmumu, īpašuma vērtība paceltos līdz (60.000 r. + + 40.000 r. =) 100.000 r., bet parādu uz tā būtu tikai 40.000 r. Tad pret iztaisīto II obligāciju par 60.000 r. varētu aizņemties otrus 40.000 r. un ar to iebūvi pacelt īpašuma vērtību uz (100.000 r. + + 40.000 r. =) 140.000 r. Tāpat pret III obligāciju par 60.000 r. varētu aizņemties vēl 40.000 r. un ar to iebūvi pacelt ēkas vērtību uz 180.000 r. Tolaik bankas aizdeva naudu namu celšanai, ja tajos iebūvētais aizdevums pēc pareizi uzstādītas kalkulācijas rentējās ar 10% brutto ienākuma gadā. Šinī gadījumā bankas aizdoto 120.000 r. gada rentabilitātei vajadzētu būt 12.000 r. Kā jau redzējām 118. lappusē, šāda brutto summa ienāktu ar uzviju no skolas telpu īres un no 400—500 skolnieču dzīvokļu naudām kopdzīvē, skaitot no katras skolnieces 20—30 r. gadā. Ja banka gribētu vēl kādu papildu nodrošinājumu, tad, apzinādamies uzņēmuma rentabilitātes pareizīgumu un tā cēlo idejisko mērķi, es papildinātu aizdevuma nodrošinājumu ar pilnvērtīgām obligācijām uz saviem Rīgas īpašumiem. Es jau biju vienojies ar kādu manai izglītības idejai labvēlīgu latvju kreditiestādi par aizdevuma izsniegšanu Biržu izglītības biedrībai uz šiem noteikumiem. No sacītā skaidri redzams, ka mans izstrādātais ģimnazijas grandiozās ēkas celšanas projekts bija reāls. Es to arī reālizētu, jo savos idejiskos centienos es nekad neesmu apstājies pusceļā vai atbaidījies no maniem spēkiem pārvaramiem šķēršļiem. Tikai pasaules karš izjauca manus plašos nodomus. Visa sabiedriskā dzīve izira. Ļaudis izklīda pa malu malām. Savestais būvmateriāls aizgāja nezināmu ceļu. Saziedotā būvkapitāla cāra rubļi pārvērtās par papīra lupatiņām. Toties pēc karа atspīdēja patstāvīgas Latvijas saule. Nodibinājās Latvijas valsts. Tā uzņēmās skolu ēku celšanu ne tikai Biržos, bet arī visā zemē, kur vien latvju jaunieši alka pēc izglītības. Manas pūles un ziedojumi negāja pazušanā. Līdz ar divu vidusskolu atvēršanu niecīgais Biržu miestiņš izvērtās par pilsētu, kuŗa tagad skaistuma un labierīcības

ziņā nav palikusi iepakaļ citām provinces pilsētām. Abas manas nodibinātās vidusskolas pastāv šo baltdien un kopēji mitinās greznā lielā Madonas ģimnazijas ēkā. Bet galvenais — jau no pirmskaŗa Madonas vidusskolām ir iznākuši desmitiem ievērojamu tautas darbinieku un darbinieču ar augstāku izglītību.

Ikvienas organizācijas idejiskā vadītāja svarīgs un grūts uzdevums ir atrast sev krietnus, nesavtīgus līdzdarbniekus. Taisni tādus es atradu Madonā un tās apkārtnē. Starp tiem sevišķi pašaizliedzīgi strādāja divi goda biedri: pirmais Biržu izglītības biedrības

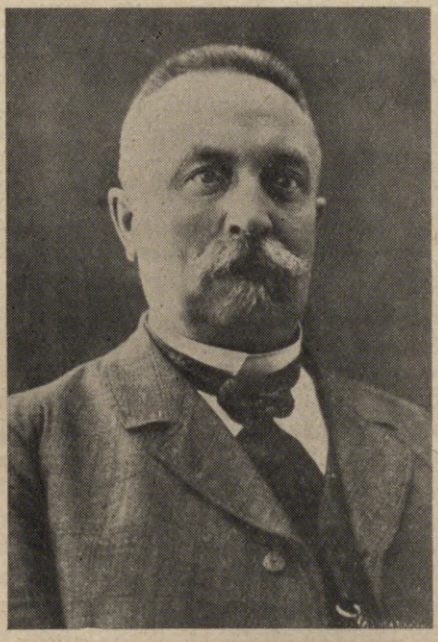

Pirmais Madonas izglītības biedrības priekšnieks, provizors Kārlis Baidiņš.

priekšnieks, provizors K. Baidiņš, un viņa pēcnācējs — otrais biedrības priekšnieks, zemnieku virstiesas priekšsēdētājs S. Kuks. Abiem viņiem nekādi pūliņi biedrības labā nebija par grūtiem un nekādi upuŗi par lieliem. Dāmu komitejā neatsverami nopelni bija tās abām priekšniecēm: A. Zommeres jkdzei un A. Puišes kdzei.

Mans bijušais skolas biedrs Baltijas skolotāju seminārā un vēlāk kā skolotājs mans darba biedrs izglītības laukā, S. Kuks piederēja pie tiem klusajiem rūķiem, kuŗu darbs ne čaukst, ne grab, bet ir par lielu svētību ļaudīm. Reti gan kāds Vidzemes malienas iedzīvotāju labā būs pastrādājis tik daudz svētīga darba kā S. Kuks, lai gan viņa vārds vienmēr ir izpalicis neminēts. Kā mans uzticams un nenogurstošs līdzstrādnieks, viņš uz vietas izveda dzīvē to, ko kopēji bijām nolēmuši un par labu atzinuši. Noklausīsimies šeit bezpartejisku un autoritātīvu spriedumu, kādu par viņu nodod «Izglītības ministrijas mēnešraksts» sava 1935. g. janvāŗa numura 62. lp., kas skan tā:

«**Sergejs Kuks.** (Izglītības darbiniekam atpūtā aizejot.) Pag. g. 8. decembrī Gulbenē atvadījās no sava ilggadīgā darba lauka tiesnesis S. **Kuks**, kuŗam lieli nopelni nevien kā tiesnesim, bet arī kā izcilam izglītības darbiniekam un celmu lauzējam vidējās izglītības sekmēšanā uz laukiem, sevišķi Austrumvidzemē. Viņu suminât tad arī bija nâkuši no visâm trim Austrumvidzemes pilsētâm — Gulbenes, Madonas un Alûksnes, kâ arī no apkârtējiem pagastiem un pat no lielâka attâluma — nevien tiesu darbinieki un sabiedriskâ miera sargâtâji, bet arī jaunatnes audzinâtâji un kultûrâlo organizâciju pârstâvji, lai teiktu sirmajam darbiniekam, ka viņa kaisītâ sêkla nes augļus, un viņa dibinâtâs un iekoptâs

Otrais Madonas izglītības biedrības priekšnieks, miertiesnesis Sergejs Kuks.

iestâdes darbojas ar panâkumiem par svêtîbu plašai apkârtnei uz augumu augumiem.

Sergejs Kuks dzimis un uzaudzis tai priekšķaŗa Vidzemes joslâ, kur toreiz daudzi iedzîvotâji runâja divas valodas: igauņu un latviešu, proti Adzel-Koskiles pagastâ, Veru apriņķî, kas tagad ietilpst Igaunijâ. Viņa têvs bija minêtâ pagasta igauņu skolotâjs un uzskatîja sevi par igauni, kaut gan pêc dažâm ziņâm viņa senči ieceļojuši no Kurzemes. Sergejs dzimis 1866. g. 17. jûnijâ un kâ skolotâja dêls dabûja labu mâjas audzinâšanu un izglîtîbu, jau bêrnîbâ piesavinoties pilnîgi abas minêtâs valodas. Tâlâk izglîtojies pareizticîgo garîgajâ skolâ un Baltijas skolotâju seminârâ Rîgâ. 1888. g. uzsâk savas skolotâja gaitas Igaunijâ Velgales draudzes skolâ, bet drîz pârnâk uz Mâlupi un Alûksni. Divpadsmit gadus nostrâdâjis kâ skolotâjs un vienmêr vêl nesamierinâjies ar pârkrievošanas režîmu skolâ, viņš 1900. g. pâriet tiesu resorâ, sâkumâ kâ tulks Cêsu un Valkas miertiesnešu sapulcê, vêlâk kâ zvêrinâts tulks Rîgas apgabaltiesâ. Pêc septiņu gadu darba tulka amatâ viņu izrauga par virstiesnesi Cêsu apriņķa II iecirknî Madonâ. Te viņu ierauj savâ mutulî latviešu laucinieku ciņas pêc augstâkas un latviskâkas izglîtîbas saviem bêrniem tepat uz vietas, lauku apstâkļos, kas neaizrautu bêrnus jau tik agri projâm uz pilsêtu un viņus nepârkrievotu. Kuka un dažu citu kultûrâlu darbinieku galvâ radâs pârdrošâ ideja nodibinât toreizêjâ Madonas miestiņâ pilnîgu sieviešu ģimnaziju un zênu reâlskolu ar visâm kroņa skolu tiesîbâm un nacionâli latvisku audzinâšanu. Un patiesi, pêc dâžiem gadiem Madonâ jau bija sieviešu ģimnazija ar 8 klasêm un zênu

proreālskola ar 4 klasēm. Kuka pūliņiem un pilsoniskai drosmei (še gan nedrīkstam aizmirst arī insp. P. Dievkociņu un pazīstamo atturības mācības sludinātāju J. Dāvi, kā arī toreizējo ģimnazijas priekšnieci E. Utendorfa kdzi) jāpateicas par to, ka ģimnazija ieguva arī tiesības. Tā bija Krievijas ķeizarvalstī pirmā pilntiesīgā ģimnazija uz laukiem. Tās tiešā pēctece ir tagadējā Madonas un pa daļai arī Cesvaines ģimnazija. Tagad šīs skolas zeļ un plaukst Latvijas saules gaismā, tām ir lielas un greznas telpas, un reti kāds vairs atminas tos laikus, kad telpu atrašana kādai klasei vai skolotāja novietošanai bija vesela cīņa, ko izcīnīja nedaudzi idejiski darbinieki, ziedodami savu laiku, personīgos līdzekļus un pat savu dienesta stāvokli. Īsti šai pēdējā nozīmē S. Kukam izcili nopelni, un jāsaka, ka viņa nozīme mūsu skolas vēsturē vēl līdz šim laikam nav pienācīgi apgaismota un novērtēta.

Kara laikā S. Kuka vadībā plašā Madonas apkārtne dibina Sarkanā krusta Madonas nodaļas slimnīcu Lazdonas muižā. Vācu okupācijas varai sabrūkot, Latvijas valdības uzdevumā S. Kuks pārņem no vāciem Valkas apriņķa tiesas, cietumus un zemes grāmatu nodaļas, lai stātos pie to pārkārtošanas un jaunizveidošanas. Bet tad viņu aizved līdzi krievi kā ķīlnieku, un viņš dabū izbaudīt visas polītiskā gūstekņa grūtības. Tikai 1920. g. vasarā viņam laimējas atgriezties Latvijā. Viņu izrauga par miertiesnesi Limbažos, bet drīz viņš pārnāk atpakaļ uz Austrumvidzemi un darbojas kā miertiesnesis dažādās Madonas apriņķa vietās, bet galvenokārt Gulbenē. Kā tiesnesis viņš labs cilvēka dvēseles pazinējs un audzinātājs pieaugušiem un noziedzīgiem ļaudīm. Latvijai viņš nokalpojis 47 gadus, un viņu svētīdami pavada atpūtā tūkstoši.

Jubilāra sumināšana notika Gulbenes garnizonā zālē. Pilsētas galva Gavars savā apsveikuma runā pilnīgi dibināti saka, ka jubilāru viņa darbā vadījušas trīs zvaigznes: mīlestība, sadarbība un taisnība. Pirmā viņam mirdzējusi skolotāja un audzinātāja gaitās, otra — sabiedriskā darbā, bet trešā — tiesneša pienākumos. Pasniedz mākslinieciski izstrādātu adresi ar sīku darba gaitu aprakstu. Gulbenes prefekts Sproģis pasniedz vērtīgu zelta pulksteni, bet pilsētas pamatskolas priekšniece Rezovska kdze krāšņus ziedus un skaistus sumināj umus.

Daudz sumināj umu bija veltīts Kukam arī par viņa sekmīgo un svētīgo tiesneša darbību. Svinības noritēja īsti latviskā sajūsmā un glītībā. Blakus patriotiskajām latviešu dziesmām skan arī «Elagu Eesti», jo Kuka personība šķiet labākais norādījums, kā jāsadzīvo un jāsadarbojas šīm divām tautām un valstīm.»

S. Kuks nomira 1938. g. 19. janvārī Rīgā un tika apbedīts 23. janvārī Rīgas Pokrova kapos. Starp citiem pie kapa nolika vainagu un sacīja sirsnīgus atvadīšanās vārdus Madonas ģimnazijas direktors A. Aizpurītis, atzīmēdams nelaiķa lielos nopelnus šīs mācības iestādes nodibināšanā un izveidošanā.

Es apraudzīju Biržu izglītības biedrības darbību tāpēc, ka tā noderēja par paraugu citām izglītības biedrībām, kuras kā tautas gara modinātājas spēlēja izcilu lomu pirmskara laikmetā laucinieku kultūrālā dzīvē. Šādā ceļā balstīdams izglītību kā tautas labklājības pamatu, es veselus 6 gadus, no 1908.—1914. g., ziedoju ļoti daudz laika un enerģijas Biržu izglītības biedrībai. Kā atskaņas no mana un citu nesavtīgo darbinieku pirmskara laikmetā pastrādātā darba šeit pievedu avīžu ziņojumus par Madonas izglītības biedrības un ģimnazijas 25 gadu jubilejas svinībām.

Madonas izglītības biedrības 25 gadu jubileja.

Madonas un apkārtnes sabiedrība rosīgi gatavojas savas izglītības biedrības 25 g. darba atceres svētkiem 29. apr. Biedrībai ļoti lieli nopelni kultūrālās dzīves veicināšanā, bet it sevišķi tanī ziņā, ka biedrība 17 gadus uzturēja vidusskolu, kurā ikgadus smēlās zināšanas vairāk kā 300 skolēni. Biržu, tagad Madonas (jo līdz ar Biržu miestiņa nosaukšanu par Madonu arī biedrību no-

sauca tanī pat vārdā), izglītības b-ba dibināta 1909. g. 30. maijā, bet viņas pirmsākums meklējams jau gadu iepriekš, kad uz plaši pazīstamā atturības kustības darbinieka J. Dāvja ierosinājumu nodibināta pie Rīgas latviešu izgl. b-bas Biržu nodaļa. Tās konstituešanās sapulcē 1908. g. 3. aug., kā no uzglabātiem protokolim redzams, J. Dāvis ziņo, ka Latviešu izglītības biedrība nodibinājusi Madonas apkārtnei arī savu sieviešu proģimnaziju ar telpām Sarkaņu pag. Kalna-Sprizdenos (apm. 4 km ārpus Madonas). Gadu vēlāk, nodibinoties patstāvīgai Biržu izgl. b-bai, nodaļa visu savu inventāru, naudu un arī proģimnaziju nodod jaundibinātai biedrībai. Par biedrības pirmo priekšnieku ievēlēts provizors K. Baidiņš, kurš šo amatu ieņēmis ilgus gadus. 1911. g. biedrība nodibinājusi arī zēnu proreālskolu un meiteņu proģimnazija pārvērsta par ģimnaziju ar atsevišķām sagatavošanas klasēm, no kurām vēlāk izveidojās Madonas pamatskola. Kā biedrības izcilus darbinieks pieminams J. Dāvis, kurš no saviem personīgiem līdzekļiem dāvājis biedrībai 885 rbļ., par kuriem 1912. g. nopirkts b-bai zemesgabals un dažus gadus vēlāk dāvājis vēl 2000 rubļus savas ģimnazijas ēkas celšanai. Tā gan nav tikusi uzcelta, jo sagādātie materiāli lielinieku juku laikā aizgājuši dažādus ceļus. Dāvis ilgus gadus darbojies b-bā arī kā ļoti aktīvs idejisks darbinieks. Jāpiemin arī tagadējais Gulbenes mierties-nesis S. Kuks, kurš biedrības labā daudz ko darījis un ar kura gādību biedrības uzturētai 8-kl. sieviešu ģimnazijai piešķirtas valdības skolu tiesības. Ka biedrības darbība bijusi ļoti aktīva, liecina, ka 1914. g. tās budžets sabalansēts uz 29.600 rubļiem. Lielinieku juku laikā biedrība savu darbību bija spiesta uz laiku pārtraukt. 1920. g. biedrība nopirka par 3000 rbļ. no Latvijas valdības kara laika vajadzībām celto baraku, kuru pārbūvēja un iekārtoja par ērtu izrīkojumu zāli, kas pagaidām ir vienīgā Madonā. Latvijas pirmajos patstāvības gados biedrības labā daudz strādājis arī tagadējais vidusskolu direktors J. Dobulis (toreiz Madonas vidussk. direktors) un apr. tautskolu insp. Osītis. Pēdējos 7 gados, kopš biedrības vidusskolu pārņēma Madonas pilsēta savā uzturēšanā, biedrības darbība sašaurinājusies, tomēr tā uzskatāma kā viena no visrosīgākām starp daudzajām Madonas biedrībām. Pie biedrības ļoti rosīgi darbojas arī dramatiskais pulciņš ar režisoru A. Vīksnu. Kā biedrības priekšnieks jau kopš vairākiem gadiem darbojas Latvijas bankas Madonas nod. pr-ks un domes priekšsēdētāja biedrs P. Apsītis. — Biedrības 25 g. jubilejas svinības 29. apr. sāksies plkst. 10 r. ar ierašanos b-bas pirmā pr-ka K. Baidiņa atdusas vietā Sarkaņu kapos, kur noliks ziedus. Tad sekos biedrības jaunā karoga iesvētīšana Lazdonas baznīcā, svinīgs akts biedrības namā, pēc tam kopmielasts un teātŗa izrāde.

«J. Z.» 27. 4. 34.

«Lai pastāvīgi ejam gaismas karā, lai darbojamies īstā tautas garā.»

Madonas (Biržu) izglītības biedrība vakar svinēja 25 g. darba atceres svētkus. Tos ievadīja p. 10,30 ar ierašanos biedrības pirmā priekšnieka, nelaikā provizora K. Baidiņa pēdējā atdusas vietā, Sarkaņu kapos. Pie pirmā biedrības celmlauža kapa kopiņas īsu uzrunu teica biedrības valdes loc. ģimnazijas direktors A. Aizpurītis. Tad sapulcējušies devās automašīnās uz Lazdonas ev.-lut. baznīcu, kur notika biedrības jaunā karoga iesvētīšana. Karogs darināts pēc māksl. N. Kārkliņa meta. Devize: Lai pastāvīgi ejam gaismas karā, lai darbojamies īstā tautas garā! P. 2 p. p. biedrības namā notika akts, kuru ievadīja biedrības priekšn. P. Apsītis: «Uzsākot savus 25 g. darba svētkus, atcerēsimies vispirms tos kultūras un izglītības draugus, kas nav vairs mūsu vidū, bet aizgājuši aizsaulē.» Klātesošie ar piecelšanos godina mirušos biedrības darbiniekus. Pēc tam Apsītis lūdz izglītības ministrijas pārstāvi, vidusskolu direktoru J. Dobuli, kā bijušo biedrības darbinieku, atklāt biedrības svētkus. Dobulis izglītības ministrijas un skolu departamenta vārdā apsveic jubilāri un novēl vēl neskaitāmus gadus nodzīvot saticīgā kopdarbībā par tautas izglītību un labāku nākotni. Pēc valsts himnas uz skatuves parādās ģimn. skolēnu koris un diriģenta H. Medņa vadībā atskaņo prof. Vītola «Himnu» un «Birzēm rotāts Gaisiņš». B-bas valdes loceklis ģimnazijsa direkt. Aizpurītis lūdz J. Dobuli nodot biedrībai jauno karogu. To saņem uz ceļiem nometies biedrības pr-ks P. Apsīts un nodod tālāk karognesējam Augulim. Plašu pārskatu par biedrības darbību sniedz ģimnazijas skolotājs cand. hist. P. Kalniņš, salīdzinādams jubilāri ar

ezeru, kuŗā ir atspoguļojies arājs, baznīcas tornis un zaļais mežs. Raksturīgi, ka biedrība ir «dzimusi» toreizējā krievu miertiesneša Stupina dzīvoklī. Tur salasījušies tās dibinātāji: K. Baidiņš, V. Taube, K. Ķeirans, Brachmanis, V. Briedis u. c., kas arī parakstījuši iesniegumu gubernātoram par biedrības apstiprināšanu. Personīgus sveicienus jubilārei nodeva apriņķa pr-ks Krigens, apriņķa valdes pr-js Mūrnieks, no pilsētas valdes galvas biedris Stabiņš, pamatskolu insp. Osītis, skolot. Gaujens u. d. c. Telegrafiski sveicināja valsts prezidents A. Kviesis, saeimas pr-js Dr. P. Kalniņš, ministru prezidents Ulmanis, izglītības ministris Beldavs, skolu dep. dir. Ozoliņš, prof. Dr. Butulis, miertiesnesis Cimdiņš un pulkvedis Ezeriņš. «J. Z.» 30. 4. 34.

Liels notikums lauku kultūras dzīvē pirms 25 gadiem.

Pirmās lauku ģimnazijas 25 gadi.

Madonai pieder pirmā mācības iestāde — ģimnazija, kas nodibināta uz laukiem, ne tikai Latvijā, bet gan visas toreizējās plašās Krievijas mērogā. Mūsdienās ģimnazijas atvēršana lauku klusumā vairs nav nekas sevišķs, bet pirms 25 gadiem tas bija liels notikums. 1908. g. agrā pavasarī ar J. Dāva un zv. adv. Ķempeļa iniciatīvi Rīgā nodibinātas Latvijas pretalkohola un arī Latviešu izglītības biedrības. Sastāvēdams kā izglītības b-bas priekšnieka vietnieks, J. Dāvis izstrādā projektu par zēnu un meiteņu vidusskolu atvēršanu Rīgā. Projekts caur kādu pretaģitāciju biedrības sapulcē tomēr izkrīt cauri. Pavadīdams 1908. g. vasaru savās tēva mājās Grašu pag. «Puteņos», Dāvis redz, cik lielā mērā lauku jaunatne cieš aiz plašākas izglītības trūkuma, cik nepieciešama tai kāda augstāka mācības iestāde. Nolemts, darīts, un dažu nedēļu laikā D. jau noslēdz uz sava vārda kontraktu par telpu īri jaunatveramās ģimnazijas vajadzībām Sarkaņu pag. Kalna-Sprizdenu J. Žeibas mājās (ap 3 km no Madonas). Kontrakts tiek noslēgts uz 10 gadiem, ar 500 rbļ. tūlītēju iemaksu no D. personīgiem līdzekļiem, kas saimniekam nepieciešama telpu galīgai izbūvei. Tikai kad līgums jau kabatā, D. ziņo uz Rīgu Latviešu izglītības biedrības valdei par savu nodomu atvērt Madonas (toreiz Biržu) apkārtnē pirmo lauku ģimnaziju. Šis nodoms biedrības vīros atrod piekrišanu. Tiek veikti vajadzīgie priekšdarbi, izkaŗota cīņa ar Krievijas valdības vīriem dēļ nepieciešamās atļaujas, sameklēti skolotāji un 1908. g. 15. sept. lauku klusumā atveŗas pirmo reizi durvis 4-kl. meiteņu proģimnazijai. Darbu skola uzsāk ar 30 skolniecēm, skolas pārzines mājskolotājas Upeslejas jkdzes (tagadējās Grasis kdzes) vadībā. Gadu vēlāk, nodibinoties Biržu (Madonas) izglītības biedrībai, pēdējā pārņem skolu savā uzturēšanā. 1910. g. skola pārceļas uz Madonas miestiņu. Gadu vēlāk tā jau tiek pārvērsta par 1. šķiras 8-kl. meiteņu skolu ar «kroņa» sieviešu ģimnaziju programmu. 1911. g. oktōbrī Biržu (Madonas) izglītības b-ba atveŗ Kalna-Sprizdenos otro skolu — 5-kl. zēnu proreālskolu ar skolot. P. Bērziņu kā pārzini. Pēc ilgām un neatlaidīgām pūlēm biedrības priekšnieks Kuks (tagad miertiesnesis Gulbenē) 1913. g. pavasarī beidzot panāk, ka 8-kl. sieviešu ģimnazijai tiek piešķirtas «kroņa» ģimnaziju tiesības. Līdz ar tiesību iegūšanu arī skolnieču skaits ģimnazijā strauji pieaug un 1913.-14. māc. g. to jau ir 221.

Nodibinoties Latvijas valstij, arī skolā rodas nacionāli latvisks gars, valdība pēc iespējas atbalsta skolu ar naudas līdzekļiem un skolas dzīve sāk pulsēt normālā, raženā darba gaitā. 1919. g. rudenī abas skolas — meiteņu ģimnaziju un zēnu proreālskolu apvieno un nosauc par Biržu izglītības b-bas vidusskolu.

Ģimnazijas 25 g. darba atceres svētki notiks 2. Vasarasvētkos, 21. maijā. Svinības sāksies p. 9,30 r. ar garīgu aktu ģimnazijā, tad sekos skolas darbības pārskats un apsveikumi. «J. Z.» 19. 5. 34.

Madonas pilsētas ģimnazijas 25 gadu darbības svētkus madonieši nosvinēja š. g. 21. maijā. Garīgā aktā piedalījās Lubānas mācītājs Bīlmanis un ģimnazijas audzēkņu koris. Pēc direktora A. Aizpuriša uzrunas svētku laicīgo daļu atklāja Skolu departamenta direktors K. Ozoliņš, kas savā runā atskatījās uz skolas dibināšanas laikmetu priekš pasaules kaŗa, uz pārciestām grūtībām kaŗa un iclinieku laikā, skolas atplaukšanu neatkarīgās Latvijas laikā, ģimnaziju uzdevumiem priekškaŗa laikos un tagad, sevišķi uzsveŗot tagadējos vēsturiskos notiku-

mus, kas prasa, lai audzinātāji un audzēkņi ieliktu darbā visus savus spēkus, kalpojot Latvijai. Pēc tam ģimnazijas vēstures skolotājs **P. Kalniņš** sniedza vēsturisku pārskatu par ģimnazijas attīstību, un skolai nesa sveicienus Madonas apriņķa priekšnieks **Krigens**, apr. valdes priekšsēdētājs **A. Mūrnieks**, tautskolu inspektors **Osītis**, vidusskolu direktors **J. Dobulis** un citi. Par ģimnazijas dibināšanas dienu uzskatāms 1908. g. 30./VI, kad noslēgts līgums par telpu nomāšanu Kalna-Sprizdēnos ģimnazijas vajadzībām. Par skolas dibinātāju uzskatāma Latviešu izglītības biedrība Rīgā, kas nodibināja atsevišķu nodaļu Madonā (toreiz Biržos). Ģimnazijas dibināšanā un uzturēšanā pirmajos pastāvēšanas laikos vislielākie nopelni skolotājam J. Dāvim, advokātam Ķempelim, tirgotājam Rozītim, tirgotājam Taubem, advokātam Cimdiņam, viesnīcniekam Lazdiņam un zemnieku virstiesnesim **S. Kukam**. Pēc gada skolu savā uzturēšanā pārņēma Biržu izglītības biedrība. Sākumā skola darbojās kā proģimnazija, vēlāk kā ģimnazija meitenēm. Kad skola pārgāja no Kalna Sprizdēniem Sarkaņu pagastā uz Madonu, pirmajā vietā tika atvērta II šķiras zēnu privātskola. Telpu abām skolām nepietika, un tādēļ skolas uzturētāja izglītības biedrība sāka rūpēties par labākām skolas ēkām Madonā, pie kam 1913. g. rudenī arī zēnu skolu pārcēla uz Madonu. Abu skolu vajadzībām biedrība bija nonomājusi visas telpas, kas vien bija atrodamas Madonā un tuvākajā apkārtnē. Tomēr telpas neapmierināja, kamdēļ tika ierosināts jautājums par skolas nama būvi. Architekts Laube izstrādāja arī grandiozu projektu, bet iekšējas nesaskaņas biedrībā un galvenā kārtā kara apstākļi pārvilka svītru šiem nodomiem. Komūnistu laikā notika skolas vadības un skolotāju maiņas. Normāli darba apstākļi skolā iestājās tikai ar Latvijas valsts nodibināšanu. Īpaši 1919./20. māc. gadā skolēnu skaits bija ļoti liels (344 skolēni un 18 skolotāji), kas izskaidrojams ar to, ka daudzi jaunieši, kam kara apstākļi nebija ļāvuši kārtīgi skolu apmeklēt, centās pabeigt savu izglītību. Nākošajā 1920./21. m. gadā skolēnu skaits samazinājās līdz 200, kāds skaits uzskatāms kā stabila norma līdz 1929./30. māc. gadam. Pēdējos gados skolēnu skaits mazinājies un tagad 1933./34. m. gadā skolā mācās 166 audzēkņi (65 zēni un 101 meitene). Meiteņu proģimnazijai pirmā priekšniece bija Upesleja-Grase. Priekšnieces Utendorfas laikā ģimnazija ieguva valsts skolu tiesības audzēknēm un kara laikā tika evakuēta uz Krieviju. No priekškara skolu vadītājiem minams **A. Rudītis zēnu skolā**. Juku laikā skolu vadīja **Krievkalns**. Tagad Latvijas republikas laikā Madonas ģimnaziju vadījuši **O. Dankers** līdz 1921. g., pēc tam **J. Dobulis** un **V. Sprūds**. Kopš 1930. g. 20./VIII ģimnaziju vada direktors **A. Aizpurītis**. Direktora **J. Dobuļa** laikā skolas materiālais stāvoklis nodrošināts ar valsts pabalstiem: sākumā valsts subsidija sastādīja pusi no skolotāju algas; pēc tam valsts uzņēmās algas pilnu izmaksu. Viņa laikā arī uzcelts jaunais skolas nams, kas izmaksāja 267.000 latu. Skolas nams iesvētīts 1926. g. Pašlaik 1933./34. m. g. ģimnazijas paidagōģiskajā personālā ir šādi darbinieki: 1) direktors un matēmatikas skolotājs Aleksandrs Aizpurītis, 2) latviešu valodas skolotājs Jānis Āboliņš, 3) matēmatikas skolotājs Pēteris Āboliņš, 4) dziedāšanas skolotājs Haralds Mednis, 5) ķīmijas un psicholoģijas skolotāja Berta Dzintare, 6) dabas zinību un krievu valodas skolotājs Feliks Dzintars, 7) franču un latiņu valodas skolotāja Alīse Dzirkale, 8) ticības māc. skolotājs pareizticīgiem Jānis Eniņš, 9) ev.-luterticīgiem K. Būmanis, 10) vācu valodas skolotāja Herta Lindberga, 11) vēstures un latiņu valodas skolotājs Pēteris Kalniņš, 12) fizikas, kosmogr. un matēm. skolotāja Berta Mōra, 13) fizikas, vēstures un ģeogr. skolotāja Elena Miķelsone, 14) vācu un angļu valodas skolotāja Johanna Zemīte, 15) zīmēšanas un rasēšanas skolotājs Ervīns Volfeils, 16) rokdarbu un mājturības skolotāja Marta Aldere un 17) vingrošanas un militārās mācības skolotājs Vilis Skuja. Sākot ar 1924. g. 15. februāri skola no Biržu izglītības biedrības pārgāja Madonas pilsētas uzturēšanā. Skolā ierīkots internāts. «Izglīt. min. mēnešraksts» 1934. g. 5./6. num. 463. lp.

Apraugāmā jautājuma tūvākai noskaidrošanai, sakarā ar tā laika apstākļiem, es šeit pievedīšu dažus savus 1908.—1914. g. rakstus avīzēs par tautas izglītības līmeņa pacelšanu, izglītības biedrību uzdevumiem un darbību un latvju pārtautošanas tendencēm no krievu un vācu puses.

Tautas izglītības līmeņa pacelšana.

Vēl nav necik ilgi atpakaļ tie laiki, kad tikai visai reti un visai grūti latviešu jaunekļiem izdevās iegūt vidējo un augstāko izglītību. Vēl sīvāk, nekā jaunekļiem, bija iegūt vidējo izglītību sievietēm, pie kuŗas tās Krievijā arī tagad nokļūst retumis. Cik grūti latvietēm bija pieietama vidējā izglītība, skaidri liecina jau tas apstāklis, ka prekš visas Vidzemes bija tikai viena vaenīga pilntiesīga sieviešu vidējā mācības iestāde — Lomonosova ģimnazijā Rīgā. Protams, ka aprobežota skolnieču skaita un lielās konkurences dēļ tur iekļūt latvietēm, sevišķi lauciniecēm, laimējās tikai visai retos izņēmuma gadījumos. Priekš puisēniem, turpretim, tanī pašā laikā Vidzemē jau pastāvēja 9 pilntiesīgas vidējās mācības iestādes — ģimnazijas un reālskolas. Bez tam puisēni varēja apmeklēt visā Krievijā dažādas arodnieciskas skolas, kādu gandrīz pavisam nebija priekš meitenēm. Varbūt, ka tāda sieviešu skolu trūkuma dēļ latvieši agrākos gados piegrieza gandrīz vienīgo vērību dēlu izglītībai, aprobežodami meitu izglītību pa lielākai daļai tikai ar tautas skolu. Tāpēc arī vēl tagad stipri manāms, ka pie latviešiem izglītotu sieviešu daudz mazāk nekā izglītotu vīriešu. Tomēr arī izglītotu vīriešu, salīdzinot ar 2 miljoni lielo tautu, mums ir ļoti maz. Vispār jāsaka, ka pie mums izglītotu ļaužu trūkums cēlies no tam, ka, pirmkārt, izņemot tautskolas, mums citu sabiedrības un kroņa skolu bija visai maz, un, otrkārt, ka latviešiem pašiem nebija privātskolu, bet nedaudzās vācu un krievu privātskolas tiem bija grūti pieietamas un nebija piemērotas to dzīves prasībām.

Kad pēdīgā laikā valdība sāka vieglāk dot atļauju atvērt privātskolas, pieškirot tām arī kroņa skolu tiesības, pie mums Latvijā visās pilsētās nodibinājās dažādas abeja dzimuma privātskolas. Neraugoties uz šo skolu vairumu, visas tās pārpildītas skolēniem vai skolniecēm. Līdz ar to vecāki sāka vairāk gādāt par meitu augstāku izglītību. Viss tas gaiši rāda, cik liela tautā tiekšanās pēc izglītības. Tādu tautas dzīšanos pēc izglītības gaismas mēs varam tikai ar prieku apsveikt, atcerēdamies nelaiķa Kr. Valdemāra vārdus: «Izglītība, iespiedusies tautā, atdzīvina, pamodina tās snaudošos spēkus un padara to spējīgu pastrādāt grūtus un lielus darbus.» Jā, tikai izglītība tagad var pamodināt mūsu tautas snaudošos spēkus un padarīt to spējīgu pastrādāt sev cienīgus darbus.

Bet ja nu privātskolas, kuŗas pa lielākai daļai ir augstākas par tautas skolām, nodibinājas tikai pilsētās, tad rodas jautājums, vai šīs skolas palīdz izglītībai iespiesties tautā un vai tā ir normāla parādība, ka laucinieku bērni saplūst mācīties pilsētās? Bez šaubām, privātskolas, tāpat kā sabiedrības un kroņa skolas, veicina izglītību. Tāpēc pret visām labi iekārtotām latviešu privātskolām, kuŗas nav nodibinātas ar veikaliskiem peļņas nolūkiem, jāizturas labvēlīgi, jo, kamēr nebūs pietiekoša vairuma sabiedrības un kroņa skolu, nekādi nevarēs iztikt bez privātskolām. Aiz tā paša iemesla, nestrādājot pretim pilsētās nodibinātām privātskolām, labvēlīgi jāizturas arī pret privātskolu atvēršanu uz laukiem. Diemžēl, līdz šim uz laukiem, kur vācieši jau vairākās vietās mēģinājuši atvērt savas privātskolas, latvieši vēl gandrīz neka nav darījuši. Ka latviešu privātskolas uz laukiem var gluži labi pastāvēt un atnest tautai daudz svētības, redzam no sekoša piemēra. Priekš kādiem 10 gadiem mājskolotāja K. Apkalnes jkdze atvēra Cesvaines draudzē (Cēsu apr.) II. šķiras privātu meiteņu skolu, kuŗa drīz vien bija tā pārpildīta skolniecēm, ka telpu trūkuma dēļ nācās daudzām atteikt. Viegli saprotams, ka uzņēmīgās skolotājas pūliņi arī atalgojās gluži labi. Kad pērngad Apkalnes jkdze pārgāja uz Cēsim par ģimnazijas priekšnieci, tad visa apkārtne nožēloja, ka šai privātskolai bija jāizbeidzas vienīgi tāpēc, ka neatradās citas tikpat uzņēmīgas skolotājas, kas varētu turpināt šo krietno pasākumu. Cik noderīga bija šī skola, kuŗas mācības plāni bija piemēroti vidusskolu apakšklasu programmām, redzams no tam, ka tur 1) skolas naudas bija jāmaksā tikai 30 r. gadā, bet ne 40—60 r., kā pilsētu privātskolās, 2) meitenēm piegādāja pārtiku no mājām, un tāpēc nebija jāmaksā par pansiju, un, 3) kas vissvarīgākais, meitenes neatrāva no ģimenes un lauku dzīves un tādējādi tās aizsargāja no kaitīgiem pilsētu dzīves iespaidiem. Ja privātskola ar tik krietniem panākumiem varēja pastāvēt Cesvaines draudzē, tad protams, ka tai līdzīgas privātskolas var tikpat sekmīgi strādāt un pastāvēt arī katrā citā draudzē. Jāno-

žēlo tikai, ka citas latviešu mājskolotājas neseko Apkalnes jkdzes priekšzīmei. Daudz no tām par nieka algu kalpo Iekškrievijā par mājskolotājām un bonnēm, nereti uzdodamās par vācietēm, dažas atkal ļaujas sevi izmantot vācu privātskolās, bet pašas nodibināt savas privātskolas uzņēmības gara trūkuma dēļ neuzdrošinas vai nesaprot. Tāpat uz laukiem var pastāvēt arī privātas puisenu skolas. Protams, ja privātskolas vienlīdzīgi nodibināsies kā pilsētās, tā uz laukiem, tad pilsētu skolās nesaplūdīs tik daudz laucinieku bērnu, jo apmeklēt vietējās skolas vienmēr iznāk lētāki un parocīgāki. Mācīdamies uz laukiem dažs labs mātes lolojums arī tikumiskā ziņā paliks aizsargāts no pilsētu dzīves ļaunumiem. Turklāt tie, kas baudījuši izglītību pilsētās, tikai reti kad vēlāk atgriežas dzīvot uz laukiem, un tā tad ar savu iegūto izglītību nevar vairs pēcāk būt noderīgi lauku sabiedrībai. Bez tam daudz no tiem, kas atsvešinājušies no lauku dzīves un nav paspējuši iegūt pietiekošu izglītību, vēlāk paliek par slogu pilsētu sabiedrībai. Lai visu to novērstu, ar skubu vien jāgādā, ka laucinieku bērni dabūtu savām vajadzībām piemērotu izglītību turpat uz laukiem.

Ja nu privātskolas arī var zināmā mērā veicināt izglītību, tad tomēr to izplatīt tautā spēj tikai tādas skolas, kuŗas atrodas pašas sabiedrības pārziņā. Šeit vispirms būtu jāņem palīgā draudzes skolas, kuŗas ieskatāmas par pagastskolu turpinājumu. Tomēr jāatzīst, ka mūsu draudzes skolas, kuŗas pastāv jau no zviedru karaļa Gustava Adolfa laikiem ap 270 gadu un par kuŗām vismazāk top gādāts, tagad atrodas ļoti bēdīgā stāvoklī. Daudz no tām ievietotas pavisam novecojušās, mitrās mūŗa ēkās, kuŗas nevar apmierināt pat vienkāršākos skolas higiēnas prasījumus. Tāpat mācības plāni un līdzekļi, kā arī iekšējā kārtība, paidagōģiskie spēki un skolēnu trūkums runā visskaidrāko valodu par šo skolu pamatīgas reorganizācijas vajadzību. Jau tas apstāklis vien, ka draudzes skolās ne reti mācās tikai 15—20 bērnu, gaiši norāda, ka tās nestāv uz vajadzīga augstuma un nav piemērotas šā laika dzīves vajadzībām. Ja laucinieku bērni neapmeklē draudzes skolas, kuŗas taisni priekš tiem nolemtas un tiem lēti pieietamas, bet saplūst mācīties pilsētās, tad par to zināmā mērā atbildība krīt uz tām personām, kuŗas stāv draudzes priekšgalā un kuŗu tiešs uzdevums ir rūpēties par savas draudzes skolas labklājību un vispār par draudzes locekļu tikumisku un zinātnisku izglītību. Tomēr par dažādu nebūšanu novēršanu un labierīcību ievešanu katrā atsevišķā draudzes skolā visvairāk jāgādā pašiem draudzes locekļiem, kas uztur skolu un tanī sūta savus bērnus. Lūk, kāpēc nevienai draudzei nav palīdzības jāgaida no ārienes, bet bez kavēšanās pašai jāķeras pie darba. Ja saskaitīsim visas tās naudas summas, kuŗas ikvienas draudzes locekļi izdod par bērnu skološanu un uzturēšanu pilsētās, un ievērosim visas tās ļaunās sekas, kuŗas bieži ceļas no tam, ka laucinieku bērni pilsētās paliek bez vecāku uzraudzības, tad viegli noģidīsim, ka mums ar steigu vien jāreformē draudzes skolas tā, ka tanīs bērni varētu dabūt priekš sevis pietiekošu izglītību turpat uz laukiem.

Reformējot draudzes skolas, vispirms jāpaplašina to mērķi, mācības priekšmeti un programmas un sakarā ar to jāpagaŗina viņu mācības laiks un pašas viņas jāpārvērš par daudzklasīgām mācības iestādēm. Visvairāk mūsu apstākļiem būtu piemērotas 3-klasīgas draudzes skolas, kuŗu kurss varētu ilgt 3—6 gadus, pie kam, raugoties pēc mācības laika ilguma, katrā klasē varētu būt 1—2 nodaļas. Šīs skolas attiecībā uz pirmmācības (pagasta un elementār-) skolām varētu dēvēt par virsskolām un ierīkot pēc vācu «Bürgerschulen», Šveicijas «Sekundarschulen» un Krievijas „городскія училища“ paraugiem, kuŗu programmas būtu piemērotas vietējo iedzīvotāju praktiskās dzīves vajadzībām. Pie virsskolu nodibināšanas tagadējo draudzes skolu vietā visgŗūtākais draudzēm būtu uzcelt jaunas ēkas, jo, kā jau sacīts, tagadējo draudzes skolu ēkas pa lielākai daļai ir ļoti neērtas. Kad būs uzceltas noderīgas ēkas, tad reorganizēto skolu uzturai nebūs vajadzīgi lielāki izdevumi, kā līdzšinējo draudzes skolu uzturēšanai. Teiksim, piemēram, ka reorganizētā draudzes skola resp. virsskola būs 3-klasīga, ka tanī nodarbosies 3 skolotāji un ka katrā klasē mācīsies 50 bērni, no kuŗiem 20% mazturības dēļ būs atsvabināti no skolas naudas, bet atlikušie 120 bērni maksās 20 r. par gadu, t. i. kopā 2400 r. Ja nu pie brīva dzīvokļa, apsildīšanas un apgaismošanas katrs skolotājs resp. skolotāja caurmērā dabūs

700 r. vai visi trīs kopā 2100 r. algas, tad vēl no skolas naudas atliks citām skolas vajadzībām 300 r.

Lai pabalstītu šīs skolas un sniegtu palīdzību trūcīgiem skolēniem, vajadzētu tūdaļ visās draudzēs nodibināt izglītības biedrības, kuŗas strādātu saziņā ar Latviešu Izglītības Biedrību. Vietējās izglītības biedrības arī varētu skolu telpās nodibināt bibliotēkas un sarīkot dažādus kursus, priekšlasījumus, jautājumu izskaidrošanas vakarus, kā arī organizēt izbraukumus, ekskursijas, tautas izpriecas u. t. pr., izlietojot ieņēmumus no šiem izrīkojumiem vietējo skolu vajadzībām. Tā kā līdz šim lauciniekiem nav pieietama gandrīz nekāda garīga barība, tad dažādas dziedāšanas un muzikas biedrības tiem bieži sarīko tā saucamos «zaļumsvētkus» pie labas bufetes, kuŗu skaidrs atlikums nolemts kādam labdarīgam nolūkam. Tomēr tuvāk apraugot, vienmēr izrādās, ka daudz gadījumos īstie zaļumsvētku sarīkotāji ir krodzinieki, un ka viss lielais ieņēmums no zaļumsvētkiem top vienkārši nodzerts, kāpēc arī «skaidra atlikuma» gandrīz nekad nav, vai arī tas ļoti mazs. Tādējādi izglītības biedrības ar saviem izrīkojumiem arī atturētu tautu no žūpības. Tāpēcc jāvēlas, ka drīzumā visur nodibinātos izglītības biedrības, kuŗas rūpētos par vietējo iedzīvotāju izglītību un kultūrālu attīstību, mācot un audzinot jaunību un izplatot tautā derīgas zināšanas.

J. Dāvis.

«Dz. Vēstn.» 19. 4. 08.

Latviešu Izglītības Biedrības tuvākie uzdevumi.

(J. Dāvja referāts Latviešu Izglītības Biedrības pilnā sapulcē).

Cien. dāmas un kungi! Mana īsa apcerējuma nolūks ir aizrādīt uz dažiem Latviešu Izglītības Biedrības svarīgākajiem uzdevumiem, kuŗi būtu reālizējami pēc iespējas vistuvākā nākotnē. Bet tā ka biedrība varēs izpildīt vienīgi tik daudz uzdevumu, cik tai būs materiālu līdzekļu un vajadzīgo darba spēku, tad vispirms sacīšu kādus vārdus par tiem apstākļiem, kuŗos mūsu biedrība atrodas un ar kuŗiem tai savā turpmākā darbībā būs jārēķinas, un tikai pēc tam runāšu par tiem biedrības uzdevumiem, kuŗiem būtu piegriežama pirmā un galvenā vērība.

Jau tas vien, ka Latviešu Izglītības Biedrība varēja nodibināties tikai šogad, kad visas citas vietējās tautības, kā: vācieši, krievi, poļi, leiši, žīdi un igauņi, jau sen bij nodibinājuši savas izglītības biedrības un atvēruši savām vajadzībām piemērotas skolas, runā diezgan skaidru valodu par to, ka priekš Latv. Izglītības Biedrības nodibināšanas nav bijis labvēlīgu apstākļu. Un tiešām: pēdīgos gados politisko partiju kaislības ir visai saskaldījušas mūsu tautu, tanī ieperinādamas savstarpēju nesaticību un neuzticību tiklab pret citiem, kā arī pret sevi pašu, un ir pamatos izārdījušas tautas vienības un kopēju interešu apziņu. Cik lētticīgi tauta priekš kādiem gadiem padevās politiskām kaislībām un ļāvās aizrauties no dažādu partiju vadoņiem, tikpat daudz tā tagad, pēc piedzīvotām alošanām un grūtiem pārbaudījumiem, ir pret visu sarūktināta, neuzticīga un vienaldzīga. Ka tagad latvieši palikuši gluži vienaldzīgi pret sadzīves jautājumiem un atturīgi no sabiedriskas darbības, tas skaidri redzams arī no tā, ka tie nav nodibinājuši pat nevienas cik necik lielākas kārtīgi ierīkotas politiskas partijas, ja par tādām neuzskata abu galējo partiju nelielo vadoņu pulciņus, kuŗiem tautā, sevišķi uz laukiem, nav nekādu piekritēju un atbalsta. Ja nu taisni galējo partiju vadoņi ir tie, kas visvairāk uzbudina politiskas kaislības un noved tautu pie rūktām alošanām, tad viegli saprotams, kāpēc tauta vairs neinteresējas par vispārības lietām un atturas no visām sabiedrībām, kamēr nav pārliecinājusies par to labiem panākumiem. Politisko kaislību strāvas ar savām ļaunajām sekām ir panākušas to, ka latvieši vairs neatzīst parunu: ikviens priekš visiem un visi priekš ikviena, bet gan darbos parāda gluži ko tam pretēju — ikviens priekš sevis, bet visi priekš neviena. Lūk, kādā stāvoklī atradās mūsu tauta, kad nodibinājās Latviešu Izglītības Biedrība, kuŗai jau no paša sākuma uzbruka abas galējās partijas tikai aiz tā iemesla, ka tā savā darbībā nepielaida nekādas politiskas propagandas, kuŗas nolūki izgāja uz tam, ka izplatītu savas partijas idejas un apkaŗotu pretējo partiju principus. Protams, ka atrazdamās

tādos apstākļos, Biedrība sākumā necerēja un nevarēja cerēt uz lieliem panākumiem. Tomēr par tās panākumu uzskatāms jau tas, ka tā visos jautājumos iznurējās konzekventi un nav ļāvuse sevi ieraut politisku kaislību virpulī, caur ko jau zināmā mērā noskaidrojuse savu stāvokli un pa daļai ieguvuse sabiedrības uzticību.

Tā ka tautas izglītību var pacelt tikai kopīgiem spēkiem un lieliem materiāliem līdzekļiem, tad arī Latviešu Izglītības Biedrība varēs atrisināt plašāku darbību tikai tad, kad atkal no jauna tautā iesakņosies kopēju interešu apziņa un pārliecība, ka kopējs labums ir ikviena labums un ka tāpēc ikvienam jāstrādā vispārības labā. Bet visdrošākais ceļš, kas ved tautu pie labklājības, ir izglītība. Tāpēc arī ikviena svēts pienākums ir rūpēties par tautas izglītību, kuŗa sasniedzama tikai kopotiem spēkiem. Ja nu politiskas partijas ir visai saskaldījušas tautu un to novedušas pie posta, tad Latviešu Izglītības Biedrība varēs apvienot saskaldīto un nežēlīgi piemeklēto tautu un pacelt tās labklājību tikai kultūrāliem līdzekļiem, sekodama vienīgi saviem tiešiem statūtos noteiktiem nolūkiem un nepielaizdama savā darbībā ne mazākās politiskas propagandas, kuŗai nav un nevar būt neka kopīga ar tautas izglītību. Kad tauta redzēs Biedrības darbības panākumus un tās šķīstos nolūkus, tad tai arī radīsies piekritēji un pabalstītāji visās tautas aprindās, un tā varēs pakāpenīgi paplašināt savu darbību. Tagad turpretim biedrībai jāmēģina apmierināt tikai visnepieciešamākās tautas izglītības vajadzības.

Pirmais un svarīgākais biedrības uzdevums ir, gādāt par tautas masu izglītību. Ģimnazijās un citās vidusskolās mācās tikai neliels nākamo pilsoņu skaits; vēl mazāk to mācās ūniversitātēs un citās augstākās skolās. Turpretim, visa tauta mācās pirmskolā un lielākā daļa ar to nobeidz savu izglītību. Tāpēc arī galvenā kārtā no pirmmācības atkarājas tautas garīga un materiāla labklājība, jo tā liek pirmos zinātniskus un tikumiskus pamatus kā atsevišķiem pilsoņiem, tā arī veselai tautai. Tāpat pirmmācība pieradina tiklab atsevišķas personas, kā veselu tautu kārtībai un apzinīgam pūliņam. Tāpēcc arī pirmmācības skolu dēvē par tautas skolu, kuŗai vajag būt pieietamai ikvienam pilsonim. Tā ka tautas skolā mācās paaudze pēc paaudzes, tad tai arī vislielākais iespaids uz tautas likteni. Tādu lielo tautas skolas nozīmi ir jau sen atzinušas visas kultūras tautas. Tāpēc tās likumdošanas ceļā tautas skolas apmeklēšanu padarījušas par obligātorisku priekš visu pilsoņu bērniem. Tā piem. Vācijā un Šveicē visiem bērniem ir jāmācās 8 gadi (pa 40—45 nedēļas gadā) no 6—14 dzīvības gadam. Bez tam vēl daudzās Vācijas valstīs un Šveices kantonos pēc tautas skolas beigšanas jaunatne ir spiesta 2—3 gadu laikā, pa 2—4 stundas nedēļā, apmeklēt tā saucamās papildu skolas (Fortbildungsschulen). Turklāt likums atļauj pašai sabiedrībai iekārtot savas skolas lietas pēc vietējo apstākļu vajadzībām. Tāpat pirmmācība obligātoriska arī visās citās izglītotās zemēs, kur bērniem jāapmeklē tautas skola 6—8 gadi. Ja tagad apraugam latviešu lauku tautas skolu ar tās 3 ziemu kursu, tad to atrodam ļoti bēdīgā stāvoklī. Pilsētās pat nav vēl pavisam obligātoriskas bezmaksas pirmmācības, un tāpēc mazturīgo vecāku bērniem pilsētās tautas skola bieži nav pieietama. Mūsu pirmmācības skola līdz šim nav bijuse tautas skola, jo no tās sistēmatiski izdzina visu to, kas tautai bij dārgs un mīļš, tanī mīlestību pret tautu un dzimteni uzskatīja par noziegumu un to kalpināja vienīgi tautas pārkrievošanas nolūkiem. Arī tagad vēl latviešu tautas skola nodarbina bērnus galvenā kārtā ar krievu vokabeļu iekalšanu, bet necik nerūpējas par to garīgu un tikumisku attīstību un sagatavošanu priekš dzīves. Šādas nenormālas tautas skolas un pretdabiskas audzināšanas sekas it spilgti parādījās pēdīgos 3 gados un ir katram labi pazīstamas. Tāpēc ikviens zin un jūt, ka mūsu tautas skolai vajag būt citādai, nekā tā tagad ir. 1905. g. Visaugstāki apstiprināts ministru komitejas žurnāls arī oficiāli atzina Baltijas skolas pārkrievošanas politiku par kaitīgu un atmetamu. Tomēr līdz šim nav vēl iznākuši nekādi jauni likumi vai noteikumi, kuŗi atceltu veco kārtību.

Lūk, kā neilgi atpakaļ Valsts domē vispār par Krievijas skolu izteicās oktobristu partijas vārdā prof. Kapustins:

«Tautas izglītība ir jautājums par Krievijas nākotni. Visi nav mierā ar tagadējo skolu un izglītības stāvokli — no galējiem labajiem līdz galējiem krei-

sajiem. Tādēļ radikālas reformas šinī ziņā ļoti vajadzīgas. Mēs iesniegsim daudz projektu tautas izglītības lietās. Pret tautas izglītību jāizturas tāpat, kā pret valsts aizsardzības lietu: izglītība ir mūsu nākotnes pilsoņu varas aizsardzības mūris. Skolas ar skubu vien jāreformē no augšas un apakšas.»

Bēdīgu ainu par Krievijas skolas stāvokli atrisināja partijas vārdā arī otrs oktobrists, prof. un bij. 2 mācības apgab. kurators fon Anreps, sacīdams:

«Nezinu, vai visā Krievijā būs viens tēvs vai viena māte, kuŗu sirdis sāpēs nesaraujas par to, kādā stāvoklī atrodas tagadējā Krievijas skola. Tā nedod ne izglītību, ne audzināšanu. Tam piekrīt visi bez partiju šķirošanas. Visu skolas dzīvi līdz pat visniecīgākiem sīkumiem noteic cirkulāros, kuŗus pastāvīgi un bez mitēšanās laiž klajā. Skolu pārvērš par mašīnu, bez sirds un bez dvēseles, kuŗa neuzdrošanas domāt un spriest un kuŗai viss jau iepriekš noteikts. Priekš visām skolām, priekš visiem vecākiem, ja pat priekš visas zemes domā un spriež tikai iestāde pie Černiševa tilta (taut. apg. ministrija). Šī skola prasa daudz upuŗu un vecāku vaimanu. Sabiedrība slāpst pēc jaunas skolas. Jaunās paaudzes lielākā daļa cenšas pēc zinībām — tā atrodas ceļa jūtīs. Kas to zin, tas nedrīkst bezdarbīgi rokas klēpī turēt. Krievija beidzot ir stājusēs uz jauna ceļa. Tagad valdība un sabiedrība ir sauktas pie kopīga darba. Tā tad tagad mēs visi esam atbildīgi par valsts labklājību. Tāpēc nepieciešami vajadzīgs, ka sabiedriskiem spēkiem tautas izglītības lietā atstāj pilnīgu svabadību, bet valdība tikai sargā tautas radošā gara brīvību pie skolas uzbūves.»

Līdzīgus spriedumus par Krievijas skolu nodevuši arī citu partiju priekšstāvji. Protams, ka tādu tautas vietniecības uzstāšanos par izglītību mēs varam tikai ar prieku apsveikt, jo, kamēr likumdošanas ceļā netaps reformēta skola un izglītība atzīta par visnepieciešamāko tautas vajadzību, tāmēr mēs daudz nespēsim padarīt, lai paceltu tautas izglītību. Tomēr vēl paies daudz laika, kamēr tautas izglītība taps nodota sabiedrības rokās. Bet dzīve negaida. Nāk paaudze pēc paaudzes un slāpst pēc izglītības. Tāpēc ir kas jādara, un šinī ziņā vispirms pie darba jāstājas Izglītības Biedrībai.

Tā ka tautas izglītība maksā milzīgas naudas summas un tā ka mācības iestādēm vajaga atrasties sabiedrības un valsts pārziņā, tad šeit biedrība var tikai nākt sabiedrībai palīgā. Tā, piemēram, tagad, skolu reformas laikmetā, biedrība varētu uzņemties izstrādāt vietējo skolu reformu projektu. Tāpat arī biedrība var nākt sabiedrībai palīgā ar padomiem un pabalstiem. Tā, biedrība, kuŗa līdz šim sastāv gandrīz vienīgi no ridziniekiem, grib uz nākošu rudeni atvērt 10 pirmmācības skolas Rīgā, sevišķi pilsētas nomalēs, kur ap 10,000 mazturīgu vecāku bērnu paliek bez kaut kādas skolas izglītības.

Tālāk, biedrībai jāgādā par krietnu skolotāju sagatavošanu, jo skolas tautai neatnes netikai labumu, bet vēl lielu lielo ļaunumu, ja tanīs nestrādā labi sagatavoti skolotāji. «Skolotājs ir skolas dvēsele,» gluži pareizi saka vecu vecā paruņa. Tāpēc arī biedrībai jārūpējas par to, ka tās skolu dvēseles būtu vispusīgi izkoptas, bet ne sakropļotas. Līdzšinējie valdības semināri spīdīgi pierādījuši, ka tie nespēj sagatavot krietnus skolotājus. Bet vēl sliktāki ir tie skolotāji, kuŗi patentēti tā saucamo ministrijas skolu vai pilsētas skolu paidagōģiskās klasēs vai arī dažādās eksamenācijas komisijās. Labākas nav arī tās meitenes kuŗas, nobeigušas 4. sieviešu ģimnazijas klasi un 1 gadu nokalpojušas tautas skolā, ir bez sevišķa eksamena ieguvušas skolotājas diplomu un vietu. Pēdīgi tautas apg. ministrs atļāvis Rīgas māc. apgab. kuratoriem pielaist par skolotājiem arī tādas personas, kuŗām nav skolotāja diploma, bet kuŗas labi prot krievu valodu, pat 17. gadus vecus zēnus. Tādējādi par skolotājiem un skolotājām Baltijā ir tikuši zēni un meitenes, kuŗi paši nav baudījuši nekādas zinātniskas izglītības, nemaz jau nerunājot par to tikumisku audzināšanu un paidagōģiskām spējām. Daudz no tiem pavisam nav cienīgi nest skolotāja vārdu, jo ir pilnīgi zinātniski un ētiski neizglītoti ļaudis. Daži skolotāji, pareizas izglītības un tikumisku principu trūkuma dēļ, pavisam nav spējīgi savā arodā nopietni nodarboties. Šādi skolotāji, izlasījuši kādas viegla satura uzbudinošas brošūras, skolā vairāk piekopj bērnu samaitājošu propagandu, nekā rūpējas par to prāta un sirds izglītību. Ja nu Latv. Izgl. Biedrība pate stāv ārpus visām politisām par-

tijām un veicina tikai šķīstu izglītību, tad tā jo vairāk nedrīkst atļaut savās skolās piekopt polītisku vai arī citu kādu propagandu, kas atstāj uz bērniem tik visai samaitājošu iespaidu. Tas pats fon Anreps, kuŗš valsts domē tik silti uzstājās par vispārīgu tautas izglītību, izteica arī par skolotājiem sekošu gluži pareizu spriedumu:

«Par visām lietām jācenšas sagatavot skolotājus. Bez skolotājiem nav skolas. Slikti skolotāji var skolai tikai kaitēt. Ja skolotāju starpā ir vīri, kuŗi skolu izlieto polītiskai propagandai, tad tādai parādībai trūkst vārdu, ar ko to nosodīt.»

Ka labas skolas nav domājamas bez labi sagatavotiem skolotājiem, to arī jau sen ir atzinuse visa izglītotā pasaule. Tā, piem., lai tiktu par skolotāju Vācijā vai Šveicē, papriekšu ir jānomācās 8 gadi tautas skolā un pēc tam 6 gadi skolotāju seminārā. Semināru beigušie nedabū skolotāja vārdu un vietu, bet tikai tiek komandēti pie vecākiem skolotājiem praktiski iepazīties ar bērnu mācīšanu un audzināšanu. Kad ir pagājis ne mazāk par 2 un ne vairāk par 5 gadiem, šeit neieskaitot vienu gadu kaŗa dienesta (ārzemēs skolotāji netiek atsvabināti no kaŗa dienesta), skolotāju amata kandidāti, ja ir dabūjuši no skolu valdes apliecību par to, ka ir sekmīgi nodarbojušies skolā un labi praktiski iepazinušies ar paidagōģisku darbību, top pielaisti likt otro skolotāju eksamenu (die zweite Lehrerprüfung). Līdz ar to kandidātam jāuzrāda, kurus 2 priekšmetus tas ir izredzējis par savu speciālitāti un kuŗus paidagōģiskus rakstus tas pamatīgi izmācījies. Kandidātus katrā provincē eksaminē sevišķa komisija paidagōģikā un izvēlēto priekšmetu metodikās, kā arī tanīs priekšmetos, kuŗos pirmo eksamenu noliekot dabūtas tikai pietiekošas atzīmes. Tikai tie, kuŗi nolikuši otro eksamenu, dabū skolotāja vārdu un vietu. Šādus skolotājus no amata un vietas var atcelt tikai tiesa par skaidri pierādītiem noziegumiem, bet ne skolu valde. Tā tad ārzemēs, lai iegūtu tautas skolotāja vārdu un vietu, nopietni jānomācās 16—19 gadu, un proti: 8 gadi tautas skolā, 6 gadi seminārā un 2—5 gadi praktiski jānodarbojas tautas skolā. Personām, kuŗas nav mācījušās seminārā un grib iegūt skolotāja vārdu, abi eksameni jānoliek kopā ar semināristiem. Protams, ka šādi skolotāji ir pilnīgi sagatavoti savā arodā un var sekmīgi strādāt tautas izglītības laukā. Ievērojams, ka Vācijas vai Šveices skolotājiem pat prātā nenāk skolā dzīt kaut kādu nebūt propagandu un tādējādi garīgi sakropļot nevainīgus bērnus un tikumiski samaitāt nākošos pilsoņus. Ja nu turpretim mūsu skolotāji izlieto skolu par propagandas līdzekli, tad tam par iemeslu ir tikai to zemais izglītības un tikumības stāvoklis, ka arī paidagōģiska takta trūkums. Katram skaidri redzams, ka no pusizglītotiem 17 gadus veciem pusaudžiem, kādi var būt pie mums par skolotājiem, nevar gaidīt to, ko no personām, kuŗas veselus 16—19 gadus nopietni macījušās, lai iegūtu skolotāja vārdu un vietu.

Nav jāšaubas, ka tagadējās jaunās paaudzes tikumiska pagrimšana ir pa daļai arī šādu slikti sagatavotu skolotāju nopelns. Protams, ka tādiem skolotājiem nedrīkst būt vietas jaunatveramās Latviešu Izglītības Biedrības skolās. Lai sagatavotu saviem nolūkiem noderīgus skolotājus, Biedrībai vajag pēc iespējas drīzāk atvērt latviešu skolotāju semināru. Šāds seminārs vajadzīgs arī tamdēļ, ka līdz šim nav nevienas pašas mācības iestādes, kuŗa sagatavotu valodas skolotājus. Jautājums par skolotāju semināra atvēršanu jau vairāk reiz apspriests Biedrības valdē un padomē, bet materiālu līdzekļu trūkuma dēļ to šim brīžam vēl nav iespējams reālizēt.

Protams, ka mums ir ļoti liela vajadzība arī pēc daudz citām mācības iestādēm, sevišķi pēc arodnieciskām, bet bez materiālu līdzekļu nevar neko iesākt. Tālāk, jūtos spiests aizrādīt uz vienu ļoti nožēlojamu parādību mūsu jaunās paaudzes dzīvē. Šī bēdīgā parādība ir skolenu moraliska pagrimšana, kuŗu visiem spēkiem nāktos apkaŗot Biedrībai. Vissirsnīgākā vecāko vēlēšanās ir nodibināt savu bērnu labklājību. Ar šo nolūku tie cenšas dot saviem bērniem vislabāko izglītību. Bet uz laukiem trūkst augstāku mācības iestāžu. Tāpēc tie, salasījuši pēdīgās kapeikas, sūta bērnus uz skolu pilsētā. Šeit bērnus nodod kādā pansijā vai arī atrod tiem kaut kur gultas vietu, nemaz neraudzīdamies uz šādu pansiju turētāju un gultas vietu izīrētāju tikumiskām īpašībām. Bieži

tādās panzijās un mēbelētās istabās skoleni un skolnieces līdz ar pieaugušiem vīriešiem un sievietēm mitinas ļoti saspiestās telpās, pat vienā pašā istabā. Tāpat šeit bērniem, kuŗi palikuši bez kaut kādas uzraudzības un vecāku audzināšanas iespaida, nākas sastapties ar visādiem ļaudīm, kas var tos viegli pavedināt uz neceļiem. Pēdīgā laikā neģēļi izlietoja arī brīvības kustību par labu saviem zemajiem instinktiem, izskaidrodami, it kā brīvība pastāvētu iekš tam, ka cilvēkam ir brīv visu darīt, tā tad ir brīv arī piekopt netiklību un nodoties izvirtībai. Bērni grib būt par brīvības piekritējiem un pat tās izkaŗotājiem un tāpēc brīvības vārdā padodas saviem pavedinātājiem. Bērnu pavedināšana viegli izdodas arī vēl tādēļ, ka mūsu skolām nav uz skolēniem nekāda morāliska iespaida, jo tagadējie skolotāji pa lielākai daļai ir tikai ierēdņi, bet ne paidagōgi — audzinātāji, kas būtu spējīgi likt savu audzēkņu sirdīs stingrus tikumiskus pamatus. Turpretim, bērnu vecāki, kuŗi nepazīst pilsētas dzīves ļaunās puses, pat ne iedomāties nespēj, ka viņu mīļie luteklīši, apmeklēdami pilsētās skolas, vienmēr zemāku un zemāku nogrimst tikumiskā ziņā. Tikai retos gadījumos viņi par to dabū zināt, bet tad jau ir par vēlu. Būtu gluži veltīgi vēl sīkāki runāt par šo parādību, kuŗa ir jau priekš visiem zināms un atklāts noslēpums. Tāpēc sacīšu tikai dažus vārdus par to, ko varētu darīt Biedrība šīs nožēlojamās parādības apkaŗošanai.

Labākais līdzeklis izsargāt bērnus no pilsētas kaitīgiem iespaidiem ir veicināt augstāku skolu nodibināšanu uz laukiem. Tā ka Biedrībai nav vēl materiālu līdzekļu savu skolu atvēršanai, tad tai vismaz jāveicina privātskoolu nodibināšana uz laukiem. Tāpat Biedrībai jāgādā, ka pate lauku sabiedrība tagadējo draudzes skolu vietā nodibinātu augstāka tipa skolas ar plašākām programmām un vispār pate interesētos par augstāku skolu nodibināšanu un uzturēšanu uz laukiem. Šinī ziņā sevišķa vērība jāpiegriež augstāka tīpa meiteņu skolu nodibināšanai.

Cīnīties pret jaunās paaudzes pavedināšanu varētu arī Dāmu Komiteja, kuŗa jau pie Biedrības ir nodibinājusēs un varēs atklāt savu darbību tiklīdz šodien pilna sapulce tai būs apstiprinājuse vajadzīgās instrukcijas. Tā ka tagad Dāmu Komitejai nav vēl nekādu materiālu līdzekļu, tad tā nākošā mācības gadā varēs tikai uzņemties 1) ieteikt uzticamas pansijas un 2) uzraudzīt to bērnu audzināšanu, kuŗu vecāki par to griezīsies pie Dāmu Komitejas. Tāpat arī latviešu meiteņu mācības iestādes varēs stāties sakārā ar Dāmu Komiteju dēļ kopīgas skolnieču uzraudzības. Pats par sevi saprotams, ka Komitejas dāmas visu to labprāt darīs bez kaut kādas atlīdzības. Vēlāk, kad Komiteja ievāks līdzekļus, tā varēs arī atvērt savus pansionātus.

Lai biedrība tālāk izplatītu savu darbību, tai nākas pēc vajadzības atvērt nodaļas visā Latvijā. Nodaļas vajadzīgs atvērt tikai tur, kur nav patstāvīgu izglītības biedrību. Tā ka Latv. Izglīt. Biedrības vienīgais nolūks ir veicināt tautā izglītību un tādējādi pacelt tās garīgu un materiālu labklājību, tad Biedrība nedrīkst skatīties uz citām izglītības biedrībām, kā uz savām sacensonēm, bet drīkst tās uzskatīt tikai kā savas līdzdarbnieces. Tāpēc Latv. Izgl. Biedrība ar prieku apsveiks arī citu patstāvīgu izglītības biedrību nodibināšanos un draudzīgi ar tām strādās roku rokā, ja tikai pēdīgās kalpos šķīstiem tautas izglītības nolūkiem. Atveramām Biedrības nodaļām jādod jo plaša autonomija un to sakrātie līdzekļi jāizlieto vietējo skolu vajadzībām. Katra nodaļa var nodibināt arī savu dāmu komiteju un dažādas komisijas. Šādu nodaļu atvēršana būtu sevišķi ieteicama uz laukiem, kur tās varētu rūpēties par augstāku skolu atvēršanu un uzturēšanu. Ja Biedrības nodaļas nodibinātu laucinieku vajadzībām piemērotas augstāka tīpa skolas, tad tas arī mazinātu laucinieku bērnu saplūšanu pilsētas skolās un tādējādi aizsargātu tos no kaitīgiem pilsētas dzīves iespaidiem. Tā ka skolu uztura un līdz ar to arī bērnu skološana uz laukiem izmaksā daudz lētāki, nekā pilsētā, tad tas dotu iespēju arī mazturīgu vecāku bērniem iegūt augstāku izglītību. Nodaļu atvēršanai dažādos Latvijas apgabalos būtu arī liela morāliska nozīme, jo tādā ceļā Biedrība apvienotu saskaldīto tautu, lai kopīgiem spēkiem pastrādātu diženu kultūras darbu, kas paceltu visas tautas garīgu un materiālu labklājību.

«Latvija» 1908. g. 18. jūnijā.

Mūsu tautskolas pārkrievošana.

Laikraktu ziņojums par to, ka Stopiņu-Ulbrokas luterāņu pagastskolas skolotājs uz vietejā zemnieku lietu komisāra apstiprinātā vietnieku pulka lēmuma izslēdzis no savas skolas 11 vecticībnieku bērnus ar to nolūku, lai atlikušos luterāņu bērnus varētu mācīt viņu mātes valodā, un ka skolu valde pavēlējuse uzņemt skolā atpakaļ izslēgtos vecticībnieku bērnus, bet pašu skolotāju pārcēluse uz citu vietu un ka šā atgadījuma dēļ atkal Baltijas pirmmācības skolās pavēlēšot mācīt bērnus jau no paša sākuma krievu valodā, spiež mūs daudz ko pārdomāt un pārrunāt.

Bez šaubām, minētā gadījumā nedrīkstēja no skolas izslēgt vecticībnieku bērnus aiz tā iemesla vien, lai pārējos luterāņu bērnus varētu mācīt latviešu valodā, bet vajadzēja lietu iekārtot tā, ka ikvienam bērnam būtu dota iespēja mācīties savā mātes valodā. Lai izpildītu likumu par bērnu mācīšanu mātes valodā pirmos divos gados (Сводъ Зак. т. II. ч I, ст. 3640 un 17. maijā 1887. gadā Visaugstāki apstiprināti Врем. дополн. правила объ управленіи начал. учил. въ Лифл., Курл. и Эст. губ. § II), kā arī kuratora Ļevšina cirkulāru, kurš pamatots uz 18. jūnijā 1905. g. Visaugstāki apstiprināta ministru komitejas lēmuma, vecticībnieku bērnus vajadzēja ievietot vai nu atsevišķā skolā, vai arī sevišķā klasē vai nodaļā.

Nenoliegdami, ka vecticībnieku bērnus nevarēja izslēgt no skolas uz augšā uzrādītā likuma pamata, mēs nevaram atstāt neievērotus arī citus likumus, kuŗi devē Baltijas pagastskolas par «baznīcas iestādēm». Tā Сводъ Зак., т. II, ч. I, 3636. p. par Vidzemes pagastskolām sacīts: «Šīs skolas pieder pie baznīcas iestādēm.» Tāpat arī pēc Полож. о крестьянах Лифл. губ. 590. p. Vidzemes ev.-lut. pagastskolas pieskaita pie baznīcas iestādēm. Turklāt pēc Сводъ Зак., т. II, ч. I, 3625. p. mūsu lauku ev.-lut. tautskolu nolūks ir «stiprināt šīs ticības vietējos iedzīvotājos reliģijas un tikumības pamatus un izplatīt derīgas zinības« (утверждать въ мѣстн. населеніи сего исповѣданія религ. и нравств. понятія и распространять полезн. знанія). Tālāk visur likumos un oficiālos dokumentos mūsu pagasta un draudzes skolas, kā baznīcas iestādes, tiek iedalītas pareizticīgās-evaņģeliski-luteriskās (евангел.-лютеранскія) un Romas-katoliskās skolās, raugoties pēc tam, kuŗas ticības piederīgie uztur šīs skolas un sūta tanīs savus bērnus. Viss tas gaiši norāda, ka pastāvošie valsts likumi mūsu lauku tautskolām piešķir stingri konfesionālu raksturu. Likums, nostādīdams Baltijas tautskolās reliģisku un tikumisku audzināšanu pirmā vietā un ieskatīdams pēdējās par baznīcas iestādēm, piegriež tanīs galveno vērību dievvārdmācībai un baznīcas dziedāšanai (§§ 3613, 3617, 3618, 3627).

Ievērojot šādus likuma noteikumus, līdz pat pēdējam laikam tika stingri pārlūkots, ka visur uz laukiem pagasta un draudzes skolas būtu iedalītas pēc ticībām. Tāpēc arī tanīs pagastos, kuŗos dzīvo luterāņi un pareizticīgie, vajadzēja uzturēt vismaz divas pagastskolas: vienu priekš luterāņiem un otru priekš pareizticīgiem. Tā, piemēram, Sarkanā muižā (Cēsu apr.) atrodas gluži blakus luterāņu un pareizticīgo skolas. Tanīs pagastos, kuŗos pareizticīgo bija pavisam maz, pēdējie apvienojās, lai kopējiem spēkiem uzturētu savu pareizticīgo pagastskolu. Piemēram, kādu 5—6 pagastu pareizticīgie iedzīvotāji neilgi atpakaļ uzcēla pareizticīgo pagastskolu Kārzdabā. (Cēsu apr.). Iegaumēsim vēl, ka pagastskolas netiek uzturētas no pagastiem kā no tādiem, bet no pagasta locekļiem pēc to ticībām, t. i. luterāņi par sevi uztur luterāņu pagastskolu un pareizticīgie par sevi uztur pareizticīgu pagastskolu. Tā ka luterāņi un pareizticīgie atsevišķi uztur savas baznīcas un skolas, kuŗas skaitās par baznīcas iestādēm, tad tie arī nemaksā vienādus nodokļus, un tādēļ tiem ir dažādas galvas naudas. Neaizmirsīsim arī, ka pagastskolas tiek uzturētas vienīgi no direktiem (tiešiem), bet ne no indirektiem nodokļiem. Protams, ka tiem, kas kādas ticības skolai par labu nemaksā noteikto direkto nodokļu, nav arī tiesības sūtīt šinīs skolās savus bērnus. Lai gan likums (Сводъ Зак., т. II, ч. I, 3630 p. piezīme) atļauj luterāņu bērniem apmeklēt citu ticību skolas, tomēr tas vēl neapzīmē, ka šīs skolas būtu spiestas uzņemt luterāņu bērnus. No Отчетъ о сост. правосл. народн. уч. Прибалтійскихъ губ. за 1903—1904 учебн. годъ mēs redzam, ka šinī gadā pareizticīgās skolās starp 18,569 skolēniem ir mācī-

jušies 3362 luterāņi, kas iztaisa 18% no kopējā skaita. Ja tikai atļauj telpas, tad luterāņus labprāt uzņem pareizticīgās skolās, jo 1) cer tos pārkrievot un 2) no tiem dabū sevišķu maksu, kuŗu izlieto šo skolu uzturēšanai. Tā ka par pareizticīgu bērnu mācīšanu citu ticību skolās nav likumā nekas minēts, tad no valdības vienmēr tika atzīts, ka pareizticīgo bērniem neesot atļauts mācīties luterāņu pagastskolās. Ja nemaldos, tad priekš kādiem gadiem vietējie pareizticīgie mācītāji saņēma priekšrakstu stingri lūkoties uz to, ka pareizticīgo bērni nemācītos luterāņu skolās, paziņojot par katru atgadījumu savai priekšniecībai, lai vainīgos sauktu pie atbildības. Vismaz pareizticīgie mācītāji savu draudžu locekļu bērniem neatļāva mācīties luterāņu skolās. Tā ka arī par vecticībnieku bērnu mācīšanu luterāņu skolās nav likumā nekas minēts, tāpat kā par pareizticīgo bērnu mācīšanu, tad, analoģiski spriežot, jādomā, ka arī vecticibnieku bērniem nav brīv mācīties luterāņu pagastskolās. Saprazdami likumu kā vienādu priekš visiem pilsoņiem un visu ticību piederīgiem, mēs neviļus atduramies uz jautājumu: kā varēja 11 vecticībnieku bērni pret skolas uzturētāju gribu nokļūt luterāņu pagastskolā, kuŗa pēc likuma ir un paliek ev.-lut. «baznīcas iestāde»? Še jāprasa arī, vai sauktas pie atbildības vainīgās iestādes un personas, kuŗas ir pārkāpušas likumu, uzņemdamas luterāņu skolā cilttičībnieku bērnus un kā jaunieceltais Stopiņu-Ulbrokas ev.-lut. skolotājs stiprinās vecticībnieku bērnus viņu reliģijā, jo pēc likuma pirmais un galvenais vietējo pagastskolu uzdevums ir stiprināt bērnus reliģijā.

Kad 12. dec. 1904. g. iznāca Visaugstākais ukazs, kuŗš atļāva peticijās valdībai uzrādīt dažādus dzīves trūkumus, ļaunumus un vajadzības, tad 1905. g. 395 skolotāji un skolotājas zem sociāldemokrātu spiediena iesniedza ministru komitejai peticiju, kuŗā starp citu pieprasīja visu ticību bērnu kopmācību un baznīcas šķiršanu no skolas. Revolūcijai izceļoties šie prasījumi uz īsu laiku tika izvesti dzīvē. Kad uznāca sodu ekspedicijas, tad atkal skolēnus iedalīja skolās pēc ticībām un piespieda tanīs rīkoties pa vecam. Iegaumēsim vēl, ka arī pēc pērngad pie Baltijas ģenerālgubernātora nodibinātās padomes projekta tika nolemts arī uz priekšu piepaturēt pirmmācības skolu konfesionālo raksturu. Turklāt ne tikai Baltijā, bet arī Iekškrievijā tautskolas ir konfisionālas mācības iestādes. Priekš kādiem gadiem tautas apg. ministrija pat gribēja nodot visas šīs skolas garīdzniecības pārziņā. Mēs nomanam arī, ka Iekškrievijā labāk veicina baznīcas, nekā zemstu skolas. Nupat Valsts domē, apspriežot budžetu priekš baznīcas skolām, tika vienbalsīgi atzīts, ka Krievijā tautskolas ir nekas cits kā baznīcas skolas. Tas skaidri norāda, ka Iekškrievijā valdība liek lielu svaru uz skolu konfesionālo raksturu. Tāpēc mēs nevaram iedomāties, ka valdība to, ko atzīst priekš Iekškrievijas par baltu, atzīst priekš Baltijas par melnu, un ka tā, veicinādama Iekškrievijā konfesionālās skolas, mēģinā tādas pašas iznīcināt Baltijā. Visu to ievērojot, laikrakstu ziņojums, it kā skolu valde būtu pavēlējuse konfesionālā ev.-lut. pagastskolā mācīt cittičībnieku bērnus, izliekas neticams. Vismaz par šo ziņojumu jānogaida no pienācīgas puses kāds paskaidrojums.

Tāpat neticams izliekas laikrakstu ziņojums, it kā skolu valde šā atgadījuma dēļ par sodu būtu pārcēluse Stopiņu-Ulbrokas ev.-lut. pagastskolas skolotāju uz citu vietu, jo pēc likuma (Свод Зак. т. II ч. I, ст. 3569 un Времен. доп. правила, § 13) skolu valde var tikai apstiprināt un atcelt ev.-lut. pagastskolu skolotājus, bet ne tos iecelt un pārcelt.

Analizējot Stopiņu-Ulbrokas skolotāja rīkošanos un piespriestā soda pamatu, mēs redzam skolotāja dažā ziņā beztiesisko stāvokli: viņu kā maiglēs no vienas puses spiež pagasts un zemnieku lietu komisārs, bet no otras — tautskolu inspektors. Ja skolotājs nepadodas vietnieku pulka un komisāra rīcībai, tad tam nav vairs dzīves pagastā, kuŗš ir skolotājam darba un maizes devējs un kuŗa bērnus tas audzina; ja tas izpilda pagasta gribu, tad atkal tam darīšanas ar tautskolu inspektoru. Lai nu būtu kā būdams, tomēr iznāk tā, ka skolotāju ir nosodījis viens valdības ierēdnis par to, ka tas iedrošinājies izpildīt otra valdības ierēdņa (zemnieku lietu komisāra) un sava maizes tēva — pagasta rīcību.

Kas attiecas uz bērnu mācīšanas ievešanu krievu valodā jau no paša sākuma, tad priekš tam nav iemesla uztraukties, jo bij. kuratora Levžina cirkulārs ir stingri dibināts uz likuma un 18. jūnija 1905. g. Visaugstāki apstiprināta

ministru komitejas lēmuma pamata. Kā zināms, minētā ministru komitejas lēmumā tika atzīts, ka Baltijas iedzīvotāju izglītība un attīstība stipri cieš zem krievināšanas un «tamdēļ, attiecoties uz Baltiju, ministru komiteja ar sevišķu sparu uzsver to pamata principu, ka skolas nekādā ziņā nedrīkst padarīt par ieroci mākslīgas pārkrievošanas principu caurvešanai. Tā ka skolas mērķis kalpot izglītībai, piemērojoties vietējās sabiedrības dzīves vajadzībām, tad to varēs sasniegt tikai tad, kad skolēnu mātes valodai ierādīs skolā pienācīgu vietu. Komiteja no savas puses nav varējuse atrast neka bīstama Krievijas tautību centienos pēc izglītības mātes valodā.» Līdz ar to tautas apg. ministrim tika uzdots rūpēties par augšējo principu izvešanu dzīvē.

Tālāk, mēs pēc laikrakstu ziņām atminamies, ka tagadējais kurators, stādamies amatā, esot izteicies, ka šis savā rīcībā likšoties vadīties tikai no paidagōģiskiem principiem. Mēs no sava vietējā augstākā skolu valdes priekšstāvja nevaram vairāk neko citu vēlēties, kā tikai to, lai viņš skolu lietās skatās tikai no paidagōģiskā stāvokļa. Tamdēļ mēs arī neticam, ka tagad nodomāts latviešu, igauņu un vāciešu bērnus jau no pirmās ziemas skolā mācīt krievu valodā.

Jo vairāk tas izliekas dīvaini tāpēc, ka 20 gadu pārkrievošanas mēģinājums skaidri pierādījis, ka šinī laikmetā Baltija, kā tautskolu un skolēnu skaita ziņā, tā arī vispārējas kultūrālas attīstības gaitā dažā ziņā gājuse atpakaļ, kā to oficiāli atzinuse arī ministru komiteja. Apraugot pašus pārkrievošanas panākumus, mēs nezinam gadījuma, kur Baltijas tautskola būtu pārkrievojuse kādu latvieti vai igauni, t. i. to būtu padarījuse par krievu pēc tautības, ticības, valodas, ieskatiem un ierašām, bet gan redzam, ka tā ir sasnieguse gluži pretējus rezultātus pārkrievotāju nolūkiem, radīdama dažkārt neuzticību pret visu krievisku.

Lai latviešus un igauņus pārkrievotu, tad daži pārkrievinātāji gribēja pierādīt, ka baltiešu tautības un ticības ir daudz zemākas par krievu tautību un ticību. Ar šo nolūku sāka zaimot latviešu un igauņu tautības un luterticību. Pat mēģināja piespiest skolotājus mātes valodas mācību pasniegt krievu valodā, iztulkodami skolu likumus tā, it kā pēc tiem būtu atļauts mātes valodā pasniegt tikai ticības mācību un garīgu dziedāšanu, bet citus visus priekšmetus, to skaitā arī mātes valodu, vajagot pasniegt krievu valodā. Daži tautskolu inspektori ieteica tautskolās mācīt vienīgi krievu valodu.

Tā ka pārkrievošana vispirms izgāja uz iedzimto tautības un ticības iznīdēšanu, tad tā sagatavoja auglīgu zemi sociālismam, kuŗš pavisam noliedz tautības un ticības vajadzību. Tāpēc pārkrievošanas sistēmai pa daļai jāpateicas par to, ka Krievijā sociālisms visvairāk izplatījies starp tā saucamiem «cittautiešiem», pie kuŗiem skolas valde palīdzēja iznīdēt to tautību un ticību.

Mēs vienmēr dzirdam, ka taut. apg. ministrija cīņā ar studentu nemieriem sludina, ka mācības iestādēs nedrīkstot ciest nekādu politiku. Šā principa pareizību atzīst ikviens bezpartejisks paidagōgs. Ja nu politika nav pielaižama augstskolās, tad jo vairāk to nedrīkst pielaist tautskolās. Tāpēc arī mums ir tiesība prasīt, lai mūsu tutskolās netiek piekopta politika, kas samaitā mūsu nākošo paaudzi, iepotējot tanī vienaldzību pret tautību un ticību un rada kosmopolītismu un bezdievību ar visām netiklības sekām, padarīdama mūsu dzimteni par anarchisma perekli. Nav nekādu šaubu par to, ka skola, kuŗa vajāja iedzimto tautību un ticību, galvenā kārtā ir garīgi un tikumiski sakropļojuse mūsu jauno paaudzi un ir mūsu agrāk stingri reliģiozai un tikumiskai tautai uzspieduse bezdievības un netiklības zīmogu.

Pēdīgi neticami izklausas tas, ka tamdēļ vien, ka viens vienīgs ev.-luterticīgs skolotājs no savas pagastskolas izslēdzis 11 pie ev.-luterticības nepiederīgus bērnus, piespiedīšot visus citus gluži nevainīgus 200,000 bērnus, kuŗi apmeklē Baltijas pirmmācības skolas, jau no paša sākuma mācīties nesaprotamā krievu valodā. Še mēs nevaram pat iedomāties, ka skolu valde kāda skolotāja neapdomīgas rīcības dēļ liktu garīgi un tikumiski sakropļot visu mūsu nākamo paaudzi. Viss tas mūs tikai pārliecina, ka baumām par agrākās pārkrievošanas sistēmas ievešanu no jauna mūsu tautskolās pie tagadējās kārtības nevar būt nekāda pamata. Mūsu daudz izcietusēs tēvija savas iekšējās politikas gaitā ir jau taisījuse diezgan nelaimīgu mēģinājumu, kuŗi tai ir radījuši dziļas, nesadziedi-

nāmas brūces un nodarījuši milzīgus, neatlīdzināmus materiālus zaudējumus. Tāpēc esam spiesti domāt, ka tā pie savas jaunās satversmes nekad vairs nepielaidīs līdzīgu mēģinājumu atkārtošanu. J. Dāvis.

«Latvija» 1908. g. 29. novembrī.

Die «Latvija» bespricht nun auch ihrerseits den Stubbensee-Kurtenhofschen Fall, betreffend die Ausschliessung von 11 altgläubigen Kindern aus der dortigen Gemeindeschule. Unter Anführung einer Menge von verschiedenen Gesetzparagraphen meint der Verfasser des Leitartikels, Herr Davis, dass die hiesigen Gemeindeschulen lutherischkonfessionelle Schulen und daher für Kinder irgend einer anderer Konfession verschlossen seien. Infolgedessen sei veder der Gemeindeverwaltung noch dem Lehrer ingendwelche Schuld beizumessen. Ferner sei es mit Bedauern zu konstatieren, in welcher unsicheren Lage sich die Gemeindelehrer befinden: tun sie den Willen des Brotgebers, der Gemeinde, oder denjenigen der Schulverwaltung, immer könnten schwer zu schlichtende Konflikte entstehen. Die Ausführungen über die Schädlichkeit eines fremdsprachigen Unterrichts in der Volksschule können füglich übergangen werden.

Wir haben schon mehrfach betont, dass es hierbei nicht nur auf die Dokumente ankommt, sondern auch auf den gesunden Menschenverstand. Es ist entschieden nicht angängig, besonders aber mitten im Schuljahr Kinder von Gemeindegliedern einfach nach Hause zu schicken.

«Rig. Neueste Nachrichten» 1908. g. Nr. 281.

Augsti cien. «L.» redakcija!

Laikraksti ļoti bieži ziņo, ka Vācu Biedrības vietējās grupas gandrīz visos mūsu dzimtenes lielākos centros sastādot pilnīgus vācu firmu, iestāžu, ārstu, advokātu, rūpnieku un veikalnieku sarakstus, kuŗus piesūtot visiem Vācu Biedrības locekļiem. Tā ka pēdējiem savās vajadzībās esot brīv griezties tikai pie sarakstā minētām iestādēm un personām, tad ar to pašu tiekot no vāciešiem boikotēti visi nevācieši: latvieši, igauņi, krievi, poļi, žīdi un citi. Tagad, kā «Rigaer Tageblatt» savā Nr. 241. ziņo, Vidzemes Vācu Biedrības Rīgas grupas pilnā sapulce 14. oktōbrī 1900. g. attiecībā uz Rīgas vācu firmu reģistri vienbalsīgi pieņēmuse sekošu prof. Kupfera priekšā likto rezolūciju:

«Pilnā sapulce uzdod priekšniecībai tuvākā pilnā sapulcē nākt ar priekšlikumiem par to, kādā veidā vislabāk būtu darīt zināmu biedrības locekļu lietošanai pēc iespējas pilnīgi un viegli pieietamu to rūpniecisku un tirdzniecisku veikalu sarakstu, kuŗu īpašnieki ir Vidzemes Vācu Biedrības Rīgas grupas locekļi.»*)

---

*) Der in Bezug auf das Firmenregister von der Versammlung einstimmig angenommene Antrag des Prof. Kuppfer lautete wörtlich:

Die Versammlung wolle den Vorstand beauftragen, der nächsten Mitgliederversammlung Vorschläge darüber zu unterbreiten, in welcher Weise am besten zum Gebrauche der Vereinsmitglieder ein möglichst vollständiges und bequem zugängliches Verzeichnis derjenigen gewerblichen und kaufmännischen Geschäfte bekannt gemacht werden könnte, deren Inhaber Mitglieder der Rigaschen Ortsgruppe des Deutschen Vereins in Livland sind.»

«Rigaer Tageblatt» 16. 10. 08.

Pieņemdama šādu rezolūciju, vietējā Vācu Biedrības grupa ir izsludinājuse boikotu visām Rīgas latviešu, krievu, poļu un citām nevāciešu firmām. Mēs, nevācieši, negribam staigāt pa Baltijas vāciešu šovinisma tekām un negribam uz boikotu atbildēt ar boikotu, bet mēs gan gribētu zināt to vāciešu firmu sarakstu, kuŗu labā vācieši boikotē mūsu firmas. Tāpēc laipni lūdzam augsti god. «L.» redakciju, iespiest vispārīgai zināšanai arī «Latvijā» minēto vāciešu firmu reģistri. Ar augstcienību

daži Rīgas latvieši.

Rīgā, 23. okt. 1908.

Redakcijas piezīme. Mums šādu sarakstu vēl nav izdevies redzēt. Tiklīdz tas būs pieietams, nekavēsimies darīt zināmu viņa saturu arī mūsu lasītājiem.

«Latvija» 23. 10. 08.

Vidusskolu dibinoāšana uz laukiem.

(J. Dāvja referāts Latviešu Izglītības Biedrības Biržu Nodaļas pilnā sapulcē 14. dec. 1908. g.

Tā ka izglītība priekš cilvēka ir visdrošākais ceļš uz labklājību, tad vecāki cenšas dot saviem bērniem pēc iespējas augstāku izglītību. Un tiešām, ja neizglītotiem ļaudīm jau tagad grūti izpalīdzēties dzīvē, tad jo grūtāki ar nepietiekošu izglītību klāsies mūsu bērniem pēc 20—30 gadiem, kad tiem patstāvīgi būs jārūpējas par sevi un savām ģimenēm. Cilvēce savā attīstības gaitā iet milzīgiem soļiem uz priekšu. Tāpēc visas kultūras tautas pagarina obligātoriskas mācības laiku līdz 8—11 gadiem un, piemērojoties laika prasībām, paplašina pirmmācības programmas. Bet mūsu pagasta un draudzes skolas jau 48 gadus kā sastingušas stāv uz vietas, jo pēc 13. novembŗa 1860. g. Visaugstāki apstiprināta Ізолож. о крестьянахъ Лифляндской губ. nekādi svarīgi pārlabojumi tanīs nav izdarīti. Protams, ja 48 gadus atpakaļ, kad Iekškrievijā vēl valdīja dzimtbūšana un pie mums brīvība bij tikai uz papīra, 3 ziemu obligātoriska skolas mācība bij pilnīgi pietiekoša, tad tagad, kad radušies pavisam citādi dzīves apstākļi, tik niecīga pirmizglītība vairs nevienu nevar apmierināt. Tāpēc neviļus rodas jautājums: kuŗās skolās lai sūtam bērnus, kad tie beiguši pagastskolu?

Daži, sevišķi draudzes skolotāji, mēģina pierādīt, ka laucinieku bērnu turpmākai izglītībai pilnīgi pietiekot draudzes skolas, kuŗās varot ne tikai paplašināt pagastskolās iegūto pirmmācību, bet arī sagatavoties pat uz IV.—V. vidusskolu klasēm. Tādas domas un ierunas gluži aplamas, jo draudzes skolas kā tādas maz atšķiŗas no pagastskolām un pēc savām programmām (skat. „Примѣрн. программъ предметовъ, преподаваемыхъ въ начальныхъ народн. учил. Рижского Учебного Округа) līdzinās tikai vidusskolu sagatavošanas klasu programmām. Tā tad draudzes skolu beigušie skolēni, ja tie neņem privātstundu un savrūp nesagatavojas, var iestāties tikai I. vidusskolu klasē. Turklāt mēs zinām, ka draudzes skolas likumos tiek dēvētas tikai par начальныя народныя училища un ka tanīs māca tādi paši tautskolotāji, kā pagastskolā. Bez tam draudzes skolotāji bieži neprot ne veco, ne jauno valodu, un tāpēc var skolēnus sagatavot tikai uz vidusskolu I. klasi. Tomēr mēs zinām Vidzemē dažas draudzes skolas, no kuŗām skolēni iestājas IV.—V. vidusskolu klasēs. Bet nav arī noslēpums, ka Kurzemē, kur ir pavisam tikai viena vieniga draudzes skola Skrundā, no pagastskolām iestājas IV.—V. vidusskolu klasēs ne mazāk skolēnu, kā Vidzemē no draudzes skolām. Tas ir skaidrs pierādījums, ka abos gadījumos daži skolotāji, sevišķi to ģimnaziju beigušās kundzes, privātā ceļā un par sevišķu maksu var gan skolēnus sagatavot uz vidusskolu vidējām klasēm. Bet tāda privātstundu ņemšana no skolotājiem vai no to kundzēm izmaksā ļoti dārgi. Priekš tiem skolēniem, kuŗi sagatavojas uz vidusskolām, skolotāji ierīko tā saucamo «augstāko» nodaļu un visvairāk nodarbojas tikai ar šiem skolēniem, piegriezdami par daudz maz vērības visiem citiem skolēniem. Vidusskolu skolotājiem ir stingri aizliegts dot privātstundas savas skolas skolēniem. Tautskolotājiem pēc likuma ir brīv paniegt privātmācību tikai vasaras brīvlaikā un tikai par tādu maksu, kādu nosaka pagasts resp. draudze. Nav arī jāaizmirst, ka draudzes skolās, tāpat kā visās citās sabiedrības skolās, skolotāji nedrīkst mācīt neko citu, kā tikai to, kas skaidri un gaiši noteikts šo skolu programmās.

Runājot par draudzes skolām, kuŗas pastāv jau no zviedru karaļa Gustava Adolfa laikiem ap 270 gadu un par kuŗām vismazāk top gādāts, jāsaka, ka tagad tās atrodas ļoti bēdīgā stāvoklī. Daudz no tām ievietotas pavisam novecojušās, mitrās mūŗa ēkās, kuŗas nevar apmierināt pat visvienkāršākos skolas higiēnas prasījumus. Tāpat mācības plāni un līdzekļi, pedagōģiskie spēki un skolēnu trūkums, kā arī iekšējā kārtība un ierīcība runā visskaidrāko valodu par šo skolu nenoderīgumu šā laika prasībām. Jau tas apstāklis vien, ka draudzes skolās nereti mācās tikai 15—20 bērnu, gaiši norāda, ka tās nestāv uz vajadzīgā augstuma un nav piemērotas dzīves vajadzībām. Ja laucinieku bērni neapmeklē draudzes skolas, kuŗas taisni priekš tiem nolemtas un tiem lēti pieietamas, bet saplūst mācīties pilsētās, tad tādas parādības cēloņi meklējami šo skolu ierīcībā. Tā ka draudzes skolas tiek kopēji uzturētas no zemniekiem un muižniekiem un

pārvaldītas no zemnieku, muižnieku, baznīcas un tautas apgaismošanas ministrijas priekšstāvjiem, tad to reformēšana kā labierīcības, tā arī mācības programmu paplašināšanas ziņā var notikt vienīgi likumdošanas ceļā, uz ko mums vēl ilgi būs jāgaida. Ievērojot to, ka muižnieki savu bērnu nesūta draudzes skolās, tie nav arī ieinteresēti gādāt par šo skolu labierīcību, kas tiem atmestu tikai materiālus izdevumus. Tāpēc arī tie no savas puses neka nedara, lai šīs skolas paceltu uz augstāku pakāpi. Zemnieki atkal vieni paši bez muižnieku piekrišanas neka nevar nolemt draudzes skolu lietās. Pa tām starpām draudzes skolas paliek bārenītes, par kuŗām neviens nerūpējas.

Ja nu draudzes skolas neapmierina laucinieku augstākas izglītības prasības, tad tie ir spiesti sūtīt savus bērnus pilsētu skolās. Bet tā ka pilsētās kroņa un pašu pilsētu uzturamo skolu nepietiek, lai uzņemtu tik lielu laucinieku bērnu skaitu, tad tur nodibinājies liels vairums privātskolu. Tā, piemēram, Rīgā ir tikai viena kroņa (Lomonosova ģimnazija) un viena pilsētas (augstākā meiteņu skola) sieviešu vidusskolas, bet privātas sieviešu vidusskolas Rīgā ir jāskaita jau desmitiem. Lai gan pilsētās privātskolu ir ļoti daudz, tomēr katru gadu vēl tiek nodibinātas jaunas. Neraugoties uz to, visas viņas pārpildītas skolēniem. Tāda privātskolu pārpildīšana skolēniem jo vairāk uzkrītoša tamdēļ, ka tanīs pa lielākai daļai mācās laucinieku bērni, kuŗu vecākiem maksāt lielas skolas naudas (augstākās klasēs 100—150 rubļu gadā) nav viegla lieta. Bet vēl vairāk apgrūtinoša priekš lauciniekiem ir bērnu uzturēšana pilsētu pansijās, kuŗas arī izmaksā 200—300 rubļu gadā. Bez tam tagadējās pilsētu vidusskolās mācība ir nostādīta tā, ka bērniem grūti iztikt bez repetitoriem, kuŗiem arī jāizmaksā daudz naudas. Ja nu pie tik grūtiem apstākļiem tik daudz laucinieku bērnu saplūst pilsētās mācīties vidusskolās, tad tas gaiši liecina, cik liela tautā tiekšanās pēc izglītības. Līdzīgu tautas dzīšanos pēc augstākas izglītības kā tādu pašu par sevi mēs varam tikai ar prieku apsveikt. Bet ja tuvāk apsveram augšējos apstākļus, pie kuŗiem mūsu laucinieku bērni iegūst vidējo izglītību, tad tanī nevaram nepamanīt sekošus ļaunumus:

1. Maksāt augstās skolas naudas, algot repetitorus, iegādāties dārgas mācības grāmatas, nēsāt uniformu vai ģērbties pēc pilsētas modes, dzīvot pilsētas pansijā — var tikai turīgu ļaužu bērni. Tāpēc pilsētas vidusskolas mazturīgu laucinieku bērniem, lai tie arī būtu vai diezin cik apdāvināti un uzcītīgi, sava dārguma dēļ nav pieietamas. Šā iemesla dēļ vidējā un līdz ar to arī augstākā izglītība ir pie mums vēl vienmēr tikai mantīgo šķiru īpašums. Sevišķi tas sakāms par lauciniekiem, no kuŗiem tikai reti kāds var izdot 300—400 rubļu gadā katra bērna skološanai un uzturēšanai pilsētā.

2. Tā ka turīgākie laucinieki gandrīz visus savus iekrājumus izdod galvenā kārtā bērnu skološanai pilsētās, tad līdz ar to bērniem arī to nauda saplūst pilsētās, kas vispār rada naudas trūkumu uz laukiem un dara sliktu iespaidu uz zemnieku labklājību.

3. Lielākai daļai privātskolu ir veikalisks raksturs, t. i. to uzturētāji bieži uzskata tās kā savas eksistences līdzekli un peļņas avotu. Lai skola būtu ienesīgāka, tad to sasniedz sekošiem līdzekļiem: a) noliek augstas skolas naudas; b) noīrē lētas skolas telpas, lai gan tās pavisam nav piemērotas skolas vajadzībām; c) skolas neapgādā kā nākas ar noderīgām mēbelēm un mācības līdzekļiem; d) pēc iespējas izrauga lētākus mācības spēkus; e) saspiež klasēs tik daudz skolnieku, ka tiem nav gaisa ko elpot un ka skolotāji katrs savā priekšmetā nepagūst tos par divi mēneši reiz noprasīt, nemaz jau nerunājot par to, ka šādā gadījumā skolotāji pat pie labākās gribas ne tikai nepaspēj uzdodamās mācības pamatīgi izskaidrot, bet arī nevar cik necik iepazīties ar katra skolēna zināšanām, cenšanos un gara īpašībām; f) pieņem skolā un pārceļ no vienas klases uz otru skolēnus ar nepietiekošām zināšanām, caur ko labākajiem skolēniem nav klasē ko darīt, bet vājākie nepaspēj sekot saviem labāk sagatavotiem biedriem un g) uzņem no citām skolām par sliktu uzvedību izslēgtus skolēnus, kuŗi dara samaitājošu iespaidu sevišķi uz nevainīgajiem laucinieku bērniem. Tāpēc iznāk, ka kroņa vidusskolu uzturēšanai katru gadu jāpiemaksā desmitiem tūkstošu rubļu klāt, bet privātskolu uzturētāji tanī pašā laikā no savām skolām iebāž vēl dažus tūkstošus kabatā.

4. Privātskolās, kā mācības priekšmetu un programmu, tā arī visas skolas ierīcības noteicēji ir šo skolu uzturētāji, bet ne tā sabiedrība, kuŗas bērni mācās šinīs skolās. Un kādu gan iespaidu uz pilsētā uzturamo privātskolu iekārtošanu, kā arī mācīšanas un audzināšanas gaitu var darīt laucinieki, kuŗu bērni bieži vien pārpilda pilsētu privātskolas? Protams, ka šeit vecāku attiecība pret skolu pastāv tikai iekš tam, ka laikā samaksāt augstās skolas naudas, jo citādi viņu bērnus bez kavēšanas izslēgs no skolas.

5. Tālāk katras skolas uzdevums ir sagatavot bērnus priekš dzīves. Tā ka uz laukiem ir citādāka dzīve, neka pilsētās, tad arī laucinieku bērnus vajag sagatavot priekš dzīves uz laukiem, bet ne pilsētās. Vispār novērots, ka tie laucinieku bērni, kuŗi atradinās no lauku dzīves un pietiekošā mērā nesagatavojas priekš pilsētas dzīves, izaug par ļoti nožēlojamām būtēm.

6. Tā kā bērnus mācot un audzinot, skolai vajag iet roku rokā ar ģimeni un papildināt tikai to, ko nespēj padarīt ģimene, tad arī pa skolas laiku bērnus nedrīkst atraut no ģimenes. Šis ieskats valda visā Vakareiropā. Tā, piem. Šveicē, pat visnabadzīgkāajos kantonos vidusskola nedrīkst atrasties ne no viena ciema tālāk par 7 verstīm. Tā ka nekur Šveicē bērni nepaliek pa nakti skolā, tad tie, apmeklēdami arī vidusskolu, visu brīvlaiku pavada ģimenē. Turklāt Šveices skolas ir ierīkotas tā, ka bērni gandrīz visus skolas darbus pastrādā turpat skolā. Tāpēc bērni katru dienu, pārnākuši no skolas, brīvo laiku bezrūpīgi pavada ģimenē un palīdz saviem vecākiem strādāt. Neatrauti no ģimenes, bērni ne tikai pierod miesīgam pūliņam un vecāko nodarbībai, bet arī tuvāk sakūst ar to vidu, no kuŗa paši ir cēlušies. Tāpēc arī tie, kad nobeiguši skolu, paliek dzīvot savā dzimtenē un pieslienas savu vecāku nodarbībai. Palikdami dzīvot savā apvidū, tādi izglītoti ļaudis ar savu darbību atnes daudz labuma vietējai sabiedrībai un dara labu iespaidu uz saviem līdzpilsoņiem. Protams, ka tas pats novērš arī laucinieku saplūšanu pilsētās un izvairīšanos no miesīgiem lauku darbiem. Bet kāds gan ir pie mums sakars starp ģimeni un skolu, kad bērni pa visu skolas laiku dzīvo pie gluži svešiem ļaudīm pilsētā un atbrauc pie saviem vecākiem uz laukiem tikai 2—3 reiz gadā! Viss tas arī atsvešina bērnus no to vecākiem, dzimtenes un tautas. Daudz bēdīgas parādības, kuŗas nomanāmas mūsu jaunās paaudzes dzīvē, izskaidrojamas tikai ar to, ka skola pārtraukusi sakaru ar ģimeni.

7. Mūsu tagadējās pilsētu vidusskolās bērnus tikai māca, bet ne audzina, t. i. šinīs skolās bērniem tikai sniedz zinības, bet nemaz nerūpējas par to sirds izglītību. Tāpēc, ja laucinieku bērni mācās pilsētu vidusskolās, tad pats par sevi rodas jautājums: kas lai šeit gādā par bērnu sirdsizglītību, kuŗa ir daudz augstāka par prāta izglītību un kuŗai ir jāpiegriež visnopietnākā vērība? Ar nožēlošanu jāsaka, ka pie tagadējiem apstākļiem lielākā daļa laucinieku bērnu, kuŗi apmeklē pilsētas vidusskolas, pavisam paliek bez sirdsizglītības. Bieži arī gadās, ka bērni, palikuši pilsētā bez uzraudzības un vecāku audzinošā iespaida, nokļūst sliktā sabiedrībā, top pavedināti uz neceļiem un tikumiski samaitāti uz visu mūžu. Bērnu pavedināšana viegli izdodas arī tādēļ, ka mūsu tagadējām viduskolām nav uz skolēniem nekāda morāliska iespaida, jo to skolotāji pa lielākai daļai ir tikai ierēdņi, bet ne pedagogi—audzinātāji, kas būtu spējīgi likt savu audzekņu sirdīs stingrus tikumiskus pamatus. Turpretim bērnu vecāki, kuŗi nepazīst pilsētas dzīves ļaunās puses, pat ne iedomāties nespēj, ka viņu mīļie luteklīši, apmeklēdami pilsētas skolas, vienmēr zemāk un zemāk nogrimst tikumiskā ziņā. Tikai retos gadījumos viņi par to dabū zināt, bet tad jau ir par vēlu. Lielais pašslepkavu skaits starp skolas jaunību, sevišķi starp skolniecēm, arī nerunā par labu tagadējām pilsētu mācības iestādēm. Būtu gluži veltīgi vēl sīkāki runāt par mūsu skolas jaunības tikumisku pagrimšanu, kuŗa vairs priekš pilsētniekiem nav nekāds noslēpums.

8. Laucinieku bērni, apmeklēdami pilsētu skolas, aizvien apmetas lētākās pansijās, kur, dabūdami sliktu dzīvokli un uzturu, bieži vien sabojā arī savu veselību.

9. Apraudzīdami pašu skolas gaitu, mēs redzam, ka mūsu jaunatne dabū pirmizglītību sabiedrības (pagasta un draudzes) skolās, vidusizglītību pa lielākai daļai privātskolās (ģimnazijās un reālskolās) un augstāko izglītību valsts jeb

kroņa skolās (ūniversitātēs, institūtos un akadēmijās). Protams, ka vislabākās ir tās skolas, kuŗas uztur un pārzina pate tā abiedrība, kuŗas bērni tanīs mācās. Pēc tam nāk valsts skolas, kuŗas uztur kronis un pārvalda valsts ierēdņi. Pēdējo vietu ieņem privātskolas, kuŗas «uztur» un pārzina privātpersonas. Lai gan oficieli privātskolu īpašniekus dēvē par «uzturētājiem» (содержатели), tomēr patiesībā ir gluži otrādi: nevis īpašnieki uztur savas skolas, bet pēdējās uztur savus īpašniekus. Tāda bēdīga parādība, ka mūsu jaunatnes vidusizglītība atrodas galvenā kārtā privātpersonu, bet ne sabiedrības rokās, nedara mūsu tautai godu un nenāk tai par svētību. Tā kā katras sabiedrības svēts pienākums gādāt par savu jauno paaudžu pareizu skološanu, tad arī tai pašai jāuztur un jāpārvalda tās vidusskolas, kuŗās mācās viņas locekļu bērni.

Aizrādīdams uz privātskolu trūkumiem vispār, es nebūt nesaku, ka tie trūkumi piemīt visām privātskolām. Tāpat es nenoliedzu privātskolu nepieciešamību, jo, kāmēr nebūs pietiekoša vairuma sabiedrības un kroņa skolu, mēs nekādi nevarēsim izpalīdzēties bez privātskolām. Tāpēc, atzīstot vispār augšējos privātskolu trūkumus un cenšoties tos pēc iespējas novērst, mums pret visām cik necik labāk iekārtotām privātskolām, kuŗas nav nodibinātas ar tīri veikāliskiem peļņas nolūkiem un atrodas uzticību pelnošu vadītāju rokās, jāizturās labvēlīgi, jo ja šimbrīžam nebūtu privātskolu, tad tūkstošiem bērnu paliktu bez vidējās izglītības. Tāpēc mums nav jārūpējas par privātskolu izskaušanu, bet tikai par to trūkumu novēršanu.

Ja nu pilsētas vidusskolas nav piemērotas laucinieku vajadzībām, tad mēs gluži dabiski atduŗamies uz jautājumu: kāpēc tad līdz šim uz laukiem nav nodibinājušās un nenodibinās laucinieku vajadzībām piemērotas vidusskolas? Šeit jāatbild, ka tas līdz šim tā noticis un notiek 1) tamdēļ, ka nav likuma, kuŗš piespiestu lauku sabiedrības (pagastus, draudzes vai apriņķus) uzturēt vidusskolas, un 2) tamdēļ, ka nav amata personu un iestāžu, kas gādātu par to, ka laucinieki paši savās interesēs apvienotos un bez piespiešanas labprātīgi uzturētu vidusskolas. Tā, piemēram, likums piespiež Baltijas zemniekus uzturēt bezmaksas pagastskolas, un tāpēc pie mums tādas ir ikvienā pagastā. Turpretim, visā Iekškrievijā, kur zemnieki nav spiesti uzturēt pirmmācības skolas, tādas sastopamas tikai reti kādā pagastā. Tāpat arī pie mums pilsētas nav spiestas uzturēt bezmaksas pirmmācības skolas, un tāpēc vienā pašā Rīgā paliek ap 10.000 bērnu bez skolas izglītības. Vidzemē likums piespiež katru draudzi uzturēt draudzes skolu, bet Kurzemē tikai ieteic tādas uzturēt. Šā iemesla dēļ visā Kurzemē atrodas tikai viena vienīga draudzes skola Skrundā. Ja turpretim likums piespiestu arī kurzemniekus uzturēt draudzes skolas, tad nav jāšaubās, ka tie bez sevišķiem grūtumiem tādas nodibinātu. Tāpat, ja likums piespiestu pilsētniekus uzturēt pietiekošu skaitu bezmaksas pirmmācības skolu, tad tūkstošiem pilsētnieku bērnu nepaliktu bez skolas izglītības.

Protams, ka zēnu un meiteņu vidusskolas uz laukiem nespēj savrūp uzturēt ne pagasti, ne draudzes, bet tās var uzturēt tikai apvienojoties vairākiem pagastiem resp. draudzēm. Bet še mums nav personu un iestāžu, kas šim nolūkam apvienotu pagastus vai draudzes un vispār rūpētos par vidusskolu nodibināšanu ikvienā apvidū. Lai to sasniegtu, lauciniekiem nākas nodibināt izglītības biedrības, kuŗas tad arī gādās par vietējo iedzīvotāju izglītības vajadzību apmierināšanu.

Vidusskolas uz laukiem nodibinot, izglītības biedrībām visgrūtāk būtu uzcelt šīm mācības iestādēm noderīgas ēkas. Lai uzceltu vajadzīgās skolu ēkas, izglītības biedrības var izlietot sekošus līdzekļus: 1) apvienot pagastus, lai tie pēc savu locekļu skaita dod zināmas naudas summas skolas ēkas uzcelšanai un pēc tam paši ņem savā pārziņā nodibinātās vidusskolas, kuŗas nodod no saviem pilnvarniekiem sastāvošai skolu kuratorijai; 2) uzaicināt biedrus un visus izglītības veicinātājus aizdot skolas ēkas uzcelšanai noteiktas dalībnieku summas (apmēram 25, 50, 75 vai 100 rbļ. lielas), kuŗu nodrošināšanai noderētu par šo naudu nopirktais gruntsgabals un uzceltās skolas ēkas; 3) kolektēt naudu un citus ziedojumus pēc biedrības izdotām listēm un grāmatiņām; un 4) sarīkot skolas ēkas celšanai par labu bazārus, loterejas, koncertus u. t. pr. Tā kā gruntsgabala iegūšanai un skolas ēkas uzcelšanai par labu nāks arī biedru naudas,

ziedojumi, pabalsti un ienākumi no izrīkojumiem, tad nopirktā gruntsgabala un uzcelto ēku vērtība būs daudz lielāka, nekā dalībnieku zīmētās summas. Tāpēc aizdotā nauda būs pilnīgi nodrošināta. Dalībnieku naudu nāktos aizdot vai nu pavisam bez % vai arī par 3—5 %. Ievērojot to, ka skola nedrīkst būt par veikalu un peļņas avotu, aizdevējiem netiek maksāti nekādi dividendi, bet ja vēlāk pēc visu tekošu izdevumu segšanas atliktos kādas summas, tad tās jāizlieto tikai skolas ierīcības un parādu deldēšanas nolūkiem.

Tā kā izglītības biedrību biedri ir arī vietējo pagastu locekļi, tad to pienākums ir savus pagasta locekļus iepazīstināt ar izgl. biedr. nolūkiem un pārliecināt, ka vidusskolas uz laukiem nepieciešami dibināmas pašu vietējo iedzīvotāju labā. Un tiešām, ja saskaitīsim visas tās naudas summas, kuŗas ikviena pagasta locekļi pārmaksā par bērnu skološanu un uzturēšanu pilsētās, un ievērosim visas tās ļaunās sekas, kuŗas bieži ceļas no tam, ka laucinieku bērni pilsētās paliek bez vecāku uzraudzības, tad viegli noģidīsim, ka mums ar steigu vien jādibina augstāka tipa skolas, kuŗās bērni varētu dabūt priekš sevis pietiekošu izglītību turpat uz laukiem.

Kad būs uzcelta noderīga ēka, tad vairs vidusskolas uzturai nebūs vajadzīgi nekādi lieki izdevumi, bet tā varēs uzturēties vienīgi no skolas naudām. Teiksim, piemēram, ka mēs gribam atvērt 5 klasīgu sieviešu proģimnaziju, kuŗā mācīs 5 skolotājas un mācīsies 250 skolnieces, no kuŗām $^1/_5$ daļa jeb 20 %, t. i. 50 skolnieces, mazturības dēļ būs pavisam atsvabinātas no skolas naudas, bet atlikušās 200 skolnieces maksās par gadu 20 r., t. i. kopā 20 r. $\times$ 200 = 4.000 r. Tā kā proģimnazijā mācības pasniedz personas ar mājskolotāju diplomu, tad pieņemsim, ka pie brīva dzīvokļa, apsildīšanas un apgaismošanas katra skolotāja dabū 600 rbļ. vai visas 5 kopā 600 $\times$ 5 = 3.000 rbļ. algas gadā. Tā tad vēl no skolas naudām atliek citām skolas vajadzībām 4.000 r. — 3.000 r. = 1.000 rbļ. Protams, ka šis budžets noder arī priekš ikviena cita tipa sieviešu vai vīriešu 5 klasīgas skolas, kuŗās var mācīt personas ar mājskolotāja izglītību.

Tā kā no laucinieku bērniem, kuŗi tagad mācās pilsētas skolās, tikai maza daļa nobeidz pilnu vidusskolu kursu, bet viss lielumlielais vairums izstājas jau no zemākajām vai vidējām klasēm, tad domājams, ka 5 klasīgas skolas būs visvairāk piemērotas laucinieku vajadzībām. Tādu skolu 4 apakšējās klasēs varēs pasniegt vispārēju izglītību pēc attiecīgu ģimnaziju vai reālskolu klasu programmām, bet V. klasē pāriet tās zināšanas un prašanas, kuŗas lauciniekiem visnepieciešamākas praktiskā dzīvē. Protams, ka tie bērni, kuŗi gribēs iegūt pilnīgāku vispārēju izglītību, varēs arī V. klasē mācīties pēc vidusskolu programmām, lai skolu nobeidzot varētu iestāties VI. vidusskolu klasē.

Aiz tā iemesla, ka tikai neliela laucinieku bērnu daļa nobeidz pilnu vidusskolu kursu, uz laukiem šādu skolu nevajadzēs visai daudz. Tā kā augstākās vidusskolu klasēs var mācīt tikai skolotāji ar ūniversitātes izglītību, tad tanīs vajadzēs skolas naudu pacelt līdz 50 rubļiem gadā, kādā gadījumā no katras klases ienāks 50 r. $\times$ 40 = 2.000 r. Šī summa ir pilnīgi pietiekoša priekš skolotāju algas (1.500 — 1.800 r. gadā) un citu klases izdevumu segšanas. Ja pieņemsim, ka katrā klasē ir ap 30 stundu nedēļā resp. 5 st. dienā un katrs skolotājs arī dod ap 30 stundu nedēļā, tad viegli noģidīsim, ka skolā vienmēr vajadzīgs tikpat skolotāju, cik tanī klasu. Tā kā dievvārdus, sieviešu rokdarbus, vingrošanu, zīmēšanu, dziedāšanu, latviešu, vācu un franču valodas var visās klasēs pasniegt arī personas bez augstākās izglītības, tad, atverot pie kādas vidusskolas paralelklases, var skolotāju skaitu ar augstāko izglītību padarīt pat mazāku par augstāko klasu skaitu, kas padara skolas uzturēšanu stipri lētāku. Lūk, kāpēc ieteicams augstākās ģimnaziju un reālskolu klases atvērt tikai pie dažām, bet ne pie visām skolām.

No augšējiem skaitļiem mēs redzam, ka pat pie 20 r. skolas naudas zemākās 5 klasēs un 50 r. skolas naudas atlikušās augstākās klasēs vidusskola uz laukiem pate uzturas bez kādas piemaksas no sabiedrības, ja tikai pēdējā sākumā tai ir uzcēluse ēku, pie kā tā var vēl 20% skolēnu mazturības dēļ pavisam atsvabināt no skolas naudas.

Biržu sieviešu proģimnazijā ievesta bērnu kopēdināšana ar siltu pusdienu. Šim nolūkam skolotājas pirmā nedēļā izmēģināja, cik iziet ēdamu produktu

priekš visām skolniecēm par nedēļu, un tad izrēķināja, cik katrai skolniecei savai pārtikai nākas no mājām atvest dažādu produktu. Tagad pirmajam pusgadam beidzoties, skolotājas aprēķinājušas, ka katras skolnieces uzturs par pirmo pusgadu, pārvēršot visus atvestos produktus naudā, izmaksājot vecākiem tikai 15 līdz 16 r., kas iztaisa ap 30—32 r. gadā. Šie skaitļi runā visgaišāko valodu par to, ka, nodibinādami uz laukiem vidusskolas, mēs tās darīsim pieietamas arī mazturīgu ļaužu bērniem.

Lai pārvaldītu un pabalstītu šīs skolas, kā arī sniegtu palīdzību trūcīgiem skolēniem, pie ikvienas no tām tiek nodibināta sevišķa kuratorija. Pēdējā var arī sarīkot skolas telpās dažādus kursus, priekšlasījumus, jautājumu izskaidrošanas vakarus, bazārus un loterijas, kā arī organizēt izbraukumus, ekskursijas, izglītību veicinošas tautas izpriecas u. t. pr., izlietojot ieņēmumus no šiem izrīkojumiem trūcīgu skolēnu pabalstam. Tāpat arī izglītības biedrības un to dāmu komitejas var mazturīgiem skolēniem sniegt dažādu palīdzību.

Apraugot bērnu mācīšanu un dzīvi lauku vidusskolās, mēs varam sacīt, ka šeit viņi ir pilnīgi aizsargāti no tiem ļaunumiem, kuŗi viņiem, apmeklējot pilsētu vidusskolas, draud ik uz soļa. Bet vissvarīgākais ir tas, ka šinīs skolās skolotāji, pavadīdami visu laiku kopā ar skolēniem, pēdējos ne tikai mācīs, bet arī audzinās. Rūpējoties par bērnu sirdsizglītību, skolotājiem šeit būs arī labāka izdevība iepotēt savu audzekņu sirdīs mīlestību pret to dzimteni un tautu, kas vēlāk varēs atnest daudz svētības visai lauku sabiedrībai. J. Dāvis.

«Latvija» 29. 12. 08.

Draudzes un lauku vidusskolu lietā.

Atbilde Dr. T. Vankina kgm.

Dr. T. Vankina kgs bija mēģinājis «Latvijas» 16. numurā apgāzt dažas manas domas, kuŗas izteicu savā referātā «Par vidusskolu dibināšanu uz laukiem». Cik tas viņam izdevies, to lasītāji jau zin no mana pretraksta «Latv.» 40.—42. numuros, kuŗā es starp citu pierādīju, 1) ka Dr. Vankina kgs nav pareizi atstāstījis mana referāta saturu, piemēram, uzstiepdams man domas, it kā es gribētu pazudināt draudzes skolas, lai uz to drupām dibinātu vidusskolas»; 2) ka nav taisnība, ka «Vidzemes lauciniekiem līdz šim vienīgi draudzes skolas sataisījušas ceļu uz tāļāku izglītību»; 3) ka nav taisnība, ka Dr. T. V. kga uzslavētās Vestienas, Bērzonas, Ļaudonas un Liezeres dr. skolās tiek pāriets tas pats, kas 4—5 klasīgās proģimnazijās resp. 4—5 ģimnaziju apakšējās klasēs; 5) ka pie tagadējiem apstākļiem dr. skolu liktenis visvairāk atkarājas no muižniecības un girīdzniecības; 6) ka ir vajadzīga tagadējo dr. skolu pamatīga reformēšana; 7) ka lauku skolu uzdevums ir sagatavot bērnus priekš dzīves, bet nevis priekš iestāšanās dažādu tipu pilsētas skolās, un 8) ka sabiedrība spēj uzturēt vidusskolas uz laukiem.

«Latv.» 60. num. ievietotā polemikas rakstā Dr. V. kgs nevienu pašu no augšējiem slēdzieniem nav apgāzis un lielāko daļu no tiem pat nav mēģinājis apgāzt, bet tikai izkratījis savu sirdi par dažādiem citiem maniem izteicieniem, kuŗiem ir blakus, bet ne galvenā nozīme, pie tam atkal sagrozīdams manus vārdus. Tāpat Dr. V. kgs, kuŗš savā pirmajā rakstā uzslavēja Liezeres, Ļaudonas, Vecpiebalgas, Jaunpiebalgas, Bērzonas, Vestienas un citas draudzes skolas, iestāstīdams, ka tās esot «bērnu pārpildītas un sagatavojot savus skolēnus uz mērnieku un zemkopības skolām, uz 4. un 5. vidusskolu klasēm u. t. t.», nav savā otrajā rakstā atbildējis uz sekošiem manā rakstā viņam priekšā liktiem jautājumiem: «1) cik skolēnu pēc skaita un proc. no katras minētās dr. skolas pēdējos 2—3 gados ir iestājušies mērnieku un zemkopības skolās un vidusskolu IV. un V. klasēs? 2) vai tādi skolēni savus iestāšanās eksāmenus ir nolikuši bez privātstundu ņemšanas un tieši (t. i. tūliņ) pēc izstāšanās no draudzes skolas? 3) vai visi skolēni, kuŗi labi nobeiguši draudzes skolu, bez privātstundu ņemšanas spēj šādus eksāmenus nolikt? 4) vai vienā un tai pašā klasē, vienā un tai pašā laikā abeju dzimumu bērni tiek sagatavoti uz dažādu tipu vīriešu un sieviešu vidusskolām un klasēm, kuŗai katrai ir savādas programmas, ja pēc likuma visās draudzes skolās ir gluži vienāda programma? 5) kā drau-

dzes skolās bērni iemācas vecās un jaunās (vācu un franču) valodas, algebru, fiziku, vispārēju vēsturi un ģeografiju, kuŗu priekšmetu pavisam nav draudzes skolu programmās, un dabas stāstus (minerāloģiju, botaniku, zooloģiju, ķīmiju, cilvēka anatomiju un fizioloģiju), ģeometriju un zīmēšanu, no kuŗiem priekšmetiem tikai ļoti maz uzņemts dr. skolu programmā? 6) kā skolotāji pasniedz fiziku un ķīmiju, kad. dr. skolās priekš eksperimentiem nav vajadzīgo mācības līdzekļu? un 7) kā dr. skolotāji pasniedz jaunās un vecās valodas, kuŗu tie seminārā paši nav mācījušies?» Atkārtodams šos savus agrākos jautājumus, es laipni lūdzu Dr. V. kgu savā nākošā polemikas rakstā uz katru no tiem atbildēt, jo citādi es viņa apgalvojumus bez datiem un pierādījumiem uzskatīšu par tukšām frāzēm. Līdz ar to cien. lasītājus daru uzmanīgus uz to, ka Dr. V. kgs tiešām reiz atbildētu uz augšējiem jautājumiem, savus vārdus apstiprinātu ar datiem un vispār nemēģinātu atbildēt tikai ar kailām frāzēm.

Savā pēdējā rakstā Dr. V. kgs mani jautā: «Sakat, kā tas izskaidrojams, ka dr. skolās, pēc Jūsu domām (tā tad Dr. V. kgs domā otrādi. J. D.), nedrīkst mācīt ārpus programmas, bet 5-klasīgo proģimnaziju V. klasē varētu pāriet uz laucinieku praktiskai dzīvei vajadzīgo (tas tak būtu ārpus programmas), pie kam tik daži bērni, kas grib tāļāk iet, varētu mācīties pēc programmas? Kāpēc arī še Jūs nepiemērojat sava bārgā sprieduma: bez kavēšanās padzīt no vietas?» Uz šiem jautājumiem labprāt atbildu: 1) ne tikai dr. skolās, bet arī visās citās Krievijas mācības iestādēs nedrīkst mācīt ārpus valdības apstiprinātas programmas aiz tā vienkārša iemesla, ka to aizliedz valsts likumi; 2) ja es vārdu pa vārdam saku, ka 5 kl. skolu «apakšējās 4 klasēs varēs pasniegt vispārēju izglītību pēc attiecīgo ģimnaziju vai reālskolu programmām, bet V. klasē pāriet tās zināšanas un prašanas, kuŗas lauciniekiem visnepieciešamākas praktiskā dzīvē», tad tas vis neapzīmē, ka V. klasē «pāries laucinieku praktiskai dzīvei vajadzīgo ārpus programmas», bet gluži otrādi, ka vajadzīgs, iesniedzot kuratoram apstiprināšanai 5 kl. proģimnazijas programmas, V. klases programmās uzņemt «tās zināšanas un prašanas, kuŗas lauciniekiem visnepieciešamākas praktiskā dzīvē»; un 3) bārgo spriedumu par skolotāju padzīšanu no vietas neatzīstu par savēju, bet par Dr. V. kga fantazijas ražojumu, kuŗu tas, kā būs redzams turpmāk, tīšu prātu sagrozīdams manus vārdus, grib uztiept man.

Dr. V. kgs raksta: «Man ar nožēlošanu jākonstatē, ka Jūs gada laikā pārmainījušies no draudzes skolu aizstāvētāja uz vidusskolu dibinātāja pienākumiem.» Ir jau ļoti patīkami dzirdēt, ka Jums tik «žēlīga sirds», bet lasītājiem tomēr paliek nesaprotams, kāpēc Jūs «konstatējamo pārmaiņu» konstatējat tikai ar kailu frāzi, bet ne ar faktiem, no kuŗiem būtu ikvienam skaidri redzams, ka es gribu «dr. skolas pazudināt un uz to drupām dibināt vidusskolas».

Pēc Dr. V. kga domām, laucinieki spējot gan uzcelt biedrību resp. klubu mājas, bet nespējot uzcelt vidusskolu ēku, sevišķi vēl tādu, uz kuŗām pēc uzcelšanas gulētu ap 8.000 rbļ. liels parādz, kā uz Piebalgas biedr. nama pēc tā uzcelšanas, jo biedrību nami paši deldējot savu parādu, bet skolas bez ēkas uzbūvēšanas katru gadu vēl prasot šo un to naudā un graudā. Uz to man jāatbild, ka pilsētās gandrīz visas mājas ir uzceltas uz parādu, un tomēr šinīs mājās ir ievietotas privātskolas, no kuŗām daža laba īres naudas vien par gadu maksā 5.000 līdz 8.000 rubļu, pie kam galu galā krietnu daļu no šīs augstās īres naudas samaksā laucinieku bērni, kuŗi aiz vidusskolu trūkuma uz laukiem saplūst mācīties pilsētās. Bez tam vēl privātskolu dibinātāji paši labi iedzīvojas naudā. Tā, piem., es zinu kādu tautskolotāju, kuŗš, pārnācis Rīgā, uz sievas vārdu atvēra meiteņu skolu un pēc tam uz sava vārdu puisēnu skolu. Viņam šis veikals gāja un iet tik labi, ka tagad tas savām skolām jau uzcēlis lielu 5 stāvu ēku, kuŗā abu skolu ieņemto telpu īres naudas lielumu vērtē uz 10.000 rbļ. gadā, kādas naudas summas katru gadu samaksā galvenā kārtā laucinieku un vietējo žīdu bērni, kuŗiem gŗūti ietikt kroņa vai pilsētas uzturētās skolās. Protams, ka šis tautskolotājs, kuŗam agrāk nekādas mantas nebija, ir tapis par liela nama īpašnieku, pateicoties tikai sabiedrības skolu trūkumam. Tāpēc, pēc manām domām, labāk būtu lauciniekiem apvienoties un par savu naudu pašiem celt sev namus, bet nevis savas neuzņēmības dēļ par savu naudu celt namus pilsētniekiem. Ja uz laukiem būs uz parādu uzceltas vidusskolu ēkas, tad to parādu dzēšanai,

maksājot arī daudz lētākas skolas naudas nekā pilsētās, varēs izlietāt tās summas, kuŗas laucinieki pārmaksā pilētu privātskolu telpu īrēšanai un dažādu skolu «direktoru» uzturēšanai, tiekot pie tam ar laiku paši pie saviem skolas namiem.

Lai gan es ar pašu Bērzonas dr. skolotāju skolu valdei iesūtītiem datiem pierādīju, ka šī dr. skola nav «bērnu pārpildīta», jo tanī šā gada janvāŗa sākumā mācījās tikai 44 resp. katrā klasē 22 bērni, tomēr Dr. V. kgs, neapgāzdams manu un nedodams citu skaitļu, arī savā pēdējā rakstā vienkārši apgalvo, «ka Bērzonas dr. skola esot bērnu pilna». Līdzīgu patiesību pierādīšanu es vairs nevaru nosaukt par polemiku, bet tikai par tiepšanos jeb ķīvēšanos.

Jūs, Dr. V. kgs, rakstat, ka krievu muižnieks grafs Šeremetjevs Pēterburgā neesot pat pieņēmis Vecpiebalgas delegāciju, kuŗa lūguse pabalstu jaunceļamai dr. skolai, bet visā nopietnībā ciešat klusu par to, kur palikuse agrākā, varbūt, visā Vidzemē lielākā un ērtākā Vecpiebalgas dr. skola, kuŗu palīdzēja uzcelt grafs Šeremetjevs. Lasītāji atminēsies, ka šo skolas ēku 1905. g. pārvērta drupās krievu kaŗaspēka lielgabali. Tāpēc grāfam Šeremetjevam, kuŗa sencim ķeizars Pēteris I. dāvāja Piebalgu par Vidzemes un Igaunijas iekaŗošanu, bij gan dibināts iemesls šinī gadījumā atraidīt piebaldzēnu lūgumu. Bez tam gr. Š. ir uzcēlis un pabalsta Vecpiebalgas pareizticīgo baznīcu un dr. skolu.

Dr. V. kgs apgalvo, ka skolu apmeklēšanas resp. neapmeklēšanas vienīgais cēlonis esot labi resp. slikti skolotāji, un kā pierādījumu pieved man pazīstamās Kārzdabas pareizticīgo un Cesvaines luterticīgo dr. skolas, kuŗās līdz ar labākiem resp. sliktākiem skolotājiem mainoties arī skolēnu skaits, un ka no Cesvaines draudzes bērnus sūtot uz ārdraudžu skolām. Protams, ka «skolotājs ir dvēsele» un ka nevar būt labas skolas bez laba skolotāja. Bet dr. skolotāju ievēlēšana visvairāk atkarājas no muižniekiem un mācītājiem, kuŗi savu bērnu nesūta dr. skolās. Tāpēc tanīs draudzēs, kuŗās mācītājiem un muižniekiem vairāk rūp tiešas skolas un tautas labklājības, nekā personiskas vai citas kādas intereses, aizvien sastopam labākas dr. skolas un līdz ar to arī labākus skolotājus. Tā Dr. V. kgs zin pastāstīt, ka Bērzonas dr. skolā nel. skolotāja Priedīša laikā bijis tikai ap 10 skolēnu, bet tagad, minēdams mācītāja Ramoliņa vārdu, saka, ka tur skola esot «bērnu pilna». Tāpat Dr. V. kgs ziņo, ka tagad Kārzdabas pareizticīgo dr. skolā mācoties tikai 7 skolēni. Bet es vēl atminos tos laikus, kad Kārzdabas par. dr. skola ieņēma vienu no pirmajām vietām Baltijā un kad uz to veda luterāņu bērnus 30—40 verstu tālu, piem. no Ramkas, Tirzas un Gulbenes. Tas bij taī laikā, kad Kārzdabā par mācītājiem bij Gobiņš, Kangars un Trezkins, kuŗi bija pazīstami kā tautas izglītības draugi. Šo mācītāju laikā Kārzdabas par. dr. skolas priekšgalā stāvēja tālu pazīstamais skolotājs J. Birnbaums. Bet nepagāja gads pēc māc. Trezkina nāves, kad viņa pēcnācis, neraugoties ne uz kādiem draudzes lūgumrakstiem, izgādāja, ka skol. J. Birnbaumu pārcēla no Kārzdabas. Tā, pateicoties mācītāja gādībai, draudze zaudēja savu iemīlēto ilggadējo skolotāju un tā vietā dabūja vienu pēc otra mazvērtīgākus skolotājus. Šis fakts mums gaiši rāda, kur ir meklējams cēlonis tai parādībai, kā tagad Kārzdabas dr. skolā, pēc Dr. V. kga ziņām, vairs palikuši tikai 7 skolēni. Dr. V. kgs aizrāda, ka Kārzdabas par. pagastskola esot bērnu pārpildīta, tāpēc ka šeit esot krietns skolotājs. Bet kāpēc šinī skolā ir krietns skolotājs? Tāpēc, ka pagastskolās skolotājus ievēl nevis mācītājs, bet pag. resp. pagasta locekļi, kuŗi uztur skolu un tanī sūta savus bērnus. Tā tad, ja gribam dabūt labus skolotājus, tad mums jāgādā, ka tie būtu atkarīgi nevis no atsevišķām personām, bet no visas vietējās sabeidrības, kas diemžēl nav vēl panākts mūsu draudzes skolās.

Jūs, Dr. V. kgs, cildināt Liezeres un nopeļat Cesvaines dr. skolu, jo pirmā savu krietnu skolotāju dēļ esot daudz pārāka par otro. Pilnīgi atzīdams Liezeres dr. skolas pārākumu par Cesvaines dr. skolu, es no Jūsu vārdiem tomēr nesaprotu, kāpēc Cesvaines draudze, kuŗa ir daudz lielāka un bagātāka par Liezeres draudzi un kuŗai ir visstaltākā un visdārgākā lauku baznīca Baltijā (izmaksāja ap 100.000 rubļu), dr. skolas ziņā stāv tāļu tāļu iepakaļ mazajai Liezeres draudzei, ja tai tik vienkārša tikšana pie labas draudzes skolas, kā labu skolotāju sadabūšana. Iznāk, ka cesvainiešiem vajag tik ievēlēt labus skolotājus

un tie uzreiz tiks pie labas dr. skolas. Pēc Jūsu nostāsta var nokļūt pie slēdziena, ka cesvainieši ir aklie muļķi, kuŗi sūta savus bērnus uz ārdraudžu un pilsētu skolām, bet neprot paši sev ievēlēt labu skolotāju, lai tādejādi tiktu pie labas skolas. Pie tāda absurda slēdziena var nonākt, ja līdzīgi Jums, parādību pieņem par cēloni vai arī, ja cēloni neizšķiŗ no parādības. Varbūt, Dr. V. kgs apžēlosies par cesvainiešiem un tiem pateiks, kas darāms, lai dabūtu tādu skolotāju, kas varētu drīzākā laikā tikt pie labas skolas, tā tad arī pie labas skolas ēkas, jo līdzšinējā var noderēt šķūnim, bet ne labai skolai.

Tomēr lieta nav tik vienkārša, kā tā rādās Dr. V. kgm. Kā zināms, dr. skolu celšanai muižniekiem ir jādod būvmateriāls un jāsedz visi naudas izdevumi, bet zemniekiem jāpived šis materiāls un jāpastrādā vēl daži citi darbi. Draudz. skolas pārzin muižniecības, garīdzniecības, zemnieku un valdības priekšstāvji, pie kam muižniecībai un garīdzniecībai ir noteicošā vara. Tā tad dr. skolu labierīcība neatkarājas vis no kaila atgadījuma, kāds tai kuŗu reizi gadīsies skolotājs, bet no muižnieku un mācītāju labas gribas, kuŗi izredz arī pašus skolotājus. Tādā dr. skolu uzturas us pārvaldes veidā arī ir meklējams cēlonis, kāpēc Liezerē ir labāka dr. skola, nekā Cesvainē. Liezeres dzimtskungu baronu Šulc-Ašeradenu cilts, cik ļaudis atminas, aizvien diezgan labvēlīgi izturējusēs pret saviem zemniekiem, kas sevišķi sakāms par nel. «veco ģenerāli». Šeit muižnieki nav izlietojuši arī savas patronāta tiesības, bet draudzei devuši tādus mācītājus, kādus tā pate izredzējuse, caur ko tās priekšgalā pēdējā laikā stāvējuse vesela virtne krietnu mācītāju, kā: Avots, Bērziņš un tagādējais Hincenbrgs. Tā kā mācītājam vienmēr ir zināms iespaids gan uz muižniekiem, gan uz zemniekiem, tad arī no tā daudz atkarājas dr. skolotāju ievēlēšana. Tāpēc nav nekāds brīnums, ka Liezeres draudze līdz ar krietniem mācītājiem ir ieguvuse arī krietnākus skolotājus. Dr. V. kgs savā rakstā ziņo, ka arī pērngad vietējie muižnieki devuši Liezeres dr. skolas piebūvei 3.000 r. Tik devīgus un piekāpīgus muižniekus reti kur citur atradīs. To pašu, ko sacīju par Liezeres dr. muižniekiem un mācītājiem, nekādā ziņā nevar sacīt par Cesvaines dr. muižniekiem un mācītājiem. Šeit zemnieku priekšstāvji daudzreiz ir ierosinājuši jautājumu par dr. skolas uzlabošanu, bet nav atraduši muižnieku un mācītāju piekrišanu.

Protams, ja grib novērst ļaunas parādības, tad vispirms jānovērš cēloņi, kuŗi rada šīs parādības. Attiecībā uz dr. skolām to varēs panākt tikai tad, ja draudžu un līdz ar to arī draudzes skolu lietas tiks nodotas pašas draudzes, bet ne atsevišķu personu pārziņā. Tāpēc vajadzīga pamatīga draudžu un draudzes skolu reformēšana. Neapzinīgi pūzdams ar veco tanti «Düna-Zeitung'u» vienā taurē, ka vispār dr. skolas ir nostādītas labi, izņemot tikai dažas, kuŗām ir gadījušies slikti skolotāji, Dr. V. kgs neapzinīgi palīdz izplatīt latviešu presē Baltijas reakcionāro vāciešu skandināmās tenkas, ka Baltijas baznīcas un dr. skolu lietās nav nekādas reformas vajadzīgas.

Nav jāpiemirst, ka2-klasīgu dr. skolu Baltijā ir ļoti maz. Tomēr starp tām Dr. V. kgs savā tuvākā apkārtnē vien nosauc vienu ar 7 un otru ar 10 skolēniem resp. ar 3½—5 skolēniem uz katru skolotāju. Turpretim, pagastskolas Baltijā skaitāmas tūkstošiem, bet starp tām neatradīs nevienas pašas ar tikai 7—10 skolēniem. Ja nu skolēnu skaits atkarājas vienīgi no skolotāju īpašībām. kāpēc tad mūsu pagastskolās gandrīz bez izņēmuma ir tik labi skolotāji, ka to skolas ir bērnu pārpildītas, un kāpēc dr. skolās ir tik slikti skolotāji, kad daudzas no tām ir bērnu pustukšas? Atbilde gluži vienkārša: pagastskolas uztur un pārzin paši pagasti, un tāpēc tās gandrīz visur vienādi labi nostādītas, raugoties pēc pagasta vajadzībām un līdzekļiem, bet draudzes skolas atrodas atkarībā no atsevišķām personām, kuŗas nav par tām tieši ieinteresētas.

Ka labi muižnieki un krietni mācītāji var līdzēt tautas izglītības lietai, to mēs redzam, piem. no tam, ka pateicoties tikai muižnieka kņaza Lievena un mācītāja Kundziņa gādībai nupat Smiltenē tiek nodibināta abēju dzimumu tirdzniecības skola, kuŗa atnesīs daudz svētības visai apkārtnei. Kad šīs skolas dibinātāji un uzturētāji ievēlējuši piemērīgi saviem ieskatiem krietnus skolotājus, tad nevarēs vis vēl sacīt, ka par jaundibinātās skolas labierīcību jāpateicās vienīgi tās skolotājiem.

Es nekādā ziņā negaidīju, ka Jūs, Dr. V. kgs, pēc tam, kad es jau agrāk biju spiests Jūs lūgt «saprast manas domas tikai tā, kā tās skaidri un gaiši izteiktas vārdos», turpināsat iepriekšējo taktiku arī savā otrajā rakstā, tīšu prātu sagrozīdami manus vārdus un nolūkus, lai šoreiz man pārmestu denuncēšanu par dr. skolotājiem. Tādu taktiku es atzīstu par godīgas polēmikas necienīgu, jo tā nenoder lietas noskaidrošanai, bet tikai pretējo domu izteicēja personas apvainošanai. Lūk, ko Jūs rakstat par mani: «Tad jau es ar pavisam lielu tiesību varētu apgalvot, ka Jūs gribat un varbūt neapzinādamies esat jau lauzuši kaklu dažam labam draudzes skolotājam. Jūs rakstat, ka tie māca ārpus programmas un ka tādēļ bez kavēšanas jāpadzen no vietas. Ja valdība sadzirdēs Jūsu vārdus, tā klausīs Jums. Tādēļ apdomu! Apskatat arī savas durvis!» Lasītāji atcerēsies, ka ne es, bet taisni Jūs Dr. V. kgs, rakstījāt, ka dr. skolās pārejot to pašu, ko 4—5 klasīgās proģimnazijās resp. 4—5 ģimnaziju apakšējās klasēs un ka tanīs sagatavojot skolēnus uz mērnieku un zemkopības skolām u. t. t., ar ko Jūs paši denuncējat dr. skolotājus, ka tie savās skolās pāriet ārpus programmas. Es turpretim apstrīdēju Jūsu apgalvojumu un, aizrādīdams uz nepareizību un neiespējamību, rakstīju vārdu pa vārdam sekošu: «Visā valstī ikviena tipa skolai ir savas valdības apstiprinātas programmas. Dr. V. kgm, ja tas grib rakstīt par mūsu tautskolām, gan vajadzētu zināt, ka tanīs māca pēc Примѣрныя программы предметовъ, преподаваемыхъ въ начальныхъ народныхъ училищахъ Рижского Учебного Округа.“

No šīm programmām gaiši redzams, ka dr. skolu kurss nemaz nav salīdināms ar proģimnāziju resp. 4—5 ģimnāziju apakšējo klasu programmām. Īsa laika dēļ draudzes skolās nevar vairāk pāriet, nekā ir uzrādīts šinīs programmās. Bet ja arī būtu laiks, un skolotājs bez skolu valdes atļaujas mēģinātu mācīt ārpus programmas, tad to bez kavēšanās padzīs no vietas. Turklāt, katram viegli saprotams, ka 2-klasīgā skolā ar vairākām nodaļām klasē un visai nepietiekošiem mācības līdzekļiem, kuŗā uzņem skolēnus bez kādiem eksāmeniem, nevar pāriet to pašu, ko var pāriet labierīkotā 5-klasīgā skolā bez nodaļām, kuŗā pie tam uzņem skolēnus tikai pēc izturēta eksāmena.» Palasat, Dr. V. kgs, šīs vietas skaļā balsī un cik necik nopietni padomājiet par to saturu, tad Jūs viegli noģidīsat, ka ja šeit vispār jel maz var būt runa par dr. skolotāju denuncēšanu un tiem kakla laušanu, tad gan tāds denuncētājs un kakla lauzējs esat Jūs, bet ne es. Ja Jūs, Dr. V. kgs, zināt dr. skolotājus, tad lūdzu tos nosaukt pie vārda, bet ja Jūs tādu faktu nevarat uzrādīt, tad lūdzu savus vārdus drīzāki ņemt atpakaļ. Jūs, Dr. V. kgs, ne tikai rakstat, ka dr. skolās mācot ārpus programmas, bet arī to atrodat par normālu un ieteicamu parādību sacīdami: «Daudz kas nav formeli atļauts, bet ar valdības ziņu (nav atļauts, un tomēr ar valdības ziņu! Savāda loģika! J. D.) tiek darīts bez ierunas. Tā ir ar draudzes skolām, tā ir ar krāj-aizdevu kasēm u. t. t. Ko Jūs, kas taču esat skolu draugs, tik daudz atsaucaties uz programmām un likumu!» Sakat, Dr. V. kgs, vai Jūs ar šiem vārdiem neapvainojat ne tikai draudzes skolas, bet arī krāj-aizdevu kases, kuŗas pēc Jūsu vārdiem, apiedamas likumu rīkojoties neatļautā kārtā. Pēc Jūsu domām, iznāk, ka skolu draugiem nav jāievēro skolu likumi un programmas, atstājot tos izpildīt tikai skolu ienaidniekiem. Bet es atsaucos uz skolu likumiem un programmām, tāpēc ka 3—4 gadus atpakaļ tos skolotājus, kuŗi neievēroja likumu un mācīja savās skolās pēc valdības neapstiprinātas programmas, ne tikai padzina no vietas, bet arī daudzus no tiem izpēra un nošāva. Protams, arī tagad, ja sklotāji «darīs to, kas nav formeli atļauts», necietīs vis Jūsu, bet skolotāju āda. Viegli ir ar otra pirkstiem degošas ogles grābt.

Tikpat necienīgā veidā sagrozīdams faktus un vārdus, ko sacīju pēc «J. D. Lapas» ziņojuma par agrākiem Vietalvas dr. skolotājiem, kuŗi savā skolā mācījuši 6 valodas (latviešu, krievu, vācu, franču, angļu un latīņu), tādejādi pārpūlinādami mazu bērnu garīgās spējas un nesniegdami tiem citu vairāk dzīvē noderīgu zināšanu un prašanu, Jūs, Dr. V. kgs, savā rakstā attēlojat lietu tā, it kā šie mani vārdi būtu sacīti par agrākiem Vecpiebalgas dr. skolotājiem — Pilsētnieku, Kronvaldu, Milleri un citiem, kuŗu vārdi ir plaši pazīstami un kuŗiem ir nenoliedzami pedagoģiski nopelni, lai gan es taisni abas Piebalgu dr.

skolas atzinu par labākām, nekā citas, pie tam ne ar pušplēstu vārdu neieminēdamies par to skolotājiem. Ja Jūs, Dr. V. kgs, ar līdzīgu «kniffi» gribējāt nostādīt mani tautas priekšā kā tādu, kas nozākā mūsu pazīstamos pedagogus, tad tas Jums vismaz šoreiz nav izdevies. Man pat grūti iedomāties, ka varētu Jūs, kuŗš vismaz pēc sava amata skaitaties par izglītotu cilvēku, atļaut sev izlietot tik necienīgus līdzekļus otra domu apkaŗošanai.

Ja Dr. V. kgs grib kaut ko rakstīt par skolu lietām, tad tam vismaz vajadzētu zināt, ka visu laiku un visu tautu pedagogi ir atzinuši un atzīst, ka tautskolas uzdevums ir sagatavot bērnus priekš dzīves, bet nevis priekš iestāšanās dažādās pilsētas vidusskolās, kā to raksta Dr. V. kgs. Saskaņā ar šo sen atzīto skolu uzdevumu arī visās valstīs un zemēs pastāvošie likumi aizrāda tikai uz šādu tautskolu mērķi. Katra skola jāatzīst par labu tikai tādā mērā, kādā tā sasniedz savu mērķi vai arī cik daudz tā pēdējam tuvojas. Ja mūsu dr. skolu uzdevums būtu sagatavot bērnus priekš iestāšanās pilsētas vidusskolās (lauku vidusskolu sabiedrība, pēc Dr. V. kga vārdiem, nedz spēj, nedz grib celt), tad būtu ideāla tā dr. skola, no kuŗas pēc kursa beigšanas visi bērni iestātos pilsētas vidusskolās, un slikta būtu tā dr. skola, no kuŗas pilsētas vidusskolās iestātos mazāk par 75%. Tāpēc, atzīstot Dr. V. kga uzstādīto dr. skolu mērķi par pareizu, mūsu dr. skolas būtu jāatzīst par ļoti sliktām, jo no to audzekņiem tikai visai mazs procents iestājas pilsētas vidusskolās, kas norāda, ka šo uzdevumu draudzes skolas ļoti slikti izpilda. Redzat, Dr. V. kgs, pie kādiem paradoksiem var nokļūt, ja nopietnus jautājumus sāk izspriest tik paviršī, kā Jūs to darat. Ne, Dr. V. kgs, visi cilvēki ir radušies, lai dzīvotu, un tāpēc arī skolai vajag jaunās audzes sagatavot priekš dzīves.

Ļoti zīmīgi un dīvaini ir sekoši Dr. V. kga pravietiskie vārdi: «Nav vispār iepriecinoši, kad Jūs par Biržu skolu rakstat: «tāpēc arī šī skola sagatavos bērnus nevis «uz kurieni», bet tikai «priekš dzīves».

«Ja šīs skolas galvenais ierosinātājs par to tā raksta, tad nākošā mcības gadā nebūs tur vairs pāri par 40 skolniecēm. Vecāki un arī saprātīgāki bērni grib, ka nokļūtu «uz kaut kurieni». Ja Jūs oficieli par jauno Biržu skolu izsludinātu, ka tā tikai sagatavos audzeknes «priekš dzīves», tad bērnu tur nebūs. Jums tagad arī jau nav vairs labas nojautas par šo skolu, jo citādi Jūs vēl neizpaustu, ka Biržu skolnieces sagatavojas «priekš dzīves». — Lasītāji atcerēsies, ka es tiklab savos rakstos par Biržu skolas dibināšanu, iekārtu un uzdevumiem, kā arī ziņojumos par tās panākumiem vienmēr esmu rakstījis, ka tā, pārejot 4—5 ģimnaziju apakšējo klasu kursu pēc valdības apstiprinātās programmas, sagatavos savas skolnieces tikai «priekš dzīves», bet nevis priekš iestāšanās pilsētas skolās. Tādēļ pēc Dr. V. kga loģikas jau tagad vajadzēja tanī «nebūt bērnu». Tā kā Biržu skolas dibinātāju nolūks ir atturēt vietējo iedzīvotāju bērnus no saplūšanas mācīties pilsētās, glābjot tos no pilsētas dzīves ļaunajām sekām un sagatavojot no tiem derīgus locekļus lauku sabiedrībai, «par svētību pašiem bērniem, par prieku to vecākiem, par godu dzimtenei un par labu tēvijai», kā to skolu atklājot raksturīgi izteica Latviešu Izglītības Biedr. apsveicināšanas telegramma, tad ar šo uz Dr. V. kga vēlēšanos «oficieli par jauno Biržu skolu izsludinu, ka tā sagatavos audzeknes tikai «priekš dzīves», nemaz nebaidīdamies par Dr. V. kga pravietiskiem vārdiem, ka «tad tur bērnu nebūs». Tāpat ar ļoti «labu nojautu» esmu izpaudis, izpaužu un izpaudīšu, ka Biržu skolnieces gatavojas «priekš dzīves», un no neviena neslēpšu arī to, ka Biržu skolotājas nepasniedz skolniecēm privātsktundu, lai tās sagatavotu uz vienu vai otru pilsētas skolu, bet vienādi ziedo savus spēkus visām skolniecēm, sniegdamas arī brīvlaikā bez kādas maksas vajadzīgu palīdzību ikkatrai skolniecei, raugoties pēc tam, kuŗā priekšmetā viņa vai otra ir vājāka vai arī uz ko vienai vai otrai vairāk nesas prāts. Tā tad privātstundu ņemšana vai došana, lai sagatavotu audzeknes «uz kurieni», šeit ir pilnīgi izslēgta. Ja Jūs, Dr. V. kgs, paši ticat tam, ko rakstat atklātībai, tad laipni lūdzu garantēt sava priekšsludinājuma piepildīšanos. Tāpēc es ar šo Jūs, Dr. V. kgs, atklāti uzaicinu saderēt ar mani Biržu ueiteņu skolai par labu uz 1.000 rbļ., pie kam ja šinī skolā nākošā 1909./10. mācības gadā nebūs vairāk par 40 skolniecēm, vai arī pavisam to nebūs, kā tas pēc Jūsu apgalvojuma sagaidāms, tad es šo summu samaksāšu, bet

ja tanī būs vairāk par 40 skolniecēm, tad Jums šī summa jāsamaksā. Nauda tūdaļ abpusīgi jāiemaksā kādā no Jums uzrādītā bankā, lai nākošā mācības gada beigās skola no paspēlētāja saņemtu 1.000 r. Jūsu atklātu, skaidru un noteiktu atbildi bez kaut kādas izvairīšanās lūdzu ievietot vienā no tuvākiem «Latvijas» numuriem. Ar to tiks ātri un viegli izšķirts jautājums, kuŗš no mums abiem taisa paviršus slēdzienus un izplata tautā nepamatotas baumas.

Jūs, Dr. V. kgs, visādi nopeļat Biržu meiteņu skolu, lai gan tanī neesat kāju iespēruši un pavisam to nepazīstat. Ja nu Jūs tā uzslavējat draudzes skolas, tad Jūs kā ārstu un dr. skolu pazinēju lūdzu izteikties arī par to telpu noderīgumu un iekārtu sanitārā ziņā, par ko Jūs līdz šim tik stingri ciešat klusu, lai gan Jums kā ārstam nācās vispirms par to rakstīt. Tikai lietas un patiesības labā lūdzu savus vārdus pamatot ar skaitliskiem pierādījumiem. Varbūt ko krietnu bērnu veselības koopšanas ziņā varēs no dr. skolu labierīcības pamācīties arī mūsu un citas skolas, caur ko taps glābta daža laba bērna veselība un pat dzīvība.

Dr. V. kgm īpatnējā paviršība gaiši atspoguļojas arī viņa sekošā bezsaudzīgā spriedumā: «Biržu novadā, kur pārliecīgs sniegs, lietus un mitrums, godīgs saimnieks netaisīs pat cūku kūti no māliem un žagariem. Mums jau nav tāds klimats, kā Dienvidkrievijā, kur tādas būves — pa daļai arī cita materiāla trūkuma dēļ — iespējamas. Jūs izbīsaties, ja ziemā pie mums ieiesat tādā būdā, no pelējumu kārtas un citām labām lietām . . . Sodat labāk tos, kas grib sabāzt bērnus žagaru un mālu skolās!» Bārgajam soģim, iepriekš taisīt iznīcinošu spriedumu par māju būvi no māliem un žagariem (глинобитныя постройки), vajadzēja cik necik iepazīties ar šo priekšmetu, bet nevis tik steidzīgi ieskaitīt muļķīšos tos, kas pēc šādas sistēmas ceļ un ieteic celt ēkas. Pieturēdamies pie Neverovića grāmatas (Н. Невѣровичъ. На помощь деревнѣ. Цѣна 30 коп. Складъ изданія: Гродно, Канцелярія Губернскаго Предводителя Дворянства), ar kuŗas vērtīgo un ikvienam saprotamo saturu ieteicu iepazīties visiem lauciniekiem, kuŗiem jāceļ šādas vai tādas ēkas, aizrādīšu tikai uz to, ka mālsisteņu būves ir sausas, siltas (sienas uz pusi no žagariem), lētas (izmaksā ap 10—14 kap. kubikarsīna mūŗa, kas no ķieģeļiem izmaksā ap 1 r. 20 k. līdz 1 r. 50 k.), nedegamas, stipras un var pastāvēt simtiem gadu. Ievērojot to, ka pēc statistiskām ziņām visa «kokainā» Krievija izdeg 20 gados (t. i. katru gadu nodeg $^1/_{20}$ daļa no visām Krievijas koka ēkām), caur ko vienkāršā tauta katru gadu cieš simtiem miljonu rubļu lielus zaudējumus, zemstu darbinieki un citi tautas labvēļi propagandē starp lauciniekiem, lai tie savas ēkas neceltu no koka, bet no māliem un žagariem, kādas būves ir lētas un ugunsdrošas. Pēc mālsisteņu sistēmas, cik es zinu, ir jau sen uzceltas arī dažas lielākas ēkas, kā: Gačinā uzcelta Katrīnas II. laikā 3-stāvīga Priorata pils, Maskavā uzceltas Pavela I. laikā tagad kņazam Ļvovam piederošās mājas u. t. pr. Neilgi atpakaļ no māliem un žagariem daudzstāvīgas mājas uzcēluši muižnieks Traikovilo Viļņā, Grodņas gub. muižniecības māršals Neverovičs, ģenerālis Ivanovs Solos (Liepājas-Romnas dzelzceļa stacija) u. t. pr. Visi viņi dzīvo šādās «mālu būdās», kādās Dr. V. kgs negrib mitināt pat ne savu cūku. Viļņas māc. apgabalā no māliem un žagariem uzceltas jau vairākas skolu ēkas, un šogad atkal Neverovičs visās 6 guberņās uzņēmies uzcelt daudz jaunu skolas ēku. No tāda paša materiāla pērngad Grodņā uzcelta pilsētas bērnu slimnīca. Izpildot Dr. V. spriedumu, vajadzētu sodīt Viļņas māc. apg. skolu valdi un Grodņas pilsētas ārstus, kuŗi «sabāž bērnus šādās žagaru un mālu būdās». Visas uzrādītās ēkas uzceltas nevis Dienvidkrievijā, bet Baltijas kaimiņu guberņās, kur klimats ir gandrīz tāds pats, kā pie mums, un kur arī mežu nav mazāk, nekā mūsu dzimtenē. Par Neverovića mālsisteņu būvēm es runāju ar Rīgas Politechniskā institūta docentu E. Laubes kgu, kuŗš atzinīgi atsaucās par šo būves sistēmu un ieteica ar to iepazīstināt lauciniekus. Tā kā Biržu 2-stāvīgā skolas ēka pēc izstrādātā plāna būs 190 pēdas gaŗa un 58 pēdas plata, tad jau iznāks krietna «būda».

Par alus rūgšanu, mieļu nostāšanos, spunžu izsperšanu un tam līdzīgām lietām, lai spriež tie, kam rūp klubu, bet ne skolas ēku celšana. Atzīstos, ka

šinīs jautājumos esmu nekompetents spriest un tāpēc nevaru par tiem ar Dr. V. kgu nekā runāt.

Pēdīgi lūdzu Dr. V. kgu savos polemikas rakstos vairāk turēties pie lietas, t. i. rakstīt tikai par vidusskolu dibināšanu uz laukiem, kuŗu jautājumu apspriežot tas iesāka ar mani polemizēt, bet nevis sagrozot faktus un bez kādiem datiem rakstīt par lietām, kuŗas maz attiecas uz mana referāta kodolu. Tā kā man nākas tikai atspēkot sava oponenta uzbrukumus un atbildēt uz tā pieprasījumiem, tad protams tas piespiež arī mani visvairāk rakstīt par blakus jautājumiem, bet ne par tēmata galveno saturu. J. Dāvis.

«Latvija» 1909. g. 14., 15., 16., un 17. apr.

Biržu Izgl. Biedr. siev. ģimnazijas pārcelšanas lietā uz Ļaudonu.

Biržu Izgl. Biedrība sasauc uz 20. aprīli ārkārtēju pilnu sapulci, lai izspriestu jautājumu, kur celt siev. ģimnazijas ēku — Biržos vai Ļaudonā.

Tā kā Birži, bez šaubām, ir visparocīgākā satiksmes vieta priekš Vidzemes malienas, tad daž labs prasīs: «Kāpēc Biedrība grib savu ģimnaziju pārcelt no Biržiem uz Ļaudonu?»

Kā zināms, Biržu miestiņš pieder Cesvaines muižai, kuŗa vienīgi no siev. ģimnazijas pastāvēšanas Biržos pavairo savus ienākumus par daudziem tūkstošiem rubļu gadā, kas šo summu realizējot ar 6% stipri pacel arī Biržu miestiņa materiālo vērtību. Neraugoties uz to, Cesvaines muiža līdz šim ir izturējusies visai nelabvēlīgi pret Biržu Izgl. Biedrības vidusskolām, nav priekš tām vēl devuse ne tik, cik melns aiz naga, un uz vairākkārtīgiem Biedrības lūgumiem pat atteicās tai priekš siev. ģimnazijas ēkas celšanas pārdot vai rentēt gruntsgabalu ar cik necik pieņemamiem nosacījumiem. Kad pērngad kāds tautas izglītības viecinātājs nopirka un dāvāja Biedrībai $6^1/_8$ pūrvietas lielu gruntsgabalu ap ¼ versti ārpus miestiņa uz zemnieku zemes, tad muiža un miestiņa namīpašnieki-veikālnieki satrūkās, ka ar ģimnazijas grandiozās ēkas uzcelšanu uz zemnieku zemes pagriezīsies uz turieni arī galvenā miestiņa dzīvības ādere, kāpēc stipri mazināsies muižas īpašnieka un miestiņa iedzīvotāju ienākumi, bet toties ļoti pacelsies apkārtējo zemnieku labklājība. Lai aizturētu miestiņa dabisko attīstīšanos uz zemnieku zemes pusi un nodibinātu pastāvīgu miestiņa centru uz muižas zemes, šogad Cesvaines muiža piedāvāja Biedrībai otrā pusē miestiņam 4—6 pūrvietas muižas zemes par lētu mūža renti un vēl 400—600 rbļ. naudas ar to noteikumu, ka Biedrībai siev. ģimnazijas ēka jācel tikai uz šā gruntsgabala. Acīm redzams, ka samērā ar muižas ienākumiem no siev. ģimnazijas pastāvēšanas uz viņas zemes šis ziedojums (ap 1000 rbļ. vērtībā) jāatzīst par visai niecīgu, un vēl vairāk tamdēļ, ka piedāvātais gruntsgabals atrodas pie purva un pretīm lopu kautuvei. Tāpēc gan Biedrībai ar pašcieņas apziņu nāktos atteikties no Cesvaines muižas piesolītās nabagdāvanas, ar kuŗas pieņemšanu tā grib par zemnieku naudu uzturamo siev. ģimnaziju uz visiem laikiem iesprostot sava miestiņa tīklā. Bet Biržu miestiņa namīpašnieki un veikalnieki ļoti sajūsminăti par muižas piesolīto žēlastību un negrib vairs ne dzirdēt par ģimnazijas ēkas celšanu ārpus miestiņa uz zemnieku zemes. Vispār Biržu miestiņa iemītnieki skatās uz ģimnaziju vienīgi no tā viedokļa, cik tā katram no viņiem var atnest personīgu materiālu labumu, pie kam viņiem ir sekoši tuvākie nolūki: 1) siev. ģimnazijai jāpaliek Biržu miestiņā tikai tamdēļ, ka tā ir ienesīga priekš namīpašniekiem un veikalniekem; 2) siev. ģimnazijas ēkas celšana jānovilcina pēc iespējas ilgāk, jo pa to laiku miestiņā maksā 2—3 kārtīgas īres; un 3) siev. ģimnazijas ēka jācel tur, kur to labāk var ielenkt miestiņa namīpašnieki un veikalnieki, bet nevis tur, kur tai labāka vieta pedagoģiskā un higiēniskā ziņā.

Biržu miestiņa iedzīvotāji grib gan no ģimnazijas iedzīvoties, bet, kā redzams no Biedrības gada pārskatiem, tad viņi ir taisni tie, kuŗi priekš siev. ģimnazijas uzturēšanas vismazāk ziedojuši un strādājuši. Daži Biržu veikalnieki, kad nav no ģimnazijas dabūjuši cerētos pasūtījumus, tai ir pat visādi kaitējuši. Saprotams, ka tādas Biržu miestiņa iemītnieku izturēšanās dēļ pret siev. ģimnaziju pēdējā vairs neatrod gaidītā pabalsta pie lielumlielās daļas biedru, bērnu

vecāku un izglītības draugu, kuŗi līdz šim savas artavas sūtīja ģimnazijai pat no attāļākajiem Krievijas apvidiem. Tāpēc ap 15.000 rbļ. savāktais ģimnazijas būvkapitāls vairs maz aug, bet ar tik niecīgu summu nevar iesākt celt ēku, kuŗa izmaksās ap 120.000—150.000 rbļ.

Šinī ziņā aina mainās, ja ģimnaziju pārceļ uz Ļaudonu, kur to apņemas pabalstīt muižas īpašnieks A. Rušmaņa kgs, Krāj-Aizdevu Sabiedrība, Saviesīgā Biedrība un daudzas privātpersonas. Tā priekš siev. ģimnazijas ēkas celšanas muižas īpašnieks A. Rušmaņa kgs dod 7 pūrvietas zemes uz mūža renti par 1 kap. no pūrvietas gadā un krietnu vairumu būvmateriāla, apmēram par 10.000 rbļ., un Krāj-Aizdevu Sabiedrība 20.000 r., pie kam vēl no citām iestādēm un personām cer savākt līdz 20. aprīlim ap 10.000 rbļ., kas pavairo tagadējo būvkapitālu apmēram par 40.000 rbļ. Kad viss savāktais būvkapitāls tiks iebūvēts skolas ēkā, tad iztrūkstošo summu varēs aizņemties pret gruntsgabala 1. obligāciju no kādas bankas, kuŗa savam aizdevumam procentu nomaksu nodrošinās ar diezgan lielo būvē jau ieguldīto Biedrības naudas summu. No tā redzam, ka, pārceļot ģimnaziju uz Ļaudonu, mēs ar to pašu nodrošinam viņas ēkas uzcelšanu, kurpretim, paliekot Biržos, mums par ģimnazijas ēkas celšanu vēl ilgi, ilgi nav pat ko domāt. Bet ar ēkas celšanu vairs ilgāk nedrīkst kavēties, jo pērngad siev. ģimnazijai tiesības tika piešķirtas ar noteikumu, ka tai 3 gadu laikā jāuzceļ ēka pēc priekšā stādītā plāna. Ja Biedrība šo savu apņemšanos neizpildīs, tad skolu valde noderīgu telpu trūkuma dēļ var ģimnazijai atņemt tiesības vai arī to pavisam slēgt. Tāpēc ģimnazijas pastāvēšana vai slēgšana atkarājas vienīgi no tam, vai viņai izdosies uzcelt ēku vai ne. Saprotams, labāk pārvietot ģimnaziju uz labierīkotu ēku Ļaudonā, nekā gaidīt uz tās slēgšanu Biržos.

Ievērojot to, ka pērngad pilna sapulce nolēma Biedrības skolās uzņemt tikai biedru bērnus un ka katras skolnieces vecākiem jāiemaksā 100 rbļ. priekš siev. ģimnazijas būvkapitāla, tad nav jāšaubās, ka skolnieku vecāki ir tieši ieinteresēti siev. ģimnazijas pastāvēšanā daudz vairāk, nekā Biržu miestiņa namīpašnieki un veikalnieki. Priekš bērnu vecākiem daudz nekrīt svarā, vai ģimnazijai ceļ ēku Biržos vai Ļaudonā, bet gan priekš viņiem ir no visai liela svara, 1) ka vispār ģimnazija pastāvētu un 2) ka tai būtu modernas skolas un kopdzīves telpas. Tāpēc šo svarīgo jautājumu nākas izšķirt nevis Biržu miestiņa iemītniekiem, bet pašiem bērnu vecākiem. Diemžēl, bērnu vecāku vairums tāļuma dēļ neierodas uz Biedrības pilnām sapulcēm, bet toties pilnā skaitā ierodas Biržu miestiņa iedzīvotāji, kuŗi, apzinādamies savu pārsvaru skaita ziņā, izved sapulču lēmumus tikai Biržu miestiņam par labu. Tas pats sagaidāms arī nākamā pilnā sapulcē, 20. aprīlī, jo jau tagad tiek stipri aģitēts par labu ģimnazijas palikšanai Biržos un viņas ēkas celšanai uz muižas zemes miestiņā, neprasot nemaz par to, vai šī vieta skolai noder, vai ne, un vai šeit ar savākto būvmateriālu var uzcelt ģimnazijai ēku vai ne. Ja nu priekš visiem šiem jautājumiem bērnu vecāki nevar palikt vienaldzīgi, tad viņu morālisks pienākums ir neiztrūkstoši ierasties uz nākamo pilnu sapulci un, ja izrādītos, ka materiālu līdzekļu trūkuma dēļ nav iespējams tūliņ sākt celt ģimnazijas ēku uz zemnieku zemes ārpus miestiņa, tad, neklausoties ne uz kādām Biržu miestiņa iedzīvotāju ierunām, balsot par sieviešu ģimnazijas pārcelšanu uz Ļaudonu.*) J. Dāvis.

«Dzimt. Vēstn.» 3. 4. 14.

Biržu izglītības biedrības apsveikums atturības biedrībai «Ziemeļblāzma»

Biržu izglītības biedrība, kuŗa par vienu no saviem stūrakmeņiem likusi atturību un kuŗa savās skolās dibina jauno paaudžu izglītību uz stingriem atturības pamatiem, garīgi vienojas un sirsnīgi priecājas ar Mīlgrāvja atturības biedrību «Ziemeļblāzmu», kuŗa šodien svinīgi ieiet savā greznajā atturības pilī, pilī, no kuŗas līdz ar atturības viļņiem plūdīs svētība pa visām Latvijas dzīslām. Biržu izglītības biedrība atzīst, ka alkohols, bojādams veselību un tikumību, vairodams nabadzību un noziedzību, radīdams izdzimtību un izvirtību, ārdīdams ģimenes laimi un no auguma uz augumu vairāk un vairāk miesīgi un ga-

*) Par to pašu jautājumu sk. 119. lp.

rīgi kropļodams cilvēci, ir vislielākais izglītības un vispār tautas labklājības ienaidnieks. Kā neviens nespēj kalpot diviem kungiem, tāpat neviens nevar kalpot izglītībai un tās niknākajam ienaidniekam — alkoholam. Kas ir par alkoholu, tas ir pret izglītību, un kas ir par izglītību, tam gluži dabīgi jāapkaro alkohols, jo izglītība un alkohols ir tādi paši pretstatīgi un nesavienojami jēdzieni kā piemēram gaisma un tumsa, vai diena un nakts. Tāpēc Biržu izglītības biedrība apsveic «Ziemeļblāzmas» nenogurstošo darbinieku, atturības un gaismas piļu cēlāju, Augustu Dombrovska tēvu, novēlot viņam vēl ilgi, ilgi strādāt tautas druvā. Lai zeļ atturība, lai spoži spīd «Ziemeļblāzma» un lai viņas izstarojumā spožumā izklīst tumsas vara. «Dzimt. Vēstn.» 1. 9. 13.

20. Kā es tapu par dzērāju un kā par nedzērāju.

Līdz 1905. g., t. i. līdz 38. dzīvības gadam, es veltīju visu laiku vienīgi paidagōģiskam darbam, gan mācīdams bērnus skolā, gan sacerēdams priekš viņiem mācības grāmatas, gan nodarbodamies skolotāju vasaras kursos, gan valdības uzdevumā apmeklēdams un aprakstīdams ārzemju skolas. Šinī idejiskā darba posmā visas manas domas un gaitas koncentrējās tikai ap paidagōģiskiem jautājumiem un ap paidagōģisko literātūru, kuŗa man Tartu bagātajā universitātes bibliotēkā bija plaši pieietama. Kā skolotājs, pavadīdams 12 gadu starp igauņiem un neprazdams viņu valodu, es maz interesējos par sabiedrisko dzīvi ārpus sava aroda un tieša dienesta darba lauka. Speciālizēdamies tikai vienā arodā — paidagōģikā, it sevišķi mācības priekšmetu metodikā, es guvu tik lielus panākumus, ka drīz vien ar savām skolas grāmatām pārplūdināju visu Krieviju un izkonkurēju no skolām pat visievērojamāko krievu paidagōgu grāmatas. Miljoniem eksemplāros lietotās manas mācības grāmatas liecina, ka neviena cita latvja grāmatas nav izplatījušās tik lielā skaitā kā manējās. Šis sasniegums prasīja daudz laika un enerģijas. Tāpēc pirmajā mūža pusē man palika pavisam svešs alkohola jautājums. Pie pēdējā jautājuma atrisināšanas es ķēros tikai pēc tam, kad biju pārnācis uz Rīgu un izstājies no valsts dienesta. Ar lielu dedzību es esmu ziedojis alkohola jautājumam sava mūža otro pusi, strādādams pie tā jau vairāk par 30 gadu.

Kā zemturis ne tikai rūpīgi kopj zemi un sēj tajā tikai derīgu sēklu, bet arī ravē savu sējumu no nezālēm un aizsargā no kaitekļiem, tāpat tautas audzinātājs rūpējas ne tikai par labo īpašību iesēšanu un izkopšanu ļaudīs, bet arī par ļauno īpašību izravēšanu no viņiem un viņu aizsargāšanu no kaitēkļiem: alkoholisma, nikotinisma, kokainisma, morfinisma u. t. t. Tāpēc mana mūža pirmā puse ir vairāk veltīta sēšanai un otrā puse — sava sējuma aizsargāšanai no kaitēkļiem.

Neatminos, ka bērnības, skolas un jaunības gados, t. i. ap 60—50 gadu atpakaļ, es būtu dzirdējis vārdus «alkohols», «nikotins», «kokains», «atturība». Godos, laika dienās un talkās dzēra alu un degvīnu. Abus dzērienus dēvēja par «šķidro maizi», jo tos ražo no tām pašām barības vielām, no kuŗām dabū cieto maizi. Tā ka neviens neatturas no maizes lietošanas, tad ir gluži vienalga, vai to lieto cietā vai šķidrā veidā. Es arī ticēju, ka «rudzītis» un «mie-

zītis» ir šķidrā maize un barojoša viela. Mājalu es dzēru no pašas mazatnes. Taču neatceros, ka kādreiz no tā būtu apreibis. Tēvam darot alu, pa priekšu dzērām saldo misu, tad rūkto paslauti un pēdīgi rūgstošo putojošo alu. Tolaik manā dzimtenē sievietes un bērni vēl nedzēra «brandvīnu» un «bairīti» jeb nogulējušos rūkto krogalu. Viesībās, krogos un tirgos viņus pacienāja ar «sēlķeniem», it sevišķi ar «ķirsi» un «bišofu», un ar «švakalu», «kviešalu» un «meduskvasu». Šie ali vai nu pavisam nesaturēja alkohola vai saturēja tā ļoti maz. Tāpēc no to dzeršanas es nekad nejutu reibumu. Sēlķeni garžoja gluži labi. Bet tie bija dārgi. Aiz šā iemesla tos dabūju tikai retumis — sevišķās godareizēs un tikai mazām glāzītēm. Tomēr arī mazumā uzņemti, sēlķeni «iesita galvā», sadzina asinis vaigos, uzjautrināja garu, «atraisīja mēli» un radīja patīkamu sajūtu. Tāpēc sēlķenu glāzītes visvairāk lika pirmos pamatus nākamiem dzērājiem.

Ievērojot to, ka Baltijas privilliģētie muižnieki guva ienākumus tikai no viņu pašu ražotiem dzērieniem, — degvīna, sēlķeniem un alus, vīna lietošana nebija pazīstama uz laukiem un tas nebija dabūjams vienkāršos lauku krogos: tur vīnu atvietoja sēlķeni resp. «smalkie dzērieni». Neviens neka nedzirdēja par degvīna, alus un sēlķenu kaitīgumu, jo to prasīja šo dziru ratžotāju — muižnieku maka intereses. Tautskolā, seminārā un institūtā arī neka nemācīja par dzeršanas postu. Semināra izrīkojumos deva lugu uzvedējiem dzert alu, lai tie būtu drošāki uz skatuves. Institūtā nevajāja smēķēšanu un mērenu dzeršanu. Tādējādi es, kā 25 gadus vecs jauneklis, stājos skolotāja amatā, neka nezinādams par narkotisko vielu lietošanas ļaunajām sekām.

Visa sabiedrība, kuŗā es nokļuvu Tartū, un arī visi mani darba biedri dzēra. Tad vēl plašākā sabiedrībā alkohola jautājums neeksistēja. Par to ne rakstīja, ne runāja. Katrs skolotājs pasniedza savu priekšmetu. Bet tāda priekšmeta kā «atturības mācība» nebija. Trūka arī skolas valdes aizrādījumu par dzeršanas apkaŗošanu. Sakarā ar visu to, es kā skolotājs Tartū nebiju atturībnieks un netiku paudis saviem skolniekiem atturību. Tā tas bija ar mani un tā tas bija arī ar ikkatru citu tā laika skolotāju. Cik vēlāk žēl man bija par to, ka atklāju alkohola īsto seju tikai tad, kad vairs nedarbojos skolā! Tagad ir citādi laiki un citādi ieskati. Alkohola seja ir pilnīgi atmaskota. Tāpēc es griežos pie it visiem skolotājiem ar sirsnīgu lūgumu: nenokavēt atturības mācīšanu savā skolā tāpat, kā es to nokavēju savējā.

Neinteresēdamies par alkohola jautājumu, es noģidu gan, ka piedzeršanās nav laba lieta. Bet par dzeršanas radāmo sabiedrisko ļaunumu man nebija jēgas. Vēl mazāk es nojēdzu par to, ka reibinātāju dzērienu lietošana ir kaitīga cilvēka veselībai. Un kā gan es varēju nākt uz domām par alkohola kaitīgumu sabiedrībai un dzērāja veselībai, ja augsti cienījamās zinātņu iestādes — Ķeizariskās Tartu ūniversitātes visslavenākie profesori kopā ar visu korporāciju studentiem un filistriem katru gadu naktī uz 1. maiju mācības ap-

gabala kurātora klātbūtnē uz Domkalna tūkstošiem lielā ziņkārīgā ļaužu pūļa acu priekšā svinēja grandiozus «maija nakts svētkus» ar lielišķu iedzeršanu, kuŗos ikviena korporācija centās pārspēt katru citu korporāciju ar lielāku iztukšoto mucu un pudeļu skaitu? Iedomājoties, kas notiktu tad, ja tagad Latvijas ūniversitātes studenti un profesori sarīkotu līdzīgas dzeršanas svinības uz Vienības laukuma, un ja studenti ar profesoriem, dzerdami, dziedādami un ālēdamies braukātu pa Rīgas ielām? Vai, redzot visā savā godībā atklāti plitējam augstskolu beigušus ārstus, mācītājus, skolotājus, profesorus un plaši pazīstamus zinātniekus, varētu nākt kādam cilvēkam prātā skaidrot tautai par pļengurošanas kaitīgumu sabiedrībai un pašu pļengurotāju veselībai? Ikviens atbildētu tādam alkoholisma apkaŗotājam: «Vai tad tu zini labāk par šiem simtiem un tūkstošiem augsti mācītu studentu, ārstu un profesoru, kas ļaudīm derīgs un kas kaitīgs? Ja tiešām dzeršana būtu kaitīga, tad zinātnieki nedzertu. Ja izglītoti ļaudis dzeŗ, tad jādzeŗ arī mums.» Lūk, tādi tikumi valdīja Tartū, kad 46 gadi atpakaļ es tur nometos uz dzīvi!

Par alkohola kaitīgumu veselībai es pirmo reizi uzdzirdu tikai sava mūža 34. gadā. Tas notika 1901. g. Rīgā uz Esplanādes resp. tagadējā Vienības laukuma pilsētas 700 gadu pastāvēšanas jubilejas gadījumā sarīkotā izstādē. Apmeklēdams šo izstādi, es tur ieraudzīju (laikam Zilā krusta vai Ļaužu labklājības biedrības sātības nodaļas) kiosku ar skaļiem pretdzeršanas plakātiem un ar vesela cilvēka un alkoholiķa iekšējo organu mulažām: sirdi, kuņģi, aknām, īkstīm un smadzenēm. Iekšējo organu mulāžas ar savu ērmoto attēlojumu pievilka manu uzmanību. Uzdzirdis kioskā stāstam par dzeršanas ļauno iespaidu uz ķermeni, es pasmējos un pats pie sevis zobgalīgi nodomāju: «Jāiet paskatīties, kādus kumēdiņus tur rāda.» Es apstājos: skatījos un klausījos, neuzticīgi smīnēdams par redzamo un dzirdamo. Salīdzinot dzērāja un nedzērāja svarīgākos iekšējos organus, starpība bija ārkārtīgi uzkrītoša. Kāds cilvēks dedzīgi sniedza paskaidrojumus. Es tikai gardi pasmējos par tiem. Citādi es arī nevarēju izturēties, jo biju iebraucis no ūniversitātes pilsētas un pats savām acīm redzējis slavenus profesorus-mediķus dzeŗam. Tiem lai nu es neticu un ticu šeit kāda nezinātnieka iestāstiem. Šādas pasakas dibinas tikai uz pārspīlējumiem, kuŗiem prātīgs cilvēks nevar ticēt. Tomēr interesanti redzēt, dzirdēt un par to pasmieties.

Nomanīdams manas šaubas un smīnus, lektors ielaidās sarunā ar mani, ņēmās pārliecināt mani par rādāmā un stāstāmā patiesību un iedeva man līdzi dažas skrejlapas. Lektors izjuta, ka ir sastapis spēcīgu oponentu, kuŗš viegli nepadodas svešai ietekmei. Tāpēc viņš pielika visas pūles, lai atspēkotu manus iebildumus. Pēdīgi es sāku saprast, ka viņam ir taisnība. Lai gan koks nekrīt uz pirmo cirtienu, tomēr liels bija tā satricinājums. Bija dots pirmais belziens manam agrākam uzskatam par dzeršanu. Vakarā gulēt iedams, pamatīgi izlasīju un pārdomāju rakstīto skrejlapās. Man kā

zvīņi nokrita no acīm un atvērās it kā jauna man agrāk nezināma pasaule. Es nācu uz jaunām pārdomām. Šoreiz vēl gan es domāju tikai par paša personīgo veselību un tikai par paša labumu no nedzeršanas. Slēdziens bija tas, ka jāievēro stingra mērenība jeb sātība, jo izstādē redzētais, dzirdētais un aprakstītais posts nāk tikai no pārmērīgas, resp. nesātīgas dzeršanas. Un patiesi, es līdz šim biju dzēris mēreni un palicis vesels. Ja turpināšu tāpat tālāk, kā līdz šim, tad droši vien mana sirds, kuņģis, aknas, īkstis un smadzenes nepārvērtīsies par tādām kā izstādītās mulažas. Lektors arī neprasīja pilnīgu atteikšanos no dzeršanas, bet tikai brīdināja no pārmērības, kuŗa tik briesmīgi sabojā iekšējos organus.

Kā minētā lektora, tāpat citu pirmo alkoholisma apkaŗotāju pausmes liela kļūda bija tā, ka viņi piegrieza visu vērību tikai dzeršanas individuālam resp. personīgam postam un atstāja neievērotu sociālo resp. sabiedrisko postu, kuŗš ir daudz reiz lielāks par individuālo postu un un kuŗš var tikt novērsts vienīgi ar visas sabiedrības pilnīgu atturību, bet ne ar sātību. Iepazinies tikai ar dzeršanas individuālo jeb personīgo postu, es tapu par noteiktu satībnieku. Par atturībnieku es tapu tikai pēc tam, kad biju iepazinies ar dzeršanas sociālo jeb sabiedrisko postu. Tāpēc pats no saviem personīgiem piedzīvojumiem es ieteicu visiem atturības paudējiem galveno vērību piegriezt dzeršanas sociālam, bet ne individuālam ļaunumam. Kā vedama šāda veida propoganda, tas ļoti skaidri parādīts manās speciālās atturības grāmatās.

1904. g. rudenī pārnācis uz Rīgu par skolotāju Ķeizarienes Katrīnas II pilsētas skolā, es nokļuvu tādā pašā mācības iestādē un tādu pašu kolleģu sabiedrībā kā Tartū. Darba apkrauts skolā un ar skolas grāmatu rakstīšanu, labošanu un iespiešanu mājās, es nespēju piedalīties sabiedriskā dzīvē un darbā. Ārpus skolas manus Rīgas pazīstamos varēja saskaitīt pie vienas rokas pirkstiem. Skolotājs nebija nekāds liels vīrs, kuŗam sabiedrība piegrieztu vērību. Tomēr es biju pārcēlies uz latvju metropoli, lai strādātu sabiedrisku darbu savas tautas labā. Šinī nolūkā es jau 1905. g. 1. jūlijā izstājos no valsts dienesta. Tad man ne tikai radās laiks, bet arī es pats tapu neatkarīgs cilvēks.

Reiz 1905. gada sākumā es apmeklēju vienu savu vecu draugu un skolas biedru — Termiņa cietuma priekšnieku Pēteri Vanagu. Viņš uzaicināja mani braukt līdzi uz sātības biedrību «Ausekli», kuŗas šā vakara izrīkojumā viņam esot jāierodas kā tās priekšnieka vietniekam. Tur viņš iepazīstināja mani ar savu draugu, zvēr. adv. palīgu Gustavu Ķempeli, tad vēl pajaunu cilvēku. Nezinu, aiz kādām sirdssaitēm, es un Ķempelis no pirmās satikšanās uzreiz tapām draugi. Laikam, radnieciskas dvēseles bija sastapušās. Varbūt, mūs saistīja vēl neizsapņotie sapņi par savas kopējās tautas nākotni, kuŗas labklājību es gribēju dibināt uz izglītības un viņš uz atturības pamatiem. Bieži satikdamies un vienmēr pētīdami abus pamatus, mēs pēdīgi vienojamies, ka mūsu tautas nākotne vienādā mērā dibināma uz izglītības un atturības un ka mums pašiem pareizi jāie-

mūrē šie nesatricināmie labklājības pamati. Pārliecinājies par atturības pamata stiprumu tautas dižai nākotnei, es pieteicos būt par tā mūrnieku. Tā es tapu atturībnieks.

Es neiestājos par biedru «Auseklī» un vairs netiku ne reizi apmeklējis tā izrīkojumus. Ķempelis arī nevīkšķināja mani uz «Ausekli», jo pēdējais nodarbojās vairāk ar politiku nekā ar sātību. Tā biedri bija sašķēlušies divās naidīgās grupās, kuŗas viena otru ķengāja uz nebēdu. Taisni ap to laiku kreisās mītnes darbinieks A. Deglavs izlaida par savām pretiniecēm un pretiniekiem zobgalīgu rakstu «Vistu kolonija». Protams, ka līdz ar kolonijas vistām bija attēloti arī tās gaiļi. Tāpēc visas «Vistu kolonijā» inscenētās personas pagrieza «Auseklim» muguru un pēc pāris gadiem nodibināja «Vidzemes antialkoholisko biedrību» resp. tagadējo Latvijas pretalkohola biedrību.

21. Kā es tapu par smēķētāju un kā par nesmēķētāju.

Tagad reti kāds vīrietis nesmēķē, lai gan smēķēšana ir ļoti kaitīga. Sāk smēķēt arī sievietes un bērni.

Kāpēc smēķēšana ir kaitīga?

Tabakā ir inde **nikotins.** Šis nāveklis ir tik stiprs, ka tā viena pati pilīte nonāvē suni. Kad zēns pirmo reiz smēķē, viņam paliek nelabi un sāp galva. Tas nāk no tabakas indes — nikotina. Bet smēķētājs pamazām tā pierod pie šā nāvekļa, ka vairs nevar iztikt bez smēķēšanas. Tomēr tabakas nāveklis — nikotins nemanāmi un lēni saindē cilvēku.

Kad cilvēks smēķē, inde līdz ar siekalām nokļūst kuņģī. Šeit nikotins novājina kuņģi tādā mērā, ka tas sāk vājāk strādāt. Pa zarnu sieniņām nikotins iesūcas asinīs un līdz ar asinīm nonāk sirdī. Tāpēc smēķētājs jūt kreisājos sānos sāpes un viņam rodas aizdusa.

Ar nikotinu saindētās asinis nokļūst arī smadzenēs. Tad tās vairs pareizi nedarbojas: cilvēkam griežas galva un mazinas spēki. Dažiem smēķētājiem maitājas redze un dzirde.

Dzīvoklī vai darba vietā smēķētājam pastāvīgi jāelpo paša sabojāts, ar dūmiem un nikotinu piesātināts gaiss. Taču tīra gaisa elpošana ir viena no galvenām veselības prasībām.

Smēķēšana sevišķi kaitīga bērniem. No smēķēšanas bērni top gurdeni, maz ēd, slikti guļ un jūt galvas sāpes un galvas griešanos. Arī mācīšanās iet gausāki, jo no smēķēšanas viņi top muļķīgi.

Smēķētāji kaitē citiem ar to, ka viņi maitā gaisu kopējās telpās. Ja nesmēķētājam gadās pavadīt pat īsu laiku piesmēķētā istabā, tad viņam vēl otrā dienā drēbes smird pēc tabākas. Un kam gan patīk ost šādu smaku? Nevienam kārtīgam cilvēkam nedara prieku redzēt piespļaudītas un ar papirosu, cigaru un sērkociņu galiem un papirosu kastēm piemētātas grīdas, kāpnes, ietnes, ceļus un dārzus. Vislielāko ļaunumu sabiedrībai smēķētāji dara ar savu slikto piemēru, iemācīdami smēķēt savus un citu bērnus. Valsts saimniecībai viņi kaitē, aizplūdinādami par sevis indēšanu ar nikotinu valūtu uz ārzemēm.

Cilvēkam, tāpat kā pērtiķim, ir iedzimta tieksme pakaļdarīt. Viņš atkārto dažas darbības tikai tamdēļ, ka citi dara tās, nemaz nedomājot par to, vai tāda pakaļdarīšana nenāk kam par ļaunu. Sevišķi bērni dara pakaļ pieaugušiem. Tā viņi iemācās dzert un tāpat arī smēķēt, lai gan pirmais alkohola malks un pirmais nikotina dūms ir ļoti rūkts, negaršīgs, pretīgs, pat riebīgs. Bieži atkārtojoties pakaļdarīšanām, tās top par paražām, no kurām grūti ir atradināties. Ja pašā sākumā cilvēks neatkratās no iegūstamām paražām, tad pēcāk viņš pārvēršas par to vērgu.

Kā dzerot alkohols, tā smēķējot nikotins nokļūst asinīs un rada prasību pēc šīm indēm. Ķermenī radusies prasība pēc alkohola vai nikotina, vai pēc abiem diviem, vēl vairāk apgrūtina atradināšanos no vienas vai otras indes lietošanas. Atzīts, ka smēķētājiem ir grūtāki atradināties no smēķēšanas nekā dzērājiem no dzeršanas. Drošākais līdzeklis pasargāt tautu no abu paražu ļaunajām sekām — ir gādāt, ka jaunatne apzinīgi neiegūtu tās. Tāpēc bērni brīdināmi no smēķēšanas tāpat kā no dzeršanas.

Iepriekšējā nodaļā es rakstīju, ka dzert mani iemācīja apkārtējie ļaudis, gribēdami pacienāt mani ar šķidro maizi un ar to darīt man labu. Smēķēt mani bērnībā neviens nemācīja. Bet es redzēju, ka lielie smēķē. Es gribēju būt liels cilvēks. Lai būtu tāds, es paņēmu tēva pīpi un novilku dažus dūmus, gaidīdams patīkamu sajūtu. Bet, ak tu Dieviņ, cik tā bija nepatīkama! Dūša apšķebinājās, galva griezās un es izvēmu visas brokastis. Tēvs izskaidroja, ka pīpe garžošot tikai tad, kad es izaugšot tikpat liels kā viņš. Maziem pīpe esot rūkta, bet lieliem salda. Ar to pietika. Es vairs nemēģināju smēķēt. Nobeidzu tautskolu, semināru un institūtu nesmēķējis. Nikotins nevilka mani.

Ar pilniem 25 gadiem es iestājos kā nesmēķētājs par skolotāju Tartū. Visi kollegas smēķēja. Es viens pats biju nesmēķētājs. Viņi mācās virsū, lai smēķējot. Ilgi turējos pretim. Kādreiz viesībās pie alus glāzes pieņēmu no mājastēva pirmo papirosu. Atcerēdamies gadījumu ar tēva pīpi, es lēnītiņām un uzmanīgi izsmēķēju piedāvāto papirosu. Šoreiz nekāda nelaime nenotika. Kollēgas redzēja, ka es smēķēju un apsveica mani ar pirmo dūmu. Nākošās dienās viņi nekavējās pacienāt mani ar otro, trešo un tāļākiem dūmiem. Tā pamazām es iemācījos smēķēt. Nevarēju pastāvīgi ļauties pacienāt mani citiem. Vajadzēja pacienāt arī viņus no savas puses. Iegādājos tabaku, iemācījos pildīt papirosus un tapu īsts smēķētājs.

Kad biju smēķējis pāris gadus vai ilgāki, tad sāku sajust rīklē iekaisumu, kamdēļ sevišķi naktīs kāsēju. Es nomanīju, ka no smēķēšanas arī redze tapa vājāka. Sāku domāt par smēķēšanas atmešanu. Bet tā nebija viegla lieta: gribējās smēķēt. Turklāt, darbabiedri no jauna pavedinātu mani, ja ne citur, tad pie alus glāzes. Taisni visvairāk gribējās smēķēt, kad dzēru alu. Nolēmu smēķēt pēc iespējas mazāk, ne vairāk par 5—10 papirosiem dienā un tā pamazām atradināties no smēķēšanas. Citādi sakot, es gribēju tapt par mērenu smēķētāju, lai ar mērenību taptu par nesmēķētāju. Bet

kas to deva! Smēķēju arvienu tāpat un vēl vairāk. Sakarā ar to kāss naktīs pieņēmās. Sāku smēķēt arī pa naktīm, jo pēc smēķēšanas kāss aprimās. Kāsa mocīts, es bieži naktīs nolēmu no nākošās dienas vairs nesmēķēt. Tomēr rītā atkal turpināju smēķēšanu. Tā vilkās dažus mēnešus.

Kādu nakti kāss ļoti stipri mocīja mani. Es atkal apņēmos no nākošās dienas vairs nesmēķēt. Šoreiz es pārmetu pats sev, ka vienmēr naktī nolēmu nesmēķēt, bet dienu atkal smēķēju. Vajadzēja atrast līdzekli, ka rītā es vairs neķertos pēc papirosiem. Protams, to varēja panākt tikai tad, ja rītā nebūtu mājā papirosu un tabakas. Pārdomāju domu domas, nokritizēju pats sevi un pēdīgi nācu pie noteikta slēdziena. Kā zibenis izšāvos no gultas, iekūru krāsni un iemetu ugunī papirosus, tabaku, ģilzes un papirosu pildāmo mašīnu. Drīz vien viss tas izkūpēja pa skursteni. Tas liecināja, ka dūmi vairs nekūpēs no manas mutes. Rubikons bija pāriets un atkāpšanās vairs nebija. Kā parasti, rītā ļoti alku pēc nikotīna. Bet man bija kauns pašam no sevis, iedomājoties vien jau, ka es pēc naktī notikuķā vēl varētu pirkt papirosus, lai pazeminātu savu pašcieņu. Lēmums bija galīgs un negrozāms. Tādam tam vajadzēja palikt uz visiem laikiem. Un patiesi, tāds tas ir palicis. Ar katru dienu dziņa pēc smēķēšanas mazinājās un pēc 1—2 mēnešiem pavisam pazuda. Reizē ar to pazuda arī rīklē iekaisums un mitējās kāss. Tā es tapu par nesmēķētāju, atguvu agrāko skaidro un spēcīgo balsi, pasargāju redzi no pasliktināšanās un uzlaboju nervus.

Sacītais rāda, ka smēķēt es iemācījos vēlu un atgriezos no šā netikuma agrāk nekā no dzeršanas. No Tartu uz Rīgu es pārbraucu jau kā nesmēķētājs. No saviem personīgiem piedzīvojumiem es apgalvoju, ka mērenība nav ceļš uz atturību ne no smēķēšanas, ne no dzeršanas. No smēķēšanas mani izārstēja pašcieņa, jo pēc tabakas iemešanas krāsnī es uzskatīju savam «es» dotā solījuma laušanu par sevis pazemināšanu. Vispār, pašcieņa un pašlepnums ir pārbaudīti līdzekļi atturībai no netikumiem.

Mums vēl jānoskaidro vārdu «atturība» un «atturībnieks» jēdzieni. Par atturību es atzīstu atturēšanos no it visu narkozu lietošanas. Tomēr nosaukumu «atturība» visbiežāki attiecina tikai uz alkohola un nikotīna nelietošanu, jo morfiju, ēteri un kokainu brīv izsniegt tikai aptiekā uz ārsta parakstu, bet teinu un kofeinu lieto pavisam atšķaidītā veidā. Runājot par pēdējām divām indēm, jāsaka, ka ļoti plašos apmēros no ārzemēm ievedamo tēju un kafeju var atvietot ar mūsu pašu zemē ražoto garšīgo un nekaitīgo āboļu un ziedu tēju un miežu, kviešu un rudzu kafeju. Ja negribam aizplūdināt uz ārzemēm savu zeltu par vīniem un tabaku, tad tas nav jāaizplūdina arī par dienvidzemēs audzēto tēju un kafeju. Tāpēc pretnarkotiķi cīnās galvenā kārtā pret alkohola un nikotīna baudu un sauc par atturībniekiem tos, kuŗi nedzeŗ un nesmēķē. Tā tad atturības un atturībnieku nepieciešamās pazīmes ir nedzeršana un nesmēķēšana. Kas dzeŗ vai smēķē, tas nav atturībnieks. Skaidra

lieta, ka ne dzērāji, ne smēķētāji nevar būt par atturības biedrības biedriem, un vēl vairāk ne — par tās valdes locekļiem.

Kā dzērājs tā smēķētājs ir narkotiķis, jo kā viens tā otrs lieto narkozu. Pēc baudāmās indes nosaukuma dzērājus sauc par alkoholiķiem un smēķētājus par nikotinistiem. Parasti alkoholiķi ir arī nikotinisti, un otrādi. Saskaņā ar sacīto, atturības darbinieku uzdevums ir atgriezt narkotiķus ne tikai no dzeršanas, bet arī no smēķēšanas.

Alkohola kapitāls un nikotina kapitāls ļoti labi saprotas savā starpā, jo dzeršana veicina smēķēšanu un smēķēšana veicina dzeršanu.

Lai nejuktu jēdzieni, vispareizāki būtu, ja atturības biedrības sauktos par pretnarkotiskām biedrībām, kuŗu uzdevums būtu apkaŗot katru skurbumu un reibumu, lai tas nāktu no kādas indes jeb narkoza nākdams. Nav ne mazākā pamata cīnīties tikai pret kādas vienas indes radāmo skurbumu un mierīgi noskatīties, ka ļaudis gūst tādu pašu skurbumu no citu inžu lietošanas. Vispār, atturības biedrības ir pretdullināšanās organizācijas.

22. Kā es tapu par atturības apustuli.

I Viskrievijas pretalkohola kongress bija vislabāki, vislielišķāki un vislietišķāki noorganizēts no visiem pretalkohola kongresiem, kuŗus es esmu apmeklējis. Patiesībā tas bija nevien Viskrievijas, bet arī vispasaules kongress, jo tajā ar referātiem un rakstiem piedalījās zinātnieki no visām pasaules malām. Kongress notika pa Ziemassvētku brīvlaiku no 28. 12. 09. — 6. 1. 10. Pēterpils ūniversitātes plašajās telpās, kuŗas spēja uzņemt delegātus no visām Krievijas atturības organizācijām un viesus no citām zemēm. Turpat finanču ministrija bija sarīkojusi ļoti bagātu izstādi ar sīkiem dātiem par visiem jautājumiem attiecībā uz alkoholu un alkoholismu. Izstāde noderēja ne tikai kā kongresa papildinājums, bet arī kā tā uzskatamības līdzeklis. Kā kongress ar saviem kodolīgiem referātiem, tā izstāde ar savu skaidro apraugamību spēja pārliecināt ikvienu domājošu cilvēku par alkoholisma postu sev, tautai un valstij. Tāļu pazīstamie zinātnieki un sabiedriskie darbinieki ar sajūsminātām runām aizrāva un izstāde ar attēlotiem eksponātiem iedvesmoja klausītājus. Neviens nevarēja palikt vienaldzīgs dzirdamam kongresā un redzamam izstādē. Visi bija gatavi doties cīņā pret tautas apdzirdināšanu un apdzirdināšanos. 5. 1. 10. es nolasīju saslimušā A. Frīdenberga referātu «XII starptautiskais pretalkohola kongress Londonā.»

Ja līdz kongresam es biju tikai atturībnieks, t. i. tikai pats aturējos no saindēšanas un saindēšanās ar alkoholu, tad kongress un izstāde apgaroja mani tādā mērā, ka es tapu par atturības profētu, t. i. es apņēmos bez kāda personīga labuma vai slavas meklēšanas ziedot savas spējas citu brīdināšanai no saindēšanas un saindēšanās ar alkoholu.

Sajūsmināts ar kongresā pausto pilnīgas atturības augsto ideju, es vairs nebiju ne auksts un ne remdens, bet karsts: droši kāpu katedrī, ļoti dzīvi piedalījos debātēs pie referātiem un ar savu spēcīgo balsi tricināju ne tikai ūniversitātes aulu, bet arī klausītāju sirdis. Lielās patiesības dzirkstele iedegās manī un tai vajadzēja liesmot arī citos. Ar savas uzstāšanās aizgrābtību es ieguvu krievu atturības darbinieku izcilu ievērību. Izmantojot viņu labo vārdu, man izdevās dabūt atļauju pārvest finanču ministrijas pretalkohola izstādes visai vērtīgos zinātniskos eksponātus uz Rīgu, lai sarīkotu tur tādu pašu izstādi kā Pēterpilī. Izstādes priekšmetu pārvešanu uz Rīgu un no Rīgas uz Pēterpili finanču ministrija izdarīja pati ar saviem līdzekļiem.

Runājot par Pēterpils pretalkohola kongresu, piemetinu, ka tajā es vērsu uz sevi ne tikai atturībnieku, bet arī skolotāju uzmanību: uzdzirduši manu vārdu, viņi apjautājās, vai es neesot tas pazīstamais paidagōgs, pēc kuŗa sastādītām skolas grāmatām viņi mācot savās skolās. Daži no viņiem teica, ka esot iedomājušies mani kā vecu vīru ar sirmu bārdu un saliektu muguru, jo jaunam cilvēkam nevarot būt tik daudz praktisku piedzīvojumu un nosvērtu padomu, kādi atrodami manās mācības grāmatās. Viņi pateicās man, kā pirmam un vienīgam autoram, kuŗš savās sastādītās skolas grāmatās ievietojis pretdzeršanas un pretsmēķēšanas rakstus.

Atzīmēju, ka Pēterpils kongresā piedalījās arī «Ausekļa» un «Ziemeļblāzmas» pārstāvji ar A. Dombrovska tēvu priekšgalā. No viņiem 30. 12. 09. H. Asars nolasīja referātu «Latvju pretalkoholiskās kustības vēsturisks apcerējums» un A. Priedkalns «Dzeršana pie latvjiem pagātnē un tagadnē». Naids starp «Ausekļa» delegātiem un Ķempeli bija tik liels, ka Ķempelis nesveicinājās ar viņiem un atturēja mani no iepazīšanās ar viņiem. «Ziemeļblāzmas» pārstāvji pieslējās «Ausekļa» delegātiem un ne mums. Tādējādi Pēterpils pretalkohola kongresā triju lielāko latvju pretalkohola organizāciju izcilākie atturības darbinieki turējās divās naidīgās mītnēs, it kā šeit viņiem būtu strādājams ne kopīgs, bet pretstatīgs darbs. Tolaik vēl es pazinu no viņiem tikai Ķempeli, Dombrovsku un M. Rinkas jkdzi un biju gluži svešs ar šo biedrību savstarpējām attiecībām.

Kongresam un sakarā ar to sarīkotai pretalkohola izstādei, vēlāk pārceltai uz Rīgu, bija ārkārtīgi liela ietekme kā uz manu personīgu, tā uz visu Vidzemes antialkoholiskās biedrības darbību: sātības ciešana nogāja no skatuves un tās vietā stājās atturības prasīšana. Es atzinu tikai atturību un stingri uzstājos pret sātību jeb mērenību kā ceļu uz žūpību. Vidzemes antialkoholiskā biedrība no sātības biedrības pārvērtās par atturības biedrību. Ja pirms kongresa pie iestāšanās biedrībā prasīja no biedru kandidātiem tikai biedru naudas samaksu, tad pēc kongresa sāka prasīt no viņiem pa priekšu atturību un tikai pēc tam biedru naudas samaksu. Tāda maiņa biedrības taktikā neveicināja biedru skaita strauju pieaugšanu, bet par to pacēla mazā biedru skaita kvalitāti. Ja ir pareiza

paruna, ka «degotes kaŗote sabojā mucu medus», tad arī katrs nelietīgs biedrs var samaitāt biedrības labo vārdu. No šā laika mēs atzīstam tikai pilnīgu atturību no visiem alkoholiskiem dzērieniem un nepielaižam nekādu viduscelu starp nedzeršanu un dzeršanu. Saskaņā ar to, mēs no ikviena cilvēka prasām noteiktu atbildi par to, vai viņš ir «pret» alkoholu, vai «par» alkoholu, un sadalām visus ļaudis tikai divi daļās: nedzērājos jeb pretalkoholiķos un dzērājos jeb alkoholiķos. Par nedzērājiem jeb pretalkoholiķiem mēs skaitām tos ļaudis, kuŗi pavisam mutē neņem alholiskus dzērienus, bet par dzērājiem jeb alkoholiķiem visus tos, kuŗi bauda alkoholiskus dzērienus mazākā vai lielākā mērā. Tā tad pretalkoholiķi ir tie, kas nedzeŗ, un alkoholiķi ir tie, kas dzeŗ.

23. Manas 4 tapšanas.

No iepriekšējām nodaļām noskārstam, ka attiecībā uz alkoholu manā dzīvē notikušas 4 tapšanas: 1) par dzērāju, 2) par sātībnieku, 3) par atturībnieku un 4) par atturības apustuli. Tā es sadalu savas tapšanas resp. metamorfozas vispār pieņemtā jēdzienā. Turpretim, pēc mana personīga ieskata, var būt tikai nedzērāji un dzērāji. Nedzērāji ir tie, kas neņem mutē ne pili reibinātāju dzērienu, un dzērāji ir tie, kas dzeŗ reibinātājus dzērienus, vienalga, daudz vai maz. Es ietilpinu jēdzienā «dzērāji» arī sātībniekus un žūpas, jo kā vieni tā otri dzeŗ dullinātājas žulgas. Saskaņā ar savu jēdzienu, es tapu par dzērāju no tā momenta, kad pirmā sēļķena glāze pieskārās pie manām lūpām, un atkal par atturībnieku no tā brīža, kad es principiāli pats sev apņēmos nekādos apstākļos nelietot nevienu skurbinātāju dziru, lai tā sauktos kā saukdamās, un nepiedāvāt to dzert citiem.

Par dzērāju es tapu jau no agras bērnības, jo godos ar sēļķenu pacienāja mani jau kā mazu zēnu. Es neapvainoju ne savus vecākus, ne citus ļaudis, kuŗi dzirdināja mani ar sēļķeniem, jo viņi aiz sabiedrības greizā ieskata gribēja pacienāt mani ar «šķidro maizi» un darīt man labu. Turpretim, ja tagad vecāki ļaudis dod bērniem dzert sēļķenus vai citus līdzīgus «smalkos dzērienus», tad tie ir vainojami, jo šolaik visi zina, ka reibinātāji dzērieni ir indes.

Parasti sātībnieki top par žūpām, bet žūpas tikai ļoti reti top par sātībniekiem. Man izdevās tapt no dzērāja par atturībnieku tikai tamdēļ, ka es vēl nebiju tapis par žūpu. Par tādu es netapu vienīgi aiz tam, ka man bija aizņemta katra minūte un ka es strādāju darbu, kuŗš prasīja skaidru prātu. Tāpēc es vedu vientuļu dzīvi un izvairījos no dzērāju sabiedrības, kuŗa uzspieda plēgurošanu un bija saistīta ar laika kavēšanu. Es paliku ilgu laiku tikai «atgadījuma dzērājs». Ja lielais laika trūkums, neatlaidīgais garīgais darbs un spraustais cēlais paidgōģiskās literātūras autora mērķis nebūtu aizkavējuši, tad droši vien es būtu gājis parasto ceļu un no atgadījuma dzērāja tapis par žūpu, kuŗam vairs nebūtu atgriešanās uz sātību vai atturību. Kad pārliecinājos, ka arī sātīga jeb mērena dzer-

šana ir kaitīga pašam un sabiedrībai, es, kā vēl ar alkoholu pietiekoši nesaindējies, spēju tapt par atturībnieku. Par spilgtu atturības darbinieku ar stingri noteiktu mērķi, es tapu tikai pēc I Viskrievijas pretalkohola kongresa, kad skaidri saredzēju, kādas briesmas draud no dzeršanas ne tikai atsevišķiem individiem, bet arī visai tautai, valstij un cilvēcei.

24. Mana pirmā atturības darbība.

1908. g. vienā dienā ar Latviešu izglītības biedrību nodibinājās un reģistrējās (29. 2. 08.) Vidzemes antialkoholiskā biedrība, kuŗas turpinājums ir tagadējā Latvijas pretalkohola biedrība. Ar G. Ķempeli kopā un reizē dibinādami abas kultūrālās bezpeļņas biedrības, mēs norunājām, ka man kā paidagōgam-skolotājam jāvada galvenā kārtā izglītības un viņam kā juristam-advokātam atturības kustība. Pēc mūsu plāna, abām biedrībām vajadzēja strādāt roku rokā, jo tām bija sprausts vienāds gala mērķis — latvju tautas labums. Izglītībai vajadzēja glābt tautu no pārkrievināšanas un atturībai no indēšanas ar apdullinātājām vielām. Tāpēc reizē ar darbību izglītības laukā es lauzu celmus un sēju auglīgu sēklu atturības līdumā.

Tā ka līdz 1908. g. es biju Vidzemes skolotāju biedrības priekšnieks un paredzēju sev ļoti daudz darba Latviešu izglītības biedrībā, tad es tūdaļ pēc Vidzemes antialkoholiskās biedrības nodibināšanās nepieņēmu amatu valdē , bet gan atļāvu ievēlēt sevi padomē, kuŗa tikai 1—2 reiz gadā sanāca uz sēdi. Bez tam, nepaļaudamies vienīgi uz latvju atturībnieku spēkiem, Ķempelis bija licis parakstīt reģistrēšanai iesniegtos statūtus arī krievu un vācu pārstāvjiem: Zeļenkovam, Belovam un Šmidtam. Ar to jaundibinātai biedrībai bija piedota ne nacionāla, bet internacionāla nokrāsa, kuŗa man pavisam nepatika. Sakarā ar to valdē nāca vienlīdzīgi pa 3 locekļiem no katras tautības. Sadalot amatus savā starpā, valdes locekļi ievēlēja par biedrības priekšnieku Dr. J. Goldmani (latvieti), par viņa vietniekiem priv. adv. Belovu (krievu) un māc. Praetoriusu (vācieti), par sekretāru G. Ķempeli (latv.) u. t. t. Kā tautību maisījums, tāds pirmās valdes sastāvs bija Babiles tornis, kuŗš varēja mierīgi stāvēt uz vietas, bet nebija spējīgs iet darbā. To noprotot un negribot kaitēt lietai, krievi un vāci pēc viena gada izstājās no valdes. Tādējādi tikai no 1909. g. Vidzemes antialkoholiskā biedrība tapa par latvisku organizāciju un sāka kārtīgi darboties.

Valdes darbība bija tik nesekmīga, ka biedrībai 1908. gada beigās bija tikai 20 biedru, no kuŗiem ne visi bija atturībnieki. Tāpat sekojošos gados biedru skaits pieauga visai gausi: 1909. g. uz 43, 1910. g. uz 90 un 1911. g. uz 100. Šādas bezsekmības dēļ biedrība ievēlēja katru gadu citu priekšnieku: 1908. g. Dr. J. Goldmani, 1909. g. zvēr. adv. pal. G. Ķempeli, vēlāk stud. iur. A. Frīdenbergu un no 1910.—1913. g. mani.

Kā redzams no biedrības dibinātāju un no tās pārvaldes organu un biedru sastāva, tad pirmos gadus Vidzemes antialkoholiskā biedrība, tāpat kā «Auseklis», stāvēja uz sātības pamatiem. Piem., reģistrēšanai iesniegto statūtu pats pirmais parakstītājs un «Ausekļa» darbinieks Dr. A. Butulis nebija un nav atturībnieks. Tāpat daži bijušie pārvaldes locekļi, lektori, biroja darbinieki, atturības brošuru un artiķeļu sarakstītāji, konferenču un kongresu referenti un atturības kursu vadītāji līdz šim vēl nav tapuši atturībnieki.

No sātības principiem uz atturības principiem biedrība pārgāja tikai pēc 1910. g. janvāŗa sākumā Pēterpilī noturētā I Viskrievijas pretalkohola kongresa, kuŗā kā tās delegāti piedalījos es un G. Ķempelis, un it sevišķi pēc kongresa grandiozās pretalkohola izstādes atkārtošanas Rīgas pilsētas meiteņu skolā 1910. g. no 15.—28. jūnijam.

No iepriekšējām nodaļām redzams, ar kādu aizrautību un straujību es 1908. g. strādāju savā dibinātā un vadītā Latviešu izglītības biedrībā un tās Biržu nodaļā. Tāpēc tad man neatlika laika darboties Vidzemes antialkoholiskā biedrībā. Ja Latviešu izglītības biedrība un tās Biržu nodaļa ar sajūsmu izdeva plašu pārskatu par savu 1908. g. darbību, tad Vidzemes antialkoholiskā biedrība darbības trūkuma dēļ tādu neizdeva. Par savu 1908. g. rosību tā zin pateikt savā 1928. g. izdotā «20 gadu īsā pārskatā» tikai sekošo: «Savas organizēšanās sapulces biedrība notur Olgas Sērmūkš ģimnazijā. Gada beigās biedrībai ir 20 biedru.» Saskaitot valdes, padomes un revīzijas komisijas locekļus un to vietniekus, biedru skaits izrādās mazāks par amata personu skaitu.

Kad Latviešu izglītības biedrības faktisko vadību sagrāba aizkulīšu kliķe, tad 1909. g. otrā pusē es izbeidzu tur darboties. Tamdēļ tad varēju daļu savas enerģijas ziedot Vidzemes antialkoholiskās biedrības mērķiem. Starp citu 1909. g. rudenī mēs noīrējām Vērmanes dārza minerālūdens iestādes zāli un tur kārtīgi 1—2 reiz nedēļā noturējām pavisam 13 atturības priekšlasījumus, 3 tējas vakarus un 1 koncertu. Par šiem mūsu priekšnesumiem man ir uzglabājušies daži izgriezumi no avīzēm, kuŗi sniedz par 1909. g. rudens atturības kustību sek. ziņojumus:

Vidzemes antialkoholiskās biedrības trešdienas priekšlasījumu vakarā runāja J. Dāvis par atturības kustību Anglijā un Somijā starp skolotājiem un skolniekiem. Pārrunājis dzeršanas ļaunumus, runātājs pārgāja uz viņas apkaŗošanu, pie tam palīgā ņemot arī skolas. Ziemeļ-Amerikas Savienotās Valstīs alkoholisma apkaŗošanas mācība ievesta visās skolās kā obligātorisks mācības priekšmets, un še 4½ gados alkohola lietošana mazinājusēs par ⅔ daļām. Anglijā atturības mācība ir obligātoriska tikai tur, kur vietējās skolu komisijas atzīst to par vajadzīgu. Bet arī bez obligātoriskas atturības mācības katram skolotājam iespēja un izdevība mācīt atturību katrā mācības priekšmetā, kā: dabas stāstos, vēsturē, reliģijā, aritmētikā un sevišķi higiēnā u. t. t. Anglijas atturības biedrība izdod katru gadu ap 2000 mārc. st. (20,000 rbļ.) par ziniskiem rakstiem un mācības līdzekļiem skolām alkoholisma jautājumā. Biedrība izsūta sevišķus lektorus pa skolām. 1903. g. šādi lektori noturējuši 3768 skolās 4151 priekšlasījumu, kuŗos piedalījušies 409,917 skolnieki un 13,161 skolotājs. No minētiem skolniekiem 60 proc. iesniedza rakstiskus atstāstījumus un viņiem izsniegtas godalgas dažādā veidā. Ļoti liela nozīme piešķirta «Bērnu atturības biedrī-

bām», kuŗu darbība piemērota bērnu dabai. Par biedriem uzņem puikas un meitenes no 7. mūža gada un viņiem kā biedriem pilnīgi jāatturas no alkohola lietošanas. Pēc mēneša katram izsniedz ļoti skaisti izstrādātu biedra karti. Parasts katram maksāt 2 kap. nedēļā, par ko saņem atturības avīzi un bauda brīvu ieeju biedrības izrīkojumos. Lielbritanijā un Īrija 344 bērnu atturības biedrības. Dažāda vecuma jauniešu atturības biedrību ir 28,000 ar 3½ miljona biedriem, kuŗi visi ir pilnīgi atturībnieki. Šajās biedrībās strādā vairāk par 70,000 pieauguši, arī pilnīgi atturībnieki, pilnīgi bez atlīdzības tikai lietas labā. Biedrības iesāka stipru propagandu pret dzērienu pārdotavu un viesnīcu iespaidu uz bērniem un jauniešiem un panāca, ka parlaments pieņēma viņu likumu projektu, pēc kuŗa aizliegts izdot nepilngadīgiem alkoholiskus dzērienus pat citu lietošanai.

Tad runātājs pārgāja uz mūsu kaimiņiem somiem, kā tie cīnījušies un cīnās pret alkoholismu. Viņi iesniedza 1905. gadā seimam peticiju ar 140,000 parakstiem, lai aizliedz visā Somijā reibinošu dzērenu ražošanu un tirgošanos. Šo likumu projektu seims pieņēma 1907. gadā, lai gan tas aiz dažādiem iemesliem vēl nav ievests dzīvē. 1886. gadā nodibināja studentu atturības biedrību, kuŗa darbojās pirmos 15 gados starp tādiem, kas baudījuši augstskolā izglītību. 1903. g. šai biedrībai bija 29 skolu atturības biedrības kā viņas nodaļas ar 3388 biedriem, bet 1906. g. jau 68 ar 8000 biedriem, to starpā 99 profesori un augstskolu skolotāji. Šajā gadā šīs nodaļas pārvērta par patstāvīgām biedrībām, kuŗās uzņem arī skolniekus un citas noteikta vecuma personas pēc nolikta eksamena atturības pamatu zināšanās. Par tautas skolotājiem pieņem tikai atturībniekus, par ko katram jāuzrāda liecība.

Lektors nobeidza savu priekšnesumu ar īsu salīdzinājumu starp Somijas un mūsu studentu korporācijām un turienes un šejienes skolotājiem, skolniekiem, bērniem un t. t. Diezgan lielā skaitā ieraduses publika uzņēma priekšlasījumu ar piekrišanu. «Dzimt. Vēstn.» 1909. g. Nr. 227.

Vidzemes Antialkoholiskā biedrība sarīko svētdien, 7. martā 1909. g. Latviešu Interimteātrī Atturības veicināšanas vakaru. Lasīs: 1) zvērināts advokāts G. Kempels «Atturības kustības vēsture»; 2) skolotājs J. Cīcis «Dzīves ainas»; 3) skolotājs J. Dāvis «Žūpība un viņas apkaŗošana». Paskaidros ar miglas bildēm. Ieeja brīva. Sākums plkst. 3 pēc pusdienas. «Avīžu ziņa.»

Vidzemes Antialkoholiskā biedrība sarīko trešdien, 30. septembrī 1909. g. savu kārtēju priekšlasījumu vakaru. Vispirms skolotājs J. Dāvis iepazīstinās klausītājus ar atturības kustību Anglijas un Somijas skolās, kā arī ar to, kādi panākumi ir antialkoholiskai kustībai tajās valstīs, kuŗās atturības mācībai ir piegriezta skolās vajadzīgā vērība. Pēc tam Latviešu Izglītības biedrības skolotāja Otilija Lejniek nolasīs referātu par ceļojumiem uz ziemeļa polu. Priekšlasījums tiks paskaidrots ar miglu bildēm, kuŗas izgatavotas pēc jaunākiem ceļojumiem uz ziemeļu apgabaliem. Sākums pulksten 8 vakarā. Ieejas maksa nolikta, kā parasti, zema. Ieeja Vērmaņa dārza Minerālūdeņa iestādē ir no Pauluči ielas. «Latvija» 1909. g. Nr. 224.

Vidzemes antialkoholiskās biedrības priekšlasījumu vakarā sestdien, 10. oktōbrī, 1909. g. zv. adv. Ķempels turpināja savu priekšlasījumu virkni par «Noziegums un sods». Šoreiz runāja par sodiem vispārīgi. Trešdienas vakarā zv. adv. Ķempels turpinās savu priekšlasījumu par sodu iedalījumiem jeb veidiem. Skolotājs Cīcs runāja par noziegumu vairošanos caur alkoholu. Galvenā kārtā pierādīja, ka visļaunākā ir paraduma dzeršana. Beigās skolotājs Dāvis atstāstīja, ar miglas bilžu palīdzību, savu ceļojumu pa Krimu, kas bija visai pievilcīgs. Publikas bija pietiekoši.

Vidzemes antialkoholiskās biedrības vakarējā priekšlasījumu vakarā zvēr. adv. Ķempels turpināja savu lekciju virkni «Noziegums un sods». Šoreiz runāja par vainīguma veidiem noziegumos un deva paskaidrojumus ar piemērotiem iz praktiskās dzīves. Dr. Barons sīki un plaši runāja par zobu kopšanu. Viņa izskaidrojumi bija katram viegli saprotami un tos illūstrēja ar miglas bilžu palīdzību. Beigās Dr. Barons izrādīja ģipsā izlietas nenormālības zobu sistēmā un paskaidroja, kā viņas jaunākā laikā ārstē. Beigās skolotājs J. Dāvis runāja par savu ceļojumu pa Šveici, arī paskaidrodams savu priekšlasījumu ar miglas bilžu

palīdzību. Ļoti žēl, ka pārāk vēlā laika dēļ viņam nebija iespējams pilnīgā veidā nolasīt referātu.

Vidzemes antialkoholiskā biedrība sarīko sestdien, 19. decembrī 1909. g. Atturības apgaismošanas vakaru ar brīvu ieeju. Lasīs zv. adv. G. Ķempels. «Par reibinošu dzērienu iespaidu uz tikumību», skol. J. Dāvis — «Žūpība un viņas apkaŗošana», skol. J. Cīcis «Reibinošu dzērienu iespaids uz cilvēka organismu». Sākums plkst. 8 vakarā.

Vidzemes antialkoholiskā biedrība sarīkos Vērmaņa dārza minerālūdeņu zālē rīt atturības idejas propagandas vakaru. (Ieeja no Pauluļi ielas). Lasīs: skolotājs J. Cīcis par «Reibinošu dzērienu iespaidu uz cilvēka miesu»; zvērināts advokāts G. Ķempels par «Alkohola iespaidu uz noziegumiem un tikumību» un skolotājs J. Dāvis par «Žūpību un viņas apkaŗošanu». Visi priekšlasījumi tiks paskaidroti ar daudz bilžu un tabeļu palīdzību. Sākums būs pulksten 8 vakarā. Ieeja — brīva.

Vidzemes antialkoholiskās biedrības atturības apgaismošanas vakars bija vakar pavāji apmeklēts. Vispirms J. Dāvis nolasīja referātu «Briesmīgais elks» pēc Ļ. Tolstoja ar sevišķiem paskaidrojumiem iz mūsu pašu dzīves. Tāpat pamācoši bija zv. adv. Ķempeļa «Par līdzekļiem pret žūpību» un skol. Cīca «Cīņa pret žūpību starp jauno paaudzi», ar kuŗiem izpelnījās publikas piekrišanu. Sarunas veidā Ķempeļa priekšlasījums pierādīja, ka publika par alkoholu un tā ļaunumiem ir diezgan pareizos ieskatos un arī stipri cīnas pret alkoholu.

Vidzemes antialkoholiskās biedrības priekšlasījumu vakars Vērmaņa dārza minerālūdeņu iestādes lielajā zālē bija apmeklēts vakar tik lielā skaitā, ka zāle bija pilnīgi pārpildīta. Vakaru atklāja skolotājs J. Dāvis, izteikdams biedrības vārdā publikai par dzīvu piedalīšanos atzinību un apsolīdams gādāt par lielāku publikas ērtību zālē turpmākos vakaros. Pirmais priekšnesums bija no Dr. M. A. Sniķera par «Reibinošu dzērienu iespaidu uz veneriskām slimībām». Ziniskais un saprotami apstrādātais priekšnesums ilga veselu stundu, bet publika sekoja tam ar lielāko interesi. Interesantā kārtā runātājs atstāstīja venerisko slimību cēloņus, attīstīšanos un iespaidus uz cilvēku miesīgo un garīgo veselību vispārīgi un uz alkoholiķiem sevišķi. Bilde, kādu viņš sniedza par šām slimībām, atstāja tiešām atbaidošu iespaidu. Veneriskām slimībām ir 4 laikmeti. Reiz ar viņām saslimušajam jāpārdzīvo droši vien pirmie divi laikmeti, kas nav vēl pārāk bīstami cilvēka organisma bojā iešanai. Nealkoholiķi pārcieš šos divus laikmetus, bet alkoholiķi ne un nokļūst pēdējos divos laikmetos, kuŗos šīs slimības ir jau tik ļaunas, ka cilvēkam jāaiziet bojā. Atmetot alkoholiskus dzērienus un rūpīgi ārstējoties, vēl cerības uz izveseļošanos arī slimību trešajā laikmetā, bet ceturtā laikmetā arī šo cerību maz; turpretim turpinot alkoholisku dzērienu lietošanu, izārstēšana pilnīgi neiespējama. Ar veneriskām slimībām apkritis alkoholiķis aiziet bojā tik ātri, ka to varot salīdzināt ar abos galos degošu sveci.

Zv. adv. G. Ķempels runāja: «Par alkohola iespaidu uz cilvēka organismu». Vispirms izskaidroja alkohola celšanos resp. viņa izgatavošanu, tad deva sīkas ziņas par viņu sastāvdaļām un pierādīja, ka alkoholam nav ne barības, nedz spēcinātāju vielu. Cik kaitīgs alkohols cilvēka veselībai, pierādīja redzamā kārtā ar tabeļu palīdzību un organu nobildējumiem. Bez tam biedrība ipgādājuse no Zviedrijas no māla izstrādātus cilvēka organus dabiskā izskatā, kādi tie ir normālam cilvēkam un kādi alkoholiķim. Ar tabeļu, bilžu un modeļu palīdzību dotie izskaidrojumi bija tik saprotami un pārliecinoši, ka atstāja uz publiku tiešām dziļu iespaidu.

Pēdīgi skolotājs Cīcis iepazīstināja (ar miglas bilžu palīdzību) ar Japanu. Miglas bildēs rādītie tīpi, pilsētas, druvas, saliņas u. t. t. ar paskaidrojumiem bija īsti pievilcīgi.

Vidzemes antialkoholiskā biedrība sarīko trešdien, 7. oktōbrī savās telpās (Vērmaņa dārza minerālūdens iestādē) priekšlasījumu vakaru. Vispirms zv. adv. G. Ķempels turpinās savu iesākto priekšlasījumu par «Noziegumu un sodu», apskatīdams šoreiz kriminālo likumu tālāko vēsturisko attīstību pie dažādām tautām. Dr. Barons lasīs par «zobiem un viņu kopšanu»; sevišķu uzsvaru Dr. Barons liks uz zobu bojāšanos un viņu higiēnu. Vakaru slēgs skolotājs J. Dāvis, pastāstīdams par Šveici, kuŗu viņš pats apceļojis, lai iepazītos ar Šveices skolām. Sākums plkst. 8 vakarā. Ieejas maksa parastā. «Latvija» 1909. g. Nr. 230.

Vidzemes antialkoholiskā Biedrībā Vērmaņa dārza minerālūdens iestādē (ieeja no Pauluči ielas) būs sestdien, 10. oktōbrī 1909. g. priekšlasījumu vakars; zvēr. adv. G. Ķempelis turpinās savu iesākto nopietno lekciju par «Noziegumu un sodu» apskatīdams dažādas soda pakāpes par dažādiem noziegumiem; tad skolotājs J. Cīcis lasīs par noziegumu vairošanos caur žūpību, uzskaitīdams noziegumus. kuŗi ceļas caur alkohola tiešo un netiešo iespaidu (noziegumi pret mantu, tikumību u. t. t.). Beidzot skolotājs J. Dāvis iepazīstinās klausītājus ar saviem ceļojuma iespaidiem caur Krimu. Priekšlasījumi tiks paskaidroti ar mākslas miglu bildēm un tabelēm. Sākums plkst. 8 vak. Ieejas maksa parasta. «Latvija» 1909. g. Nr. 233.

Vidzemes antialkoholiskā biedrība, gribēdama iepazīstināt visus un katru ar žūpības ļaunumu, sarīko trešdien, 16. decembrī un sestdien, 19. decembrī š. g. atturības apgaismošanas vakarus. Programma: Trešdien, 16. decembrī lasīs: skolotājs J. Dāvis: «Briesmīgais elks pēc L. N. Tolstoja»; zv. adv. G. Ķempels: «Par līdzekļiem cīņā pret žūpību»; skolotājs J. Cīcis: «Cīņa pret žūpību starp jauno paaudzi». Sestdien, 19. decembrī lasīs: skolotājs J. Cīcis: «Reibinošu dzērienu iespaids uz cilvēka organismu»; zv. adv. G. Ķempels: «Alkohola iespaids uz noziegumiem un tikumību»; skolotājs J. Dāvis: «Žūpība un viņas apkaŗošana». Sākums plkst. 8 vakarā. Paskaidrots tiks ar tabeļu un bilžu palīdzību. Ieeja brīva. «Latvija» 1909. g. Nr. 290.

Mūsu sarkano cīņa pret īsto atturības kustību.

Neīstās atturības biedrības «Auseklis» un «Rīts», kuŗas zem atturības lietas apsega tik piekopj savus sarkanos politiskos nolūkus, ir ļoti uzbudinātas, ka radusēs īsta Latviešu atturības biedrība, proti, «Vidzemes Antialkoholiskā biedrība», kuŗa iegūst publikas simpatiju un tā izposta «Ausekļam» un «Rītam» iespēju, vest politisku aģitāciju. Tādēļ visi šie pseido-atturībnieki ar visādiem ķengājumiem un apmelojumiem, it īpaši caur savu organu «Jaunā Dienas Lapa» pūlējas kaitēt un pretim strādāt minētai «Vidzemes Antialkoholiskai biedrībai». Kādus melus pie tam mūsu «godājamie» sarkanie lietojuši, redzams iz sekoša pretraksta, kādu šīs biedrības priekšniecība iesūtījuse «Jaunai Dienas Lapai»:

«1) Nav taisnība, ka Vidzemes Antialkoholisko Biedrību nodibināja personas, kuŗas «atšķīrās no Latv. Izgl. Biedrības drīz pēc veinberģistu izstāšanās, tāpēc ka Biedrības tagadējo progresīvo virzienu viņi nevarēja ieredzēt,» jo Vidzemes Antialkoholiskā Biedrība nodibinājās reizā ar Latv. Izgl. Biedrību, kas gaiši redzams no tam, ka abas biedrības reģistrētas vienā un tai pašā dienā, t. i. 29. februārī 1908. g.

2) Nav taisnība, ka Vidzemes Antialkoholiskā Biedrība būtu denuncējusi citas atturības biedrības, vai arī laikrakstiem par tām pasniegusi kādus aizrādījumus.

3) Nav taisnība, ka Vidzemes antialkoholisko Biedrību «pazīstamais valsts padomes Vācu loceklis fon Kramers uzaicinājis piedalīties Pēterburgas kongresā», jo, kā zināms, uz kongresu uzaicina nevis atsevišķa persona, bet tā iestāde, kuŗai uzticēta kongresa sasaukšana; šinī gadījumā daži Vidzemes Antialkoholiskās Biedrības biedri saņēmuši uzaicinājumu no I. Krievijas žūpības apkaŗošanas kogresa rīcības komitejas.

4) Nav taisnība, ka Vidzemes Antialkoholiskā biedrība atļauj saviem aktīviem biedriem lietot alkoholiskus dzērienus, jo pēdējā nevar atļaut to, ko aizliedz viņas statūti.

5) Nav taisnība, ka Vidzemes Antialkoholiskā biedrība savos priekšlasījumu vakaros aģitējusi pret Jauno Rīgas teātri, bet tikai kādā priekšlasījumā referents aizrādīja, ka lielākais Rīgas kabaks ievietots Jaunajā Rīgas teātrī, kur tas ieņem veselus divus stāvus līdz ar pagraba telpām un ir pieietams visām ļaužu šķirām, to starpā arī skolēniem un nepieaugušiem pat tanī laikā, kad tā saucamie traktieŗi un restorāni ir slēgti, kuŗš fakts ir neapgāžams.

Tā tad referents ir uzstājies nevis pret Jauno Rīgas teātri, bet gan pret lielāko Rīgas plītnīcu Romanova ielā Nr. 25, kas pilnīgi saskan ar katras atturības biedrības mērķi.

6) Nav taisnība, ka Vidzemes Antialkoholisāai biedrībai rūp Veinberģisma propaganda, jo tā nepropagandē ne priekš minētā, nedz arī kāda cita «isma»,

bet gan gluži otrādi, tā vēl apkaŗo vienu «ismu», kuŗu sauc par «alkoholismu». «Rīgas Avīze» 1909. g. Nr. 293.

Vidzemes Antialkoholiskai Biedrībai Vērmaņa parka minerālūdeņu iestādes zālē 22. novembrī bija otrs atturības idejas veicināšanas vakars. Tā ka Friedenbergs-Miervaldis, viens no šīs biedrības centīgākajiem darbiniekiem, piepeši grūti saslimis, tad viņa priekšlasījumu «Līdzekļi alkohola apkaŗošanai tautā», nolasīja skolotājs Dāvis. Starp citu šai interesantajā priekšlasījumā viņš aizrādīja uz Ziemeļ-Ameriku, kur atturības jautājuma izskaidrošana esot ievesta skolās kā obligātorisks mācības priekšmets. Tāpat tas esot arī Anglijā, kur apm. 5 milj. dažādu skolu audzēkņu piederot pie atturības oruganizācijām. No Ziemeļ-Amerikas un Anglijas šī kustība pārnākuse uz Zviedriju un Norveģiju un no turienes uz Somiju un Vakar-Eiropu. Pie mums Krievijā viņa tagad tikai sākoties. Starp mūsu skolu audzekņiem, sevišķi starp studentiem, tikai ļoti reti — tikpat reti, kā baltie zvirbuļi — esot atturībnieki. Pēc tam apskatot tuvāk Baltiju un sevišķi Rīgu, referents sevišķi aizrādīja uz lielāko Rīgas kabaku Romanova ielā Nr. 25, priekš kuŗa laika ziņā neesot nekādu aprobežojumu: tur plītējot gan svētdienās, gan darba dienās, gan dienās, gan naktīs. Un šai kabakā Skatuves biedrība esot ierīkojuse savu teātri. Ne labu, bet gan vienīgi tik ļaunu atnesot tautai šāds teātris, izplatīdams un veicinādams žūpību un līdz ar to izvirtību. Esot pilnīga patiesība, ka še kādā Skolotāju biedrības izrīkojumā, par ko savā laikā jau ticis laikrakstos ziņots, esot skolnieki kopā ar skolniecēm plītējuši un netik vien to, — tie atklāti izrādījuši, ka viņi spēj arī vēl kaut ko citu zemāku. Un par to jau neesot nemaz ko brīnīties, jo paši skolotāji še dodot saviem audzēkņiem ļaunu priekšzīmi. Tā reiz esot gadījies redzēt, ka kādas lielākas skolas priekšnieks līdz ar visu savu skolotāju štābu tikai pulksten ½9 rītā nākuši ārā iz šā kabaka.*) Esot nenoliedzama patiesība, ka mūsu jaunā paaudze esot stipri pagrimusi tikumiskā ziņā, kam par galveno iemeslu esot žūpība, kuŗu piekopjot paši skolotāji, tā pavezdami savus audzēkņus uz neceļiem. Bet mūsu laikraksti, kuŗu uzdevums taču esot celt visas nehūšanas gaismā un tās nosodīt, par to ciešot pilnīgi klusu un sevišķi par to, kas zīmējoties uz lielāko Rīgas kabaku Romanova ielā Nr. 25. Tā esot patiešam nožēlojama parādība. Ne mazāku postu atnesot iedzīvotājiem arī pārējās plītnīcas un kabaki, kuŗi tagad Rīgā esot sastopami uz katra soļa. Cik daudz izmaksājot iedzīvotājiem šīs iestādes, to varot jau spriest no tam vien, ka pilsēta vien no viņām ieņemot ap 200,000 rubļu gadā. Tomēr šie materiālie zaudējumi esot niecīgi, ja tos salīdzinot ar garīgo un tikumisko postu, ko atnesot šīs iestādes. Pēc tam runāja zobu ārsts V. Gudže par viesnīcu un biedrību reformu un beigās skolotājs J. Cīcis par skolu un alkoholismu. Visi priekšlasījumi tika paskaidroti ar daudz tabelēm. «Latvija» 1909. g. 30. nov.

Paskaidrojums. Mūsu avīzes pag. sestd. numurā ref. par skolotāja Dāva priekšlasījumu Vidzemes Antialkoholiskās biedrības priekšlasījumu vakarā starp citu bija teikts, ka Skatuves Biedrība savu teātri ierīkojusi lielākajā Rīgas kabākā. Lieta, diemžēl, nesaietas ar patiesību — jo ir pavisam otrādi: teātris nav vis ierīkots lielākajā Rīgas kabakā, bet gan lielākais Rīgas kabaks ir ierīkots

---

*) Lūk, šāda veida privātskolu «paidagogi» intriģēja Latv. izgl. biedrībā pret atturību un vidusskolu dibināšanu. Piemetinu, ka valsts un pašvaldību uzturamo vidusskolu skolnieki un skolnieces obligatoriski nesāja uniformu un atradās stingrā skolotāju uzraudzībā arī ārpus skolas. Tāpat arī šo skolu skolotāji nesāja uniformu un atradās savas augstākās priekšniecības uzraudzībā. Tāpēc tie, kas plūžņoja un ālējās min. pasaules krogā, nebija šo skolu skolotāji, skolnieki un skolnieces. Privāto vidusskolu direktori pieņēma par skolotājiem visādus salašņus, kuŗi strādāja lētāki. Tie tad arī plenčoja kopā ar tādu pašu plenci — direktoru. Skolnieki un skolnieces darīja pakaļ viņiem. Ar plēgurošanu bija saistīta «brīvā mīlestība». Ar tādu uzdzīvi un izdzīvi jaunieši — dzērāji pat lepojās. Dažas privātskolas cieta «progresivos paidagogus», kuŗi ne tikai atklāti pauda, bet arī piekopa «brīvo mīlestību» ar skolniecēm. Tāpēc saprotams, kamdēļ es tik enerģiski uzstājos pret bērnu nodošanu privātās vidusskolās. J. D.

«Jaunā Rīgas Teātrī», kā tas redzams no šā teātŗa afišām. — Ja, kur divas tik tuvu miesīgi un garīgi radnieciskas būtes sakusušas vienā, tur tiešām no malas noskatoties grūti pateikt, kuŗa kuŗā viņas ir iegājušas. «Rīgas Avīze» 1909. g. Nr. 295.

Šausmīgi riebīgs skats sestdienas naktī bija redzams Romanova ielā Nr. 25 Sabiedrības namā. Kamēr augšā teātŗa zālē norisinājās Latv. skolotāju biedrības dāmu komitejas muzikāliskais vakars ar sekojošu deju, apakšējās bufetes zālē kādā stūrī bija apmeties paprāvs pulciņš nepieaugušu skuķu (kā likās skolnieces) līdz ar jaunekļiem (arī kādiem studentiem), kuŗi visi kopā uz nebēdu žūpoja. Līdz pāri pusnaktij šī «brīvās mīlestības» sabiedrība jau bija veikuse kādas 60 pudeles alus, no kuŗa skuķi nebūt ne mazāko tiesu iebaudīja, kā jaunekļi. Visa šā pulciņa uzskats bija šausmīgi riebīgs un bēdīgs: no ieskurbuma pietvīkušie, it kā uzpampušie ģīmji, trānainās acis, nekautrīgā ālēšanās un savstarpējā kņada! Brīvmīlestībnieki it nebūt nekautrējās no publikas, kuŗa uz viņiem pastāvīgi noskatījās. Savu uzvešanos viņi likās turam par kaut ko kārtēji ikdienišķu, par ko nebūt nav jānosarkst. No visa uzskata domājams, ka skuķi bija nepieaugušas laucinieku meitenes. — Te jānogaužas tautas dziesmiņas vārdiem: «Kaut māmiņa to redzētu, kā žūpoja tav' meitiņa» un arī dēliņi. Neizprotams bija tas, ka no daudzajiem audzinātājiem, kuŗi taču arī bij izrīkojumā, neviens nemēģināja palaidņus aprāt vai nodot kārtības uzraugu rokās. Redzams, sabiedrība cieš savā vidū šādu jauniešu noklīdību. Bet nāks laiki, kad notiks pēc paruņas: kad suns nerej cūku, tad cūka ries suni. Ja sabiedrība pie laika nerās palaidņus, tad tie sabiedrībai beidzot dancos pa galvas virsu. Bet tie būs bēdīgi izvirtības laiki, no kuŗiem pašai sabiedrībai celsies vislielākie ļaunumi.

Tā kāds aculiecinieks vakardienas numurā «Dz. Vēstnesī» apraksta skolnieku un skolnieču izvirtību, kāda tā tiek piekopta un ciesta Sabiedrības telpās, pazīstamajā namā Romanova ielā Nr. 25. Jau daudzkārtīgi laikrakstos aizrādīts vecākiem, ka tiem pie bērnu nodošanas lielpilsētas skolās jābūt ļoti uzmanīgiem un vispirmā kārtā jārūpējas par to, lai bērni tiktu nodoti panzijā tikai pie pilnīgi uzticamiem cilvēkiem. Pie tam jāievēro, ka neikkatrai ģimenei ir iespējams viņas pārziņā uzticētos bērnus pienācīgi uzraudzīt. Piemēram, rokpeļņi un citi mazāki cilvēki bieži vien paši ir tā nodarbināti, ka viņiem nebūt neatliek laika, viņu dzīvoklī piemītošus bērnus pārraudzīt, kādēļ arī ļoti daudzus no mūsu latviešu skolēniem redz pa vaļas brīžiem nevien malstamies pa ielām apkārt, bet bieži sastop tos arī piedauzīgos, jauniešu garam nepiemērotos izrīkojumos un atklātās vietās, kur tie, kā to rāda nule aprakstītais notikums Sabiedrībā, krīt dažādiem sadzīves atkritumiem par upuri un tā pagalam panīkst un pagrimst — tikumiski un miesīgi. Skola un izglītība ir ļoti laba lieta. un mūsu laucinieku cenšanās, sūtīt savus bērnus pilsētā skolā pilnīgi saprotama un slavejama. Tikai nav pie tam jādomā, ka ar bērna nodošanu pilsētā skolā jau nu viss ir sasniegts. Kā no aprakstītā notikuma redzams, tad bērnus cerētās gaismas, izglītības un labklājības vietā pilsētā sagaida posts un samaitāšana uz visu mūžu, ja netiek pienācīgi gādāts par viņu uzraudzību, jo lielpilsētā posts un samaitāšana glūn nevien tikai kādos tumšos kaktos, bet kā redzams, arī atklātās «sabiedrībās». Ja vēl ievērojam, ka «Sabiedrībā» Romanova ielā Nr. 25 tiek sarīkotas arī «bērnu izrādes», tiek izdalītas dažām skolām brīvbiļetes, bet pie tam reizā notiek tādi Babeles netiklības skati, kādi tie aprakstīti «Dz. V.» vakarējā numurā, tad sapratīsim, ko tas nozīmē. Tādēļ vecākiem, audzinātājiem, bērnu korteļu saimniekiem un citiem uzraudzītājiem būtu uz visstingrāko par to jārūpējas, lai bērni netiktu laisti tādās netiklības peklēs, kaut arī tās sauktos par atklātu izrīkojumu iestādēm. — Mūsu lielākās un labākās vidusskolas ierīkojušas skolēnu panzijas, kur bērni pastāvīgi atrodas pienācīgā uzraudzībā. Tomēr nereti paaugstā panzijas maksa atbaida dažus mazturīgus vecākus no bērnu nodošanas skolas panzijā un tie ievieto tos šur tur vai nu pie kādiem paziņām, vai citiem mazākiem cilvēkiem, kur bērniem dzīve gan iznāk lētāka, bet kur tie bieži paliek bez jebkādas uzraudzības. Nedaudz gadus atpakaļ — pirms 1905. gada — tika Rīgas Latviešu Biedrības vai arī Rīgas Latviešu Labdarības Biedrības aprindās iekustināts un cilāts jautājums par liela un pēc iespējas lēta panzionāta ierīkošanu laucinieku bērniem. Tomēr

šāds nolūks, cik zināms — vismaz plašākā mērā — nav līdz šim vēl reālizēts. Bet kā arī aprakstītais riebīgais notikums rāda, tad vajadzība pēc šādu plašu lētāku panzionātu ierīkošanas ir liela. Un ar Rīgas Latviešu Biedrību tuvā sakarā stāvošai Rīgas Latviešu Labdarības biedrībai būtu šai ziņā pilnīga uzticība pie mūsu lauciniekiem un tie labprāt tai uzticētu savus pilsētas skolās sūtāmos bērnus. Tādēļ visiem, kam mūsu jaunās paaudzes nākotne rūp, būtu visā drīzumā jāstājas pie minētā nodoma reālizēšanas. Neiespējams tur nekas nav — vajaga tikai labas gribas. «Dzimtenes Vēstn.» 1909. g. Nr. 88 un «Latvija» 1909. g. Nr. 89.

No Tērbatas. Kāds «I.» «Latvijas» 275. numurā, ziņodams par stud. jur. Friedenberga-Miervalda saslimšanu, zin pastāstīt, ka Friedenbergam esot izdevies nodibināt Tērbatā studentu atturības pulciņu. Tā ka Friedenbergs, kā Tērbatas latviešu studentu biedrības «Ataugas» biedrs, kādā no biedrības sapulcēm atturības jautājumu tiešām reiz iekustināja, tad ir iemesls domāt, ka minētais «Latvijas» ziņojums attiecas uz »Ataugu». Pārpratumu novēršanas labā turu par vajadzīgu paziņot, ka Tērbatas latviešu studentu biedrība «Atauga» par atturības biedrību sevi neskaita. Priekšniekšnieka vietnieks A. Kalniņš.

Vidzemes Antialkoholiskā Biedrība sarīko Vērmaņa dārza minerālūdeņu iestādes zālē (ieeja no Pauluči ielas) trešdien, 20. janvārī 1910. g. «Pirmā Krievijas žūpības apkarošanas kongresa atskaņas». Referēs: 1) Skolotājs J. Dāvis, «Pirmās trīs kongresa dienas». 2) Zvēr. adv. G. Ķempels «Pēdējās kongresa dienas» un «Atturības princips kongresā». 3) Skolotājs J. Cīcis «Kongresa rezolūcijas un kongresa slēgšana». Sākums plkst. ½9 vakarā. Ieejas maksa: biedriem un skolniekiem 5 kap., nebiedriem 10 kap. «Avīžu ziņa».

Aizliegta sapulce. Vidzemes Antialkoholiskā biedrība bij nodomājuse 1910. gadā 20. janvārī sarīkot Vērmaņa dārza minerālūdeņu iestādē atklātus priekšlasījumus zem nosaukuma: «Pirmā Krievijas žūpības apkarošanas kongresa atskaņas». Par referentiem bij pieteikti: zvērināts advokāts Ķempels un skolotāji Dāvis un Cīcis. Guberņas priekšniecība uz pastiprinātas apsardzības noteikumu pamata šo atklāto priekšlasījumu vakaru aizlieguse. «Avīžu ziņa».

25. Vidzemes antialkoholiskā biedrība manā vadībā no 1910.—1913. g.

Tā ka Vidzemes antialkoholiskās biedrības priekšnieks A. Frīdenbergs 1909. gada beigās un 1910. gada pirmajā pusē ilgu laiku gulēja grūti slims, tad man nācās pieņemt priekšnieka amatu un uzņemties izstādes iekārtošanu un pārzināšanu. Tas bija liels un atbildīgs darbs. Pa izstādes laiku es bez pārtraukuma no rīta līdz vakaram runāju par atturību un devu publikai paskaidrojumus par eksponātiem. Šo grandiozo alkohola atmaskošanas darbu toreizējie laikraksti novērtē sekoši:

Vidzemes Antialkoholiskā Biedrība noturēja 1. jūnijā valdes sēdi, kurā galvenā kārtā pārsprieda uz sarīkojamo pretalkohola izstādi zīmējošos jautājumus. Vispirms pārrunāja par atturības literatūras izdošanas darbiem; tie, kā ziņoja, jau krietni pavirzīti uz priekšu. Bez jau agrāk minētām 7 brošūrām nolēma izdot vēl kādas, ja tikai paspēs. Pārrunājot izstādes atklāšanas kārtību, nolēma uz atklāšanu ielūgt visus augstākās vietējās administrācijas un valdības iestāžu priekšstāvjus, kā arī sabiedrības darbiniekus, skolotājus u. t. t. V. vispārējo Latviešu dziesmu svētku ēkā rīkojamā propagandas vakarā ar propagandas runām uzstāsies zv. adv. Kreicbergs, skolotāji Dāvis, Cīcis un Friedenbergs. Beigās priekšnieks Dāvis nolasīja rakstu, kurā līdzšinējais biedrības darbvedis Cīcis atteicas no sava amata, pēc kam uzdeva priekšniekam pieņemt citu darbvedi.

Pie Vidzemes Antialkoholiskās Biedrības sarīkojamās pretalkohola izstādes Rīgā, pilsētas meiteņu skolā Nikolaja ielā no 15.—28. jūnijam šinī gadā, piedalīsies arī Krievijas degvīna rūpnieku sabiedrība. Viņa uzstādīs aparātus, ar

kuŗiem rādīs, kā un no kā ražo alkoholu, un savā nodaļā «alkohols ir tautas bagātība» rādīs, kā alkohols lietderīgi izlietojams dažādām dzīves vajadzībām, dedzināšanai, apgaismošanai un tā tālāk un kā no viņa izstrādā pašus daždažādākos ikdienišķā dzīvē nepieciešamus priekšmetus, ziepes u. v. d. c., t. i. kā šķidrumu, kuŗš līdz šim atnesa tikai bezgalīgu postu, var izlietot lietderīgi un par svētību. Bez tam pie izstādes piedalīsies arī Sātības kurātorija ar saviem savāktiem materiāliem un Aleksandra-Ņevska brālība, kuŗa arī sev par mērķi spraudusē žūpības apkaŗošanu. Tā, cik jau iepriekš paredzams, izstāde būtu visai bagāta un interesanta un — — būtu visai ieteicami latviešiem uzklausīties to briesmīgo valodu, ko runā mēmie statistiskie skaitļi un skati iz tautas dzīves. «Latvija» 1910. g. Nr. 126.

«Pretalkohola izstādi

Vidzemes Antialkoholiskā Biedrība atklās rīt, 15. jūnijā pulksten 2 dienā, pilsētas meiteņu skolā, Nikolaja ielā Nr. 2 (pie Nikolaja tilta). Izstādi atklās Vidzemes gubernātors svinīgā kārtā ar runu, kuŗai sekos orķestŗa muzika. No runātājiem sevišķi minami biedrības priekšnieks Dāvis, viņa vietnieks Fridenbergs-Miervaldis, ievērojamais atturības darbinieks Dr. Zeļenkovs, mācītājs Šaberts, kā Ļaužu labklājības veicināšanas biedrības priekšnieks u. c. Uz izstādes atklāšanu ielūgti arī vietējo administrātīvo iestāžu priekšstāvji, vietējie Valsts Domes deputāti, skolotāji, žurnālisti un citi vispārības darbinieki. Publikai atklāšanas dienā nolikta 20 kap. liela ieejas maksa, bet citās dienās tikai 10 kap.; izstāde pastāvēs līdz 28. jūnijam.

Izstāde ļoti plaša un bagāta ievērojamiem materiāliem. Izstādē piedalās finansu ministrija, Pirogova Komisija, Aleksandra Ņevska Brālība, Dr. Korovins, Dr. Sašins, profesors Ozerovs, Gorbunovs-Posadovs un 2 Krievijas atturības ievērojami darbinieki ar dažādiem materiāliem, literātūru u. t. t. Bez pašas Vidzemes Antialkoholiskās Biedrības izstāda dažādus materiālus Mīlgrāvja atturības biedrība «Ziemeļblāzma», «Ļaužu labklājības veicināšanas biedrība» un «Rīgas ielu misione», «Krievijas degvīna rūpnieku biedrība» un dažas vietējās bezalkohola dzērienu firmas. Izstāde ir tik plaša, ka aizņem ģimnazijā visu augšējo stāvu ar plašajiem koridoriem un tā ierīkota ar gaumi un lietpratību, tā ka dara varenu iespaidu. Bildes, zīmējumi, tabulas, diagramas, atturībnieku un dzērāju organi dabiskā lielumā un alkohola pārveidotā izskatā, reibinoši dzērieni ar sastāvdaļām, grāmatas, žurnāli, tautas izdevumi u. t. t. sastādīti priekšzīmīgā kārtā. Par visu izstādē dos pamatīgus izskaidrojumus, bet jau visu materiālu sistēmatiskais sastādījums vien aptverami rāda: degvīna un alus patēriņu Eiropā un Ziemeļ-Amerikā, šo dzērienu izvedumus un ievedumus pēc valstīm un guberņām un patēriņus pēc iedzīvotāju kārtām, ticības, izglītības, nodarbošanās, pilsētās, uz laukiem u. t. t. Joprojām apskatāmā kārtā izstādītas tabeles ar ziņām par atturības kustību, sātības kurātorijām, to darbību un līdzekļiem, par tējnīcām, bibliotēkām, lasītavām, priekšlasījumiem, iedzīvotāju caurmēra izdevumiem par reibinošiem dzērieniem, dzērāju mirstību un pēcnācējiem, dzērāju slimībām, pašslepkavībām, noziedzībām u. t. t. Sevišķi priekš vecākiem, audzinātājiem un skolotājiem jo ievērojamas ir atturības mācības paraugu stundas, kuŗas pasniegs speciāli spēki, un tāpat sieviešu mājturības kursi Ļaužu labklājības veicināšanas biedrībā.

Kam vien no sirds rūp mūsu tautas laicīgā un garīgā labklājība, gods un labie tikumi, kuŗi nav ne domājami bez alkoholisma reģp. žūpības apkaŗošanas, lai apmeklē šo pretalkohola izstādi, lai īsti pārliecinātos par tām briesmām, kādas pastrādā alkohols, nevien izpostīdams katra materiālo stāvokli, bet arī samaitādams miesu un garu un iznīcinādams visus dvēseles spēkus un enerģiju cīņā uz priekšu, uz augšu, preti tautas labajai zvaigznei.» «Latvija» 14. 6. 10.

Pretalkohola izstāde Rīgā.

15. jūnijā š. g. pulksten 12½ pusdienā Rīgas Pilsētas Meiteņu skolā Nikolaja ielā Nr. 2 notika Vidzemes Antialkoholiskās Biedrības sarīkotās izstādes atklāšana. Pie atklāšanas bija ieradušies ap 70 ielūgtu viesu un biedru, starp tiem Rīgas pilsētas galva Armitsteads, reprezententi no dažām vietējām interna-

cionālām atturības biedrībām, preses priekšstāvji un t. t. Izstādi atklāja Biedrības priekšsnieks J. Dāvis ar īsu runu krievu valodā, aprādīdams, ka pie atklāšanas solījies ierasties Vidzemes gubernātors, bet tagad esot paziņojis, ka amata darīšanu dēļ viņš aizkavēts ierasties. Aprādīdams šādas izstādes vajadzību, — acīm redzami ar skaitļu un bilžu palīdzību katram rādīt dzeršanas postu, — runātājs tālāk minēja svarīgākos izstādītājus, kā Aleksandra-Ņevska Atturības Biedrību, finanču ministriju, Ļaužu Labklājības Veicināšanas Biedrību Rīgā, Rīgas Ielu Misioni, tāpat atzīmēja dažu iestāžu un valdības laipnu pretimnākšanai Biedrībai pie izstādes sarīkošanas. Pēc tam uzaicināja nodziedāt aizlūgšanu par Viņa Ķeizara Majestāti: «Dievs sargi ķeizaru.» No Ļaužu Labklājības Veicināšanas Biedrības vācu valodā sveicināja mācītājs O. Šaberts, īsi aprādīdams atturības cīņas vēsturi un ka šinī cīņā katrs jauns strādnieks, kāda esot arī Vidzemes Antialkoholiskā Biedrība, neesot uzskatams kā konkurents, bet kā līdzcīnītājs, un kā tādu viņš sveicinot arī izstādes sarīkotāju. Krievu valodā Biedrību sveicināja pazīstamais atturības lietu darbinieks Dr. Zeļeņkovs Rīgā, tuvāki paskaidrodoms vajadzību pēc šādas izstādes un labumus, ko tā varētu atnest. Runātājs uzstājas stingri arī pret mērenu alkohola dzērienu lietošanu un domā, ka alkohola cīņā jāiet ne vien ar pierādāmiem zinātnes ieguvumiem, bet vēl vairāk ar jūsmu un ideālismu. Vēl latviešu valodā sapulcējušos apsveic Vidzemes Antialkoholiskās Biedrības reprezentants A. Friedenbergs, norādīdams, ka valdība vedot jau cīņu pret alkoholu, tāpēc sabiedrībai vajagot tai iet pakaļ. — Ar to atklāšanas akts bija beidzies un sākās, ar paskaidrojumiem, izstādes aplūkošana.

Skolas plašajās zālēs ievietoti tuvu pie 400 izstādījumu; kā galvenie jāmin finanču ministrija, Aleksandra Ņevska Atturības Biedrība, Atturības Biedrība «Ziemeļblāzma» Rīgā, Rīgas Ielu Misione u. c. Vispār — pirmais iespaids no izstādes ir — ļoti liels dažādu tabeļu un aprēķinu izstādījums, kuŗos nespecialistiem būs grūti orientēties, sevišķi vēl mazāk izglītotam izstādes apmeklētājam. Tuvāki šinīs izstādījumos ieskatoties jāliecina, ka diezgan gaiši apgaismota Krievija, var sacīt vispār Eiropa.» «Dzimt. Vēstn.» 16. 6. 10.

«Vidzemes Antialkoholiskās Biedrības pretalkohola izstādi.

kā jau ziņots, atklāja aizvakar pulksten pusvienā dienā, pilsētas meiteņu skolā, Nikolaja ielā Nr. 2. Uz atklāšanu viesi bij ieradušies prāvā skaitā: pilsētas galva, policijmeistars, laikrakstu un biedrību priekšstāvji u. c. Paziņojot, ka Vidzemes gubernātora kungu amata pienākumi atturējuši no izstādes atklāšanas, biedrības priekšnieks J. Dāvis atklāja izstādi ar runu krievu valodā, kuŗā aprādīja žūpības ļaunumu tikpat priekš katras personas sevišķi, kā arī dzimtas, tautas un valsts, laicīgā un arī garīgā dzīvē, atsaukdamies sevišķi uz Ruzevelta vārdiem: «Ja Amerika neuzvarēs alkoholu, alkohols uzvarēs Ameriku», un uz Ļevu Tolstoju. Pēc īsa pārskata par atturības kustības vēsturi un cēlajiem panākumiem dažās valstīs, runātājs aprādīja pretalkohola izstādes par vienu no vissekmīgākajiem līdzekļiem žūpības apkaŗošanā un izteica vissiltāko vēlēšanos, lai arī šī izstāde nestu cerētos augļus. Uzsvēris valdības labvēlību attiecībā uz izstādi, kuŗa arī piedalījusies izstādē ar saviem eksponātiem, runātājs uzaicināja klātesošos nodziedāt valsts himnu. — Ļaužu labklājības veicināšanas biedrības priekšnieks, mācītājs Šaberts runāja vāciski par atturības kustības izcelšanos un izplatīšanos pa visu pasauli, kā kustību, kuŗā jāsavienojoties visām tautām un ļaužu šķirām, jo tajā atrodoties visas cilvēces glābšana. Priekš vairāk nekā simts gadiem Amerikā 43 cilvēki savienojušies uz noteiktu cīņu pret žūpību. Viņiem bijuši jāpārvar grūti šķēršļi, jācieš zaimi, nicināšana un vajāšana. bet viņu nelokāmā griba palīdzējusi tiem visu veikt un izplatīt šo svētīgo cīņu pa visu pasauli. Šo cīņu tagad veicinot zinātne, vienodamās ar dzīves tiešamību, un viņa tad nu arī ir ņēmusi noteiktu virzienu pat pie mums — «labā alus» Rīgā. Pirmo pretalkohola izstādi sarīkojusi ar labām sekmēm Ļaužu Labklājības Veicināšanas Biedrība un — tikai pēc nedaudz gadiem jau sarīkojot otru tādu pat izstādi tagad Vidzemes Antialkoholiskā Biedrība. Izteicis vēlēšanos, lai šai izstādei būtu vēl dižāki panākumi, runātājs ieteica izstādes apmeklētājiem ar prātu un nopietnību aplūkot izstādi. — Mūzikas orķestris nospēlē «Šī ir tā Kunga dien'». Izstādes komitejas priekšnieks Frīdenbergs aprādīja latviskā

runā, ka mēs dzīvojam laikmetā, kurā cilvēce saviļnota plašās idejās par vispārēju labumu. Personiskas intereses tagad ziedo vispārīgām interesēm. Atziņa, ka vispārējā labklājība nodrošina arī personīgo, radījusi arī atturības kustību. Ar savu izstādi Vidzemes Antialkoholiskā Biedrība grib glābt tautas spēku un enerģiju,rādot, kas un kā viņai to nolaupa. Ar šo izstādi grib pildīt robu, kuru atstājušas skola un audzināšana. Runas beigās viņš krieviski cildina valdības labvēlību pret izstādi, un pateicas Vidzemes gubernātoram un pilsētas galvai par izstādes veicināšanu; pēc tam orķestris nospēlē kādu garīgu meldiju. — Beigās runā Dr. Zeļeņkovs par žūpības apkaŗošanas pamata principu. «Kas darāms pret šo bezgalīgo cilvēces postu, ar kādu mīlestības un humanitātes liesmu iespējams nosusināt alkoholisma asaru jūru, un ar kādiem spēkiem novērst šo kultūras tautas iznīcinošo plūdu briesmas? Pastāv divi principi: pilnīga atturība un mērenība jeb sātība. Sīkākā attēlojumā runātājs pārliecinoši pierāda mērenību jeb sātību par žūpības īsto celmu. Nav pasaulē žūpas, kas par tādu nebūtu kļuvis no sātībnieka. Nav arī pasaulē cilvēka, kas piepeši apņēmies kļūt par žūpu, bet par to katrs no viņiem kļuvis tieši pret paša gribu tikai caur mērenu dzeršanu, pavests no citiem un pavezdams citus. Vēl vairāk žūpības ļaunums un briesmas katrs zina, tos ienīst, no tiem sargās un tomēr tik daudzi daudzi kļūst par žūpām; — ja, tas notiek nemanot un negribot tikai caur mērenu dzeršanu. Šveices statistiķi pierāda, ka no desmit viens iet caur žūpību bojā tikai caur pirmo glāzi. Šī ir patiesība un par patiesību pat Humbolds saka, ka tās nojaušanai vien vajagot 100 gadu, bet tās atzīšanai vēl otru 100 gadu un aiz šī cēloņa vēl allaž ir tik daudz mēreno jeb sātīgo dzērāju, caur ko saindējas visa cilvēce. Tā vienīgais glābiņš ir pilnīga atturība no katra alkoholiska dzēriena, kādā veidā tas arī nebūtu.» Runātājs pierāda šo patiesību ar piemēriem iz praktiskas dzīves un ziniskiem pētījumiem un izmēģinājumiem dažādās tautās un valstīs. Šīs patiesības atzīšana jāattīsta ļaužu masās, lai panāktu likumu, kas aizliedz itin visus alkoholiskus dzērienus. Krievijā šis žūpības apkaŗošanas princips pieņemts 1905. g., bet mazajā Somijā šis princips jau izvests. Tur šāds likums jau izdots, tikai vēl nav ievests dzīvē aiz iemesliem, kuŗi neatkaras vienīgi no pašiem Somiem. Šī principa piepildīšanās atkarājas vispārīgi no inteliģentām ļaužu šķirām, kuŗu iespaids uz ļaužu masām taču ir nenoliedzams. Tāpēc neviens lai neaiziet no šīs izstādes, cieši neapņēmies turēties pie šī principa. Ar šādu apņemšanos mēs katrs radīsim jaunus cīnītājus pret visbriesmīgāko cilvēces ienaidnieku — alkoholu, un mēs kļūsim par spēku, ar kuŗu būs gan reiz nopietni jārēķinās. Tad drīzi uzklausīs mūsu runas ar nopietnību un vairs nevarēs vienaldzīgi paraustīt plecus un vienkārši pāriet pie ««kārtējām darīšanām». Tāpēc biedri: „Въ дальній путь, въ добрый часъ!“

«Rīgas Avīze» 18. 6. 10.

Latvijas skolotāju biedrība pret atturības kustību.

Cik liela un dziļa nozīme atturības kustībai priekš tautas kultūras pacelšanas, par to še lieki runāt. Atturība, kā to kāds no mūsu krietnākajiem atturības darbiniekiem teica, ir visu tikumisko spēku avots. Bez atturības nemaz nav iespējama attīstība un kultūra. Visu to atzīdama, Vidzemes Antialkoholiskā Biedrība šogad sarīkoja pretalkohola izstādi Rīgā, lai tā plašākas iedzīvotāju masas iepazīstinātu ar atturības jautājumu. Uz šo izstādi biedrība nolēma uzaicināt arī mūsu skolotājus, kuŗi patlaban sabraukuši uz kursiem Rīgā, lai tie šai izstādē iepazītos ar to lielo postu, ko pastrādā alkohols, lai iepazītos ar atturības mācības pasniegšanu skolā, ko arī izstādē demonstrēs u. t. t. un tad, izklīduši pa visiem Latvijas stūŗiem, strādātu visiem spēkiem savas tautas druvā, sējot un audzinot viņā visu, kas tīrs, augsts un labs.

Uz šo Vidz. Ant. Biedr. valdes lēmumu tad arī biedrības priekšnieks skolotājs J. Dāvis ziņoja Latvijas Skolotāju Biedrībai un lūdza šo uzaicināt kursistus-skolotājus uz pretalkohola izstādes apmeklēšanu. Šo lūgumu Latv. Skol. Biedr. priekšnieks Dēķens tad arī paziņoja kursistiem, bet jau pēc pusdienas tanī pašā dienā — vai nu tāpēc, ka viņa uzskati par atturības jautājumu bij mainījušies šai laikā, vai arī tāpēc, ka tas bija dabūjis kādu sevišķu rīkojumu — viņš paziņoja sekošo: «Man jāatvainojas, mani daži ir pārpratuši, jo priekšpusdienā es nebūt neieteicu apmeklēt Vidzemes Antialkoholiskās Biedrības izstādi.

Es tikai paziņoju par to. Katram no mums zināms, kādi vīri darbojas tanī biedrībā, kā Dāvis, Cīcis un Ķempels ar kompāniju un kā šī biedrība izturas pret atturības biedrībām «Ausekli» un «Rītu». Tāpēc, ja mēs gribam būt «apzinīgi skolotāji», mums vajaga ņemt stāvokli pret to un zināt, kā izturēties, t. i neiet uz turieni. Un patiesību sakot, mums visas tādas būšanas ir tīrais nieks, ar to visu mēs žūpības neiznīdēsim, bet mums vajaga audzināt raksturus.»

Pret šo paskaidrojumu uzstājās daudzi kursisti, aizrādīdami, ka priekšnieks maļ vecu vecās, jau sen nodilušās frāzes — un tikai ar nolūku grib atturības lietā, kuŗa stāv ārpus katras politikas, ienest politiku, un tā pārvērst mērķi par līdzekli, padarot atturības idejas propagandu par izkārtni zināmas politiskas partijas uzskatu un ideju propagandai. Esot taču viena alga, kas izstādi rīkojot. Ja tikai viņā varot kaut ko derīgu mācīties, tad katrā ziņā to vajagot apmeklēt. Cerēsim, ka skolotāju kursu apmeklētāji nepiegriezīs vērības šim D. kga «paskaidrojumam» un apmeklēs Vidzemes Antialkoholiskās Biedrības pretalkohola izstādi.

Tiešām nožēlojami, ka taisni tiem mūsu skolotājiem, kuŗi sevi sauc par «apzinīgiem», nav ne jausmas no apziņas — viņi teicās neiet tāpēc uz izstādi, ka biedrībā, kuŗa rīko šo izstādi, darbojas kāds Cīcis. Man no savas puses še jāpiezīmē, ka minētais Cīcis, kā tas no laikrakstiem zināms, nav darbojies biedrībā, lai izstādi veicinātu, bet gan lai tai izraktu kapu. Latvijas Skolotāju Biedrība nu nosoda Cīci, bet pati rīkojas tāpat, uzstādamās pret izstādi.

Tāpēc asi nosodāma tiklab tādu Cīču (ar kuŗu Vidzemes Antialkoholiskā Biedrība pārtraukusi katru sakaru un nākamā pilnā sapulcē liks biedriem priekšā izslēgt viņu iz biedrības), kā arī viņam līdzīgu «apzinīgu» skolotāju rīcība, kaitēt atturības idejas propagandai Baltijā.» «Rīgas Avīze» 18. 6. 10.

«Vidzemes Antialkoholiskās Biedrības vakarējā pilnā sapulcē par vadoni iecēla Čakaru, pēc kam vienbalsīgi uzņēma 12 kandidātus par pilniem biedriem. Attiecoties uz biedrības sarīkoto pretalkoholisma izstādi no 15. līdz 28. jūnijam ziņoja, ka izstādes komisijas priekšnieka Frīdenberga saslimšanas dēļ nevarot vēl nodot par izstādi galīgus rēķinus. Vispārīgi izstāde izdevusēs ļoti apmierinoši to apmeklējuši ap 6000 cilvēku, bet tā kā skolotājiem, mācības iestāžu audzekņiem un apakškareivjiem ieeja ņijusi gan pilnīgi brīva, gan par pamazinātu maksu, tad par naudu pārdotas tikai 2204 biļetes un ieņemts 248 rbļ. 30 kap. No garantiem ieņemti 200 rbļ., par katalogiem 53 rbļ., par sludinājumiem katalogā 30 rbļ., par dažām izstādes vietām un konditorejas u. t. t. ap 57. rbļ., tā kā kopējie ieņēmumi bijuši 588 rbļ. 75 kap. Pie ieņēmumiem jāpieskaitot vēl ienākums par pārdoto literātūru, tā kā rēķinus galīgi noslēdzot izstādei būšot ne zaudējumi, bet peļņa. Pie izstādē sarīkotām atturības mācības paraugu stundām piedalījušies ap 300 skolotāji. Vispārējo dziesmu svētku ēkā sarīkotais propagandas gājiens vakarā izdevies labi, jo apmeklētāju bijis ne mazāk par 6000 cilvēku. Izpaustās ziņas par divu priekšniecības locekļu sadursmi esot nepatiesība. Dažu biedru aizrādījumu, ka biedrība atļāvusi propagandas vakarā Ielu Misionei pārāk plašas tiesības, biedrības priekšniecība nevarēja atspēkot.

Pēc tam sapulce atzina par vienu no teicamākiem atturību veicinošiem līdzekļiem — atturības rakstu un grāmatu izplatīšanu. Savā īsājā pastāvēšanas laikā biedrība jau izdevusi 7 grāmatas 20,000 eksemplāros. Par otru ievērojamāko atturības veicināšanas līdzekli sapulce atzina — organizēt atturībnieku pulciņus pirmmācības un vidējo mācības iestāžu audzēkņu starpā un uzņemt šo iestāžu audzēkņus par biedriem-veicinātājiem, neņemot no viņiem biedru naudu. Nepilngadējiem audzēkņiem vajadzīga tikai vecāku, vai aizbildņu atļauja priekš iestāšanās biedrībā. Biedrības birojs ierīkots m. Kalēju ielā Nr. 16, dzīv. 4.

Beigās sapulce vienbalsīgi nolēma izslēgt no biedrības bijušo darbvedi skolotāju J. Cīci ar noteikumu, to nekad vairs nepielaist par biedru. Cīcis esot ļoti kaitējis biedrībai nevien celdams biedrībai neslavu ar nepatiesiem rakstiem «Rīgas Avīzē», bet pat apmelodams biedrību pie finanču ministrijas par revolūcionāru u. t. t. Joprojām viņš esot piesavinājies biedrības grāmatas par kādiem 80 rbļ. un nodarījis citus zaudējumus.» «Dz. Vēstn.» 12. 7. 10.

«Vidzemes antialkoholiskā biedrība noturēja 26. jūlijā valdes sēdi, kuŗu atklāja un vadīja priekšnieks J. Dāvis, paziņodams, ka pilna sapulce ievēlējusi izslēgtā J. Cīča vietā par sekretāru J. Čakuru, agrāko «Ausekļa» darbinieku. Literātūras pārzinis J. Kauliņš (A. Frīdenberga augļūdens iestādes pārzinis un vēlāk deputāts un zemkopības ministrs) ziņoja, ka viņam iztrūkstot 1006 dažādas biedrības izdotas brošūras. Valde nolēma, nedarīt viņu par tām atbildīgu. Nolēma atlaist darbvedi J. Stučku un viņa darbus izdalīt valdes locekļu starpā. Tālāk ziņoja, ka H. Münctala kdze dāvinājusi biedrībai 57 rbļ. 25 kap. Beigās biedrības priekšnieks uzaicina valdi, lai nākošai pilnai sapulcei liek priekšā izslēgt valdes locekli Eduardu Rudzīti par to, ka viņš laikrakstos apmelojis un ķengājis biedrību un viņas darbību.» «Dz. Vēstn.» 28. 7. 10.

Te negaidīti uznāca liela ķibele: izstādes pirmās nedēļas beigās dabūjam telegrammu no finanču ministrijas neatklāt izstādi un tūdaļ sūtīt eksponātus atpakaļ uz ēterpili. Izrādījās, ka par naudas piesavināšanos nesen atlaistais biedrības darbvedis un lektors Cīcis bija sastāvējis slepenpolicijas dienestā un aiz atriebības bija paziņojis attiecīgai iestādei, ka es un Frīdenbergs esot latvju nacionālisti un valstij bīstami ļaudis. Tikai ar to pašu krievu atturības draugu palīdzību mums izdevās attaisnoties un dabūt telegrafisku atļauju turpināt izstādi. Vēlāk dabūjām zināt, ka Cīcis par nepatiesu un ļaunprātīgu ziņu sniegšanu padzīts no slepenpolicijas dienesta. Līdzīgas lietas bieži notika biedrībā arī ar citiem algotiem spēkiem idejiskam darbam. Tomēr, neraugoties uz šo nepatīkamo starpgadījumu, pretalkohola izstāde izdevās teicami. Tā ka tā notika Rīgas pilsētas meiteņu skolā (Valdemāra ielā 2) vienā laikā ar 5. Latviešu vispārējiem dziesmu svētkiem uz Hansas laukumu un ar Rīgas latviešu biedrības vasaras zinību komisijas sapulcēm, tad to kuplā skaitā apmeklēja ne tikai rīdzinieki, bet arī citi no visām malām sabraukušie interesenti.

Atturības zāļu vakaru sarīko Vidzemes Antialkoholiskā Biedrība trešdien, 23. jūnijā, pulksten 5 pēc pusdienas. Zāļu vakaru atklās ar lielu gājienu, kuŗš sāksies pie pretalkohola izstādes ēkas un tad dosies pa Nikolaja ielu uz Daugavmalu un no turienes pa Kārļa ielu, Troņamantinieka bulvāri, Aleksandra un Stabu ielu uz V Vispārējo Latviešu dziesmu svētku ēku. Gājienu pavadīs mūzikas orķestrs, kuŗš spēlēs arī dziesmu svētku ēkā. Pēc tam dziesmu svētku ēkā turēs runas Vidzemes Antialkoholiskās biedrības priekšnieks Dāvis, Frīdenbergs-Miervaldis, zv. adv. Kreicbergs u. v. c. Piedalīšanās gājienā, kā arī svētku ēkā brīva. «Dzimt. Vēstn.» 20. 6. 10

Pēc 5. dziesmu svētku beigām biedrība kopā ar baptistu draudzēm un ielu misiju sarīkoja grandiōzu atturības demonstrācijas gājienu ar mūziku no pretalkohola izstādes ēkas Valdemāra ielā pa Daugavmalu, Kārļa, Brīvības un Stabu ielu uz dziesmu svētku milzīgo ēku Hansas laukumā un piepildīja to ar tūkstošiem klausītāju. Dziesmu ēkā nepārredzamu ļaužu masu vidū ar dedzīgām atturības runām uzstājās Latvijas pretalkohola biedrības priekšnieks un pretalkohola izstādes vadītājs J. Dāvis, priekšnieka vietnieks A. Frīdenbergs, cand. iur. J. Kreicbergs, baptistu draudžu savienības priekšnieks māc. A. Frejs un ielu misijas priekšnieks J. Junkers. Pēckaŗa laikmetā nav noticis neviens tik lielisks, svinīgs un pacilāts atturības ielu gājiens. Tas bija pirmā un līdz šim lielākā «atturības» spēka demonstrācija Latvijā, jo pēc Latvijas valsts nodibinā-

šanās Vidzemes antialkoholiskās biedrības resp. Latvijas pretalkohola biedrības vadītājas personas noliedz ticību kā faktoru atturības kustībā un noteikti izvairās no sadarbības ar baptistiem kā ar stingriem atturībniekiem, bet pašai biedrībai atturībnieku masu nav. «Rīgas Avīze» savā 27. 6. 10. num. šo gājienu un sapulci apraksta sekoši:

Vidzemes Antialkoholiskās biedrības sapulce.

Sapulce tika noturēta 23. jūnijā, pulkst. 7 pēc pusd. mūsu dziesmu svētku ēkā. Izrīkojuma ziņā biedrība bija vienojusies ar Rīgas Ielu Misioni. Viņas vispirms bija sarīkojušas «lielu gājienu», ejot tā ar mūziku un karogiem pa vairākām pilsētas ielām. Kā teica, tad nolūks tādam «gājienam», lai tas pievilktu klausītājus «lielai tautas sapulcei», kā bija sacīts programmā. Un tiešām ļaužu sanāca stipri daudz — tūkstošiem. Var jau būt, ka sava daļa tika gan tā pievilkta, ievērojot vēl to, ka ieeja bija brīva. Vakara programma sastāvēja no runām, koŗu dziesmām, mūzikas gabaliem.

Pati pirmā bija dziesma: «Vētras viļņos» — dziedāja visi koŗi mūzikas pavadībā. Tad runāja Vidzemes Antialkoholiskās biedrības priekšnieks — Dāvis. Runas temats bija: «Dzeršanas posts». Tas norādīja ar dažiem skaitļiem, cik milzīgi lielas naudas summas prasa ik gadus reibinošie dzērieni jeb alkohols pasaulē, visām tautām viņu dzīvē. Un nevis miljoniem vien, bet skaitot miljardiem vienā pašā valstī. Tas pats piedzīvojams visur — pat apgaismotākās valstīs kā Vācijā, Anglijā, Francijā un c. Kas zīmējas uz Vidzemi un Kurzemi, tad pēc oficiāliem datiem 1908. g. degvīna nodzerts par 11,131,147 rubļiem. Pieņemams, ka alū nenodzeŗ mazāk, un kur tad vēl citi dzērieni: vīni, liķieŗi, konjaks un c. Droši vien tad Vidzemē un Kurzemē izdod par alkoholu vairāk nekā 30 miljonu rubļu. Tik nedzirdēti lielus izdevumus uzkraujot dzeršanas lāsts te mums vien jau Vidzemē un Kurzemē, bet kur tad nu visā plašā valstī? — Posts esot jo neizsakāmi liels, ko žūpība pastrādā. Domājot, ka caur alkohola sekām mirstot gan vairāk, nekā ar diloni. Statistika rādot, ka no visiem noziegumiem 75% radot alkohols un t. t. Tāds bija šā priekšnesuma saturs. Pēc tam dziedāja atkal visi koŗi: «Palīdziet kritušiem». Dziesma skanēja stipri, bet vēl jo stiprāki bija pašas dziesmas vārdi. Varbūt, ka ir vajadzīgas tādas stipras zāles, «kur glāzes šķind,» «kur viņi kāri pilniem malkiem dzeŗ,» «Kamēr viņu bērni brēc un pēc maizītes sauc,» «Klau kā glāzes šķind, kur viņi paši sevim kapu rok» un t. t., viens vārds stiprāks un jo griezīgāks par otru.

Tagad nu runāja Vidzemes Antialkoholiskās biedrības priekšnieka vietnieks Frīdenbergs. Viņa priekšnesuma temats bija «Dzeršanas apkaŗošanas līdzekļi». Bet runātājs ļoti maz noturējās sava temata robežās, grozījās tai pašā «dzeršanas postā», par kuŗu Dāvis jau pirmais runāja. Savā runā runātājs arī ieskaitās kādas pāra reizes. Varēja noskārst, ka viņu pavedināja uz to tās dziesmu svētku ēkas bufetes sienas ar saviem: «Valdschlöschen» un citiem uzrakstiem.

Zvērināts advokāts Kreicbergs nu runāja par tematu: «Sievietes cīņā pret dzeršanu». Runātājs, kā jau likumu pratējs, norādīja vispirms uz to, ka sievietēm neesot līdzīgu tiesību ar vīriešiem. Tas attiecoties it sevišķi uz sievām pret vīriem. Tur visur esot vīrs tas, kam sievai jāklausa un jāpanes, ko un kā grib vīrs. Pavisam nepanesams esot tad sievām, ja vīri dzērāji un t. t.

Pēc šā priekšnesuma dziedāja: «Mosties, slavas dziesma» un tad pasludināja starpbrīdi. — Tagad bija pagājušas jau lielas 2 stundas un tomēr pus programmas vien vēl izpildīts. Tas izrādījās klausītājiem — vienai daļai — par gaŗu, klausīties vēl 2 stundas un pulkstens bija jau pāri deviņiem. Turklāt bija zināms, ka nākošā daļā runāšot arī vāciski un krieviski — tad kāda daļa klausītāju gāja mājās. — Jāvēlas, lai šādu «tautas» sapulču programmas būtu — lielākais — 3 stundas gaŗumā — ar to pietiktu pilnīgi visiem klausītājiem, bet 4 stundas sēdēt un klausīties — ir gaŗi un nogurdina ikkatru vērīgu klausītāju. Tomēr visa šī pirmā sapulces daļa noritēja labā, pieklājīgā gaitā. Arī pats nolūks, ko mūsu vietējā Vidzemes Antialkoholiskā biedrība sevim spraudusi par

mērķi — ir tiešām labs, teicams. Savā īsā pastāvēšanas laikā biedrība noturējusi jau 52 priekšlasījumu vakarus, sarīkojusi 4 atturības propagandas vakarus, 2 atturības izstādes un 10 literāriskus vakarus. Tad izdevusi 3 grāmatas — Heleniuss «Kultūras lāsts», L. Tolstoja «Kamdēļ ļaudis apreibinājas» un Противоалкогольное движеніе въ Прибалтійскомъ краѣ (преимущественно среди латышей").

Tad biedrība sūtījusi lektorus atturības priekšnesumu sarīkošanai dažiem Vidzemes un Kurzemes apvidiem un savus priekšstāvjus uz XII starptautisko antialkoholisko kongresu Londonā un uz pirmo Viskrievijas žūpības apkaŗošanas kongresu Pēterburgā.

Par saviem turpmākiem uzdevumiem un pienākumiem nākamībā, biedrība spraudusi sekošo:

1) Organizēt apkārtceļojošu žūpības apkaŗošanas izstādi;

2) sūtīt atturības mācības lektorus uz dažiem Latvijas novadiem, lai tur nodibinātu atturības pulciņus un biedrības;

3) izdot un izplatīt tautā rakstus par atturību un

4) sarīkot bezmaksas atturības mācības kursus un priekšlasījumus, sevišķi priekš jaunības un pieaugušiem.

Līdz šim biedrība esot darbojusies ar saviem pašu spēkiem vien gandrīz, tā garīgā, kā materiālā ziņā, jo biedrības atturības darbinieki ne tikai bez kādas atlīdzības ziedojuši savu laiku un darba spēkus, bet arī biedrības uzdevumus seguši saviem privātiem līdzekļiem. — Tomēr darba lauks esot tik plašs, ka ar šiem pašu līdzekļiem vien nepietiekot, nedz garīgā nedz materiālā ziņā. Biedrība tādēļ griežoties pie visiem mūsu tautas labvēļiem, iestādēm, kreditbiedrībām un c., pabalstīt un nākt palīgā viņu uzņemtam darbam.»

«Rīgas Avīze» 25. 6. 10.

Vidzemes Antialkoholiskās biedrības, trešdien sarīkotais propagandas vakars līdz ar svinīgo gājienu pa ielām izdevās labi. Gājienu gan traucēja lietus, bet totiesu pati sapulce V Latviešu vispārējo dziesmu svētku ēkā bij apmeklēta no vairāk tūkstošu cilvēkiem, kuŗi noklausījās runās, priekšnesumos, dziesmās un mūzikā. «Dz. Vēstn.» 26. 6. 10.

Balsis no publikas.

Cien. «Dzimtenes Vēstneša» redakciju ļoti lūdzu, neliegt telpas Jūsu god. avīzē sekošām rindiņām, jo «Jaunā Dienas Lapa» tās neuzņem.

«J. D. Lapā» Nr. 142 nepareizi tiek ziņots par Vidzemes antialkoholiskās biedrības 24. jūnijā sarīkoto propagandas vakaru, kuŗš esot iznācis «ļoti vājš» kā piedalīšanās tā satura ziņā. Kā gan var atzīt minēto vakaru par neizdevušos, kad uz to bij ieradies līdz 6000 personu, lielākā daļa strādnieku, spriežot no tam, ka dziesmu svētku lielo telpu trešā daļa bij ieņemta no apmeklētājiem? Tāpat arī programmas 14 numuri visi tika izpildīti un no lielākās daļas publikas uzņemti ar applausiem. Lai gan minētais vakars bija religioza rakstura, tomēr lektoru runas par alkoholu bij ziniski pamācošas un uz klausītājiem atstāja labu iespaidu.

Beidzot izsaku dažu strādnieku vārdā visdziļāko pateicību tiem, kas interesanto vakaru sarīkoja, it sevišķi dziedātājiem.

Kāds strādnieks.

«Dz. Vēstn.» 1910. g. Nr. 147.

Pēc finanču ministrijas eksponātu nosūtīšanas atpakaļ uz Pēterpili, biedrība tai pašā 1910. g. sarīkoja ar saviem palikušiem eksponātiem ceļojošas pretalkohola izstādes Vaiņodē, Sēlpilī un Valmierā un 35 priekšlasījumus dažādos Latvijas apvidos. Taču tā pārliecinājās, ka mutiskais vārds vien ir nepietiekošs atturības idejas izplatīšanai visās vietās un visos tautas slāņos. Tāpēc tā piegrieza lielāku vērību rakstītam vārdam. Bet kur to ņemt? Pašiem tā nebija. Jātulko no svešām valodām. Nesaņemdama nekādus pabalstus no valdības un pašvaldības, biedrība šinī gadā izdeva 11 tul-

kotas brošūras 45.000 eksemplāros, un proti: 1) Tolstoja «Briesmīgais elks»; 2) Heleniusa «Kultūras lāsts» (otrais izdevums manā tulkojumā); 3) Bunges «Izvirtības avoti» (otrais izdev. manā tulk.); 4) Bunges «Lai dzīvo miezītis»! (mans pārstrādājums); 5) Bonnes «Mātes pienākumi» (mans tulk.); 6) Ed. Rudzīša tulk. «Sievietes pienākumi cīņā pret žūpību»; 7) Tolstoja «Kāpēc cilvēki apreibinājas?»; 8) Tolstoja «Izglītības svētki» (mans tulk.); 9) Čišichina «Pretalkohola kustība Baltijas guberņās»; 10) Sažina «Derīgi padomi denaturētā spirta cienītājiem»; un 11) N. N. Šipova «Alkoholisms un revolūcija». Izņemot 5 uzrādītos manus tulkojumus, pārējās 6 grāmatas pārtulkoja biedrības algotie darbveži un lektori J. Cīcis un Ed. Rudzītis.

Pievestie fakti liecina, ka pēc I Vispārējās pretalkohola kongresa sācies pilnīgas atturības posms Vidzemes antialkoholiskās biedrības darbībā, un ka tajā manas vadības laikmetā (no 1910. līdz 1913. g.) pastrādātais atturības darbs ir veikts bez neviena graša pabalsta no valdības vai pašvaldības. Jā, ideālisms ir dižens dzinējspēks!

Apzinādamies, ka ikvienam sabiedriskam darbiniekam ir jānes atbildība sabiedrības priekšā un jānodod norēķins par ikkatru biedrības kapeiku, es savas vadības laikā sastādīju par ikkatru darbības gadu sīku pārskatu un izsūtīju to visiem biedriem, laikrakstu redakcijām un interesentiem. Diemžēl, šie pārskati nav man pašam uzglabājušies, jo visus pārpalikušos eksemplārus esmu nodevis turpmākai vadībai. Bez šaubām, tie ir vēl atrodami tagadējās Latvijas pretalkohola biedrības pretdāviskā birojā, kurš aiz saprotamiem iemesliem nav man vairs pieietams. Tomēr tā laika avīžu ziņojumi liecina, ka gadapārskati par biedrības darbību ir izdoti un izsūtīti. Es uzsveru šo apstākli tamdēļ, ka visā pārējā laikā nav iznākuši un izsūtīti gadapārskati. Gadapārskatu neiespiešana, valdes bezdarbības noklusēšana un biroja darbinieku patvaļas apslēpšana ienesa biedrības dzīvē neskaidrību, neuzticību un pamatotu sakarsēšanos pilnās sapulcēs. Biedrība, kuŗa pēdējos gados apgrozīja desmitiem tūkstošu latu, nedrīkstēja neizdot un neizsūtīt gadapārskatus.

Vidzemes antialkoholiskās biedrības valde izdevusi savas darbības pārskatu par 1910. gadu. Biedrības darbība bijusi diezgan plaša un ražīga. Viņas mērķis, uzstāties kopīgiem spēkiem pret naidīgo varu, pret reibinošu dzērienu lietošanu, kas tik dziļi iesakņojusēs mūsu dzīvē un posta nost tautas labklājību un kultūras pamatus. Visu mežonīgu, jēlu noziegumu 75 procentes radušās caur dzeršanas parašu. Caur svētdienās piekopto «vīna omulību» izdarot tanīs dienās 30 reizes vairāk noziegumu, nekā citās dienās. Tādēļ esot jājautā, cik daudz cilvēcisku vērtību Rīgā neiznīcinot aprītais alkohola daudzums. 1909. gadā Rīgā izdzerts apaļos skaitļos ne mazāk kā 600,000 spaiņu degvīna un $3^1/_2$ miljonu spaiņu alus. Tas iznāktu uz katru pieaugušu vīrieti ap $6^1/_2$ spaiņa degvīna un 40 spaiņu alus. Tā Rīgas iedzīvotāji par «garīgiem» dzērieniem gada laikā samaksājot ap 16 miljoniem rubļu. «Kāda rugta ironija,» tā teikts gada pārskatā, «runā iz šā fakta: mēs izdodam savā pilsētā par skolām gadā ap 1 miljonu rubļu, lai sagādātu saviem bērniem gara ieročus, un uzturam tai pašā laikā par 16 miljoniem zaļo pūķi, alkoholu, lai šis tos ieročus notrulina! Atbil-

dība par šādu parādību gulstas smagi vispirmā kārtā uz mūsu inteliģenci. Neskaitāmi dzimumi pirms mums gatavojuši asiņainiem sviedriem to, ko mēs baudām kā tagadnes kultūru. Vai tad nu nav glēvulība un bezgodība, kad aiz šaursirdīgas patmīlības novēršamies no tik nopietna dzīves jautājuma kā alkoholisma, kas apdraud nākamo paaudžu eksistenci? Zemēs, kur sabiedriskā apziņa pamodusies, kā Skandināvijā un Somijā, izglītotie jau sen vairs neieņem šai jautājumā vienaldzīgu, pašpieticīgu skatītāju lomu, tie visur stāv kustības priekšgalā. Cik bagātīga svētība plūdusi uz viņu darbu, par to dod liecību runājošs fakts, ka absolūta alkohola patēriņš gājis atpakaļ. Somijā no apm. 15 l. 1860. g. uz 1,8 l. 1895. g. Tur inteliģence savu uzdevumu saprot citādi, kas it īpaši redzams pie stūdējošās jaunības: mazā Zviedrija skaita 10,582 atturīgu organizētu studentu, kamēr pie mums vēl studenti, rupjo vidus laiku iespaidā, uzskata par kaunu būt par atturībniekiem un skaitas par pilnīgiem tikai ar alus mucu aiz muguras. Tāļāku, vienaldzība strādnieku aprindās pret atturības centieniem nav mazākā, kā pie mūsu izglītotiem. Bet pie masām tas nedrīkst mūs pārsteigt, jo plašie sabiedrības slāņi nekad nav jaunu ideju nesēji: idejas rodas izredzēto galvās un izplatās masās caur cilvēkiem, kas stāv pāri ļaužu masām. Aizmirst mēs tomēr nekad nedrīkstam, ka atturība nav sports priekš «labākajām aprindām,» bet taisni līdzeklis, pacelt zemāko šķiru stāvokli. Skaistas sabiedriskas idejas var piepildīties tikai dzīvē, kad viņas jau tapušas par tautas kopējo īpašumu. Tāpēc atturības idejai jāiegūst masas! Visnīstamākais un nežēlīgākais cilvēku izsūcējs un despots ir alkohola kapitāls. Kad strādnieks būs no šā briesmoņa varas atsvabinājies, tad brīvais darbs varēs stāties pretīm ikkatram izsūcējam. — Atturība ir spēku ietaupītāja, solis uz varu. «Jaunā kārtība» nodibināsies tikai tad, kad sabiedrībā būs nogatavojušies nopietni spēki, jo mūsu sabiedrības ārējā iekārta ir nekas cits, kā mūsu iekšējās vērtības spogulis. Tikai caur plašas pašdarbības attīstību virzas sadzīve augstākām formām pretīm. Un alkohols ir katras pašdarbības nāveklis, miega zāles, kas gremdē stindzinošā pašpieticībā! — Vidzemes Antialkoholiskā biedrība var atskatīties uz svētības pilnu pabeigtu otru darbības gadu. Tās balss atradusi dzīvu atskaņu, kā to redzam no pieprasījumiem un lūgumiem pēc garīga pabalsta, kas mums ietek no visām Latvijas malām.» Biedrība galveno vērību piegriezusi pēdējā gada propagandai caur dzīvu vārdu, sarīkodama gan pilsētās, gan uz laukiem daudz pamācošus priekšlasījumus. Kā brīvi lektori darbojušies biedrībā pag. 1910. gadā: J. Dāvis, A. Frīdenbergs, G. Ķempels, J. Kreicbergs, J. Kauliņš un A. Pāvuls. Biedrība izdod atturības literātūru un izplata tautā krietnas un lētas atturības grāmatas. Izdotas 8 grāmatas. Sarīkoja pretalkohola izstādi Rīgā. Izstāde devusi biedrībai 882 rbļ. 13 kap. ieņēmumu un 860 rbļ. 90 kap. izdevumu. Ieņēmumos ierēķināti ziedojumi priekš izstādes no biedriem un labvēļiem: no J. Bēma 50 rbļ., J. Dāva 50 r., A. Frīdenberga 50 r., G. Ķempeļa 25 r., K. Pēkšena 25 r., Fr. Lasmaņa 10 r., J. Līča 3 r. un H. Mintala kdzes 25 r.; kopā 238 r. Izstādes laikā biedrība sarīkojusi svētku gājienu ar mūzıku priekšgalā no izstādes uz V Latv. Vispār. Dziesmu svētku ēku. Pēc izstādes slēgšanas Biedrība stājusies tūliņ pie ceļošanas izstādes organizēšanas un varējusi ar savu kolekciju, sastāvošu no diagrammām, tabelēm, mulažām, (ķīmiskiem) preparātiem piedalīties pērnajā gadā divās zemkopības izstādēs 10. un 11. septembrī Neretā, Neretas Lauksaimniecības izstādē, un 24. oktobrī Valmierā, Kauguru lauksaimniecības izstādē. Lai iegūtu Latvijas skolotājus, Biedrība stājusies pie propagandas lielākā stilā, izsūtīdama apm. 350 tautskolām par velti visus 8 izdevumus, kādas 2800 grāmatas! Tam pašam nolūkam sarīkotas atturības parauga stundas, kuŗās piedalījušies Zengbuša kdze un skolotāji Landsmans, Lamberts, Freudenbergs un Bērziņš. Biedrības plašie mērķi pārsnieguši tāļu tās līdzekļus. Biedrības bilance uz 31. decembri 1910. gadā bijusi aktivā un pasivā 766 r. 28 kap. Biedrības labvēļi ziedojuši Biedrības mērķiem: Dr. G. Apinis, Valmierā 15 r., Valmieras Sav. Biedr. Kr.-Aizd. Kase 25 r., H. Mintāla kdze 84 r., II RīgasKrāj-Aizdevu Sabiedrība 50 r., Rīgas Namnieku Biedrības Krāj-Aizd. Kase 25 r.,atturības biedrība «Evaņģelists» 20 r., Kauguru Lauks. Biedr. 10 r.; kopā 229 r. Naudas sūtījumi un korespondences Vidzemes Antialkoholiskai Biedrībai sūtāmi uz Biedrības biroju Rīgā, Avotu ielā Nr. 16a, dz. 5.

«Rīgas Avīze» 1911. g. 17. jūnijā.

Es jau agrāk sacīju, ka Vidzemes antialkoholiskās biedrības pirmais, t. i. 1908. gads pagāja pilnīgā bezdarbībā. Toties sekojošos divos gados tika noturēti daudzi priekšlasījumi un pārtulkotas 11 brošūras. Darbs sevišķi kūsēja 1910. g. No 15.—28. jūnijam 14 dienu laikā no rīta līdz vakaram priekšlasījumus noturēja pretalkohola izstādē Valdemāra ielā 2. Tai pašā laikā pie 5. dziesmu svētku ēkas uz Hansas laukuma biedrība ierīkoja kiosku savu izdoto atturības grāmatu pārdošanai resp. izdalīšanai un priekšlasījumu noturēšanai zem klajas debess. Tā mēs atturības propogangai no sākta gala savienojām mutisko vārdu ar rakstīto vārdu. 1910. g. tautā ielaistās 11 brošūras 45.000 eksemplāros, sevišķi starp dziesmu svētkos ieradušamies lauciniekiem, populārizēja līdz tam laikam gandrīz pavisam svešo atturības ideju starp ļaužu masām visās Latvijas malās.

Atzīdams rakstiskā vārda pārākumu par mutisko vārdu, es ievietoju «Dzimt. Vēstn.» 1911. g. 28. un 29. janvāŗa numuros ļoti gaŗu rakstu «Šķidrā maize» un «Latvijas» 1911. g. 16. februāŗa num. pielikumā vēl gaŗāķu rakstu «Ielaid velnu baznīcā — viņš uzkāpj uz kanceles». Neatceros, kuŗā laikrakstā un kuŗā dātumā es vēl iespiedu trešo rakstu «Smagais jūgs». Tie bija mani pirmie patstāvīgie pretalkohola raksti un pirmie orīģinālražojumi latvju atturības literātūrā. Tai pašā 1911. g. Vidzemes antialkoholiskā biedrība izdeva šos 3 manus rakstus atsevišķās brošūrās ar tiem pašiem virsrakstiem.

Iespiesdams pretalkohola rakstus tā laika visizplatītākos laikrakstos «Dzimt. Vēstn.» un «Latvijā» un izlaisdams tos atsevišķās brošūrās par lētu maksu (5—8 kap.), es ar to ienesu atturības ideju katrā ģimenē, pat katrā lauku ciemā. Tāpat arī visas savas turpmākās atturības grāmatas es pa priekšu iespiedu laikrakstos vai nu uzreiz vai pa daļām. Mani iztirzātie atsevišķie atturības jautājumi ar daždažādiem virsrakstiem iespiesti gandrīz visos latvju laikrakstos. Piem., mana brošūra «Karalis Alkohols» ir novilkums no «Balt. Vēstn.» 1920. g. 26. un 27. februāŗa numurā iespiestā mana raksta ar to pašu nosaukumu. No atsevišķiem rakstiem avīzēs sastādījās mana grāmata «Briesmas draud», kuŗa vispusīgi ietver visus alkohola jautājumus. Ar atturības rakstu iespiešanu izplatītākos un vairāk lasītos laikrakstos un ar atsevišķu brošūru izdošanu par visdažādākiem atturības jautājumiem, es bez samērā lieliem materiāliem izdevumiem panācu simtām reiz vairāk, nekā to varētu panākt ar dārgi maksājošu priekšlasījumu sarīkošanu visos Latvijas novados.

1928. g. izdotā «Latvju pretalkohola biedrības 20 gadu darbības pārskatā» (6. lp.) un 1933. g. izdotā «Latvijas pretalkohola biedrības 25 gadu darbības pārskatā» (6. lp.) par 1914. g. darbību ievietots sek. ziņojums:

«1914. gadā tiek aicināta tauta atmest žūpības netikumu un izdotas J. Dāvja sarakstītās brošuras: 1) «Ielaid velnu baznīcā — viņš uzkāpj uz kanceles,» 2) «Šķidrā maize» un 3) «Smagais jūgs,» kuŗas izdotas 9.000 eksemplāros.

Paraleli ar Antialkoholisko biedrību jo enerģiski strādā arī atturības biedrība «Auseklis». Tauta dzird no vairākām pusēm, ka nav labi alkoholizēties, būt par alkohola vergiem un pildīt krodzinieku kabatas. Arī prese simpatizē pretalkohola kustībai un notiek vēl pasaulē nebijušais gadījums, ka 1914. g. sākumā visa Rīgas latviešu dienas prese uz savu galvu izlaiž anketu, cik Latvijā ir atturībnieku. Izrādās, ka to ir ap 8.000 cilvēku, no kuŗiem lielākā daļa pat ar mieru strādāt aktivi atturības druvā. Šāds anketes iznākums varēja rasties tikai pateicoties biedrību vestai plašai atturības propagandai.»

Kā jau agrāk teicu, minētās 3 brošūras iznāca 1911. g., un nevis 1914. g., un kopā ar citiem maniem avīžu rakstiem un 11 agrākiem tulkojumiem no citām valodām, kā arī kopā ar daudzu pretalkohola priekšlasījumu un izstāžu sarīkošanu sagatavoja tautā un presē simpatijas atturībai. Ja prese jau no 1909. g. sistēmatiski uzņēma savās slejās ziņojumus par Vidzemes antialkoholiskās biedrības priekšnesumiem un deva vietu maniem pat ļoti gaŗiem un asiem rakstiem, tad tas liecina, ka mana biedrības vadība no 1910. gada sākuma līdz 1914. g. sākumam bija dabūjusi presi savā ietekmē, izgatavojusi anketu un palīdzējusi viņai to izvest. Tā tad «vēl pasaulē nebijušais gadījums» nebija nejaušība un nenāca negaidīts, bet notika uz manu iniciatīvi un ar manu līdzdalību. Ja līdz 1914. gadam manis vadītā biedrība nebūtu līdzdarbojusies šā «vēl pasaulē nebijušā gadījuma» sagatavošanā un notikšanā, tad viņai taču nebūtu jāraksta par to savas darbības pārskatā. Redzams, ka pēckaŗa laikmeta Latvijas pretalkohola biedrības darbinieki tīšu prātu cenšas apslēpt un sagrozīt manas pirmskaŗa laikmeta vadītās Vidzemes antialkoholiskās biedrības darbības panākumus atturības kustībā.

Attiecībā uz «Ausekli» lasītājs nesaprot, vai ticēt pārskata 6. vai 4. lappusei, kuŗā rakstīts: «Atturības biedrība «Auseklis» revolūcijas laikā maz nodarbojās ar atturības jautājumu, bet ar politiku un marksisma propagandu, kas daudziem biedriem nebija pa prātam. Īstiem atturībniekiem, kas savu mūžu bija veltījuši alkoholisma apkaŗošanai, nebija vietas «Auseklī», un tie pulcējās ap jauno Vidzemes antialkoholisko biedrību, kur atrada bagātīgu darba lauku.»

Mana 4 gadu laikā vadītā biedrības darbība «25 gadu pārskatā» (6. lp.) izteikta vienīgi sekošos vārdos nepilnās 6 rindiņās:

«No 1911.—1913. g. biedrības darbība attīstās normāli. Dāmu komiteja ņem dzīvu dalību biedrības darbībā. Tā sarīko bazaru. Darbojas arī ceļojošas izstādes. Tā, piem., 1911. g. tās izstāde Madlienā, Kraukļos, Umurgā, Solitūdē un Olainē. Notur arī priekšlasījumus. Minētos gados ap 100 biedru. Par priekšnieku ir J. Dāvis.»

Ja par pēdējo 21 gada darbību rakstītu tikpat īsi, tad viss «25 gadu darbības pārskats» iznāktu tikai ap 40 rindiņu resp. 1 lappusi biezs.

Par priekšnieku es biju no 1910. g. sākuma un nevis no 1911. gada, kā tas nepareizi teikts minētā pārskatā. Tā ka man nav pie-

ietams tagadējās LPB pretdāviskais birojs, tad no galvas nevaru pateikt, kur, kādi un cik lielā skaitā tika noturēti priekšlasījumi un organizēti citi izrīkojumi šai posmā. Biedrības birojs atradās manā namā un dzīvoklī, Avotu ielā 16-a, dz. 5, t. i. turpat, kur tas atradās no 1935.—1937. g., tikai vienu stāvu augstāk. Lekcijām, izrīkojumiem un tējas vakariem biedrība noīrēja patstāvīgas telpas Lāčplēša ielā 31, savas biedrenes un centīgās darbinieces Mintālas kdzes namā. Biedrībai izdevās nodibināt ļoti darbīgu dāmu komiteju. Ar tās palīdzību biedrība sarīkoja priekšlasījumus ar muzikāliem un vokāliem koncertiem. Lūk, kā dažus no tiem apraksta uzglabājušies avīžu ziņojumi:

Vidzemes Antialkoholiskās Biedrības Dāmu Komiteja sarīko sestdien, 15. oktobrī, Latviešu Biedrības namā bazaru un dramatisku vakaru ar saviesīgu sadzīvi un daždažādiem pārsteigumiem, kā: raganu aizu, laimes ezeru, X kdzes noslēpumu atklāšanu u. t. pr. Izrīkojuma skaidrs atlikums galvenā kārtā atturības literatūras izdošanai un priekšlasījumu sarīkošanai tiklab pilsētā, kā uz laukiem. Tā kā Biedrība uzņēmusies aizsargāt sabiedrību no pēdējās lielākā ienaidnieka un niknākā ļaundaŗa — alkohola, tad arī tās svēts pienākums visādi atbalstīt Biedrības pašuzupurīgo darbību cīņā pret visvareno alkoholu. Tāpēc Biedrība stipri palaižas uz sabiedrību, cerēdama, ka pēdējā tai sagādās jel kādu mazu daļu materiālu līdzekļu cīņai ar šā laika visvairāk izplatīto sabiedrisko slimību — žūpību. Ievērojot to, ka Biedrības līdzekļi sastāv tikai no biedru naudām, ziedojumiem un ienākumiem no izrīkojumiem, Biedrības Dāmu Komiteja pārliecināta, ka sabiedrība kuplinās tās sarīkoto bazaru, gan dāvājot dažādas mantas, gan piedaloties bazarā, gan pērkot izstādītās lietas u. t. pr. Bazars sāksies pulksten 2 dienā, no pulksten 4—6 spēlēs Fišera kga orķestrs; dramatisks vakars R. Veica kga vadībā sāksies p. 9 vakarā, kam sekos saviesīga sadzīve ar dažādiem uzjautrinājumiem.

Vidzemes Antialkoholiskās biedrības dāmu komiteja sarīko sestdien, 23. apr. pulksten 9 vakarā, M. Kauliņa dejas zālē, Mārstaļu ielā Nr. 2, ģimeņu vakaru, kuŗā starp citu uzvedīs Ed. Treumaņa «Svešiniekus». Ieeja biedriem un mācības iestāžu audzekņiem 30 kap. un citiem 50 kap. Tā kā skaidrs atlikums nolemts derīgu grāmatu izdošanai un izplatīšanai tautā, tad ieteicams šo vakaru apmeklēt arī viņa labā nolūka dēļ.

Palīdzības biedrība «Zieds» sarīko sestdien, 18. decembrī, plkst. 8 vakarā, biedrības telpās, Suvorova ielā Nr. 63, priekšlasījumu. Lasīs skolotājs J. Dāvis par tematu: «Kādēļ vajadzīga atturība no reibinošiem dzērieniem?» Paskaidrojumi ar statistiskām tabelēm. Ieeja biedriem 5 kap., nebiedriem 10 kap.

«Dz. Vēstn.» 1911. g.

Vidzemes Antialkoholiskās Biedrības ceturtdien, 17. okt. noturētā valdes sēdē starp citu nolēma, sarīkot ik pāris nedēļas Igauņu jaunajā tautas namā, L. Lēģeŗu ielā 62, populārus dienas koncertus, savienotus ar īsu priekšlasījumu par atturības jautājumu. Pie koncerta nodomāts saistīt ievērojamākos Rīgas māksliniekus. Ieejas maksa būs sevišķi zema.

«Dz. Vēstn.» 1913. g. Nr. 24.

«**Vidzemes Antialkoholiskās Biedrības** 3. dienas koncerts ar J. Dāva priekšlasījumu «Alkoholisma sabiedriskā nozīme», 14. martā Igauņu Tautas namā, l. Nometņu ielā 62, bija krietni apmeklēts. Savā priekšlasījumā J. Dāvis aizrādīja uz straujo vilni, kas pārplūdis visu plašo Krieviju pret alkoholu. Mazajai latviešu tautai alkoholisms jo bīstams un tāpēc jācīnaŗo pret to daudz enerģiskāk un noteiktāk, nekā lielām tautām. Ar tabeļu un statistikas palīdzību jo plaši un pārliecinoši pierāda alkohola briesmas tā sevišķiem cilvēka orgāniem, ka visai miesai un garam un, nevien tikai uz pašu alkohola lietotāju, bet arī uz viņa pēcnācējiem un visu sabiedrību. Vēsture pierāda, ka alkohols iznīcina pat veselas tautas un ka tāpēc katrai tautai, kas vēlas sev nākotni, galīgi jāatmet alkohola lietošana; bet sevišķi tas jādara mazām tautām. Latviešu jaunavām

liek pie sirds tautas dziesmas vārdus: «Labāk dūņu ezerā, ne dzērāja līgaviņa». Ziemeļ-Amerikas Savienotās valstīs, kur tagad $^2/_3$ ir pilnīgi bez alkohola, jo aizliegta alkohola ražošana, ievešana, tirgošanās un lietošana, vēl 50 gadus atpakaļ aprēķināts, ka par nodzerto naudu varētu nopirkt tik daudz miltu ļaužu uzturam, ka šo miltu vezumu rinda sniegtos ap visu zemes lodi. Pēc savas dabas īpašībām Krievija ir visbagātākā valsts pasaulē, bet aiz alkohola paliek visnabagākā. Še lielu $^1/_4$ daļu labības izlieto alkohola ražošanai, bet maizes trūkst. Visi valsts ieņēmumi ir ap 3 miljardi, bet par alkoholu izdod ap 4 miljardi rubļu un — to dara valsts ar kādiem 9 miljardiem parādu. Latvijā par alkoholu izdod ik gadus ap 60—70 miljoniem rubļu un nopērk par šo milzu summu miesas un goda samaitāšanu. Žīdi ir pretalkoholiķi, dzīvo visādi, apspiesti un vajāti, bet ir apdāvinātākā, stiprākā un bagātākā tauta. Ar savu mošo garu un bagātību viņi ir pasaules valdnieki. Rīgā dzīvo ne mazāk par 50,000 žīdu, bet krogos viņus neredz. «Tie lai ir par atturības paraugu latviešiem! Neviens latvietis, kuram mīļa sava un savas tautas laime, labklājība un nākotne, lai neņem ne piles alkohola mutē!»

Priekšlasījumu publika uzņēma ar ilgi nerimstošiem aplausiem. Priekšlāsījumam sekoja koncerts, kurā piedalījās Rīgas lielkrievu orķestrs, Ozol-Guyot kundze un E. Elksnītis ar kuplu programmu, bija tiesām sajūsminošs baudījums ar paliekamu iespaidu. Vidzemes Antialkoholiskā Biedrība ar saviem koncertiem un priekšlasījumiem pelna vispārēju ievērību.»

«Dzimt. Vēstn.» 18. 3. 14.

Šeit ievietoju vēl dažus tā laika avīžu ziņojumus par atturības kustību.

Starp citu ar ļoti labiem panākumiem biedrība piedalījās «Viskrievijas atturības svētkos» 1913. g. 28.—29. aprīlī. Par to avīžu izgriezums vēsta:

«Viskrievijas atturības svētki. Viskrievijas Kristīgā Darba Atturības Savienība, kuŗa atrodas Viņa Ķeizariskās Augstības Lielkņaza Konstantina Konstantinoviča aizgādībā, kopā ar citām atturības biedrībām sarīkoja pērngad 23.—24. septembrī Pēterburgā atturības svētkus ar ielu gājieniem, priekšnesumiem par žūpības postu, atturības literatūras izplatīšanu un materiālu līdzekļu vākšanu cīņai ar žūpību. Tagad šī pati savienība izdabūjusi atļauju kā priekš sevis, tā arī priekš visām atturības biedrībām un citām organizācijām sarīkot 28.—29. aprīlī visā Krievijā atturības svētkus, kuŗos atļauts žūpības apkaŗošanas nolūkā noturēt priekšlasījumus un vākt ziedojumus, pārdodot atturības literatūru un atturības zīmes. Nupat arī Baltijas atturības biedrības saņēmušas uzaicinājumu piedalīties minētos Viskrievijas atturības svētkos. Uz šā pamata 26. martā sapulcējās vietējo atturības un dažu citu biedrību priekšstāvji un atklātības darbinieki, lai apspriestu jautājumu par atturības svētku sarīkošanu Rīgā un vispār Baltijā. Šinī sapulcē piedalījās priekšstāvji no Atturības Biedrības «Ziemeļblāzma», Atturības Biedrības «Auseklis», Vidzemes Antialkoholiskās Biedrības, Ļaužu Labklājības Biedrības, Sieviešu «Darbs», Ielu Misiones, atturības biedrības «Evaņģelists», Atturības biedrības «Apziņa», atturības biedrības «Labais Prāts», Atturības biedrības «Glābšana», Igauņu Izglītības un Palīdzības biedrības atturības nodaļas un atsevišķi atturības darbinieki.

Sapulce pieņēma sekošus lēmumus:

1) Piedalīties sarīkojamos Viskrievijas atturības svētkos un tūliņ griesties pie attiecīgām iestādēm dēļ atļaujas, kā arī iesniegt valdībai lūgumu abās svētku dienās slēgt šo biedrību darbības rajonos visas monopolbodes, krogus, traktierus un citas dzertuves. 2) Svētku dienās sarīkot priekšlasījumus par atturības jautājumu Rīgā pēc iespējas vairākās vietās un visās pilsētas daļās, izplatīt atturības literatūru, pārdodot grāmatas gan uz ielām, gan iznēsājot pa mājām, izdalīt skrejošas lapiņas, pārdodot atturības zīmes ar dažādiem uzrakstiem visās vietējās valodās, vākt materiālus līdzekļus cīņai ar alkoholismu un it sevišķi tautas nama dibināšanai Rīgā, sarīkot ielu gājienus, uzaicināt visus vietējos teātrus un kinematografus sarīkot izrādes ar atturības saturu un t. pr. 3) Atturības

svētku sarīkošanai katra biedrība ievēl 2 delegātus, pie kam līdz delegātu ievēlēšanai tuvāko rīcību uzdod Vidzemes Antialkoholiskai Biedrībai.

Saprotams, ka šis teicamais pasākums varēs izvērsties par Viskrievijas atturības svētkiem tikai tad, ja tas atradīs atbalstu visā tautā un visos sabiedrības slāņos.» «Balt. Vēstn.» 1913. g. Nr. 71 un «Latvija» 28. 3. 13.

Kārlsbades Labierīcības Biedrība sarīko svētdien, 9. martā pulksten 5 p. p. kroņa pirmmācības skolā, pie Kārlsbades stacijas, priekšlasījumu vakaru. Kā lektori laipni apsolījušies piedalīties pazīstamie atturības darbinieki — zvēr. advokāts G. Ķempelis un skolotājs J. Dāvis. G. Ķempelis iepazīstinās klausītājus ar «Apskatu par atturības kustības vēsturi». J. Dāvis nolasīs referātu: «Alkohols — tautas lāsts.» — Tā 9. martā Kārlsbadē īsta atturības svētku diena. Jācer, ka jūrmalnieki kuplā skaitā pulcēsies noklausīties interesantos tēmatus. — Priekšlasījumus paskaidros tabelēm, kartogrammām un eksperimentiem. «Dzimt. Vēstn.» 7. 3. 14.

Vidzemes antialkoholiskā Biedrība sarīko trešās Lieldienās, 8. aprīlī 1914. g., Torņakalna Latviešu Palīdzības Biedrības zālē, m. Altonovas ielā Nr. 6, priekšlasījumus. J. Dāvis runās par tēmatu: «Alkohola iespaids uz cilvēku» un zvērināts advokāts G. Ķempels par tēmatu: «Alkohola apkarošanas vēsture». Priekšlasījumu sākums pulksten 2 dienā. Ieeja brīva. Ievērojot pārrunājamo tēmatu svarīgumu un tagadējo sabiedrības lielo interesi alkohola jautājumā, jācer, ka apmeklētāju netrūks. «Dzimt. Vēstn.» 6. 4. 14,

Tā ka bija paredzēts 1914. g. sākt celt Madonas izglītības biedrības ģimnazijas ēku, kas prasīja no manis ārkārtīgi daudz laika, darba un rūpju, tad 1914. gada sākumā es atteicos no Vidzemes antialkoholiskās biedrības priekšnieka amata. Pa manas priekšniecības laiku A. Frīdenbergs bija ne tikai izveseļojies, bet arī nobeidzis Tartū studijas. Tolaik viņš vēl nesmēķēja, un tāpēc es biju labā ticībā, ka viņš ir un paliks atturībnieks uz visu mūžu. Tā tad bija cilvēks, kuram varēja nodot biedrības vadību. Es cerēju, ka «jauna slota tīri slaucīs».

Ja abi pirmie priekšnieki — Ķempelis un Frīdenbergs aktīvi darbojās tikai katrs savas priekšniecības laikā, tad es, turpretim, darbojas kā viena tā otra viņu vadības laikā. Izņēmums ir tikai pēdējie pēckaŗa laikmeta gadi, kad abi viņi padarīja LPB par Dem. centra filiāli un ar to izslēdza visus nedemcentristus no līdzdarbības LPB. Kā Dem. centra aste, LPB vadība izvērtās par politikāņu kliķi.

Salīdzinot LPB pirms- un pēckaŗa darbību, nojaušam lielu izšķirību: pirmo vada ideālisms un otro materiālisms. Pirmskaŗa LPB darbinieki prasīja: «Ko varam mēs ar savu darbību dot tautai?» Pēckaŗa darbinieki prasīja: «Ko varam mēs ar savu bezdarbību ņemt no tautas?» Kā pirmo augstākais mērķis bija tautas labums, tā otro mērķis bija paša personas labums, resp. Žūpības apkarošanas fonda summu izmantošana personīgai izpelņai, politiskai karjerai vai profesionālai reklāmai. Kas pretojās personas labuma ietērpšanai tautas labuma maskā, tos nelaida darboties LPB un CPS, pārvēršot to valdes par atsevišķu personu kliķēm, kuŗas bija visraksturīgākā pēdējo gadu atturības kustības vadības pazīmes. LPB un CPS kliķei vēl pievienojās BL kliķe.

26. Mans atturībai veltītais rakstiskais un mutiskais vārds.

30 gadu atpakaļ, nostājoties Vidzemes antialkoholiskās biedrības cīņas nometnē, mēs atradām ļoti maz cīņas biedru un pavisam neatradām cīņas plānu un cīņas ieroču. Vajadzēja uzstādīt cīņas mērķi, izstrādāt darba metu, vervēt cīnītājus, rast līdzekļus un sagatavot vadītājus. Visam galvenais šķērslis bija atturības literātūras trūkums. Tolaik tādas literātūras trūka ne tikai latvjiem, bet arī vāciem, krieviem un citām tautām. Vācu valodā par labāko atturības mācības vadoni skaitījās tulkojums no somu valodā iznākušās Dr. Heleniusa brošūras «Gegen den Alkohol». Mēs pārtulkojām šo brošūru no vācu valodas un laidām apgrozībā ar nosaukumu «Kultūras lāsts». Drīz mēs vēl no vācu valodas pārtulkojām prof. Dr. Bunges «Izvirtības avoti», Dr. Bonnes «Mātes pienākumi» un citas brošūras. Tāpat mēs pārtulkojām no krievu valodas dažus L. Tolstoja atturības rakstus. Tomēr ar latvju dzīvei nepiemēroto brožūru tulkošanu nevarēja tālu tikt un izsmelt visus ar alkoholu saistītos jautājumus. Tāpēc es uzņēmos apgādāt savu tautu ar atturības literātūru. Tagad attiecībā uz pretalkohola populāro literātūru mēs stāvam visu tautu priekšgalā. Tāpat man izdevās atrast teicamu atturības mācības metodi un labus uzskatāmās mācības līdzekļus. Varu arī droši apgalvot, ka nevienā citā tautā, samērā ar tās lielumu, atturības literātūra nav izplatīta tik lielā skaitā kā latvju tautā. Šinī ziņā Latvija ieņem pirmo vietu pasaulē.

Daba ir apveltījusi mani ar reti skaļu balsi un skaidru izrunu. Tāpēc mani priekšnesumi bija labi sadzirdami ne tikai visplašākās zālēs, bet arī tālu laukumos, dārzos un uz ielām, kad tos noturēju ļaužu masām zem klajas debess. Pierādot alkohola, nikotina un citu indīgo baudas vielu postnesīgo iespaidu vienkāršā, viegli saprotamā valodā un illūstrējot savu runu saturu ar mēģinājumiem un gaismas gleznām, es vienmēr guvu teicamus panākumus atturības kustības popularizēšanā.

Radīdams atturības literātūru un uzskatamības līdzekļus, es tai pašā laikā ar savām lekcijām apbraukāju visu Latviju, neņemdams par lekcijām nekādu atlīdzību un arī vienmēr pats segdams ceļa izdevumus. Ja mana literātūra kā rakstiskais vārds bija pirmais asais cīņas ierocis, tad arī manas lekcijas kā mutiskais vārds bija ne mazāk ass otrais cīņas ierocis. Rakstiskais vārds un mutiskais vārds ir vienmēr bijuši un ir mani divi galvenie cīņas ieroči. Rakstiskam vārdam ir tā priekšrocība, ka ar to var nokļūt visur tur, kur nekad nevar nokļūt ar mutisko vārdu. Ar savu rakstisko vārdu es esmu propagandējis atturību visās Latvijas malu malās, kā pilsētās, tā uz laukiem. Tāpēc tagad ir vairs reti kāds latvis, kas nekā nav dzirdējis un nekā nezin alkohola jautājumā. Turpretim, 30 gadu atpakaļ Latvijā vēl pavisam neeksistēja alkohola jautājums ļaužu masās.

Tolaik pretalkohola biedrībai materiālie līdzekļi ienāca galvenā kārtā no manu sastādīto atturības rakstu pārdošanas un pašu idejisko darbinieku ziedojumiem. Pretalkohola propagandu mēs dzinām kā ar priekšnesumu un izstāžu sarīkošanu, tā ar atturības literātūras izplatīšanu, t. i. ar mutisko un ar rakstisko vārdu. Pēc katra priekžnesuma un pa ikvienas izstādes laiku lektori uzaicināja klausītājus resp. skatītājus iegādāties atturības literātūru. Parasti no literātūras pārdošanas lekcijās ienāca tik daudz, ka ar ienākumiem no tās lektori varēja segt savus ceļa izdevumus. Tādējādi mani sastādītie raksti ne tikai sekmēja atturību, bet arī deva līdzekļus tās propagandai. «Liep. Av.» to ir izteikusi sekoši:

J. Dāvis ir plaši pazīstams atturības darbinieks. Jau sen, priekš lielā pasaules kara, atturības ideja saistījās ar viņa vārdu. Lielais karš uz laiku it kā pārtraucis J. Dāva darbību atturības laukā. Bet vajadzēja iestāties cik necik normālākiem laikiem, lai vecais atturības veterāns ar jaunu enerģiju atkal no jauna uzsāktu pārtraukto gaitu. Gan kā Krist. Nac. Savienības priekšnieks, kā politisks darbinieks ar runām tautas sapulcēs un mītiņos un pašu biedru vidū, gan kā žurnālists ar spalvu rokā «Tautas Balsī» un citos periodiskos preses izdevumos, gan kā priekšzīmes devējs savā personīgā dzīvē, visur, ik uz soļa Dāvis propagandē un veicina atturības ideju. Var sacīt: atturība ir Dāva «jājamais zirdziņš».

Ja kādreiz vajaga runāt par žūpības apkarošanu, tad sevišķi tas sakāms tagad. Latvija par daudz noslīgusi dzeršanā. Dzer pilsētās, dzer uz laukiem, dzer krogos, dzer mājās, dzer labu darbu pastrādājot, dzer ļaunu darbu izdarot. Dzer priekos, dzer bēdās. Dzer saimnieks, dzer puisis; dzer tēvs, dzer dēls; dzer . . . dzer — visi.

Pēc kara, kad netiklība un netikumība, kad jēdzieni par labu un ļaunu, par tavu un manu, par atvēlētu un neatvēlētu u. t. t.ir sajukuši un galīgi atrofējušies, visnopietnāki vajadzētu piegrizt vērību žūpošanas apkarošanai. bet, izrādās, neviens to nedomā darīt. Ne valdība, ne sabiedrība. Liekas, vēl neesam galīgi pārdzērušies.

Tā tikai mums liekas. Patiesībā mēs esam visi pārdzērušies, ka neredzam, kas notiek ar mūsu tautu. Viņa deģenerējas, fiziski un garīgi paliek bezspēcīga, neizturīga. Viņai nebūs nākotne. Jo stiprākam pieder tikai nākotne, vārgulim pieder tikai tagadne: nav tam nākotnes. Kā akls aklam nevar ceļu rādīt, tā vārgulis vārgulim nevar spēka dot. Bet mūsu tautai ir vajadzīgs daudz spēka, daudz enerģijas, protams, ja viņa grib palikt brīva un neatkarīga. Cita lieta, ja viņa grib būt citiem par vergu; tad viņa var dzert un savu veselību bojāt.

Šo ideju J. Dāvis mēģina veicināt ar savām, ļoti populārā valodā rakstītām brošūrām. Pēdējā laikā ir parādījušās apgrozībā J. Dāva sekošas brošūras: 1) «Ielaid velnu baznīcā — viņš uzkāpj uz kanceles», 2) «Smagais jūgs», 3) Šķidrā maize».

Pirmā brošūrā («Ielaid velnu baznīcā — viņš uzkāpj uz kanceles») J. Dāvis ar sevišķu vienkāršību illūstrē alkohola kaitīgo iespaidu uz mūsu ķermeni, mūsu veselību. Autors ar piemēriem un skaitļiem rāda alkohola postu un sekas; rāda, cik viegli saslimt un cik ātri mirst tie cilvēki, kuŗi lieto alkoholu; rāda, kādu ļaunu iespaidu tas atstāj uz dzērāja pēcnācējiem. Mums būtu daudz mazāk vājprātīgu, idiotu, kropļu, diloņslimnieku, slimu ar krītamo kaiti u. t. t., ja vecāki nebūtu dzēruši.

Otrā un trešā brošūrās: «Smagais jūgs» un «Šķidrā maize» autors tēlo to sociālo un ģimenes postu un «jūgu», kuŗu mums uzveļ alkohola lietošana. Izdzimtība, izvirtība, nabadzība, agra nāve u. t. t. ir alkohola sekas. Un šīs parādības, protams, apdraud katras ģimenes un tāpat arī katras valsts un tautas eksistenci.

Ieteicams iepazīties ar šīm brošūrām. Tās ir 15—16 lappušu biezas. Bez tam tās sarakstītas vienkāršā valodā.

Brošūras var dabūt «Liep. Avīzes» kantorī.

«Liepājas Avīze» 29. 10. 22.

1923. g. no 7.—9. aug. Rīgas Latviešu biedrības telpās notika Latvijas III pretalkohola kongress. Uz to bija ieradušies atturības organizāciju pārstāvji arī no Igaunijas, Lietuvas, Anglijas, Īrijas, Francijas, Čeko-Slovākijas, Itālijas, Šveices, Dānijas, Amerikas un pat no Afrikas. Pēc 2 dienu rosīga darba, ar 9. augustā pieņemtām rezolūcijām kongresa dalībnieki un atturības organizāciju biedri ar karogiem 3 orķestru pavadībā devās svinīgā gājienā pie valsts prezidenta uz viņa pili un pie Saeimas prezidenta uz Saeimas namu, lai nodotu viņiem ziņojumu par kongresā veiktiem darbiem un pieņemtām rezolūcijām. Pie pils gājiens apstājās. No tās iznāca valsts prezidents J. Čakstes tēvs ministru prezidenta v. i. ministra J. Pauļuka un sava adjutanta pavadībā. Gājiena dalībnieki apsveica viņu ar jūsmīgiem urrā saucieniem. Kongresa prezidija vārdā es teicu šeit pievesto runu un nodevu valsts galvam kongresa rezolūcijas.

«Augsti God. Valsts Prezidenta kgs!

Katra Latvijas tautas dēla un meitas pirmais un augstākais pienākums ir ne tikai celt un veidot Latviju, bet arī cīnīties pret tās grāvējiem un ārdītājiem. Bet mūsu valsts lielākais grāvējs un ārdītājs ir alkohols, jo tas iegrūž kapā $^1/_7$ no visiem vīriešiem, raida tautā vājprātīgus, slimīgus un kroplīgus pēcnācējus, rada tautas izdzimtību, vairo noziedzību, mazina ļaužu darba spēju, ārda ģimenes, sekmē tautas nabadzību un nodara tautai vēl dažādu citu postu. Un par visu šo nodarīto postu alkohols vēl katru gadu bez tūkstošiem nolaupīto cilvēku dzīvību piespiež tautu maksāt tam lielāku kontribuciju, nekā ir viss mūsu valsts budžets. Lūk, mēs esam tie, kuŗi cīnamies pret šo mūsu valsts grāvēju.

Kad mēs dibinājām Latviju, tad cīņā pret ārējo ienaidnieku mūs pabalstīja draudzīgās ārvalstis. Tagad tie paši mums draudzīgie ārzemnieki pabalsta mūs cīņā arī pret valsts iekšējo ienaidnieku — alkoholu, jo 3. pretalkohola kongresā piedalās atturības darbinieki no Amerikas, Itālijas, Anglijas, Īrijas, Francijas, Šveices, Čechoslovākijas, Dānijas, Igaunijas un Lietuvas. Kā mūsu piedzīvojumu trūkuma dēļ ārzemnieki mācīja mūs kaŗa mākslā, lai sekmīgi cīnītos pret ārējo ienaidnieku, tāpat viņi māca mūs arī atturībā, lai ar labiem panākumiem cīnītos pret valsts iekšējo ienaidnieku alkoholu. Ārzemnieku bagātie piedzīvojumi un zinātniskie pētījumi noder arī mums par ieročiem cīņā pret žūpību.

Mēs gribam stipru Latviju. Bet valsts var būt stipra tikai tad, kad tauta tic savai valdībai. Tāpēc mēs gribam ticēt valdībai. Arī valdības pienākums ir iegūt tautas uzticību. Bet vai valdība ar to iegūst tautas uzticību, ka nepilda savus dotos solījumus? Tā, pērngad noturēto 2. pretalkohola kongresu apsveica valdība un atsevišķi ministri un starp citu apsolījās izpildīt kongresā pieņemtās rezolūcijas par atturības mācības ievešanu skolās un par spirta patēriņa un dzertuvju samazināšanu. Tomēr valdība nav ievedusi atturības mācību skolās, bet, piepaturēdama priekš valsts visai neizdevīgo un kaitīgo līgumu ar spirtrūpniekiem, ir vēl vairāk veicinājusi tautas žūpību.

Atturības mācības neievešanu skolās izglītības ministrija izskaidro ar laika trūkumu šā priekšmeta mācīšanai. Tomēr daudzās matematiskās formulas un svešvalodu vokabēļus bērni varētu iemācīties arī vēlāk, jo cilvēkam jāmācās līdz kapa malai. Bet ja skolēni aiz nezināšanas par alkohola kaitīgumu taps par dzērājiem, tad visa skolas mācība viņiem un tautai atnesīs maz labuma. Lai ar mūsu bērniem neatkārtotos tas pats, kas aiz nezināšanas noticis ar dažu labu no mums, tie jāpadara par pārliecinātiem atturībniekiem jau skolā,

kad tie vēl nav padevušies dzeršanas netikumam. Tā kā bērnos ir mūsu nākotne, tad skolas uzdevums ir tos izaudzināt par pilnīgiem atturībniekiem, lai tādējādi Latvijā sagatavotu tautu alkohola aizlieguma likuma ievešanai. Tāpēc 3. pretalkohola kongress it sevišķi lūdz jūs, prezidenta kungs, spert tūdaļējus soļus atturības mācības ievešanai skolās.

Tāpat kongress griežas ar lūgumu pie jums, prezidenta kungs, pēc visstingrākiem līdzekļiem žūpības apkaŗošanai. Dzeršanai Latvijā vairs nav robežu. No tās sevišķi cieš darba ļaudis, kuŗi bieži visu savu peļņu nodzeŗ sestdienā un svētdienā, nereti pieņemot klāt vēl pirmdienu.

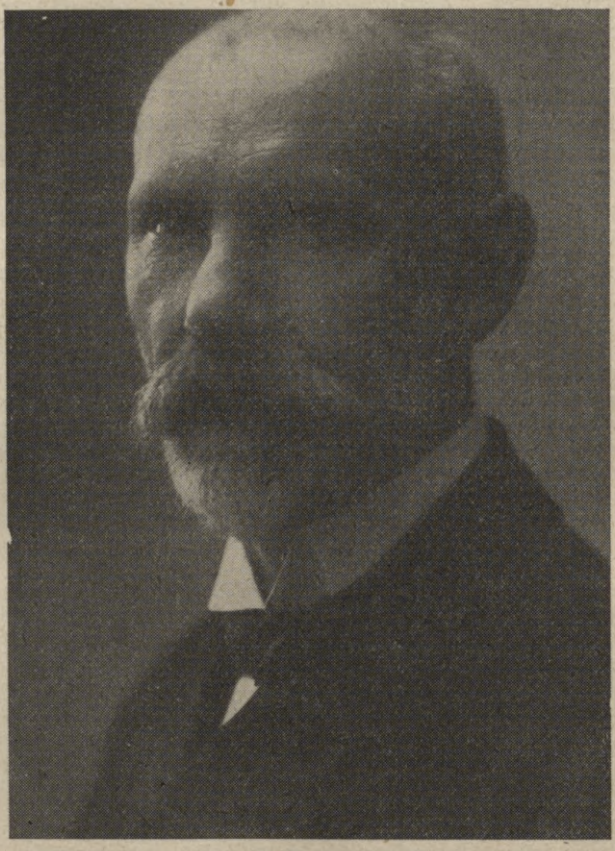

Valsts prezidents J. Čakstes tēvs.

Tautas paruna teic: «Ja bērns nebrēktu, tad māte nezinātu, kas bērnam kaiš.» Latvju tauta ir mūsu māte, mēs esam viņas bērni un jūs, prezidenta kungs, esiet viņas pilnvarotais, kuŗam viņa ir devusi tiesību runāt un rīkoties viņas vārdā. Pretalkohola kongresā sanākušie tautas dēli un meitas ziņo, ka visās Latvijas malās viņu tautas brāļi un māsas, smakdami alkohola jūgā, brēc pēc glābiņa un atsvabināšanas. Tā kā mūsu tauta ar īstu mātes mīlestību mīl ikkatru savu bērnu un negrib neviena paklīšanu vai nāvi, tad mēs ieradamies pie jums, augsti godātais prezidenta kungs, lai lūgtu jūs, kā mūsu tautas un mātes pilnvaroto, atsvabināt viņas bērnus no alkohola jūga un nosusināt Latviju no reibinājošu dzērienu plūdiem, saskaņā ar sek. tikko kongresā pieņemtām rezolūcijām:

1) Ievērojot to, ka no dzeršanas ir ļoti grūti atsvabināties, ka viens no galvenajiem dzeršanas parašas cēloņiem ir nezināšana par alkohola kaitīgumu un ka ar zināšanu izplatīšanu jaunatnē ir pastrādājams vissvarīgākais darbs alkoholisma apkarošanai, kongress atzīst par nepieciešamu ievest skolās atturības mācību un dibināt skolnieku atturības — «Cerības» pulciņus; 2) atzīstot armiju par obligātorisku skolu un viņas lielo iespaidu uz plašākām tautas masām, kongress lūdz rūpēties, ka kara ministrs aizliedz pārdot un lietot alkoholiskus dzērienus karavīru klubos un ieved ar nākošo budžeta gadu karaspēka instruktoru komandās, rotās un skolās, karaskolā un virsnieku kursos kā obligātorisku mācības priekšmetu — atturības mācību; 3) apspriežot straujo alkoholisma izplatīšanos no ļaunajām sociālajām un saimnieciskām sekām, kongress atzīst, ka Saeimai un valdībai jāsper steidzoši soļi, lai ierobežotu reibinātāju dzērienu, sevišķi degvīna pārdošanu, un izsaka vēlēšanos, ka spirta un degvīna monopola izmantošanu saņem tieši valdības rokās, atceļot valsts labklājību postošo līgumu ar spirtrūpnieku sabiedrību, ka jāsaīsina tirgošanās laiks ar reibinātājiem dzērieniem un nav jāliek šķēršļi pašvaldību lēmumiem par dzertuvju slēgšanu viņu robežās; 4) atzīst par pieņemamu tagadējā veidā sociālās likumdošanas apakškomisijas pieņemto likumprojektu par alkoholisma apkarošanu; 5) Kultūras fondam nododamie 3% no valsts alkohola ienākumiem izlietojami vienīgi alkohola apkarošanai un nododami pašvaldības iestādēm un atturības organizācijām.

Mēs ticam, prezidenta kungs, ka jūs darīsiet visu iespējamo, lai izpildītu mūsu izteiktās vēlēšanās. Ticiet, prezidenta kungs, ka mūsu darbības un izteikto vēlēšanos vienīgais mērķis ir Latvijas un latvju tautas labklājība.»

Saņēmis pasniegtās rezolūcijas, prezidents griezās pie gājiena dalībniekiem ar apmēram sekošu runu:

«Saņēmis jūsu rezolūcijas, es stāšos sakaros ar ministru kabinetu, lai noskaidrotu, kuras no rezolūcijām jau varētu nekavējoši reālizēt. Dažas no rezolūciju prasībām būs iespējamas jau tagad izvest dzīvē. Es priecājos sevišķi, ka no pašas sabiedrības ķērušies pie žūpības apkarošanas. Bez sabiedrības pašas gribas aizliegumi un likumi nesasniegtu savu mērķi. Katram likumam ir nozīme tikai tad, kad viņš dibinas uz vairākuma prasībām. Šinī ziņā jūs esiet darījuši lielu valstisku darbu. Velts ir pārmetums valdībai, itkā viņa neko nebūtu darījusi žūpības apkarošanas lietā. Valdība ir tomēr darījusi arī no savas puses žūpības apkarošanas labā. Cerēsim, ka nākošo reizi jūsu gājiena dalībnieku skaits būs netikvien pāris tūkstošu liels, kā tagad, bet daudz tūkstošu lielāks.»

«Jaunā Balss» 15. 9. 23. «Svētd. Rīts» 30. 9. 23. «Liepājas Avīze» 14. 9. 23.

Pirmskara laikmetā, izņemot galējā kreisā virziena avīzes, nebija latvju laikraksta, kurā nebūtu parādījušies mani pretalkohola raksti. Tas pats sakāms arī par pēckara laikmeta bezpartejiskiem laikrakstiem. Piem., mani pretalkohola raksti ir iespiesti «Balt. Vēstnesī», «Latvijas Sargā», «Latvijā», «Jaun. Ziņās», «Latvī», «Rīgas Ziņās», «Tautas Balsī», «Liepājas Avīzē», «Jaunā Dienā», «Brīvā Imantas Garā», «Latvijas Strādniekā», «Studentā», «Naktī un Dienā», «Jaunā Balsī», «Svētdienas Rītā», «Ticībā un Dzīvē», «Kristīgā Aizstāvī», «Kristīgā Balsī», «Kristīgā Vēstnesī», «Atmodā» u. t. t. Tāpat mani atturības raksti ir atrodami «Brīvības Kalendarā», «Atmodas Kalendarā», «Pareizticīgo Kalendarā» un «Tautas Kalendarā». Minēto laikrakstu un kalendaru simtiem tūkstošiem izplatītais eksemplāru skaits visās Latvijas malu maliņās un vēl daudzreiz lielākais to lasītāju skaits vien jau neapšaubāmi pārliecina mūs, ka vairs nav lasītpratēja latvja, kuram šādā vai tādā ceļā zem acīm nebūtu pabāzti mani pretalkohola raksti. Ar to es savā mūžā esmu pastrādājis grūtu, nesavtīgu, pašaizliedzīgu un svētības pilnu darbu.»

Taisni par savu vissvarīgāko darbu pretalkohola cīņas laukā es ieskatu tos rakstus, kuŗus esmu iespiedis skolas grāmatās, laikrakstos, speciālās grāmatās, brožūrās, skrejlapās un uzsaukumos. Kad 1926. g. aldaŗu kapitāls bija panācis to, ka likumdošanas ceļā gribēja atzīt 4% alkohola saturošu alu par bezalkoholisku dzērienu, tad pats par savu naudu (ap 10.000 latu) es izdevu 10 dažādas pretalkohola grāmatas un brošūras 175.000 eksemplāros, no kuŗām lielāko daļu atturības propagandas nolūkā es izdalīju un izsūtīju par velti. Tai pašā laikā Rīgas pilsētas domes žūpības apkaŗošanas komisija, kuŗā es darbojos kā priekšsēdētājs, izdeva manis sarakstītās vai rediģētās literātūras 280.000 eks. bezmaksas izdalīšanai. Bez tam es ievietoju avīzēs vairākus spēcīgus rakstus pret «Žūpības apkaŗošanas likuma» noteikumu mīkstināšanu. Rezultāts bija tas, ka šoreiz «Žūpības apkaŗošanas likums» palika negrozīts.

Manas it visur Latvijā izplatītās atturības literātūras nenoliedzams nopelns ir tas, ka tagad gandrīz katrs latvis zina to, ka «rudzītis» un «miezītis» ir inde, bet nav «šķidrā maize», kā to ļaudis daudzināja un ticēja līdz manu rakstu ielaišanai tautā. Ja agrāk ļaudis lepojās ar dzeršanu, tad tagad vismaz jaunatne uzskata to par kauna darbu. Nekāda pretalkohola biedrība nespēj ar mutisko vārdu pastrādāt to, ko esmu pastrādājis ar savu rakstisko vārdu. Latvija var lepoties, ka atturības ziņā viņa ieņem vienu no pirmajām vietām Eiropā. Tas atkarājas atkal no tam, ka Latvija pretalkohola literātūras izplatīžanas ziņā ieņem pirmo vietu pasaulē.

Mutiskais vārds parasti dzirdams tikai nelielai ļaužu grupai, paliek atmiņā uz īsu laiku un bieži to greizi saprot. Turpretim, rakstiskais vārds runā uz visu tautu, paliek uz visiem laikiem un nevar radīt pārpratumus.

Izceldams rakstiskā vārda pārsvaru, es nenoliedzu mutiskā vārda nozīmi, jo ne visi prot lasīt un saprast rakstisko vārdu. Ar mutisko vārdu var vairāk nekā ar rakstīto resp. spiesto vārdu sajūsmināt ļaužu masas. Bet šinī gadījumā jābūt sevišķi labam runātājam, kādu vispār ir ļoti maz. Ja lektoram nav runas dāvanu, tad viņš «izrunā zāli» tā, ka lekcijas beigās tā paliek gandrīz tukša. To piedzīvo daudzi lektori, sevišķi ja jau lekcijas sākumā zāle ir pustukša.

Kā pat vislabākā recepte pēc vispareizāki uzstādītas diagnozes ne katrreiz spēj atveselināt jau par daudz slimības novājināto ķermeni un novērst slimības attīstību veicinošus blakus apstākļus, tāpat arī mani pretalkohola raksti atnes tautas novājinātam organismam tikai iespējamo atveselināšanos patreizējos apstākļos.

1937. g. es izdevu 5.000 eks. sek. grāmatu: «J. Dāvis. Pret skurbumu un reibumu. Atturībai veltīts autora 70. dzīvības gada darbs». Visu izdevumu es par brīvu izsūtīju draudzēm, skolām, organizācijām, ārstiem, tiesnešiem, advokātiem, notariem, mežziņiem u. t. t. Reizē ar tām es ar prāvesta J. Straumaņa kga laipnu palī-

dzību izsūtīju ev. lut. draudzēm arī lielāku skaitu citu savu atturības grāmatu, kuŗas domātas galvenā kārtā konfirmandu mācībai.

Pilnīgi nodevies atturības darbam ev. lut. draudzēs, prāvests J. Straumanis savā 1937. g. 9. aug. vēstulē raksta man attiecībā uz pretalkohola literātūras izplatīšanu tautā sekoši:

Ļoti godāts Dāvis kgs!

Sirsnīgi pateicos, ka esat tādā tīkamā kārtā manis atcerējušies, atsūtīdami 3 savus jaunākos rakstus. Tiešām, ar sajūsmu un dziļu atzinību sirdī izlasīju vakar Jūsu pievilcīgo autobiografiju. Lai gan Jūs pats esat publicējuši savu autobiografiju, tomēr lasītājs nedabū iespaidu, it kā Jūs sevi izceltu. Nē, autobiografijā runā kaili fakti, un tik ļoti svarīgi fakti, ka Jūs būtu palicis mums parādnieks, ja nebūtu latviešu tautai zināmu darījis, ko Jūs visu viņas labā esat veikuši. Ar to Jūs esat aizbāzuši muti saviem pretiniekiem un uzlikuši sveci, kas līdz šim bija apakš pūra, uz lukturi, lai tā spīd visiem, kas ir Latvijā, lai tā kā ceļa rādītāja sevišķi spīd mūsu jaunajai paaudzei, kuŗa bieži meklē vieglas dienas. Mums vajadzīgas tādas personības, kādu Jūs rāda dzīve un darbi. Ar sevišķu prieku lasīju Jūsu jaunības laika aprakstu, kas mums 70 g. vecajiem stipri atgādina arī mūsu laikus Kurzemē. Paldies vēl reiz! Lai Dievs dod Jums veselību un darba prieku vēl ilgi, ilgi strādāt par svētību mūsu tautai, kuŗa daudz cieš no tā grēka, kuŗu Jūs ar sevišķu Dieva palīdzību esat tik enerģiski un neatlaidīgi apkaŗojuši.

Atļaujiet reizē ar šo griezties pie Jums ar kādu lūgumu. Es pērngad izsūtīju visiem 14 Dobeles iecirkņa dr. mācītājiem pa 12 pretalkohola rakstus ar lūgumu, lai šo mazo skaitu ar laiku papildina un tā katra mācītāja archīvā ierīko pretalkohola bibliotēku, no kuŗas varētu izsniegt ikvienam konfirmandu kursam pretalkohola rakstus lasīšanai, pārliecinoties arī par to, vai konfirmands tiešām brošuru ir izlasījis. Šinī nolūkā es pirms 3 g. jau biju griezies 2—3 reizes veltīgi ar lūgumu pie Latvijas pretalkohola biedrības, lai man atsūta pret tūlītēju samaksu kādas 180 brošuras. Tikai kad griezos pēdīgi pie paša priekšnieka Prama, nu reiz saņēmu pasūtījumu. Bet tanī bija tikai 3—4 Jūsu raksti, citi šādi tādi. Ja Jums kāds brītiņš vaļas, paziņojiet, kādus pretalkohola rakstus latviešu un vācu valodā Jūs ieteiktu mācītāju archīviem resp. bibliotēkām.

Lai nu arī mūsu Sinodes pretalkohola komisija nav sasniegusi nekādus redzamus panākumus cīņā pret alkoholu, tomēr ir viens ieguvums: ik gadu katram mācītājam sava dienesta pārskatā par dr. dzīves gaitu ir jādod rubrikā «par atturības kustību» noteiktas atbildes uz 4 jautājumiem: 1) Vai ir jel reizi gadā sprediķots par alkohola postu un atturības svētību? 2) Vai konfirmandiem dota pamācība par alkohola posta darbu? 3) Vai draudzē turētas pretalkohola lekcijas un vai mācītājs izdalījis pretalkohola literātūru? 4) Vai skolās ticības mācības stundās dota pamācība par alkoholu? Pēc maniem piedzīvojumiem, ar to ir un būs vairāk panākts, nekā ar tām daudzām atturības nodaļām, kuŗas mirst, bet nevar ne dzīvot nedz nomirt.

Savā 1937. g. 17. aug. vēstulē cien. prāvesta kgs atbild man sekoši:

Jūsu augstsirdīgo piedāvājumu ev. lut. draudzēm es ar dziļu pateicību un atzinību labprāt apņemos sistēmatiski izdalīt visām 269 ev. lut. latviešu draudzēm. Grāmata «Pret skurbumu un reibumu» ir vispusīga un īsti noderīga konfirmandu kursiem, kamdēļ es lūgtu dot to katrai draudzei, ja iespējams, 3 eks. Lai Jūs neapgrūtinātu ar izsūtīšanu prāvestiem, tad lūdzu visu nodomāto munificento dāvinājumu kastē iepakātu, atsūtīt man uz Dobeles staciju. Ja man izdosies saņemt no Kultūras fonda kādu pabalstu cīņai pret alkoholu, tad Jūsu dāvātos rakstus papildināšu ar vēl citu autoru darbiem un tos izdalīšu resp. piesūtīšu visiem 14 prāvestiem, lai viņi izdala tos sava iecirkņa mācītājiem, un šie atkal nodod tos draudžu archīviem — lasīšanai gan konfirmandiem, gan jaunatnes pulciņiem u. t. t. Pēc tam es domāju nākt sinodē ar priekšnesumu un priekšlikumu, kā mācītājiem izlietot pretalkohola literātūru.

Šos izvilkumus no sarakstīžanās ar nenogurstožo līdzdarbnieku atturības laukā, prāvestu J. Straumani, es ievietoju šeit, lai izteiktu savu prieku par to, ka mūsu tautas lielākā konfesija ir nopietni stājusies pie alkoholisma apkaŗošanas un ka draudžu archīvi ir apgādāti ar pretalkohola literātūru.

Grāmatu «Pret skurbumu un reibumu» metropolits Augustins nosūtīja caur sinodi visām pareizticīgo draudzēm un Baptistu draudžu savienības kongress izdalīja to līdz ar manu autobiografiju visiem delegātiem. Rom. katoļu draudzes, personīgu sakaru trūkuma dēļ, es paspēju tikai 1938. g. un tikai pa daļai apgādāt ar atturības literātūru caur Eleses prāvestu Lopatenoku, Pienēnu prāvestu J. Kiselevski, Tilžu prāvestu K. Kangaru un caur dažām Rom. katoļu jaunatnes savienības nodaļām. Šo palikužo robu es neaizmirsīšu un pie pirmās izdevības mēģināšu aizpildīt.

1938. g. sākumā atklājās, ka plašajās akc. sab. Valters un Rapa spiestuves telpās aiz pārpratuma bija paslēpies lielāks krājums manu agrāk izdoto atturības grāmatu. Sakarā ar to «Jaun. Ziņu» 14. 1. 38. num. parādījās sek. mans sludinājums:

Gribēdams likvidēt savu agrāk izdotās pretalkohola literātūras krājumu, kopā 66.177 eks., bezmaksas izdalīšanai par velti izsūtu atturības, jaunatnes, studentu, sporta, labdarības un citām organizācijām, pašvaldībām, draudzēm un skolām sek. grāmatas: 1) «Alkohols un ticība», 2) «Cilvēces lāsts», 3) «Rases iznīcinātājs», 4) «Darba tautas izsūcējs», 5) «Jaunatnes bojātājs», 6) «Tārps tautas ziedā» un 7) «Liec aiz auss». Lūdzu ieinteresētās iestādes un personas iespējami drīzāk paziņot man savas adreses un vēlamo grāmatu skaitu. **J. Dāvis**, 19. līnijā Nr. 1, Bulduri.

Atturības literātūra tautai. Atturības rakstnieks **J. Dāvis** savas agrāk izdotās pretalkohola literātūras krājuma likvidēšanai par brīvu izsūta pašvaldībām, draudzēm, skolām un organizācijām 66.177 eksemplārus grāmatu bezmaksas izdalīšanai. Kamēr aizgāds nebūs izsīcis, iespējami drīzāk jāpaziņo tieši autoram, Bulduros, 19. līnijā 1, vēlamo grāmatu skaitu, ko kāda iestāde vai persona uzņemas izplatīt tautā. «J. Z.» 15. 1. 38.

Līdz 1938. g. februāŗa beigām ienāca vairāk par 500 pieprasījumu. Visus tos es apmierināju pilnā mērā vai pa daļai, kamēr izgāja ne tikai visas 7 šeit minētās, bet arī vēl dažas citas manas izdotās atturības grāmatas. Pavisam šogad līdz šīs grāmatas iespiešanai (līdz jūnijam) esmu izsūtījis bezmaksas izplatīšanai ap 80.000 atturības grāmatu un brošūru.

No daudziem 1938. g. janvārī un februārī saņemtiem pateicības rakstiem par piesūtīto pretalkohola literātūru šeit atzīmēšu tikai nedaudzus īsākos un raksturīgākos.

A. god. Dāvja kgs! Sirsnīgi pateicos Jums, arī audzēkņu un savas skolas priekšnieka vārdā, par mums atsūtīto balvu! Patiesā cieņā un godbijībā noliecam savas galvas Jūsu priekšā. Rīgas pilsētas Fr. Brīvzemnieka pamatskolas skolotājs J. Putns. Rīgā, 16. 2. 38.

*

Augsti god. J. Dāvja kungam. Rīgas pilsētas 5. poļu pamatskolas skolotāju un savā vārdā pateicos Jums par vērtīgo pretalkohola literātūras krājumu. Augstcienībā (paraksts).

Ļoti godājamais Dāvis kungs! Mīļš paldies par labo un vērtīgo dāvanu — grāmatām! Tika mans krājumiņš bagātāks un tiks arī manu skolēnu nelielās

krātuvītes lielākas. Cēls un grandiozs piemērs, pie tam dzīvs acu priekšā, raugās no Jūsu «Autobiografijas». Tā noder kā avots, kur pasmelt atveldzējošo malku un sniegt to tiem, kuŗi ir izslāpuši pēc visa balta, tā ir jaunatne. Tā prasa paraugus, dzīvus piemērus! Un te nu skaidru, drošu skatu varam nešaubīdamies parādīt tādu.

Dod, Dieviņ, saules mūžu
Baltam tautas dēliņam,
Baltam tautas dēliņam
Baltu sēklu sējējam.
Skolotāja Līna Kravčenko.

Vecbornes valsts pamatskolā 1938. g. 2. februārī.

*

Augsti Godājamam Rakstniekam J. Dāvis kungam. Laipni lūdzu pieņemt manu vissirsnīgāko pateicību par saņemto atturības literātūru, kuŗu Jūsu uzdevumā piesūtīja akc. sab. Valters un Rapa.

J. Kiseļevskis, Pienēņu Rom. katoļu baznīcas prāvests.

*

A. god. J. Dāvis kungam. Latvijas baptistu draudžu savienības vārdā pateicamies par Jūsu vērtiem novēlējumiem un grāmatu dāvinājumu kongresam. Apbrīnojot Jūsu neatlaidīgo un panākumiem bagāto uzvaras gājienu cīņā par atturību, baptisti, kā atturībnieki, arvien atbalstīs atturības kustību un Jums personīgi novēl vēl daudz panākumus un Dieva palīgu.

Kongresa vārdā A. Mēters, sav. priekšnieks. A. Eglītis, sekretārs.

*

God. J. Dāvis kungs! No akc. sab. Valters un Rapa saņēmu 77 kg grāmatu, kopskaitā 4177 eks. Tagad manās rokās plaša pretalkohola literātūra. Vienu daļu jau nodevu Lielstraupē izdalīt ļaudīm. Mēs, Siguldas baptistu draudze, drīzumā rīkosim pretalkohola dienu. Tāpat darīsim arī kaimiņos — Inčukalnā un Vidzemes jūrmalā — Katrīnbadē, Pēterupē, Saulkrastos un Skultē. Minētās vietas ir mans darba rajons un tur man vislabāki palīdzēt nabaga dzērājiem un viņu ģimenēm. Priecājos par saņemtām grāmatām un Jums, Dāvis kungs, sirsnīgi pateicos. Cerēsim, ka cēlais un augstais darbs daudziem nesīs palīdzību īstenā laikā.

Ar izjustu cieņību Jūsu H. Mednis.

Augsti godājamais J. Dāvis kungs! Izsaku Jums sirsnīgu pateicību par cietumu bibliotēkām bez maksas nodotām 300 pretalkohola brošūrām.

Ar augstu cieņu Departamenta direktors K. Veitmanis.

Godātam J. Dāvja kungam Bulduros. Ar pateicību ziņojam, ka saņēmām caur «Valters un Rapa» grāmatnīcu Jūsu pretalkohola literātūru, kopā 1694 eks. Izdalīdami to saviem biedriem, ceram, ka atturības idejas sēkla atradīs auglīgu zemi cilvēkos, kas atturību reālizēs dzīvē praktiski, kam tik liela nozīme latviešu tautas un Latvijas valsts dzīvē.

Rīgas jūrmalas savstarpējās ugunsapdrošināšanas biedrības valdes pr-js: (paraksts). Darbvedes v.: (paraksts).

Ļoti godātam J. Dāvis kgm. Sirsnīgi pateicamies par saņemtām no a./s. Valters un Rapa 159 pretalkohola literātūras brošūrām! Tās izlietosim atturības propagandai. Ar sabiedrisku sveicienu.

Neretas pagasta lauksaimniecības biedrības priekšnieks J. Liepiņš. Sekretārs (paraksts).

A. g. Dāvja kungam Bulduros.

Sirsnīgi pateicos Jums par iekšmisijai atvēlēto atturības literātūru, kuŗu izplatīsim ev.-lut. baznīcas iekšējās misijas darbā.

Ar sveicienu P. Detlavs, Iekšējās misijas mācītājs.

A. god. J. Dāvja kgam.

Par Abavas pamatskolai piesūtīto grāmatu «Pret skurbumu un reibumu» izsaku Jums skolas padomes, skolotāju un skolēnu vārdā vissirsnīgāko pateicību.

Šo vērtīgo dāvanu ievietošu skolas bibliotēkā un esmu pārliecināta, ka grāmatā izteiktās ierosinošās domas ikkatram lasītājam būs par svētību un pareizā ceļa rādītāju. Dziļā cieņā skolas pārzine H. Kortrovskij.

Ļoti cien. J. Dāvis kungam.

Savā, paidagōgu un skolēnu vārdā izsaku Jums sirsnīgu pateicību par man uzticētai Balvu valsts pamatskolai dāvāto grāmatu «Pret skurbumu un reibumu».

Skolas pārzinis: A. Balodis. Darbvedis: P. Jakševičs.

Ļoti cienītam J. Dāvja kungam.

Ar šo apliecinu, ka esmu saņēmis no Jums caur a./s. Valters un Rapa sekošas grāmatas: 20 gab. Cilvēces lāsts, 20 gab. Rāsas iznīcinātājs, 20 gab. Tārps tautas ziedā, 20 gab. Alkohols un ticība, 5 gab. Darba tautas iznīcinātājs, 5 gab. Liec aiz auss, 5 gab. Jaunatnes bojātājs, 1 gab. Pret skurbumu un reibumu, 1 gab. Autobiografija, par ko izsaku Jums savā un Ikšķiles aviācijas pionieru vārdā vissirsnīgāko pateicību. Paraksts.

Augsti god. J. Dāvis kungam.

Š. g. 2. februārī ar pateicību saņēmu pēc klātpieliktā saraksta Jūsu nosūtītās grāmatas, kuŗas esmu izdalījis starp literātiem, dziedoņiem, ieskaitot akadēmisko jaunatni un arī tādus, kuŗiem šīs brošūras ir sevišķi vajadzīgas.

Ceru, ka šī pretalkohola literātūra piesaistīs jaunus sekotājus, kaut arī tikai interesentus, caur ko tautas nācionālam civilizācijas līmenim jāpaceļās, un daudz cilvēki būs glābti no dažādām nelaimēm, kuŗas rodās zem alkohola iespaida un kuŗu sekas attiecīgos brīžos nav pat nemaz sajūtamas.

Izsaku visdziļāko pateicību par tām pūlēm un uzupurēšanos, ko Jūs darat mūsu dārgās tautas labā.

Šo cēlo mērķi sekmēdams, es neatteiktos vēl uzņemties izdalīt Jūsu pretalkohola literātūru, jo mana darbība saistās sabiedriskās organizācijās.

Jūs patiesi cienīdams Rud. Pētersons.

A. god. J. Dāvja kgs!

Valdemārpils baptistu draudzes vārdā izsaku Jums vissirsnīgāko pateicību par pretalkohola literātūru, kuŗu saņēmu caur akc. sab. Valters un Rapa.

Valdemārpils baptistu draudzes sludinātājs: K. Jonass.

A. g. Dāvja kngm.

Velēnas baptistu draudzes vārdā izsaku Jums dziļas pateicības un sirsnīgas cienīšanas jūtas par to, ka Jūs savus labākos gadus, spēkus, zināšanas un līdzekļus ziedojis mūsu tautas izglītības un atturības laukā, un arī reliģiskā darbā.

Ticu un ceru, ka arī Jūsu grāmatas, ko saņēmām izplatīšanai, nesīs daudzkārtīgus augļus mūsu apkārtnē.

Debesu Tēvs lai Jūs svētī.

Ar patiesu cieņu

K. Rozenbergs,
Velēnas dr. sludinātājs.
Padomes loc. J. Karolis.

Ļoti godātam J. Dāvis kungam.

Jūsu laipno dāvinājumu — desmit tūkstoš (10.000) eksemplāru grāmatu alkohola posta apkaŗošanai mūsu dzimtenē — ar pateicību saņemam. Zinādami Jūsu izcilos nopelnus atturības kustībā, augsti Jūs cienījam kā cilvēku un kā ievērojamu atturības darbinieku, un tik pat augsti vērtējam Jūsu rakstus uz šī lauka. Centīsimies ar mūsu draudžu darbinieku palīdzību tās izplatīt tautā.

Vēlreiz pateikdamies par Jūsu laipnību, paliekam, Jūs cienot,

Latvijas baptistu draudžu savienības priekšnieks:
A. Mēters.
Sekretārs R. E. Ekšteins.

27. Ideālistiskā un materiālistiskā cīņa LPB.

Kad pēckara laikmetā Latvijas pretalkohola biedrība saņēma pabalstus no Rīgas pilsētas un desmitiem tūkstošu latu no Žūpības apkarošanas fonda, tad tās lektori pagrieza muguru atturības literātūras līdzņemšanai uz priekšlasījumiem un tās izplatīšanai tautā. Kāpēc? Tāpēc, ka tad saplūda biedrībā algādži peļņas un ne idejas nolūkā. Vajadzēja dienā noturēt 2—4 priekšlasījumus tukšās vai pustukšās telpās, lai vairāk nopelnītu. Literātūras vadāšana un izplatīšana apgrūtināja «skrejošos holandiešus». Viņi iekļuva valdē un padomē un pielika visas pūles, lai nobīdītu pie malas pirmos idejiskos nesavtīgos darbiniekus, kuŗi nostājās ceļā viņu savtīgai rīcībai. Tādējādi Žūpības apkarošanas fonda lielās summas demorālizēja LPB «darbinieku» sastāvu. Šie ļaudis kalpoja naudai, bet ne atturībai.

Bija arī ļaudis, kuŗi mēģināja padarīt biedrību par savas politiskās partijas ieroci. Viņi meklēja popularitāti ar LPB par valsts un pašvaldību naudu algoto lektoru palīdzību. No politikāņiem un algādžiem sastādījusies valde oficiāli izsludināja «Jaun. Ziņās» Latvijas pretalkohola biedrības iestāšanos Demokratiskā centra piedeklī «Saimnieciski-kultūrālā apvienībā». Kad idejiskie darbinieki protestēja pret tādu politikas iejaukšanu atturības kustībā, tad LPB valde gluži negaidīti nāca pilnā biedru sapulcē ar priekšlikumu — izslēgt no biedrības tās divus goda biedrus: J. Dāvi un G. Reinhardu. Šis priekšlikums tā uztrauca no laukiem sabraukušos atturības darbiniekus, ka kāds no viņiem pateica: «Ja Dāvi un Reinhardu izslēgs, tad no biedrības nekas vairs nepaliks». Sapulce pat nepielaida pie nobalsošanas valdes famozo priekšlikumu.

Biedrības priekšnieks zvēr. adv. G. Ķempelis un viņa vietnieks zvēr. adv. A. Frīdenbergs bija tā apgarojušies ar politiku, ka bija iemaldījušies trešā zvēr. adv. J. Breikša dem. centra politikas laukā, aizmaldinot līdz ar sevi LPB pārvaldes locekļu vairākumu. Dzīdamies pēc politiskiem lauriem, viņi bija uzaicinājuši LPB valdē par locekli kādu līdz tam un pēc tam atturībniekiem pavisam nepazīstamu, nezin no kurienes uzklīdušu un uz kurieni aizklīdušu M. Liepu, un par biedri un runātāju atturības sapulcēs viņa sievu — žīdieti Annu Liepu, abus lielus mutes varoņus un spēcīgus cīkstoņus politikā, bet tikai ne ar dzīvi un atturību. Sak', ja neviena politika neiztiek bez žīdiem, kā tad gan abi zvērinātie advokāti zinātu pareizi vadīt politiku LPB bez žīdietes Annas Liepas galvas un padoma. Vai Anna bija tikpat stipra politikā, kā viņas sences Estere un Jūdīte, par to man trūkst ziņu, bet to gan zinu, ka kādu laiku viņa vadīja politikā resp. atturībā abus LPB bij. priekšniekus G. Ķempeli un A. Frīdenbergu. Kā vēlāk redzēsim, pēdējie pievilka par atturības darbinieku arī ceturto zvērināto advokātu, dem. centra dižvīru Ati Ķēniņu. Īsāki sakot, valsts un pašvaldība deva LPB naudu un dem. centrs politiķus, jo nauda un politika ļoti labi sader kopā.

Autors kā sabiedrisks darbinieks Rīgā pēckara laikmetā.

Politikāņi un algadži rūpējās ne tik daudz par atturību, kā par ienākumiem. Galvenais bija nauda, bet ne ideja. Kādus gadus 15 atpakaļ varēja atvērt «spēļu elles», ja tās atdeva daļu peļņas kādai biedrībai laba mērķa veicināšanai. LPB valde deva savu piekrišanu «spēļu elles» atvēršanai Rīgā Brīvības bulvārī 2/4 un saņēma no tās prāvas naudas summas. Tā Latvijas pretalkohola biedrība tika pie savas «spēļu elles», kuŗa ienesa tai ne mazāk kā krodziniekam krogs. Ja «spēļu ellē» viens otrs ģimenes galva at-

stāja pēdējo grasi un ar to spieda sievu un bērnus kārt zobus vadzī, tas nerūpēja biedrības priekšniecībai: vajadzēja tikai gūt naudu, lai varētu uzturēt algadžus, kuŗi cildinātu priekšniecības iedomātos nopelnus. Kad es aizrādīju uz «spēļu elles» pretmorālisko raksturu, uzstājos pret tās uzturēšanu un uzaicināju atteikties no tās Jūdas grašu saņemšanas, tad priekšniecības zvēr. advokāti, kā jau daždien juristi, pateica, ka LPB esot ne morāles un ne pretspēļu, bet tikai pretalkohola organizācija. Cīņai pret alkoholu esot vajadzīgi līdzekļi — un tos vajagot gūt. — Tiešām, varens juridisks pamats! Vai kā parasti arī šai «spēļu ellē» tirgojās ar reibinātājiem dzērieniem, es nezinu, jo tajā netiku iespēris kāju.

Protestēdami pret to, idejiskie darbinieki izstājās no valdes, daži arī no biedrības. Šādus LPB priekšnieka un valdes locekļu vairākuma rīcības dēļ es nonācu asā konfliktā ar valdi par idejas ziedošanu zeltam. Par LPB piedalīšanos «spēļu elles» peļņā nekas nav rakstīts tās izdodamos pārskatos, kalendāros un «Jaunā Balsī», nedz ziņots pilnās biedru sapulcēs. Redzams, ka LPB vadītāji saprata, ka atklātībā nevar plātīties ar savu slepeno devīzi: «Labs mērķis attaisno sliktus līdzekļus.» Patiesības labā es arī vēl tagad prasu no LPB valdes pārskatu par tās līdzdalību «spēļu elles» uzņēmumā.

Vēlāk LPB atvēra Vērmanes dārza paviljonā «Latvijas pretalkohola biedrības ēdienu namu». «Jaunā Balsī» un citos laikrakstos biedrība reklāmēja sava nama gardos, lētos un citādi labos ēdienus un dzērienus. Cerībā uz prāvu peļņu no tiem, veikals ietaisīja biedrībai ap Ls 10.000 lielu parādu. Bet kad parāds bija jāsamaksā, tad uzņēmums izrādījās uz biedrības darbveža O. Freivalda vārda. Tāpēc kreditoriem parāds bija jāzaudē, jo no Freivalda nebija ko ņemt. Varbūt, no juridiskā viedokļa tāds parāda maksāšanas veids ir asprātīgs advokātu atradums, resp. «knifs», bet tas nav savienojams ar idejiskas biedrības darbinieku godu un morāli. Tomēr LPB priekšniecība atrada šādu darījumu par pareizu un savai organizācijai par izdevīgu. Vārdu sakot: atturībnieki, mācāties, kā izvairīties no parādu maksāšanas!

Tā bija senāk. Bet kā bija pēcāk? Vēl 1936. g. laikrakstos parādījās ziņojums, ka attiecīgā valdības iestāde slēgusi LPB Vermanes dārza paviljonā uzturamo kafejnīcu par tirgošanos ar reibinātājiem dzērieniem un par citām nebūšanām. Es un citi idejiskie darbinieki aizrādījām priekšniekam zvēr. adv. A. Frīdenbergam un valdes locekļiem, ka «kafejnīca» ir izvērtusies par «krogu» un prasījām tās slēgšanu. Avīzes arī ziņoja, ka policija sastādījusi vairākus protokolus par tirgošanos ar alkoholiskiem dzērieniem un kokainu LPB kafejnīcā. Bet valde ne par ko neslēdza savu «krodziņu», jo negribēja zaudēt ienākumus no tā. Arī par šo lietu LPB valde nekā neziņoja savos izdevumos un biedru pilnās sapulcēs.

Pēckaŗa laikmetā LPB centrāle un vēlāk Rīgas nodaļa vien-

mēr ir sirgusi un sirgst ar biedru trūkumu. Bieži vien tās biedru skaits ir bijis mazāks par 100. Tas ir par daudz niecīgs samērā ar Rīgas 385.000 iedzīvotājiem. Kādreiz es nācu valdē ar priekšlikumu ievēlēt sevišķu biedru vākšanas komisiju, kuŗa rūpētos par biedru skaita pavairošanu. Kā ierosinātāju, mani ievēlēja par šīs komisijas priekšsēdētāju. Protams, es meklēju atturībniekus tur, kur viņi visvairāk ir atrodami, t. i. metodistos un baptistos. Pēdējie bija ar mieru visi organizēti, skaitā ap 2.000—3.000, iestāties LPB, ja tā dibināšot atturības prasību ne tikai uz zinātniskiem, bet arī uz reliģiskiem pamatiem. Es apsolīju balstīt viņu prasību un noturēju vairākus atturības priekšnesumus baptistu dievnamos. Uzticēdamies man, simtiem baptistu iestājās LPB par biedriem. Nākamā pilnā sapulcē ieradās tik daudz biedru, ka lielai daļai telpu trūkuma dēļ bija jāaiziet mājās. Ieraugot neparasti lielo biedru skaitu, politikāņi un algādži sabijās, ka var pienākt gals viņu savtīgai vadībai. Tāpēc viņi izturējās pret jaunajiem biedriem ārkārtīgi nelaipni un naidīgi pret ticību, lai viņus atbaidītu vēl kādreiz ierasties LPB sapulcēs. Mans pienākums bija aizstāvēt jaunos biedrus — baptistus un ticības lielo nozīmi atturības kustībā.

Tāpēc valdes locekļu dusmas visvairāk izgāzās pret mani. Viņi izlaida visādas baumas, lai nomelninātu manu darbību. Vēl 1935. g. atturības biedrību apvienošanas komitejas sēdē LPB toreizējais priekšnieks A. Frīdenbergs deklarēja, ka es esot samaksājis 2.000 baptistiem biedru naudu, lai tie iestātos LPB par biedriem un gāztu veco valdi. Kā atbildi uz to, es nosaucu viņu par «meli un nelieti» un pateicu, ka ņemšu atpakaļ savus vārdus tikai tad, kad viņš pierādīs, ka es esmu samaksājis biedru naudu jel par vienu pašu baptistu. Līdz šim viņš to vēl nav pierādījis.

Es tā raksturoju LPB priekšnieku zvēr. adv. A. Frīdenbergu tamdēļ, ka arī agrākos gados viņš vairākas reizes man un citiem klāstīja minēto nepatiesību. Ko pauda biedrības priekšnieks, to tāļāk pauda no viņa atkarīgie biroja darbinieki iebraucējiem — lauciniekiem un lektori, braukādami ar lekcijām pa visu Latviju. Šīm un citām līdzīgām, ne uz ko nepamatotām, par mani no LPB puses izplatamām un mani aizskarošām baumām reiz bija jādara gals. Ja LPB valdes pretdāviskai kliķei ir darāmi man kādi pārmetumi vai ceļami kādi iebildumi pret manu pretalkoholisko darbību, tad tā lai uzstājas atklāti ar spiesto vārdu, kā es to daru, bet ne slepeni ar tukšām tenkām, kuŗas es nevaru ne sadzirdēt, ne pārbaudīt, ne noskaidrot. LPB valdei tas ir izdarāms daudz ērtāki nekā man: tai ir par sabiedrības naudu uzturamais birojs un izdodamie «Pārskati», «Tautas Kalendars» un «Jaunā Balss».

Viegli saprast, ka tādos apstākļos «Pretalkohola biedrība» pārvērtās par «Pretdāvja biedrību». Mani vairs neuzaicināja par runātāju lielākās sapulcēs, neiespieda manus rakstus «Jaunajā Balsī», neizdeva manas grāmatas, neizplatīja manis paša izdotās brošūras, nevienu reizi neaizrādīja savos izdevumos uz manu sastādīto attu-

rības literātūru un vispār pilnīgi ignorēja mani un manu darbību. Kad pēc atturības organizāciju apvienošanās 1935. g. es, kā Latvijas pretalkohola un pretnikotīna biedrības priekšnieks, nosūtīju ap 3000—4000 šīs biedrības izdotās un manas sastādītās brošūras «Atpestī mūs no ļauna!», tad LPB atsūtīja tās atpakaļ. Kā biedrības darbvedis pateica man, tad no Latvijas ūniversitātes studējošo atturības biedrības pēc apvienošanās pārņemtās manas sastādītās atturības grāmatas nokrautas uz bēniņiem. LPB sapulču dienās nekad netika izstādītas manas sastādītās grāmatas. Ja pienāca pieprasījumi pēc manām grāmatām, tad to vietā izsūtīja biedrības izdotos vecos kalendārus, «Jauno Balsi» vai citus kādus izdevumus, tikai ne manas grāmatas. Biroja vadītāji un citi algoti darbinieki uz ietekmi no augšas labprāt vērsa pret mani savus ieročus, jo es prasīju arī grāmatvedībā un norēķinu nodošanā skaidrību un noteiktību. Uz biroja nekārtībām ne reiz vien es aizrādīju pilnās sapulcēs. Bet valdes locekļi vienmēr tās noliedza. Beigu beigās izrādījās, ka visus gadus biroja darbība ir nekārtīgi vesta. Neraugoties uz lieliem ienākumiem no Žūpības apkarošanas fonda un Rīgas pilsētas pabalstiem, loterijām un ziedojumiem (starp tiem arī mans vienreizīgs ziedojums Ls 2.000), atklājās, ka biedrība nav dzīvojusi pēc saviem līdzekļiem un ir ietaisījusi 10.000—12.000 latu parādu, kuru vēl līdz šim tā nav beigusi nokārtot.

Es atzīstu, ka ikvienai godīgai personai vai organizācijai jāsamaksā savi parādi pilnā apmērā. Bet LPB valde izlīga ar saviem kreditoriem, maksājot tiem tikai dažus % no parāda summas. Tas liecina, ka LPB pretdāviskā valde ir novedusi manu un citu idejisku darbinieku 30 gadus balstīto atturības organizāciju ne tikai pie garīgā, bet arī pie materiālā bankrota. Lai vēl turpinātu savu eksistenci, tā šinī gadījumā atkārtoja agrāk aprakstīto paņēmienu ar O. Freivaldu smalkākā veidā.

LPB līdzekļi sastādās galvenā kārtā no valsts, pašvaldības un sabiedrības iestāžu pabalstiem, privātiem ziedojumiem, loterijām (piem., 1938. g. tai atļauta naudas loterija par Ls 50.000), ienākumiem no atturības dienu rīkošanas un biedru maksām. Samērā ar pavisam niecīgo biedru skaitu, tai ir ļoti mazs ienākums no biedru maksām. Tā ka LPB ar sevis reklāmēšanu saņem lielas summas no tautas, tad pēdējai ir tiesība prasīt norēķinus par tās sūri - grūti pelnīto grašu izlietošanu un par tiem pastrādāto darbu uzrādīšanu. Tomēr visā pēckara laikmetā LPB nav iespiedusi un publicējusi nevienu gadapārskatu. Kā vienmēr, tā arī šoreiz es prasu no LPB valdes norēķinu par visiem ienākumiem un izdevumiem visā patstāvīgās Latvijas valsts laikā. Sabiedriskai lietai jābūt skaidrai un atklātai, lai par tās pareizību ikviens varētu pārliecināties, bet ne neskaidrai un apslēptai LPB biroja sienās. Nav šaubu, ka tauta neziedo naudu priekš tam, lai par to daži valdes locekļi varētu plātīties: par saviem lieliem ziedojumiem viņa prasa lielus darbus. Tāpēc LPB valdei ir jāuzskaita arī visi tās

pastrādātie lielie darbi un visi tās gūtie lielie panākumi. Neviens tautas ziedots santims nedrīkst aiziet neceļā. Tas LPB valdei oficiāli jāpierāda visas tautas priekšā.

Mana agrākā mītne, Rīgā, Kr. Barona ielā 49, paša namā. Šeit es nodzīvoju 18 gadus (no 1912.—1930.) un sarakstīju lielāko tiesu savas atturības literātūras.

No pašas LPB nodibināšanas līdz «Žūpības apkaŗošanas fonda» nodibināšanai es biju tās pārvaldes loceklis un no 1910.—1913. g. tās priekšnieks. Taisni manas priekšniecības laikmets bija visrosīgākais pirmskaŗa posmā un sasniedza visaugstāko biedru skaitu. Par nožēlošanu, manu lietišķi noorganizēto un sistēmatiski izvedamo plānu pārtrauca Pasaules kaŗš. Kamēr LPB bija nabaga un tās celmlaužiem bija ne tikai jāstrādā bez atlīdzības, bet arī jāziedo tai, tāmēr jauni «darbinieki» radās gausi un nedzina intrigas. Bet kad biedrība tapa bagāta līgava, tad tai vairs netrūka precinieku. Viņi viens par otru vārdos atklāja viņai savu karsto mīlestību, bet nekad neparādīja to darbos. Galvenais bija ne pati līgava ar savu patiesi skaisto seju un mīļo dabu, bet viņas bagātais pūrs.

Lai vieglāki tiktu pie pūra, viņi atstūma savas iecerētās līgavas vecākus, kuŗi neļāva viņiem izsaimniekot līgavas bagāto pūru.

Saskaņā ar 1925. g. 25. martā spēkā stājušos «Likuma par žūpības apkaŗošanu» III daļu nodibinājās sevišķs «Žūpības apkaŗošanas fonds» pabalstu izsniegšanai pašvaldības iestādēm, kuŗas izved sistēmatisku žūpības apkaŗošanu.» Lai gan Latvijā nebija nevienas sausas pašvaldības un arī nevienas «pašvaldības iestādes, kuŗa sistēmatiski izvestu žūpības apkaŗošanu», tomēr katru gadu fonds izmaksāja pabalstos pašvaldībām vairāk par Ls 200.000, nemaz neprasot no pašvaldībām pierādījumu par to «sistēmatisku žūpības apkaŗošanu». Tāpat fonds neprasīja no pašvaldībām pierādījumu, ka saņemtie pabalsti tiešām izlietoti «sistēmatiskas žūpības apkaŗošanas izvešanai». Tāpēc pat visslapjākās pašvaldības saņēma fonda pabalstus, jo kāpēc neņemt naudu, kad to par velti dod. Protams, ka lauvas tiesu saņēma Rīgas pašvaldība un no tās Latvijas pretalkohola biedrība. Pēdējai nauda bira kā no debesīm, salīdzinot ar pirmskaŗa laikmetu. Sakarā ar to netrūka algadžu, kuŗi gatavi bija cīnīties ne tikai pret alkoholu, bet arī pret Dāvi un Reinhardu, kuŗi ar saviem darbiem atturības laukā tāļu aizsteidzās priekšā LPB priekšniecībai, neprasot par to nevienu santimu naudas, un uzstājās pret saņemto fonda summu izlietošanu politiskai propogandai. Vajadzēja izbīdīt biedrības priekšnieku Ķempeli un viņa vietnieku Frīdenbergu un nobīdīt pie malas Dāvi un Reinhardu, izslēdzot viņus no biedrības. Apgrozībā laistais algadžu aparāts cītīgi strādāja savu darbu. Apraugamā jautājuma tuvākai noskaidrošanai šeit pievedu manos papīros uzglabājušos lietišķos dokumentus, un proti:

Atklāta vēstule.

Paskaidrojums.

Tā kā alkoholisms ir sabiedriska slimība, tad pret to ir jācīnas it visiem bez politiskas pārliecības, tautības un ticības izšķirības. Tāpēc visā pasaulē pretalkohola organizācijās draudzīgi kopā strādā: labie ar kreisiem un ticīgie ar neticīgiem. Lai sasniegtu pilnīgu vienprātību atturībnieku starpā un nodibinātu lielu un stipru atturībnieku armiju, visām atturības organizācijām, kā tādām, jāstāv ārpus politiskām partijām.

Tāpat visas atturības kustības vēstures piedzīvojumi rāda, ka pretalk. organiz. kā tādas pavisam nedrīkst uzstāties parlamenta un pašvaldības vēlēšanās ne atsevišķi, ne arī bloķējoties ar kādu citu grupu. Pretalkohola organizāciju biedriem jābūt brīvai tiesībai piedalīties politiskās partijās pēc pašu patikas. Ja to nedara, tad dod dibinātu iemeslu pārējiem atturībniekiem, atturības pretiniekiem un tautai domāt un runāt, kā redzamākie atturības darbinieki cīnas pret alkoholu tikai tamdēļ, lai no sludinamās atturības izsistu sev cenu un paši tiktu ievēlēti par parlamenta vai pašvaldības locekļiem. Šis mūsu ieskats vienmēr ir atradis nedalītu piekrišanu Latvijas pretalkohola kongresos un konferencēs un arī Latvijas pretalkoh. b-bas pilnās sapulcēs un atsevišķās atturības darbinieku apspriedēs.

Diemžēl, Latvijas pretalkoh. biedrības priekšnieks G. Ķempels un viņa vietnieks A. Fridenbergs nerēķinas ar šo vispār atzīto patiesību. Tikai pateicoties G. Ķempeļa un A. Fridenberga savādai rīcībai, 1922. g. Saeimas vēlēšanās Latvijas pretalkoh. b-ba bez pilnas sapulces lēmuma uzstājās ar savu listi, uz kuŗas stāvēja arī abi minētie kungi. Latvijas pretalkoh. b-bas vārdā sarīkotās un

abu viņu vadītās vēlēšanu sapulcēs tika dubļiem apmētāti un nomelnoti tie atturības darbinieki, kuŗi stāvēja uz citām vēlētāju listēm. Neievēlējuse Saeimā neviena paša sava kandidāta, Latv. pretalk. b-ba šādā ceļā salasītās 900 balsis «atdāvāja» demokr. centram. Bet tā ka tāda balsu dāvāšana likumā nav paredzēta, tad šīs 900 latvju balsis gāja pazušanā, kāpēc no astēm nāca Saeimā latvja vietā — žīds.

Lai gan mēs abi esam Latvijas pretalkoh. b-bas valdes locekļi, tomēr arī tagad tikai no «J. Ziņu» š. g. 21. num. dabūjām zināt, ka Latvijas pretalkoh. b-ba iegājusi saimniec.-kultūrelā apvienībā un ka tās uzstādītā Rīgas pilsētas domnieku vēlēšanu listē «redzamu vietu» ieņem pretalk. kustības darbinieki A. Fridenberga un Volfa kungi. Sakarā ar šo demokr. centra leiborgana «J. Z.» ziņojumu mēs paskaidrojam: 1) ka nekad ne Latvijas pretalk. b-bas pilnā sapulce, ne arī tās valde nav lēmuse par visas b-bas iestāšanos saimnieciski-kultūrālā apvienībā un 2) ka nekad tā nav uzstādījuse savus kandidātus priekš šīs apvienības vai arī priekš citas kādas vēlētāju listes.

Konstatēdami augšējos faktus un atzīdami par visai kaitīgu atturības kustībai Latvijas pretalk. b-bas ieiešanu politiskā partijā, kāda bez šaubām ir demokratiskā centra audžu meita saimnieciski-kultūrālā apvienība, mēs līdz ar to izsakam protestu pret šīs b-bas priekšnieka G. Ķempeļa un viņa vietnieka A. Fridenberga demagoģisko rīcību.

Latvijas pretalk. b-bas valdes locekļi: **J. Dāvis, Dr. G. Reinhards.**

«Latv. Sargs» 3. 2. 25.

Atklāta vēstule.

Latvijas pretalkohola biedrības lietā.

Neilgi atpakaļ mēs, kā Latvijas pretalkohola biedrības valdes locekļi, protestējām pret laikrakstu ziņu, itkā šī biedrība būtu iestājusies Saimnieciski-kultūrālā Apvienībā. Tagad minētās biedrības priekšnieks G. Ķempeļa kgs š. g. «Jaunāko Ziņu» 30. num. ievietotā rakstā: «Kāpēc Latvijas pretalkohola biedrība iestājās Saimnieciski-kultūrālā Apvienībā?» konstatē šādu iestāšanos kā notikušu faktu, jo no 12 valdes locekļiem 8 esot nolēmuši vēlēšanu lietās stāties sakaros ar Saimnieciski-kultūrālām organizācijām. Bet mēs apgalvojam, ka arī uzrādītie 8 valdes locekļi nevarēja taisīt lēmumu par biedrības iestāšanos kādā politiskā partijā, jo tas nesaskan ar pretalkohola biedrības statūtiem, garu un taktiku.

Pats Ķ. kgs savā rakstā uzsveŗ, ka Latvijas pretalkohola biedrībā ietilpst vairāk kā 200 atturības organizāciju: tā tad no tā paša skaidri un gaiši izlobas, ka lēmumu par tik svarīgu jautājumu, kā par biedrības iestāšanos vienā vai otrā politiskā partijā, varēja taisīt tikai visu šo 200 organizāciju kongress un tikai pēc tam, kad katra no viņām šo jautājumu būtu atsevišķi iztirzājusi savā biedru pilnā sapulcē. Šeit jāpiezīmē, ka tagadējo Latvijas pretalkohola biedrības valdi ir ievēlējusi tikai Rīgas nodaļa, bet tās vēlēšanā nav piedalījusies neviena no pārējām vairāk kā 200 organizācijām. Šis apstāklis vēl vairāk pārliecina, ka Ķempeļa kgm un viņa 7 domu biedriem nav tiesības runāt un taisīt lēmumus visu šo 200 organizāciju vārdā.

Gluži pareizs ir Ķ. kga paskaidrojums, ka «galvenais atturībnieku kadrs stāv ārpus politiskām partijām», jo tiešām visas Latvijas pretalkohola biedrības 200 organizācijas, neizņemot arī Rīgas nodaļu, savās sapulcēs nekad nav apspriedušas politiskus jautājumus un tāpēc arī nekad nav taisījušas lēmumu par iestāšanos politiskās partijās. Tāpat arī neviena no tām, līdzieskaitot arī Rīgas nodaļu, nekad nav uzstādījusi G. Ķempeli, A. Fridenbergu un citus par saviem priekšstāvjiem uz «Saimnieciski-kultūrālās Apvienības listes».

Latvijas pretalkohola biedrības ievešanu Saimnieciski-kultūrālā Apvienībā Ķ. kgs pamato ar to, ka šīs partijas «vēlēšanu platforma apmierina visas Rīgas iedzīvotāju svarīgākās vajadzības». Ja minētā partija sola ikkatram, kas vien patīk, tad tas vēl nenozīmē, ka viņai viss tas ir ko dot un ka viņa visu to dos. Un patiesi, ja Ķ. kgm būtu taisnība, tad pie mums būtu tikai 1 politiska partija un Rīgas vēlēšanās būtu iesniegts tikai 1, bet ne 23 saraksti. No tā redzams, ka caurmērā ņemot tikai 1/23 daļa Rīgas iedzīvotāju grib iestāties Saim-

nieciski-kultūrālā Apvienībā. Ja nu Latvijas pretalkohola biedrība iestājas Saimnieciski-kultūrālā Apvienībā, tad skaidri redzams, ka 22/23 daļām tās biedru ir jāizstājas no šīs biedrības.

Ķ. kgs apgalvo «J. Z.» lasītājiem, ka Saimnieciski-kultūrālā Apvienība pavisam neesot politiska organizācija. Tomēr visiem zināms, ka «Demokratiskais Centrs» ir radīts priekš Saeimas vēlēšanām un, Saimnieciski-kultūrālā Apvienība» priekš pilsētu, miestu un pagastu pašvaldību vēlēšanām. Abās organizācijās strādā vieni un tie paši ļaudis un abas viņas grupējas ap «Jaun. Ziņām» un «Latv. Vēstnesi».

Tālāk Ķ. kgs raksta, ka esot vajadzīgs, «lai Rīgas pilsētas Domes sastāvā ietilptu lietpratēji-atturībnieki» un ka viņa izredzētā Saimnieciski-kultūrālā Apvienība nodrošinot alkoholisma apkaŗošanu. Ja tuvāki ieskatāmies Saimnieciski-kultūrālās Apvienības kandidātu sarakstā Nr. 6, tad tajā atrodam vispār pazīstamu dzērāju un žūpības veicinātāju vairāk, kā nevienā citā sarakstā. Vai tiešām Ķ. kgs, ieteikdams balsot par šādu dzērāju sarakstu, grib nodrošināt alkobolisma apkaŗošanu Rīgas pilsētas domē?

Pēdīgi Ķ. kgs raksta, ka ar jaunā žūpības apkaŗošanas likuma spēkā nākšanu «pilsētas pašvaldības iestādēs satecēs arī valdības izsniegtie līdzekļi alkoholisma apkaŗošanai» un ka vajagot raudzīties par šo summu pareizu izlietošanu. Ja pagājušās Saeimas vēlēšanās Ķ. kgs uzstādīja savu kandidatūru un žūpības apkaŗošanai nolemtās naudas summas «pareizi izlietoja» priekš Demokratiskā Centra, tad kāda ir garantija, ka nākošās Saeimas vēlēšanās Ķ. kgs nerīkosies gluži tāpat ar alkoholisma apkaŗošanai piešķirtām naudas summām?

Ievērojot augstāk sacīto, mēs 1) atzīstam, ka ar Rīgas nodaļas 8 valdes locekļu iestāšanos Saimnieciski-kulturālā Apvienībā, nav vēl tajā iestājušēs Latvijas pretalkohola biedrība ar viņā ietilpstošām vairāk kā 200 pretalkohola organizācijām un 2) prasām tūdaļ sasaukt Latvijas pretalkohola biedrībā apvienoto organizāciju kongresu, lai a) izspriestu mūsu sūdzību pret biedrības priekšnieka G. Ķempeļa un viņa vietnieka A. Fridenberga nepareizo rīcību, b) izstrādātu biedrības turpmākās darbības plānu, un c) ievēlētu biedrības centrālo valdi, kuŗas vietu līdz šim izpilda Rīgas nodaļas valde.

Uz Ķempeļa kga personīgām insinuācijām mēs neatbildēsim, jo neatrodam par pareizu, ka starp pretalkohola darbiniekiem ieviešas nenovīdības un nesaticības gars.

Latvijas pretalkohola biedrības valdes locekļi: Dr. med. G. Reinhards, J. Dāvis.

«Latvis» 14. 2. 25 un «Latvijas Sargs» 17. 2. 25.

A. g. Dr. G. Reinharda un J. Dāvis kungiem.

1925. g. 30. martā Latv. Pretalkohola b-bas pilnā sapulcē ievēlētā sevišķā komisija lūdz Jūs, god. kungi, neatteikties dot rakstiskus paskaidrojumus uz tālāk pievestiem jautājumiem, pastiprinot tos ar attiecīgiem materiāliem.

Ievērojot pilnas sapulces komisijai nolikto terminu, lūdzam paskaidrojumus iesniegt līdz šī gada 13. maijam, pie kam paziņojam, ka komisijas nākošā sēde notiks trešdien 13. maijā plkst. 19. L. P. B. telpās, Stabu ielā Nr. 12, kur Jūs, ja atrastu to par vajadzīgu, varat sniegt arī savus personīgus paskaidrojumus un norādījumus.

1. Uz ko pamatots norādījums Jūsu rakstā «Latvī» Nr. 1006, ka L. P. B. valde nav lēmuse par piedalīšanos pilsētas domes vēlēšanās, kaut gan 20. janvāŗa valdes sēdē, kuŗā piedalījies arī J. Dāvja kgs un izteicis savu protestu, ir lemts stāties sakaros ar saimnieciski-kultūrālām organizācijām vēlēšanu jautājumā?

2. Tāpat Jūsu apgalvojums, ka Saeimas vēlēšanās 1922. g. L. P. B. uzstājusies ar savu listi, bez pilnas sapulces lēmuma, lai gan vēlēšanu uzsaukumā nav nekas minēts par L. P. B.?

3. Tāpat Jūsu aizrādījums, ka 1922. g. L. P. B. vārdā sarīkotās vēlēšanu sapulcēs apmētāti dubļiem citi atturībnieki, norādot kad, kur un kādā veidā tas noticis un kas faktiski sapulces sarīkojis?

4. Uz ko dibināts norādījums Jūsu rakstā «Latvī» Nr. 1017., ka lēmumu par stāšanos sakaros ar saimniec.-kult. apvienību taisījuse ne L. P. B. valde, bet gan Rīgas nodaļas valde, kādas nodaļas pie L. P. B. nemaz nepastāv?

5. Tāpat apgalvojums tani pašā rakstā, ka pagājušās Saeimas vēlēšanās G. Ķempeļa kungs žūpības apkarošanai nolemtās naudas summas izlietojis demokratiskā centra labā?

6. Kādēļ Jūs, nebūdami mierā ar valdes vairākuma rīcību, nemēģinājāt nokārtot šo jautājumu griežoties pie biedrības augstākās instances — pilnas sapulces un nepieprasījāt tās nekavējošu sasaukšanu?

7. Bez tam lūdzam sniegt arī citas ziņas un materiālus, kas attiektos uz šo lietu un varētu ienest viņā skaidrību.

Komisijas priekšsēdētājs: Jansons. Loceklis: Ed. Tubelis.
Sekretārs: Sproģers.

Rīgā, 1925. g. 4. maijā.

Latvijas pretalkohola biedrības izmeklēšanas komisijai.

Saskaņā ar L. P. B. Izmeklēšanas Komisijas š. g. 4. maija rakstu uz tajā pievestiem jautājumiem pagodināmies dot sekošus paskaidrojumus:

1. «Latvja» 1006. numurā mēs pavisam neesam rakstījuši, «kā L. P. B. valde nav lēmuse par piedalīšanos pilsētas domes vēlēšanās», bet gan tajā vārdu pa vārdam esam teikuši, «1) kā nekad ne Latvijas Pretalkohola Biedrības pilna sapulce, ne arī tās valde nav lēmuse par visas Biedrības iestāšanos Saimnieciski-Kultūrālā Apvienībā» un 2) «ka nekad tā nav uzstādījusi savus kandidātus priekš šīs Apvienības vai arī priekš citas kādas vēlētāju listes». Šis mūsu apgalvojums ir pilnīgi pareizs un nav apgāžams ne ar L. P. B. protokoļiem, ne ar kādiem citiem pretēja satura pierādījumiem. J. Dāvja klātbūtnē 20. janvārī ar 8 valdes locekļu balsīm taisītais lēmums par «stāšanos sakaros» ar saimnieciski-kultūrālām organizācijām vēlēšanu jautājumā» nebūt nenozīmē, kā ar to būtu jau nolemts arī «iestāties» kādā organizācijā, kuŗa pēc taktiskas vajadzības saucās gan par Saimnieciski-kultūrālo apvienību, gan par Dēmokratisko centru. Bez tam augšējais lēmums tika taisīts tikai pēc tam, kad jau Demokratiskā centra resp. Saimnieciski-kultūrālās apvienības organā «Jaun. Ziņās» vairākkārt (starp citu arī 12. janvāra numurā) bija parādījies paziņojums par L. P. B. «iestāšanos» Saimnieciski-kultūrālā apvienībā un tikai pēc tam, kad J. Dāvis aizrādīja uz minētā ziņojuma nepareizību un pieprasīja tā atsaukšanu. Turklāt, ja L. P. B. būtu lēmuse par «iestāšanos» Saimnieciski-kultūrālā apvienībā, tad viņa būtu arī lēmuse par tiem noteikumiem, uz kuŗiem iestāties šinī apvienībā. Bet L. P. B. iestāšanās noteikumi Saimnieciski-kultūrālā apvienībā nav nekur un nekad ne apspriesti, ne protokolēti, ne publicēti. Tāpēc šos noteikumus līdz šim vēl mēs nezinam ne tikai kā biedri, bet arī kā valdes locekļi, lai gan tos būtu jāzin visiem biedriem bez izņēmuma. Vēl jāsaka, ka L. P. B. nav nekad pilnvarojuse nevienu personu noslēgt un parakstīt līgumu par Biedrības iestāšanos Saimnieciski-kultūrālā apvienībā. Tāpēc personas, kuŗas šādu līgumu būtu noslēgušas un parakstījušas, saucamas pie atbildības un pats līgums par L. P. B. iestāšanos Saimnieciski-kultūrālā apvienībā atzīstams par neesošu. Vispār, jāsaka, kā ne tikai valde, bet arī pilna sapulce un pat kongress nedrīkst taisīt lēmumu par L. P. B. iestāšanos polītiskā partijā, jo tas ir pretēji pretalkohola biedrības statūtiem, garam un taktikai. Tāpat visas atturības kustības vēstures piedzīvojumi rāda, ka pretalkohola organizācijas kā tādas pavisam nedrīkst uzstāties parlamenta un pašvaldības vēlēšanās ne atsevišķi, nedz arī bloķējoties ar kādu citu grupu, bet gan šo organizāciju biedriem kā privātpersonām jābūt brīvai tiesībai piedalīties polītiskās partijās un uzstādīt savu kandidaturu vēlēšanu listēs pēc viņu pašu patikas. Un tiešām, ja Latvijas Pretalkohola Biedrība būtu iestājusēs Saimnieciski-kultūrēlā apvienībā resp. Demokratiskā centrā, tad visiem citiem biedriem, kuŗi nepieder vai negrib piederēt pie šīs apvienības, būtu jāizstājās no L. P. B. biedru skaita, vai atkal tādā gadījumā, uzņemot jaunu biedri, būtu tam jāpasludina arī tas, «ka iestājoties L. P. B., tas līdz ar to iestājas arī Saimnieciski-kultūrālā apvienībā resp. Dēmokratiskā centrā par biedru.» Ja L. P. B. patiesi būtu gribējusi iestāties Saimn.-kult. apvienībā, tad

tā kā demokratiska organizācija būtu sasaukusi pilnu biedru sapulci kandidātu ievēlēšanai un uzstādīšanai priekš Rīgas pilsētas domes vēlēšanām. Bet ne minētās Biedrības pilna sapulce, nedz tās valde nekad nekā nav lēmuse par tādu kandidātu izredzēšanu un arī nav nekādu kandidātu izredzējusi. Tāpēc rodas jautājumi: 1) kas ir uzstādījis uz Saimnieciski-kultūrālās apvienības (Nr. 6) listes kā L. P. B. kandidātus šīs biedrības priekšnieku Ķempeli, viņa vietniekus Frīdenbergu un Volfu, sekretāri Riekstiņu un citus? 2) Kāpēc L. P. B. nav biedriem un interesentiem publicējusi savu uzstādīto kandidātu vārdus? un 3) Kāpēc par visu šo kandidātu uzstādīšanu uz Saimnieciski-kultūrālās apvienības listes neviens pats vārds nav rakstīts Biedrības organā «J. B.»? Tā tad G. Ķempeļa kga Demokratiskā Centra organā «Jaun. Ziņu» 30 numurā un Biedrības organa «Jaun. Balss» 5/6 num. oficiāli izziņotā L. P. B. iestāšanās politiskā partijā Saimnieciski-kultūrālā apvienībā ir notikusi bez Biedrības pilnas sapulces un pat bez valdes lēmuma un pretēji Biedrības interesēm. Protams, ka par tādām lietām mēs kā valdes locekļi, biedri un atturības darbinieki nevarējām ciest klusu.

2) Paskaidrojumus uz otro mums uzstādīto jautājumu var atrast attiecīgos L. P. B. protokoļos. Bez tam formāli varbūt tā izlikās, itkā vēlēšanu uzsaukumā nekas nebija teikts par to, ka visa L. P. B. nepiedalās vēlēšanās, bet tikai atsevišķi biedri, bet atklātības doma toreiz bij, kā aiz minētās listes stāv L. P. B.

3) Trešā jautājuma noskaidrošanai lūdzam nopratināt kā liecinieku Otto Boka kgu «Latvijas Sarga» redakcijā.

Vēl piemetinam, ka Biedrības priekšnieks un par Biedrības naudu izdodamā laikraksta «Jaunā Balss» redaktors G. Ķempeļa kgs visādi nozākā citus atturības darbiniekus arī «Jaunajā Balsī» (Skat. Nr.Nr. 5/6 un 13/14 1925.).

4) Ja tādas Rīgas nodaļas nav, tad mēs esam tikuši maldināti. Bet lieta jau caur to negrozās. Parasti visas biedrības, kurām ir nodaļas, Centrālo valdi ievēl visu nodaļu delegāti, no sava vidus, bet veco valdi ievēlēja tikai biedrirīdzinieki un tikai no ridziniekiem. Ja vecā valde, kuras 8 locekļi (tā tad absolūts vairākums) grib visu L. P. B. ievilkt Saimnieciski-kultūrālā apvienībā resp. Demokratiskā centrā, bet nerūpējās par Rīgas biedru izdalīšanu sevišķā Rīgas nodaļā, lai tie līdzīgi visiem citiem biedriem vispārējās biedru sapulcēs piedalītos tikai ar saviem delegātiem, tad tas dod iespēju mazam Rīgas biedru skaitam (ap 150) nerēķināties ar 200 atturības organizāciju biedru (ap 10.000) domām.

5) Pagājušās Saeimas vēlēšanās tika savāktas ap 900 atturībnieku balsis, kuras tika atdāvinātas Demokratiskam centram gluži tāpat kā šogad tika vāktas atturībnieku balsis par labu Saimnieciski-kultūrālāi apvienībai; tas arī nepārprotami rāda, ka Demokratiskais Centrs un Saimnieciski-kultūrālā apvienība ir viena un tā pati politiska partija, kuŗa Saeimas vēlēšanās saucās par «Demokratisko centru», bet pašvaldību vēlēšanās par «Saimnieciski-kultūrālo apvienību».

6) Uz statūtu 19§ pamata ārkārtēju pilnu sapulci var sasaukt nevis uz biedru, bet tikai uz 1/20 daļas biedru pieprasījumu un 2) pieprasījums izpildāms tikai mēneša laikā no saņemšanas dienas, kas šinī gadījumā bija par vēlu, jo tad jau vēlēšanas būtu notikušas.

Atbildējuši uz mums priekšā celtiem jautājumiem, mēs laipni lūdzam Izmeklēšanas Komisiju likt priekšā arī pretējai pusei dot paskaidrojumus uz sekošiem jautājumiem:

1) Vai L. P. B. valde ir taisījusi lēmumu par iestāšanos «Saimnieciski-kultūrālā apvienībā» un, ja viņa ir taisījusi tādu lēmumu, tad — kad tas ir noticis, kādus iestāšanos noteikumus viņa ir uzstādījusi, kādas personas viņa ir pilnvarojusi noslēgt un parakstīt līgumu ar Saimnieciski-kultūrālo apvienību un kad šis līgums ir noslēgts un parakstīts?

2) Ar ko izskaidrojams tas apstāklis, kā jau pirms lēmuma taisīšanas tikai par stāšanos sakaros ar saimnieciski-kultūrālām organizācijām vēlēšanu jautājumā «Jaun. Ziņ.» parādījās ziņojums, kā L. P. B. iestājusies Saimnieciski-kultūrālā apvienībā, kuŗu ziņojumu valde ne par ko negribēja atsaukt?

3) Kuŗi bija L. P. B. uzstādītie kandidāti uz Saimnieciski-kultūrālās apvienības listes, kas viņus uzstādīja un kāpēc viņu vārdi netika zināmi darīti pat valdē un «Jaun. Balsī»?

4) Kāpēc valde nesasauca pilnu biedru sapulci nedz dēļ izspriešanas par L. P. B. iestāšanos Saimnieciski-kultūrālā apvienībā, nedz dēļ kandidātu ievēlēšanas un uzstādīšanas uz Saimnieciski-kultūrālās apvienības listes?

5) Kāpēc pretējā puse atrada par izdevīgu priekš L. P. B. iestāšanos Saimnieciski-kultūrālā apvienībā un kādā ceļā šī apvienība, kuŗu biedru lielumlielais vairums ir dzērāji, var veicināt atturības kustību Latvijā?

6) Kāpēc valde uz statūtu 3 § pamata neatveŗ Rīgā nodaļu, kuŗa uz statūtu 17 § pamata līdzīgi visām citām Biedrības nodaļām piedalītos pilnās sapulcēs tikai ar saviem delegātiem, jo pēc līdzšinējās kārtības ikvienam Rīgas biedram ir 10-kārt lielāka balstiesība, nekā kaut kuŗam citam biedram-nerīdziniekam?

Latvijas Pretalkohola Biedrības Valdes locekļi:

J. Dāvis, Dr. med. G. Reinhards.

Rīgā, 1925. g. 11. maijā.

Es no savas puses vēl paziņoju Izmeklēšanas Komisijai, ka es 13. maijā esmu aizkavēts caur Saeimas plenārsēdi personīgi ierasties uz Komisijas sēdi, kur es vēlētos vēl motivēt savu stāvokli šinī strīdus jautājumā un tāpat lūgt Komisiju piegriezt vērību tiem smagiem apvainojumiem, ko par mani kā atklātības darbinieku «Jaunajā Balsī» publicējis Ķempeļa kgs. Tāpēc es lūdzu Komisiju noteikt vienu sēdi tādā laikā, kad es varētu klāt būt. Es esmu brīvs ceturtdienās, sestdienās, svētdienās (visu dienu) un pirmdienās līdz plkst. 6. p. pusd. Dr. med. G. Reinhards.

Pievestie dokumenti konstatē: 1) ka pirmā pilnā sapulce uz valdes nepamatotu priekšlikumu nav izslēgusi no biedrības mani un Reinhardu, bet gan ir ievēlējusi izmeklēšanas komisiju un noteikusi otras pilnas sapulces sasaukšanas termiņu, kad tai jānoklausās izmeklēšanas komisijas ziņojums un jātaisa lēmums par savu divu godabiedru izslēgšanu vai paturēšanu; 2) ka ievēlētā komisija patiesi ir darbojusies un ievākusi sev nepieciešamos materiālus; un 3) ka abi apsūdzētie noteiktā termiņā ir iesnieguši pieprasītos paskaidrojumus un caur komisiju pieprasījuši arī attiecīgus paskaidrojumus no pretējās resp. valdes puses.

Ne komisija, ne valde nepaziņoja mums izmeklēšanas iznākumus. Pretēji pirmās pilnās sapulces lēmumam, LPB valde nesasauca ne termiņā, ne citā laikā otro pilnu sapulci šīs lietas izlemšanai. Tāpat arī nevienā no turpmākām pilnām sapulcēm valde necēla priekšā viņas ierosināto jautājumu par manis un Reinharda izslēgšanu no biedrības. Valde arī nekad nedeklārēja LPB izstāšanos no Saimnieciski-kultūrālās apvienības resp. Demokratiskā centra. Tādējādi ar priekšnieka G. Ķempeļa un viņa vietnieka A. Frīdenberga sakarsinātām asinīm abas puses palika biedrībā, kuŗa uzskatīja sevi par politiskas partijas — Demokratiskā centra piedekli.

Man šķiet, ka vismaz pēckaŗa laikmeta priekšniekiem zvēr. adv. G. Ķempelim un zvēr. adv. A. Frīdenbergam mazāk rūpēja atturības darbība LPB nekā reprezentēšanās tajā, un ka viņu popularitātes meklēšana pretalkohola organizācijās bija viens no līdzekļiem pievilkt klientūru viņu profesijai — advokatūrai. Kam at-

turība ir sirdslieta, tie nevar apieties ar atturības celmlaužiem tā, kā viņi apgājās ar mani un Reinhardu. Kā LPB priekšnieki, īsti atturībnieki neatvērtu «spēļu ellīti» Brīvības bulv. 2/4 un nepielaistu savu «krodziņa» uzturēšanu Vērmanes dārza paviljonā. LPB bij. priekšniekiem nedara godu arī parādu pietaisīšana un to likvidēšana tikai ar kādas procentuālas daļas samaksu. Tāpēc, apvienojoties pretalkohola organizācijām G. Ķempelis un A. Frīdenbergs netika ievēlēti valdē. Tomēr pēc kāda gada pēdējam atkal izdevās tikt par LPB priekšnieku.

Partiju laikā Dem. centrs iedabūja A. Frīdenbergu par Rīgas pilsētas galvu. Lai gūtu naudu, A. Frīdenbergs koncesionēja pa kara laiku slēgto krogu atvēršanu Rīgā. Tā pēckara laikmetā ar pilsētas galvas A. Frīdenberga rīcību Rīga tika pie pirmajiem krogiem. Par lielu nožēlošanu alkohola kapitālam un par lielu prieku atturībniekiem, pēc neilga laika tas pats Dem. centrs piespieda viņu atstāt galvas posteni. Tādai paša partijas prasībai bija ļoti dibināts pamats: kas izrādījies par nederīgu savam amatam, tam jāaiziet. Tas pats sakāms par A. Frīdenbergu kā LPB priekšnieku, kura amatā viņš gribēja ietikt un palikt par katru cenu.

Man ir uzglabājušies noraksti no sek. manām pilnai sapulcei pieņemšanai priekšā celtām rezolūcijām:

1. Atzīstot par neapmierinošu līdzšinējo darbvedības kārtību attiecībā uz L. P. B. pašas izdodamo un komisijā pieņemamo atturības literātūru, pilna sapulce uzdod valdei vest par to atsevišķu grāmatu un sniegt revizijas komisijai par to it sīku norēķinu līdz ar attaisnojošiem dokumentiem.

2. Pilna sapulce atzīst, ka L. P. B. nedrīkst ievietot savos izdevumos novecojušus un dzērāju sastādītus rakstus, kāds, piem., ir dzērāja Ed. Rudzīša 1914. g. atsevišķā brošurā izdotais un š. g. «Tautas Kalendārā» no jauna iespiestais raksts: «Ed. Rudzītis. Sievietes uzdevums cīņā pret alkoholu».

3. Lai padarītu L. P. B. darbību vispusīgāku un sekmīgāku, pilna sapulce ieteic valdei: 1) par saņemamo naudu no Žūpības apkarošanas fonda izdot lielā skaitā bezmaksas izdalīšanai brošuras un skrejlapas, iegādāt vairākas serijas diapozitīvu, filmas un 3—4 burvju luktuŗus, ierīkot pretalkohola bibliotēku un muzeju un krāt statistiskus dātus attiecībā uz alkoholismu; 2) biežāki noturēt apgabalu konferences un šinī gadā sasaukt pretalkohola kongresu; un 3) spert visus soļus atturības mācības ievešanai skolās.

4. Lai biedri gūtu noteiktu jēdzienu un būtu pilnā skaidrībā par L. P. B. darbību, biedru skaitu un naudas summu izlietošanu, ikviena pagājušā gada pārskats iespiežams atsevišķi vai sekojošā gada «Jaunās Balss» februāŗa numurā un piesūtāms visiem biedriem jau pirms pilnas sapulces sanākšanas.

5. Tā ka pēc L. P. B. statūtu § 3. valdes ieceltās komisijas un komitejas, pēc § 31. pate valde un pēc § 33. revizijas komisija rīkojas savā darbībā pēc pilnas sapulces apstiprinātām instrukcijām un tā ka tādu vēl līdz šim nav, tad pilna sapulce uzdod valdei izstrādāt minētās instrukcijas un iesniegt tās apstiprināšanai nākamā pilnā sapulcē.

6. Ieskatot, ka labāku panākumu gūšanai pretalkohola darbība decentrālizējama, pilna sapulce uzdod valdei ne tikai atvērt L. P. B. nodaļas, bet arī veicināt patstāvīgu pretalkohola biedrību nodibināšanos un savu spēcīgāko nodaļu pārveidošanos par patstāvīgām biedrībām, kuŗas varētu iestāties par biedrēm Centrālā pretalkohola savienībā un uz vietām rīkoties pēc savienības delegātu sapulcē kopēji saskaņotā un pieņemtā darbības plāna.

7. Ievērojot, ka katoļi, pareizticīgie un baptisti jau nodibinājuši savas pretalkohola biedrības, L. P. B. valdei jāpieliek sevišķas pūles, lai nodibinātos

arī luterāņu pretalkohola biedrība un Latvijas kristīgo konfesiju pretalkohola savienība.

8. Pilna sapulce atzīst, ka valdes un revizijas komisijas locekļi nedrīkst ieņemt L. P. B. algotus amatus vai saņemt no tās atalgojumus par priekšlasījumu noturēšanu.

9. Pilna sapulce pilnvaro valdi uzskatīt par izstājušos no viņas sastāva ikvienu valdes locekli, kurš bez dibināta iemesla 3 reiz no vietas nav ieradies valdes sēdēs, uzaicinot tā vietā stāties ar lielāko balsu skaitu ievēlēto valdes locekļa kandidātu.

Visas šīs rezolūcijas ir pieņemtas pilnā sapulcē. Bet līdz šim valde nevienu no tām nav pildījusi. Valdes spēka vīri uzskatīja, ka pilnas sapulces ir tikai priekš viņu plātīšanās un smilšu kaisīšanas biedriem acīs, bet to pieņemtās rezolūcijas ir tikai priekš mierīgas dusēšanas biedrības birojā un nodošanas mūžīgai aizmirstībai.

Kā šeit, tā visur citur sacītais attiecas vienīgi uz G. Ķempeļa, A. Prāma un A. Frīdenberga priekšniecības laiku, bet neattiecas uz tikko amatā stājušos Hermaņa Asaŗa vadību, jo to nevar darīt atbildīgu par agrāko priekšnieku bezdarbību un nedarbību. Dabūjis zināt (1938. g. marta sākumā) par notikušo LPB vadības maiņu, es novēlēju aizgājušam priekšniekam A. Frīdenbergam vieglas kājas uz viņa tieksmēm un nopelniem piemērotu iestādi. Kad viņa vistuvākie cīņas biedri — M. Ķempele un K. Vilde atstās LPB, es novēlēšu arī viņiem labu ceļa vēju: nekas nav vairāk kaitējis LPB un atturības lietai kā šī pretdāviskā trijlapiņa.

28. Runasvīriem spēksrokā.

Kā brāļi Kaudzīši raksta, tad «runasvīriem ir spēks rokā: ko tie nospriež, tas paliek». Bet ko tad LPB runasvīri ir nolēmuši un izveduši dzīvē? Uz šo jautājumu lai atbild viss viņu iespiestais ziņojums sek. divās grāmatās: 1) «Latvijas pretalkohola biedrības 20 gadu darbības īss pārskats (1908.—1928.). 1928. Latvijas pretalkohola biedrības izdevums» un 2) «Latvijas pretalkohola biedrības 25 un cerības pulciņu 10 gadi. 1933. Latvijas pretalkohola biedrības izdevums».

Pirmā grāmata ir 24 lappuses bieza. Atskaitot ievākojumu un fotografiskos uzņēmumus, paliek tikai 20 lappuses teksta. Tā tad ikviena gada darbība iespiesta caurmērā tikai vienā lappusē. Pie vienā lappusē iespiestā darba veikšanas katru gadu strādājuši 12 valdes locekļi un vairāki biroja darbinieki, kuriem talkā nākuši tūkstošiem lieli valsts un pašvaldības pabalsti un par kuŗu ienākšanu un izlietošanu abas grāmatas nenodod norēķinus. Sabiedrības interesēs būtu vēlama skaidrība arī par tās saziedotām naudas summām, to skaitā arī par manējām. Jādomā, ka 20 lappusēs izteiktā LPB 20 gadu darbība ir tās esence. Tomēr tās dzidrums nav saskatāms piejauktā tumšuma dēļ. Tāpēc pirmo 20 gadu darbības apraksts iznācis visai tumšs un neskaidrs. Vispār, grāmata sniedz ļoti maz noteiktu drošu ziņu par atturības kustību Latvijā mūs-

gadsimta pirmā ceturksnī un pavisam nesniedz ziņu par biedru skaitu un norēķinu par naudas summu ienākšanu un izdošanu pēckara laikmetā.

Otrā grāmata par LPB 25 gadiem un cerības pulciņu 10 gadiem iespiesta 62 lappusēs. No tām 35 lappuses veltītas LPB un pārējās 27 lappuses stāstiem par cerības pulciņu mērķiem un nozīmi. Ja atskaitam tituļlapu un daudzos fotorgafiskos uzņēmumus, tad LPB 25 gadu darbība aprakstīta tikai 23 lappusēs, pie kam tajās atkārtots gandrīz viss pirmās grāmatas teksts par pirmo 20 gadu darbību, papildinot to tikai ar turpmāko 5 gadu darbības aprakstu. Tas skaidri rāda, ka LPB, kuŗa tolaik saņēma lielus Žūpības apkaŗošanas fonda pabalstus, ir bijusi bezdarbīga, nevīžīga un ir rīkojusies nelietderīgi ar naudas līdzekļiem, ietaisot pie tam vēl prāvus parādus, kuŗus tagad ir ļoti grūti samaksāt. Šeit uzpeld jautājums: Kāpēc LPB valde baidās no atklātības un neizdod gadapārskatus par biedrības darbību, ienākumiem, izdevumiem un biedru skaitu?

Rakstot par Madonas izglītības biedrību 19. nodaļā, es uzsvēru, ka tās gadapārskatu skaidrība radīja tautā uzticību biedrībai un deva tai labus panākumus. Tās ikviena gada pārskats ir 32—36 lappuses biezs, t. i. $1^1/_2$ reiz biezāks par LPB 25 gadu pārskatu. Tiešām, milzīga starpība: provinces biedrība vairākkārt pārspēj galvaspilsētas biedrību, kuŗā darbojas ļaudis ar skanīgiem tituļiem. Tāpat no 13. nod. redzams, ka pa manas priekšniecības laiku (no 1905.—1908. g.) Vidzemes tautskolotāju biedrība katru gadu iespieda un izsūtīja visiem biedriem 24—32 lapp. biezu pārskatu par tās darbību, biedru skaitu un naudas summām. Kā 57. nod. rāda, tad manas vadības laikā tādu pašu sīku iespiestu gada pārskatu izdeva arī Rīgas namīpašnieku savienība. Tāpēc arī minētās organizācijas plauka un baudīja atklātības uzticību. Vispār, sīks, pareizs, iespiests un visiem biedriem piesūtīts gada pārskats liecina atklātībai, ka biedrību vada valde un ne kliķe. Un otrādi: ja biedrības vadība slēpj savu rīcību, tad tā ir droša kliķes pazīme.

Abas LPB sastādītās un izdotās grāmatas par atturības kustību Latvijā šā gadsimta sākumā ir sastādītas tik paviršu un sniedz tik nepareizas ziņas un tādus faktu apgaismojumus, ka tās nav nopietni ņemamas. Piem., otrās grāmatas pašā sākumā (4. lapp.) par Latvijas pretalkohola biedrības nodibināšanos stāv rakstīts sekoši:

«Tā (t. i. LPB J. D.) radās revolūcijas laikmetā, kad tauta, zaudējusi cīņu ar monarķistisko režimu, meklēja apmierinājumu un aizmiršanos reibinātājos dzērienos. Pati cara valdība nāca šai ziņā tautai visādi pretim. Monopolbodes atvēra visos krustceļos, revolūcijas laikā izdauzīto božu vietā. Alus božu skaits vairojās kā sēnes pēc silta lietutiņa, un tais arī slepeni pārdeva degvīnu un piekopa prostituciju. Cara valdība gādāja, ka tauta aizmirstos pēc savas neveiksmes gāzt troni, jo tā zināja, ka dzērāji nedomā. Šai asajā tautas apdzirdināšanas laikmetā radās Pretalkohola biedrība un uzņemās cīņu ar alkoholismu.»

Kā jau esmu pierādījis savos citos rakstos (skat. arī šīs grāmatas 42.—44. nod.), tad latvju tauta nav 1905./1906. g. revolūcijas taisītāja. To taisīja vispasaules brīvmūrniecība, žīdietība un kreiso partiju vadība par ārzemju naudu. Ar terroru, draudiem, laupīšanu, slepkavošanu, izspiešanu un dedzināšanu aģitātori piespieda ļaudis klausīt un skriet sev pakaļ. Pēc monarchistiskā režima uzvaras pār anarchismu tauta priecājās, bet ne skuma. Apgalvojums, ka 1908. g. latvju tauta par zaudēto cīņu pret monarchismu «meklēja apmierinājumu un aizmiršanos reibinātājos dzērienos» ir no gaisa grābta revolūcijas taisītāju soc.-demokrātu frāze, kuŗu nereti atkārto arī nedomājošie pilsoniskie papagaiļi. Visādā ziņā 1908. g., kad nodibinājās LPB, tauta dzēra daudz mazāk, nekā pirms 1900. g., t. i. pirms valsts alkohola monopola ievešanas, kad muižnieku krogi bija atvērti dienu un nakti, darbdienās un svinamās dienās, un bija padoti ne valsts, bet vietējās muižas policijas uzraudzībai. Vittes izvestā monopolsistēma nāca par labu un ne par ļaunu Latvijai, kur tautas alkoholizēšana bija muižnieku privilleģija. Par šo privilleģijas atņemšanu valsts samaksāja Baltijas muižniecībai 12 miljonu zelta rubļu (30 miljonu zelta franku jeb latu) zaudējumu atlīdzināšanai. Monopolbodes un alus bodes bija vaļā tikai darbdienās un tikai priekš tirgošanās stingri noteiktā dienas laikā. Uz laukiem monopolbodes atvēra ļoti retās vietās, lielā atstatumā vienu no otras, bet ne «visos krustceļos». Atminos, piem., ka no mana tēva mājas, Grašu Puteņiem, vistuvākā monopolbode atradās 10 km. Turpretim, pirms monopola ievešanas šai apkaimē bija 9 krogi. Tāpat visai retas bija alus bodes. Tās bija padotas vispārējās policijas stingrai kontrolei. Tāpēc tās nevarēja nodarboties ar slepenu degvīna pārdošanu un prostitūcijas piekopšanu. Revolūcionāri izdauzīja monopolbodes nevis atturības, bet laupīšanas un dzeršanas nolūkā. Par to nenākās cildināt viņus. Faktiski LPB nodibinātāja bija nevis cara troņa gāšanas neveiksme, kuŗa it kā būtu radījusi dzeršanu Latvijā, bet A. Deglava aprakstītā «Vistu kolōnija», kuŗa atšķīrās no «Ausekļa» un nodibināja sev jaunu nometni LPB. Es brīnos, ka LPB vadītājas personas nesaka patiesību pat par savas organizācijas nodibināšanās iemeslu un apstākļiem.

Protams, ja ar līdzīgiem aplamiem ziņojumiem pildītas abas grāmatas, tad no tām nevar gūt patiesu ainu par LPB notecējušo 25 gadu sasniegumiem. Vēl vairāk tas sakāms tamdēļ, ka pēckaŗa laikmeta ziņojumos grāmatas pavisam neka nerunā par ienākumiem, izdevumiem un biedru skaitu, lai gan taisni šo dātu sniegšana ir katras biedrības ziņojuma nepieciešamā daļa. Mēs pat neiedrošināmies nosaukt par LPB pārskatiem tādus rakstus, kuŗos trūkst skaitļi par viņas materiālo stāvokli un biedru sastāvu. Taisni mana skaidrības prasība visās lietās, it sevišķi par sīku un pareizu gadapārskatu sastādīšanu, iespiešanu un piesūtīšanu visiem biedriem jau pirms delegātu sapulces, līdz ar revīzijas komisijas atzinumu, kā

arī par pareizu grāmatvedību un norēķinu nodošanu saskaņā ar attaisnojošiem dokumentiem, ir radījusi pretdāvisko kliķi, kuŗai patīk vadīt LPB pa tumsu un neizdot pārskatus par tās darbību, naudas summām un biedru skaitu.

Ne tas ir īstais draugs, kas glaimo, bet tas, kas saka patiesību acīs, lai tā būtu vai cik rūkta. Biedrība nav priekš valdes, bet valde priekš biedrības. LPB valde nedrīkst apslēpt savu īsto seju no biedrības un sabiedrības. Atmaskodams politikāņus un algādžus, es gribu novērst viņu nodarāmās nepareizības, kuŗas nāk par ļaunu biedrības cēlajam mērķim. Mani aizrādījumi attiecas ne uz pašu LPB, bet vienīgi uz viņas savtīgo darbinieku sistēmu un plātīšanos, kā arī uz viņas valdes bezdarbību, parādu taisīšanu un to nemaksāšanai «knifu» pielietošanu.

Lielākā daļa savtīgo, liekulīgo un neatbildīgo darbinieku, kuŗi dedzīgi aizstāvēja centrālās valdes greizo rīcību un sparīgi uzstājās pret tās ačgarnību uzrādītājiem, pagrieza LPB un daži arī atturībai muguru tūdaļ, kad tai pietrūka naudas un palika tikai viņu atbildīgo darbinieku vārdā ietaisītie parādi. Tā nogāja no pretalkohola skatuves daudzi skaļi kliedzēji un līdz ar viņiem LPB centrālās valdes runasvīru vara un godība. Pēc tam savai eksistencei un savas priekšniecības locekļu reprezentēšanai, pat to deleģēšanai uz starptautiskiem kongresiem, LPB saņēma līdzekļus no Rīgas pilsētas pašvaldības, bet ar tās atturības darbību un cīņu pret alkohola kapitālu vairs neko nedzirdēja. Ievērojot to, uz priekšu LPB būtu neatkāpīgi jāseko vecajā dziesmu grāmatā izteiktai gudrībai:

> Draugi, kas pie pilnas bļodas un pie garda kumos' rodas,
> Bet kad pietrūkst — atkāpjas, tie lai ap man' netinas.

Šogad biedrība nosvinēja savu 30 gadu jubileju (reģ. 29. 2. 08.). Bet ja ieskataimes tās bij. darbinieku sastāvā, tad tiešām par vienu otru no tiem jājautā: Kas gan varēja pielaist līdzīgu ļaužu nodarbināšanu LPB? Es vienmēr esmu prasījis LPB tīrīšanu un to prasu arī tagad. To vajaga iesākt no pašas augšas un turpināt līdz pašai apakšai. Ceru, ka pēc nupat notikušās valdes sastāva maiņas tagadējam LPB priekšniekam H. Asarim, kā vecam nocietinātam idejiskam atturības līdumniekam, izdosies atgūt biedrībai pirmskaŗa laikmeta slavu un uzticību, atbrīvojot to no savtīgiem politikāņiem, algadžiem un cenas izsitējiem uz atturības rēķina.

Kad pēckaŗa laikmetā LPB bija izdevusi un ielaidusi tautā pirmos divus manas grāmatas «Briesmas draud» izdevumus, kad šī grāmata bija ieguvusi lielu atturībnieku piekrišanu un kad Žūpības apkaŗošanas fonds piešķīra LPB prāvas naudas summas pretalkohola literātūras izdošanai, tad es, paplašinājis un ar jaunām nodaļām papildinājis, iesniedzu minēto grāmatu LPB valdei trešā izdevuma iespiešanai, tāpat kā agrāk, neprasot nekādu autora honoraru. Bet uz kādu ietekmi priekšniekam G. Ķempelim uzreiz bija radies nelabvēlīgs noskaņojums pret mani un pret manām atturības grāmatām. Lai neņemtu uz sevi atbildību par grāmatas

izdošanas noraidīšanu, viņš nodeva rokrakstu atsauksmei Dr. A. Kļaviņam un skolotājam A. Rudītim.

Kā mediķis, Dr. A. Kļaviņš savā recenzijā aizrādīja uz dažām nepilnībām no ārsta viedokļa, bet visumā nebija pret grāmatas izdošanu. Nodaļu «Alkohols un baznīca» viņš atrada par labi izdevušos. Saskaņā ar viņa dibinātiem aizrādījumiem es izdarīju attiecīgus izlabojumus. Par tiem es izsaku viņam paldies.

Kā skolotājs, A. Rudītis apraudzīja grāmatu no paidagō:iskā redzes aploka un taisīja arī dažas lietišķas piezīmes, kuŗas visas es ņēmu vērā. Tomēr neraugoties uz vienu otru aizrādījumu, viņš savā 1925. g. 1. jūnija atbildē G. Ķempelim raksta:

Tā ka zinātniskas grāmatas pretalkolola jautājumos man maz pieejamas, tad nevaru runāt par šīm lietām kā autoritāte. Taču Dāvja «Briesmas draud» man labi pazīstama un vienu otru novērojumu varu izteikt ar prieku. Visā visumā grāmatiņa uzskatāma par vienu no vislabākiem darbiem mūsu pretalkohola grāmatu plauktā, un viņu var drukāt ar sīkiem izlabojumiem. Īsumā tur aizķerti vai visi attiecīgie jautājumi un viss izskaidrots, kaut gan jāsaka, pārāk viegli. Es domāju, ka mūsu populārajām grāmatiņām vajaga būt vismaz tik zinātniskām, cik zinātniska ir mūsu pamatskolas izglītība, un no šā stāvokļa, tad es gribu pieiet Dāvja grāmatiņai. (Seko kritiskie aizrādījumi).

Kā sabiedrisks darbinieks, pats G. Ķempelis savā 1925. g. 9. jūnija rakstā LPB valdei apskata grāmatu «Briesmas draud» no politiskās puses un ieteic izdarīt dažus grozījumus, «lai lasītāji nedomātu, ka biedrība sastāv no niedristiem». Taču viņš arī piekrīt grāmatas izdošanai, nobeigdams savu kritiku ar sek. slēdzienu:

Ievērojot to, ka grāmata būs diezgan bieza un ka tās iespiešana prasīs lielus naudas līdzekļus un ka biedrībai budžetā tie nav paredzēti, lieku priekšā tos pieprasīt no Pretalkohola centrālās savienības. Tā ka manuskripts domāts lektoriem, kā rokas grāmata, tad iespiest to augstākais 3.000 eksemplāros.

Redzams, ka jau šinī laikā biedrību vadīja nevis priekšnieks, bet kāda cita vara, jo uz tās ietekmi valde noraidīja priekšnieka G. Ķempeļa priekšlikumu par grāmatas «Briesmas draud» izdošanu.

Tai pašā 1925. g. es piesolīju LPB valdei bez autora honorāra atlīdzības izdot 9 manas sastādītās pretalkohola brošūras. Valde noraidīja arī šo manu piedāvājumu, lai gan tolaik viņa saņēma no Žūpības apkaŗošanas fonda lielas naudas summas. Toties no šā laika LPB valde izdod ar honorāra samaksu K. Vildes, O. Freivalda un A. Rudīša brošūras kā arī kalendārus un G. Brīvkalnieka jau pavisam novecojušās brošūras. Tagad LPB valdei labs bija katrs raksts, kuŗš nenāca no manas spalvas, un laba bija katra runa, kuŗa nenāca no manas mutes.

Kad LPB valde apmainīja mani pret citiem autoriem un galīgi atteicās izdot manus rakstus, tad 1926. g. es pats izdevu grāmatu «Briesmas draud» 15.000 eks. un dažādas brošūras 175.000 eks., kopā 190.000 eks. Tā radās man liels atturības literātūras krājums. Bet radās jauna ķibele: man trūka grāmatu izplatīšanas aparāts. Lai līdzētu lietai, es tai pašā 1926. g. liku priekšā LPB valdei saņemt no manis par velti visu «Briesmas draud» izdevumu

un izsūtīt to par velti vairāk pazīstamām iestādēm un personām. LPB valde noraidīja arī šo manu priekšlikumu, bet gan atļāva biroja darbiniekiem izsūtīt šo grāmatu, ja es atlīdzinot viņu pūles un sedzot visus izsūtīšanas izdevumus. Neatlikās nekas cits, ka vienoties ar LPB darbvedi O. Freivaldu par minētās grāmatas izsūtīšanu pēc Adresu grāmatā atrodamām un citām adresēm.

Tā ka grāmatu «Briesmas draud» es biju pasūtījis iespiest 20.000 eks. un biju cieši pārliecināts, ka tā iespiesta tik lielā skaitā, tad nolīgu ar O. Freivaldu par 18.000—19.000 eks. izsūtīšanu un samaksāju uz priekšu par pastmarkām, papīru, iesaiņošanu, adresu rakstīšanu un aizvešanu uz pastu. Kad O. Fr. paziņoja man, ka jau izsūtīti 15.490 eks., tad norēķinājos ar viņu par Ls 1.632 samaksu. Pēc tam es samaksāju O. Fr. vēl Ls 300 par turpmāko eksemplāru izsūtīšanu. Pēdīgi O. Fr. paziņoja man, ka par viņa saņemtiem Ls 1.932 grāmata «Briesmas draud» esot izsūtīta 18.500 eks. Bet liels bija mans pārsteigums, kad vēlāk pie norēķināšanās ar akc. sab. Valters un Rapa spiestuvi dabūju zināt, ka aiz pārpratuma grāmata «Briesmas draud» iespiesta tikai 15.000 eks. un ka no tiem LPB noņēmusi tikai 14.000 eks. Vēl lielāks bija mans pārsteigums, kad 1928. g. beigās Latvijas ūniversitātes studējušo biedrība saņēma no Latvijas pretalkohola biedrības grāmatu «Briesmas draud» 3.822 eks. Tā tad pēc tam, kad no faktiski nodotiem 14.000 eks. O. Fr. bija saņēmis naudu par 18.500 eks. izsūtīšanu un tirgojies ar «Br. dr.» vairāk par 2 gadi, LPB vēl varēja nodot LUSAB 3.822 eks. Šis piemērs vien jau pietiekoši raksturo, kāda kārtība valdīja LPB birojā un darbvedībā.

Bet kas tad bija bagātā Centrālā pretalkohola savienība, no kuŗas G. Ķempelis (viņš bija abu organizāciju priekšnieks) liek pieprasīt naudu «Br. dr.» izdošanai? Kā zināms, pēc likuma savienību var nodibināt tikai 2 vai vairākas biedrības, bet ne fiziskas personas. Centrālās pretalkohola savienības (CPS) nodibinātājas bija LPB un BL. Pirmās priekšnieks bija Gustavs Ķempelis un otrās priekšniece Milda Ķempele. Reģistrēšanai CPS statūtus kā pilnvarotie parakstīja G. Ķempelis, A. Frīdenbergs un citi no LPB puses un M. Ķempele un O. Riekstiņa no BL puses, t. i. bez izņēmuma visi tikai LPB valdes locekļi. Tā tad LPB valdes locekļu viena puse ar G. Ķempeli priekšgalā noslēdza līgumu ar tās pašas biedrības valdes locekļu otru pusi ar M. Ķempeli priekšgalā. Tādā kārtā radās CPS, kuŗas galvenās personas bija Gustavs Ķempelis un Milda Ķempele. No dzimšanas līdz miršanai par CPS nominālo priekšnieku bija G. Ķ., bet par tās faktisko noteicēju M. Ķ. Tāpēc CPS bija nekas cits kā laulāto draugu Ķempeļu kliķe. Par tādu pašu savu kliķi viņi padarīja arī LPB, kuŗā M. Ķ. vienmēr bija valdes locekle. Sadzīdama LPB par biedrenēm savas trešas kliķes BL kliedzējas, M. Ķ. tapa par varenu spēku visās trīs attu-rības organizācijās, ar kuŗu nevarēja neskaitīties to algotie darbinieki: Riekstiņa, Freivalds, Zariņš, Grotiņš, Krankovskis un citi.

Kad es neatzinu M. Ķ. ģeniju, tad tā sacēla pret mani un manu literātūru visu triju organizāciju dižvīrus, dižsievas un algādžus. Vispār, LPB nelaimes putns bija M. Ķ., kuŗa visādi grozīja galvu savam vīram kā biedrības un savienības priekšniekam. Tāpēc G. Ķ. priekšniecības laikā kā LPB, tā CPS notika visādas ačgārnības: ko vīrs noteica vienādi, to sieva izveda otrādi.

Ja G. Ķ. savā recenzijā sauc mani par niedristu, tad atgādinu, ka taisni viņš slavēja Niedru un uzaicināja mani kopā ar viņu iet uz 1919. g. 1. jūnijā Niedras sasaukto sapulci, kuŗā es viņa un Niedras klātbūtnē un visas tautas priekšā atklāti, droši un noteikti ar gaŗu un izsmeļošu runu uzstājos kā pretniedrists. Es pievedu šo faktu, lai rādītu, ka tie sabiedriskie un polītiskie darbinieki, kuŗi neapzināti staigā sievas pavadā, apzināti pauž nepatiesību.

Otrs pēckaŗa laikmeta LPB iedomīgais ģenijs un nelaimes putns ir Konstantins Vilde. Ar savu tiepību, neiecietību un rupjību viņš panāca to, ka biedrība palika tikpat kā bez biedriem. Kamēr pirmskaŗa laikmetā M. Ķ. un K. V. netraucēja mani un G. Ķempeli strādāt atturības laukā, tāmēr biedrības darbība gāja kā pa diegu.

Gribēdams par katru cenu būt par LPB priekšsēdētāju, Andrejs Frīdenbergs pildīja visas M. Ķempeles un K. Vildes prasības. Šie trīs spēki radīja un vadīja pretdāvisko kliķi, kuŗas galvenais uzdevums bija zākāt mani, kavēt manu rakstu izplatīšanu un neļaut man ar runām uzstāties LPB sarīkotās sapulcēs.

Runasvīru «spēks» vērsās sevišķi pret mani. Kāpēc? Tam bija daudz iemeslu un visi ļoti dibināti. Šeit minēšu tikai dažus no tiem:

1. Es neļāvu runasvīriem biedrības darbā gulēt. Darbu un ne gulēšanu es prasīju arī no algotiem darbiniekiem. Tas nepatika kā vieniem tā otriem. Tāpēc viņi sametās kopā pret mani. Runasvīru noteikšanā atradās lielas sabiedriskas naudas summas. Par tām uzturamie algotie darbinieki varēja vērst bultas pret mani un aizstāvēt savus maizes tēvus no viņu miega traucētāja J. Dāvja.

2. Es uzstājos pret runasvīru plātīšanos un tukšu salmu kulšanu. Sapulcēs viņi runāja ar eņģeļu mēlēm un cēla priekšā pieņemšanai visskaļākās rezolūcijas. Bet tās palika neizpildītas guļot biroja skapju plauktos. Vispār, runasvīri taisīja lēmumus pēc lēmumiem, bet to reālizēšana neizgāja no biroja 4 sienām.

3. Es prasīju polītikas neienešanu biedrībā. Bet runasvīri pārvērta biedrību par Demokratiskā centra piedekli. Kamdēļ? Tamdēļ ka biedrība saņēma valsts un pašvaldības paļalstus, kuŗus zem atturības karoga varēja izlietot Dem. centra mērķu propagandai.

4. Es gribēju panākt skaidrību biedrības ienākumu un izdevumu norēķinu nodošanā. Tāpēc es neatlaidīgi prasīju sīku gada pārskatu iespiešanu un piesūtīšanu visiem biedriem pirms kārtējās pilnas sapulces. Bet runasvīri negribēja uzrādīt savu bezdar-

bību un dot skaidrību norēķinos. Neraugoties uz augstvērtīgiem tituļiem, starp runasvīriem nebija spējīga cilvēka, kurš varētu sastādīt iespiešanai pareizu un visiem saprotamā valodā uzrakstītu gada pārskatu. To viņi spilgti pierādīja, izdodot divus pārskatus par biedrības 20 un 25 gadu darbību. Tie noder par viņu darba nespējas gaišāko pierādījumu un nodod par viņu «spēku» visbēdīgāko liecību.

5. Es nepiekritu «spēļellītes» un «krodziņa» turēšanai. Tomēr politikāņiem un algādžiem rūpēja nevis šo iestāžu nodarāmais sabiedriskais ļaunums, bet to dodamie ienākumi.

6. Es pārmetu runasvīriem izvairīšanos no LPB parādu maksāšanas ar dažādiem pretētiskiem paņēmieniem. Bet viņi meklēja tikai juridiskus pamatus biedrības uzņemto pienākumu nepildīšanai.

7. Runasvīriem ļoti ķērās pie sirds, ka gandrīz visa ejošā un simtiem tūkstošiem eksemplāros izplatāmā atturības literātūra ir mana un ne viņu sastādīta. Tas bija visnepatīkamākais, kas vien viņiem varēja būt. Šās nebūšanas novēršanai viņi nolēma darīt visu iespējamo manu sastādīto atturības grāmatu izplatīšanas aizkavēšanai. Bet te viņiem radās jaunas galvas sāpes: es pats par savu naudu iespiedu un pats par savu naudu pa visu Latviju izsūtīju pretalkohola literātūru. Tādu darbu viņi uzskatīja par «konkurenci», kuŗu LPB runasvīri nedrīkst ciest Latvijā.

Bez uzskaitītiem, bija vēl daži citi iemesli. Bet tiem bija vairāk atsevišķu runasvīru savtīgs raksturs. Tāpēc tos atstāšu neminētus.

29. Politika un intrigas atturības maskā.

Sakarā ar 70 dzīvības gadu piepildīšanos 1937. g. 14. jūnijā, es izdevu savu autobiografiju. Kā idejisks atturības darbinieks, es nevarēju secen paiet LPB valdes darbībai, neaizrādījis uz tās nodarītām un nodaramām kļūdām. «Mācies pazīt pats sevi» ir viens no augstākiem pilnības sasniegšanas likumiem: bez savu kļūdu atrašanas, atzīšanas un novēršanas nevar sasniegt pilnību. Tāpēc ikvienam jāpateicas par aizrādīšanu uz viņa kļūdām. Visādā ziņā kļūdu uzrādīšanā jāsaskata labs, bet ne ļauns nolūks. Vienīgi tāds bija un ir mans nolūks, atklājot LPB valdes rīcības nepareizību, kuŗa nodarījusi ārkārtīgi daudz ļauna atturības lietai. Neviens latvis ne tuvu nav ziedojis tik daudz enerģijas un laika atturības lietai kā es. Materiālu līdzekļu ziedošanā atturībai mani pārspēj tikai nelaikis A. Dombrovskis. Tāpēc man vairāk kā nevienam citam ir ne tikai tiesība, bet arī svēts pienākums un neatliekams uzdevums atrast un uzrādīt LPB pēckaŗa laikmeta mazsekmības iemeslus. Dažus no tiem es atzīmēju savā autobiografijā. Ja LPB valdē būtu idejiski darbinieki pārsvarā, tad viņi teiktu man par to paldies. Bet agrākam LPB valdes locekļu vairākumam patiesība koda acīs. Tāpēc viņas oficioza «Jaunās Balss» 1937. g. 8./9. numurā ievietots sek. manā autobiogrāfijā uzrādīto kļūdu atspēkojums:

«J. Dāvis — Autobiografija.

Kā tas «J. Balsī» jau atzīmēts, pazīstamais pretalkohola kustības darbinieks J. Dāvis sakarā ar savu 70. dzimšanas dienu, sarakstījis un izdevis arī savu autobiorafiju. Šai grāmatā viņš centies aprakstīt savu bērnību, skolas gadus, skolotāja un skolas grāmatu sarakstītāja, kā arī pretalkohola kustības darbinieka nopelnus un sasniegumus. Tikai diemžēl autors nav tingri turējies pie patiesības. Tā, piemēram, nevar teikt, ka pirms Vidzemes pretalkohola biedrības nodibināšanas 1908. gadā alkohola jautājums Latvijā «vēl pavisam neeksistēja» un Latvijā pavisam nebijis ne cīņas plānu, ne cīņas ieroču pret alkoholu. Latviešu pretalkohola kustības rakstnieks un vēsturnienks taču nekādi nedrīkst ignorēt G. Freiberga-Brīvkalnieka rakstus pret alkoholu «Austrumā», citos laikrakstos un atsevišķās brošūrās (piem. viņa tulkoto prof. G. Bunges «Alkohola albumu»), tāpat arī jau 1891. gadā dibinātās un sevišķi kopš 1901. gada tik rosīgās atturības biedrības «Auseklis» darbību, kopš 1901. g. ikgadus izdotās «Ausēkļa» gada grāmatas, Jāņa Asara daudzos rakstus pret alkoholu «D. Lapā» u. t. t. Atzīmējot šos J. Dāvja kga priekšgājējus, mēs nebūt nedomājam mazināt viņa īstos nopelnus pretalkohola frontē un arī viņš pats tos nebūtu mazinājis.

Vēl vairāk nākas nožēlot J. Dāvja kga nepamatotos uzbrukumus viņa nodibinātai un ilgus gadus vadītai biedrībai, par kuŗas goda biedri viņš pie tam vēl joprojām skaitās. Viņš pārmet biedrībai kā lielu grēku pat tādas lietas, kas notikušas tad, kad viņš pats atradās biedrības priekšgalā! No jaunākiem laikiem viņš biedrībai pārmet. vienkārt, ka tā viņa izdotās brošūras esot nokrāvusi «uz bēniņiem» un nelaižot tautā un, otrkārt, ka biedrības valdē 1937. gada vēlēšanās esot atgriezies «agrākais polītikāņu sastāvs, resp. bij. demcentristi».

J. Dāvja kgs nevar nezināt, ka viņš dažās savās brošūrās ir sarakstījis tādas lietas, ko pēc 1934. g. 15. maija nekādi nevar laist tautā. Tāpat J. Dāvja kungs nevar nezināt, ka no visa tagadējā L. P. B. valdes sastāva tikai viens ir darbojies dem. centrā, proti A. Frīdenbergs, kas taču ir viens no vec. un rosīgākiem L. P. B. darbiniekiem. Turpretim citi L. P. B. tagadējās valdes locekļi taču nāk pavisam no citas puses. J. Dāvja kgs savā autobiografijā pats pastāsta, ka arī viņš ir darbojies polītiskās organizācijās, tā tad, viņa paša vārdiem runājot, arī (lai J. Dāvja kungs atceras par sevi arī izvesto vēlēšanu kampaņu Latgalē Saeimas vēlēšanās), ir bijis «polītikānis»! Un nav taču godīgi citiem to pārmest, ko pats ir darījis.

Varbūt labāk būtu bijis «J. Balsi» ar šīm rindiņām neapgrūtināt, bet atturības u. c. sabiedriski darbinieki, kuŗu rokās J. Dāvja kga autobiografija nonāks, varētu to iztulkot tā, it kā viņa uzbrukumi biedrībai būtu pamatoti. Tāpēc pretalkohola kustības labā tomēr bija par tiem jārunā.

Redakcijas piezīme: Ievietojot viena no cienījamākiem un vecākiem atturības darbiniekiem iesniegto atsauksmi, paziņojam, ka redakcija no savas puses atturās dot grāmatas novērtējumu, jo tā satur diezgan daudz nepareizību, kuŗu atsegšanai patiesības labā būtu jālieto diezgan asi vārdi, ko, ņemot vērā J. Dāvja kunga kādreizējo aktīvo līdzdalību un nopelnus atturības darbā, negribam darīt. Piezīmējam tikai, ka kopš atturības mēnešrakstu apvienošanas, t. i. kopš 1936. g. aug. «J. Balsī» J. Dāvja kgs nevienu rakstiņu nav iesniedzis.»

No pievestā LPB oficioza izgriezuma izriet, ka tā vēl tagad neatšķir sātības jautājumu no alkohola jautājuma.

Sātība iziet tikai uz atsevišķu individu pārliecināšanu ieturēt mērenību. Tāds jautājums vienmēr ir eksistējis. To sludināja un sludina mācītāji vai katrā spredikī. Tāpat to pauda sātības biedrības. Starp citu pie tām piederēja Rīgā «Auseklis» un «Ļaužu labklājības biedrība» ar savu sātības nodaļu. Sātības biedrību darbība aprobežojās ar to biedru mērenību un ar jaunu biedru ievilkšanu biedrībā. Tālāk tās negāja un pēc statūtiem tālāk iet nedrīkstēja. Tā ka šā gadsimta sākumā vēl nebija biedrošanās brīvības

un nodarbošanās ar politiku bija aizliegta, tad «jaunstrāvnieki» dibināja sātības biedrības un zem to karoga nodarbojās ar politiku vairāk nekā ar sātību. Tāda puspolitikas un pussātības biedrība bija «Auseklis».

LPB oficiālais izdevums «Jaunā Balss» izceļ «rosīgās atturības biedrības «Auseklis» darbību.» Bet tās pašas LPB agrākais oficiālais izdevums «Latvijas pretalkohola biedrības 25 gadi» 4. lapp. sekoši noliedz to: «Atturības biedrība «Auseklis» revolūcijas laikā maz nodarbojās ar atturības jautājumu, bet ar politiku un marksisma propagandu, kas daudziem biedriem nebija pa prātam. Īstiem atturībniekiem nebija vietas «Auseklī» un tie nu pulcējās ap jauno V. A. B., kur atrada bagātīgu darba lauku.» Kuŗam no šiem oficiāliem izdevumiem lai mēs ticam? Ja savā pirmā izdevumā LPB nosoda politiku atturības biedrībā, kāpēc tad savā otrā izdevumā viņa ieteic to?

Turpretim, alkohola jautājums ir vairāk sociāls nekā individuāls: tas uzskata alkoholismu par sabiedrisku ļaunumu un prasa tā apkaŗošanu valsts mērogā. Ja I Viskrievijas pretalkohola kongress notika tikai 1910. g., tad redzams, ka pirms Vidzemes antialkoholiskās biedrības nodibināšanas 1908. g. alkohola jautājums Latvijā vēl neeksistēja ļaužu masās. Līdz tam laikam «Auseklis», vai tā atsevišķi biedri, varēja gan nosodīt dzeršanu atsevišķām personām kā kaitīgu individa ķermenim, bet nevarēja prasīt alkohola aizliegumu vai vismaz tā lietošanas ierobežošanu visā valstī kā sociālu ļaunumu. Ja «Ausekļa» vadītājas personas atzina par savu galveno uzdevumu politiku, tad skaidrs, ka tā daudzi biedri nebija pat sātībnieki. Tāpēc par alkohola jautājumu kā sociāla ļaunuma novērsēju visā Latvijā nevarēja būt ne runas. Taisnība, starp «Ausekļa» biedriem bija daži atturībnieki, bet to bija tik maz, ka to nepietika ko ievēlēt valdē: pat starp tā prezidija locekļiem bija dzērāji. Tāpēc šo nedaudzo atsevišķo atturībnieku dēļ vien uzskatīdams «Ausekli» par atturības biedrību, LPB oficiozs ļoti maldās. Pirmskaŗa izdotā «Latviešu konversācijas vārdnīca» konstatē, ka «Auseklis» bijis sātības un ne atturības biedrība. Ja nu «Auseklis» atļāva saviem biedriem un pat valdes locekļiem sātīgu jeb mērenu alkohola lietošanu, tad tas nevarēja nodarboties ar alkohola jautājumu valsts mērogā. Protams, ja tolaik nebija alkohola jautājuma, tad nebija arī cīņas plānu un cīņas ieroču pret alkoholu. Vismaz, iesākot savu pretalkohola darbību, es to neatradu un LPB laikraksts to neuzrāda.

Ne tikai par Freiberga-Brīvkalnieka, bet arī pats par savām tulkotām prof. Bunges, Dr. Bonnes un Tolstoja brošūrām es «Autobiografijas» 21. lp. rakstu: «Tomēr ar latvju dzīvei nepiemērotu brošūru tulkošanu nevarēja tālu tikt un izsmelt visus ar alkoholu saistītos jautājumus. Tāpēc es uzņēmos apgādāt savu tautu ar atturības literātūru.» Bez tam Brīvkalnieka neparēizā latvju valodā

tulkotās brošūras bija pavisam maz izplatītas un nedarīja redzamu iespaidu uz alkoholisma apkaŗošanu tautā.

Savā «Autobiografijā» (27. lp.) es skaidri un gaiši rakstu: «Mani aizrādījumi attiecas ne uz pašu LPB, bet vienīgi uz viņas savtīgo darbinieku sistēmu». Tomēr «Jaunās Balss» paslēptais autors attiecina tos uz pašu LPB un it kā nožēlo, ka es vēl joprojām skaitos par tās godabiedru. Taisni godabiedra pienākums liek man bezbailīgi atsegt visas nebūšanas, lai tās bez kavēšanās novērstu. Biedrību es vadīju un atrados tās priekšgalā vienīgi no 1910.—1913. g., t. i. tikai pirmskaŗa laikmetā, kad mans priekšniecības posms bija visrosīgākais LPB darbībā. Tā tad uzrādītās nekārtības neattiecas uz manas vadības gadiem un uz manu darbību LPB. «No jaunākiem laikiem» es taisu LPB valdei nevis divus vien, ka to nepareizi apgalvo paslēpušais autors, bet ļoti daudzus pārmetumus. Par visiem citiem viņš ar gudru ziņu noklusē. Redzams, viņš nespēj celt pret tiem nekādus iebildumus. Ar savu klusuciešanu par tiem viņš atzīst tos par pareiziem. Bet cik dibināti ir viņa manu divu pārmetumu atspēkojumi?

Manu rakstu boikots un izplatīšanas aizliegums sākās nevis no 1934. g. 15. maija, bet gan jau no 1925. g., t. i. no tā laika, kad LPB sāka saņemt lielus pabalstus no valsts un pašvaldības un kad es uzstājos pret to nelietderīgu šķiešanu algadžu un politikāņu labā. Kā zināms, Žūpības apkaŗošanas fonds katru gadu izdalīja pašvaldībām ap Ls 200.000 alkoholisma apkaŗošanai. Lielu daļu no šīs summas saņēma Rīgas pilsētas pašvaldība, kuŗa savukārt lauvas daļu nodeva LPB rīcībā. Cik LPB valde saņēmusi naudas no valsts un pašvaldības, nav zināms, jo tā par šo pabalstu saņemšanu un izlietošanu neka nav iespiedusi ne «Jaunajā Balsī», ne savā 25 gadu darbības pārskatā. Kāpēc LPB valde tura to tādā slepenībā? Es par to vienmēr esmu prasījis un arī tagad prasu skaidrību. Firmas zināja LPB plašos ienākumus un labprāt izpildīja tās pasūtījumus uz kredita. Bet kad valdība, redzēdama Žūpības apkaŗošanas fonda neproduktivitāti, atrāva savus pabalstus, tad LPB palika uz sēkļa sēžot ar 10.000—12.000 latu parāda. Tādas LPB valdes saimniekošanas dēļ firmām nācās ciest lielus zaudējumus. Līdzīga valdes rīcība nedara godu LPB, kuŗas galvenā vadītāja un noteicēja visu laiku bija pretdāviskā trijlapiņa: A. Frīdenbergs, K. Vilde un M. Ķempele. Šai trijotnei arī uzkraujama vaina par visām LPB neveiksmēm. Tā ka es ar saviem ierosinājumiem un aizrādījumiem pastāvīgi traucēju LPB valdes bezdarbības svēto mieru, tad tā atbildēja man ar manas literātūras boikotu, sākot jau no 1925. g. Šā manas pretalkohola literātūras boikota un izplatīšanas aizlieguma pastāvēšanu atzīst arī minētais raksts «Jaunā Balsī».

LPB oficiozs apgalvo, ka «no visa tagadējā LPB valdes sastāva tikai viens ir darbojies Dem. centrā, proti A. Frīdenbergs, turpretim, citi LPB tagadējās valdes locekļi taču nāk pavisam no

citas puses.» Es nekad neesmu teicis, ka viss LPB toreizējais valdes sastāvs bija bij. demcentristi, bet gan uzturu spēkā, ka «1937. g. vēlēšanās atgriezās agrākais politikāņu sastāvs resp. bij. demcentristi.» Es neesmu vakarējais un ļoti labi zinu, ka Dem. centram visādu ļaužu nogrupējumu pievilkšanai bija vairākas filiāles jeb palīgpartijas ar dažādiem nosaukumiem. Tāpēc es droši apstiprinu, ka 1937. g. «nākušie pavisam no citas puses» ir bij. demcentristi, vienalga, vai tie nāca no paša centra vai no tā filialēm, par kādu Dem. centra filiāli tie savā laikā padarīja arī LPB. Pavisam naivi LPB oficiozs liek ticēt saviem lasītājiem, ka viens pats A. Frīdenbergs varētu valdē izlemt LPB iestāšanos Dem. centra filiālē «Saimnieciski-kultūrālā apvienībā» un valdes vārdā likt priekšā pilnai sapulcei izslēgt no biedrības J. Dāvi un G. Reinhardu par pretošanos šim lēmumam. Protams, ka toreizējais valdes sastāvs, kuŗā ietilpa arī tagad atpakaļ atgriezušies valdes locekļi, varēja piederēt tikai pie Dem. centra, resp. pie kādas no tā daudzām filiālēm, jo saskaņā ar pieņemto lēmumu visiem LPB biedriem vajadzēja obligātoriski būt par Dem. centra biedriem. Kāpēc demcentristi ar visu varu gribēja panākt LPB iestāšanos savā partijā? Tāpēc ka LPB saņēma lielus pabalstus, kuŗus zem atturības segas varēja izlietot savas partijas politiskai propagandai. J. Dāvis un G. Reinhards bija tie kaķi, kuŗi šim lieliskajam «atturības» nodomam aizvilka ceļā baļķi priekšā.

Pēc «J. B.» anonimā autora loģikas, arī A. Frīdenbergs nevarēja būt demcentrists, jo viņš kā priekšnieks darbojās Saimnieciski-kultūrālā apvienībā, kuŗā viņš ievilka LPB ar visiem tās biedriem, biroja darbiniekiem, lektoriem un saņemām pabalstu un ziedojumu summām.

Latvija ir republika jeb tautvaldība. Tāpēc katra tautieša pienākums ir piedalīties savas dzimtās zemes valdībā, t. i. nodarboties ar politiku. Bet pilsoņiem jānodarbojas ar politiku tikai valstī vai savās politiskās partijās, ja valsts satversme tās atļauj. Turpretim, atturības biedrības ir apolitiskas jeb stāvošas ārpus visām politiskām partijām: no to biedriem nedrīkst prasīt pēc piederības pie kādas politiskas partijas. Saskaņā ar to, A. Frīdenberga un Ko izlemšana par LPB iestāšanos Saimnieciski-kultūrālā apvienībā resp. Dem. centrā bija katastrofāls trieciens atturības kustībai. Vadīdami biedrību pa savas partijas politiskiem ūdeņiem, demcentristi atbidīja no tās darbības nedemcentristus, to starpā arī mani un Reinhardu. Skaidri redzams, ka es nosodu politiku vienīgi LPB, bet ne valstī vai politiskās organizācijās. Šinī ziņā es dēvēju par politikāņiem tos valdes locekļus, kuŗi padarīja LPB par Dēm. centra piedēkli. Tamdēļ nevietā par mani ir «J. B.» izteiciens: «Un nav taču godīgi citiem to pārmest, ko pats ir darījis», jo es nekad neesmu piekopis LPB kādas partijas politiku vai centies to ietilpināt kādā politiskā partijā. Turpretim, gan ir vietā teikt, ka «nav godīgi» sagrozīt faktus, lai apslēptu savus grēkus ļaužu priekšā. Paldies par mana «kādreizējā» atturības darba atzīšanu!

Uzkrītoši bija, ka 1928. g. Latvijas IV pretalkohola kongresā ar referātiem uzstājās LPB uzaicinātie plaši pazīstamie uzdzīvotāji un dzērāji, kuŗiem nekad nekā nav bijis un nav kopēja ar atturības darbību. Starp tiem viens bija īsts plencis, žūpu Bērtulis, katra kroga durvju virinātājs un tukšs balamute. Izrādās, ka LPB prezidijs bija pārvērtis pretalkohola kongresu par Dēm. centra dižvīru izstādi. Laikam gan Latvija ir vienīgā zeme, kuŗa savos pretalkohola kongresos pielaiž alkoholiķus, nikotinistus un vispār narkotiķus par referentiem un atturības rezolūciju darinātājiem. Par sacītā patiesību skat. «Latvijas IV pretalkohola kongress. Izdevusi Centrālā pretalkohola savienība. 1930. g.»

LPB izdodamā un rediģējamā «Jaunā Balss» uzņem dzērāju un citu narkotiķu rakstus par atturību, ievieto viņu biografijas un ģimetnes un cildina viņus par atturībniekiem un atturības darbiniekiem. Protams, ka mani raksti atturības žurnālā nevar novietoties blakus narkotiķu rakstiem. Tāpēc ir skaidra lieta, kāpēc «kopš 1936. g. 1. aug. «J. Balsī» J. Dāvja kgs nevienu rakstiņu nav iesniedzis.» Kamēr «J. B.» ievietos narkotiķu rakstus, tamēr es tai neiesniegšu savus rakstus.

Atkārtoju un pasvītroju, ka es netaisu «uzbrukumus biedrībai», bet tikai nosodu tās valdes rīcību, kuŗa nāk par postu biedrībai un visai atturības kustībai. Ja gribam glābt pie sabrukuma novesto biedrību, tad biedriem un visiem citiem atturībniekiem ir jāzin, kas pirmskaŗa laikmetā rosīgo un spirgto organizāciju bez valsts un pašvaldības pabalstiem ir novedis pēckaŗa laikmetā pie sabrukuma. Pirmskaŗa laiksmetā LPB vadīja nesavtīgi darbinieki. Tad tā zēla. Pēckaŗa laikmetā to ar valsts un pašvaldības pabalstiem vadīja savtīgie polītiskie darbinieki. Tad tā sabruka.

30. Mana savrupā atturības darbība.

Nobīdīts sāņus un pastāvīgi melnojams ar polītikāņu un algoto darbinieku mēli, es vairs nevarēju sekmīgi strādāt LPB. Tomēr es nedrīkstēju mest pie malas paša tecinātos pretalkohola cīņas ieročus — rakstisko un mutisko vārdu. Es sajutu sevī pietiekošu garīgo spēku, lai turpinātu cīņu viens pats ārpus LPB, sevišķi izlietojot rakstisko vārdu. Sava cīņas plāna izvešanai man nācās personīgi bez maksas un bez kādas palīdzības no citurienes ielaist tautā simtiem tūkstošiem savu sastādīto grāmatu, brošūru, skrejlapu un uzsaukumu. Vismaz pusmiljons manu rakstu iegāja tautā un strādāja savu darbu nesamērojami vairāk nekā LPB valde un birojs ar saviem par valsts un sabiedrības naudu algotiem ierēdņiem un lektoriem.

Šķiezdama naudu par dārgu un maz apmeklētu priekšlasījumu sarīkošanu, LPB panāca nesamērojami mazāk par to, ko viņa būtu panākusi, izplatīdama ļaužu masās par to pašu naudu populāru pretalkohola literātūru, kada ir manējā. Ja valdības un pašvaldību

izsniegtie prāvie pabalsti tiktu izlietoti vairāk literātūras un mazāk lektoru izsūtīšanai, tad LPB sasniegumi būtu vismaz 10 reiz lielāki, jo par lektoru honorāriem, ceļa naudām, telpu īrēm, sludinājumiem un afišām samaksātām naudas summām varētu ieplūdināt tautā vismaz vienu miljonu dažāda veida atturības literātūras, kuŗas tad tagad netrūktu nevienā pilsētas dzīvoklī un nevienā lauku sētā. Protams, ka tādā gadījumā algadži mazāk pelnītu un politikāņi par valsts un pašvaldību izsniedzamiem pabalstiem nevarētu piekopt savu un savu partiju politiku.

Zināmu nenoliecību pret manām atturības grāmatām radīja arī tas apstāklis, ka LPB spēkavīri paši nav sarakstījuši neko vērtīgu ar paliekošu nozīmi, kas ļautu viņiem spēlēt pirmo vijoli uz literāriskās skatuves. Lai atturības laukā skaitītos par vispopulārāko personu, LPB priekšnieks nedrīkst pielaist bij. priekšnieka sarakstītās atturības literātūras izplatīšanu, jo ar to viņš nepopularizē sevi. Tā raugās uz lietu «rakstnieks» Miervaldis-Frīdenbergs. Viņš taču bija LPB priekšnieks, un neviens atturības rakstnieks nedrīkstēja būt izcilāks par viņu. To prasīja arī viņa zvēr. adv. titulis un prakse, kā arī popularitāte Dēm. centrā. Tāpēc bija jāaizkavē manu rakstu iznākšana un izplatīšana.

Piekopdami pretdāvisko propagandu, politikāņi un algadži nevarēja iztikt bez dāviskās pretalkohola literātūras, jo tā deva ikviena priekšlasījuma tematam gatavu materiālu. Pēc manu rakstu parādīšanās, sagatavošanās neprasīja no lektoriem daudz pūļu: vajadzēja tikai paņemt «Briesmas draud», «Atturības mācību skolai un mājai» vai citu kādu manu grāmatu, izvēlēties tēmu, izmācīties un doties ceļā. Es parūpējos arī par attiecīgiem diapozitīviem savu grāmatu satura illustrēšanai. Tāpēc lektori vienmēr varēja dabūt gatavus priekšnesumus ar gaismas gleznām. Tas rāda, ka pretdāviskie propagandisti dzēra un dzeŗ no tās akas, kuŗā paši spļāva un spļauj. Bet es viņus vienmēr labprāt dzirdinu no savas neizsmeļamās akas: lai bez manas ziņas un bez kādas atlīdzības ikviens smeļ no tās, cik patīk.

Kad priekšlasījumi bija vāji apmeklēti un bieži tie bija jāklausās tikai pašiem rīkotājiem, tad par to nebija ko skumt: galvenais bija saņemt honorāru. Ja nebūšanas brīžos amatnieku sliktiem ražojumiem netrūkst noņēmēju, tad arī LPB lektoriem nebija daudz ko rūpēties par savu runu labumu, jo arī viņi bija pārvērtušies par sava aroda amatniekiem. Ne ideja, bet nauda atlīdzināja pūles lektoriem. Daļa no viņiem bija arī LPB pārvldes organu locekļi, t. i. paši noteicēji par saviem honorāriem.

Kā jau agrāk citā vietā sacīju, es plašos apmēros pielietoju abus vārdus ar teicamiem panākumiem. Neraugoties uz atstumšanu no LPB divpadsmitvīruspēka un vēlāk no divdesmitčetruvīruspēka puses, dažādas organizācijas un atsevišķi provinces atturības darbinieki tieši uzaicināja mani noturēt priekšlasījumus. Viens pats nespēdams atsaukties uz visiem uzaicinājumiem, es daļu no tiem

Pēc atturības priekšnesuma gaidu vidū.

nodevu LPB izpildīšanai. Viskuplāki bija apmeklēti priekšnesumi, kuŗus rīkoja baptistu draudzes un jaunatnes organizācijas. Pēc priekšnesumiem es vienmēr par brīvu izdalīju atturības literātūru. Pārnesdami mājās pretalkohola grāmatas un atstāstīdami dzirdēto runu un redzēto gaismas gleznu saturu, klausītāji turpināja manu pausto atturības propagandu savās un apkaimes ģimenēs. Piedzīvojumi rādīja, ka atturības literātūras izdalīšanai pēc lekcijām bija ārkārtīgi lieli panākumi.

«Viens nav laukā kareivis», teic krievu paruna. Tai ir taisnība. Tāpēc es gādāju par jaunu atturības organizāciju nodibināšanos. Par šo savas darbības nozari es sīkāki runāšu vēlāk. Šeit piezīmēšu tikai to, ka LPB spēkavīri bija noteikti pret katru citu atturības organizāciju nodibināšanos. Tādai viņu pretdarbībai bija trīs dibināti iemesli: 1) jaunnodibinātās atturības biedrības varētu pretendēt uz Žūpības apkaŗošanas fonda pabalstiem, caur ko samazinātos pabalsti LPB; 2) LPB centrālā valde zaudētu savu atturības lietās vienīgās noteicējas varu Latvijā; un 3), Dievs lai pasargā, jaunās organizācijās varētu izaugt lielāki atturības darbinieki par LPB dižvīriem.

Kā ikvienu tā arī atturības kustību var vadīt vai nu ar varas centralizāciju vai ar tās decentralizāciju.

Centralizācijai ir labi panākumi tad, ja tās priekšgalā stāv personība jeb izcils cilvēks, kuŗš pilnīgi ziedo sevi biedrības idejai. Pretējā gadījumā centralizācija var radīt tikai ļaunumus, no kuŗiem vismazākais ir bezdarbība. Es redzēju, ka LPB centrālā valdē nebija personības un ka tā bija darba nespējīga. Tāpēc es atzinu par labāku decentralizēt atturības kustību, atraisot to no LPB centrālās valdes važām. Šā mērķa sasniegšanai es sekmēju konfesiju, skolnieku, studentu, strādnieku, dzelzceļnieku un citu atturības organizāciju nodibināšanos.

Bet demagogiem patīk centralizācija. Tie baidās no ikkatras blakusvaras un no ikkatra blakusdarba. Viņi pieliek visus spēkus, lai viss saplūstu viņu vadāmās varas centrā un arī lai viss izietu no tā paša centra. Bet ka viņi ir nespējīgi visu to realizēt, par to viņi nedomā vai negrib domāt. Viņiem patīk vara, reprezentēšanās, resp. plātīšanās, iedomātais gods — un tas ir viss. Tālāk viņi netiek un arī tāļāk tikt viņi netiecās. Citādi sakot: sunis guļ uz siena čupas, pats sienu neēd un arī vērsim neļauj to ēst. Gluži tā rīkojās LPB centrālās valdes prezidijs: pats nestrādāja un traucēja strādāt citiem, kas nebija viņu algadži vai partijas biedri. Kāda viena pretalkohola organizācija nenodibinātos, LPB centrālā valde vienmēr uzskatīja to par savu ienaidnieci. Cīnīdamās pret citām atturības biedrībām un pret citu izdevniecību atturības literātūru, LPB centrālā valde lēja ūdeni uz alkohola kapitāla dzirnaviņām. Lūk, šāda LPB centrālās valdes pretdarbība stipri mazināja citu atturības biedrību darbības sekmes un arī manus panākumus savrūpā cīņā pret alkohola kapitālu.

Visā savā vairāk kā 30 gadu ilgā pretalkohola darbībā es neesmu saņēmis no valdības un pašvaldības nevienu kapeiku resp. santimu pabalsta. Visu es esmu veicis vienīgi pats ar saviem spēkiem un ar saviem līdzekļiem. Bez tam es esmu darbojies visās pretalkohola un pretnikotina organizācijās un dažas no tām arī materiāli balstījis. Tomēr mana viena paša pastrādātam atturības darbam ir daudz lielāka nozīme nekā visas Latvijas pretalkohola biedrības darbam kopā ņemtam, lai gan tā dabūja lielus pabalstus no valdības un pašvaldībām. Ar cik lieliem pabalstu budžetiem tā rīkojās, redzams, piem., no sek. toreizējā LPB priekšnieka G. Ķempeļa raksta «J. Z.» 28. 10. 25.:

Mūsu biedrība pieprasa 1926. g. no Žūpības apkaŗošanas fonda 110.500 ls. Biedrībai ir 91 nodaļa, bez tam vēl 161 «cerības pulciņš», kuŗos apvienota skolas jaunatne. Nāk g. budžetā paredzēti sekoši izdevumi: priekšlasījumi 15.000 ls, sanatorija kroniskiem alkoholiķiem, tautas nami, tējnīcas, ēdienu nami, lasītavas-bibliotēkas, kori, orķestrs 48.500 ls, kinofilmas 10.000 ls, kongresi, konferences, izstādes 3.500 ls, alkoholisma zinātniska pētīšana 2.000 ls.

Sakiet, mīļais lasītāj, kā lai ap šo summu vien jau neluncinājas polītikāņi un algādži, jo par ienākušo summu izlietošanu gadapārskatus neiespiež un neizsniedz biedriem un presei? Protams, ja es prasīju skaidrību naudas un citās lietās, tad es dabūju sev uz kakla visus LPB savtīgos darbiniekus. Skaidrības un atklātības prasīšana ir galvenais nesaskaņu iemesls starp mani un LPB. Es savā darba mītnē mierīgi rakstīju atturības literātūru. Bet desmitiem LPB biroja darbinieku un lektoru par valsts un pašvaldības naudu braukāja pa visu Latviju un melnoja manu darbību pēc savas priekšniecības iedvesmes

Bez šaubām, mana pretalkohola cīņa būtu daudz sekmīgāka un līdz ar to Latvija būtu kļuvusi daudz sausāka, ja tai nestrādātu pretim LPB centrālā valde ar saviem par valsts un pašvaldības naudu algotiem biroja darbiniekiem un lektoriem. Iedomājaties, bez kādiem norēķiniem viena gada laikā pretdāviskai propagandai valsts naudas vien Ls 110.500!

31. Atturīgu sabiedrisku darbinieku sagatavošana augstskolā.

Ikvienā idejiskā darbā nepietiek ar ideju vien, bet ir nepieciešami vajadzīgi tās paudēji un izvedēji dzīvē ar mācību un piemēru. Ideja ir jāreālizē, jāpadara par īstenību: citādi tā ir tikai sapnis. Uzsākot darbu, mums trūka ne tikai literātūras, līdzekļu un organizāciju, bet arī darbinieku. Vajadzēja rast un sagatavot darbiniekus. Tāpēc pirmajiem atturības celmlaužiem nācās atrisināt šo jautājumu. Uz ātru roku sarīkojamie lektoru kursi izrādījās par nepietiekošiem. Tā ka par cēlās atturības idejas darbiniekiem var būt tikai izglītoti ļaudis, tad mēs dibinājām cerības pulciņus ne tikai pie pamatskolām, bet arī pie vidusskolām, lai tajās sagatavotu nākamos studentus un vēlākos sabiedriskos darbiniekus — atturībniekus.

Drīz mūsu nodoms piepildījās: jau 1926. g. no vidusskolu cerības pulciņos izaudzinātiem atturībniekiem nodibinājās «Latvijas ūniversitātes studējošo atturības biedrība». Tas bija skaidrs pierādījums, ka nākotnē atturība nepaliks bez līdumniekiem. 1927.

«Mikro-bioloģija».

Pie Ūniversitātes pastāv studentu atturībnieku biedrība, kuŗā no 6.000 studentiem ir tikai 15 biedru. (Stāv rakstīts avīzēs).

«Pilnais» vairākums (uz «tukšo» mazākumu): »N—ne—brū—ūķē l—lielu muti, tu s—sīkbūtņu pasuga! J—ja tu daudz te izrunāsies, ņemšu un aprīšu tevi «zakuskam»!» «Svari» 21. 5. 26.

gadā es ziedoju LŪSAB lielāku naudas summu un savu honorāru par Amerikas ceļojuma aprakstu «Jaun. Ziņās» vairāk par Ls 500 un ap 1.500 angļu, franču, zviedru un vācu zinātnisku grāmatu atturības bibliotēkas nodibināšanai, kā arī viena gada laikā algoju darbvedi-bibliotēkāru ar Ls 100 mēnesī. Par nopelniem atturības laukā un šīs organizācijas labā LŪSAB ievēlēja mani par savu goda biedru.

LPB valde izskaidroja LŪSAB nodibināšanu par atturībnieku spēku skaldīšanu, ignorēja tās pastāvēšanu un uzskatīja mani, kā citu pretalkohola biedrību balstītāju, par savas vadāmās biedrības ļaunāko ienaidnieku, jo Latvijā drīkstot pastāvēt tikai LPB un neviena cita atturības organizācija.

Tādējādi LPB ne pirksta nepiedūra, lai atturībai iegūtu un noorganizētu studējošo jaunatni. Bet kad tā pati norganizējās, nostājās uz kājām un sāka patstāvīgi darboties, tad LPB dižvīri nevarēja

panest tādu pārgalvību: bez viņu atļaujas nodibināta biedrība, kuŗa blakus LPB apkaŗo alkoholismu! Vai tas tiešām nebija nedzirdēts noziegums? Un es biju šā nozieguma balstītājs.

Uz manu lūgumu LŪSAB dibinātājs, bij. priekšnieks un viens no tās visuzcītīgākiem idejiskiem darbiniekiem cand. iur. Adolfs Šilde piesūtīja man par šīs organizācijas nodibināšanos, nozīmi un darbību sek. rakstu:

1925. g. beigās Latvijas atturības kustība ieguva jaunu cīņas biedru: latviešu studenti sāka organizēties par patstāvīgu pretalkohola vienību. Līdz tam laikam atturībai ūniversitāte bija neieņemams cietoksnis. Tas gan itin bieži piedzīvoja atturībnieku uzbrukumus no ārienes, bet pacietīgi tos panesa un par tiem klusēja, kamēr to neapdraudēja atturības partizāņi no iekšienes.

Uz manu laikrakstā «Students» 1925. g. 26. novembrī publicēto uzaicinājumu sapulcēties Sieviešu palīdzības korpusa telpās (Blaumaņa ielā 19) studentu atturības biedrības dibināšanai atsaucās desmit studenti. To vidū nebija nevienas studentes. No šiem desmit pionieriem nodibnātā studējošo atturības biedrībā darbojās stud. oec. V. Punga, stud. oec. E. Tūbelis, stud. iur. V. Āboliņš, stud. A. Avotiņš, stud. med. V. Skoste, stud. V. Pērkons, stud. Grīnbergs un šo rindiņu autors. Nākamajās apspriedēs viņiem piebiedrojās viens no visenerģiskākajiem atturības darbiniekiem stud. med. Ansis Bergmanis (tagadējais sanatorijas direktors Īlē), stud. med. V. Rūtenbergs, stud. agr. A. Eglītis, stud. rer. nat. J. Zariņš un stud. agr. E. Zaļums. Dibināšanas priekšdarbus noslēdzot, biedrībai bija piecpadsmit biedru. Viņi apzinājās pretalkohola cīņas svarīgumu ūniversitātē un ar savu personīgo priekšzīmi nostājās cīnītāju pirmajās rindās. Šie «piecpadsmit karstgalvji», kā tos apzīmēja krodzinieku atbalstītais «Latvijas Sargs», nodibināja Latvijas ūniversitātes studējošo atturības biedrību, kas radīja ūniversitātē un ārpus tās jaunu priekšstatu par studentu.

Kā toreiz, tā arī tagad vidusskolu jaunatne uzskata studentus par «toņa devējiem». Kamēr tie ideālizēja alus kausu, arī ģimnazisti slepus vai atklāti piekopa Trimpus kultu. Tādu pašu dziļu ietekmi pretējā nozīmē var atstāt studenti atturībnieki, iedami pa priekšu ar savu jauno, veselīgo un vērtīgo tradiciju piemēru. Lai to panāktu, vajadzēja ierosināt latviešu studentu šim svarīgajam uzdevumam. Pie minētās problēmas pakavējos laikraksta «Students» 1926. g. 18. februāŗa nr., griežot kommīlitoņu vērību uz to, ka tautā iesakņojušos dzeršanas netikumu pārņēmis sevī arī latvju students.

Ja par plašākām mūsu tautas masām var teikt, ka tās žūpo, īsti neapzinādamās ļaunuma, tad to nekādi nedrīkst teikt par studējošo jaunatni un intelliģenci. Fakti tomēr liecina, ka mūsu intelliģence, arī studenti, šai ziņā daudz neatšķiŗas no pārējiem. Uzskatīdams izglītoto ļaužu dzīvi sev par paraugu, mazāk izglītotais cenšas to atdarināt. Tāpēc viņš apzinās sevi par mazāk vainojamu dzeršanas netikumā. Vispār, **kamēr mūsu intelliģence nerādīs vienkāršai tautai labu piemēru, visa atturības kustība būs mazspēcīga.** Ja šai ziņā mūsu intelliģence iet ar dzeršanas paraugu pa priekšu, kādēļ tad neintelliģentie ļaudis lai neseko viņas dzīves paraugam? Tāda loģika tautā plaši atzīta.

L. U. S. A. B. par savu mērķi sprauda (pēc statūta): apvienot un organizēt Latvijas ūniversitātes studentus cīņai pret alkoholu, propagandēt atturību, pētīt alkohola sekas un rast no alkohola atbrīvotas tradicijas. Tālāk statūts paredz vispārīgi cīņu pret narkotisku vielu baudīšanu. Šos mērķus biedrība savā pastāvēšanas laikā uzticīgi un uzcītīgi centās piepildīt, ietekmējot arī dažas citas studentu organizācijas cienīt atturības principu. Kad savā trešajā pastāvēšanas gadā L. U. S. A. B. rīkoja **pirmo atturības nedēļu ūniversitātē**, to kommīlitoniski un idejiski atbalstīja vēl divdesmit citas studentu organizācijas un Studentu padome. Arī ūniversitātes mācības spēkos L. U. S. A. B. centieni atrada dzīvu atsaucību, pie kam sevišķi tos sekmēja privātdocents Dr. med. G. Reinhards, prof. K. Kundziņš, prof. K. Barons, prof. E. Paukuls, prof. A. Buduls un prof. A. Kalniņš.

No Latvijas pretalkohola kustības darbiniekiem izcilu interesi studentu atturības centieniem pievērsa Jānis Dāvis, kas gan idejiski, gan materiāli sekmēja biedrības darbību. Apceļodams Ameriku, J. Dāvis savā 1927. g. 8. nov.

LUSAB pirmās atturības nedēļas atklāšana ūniversitātē.

no Klusā okeāna uz kuģa «Ecuador» rakstītā vēstulē kādam L. U. S. A. B. darbiniekam saka:

«Uz L. U. S. A. B. es skatos kā uz lielu nākotnes spēku, kurš veiks to tautas pāraudzināšanas darbu, kuram mēs esam likuši pirmos pamatus. Tā kā tautas pāraudzināšanas galvenais darba lauks ir jaunatne, tad sagaidu, ka Jūs

L. Ū. S. A. B. pretalkohola bibliotēkas atklāšana. Pirmā rindā no labās puses (no bibliotēkas skapja) bibliotēkārs J. Zariņš, pirmais biedrības priekšnieks stud. med. A. Bergmanis, toreizējais priekšnieks stud. iur. A. Šilde un bibliotēkas dibinātājs J. Dāvis. «J. Z.»

pieliksat visas pūles, lai apvienotu jaunatni un saņemtu savās rokās tās morālisko vadību. Jūs varat panākt to tikai ar savu morālisko pārspēku, ja tāds tiešām valdīs L. U. S. A. B. Kailai atturības idejas paušanai nebūs pozitīvu panākumu, ja paši paudēji ar saviem darbiem nebūs jaunatnei par labākas dzīves paraugu. Tikai morālisks pārspēks varēs pievilkt L. U. S. A. B. jaunus biedrus un padarīt to iekšēji stipru. Tāpēc Jums kā L. U. S. A. B. dibinātājiem un pirmajiem celmlaužiem, strādājot uz ārieni, jāpiegriež visnopietnākā vērība biedrības iekšējai izveidošanai».

LŪSAB darbība savā sākuma posmā stingri ritēja šo norādījumu robežās. Studentus atturībniekus ideja apvienoja, pārliecība sakausēja. Dažos gados L. Ū. S. A. B. izveidojās par spēcīgu atturības cīņas vienību.

Studentu atturības biedrība 1928., 1929. un 1930. g. rīkoja atturības lektoru kursus jaunu, sistēmatiski apmācītu pretalkohola darbinieku sagatavošanai. Pēc L. Ū. S. A. B. nodibināšanās kļuva par parastu parādību, ka atturības lektors, kas izbrauca un apmeklēja skolas, bija students.

Bez šiem kursiem sava loma jauno darbinieku skološanā piekrita L.Ū.S.A.B. bibliotēkai, kas, pateicoties J. Dāvja angļu, franču, vācu un zviedru valodā dāvātai, pa lielākai daļai no Amerikas atvestai pretalkohola literātūrai, bija un ir lielākā pretalkohola rakstu krātuve Latvijā.

L. Ū. S. A. B. biedri savstarpēji tuvinājās ar komilitonisku sadzīvi un sadraudzību. Viņi izveidoja īpatu akadēmisku organizāciju ar savdabīgām tradicijām un darbības izpausmi. Vēl vairāk, šī savstarpējā draudzība izlauzās ārpus biedrības sienām, saistot plašākā lokā igauņu, somu un leišu studentus atturībniekus. Kļuva par paradumu Baltijas valšķu studentu atturības biedrību svētkos redzēt visu šo četru ziemeļtautu studentus vienkopus.

Idejiskās darbības saskaņošanai notika piecas Baltijas valšķu atturīgo studentu konferences, pie kam par latviešu studentu atturībnieku aktīvitāti dod labu liecību tas fakts, ka trīs no šīm konferencēm notika Rīgā. Tikpat labu liecību par latviešu akadēmisko atturības darbinieku gatavību deva ievērība, kādu tie izpelnījās vispasaules studentu atturībnieku sanāksmēs un starptautiskajās organizācijās. Latviešu studentu pārstāvjiem vairākkārt uzticēti svarīgi amati un uzdevumi starptautiskajā studentu atturībnieku kopdarbā.

Lai laikus piesaistītu vidusskolu jaunatnes interesi akadēmiskās atturīgās jaunatnes centieniem, L. Ū. S. A. B. lektori vairākkārt izbrauca uz provinces vidusskolām, kā arī apvienoja Rīgas vidusskolu jaunatni pulciņos ar īpatu dar-

bības un sadzīves iekārtojumu. Par paraugu tam noderēja Šveices vidusskolu atturības pulciņi. Par vidusskolu atturīgās jaunatnes paraugpulciņu stud. iur. Tālivalža Zommera rūpīgā vadībā izveidojās «Saulstars».

Ievērojamu uzplaukumu biedrība piedzīvoja, kad 1927. gadā L. Ū. S. A. B. goda biedrs Jānis Dāvis ziedoja biedrībai Ls 10.000. — Šis cēlais ziedojums deva iespēju izsludināt godalgojumus studentu sacensības darbiem par atturības tematiem, nodot Studentu padomes rīcībā Ls 500 — vispārējas studentu lasītavas ierīkošanai un atvēlēt summas dažādiem propagandas pasākumiem.

L. Ū. S. A. B. biedri rīkoja ūniversitātes telpās vietējo un ārzemju zinātnieku priekšlasījumus, disputus, jautājumu vakarus, piedalījās kā organizātori un lektori pretalkohola dienās, izstādēs un propagandas sarīkojumos.

Nav iespējams nedz visu pieminēt, nedz uzskaitīt, kur L. Ū. S. A. B. attīstījusi savu aktīvitāti, jo tad būtu pieminami vairākkārtīgi ierosinājumi, kas adresēti pašvaldības iestādēm, iesniegumi un memorandi Studentu padomei, protesti par Žūpības apkarošanas likuma nelabvēlīgu grozīšanu Saeimā, raksti Latvijas un ārzemju presē u. t. t

L. Ū. S. A. B. izdevusi vairākas pretalkohola brošūras un uzsaukumus.

Bez jau pieminētā, L. Ū. S. A. B., līdzteku studentu atturības centieniem ūniversitātē, vidusskolu jaunatnē un «Cerības pulciņos», pielikusi savu roku vispārējā pretalkohola kustībā, dodot darbiniekus lielajām pretalkohola organizācijām un propagandas sarīkojumiem.

Pēdējos L. Ū. S. A. B. pastāvēšanas gados visai liels biedru pieplūdums nāca no Latgales studentiem. Tā bija ļoti iepriecinoša parādība, jo taisni šī mūsu dzimtenes daļa, smakdama alkohola tvanā, ar to varēja sagaidīt brīdi, kad iespīdēs Latgales zemnieka būdā gaismas, saderības un laimes mirdzums.

Šķiet dīvaini, ka latviešu studente pretalkohola kustībā bijusi mazāk atsaucīga un aktīva kā students. Tomēr tas apstāklis, ka latviešu sieviete mazāk aktīva atturības kustībā kā vīrietis, ir vispārēja un ilgstoša parādība, kuŗai grūti atrast izskaidrojumu un attaisnojumu.

No studentēm spējas un piemērotību atturības darbam pierādīja stud. iur. Austra Timmermane, vienu gadu būdama par L. Ū. S. A. B. priekšnieci un ilgus gadus rosīgi darbodamās ar dziļu pienākuma apziņu kā atturības cīnītāja pirmajās rindās.

Novērtējot L. Ū. S. A. B. darbību ūniversitātē un ārpus tās, ar sevišķu prieku gribas uzsvērt to lielo apgarotību, kas spārnoja atturības pionierus studentus pirmajā darbības posmā, kas aptvēra, apmēram, piecus gadus.

L. Ū. S. A. B. piederēja Latvijas atturības kustībā sava noteikta, neaizstājama vieta. Viņas galvenā cīņas arēna dabīgi bija ūniversitāte, un kā akadēmiska organizācija viņa spēja šeit veikt ievērojamu darbu atturības idejas labā.

A. Šilde.

Jau savā 1926. g. izdotā grāmatā «Briesmas draud» es piegriezu nopietnu vērību mūsu akademiskās jaunatnes audzināšanai par atturībniekiem, un proti:

Mēs nespējam apkarot dzeršanu no apakšas uz augšu, bet tā apkarojama no augšas uz apakšu, iesākot no augstskolas, kuŗa sagatavo skolotājus, profesorus, mācītājus, ārstus, tiesnešus un citas tautu audzinātājas un vadītājas personas. Tāpēc vispirms jānosusina augstskola, jo tai jāapgādā tauta ar atturības apustuļiem un jāka| ieroči alkohola izdzīšanai no tautas dzīves. Augstskolas saimes locekļi ir augstākie zinātnes paudēji tautā un viņiem ir vislielākā autoritāte runāt tautai zinātnes vārdā. Viņu vārdiem un dzīves paraugam jāseko visiem izglītotiem un neizglītotiem ļaudīm. Augstskola sagatavo nākamos zinātņu vīrus, tautas vadoņus un sabiedriskus darbiniekus. Augstskolas mācības spēku vārdi un darbi apgaro studentus kā nākotnes zemes sāli, gaismas nesējus un tautai īstā ceļa rādītājus. Kāds gars valda profesoros, tāds valda studentos un tāds valdīs nākamos profesoros, skolotājos, mācītājos, ārstos, tiesnešos, advokātos, ierēdņos, ministros.

Nav nevienas zinātnes, kuŗa teiktu, ka alkohola bauda ir derīga vai nekaitīga. To nav teicis arī neviens nopietns zinātņu vīrs. Turpretīm, visas zinātnes un visi slavenie zinātnu vīri vienā balsī teic, ka alkohola bauda ir kaitīga. Ja nu visas zinātnes un visi pasaules lielie gari to atzīst vienbalsīgi, tad

«Vācu studentu dzeršana.»
«Standard Encyclopedia of the Alcohol Problem», 649. lapp. 1926. g. izdevums.

visiem augstskolas saimes locekļiem jābūt visspilgtākiem atturībniekiem un visdedzīgākiem alkohola apkarotājiem. Ja no paaudzes uz paaudzi studējošā jaunatne pilnīgi neatturēsies no dzeršanas, tad nekad tauta neatsvabināsies no alkohola jūga, jo tad vienmēr viņas zinātņu vīri, vadoņi un sabiedriskie darbinieki atradīsies alkohola varā. Par nelaimi mūsu intelliģencē iesakņojies ieskats, ka izglītotie cilvēki drīkst dzert, bet nedrīkst dzert tikai neizglītotie ļaudis.

Ņemot vērā to lielo atbildību, kuŗu cilvēkam uzliek augstākā izglītība, jāatsīst, ka studenti ir jāaizsargā no dzeršanas parašas iegūšanas, un ka tie studenti, kas ir jau piesavinājušies tādu parašu, jāatradina no tās, jo viņu sliktais paraugs var sabojāt citu studentu labos tikumus. Augstskolas dzīvē ir jāatrod jauni ideāli, kuŗi nedibinās uz vēl nepiedzīvojušo studentu smadzeņu un nervu alkoholā mērcēšanas pamatiem. Ar pretalkoholu kustību augstskolā iestājās jauns laikmets. Ņā uzdevums ir izraut ar visu sakni no studentu dzīves satrunējušo un novecojušo dzeršanas parašu. Tomēr studentiem jāatsvabinās no alkohola vērdzības ar viņu pašu spēkiem un ar zinātnes un tautas mīlestības kaltiem ieročiem.

Tā kā visās lietās tautai ir vajadzīgi dzīves paraugi, tad par tādiem tai noder galvenā kārtā izglītotie ļaudis. Kāmēr izglītotie ļaudis nenostāsies atturībnieku pusē un nebūs tautai par atturības paraugu, cīņai pret alkoholu būs maz panākumu. Tāpēc atbildība par tautas dzeršanu un tās liktenīgām sekām lielā mērā krīt uz slapjajiem intelliģentiem, sevišķi uz tiem, kuŗiem ir augstskolas diploms kabatā. Tautai ir tiesība prasīt no izglītotiem ļaudīm sev labu dzīves paraugu, jo viņi ir izglītojušies par tautas grašiem uzturamās skolās. Ja skoloti cilvēki dod vienkāršai, neskolotai tautai sliktu dzīves paraugu, tad tas apzīmē, ka viņi atmaksā savai labdarei labu ar ļaunu.

Daudz ļaužu ir tapuši par dzērājiem tikai tamdēļ, ka jaunībā nav pietiekoši zinājuši par alkohola kaitīgumu un ir sekojuši sabiedrībā cienījamu personu dzeršanas paraugam. Darīdami pakaļ saviem skolotājiem, mācītājiem, ārstiem un citiem izglītotiem ļaudīm, viņi pamazām ir ieguvuši dzeršanas parašu, no kuŗas pēcāk vairs nespēj atradināties. Ar to izskaidrojās, kamdēļ pat augsti mācīti vīri, kuŗi ļoti labi zin alkohola nodarāmo postu, dzer gluži tāpat kā nemācīti ļaudis.

Lai gan bieži vienkārši ļaudis noliedz izglītotu ļaužu vadību, tomēr klusībā ar aizrautību seko viņu dzīves paraugam. Tāpēc visas tautas dzīves pārmaiņas iesākās no garīgā ziņā augstāk stāvošām aprindām un nemanot pāriet uz mazāk attīstītām ļaužu masām. Tā tad izglītoti ļaudis ir apzinīgi vai neapzinīgi tautas audzinātāji. Tādi ir arī labā vai sliktā ziņā augstskolas profesori un studenti. Ja pat pielaižam, ka izglītotiem ļaudīm ir tiesība bojāt savu miesu un garu ar iegūto dzeršanas parašu, tad tomēr viņi nedrīkst ar sliktu dzīves paraugu bojāt savus izglītības ziņā zemāk stāvošus līdzcilvēkus.

Pats par sevi saprotams, ka visiem atturības paudējiem pašiem savā dzīvē jābūt par priekšzīmīgiem atturības paraugiem un nav jāseko devīzei: «Klausiet manus vārdus, bet nelūkojaties uz maniem darbiem». Kas mīl atturību, tas arī dzīvē un darbos ir pilnīgs atturībnieks un noder visiem citiem par atturības paraugu. Bet kas dod paraugu nedzert, tas ir labdaris tautai. Tāds tautas labdaris noteikti uzstājās pret dzeršanu un nepielaiž nekādos apstākļos starp nedzeršanu un dzeršanu vēl kādu mērenību. Ar īstas atturīgas dzīves paraugu pretalkohola cīnītāji pastrādā daudz lielāku darbu nekā ar savām runām un rakstiem. Tā kā ne ikkatrs spēj uzstāties ar runām vai ar rakstiem, bet gan ikkatrs spēj uzstāties ar savas atturīgas dzīves paraugu, tad prasāms no it visiem, kas grib apkaŗot dzeršanu, vispirms apkaŗot to ar savas atturīgās dzīves paraugu. Kam daudz ir dots, no tiem daudz var prasīt. No augstskolu beigušiem mēs prasām ļoti maz un tikai vienu: ar savu prātu apgaismot tautai alkohola baudas kaitīgumu un ar savas dzīves paraugu rādīt ļaudīm ceļu uz atturību.

Vēlāk izstudējušie jaunekļi iestājās praktiskā dzīvē, kuŗa uz ik soļa prasa no viņiem alkoholisma apkaŗošanu. Un kādu vien viņi neizvēlētos sev nodarbību (piem. kā ārsti, mācītāji, skolotāji, tiesneši), visur un vienmēr viņi redz, ka alkohols ir tautas lāsts un kā viņu pienākums ir atsvabināt tautu no tā. Ārsti ļoti labi zin alkohola ļauno iespaidu uz cilvēka miesu un garu. Viņi redz, cik daudz cilvēku saslimst un nomirst no dzeršanas sekām. Viņi atzīst, ka dzērājiem dzimst slimīgi, kropli un neapdāvināti bērni, no kam tauta izvirst un izmirst. Mācītāji ļoti labi zin, ka alkohols ir visu ļaunumu sakne un vislielākais ļaužu tikumības bojātājs. Skolotāji novēro, ka visvārgulākie un vissliktākie skolnieki ar «grūtām galvām» nāk no dzērāju ģimenēm, un kā alkohols nogurdina, uzbudina un padara bērnus nespējīgus skolas darbam. Tiesneši spriež sodus par

L. Ū. stud. korporācijas «Patria» sanāksme «tautas izlases sagatavošanai».

parādīšanos iereibušā stāvoklī un zin, ka $^{9}/_{10}$ no visiem noziegumiem padara alkohola iespaidā. Bet kā lai viņi apkaro alkoholismu, kad paši ir tapuši par alkohola vergiem? Tā kā augstskolas uzdevums ir apgādāt tautu ar krietniem

darbiniekiem viņas kultūrālās un materiālās labklājības attīstībai, tad tai jāsagatavo nākamie tautas vadoņi, un īsta ceļa rādītāji, kuŗi būtu spējīgi aizsargāt tautu no viņas lielākā ienaidnieka — alkohola kapitāla.

«Br. dr.» 64. lpp.

Mēs vēlamies, ka nekad vairs par nevienu mūsu augstskolas profesoru neparādītos avīzēs sek. veida ziņojums:

Prof. Fr. Baloža 50. mūža gada jubilejas gadījumā

viņam no Valsts vēsturiskā muzeja pasniedza skaisti apkaltu dzeramu ragu, atdarinājumā pēc kāda latviešu senkapeņu priekšmeta parauga no vidējā dzelzslaikmeta (apm. 6. g. s. pēc Kr.), kā latviešu senkultūras jo skaistu liecinieku. Veltījumam klāt piedevām tad vēl pasniedza sekošu Mat. Siliņa tautas dziesmu garā sacerētu dziesmiņu līdz ar piekomponētu meldiņu no komponista Emiļa Melngaiļa:

Tverati kausu!

Tverati, tverati — kausu paceļāti,
Dzerati sausu to līdz dibenam!
Lai dzeram, tukšojam to pagātneii,
Vēl dzerat, pildāti to nākotnei!
To kausu Latvijai lai tukšojami —
Lai dzeram, uzdzeram vēl papildam!
Sensena pagātne jau Latvijaii
Ilgilga nākotne būs Latvijai! «J. Z.» 10. 8. 32.

Tampretim, mēs vēlamies, ka biežāki parādītos avīzēs sek. veida ziņojumi no mūsu augstskolas dzīves:

L. ūniv. stud. atturības biedr. sapulcē vakar ievēlēja «J. Dāvja fonda» izlietošanas komisijā no mācības spēkiem prof. K. Kundziņu, prof. J. Bergu, Dr. med. G. Reinhardu; kandidātos Dr. J. Skuju, asist. D. Niedri un doc. K. Baronu. Kā zināms, tad Dāvis ziedojis biedrībai 10.000 ls (500.000 rbļ.). Pie biedrības pastāv intellektuālā komisija, preses un ārlietu birojs, propagandas komisija un koris. Par zinātniskiem darbiem alkohola jautājumā domāts izsolīt premijas. «J. Z.» 20. 9. 27.

Par studentu korporācijām sauca noteikta virziena slēgtas studentu biedrības pie Vācijas augstskolām. No turienes Baltijas vācieši pārdēstīja tās pie Tērbatas un Rīgas augstskolām. Tā tad korporācijas nav latvju, bet tīpiski vācu gara bērni. Korporāciju galvenais princips ir stingri pildīt komāna noteikumus, attīstīt un uzturēt sevišķu studentu garu, izaudzināt savus locekļus par «honorīgiem (godjūtīgiem) buršiem», dot vienmēr gandarījumu par apvainojumiem un pilnīgi atturēties no katras politiskas un konfesionālas tendences. Komāns (cēlies no franču vārda «comment» = «kā») ir korporāciju tradicionālo paradumu un dzīves noteikumu sakopojums. Vecākais (no 1790. g.) un visvairāk pazīstamais ir Jēnas studentu korporāciju komāns. Vēlāk tērbatnieki un rīdzinieki pieņēma to priekš savu augstskolu korporācijām. Bez vispārējā komāna jeb obligātoriskā priekš visiem kādas augstskolas korporāciju locekļiem, ir vēl internie komāni, kuŗos sakopoti katras atsevišķas korporācijas speciāli obligātoriskie noteikumi priekš tās locekļiem. Pastāv vēl komāni atsevišķām studentu dzīves nozarēm, kā piem., alus komāns, dzeršanas komāns, paukošanās komāns un citi. Katras korporācijas locekļi sadalās pilntiesīgajos — «buršos»

Kādas Getingenas ūniversitātes korporācijas studentu sanāksme pilda dzeršanas komānu 1891. gadā.

un jaunajos — «fukšos». Tikai pirmajiem ir balstiesība konventā, kuŗš izšķiŗ visas uz korporāciju attiecīgās lietas un izvēl katram semestrim priekšniecību no šaržetiem. Visu pie augstskolas pastāvošo korporāciju šaržētie sapulcējas uz vispārēju kopēju jautājumu apspriešanu šaržēto konventā, kuŗš reprezentē visu korporāciju savienību. Augstskolu beigušie korporācijas locekļi saucas par tās filistriem. Viņi balsta savu korporāciju gan materiāli, gan morāliski un bauda zināmas tiesības korporācijas dzīves noteikšanā. Pie Tērbatas augstskolas pirmā vācu korporācija Kuronija nodibinājās 1808. g. un latviešu korporācija Lettonija 1882. g. (neoficiāli tā pastāvēja jau agrāki). Pie Rīgas politechnikas vācieši nodibināja pirmo korporāciju Baltiku 1865. g. un latvieši — Seloniju neoficiāli 1880. g. un oficiāli 1897. g. un Tālaviju 1907. g. Visām politechnikas korporācijām bija kopējs komāns, kopējs šaržēto konvents un kopēja buršu tiesa. To noteikumi un lēmumi bija obligātoriski ikkatram kaut kuŗas korporācijas loceklim. Iekšējā dzīve, gars, kārtība un daudzie sīkie noteikumi bija gandrīz vienādi visās korporācijās un tādi paši, kādus 1808. g. tērbatnieki pārņēma no Vācijas un kādus 1865. g. Rīgas vācieši patapināja no tērbatniekiem. Kā no komāniem redzams, tad korporāciju dzīvē dzeršana spēlē tik lielu lomu, ka atmetot to, korporācijās nekas cits vairs nepaliktu kā tukšums. Vislielākā dzeršana notiek tā saucāmos komeršos jeb

Hanoveras ūniversitātes korporelie studenti mācās paukoties.

svinīgās korporāciju dzīrēs. Tās sarīkoja augstskolas vai pašas korporācijas svētku gadījumos.

Augsskolas audzekņu dzeršanas iestādes ir studentu **korporācijas**, par kuŗu filistriem ir daudzi augstskolas mācības spēki. Lielākā daļa filistru pa studiju laiku tā ir piesūkušies un piemirkuši ar alkoholu, ka no tā vairs nespēj izžāvēties visu savu mūžu. Šādi korporāciju filistri ir pats tautas kodols: ministri, sūtņi, deputāti, tiesneši, prokurori, advokāti, ārsti, mācītāji, profesori, skolotāji, ierēdņi. Bagātie filistri — dzērāji, kuŗi bieži ieņem sabiedrībā izcilu stāvokli, pavedina uz dzeršanu korporeļus studentus. Ja nedzertu filistri, tad nedzertu arī korporelie studenti. Pēdējie savukārt pavedina uz dzeršanu nekorporeļus studentus. Sekojot korporeļo studentu paraugam, studentes nodibinājušas arī savas sieviešu korporācijas, kuŗās tās dzeŗ un smēķē tāpat kā studenti. Korporelo studenšu iespaidotas, dzeŗ un smēķē arī citas vieglprātīgākas studentes, uzskatot to par labu toni un par izglītotu ļaužu pazīmi, kaut gan agrāk tā bija tikai paklīdušu sieviešu pazīme. Šo **izglītoto sieviešu dzeršanas un smēķēšanas paraugam sāk sekot vienkāršas neizglītotas sievietes.** Pakaļdarot studentiem un studentēm, sāk dzert un smēķēt arī vidusskolu skolnieki un skolnieces. Tādejādi, sekojot korporāciju filistru un izglītotu ļaužu dzeršanas paraugam, dzeŗ un smēķē kā jauni tā veci, kā vīrieši tā sievietes, kā izglītoti tā neizglītoti.

Pie Latvijas ūniversitātes korporācijas dīga kā sēnes pēc lietus pūstošā zemē. Kas ir tas lietus un kas ir tie puvumi, kas audzē šīs indīgās sēnes mūsu tautas ķermenī? Jaunatne grib studēt, jo

tā redz sev visapkārt studēto plašo dzīvi, ātro karjēru, lielo varu, Lielumlielā daļa šo dižvīru ir studentu korporāciju filistri, kuŗi vienmēr šādā vai tādā ceļā var palīdzēt savas korporācijas biedriem tikt uz zaļa zara. Starp citu, viņi ir ienesīgu vietu devēji un jaunu vietu radītāji uz tautas maka rēķina. Protams, ka vispirms viņi dod vietas savas korporācijas buršiem, fukšiem un jaunajiem filistriem. Tā tad, sastāvot korporācijā par biedru, studentiem ir liela iespējamība nodrošināt sevi ar vietu kā pa studiju laiku, tā pēc studiju beigšanas. Lai gūtu vairāk krusttēvu, ikviena jauna korporācija ievēl par saviem filistriem tādas personas, kuŗas ieņem redzamu sabiedrisku stāvokli un ir mācījušās kaut jel kad un kaut jel kuŗā agrākās Krievijas augstskolā. Ievēlot par filistriem gandrīz visus, kas vien mācījušies kādā augstskolā, un cieši kopā turoties šaržēto konventā jeb savienībā, korporācijas ir ieguvušas lielu svaru mūsu tautaš un valsts dzīvē. Ārpus korporācijas students ir kā vēzis uz sausuma. Ja pat visapdāvinātākais un viskrietnākais nekorporelais students ierodas dižvīra — filistra kabinetā un lūdz pēc atbrīvotās ierēdņa vietas, tad tas, rādīdams uz savas korporācijas krāsaino cepuri, bramanīgi jautā: «Vai jums ir šāda vai tai līdzīga cepure?» Saņēmis atbildi, ka lūdzējam nav korporācijas cepures, apdzērušais filistrs dusmīgi pasaka: «Tādā gadījumā šī vieta nav priekš jums.» Redzams, ka, pieņemot ierēdņus, korporāciju filistri rauga vīrus tikai no cepures. Ar to izskaidrojas, kamdēļ valsts un pašvaldību darbinieku starpā agrāk bija tik daudz dzērāju un korruptantu.

Dzeršana un smēķēšana ir tās divas parašas, bez kuŗām gandrīz nemaz nebija domājams korporelais students. Ar ļoti maziem izņēmumiem tās piesavinājās pat tādi jaunekļi, kuŗi agrāk sastāvēja vidusskolu cerības pulciņos un bija devuši svinīgo atturības solījumu. Tāpēc, pastāvot korporācijām, veltas ir pretalkohola un pretnikotīna darbinieku pūles cerības pulciņos, jo labos tikumus, kuŗus bērniem ieaudzina pamatskolā un vidusskolā, iznīcina augstskolā studentu korporācijas.

Kā tagadējā veidā korporācijas alkoholizē, nikotīnizē un demorālizē studētāju jaunatni, to atzīst ne tikai tautas vairākums, bet arī visi krietnākie augstskolas mācības spēki. Tikpat pareizi novērtē korporācijas arī daudzi filistri, kuŗi ar bažām atļauj tajās iestāties saviem bērniem, labi saprazdami, uz kuŗieni korporācijas ved jaunatni. Tomēr atsevišķi labi domājoši filistri un augstskolas mācības spēki nespēja neko darīt, jo korporāciju savienība bija dzeršanas komāna noteicēja augstskolā.

Korporāciju politikāņi ierāva studentus arī savos netīros politiskos darījumos. Piemēram, gribēdami par katru cenu iekļūt Saeimā, filistri slepeni uzdeva buršiem un fukšiem noorganizēt un izvest savu konkurentu vārdu švītrošanu un savu vārdu ierakstīšanu vēlēšanu listēs, ko panāca galvenā kārtā ar alkohola pielietošanas metodi. Tā filistri vāca sev kuponus no citām listēm.

Pirmās pie Tartu ūniversitātes 1808. g. nodibinātās korporācijas «Curonia» komeršs 1808. g. 8. septembrī.

Kādas Rīgas politechniskā institūta korporācijas sanāksme. Uz alus pudeles salasāms: Riga. Pēc sadzeršanās sāksies paukošanās komāna pildīšana, jo studentiem ir līdzi tās piederumi. Tā tad korporācijas vingrina studentus dzeršanas un kaušanās mākslā, kuŗām pievienojas vecāku maka tukšošanas māksla.

Ar atzinību es izlasīju 1938. g. 15. maija iznākušā latvju akadēmiskās dzīves laikraksta «Students» num. mat. un dab. zin. fak. dekāna vec. doc. L. Āboliņa rakstu ar devīzēm:

«Kam daudz dots, no tā daudz prasa.»

«Universitātes uzdevums — gatavot tautas izlasi.»

Cik man zināms, raksta autors ir atturībnieks. Tāpēc viņš skatās uz dzīvi ar gaišām acīm. Sakarā ar to viņš uzstāda, kā mācības spēkiem tā studentiem, augstākas prasības par līdzšinējām. Protams, ka tās varēs izpildīt vienīgi tad, kad mācības spēki un studenti būs sausi un strādās skaidrā prātā. No minētā raksta citēšu sek. vietas:

«Uzstādot augstākas prasības saviem audzekņiem, mācību spēkiem tās jāuzstāda vispirms sev. Izlases principam jādarbojas vispirms mācības spēku starpā. Sevišķi tas piemērojams jaunāko mācības spēku izvēlē, uz kuŗiem balstās ūniversitātes nākotne . . . Visa ūniversitātes nākotne, attiecībā uz tās zinātniskā līmeņa un mācības spēku sastāva pilnvērtību, atkarājas tieši no sasāpējušā jaunāko mācības spēku jautājuma pilnīgas atrisināšanas. Nevienu nevar padarīt par sinātnieku. Īsts zinātnieks, tāpat kā mākslinieks, var tikai piedzimt. Ūniversitātes uzdevums izlasīt šādus cilvēkus starp studentiem un dot tiem mākslas iespējas attīstīt savas spējas latviešu zinātnes celšanas darbā . . . Pienākumi un tiesības visiem var būt tikai vieni — kalpošana savai tautai. Kas ieņem izcilāku stāvokli, taisni no tā prasāms arī priekšzīmīgāks, nesav-

Bij. Rīgas politechniskā institūta korporelie studenti sagatavojas par tautai īstā dzīves ceļa rādītājiem.

tīgāks kalpojums. ... Jaunatne, kas nonāk ūniversitātē, ir vēl visumā nenobriedusi un 18—20 gadu vecumā paliek bez īstas vadības jeb pareizāk nokļūst studentu organizāciju vadībā. Šinī vadībā ūniversitātei, kuŗas centienu un ideālu dēļ taču jaunatne tanī iestājusies, līdz šim nav bijis ko teikt . . .

Mēs jau redzējām, ka ūniversitātes uzdevums nav dot tikai praktiķus dzīves arodiem. Ūniversitātes uzdevums — gatavot tautas gara izlasi, vadošus latviešu kultūras vērtību radītājus, cilvēkus ar maksimāli attīstītu intellektu un ētiskām īpašībām, cilvēkus, kas spēj dzīvot paredzīgāk, drosmīgāk un atbildīgāk par citiem. Kas gan ņemsies apgalvot, ka augstām garīgām īpašībām nav vajadzīga speciāla intellekta un rakstura audzināšana, ciešs ūniversitātes un mācības spēku audzinātājs kontakts ar studentiem. Ūniversitātei nevar būt vienalga, vai studenti nāk klausītavās un laborātorijās kā zinātnes svētnīcās, vai kā ērtās diplomu fabrikās. Jo pēdējā gadījumā ūniversitāte vienkārši nevar veikt to uzdevumu, ko tai uzliek tās ideja. Ūniversitāte nevar līdzināties lejup, vienreiz augstākam, otrreiz zemākam studentu līmenim. Studentiem jāaug uz augšu, jāieaug ūniversitātē.

Tā mēs nonākam pie jautājuma par studentu organizāciju lomu ūniversitātes dzīvē. Latviešu zemnieku dēli un meitas — studentu lielā daļa — nonāk Rīgā. Retam ģimenes pazīšanās, vēl retākam pazīstamas ģimenes, kur gūt garīgu atbalstu un ierosmes. Vajadzīga sabiedrība, kuŗā pavadīt laiku ārpus laborātorijām un klausītavām un piesavināties sabiedriskas ierašas. Liela tiesa iestājas dažādās organizācijās, dalot pēc tam visu studiju laiku starp universitāti un organizāciju, bet bieži arī starp organizāciju un ūniversitāti. Pēdējā gadījumā studiju «prōza» saistās ar ūniversitāti, bet par «poēziju» gādā organizācija. Ja studentu organizācijās valdīs gars, kas jaunatnes dabisko dzīves prieku un biedrošanās dziņu vadīs uz garīgām interesēm, kultūrāli izkops un

Kādas citas Rīgas politechniskā institūta korporācijas studentu parastā laika nosišanas, resp. garlaicības aizdzīšanas sanāksme, kura rāda viņu gara pilnību un prāta skaidrību.

padarīs par aktīvu gribu darbīgi iekļauties tautas centienos, tās arī ārpus augstskolas sienām turpinās ūniversitātes darbu latviskas gara izlases radīšanai. Bet kas notiks, ja organizāciju vadība ļaus studentu dzīvei tecēt lejup pa ārišķības straumi, ļaus nākamai gara izlasei dzīvot garīgi paseklu un neoriģinālu dzīvi ar sistēmatisku iedzeršanu un citām nekultūrālām vaļībām, kura tad neizbēgami «toni» dos padzīvojušais «mūžīgais students»? Tādās apstākļos tikpat neizbēgami attīstīsies pāragrs prāta stingums un pašpieticība vai arī garīgas nedrošības sajūta, ko tad kompensēs ar ārēju bravūru un pārspīlētu savas organizācijas kultu. Šinī pēdējā gadījumā īstena un iedomātam organizācijas vērtībām jāsedz personīgo vērtību trūkums. Tikko tēlotos apstākļos nelīdzēs pati labākā organizācijas disciplīna, jo disciplīnas dzirnas maļ tukšu saturu. Saprotams, ikvienā organizācijā būs savi stiprie, kas visos apstākļos izaugs pilnvērtīgi, bet organizācijas taču taisni visvairāk vajadzīgas caurmēra studentam. Ir vērtīga un nepieciešama lieta, ja organizācijas iemāca saviem locekļiem patiesu sabiedrisku taktu un vīrišķīgu stāju, bet nedrīkst aizmirst pašu galveno — garīgo augšanu. Jaunatne, kuras dabiskā dziņa atrast savu oriģinālo, laikmetīgo seju, kalpot kaut kam ideālam, vispārīgam, netiks disciplinēti veicināta un izkopta, nebūs nekad bijusi īsti jauna, tās fizisko dzīvotprieku nebūs vaiņagojis tas jaunības garīgo meklējumu vaiņags, kas vienīgais visai turpmākai dzīvei kļūst neizsīkstošs spēku avots.

Kad ar tik daudz upuriem latviešu valsts bij fiziski izcīnīta, bij jāsākas Latvijas garīgam iekarošanas darbam. Kādus jaunatnes kadrus šinī kultūras cīņā par svešu ierašu piesārņotās mūsu dzīves tīrīšanu un latviskošanu ir raidījušas studentu organizācijas? Vai lielais vairums šai kultūras cīņai ir jele gata-

vojies? Mūsu studentu organizācijas līdz šim vēl lielā mērā kalpojušas elkiem: pašlabumam pirmā vietā, savas organizācijas un ar to saistītās vietu piegādes kultam, pagātnes ideoloģijai.

Es saku elkiem, jo elks ir pielūgšanas objekts, kuŗa vērtība tā pielūdzējam šķiet neizmērojami liela, bet īstenā vērtība maza. Nevien studentu dzīvē, pat

Korporelie studenti paši ar sevi demonstrē, kā alkohols pārvērš cilvēkus par kustoņiem, pa lielākai daļai par pērtiķiem vai lopiem.

plašākā sabiedrībā bieži novērojama studentu organizāciju lomas pārspīlēšana, pat tās pacelšana pāri ūniversitātei un svarīgiem vispārības centieniem, un no tā izrietošā organizāciju noslēgšanās ir tikai daļa jau minētajā pēckaŗa sajukuma uzskatos par dažādo dzīves vērtību īsto lielumu, ko mēs drīz būsim laimīgi pārcietuši.

Nav brīnums, ja liela tiesa studentu organizāciju nonākušas strupceļā un jūt, ka tās nokavējušas jauno ideoloģiju un tagad iestājies vērtību pārvērtēšanas laiks. Varam tikai priecāties, ja dzirdam, ka lielā kultūras aicinājuma ietekmē organizācijas arī pašas sāk kustēties un domāt par iekšējās dzīves reformām, jo kā ūniversitātes darba turpinātājas un audzinātājas sabiedrībai tās studentu dzīvei nepieciešamas. Cerēsim, ka, reiz sācis velties, studentu organizāciju reformu vilnis līdz pamatiem noskalos iedomības un izolācijas mūŗus, kas šķiŗ un naido dažādu tipu organizācijas. Cerēsim, ka radīsies visām organizācijām

kopējs, nacionāli laikmetīgs pamats, paturot, ja vajadzīgs, vērtīgākās īpatnības, sakūstot tiešām vienā studentu saimē.

Jo ir viens vienīgs ķermenis, viena vienīga korporācija, kuŗai pirmtiesība uz visiem saviem locekļiem, — tā ir ūniversitāte.

Kādam vajadzētu būt studentam un kādām studentu organizācijām, lai tie pilnā mērā veiktu savus uzdevumus pret ūniversitāti un valsti? Nevēlēdamies runāt par praktisko atrisinājumu, principā gribu atkārtot sekojošo, ko esmu jau kādreiz teicis. Pārdzīvojamam vēsturiskam laikam ir konstruktīvs gars, kas, pārvarēdams sabiedrisko sadrumstalojumu, atdzīvina īpatņa sociālos instinktus kalpošanai valstij. Mūsu tauta bez tam izcīna laikmetīgu cīņu par savas dzīves saimniecisku, sociālu un kultūrālu pārveidošanos brīvā latviskā garā. Šis tautas vienības sociālais pārdzīvojums dara pieņemamus tik tādus organizēšanas veidus, kas apzinīgi un aktīvi iekļaujas tautas vienības kopā, ieņemot tanī vietu pēc vērtības. Pārdzīvojamais celtniecības laiks ar nepieredzētu spraigumu no pašiem pamatiem pārkonstruē tautas dzīvi. Tas prasa maksimālu miesas un gara spēku vingrinājumu lielā dzīves dabīgumā un vienkāršībā. Alus kausa un vidus-laicīgu simbolu romantika te labi neiederas. Mūsu laiks raugās uz priekšu, tam savi simboli, ap kuŗiem vīties romantikas ziedam.

Studentiem visumā vispirms jāmācās atbrīvoties no pāragras skepses un pašpieticības, kas daudziem pielipusi no pārāk egocentriskas dzīves, jāmācās vairāk ticēt ideāliem motīviem un savam oriģinālam, latviskam kultūras aicinājumam. Jaunatnei jāmācās vairāk prasīt pašai no sevis, vairāk dot vispārībai, mazāk ņemt. Jāmācās kultivēt dzīves vienkāršību, kas vienīgā labi piestāv zemnieku tautai ar augstām garīgām prasībām. Tad studenti un viņu organizācijas ieņems ūniversitātes un valsts dzīvē to vietu, kas atbilst to īstajai vērtībai.

Varbūt dažs teiks, es neievēroju reālos apstākļus un prasu no studentiem pārāk daudz. Bet kam daudz dots, no tā daudz prasa. Un, otrkārt, kāds laiks, tādi uzdevumi. Kas piedzimis lielā laikmetā, tam jādzīvo spēcīga dzīve. Ir labi, ja cilvēks laiku pa laikam novērtē pats sevi. Atļaujat, ka es ieteicu visiem studentiem laiku pa laikam sev jautāt: Vai es jau ko spēju savu īpatnēju radīt? Vai es jau dzīvoju īsti kultūrālu latviešu studenta dzīvi? Vai es jau pietiekami gatavojos un vingrinos kalpot latviešu tautai?

Ievietojot dabiskus fotografiskus uzņēmumus kā neapgāžamus īstenības pierādījumus no korporāciju studentu dzīves, es ar tiem 1) griežu korporelo studentu uzmanību uz iespējamību cilvēkiem pārvērsties par lopiem, 2) demonstrēju augstskolas mācības spēkiem studējošās jaunatnes «gara izlases gatavošanai» pielietojamo aizsarglīdzekli, 3) rādu vecākiem viņu bērnu audzināšanas turpināšanu korporācijās un 4) brīdinu tautu no velnišķa tārpa iemešanās viņas ziedā.

Kad 1926. g. izdotā grāmatā «Tārps tautas ziedā» es skaļi pacēlu balsi pret studentu un profesoru dzeršanu korporācijās, tad alkohola kapitāla balstāmā prese valsts ienākumu sarga lomā nostādīja mani par noziedznieku un uzskatīja manu korporāciju ideālu kritiku par «Smagu Latvijas apsūdzību». (Skat. 41. nod.) Tā tad runāt patiesību par mūsu jaunatnes bojāšanu korporācijās apzīmēja «smagi apsūdzēt Latviju». Nodibinoties LŪSAB 1925. g., prese zobgalīgi dēvēja to par mikroskopisku būtni samērā ar milzi — slapjo studentību. Bet nepagāja necik ilgi, kad mikroskopiskā būtne pieņēmās spēkā un kā silta saulīte sāka izžāvēt slapjumu no milža. Korporācijās un citās slapjās organizācijās radās studenti — atturībnieki. Uz viņu pieprasījumu korporācijām nācās atcelt obligāto-

risko dzeršanas komānu! Lai gan plengurošana korporācijās uzglabājusies vēl visā pilnībā, tomēr jau daudzi «burši», «fukši» un pat «filistri» sāk kaunēties no tās. Tas ir jau liels solis uz labošanos. Tā tad manas grāmatas «Tārps tautas ziedā» un «Kurp ved slapjie mācītāji» ir strādājušas un strādā savu darbu ar teicamiem panākumiem. Ja mans darbs nāk tautai par svētību, tad es neņemu ļaunā preses uzbrukumus, zākājumus un lamājumus, bet pacietīgi saku: «Sauciet mani vilku, lāci, mežā vien nedzeniet».

1927. g. pie augstskolas nodibinājās slēgta organizācija studentu atturības biedrība «Veronia» un kādus pāris gadus vēlāk studenšu atturības biedrība «Astra». Abas organizācijas vienojās saukt šāda tipa biedrības ar kopēju vārdu par «Juventus». Dažus gadus «Juventus» izdeva ļoti vērtīgu atturības žurnālu «Juventus». Diemžēl, tā izdošana apstājās materiālu līdzekļu trūkuma dēļ.

Par šīm abām L. Ū. studējošo atturības biedrībām no kompetentas puses sniedzu sek. rakstus:

L. Ū. studentu biedrība «Veronia»

10 gados (1928—1938).

Veronijas dibināšanas darbu iesāka 1927. g. 1. decembrī. Tāpēc šo dātumu biedrība pieņēma par savu dibināšanas dienu. 1928. g. 18. janvārī Rīgas apgabaltiesa reģistrēja biedrību ar nosaukumu «Konkordija Veronia» un biedrība uzsāka darbību. No astoņiem dibinātājiem vēl tagad par biedrības locekļiem skaitās T. Zemzars (Zommers), V. Punga, Ed. Oš̄s, J. Rusovs, A. Riekstiņš un Ed. Tubelis.

Kad bija pagājuši divi darbības gadi, biedrības dibinātāji un pirmuzņemtie biedri atzina, ka Veronija spēs pilnīgāki sasniegt savus mērķus strādājot atsevišķi. Saskaņā ar to 1931. g. 6. maijā L. Ū. padome reģistrēja tai iesniegtos L. Ū. studentu biedrības «Veronia» statūtus. Tā paša gada 21. jūnijā biedrību reģistrēja arī Rīgas apgabaltiesa.

Pēc Ūniversitātē un Apgabaltiesā reģistrētiem statūtiem biedrība seko devīzei: «Par atturību, draudzību, patiesību». Statūti nosaka, ka biedrība ir juridiska persona (§ 4.), tās darbības lauks ir tauta un valsts (§ 6.) un tās mērķi ir: 1) uz mūžu vienot latviešu studentus patiesā, draudzīgā akadēmiskā atturībnieku saimē, 2) audzēt savas saimes locekļos inteliģenci, gara aristokrātismu un veidot tos par harmoniski attīstītiem individiem un personībām, 3) disciplinetā pašdarbībā izkopt ikviena locekļa individuālās spējas un tos pašus pabalstīt garīgajā un materiālajā ziņā, 4) izveidot savus locekļus uz visu mūžu par noteiktiem, dedzīgiem atturībniekiem, kas izskauž alkohola un nikotīna lietošanu tautā un valstī, 5) attīstīt savos locekļos pienākuma apziņu pret sevi un citiem; mācīt cienīt un turēt svētu savu tautu, tēviju un valsti (statūtu § 1.). Lai šos mērķus sasniegtu, biedrība 1) ierīko un uztur savas telpas, atpūtas namu, bibliotēku, lasītavu un atturības mūzeju, 2) rīko atsevišķus priekšlasījumus, lekciju ciklus, apspriedes, disputus un sabiedriskas tiesas, ekskursijas, kursus, izrīkojumus, izstādes un sacīkstes; organizē kori, orķestri, mākslas, zinātniskas un sporta pulciņus, dažādas grupas un komisijas, 3) dibina fondus, stipendijas un savstarpēju pašpalīdzības kasi; palīdz augstskolas studijās un personīgā dzīvē. 4) pēta narkotisko baudvielu jautājumu, karo viscauri sabiedrībā pret alkohola baudvielu lietošanu; rīko propagandas izbraukumus, lekcijas, atturības vakarus, izdod skrejlapas, literātūru, plakātus un periodiskus izdevumus; meklē un rada sabiedrības dzīves prieku un izplata to tautā, 5) audzē biedros paškisciplīnu, pietāti, cieņu un paklausību; sniedz tautai tālāk iegūtās zināšanas un tuvina to zinātnei un mākslai (statūtu § 2.). Par biedrības locekļiem var būt akadēmiski izglītotas personas un Latvijas Ūniversitātes studenti-atturībnieki, ne jaunāki par 18 gadiem (statūtu §§ 9, un 13.).

Veronijas saimes grupa.

Kad nodibinājās L. Ū. studenšu biedrība «Astra», tad Veronia kopā ar to nodibināja L. Ū. studentu atturībnieku biedrību savienību «Juventus».

Veronija vadītāji pagājušos 10 gados bija: 1928. g. T. Zemzars (Zommers) un Ed. Tubelis, 1929. gg. V. Punga un T. Zemzars, 1930. g. T. Zemzars un J. Tambergs, 1931. g. J. Tambergs un J. Āboliņš, 1932. g. J. Āboliņš un F. Dukss, 1933. g. K. Tenters, V. Punga un Ed. Turausks, 1934. Ed. Turausks, 1935. Ed. Turausks un H. Vimba, 1936. g. H. Vimba, 1937. g. M. Ķemers. Veronija savā saimē skaita ap 50 locekļu.

Tā kā biedrība nevarēja ņemt par paraugu vecās formās ielietās tradīcijas, kas parasti puškotas dzeršanas romantikā un nelatviskā ārējā izteiksmē, tad biedrībai nācās pārspēt daudz grūtības savas dzīves izveidošanā. Humanitārā un atturības darbība izpaužas biedru audzināšanā, referātu, pārrunu un diskusiju sarīkošanā u. t. l. Ar gandarījumu biedrība var atzīmēt labvēlību, kādu tā atradusi Ūniversitātes mācības spēkos, atturības darbiniekos, skolotājos u. d. c. Daudzi no tiem atstājuši dziļas pēdas Veronijas dzīvē. No tiem, kas piedalījušies Veronijas literāros un diskusiju vakaros, lai minam rakstnieku E. Birznieku-Upīti, prof. T. Celmu, atturības rakstnieku-skolotāju J. Dāvi (Veronias goda biedrs), cand. hist. P. Dreimani, skolotāju J. Gresti, zv. adv. G. Ķempeli (Veronijas goda biedrs), prof. K. Kundziņu, Dr. A. Kļaviņu, prof. A. Kalniņu, doc. P. Rizgu (Veronijas goda biedrs), Dr. theol. J. Sanderu, mākslinieku J. Strazdiņu (Veronijas biedrs-veicinātājs) u. c. Tādā pat nozīmē liela loma biedrības dzīvē ir vecbiedru līdzdalībai.

Atturības darbam biedrība nav žēlojusi laiku un pūles. Kā daži piemēri te minami atturības pulciņa «Dzintars» organizēšana, līdzdalība akadēmiskā atturības žurnāla «Juventus» izdošanā, izbraukumi uz «Cerības pulciņiem», piedalīšanās to sanāksmēs un izrīkojumos. Šādi lielāki izbraukumi bijuši uz Sloku, Siguldu, Priekuļiem, Rīgas Jūrmalu, Bausku, Valmieru, Smiltenī.

Astras saimes grupa.

10 gados Veronia sasniegusi tik daudz, ka ar savu izveidoto iekšējo dzīvi un saimniecisko patstāvību tā var sniegt saviem biedriem to, ko meklē students, pieslēgdamies slēgta tipa mūža apvienībai un atturībnieku organizācijai.

M. Ķemers,
L. Ū. st. b-bas «Veronia» priekšnieks.

L. Ū. studenšu biedrība «Astra»

7 gados (1931—1938).

Latvijas Ūniversitātes studenšu biedrību «Astra» sāka organizēt 1930. g. 31. oktobrī. Gadu vēlāk viss bija tik tālu sagatavots, ka varēja iesniegt statūtus biedrības reģistrēšanai.

Latvijas Ūniversitātē studenšu biedrība «Astra» reģistrēta 1931. g. 29. maijā, bet Rīgas Apgabaltiesā — 1931. g. 8. decembrī.

No 12 biedrības dibinātājām vēl tagad par biedrības loceklēm skaitās D. Zemzare-Auniņa, M. Jēriņa-Strēlniece, M. Vilks-Liepiņa un E. Dzērve. Biedrības dibinātāja bija arī nelaikā Emilija Biedre.

Pēc Ūniversitātē un Apgabaltiesā reģistrētiem statūtiem biedrība seko devīzei: «Per prudentiam ad humanitatem» — «ar pamatīgām zināšanām pie izglītības».

Biedrība ir juridiska persona (§ 4.), tās darbības lauks ir tauta un valsts (§ 6.). Biedrības mērķi ir: 1) vienot latvju studentes-atturībnieces kopīgai atturības idejas reālizēšanai un izaudzināt tās par neatlaidīgām cīnītājām šīs idejas labā, 2) izskaust sabiedrībā, tautā un valstī kaitīgo narkotisko vielu lietošanu un rast jaunas individuālas un sabiedriskas dzīves formas, 3) izkopt sievietes apziņību, nopietnību un patstāvību, audzinot biedrenes par enerģiskām, nesavtīgām kultūras darbiniecēm, 4) paplašināt biedreņu garīgo apvārksni: veicināt mākslas izpratni un aistētisko jūtu izkopšanu, kā arī sniegt savstarpēju materiālu un garīgu palīdzību, 5) mācīt cienīt, mīlēt un svētu turēt savu tautu, tēviju un valsti (stat. § 1.). Lai savus mērķus sasniegtu, baedrība 1) ierīko un uztur savas telpas, bibliotēku un lasītavu, 2) rīko priekšlasījumus, lekciju ciklus, apspriedes, disputus, ekskursijas, izrīkojumus, organizē kori, mākslas, zinātniskas un sporta sekcijas, 3) dibina savstarpēju palīdzības kasi, palīdz augst-

skolas studijās un personīgā dzīvē, 4) pēta narkotisko baudvielu jautājumu, rīko propagandas izbraukumus, lekcijas, atturības vakarus; izdod literātūru un periodiskus izdevumus; meklē un rada īstu sabiedrības dzīves prieku un izplata to tautā, 5) audzē biedrenēs pašdisciplīnu, pietāti, cieņu un paklausību; sniedz tautai tālāk iegūtās zināšanas un tuvina to zinātnei un mākslai (stat. § 2). Biedrība garantē biedrenēm brīvu domu izmaiņu, bet pati nesaistās ne ar vienu politisku vai reliģisku virzienu. Spraustu mērķu sasniegšanai biedrība var apvienoties ar citām radniecīgām organizācijām pie Latvijas Universitātes.

Par biedrības loceklēm var būt akadēmiski izglītotas personas un Latvijas Universitātes studentes — atturībnieces, ne jaunākas par 18 gadiem.

Studenšu biedrība «Astra» kopā ar studentu biedrību «Veronia» nodibināja Latvijas Universitātes studentu-atturībnieku biedrību savienību «Juventus».

Astras vadītājas pagājušos septiņos gados bija: no 1931. g. — 1934. g. Milda Jēriņa-Strēlniece; 1934. g. Daina Zemzare-Auniņa; 1935. g. Nora Dzelzkalne; 1936. g. Irene Dzelzkalne un Milda Vilks-Liepiņa; 1937. g. Skaidrīte Gailīte un Elza Skopāne; 1938. g. Elza Zariņa. Astras savā saimē skaita ap 30 locekļu.

Grūti nācās Astrām cīnīties, kamēr viņas varēja kaut cik biedrības dzīvi izkopt. Atturības darbība izpaudās biedreņu audzināšanā, pārrunu, referātu u. c. vakaru sarīkošanā. Astras bieži piedalījās studentu biedrības «Veronia» sarīkotos literāriskos vakaros, kad pie viņiem viesojās atturības rakstnieks-skolotājs J. Dāvis (Veronijas goda biedrs), skolotājs J. Greste, prof. T. Celms, doc. Rizga (Veronijas goda biedrs) un citi ievērojami referenti. Astras sarīkotos mūzikas vakaros piedalījās Astru goda biedrene L. Reinholde. Astrām pa lielākai daļai referātus lasīja pašas biedrenes.

«Astra» piedalījās atturības pulciņa «Dzintars» organizēšanā un vadīšanā, kā arī ņēma dalību akadēmiskā atturības žurnāla «Juventus» izdošanā un izbraukumos uz «Cerības pulciņiem».

Šādi izbraukumi bijuši kopā ar Veroniju uz Rīgas jūrmalu, Priekuļiem, Smilteni, Bausku u. c. Studente Nina Birzniece, astra.

Kā jau šīs nodaļas sākumā sacīju, atturīgo studentu izaudzinātāji galvenā kārtā ir vidusskolu cerības pulciņi. No tiem Rīgā visdarbīgākie ir «Saulstars» un «Dzintars». Kā šie tā arī daudzi provinces vidusskolu un pamatskolu cerības pulciņi ir ievēlējuši mani par savu goda biedru.

32. Pretalkohola kustība baznīcā.

Viena no galvenākām Latvijas atturības darbinieku taktiskām kļūdām ir tā, ka līdz šim viņi piegriež vērību alkoholam gandrīz tikai kā miesas bendem. Ar to viņi dod iemeslu domāt, ka alkoholisma apkarošana ir tikai ārstu darīšana. Protams, ja Kanadas strādnieku savstarpējās dzīvības apdrošināšanas biedrības, kuŗas skaita miljoniem biedru, ir pierādījušas, ka dzērāju mūžs ir 15% jeb 8—9 gadi īsāks nekā atturībnieku mūžs, tad ārstu pienākums ir ar savas dzīves paraugu un pamācību iet atturības kustības priekšgalā. Tomēr gars ir svarīgāks par miesu. Tāpēc pirmā un galvenā vērība piegriežama gara aizsargāšanai no saindēšanās ar alkoholu. Tāpat cilvēka tikumiskā dzīve ir daudz vērtīgāka par tā kustonisko dzīvi. Sekojot šiem gara un tikumības aizsardzības principiem, uz reliģioziem pamatiem nelieto alkoholiskos dzērienus 1.300 miljonu ļaužu jeb $^2/_3$ visas zemeslodes iedzīvotāju. Šis fakts runā skaidru valodu, ka par galveniem atturības sludinātājiem jābūt mācītājiem.

Mēs saprotam, ka mācītāja stāvoklis alkohola jautājumā nav viegls, jo gandrīz katrā draudzē turīgākās un iespaidīgākās personas ir alkoholisko dzērienu ražotāji un pārdevēji, kuŗi vienmēr var ietekmēt draudzi mācītājam par labu vai par ļaunu. Uzstājoties pret dzeršanu, mācītāji ļoti bieži dabū sev uz kakla krodziniekus, vīntirgotājus u. t. t. Tā kā mācītājam arī jāēd maize un jāuztur ģimene, tad viņš izvairās no pretalkohola cīņas pat pret savu sirdsapziņu. Redzams, ka mācītāji varēs cīnīties pret alkoholu tikai tad, kad viņi būs apvienojušies kādā atturības organizācijā un kad visa baznīca aizstāvēs ikvienu mācītāju pret alkohola kapitāla armijas tiranniju.

Baznīcas uzdevums ir rūpēties par tautas tikumisko audzināšanu un aizsargāt to no visiem dzīves ļaunumiem. Tāpēc baznīcai ir jācīnās pret alkoholu kā tikumu iznīcinātāju un netikumu izplatītāju. Baznīcas pienākums ir izravēt no mūsu tautas dzīves šo ļaunumu cēloni ar visu sakni. Viņa panāks to, nosusinot tautu ar audzināšanu atturības garā.

Ikvienā kristīgā zemē un arī pie mums Latvijā pretalkohola cīņa jāvada baznīcai. Kamēr baznīca nepildīs, vai nebūs spējīga pildīt šo savu pienākumu, tiekām atturībai un līdz ar to arī pašai baznīcai būs maz panākumu, jo atturība un ticība ir divi nešķiramas darba biedres, kuŗas viena otru atbalsta un kuŗas viena bez otras nevar iztikt. Tamdēļ atturības darbiniekiem jāpieliek visas pūles, lai iegūtu baznīcu pretalkohola cīņai, vispirms stājoties ciešos sakaros ar baptistiem, metodistiem un citām konfesijām, kuŗas prasa no savu draudžu locekļiem atturību. Cerams, kā arī pārējās konfesijas, redzēdamas šo konfesiju cēlo darbu, sekos to labajam paraugam.

Zinot ticības lielo nozīmi tautas nosusināšanā un tikumiskā audzināšanā, atturībnieku interesēs ir balstīt ticību, lai tā savukārt balstītu atturību. Tādēļ ticība un atturība ir kā divas rokas, kas viena otru mazgā, lai abas būtu baltas.

Bez šaubām, zinātne ir varens stūrakmenis atturības ēkas celšanai. Bet tai ne mazāk stipri un ne mazāk noderīgi ir pārējie stūrakmeņi: reliģija, morāle un oikonomija. Vienādā mērā šie 4 spēcīgie stūrakmeņi liekami atturības celtnes pamatā. Kā jau sacīju, reliģija ir nosusinājusi lielāko daļu cilvēces. Ja dzeršana iznīcina morāli, tad tāpat morāle iznīcina dzeršanu: tās viena ar otru savstarpēji cīnās uz dzīvību un nāvi. Tautas indēšana ar alkoholu ir lielākais sociālais ļaunums, kuŗu var novērst vienīgi ar atturību.

Pretalkohola organizācijām priekšlasījumu sarīkošana izmaksā dārgi un prasa daudz pūļu, sevišķi, ja jāīrē telpas, jāizsludina ar afišām un jāizsūta uz laukiem lektori, pie kam nereti šādi priekšlasījumi ir vāji apmeklēti. Turpretim, mācītājam atturības sludināšana baznīcā un citās garīgās sapulcēs nemaksā nekā un vienmēr atrod klausītājus.

Viena pagale vien nedeg un viens cīņas laukā nav uzvarētājs.

Spēcīgai un labi disciplīnētai alkohola kapitāla armijai un tautā dziļi ieaugušai dzeršanas parašai var pretoties tikai labi noorganizēta un pareizi vadīta atturībnieku armija un tās svētības pilnā atturības dzīve. Tāpēc šā mērķa sasniegšanai visiem kristīgiem garīdzniekiem, bez konfesijas izšķirības, jāapvienojas kādā pretalkohola organizācijā un jādarbojas ciešā kontaktā ar visām citām atturības organizācijām, lai tādējādi radītu uzvaras spējīgu Latvijas pretalkohola armiju.

Amerikā, Anglijā, Skandināvijā un citās protestantu zemēs pastāv «Kristīgo baznīcu atturības savienības», kuŗās par biedrenēm skaitās visu atsevišķu konfesiju atturības biedrības ar to nodaļām visās draudzēs. Tāda savienība izstrādā kopēju pretalkohola cīņas plānu visu konfesiju draudzēm. Pie mums līdz šim nav varējusi nodibināties «Latvijas kristīgo baznīcu atturības savienība».

Ne vienīgi laicīgo uzdevums ir dibināt pretalkohola organizācijas, bet arī garīdznieku, un ne vienīgi laicīgiem jāaicina alkohola apkaŗošanai talkā garīdznieki, bet arī garīdzniekiem jāaicina laicīgie uz cīņu pret alkoholu.

Eiropa atrodas vēl alkohola varā. Tāpēc šeit baznīca stāv ne ar paceltu, bet ar noliektu galvu, jo alkohols grauj tikumības un baznīcas pamatus. Šeit elles vārti ar alkohola palīdzību iet uzbrukumā baznīcai. Tāpēc mūsu baznīcai paliek tikai viens līdzeklis tapt neuzvarētai: nosusināt Latviju, izdzenot no tās alkoholu. Tā kā ticība var atsvabināt tautu no alkohola jūga, tad visām atturības organizācijām, visiem atturības draugiem un visiem uzticamiem Latvijas dēliem un meitām jāiet roku rokā ar baznīcu cīņā pret alkoholu.

Lai rādītu, kādi panākumi cīņā par atturību ir neticībai un kādi ticībai, šeit pievedīšu divus raksturīgus piemērus.

Pirmais piemērs. Mums ir Latvijas pretalkohola biedrība. Pats nosaukums teic, ka viņa stāv un krīt par atturību. Kā bij. Dēm. centra piedeklis, viņa neatzina ticības vērtību. Tāpēc viņa izslēdza no savas darbības atturības cīņu uz reliģioziem pamatiem un nestājās sakarā ar konfesiju atturības darbiniekiem. Visu pēckaŗa laikmetu viņa šķieda valsts, pašvaldības un sabiedrības naudu it kā cīņai par atturību. Bet tautas nosusināšanā viņa guva maz panākumu. Tagad, iestigusi parādos, viņa bez pabalsta nekustas uz priekšu, kā vēzis uz sausumu. Kad kuģis grimst, tad žurkas bēg uz krastu. Tāpat LPB dižvīri un dižsievas tagad vieni pēc otriem aizlaižas un pamet pirmskaŗa laikmetā spirgto atturības biedrību savam liktenim.

Otrs piemērs. Pie mums pastāv Latvijas baptistu draudžu savienība. Oficiāli viņa ir reliģioza, bet ne pretalkohola organizācija. Taču, stingri stāvēdama uz Kristus mācības pamatiem, viņa, kā īstu kristīgu ticīgu ļaužu organizācija, tai pašā laikā faktiski ir vislielākā, visdarbīgākā un visiespaidīgākā atturības organizācija Latvijā. Kapēc? Tāpēc, ka par baptistu draudžu lo-

cekļiem var būt tikai ticīgi un tikumīgi ļaudis, kādi var būt tikai atturībnieki, bet nekad nevar būt narkotiķi. Viegli noģist, ka 12.000 pieaugušu, disciplinētu, pārbaudītu, ticīgu un tikumīgu baptistu kopa ir liels spēks pret ticības un tikumības grāvēju alkoholu. Tāpēc baptisti bez neviena santīma valsts vai pašvaldības pabalsta ar savas dzīves paraugu vien ir pastrādājuši tautā tik lielu atturības darbu, ka LPB tikko izbijušā pretreliģiski noskaņotā valde nespēja pat ne iedomāties. Baptistu draudžu locekļi izkai-

Mācītājs Miķelis Zēģelnieks, kurš neatstājīgi rūpējas, ka viņa ticības brāļi—baptisti strādātu žēlsirdīga samarieša darbu pie viņu līdzcilvēkiem, glabjot tos no miesas nn gara masu slepkavas alkohola.

sīti mitinas visās pilsētās un visos pagastos. Tie kā misionāri ar pašu baptistu un manu izdoto atturības literātūru staigā no mājas uz māju un atrunā ļaudis no dzeršanas un smēķēšanas netikumiem. Tā, jau šogad vien baptisti ir izplatījuši pa latvju ģimenēm visā valstī ap 30.000 manu pretalkohola grāmatu. Tāpēc es izsaku baptistiem dziļi izjustu pateicību par viņu visā klusībā pastrādāto svētības pilno atturības darbu. Taisni prātam jāapstājas, iedomājoties, ka LPB agrākā valde, ar priekšnieku A. Frīdenbergu un sekretāru K. Vildi priekšgalā, brutālā kārtā aizdzina baptistus no līdzdarbības viņu vadītā Latvijas pretalkohola biedrībā. Baptistu

nelaišana un nebalstīšana atturības drbā bija viens no LPB lielākiem pakalpojumiem alkohola kapitālam.

Tagad kaut jel īsi apraudzīsim atsevišķi mūsu tautas konfesiju darbību atturības laukā.

Atzīdama alkoholu par vislielāko baznīcas un tikumības ienaidnieku, Latvijas pareizticīgās baznīcas saeima 1923. g. 1. novembrī, pēc mana referāta un uz manu priekšlikumu ar arķibīskapa Jāņa svētību, vienbalsīgi pieņēma sek. lēmumus par alkoholisma apkarošanu draudzēs:

1. Pie draudžu padomju vēlēšanām jācenšas, lai tiktu ievēlēti atturībnieki, jo padomes daudz var darīt atturības laukā.

2. Garīdzniecībai un draudzes locekļiem pēc iespējas jāpabalsta jaunatnes audzināšana atturības garā ar skolām un skolotājiem, kuŗiem jābūt pilnīgiem atturībniekiem, ievērojot viņu iespaidu uz skolniekiem. Sevišķi ticības mācības skolotājiem savās stundās jāpiegriež vērība atturības jautājumam.

3. Draudžu padomēm visiem spēkiem jācenšas izplatīt atturības kustība draudzē.

4. Garīdzniekiem jāpabalsta atturības kustība, galvenā kārtā ar savu piemēru.

5. Garīdzniecībai un draudzes locekļiem jācenšas izskaust alkoholisku dzērienu lietošanu kapsētās pie miroņu glabāšanas un kapu svētkos.

6. Tā kā baznīcai savu ideālo mērķu sasniegšanai ir jācīnās arī ar daudz un dažādiem citiem dzīves ļaunumiem, kuŗus galvenā kārtā rada alkohols, tad Saeima atzīst, ka baznīcas pienākums ir apkaŗot alkoholismu un sagatavot auglīgu zemi vispārīga alkohola aizlieguma likuma izdošanai: 1) audzinot jaunatni atturības garā un atgriežot pieaugušos no dzeršanas; 2) dibinot atturības biedrības; 3) sarīkojot atturības priekšnesumus; 4) izplatot atturības literātūru; un 5) iespaidojot vietējās pašvaldības uz tagadējā likuma pamata slēgt pastāvošās un neatļaut atvērt jaunas dzertuves, vai vismaz izdot obligātoriskus noteikumus, ar kuŗiem tiktu: a) samazināts dzertuvju skaits, b) nosacīta dzertuvju slēgšana agri vakaros, tūliņ pēc darba laika beigām sestdienās un svētku dienu priekšvakaros un pavisam svētdienās un svētku dienās, c) aizliegta alkoholisku dzērienu pārdošana iereibušiem un jauniešiem zem 18 gadiem, d) neatļauta dzertuvēs sieviešu apkalpošana, mūzika, dziedāšana, dejošana, spēles un citi līdzīgi pievilkšanas līdzekļi, e) nepielaista reibinošu dzērienu pārdošana satiksmes ceļu piestātnēs, teātŗos, koncertos, cirkos, zaļumu ballēs un citos publiskos izrīkojumos, f) pielīdzināti klubi attiecībā uz reibinošu dzērienu pārdošanu restorācijām, g) padota tirgošanās ar alu vispārīgiem noteikumiem par reibinošiem dzērieniem un h) izmaksāta puse no soda naudas tiem, kuŗi usrāda kandžistus un slepenus tirgotājus ar reibinošiem dzērieniem.» «Ticība un Dzīve», 1924. g. Nr. 3.

Ar augšējiem lēmumiem Latvijas pareizticīgā baznīca nostājās uz atturības pamatiem. Reizē ar to saeima nodibināja «Sinodes pret-alkohola komisiju», kuŗai uzdeva pieņemto lēmumu izvešanu dzīvē. Kā šīs komisijas priekšsēdētājs, es 6 gadi vēlāk izvedu anketu pa draudzēm. 76% mācītāju uzdevās par atturībniekiem un sniedza ziņas par savu atturības veicināšanu sprediķos, iesvētīšanas mācībā un ticības mācības stundās.

Ņemot to vērā, 1924. g. es ar arķibīskapa Jāņa svētību un atturīgās garīdzniecības palīdzību nodibināju «Latvijas pareizticīgo atturības biedrību», kuŗas mērķis bija apkaŗot alkoholismu uz reliģiski-tikumiskiem pamatiem. Kā atturības darbinieks, es biju spiests to darīt, jo LPB, apvienojusies ar Demokratisko centru, nicinoši izturējās pret reliģiju un nepielaida tās līdzdalību cīņā pret

alkoholismu. Tāpēc baptisti un metodisti aizgāja no LPB, bet pareizticīgie un katoļi neiestājās tajā. Reliģijas nepielaišana atturības darbā vienmēr bija un arī tagad ir LPB spēkavīru kardinālā nejēdzība. Tā ka Demokratiskā centra programmā neietilpa ticība, tad tā sabiedrotā — LPB valde baidījās no baznīcas vairāk, nekā pats nelabais baidās no krusta. Bet Demokratiska centra programmā neietilpa arī atturība un tas neprasīja no saviem biedriem atturību. Tomēr, plātīdamies ar atturību, politikāņi reizē ar propagandu par atturību populārizēja Demokratisko centru kā Atturības centru, lai gan tas pavisam tāds nebija.

Nodibinādams pareizticīgo atturības biedrību, es cerēju, ka pēc tās parauga arī luterāņi, katoļi, baptisti un citas kristīgās konfesijas nodibinās līdzīgas atturības biedrības, lai pēc Amerikas, Anglijas, Somijas, Zviedrijas un citu kristīgo tautu piemēra kopējiem spēkiem apkaŗotu niknāko ticības un tikumības grāvēju alkoholu. Tā ka pretalkohola kustībā visu zemju baznīcām vienmēr ir bijuši un ir ārkārtīgi lieli nopelni, tad es ar baznīcas līdzdarbību gribēju gūt labus atturības panākumus arī Latvijā. Pirmie atsaucās baptisti, nodibinot savu atturības biedrību «Klinti». Kā pareizticīgo, tā baptistu atturības biedrības godam veica savus uzdevumus, atveŗot daudzās draudzēs nodaļas un noturot tajās priekšlasījumus. Tā ka pareizticīgo atturības biedrībai nebija nekādu līdzekļu, tad es sedzu gandrīz visus tās izdevumus. Par nopelniem atturības laukā Latvijas pareizticīgās baznīcas sinode izteica man vairākas reizes pateicību. LPB nostājās ļoti naidīgi pret šīm savām kollēgām, jo viņa principiāli necieta Latvijā blakus sev darbojamies vēl kādu citu pretalkohola organizāciju. Tas ir neticami, bet patiesi!

Bet ko tad pastrādāja pareizticīgo atturības biedrība un ko baptistu atturības biedrība?

Abas viņas darbojās tikai īsu laiku, kad bija jāveic galvenā kārtā iekšējās organizēšanās darbi. Kā viena, to otra nesaņēma valdības pabalstus un bija spiestas iztikt tikai ar saviem līdzekļiem. Visā savā pastāvēšanas laikā pareizticīgo atturības biedrība dabūja tikai dažus simtus latu pabalsta no Rīgas pilsētas pašvaldības, jo viņa visvairāk attīstīja savu darbību starp krieviem Rīgā Latgales priekšpilsētā un Latgalē. Nebija svētdienas, kad pareizticīgo atturības biedrība nebūtu sarīkojusi atturības priekšnesumus Rīgas un Latgales pareizticīgo draudzēs. Priekšlasījumu illūstrēšanai tai bija ap 700 diapozitīvu un divi gaismas lukturi. Baptistu atturības biedrība nesaņēma nevienu santimu pabalsta ne no valsts ne no pašvaldības. Tomēr abas biedrības nodibināja daudzās draudzēs nodaļas, kuŗas sarīkoja svētdienu pēcpusdienās pretdzeršanas un pretsmēķēšanas reliģiozi-tikumiskus priekšnesumus ar mūziku un garīgu un atturības dziesmu dziedāšanu. Līdzīgi izrīkojumi vienmēr bija labi apmeklēti. Kad es izbraucu turēt priekšlasījumus baptistu atturības biedrības izrīkojumos, tad vienmēr man nācās runāt pārpildītās telpās. Priekšlasījumi mainījās ar mūziku un dziedāšanu,

jo pat mazām baptistu draudzēm ir savs koris un orķestris. Tādējādi uz baptistu izrīkoojumiem vilka ne «pilna bufete» un ne «deja», bet vienīgi garīgi baudījumi, kuŗus prot sniegt viņu draudžu darbinieki. Un kāda sirsnība un kāda omulība valdīja šinīs izrīkojumos arī bez griešanās pa grīdu un bez dūmu laišanas no mutes!

Latvijas pareizticīgās baznīcas mētropolits Augustins, kuŗš ar savu pašu pirmo rīkojumu pavēlēja pie dievgalda lietot tikai no mūsu pašu zemes augļiem pagatavotu bezalkohola vīnu un pašā pirmajā baznīcas koncilī stingri uzstājās pret garīdznieku dzeršanu. Viņš prasa no garīdzniekiem atturību un liek draudzēs cītīgi izplatīt pretalkohola literātūru. Pats viņš jau no bērna dienām ir pārliecināts atturībnieks. Veltīdams draudžu darbiniekiem savu grāmatu «Pret skurbumu un reibumu», es iesniedzu tās rokrakstu Viņa Eminences atsauksmei. Tā bija izteikta ar sek. uzrakstu grāmatas titullapā: «Ar Latvijas pareizticīgās baznīcas mētropolita Augustina svētību.» Nododams tik augstvērtīgu atsauksmi, Latv. pareiztic. bazn. galva atzina manus atturības mācības principus par pareiziem un novēlēja labus panākumus to izvešanai dzīvē.

Abas biedrības ielaida tautā desmitiem tūkstošiem manu sastādīto atturības grāmatu, pret kuŗu izplatīšanu tik cītīgi strādāja Latvijas pretalkohola biedrība. Bez tam pareizticīgo biedrība izdeva un starp krieviem par velti izdalīja 40.000 eksemplāru sek. manu rediģētu atturības grāmatu: 1) „Великое зло“, 2) „Борьба с пьянством“, 3) „Злейший враг человечества“, 4) Первая рюмка“ (ar pievilcīgām illūstrācijām), 5) „Десять горьких плодов пьянства“ un 6) „Трезвая жизнь“ (atturības dziesmas ar notīm). Tāpat arī baptistu atturības biedrība lielā daudzumā izplatīja pretdzeršanas un pretsmēķēšanas izdevumus.

Vispār, kā pareizticīgo, tā baptistu atturības biedrība, samērā ar savu īso pastāvēšanas laiku, pastrādāja lielu darbu. Tām veicās darbs tamdēļ, ka tajās strādāja ļaudis aiz idejas, bet ne aiz peļņas, vai aiz izdevības plātīties, vai aiz pabalstu saņemšanas uz ārzemju kongresiem.

Kad uz valdības vēlēšanos 1935. g. pārējās atturības biedrības apvienojās LPB, tad abas konfesionālās atturības biedrības palika savrup, jo viņas varēja darboties tikai uz reliģiozi-tikumiskiem pamatiem, kādu darbību LPB dižvīri ne tikai neatzina, bet arī nīda. Tāpēc viņu sadarbība ar LPB bija neiespējama. Kā neietilpstošas LPB, valdība drīz pēc tam slēdza abas konfesionālās atturības biedrības.

Pazīstamais katoļu draudžu atturības darbinieks nelaikis dekāns Miglinieks ziņoja 23. 9. 29. Latvijas IV pretalkohola kongresā, ka tolaik pastāvējušas arī katoļu atturības organizācijas, kuŗas sekmīgi strādājušas starp ticīgajiem Latgalē. Apsveikdams kongresu Latvijas katoļu arķibīskapa uzdevumā, prof. P. Strods vēstīja par katoliskās baznīcas cīņu pret alkoholismu. Tā ka abu augsto garīdznieku runas īsi, bet spilgti un kodolīgi attēlo atturības kustību katoļu zemēs un arī starp latvju katoļiem, tad šeit es pievedīšu tās pēc stenogrammas, lūdzot atturības darbiniekus, it sevišķi pārējo kristīgo konfesiju garīdzniekus, vērīgi izlasīt un pareizi novērtēt šīs cien. latvju katoļu zinātnieku atziņas tautas tikumiskā līmeņa pacelšanai.

Reizē ar to es pievedīšu arī citu konfesiju pārstāvju un Igaunijas delegāta ne mazāk ievērojamos referātus par ikkatras atsevišķas baznīcas cīņu pret alkoholismu tādā kārtībā, kā stenogrammas iespiestas sek. oficiālā izdevumā: «Latvijas IV pretalkohola kongress 1929. g. 22., 23. un 24. sept. Rīgā, 1930. Izdevusi Centrālā pretalkohola savienība».

Apsveikumi.

Prof. P. Strods: «Augsti god. dāmas un kungi! Viņa Eminences Rīgas arķibīskapa uzdevumā man ir gods nest jums sirsnīgu sveicienu un Dieva svētību no visas katoļu baznīcas Latvijā. Katoļu baznīca, pamatodamās uz Vecās un Jaunās derības vārdiem, uz mūsu veselo prātu un dzīves piedzīvojumiem ir visos laikos atzinusi, ka alkohols un vispāri dzeršana ir netikvien liels nāvīgs grēks, bet ir arī visādu, kā miesīgu, tā garīgu ļaunumu avots. Tāpēc katoļu baznīcas programmā ir vienmēr bijis apkarot dzeršanu. Dzeršanas apkarošanas ideja katoļu baznīcai ir bijusi arvienu starp citiem ideāliem gandrīz vai pirmā (mūki viduslaikos!). Šo cīņu katoļu baznīca ir saistījusi pilnīgi ar katoļu reliģiozo dzīvi. Pēc viņas mācības par labu katoli var būt tikai tas, kas patiesi ir atturībnieks. Ja viņš nav pilnīgs atturībnieks, tad tas vismaz sargās no piedzeršanās, lai savus bērnus izaudzētu pilnīgā atturībā. Lai pasargātu no dzeršanas, katoļu baznīca ir lietojusi un tagad lieto gan ārējos, gan iekšējos līdzekļus (sirdsapziņas izdaiļošanas līdzekļus). Katoļu baznīca kopš 1920. gada izdevusi Latvijā ļoti stingrus noteikumus visiem katoļticīgiem pret žūpošanu. Šie noteikumi noliedz visiem, kas pazīstami kā žūpas, būt par krusttēviem vai krustmātēm; noliedz ņemt dalību pie dažādu sakramentu uzņemšanas kā līdzdalībniekiem. Ja tāds dzērājs mirst, pateicoties alkohola lietošanai, tad katoļu baznīca noliedz reliģiozu apbedīšanu, noliedz to apbedīt savos kapos. Baznīca uzliek dažādus sodus tiem, kas publiski pazīstami kā dzērāji, un galvenā kārtā šos sodus izved katoļu baznīca pie saviem bērniem, apkopjot viņu garīgās vajadzības. Pie grēku sūdzēšanas, kas notiek 3—4 reizes gadā, biktstēvs uzstāda dažādus jautājumus un, ja atrod, ka zināmais draudzes loceklis vairākas reizes piedzēries, tad izpēta, vai tā ir viņa vispārējā vājība, vai gadījuma parādība un, skatoties no tā, uzliek sodus; vai nu noliedz uz vairākiem gadiem alkohola lietošanu, vai tikai uz īsāku laiku. Katoļu baznīca pārņem savus garīgos bērnus jau no mazotnes savā klēpī.

Latvijas IV pretalkohola kongress 1929. g. Rīgā.

Sākot ar 8. gadu bērnus ved grēkus sūdzēt un 2 reizes gadā katoļu baznīca aicina savus bērnus uz katechizēšanu, kur viņa sevišķi uzsver bērniem atturības vajadzību dzīvē un, kad bērni nāk pirmo reizi pie grēku sūdzēšanas, tie solās būt atturībnieki. Ja bērns vēlāk sāk lietot reibinošus dzērienus, garīgais tēvs pie bikts to kontrolē un uzliek tam sodu. Ja kāda draudze pazīstama kā dzērāju draudze, tad tur sarīko misijas, kas velkas 5 dienas, un tur labākie spre-

diķotāji tur runas pret alkoholu. Pēc šīm 5 dienām dod svinīgu solījumu, ka turpmāk šī draudze nelietos alkoholu. Tāpat organizētas dažādas jaunatnes biedrības un pulciņi, kur arī sistēmatiski pauž atturības ideju. Kaut arī neprasa solījumu, dzīvē to tomēr izved. Katoļi, kas dzīvo saskaņā ar savas baznīcas mācību, ir atturībnieki īstā vārda nozīmē. Attiecībā uz saviem priesteŗiem katoļu baznīca izdevusi stingrus noteikumus, lai viņi skatītos uz atturības reālizēšanu tautas dzīvē. Katoļu baznīca Latvijā daudz darījusi mūsu tautas labā, veicinādama atturību. Bet šinī savā darbā baznīca nākusi pie pārliecības, ka atturēšanās no dzērieniem prasa no cilvēkiem pašaizliedzību, prasa cīņu pret sevi. Un tā kā cilvēkam pret sevi cīnīties ir grūta lieta, tad katoļu baznīca turas pie visstingrākās pārliecības, ka atturības ideju vislabāki var veicināt tikai saskaņā ar reliģiju, jo arī Kants saka: «Ja gribi būt spējīgs pret sevi cīnīties, esi reliģiozs». Tamdēļ šim kongresam, kuŗam ir cēls mērķis, cīnīties pret alkoholu, katoļu baznīca sūta sirsnīgu sveicienu un vēlas, lai šinī kopējā darbā mēs būtu apvienoti kopējā idejā, lai starp tiem, kas kaŗo pret alkoholu, un starp reliģiju būtu pilnīga saskaņa. Lai mēs visi kopā strādājam pie alkohola apkaŗošanas! Tad varēsim būt pārliecināti, ka Visaugstākā svētība būs ar mums.» (Aplausi). 11.—12. lapp.

Māc. Ad. Bergmanis apsveic Bīskapu Metodistu baznīcas vārdā: «Augsti god. kongresa dalībnieki! Man ir liels prieks, ka mana baznīca man uzticējusi, neskatoties uz maniem jauniem gadiem, apsveikt jūs šodien šinī svarīgajā sanāksmē. Apsveicu jūs no visas sirds kā mūsu jaunatnes Vislatvijas apvienības sekretārs. Mūsu baznīca ir pazīstama kā viena no stiprākām pretalkohola organizācijām. Mēs savā draudzē neuzņemam neviena cilvēka, kas lieto alkoholu vai citas narkotiskas vielas, un neviens mūsu baznīcas mācītājs nevar tikt uzņemts mūsu baznīcā, ja viņš trīskārtīgi katēgoriski neatsakās lietot alkoholu, tabaku un citas narkotiskas vielas. Mums ir kopējs ienaidnieks — alkohols, kas ir latvju tautas un arī visas cilvēces lielākais ienaidnieks. Pats kādreiz biju alkohola vergs, bet paldies Dievam, caur viņa žēlastību esmu kļuvis brīvs, un priecājos, piederēt pie organizācijas, kas visus spēkus pieliek viņa apkaŗošanai. Mūsu baznīca uzliek par pienākumu ik mēnešus turēt dievkalpojumus kā pieaugušiem tā bērniem, kur izskaidro alkohola kaitīgo iespaidu uz cilvēka fizisko un garīgo dzīvi. Baltijas valstīs mēs esam ievēlējuši vienu no mūsu mācītājiem par atturības evaņģelistu, lai viņš apbraukā draudzes un piegriež vērību alkohola jautājumam. Dievs lai svētī šo IV. pretalkohola kongresu un visus tos, kas viņa vārdā un cilvēces labklājības vārdā cīnās pret šo lielo ienaidnieku. (Aplausi). 13. lapp.

J. Dāvis avsveic Latvijas preizticīgo atturības biedrības vārdā: «Latvijas pareizticīgo atturības biedrības vārdā apsveicu kongresu. Jau 6 gadus atpakaļ Latvijas pareizticīgo baznīcas koncils pieņēma vienbalsīgu lēmumu, ka pareizticīgo dzīve jādibina uz atturības pamatiem. No tā laika nodibinājās atturības biedrība, kas daudzās draudzēs atvērusi nodaļas. Bijām ļoti priecīgi pārsteigti, kad vakar skatījām cauri mācītāju sarakstu un atradām, ka no 114 pareizticīgo mācītājiem 86 (76%) ir atturībnieki. Šie mācītāji sludina atturību savās draudzēs. Tomēr darbs nav veicams viņiem vieniem pašiem, bet visas tautas kopotiem spēkiem. Tāpēc mēs priecājamies par kongresa sanākšanu. Ienaidnieks ir stiprs un tas jāapkaŗo visai tautai un visām organizācijām pēc kopēji izstrādāta plāna. Šo plānu uzstādīt un dzīvē izvest ir uzņēmies kongress. Tāpēc mēs tam novēlam vislabākos panākumus, lai atrastu līdzekļus, kā satriekt šo ienaidnieku. (Aplausi). 13. lapp.

Dr. Jankovičs apsveic Latvijas pareizticīgo atturības biedrības Sv. Jāņa draudzes nodaļas vārdā: «Latvijas pareizticīgo atturības biedrības Sv. Jāņa draudzes nodaļa sūta savus vissirsnīgākos sveicienus kongresam un novēl sekmīgu darbību. Mūsu nodaļai jāstrādā tik šausmīgos apstākļos, ka nezinu, kur Latvijā vēl varētu būt tādi. Pieminēšu tikai to, ka katru sestdienu policijas iecirkņa telpas un arī koridori ir pilni piedzērušiem kā līķiem. Mums ir ļoti maz intelliģentu spēku, kas varētu kopā ar mums strādāt. Atceros tos laikus, kad agrākās Krievijas jaunatnē bija izplatītas daudsas un dažādas idejas, t. s. «ismi» (kommūnisms, materiālisms u. t. t.), bet pāri viņām visām stāvēja alko-

holisms. Sevišķi studenti ar to lepojās. Tagad laiki ir mainījušies, students sāk jau pavisam savādāki dziedāt. Es domāju, varbūt, kongress pamudinās jaunatni ņemt dalību, un netikai pašiem būt par atturībniekiem, bet šo lietu arī apgaismot tumšos apvidus, kādos jāstrādā. Tālab novēlu vislabākās sekmes. 14. lapp.

Prāv. J. Straumanis: «Aizjemta organizācijas darbiem, ev.-lut. baznīca paspēja tikai 1923. g. dec. sinodē apspriest žūpības apkaŗošanas jautājumu, ievēlēdama tam nolūkam «Sinodes pretalkohola kommisiju», kuŗa 1924. g. 15. aug. sasauca Rīgā pirmo mācītāju pretalkohola konferenci. Tā izstrādāja un piesūtīja visiem ev. lut. mācītājiem žūpības apkaŗošanas programmu, kuŗā paredzēti apriņķiem un draudzēm garīgi un laicīgi pretalkohola darbinieki un pretalkohola darba veidi. Bet pretalkohola darbinieki tik retumis kautko veica. Tamdēļ sinodes pretalk. kommisija griezās pie prāvestiem un pēdīgi pie Latviešu ev.-lut. bīskapa ar lūgumu, uzlikt visiem mācītājiem par pienākumu, atzīmēt savos gada pārskatos, kas no baznīcas puses darīts pret dzēruma postu. 1927. g. no 133 draudžu mācītājiem 84 paziņoja, ka viņi konfirmandiem snieguši pamācību par alkoholu, spredikos uzstājušies pret dzēruma grēkiem, izplatījuši pretalkohola literātūru draudzēs, vietu vietām arī gādājuši par pretalk. lekcijām. 1928. g. paziņoja 34 ev.-lut. draudžu mācītāji, sakarā ar visiem ev. lut. garīdzniekiem

Neatsveŗams ev. lut. baznīcas atturības cīnītājs, Dobeles iec. prāvests Jānis Straumanis.

piesūtītu pieprasījumu, ka viņi, t. i. minētie 34, ir pilnīgi atturībnieki. 1912. g. bija Latvijā tikai 2 abstinenti lut. mācītāji, 1924. g. kādi 4, 1927. g. jau 20, bet 1929. g. 34, resp. 40, jeb 26%. Ev. lut. baznīcas darbs ārīgi izrādās vēl itkā bez panākuma. Tomēr ronās dibināta cerība, ka 40 atturīgie mācītāji un, šo piemēra pamudināti, arī citi pārējie, turpmāk arvien enerģiskāki centīsies ar visu savu personīgo pārliecību un amata varu apkaŗot mūsu tautas un baznīcas lielo, šobrīd vislielāko ienaidnieku, alkoholu. Tai ziņā drīkstam gan sacīt, ka ev. lut. baznīca ir gan jau sākusi kādu lomu vilkt žūpības apkaŗošanai par labu.

Sinodes pretalk. kommisijas rīcībā stāvējuši šādi materiālie līdzekļi. Ieņemts 1924. g. no kultūras fonda 1200 ls, kolektes no dažām draudzēm 104,04 ls, % no noguldījuma 318,703 ls, kopā 1622,74 ls. Izdots ceļa naudas uz konferencēm un kongresu Tērbatā, par pirmās mācītāju pretalk. konferences protokola

iespiešanu, par tabelēm, gaismas bildēm, brošūrām, drukas darbiem, diapozitīviem, 15 eksempl. trijos gados «Die Alkoholfrage», kopā 1129,15 ls. Tā kā, ne ev. lut. baznīcas virsvalde, ne sinodes pretalk. kommisija, neskaitās par pašvaldības iestādēm, tām no žūpības apkaŗošanas fonda kopš 1924. g. nav bijis iespējams dabūt līdzekļus. Aiz šā iemesla sinodes pretalk. kommisija pēc iespējas taupījusi reiz dabūto naudu turpmākām visnepieciešamākām vajadzībām.

Pamatodamies uz 5 gadu piedzīvojumiem, varētum taisīt sekošus slēdzienus attiecībā uz baznīcas darbu pie žūpības apkaŗošanas nākotnē:

1. Lūdzams latviešu ev. lut. bīskaps, lai tas paplašina mācītāju gada pārskatos nodaļu «F. f. atturības kustība» ar šādiem jautājumiem, kuŗiem dodama noteikta atbilde:

a) vai iesvētāmai jaunatnei paskaidrojums dots par alk. dabu, postu un apkaŗošanu?

b) vai pretalk. lekcijas sarīkotas un literātūra izplatīta?

c) vai spredikos un aizlūgumos kādreiz gadā pieminēti dzēruma grēki un atturības svētība?

d) vai ticības mācības skolotāji skolēniem snieguši mācību par alkoholu?

2. Lūdzama baznīcas virsvalde, lai tā uzliek prāvestiem par pienākumu:

a) piesūtīt ikgadu sinodes pretalk. komisijas priekšniekam paziņojumu, kādi viņu iecirkņu mācītāji nav p. 1. minētās 4 prasības izpildījuši;

b) apspriest mācītāju apriņķa konferencēs alkohola jautājumu un sarīkot apr. konferences vietās draudzei pretalk. priekšnesumus;

c) pamudināt apriņķu garīgos darbiniekus, lai tie pēc iespējas rīkojās saskaņā ar sinodes pretalk. komisijas programmā dotiem mājieniem.

3. Lūdzama Iekšlietu ministrija, lai tā gādā par to, ka pie pašvaldības iestādēm, kuŗām tiesība saņemt pabalstus no Žūpības apkaŗošanas fonda, pieskaitītu arī ev. lut. baznīcas virsvaldi.

Gribēju pie sava referāta teikt vēl kādus vārdus, un tas būtu, lai mēs nebaidamies, kaut arī mūs par to vajātu. «Svētīgi tie, kas tiek idejas dēļ vajāti». Tā ir sēkla, to rāda visa vēsture, to rāda cilvēces liktenis. Ja mēs, patiesību aizstāvot, tiekam vajāti, tad šāda patiesība nes uzvaru pati no sevis. Tālab nav jāuztraucas, kaut atturības darbs sākumā neveicas. Mēs dzirdējām atturības kongresā Tērbatā, kur tādi lieli profesori, kā Hartmanis, kā Smola, atzīstas, ka pat vēl tagad viņus sagaida nepatikšanas. Bet vai tā nav, ka taisni tur, kur sāk atturībniekiem brukt virsū, tur atturība sevišķi sāk savus augļus nest. Kamēr mēs bijām tādi neievērojami cilvēki, krodzinieki neturēja par vajadzīgu pret mums uzstāties. Un tikai tagad, kur mēs sākam spēlēt zināmu lomu, tie uztraucas. 125.—126. lapp.

Dek. Miglinieks: «Augsti godātie kongresa dalībnieki un dalībnieces! Lai turpinātu god. referentu debates par baznīcu un žūpības apkaŗošanu, man ir gods šinī kongresā tieši referēt par katoļu baznīcu un žūpības apkaŗošanu. Lai nesaistītu pārāk ilgi kongresa dalībnieku uzmanību pie šī temata, mēģināšu pēc iespējas īsākos vārdos atzīmēt principiālo stāvokli, kādu ieņem katoļu baznīca attiecībā uz žūpību un viņas apkaŗošanu. Mēģināšu apskatīt vispasaules katoļu organizācijas, kas apkaŗo žūpību, un beidzot teikt pāris vārdus par žūpības apkaŗošanu no katoļu baznīcas puses Latvijā. Baznīca, kuŗas uzdevums ir bijis no vecās antiskās sagruvušās kultūras drupām celt jaunu kultūru, no kuŗas izauga mūsu Eiropas diženās kultūras celtnes, baznīca, kuŗas uzdevums ir rādīt visai cilvēcei pāri antiskās filozofijas ētiskajām sistēmām ceļu uz pārdabiskiem augstumiem, tai baznīcai nevarēja būt vienaldsīgs arī žūpības jautājums, jautājums, par kuŗu Sv. Pauls jau runā savās vēstulēs kā par vienu no lielākiem ļaunumiem, kuŗš raksturo tos, kas nepazīst Dievu, kuŗš raksturo paklīdušos cilvēkus. Un tiešām, ja zinātne alkoholu nostāda kā kaitīgu cilvēka veselībai, ja sabiedriskās zinātnes to uzskata, kā sociālu ļaunumu, tad klāt pie visa tā baznīca apkaŗo žūpību pirmkārt kā ētisku ļaunumu. Tā arī Austrijas bīskapu konference, kas notikusi 1917. g., tur pacēla žūpības apkaŗošanas jautājumu un tur, galvenokārt, izteica domas, ka alkoholisms, kā viena no mūsu laiku lielākām slimībām, ir arī reliģiski-tikumisks jautājums. Bet, ja iet runa par tikumību, tad nevar neaizskārt tos dziļākos principus, kas sastāda vispārējo tikumī-

bas jēdzienu, un tie principi, kas raksturo cilvēku ārējo darbību, pirmkārt, objekts, apstāklis un to gala mērķis. Objekts var būt dažādi vienpusējs. Viņš var būt ļauns, kā, piem., melot, un šis objekts var attiecīgā darbībā palikt vienmēr ļauns un nekādos apstākļos nevar būt atļauts. Objekts var būt labs, piem., laba griba, un objekts var būt indiferents, piem., pastaigāties. Tāds objekts savu morālisko vērtību iegūst vai nu no apstākļiem, vai gala mērķa, un tāpēc baznīca māca, lai kaut kāda darbība būtu laba, ir vajadzīgs, lai visi šie kritēriji, lai morāliskās darbības elementi būtu labi, un, izejot no šī viedokļa, baznīca vienmēr un visos laikos ir noliegusi žūpību, kas ir ļauna ir pēc objekta, ir pēc apstākļiem, ir pēc mērķa. Bet alkohola un narkotisku vielu uzņemšana organismā zināmos apstākļos, objektīvi ņemot, var būt arī indiferenta, dažreiz apstākļi un mērķis var atļaut viņu lietošanu. Mēs zinām, ka pielieto narkotiskas vielas medicīnā un bieži vien lieto dažādas indes, tās ievadot organismā, lai ārstētu dažādas slimības un, no šī viedokļa izejot, arī alkohola ievadīšana organismā ir indiferenta lieta. Tāpēc arī līdz šim nav kategoriski nostājusies baznīca pret alkohola lietošanu jeb kurā gadījumā un, saprotams, visstingrākās atturības biedrības ir izņēmumi, kur alkohola lietošana atļauta. Bet, kur iet runa par **žūpību pārmērīgas baudas dēļ**, pret tādu alkohola lietošanu baznīca vienmēr un visstingrāki uzstājusies. Un, te jāsaka, ka žūpības apkarošanas mērķis vienmēr bijis, lai paceltu cilvēka tikumisko raksturu, lai stiprinātu viņa ētisko vērtību, un tas taču ir vispārējs baznīcas mērķis un tāpēc, ja mēs kaut kur arī baznīcas darbībā nenovērojam žūpības apkarošanu, tad tomēr šis uzdevums ietilpst baznīcas pastorizācijā, ietilpst viņas lielajā cilvēces audzināšanas darbā. Šis darbs ir sācies ar Jēzu Kristu. Kā viņš ir turpinājies, kā izveidojies un attīstījies, to mēģināšu īsumā attēlot.

Jau svētos rakstos uzsver atturību kā vienu no lielākiem tikumiem, atturība plašākā nozīmē atteikšanos no šīs pasaules priekiem un baudām, kuŗos ietilpst, pēc Sv. Paula uzskatiem, žūpība un dzeršana. Lai tikai atceramies Vecajā derībā no Jeremijas pieminētās Rehabītu ciltis, kas cildinātas tāpēc, ka to locekļi bija atturībnieki. Sv. rakstos uzsvērta pilnīga atturēšanās. Sv. Pauls saka, ja tas mani samaitātu, es pat no gaļas atturētos un visvairāk no tā, kas tieši nav nepieciešams dzīves uzturam. Saprotams, ka arī mērena alkohola lietošana nāk par ļaunu veselībai, nāk par ļaunu dažādām materiālām vērtībām un rada nesaskaņas ģimenē. Tālab garīdzniecībai ir uzdots vest pie pilnīgas atturības. Baznīcas draudzes ganiem ir uzdots pamācīt par alkohola ļaunajām sekām, aizrādot, ka **alkohols ir divkārtējs slepkava:** kā miesai, tā garam. Un sevišķi tumšākos apvidos baznīca cenšas izskaust tās maldīgās domas, ka alkohols būtu derīgs veselībai, vai baŗojošs. Otrkārt, visā katoļu baznīcā uzdots veicināt atturības organizācijas un pabalstīt tās viņu darbā, izplatīt atturības ideju kā rakstos, tā laikrakstos. Jau baznīcas tēvi, kaut arī ne visi, bijuši atturībnieki, tomēr piekopuši atturību, kā sevišķu sevis mērdēšanas — askēzes līdzekli. No viņu rakstiem skaidri redzams, ka atturība tiem bijusi itkā tikums, kas ved uz pilnību. Mozus saka, ka svēto dzīve var noderēt par labu piemēru citiem. Baznīca ir vienmēr norādījusi uz svēto dzīvi, kā uz piemēru visiem ticīgiem, un mēs varam tikai le,.oties, ka jau priekš gadu simteniem un tūkstošiem, kad zinātne vēl nebija izplatīta, kad tautā vēl valdīja maldīgas domas par alkohola labvēlīgo iespaidu uz veselību, bija jau cilvēki, kas instinktīvi sajuta šo ļaunumu un veicināja aturību kā ar vārdiem, tā ar darbiem. Sv. Benedikts savu darbu 40. nod. teica: «Lai vīns nemaz nebūtu starp mūkiem, lai būtu pēc iespējas mazākā daudzumā». Sv. Benedikts gan uzskatīts kā pārāk stingrs, bija pat mēģinājums viņu nozāļot, tomēr viņa reglaments atrada pēcnācējus. Benediktiešu ordenis, franciskāņi u. c. pieder pie pilnīgiem atturībniekiem, un katrā klosterī jūs atradīsiet lielāku daudzumu pilnīgu atturībnieku. Kā ir skatījusies baznīca, baznīcas priekšniecība, pāvesti uz visu to, par to mums liecina dažādi dokumenti. Pāvests Leo 13. 1887. g. Francijas bīskapiem raksta, ka pilnīga atturība ir vissekmīgākais līdzeklis žūpības apkarošanai. Viņš liek tuvu pie sirds visiem Francijas garīdzniekiem būt atturībniekiem un veicināt atturību tautā, tā veidot tautu uz gaišu nākotni.

Baznīcas vadītā atturības kutība izveidojusies dažādi atsevišķās valstīs.

Vācijā visu katoļu atturības organizāciju priekšgalā stāv «Kath. Absinententenbund». Šis Absinententenbnd zem nosaukuma «Sobrietas» ir apvienojis 3000 locekļu Vācijā un ir izplatījies Austrijā, Amerikā un dažās citās valstīs. Tāda pat atturības organizācija ir «Kreuzbündniss», kas izplatījusi savu organizāciju tīklu pa Austriju, Vāciju, Holandi, Beļģiju un citām Eiropas un Amerikas valstīm. 1926. gadā šī «Kreuzbündniss» locekļi apmeklēja Romu un Pius 11. tos sirsnīgi apsveica. Ar lielu prieku mēs vērojam, atturības organizāciju darbību un pazīstam to svētīgo iespaidu, kādu viņas atstāj uz ģimenes un tautas dzīvi. Viņu centībai ir liela nākotne un es novēlu jums Visaugstākā svētību». «Kreuzbündniss» attīsta visenerģiskāko darbību Vācijā. No pārējām Vācijas katoļu atturības organizācijām mināma katoļu jaunatnes studentu organizācija, kas apvieno 30 līdz 40 tūkstošu jaunatnes; tiem ir sava centrāle pie Mainas, kur katru gadu tie sapulcējas. Un te tieši ir vajadzīgs redzēt šo veselīgo jaunatni, lai saprastu, ka ir paaudze, kuŗa pazīst citus priekus un citu dzīvi; kad viņi iet gaŗām karogam, tad viņi saka: «Mans krogus un vīns ir strautiņš, mans krogus galds ir sūnām apaudzis akmens un krogus griesti ir ievas ziedi upes malā; mēs pazīstam augstākus priekus kā vakardienas jaunatne». Redzēt viņu dabisko prieku, mīlestību uz dabu un dzimteni, redzēt viņu priecīgās sejas, ir tas vislabākais pierādījums, ka var būt jaunatne ar citām cēlākām idejām, kas atšķiŗas kā diena no nakts no tās jaunatnes, kas savu prieku atradusi alkoholā. Šīm atturības organizācijām Vācijā pat ir savi vairāki laikraksti. Austrijā kā tādu jaunātnes organizāciju varētu minēt «Neue Jugend». Tad vēl Vācijā būtu mināma: «Der katholische deutsche Frauenbund», kuŗas galvenā vadītāja bija Minna Hoffmann. Bez tam vēl, bērnu atturības organizācijas, kuŗas varētu pielīdzināt mūsu «Cerības pulciņiem»; šīs organizācijas apvienojušās t. s. «Schutzengelsbund'ā». Tad vēl «Deutsche Jugendkraft», kuŗas galvenais sēdeklis atrodas Disseldorfā. Viņas mērķis izkopt un attīstīt jaunatnē fiziskos un kultūrālos spēkus. Šī organizācija, kā man izteicās pats viņas vadītājs, apvieno ap 700.000 jaunatnes. Pašlaik Vācijā ir 30 katoļu jaunatnes organizāciju ar 2½ miljonu locekļu. Starp šo organizāciju daudzajiem cēlajiem mērķiem viens no galvenajiem ir atturība, alkohola apkaŗošana. No citām zemēm būtu pieminama Beļģija, kur tāpat kā citās valstīs atturības jautājums ietilpst vispārējā katoļu organizāciju darbībā. Kā Vācijā dažādās katoļu organizācijas un to apvienības, tāpat Beļģijā Beļģu jaunatnes katoļu apvienība un citas tml. organizācijas par vienu no saviem galvenajiem mērķiem uzstāda alkoholisma apkaŗošanu. Tad Francija. Organizācija «Franču katoliskā jaunatne» nodibinājusies 1886. gadā, viņā ietilpst līdz divi miljoni locekļu, tai ir plaši žurnāli un dažādas sekcijas, starp kuŗām redzamu vietu ieņem žūpības apkaŗošanas sekcija. Atturības propagandēšanu tur piekopj ar vislielāko enerģiju un tanī nolūkā, lai varētu augt un izveidoties caur atturību tikumīga, garā un miesā vesela jaunā paaudze un jauna tauta. Starp daudzām citām atturību veicinošām organizācijām jāmin — «La croix Blanche», tad sieviešu savienība, tad Centrālā iestāde tautas labklājībai. Ievērību pelna organizācija — «Sv. Incenta māsas», kas kļuvušas populāras Francijā ar savu personīgo piemēru, piekopjot atturību. «Zelta krusts» ir atturībnieku žurnāls un iznāk vienreiz mēnesī kā oficiozs, un bez tā vēl Francijā pastāv citi žurnāli, kas veicina un atbalsta atturību. Tas pats sakāms par Holandi. Lai gan tur katoļi ir tikai viena trešā daļa, tomēr tie attīsta jo rosīgu darbību savās organizācijās. To pašu novērojam Itālijā, Anglijā, Īrijā, Polijā, Savienotās valstīs, Dienvidslāvijā un citur. Ir noturēti arī vairāki kongresi. Tā, piem., pagājušā gadā Antverpenē noturēts Internacionālais katoļu kongress.

Kristus laikā žūpības apkaŗošanas jautājums nebija tik akūts, kāds viņš ir tagad, jo jūdu tautu mēs pazīstam kā atturīgu tautu. Kāds no katoļu baznīcas darbiniekiem saka: «Ja Kristus atnāktu un redzētu to lielo postu, kādu rada žūpība pie tautām, viņš pret alkoholu ieņemtu stingru stāvokli, kā pret katru tikumisku ļaunumu.»

Ir atzīts, ka dzērāju neglābs nekāda mērenība, līdzēt var vienīgi pilnīga atturība. Ir novērots, ka veselas tautas it kā deģenerē no alkohola iespaida un atkal vienīgi atturība ir tā, kas var tās izārstēt. Vecākajām paaudzēm tas

grūti nāksies. Bet jaunatne, kas ar vislielāko spēku un steigu uzņem visu labo, tā aug un attīstās atturības garā. Tā atturības ideja, attīstās visās valstīs, kur katoļu baznīcai ir savs iespaids. Jāsaka, ka ar katru gadu novērojam pieaugam tieksmi pēc baudas un narkotiskām vielām, bet no otras puses mēs novērojam baznīcā un jaunatnē cīņu par atturību. To pašu var teikt par atturības kustību Latvijā. Jāsaka, ka katoļi Latvijā sastāda tikai 0,0001 no visiem katoļiem pasaulē, un tāpēc pēc katoļu darbības Latvijā spriest par visas pasaules katoļu darbību, būtu bez šaubām kļūmīgi. Arī dažādi vēsturiski apstākļi kavējuši mūs attīstīt pilnos apmēros savu kultūrālo darbu, kā arī žūpības apkarošanas darbu. Vispirms, jau lielais garīdznieku trūkums kavē mums mūsu darbu, bet baznīcas priekšniecība ar vislielāko rūpību strādā atturības virzienā. Visiem garīdzniekiem uzdots būt pašiem atturībniekiem un veicināt atturības idejas izplatīšanu tautā. Lai to sekmīgāki izvestu, nodibināja Katoļu atturības biedrību ar vairāk nodaļām Latgalē. Es pats tur esmu strādājis Pretalkohola biedrības nodaļā, kas tur pastāvēja atsevišķi, bet, aprunājoties ar Ķempeļa kungu, nācām pie atziņas, ka vislabāk ir piemēroties tautas garam un, saskaņā ar tautas reliģisko pārliecību, nākt pie viņas dveseles tūvāk ar atturības ideju. Ja katoļu atturības organizācijai ir piešķirtas atsevišķas garīgas privilēģijas, tad nav iemesla viņas nedibināt. Tādas atturības organizācijas nodibinātas, bet lielu zaudējumu tām atnesa Balvu prāvesta Miškiņica nāve, kas bija rosīgākais no atturības darbiniekiem. Bet cerēsim, ka mūsu jaunie darbinieki, mūsu jaunatne, kas mums nāk palīgā ar neatlaidību un lielu enerģiju, izveidos atturības ideju, sevišķi Latgalē, kur atturības ideju galvenokārt sekmē un veicina no baznīcas puses. Jūs katrā draudzē atradīsiet «Zelta grāmatu», kur prāvests zelta burtiem ieraksta to vārdus, kas devuši pilnīgu atturības solījumu, un katrā draudzē jūs atradīsiet vecākus cilvēkus, kas savu vārdu tur ierakstījuši un svēti izpildījuši savu solījumu. Blakus tādai tīri reliģiskai atturības organizācijai nāk klāt atturības biedrības. Jaunatne, kas pulcējās skolu Cerības pulciņos, ar lielu sajūsmu uzņem atturības ideju, jo pie mums Latgalē sevišķi novērojamas bēdīgas dzeršanas sekas. Jaunatne tur aug atturības garā un ir tikai vēlams, lai katrā skolā būtu C. P., kas veicinātu atturību mūsu jaunatnē un tā strādātu kopā ar visām citām organizācijām. Tā veicinot atturības ideju bez reliģiskās, bez tautu, bez šķiru starpības mēs vedīsim tautu pie gaišākas nākotnes, mēs pasargāsim to no viena no lielākiem ienaidniekiem — no alkohola. (Aplausi.) 127.—131. lapp.

Doc. V. Ernits: «Man kā kaimiņvalsts pārstāvim bija ļoti interesanti noklausīties par pretalkohola cīņas gaitu Latvijā. Domāju, ka būtu vieta arī dažām piezīmēm no manas puses. Mēs redzam, ka katra baznīca darbojas atsevišķi ļoti labi. Bet atturības kustībā baznīcas varētu apvienoties, jo šinī jautājumā nevarētu būt nekādas pretešķības starp viņām. Baznīcā ir daudz spēka, baznīcas varētu izdot kopēju žurnālu tautai. Var radīt plašu propagandas literātūru, kuŗai netrūktu nojēmēju. Var rīkot kopējus baznīcas atturības svētkus. Amerikā jau sen visas baznīcas apvienojās cīņā pret alkoholu, tāpat arī Anglijā ir visas baznīcas apvienotas šinī jautājumā. Šveicē arī nodibinājusies 6 gadus atpakaļ tāda savienība. Igaunijā tāda savienība pastāv jau 4 gadus un tāpat arī Norvēģijā ir šāda baznīcas savienība. Vairāk pagaidām tādu nav, bet cerēsim, ka baznīcas savienību skaits cīņā par atturību pavairosies. Šāda apvienība dod daudz spēka un enerģijas un uzskatāma jau par soli uz priekšu. Latvijā par to ir paceltas balsis, bet vēl tāda savienība nav radīta. Citur darbojas tikai baznīcu valdes, bet Igaunijā ņem dalību arī baznīcu organizācijas. Amerikā atturības referātus notur baznīcās. Centrālās organizācijas katru svētdienu sūta savus orātorus baznīcās, ar ko propagandas darbs atvieglināts un plašāki pieejams. Nav vajadzīgs speciāli rīkot sanāksmi. Publikas ir parasti daudz un tā klausās ar interesi, jo baznīcā nav iespējams debatēt. Nav nevienprātības, ļaudis tur klausās ar lielāku aizrautību kā citās vietās. Tā Amerikā ir diezgan veca jau tā prakse, ka centrālās atturības organizācijas sūta savus lektorus pa baznīcām. Šādā veidā sistēmātiski notur atturības priekšlasījumus visā zemē. Amerikā ir ievestas atsevišķas kartiņas ziedojumiem atturības kustībai. Uz tām ļaudis atzīmē tās summas, kādas katrs ik mēnešus ziedo atturības kustī-

bai. Šīs kartiņas izplata baznīcā runas laikā. Ļaudis uz tām parakstās diezgan atsaucīgi Puse no ieņemtās naudas paliek vietējām vajadzībām, pārējā centrālo orgānu vajadzībām. Un tā pa visu Ameriku savāc miljonus, kas kalpo atturības kustības sekmēšanai. Šādus paņēmienus tagad pielieto Šveicē. Šveicē atturībnieki caur baznīcu savāc lielākas summas katru gadu. Mēs Igaunijā pielietojam to pašu, bet rezultāti nav tik spīdoši. Kas attiecas uz atturības priekšlasījumu noturēšanu basnīcā pie mums, tad tas atrodas atkarībā no vietējā mācītāja, kā tam tas patīk. Tāpat to praktizē pareizticīgo baznīcās. Tā tad, lai arī ne tādos apmēros kā Amerikā, tomēr strādāts šinī virzienā tiek un panākumi ir. Iesniedzu savas rezolūcijas.» (Aplausi.) 132. lapp.

Prāv. Ērmanis: «Nebūtu labi, ja pesimisms, kas bija šad un tad manāms, iepriekšējo referentu runās, mūs pavadītu ejot uz māju. Tāds pesimisms varētu būt it kā tāds akmens, kas krīt uz tādu jaunu stādiņu, kā sniega pika, kas krīt uz kociņu un viņu var nolaust. Negribu apšaubīt Ķēniņa kga ziņas, ka tieši alkohola konzums vairojas, bet tomēr man ir tā pārliecība, ka mūsu darbs iet uz priekšu.

Es esmu savā draudzē salaulājis draudzes ārstu bez vienas pilītes alkohola. Un mūsu pagasts ir tāds, kur visas dzertuves ir slēgtas. Vai agrāk ar bija tā? Esmu salaulājis arī citus pāŗus bez lāsītes alkohola. Pats tēvs bija ārstam, savam dēlam teicis: «Vai tad tu, dēls, nevienu glāzi vīna nepasniegsi viesiem?» — «Nē», dēls atbildēja, «es esmu teicis un pie tā palikšu». Un kaut arī alkohola konzums ir vairojies, tad tagad norisinās izšķiršanās process starp atturībniekiem un tiem, kas paliek dzērāji un to vēl lielākā mērā bauda. To es redzu savā draudzē. Tur ir cilvēki, kas pilnīgi iet bojā, kuŗu mājas tiks pārdotas un nav tā, ka mums mācītājam būtu jārūpējas, lai šos cilvēkus izslēgtu no draudzes. Vai tad mēs mācītāji vien to varētu darīt? Vai tad mēs esam pāvesti? Baznīca ir tautas baznīca un tai jācieš arī nespēcīgie savā vidū. Tā tad nekādā ziņā mēs neciešim mājā ar tādām domām, ka mūsu darbs būtu veltīgs bijis. Bet katrā morāliskā cīņā ir vienmēr stājušies pretī tie, kas ir citādās domās. Vai tad pirmajiem kristīgajiem nebija ciešanas un vajāšanas, vai misionāriem nav ciešanu? Tur tūkstoši ir krituši, bet savu cīņu nav atstājuši. Tā tad uz šo lietu skatīsimies citādi un neprasīsim, lai mums sauc «oziannā». Mēs darīsim savu pienākumu un neprasīsim, cik daudz goda mums tur būs un kādas vajāšanas mums jāizcieš. Pestītājs ir sacījis — «Esiet droši, jūsu alga ir liela debesīs». Vai tad te neiet runa par cilvēku dvēselēm, kas ir dārgākas kā visa pasaule ar savu mantu. Te tieši iet cilvēku miesas un dvēseles bojā, kuŗas mums ir jāglābj. Kas zīmējas uz tautas augstskolu dibināšanu pēc Grundviga principa, kā tas ir Dānijā, tas nāksies mums grūti, bet ierosinājums ir derīgs un, kāmēr mēs to nevaram izvest, mēs varam darīt kaut ko citu. Mēs varam savās draudzēs sarīkot vakarus, noturēt visādus referātus ar priekšnesumiem, kuŗus apmeklē draudzes locekļi lielākā skaitā. Es tādus vakarus esmu rīkojis, uzaicinot zinātņu vīrus un māksliniekus. Telpas ir bijušas pilnas. Mūsu jaunatni slikti audzinā, to baŗo seklām izprieccām, un izrīkojumu rīkotāji skatās tikai uz to, kā varētu kasi pildīt, un nevis, kā varētu tautu uz augšu celt. Esmu piedzīvojis to, ka prof. Zālītes priekšlasījumu par tautas dvēseli apmeklēja tikai 30 klausītāju. Tāpat V. Eglītim bija maz klausītāju. Bet, kad Tūbeļa kgs runāja šinī vasarā, mēs domājām, ka iztiksim ar vienu klasi Krimuldas pamatskolā, bet sēdēja cilvēks pie cilvēka. Tūbeļa kgs tos nodarbināja 3 stundas un runāja tikai par atturību, par alkoholu. Tā tad nebūt nav tā, ka jaunatne nenāktu, ka būtu kādi ārkārtīgi līdzekļi jāizlieto tās piespiešanai. Tāpat zīmējoties uz Cerības pulciņiem, tos tā audzināt. Tur ir cilvēki, kas šo atturības ideju nes tālāk un tālāk, kas sēj šos sēklas graudiņus. Un gadiem, pat gadu desmitiem šie skolotāju un mācītāju vārdi snaudīs mazajās sirdīs, līdz tie sāks dīgt un augt. Tādēļ es domāju, cienītā sapulce, pie tāda pesimisma nepaliksim. Katrs darbs, ko strādā Dieva vārdā aiz patiesas tuvāku mīlestības, negaidot nekādu godu vai atlīdzību, nekādu oziannā saucienu, nebūs veltīgs darbs, bet būs sēkla mūžībai. Strādājot ir neizsamist (Karleils)!» (Aplausi.) 133.—134. lapp.

No sacītā noskārstam, ka pag. gaddesmitā savas konfesionālas atturības biedrības nodibinājuši tikai pareizticīgie, baptisti un katoļi, bet pārējām konfesijām tādu nav bijis. Metodistu pārstāvis nosauc savu baznīcu par «vienu no stiprākām pretalkohola organizācijām». Protams, ja visa baznīca ir «pretalkohola organizācija», tad tai savu draudžu locekļu labā ir lieka pretalkohola biedrība, jo ārsts ir vajadzīgs tikai slimiem, bet ne veseliem. Ne mazāk stingri atturībnieki ir baptisti. Tomēr viņi nodibināja savu konfesionālu pretalkohola biedrību. Kāpēc? Baptisti uzskata, ka īstiem kristiešiem jārūpējas ne tikai par savas, bet arī par savu līdzcilvēku miesas un dvēseles glābšanu no masu slepkavas — alkohola, un ka viņiem jābūt līdzīgiem Kristus tēlotam samarietim, bet ne priesterim un levitam, kuŗi domāja tikai par sevi un steidzīgi pagāja slepkavas piekautam un aplaupītam cilvēkam. Tāpēc viņu atturības biedrības «Klints» uzdevums bija nevis piegriezt baptistus atturībai, bet gan pamudināt viņus strādāt žēlsirdīgā samarieša darbu citu labā, t. i. glābt citu konfesiju locekļus no saindēšanās ar alkoholu, nikotinu un citām narkotiskām vielām. Pareizticīgo atturības biedrības Sv. Jāņa draudzes nodaļas vārdā Dr. Jankovičs attēlo šausmīgos apstākļus, kādos jāstrādā dzērāju glābšanas darbs Rīgas Latgales priekšpilsētā starp krieviem. Es pazīstu un apbrīnoju Dr. Jankoviča pašaizliedzīgo darbu. Tas pats sakāms par dažiem Latgales garīgiem un laicīgiem atturības līdumniekiem, kuŗi strādāja starp mazāk izglītotiem krievu tautības pilsoņiem. Luterisko draudžu pretalkohola cīnītāji nenodibināja savu konfesionālu atturības biedrību, bet gan 1923. g. beigās atzina par lietderīgāku nodibināt «Sinodes pretalkohola komisiju». Tā ka pie luteriskās baznīcas pieder latvju tautas vairākums, tad šeit vēl atsevišķi apraudzīsim viņas darbību atturības laukā.

1924. g. aug. mēn. «Svētdienas Rītā» bija ievietots sek. sludinājums:

L. draudžu zinodes pretalkohola komisija

sasauc no katra apriņķa pa 2 pretalkohola cīņas darbiniekiem, vienu mācītāju un vienu no draudzes locekļiem, 15. augustā, plkst. 10 no rīta, Rīgā, Sieviešu Palīdzības Korpusā, Blaumaņa ielā Nr. 19, uz pirmo pretalk. darbinieku konferenci, kuŗai būs sekoša dienas kārtība:

1) Dr. med. Reinhards par alk. iespaidu uz cilvēka miesu un kā viņu šai ziņā apkaŗot.
2) Prof. K. Kundziņš par alk. iespaidu uz jaunatni un kā viņu šai ziņā apkaŗot.
3) Mācīt. Straumanis par dažādiem pretalk. cīņas veidiem.
4) Programmas pieņemšana pretalk. cīņas darbiniekiem.
5) Kultūras fonda piešķirto 1200 latu izlietošana.
6) Parauga stunda pretalk. cīņas darbiniekiem no skolotāja Dāvja.

Konferences beigas plkst. 9 vakarā. Pretalk. komisija uzaicina arī citus interesentus, sevišķi mācītājus, ārstus, skolotājus un citus knoferenci apmeklēt un ar savu padomu pabalstīt.

L. dr. sinodes pretalk. komisija.

Kā no «Latvijas ev. lut. draudžu pretalkohola darbinieku konferences protokoliem» redzams, tad 15. VIII. 24. sasauktā pirmā ev. lut. draudžu pret-

alkohola darbinieku konference pieņēmusi sekošas rezolūcijas: «1. Konference atzīst, ka pretalkohola cīņas darbiniekiem jābūt pilnīgiem atturībniekiem. 2. Nevienā ev. lut. draudžu iestāžu izrīkojumā nedrīkst lietot reibinātājus dzērienus. Pie reibinātājiem dzērieniem pieskaitāmi arī vīns un alus. 3. Lūgt universitātes padomi pamudināt visu augstskolas saimi uz atturību. 4. Lūgt skolotāju organizācijas visiem spēkiem veicināt atturības kustību starp audzinātājiem un audzēkņiem. 5. Lūgt ev. lut. baznīcas sinodi izsacīt noteiktu vēlēšanos, lai baznīcas garīgie un laicīgie darbinieki būtu atturībnieki, un uzlikt viņiem par pienākumu visiem spēkiem sekmēt atturības kustību savās draudzēs. 6. Kā sevišķu pienākumu sinode lai uzliek katram mācītājam konfirmācijas mācības laikā pasniegt arī atturības mācību.» Tā pati konference izstrādāja «Programmu pretalkohola cīņas darbiniekiem».

«Svētdienas Rīta» 23. 9. 27. num. lasām:

Rīkojums Nr. 2174.

Uzaicinu mācītāju kungus visdrīzākā laikā Dobeles draudzes mācītājam, kā Sinodes pretalkohola komisijas priekšniekam, iesūtīt atbildes uz sekošiem jautājumiem:

a) vai konfirmandiem mācītājs sniedzis pamācību par alkohola postu?

b) vai spredikī kādreiz apgaismotas dzēruma grēka sekas?

c) vai draudzē izplatīta pretalkohola literātūra un kādi priekšnesumi noturēti par alkohola launo iespaidu?

Turpmāk uz šiem jautājumiem atbildēt gada pārskatā sakarā ar pārskatā minēto jautājumu: «atturības kustība». Biskaps K. Irbe.

Vēlāk šiem trim jautājumiem pievienots vēl ceturtais: vai skolās ticības mācības stundās dota pamācība par alkoholu?

«Bīskapa pārskatā par Latvijas ev. lut. baznīcas latviešu draudžu dzīvi 1930. g.» iespiests sek. ziņojums:

Atturības kustība. Atturības kustību veicina cerības pulciņi skolās; atturības biedrībās; jaunatnes pulciņu biedri; mācītāji konfirmandu stundās, atsevišķos spredikos un priekšlasījumos. Panākumi tomēr mazi. Vienā otrā ziņojumā gan lasām, ka alkohola lietošana gājusi mazumā, bet toties atkal citi ziņotāji runā gluži pretējo valodu. Alkohola lietošana ir un paliek vēl vienmēr tautas posts. Sevišķi izrīkojumos un ģimenes svētkos (kāzās, kristībās, pat bērēs) alkohols spēlē svarīgu lomu. Ar pārmērīgu alkohola lietošanu iet roku rokā tikumības pagrimšana. Piltenes iecirkņa prāvests raksta: «Ja tā ies vēl tālāk, tad alkohols galīgi sagraus tautas tikumību!»

Iestājušās saimnieciskās krīzes laikā 1931. g. atturībnieks-veterans, viens no vissirsnīgākiem un visenerģiskākiem alkoholisma apkarotājiem Latvijā, Dobeles iecirkņa prāvests J. Straumanis izlaida sek. uzsaukumu visai kristīgai latvju tautai:

Mēģināsim taupīt arī ar atturību no alkohola.

Valsts un sabiedrības vadoņi ieteic visās malās saimniecisko grūtību novēršanai taupību. Mēģināsim taupīt arī ar pilnīgu atturību no it visiem reibinošiem dzērieniem. Mēs ik gadus ieliekam, pirkdami reibinātājus dzērienus jeb alkoholu, ap 60 miljonu latu skaidrā naudā un katra divpadsmitā Latvijas iedzīvotāja enerģiju tautas saimniecības pamatos, lai, no pāri par 3 miljoniem pudu savas zemes auglu izbrūvēļuši un par dārgu naudu no ārzemēm ieveduši alkoholu, lai laistu šo indīgo vielu cauri tautas organismam, kurš tamdēļ izvirst un vārgst fiziskā, morāliskā, saimnieciskā un reliģiskā ziņā. Alkohola cirkulācija caur tautas miesu gan iemet valsts kasē miljonus 30 gadā un krodzinieku makā ne mazāk. Bet, dibinoties uz Amerikas nacionāloikonomiķa, prof. Irvinga Fišera un citu zinātnieku aprēķiniem, valstij visi no alkohola ieņemtie miljoni ir atkal jādod prom par tā paša alkohola launajām sekām: par cietumu, tiesu, slimnīcu, patversmju, slimo kasu, bezdarbnieku u. t. t. uzturēšanu. Un karaļa alkohola kalpi, t. i. alk. ražotāji, kroģētāji un patērētāji, apm. kādi 100.000 cil-

vēki tērē veltīgi katrā dienā Latvijā savu laiku un enerģiju, atņemdami trūcīgajām šķirām miljonus pudu barības vielu, tās iznīcinādami, pārvēršot kaitīgajā alkoholā, kuŗš naudas veidā gan ienāk krodzinieku kabatās, bet ir kā tautas laupītājs un slepkava. Mūsu zelts, kuŗš uz ārzemēm aizplūst par tur iepirkto alk. un labību, iet mums pilnīgi zudumā. Tā, lūk, tautas enerģija un kapitāls, alkohola veidā ielikti valsts saimniecības pamatos, rada galu galā nevien saimnieciskus zaudējumus un grūtības, bet jo sevišķi vājina un bendē tautas fiziskās un garīgās spējas. Lielām tautām ir lielas veselu cilvēku rezerves, kuŗas stājas alkohola novājināto un postīto locekļu vietā. Cik ilgi mums tādas būs?

Turpretim, pilnīga atturība no alkohola ļauj tautas enerģijai un kapitālam pārvērsties produktīvos un derīgos darba un dzīves veidos, caur ko vairojas darba un dzīves īstais prieks, laicīgā un garīgā labklājība; aug darbs un darba alga, pirkt un maksātspējas, tikumu spēks. Dzīve, kas norisinās uz šādiem pamatiem, nes pati sevī spējas pārvarēt un novērst visādas grūtības un vairot, kaut lēnām, tomēr droši un taisnīgi tautas un valsts mantas. Mēģināsim tāpēc mazināt saimniecisko krīzi, blakus citiem līdzekļiem, arī ar atturību no alkohola. — Atturības sekmīgākai veicināšanai apvienojās 1929. g. Latvijas ev. lut. latviešu un vācu, pareizticīgo, baptistu un metodistu draudžu un pestīšanas armijas pārstāvji. Šīs apvienības uzdevumā griežos pie visiem Latvijas kristīgiem, sevišķi mājas, skolas, baznīcas, sabiedriskās un valsts dzīves vadītājiem ar lūgumu, veicināt un pabalstīt atturības kustību, jo čakli apmeklēt pretalkohola izrīkojumus un baznīcās dievkalpojumus, lasīt un tautā izplatīt pretalk. un atturības rakstus.

Mācītājs J. Straumanis,
Ev. lut. baznīcas pārstāvis cīņai pret alkoholu.

Pievestie fakti, dokumenti un citi materiāli liecina, ka Latvijā nav nevienas kristīgas konfesijas, lielas vai mazas, kuŗa šādā vai tādā veidā necīnītos pret tautas alkoholizēšanu vai alkoholizēšanos. Naids pret kopējo ienaidnieku — ticības un tikumības grāvēju un tautas labklājības ārdītāju — alkoholu apvienojis visas konfesijas cīņai pret šo lielo ļaundari. Izņemot katolisko baznīcu, kuŗa vispār principiāli neielaižas nekādās kopējās darīšanās ar pārējām baznīcām, visas citas konfesijas nodibinājušas apvienību dzeršanas posta novēršanai. Šī apvienība izlaida sek. kopēju uzsaukumu:

Glābsim savu tautu no dzeršanas posta!

Ar dziļu pateicību Dievam atcerēsimies mūsu tautas atbrīvi no ārējā ienaidnieka. Ar sāpēm sirdī skumstam par iekšējo ienaidnieku varu. Vislielākais iekšējais ienaidnieks mums šobrīd ir žūpība ar saviem pavadoņiem un sekām: 75% venerisko slimību, 50% no visām pavestām jaunavām, 50% no visām šķirtām laulībām,, 85% no visiem miesas bojājumiem, 75% no dažādiem noziegumiem, ap 7—35% no vājprātīgiem, diloņa sērdzīgiem, epileptiķiem, pašnāvniekiem . . . ronas zem alkohola iespaida. Par šo postu tauta ikgadus pat labprātīgi izmaksā ap 60 miljonus latu skaidrā naudā un ne mazāk par viņa sekām: tiesām, cietumiem, slimnīcām, patvērsmēm, bet mūsu brūži un deģi pārvērš gadā ap 3 miljoni pudu mūsu pašu zemes vislabāko graudu nāvīgā kaiteklī — alkoholā. Mēs ievedam strādniekus no svešatnes, bet katrs četrpadsmitais Latvijas dēls un meita stāv dienām un naktīm briesmīgā karaļa — alkohola dienestā.

Nav vairs neviena nopietna ārsta pasaulē, kuŗš neatzītu, ka alkohols maitā cilvēka veselību un miesu, no lūpām līdz pat smadzenēm. Dzēruma grēki turklāt top piemeklēti pie bērniem līdz trešam un ceturtam augumam. Un tomēr vēl lielāku postu nodara dzeršana cilvēka garīgai un tikumīgai dzīvei. Tik to mēs tik ātri un manāmi nespējam ieraudzīt. Kas tad šķir tik daudz laulības, ārda tik nežēlīgi ģimenes laimi, velk tik bezkaunīgi visādās kārdināšanās. kā alkohols? Kas tad vēl tā aptumšo skaidro prātu, vājina tīro gribu, nicina cēlos

mērķus, kā tas pats alkohols? Kad un kur cilvēks mēdz tā otram godu laupīt, tuvāko izsmiet, svētumu zaimot, šķīstumu pulgāt, viltību perināt, kā iereibušā un apreibušā stāvoklī? Visu kultūrzemju statistika tad nu arī rāda, ka apmēram 70% no visiem fiziskās un tikumigās dabas ļaunumiem par cēloni un pavadoni ir dzeršanas indeve.

Tāpēc **glābsim savu tautu un zemi no dzēruma posta!** — Kas to lai dara? Vispirms visi ticīgie, ar mācītājiem un citiem baznīcas kalpiem priekšgalā. Tiem paša Dieva vārds, sirdsapziņa un kristīga mīlestība uzliek par svētu pienākumu «glābt tos citus, kas grib mirt». Bet kā glābt no tik veca un tik stipra ienaidnieka? Kristus atbild: «Ja tava roka vai kāja tevi apgrēcina, tad nocērt to! . .» Pāvils saka: «Labāki vīna nedzert, nekā to darīt, pie kā tavs brālis piedauzas jeb apgrēcinājas.»

Amerikas un citu sauso zemju ilggadīgie piedzīvojumi noteikti māca, ka vislabākais glābšanas līdzeklis no alkohola posta ir **īsta ticība un pilnīga atturība** no itin visiem, arī pašdarinātiem, reibinātājiem dzērieniem. Pilnīgi i pašiem atturēties, i citiem nesniegt, vajadzīgs vispirms taisni tiem mērenajiem dzērājiem un it visām sievietēm. Jo žūpas atbaida, bet mērenie dzērāji **pavedina** ar savu piemēru citus uz dzeršanu. Nedodiet bērniem ne piliena reibinātāju dzērienu!

Prasiet, lai baznīca un skola audzina atturības virzienā, lai draudze un pagasts nepielaiž dzērājus atbildīgās vietās. Priekšroka, pēc iespējas visur, noteiktiem atturībniekiem! Lasiet un izplatiet pretalkoholiskus rakstus, topiet darbīgi locekļi atturības biedrībās, vervējiet visur visādi kareivjus cīņai ar alkoholu, velciet savējus un citus pretalkohola priekšnesumos. Uzskatiet par goda un progresa lietu — nesniegt ne lāsītes reibinātāju dzērienu godos, dzīrēs, izrīkojumos, talkās. Turiet katru reiboni sabiedrībā par sabiedrības kaunu.

Dodiet alkohola vietā kautko labāku, kas miesu stiprina un garu pacilā. Dariet viens otram mājas un ģimenes dzīvi mīļāku un tīkamāku ar tām svētībām, kuŗas brīvā Latvija piedāvā un izdala uz visām pusēm. Piekopjot labāku ticības un ģimenes dzīvi, izmantojot pareizāki kultūras svētību, atturoties pilnīgi no kultūras lāsta, alkohola, tautas vairākums, jo gadus jo vairāk, nobriedīs alkohola aizvien stingrākai ierobežošanai ar likuma varu, līdz pat pilnīgai prohibicijai (alkohola aizliegšanai). Tā droši vien ar Dieva palīgu glābsim mūsu tautu un tēviju no dzēruma posta.

Ev. lut. baznīcas prekšstāvis cīņai ar alkoholu:

māc. J. Straumanis.

Ev. lut. vācu dr. priekšstāvis: māc. O. Inser.

Latvijas pareizticīgo bazn. priekšst.: virspriesteris J. Jansons.

Otrās bapt. dr. savien. priekšst.: māc. H. Redins.

Bisk.-met. bazn. priekšstāvis: sup. J. Soete.

Cik liela nozīme ir ticībai ikvienas tautas un pat visas cilvēces nosusināšanas mērogā, to es esmu pierādījis savās agrāk izdotās grāmatās. Tāpēc šo aksiomu šeit vairs neatkārtošu. Katrs redzīgs cilvēks to redz, katrs dzirdīgs to dzird un katrs saprātīgs to saprot. Tikai LPB politikāņi un algādži, uzstādamies pret sadarbību ar baznīcu, negribēja vai nespēja redzēt, dzirdēt un saprast to, kas neviltotiem atturības darbiniekiem ir gaišs kā diena.

Manas 1931. g. sarakstītās un bij. Latvijas ūniversitātes studējušo atturības biedrības izdotās grāmatas «Par sausu vai slapju baznīcu» 1. lappusē ievietots sek. raksts:

Veltījums.

Tā kā visos laikos un visās zemēs ar vislabākiem panākumiem dzeršanu ir apkaŗojušas un apkaŗo it visas ticības, kādas vien tās pasaulē ir, tad šo darbu es **veltīju Latvijas Ūniversitātes teoloģijas fakultātes studentiem**, kā nākamiem mācītājiem un ticības mācības izvedējiem dzīvē, jo viņu nākamās pro-

fesijas tiešs uzdevums būs, starp citu, arī cīnīties pret ticības un tikumības grāvēju alkoholu.

Ja šim brīžam lielākā daļa vecāko mācītāju nav piedabūjama cīņai pret alkoholu, tad atturības darbinieki liek cerības uz nākamiem mācītājiem — teoloģijas studentiem. Lai attaisnotu šīs cerības, viņiem nepietiek ar to vien, ka paši ir atturībnieki, bet ir vēl jāstrādā pretalkohola organizācijās, lai vingrinātos atgriezt pieaugušos no dzeršanas un audzināt jaunatni atturības garā.

Ja šo rakstu es, kā atturības veterāns, veltīju studējošai jaunatnei, tad daru to tamdēļ, ka uzskatu studentus par Latvijas viskrāšņāko ziedu, un sagaidu, ka no šā cerības pilnā zieda radīsies tā tautas daļa, kas savas daudz cietušās tēvijas labā pastrādās viskrāšņāko darbu, — iegūs uzvaru par alkoholu. To cerēt spiež mani vēl tas apstāklis, ka Latvijas brīvības cīņā pret ārējo ienaidnieku mūsu tolaik topošās armijas zieds bija studentu rota, kas ar savām augstākajām garīgajām īpašībām iedvesmoja visu armiju. Tāpēc arī tagad cīņai pret mūsu tēvijas iekšējo ienaidnieku organizējamā pretalkohola armijā nedrīkst trūkt studentu rotu, pulku, brigažu un diviziju.

Atzīstot, ka alkoholisma apkarošanas priekšgalā jāstāv baznīcai un ka pretalkohola cīņai vispirms jāiegūst intelliģence, teoloģijas studentiem ne tikai pašiem jāapvienojas, bet arī jārūpējas par citu studentu apvienošanu pretalkohola organizācijās, jo studentu dzeršana vai nedzeršana stipri iespaido pārējo skolu jaunatni un citu ļaužu plašas masas. Organizēto sauso studentu uzdevums būtu 1) ar visu sakni izraut no augstskolas audzekņu dzīves nosūnojušo un satrunējušo dzeršanas parašu un 2) sagatavoties visas tautas atbrīvošanai no alkohola sloga. Tāpēc studentu iegūšana atturības darbam ir visdrošākais līdzeklis Latvijas nosusināšanai. J. Dāvis.

Tās pašas grāmatas pēdējā lappusē ievietots sek. raksts:

Izdevējas uzaicinājums.

Izdodot šo J. Dāvja teoloģijas fakultātes studentiem veltīto darbu — «Par sausu vai slapju baznīcu», pilnīgi piekrītam, ka teoloģijas fakultātes studentiem, kā nākamiem mācītājiem, jābūt «sausiem». Bet tādiem pat atturībniekiem jābūt medicinas fakultātes studentiem, kā nākamiem ārstiem, juridiskās — kā nākamiem tiesnešiem, fililoģijas, matemātikas un dabas zinātņu — kā nākamiem (skolotājiem) audzinātājiem (vai zinātniekiem), tautsaimniecības — kā nākošiem ierēdņiem un valsts vīriem, lauksaimniecības, inženieru un mēchanikas — kā nākamiem darba devēju un darba ņēmēju vadītājiem, jo tad vienkāršie ļaudis sekos viņu atturības piemēram tāpat, kā tagad seko viņu dzeršanas paraugam. No kā gan tauta lai ņem sev dzīves paraugu, ja ne no saviem mācītājiem, ārstiem, skolotājiem, profesoriem, tiesnešiem un citām, viņu audzinātājām personām? Ja visi tie, ko tauta uzskata par zemes sāli, gaismas nesējiem un ceļa rādītājiem, dzer, tad tas nozīmē, ka visai tautai jāseko viņu dzeršanas paraugam un arī jādzer. Turpretim, ja viņi nedzers, tad arī tauta, sekojot viņu atturīgai dzīvei, nedzers. Tāpēc arī bes izņēmuma visu fakultāšu studentiem, kā nākamiem tautas darbiniekiem un vadoņiem, jābūt pilnīgiem atturībniekiem un jau ūniversitātē jāsagatavojas cīņai pret alkoholu. Šo mērķi sev ir spraudusi Latvijas Ūniversitātes Studējošo Atturības Biedrība, apvienojot visus studentus mūsu tautas atbrīvošanai no alkohola jūga. Tādēļ uzaicinām visus studējošos iestāties Latv. Ūniv. Stud. Attur. b-bā, lai sagatavotos šim lielam un neatliekamam tautas nosusināšanas darbam! L. Ū. S. A. B-ba.

33. Baznīcas nosusināšanas nepieciešamība.

Atzīstot ticības atturības prasības un garīdzniecības atturīgās dzīves parauga lielo nozīmi, es noteikti uzstājos, ka atturība visnotaļ prasāma no garīdzniecības. Es nācu pie slēdziena, ka no visiem tautas vadītājiem sausie mācītāji visvairāk veicina atturību un vis-

augstāk paceļ tautas tikumību, kurpretim, slapjie mācītāji visvairāk veicina dzeršanu un līdz ar to visvairāk demorālizē tautu. Turklāt, nekur un ne ar ko mācītāji nezaudē savu garīgo tēvu iespaidu tā, kā viesībās un izrīkojumos ar dzeršanu. Lūk, kāpēc vispirms mācītājiem jāpilda ticības mācība par atturību. Viņiem arī nav jāsaietas ar dzērājiem, ievērojot vecu veco parunu: «Pasaki man, ar ko tu saejies, un es pateikšu tev, kas tu esi», vai: «Slikti piemēri sabojā labus tikumus». Sekojot šiem vārdiem, ikvienam mācītājam jāsaka: «Ja maniem draudzes locekļiem dzeršana un smēķēšana ir par piedauzīšanos, tad es nemūžam nedzeršu alu, vīnu, augļu vīnu vai citu kādu reibinātāju žulgu, nesmēķēšu papirosus, cigārus un pīpi, nepacienāšu citus ar indēm alkoholu un nikotīnu un neapmeklēšu dzertuves un dzērāju sarīkojamās viesības, lai neapgrēcinātu savas un citu draudžu locekļus.»

Dažādiem laikmetiem ir dažādi uzdevumi. Tautām, kuŗas dzīvoja gadtūkstošiem un gadsimteņiem atpakaļ pavisam citādos apstākļos, nekā tagad mēs dzīvojam, bija arī citādi uzdevumi, nekā tagad tie ir mums, jo mūsu laikmetam ir citas idejas un citas cīņas, nekā sen pagājušiem laikmetiem. Piemēram, mūsu tagadējā Latvijas sociālā un higiēniskā dzīve visvairāk cieš no alkohola plūdiem, no kuŗiem Kristus laikā Palestīna nekā necieta. Ja Kristus nav aizliedzis nikotīnu, morfiju, kokaīnu, opiju un daudzas citas indes un nav pavēlējis baku potēšanu, venērisku un citu lipīgu slimību apkaŗošanu, verdzības atcelšanu, darba ļaužu apdrošināšanu, agrārās reformas izvešanu, skolu, slimnīcu un patversmju ierīkošanu, tad tas vēl neapzīmē, ka visas šīs lietas mums nav jādara, lai gan evaņģelijos par to nekas nav teikts. Jaunās derības grāmatās ir aprakstītas arī tādas parašas, kuŗas mūslaikos ne vienmēr pilda, piem.: apustuļu nodibinātais komūnisms (Ap. d. 2, 42—45), sv. vakarēdiena baudīšana vakarā vakariņu vietā pie kopēja galda ar maizes lauzīšanu un ūdens vai vīna dzeršanu no kopēja biķeŗa apkārt galdam, katram vīrietim brīvība runāt dievnamā (ekklesijā), neatļaušana sievietēm runāt sapulcēs un neatzīšana viņām vienādu tiesību ar vīriešiem (1. Kor. 14, 34—35), laulības šķiršanas aizliegums (Lūk. 16, 18; Mat. 19, 6), slimnieku svaidīšana ar eļļu (Jēk. 5, 14) u. t. pr. Visi šie pārgrozījumi mūslaiku dzīvē runā pretim biblijas rakstu burtam, bet nerunā pretim Kristus mācības garam. Uzpeld jautājums, kāpēc mūsdienu slapjie baznīcas tēvi neuzstājas pret šiem grozījumeim, bet tik dedzīgi uzstājas pret baznīcas nosusināšanu, kas nerunā pretim ne Kristus mācības garam, nedz biblijas burtam? Tāpēc, ka viņos nemājo Kristus, bet alkohola gars, un ka viņi ar biblijas burtu grib apsegt savu dzeršanas netikumu un kalpošanu alkohola kapitālam. Katra laikmeta visi lielie uzdevumi pildāmi pēc gara, bet ne pēc burta. Cēla un mūžīga dzīves māksla ir izprast ikviena laikmeta gudrības garu un izmantot to labāku dzīves apstākļu radīšanai, bet ne verdziski kalpot pagātnes burtam, nezinot pat tā uzrakstītāju.

Kāpēc mācītāji nepasniedz pie dievgalda kukuruzas vai maīsa maizi, kādu Kristus ēda visu savu mūžu un arī pie sv. vakarēdiena iestādīšanas? Kāpēc mācītāji pasniedz pie dievgalda mūsu pašu zemē ražoto kviešu, miežu vai rudzu maizi, bet nepasniedz mūsu ikdienišķo dzērienu ūdeni vai mūsu pašu zemē ražoto jāņogu, upeņu, zemeņu vai dzērveņu bezalkoholo sulu? Vai alkohola lietošana pie dievgalda ir Kristus bauslis vai baznīcas dogma? — Nē! — Bet kamdēļ tad baznīca lieto alkoholu pie dievgalda? Baznīca lieto pie dievgalda alkoholu tamdēļ, ka viņai to pavēl visvarenais alkohola kapitāls, kuŗam kopš IV. g. s. baznīca kalpo virāk nekā Dievam. Tiešām, tapusi par Romas valsts baznīcu un vēlāk par Romas pāvesta valsti, baznīca ieguva milzīgus zemes apgabalus ar vergiem, vīna dārziem, alkoholisku dzērienu ražotavām un pārdotavām. Līdz ar to, saņemot pabalstus no valsts, pašvaldībām un muižniekiem, baznīcai bija jāaizstāv arī viņu tautas apdzirdīšanas intereses. Tā ka ikvienā draudzē alkoholisko dzērienu ražotāji un pārdevēji vienmēr ir bijuši un ir bagātākās un iespaidīgākās personas, tad mācītāji allaž ir bijuši un ir atkarīgi no alkohola kapitāla.

Jau tūkstošiem gadu pirms Kristus savās slēgtās sapulcēs — «mistērijās» pagāni ēda maizi un dzēra vīnu, ūdeni vai citu kādu dzērienu, ticēdami, ka viņi ēd dieva miesu un dzeŗ dieva asinis, un ka tādējādi viņi uzņem sevī dievu jeb savienojas ar dievu. Kristus laikā esejieši, orfejieši, jaunpitagorieši un jaunplatonieši dzēra savos dievmielastos tikai ūdeni. «Apustuļu darbi» (2. nod. 42, 46) runā tikai par «maizes lauzīšanu», bet nekā nerunā par dzeršanu pie dievgalda, kamdēļ katoļu baznīca arī tagad pasniedz pie dievgalda tikai maizi. Paši pirmie jūdu kristieši, esejieši, terapeuti, ebionisti un vēlāk gnostiķi, manichejieši un daudzi sv. baznīcas tēvi lietoja sv. vakarēdienam ūdeni un maizi. Ja Krstus deva apustuļiem dzert no «biķeŗa», tad tas vēl neapzīmē, ka viņš tiem deva dzert vīnu, jo biķerī varēja būt arī ūdens, kā to pats Kristus saka citā vietā: «Kas jūs dzirdinās ar biķeri ūdens manā vārdā, tam sava alga nezudīs» (Mark. 9, 41). Ja tagad atmetam acīm redzamu viltojumu vai vēlāku iespradumu par sēdēšanu uz krēsliem pie galda un vīna dzeršanu debesu valstībā, tad paliek nezināms, ko īsti Kristus deva dzert apustuļiem: ūdeni vai vīnu. Ja nu savos dievmielastos pirmkristieši «lauzīja maizi» un pavisam nedzēra (Ap. d. 2, 42, 46) vai dzēra ūdeni, tad tas rāda, ka Kristus ir pavēlējis viņiem būt atturībniekiem. Tā tad ar otra sakramenta — sv. vakarēdiena iestādīšanu noticis gluži tas pats, kas ar pirmā sakramenta — kristības iestādīšanu: apustuļi kristīja tikai Kristus vārdā, lai gan evaņģelija viltojums skan: «Eita un darat par mācekļiem visus ļaudis, kristīdami Tēva, Dēla un Sv. Gara vārdā» (Mt. 28, 19). Tā kā «Apustuļu darbi» parādījās agrāk par evaņģelijiem, tad skaidri redzams, ka sv. vakarēdiena iestādīšanas aculiecinieki apustuļi vēl nezināja nekā par vīna dzeršanu pie dievgalda, ko tikai vēlāk ieveda evaņģelisti, kuŗi nekad nebija Kristu redzējuši un dzirdējuši.

Vienmēr ir bijuši cilvēki un nekad uz priekšu netrūks tādu cilvēku, kuŗi nespēj izprast lielu vīru vārdus un darbus. Tādi ļaudis pieķeŗas sīkām ārējām formām un nostāda lielo ģēniju idejas blakus savai sīku domu pasaulei. Pie šiem gara pundurīšiem, piem., pieder visi tie, kuŗi tic, ka ar sv. vakarēdiena iestādījumu Kristus prasa priekš visiem laikiem, visām tautām alkoholiska vīna dzeršanu. Nekādā ziņā Kristus mācības gars neprasa, ka kristiešiem pie dievgalda jālieto inde alkohols resp. reibinātāji dzērieni. Ja tagad pie dievgalda mēs lietojam citādu maizi, nekā Kristus lietoja, tad mēs varam lietot arī citādu dzērienu, nekā Kristus lietoja. Šeit svarā krīt vienīgi iestādījuma garīgais saturs, bet ne tā ārējā forma. 1927. g. Vispasaules pretalkohola kongresā, Vinonā, kuŗā piedalījos arī es, Savienoto Valšķu kristīgās konfesijas savu ieņemto stāvokli pret alkohola aizliegumu deklarēja šādi: «Ja grib atcelt alkohola aizliegumu, tad papriekšu jāatceļ baznīca, kuŗu prasa atturību Dieva vārdā. Tā kā Amerikas tauta tic Dievam, tad nekad tā neatteiksies no baznīcas un līdz ar to no alkohola aizlieguma.»

Katoļu baznīca izvairās no ļaužu saindēšanas ar alkoholu pie dievgalda, pasniedzot dievgaldniekiem tikai maizi, kas kā patiesa Kristus miesa jau saturot sevī viņa asinis, un tādēļ vīns pie dievgalda esot gluži lieks. Ar to katoļu baznīca novērš to lielo pretrunu, kāda ceļas, lietojot pie dievgalda neraudzētu maizi un raudzētu vīnu, jo tad ar maizi (miesu) uzņemamās Kristus asinis ir bez alkohola, bet ar vīnu uzņemamās Kristus asinis ir ar alkoholu.

Mūsu kaimiņu tautai ir sakāms vārds: „каков поп, таков приход," t. i. kāds mācītājs, tāda draudze, jeb: kādi visas tautas mācītāji, tāda visa tauta, jo tā sastāv no atsevišķām draudzēm. Ja kokus pazīstam pēc to augļiem, tad mācītājus pazīstam pēc viņu draudžu locekļu tikumiem vai netikumiem. Draudžu locekļi dzeŗ tamdēļ, ka no laika gala dzeŗ viņu mācītāji, jo draudžu locekļiem jāseko savu mācītāju dzīves paraugam.

Ja tauta ir neticīga, tad tas atkal tādēļ, ka slapjie mācītāji netic biblijai, kas skaidri un gaiši saka, ka dzērāji Dieva valstību neiemantos (1. Kor. 6, 10 un Gal. 5, 21). Ticīgiem mācītājiem Dieva valstības iemantošana ir vienīgais dzīves mērķis un uzdevums. Tāpēc viņi nemaina to ne pret kādiem dārgumiem un kārumiem. Ja slapjie mācītāji ieskata Dieva valstības iemantošanu par tik mazvērtīgu, ka labprāt apmaina to pret reibinātājas žulgas glāzi, tad tas liecina tikai par to, ka viņi netic Dieva valstībai. Bet tā kā otram nevar dot to, kā pašam nav, tad arī viņi nevar pārliecināt citus ticēt tam, kam paši netic. Tā slapjie mācītāji ar savu dzeršanas paraugu ne tikai pavedina tautu uz dzeršanu, bet arī rada tajā neticību. Ja tagadējo draudžu vadītāji grib, lai ļaudis vismaz neatkrīt no baznīcas, tad viņiem jābūt pilnīgiem atturībniekiem un jāiegūst ļaužu sirdis ar savas priekšzīmīgas dzīves paraugu, bet ne tikai ar tikumības sludināšanu bez pašu dotā piemēra. Kā zināms, sausajās zemēs un arī pie mums to konfesiju draudzēs, kuŗas prasa

no saviem locekļiem atturību, piekritēju skaits nemazinās, bet vairojas.

Slapjie mācītāji daudz kaitē ticībai, atturībai un savai autoritātei ar to, ka viņi pielaiž draudžu izrīkojumos reibinātāju dzērienu pārdošanu, izlozēšanu un dzeršanu. Tādēļ nereti tā Kunga dusēšanas dienas pārvēršas par draudžu plītēšanas dienām ar mācītājiem, pērminderiem, padomju locekļiem un dāmu komiteju biedrenēm priekšgalā. Lai baznīcas izrīkojumi nesaslapinātos, jāgādā par to, ka, sākot ar mācītāju, visos draudzes amatos nāktu tikai atturībnieki. Sevišķi jāsargās, ka draudzes padomē un dāmu komitejā neiekļūtu krodzinieki un krodzinieces, kā tas ļoti bieži mēdz būt.

Draudzēm, tautai un valstij ir tiesība prasīt no mācītājiem priekšzīmīgu dzīvi un pozitīvus darbus vispārības labā, bet ne tikai kailu un maz ar dzīvi saistītu reliģijas ceremoniju izpildīšanu, jo ar saviem sūri-grūti pelnītiem grašiem visi pilsoņi piedalās mācītāju, draudžu un baznīcu uzturēšanā. Īsi sakot, mācītāji ir priekš draudzēm, bet ne draudzes priekš mācītājiem.

Ja visa Kristus dzīve zemes virsū bija nemitīga cīņa pret ievešanu kārdināšanā un par atpestīšanu no ļauna, tad tas pats jādara arī visiem mācītājiem, cīnoties pret šā laika visu ļaunumu sakni — alkoholu, kā vislielāko kārdinātāju un cilvēka Dieva ģīmja un līdzības pārvērtēju par velna ģīmi un līdzību. Ne tikai dzirdēdami skaistos vārdus, bet arī redzēdami mācītāju labos darbus un cīņu pret dzīves ļaunumiem, ļaudis slavēs viņu sludināmo Debestēvu (Mat. 5, 16).

Tā ka pēc paša jēdziena par tikumību nevar būt un arī nav pasaulē tādas tikumības, kas neprasītu atturību un necīnītos pret reibinātāju vielu baudu, tad, apkarodami alkoholu, mācītāji izsitīs ticības zaimotājiem ieročus no rokām un novels no tās daudz un dažādus pārmetumus, kas rada tautā neticību un bezdievību (Tit. 2, 7—8).

Pēc biblijas rakstiem arī mēreni dzērāji neiemantos Dieva valstību gluži tāpat, kā to neiemantos mēreni zagļi, mēreni plēsēji un mēreni laupītāji (1. Kor. 6, 10 un Gal. 5, 21), jo cīņā pret visiem netikumiem Dievs liek cilvēkiem būt ne remdeniem un ne aukstiem, bet karstiem, lai tādējādi viņi pilnīgi atpestītos no visiem ļaunumiem (Jāņa atkl. 3, 16). Un tādiem jābūt visiem atturībniekiem kā labiem kristiešiem.

Biblija bieži ieteic sātību un nosoda negausību. Šie abi jēdzieni attiecas tikai uz barotājām resp. miesai derīgām vielām, bet ne uz indēm vai citām miesai kaitīgām vielām, jo inžu (piem. alkohola, kokaīna, strichnīna, žurku zāļu, ziepju zāļu u. t. t.) lietošana vienmēr ir kaitīga miesai un garam. Tamdēļ, piem., Pāvils vienā un tai pašā gadījumā prasa sātību un aizliedz dzeršanu, rakstīdams: «Bīskapam pienākas būt nepeļamam, vienas sievas vīram, sātīgam, prātīgam, godīgam, viesmīlīgam, izveicīgam mācīšanā; kas nav ne dzērājs, ne rijējs, nedz negodīgas peļņas dzinējs» (1. Tim. 3, 2—3.) Iz-

mantodami sātības jēdziena nepareizu saprašanu, slapjie mācītāji mēdz iegalvot tautai, ka Dievs atļaujot dzeršanu, bet aizliedzot tikai žūpošanu. Acīm redzams, ka, prasīdams sātību, Dievs ar to aizliedz rīšanu jeb pārēšanos, kas ir kaitīga veselībai, bet nevis atļauj dzeršanu, kas vienmēr ir kaitīga veselībai. Ja Dievs pavēl cilvēkam darīt to, kas ir derīgs viņam un citiem, un aizliedz darīt visu to, kas ir kaitīgs viņam un citiem, tad Dievs principā aizliedz katru dzeršanu. Pirmkristieši prasīja sātīgu jeb gausīgu ēšanu sevišķi tāpēc, ka Kristus laikā Romas valstī turīgu pagānu viesībās pēc izsmalcinātiem mielastiem pasniedza vemjamās zāles, lai iztukšotu kuņģi un lai no jauna atkal piepildītu to ar gardiem ēdieniem. Tā tad sātība ir pretstats rīšanai, bet ne plītēšanai (žūpošanai), kuŗas kā indes lietošanas pretstats ir atturība. Protams, ka rīšana gandrīz vienmēr saistīta ar plītēšanu un sātība (dienišķas maizes ēšana) ar atturību.

No sacītā izriet, ka par mācītāju neder persona, kuŗa pat vismazākā mērā dzeŗ alu, vīnu, augļu vīnu vai citu kādu reibinātāju žulgu. Ja āzi netur par dārznieku, tad ikvienai draudzei, kā Kristus dārzam, jāraisās vaļā no pat vismērenākā dzērāja mācītāja, jo tāds mācītājs 1) netic Dieva valstībai un nevar to iemantot, 2) ar savas dzīves paraugu veicina dzeršanu un 3) ir par piedauzību ticīgiem un tikumīgiem ļaudīm, kas savukārt rada bezdievību cīņai pret reliģiju.

Uzstājoties pret reliģiju, bezdievji inscenē savās izrādēs dažādu konfesiju garīdzniekus amata tērpā un iereibušā stāvoklī. Kamdēļ neticīgie vienmēr rāda uz savām skatuvēm tikai iereibušus mācītājuls? Tamdēļ, ka mācītāji šādā stāvoklī ir visiem pretīgi un visvairāk diskreditē to reliģiju, kuŗu viņi sludina. Ir zināmi gadījumi, kad godos dievliedži ar nodomu piedzirdinājuši mērenos dzērājus mācītājus un tad vadājuši viņus pa ielām ļaužu apsmieklam. Gadās arī, ka bezdievji balsta dzērāja mācītāja ievēlēšanu un kavē viņa atlaišanu. Var pat droši sacīt, ka nekas cits vairāk nerada neticību un pretreliģisko strāvu, kā garīdzniecības mērenā dzeršana.

Tā kā Latvijā ir tikai daži simti mācītāju, tad, padarot viņus par atturībniekiem, draudzes pastrādās lielu tautas tikumiskās audzināšanas un atdzimšanas darbu. Zinot, ka visi mācītāji ir baudījuši teoloģisku izglītību, sagaidīsim, ka viņi liks pie sirds sekošus Kristus vārdus:

«Šāds kalps, kas, zinādams sava kunga gribu, nebūs sagatavojis vai darījis pēc viņa prāta, dabūs daudz sitienu. Bet kas nezinādams būs darījis to, ar ko viņš pelnījis sitienus, dabūs maz. Jo no katra, kam daudz dots, daudz prasīs, un kam daudz uzticēts, no tā jo vairāk atprasīs.»

(Lk. 12, 47—48).

Ja nu neviens mācītājs nevar aizbildināties ar nezināšanu, ka dzeršana ir grēks, tad pat vismērenākiem dzērājiem mācītājiem nāksies saņemt sodu (Lūk. 17, 27—30). Ja zinot Dieva prātu, morāles prasības un lielo postu, mācītāji kaut arī vismērenāki dzeŗ,

tad tas liecina, ka viņi ir neticīgi ļaudis, kuŗi kalpo savās draudzēs tikai ienākumu dēļ un kuŗi neatzīst pienākumu pret Dievu un pret saviem tuvākiem, kā arī pret savu tautu un valsti.

Mācītāja pretalkohola cīņas ieroči ir viņa paša 1) atturīgās dzīves paraugs, 2) visvarenais ticības spēks un 3) visspēcīgais Dieva vārds. Šie trīs ieroči ir pilnīgi pietiekoši, lai nosusinātu ikkatru draudzi. Ja mācītājam trūkst jel viens no šiem trim ieročiem, tad parasti viņam trūkst arī pārējie divi.

Ja mācītājam tautas tikumības pacelšana ir sirds lieta, tad viņš necietīs klusu par dzeršanas postu un atturības nepieciešamību, jo «no sirds pilnības mute runā» (Mat. 12, 34). Bet kas nāk no sirds, tas iet pie sirds.

Tieši uz slapjajiem mācītājiem zīmējas šie Kristus vārdi: «Jūs esat zemes sāls; bet ja sāls nederīga, ar ko tad sālīs? Tā neder vairs nekam, bet tikai ārā izmetama un no ļaudīm saminama» (Mat. 5,13).

Ņemot vērā sacīto, es sarakstīju vairākas grāmatas par baznīcas resp. garīdzniecības nosusināšanas nepieciešamību. Kad mīkstākie līdzekļi nedeva cerētos panākumus, tad es pielietoju stingrāku līdzekli: 1932. g. izlaida grāmatu: «Kurp ved slapjie mācītāji?» Minētā grāmata ir līdzējusi, jo baznīca sāk nosusināties. Paraugam šeit pievedīšu vienu preses atsauksmi par manu pielietoto līdzekli garīdzniecības nosusināšanai. Tā skan sekoši:

Kurp ved slapjie mācītāji?

Tā saucās atturībnieka J. Dāvja jaunākā grāmata. Autors, ar lielu darba mīlestību, ir sakopojis visus argumentus pret alkoholu un viņa lietošanas veicinātājiem. Ir pievesta bagāta statistika par alkohola radīto postu, tautas dziesmas, zinātnieku, valsts un sabiedrisko darbinieku uzskati un domas. Tāpat jo plaši apskatīta dažādu reliģiju pozicija pret dzeršanu. Izrādās, kā lielās reliģijas Azijā dzeršanu pilnīgi noliedz. Ar to viņas nostājās uz stingra morāliska pamata. Kristīgās baznīcas saudzīgā izturēšanās pret alkoholu izskaidrojama ar Romas valsts alkoholu ražojušā kapitāla iespaidu kristīgās ticības attīstības stādījā, ka arī ar judaisma kazuistikas iespaidu, jo pēdējais atļauj piekrāpt ne tikai cilvēkus, bet arī pašu Dievu.

Kristus lietotais vīns ir bijis tikai neraudzēta, vēl salda vīnogu sula, tā tad bez alkohola. Tādu pašu nereibinošu vīnu kristīgai baznīcai vajadzēja lietot arī vēlāk. Svētie raksti, attiecībā uz dzeršanu, pie pārrakstīšanas, piemēroti kapitāla vajadzībām un kristiānisms, savā lielākā daļā, ir palicis par slapju ticību, un viņa mācītāji — par slapjiem mācītājiem. Baznīca un slapjie mācītāji, vienā laikā nevarēja kalpot diviem kungiem, — Dievam un alkohola ražotājiem, ir izšķīrušies, it kā par labu pēdējiem. Žūpības iznīdēšana, kas pati par sevi būtu morālisks darbs, ar neapjaužāmu nozīmi tautas dzīvē, ir jāizved dibinoties uz tikumīgiem pamatiem un jāiesāk tautas augšgalā. Šinī darbā būtu jāpiedalās baznīcai, tad viņa atgūtu savu raison d'être (pastāvēšanas tiesības). Bet tad baznīcai un slapjajiem mācītājiem pašiem jānosusinājās. Baznīcā jālieto neraudzēts vīns, — augļu sula. Mācītājiem jāpaliek par pilnīgiem atturībniekiem un ar savu atturīgās dzīves labo priekšzīmi jānāk tautā. Ar mācītājiem nedrīkst notikt tādas lietas, ka ģeķi un pulgotāji godos tos apdzirda, un beidzot nogulda kūtī blakus jaunai telei.

Žūpības apkaŗošana esot jāuzsāk nevis pret plītēšanu un dzeršanu, bet pret mēreno sātīgo alkohola lietošanu. Ja tiks novērsta mērenā alkohola lietošana, tad arī žūpas neradīsies. Šī problēma ir visai plaša, bet viens ir skaidrs, — lai iznīdētu žūpību, jāiznīdē viņas cēloņi, starp tiem arī mērenā ie-

dzeršanā. Cilvēki jau bērnībā un jaunībā jāsargā no alkohola, sevišķi pirmās glāzītes. Tas pats sakāms par alu un vīnu, kuŗu brūvēšana mājās ir pieņēmusi āŗkārtīgus apmērus. Tie brūvējumi ir tik pat kaitīgi, kā veikalos pirktie. Jo lielu ļaunumu mājas alus un vīns ātstāj tamdēļ, ka tos dzeŗ sievietes un atļauj arī bērniem dzert, sevi mierinādamas ar to, ka tas ir nekaitīgs šķidrums. Šī maldīšanās ir liela. To norāda pat daudzu mācītāju ieskats, it kā mājas brūvējuma dzeršana būtu atļaujama.

Pirmā glāzīte un jebkuŗš alkoholisks brūvējums posta organismu, kārdina un pavedina uz tāļāku dzeršanu, tamdēļ no viņiem visiem ir jāsargās. Par alkohola dabu vislābāki liecina Šekspirs, teikdams: «Ak neredzamais vīna gars! ja tev vēl nav vārda, tad saucies par velnu».

Angļu valsts vīrs Gladstons ir teicis: «Alkohols cilvēcei nodara daudz lielāku postu, nekā lipīgās slimības, kaŗi, zemes trīces un citas nelaimes kopā ņemtas». Ka tas ir pareizi, to apstiprina kaut tikai Ziemeņ-Amerikas indiaņu isnīkšana. Ko baltie nespēja pieveikt ieroču cīņā, to izdarīja «elles ūdens». Tagad indiaņi ir tikai retums. Tā tad alkohols ir spējīgs iznīcināt pat veselas un spēcīgas tautas. Tas jāiegaumē arī mums!

Mēs domājam, ka žūpības apkaŗošanas lietu nevar atstāt mācītāju ziņā vien, jo viņi droši vien no sava slapjā purva neizbridīs sausumā. Šī lieta visnopietnākā kārtā jāpārņem valsts rokās.

Vispirms par valsts prezidentu būtu jāceļ pilnīgs atturībnieks. Cilvēks, kas savā jubilejā nožēlo, ka krizes dēļ esot pietrūcis dzeŗamā, par prezidentu neder. Arī tie valsts vīri, kas staigā apkārt pa krogiem dzerdami, un rīko skandalus, tautai neko labu nav devuši. Kad valsts priekšgalā atradīsies nedzērāji, un viņi, kā valsts vadītāji, dzeršanu turēs par ļaunumu, nepielaižamu lietu, tad arī tautā dzeršanas purvs sāks izžūt.

Kā Amerikas un Somijas piedzīvojumi rāda, tad pilnīgs, bet mēchanisks alkohola noliegums neved pie mērķa. Tamdēļ jāiet J. Dāvja ieteiktais ceļš — jāizved tautas nosusināšanās no augšas, ar atturības piemēru. Viņš it sevišķi uzaicina mācītājus, tiem atgādinādams ispildīt dievišķo Krišnas pavēli: «Dariet sevi svētus ar darbu».

J. Dāvja grāmata «Kurp ved slapjie mācītāji?» ir 232 lapas puses bieza, ar vērtīgu, ierosinošu saturu. Grāmatu ieteicams izlasīt ikvienam, it sevišķi sabiedriskiem darbiniekiem, kuŗiem noteikti jāzin, kādas briesmas un kādu postu tautai sevī slēpj alkohola lietošana. Šī grāmata ikvienu tautaş draugu ierosinās uz cīņu pret alkoholu, kas Latvijā ir pieņēmis bīstamus apmērus.

P. Apīnis.

«Jaunā Diena» 27. 10. 32.

Šī 232 lapp. biezā grāmata satur 78 vērtīgus apcerējumus ar bagātiem vēsturiskiem materiāliem un bezpartejisku biblijas kritiku. Apbruņojies ar neapgāžamiem zinātniskiem datiem, es pierādu, ka kristīgā ētika cēlusies nevis no slapjā jūdisma, bet no tālo austrumu (ķīniešu, indiešu un persiešu) sausajām reliģijām un grieķu-romiešu sausās filosofijas. Tāpēc kristīgai ticībai Kristus un apustuļu liktie pamati ir sausi, bet uz tiem uzceltais kristianisms pa lielākai daļai ir slapjš, jo Kristus mācība un kristianisma mācība ir divas pavisam dažādas, bieži pat gluži pretstatīgas lietas. Es aizstāvu ticību un aicinu visus ticīgos neļaut mācītājiem ar piedauzīgu dzīvi graut ticību un perināt neticību. Sevišķa nodaļa veltīta studentu korporācijām kā nākamo mācītāju un citu sabiedrisko darbinieku alkoholizētājām un nikotinizētājām. Tā kā vismaz 50 proc. Latvijas veco konfesiju mācītāju dzer un smēķē, tad ar šo grāmatu piesaku nesaudzīgu atturības cīņu visiem pēc alkohola un nikotina ožošiem mācītājiem un līdz ar viņiem arī baznīcas slapjajai vadībai,

kuŗa pielaiž par mācītājiem dzērājus un smēķētājus, lieto alkoholu savos sakramentos un izrīkojumos un strādā kopēji ar alkohola un nikotina kapitālu. Ievērojot plašo saturu un svarīgo ticības jautājumu, šī īpatnējā un savā nozarē vienīgā grāmata nedrīkst trūkt nevienā ģimenē, mājā, skolā, bibliotēkā, lasītavā. Tā jāizlasa visiem ticīgajiem un arī visiem neticīgajiem, bet it sevišķi visiem Dieva vārdu sludinātājiem, draudžu padomju locekļiem, pērminderiem un citiem baznīcas darbiniekiem, kā arī to iestāžu (ūniversitātes un seminaru) mācības spēkiem, kuŗi sagatavo mācītājus. Grāmatai ir sekojošs saturs:

1. Ticībai ir sausi pamati. 2. Dzeršana ir grēks. 3. Dzeršana ir sabiedrisks grēks. 4. Ticība uzskata dzeršanu par kalpošanu velnam. 5. Neviens nevar ticēt Dievam un kalpot velnam. 6. Ikvienam cilvēkam jāizšķiŗas par kalpošanu Dievam vai velnam, resp. par dzeršanu vai nedzeršanu. 7. Sausās un slapjās baznīcas. 8. Ticība prasa atturību un cīņu pret dzeršanu. 9. Kāpēc ticība apkaŗo dzeršanu? 10. Ticība nevar pastāvēt bez atturības. 11. Dzeršana nolaupa ģribas, paškontroles un pašsavaldīšanās spējas. 12. Dzērājs noslīcina alkoholā Dieva dotos podus. 13. Dzērājs pārveidojas pēc velna ģīmja un velna līdzības. 14. Dzeršana veicina izvirtību. 15. Dzeršana neļauj atgrizties no grēkiem. 16. Līdzības par pazudušo avi, pazudušo grasi un pazudušo dēlu. 17. Žēlsirdīgā samarieša darbalauks. 18. Ticības pamats ir tikumība un tikumības pamats ir atturība. 19. Tikumības mācība prasa atturību. 20. Ikdienišķā dzīve prasa atturību. 21. Kristiešu morāle nedrīkst būt zemāka par pagānu morāli. 22. Visu tautu ticikas nosoda dzeršanu. 23. ievērojamu vīru spriedumi par dzeršanu. 24. Kompetentu iestāžu atzinumi par alkoholu. 25. Izglītības svētki (L. Tolstoja). 26. Izvirtības avoti (prof. Dr. G. Bunges). 27. Glābsim savu tautu no dzeršanas posta! (Latvijas kristīgo konfesiju pārstāvju). 28. Mēģināsim taupīt arī ar atturību no alkohola (Māc. J. Straumaņa). 29. Ētiski-reliģiskā pretalkohola cīņa senā pagātnē. 30. Vissīvākā 4000 gadu ilgā pretalkohola cīņa Ķīnā. 31. Kristiānisma ētika mācīta 6000 gadus atpakaļ Indijā. 32. Atturība kā reliģijas dogma Persijā kopš 6000 gadiem. 33. Sauso tāļo austrumu reliģiju iespaids uz jūdismu Palestīnā. 34. Atturības kustība Mesopotāmijā un Ēģiptē. 35. Sausā ētiski-reliģiskā filosofija Grieķijā. 36. Kristiānisms kā budisma un saratustrisma turpinājums Romas valstī. 37. Jānis Priekštecis kā atturības ceļa sagatavotājs Kristum. 38. Kristus kā atturīgas dzīves paraugs. 39. Kristus dzeršanas aizliegums. 40. Sirds apgrūtināšana ar dzeršanu. 41. Vīns kāzās Kānā, muitnieku un grēcinieku apciemojumos, sv. vakarēdiena iestādījumā un Golgātas kalnā. 42. Kristus mācības gars un svēto rakstu burts. 43. Sv. raksti un to dievišķā inspirācija. 44. Debesu Tēvs un Jāve, Kristus un Mozus. 45. XX g. s. Latvijas baznīca izmetusi no biblijas Kristus dzeršanas aizliegumu. 46. Apustuļi kā kristīgo draudžu nostiprinātāji uz atturības pamatiem. 47. Nepareizs apustuļu grāmatu tulkojums par dzeršanas aizliegumu. 48. Apustuļu atturības un tikumības prasība no draudžu ganiem. 49. Apustuļu aizliegums saieties ar dzērājiem. 50. Apustuļu priekšsludinājums par plēsīgiem vilkiem avju drēbēs. 51. Atturība un tikumība kā apustuļu tēvu un baznīcas tēvu laikmeta stūrakmeņi. 52. Pirmkristiešu «ūdenneki». 53. Atturības un tikumības līmeņa noslīdēšana ceparopasisma laikmetā. 54. Garīdzniecības dzeršana un izviršana pāvestības varas laikmetā. 55. Kristus padarīšana par dzērāju. 56. Kristieši kā alkoholisma izplatītāji. 57. Islāma atturības prasība. 58. Protestantu baznīcas pretalkohola cīņa. 59. Ticība kā divu trešdaļu pasaules iedzīvotāju nosausinātāja. 60. Pretalkohola kustība no ziemeļiem uz dienvidiem jeb no protestantu tautām uz katoļu zemēm. 61. Pretalkohola kustība Latvijā. 62. Latvijas baznīca alkohola kapitāla pavadā. 63. Reliģiski-tikumiskās pretalkohola organizācijas. 64. Tikai ticība un Dieva vārds spēj nosusināt tautu. 65. Kristīgās zemēs pretalkohola cīņa jāvada baznīcai. 66. Pie dievgalda lietojams pašu zemē ražots bezalkohola dzēriens. 67. Kāds mācītājs, tāda draudze.

68. Mērenība jāapkaŗo vairāk nekā žūpība. 69. Kristus mācība un slapjo mācītāju dzīves paraugs. 70. Cīņa pret dzeršanu ir cīņa pret bezdievību. 71. Mācītāja pretalkohola cīņas ieroči. 72. Slapji mācītāji nevar būt par tikumības sludinātājiem. 73. Kas jādara baznīcai dzeršanas sērgas novēršanai? 74. Labākā atturības mācība ir sausas dzīves paraugs. 75. Žūpības apkaŗošanas fonds izlietojams mācības iestāžu nosusināšanai. 76. Mācītāju un citu darbinieku sagatavošana augstskolā. 77. Studentu korporācijas kā alkoholisma kultivētuves. 78. Ticība kā tautas stiprinātāja, audzinātāja un nosusinātāja.

Kādu iespaidu draudzēs atstāja mana 1938. g. sākumā pa visu Latviju lielā vairumā bezmaksas izsūtītās pretalkohola grāmatas, to zināmā mērā atspoguļo sek., man gluži svešas, ticīgas, īsti kristīgas, tautiskas un patriotiskas 8 bērnu mātes 1. 5. 38. rakstītā vēstule:

Ļoti god. Dāvis kgs!

Sirsnīgi pateicos par Jūsu laipno sūtījumu. Vispirms Jūsu grāmatas izlasīju priekšā mūsu mājas ļaudīm, tad tos vienādos eksemplārus izdalīju mūsu apkārtnē lielākajiem dzērājiem un tos dažādos nolēmām sūtīt visus kopā no rokas rokā. «Tārps tautas ziedā» es piesūtīju mūsu mācītājam. Jo cik tas ar skumji nav, viņš ir kārtīgs smēķētājs un arī ļoti labprāt netikvien iedzeŗ, bet uztaisa, kā draudze saka, krietnu dūšu. Neviens gan mūsu draudzē tā nepriecājās par mūsu jaunā mācītāja ierašanos Nurmuižā kā es, jo es biju sirsnīgi lūgusi Dievu, lai Viņš mums sūtītu ticīgu un dzīvu mācītāju, jo nelaikis Prāvesta kgs bija vācietis un no garīgās puses nesaprasta persona. Sirdī, droši vien, viņš bija ticīgāks par dažu labu latvieti, bet, kā jau vācieti, mēs viņu neizpratām. Mūsu tagadējā mācītāja pirmais spredikis mani ļoti sajūsmināja, viņa pirmie vārdi mūsu baznīcā bija: «Mieru es jums domu, savu mieru es jums atstāju u. t. t. Kad dabūju zināt, ka tas būs mūsu draudzes gans, es līdz asarām sajūsminājos visvairāk par to, ka tas Kungs paklausījis manu niecīgo, bet sirsnīgo lūgšanu. Liku uz viņu ļoti lielas cerības, un pirmajā gadā tiešām visa draudze atdzīvojās. Viņš nodibināja Jaunatnes pulciņu, Sieviešu komiteju, kuŗā arī es iestājos, tāpat Svētdienas skolu, kuŗu jau apmeklēja ap 30 bērnu. Baznīcu dzīvi apmeklēja. Bet kad novēroju, ka viņš ir enerģisks smēķētājs un arī iedzērājs, tad manas sirdssāpes bija tiešām lielas. Tāpat novēroju, ka viņš draudzējas ar mūsu aptieķeŗi, kas ir atklāts Dieva liedzējs, un ar mūsu skolas pārzini, kas tāpat nepieder pie ticīgām sirdīm. Tad mēģināju viņam aizrādīt, ka ar tiem draudzējoties uz viņu var krist draudzes necienība. Bet kad es jutu, ka viņš it kā tīšām, kā mani kaitinādams to turpināja, tad ar skumju sirdi es no viņa atkal atlaidos. Tagad jaunatnes pulciņš jau apmēram 4 gadus atpakaļ iznīcis, tāpat svētdienas skola galīgi izbeigusies. Sieviešu komiteja gan darbojas, bet jau gads, kamēr es no tās izstājos, jo tur nav nekā no garīga materiāla, ticības un Dievbijības nevienam. Kad viņi sāka rīkot balles un teātŗus, es izstājos. Protams, mani netur par pilnīgu. Garīgā vietā ir stājies krogs, kur dzērāji bariem pulcējas. Kas te darāms? Kā nurmuižnieki no dzeršanas glābjami? Citu nezinu darīt, kā atkal lūgt mīļo Debestēvu, kam nekāda lieta nav neiespējama. Baznīcā neesmu bijusi kopš 2 adventēm. Man ir te skumji un sāpīgi tanī atstātā tukšā baznīcā, un man tā vien liekas, ka tas te itin kā tāds svešs, nepazīstams mācītājs būtu. Neesmu es jaunkundze, bet 8 bērnu māte, no kuriem 2 paņēma Dievs un 6 vēl ir uzticēti mūsu apgādībā. Vecākajai meitenei 18 g., jaunākajam zēnam 6 gadi. Mans vīrs apmēram 10 gadu bija viens no krietniem dzērājiem. Vienīgi tas Kungs zina, ko esmu caur viņa dzeršanu un smēķēšanu pārcietusi. Vienīgi arī Viņš ir bijis mans patvērums, spēks un cerība, kas brīnišķīgā kārtā mani un bērnus ir uzturējis un visam cauri vadījis, par ko nespēju Viņu slavēt. Tiešām trūkst vārdu, ar ko Dievu godināt, jo pašreiz Viņš man devis ļoti labas dienas. Arī vīrs pēdējā laikā stipri labojies. Jūsu raksti uz viņu atstāja lielu iespaidu. Tagad viņš tiešām pūlās no dzeršanas atturēties, par ko man liels, sirsnīgs prieks. Tāpēc vēlreiz sirsnīgi Jums pateicos, godāts Dāvis kgs, par Jūsu veltītiem rakstiem. Kā pateicības balvu piesūtīšu Jums

dažas manas mīļākās dziesmiņas, kuŗas esmu sacerējusi, jo Dievs man devis tādu dāvanu, ka brīžiem varu ko sadomāt. Man ir apmēram 20 dziesmiņas. Ja viņas atrodiet tādas, kas varētu būt kādam par svētību, tad laižat viņas arī kādā derīgā vietā drukāt, ja viņas ir tā vērts. Mani viņas ļoti stiprina, sevišķi grūtos brīžos. No visa pārdzīvotā esmu ļoti aizmāršīga, bet manis pašas sacerētās dziesmiņas es atceros visas katrā laikā no galvas.

Zaļā ceturtdienā mūsu mācītāja kgs sludināja no kanceles, ka Prāvesta Tēvs viņam piesūtījis paku atturības rakstu no Jums, god. Dāvis kgs. Bet viņš kategoriski atsakoties tos draudzei izdalīt, jo tie esot kaitīgi un viņš esot tos Prāvesta kgm aizsūtījis atpakaļ. Draudze spriež: Kā lai viņš izdala rakstus pret savu sirdsapziņu, ja viņam tā tīk smēķēt un dzert?

Kāda persona mani lūdza mūsu macītāja kgu apsūdzēt Archibīskapa Tēvam, bet līdz šim to nevarēju. Es arvienu domāju, ka tas man nepieklājas — vienkāršai lauku sievietei, jo **Dievs taču viņu mums par mācītāju iecēlis.** Bet pēc šī pēdējā spredika un tādas katēgoriskas atteikšanās, jūtu skubinājumu kaut ko darīt. **Nolēmu vispirms griezties pie Jums pēc padoma. Vai tas nebūtu grēks no manas puses atklāt Archibīskapa Tēvam mācītāja kga kļūdas?** 12. maijā es būšu Rīgā, ja Dievs to tā vēlēs. Man jāved viena meitene pie acu ārsta. Mums būšot dažas dienas jāpaliek Rīgā. Tad, varbūt, varētu arī personīgi runāt ar Archibīskapa Tēvu. **Bet vai tam varētu būt labas sekmes?** Ja Jums nebūtu par apgrūtinājumu, būtu ļoti pateicīga, ja Jūs šinī lietā man atrakstītu Jūsu padomu. No Jūsu rakstiem esmu tajā pārliecībā, ka Jums ir ticīga sirds. Tāpēc iedrošinos Jums rakstīt. Jā būšu maldījusies, tad mierīgi panesīšu nicināšanu. Ceru, ka piedosiet arī manas kļūdas.

Dziļā pazemībā

Nurmuižas Kožnikās, caur Talsiem.
M. Heinrichsons.

Augšējo vēstuli es nosūtīju Ev. Lut. Baznīcas Virsvaldei ar sek. satura pavadrakstu:

Šogad es bez maksas ielaidu tautā ap 80.000 eks. atturības literātūras. Tās vienu daļu es nodevu Ev. Lut. Sinodes pretalkohola komisijas priekšsēdētājam, Dobeles iec. prāvestam J. Straumaņa tēvam, bēzmaksas izdalīšanai pa visām 14 prāvestībām un pa visām 269 draudzēm. Tāpat es ar atturības literātūru sistēmatiski apgādāju pareizticīgo un baptistu draudzes. Bez tam ev. lut. un citu konfesiju mācītāji, kā arī atsevišķi draudžu locekļi griezās pie manis pēc pretalkohola grāmatām to izplatīšanai viņu darba un dzīves vietās. Ienāca vairāk par 500 pieprasījumu pēc atturības grāmatām. Visus tos es apmierināju pilnā mērā vai pa daļai. Mani ļoti priecināja, ka tagad mācītāju vairākums nopietni apkaŗo alkoholismu. Tomēr ir vēl mācītāji, kuŗi ar savu piedauzīgo dzeršanas un smēķēšanas dzīves paraugu veicina tautā šos viņiem piemītošos netikumus.

Nupat, 3. maijā, saņēmu vēstuli no Nurmuižas draudzes locekles, 8 bērnu mātes M. Heinrichsones. Šīs ļoti ticīgās un tikumiskās sievietes sasāpējušā sirds tik dziļi aizkustināja mani, ka domāju domu domas, kā apmierināt viņas un citu tūkstošiem viņai līdzīgu ticīgo, tikumisko, tautisko un patriotisko sieviešu dvēseli, novēršot tos cēloņus, kuŗi rada vēstulē aprakstītās ļaunās parādības. Pēdīgi atradu par vislabāko — nosūtīt viņas sirsnīgo vēstuli Ev. Lut. Baznīcas Virsvaldei, ciešā pārliecībā, ka šīs augsti cien. 8 bērnu latvju mātes garīgā alka ies pie sirds Baznīcas Virsvaldes locekļiem tāpat kā man, un ka Baznīcas augstākā pārvalde parūpēsies par to, ka viņas uzraudzībai pakļautie mācītāji ar dzeršanu un smēķēšanu nesāpinātu ticīgo ļaužu reliģiozās jūtas un nebojātu tautas labos tikumus, bet gan sekotu Kristus izdotam skurbuma un reibuma aizlieguma bauslim Lk. 21, 34.

Starp citu es nodevu prāv. J. Straumaņa tēvam izsūtīšanai pa draudzēm 900 eks. grām. «Pret skurbumu un reibumu», no kuŗas paraugam šeit klāt pielieku 1 eks. Bez šaubām, Nurmuižas draudzes locekļiem ir tiesība pieprasīt un saņemt manu labi domāto un viņiem noderīgo dāvājumu, neatkarīgi no mācītāja — narkotiķa gribas vai negribas. Tāpēc lūdzu dot rīkojumu, ka Nurmuižas draudze saņemtu manu dāvājumu. Vispār M. Heinrichsones vēstule aplie-

cina, ka Nurmuižas mācītājs-narkotiķis ved savas draudzes locekļus pa to ceļu, kuŗu es esmu aprakstījis savā grāmatā «Kurp ved slapjie mācītāji». Tās 1 eks. es šeit pielieku klāt.

Otrkārt, es piesūtu Ev. Lut. Basnīcas Virsvaldei M. Heinrichsones rakstu tamdēļ, ka tajā ievietotas viņas sacerētās garīgās dziesmas, kuŗas savas sirsnības, vienkāršības, neliekuļotības un īsta ticīga cilvēka dvēseles izplūsmes dēļ ir daudz vērtīgākas par dažu lielo dzejnieku mākslīgi apgarotām dziesmām un lūgšanām. Varbūt, Baznīcas Virsvaldei tās var noderēt kādai vajadzībai.

J. Dāvis. 4. 5. 38.

34. Latvijas pretalkohola un pretnikotina biedrības savdabība.

Īsti atturībnieki atturas ne tikai no alkohola, bet arī no visām pārējām indēm, jo inde vienmēr ir inde, vienalga, vai to sauc par alkoholu, nikotinu, kokainu vai kā citādi. Svarā krīt ne indes nosaukums. bet tās indēšana. Kā alkoholiķi, tā nikotinisti, morfinisti un kokainisti nav atturībnieki. Ja šo inžu lietotāji nav atturībnieki, tad jo vairāk viņi nevar būt par atturības paudējiem. Atturība ir cīņa pret kaislībām un pret pašindēšanos, neatkarīgi no indes nosaukuma. Piemēram, kas nespēj savaldīt pats savu smēķēšanas kaislību un pasargāt sevi no pašindēšanās ar nikotinu, tas nedrīkst sludināt citiem dzeršanas kaislības savaldīšanu un atturēšanos no pašindēšanās ar alkoholu. Ja smēķētājs pauž dzērājiem atturību, tad mums jāsaka tādam atturības paudējam: «Ārsts, dziedini pats sevi!»

LPB valdes locekļu kūpināmie dūmi padarīja pretnarkotiķiem nepanesamu gaisu tās sarīkojumos priekšnesumos, konferencēs, pilnās sapulcēs un kongresos. Tāpēc 1933. g. es kopēji ar citiem nodibināju «Latvijas pretalkohola un pretnikotina biedrību», kuŗa sprauda par mērķi visu narkozu baudas apkaŗošanu. Arī pret šo pretnarkotisko biedrību LPB valde izturējās naidīgi. Savā īsā pastāvēšanas laikā jaunā pretnarkotiskā biedrība izdeva 2 atturības grāmatas un citādi strādāja ļoti sekmīgi. Par tās priekšnieku biju es. Uz valdības izteikto vēlēšanos, 1935. g. tā kopēji ar pārējām organizācijām apvienojās LPB ar noteikumu, ka pēdējā apkaŗos arī nikotinu un citus narkozus. Tomēr līdz šim LPB nav pacēlusi balsi pret smēķēšanu, lai gan smēķētāji-nikotinisti ir tādi paši narkotiķi kā dzērāji-alkoholiķi. 1937. g. pat tās centrālā valdē ievēlēja smēķētāju A. Frīdenbergu par priekšnieku. Ar to LPB valde atklāti lauza atturības biedrību apvienošanās nolīgumu.

Pēc apvienošanās līguma ar pārējām atturības organizācijām un pēc saviem statūtiem LPB patiesībā ir pretnarkotiska biedrība. Viens no visnepieciešamākiem pretnarkotiskās cīņas ieročiem ir tās vadītāju atturības piemērs no it visiem narkoziem: alkohola, nikotina, morfija, ētera, kokaina u. t. t. Tāpēc vispirms LPB priekšniekam jābūt par atturības paraugu visiem biedriem un nebiedriem,

it sevišķi jauniešiem, un visvairāk cerības pulciņu locekļiem. Bet kādu gan priekšzīmi varēja ņemt atturīgā jaunatne no LPB valdes priekšsēdētāja un godabiedra A. Frīdenberga ar papirosu vai cigāru zobos? Kā pretnarkotiķis un absolūtas atturības cīnītājs, es turu par savu pienākumu aizrādīt LPB valdei, ka viņas locekļu smēķēšana visvairāk kaitē atturības lietai. Ja LPB ir iecēlusi mani par savu goda biedru, tad mans pienākums ir teikt viņai visu, pat viskailāko patiesību, un viņas valdes pienākums ir uzklausīt manu patieso vārdu, vienalga, vai tas pēdējai patīk vai nē, jo to prasa LPB un atturības cīņas labums.

Kādu noteiktu un plānveidīgu pretnarkotisku cīņu veda Latvijas pretalkohola un pretnikotina biedrība, redzams, piem., no sek. avīžu ziņojuma par tās organizēto konferenci un manu priekšā likto rezolūciju pieņemšanu:

«Stingras atturības prasības.

Svētdien, 27. 8. 33. Mālpilī notika plašākas apkārtnes atturības darbinieku konference, kurā bija ieradušies 80 delegāti no 22 organizācijām. Kā referenti konferencē uzstājās Rīgas aturības darbinieki: A. Frīdenbergs, J. Dāvis un P. Akmens· Pēc dzīvām, ļoti lietišķām debatēm konference, starp citu, pieņēma sekošas rezolūcijas: 1. Tā kā skolā mācās visi nākamie pilsoņi un skolas gados veidojas jauniešiem parašas, tad vispirms atturībai iegūstama skola, galvenā kārtā augstskola, kura sagatavo visatbildīgākos sabiedriskos darbiniekus kā dzīves paraugus, gaismas nesējus un īstā ceļa rādītājus: profesorus, skolotājus, mācītājus, ārstus, tiesnešus u. t. t. **Visu skolu tipos ievedama atturības mācība** un dibināmi skolnieku aturības pulciņi. 2. Atturībai iegūstama arī kristīgā baznīca. **Kristiešu mācītājiem jābūt tādiem pašiem atturībniekiem, kādi ir pagānu mācītāji.** Pēc Amerikas un Anglijas parauga — mācītājiem, kā tikumības mācības pasniedzējiem, jāuzņemas cerības pulciņu dibināšana un vadīšana visās mācības iestādēs un **obligātoriski jāpasniedz atturības mācība konfirmandiem.** Pēc latviešu veco lūgšanas — un dziesmugrāmatu parauga tajās atkal jāievieto no tām izmestās lūgšanas un dziesmas par aizsargāšanu no dzeršanas posta. Dievnami, kā sabiedriskas, dārgas, plašas, ērtas un higiēniskas telpas, cauru nedēļu izlietojami reliģiozi-tikumiskiem un pretalkohola priekšlasījumiem, kuŗus var noturēt arī laicīgas personas. Nosusināmi visi godi, kas saistīti ar reliģijas ceremonijām, un Dieva vārdā nav pielaižamas kristību dzeršana, iesvētīšanas dzeršana, kāzu dzeršana un citas dzeršanas. **Pie dievgalda lietojams tikai pašu zemē ražots bezalkohola vīns.** Atturībniekiem jārūpējas, ka draudzes atraisītos no neatturībniekiem mācītājiem. 3. **Atturības** kustībai jāiet no augšas uz apakšu, t. i. no inteliģences uz vienkāršo tautu, kuŗa seko izglītoto ļaužu dzīves paraugam. Atbildība par tautas dzeršanu un tās liktenīgām sekām galvenā kārtā krīt uz slapjajiem inteliģentiem, it sevišķi uz korporāciju filistriem, kuŗi kā tautai ceļa rādītāji, iet tās priekšgalā ar dzeršanas paraugu. 4. Tā kā visu pretalkohola organizāciju galamērķis ir gluži vienāds — Latvijas nosusināšana, tad visām tām cīņā pret alkoholu jāiet roku rokā un nav savā starpā jāapkaŗojas. 5. Konference izsaka sašutumu, ka Latvijas apstākļos vēl arvien bezalkoholiskie dzērieni aplikti ar augstu akcīzes nodokli, un lūdz Centrālo pretalkohola savienību darīt visu iespējamo šī nodokļa atcelšanai.»

«J. Z.» 29. 8. 33.

Bez parastajiem pretalkohola cīņas paņēmieniem, jaunnodibinātā Latvijas pretalkohola un pretnikotina biedrība starp citu sarīkoja 1933. g. 19. martā toreizējās Lielās Ģildes zālē «sabiedrisko

tiesu par slapjajiem mācītājiem». Tās orīģinālitāte un norise pietiekoši skaidri redzama no sek. diviem biedrības iespiedumiem:

PAVĒSTE — IELŪGUMS

Visai ticīgai Latvijas tautai!
Svētdien, 19. martā, plkst. 3 p. p., Lielās Ģildes zālē
notiks
SABIEDRISKA TIESA
par slapjajiem mācītājiem!

Tiesas priekšsēdētājs zv. adv. P. Berģis.
Tiesneši: Dr. A. V. Kļaviņš, māc. O. Blūmits. Sekretārs: P. Akmens.
Prokurors: rakstn. J. Dāvis.
Zvērināto tiesas 12 piesēdētājus izvēlēs sanākušā tauta.
Kā lieciniece uzstāsies: Sabiedriskā Balss, kuŗu izteiks klātesošā sabiedrība.

Kā apsūdzētie uz Tiesu aicināti visi dzērāji-smēķētāji mācītāji un par viņu aizstāvjiem: bīskaps, dep. un prof. J. Rancāns, bīsk. P. Poelchaus, Sinodes loceklis virsmāc. A. Makedonskis, tētiņš Roberts Bērziņš, ūniveritātes teol. fak. dekāns prof. Dr. theol. V. Maldonis, dep. māc. Dr. theol. K. Beldavs, dep. māc. Dr. phil. V. Sanders (kuŗš 7. II 33. nolasīja Saeimā tabakas fabrikantu iesniegumu un kuŗam tāpēc jāaizstāv arī ar dzeršanu saistītā mācītāju smēķēšana), dep. māc. J. Tēriņš, bij. dep. prāv. K. Irbe, Latv. tic. apv. priekšsēd. māc. J. Birģelis, baznīcas virsvaldes loc., spirtrūpnieks, aldaris un zvēr. adv. R. Lamsters, Garīgo lietu depart. dir. māc. Fr. Mühlenbachs un visu kristīgo slapjo konfesiju pārvaldes organu locekļi.

Tiesas gaita: liecinieces «Sabiedriskās Balss» nopratināšana, apsūdzēto, aizstāvju un prokurora runas, apsūdzēto pēdējais vārds, Zvērināto Tiesas atzinums un **Sabiedriskās Tiesas spriedums.**

Ieeja Tiesas zālē par brīvu visiem, kas pēc paša izvēles iegādā vismaz par 50 sant. kādas no sekošām Latv. Pretalkohola un Pretnikotina b-bas atturības grāmatām:

1) Kurp ved slapjie mācītāji? Ls 2,—; 2) Briesmas draud! 2 lati; 3) Par sausu vai slapju baznīcu? 30 sant.; 4) Ticības loma atturības kustībā, 10 sant.; 5) Alkohols un ticība, 20 sant.; 6) Atpestī mūs no ļauna! 10 sant.; 7) Dabas valdnieks alkohola varā, 35 sant.; 8) Cilvēces lāsts, 20 sant.; 9) Darba tautas izsūcējs, 20 sant.; 10) Strādnieku pestīšana, 10 sant.; 11) Jaunatnes bojātājs, 20 sant.; 12) Rāsas iznīcinātājs, 20 sant.; 13) Tārps tautas ziedā, 20 sant.; 14) Liec aiz auss! 20 sant.; 15) Atturības kustība Latvijā, 20 sant.; 16) Alkohola aizliegums Amerikā, 25 sant. un 17) XIX. Vispasaules pretalkohola kongress Antverpenē, 10 sant. Iepriekšēja grāmatu un ieejas brīvkaršu saņemšana katru darbdienu no plkst 9—16 rakstu darbu birojā «Delta» L. Zirgu ielā 14 un Tiesas dienā no plkst. 13 pie ieejas zālē.

Ievērībai: Sabiedriskās Prokuraturas apsūdzības raksts par slapjājiem mācītājiem dabūjams Tiesas zālē par 10 sant.

L. P. un P. B. Centrālā Valde.

Sabiedriskajai Tiesai Sabiedriskās Prokuratūras sūdzība par slapjajiem mācītājiem.

Uz mūsu tautas un visas cilvēces tikumības kodeksa un Kristus mācības pamata Sabiedriskā Prokuratūra lūdz Sabiedrisko Tiesu saukt pie atbildības visu kristīgo konfesiju slapjos mācītājus par viņu dzeršanas dēļ nodarāmo sabiedrisko postu, un proti:

1. **Slapjie resp. dzērāji mācītāji ar savām lūgšanām kaitina Dievu,** kā to jau no senseniem laikiem apliecina visa mūsu tauta, sacīdama:

Dzērājs vīrs Dievu lūdza —
Vairāk **Dievu kaitināja;**
Lūdz ardams, ecēdams,
Tad Dieviņš palīdzēs. T. dz.

Tā kā tautas balss ir Dieva balss, tad slapjie mācītāji ir Dievam nepatīkami cilvēki. Tāpēc viņi nevis tuvina tautu Dievam, bet attālina to no Dieva. Slapjie ļaudis nepatīk Dievam tamdēļ, ka viņi nekad nevar tapt pilnīgi kā viņu Tēvs debesīs. Jau 6000 gadu atpakaļ Dievs caur savu dēlu Jisnu Krišnu deva indiešiem bausli: «Dariet sevi svētus ar darbu!» To pašu godīga darba prasību pašsvētdarīšanai un Dieva žēlastības iegūšanai izteic arī augšējā latvju tautas dziesma. Bet ar dzeršanu mācītāji nevar darīt svētus ne sevi pašus, nedz citus. Tā kā slapjie mācītāji nelietīgi velti valkā Dieva vārdu un ar to izpelnās Dieva bardzību, tad sabiedrībai viņu lūgšanas ir ne tikai liekas, bet arī kaitīgas. Kristus sauc visus cilvēkus par Dieva bērniem un par saviem brāļiem, kuŗiem ieiešanai Debesu Tēva valstībā nevajag nekādu starpnieku un pat dievnamu, jo «Dievs ir gars, un kas to pielūdz, tiem to būs pielūgt garā un patiesībā» (Jāņ. 4, 24), un «Kad tu Dievu lūdzi, tad ej savā kambarī un, savas durvis aizslēdzis, pielūdz savu Tēvu slepenībā, un tavs Tēvs, kas redz slepenībā, tas tev to atmaksās gaismā» (Mat. 6, 6). «Viens ir jūsu vadonis, Kristus, bet jūs visi esat brāļi. Viens ir jūsu Tēvs, kas debesīs. Neliekaties saukties par mācītājiem, jo viens ir jūsu mācītājs Kristus» (Mat. 23, 8—10). Turpretim, mūsu rakstu mācītāji ir izskauduši dzīvo ticību, atvietojot to ar lūgšanām un citām ārējām formām un vedot piedauzīgu dzīvi.

2. **Slapjie mācītāji kā kārībnieki nepieder Kristum,** jo «Tie, kas Kristum pieder, savu miesu ir krustā situši ar kārībām un iekārošanām» (Gal. 5, 25). «Nekopiet miesu uz kārībām» (Rom. 12, 9). «Tev nebūs iekāroties» (Rom. 7, 7) ir visu laiku un visu reliģiju atturības pamatbauslis, jo tikai ar stingru atturību cilvēks spēj pretoties kārībām un kārdināšanām. Tāpēc Dieva dēla Budas un vēlāk Pāvila bauslis: «Tev nebūs iekāroties» satur sevī arī bausli: «Tev nebūs dzert, smēķēt, lakstīties, smiņķēties, melot, zagt, nokaut» u. t. t. Visi lielie reliģiju dibinātāji un morālisti prasa cīņu pret kārībām. Kristus liek pat izraut aci un nocirst roku vai kāju, ja tā pavedina uz kārībām (Mark. 9, 43—47). Kārību apspiešanai Kristus ieteic arī izrāmīties (Mat. 19, 12). Neraugoties uz tik stingrām kārību apkaŗošanas pavēlēm, slapjie mācītāji kā Kristus mācības izvedēji dzīvē nepielieto savā personīgā dzīvē pat tik vienkāršu, vieglu, dabīgu un sekmīgu kārību un citu netikumu apspiešanas līdzekli kā atturību. Kā kārību kopēji, dzērāji un smēķētāji mācītāji ir Kristus sludinātās morāles pretinieki. Tā kā vismaz 90% veco konfesiju mācītāji dzeŗ un smēķē, tad šādi mācītāji ir vilki avju drēbēs, no kuŗiem jāglābj mūsu tauta. Par dzērājiem resp. slapjajiem mācītājiem tautas spriedums skan:

Dzērājam žūpuļam
Šai saulē laba dzīve;
Tur viņā saulītē
Dienu nakti mālus mīs. T. dz.

3. **Slapjie mācītāji, kā degvīna un citu reibinātāju dzērienu lietotāji, pēc mūsu tautas ētiskiem un morāliskiem ieskatiem, ir vislielākie grēcinieki,** jo

Neviens grēka tā nedara,
Kā darīja brandavīns:
Dažam svārkus tas novilka,
Dažam matus sapinkoja.
Dažs aizgāja pie Dieviņa
I mūžiņa nepabeidzis. T. dz.

Vecā dziesmu grāmata saka, ka «Dzērājiem ir elle vaļā, elle tiem ir taisīta». Vēlāk slapjie mācītāji izmetuši līdzīgas dziesmas no dziesmu un lūgšanu grāmatām, lai baznīcēni nerādītu uz viņiem ar pirkstiem un nesacītu: «Elle tiem ir taisīta». Slapjie mācītāji ir tie, uz kuŗiem zīmējas sekoši Vecā Stendera vārdi: «Ēde, dzēre, dancot sāce, kamēr ūdens plūdi nāce». Tiešām, ūdens plūdiem līdzīgas nelaimes ceļas no mācītāju tautai dodama dzeršanas parauga, jo, sekojot mācītāju sliktājam dzīves piemēram, ļaudis «apdzeŗ godu, apdzeŗ mantu, apdzeŗ daiļu augumiņu». Un kam gan lai seko neizglītotā tauta, ja ne saviem augsti

izglītotajiem mācītājiem, kuŗi skaitās par Dieva prāta paudējiem un izpildītājiem zemes virsū?

4. **Slapjie mācītāji kalpo ne Dievam, bet velnam,** jo «Kas grēku dara, tas ir no velna» (1. Jāņ. 3, 8). «Ikviens, kas grēku dara, tas ir grēka kalps» (Jāņ. 8, 34). Šekspīrs nosauc mācītāju mīļo dzērienu vīnu par **velnu,** sacīdams: «Ak tu, neredzamais vīna gars! ja tev nav vēl vārda, tad saucies par velnu».

«Ja kur pasaulē ir velns, tad tas ir alkohola glāzē, kuŗā noslīkst ģimenes un cilvēces laime un kuŗā esmu slīcis arī es pats,» sacīja Lazdonas baznīcā no dzeršanas grēka atgriezies Gulbenes mācītājs J. Egle.

Tagad visās kultūras tautu reliģijās valda dualisms (no latīņu duo — divi; domāti divi pretstati), t. i. labā un ļaunā, gaismas un tumsas, patiesības un melu, dzīvības un nāves jeb **Dieva un velna nemitīga cīņa,** kuŗā cilvēks ar labiem darbiem un labu dzīves paraugu citiem **stiprina labo** un tādējādi kalpo Dievam, bet ar sliktiem darbiem un sliktu dzīves paraugu **stiprina ļauno** un vājina labo jeb kalpo velnam. Ja nu Dievs un velns ir divi nesamierināmi pretstati un savstarpēji cīnās uz dzīvību un nāvi un ja ikkatrs cilvēka darbs vai nu stiprina Dieva valstību un vājina velna valstību, vai arī otrādi, stiprina velna valstību un vājina Dieva valstību, tad jāizšķir jautājums: **Vai dzeršana stiprina Dieva valstību vai velna valstību?** Izņemot slapjos mācītājus, alkohola kapitālā ieinteresētas personas un citus morāliski pagrimušus cilvēkus, visi pārējie ļaudis ir vienis prātis, ka **dzeršana stiprina velna valstību un vājina Dieva valstību.** Stiprinādami velna valstību un vājinādami Dieva valstību virs zemes, slapjie mācītāji un alkohola kapitālā ieinteresētās personas kalpo velnam un strādā pret Dievu. **Tāpēc ikviena dualistiska ticība uzskata dzeršanu par kalpošanu velnam.**

Kristus nodibinātā reliģija ir dualistiska, jo tās dibinātājs pastāvīgi runā par diviem pretstatiem: labu un ļaunu, gaismu un tumsību, patiesību un meliem, Dievu un velnu, starp kuŗiem notiek nemitīga cīņa.

Tā kā kristīgā ticība ir dualistiska, tad tajā viens no diviem pretstatiem (atturība un dzeršana) atbilst labam principam — Dievam un otrs ļaunam principam — velnam. Kristus atzīst atturību par atbilstošu labajam principam un dzeršanu par atbilstošu ļaunajam principam, jo viņš saka: «Jūsu sirdis lai netop apgrūtinātas ar pārēšanos un dzeršanu» (Lk. 21, 34). Tāpat ap. Pāvils saka, ka «dzērāji neiemantos Dieva valstību» (1. Kor. 6, 10). «Neapdzeraties ar vīnu, jo tas ir posts» (Evez. 5, 18). Saskaņā ar to pirmkristieši izveda savu draudžu dzīvē atturības principu gluži tāpat, kā to arī tagad dara 125 miljoni Amerikas kriestiešu un pie mums baptisti, metodisti, adventisti un citas tā saucamās jaunās konfesijas.

Ja mūsu dualistiskai reliģijai ir vismaz 90% slapju mācītāju, tad gluži dabīgi izriet, ka viņi atzīst vienu no diviem pretstatiem — dzeršanu par atbilstošu labajam principam un otru pretstatu atturību par atbilstošu ļaunajam principam, jo dualistiskā reliģijā, kad viens no diviem pretstatiem atbilst labajam principam Dievam, tad otrs pretstats nepieciešami atbilst ļaunajam principam velnam. Tādā gadījumā slapjajiem mācītājiem nākas saskaņot savu mācību ar savu dzīvi un **oficiāli no kanceles sludināt dzeršanu kā Dievam patīkamu darbu un apkaŗot atturību kā Dievam nepatīkamu un velnam patīkamu darbu.** Vispār, mācītājam jāsludina baznīcā no kanceles tīkai tā tikumība, kuŗu viņš ir jau izvedis savā personīgā dzīvē, bet pats būdams dzērājs, lai nesludina citiem atturību. Tā kā neviens nevar kalpot diviem kungiem» (Mat. 6, 24), tad vienā un tai pašā laikā slapjie mācītāji nevar kalpot velnam un Dievam. Laiks ir pienācis mācītājiem mācēt atšķirt velnu no Dieva un neturēt velnu par Dievu un Dievu par velnu.

5. **Slapjie mācītāji ar savu slikto dzīves paraugu bojā tautas labos tikumus,** jo Kristus mācība un slapjo mācītāju dzīve ir divas dažādas pasaules: pirmajā tēlojas visaugstākie dievišķie ideāli, otrajā rēgojas reālie ikdienišķie kalpošanas paraugi velnam. Ļaužu masas maz zin Kristus mācību un vēl mazāk saprot tās garu. Draudžu locekļi dzird gan no kanceles Kristus vārdus, bet paši mācītāji dzīvo gluži pretēji tiem. Spriežot pēc mācītāju sniedzamā dzīves paraugā, tauta ļoti zemi novērtē Kristus mācību, jo mācītāji ir ticīgiem par Kristus mācības, dzīves, mīlestības, ticības un šķīstības priekšzīmi (1. Tim. 4, 12).

6. **Slapjie mācītāji pielaiž draudžu izrīkojumos reibinātāju dzērienu pārdošanu, izlozēšanu un dzeršanu.** Tādēļ nereti tā Kunga dusēšanas dienas pārvēršas par draudžu plītēšanas dienām ar mācītājiem, perminderiem, padomju locekļiem un dāmu komiteju biedrenēm priekšgalā. Ļoti demorālizējošu iespaidu uz jaunatni atstāj arī tas, ka mācītāji pieņem no konfirmandiem kā balvu vīna dzeramos kausus, boles, ragus u. t. pr.

7. **Slapjie mācītāji rada tautā neticību un bezdievību.** Ja biblijā skaidri un gaiši ir teikts, ka «dzērāji Dieva valstību neiemantos» (1. Kor. 6, 10 un Gal. 5, 21), tad slapjie mācītāji ieskata Dieva valstības iemantošanu par tik mazvērtīgu, ka to labprāt apmaina pret reibinātājas žulgas glāzi. Tas liecina, ka **slapjie mācītāji netic Dievam un viņa debesu valstībai.** Bet tā kā otram nevar dot to, kā pašam nav, tad arī dzērāji mācītāji nevar pārliecināt citus ticēt tam, kam paši netic. **Tā slapjie mācītāji ar savu dzeršanas paraugu ne tikai pavedina tautu uz dzeršanu, bet arī rada tajā neticību.** Tā kā bezdievība jeb neticība sastopama tikai slapjajās un nekad sausajās zemēs, tad skaidri redzams, ka bezdievības galvenais cēlonis ir tautas dzeršana, kuŗu savukārt rada mācītāju tautai dodamais dzeršanas paraugs.

8. **Slapjie mācītāji pazaudē gribas, paškontroles un pašsavaldīšanās spējas, noslīcina alkoholā Dieva dotos podus — prātu, sirdsapziņu un kaunu, pārveidojas pēc velna ģīmja un velna līdzības un tāpēc nevar būt tautai par tikumības sludinātājiem.** Iereibis mācītājs bieži ir zemāks un neķītrāks par lopu. Tāpēc **slapjie mācītāji kā augstās Kristus mācības izķēmotāji nav ciešami ne baznīcā, nedz skolā.** Tā kā slapjie mācītāji nostājas dvēseļu ganu un tikumības sludinātāju lomā, tad uz viņiem attiecas sekoši Kristus vārdi: «Ārsts, dziedini pats sevi!» (Lūk. 4, 23). «Liekuli, velc papriekšu baļķi no savas acs un tad pielūko izvilkt skabargu no sava brāļa acs» (Mat. 7, 5).

Māc. J. Egle saka: «Pēc uzturēšanās prof. Pausepa sanatorijā jūtos tā, itkā man no pleciem būtu novēlusies vairākas birkavas smaga nasta. Jūtos pilnīgi atjaunots un uzspodrināts. Domu gaita kļuvusi daudz plašāka, skats gaišāks. Atbildīgam draudzes garīgā gana amatam esmu stiprinājies miesīgi un garīgi. Tagad man alkohols ir gluži pretīgs un nelaba dūša paliek jau to pieminot vien. Tagad brīnos, ka tik ilgi atrados «zaļā pūķa» apkampienos. Alkohols ir lielākais velns pasaulē. Šis riebīgais šķidrums ir arī dažādu krīžu cēlonis. Esmu atkal stiprs Dieva vārdu sludināšanā.» Arķibīskaps T. Grīnbergs konstatēja sinodē faktu, ka citi mācītāji dzer vairāk nekā dzēra māc. Egle, bet neapreibst tik ātri, kā apreiba māc. Egle.

Slapjie mācītāji spēlē savu lomu baznīcā tāpat kā aktieŗi savu teātri. Viņi liekulīgi raudošā balsī lūdz Dievu nevis ar sirdi, bet tikai ar lūpām uz pasūtījumu par naudu. Krievu paruna saka:

— «Mācītāju rokas grābīgas, acis skaudīgas». Viņi atgādina senos laikus, kad speciāli sagatavoti un algoti raudātāji un raudātājas ar aizgrābjošu raudāšanu, vaimanāšanu un kaukšanu pavadīja uz kapiem miroņus, nemaz tos nezinot un nemaz sirdī par tiem nesērojoties. Ja tagad Kristus nāktu virs zemes, tad viņš šos liekuļus, mānītājus, krāpniekus, pavedinātājus un plenderus dzītu ārā no sava Tēva namiem tāpat, kā viņš reiz to jau darīja.

«Pats sātans izliekas kā godības eņģelis. Tad nav liela lieta, ja arī viņa kalpi izliekas kā taisnības kalpi. Tiem būs gals pēc viņu darbiem» (2. Kor. 11, 14—15). «Viņu gals ir pazušana, viņu Dievs ir vēders un viņu gods stāv viņu kaunā, viņu prāts nesās uz pasaules lietām» (Vil. 3, 19).

9. **Slapjie mācītāji XX. gadu simtenī izmetuši no biblijas latviešu tulkojumā Kristus dzeršanas aizliegumu,** kuŗš grieķu oriģinālā un visu citu tautu biblijas tulkojumos skan sekoši: Sargājaties, ka jūsu sirdis netop apgrūtinātas ar pārēšanos un dzeršanu» (Lk. 21, 34).*) Šeit ar Kristus vārdu noklusēšanu un sagrozīšanu slapjie mācītāji līdzīgi Jūdam strādā Kristus un viņa augstās morāles nodevības darbu.

10. **Slapjie mācītāji nepilda Pāvila pavēli nesaieties ar dzērājiem** (1. Kor.

---

*) 1937. g. tulkojumā Lk. 21, 34 skan: «Sargaities, ka jūsu sirdis netop apgrūtinātas no vīna skurbuma un reibuma.» J. D.

5, 11). Šī pavēle jāpilda mācītājiem, lai draudžu locekļi sekotu viņu paraugam un izvairītos no dzērāju sabiedrības. Mācītāji izpildīs minēto pavēli, neapmeklējot kristību dzeršanu, iesvētīšanu dzeršanu, kāzu dzeršanu, bēru dzeršanu un citas tām līdzīgas dzeršanas, un prasot no ticīgiem nepielaist dzeršanu godos, kas saistīti ar baznīcas ceremonijām. Piedalīdamies godos, kuros lieto reibinātājus dzērienus, un tajos paši līdzi dzerdami, mācītāji itkā dod dzeršanai baznīcas svētību un padara ļaužu acīs plītēšanu par rituālu piederumu. Mācītāji pat izmanto godus, lai tajos par velti dzertu uz savu draudžu locekļu rēķina.

11. **Slapjie mācītāji kā alkohola kalpi nespēj atgriezt ļaudis no grēkiem,** kas ir galvenais mācītāju uzdevums, jo «No kuŗa kāds ir pārvarēts, tā kalps viņš ir» (2. Pt. 2, 19). Ja mācītāju ir pārvarējis alkohols, tad viņš ir alkohola un līdz ar to grēka un velna kalps, bet ne tikumības un Kristus dzīves paraugs. Tāds mācītājs var tikai pavedināt ļaudis uz grēku, bet ne atgriezt no tā. Turpretim, Kristus kā pasaules Pestītāja uzdevums ir taisni atpestīt ļaudis no grēkiem. Tāpēc viņš iesāk savu pestīšanas darbu ar vārdiem: «Atgriežaties no grēkiem, jo debesu valstība tuvu klāt nākusi» (Mat. 4, 17). «Debesīs būs vairāk līksmības par vienu pašu grēcinieku, kas atgriežas no grēkiem, nekā par deviņdesmitdeviņiem taisniem, kam atgriešanās no grēkiem nevajaga» (Lk. 15, 7). Cik daudz Kristum rūp grēcinieku atgriešana, to gaiši liecina viņa līdzība par pazudušo avi (Mt. 18, 11—14), pazudušo grasi un pazudušo dēlu (Lk. 15, 8—32). Tamdēļ, sekojot Kristus morālei, mācītājiem jāpieliek visas pūles, lai atgrieztu no grēkiem savu draudžu locekļus, starp kuŗiem nevis viens, bet deviņdesmitdeviņi no simta aiziet bojā dzeršanas dēļ un kuŗus var glābt tikai pēc tam, kad viņi būs atgriezti no dzeršanas. Lūk, kamdēļ dzērāji neder par mācītājiem tāpat, kā āži neder par dārzniekiem, jo viņi gan skaisti un raudulīgi dzied baznīcā: «Posies, mana sirds, un taisies un no grēkiem vaļā raisies!», bet ne domāt nedomā par vaļā raisīšanos no lielā dzeršanas grēka un, — ļoti bieži tūdaļ pēc dievkalpojuma dodas uz dzeršanu kādās kristībās, kāzās vai bērēs, kur ar savu iemešanu pavedina draudzes locekļus uz plēgurošanu.

12. **Slapjie mācītāji kā dvēseļu gani nespēj aizsargāt draudžu locekļus no divkārtēja masu slevkavas alkohola, kas bendē ne tikai miesu, bet arī garu.** Draudzes dvēseļu gana tiešs uzdevums ir aizsargāt savu ganāmo pulku no alkohola kā no dvēseļu slepkavas un rūpēties, ka neviena no viņam uzticētām dvēselēm neietu pazušanā. Ja dvēseļu gans nerūpējas par to, tad viņš dara tā, kā darīja priesteris un levits, bet ne tā, kā darīja samarietis. Tas nelaimīgais cilvēks, kuŗš krita slepkavu rokās starp Jerusalemi un Jeriku, tālu, tālu nebija tik nelaimīgs, kāds ir ikviens dzērājs. Šim ceļiniekam slepkavas nolaupīja tikai to, kas bija viņam klāt un pameta viņu ceļā pusmirušu. Kad samarietis sadziedināja brūces, viņš varēja atkal laimīgi dzīvot savās mājās, jo ģimene un pārējās mantas palika neaizskartas. Tā kā valsts vara vajā slepkavas un laupītājus, tad šādu nelaimīgu ļaužu ir ļoti maz. Turpretim, alkohols nolaupa dzērājam visu mantu, izposta ģimeni un pašu padara par grūti ārstējamu slimnieku un par smagu slogu sabiedrībai. Šādu nelaimīgu cilvēku katrā draudzē ir desmitiem un simtiem.

Ikviens mācītājs redz savā draudzē, ka vienīgi dzeršanas dēļ ļoti daudz ļaužu mirst agrā nāvē, dabū visādas slimības, krīt nabadzībā, cieš badu, grimst tikumiski, pastrādā noziegumus, izposta ģimenes, izvirst garīgi un miesīgi un raida pasaulē kroplus, slimīgus, neapdāvinātus un vājprātīgus pēcnācējus. Viss tas kā smags slogs un nenovēršams lāsts gulstas uz visu sabiedrību un satricina to pašos pamatos. Lielais Anglijas valstsvīrs Gladstons kādreiz parlamentā teica: «Alkohols nodara cilvēcei daudz lielāku postu, nekā lipīgas slimības, kaŗi, zemes trīces, ūdens plūdi un citas nelaimes kopā.»

Vai tiešām no alkohola posta cietušo asaras, vaimanas un nopūtas tik maz skaŗ viņu dvēseļu ganus — kristīgos mācītājus, ka viņi necenšas novērst šo postu ar viņu ziņā esošo visvareno ticības spēku, Dieva vārdu un pašu atturīgās dzīves paraugu, kā to dara daudzu pagānu ticību mācītāji? Bez šaubām, dzeršanas posta novēršana ir dvēseļu gana žēlsirdīgā samarieša darba lauks. Bet tajā nespēj strādāt slapjie mācītāji, lai gan Kristus pavēl ikvienam savam sekotājam strādāt žēlsirdīgā samarieša darbu.

Ja mēs uzskatam alkoholu par miesas bendi, tad jo lielāka vērība piegriežama alkoholam kā gara slepkavam, tikumības grāvējam un neticības radītājam. Šo patiesību ļoti skaidri izteic Kristus sekoši: «Nebīstaties no tiem, kas miesu nokauj un dvēseli nevar nokaut; bet bīstaties vairāk no tā, kas miesu nokauj un dvēseli var nomaitāt ellē» (Mt. 10, 28). Tāpēc par galveniem alkohola un nikotina apkarotājiem jābūt mācītājiem. Bet tie paši nedrīkst būt piesātināti ar alkoholu un nikotinu, jo uz tādiem mācītājiem zīmējas šie Kristus vārdi: «Jūs esat zemes sāls; ja nu sāls nelietīga, ar ko tad to sālīs? Tā neder vairs nekam, bet tikai ārā metama un no ļaudīm saminama» (Mat. 5, 13). Uz šā pamata dzērāji un smēķētāji mācītāji metami ārā no baznīcas un skolas.

13. **Slapjie mācītāji padara tautu nevis sausu, bet slapju.** Tā kā gars valda par miesu, bet ne miesa par garu, tad gars ir svarīgāks par miesu. Tāpēc garīdznieku galvenais uzdevums ir aizsargāt garu no saindēšanās ar alkoholu. Tāpat cilvēku tikumiskā dzīve ir daudz vērtīgāka par tā kustonisko dzīvi. Sekojot šiem gara un tikumības aizsardzības principiem, uz reliģioziem pamatiem pagānu ticības ir nosusinājušas 1300 miljonu jeb ⅔ visas zemes lodes iedzīvotāju.

Vēsture rāda, 1) ka sausās zemes ir nosusinājušās tikai ar ticības palīdzību un ka visā pasaulē neviena zeme nav nosusinājusies citādā ceļā; 2) ka tikai ticības nosusinātas zemes paliek sausas uz visiem laikiem un kā sausās tautas (ķīnieši, indieši, persieši, žīdi, arabi) ir visvecākās, kas pastāvējušas tūkstošiem gadu un nav izmirušas kā slapjās tautas; un 3) ka sausās tautas ir visticīgākās un slapjās visneticīgākās, pie kam starp pēdējām pirmo vietu ieņem kristieši. Šie fakti runā skaidru valodu, ka par galveniem atturības sludinātājiem jābūt garīdzniekiem, ko nedara mūsu mācītāji. Tas rāda arī, ka tikai ticība un Dieva vārds spēj nosusināt tautu. Visas zinātnes, visas zinātņu iestādes un visi zinātņu vīri vienā balsī teic, ka alkohola bauda ir kaitīga. Tomēr zinātne nav nosusinājusi nevienu tautu. Zinātne nav nosusinājusi pat pašus zinātniekus un zinātņu iestādes, kas sagatavo nākamos zinātņu vīrus, tautas vadoņus un sabiedriskos darbiniekus.

14. **Slapjie mācītāji iet alkohola kapitāla pavadā.** Jau no Konstantina Lielā laika (IV. g. s.) baznīca ieguva savā īpašumā un izmantošanā plašus zemes gabalus līdz ar vergiem, vīnu dārziem un alkoholisku dzērienu ražotavām un pārdotavām. Tādējādi baznīca tapa ne tikai par valdību, pašvaldību un muižnieku kalponi, bet arī pati pārvērtās par alkohola kapitālisti. No tā laika baznīcas īstais valdnieks ir alkohola kapitāls, kuŗam paklausīgi padodas pāvesti, patriarchi, metropoliti, arķibīskapi, bīskapi, mācītāji, konciļi, sinodes, baznīcas virsvaldes, draudžu padomes un dāmu komitejas. «Benediktins», «franciskānis», «dominikānis», un daudzi citi reibinātāji dzērieni saucas savu ražotāju mūku vārdā vēl šo baltu dienu. Dzertuves atvēra visur, kur vien ļaudis vairāk grozījās, bet it sevišķi dievnamu padurvēs. Lauku dievnamus ielenca «baznīckrogi», kuŗi nereti izvērtās par netiklības perēkļiem un kuŗos pat dievkalpojuma laikā gāja vaļā dzeršana, kaušanās un citas negantības. Un viss tas notika un notiek vienīgi ienākumu gūšanas dēļ no dzeršanas, kā arī pašu garīdznieku dzeršanas un izviršanas dēļ.

Kur vien parādās misionārs ar bibliju un krustu, tur tam neatlaidīgi seko alkohola kapitāls ar mucu un pudeli. Kur misionārs uzceļ baznīcu, tur blakus tai alkohola kapitāls uzceļ krogu. Kur misionārs ierīko altāri, tur uz tā alkohola kapitāls uzliek vīna kausu. Kur misionārs krista, iesvēta, laulā vai pavada cilvēku pēdējā gaitā, tur alkohola kapitāls sarīko dzīres resp. kristību dzeršanu, iesvētīšanas dzeršanu, kāzu dzeršanu un bēru dzeršanu, lai tādejādi visos sava mūža svarīgākos gadījumos cilvēks būtu saistīts ar alkoholu. Kur misionārs organizē baznīcas pārvaldi, tur alkohola kapitāls iecelj par draudžu padomju un baznīcas virsvaldes, sinodes un konciļu locekļiem spirtrūpniekus, aldaŗus, vīntirgotājus un visus šo uzņēmumu akcionārus, kuŗi izredz par mācītājiem, bīskapiem, arķibīskapiem un pāvestiem alkohola kapitālam patīkamas personas.

15. **Slapjie mācītāji padara kristiešu morāli zemāku par pagānu morāli.** Katras ticības pamats un saturs ir tikumība, jo ikvienas ticības uzdevums ir padarīt savus sekotājus par tikumīgiem ļaudīm. izravēt no viņu dzīves visus

netikumus un aizsargāt viņus no pavedināšanas uz ļauniem darbiem. Ikviena ticība savā mācībā izteic tās tikumiskās jeb morāliskās prasības, kuŗas tā uzstāda visiem saviem piekritējiem. Jo augstākas ir šīs prasības un jo stingrāk izved tās dzīvē, jo cienījamāka un vērtīgāka ir tāda ticība jeb reliģija. No otras puses, jo zemākas ir tikumiskās prasības un jo mazāk tās pašas izved dzīvē, jo mazvērtīgāka ir tāda ticība.

Kā jau agrāk redzējām, tad 6000 gadu atpakaļ indiešu Dieva dēls un pasaules pestītājs Jisņu Krišna izdeva bausli: «Dariet sevi svētus ar darbu». Šis bauslis māca, ka cilvēku var darīt svētu jeb pilnīgu vienīgi viņš pats, un neviens cits, un ka šī pilnība sasniedzama tikai ar viņa paša personīgiem darbiem. Uz tā pamata indiešu mācītāji (brāmiņi) māca ļaudīm tikumību ar saviem personīgiem darbiem, t. i. ar savu priekšzīmīgu dzīvi. Bet kristiešu mācītāji māca ļaudīm tikumību tikai ar skaļiem vārdiem bez pašu priekšzīmīgas dzīves paraugiem. Tikumības mācīšana tautai ar priekšzīmīgu dzīvi, bet ne vienīgi ar vārdiem, kā tas ir pie mums, padarīja sausus ne tikai mācītājus, bet arī visu Indijas tautu. Tāpat ar līdzīgu pašsvētdarīšanos taoisms un konfucianisms nosusināja Ķīnas tautu. Mazdaisms jeb parsisms resp. saratustrisms padarīja senpersiešiem atturību par ticības dogmu. Budisms un muhamedims prasa atturību ar dzeršanas aizlieguma bausli. Ja mūsu mācītāji sekos indiešu, ķīniešu, persiešu, arābu un daudzu citu Āzijas tautu pagānu mācītāju piemēram un līdzīgi viņiem mācīs tautai tikumību ar savas personīgās dzīves paraugu, tad drīz vien izžāvēsies latvju mācītāji un līdz ar viņiem visa Latvju tauta.

16. Sabiedrībai ir tiesība prasīt, lai **kristīgie mācītāji ņem sev par paraugu pagānu mācītājus un līdzīgi viņiem nosusina arī kristīgās tautas**. Un tiešām, ikvienas ticības pamats ir tikumība un tikumības pamats ir atturība. Ja atturība ir morāles prasība, tad alkohols ir tikumības grāvējs. Tamdēļ, kur iesakņojas dzeršanas paraša, tur sabrūk tikumība un līdz ar to ticība, kā tas notiek kristiešu zemēs. Kristus taisni visvairāk rāj rakstu mācītājus par to, ka viņi tikai burtiski pilda savus sv. rakstus, bet nepilda tās tikumības prasības, kuŗas nav atrodamas sv. rakstos. Tāpēc Kristus saka: «Ja jūsu taisnība nav labāka nekā rakstu mācītāju un farizeju, tad jūs debesu valstībā nenāksiet» (Mt. 5, 20). «**Sargājaties no rakstu mācītājiem**, kam tīk staigāt garos svārkos un mīl sveicinātiem tapt tirgos un sēdēt jo augstos krēslos baznīcās un jo augstās vietās viesībās, kas atraitņu namus aprij un taisnojas ar savām gaŗām lūgšanām: tie dabūs jo grūtu sodību» (Lk. 20, 46—47). «Vai jums rakstu mācītājiem, jo jūs atzīšanas atslēgu esat noņēmuši. Jūs paši neieeita un tos, kas gribēja ieiet, jūs esat atturējuši» (Lk. 11, 52).

Ar jaunlaiku neapgāžamiem zinātniskiem pētījumiem pierādīts, ka kristīgā ētika cēlusies nevis no slapjā mazā, **nacionālā, monistiskā** jūdisma, bet no tāļo austrumu (ķīniešu, indiešu un persiešu) **sausajām, lielajām, ūniversalajām** (ne nacionālajām, bet vispārcilvēciskajām), **dualistiskajām** reliģijām un grieķuromiešu **sausās filosofijas**. Tāpēc mūsu ticībai Kristus un apustuļu liktie pamati ir sausi, bet uz tiem uzceltais kristianisms pa lielākai daļai ir slapjš, jo **Kristus mācība un kristianisma resp. baznīcas mācība ir divas pavisam dažādas, bieži pat gluži pretējas lietas.** Mēs aizstāvam ticību un aicinām visu tautu neļaut mācītājiem ar piedauzīgu dzīvi graut ticību un perināt neticību.

Vēsture liecina, ka visur un vienmēr tautu dzīvē lielu lomu spēlējusi un spēlē ticība, jo tā ir **iedzimta** katram cilvēkam tāpat kā prāts, sirdsapziņa, kauna jūtas, runas dāvana, redze, dzirde, tieksme dzīties pēc visa laba, daiļa un patiesa u. t. t. Bet viss tas, kas iedzimts visai cilvēku rāsai, ir par svētību tai un ikvienam atsevišķam cilvēkam. Tamdēļ mums jārūpējas par ticības izkopšanu, bet ne izdeldēšanu. Kā agrāk redzējām, tad **vislielākie ticības un līdz ar to tautas garīgā spēka grāvēji ir alkoholizētie un nikotinizētie mācītāji.**

Ja dzērāji neder nekādam darbam, tad jo vairāk dzērāji mācītāji neder tautas tikumiskai audzināšanai, jo tai ir vajadzīgi cēli dzīves paraugi, par kādiem neder slapjie mācītāji. Draudzēm, tautai un valstij ir tiesība prasīt no mācītājiem priekšzīmīgu dzīvi un pozitīvus darbus vispārības labā, bet ne tikai kailu reliģijas ceremoniju pildīšanu, jo visi nodokļu maksātāji piedalās baznīcas uzturēšanā. Īsi sakot **mācītājiem jāsludina tautai tikumība ar pašu personīgiem darbiem, bet ne ar tukšu vārdu bārstīšanu.**

Ja mācītāji dzer, tad tas pierāda, ka viņi netic biblijai, kas saka, ka dzērāji Dieva valstību neiemantos (1. Kor. 6, 10 un Gal. 5, 21). Apmainot Dieva valstību pret alus, vīna vai degvīna pudeli, mācītāji ar savu dzeršanas paraugu rada tautā neticību. **Tāpēc par mācītājiem neder tādas personas, kuŗas, pat vismazākā mērā lieto alu, vīnu, augļu vīnu vai citu kādu reibinātāju dzērienu.** Ja āzi netur par dārznieku, tad ikvienai draudzei ar steigu jāraisās vaļā no pat vismērenākā dzērāja mācītāja.

Tāpat skolās sausā tikumības mācība nav atvietojama ar slapjo ticības mācību, jo tā demorālizē jaunatni. Tāpēc baznīcai ir tikai viena no divām izejām: 1) vai tapt sausai un paturēt skolu un 2) vai palikt slapjai un šķirties no skolas. Nekādā ziņā dzērāji un smēķētāji mācītāji nav pielaižami par tikumības resp. ticības mācības skolotājiem.

Ievērojot augšā sacīto, Sabiedriskā Prokuratūra lūdz Sabiedrisko Tiesu atzīt visu kristīgo konfesiju slapjos mācītājus par vainīgiem visos šinī sūdzībā viņiem inkriminētos noziegumos un izsludināt viņus par necienīgiem mācīt tikumību baznīcā un skolā, piemērojot viņiem par dzeršanas un līdz ar to neticības un apgrēcības veicināšanu ar savas dzīves slikto paraugu, it sevišķi nepiedzīvojušā jaunatnē, Mateja evaņģ. 18. nod. 6. pantu un 23. nod. 10., 13., 27. un 28. pantus, kas skan tā: «Kas apgrēcina vienu no šiem vismazākiem, kas tic uz mani, tam būtu labāki, ka tam pakārtu pie kakla dzirnu akmeni un to noslīcinātu jūŗā visdziļākā vietā.» — «Neliekaties saukties par mācītājiem, jo viens ir jūsu mācītājs — Kristus. Vai jums rakstu mācītājiem un varizejiem! Jūs liekuļi! Jo jūs aizslēdzat debesu valstību priekš cilvēkiem, un paši jūs neiecita, un neļaujat ieiet tiem, kas grib tikt iekšā. Vai jums rakstu mācītājiem un varizējiem! Jo jūs esat līdzināmi nobalsinātiem kapiem, kas no ārienes jauki uzskatāmi, bet no iekšienes ir piepildīti miroņu kauliem un visādu negantību. Tā arī jūs no ārienes spīdat priekš ļaudīm kā taisni esoši, bet no iekšienes jūs esat liekulības un netaisnības pilni.»

Pēc Zvērināto Tiesas 12 piesēdētāju ievēlēšanas, liecinieku nopratināšanas, apsūdzēto, aizstāvju un prokurora runām, apsūdzēto pēdējā vārda un Zvērināto Tiesas atzinuma, Sabiedriskā Tiesa pasludināja ļaužu pārpildītā zālē spriedumu, ar kuŗu visu kristīgo konfesiju slapjie mācītāji atzīti par vainīgiem visos šinī sūdzībā inkriminētos noziegumos un par necienīgiem mācīt tikumību baznīcā un skolā.

Sparu, sparu! latvju censoni,
Kausu tveri, sausu dzeri:
Dzirkstošs vīns lai jūtas raisa!
Asmeni ar kreiso turi,
Cepurei to cauri duri:
Lettonija, — tā lai zied un zeļ!

Lettonijas 60 g. jubilejas dziesma. (20. II. 30. g.)

Zinot, ka savā laikā daudzi vecākie mācītāji ir ieguvuši dzeršanas parašu korporācijā Lettonijā pie Tērbatas augstskolas un jaunākie mācītāji dažādās korporācijās pie Latvijas augstskolas, mums top skaidrs, kamdēļ daudzi mācītāji ir nelabojami dzērāji. Lettonijas 60 g. jubilejas pretmorāliskā un pretkristīgā himna vien jau rāda, kāda gara ļaudis ir mācītāji-filistri — narkotiķi.

Kad Lettonija ievēlējusi Kr. Valdemāru par savu filistri un piesūtījusi viņam korporācijas krāsaino cepuri, tad mūsu lielais patriots noraidījis šo piedāvājumu, sacīdams, ka viņš savā galvā nelikšot vācu tupeli. Vai nav pienācis laiks arī visiem citiem latvjiem nenēsāt galvā vācu tupeli?

Protams, «Sabiedriskā Tiesa par slapjajiem mācītājiem» sacēla veselu vētru dzērājos mācītājos. Kā piemēru šeit pievedīšu saeimas deputāta, mācītāja Dr. theol. K. Beldava polemiku ar mani papriekšu «Jaun. Ziņās» un pēc tam «Svētdienas Rītā».

K. Beldavs, saeimas deputāts.

Apkopsim vispirms katrs savu namu

Lai gan jau pagājis ilgāks laiks kopš Dāva kunga sarīkotās sabiedriskās tiesas par slapjiem mācītājiem, tad tomēr gribētos dot šeit kādus paskaidrojumus, ko liela darba dēļ agrāk nepaspēju darīt. — Minētā sabiedriskā tiesā daudzu nepatiesību pulkā esot pieminēta arī šī, ka neviens no mācītājiem-deputātiem neesot uzstājies pret kaitīgiem alkohola likumiem, kas izdoti beidzamā laikā. Tā ir klaja nepatiesība, ko kā tādu apzīmēt un atraidīt bija šīs sapulces vadības un arī Dāva kunga pienākums. Divas reizes esmu asi uzstājies pret šiem likumiem un manu runu stenogramas ir katrā laikā dabūjamas saeimas kanclejā. Šos likumus jau komisijās apkarot kristīgais darba bloks bija pilnvarojis dep. Rimbenieku. Tas to arī darījis.

Kāda nu ir šīs sabiedriskās tiesas morāle? — Arī savā jaunākā grāmatā «Esiet stipri!» es balstu pretalkohola kustību, nodrukādams viņas uzsaukumu. Dāva kgs un vēl citi ir rīkojuši minēto sabiedrisko tiesu par mūsu mācītājiem. Ar kādu morālisku tiesību? Dāva kgs pats, cik man zināms, ir pareizticīgs. Dabīgi taču būtu, ja viņš rīkotu sabiedrisku tiesu papriekšu pats par savas ticības priesteriem. Dabīgi ir, ka apkopj papriekšu pats savu namu. Sabiedriskās tiesas tiesnešu sarakstā es lasu tādus vārdus, kā Blūmītis, Dr. Kļaviņš u. c. Tie ir, cik man zināms, baptisti. Dabīgi būtu, ja viņi apkoptu papriekšu paši savu namu. Mums pašiem ir jau ļoti nopelnu bagāti censoņi atturības laukā. Minēšu tikai kādus: prof. Dr. K. Kundziņš, Dr. med. G. Reinhards, prāvests Straumanis un citi. Protams, ka tie minētā sabiedriskā tiesā nepiedalījās, jo viņi mīlē savu ev.-lut. draudzi un labi zināja, ka šāda tiesa, pozitīvus panākumus nedodama, tikai graus mūsu evaņģeliskās baznīcas cieņu un reliģijas dzīvi vispār. Viņi ir gājuši un ies citādu ceļu. Viņi cels šo sāpīgo jautājumu mācītāju sinodes un konferences priekšā. Te viņi — vaigu vaigā varēs runāt ar apsūdzamiem mācītājiem. Tie varēs sevi aizstāvēt. Domājams, ka vajadzības gadījumā viņi griezīsies arī tieši pie baznīcas virsvaldes ar aicinājumu, atcelt šādus mācītājus, kas ir par piedauzību draudzēm. Tā viņi ko panāks. Bet liels kaveklis šai disciplīnai, kuŗai jāiziet no baznīcas virsvaldes, ir šur un tur draudzes pašas, kas ir aizstāvējušas savus mācītājus arī tad, kad viņām nenāktos tos aizstāvēt. Dzērājs mācītājs nav vairs sāls un gaišums savā draudzē. Ja viņš neatgriežas, viņš ir atceļams. Tur divu domu nedrīkst būt.

Bet tā nievāšana, kas atskanējusi par mācītājiem arī nepelnītā kārtā minētā sapulcē, tā neviena neatgriezīs. Tā tikai sarūgtinās un graus ev.-lut. baznīcas cieņu un reliģiju vispār. Ar gandarījumu atzīmēju, ka mūsu censoņi atturības laukā tur nav piedalījušies. Viņi negribēja varizējiski izcelt sevi, viņi gribēja palīdzēt un kalpot.

Protams, ka šādu sabiedrisku tiesu mēs atraidam. «J. Z.» 3. 4. 33.

J. Dāvis

Par «sausu» vai «slapju» baznīcu?

«J. Ziņu» š. g. 3. apr. num. rakstā «Apkopsim vispirms katrs savu namu» dep. māc. K. Beldava kgs kritizē 19. martā notikušo «Sabiedrisko tiesu par slapjajiem mācītājiem» un, pielaižot savā kritikā daudzas nepareizības, mēģina kompromitēt ar tām min. tiesas autoritāti. Vispirms sabiedrisko tiesu sarīkoju ne es, bet Latv. pretalkohola un pretnikotina biedrība. Tālāk, kā no atsevišķā brošūrā iespiestā apsūdzības raksta redzams, tad sabiedriskā tiesa sauca pie atbildības «visu kristīgo konfesiju slapjos mācītājus par viņu dzeršanas dēļ nodaramo sabiedrisko postu», bet ne tikai ev.-luteriskos mācītājus, kā to apgalvo god. mācītāja kgs. Atturības darbinieki nav misionāri un nejaucas atsevišķu

konfesiju darīšanās. Saskaņā ar to, apsūdzības rakstā pat nav ne reiz minēti tādi vārdi, kā: luterietis, katolis, pareizticīgs, baptists, metodists, adventists, jo no atturībnieku viedokļa ir tikai «sausas» un «slapjas» konfesijas, «sausi» un «slapji» mācītāji. Par sausām konfesijām uzskata tās, par kuŗu draudžu locekļiem var būt tikai nedzērāji, un par slapjām — visas pārējās. Tāpat tiesā runa bija tikai par slapjiem mācītājiem bez konfesijas izšķirības, kamdēļ arī tiesas spriedums skanēja, ka «visu kristīgo konfesiju slapjie mācītāji atstādināmi no amata.»

Māc. K. Beldava kgs, saskatījis tiesas un prokuratūras sastāvā vienu pareizticīgo (mani) un divus baptistus, nāk pie slēdziena, ka «dabīgi būtu, ja viņi apkoptu vispirms katrs savu namu». Bet cien. mācītāja kgs aizmirst, ka sabiedriska tiesa pavisam neskaŗ konfesiju dogmas, bet tiesā sabiedrisku ļaunumu — mācītāju dzeršanu, jo neatkarīgi no savas konfesijas, ikkatrs mācītājs dzerdams dod tautai sliktu dzīves paraugu un ar to pavedina tautu uz dzeršanu. Kā laba dzīves parauga devēji, zemes sāls, gaismas nesēji un tikumiska ceļa rādītāji, mācītāji nedrīkst dzert, vienalga, pie kādas konfesijas tie nepiederētu.

Māc. Beldava kgs raksta: «Dzērājs mācītājs nav vairs sāls un gaišums savā draudzē. Ja viņš neatgriežas, viņš ir atceļams. Tur divu domu nedrīkst būt.» Šis spriedums arī pilnīgi saskan ar sabiedriskās tiesas spriedumu, kuŗu god. mācītāja kgs tomēr nosauc par varizējisku. Savādi izklausas arī dzirdēt no māc. K. Beldava kga, ka viņš 2 reizes esot uzstājies saeimā par atturību un «balstījis pretalkohola kustību, nodrukādams viņas uzsaukumu». Tomēr manas un citu atturībnieku pūles piegriezt atturībai pašu māc. Beldava kgu ir palikušas bez panākumiem.

Nedibināts ir pārmetums, itkā sabiedriskā tiesa graujot evaņģeliskās baznīcas cieņu, jo ne atturībnieki, bet dzērāji ir ticības un tikumības grāvēji. Baznīcas cieņu mēs pacelsim, nevis apslēpdami, bet atklādami un izravēdami tās dzīves ļaunās parādības. Šo nezāļu ravēšana jāiesāk no mācītājiem, jo viņiem jāmāca tautai tikumība ar pašu personīgiem darbiem, bet ne ar tukšu vārdu bārstīšanu. Tāpat skolās «sausā» tikumības mācība nav atvietojama ar «slapjo» ticības mācību. Tāpēc baznīcai ir tikai viena no divām izejām: 1) vai tapt sausai un paturēt skolu un 2) vai palikt slapjai un šķirties no skolas. Nekādā ziņā dzērāji un smēķētāji mcītāji nav pielaižami par tikumības resp. ticības mācības skolotājiem. «J. Z.» 8. 4. 33.

Kas viss ir iespējams.

Savā rakstā pret Dāva kungu, kas pazīstams kā prokurors «sabiedriskā tiesā par slapjiem mācītājiem», es aizrādīju uz to spriedumu, kuŗu ir spriedis mūsu Kungs par sabiedrisko tiesu. Es aizrādīju uz Mat. 11, 18. 19. Tur Kristus sabiedrisku tiesu apzīmējis kā ļoti svārstīgu un netaisnu tiesu, kur gudrība top taisnota no saviem bērniem.

To saprot katrs bērns. Tur pārpratums grūti iespējams.

Ko dara Dāva kungs?

Viņš, manu vārdu neminēdams, gaiši liek noprast lasītājiem, ka es esot piekritis Kristus vajātājiem un lamātājiem. Es to turēju par neiespējamu, bet Dāva kungam tas ir bijis iespējams.

Caur to viņš, protams, ir devis materiālus svētuma zaimotājiem, ko gaiši pierāda nākamā «Sociāldemokrata» numurs. Dāva kgs vaino «slapjos mācītājus», ka tie 20. gadsimtenī no latviešu bībeles esot izmetuši Kristus vārdus: «Bet sargājaties, ka jūsu sirdis nekļūst apgrūtinātas ar lieku ēšanu un dzeršanu». Tā ir acīmredzama nepatiesība, jo Dāva kungam pietiek uzšķirt Luk. ev. 21, 34. Tur viņš tos vārdus atradīs. Arī viņa paša pareizticīgā bībelē tie vārdi ir atrodami.

Ja minētais apgalvojums bija domāts līdzībā, tad to vajadzēja skaidri teikt. Vajadzēja teikt, kā tas līdzībā saprotams. Bet tagad tauta to saprot burtiski. Tā kurina pilnīgi nepelnītu naidu pret mācītājiem, padarot tos par rupjiem viltotājiem.

Nerunāšu šeit vairāk par Dāvja kunga paņēmieniem.

Protams, ka žūpība ir liels grēks, kas ļoti posta tautas dzīvi.

Jo šausmīgāks top šis grēks, ja pats mācītājs tam padodas.

Bet ja Dāva kgs dēvē sevi par tautas darbinieku, tad viņam bija arī zināt, ka bez žūpības arī citi grēki vēl apdraud mūsu tautas eksistenci. Vai mantrausība, izvirtība, viltība, blēdība, populāritātes tieksme, tieksme izmantot augstus centienus savā personīgā labā, lai caur tiem kā pa trepītēm ieklūtu augstā vietā, — vai tie nav grēki, kas apdraud tautas eksistenci?

Vai dažā ziņā tie nav niknāki par žūpību?

Domāju, ka mums no visas sirds jāatgriežas pie Dieva. Tad zudīs i žūpība, i citi grēki. Tad sagaidāma patiesa atdzimšana. **K. Beldavs.**

«Svētd. Rīts» 1933. g. 22. num.

Kristus dzeršanas aizlieguma lietā.

Zem šāda virsraksta mums piesūtīts raksts, ko šeit iespiežam:

Attiecoties uz manu aizrādījumu, ka 20. gadsimtenī no latv. biblijas (Luk. 21, 34) izmests Kristus tiešais dzeršanas aizliegums, māc. K. Beldava kgs raksta š. g. «Svētdienas Rīta» 22. num., ka šis apgalvojums esot «acīm redzama nepatiesība», jo tajā Luk. ev. 21, 34 atrodoties Kristus vārdi: «Bet sargājaties, ka jūsu sirdis nekļūst apgrūtinātas ar lieku ēšanu un dzeršanu». Tiešām tā stāvēja rakstīts latv. biblijā vēl 19. g. s. Bet 20. g. s. no minētā panta lielā formāta biblijas izdevumos izmesti vārdi «un dzeršanu» (skat. Britanijas un ārzemju bib. biedr. 1905., 1920. un 1924. g. izdev.). Turpretim, mazos kabatas izdevumos šie vārdi ir vēl uzglabājušies. Tāpēc ar savu aizrādījumu es nevis «kurinu naidu pret mācītājiem», bet gan saku «acīm redzamu patiesību», kuŗu, kā no viņa raksta redzams, nezin pats mans god. oponents, K. Beldava kgs. Ar pievesto tekstu Kristus aizliedz ikkatru dzeršanu, vienalga — lielu vai mazu, bet ne tikai žūpību, kā to raksta māc. K. Beldava kgs. Šie Kristus vārdi ir jāsaprot nevis līdzībā, kā to saka māc. K. Beldava kgs, bet tiešām burtiski un arī burtiski jātulko latviešu valodā: Prosékete dé heautoís mépote barethōsin himōn hai kardía en kraipálē kai méthē — Bet sargājaties, ka jūsu sirdis netop apgrūtinātas ar dzīrošanu un dzeršanu. L. Albrechts tulko: durch Rausch und Trunkenheit — ir ar reibšanu un dzeršanu.

Tā kā es apkaŗoju dzeršanu, smēķēšanu un citu inžu lietošanu netikai ar vārdiem un rakstiem, bet arī ar savas atturīgās dzīves paraugu, tad es sirsnīgi apsveicu māc. K. Beldava kgu un novēlu viņam vislabākās sekmes, tāpat apkaŗojot citus viņa rakstā uzskaitītos tautas eksistenci apdraudošos netikumus: mantrausību, izvirtību, blēdību, viltību, populāritātes meklēšanu un tieksmi ieklūt augstā vietā. **J. Dāvis.**

Redakcijas piezīme. Luk. 21, 34. panta grieķu vārdi «kripale» un «mete» ir dažādi tulkoti, tā piem. Fressen un Saufen, kas būtu latv. rīšana un plītēšana, ir domāts: ekscesi. Ev. lut. baznīcas izdevumā, iespiestā pie Steffenhagena un dēla Jelgavā (1877. g. un vēlākos novilkumos) stāv «lieka ēšana un dzeršana». Abi min. vārdi ir patiesībā sinonimi un lietoti kā parālelisms; zinātniskos tulkojumos tie tā formulēti: Berauschung und Trunkenheit». Pēdējā latv. tulkojumā, kas nupat iznāca, šī vieta skan šādi: Sargaities, ka jūsu sirdis nepagurst no vīna skurbuma un reibuma. — Britanijas biedr. izdevumā (iespiests ārzemēs) ir sacīts: «lieka ēšana», tā tad rīšana, un ir gan domāts, ka tā aptver dzīves ekscesus ēšanā un dzeršanā. Neteiksim, ka šāds uztvērums būtu aizstāvams; bet meklēt te garīdznieku apzinātu viltojumu ļaunprātīgā nolūkā, kā tas izskan no Dāva kga rakstiem, ir taču pārdrošs secinājums.

Nevar būt šaubu, ka Jēzus nosodīja vīna skurbumu un reibumu. Bet sīkāk viņš šinī jautājumā nav izteicies, laikam tā izšķiršanu atstādams savu mācekļu godīgai sirdsapziņai. Viņš deva saviem mācekļiem lielas pilnvaras (Mat. 16, 19) un uzticēja svarīgu amatu. To var uzticēt tik personībām, kas atdzimušas Kristus garā un brīvi rīkojas, vadīti no šā gara (Jāņa 16, 13). Tik tādu ļaužu darbam ir etiska vērtība. Baušļi un noteikumi pēc Vecās Derības paraugā nebija Jēzus garā.

Dāva kga Luk. 21, 34 panta eksegeze ir tādā Vec. Der. garā, viņa, mums šķiet, neizsmeļ, šī panta dziļāko domu. «Svētd. Rīts» 1933. g. 23. num.

Redakcijai ir īpata loģika: tā atzīst, ka pastāv Kristus dzeršanas aizliegums, ka no šā aizlieguma 20. g. s. sākumā latvju tulkojumos izmesti vissvarīgākie vārdi »un dzeršanu», un ka tāpēc mana «ekseģese neizsmeļot šī panta dziļāko domu», it kā ar vārdu «un dzeršanu» izmešanu būtu «izmelta šī panta dziļākā doma». Gluži pareiza ir redakcijas atziņa, ka «baušļi un noteikumi pēc vecās derības parauga nebija Jēzus garā». Tiešām, kā ārietis, lielākais antisemits, ūnipersālas reliģijas dibinātājs un visas pasaules Dieva dēls un visas cilvēces pestītājs, kurš žīdus sauca par velna bērniem un viņu ciltsdievu Jāvi par velnu (Jņ. 8, 44), Jēzus neka nepārņēma no žīdiem un nekā nelika darīt viņiem pakaļ. Toties gan viņš ļoti lielā mērā pārņēma baušļus un noteikumus no saviem lielajiem ariešu (= indiešu un persiešu) priekštečiem — Dieva dēliem un pasaules pestītājiem: Krišnas, Budas, Saratustras un Mitras. Piem., Kristus kalna spredikis un līdzības ir Krišnas un Budas mācību atkārtojums, bet sakramenti un rituāli pārņemti no Mitras un citu ariešu kultu misterijām. Dzeršanas aizlieguma «dziļāko domu» Buda izteic negatīvā veidā ar vārdiem: «Nedzeriet reibinātājus dzērienus», bet Kristus to pašu domu izteic pozitīvā veidā ar vārdiem: «Sargaities, ka jūsu sirdis nepagurst no vīna skurbuma un reibuma.»

Visas ūniversālas reliģijas aizliedz alkoholu. Par ūniversālām sauc tās reliģijas, kuŗas nav nozīmētas tikai kādai atsevišķai tautai, bet visai cilvēcei, un kuŗas atzīst vienu vienīgo ūniversālo jeb visas pasaules Dievu. Piem., tādas reliģijas nodibināja Krišna un Buda Indijā, Saratustra un Mitra Persijā, Laotse un Konfutse Ķīnā, Kristus Romas valstī un Muhameds Arabijā. Ūniversālais Dievs pavēl darīt tikai to, kas nāk par labu pašam darītājam un visiem citiem cilvēkiem, un aizliedz darīt visu to, kas nāk par ļaunu pašam vai citiem. Dzērājs kaitē ī pats sev ī citiem. Tāpēc ūniversālais Dievs resp. Debestēvs aizliedz visiem saviem bērniem dzeršanu. Turpretim, žīdiem ir savs privāts jeb partikulārs ciltsdievs Jāve. Tas ne tikai neaizliedz, bet vēl pavēl dzeršanu, piem.: 5. Moz. 14, 26; Sal. sak. 31, 6; Māc. 9, 7; visa «Sal. augstā dziesma» slavē izvirtību un dzeršanu.

Kā ārietis un ūniversālas reliģijas dibinātājs Kristus prasa atturību, dodams bausli: «**Sargaities, ka jūsu sirdis nepagurst no vīna skurbuma un reibuma**» (Lk. 21, 34). Ar šo bausli Kristus neaizliedz vīnu, bet gan aizliedz «**skurbumu un reibumu**». Kristus neaizliedz vīnu tāpēc, ka svaigs vīns, t. i. svaiga vīnogu sula, tāpat kā vīnogas, satur līdz 20% augļu cukura, kuŗš ir ļoti veselīga barības viela. Vīnogas un līdz ar to svaiga vīnogu sula ir liela Dieva svētība un liela dabas bagātība, kuŗa dota cilvēku labā. Un cilvēkiem vajaga izmantot šo Dieva dāvanu savā labā. Tāpēc ēst vīnogas un dzert svaigu vīnogu sulu ikvienam uz vissiltāko ieteicams, jo kā vīnogas, tā to svaigā sula baro organismu un nerada «skurbumu un reibumu», kuŗus noliedz Kristus un kuŗi kaitē organismam. Turpretim, ikvienam aizliedzams dzert rūgušu vīnogu sulu, to tajā de-

rīgā viela — augļu cukurs pārvērties par kaitīgu vielu — indi alkoholu, kuŗš nebaŗo un rada «skurbumu un reibumu», t. i. to, ko Kristus aizliedz un kas kaitē organismam. No tā izlobās, ka Kristus ir aizliedzis ne tikai alkoholu, bet arī visas citas reibinātājas vielas, kuŗas rada «skurbumu un reibumu». Tā tad Kristus ir aizliedzis alkoholu tāpat, kā Buda, Muhameds un pārējie ūniversālo reliģiju dibinātāji. Un tiešām, kā mīlestības un visa labuma avota Debestēva sūtītais cilvēku labā, Kristus nevarēja mācīt cilvēkiem dzert alkoholu, kas rada viņiem elli jau zemes virsū.

Kristus noteikti skaidrais dzeršanas aizliegums darīja lielas raizes latvju biblijas tulkotājiem. Gliks pārtulkoja to sekoši: «Sargaities, ka jūsu sirdis netop apgrūtinātas ar lieku ēšanu un dzeršanu». Uz šā tulkojuma pamata slapjie mācītāji izskaidroja, ka Kristus atļaujot «mērenu dzeršanu». Bet starp viņiem bija «pārmērīgi dzērāji». Daži bija ne tikai slapji, bet arī samirkuši. Tāpēc uz pia fraus pamata 1905. g. izdevumā no šā teksta atmeta beidzamos divus vārdus: «un dzeršnu», izteicot to sekoši: «Sargaities, ka jūsu sirdis netop apgrūtinātas ar lieku ēšanu». Radās pilnīga dzeršanas brīvība. Uz manu sacelto trauksmi par Kristus vārdu viltošanu, 1932. g. izdevumā Kristus dzeršanas aizliegums no jauna tika uzņemts biblijā un rediģēts sekoši: «Sargaities, ka jūsu sirdis nepagurst no vīna skurbuma un reibuma». Pavēle izteikta skaidrā latvju valodā. Bet latvju teologi ir tajā ieskatā, ka biblijas valoda nedrīkst būt bez ģermanismiem. Laikam, aiz šā iemesla 1937. g. izdevumā no jauna Kristus dzeršanas aizlieguma tekstā valoda tīšu prātu sakropļota ar ģermanismu, un proti: «Sargaities, ka jūsu sirdis netop apgrūtinātas no vīna skurbuma un reibuma». Tā kā patiesība var būt tikai viena vienīga, tad jājautā: «Kuŗu no šiem 4 Kristus vārdu atstāstiem inspirēja Svētais Gars?»

35. Vācu, krievu un latvju atturības sadarbe.

Pag. gadsimta beigās daļa Rīgas vācu intelliģences sāka meklēt saprašanos ar krieviem un latvjiem, ko viņi arī viegli atrada. Kā atsevišķu tautību sadarbes pirmais panākums bija Ļaužu labklājības veicināšanas biedrības nodibināšana šā gadsimta sākumā. Lai gan intelliģento darbinieku ziņā vāciem bija liels pārsvars, tomēr viņi cītīgi meklēja un labprāt uzņēma krievus un latvjus kā līdzdarbniekus, nedarot nekādu izšķirību starp tautībām. Sava vispārības labuma mērķa dēļ, biedrība saņēma pabalstu no Rīgas pilsētas un darbojās ļoti rosīgi. Tās darbība sadalījās vairākās sekcijās jeb nodaļās. Atstājot sāņus visas citas darbības nozares, šeit runāšu tikai par tās veiktiem darbiem atturības sekcijā, kuŗa mūs visvairāk interesē un kuŗa ieņem svarīgu vietu Latvijas jaunlaiku pretalkohola kustības vēsturē. Diemžēl, šīs biedrības pirmie darbinieki pa lielākai daļai ir nomiruši, bet pārējos neizdevās man sameklēt, lai ievāktu plašākas ziņas par šīs biedrības nodibināša-

nos un rosību. Uz manu lūgumu vecu vecais atturības darbinieks, tagādējais Veģetāriešu biedrības un Labtempliešu biedrības priekšnieks Dr. A. V. Kļaviņš rakstiski piesūtīja man sek. savas atceres par minētās biedrības atturības darbību:

«Par Ļaužu labklājības veicināšanas biedrību, kuŗā arī es biju biedrs, zinu tik to, ka tās priekšsēdētājs bija māc. Šaberts, sekretārs Dr. Helds ar kundzi un valdes loceklis Šmidta kgs, ko vēl tagad redzu. 1907. g. tā sarīkoja «Strādnieku dzīvokļu un uzturas izstādi». Tajā arī es piedalījos, uzceldams sevišķu celtni ar uzrakstu «Vegetaria», kuŗā gatavoja lētas veģetāras pusdienas. Šajā izstādē bija ievietota plaša pretalkohola izstāde ar speciālu paskaidrotāju vāciešu V. Mithke no Berlīnes. Šī bija lielākā pretalkohola propaganda, kāda vien līdz tam bija notikusi. Tā kā es biju atturībnieks, tad arī savā nodaļā izstādīju pretalkohola plakātus un aģitēju, kā ar veģetārismu var veicināt atturību. Biju jau sarakstījis savu pirmo grāmatu «Dabas ārsts», kuŗa daudz runā par atturību un kuŗu izplatīju izstādē. Man izdots goda diploms par izstādes veicināšanu. Dr. A. V. Kļaviņš.»

Mums ir bijušas un ir visvisādas labdarības un labklājības organizācijas. Bet, izņemot min. «Ļaužu labklājības veicināšanas biedrību», neviena pati no visām tām nav atzinusi atturību par tautas labklājības sekmētāju un dzeršanu par tās ārdītāju. Tāpēc savādi un pat neticami, bet ļoti teicami izklausās, ka pati pirmā Rīgas labklājības veicināšanas biedrība ir iesākusi ar dzeršanas apkaŗošanu. Kā aculiecinieks apstiprinu vēl to iepriecinošo faktu, ka Rīgas pilsēta savas 700 gadu pastāvēšanas jubilejas izstādē 1901. g. uz Vienības laukuma sevišķā celtnē bija ierīkojusi pretalkohola izstādi un nolikusi tur lektoru atturības propagandai. Šī izstāde vērsa uz sevi manu sevišķu ievērību un lika pamatu manai atturībai, kā par to jau rakstīju 20. nod. Kam piederēja šī pareizā tautas labklājības veicināšanas izpratne, es neuzņemos pateikt. Varbūt, tā piederēja toreizējam pilsētas galvam Armistedam, kas cienīgi stāvēja sava amata augstumā un ar gaišu prātu rūpējās par vispārības labumu. Varbūt, pretalkohola cīņas ierosinātāji bija Dr. Šaberts, māc. Šaberts un Dr. Zeļenkovs, kuŗi darbojās Ļaužu labklājības biedrībā un kuŗi bija plaši pazīstami kā dedzīgi aturībnieki un apdāvināti, enerģiski sabiedriski darbinieki. Izcilu vietu pretalkohola sekcijā ieņēma laulātie draugi fon Sengbuši. Līdzīgi Somijas laulātiem draugiem Heleniusiem, viņi vēlāk sastādīja un izdeva vācu un latvju valodā ļoti krietnu atturības mācības grāmatu lietošanai skolās, pie kam Zengbušas kdze par brīvu pasniedza atturības mācības parauga stundas. Tādi paši atturības idejiski darbinieki bija Stellmachers, Šmidts un fon Grēvingks kdze. Bez minētām personām, pretalkohola sekcijā darbojās arī vēl citi vācieši un vācietes, kuŗu vārdus es vairs neatminu. Kā redzams no 25. nod. pievestiem laikrakstu ziņojumiem, tad šīs biedrības priekšnieks māc. Šaberts, 1910. g. atklājot VAB pretalkohola izstādi, nosauca VAB par «jaunu» biedrību, kuŗa nevis konkurēšot, bet palīdzēšot Ļaužu labklājības veicināšanas biedrībai apkaŗot alkoholismu. Tadpat un turpat Dr. Zeļenkovs stingri iestājās par atturību un nosodīja mērenību. Zengbušas kdze deva

izstādē sapulcētiem bērniem atturības mācības paraugstundas. Tai pašā izstādē Ļaužu labklājības biedrība ar saviem atturības eksponātiem ieņēma vairākas istabas un nolika lektoru Neliusu, kurš pastāvīgi cauru dienu deva publikai paskaidrojumus par izstādītiem priekšmetiem, turēja runas un aģitēja par atturību. Starp citu Ļaužu labklājības veicināšanas biedrība bija izstādījusi 2 komplektus nedzērāja un dzērāja iekšējo organu mulažas, barības vielu preparātus, gleznas ar dzērāju dzīves attēliem, lielu kollekciju Šveices tabulu ar statistiskiem datiem, tādu pašu kollekciju ar Vācijas statistiku u. t. pr.

Pirmskara laikmetā Ļaužu labklājības biedrība, bez izstādēm, rīkoja arī priekšnesumus. Tās pastāvīgais lektors Neliuss bija labs runātājs un cītīgs darbinieks. Kamēr Auseklis nodarbojās ar politiku un Vidzemes antialkoholiskā biedrība pirmajā un pa daļai arī otrajā gadā mierīgi gulēja, tāmēr es piedalījos Ļaužu labklājības veicināšanas biedrības sarīkotos priekšnesumos. 20. nod. es atstāstīju savu pirmo sastapšanos ar mulāžām 1901. g. izstādē uz Vienības laukuma un savu disputu ar atturības lektoru. Es saprotu, ka uzskatamības līdzekļi ir pirmā un visnepieciešamākā katras mācības vai lekcijas daļa un ka mulāžas, preparāti, tabulas, gleznas un citi atturības mācības uzskatamības līdzekļi atstāj uz ikvienu citu tādu pašu iespaidu, kādu tie atstāja uz mani minētā izstādē. Tāpēc es pats tos pielietoju citu pārliecināšanai un vienmēr guvu labus panākumus. Tā darbojos es Ļaužu labklājības veicināšanas biedrībā visu pirmskara laikmetu, izmantojot tās uzskatamības līdzekļus arī savām lekcijām VAB.

Pēc kara Latvijas patstāvības laikā Ļaužu labklājības veicināšanas biedrība neatjaunoja darbību un atdāvāja visu savu izstādi LPB. Tur es to atkal izlietoju saviem priekšnesumiem, bet netiku redzējis, ka vēl kāds cits lektors to izmantotu: algadžus tādi lieki krāmi apgrūtināja un neviens par pūlēm ar tiem vairāk par lekcijām nemaksāja. Kur palicis šis vērtīgais dāvājums, to nezinu, bet neesmu redzējis to vairs LPB. Laikam šīs izstādes eksponāti būs izputināti tāpat, kā ir izgaisināti manas vadības laikā (no 1910.—1913. g.) iegādātie uzskatamības līdzekļi.

Lai gan LPB no 1925. g. rīkojās ar lieliem naudas līdzekļiem, tomēr tā nav iegādājusi šā laika prasībām piemērotus uzskatamības līdzekļus un pēckara laikmetā nav sarīkojusi nevienu pretalkohola izstādi Latvijas mērogā, kā to savā laikā darīja Ļaužu labklājības veicināšanas biedrība, saņemdama daudz mazākus pabalstus, un kā VAB to darīja 1910. g. bez kāda pabalsta.

Šeit gluži neviļus uzplijas jautājums: Ja Ļaužu labklājības veicināšanas biedrība bija tik darbīga alkoholisma apkarotāja, kāpēc tad zvēr. adv. G. Ķempelis nodibināja 1½ gada pavisam bezdarbīgo Vidzemes antialkoholisko biedrību, kuras statūtu parakstītāji un pirmā gada pārvaldes locekļi arī bija vāci, krievi un latvji? (Sk. «20 gadu darbības pārskatu» 3. lp.). Atbildi uz šo

jautājumu es atstāju pašam G. Ķempelim, jo tolaik es vēl biju jauns rīdzinieks un vēl jaunāks atturībnieks, kuŗam nebija zināmi Ķempeļa īstie nodomi un viņa attiecības pret jau pastāvējušām pretalkohola organizācijām.

Līdz ar to LPB jāatbild uz jautājumu, kāpēc viņa savos laikrakstos, kalendaros un citos izdevumos nekad neko nav rakstījusi par «Ļaužu labklājības veicināšanas biedrības» darbību, kuŗai bija tik svarīga nozīme mūsu tēvijas atturības kustībā?

Otrs vācu-latvju sadarbes lauks bija un ir tagadējā «Latvijas labtempliešu biedrība», kuŗā es iestājos 1909. g. 24. septembrī un kā tās līdzdibinātājs aktīvi darbojos pirmskaŗa laikmetā.

Labtempliešu biedrība Rīgā nodibinājās ar Ļaužu labklājības veicināšanas biedrības vācu tautības locekļu gādību. Viņi bija lūguši vispasaules atturības organizāciju «Starptautisko labtempliešu ordeni» — «International Order of Good Templars» (I. O. G. T.) izplatīt savu darbību arī uz Rīgu. Sakarā ar to 1909. g. pavasarī Rīgā ieradās Vācijas labtempliešu priekšnieks Alfreds Smits un iepazīstināja sapulcētos atturībniekus ar ordeņa mērķiem un darbības veidiem. Ordenī iestājās Stellmachers, abi Zengbuši, Grevingka kdze un vairāki citi vācieši, bet no latvjiem tikai es un Ķempelis. Tomēr uzņemto biedru skaits bija nepietiekošs patstāvīgas vietējās organizācijas nodibināšanai. Tāpēc nācās ieskaitīt mūs tieši vispasaules organizācijā uz tās priekšnieka sevišķu rīcību. Par toreizējo ordeņa priekšnieku bija zviedris Eduards Vavrinskis. Ar viņa 1909. g. 24. septembrī parakstītu un man piesūtītu apliecību angļu valodā es biju uzņemts par biedru «Labtempliešu ordenī.» Tāpēc patiesībā par «Latvijas labtempliešu biedrības» pirmo pamatu likšanas dienu uzskatāms 1909. g. 24. septembris, kad oficiāli reģistrēti tās pirmuzņemtie biedri.

I Viskrievijas pretalkohola kongresā es personīgi iepazinos ar minēto Zviedrijas I. O. G. T. priekšnieku Vavrinski. Viņš stāstīja man, ka Zviedrijā esot 150.000 labtempliešu — pilnīgu atturībnieku, un ieteica dibināt šādu organizāciju Latvijā. Apgarots ar atturības ideju, es devu savu piekrišanu, un uzaicināju viņu atbraukt uz Rīgu labtempliešu biedrības nodibināšanai. Tā paša gada martā viņš atbrauca Rīgā. Mēs sapulcinājām interesentus, galvenā kārtā latvju intelleģenci, A. Dombrovska tēva dzīvoklī, Bezdelīgas ielā 3. Tur viņš iepazīstināja tos ar labtempliešu mērķi un darbību. Tomēr ordenis neguva piekrišanu Rīgā un starp latvjiem nenodibinājās labtempliešu biedrība.

1910. g. Rīgā otrreiz atbrauca Vācijas I. O. G. T. priekšnieks Alfreds Smits un noturēja priekšlasījumu Ļaužu labklājības veicināšanas biedrībā. Tur starp vāciešiem viņš atrada piekrišanu un nodibināja Rīgā labtempliešu biedrību, kuŗā ietilpām arī mēs nedaudzie latvji. Vispār, līdz kaŗam latvju bija pavisam maz labtempliešos. Turpretim, vācu bija diezgan daudz, un viņi darbojās sekmīgi. Par pirmo Labtempliešu biedrības priekšnieku bija Stellmachers. Pēc kaŗa es vairs nesastāvu labtempliešos, jo viņu biežās

un obligātoriskās sapulces prasa daudz laika, kuŗu es ziedoju tautas apgādāšanai ar atturības un citu literātūru.

Par Labtempliešu biedrības darbību Latvijā tās līdzdibinātājs un tagadējais priekšnieks Dr. A. V. Kļaviņš 28. 4. 38. iesniedza man sek. rakstu:

Latvijas Labtempliešu biedrība.

Labtempliešu biedrības mērķis ir panākt pilnīgu atturību no alkoholiskiem dzērieniem, lai ar to paceltu cilvēces garīgo, tikumisko līmeni, un materiālo labklājību un atrastu līdzekļus un veidus alkohola apkaŗošanai Latvijā. Labtempliešu organizācija prasa no saviem biedriem pilnīgu atturību un viņas mērķis ir alkoholisko dzērienu lietošanas parašas iznīdēšana.

Labtempliešu ordenis, kā tāds, dibināts 1851. g. Amerikā, bet tagad tas jau azplatījies visās pasaules malās. Dibinātāji to nosaukuši: «International Order of Good Templars». Šā angļu nosaukuma indiciāļus I. O. G. T. lieto visās valodās. Valstīs, kur ordeņi nepastāv, labtempliešu organizācijas saucas par biedrībām, kā tas ir arī pie mums Latvijā. Organizācija ir starptautiska, jo ienaidnieks — alkohols, ko mēs visā pasaulē apkaŗojam, ir starptautisks. Tomēr labtempliešu organizācijas katrā zemē ir nacionālas, jo tikai nacionāli domājoši ļaudis ir spējīgi ziedot laiku, darbu un līdzekļus savas tautas un visas cilvēces labā. Pastāvīgais kontakts ar citu valšķu idejas draugiem un savstarpējie apciemojumi, kā arī referentu apmaiņa, ļoti sekmējuši labtempliešu darbu. Dažās valstīs šī organizācija kļuvusi par neatsveŗamu tautas izglītības un audzināšanas faktoru. Labtempliešiem ir savas svinīgas ceremonijas un parašas, kas vispār atzītas par iespaidīgām un nozīmīgām biedru starpā, kādēļ daži nezinātāji tos samaina ar brīvmūrniekiem. Bet labtempliešiem nav ar brīvmūrniekiem itin nekas kopīgs. Kāds brīvmūrnieks var būt labtempliešos tāpat, kā tas var būt kuŗā katrā citā organizācijā.

Pirmie labtemplieši — latvieši bijuši skolotājs J. Dāvis un zvēr. advokāts G. Ķempelis, kuŗus labtempliešos uzņēmis zviedru I. O. G. T. priekšnieks Vavrinskis 1909. g. 24. septembrī. 1910. g. Vācijas I. O. G. T. priekšnieks Alfr. Smits uzņēma Rīgā zvēr. advokātu A. Frīdenbergu un Dr. A. V. Kļaviņu. Divi gadi agrāk bija radusies tagadējā Latvijas pretalkohola biedrība un pirmie trīs vairāk piegriezās šai biedrībai, bet skaitās labtempliešos par godabiedriem. Pēdējais, Dr. Kļaviņš, visu laiku darbojies arī labtempliešos un pašlaik ir Latvijas labtempliešu centrālās valdes priekšsēdētājs. Līdz šim Latvijā ir bijuši pārsvarā vācu tautības biedri, bet pēdējā laikā arī latviešos manāms pieaugums. Labtempliešu krūšu nozīme ir zemes lode ar iniciāļiem I. O. G. T. Tā nozīmē, ka labtempliešu darbalauks ir visa pasaule. Labtempliešu devīze ir «ticība, cerība, mīlestība, taisnība», ko grafiski attēlo ar krustu, enkuru, sirdi un svariem. Labtempliešos uzņem katru pieaugušu personu, kas apņemas nedzert alkoholiskus dzērienus un nepacienāt ar tiem citus. Labtempliešu organizācijas ir apolītiskas un interkonfesionālas, kādēļ nevienai ticības šķirai nav nekādas priekšrocības. Tomēr reliģiskām atziņām ierādīta cienīga vieta. Labtemplieši nodarbojas ne tikai ar alkohola nosodīšanu, un ne tikai ar alkoholiķu aizgādniecību, bet arī ar jaunu sadzīves formu radīšanu. Ar savām regulārām sanāksmēm, kas norit pēc zināma rituāla, I. O. G. T. spēj veikt lielu audzināšanas darbu. Dziesmas, mūzikāli priekšnesumi, referāti par dažādiem sadzīves jautājumiem, sports un bezalkohola mielasti ir katras sanāksmes nepieciešamā daļa, kas modina biedros garīgas intereses. Tādā veidā bijušiem dzērājiem rada mierīgu oazi, kur viņu bijušiem kārdinājumiem vairs nav ieejas.

Katrs cilvēks labtempliešiem ir brālis vai māsa. Ne kārta, ne stāvoklis sabiedrībā, ne amats nešķiro atturībnieku saimi. Labtemplieši uztur vairākus bezmaksas padomdošanas punktus. Viņi propogandē un māca izgatavot bezalkohola sulas un vīnus un ielaida to tautā vairākus tūkstošus litru jau tad, kad šādu sulu lietošana vēl bija maz populāra. Labtempliešu pretalkohola izstādes bijušas pievienotas citām izstādēm šeit un ārzemēs un arī patstāvīgas.

Pašlaik tāda izstāde atrodas Aspāzijas bulvārī 9, dz. 6. To apmeklē simtiem personu un organizācijas. Labtemplieši apgādājuši un izplatījuši tūkstošiem pretalkohola brošūras, apkārtrakstus un skrejlapas. Kā pēdējā brošūra šogad iznāca Dr. A. V. Kļaviņa «50 iebildumi un atbildes». Labtempliešiem ir jaunatnes pulciņi, bibliotēkas, kori, sporta sekcijas, izglītības pulciņi. Latvijas Labtemplieši nesaņem gandrīz nekādus pabalstus, bet līdzekļus gūst galvenām kārtām no pašu biedru maksām un ziedojumiem.

Dr. A. V. Kļaviņš.

Ar šo nodaļu es noslēdzu atsevišķu aturības biedrību apraudzi. Piemetinu, ka es rakstu tikai par tām pretnarkotiskām organizācijām, kuŗās es pats aktīvi līdzdarbojos vai ar kuŗām šā vai tā bija saistīta mana pretalkohola cīņa. Ar to izskaidrojas, kāpēc es šeit, piem., nekā nerunāju par tik nopietnu un izcilu biedrību kā A. Dombrovska tēva dibināto un uzturēto «Ziemeļblāzmu», jo tur mana darbība aprobežojās tikai ar dažu priekšlasījumu noturēšanu tāpat, kā kaut kuŗā citā biedrībā. Bez tam «Ziemeļblāzma» pati par sevi ir vēsture, kuŗa nav šķiŗama no A. Dombrovska tēva dzīves: kas nepazīst A. Dombrovsku, tas nepazīst «Ziemeļblāzmu».

«Balto Lentu» Latvijā es neuzskatu par nopietni ņemamu biedrību, kuŗa būtu guvusi kādus pozitīvus panākumus atturības laukā, bet gan tikai par atsevišķu personu kliķi, kuŗas patiesais mērķis ir ne vispārīgs, bet patīgs labums. Kamēr BL neizdos iespiestus gada pārskatus par savu biedru skaitu un savu pretalkohola cīņu, tāmēr tā uzskatāma ne vairāk kā par bezbērnu sieviešu klubu, kuŗam izdodas saņemt sabiedriskus pabalstus «pretalkohola cīņai».

36. Atturības biedrību apvienošanās principi un to izvešana dzīvē.

Kā redzējām iepriekšējās nodaļās, tad nodibinājās un pastāvēja vairākas atturības organizācijas. Visas tās lielākā vai mazākā mērā cīnijās pret apdullināšanu un apdullināšanos, resp. pret indēšanu un indēšanos, vai nonāvēšanu un nonāvēšanos jeb, kā evaņģelijā teikts, «pret skurbumu un reibumu», ejot dažādus ceļus un pielietojot dažādus līdzekļus. Galvenā kārtā tas vērsās pret apreibināšanos ar alkoholu un nikotīnu.

Uz valdības vēlēšanos, 1935. g. tām nācās apvienoties. Šim nolūkam LPB sasauca divas atturības organizāciju pārstāvju apspriedes. Tajās nolēma apvienoties LPB kā vecākajā un lielākajā, attiecīgi grozot pēdējās statūtus, lai tos pielāgotu visu apvienoto organizāciju mērķiem un darbības veidiem. Ārpusē palika divas konfesionālas biedrības (Latvijas pareizticīgo atturības biedrība un Baptistu aturības biedrība «Klints»), divas internacionālas biedrības (Labtempliešu biedrība un «Baltā lenta») un pa «Žūpības apkaŗošanas likuma» izdošanas laiku 1924. g., cerībā uz lielu pabalstu saņemšanu slepeni nodibinātā un vairākus gadus atklātībā pavisam

nepazīstamā Centrālā pretalkohola savienība*). Izņemot abas internacionālās biedrības, valdība drīz slēdza pārējās trīs ārpus LPB palikušās atturības organizācijas.

Atturības organizācijas apvienojās LPB uz sek. maniem priekšā liktiem un vienbalsīgi pieņemtiem pamatiem: 1) LPB augstākā vadība nododama LPB goda biedru padomei. 2) LPB valdē ievēlami pārstāvji no visām apvienotām organizācijām. 3) LPB valdes locekļu kandidātu izraudzīšana piekrīt LPB goda biedru padomei. 4) LPB valdei vienādā mērā jāievēro visu apvienoto organizāciju mērķu īpatnības un sasniegšana.

Kad apspriede bija pieņēmusi šos lēmumus, tad nākamā apspriedē A. Frīdenbergs paziņoja, ka LPB valde iecēlusi par LPB goda biedru šīs biedrības valdes locekli N. Bankevicu, bij. Dem. centra darbinieku. Tāda jauna goda biedra iecelšana bija pretlikumīga, jo pēc toreizējo statūtu 9. un 24. pp. goda biedrus varēja iecelt tikai delegātu sapulce uz motivētu valdes priekšlikumu ar vismaz ⅔ visu sapulcē klātesošo delegātu balsu vairākumu. Nebija arī nekādas vajadzības nezin aiz kāda iemesla uzreiz steidzami iecelt jaunu goda biedru. Tomēr, nevēlēdamās sarūktināt klāt bijušo N. Bankevicu, apspriede mierīgi noklausījās šo ziņojumu, kā LPB iekšēju darīšanu, neinteresējoties par tādas uzņemšanas pretlikumību pēc tai svešiem LPB statūtiem. Tā tad apvienošanās laikā par LPB goda biedriem skaitījās J. Dāvis, G. Reinhards, G. Ķempelis, A. Frīdenbergs un N. Bankevics. Šīm 5 personām nācās uzņemties LPB augstāko vadību. Taču piezīmēju, ka bij. Dem. centra kliķes un ne delegātu sapulces ieceltais N. Bankevics nebija LPB goda biedrs, lai gan LPB valde viņu skaitīja par tādu.

Vispirms viņiem vajadzēja izraudzīt apvienotās LPB valdes locekļus. Par nožēlošanu, G. Reinhards gulēja slims un Centrālās pretalkoholās savienības priekšnieks G. Ķempelis berzēšanās dēļ ar LPB priekšnieku A. Frīdenbergu nebija piedabūjams piedalīties goda biedru padomes sēdēs. Tāpēc tajās piedalījās tikai 3 goda biedri: Dāvis, Frīdenbergs un Bankevics. Pirmā sēdē padome vienbalsīgi nolēma, ka neviens no augstākās instances — goda biedru padomes locekļiem nevar būt par zemākās instances — valdes locekli, kā arī vienbalsīgi izraudzīja par LPB priekšnieku stud. A. Prāmu un ievēlēja citus tās valdes locekļus, principiāli neuzstā-

*) Sākumā «Žūpības apkarošanas likuma» projekts paredzēja valsts pabalstu izsniegšanu tieši atturības organizācijām. Bet tā kā soc. dem. un citu politisko partiju viriem — dzērājiem nebija iespaida pastāvējušās pretalkohola organizācijās, tad likumdevēji nolēma pabalstus izsniegt pašvaldībām, kuras pilnīgi atradās viņu ietekmē. Ja pieņemtu likumu pirmatnējā redakcijā, tad minētā savienība tiešām spēlētu lielu lomu pabalstu sadalīšanā starp biedrībām. Kad dažus gadus vēlāk es nācu LPB pilnā sapulcē ar priekšlikumu nodibināt visu atturības biedrību savienību, tad par lielu brīnumu dabūju dzirdēt, ka tāda jau pastāvot un ka tās priekšnieks esot G. Ķempelis. Nākot A. Frīdenbergam par priekšnieku LPB, savienība ar savu priekšnieku G. Ķempeli sāka strādāt un rīvēties ar LPB. Izrādījās, ka pie viena kaula divi suņi nevarēja satikt.

dot par tādiem no vecajiem LPB valdes locekļiem vairs A. Frīdenbergu, K. Vildi un M. Ķempeli. Reizē ar to sēde atzina visas manas uzrādītās LPB nebūšanas un nolēma, ka to dēļ visiem viņas valdes locekļiem jāatkāpjas un jādod vieta jauniem spēkiem, pievelkot tos no visām apvienotām biedrībām.

Otrā goda biedru padomes sēdē mani ļoti pārsteidza tas, ka, pretēji pirmās sēdes lēmumiem, N. Bankevics un A. Frīdenbergs nāca ar priekšlikumu, ka par LPB priekšnieku jābūt A. Frīdenbergam un par tās valdes locekļiem K. Vildem un M. Ķempelei. Tādējādi A. Frīdenbergs ar jaunieceltā goda biedra balss pārsvaru centās atstāt LPB savā un savu domu biedru agrākā vadībā. Es tam stingri pretojos. Iznāca asa vārdu maiņa starp Frīdenbergu un mani. Izlietodams tikko pretlikumīgi ieceltā goda biedra balsi, Frīdenbergs pastāvēja, ka tikai viņam un nevienam citam jābūt par LPB priekšnieku, jo par viņu esot 2 balsis un pret viņu tikai 1 mana balss. Tā strīdoties pagāja 2 sēdes. Tad es liku priekšā jautājuma izšķiršanai nogaidīt G. Reinharda izveseļošanos. Redzēdams manu nepiekāpšanos un savas darbības atmaskošanos, A. Frīdenbergs pēdīgi piekrita pirmā sēdē notikušai A. Prāma un citu valdes locekļu ievēlēšanai un neuzturēja vairs savu un savu sparīgo līdzdarbnieku K. Vildes un M. Ķempeles kandidatūras.

Palika vieglāki ap sirdi: reiz LPB valde atbrīvojās no trijlapiņas, kuŗa ar savu ilggadīgo rīcību noveda biedrību pie sabrukuma. Trijlapiņas raksturīgās īpašības bija intrigas, spējīgu darbinieku nobīdīšana pie malas, bezdarbība un iespiestu gada pārskatu neizdošana, lai tā līdzīgi jāņtārpiņiem spīdētu tumsā. Vēl vairāk trijlapiņa kaitēja biedrībai ar savu naidīgo izturēšanos pret reliģiju un pret aturības cīņas dibināšanu arī uz reliģiskiem pamatiem, kā tā to krasi pierādīja kāda pilnā sapulcē ar savu brutālo uzstāšanos pret biedriem — baptistiem, kuŗi bija ieradušies sapulcē lielā pārsvarā un prasīja reliģijas respektēšanu atturības cīņā. Kad trijlapiņa aizdzina baptistus un daudzus citus ticīgos ļaudis, tad biedrībā palika gandrīz tikai ģenerāļi un ģenerāles bez armijas. Trijlapiņas, it sevišķi K. Vildes, nopelns bija arī «krodziņa» atvēršana un uzturēšana Vērmanes dārza paviljonā. Pretnikotīnisti sagaidīja, ka ar trijlapiņas aiziešanu LPB iesāks arī smēķēšanas apkaŗošanu, jo nikotīns ir vēl stiprāks narkozs nekā alkohols. Biedri gribēja redzēt darbus un to panākumus, bet ne tikai klausīties trijlapiņas skaļajās frazēs bez kaut kādiem pozitīviem rezultātiem.

No sacītā redzams, ka goda biedru padomes sēdēs es cīnijos par principiem vispārības un LPB labā, bet Frīdenbergs par savām un savas kliķes interesēm. Tā ir izšķirība starp manu un viņa darbību LPB. Kas dēvējas par sabiedrisku darbinieku un izmanto sabiedriskas organizācijas savu personīgu mērķu sasniegšanai, vienalga, lai tie būtu kādi būdami, no tāda sabiedriska darbinieka jāsargājas ikvienai biedrībai vairāk nekā no ienaidnieka. Es raugos ne tik daudz uz pavasara sējumu, kā uz tā rudens birumu. Kam

sēt sēklu, kuŗa nedīgst un nedod ražu? Ko līdzēja visas Frīdenberga un Ko skaļās frāzes pilnās sapulcēs, «Jaunā Balsī» un «Tautas kalendarā», ja biedru skaits mazinājās, nodaļas likvidējās un cerības pulciņi nīkuļoja vai pastāvēja tikai uz papīra? Tie bija LPB valdes darbības panākumi pirms apvienošanās ar citām biedrībām.

Tomēr uz jauno LPB priekšnieku A. Prāmu liktās cerības neattaisnojās. Kā agrākās, tikko likvidētās valdes sekretārs, viņš bija par daudz piesūcies ar trijlapiņas garu. Tāpēc viņš turpināja vadīt biedrību tās sliedēs un atkārtoja tās kļūdas vēl lielākā mērā. Nezinu, vai aiz savas pārgudrības, vai aiz citu gudrības viņš neskaitījās ne ar vienu apvienošanās sapulces lēmumu. Viņš ne reizi nesasauca goda biedrus uz apspriedi un nekad negriezās pie viņiem pēc aizrādījumiem. Viņa vadītā valde pat nedeleģēja goda biedrus uz delegātu sapulcēm. Ar to vecie darbinieki un pirmie celmlauži — ideālisti, tāpat kā agrākās valdes laikā, tika pilnīgi izslēgti no kaut kādas līdzzināšanas un līdzrunāšanas LPB. Uzskatīdams sevi gudrāku par visiem, viņš ignorēja pārējos valdes locekļus, kuŗi bija ienākuši valdē no citām organizācijām. Lai gan pēc apvienošanās LPB bija tapusi par pretnarkotisku biedrību, tomēr pats savās acīs viņš nepiegrieza biedru smēķēšanai nekādu vērību. Bet iekš kā pastāvēja priekšnieka A. Prāma vadītā apvienotā atturības organizāciju valdes darbība? Galvenā kārtā agrāk atvērto nodaļu un cerības pulciņu slēgšanā un jaunu neatvēršanā. Citiem vārdiem sakot: ko mēs 30 gadu laikā ar lielām grūtībām vilkām kalnā, to Prāma kgs savas priekšniecības laikā ar vieglu roku grūda lejā. Neapmierināti ar tādu prezidija ārdošu virzienu un tā radošā darba trūkumu, 1936. g. no LPB valdes izstājās citu apvienoto organizāciju idejiskie darbinieki. Tagad Prāma kgs bija atbrīvojies no viņam uzbāzīgajiem jauna darbības plāna ierosinātājiem un jaunu sliežu minējiem. Viņš pats arī bija pārpūlējies no bezdarbības. Te vēl klāt nāca nebeidzamā nodaļu un cerības pulciņu likvidēšana. Visi šie milzīgie darbi viņam kā jaunam cilvēkam nebija pa spēkam. Viņš jutās noguris aiz pārstrādāšanās biedrības labā. Tamdēļ viņš apraudzījās pēc sev cienīga pēcnācēja un pēc cienīgiem jauniem valdes locekļiem izstājušos vietā. Un kur gan varēja atrast vērtīgākus darbiniekus nekā trijlapiņā, ar kuŗiem viņš jau gadiem ilgi bija strādājis kopā! Protams, nekur citur. Viņš uzaicinja A. Frīdenbergu par valdes priekšsēdētāju, K. Vildi par valdes sekretāru, M. Ķempeli par valdes locekli bez portfeļa un pats pieņēma valdes mantziņa posteni. Tā radās četrlapiņa kā jauna LPB likteņa vadītāja. Atlikās tikai vecu vecajā iejavā rūgt vecu vecajam raugam. Ja Prāms turētos pie apvienošanās līguma, tad viņam nāktos aicināt izstājušos valdes locekļu vietā pārstāvjus nevis no LPB, bet no pārējo apvienoto biedrību biedriem. Tad vēl vismaz vārda pēc LPB varētu reprezentēt apvienoto atturības biedrību kopu.

Vispār, kā priekšnieks Prāms bija ne šis ne tas, bet gribēja būt viss kas un tāpēc bija nekas. Uzņemdamies priekšniecību, viņš

apņēmās vai kalnus gāzt LPB labā, bet, atstādams priekšniecību, viņš atradās vairs tikai pie nožēlojamām LPB apvienoto organizāciju atliekām. Nodaļu un cerības pulciņu likvidēžanas kāre viņam bija uznākusi tik liela, ka, turpinoties tai vēl ilgāki, viņš, laikam, pēdīgi paliktu LPB viens pats ar savu mīļo trijlapiņu.

Atzīmēju, ka A. Prāms vadīja apvienošanās sapulces, bija to dvēsele un vēlāk pats cildināja savus lielos nopelnus atturības biedrību apvienošanā. Tāpēc viņam vairāk kā nevienam citam vajadzēja zināt un pildīt tos noteikumus, uz kuŗiem aturības organizācijas apvienojās. Bet, ticis par LPB priekšnieku, viņš nelikās ne zinot par vienbalsīgi pieņemtiem apvienošanās pamatiem viņa paša vadītās sapulcēs. Priekš viņa eksistēja tikai LPB vecā rauga tieksmes. Pārējo apvienoto biedrību mērķus un centienus viņš visu acu priekšā mina kājām. Aiz šā iemesla pēdējo biedri un darbinieki atkrita no LPB. Taisni to vajadzēja Prāma kgm: pēc viņa rosības plāna LPB darbībai vajadzēja būt bezdarbībai. Tiešām, šādai viņa darbībai resp. bezdarbībai bija brīnišķīgi panākumi: iznemot divas internacionālās atturības biedrības, visas pārējās pretalkohola biedrības bija likvidētas un pati LPB palikusi gandrīz bez biedriem, un tās ģenerāļi nesarīkoja nekādus kaŗagājienus pret alkoholismu. Vai redzot tādus Prāma kga nopelnus, alkohola kapitālam no prieka nebija jāberzē rokas?

Ja Prāms būtu korekts cilvēks, tad viņš spriestu un darītu sekoši: «apvienošanās sapulce nolēma, ka LPB valdes locekļu izraudzīšana piekrīt goda biedru padomei. Tā izraudzīja mani un pārējos locekļus. No viņas es saņēmu savu amatu un viņas rokās man tas jānoliek. Tāpēc man jāsasauc goda biedru padome, lai viņa izrauga manā un citu izstājušos valdes locekļu vietā kandidātus.»

Ja Frīdenbergs būtu vīrs un vārds, tad viņš spriestu un darītu sekoši: «Goda biedru padome nolēma, ka neviens no augstākās pārvaldes organa — goda biedru padomes loceļiem rep. goda biedriem nedrīkst būt par zemākās pārvaldes organa — valdes locekli. Neraugoties uz manu vissīvāko pretošanos, goda biedru padome atstādināja mani no priekšnieka un valdes locekļa amata. Tāpēc bez goda biedru piekrišanas es nedrīkstu atgriezties LPB valdē. Bez tam ar LPB apvienojas Pretalkohola un pretnikotīna biedrība. Es esmu nikotīnists. Kā tādam man tāļu jāturas no pretnarkotiskas biedrības, kāda pēc apvienošanās ir LPB. Es esmu zvēr. advokāts un zinu, ka līgumi svēti jāpilda: pēc apvienošanās līguma izstājušos valdes locekļu vietā jānāk pārstāvjiem nevis no LPB, bet no pārējām apvienotām biedrībām. Būt par priekšnieku ir gan lieliska reklāma manai profesijai, bet personīgas intereses nedrīkst nostādīt augstāk par sabiedriskām.»

Tomēr abi viņi darīja otrādi. Aiz šā iemesla abi viņi nebaudīja un nebauda atturībnieku un atturības darbinieku uzticību. Ar to izskaidrojas, kāpēc LPB biedru skaits pavisam sašļucis. Tomēr skaidrības labā mēs pieprasam no abiem viņiem iespiest jau nākamā «Jaunās Balss» numurā pēc gadiem biedru skaitu visā pēc-

kara laikmetā. Interesanti būtu arī zināt, cik liels ir LPB katra gada ienākums no biedru naudām, jo pēc tā vispareizāki var konstatēt faktisko biedru skaitu. Tāpat lūdzam viņus paziņot, cik nodaļu un cerības pulciņu slēgts un cik jaunu atvērts katrā no pēdējiem gadiem.

Te nu uzpeld jautājums: Kas ir sasniegts ar atturības biedrību apvienošanu LPB? A. Prāma vadītai apvienoto organizāciju valdei laužot apvienošanās sapulcēs pieņemtos principus, apvienošanās izveidojās par pārējo biedrību likvidēšanos un par pašas LPB nepaplašināšanos. Bet vai šīs atturības biedrības bija nederīgas resp. kaitīgas, ka LPB vajadzēja censties pārtraukt to darbību? No iepriekšējām nodaļām mēs redzam gluži pretējo. Bet kāpēc tad LPB vienmēr izturējās naidīgi pret tām un tagad zem apvienošanās maskas panāca to likvidēšanos? Baidījās, 1) ka tās arī neņikotu pēc valsts un pašvaldību pabalstiem un ar to nemazinātu LPB ienākumus; 2) ka LPB darbinieku bezdarbība nepaliktu pārējo biedrību darbinieku darbības ēnā; un 3) ka LPB dižvīru plātīšanās varētu tapt nostādīta pareizā apgaismojumā. Kā jau agrāk sacīju, jāņtārpiņi var spīdēt tikai tumsā. Gaismai austot zūd to spīdums. Tāpēc LPB spīdekļu darbība resp. bezdarbība jātur tumsā, kas nav iespējams, pastāvot vēl citām atturības organizācijām. Bez šaubām, daudzo atturības biedrību apvienošanai resp. likvidēšanai bija viens liels nenoliedzams sasniegums: četrlapiņai atbrīvojās rokas atturības lietās vienai pašai rīkoties visā Latvijā. Līdz 1938. g. martam gan vēl viņas darbība bija tikai bezdarbība.

Šogad LPB atļauta naudas loterija par Ls 50.000. LPB dabū arī pabalstus no pilsētas un vāc ziedojumus no biedriem. Tā tad no tautas kabatas tā saņem prāvas naudas summas. Bet par šo summu ienākšanu un izlietošanu tā neiespiež gada pārskatus un nedod sabiedrībai nekādus norēķinus. Vārdu sakot, runasvīriem bija spēks rokā: viņiem nebija jāskaitās ar sabiedrību un nebija jānodod norēķins par iekasēto no tās naudu. Tāpat runasvīri nebija spiesti ziņot, cik biedru ir tai atturības organizācijai, kura saucas par «Latvijas». Vispirms mēs gribētu zināt, cik biedru ir tās Rīgas nodaļai no 385.000 pilsētas iedzīvotājiem.

37. Cenas izsitēju tipi atturības biedrībās.

Kad redzam uz skatuves uzvedam Šekspira traģēdiju «Otello», tad mūs pārņem riebums pret intrigāna, provokatora, pielīdēja, lišķa un nodevēja Jago tipu. Kāds Jāgo tips bija Venecijas aizsardzības armijā pret ārējo ienaidnieku — Turciju, tāds pats tas ir Latvijas aizsardzības armijā pret iekšējo ienaidnieku — Alkohola kapitālu. Šeit es runāju par LPB Jago ne kā par patiesu personu, bet kā par tipu, jo šāda persona būtu tik niecīga un tik zemiska, ka nebūtu vērts piegriezt tai vērību. Sauksim šo tipu par Bluķa kgu un apraudzīsim viņu kā Jago dubultnieku.

Ar aprunām un meliem Jago saveda naidā Otello, Desdemonu

un Kasio. Ar tiem pašiem līdzekļiem Bluķa kgs izjauca Ķempeļa, Frīdenberga un manu sadarbību pretalkohola cīņā. Bluķa kgs ir ierēdnis. Kā tādam, viņa rīcībā ir telefons un atsevišķa istaba. Pa telefonu viņš pēc kārtas uzaicina pie sevis darbīgākos LPB biedrus, lai it kā apspriestos biedrības lietās. Vispirms no ikviena uzaicinātā viņš noņem solījumu, ka viņa sacītais netiks izpausts un paliks noslēpums tikai starp viņiem abiem. Kad tas panākts, tad Bluķa kgs aprunā un nostāda savus iedomātos pretiniekus par atnācēja personīgiem ienaidniekiem un cenšas izdabūt no viņa kādus sliktus izteicienus par tikko paša apmelotiem biedriem, lai sarīdīšanas nolūkā tos pēdējiem atstāstītu tādā pašā noslēpumainībā. Draugu sanaidināšanā un biedru saskaldīšanā Bluķa kgs tiešām ir virtuozs. Es to apgalvoju no savām un savu bijušo draugu sarunām ar Bluķa kgu viņa darba istabā vai citā sastapšanās vietā. Bluķa kga tēlefona aparāts sevišķi rosīgi strādā pirms LPB pilnām sapulcēm, kurām jāievēl jaunas amata personas. Tad netop taupīta vienu pelšana un otru slavēšana. Tādā kārtā Bluķa kgs iebīda LPB pārvaldē sev patīkamas un izbīda no tās sev nepatīkamas personas. No Bluķa kga atkarājās arī priekšnieka izraudzīšana. Kas gribēja tapt vai palikt par priekšnieku, tam bija jāskaitās ar Bluķa kga intrigu spējām. Kad agrāk valde un revizijas komisija sastādījās galvenā kārtā no algotiem biroja darbiniekiem un lektoriem, tad šo algadžu ienākumi atkarājās no Bluķa kga un viņa kliķes. Viņi nemīlēja un necienīja Bluķa kgu, bet dejoja pēc viņa svilpītes.

Lai kaitētu savam spējīgam un godīgam darbabiedram Kasio, kuram Otello bija uzdevis raudzīties, ka Ķipras salā pa kara laiku stingri izvestu dzīvē dzeršanas aizliegumu, Jago ar savas kliķes ļaudīm parūpējās par to, ka Ķipras iedzīvotāji dzēra un trakoja, par ko Kasio krita Otello nežēlastībā. Tāpat Bluķa kgs ar sirdi un dvēseli gādāja par LPB krodziņa pastāvēšanu Vērmanes dārzā paviljonā, jo tas deva viņa draugam, bufetes turētājam, bij. krodziniekam, prāvus ienākumus un nostādīja nelabā gaismā LPB priekšnieku kā atbildīgu amatpersonu.

Kā Jogo vienmēr pirmā vietā stāda savas personīgās intereses, tāpat Bluķa kgs pāri visam nostāda savu «es». LPB un visa atturības lieta var plīst, ja tik viņam atlec kāds labums. Viņš sacerē brošūras un šur tur iespiež dažus rakstus. Par šiem ražojumiem Bluķa kgs liek samaksāt sev lielus honorārus un uzdod to izplatīšanu sev pakalpīgajiem LPB algadžiem. Apreibināts ar zināmiem panākumiem, Bluķa kgs iedomājas, ka viņš ir ģeniāls atturības rakstnieks. Tādu iedomu nevar liegt nevienam, un, protams, arī Bluķa kgm nē. Bet tas nav jauki, ka Bluķa kgs ar savu LPB kliķi strādā pret citu autoru atturības literatūras izplatīšanu. Piem., kad 1937. g. iznāca mana grāmata «Pret skurbumu un reibumu», tad Bluķa kgs kā apsvilis skraidīja pa attiecīgām iestādēm, gānija šo manu izdevumu un propagandēja tā nepielaišanu skolu bibliotēkās. Es piesūtīju minēto grāmatu visām skolām, kuru

adreses izdevās man sadabūt, un saņēmu no cienījamiem paidagogiem ļoti daudz ne tikai vissirsnīgāko pateicību, bet arī vislabāko atsauksmju par šo manu darbu. Šie lietpratēju apliecinājumi visgaišāki pierāda Bluķa kga tieksmi kaitēt atturības lietai. Protams, ka viņa ietekmētā «Jaunā Balss» līdz šim nav vēl minējusi ne pušplēstu vārdu par grāmatas «Pret skurbumu un reibumu» parādīšanos. Lai gan pretalkohola žurnāla uzdevums ir informēt savus lasītājus par visiem jaunumiem atturības literātūrā, tomēr «Jaunā Balss» uzskata par tādiem vienīgi Bluķa kga un viņa kliķes ražojumus. Tādā kārtā «Jaunā Balss» tura par savu pienākumu apmierināt Bluķa kga un ne lasītāju intereses.

Vispār, ļuvāk ieskatoties Bluķa kga dvēseles izpausmē, rodas pārliecība, ka viņš ir alkohola kapitāla kalps pretalkohola maskā. Tiešām, radīdams jukas pretalkohola armijā, lai pats bez kādām vadītāja un vienotāja spējām nostātos tās priekšgalā, viņš dara lielus pakalpojumus savam kungam, alkohola kapitālam.

Bluķa kgs ir dzimis žandarms. Tikai trūkst cara valsts, kur attīstīt un pielietot savas izokšķerētāja un pienesēja iedzimtās spējas. Tomēr īlenu maisā nevar apslēpt: tas allaž duŗas cauri. Tāpat no Bluķa kga žandarmiskās sirds pārpilnības mute runā. Kuŗā organizācijā vien viņš neiestātos, ikkatrā viņš ir denunciants. Bet latvji necieš denunciantus resp. žandarmus. Tamdēļ viņu sviež arā no visām organizācijām. Tikai LPB notiek otrādi: daudzi aiziet, lai nebūtu jāstrādā kopā ar žandarmu. Taisni tas ir vajadzīgs viņam. Lai izceltu sevi kā vislielāko pretalkohola cīnītāju, viņš ar atturības celmlaužu denuncēšanu cenšas nobīdīt tos pie malas. Šinī ziņā viņam LPB tiešām ir lieli panākumi.

Vēl lielākus laurus Bluķa kgs gūst ar saviem zinātniskiem atklājumiem. Piem., viņš pierādījis, ka **dzērāji ir normāli cilvēki,** un ar to apgāzis līdz šim par neapgāžamām atzītās Darvina teorijas par cīņu dēļ uztura, dabas izlasi, iedzimtību un izdzimtību, ar kuŗām dzeršana un atturība kā divi pretstati ir nešķiŗami saistītas. Šis atklājums ir ļoti svarīgs nomelnošanas līdzeklis: Bluķa kgs aiziet pie iespaidīgiem dzērājiem un sakūda viņus pret tiem atturības darbiniekiem, kuŗi turas pie vecajām Darvina teorijām un raksta, ka **dzērāji ir nenormāli cilvēki.** Vaiņagots ar līdzīgiem zinātniskiem sasniegumiem, Bluķa kgs ir dzērāju aprindu un alkohola kapitālā ieinteresēto personu autoritāte cīņā pret vecajiem atturības darbiniekiem. Protams, ja dzērāji ir normāli cilvēki, tad cīņa par atturību ir lieka.

Šim Bluķa kga zinātniskam atklājumam ir ārkārtīgi liela, tagad pat vēl nepārredzama nozīme. Pirmkārt, ja dzērāji ir normāli cilvēki, tad alkoholu var lietot bez kaites, neizsaucot nekādas nenormālas parādības. Tāpēc dzēruma trakums (delirium tremens) un dzērumā pastrādājamie darbi nav nenormālības. Otrkārt, alkoholiķu ārstēšanas ambulances un slimnīcas ir gluži liekas, jo normāli cilvēki nav jāārstē. Treškārt, dzērājiem, kā normāliem cilvēkiem, dzimst normāli bērni. Tā tad vecāku dzeršana neatsaucās

uz bērniem līdz trešam un ceturtam augumam, kā to līdz šim mācīja. Ceturtkārt, kā jautrības radītāja un alkohola rūpniecības un tirdzniecības veicinātāja, dzeršana ir teicama lieta. Cilvēcei nāk vēl simtiem citu labumu no atklājuma, ka dzērāji ir normāli cilvēki. Tikai līdzcilvēki nespēj pienācīgi novērtēt šo Bluķa kga svarīgo atklājumu: lielie gari dzīvo un sludina gudrības vismaz simts gadu uz priekšu. Tomēr pateicīgie pēcnāči sekojošā gadsimtā to pareizi novērtēs. Ja nepateicība nebūtu pasaules alga, tad alkohola kapitāls, vēl Bluķa kgm dzīvojot, uzceltu viņam pieminekli. Taču viņš strādā ne slavas, bet tautas labā. Ar to viņš pats sev ir uzcēlis pieminekli, kurš nav darīts cilvēku rokām. Pagaidām viņš savu atklājumu izlieto kā spēcīgu līdzekli pretdāviskai aģitācijai dzērāju aprindās, jo manās grāmatās stāv rakstīts, ka dzērāji ir nenormāli cilvēki.

Otrs cenas izsitēja tips no atturības ir Puķukalnes kdze. Ar tādu vārdu es apzīmēju šo tipisko darbinieci tamdēļ, ka, nokrāsojusies, viņa patiesi ir kā buķete, un ka viņa ir paspējusi nostādīt sevi ārzemju pretalkohola presē par kalnu gāzēju Latvijas atturības kustībā. Bet ka ārēji tikai nokrāsota viņa ir skaista uz gleznas, tāpat arī iekšēji viņas dvēsele ir skaista žurnālos tikai uz aprakstīta ar vaļšķības vārdiem papīra. Es atrodu, ka īstām atturībniecēm, sevišķiķ vēl sabiedriskām darbiniecēm, vajaga būt par dzīves paraugu, un tālab atturēties no sejas un dvēseles sminķēšanas ne mazāk kā no alkohola. Kas uzstājas par tautas audzinātāju, tam jāizravē visi netikumi, bet ne tikai viens kāds, un to vietā jāiedēsta attiecīgie tikumi. Tāpēc ikvienai atturības paudējai šis darbs vispirms jāpastrādā pašai pie sevis. Piem., ja kāda sieviete nespēj atturēties no krāsošanās, tad tā nevar būt par atturības darbinieci. Kāmēr Puķukalnes kdze neatkratīsies no krāsošanās netikuma, tāmēr mēs nevaram atzīt viņu par tikumu potētāju tautai.

Puķukalnes kdzes pastāvīgi atkārtojamā un neatlaidīgi dzīvē izvedamā devīze skan: «Kas man par to būs?» Patiesi, viņa nespers ne soli, nekustinās ne pirkstu un nekavēs ne minūti laika, ja viņai nav drošas izredzes gūt par to kaut ko savā labā. Viņas speciālā māksla ir tā, ka viņa prot nostādīt pašlabumu par tautas labumu un no oda izpūst zīloni. Šinī ziņā viņa tiešām ir apbrīnojama māksliniece. Tomēr viņas visstiprākā puse ir intrigas. Tajās viņa nepaliek iepakaļš Bluķa kgm. Dievs ir devis viņai mēli: kāpēc lai to vispusīgi neizmanto? Kāpēc nenodarboties ar intrigām, aprunāšanām un apmelošanām, ja no tām kas atlec? Kad intrigu dzīšanā viņa sametas kopā ar Bluķa kgu, tad lai Dievs pasargā pārgalvnieku, kas iedrošinas viņiem pretim runāt vai darīt. Tādu viņi notaisa melnāku par melnu un nelaiž nevienas atturības organizācijas pārvaldē. Šeit paraugam pievedīšu vienu viņu intrigu varas piemēru.

Kādā Centrālās pretalkohola savienības delegātu sapulcē notika valdes locekļu vēlēšana. No Pareizticīgo atturības biedrības tajā piedalījās divi delegāti: virspr. doc. J. Jansons un es. No kat-

ras biedrības nācās ievēlēt valdē vienu delegātu. Doc. J. Jansons paziņoja, ka Pareizticīgo atturības biedrība par savu kandidātu valdē uzstāda mani. Aizklātā balsošanā es pats par sevi nebalsoju. Izrādījās, ka es biju dabūjis tikai 2 balsis, t. i. vienu doc. Jansona un otru kāda sveša delegāta balsi. Visas pārējās balsis bija nodotas par Pareiztic. attur. biedru F. Būcenu, kurš kā nedelegāts nebija klāt sapulcē un nebija devis piekrišanu sevis vēlēšanai. Tā kā delegātu vairums nekad agrāk nebija dzirdējis F. Būcena vārdu un to neviens nenosauca arī pirms vēlēšanām, tad bija skaidri redzams, kāds burvīgs spēks ir Puķukalnes un Bluķa slepenai aģitācijai. Es neskumu par savu caurkrišanu, bet gan dziļi skumu par sapulci, kuŗa bija ļāvusi 2 intrigāniem piemuļķot sevi. Vēl ar lielāku nožēlu es noskatījos uz savienības priekšnieku G. Ķempeli, kuŗš savu vadāmo atturības organizāciju bija ļāvis pārvērst par kliķes rotaļlietiņu. Par šīs kliķes tikko aprakstītā meistardarba varonīgas tumsā pastrādāšanas aculieciniekiem es uzdodu G. Ķempeli, M. Ķempeli, K. Vildi, O. Freivaldu, J. Zariņu un visus pārējos delegātu sapulces dalībniekus un techniskos darbiniekus. Kad Labtempliešu biedrība dabūja zināt, ka arī viņas delegāts bija ievilināts Bluķa-Puķukalnes sazvērestībā pret mani, tad tā ievēlēja mani par savu godabiedru. Piezīmēju, ka minēto divu intrigānu iespaidā atradušās bezdarbīgā un nenozīmīgā Centrālā pretalkohola savienība, tāpat kā viņai līdzīgās Pretalkohola biedrība un Baltā Lenta, netika izdevusi nevienu pārskatu, no kuŗa jel kautcik būtu redzams, ko tā savā bēdīgajā mūžā pastrādājusi atturības laukā. Ja, tumsa ir tā sfēra, kuŗa nepieciešama intrigu varai.

Kad Puķukalnes kdze bija vēl jauna sieva, tad viņa ņirgājās par bērnu radīšanu un par sievām, kuŗas nodarbojas ar to vīkstīšanu un auklēšanu. Vārda pilnā nozīmē viņa nīda bērnus un negribēja dzemdēt un kopt tos. Tāpēc nevis daba, bet pati vainīga, ka viņai nav bērnu. Bet tagad viņa kā vecāka sieva ir liela runātāja par ģimenes svētumu, mātes laimi, tēva pienākumiem, sievas un vira uzdevumiem, daudzu bērnu radīšanu un tautas pieauguma vairošanu. Mātes un ģimenes dienas nemaz nav iedomājamas bez viņas runām, kuŗas plūst kā no priekšzīmīgas mātes un sievas mutes.

Puķukalnes kdze pirms kara bija atturībniece, pa kaŗa laiku neatturībniece (to es apgalvoju kā aculiecinieks kādās viesībās, kuŗās viņa ne tikai pati dzēra, bet arī uzaicināja mani dzert un zobojās par manu nedzeršanu) un pēc kaŗa atkal ir atturībniece. Kā tāda viņa ieņem svarīgus amatus preatlkohola organizācijās un uzstājas par atturības profēti.

Par izciliem nopelniem tautas un cilvēces pieauguma vairošanā un atturības idejas paušanā savai zemei un visai pasaulei saņemdama pabalstus no vairākām pusēm, viņa cītīgi apmeklē pretalkohola kongresus un bieži braukā pa ārzemēm. Tas nekas, ja referāti ir zinātniski, nesaprotami un garlaicīgi: var jau redzēt pasauli un patērzēt ar citām sev līdzīgām sabiedriskām darbiniecēm, kādu

nekad netrūkst kongresos. Tāpēc nav jābrīnās, ka kongresos dienu noturāmo referātu zāles ir pustukšas, bet vakarā sarīkojamo goda mielastu zāles pārpildītas.

Kā sieviete, Puķukalnes kdze strādā Baltā Lentā, lai gan tai mīļa arī Latvijas pretalkohola biedrība, jo kā vienā, tā otrā var pačaukstēt, paplātīties, paintriģēt. Baltā Lenta dēvē sevi par atturības organizāciju. Lai gan es stingri sekoju atturības kustībai Latvijā, tomēr man nav zināmi Baltās Lentas atturības nopelni, kuŗi izpaustos kādos redzamos panākumos. Tās vārdu gan es esmu lasījis avīzēs, kur tā reklamē savus izrīkojumus. Taču tie ir domāti tikai izpriecai un naudas gūšanai. Bet ko tā ir pastrādājusi tautas piegriešanai atturībai, man nav zināms. Tas vien, ka dažas šķirtenes, bezbērnu sievas un vecmeitas sapulcējas 4 sienās pačalot, neizplata atturību pa visu Latviju. Un kā lai es zinu kaut ko par tādu biedrību, kuŗa neizdod gadapārskatus par savu darbību, biedru skaitu, nodaļām un ienākumiem no biedru maksām, pēc kuŗiem ikviens varētu konstatēt patieso biedru skaitu? Piem., ja ienākums no biedru naudām ir Ls 40.000 un katrs biedrs maksā Ls 2,—, tad biedru skaits ir 20.000. Bet Baltā Lenta, tāpat kā Pretalkohola biedrība, slēpj savu biedru skaitu. Šinī nolūkā abas organizācijas neizdod gadapārskatus. Tiešām, ja kādai organizācijai ir pavisam niecīgs biedru skaits, tad tā drīzāk ir kliķe nekā biedrība vai apvienība. Lai nemaldinātu savu tautu un citas tautas, vajadzētu pat ar likumu piespiest visas organizācijas izdot gadapārskatus, uzrādot biedru skaitu un ienākumu no biedru maksām. Izmantojot gadapārskatu neizdošanu, Puķukalnes kdze iztēlo ārzemniekiem Baltās Lentas darbību Latvijā par visdiženāko Eiropā. Tikai pēc 1937. g. jūnijā Vašingtonā noturētā starptautiskā Baltās Lentas kongresa latvji dabūja zināt no ārzemju laikrakstiem, cik cildenus darbus Baltā Lenta ir pastrādājusi Latvijā un cik augsti tos ir novērtējis vispasaules kongress Vašingtonā. Tā jau nu parasta lieta, ka profētes neciena tēvijā. Bet, varbūt, Latvija būtu cienījusi savas profētes, ja tās jel kaut cik būtu rādījušās tautai ar saviem darbiem. Redzams, ka kongress nav izpētījis darbus, bet tikai noticējis Puķukalnes kdzei un «Latvijas pārstāvei» Ķempeles kdzei. Šeit būtu vēl jākonstatē fakts: Kas iecēla un sūtīja «Latvijas pārstāvi» uz Vašingtonu, lai šī neatbildīgā persona runātu Latvijas vārdā?

Mana interese par Balto Lentu sevišķi pieauga pēdējā laikā, kad «Sievietes Pasaulē» un «Jaunā Balsī» izlasīju, ka «Latvijas pārstāve» ievēlēta par viceprezidenti šai starptautiskai organizācijai, kuŗai esot 1 miljons biedreņu. Ja nu Ziemeļamerikas savienotās valstis ar 600.000 biedrenēm dod prezidenti, tad Latvijai vajaga būt vismaz 100.000 biedreņu, lai dotu viceprezidenti. Tomēr Baltās Lentas biedreņu skaits Latvijā ir ne tūkstoši un pat ne simti. Bet, varbūt, pati izraudzītā persona ir tik pasaulslavena atturības darbā, ka Latvija ieguva šo vietu viņas lielo nopelnu dēļ? Tomēr arī ievēlētās personas visā pasaulē spīdošie nopelni nav vēl atspīdējuši Latvijā. Nekur nedabūdams noteiktu ziņu par Baltās Lentas dar-

bību Latvijā, es meklēju tās «Latviešu konversācijas vārdnīcā». Tur es izlasīju sekošo:

«Baltā Lenta — starptautiska kristīga sieviešu atturības biedrību apvienība. Nodibināta 1874. g. Klivlendā. B. L. apvieno ap 1 milj. 50 tautību sieviešu visā pasaulē. Darbība sadalīta starp 30 departamentiem jeb nozarēm: jaunatnes audzināšana, tikumības pacelšana, pasaules miera ideju propagandēšana, narkotisko baudu vielu apkarošana, sieviešu tiesību paplašināšana u. t. t. Latvijā B. L. dib. sapulci sasauca 1923. g. angliete Sleks (Slack), pie kam pieteicās ap 80 biedreņu. No 1926. g. B. L. priekšniece ir Milda Ķempels. B. L. sarīkojusi bezmaksas kursus sievietēm, izdod attiecīgu literātūru, atver nodaļas provincē u. t. t.»

No apvienības programmas, starptautiskā rakstura un šķiežamiem lieliem materiāliem līdzekļiem nojaušams, ka B. L. ir viena no daždažādām brīvmūrniecības sagatavošanas organizācijām. Būtu interesanti zināt, kādu literātūru tā ir izdevusi un cik simtu nodaļu atvērusi Latvijā. Atturībniekiem nav pazīstama nekāda B. L. izdotā literātūra un arī nekādas tās nodaļas, kuŗas kaut kur jel cik darbotos. Paliek noslēpums, kādi pastrādātie darbi ietilpst iekš «u. t. t.» Baltā Lenta (W. W. C. T. U.) nodibināta Rīgā nevis 1923. gadā, bet jau 1909. g. Tās dibinātāja un pirmā priekšniece bija Elisabete fon Grevingk kdze. Vēl 1928. g. viņa uzstājās Stokholmas pretalkohola kongresā kā B. L. priekšniece. Pēc viņas vārdiem, M. Ķempeles kdzes ienestā naida gara dēļ B. L. biedreņu skaits tolaik bija pavisam sašļucis. Pēc manām ievāktām ziņām privātā kārtā, tagad M. Ķempeles kdzes vadībā B. L. sašļukušais biedreņu skaits nav pieaudzis. Tāpēc man liekas, ka Puķukalnes kdze tīšu prātu maldina ārzemju biedrenes par B. L. un M. Ķempeles kdzes lielo rosību Latvijā. Vienīgi šīs maldināšanas dēļ «Latvijas pārstāve» iecelta par vispasaules organizācijas B. L. viceprezidenti. Mums nekas nav pretim, ka latviete par Amerikas naudu vizināsies pa visu pasauli. Bet mēs noģiedam, ka viņa nebūs spējīga strādāt Eiropas un pasaules mērogā tāpat, ka nav spējīga strādāt Latvijas mērogā. Mēs būsim ļoti pateicīgi, ja «Latvijas pārstāve» pati paziņos atklātībai, par kādiem nopelniem viņa iecelta par B. L. viceprezidenti un kā viņa domā pildīt šā amata uzdevumus.

Tagad vēl pakavēsimies pie «Starptautiskās siev. krist. attur. savienības «Baltās Lentas» viceprezidentes Mildas Ķempeles raksta «Sievietes Pasaulē» 1. 12. 37. par šīs savienības kongresa norisi Vašingtonā, kuŗā viņa piedalījusies kā «Latvijas pārstāve».

Rakstot par amerikaniešu sabiedrisko dzīvi, M. Ķ. simpatizē brīvmūrniecības audžu meitai «Jauno sieviešu kristīgai apvienībai» (Y. W. C. A.). Redzams, ka radnieciskas dvēseles sastopas, jo Vispasaules siev. krist. attur. savienība «Baltā Lenta» (W. W. C. T. U.) ir arī brīvmūrniecības audžu meita. Kā bagātas audžu mātes meitām, tām abām nekad netrūkst naudas internacionalisma propagandai. Tiklab vienai kā otrai atturība ir tikai izkārtne, jo brīvmūrniecībai ne tikai pašai, bet arī viņas filiālēm aiz brīnumjaukām iz-

kārtnēm jāslēpj tautību, valšķu un ticību izšķirības izdeldēšanas mērķis, kurš tik nepieciešams pasaules klejotajai žīdietībai. Visu valšķu «karogu mežs», par kuru tā līksmo M. Ķ., simbolizē, ka visām valstīm uz visas zemes lodes ir kādreiz jāsaplūst vienā vienīgā brīvmūrniecības dibinātā Mesijas vispasaules valstī. «Latvijas pārstāvi pazīst no agrākiem kongresiem un saņem ar sirsnīgiem aplausiem,» raksta «Latvijas pārstāve», kuŗa nezin no kādiem avotiem saņem līdzekļus braukšanai uz starptautiskiem kongresiem. Tiešām, varone! Latvijas pārstāves slavējamie «neskaitāmie dažādie sieviešu klubi» ir nekas cits kā brīvmūrniecības balstāmās iestādes. Ja M. Ķ. painteresētos, tad viņa dabūtu zināt, ka B. L. centrālā vadība sastāv galvenā kārtā no brīvmūrniecēm un ka arī biedreņu lielumlielais vairums visās zemēs ir brīvmūrnieces. Kas nav brīvmūrniecības biedrs, tas vismaz Amerikā un Anglijā nevar spēlēt nekādu lomu starptautiskās organizācijās.

Savā grāmatā «Izraēļa sargs un acs» es informēju lasītājus, ka Amerika un Anglija ražo divējādu masonismu ar gluži pretstatīgām īpašībām: vienu iekšzemes patēriņam un otru eksportam uz ārzemēm. Pirmais ir nacionāls, valstisks, reliģisks, tikumisks un vispār ļoti derīgs tautai, valstij, ticībai un tikumībai. Otrais ir internacionāls, pārvalstisks, kosmopolītisks, pretreliģisks, prettikumisks un kaitīgs katrai sabiedriskās dzīves iekārtai. Pēdējais nodomāts svešu tautu, valšķu un ticību graušanai. Tāpēc, cik BL ir derīga Amerikā un Anglijā, tikpat tā ir kaitīga citās zemēs. Atturības iesaiņojumā uz Eiropas kontinentu eksportētās BL uzdevums ir izskaust tautu, valšķu un ticību izšķirību, lai tādējādi sagatavotu tās Mesijas resp. Žīdu vispasaules valsts nodibināšanai. Mēs, kas mīlam savu tautu, valsti, ticību un tēvu tēvu tikumus, nelīksmojam kopā ar M. Ķ. par viņas importējamā apslēptā masonisma izplatīšanu Latvijā.

Ievērojami, ka M. Ķ. zina pateikt biedreņu skaitu Sav. valstīs, bet līdz šim viņa nav vēl izzinājusi to skaitu Latvijā, lai gan mūs interesē B. L. darbība Latvijā vairāk nekā Amerikā.

Es ļoti līdzjūtu M. Ķ., ka viņai «nav viegli atstāt mājas, atstāt dzimteni un pāri jūŗām doties projām tālā pasaules malā, lai tur pārrunātu un atrisinātu jaunatnes audzināšanas un citas problēmas. Un tomēr tas tiek darīts, tiek darīts ar lielu mīlestību un aizrautību.» Vai tiešām tā nav liela pašuzupurēšanās līdzcilvēku labā?! Viņa tikai piemirsusi pateikt, par ka naudu brauca uz Ameriku pati un pārējās «ar lielu mīlestību un aizrautību» apgarotās 420 delegātes.

No visas sirds nožēloju, ka M. Ķ. Konstitucijas zālē sapulcējušos delegāšu «daiļumu un krāšņumu ir grūti aprakstīt. Zāle līdzinās raibam puķu dārzam, kuŗa burvīgums žilbina acis.» Vienīgi acu apžilbšanas dēļ viņa nav pamanījusi, ka šai raibajā «puķu dārzā» ziedēja arī Latvijas ārēs uzzēlušā maigā un krāšņā Puķukalne, jo nevar taču būt, ka M. Ķ. aizbrauktu viena pati uz Ameriku un pamestu Puķukalni Latvijā: tad Latvijas B. L. nebūtu pilnīgi reprezentēta. Tāpat «raibajā puķu dārzā» aiz tā paša acu apžilbuma

viņa nav redzējusi Puķukalnes starp pārējām 418 atbraukušām delegātēm no citām zemēm, jo droši vien katras zemes B. L. biedreņu vidū ir izlēksnes — Puķukalnes.

«Šinī zālē angļu valodā pārtulkotas, varbūt pirmo reizi, ieskanēja latviešu tautas dziesmas, kuŗas uzņem ļoti atsaucīgi... Jau pulksten 10 no rīta Latvijas pārstāvei jābūt uz estrādes un jādzied. Latviešu valodā dziedātās dziesmas pārtulko angliski un klausītāji tās uzņem skaļiem aplausiem.» Tā raksta M. Ķ. par savu dziedāšanu un klausītāju sajūsmu kongresā. Es jau sacīju, ka viņas lielie atturības darbi ir pazīstami ārzemēs, bet ne Latvijā. Tāpat kā lakstīgala viņa pazīstama ārzemēs, bet ne Latvijā. Var jau būt, ka Amerikā ir citāds klimats, un ka tur viņa dziedāšanā pārspēj pat slavenās Kurskas lakstigalas. Visādā ziņā ārzemēs viņai ir milzīgi nopelni latvju skaņu mākslas propagandēšanā. Tāpēc nāktos izdot viņai lielākus pabalstus biežākiem ceļojumiem pa ārzemēm. Ar M. Ķ. darbiem, runām un dziedāšanu kongress tā sajūsminās, ka «nākošiem 3 gadiem par organizācijas viceprezidenti ievēl Latvijas pārstāvi.»

Kongresu atklājot, programmas runa nobeigusies sek. vārdiem:

«Mēs, sievietes, esam tās, kas radam valsts pieaugumu un tautu nākotni. No mums arī prasa, lai nākotne būtu stipra un katras atsevišķas valsts spēks. No mums prasa un mums šī prasība ir jāpilda tā, ka mums valsts un tautas priekšā grūtā brīdī nebūtu jānosarkst. Mēs nedrīkstam apmierināties ar kvantitāti, jo kvantums gļēvs un izvirtis nav spēks, bet valsts ļaunums. Kvantitāte jāvieno ar kvalitāti, tikai tad tas būs spēks, ar ko katra valsts, katra nācija, katra māte varēs lepoties. Kas vājina mūsu jaunatnes spēku, kas notrulina enerģiju, kas atņem jaunībai dzīvot gribu un saindē tās dzīves sakni? Alkohols un citas narkotiskas baudu vielas. To atspēkot un noliegt nevarēs neviens godīgs pilsonis. Vai sievietei var rasties griba radīt bērnus, kuŗus alkohols padara par gļēvuļiem un žūpām? Nē. No mums prasa radīt tautas spēku, radīt varoņus. Mēs pildīsim savus uzdevumus, mēs darīsim vēl vairāk, mēs iesim pie visām jaunām sievietēm un propagandēsim tām patriotismu un tēvuzemes mīlestību, bet mēs arī prasīsim garantējumu saviem pēcnācējiem. Iznīciniet tautas nāvekli un mūsu spēks būs nesalaužams. Mums jācīnās, bet katra cīņa prasa līdzekļus, jo vajadzīgi ieroči, un mūsu ieroči būs propoganda radiofonā, atturības lugās, kinofilmās, literātūrā u. t. t. Mūsu organizācija Amerikas savienotās valstīs ir uzstādījusi sev par mērķi savākt līdz 1939. g. 1.000.000 dolāru šiem cīņas ieročiem. Līdz šim jau puse no šīs summas ir savākta.»

Spriežot pēc prezidentes Dr. Ella Boole teiktās programmas runas, būtu jādomā, ka kongresā ieradušās tikai tādas delegātes, kuŗām katrai ir vismaz ducis pašas dzemdētu vai adoptētu labi audzinātu bērnu, jo tikai tādām ir morāliska tiesība runāt par savu pēcnācēju kvantitāti un kvalitāti kā valsts pieaugumu un tautas spēku. Uz tā paša pamata būtu jāievēl par B. L. prezidenti no visām uz zemes lodes dzīvojošām sievietēm tā, kuŗai ir visvairāk krietnu bērnu. Tāpat arī viceprezidente un sekretāre būtu izraugāmas pēc prezidija bērnu kvantitātes un kvalitātes. Bet no šeit minētām 3 B. L. prezidija loceklēm es personīgi pazīstu 2 un zinu, ka tām pavisam nav bērnu. Tās ir viceprezidente

Ķempeles kdze un sekretāre Miss Slack. Ērmoti būs, ja viņas un viņām līdzīgu bezbērnu B. L. biedreņu vairākums «ies pie jaunām sievietēm un propagandēs tām bērnu radīšanu un valsts pieauguma vairošanu.» Propagandētājām taču «varēja rasties griba radīt bērnus», jo viņām kā atturībniecēm nebija jābaidās, ka «alkohols padarīs viņu bērnus par gļēvuļiem un žūpām.»

Apsverot to, es nāku uz nopietnām pārdomām: vai B. L. bezbērnisko sieviešu vadības bērnu radīšanas prasība no citām sievietēm neradīs tautā ieskatu, ka atturībnieces izvairās no bērnu dzemdēšanas un audzināšanas un tāpēc ir kaitīgas tautas nākotnei? Patiesi, ja ieskatamies, piem., Latvijas B. L. vadības un biedreņu sastāvā, tad pārliecinamies, ka šīs sievietes ne rada, ne adoptē bērnus. Tāpēc viņām nav tiesības runāt par Latvijas nākotni. Bet kad pienāk «mātes diena», tad taisni viņas plātās līdz apnikšanai. Nē! pa priekšu dzemdējiet vai adoptējiet pašas bērnus un tikai pēc tam ejiet spredikot to darīt citām sievietēm!

Bet kāpēc tad pastāv B. L. organizācija? Tāpēc ka tā ir vajadzīga brīvmūrniecībai. Pēdējā piešķir tai lielas naudas summas, kuŗas pievelk visas pasaules izlēksnes, aferistes un vientiesītes. Piem., M. Ķ. savā rakstā pieved 8 kongresā pieņemtās rezolūcijas. To dēļ viņai nebija jābrauc uz Ameriku, jo šo atturības abeci viņai varēja ierādīt ikviena cerības pulciņa biedrene. Mēs varam tikai pabrīnīties, ka B. L. 16. starptautiskā kongresa dalībnieces līdz šim nav vēl izņēmušas cauri atturības abeci. Protams, ka abecnieces nespēj «atrisināt jaunatnes audzināšanas un citas problēmas». Tāpēc, ja M. Ķ. līdz kongresam nebija spējīga «atrisināt šīs problēmas», tad viņa nespēs atrisināt tās arī pēc kongresa. Vispār, B. L. biedrenes varēs atrisināt savus uzdevumus tikai tad, kad pašas dzemdēs vai adoptēs un audzinās bērnus. Taču no šā sava dabiskā uzdevuma viņas bēg kā velns no krusta. Lūk, līdzīga veida sievietes visvairāk dižojas sapulcēs, kongresos un laikrakstos, ka viņas ir «tautas pieauguma» radītājas. «Tautas balss — Dieva balss» saka par tām: «Ar muti Rīgā, ar darbiem aizkrāsnē.»

Trešais LPB cenas izsitēja tips ir Mierlejas kgs. Ja viņš ir augļūdeņu ražotavas īpašnieks, tad viņš pametas par atturībnieku, lai ar LPB reklamētu savus ar sacharinu sagatavotos augļūdeņus. Ja viņš nodarbojas ar kādu brīvu profesiju un tajā neveicas, tad viņš ar skaļu frāžu kalšanu atturībnieku sapulcēs un kongresos cerē vairot savu klientūru. Ja viņš ir politiskas partijas virs, tad viņš ar LPB par valsts un pašvaldību naudu uzturamo algadžu palīdzību mēģina karjeras taisīšanai iegūt popularitāti. Šeit ar to pašu algadžu un par to pašu valsts un pašvaldību naudu jāmelno īstie atturības darbinieki, lai tie ar darbiem netaptu populārāki nekā viņš ar frāzēm. Kā frāžu kalēji un zibeņu metēji, šā tipa ļaudis tēmē iekļūt LPB valdē un pat tapt par tās prezidija locekļiem. Pēdējā nodoma sasniegšanai viņiem visi līdzekļi svēti. Viņu raksturīgās īpatnības ir plātīšanās un balamutība:

ar tām viņi cenšas gūt klientūru un taisīt karjeru. Viņi iekļūst tajās organizācijās, kuŗās ir izredze sevi ar kaut ko reklāmēt. Tādu reklāmas pīlaru netrūkst arī LPB mītnē.

Mierlejas kgs ir plaša vēriena cilvēks: Latvija viņam par mazu un viņa ideāls ir Paneiropa, t. i. Viseiropas valsts. Tiešām, apbrīnojami plašs redzes aploks: iznīcināt valšķu, tautību, ticību, valūtu, likumu un valodu dažādību. Reālizējoties viņa ideālam, būs viena vienīga Mesijas valsts, viena vienīga Mozus ticība, viena vienīga likumgrāmata Talmūds, viena vienīga vecēbreju valoda un viena vienīga valūta ar Jūdas ģīmetni. Tādējādi viņa politiskais ideāls ir Jāves izredzētās tautas un Ciones gudro protokolu ideāla dvīņu brālis. Ievērojot to, viņš ir Paneiropas Latvijas nodaļas tēvs un tās visaugstākais darbinieks starp latvjiem. Un kā viņš mīl žīdus un žīdu tautu! Tie viņam ir vismīļākie ļaudis un vismīļākā tauta pasaulē. Piem., atceros žīda Beilisa prāvu par kristīga puisena rituālu slepkavību. Viņš teicās naktis neguļot, domājot par Beilisu. Viņa nervus grauza nevis nomocītais kristiešu zēns, bet žīda Beilisa sēdēšana cietumā. Visā pasaulē spārnos saceltā žīdiskā prese piešķīra Beilisa prāvas iznākumam tik lielu nozīmi, ka Krievijas finanču ministram Kokovcevam, Parīzē meklējot aizņēmumu, žīdu baņķieŗi apsolīja reālizēt to tikai tai gadījumā, ja attaisnos Beilisu. Nauda bija nepieciešama: Beilisu attaisnoja. Kad tas bija noticis, tad Mierlejas kgs lēja prieka asaras kopā ar saviem mīļājiem žīdiņiem. Un cik viņš ir laimīgs arī tagad kopā sēdēt un dzert kafeju ar Abraama bērniem Operas kafejnīcā! Šeit viņam nacionalismu atvieto internacionalisms, patriotismu — kosmopolitisms, latviskumu — paneiropeisms un demokratismu — žīdisms. Atrazdamies visciešākās sirdssaitēs ar Viseiropas valsts dibinātājiem, viņš ir ne persona, bet personība, par kādu vismaz viņš pats sevi dēvē. Katrā savā rakstā viņš pastāvīgi atkārto vārdu «personība», ar kuŗu viņš apzīmē sevi kā lielu darbu pastrādātāju.

Kā nesavtīgs darbinieks, tūdaļ pēc kaŗa ar intendantūrā sapelnīto naudu Mierlejas kgs tautas labā atvēra Rīgā plašu veikalu. Lai kreisā roka nezinātu, ko dara labā roka, viņš — deva savai firmai nosaukumu, kuŗš nebija saistīts ar viņa vārdu. Pateicoties saviem ļoti tuviem sakariem ar toreizējo pilsētas galvu, viņa veikals dabūja lielus pasūtījumus no pilsētas. Uzņēmums zēla. Bet ļauno ļaužu ļaunais deguns visu saož un ļaunā mēle visu izpļāpā. Sakari nāca gaismā. Draudzīgais pilsētas galva aizgāja un nāca cits viņa vietā. Izbeidzoties pilsētas pasūtījumiem, izbeidzās arī viņa uzņēmums. Tagad bija jāpārtiek tikai no profesijas, kuŗa pavisam neveicās. Trūka klientu. Vajadzēja darīt šavu vārdu pazīstamu. Bet kā un kur? Viņš mēģina panākt to ar sevis reklāmēšanu LPB.

Kā vislabāko līdzekli atturības veicināšanai Mierlejas kgs pauž jaunatnes izaudzināšanu par atturībniekiem. Bet neviens no

«Lai nodibinātu Mesijas vispasaules valsti, vispirms nodibināsim Viseiropas resp. Paneiropas valsti, kuŗas uzdevums būs pasniegt mesijam pasaules imperatora kroni.»

viņa pieaugušiem bērniem nav atturībnieks. Viens no viņa bērniem dzērumā pat pastrādāja šausmīgu noziegumu, par kuŗu tiesa piesprieda viņam smagu sodu. Ja pat pēc tāda bēdīga notikuma Mierlejas kgs nespēj atgriezt savus ģimenes locekļus no dzeršanas, tad jājautā: kādus panākumus gan viņš var gūt pie dzērājiem ārpus savas ģimenes? Redzams, ka Mierlejas kgs taisa tāpat veikalu ar atturību, kā viņa ģimenes locekļi ar dzeršanu. Pa kaŗa laiku M. kgs intendantūrā rīkojis balles pēc visiem dzērāju likumiem.

Lai sevi krietni reklāmētu LPB, Mierlejas kgm labi jāsadzīvo ar tās ierēdņiem un lektoriem. Pēdējie saprot to un ar M. kga palīdzību grib arī sev izsist cenu no biedrības. Algadžiem galvenais ir izpeļņa. Tāpēc M. kgm jāgādā par to, lai viņi varētu iespējami vairāk izpelnīt. M. kgs labprāt dara to, jo viņš jau neko nemaksā tiem no sava maka. Kad roka roku mazgā, tad abas baltas. Tādā kārtā sevis reklāmēšanai un savas politikas paušanai tautā M. kgs ir vairāk atkarīgs no LPB algadžiem, nekā pēdējie

no viņa. Tāpēc LPB algadži diktē M. kgm savus noteikumus, kuŗi viņam ir gribot negribot jāpilda.

Bluķa kgs, Puķķukalnes kdze un Mierlejas kgs ir trijotne, lai kopējiem spēkiem turētu LPB kopējā ietekmē. Tomēr nav jadomā, ka savā starpā viņi ir draugi. Nebūt nē: savstarpēji viņi sacīnās dēļ pirmās lomas un nīst viens otru kā savu konkurentu. Tikai varas neizlaišanas nepieciešamība spiež viņus cieši turēties kopā un darboties roku rokā. Tiklīdz izčibēs viens no trijotnes, arī pārējie divi viens pēc otra nozudīs no LPB skatuves. To viņi visi trīs labi saprot.

No algadžiem visveiklākie izpaticēji un pakalpotāji Mierleju, Bluķu un Puķukalņu tipiem ir Čiepvalda kga un Čaumaliņas jkdzes cenas izsitēju tipi. Viņu vienīgais ideāls ir izpeļņa ar darbiem birojā un ar lekcijām Rīgā un provincē. Kārtību birojā un pareizu grāmatvedību ar viņu pūlēm ievēlētā un no viņu intrīgām atkarīgā valde neprasīja. Kādus ienākumus un izdevumus viņi ierakstīja grāmatās, tas atkarājās no viņiem pašiem, jo kontroles no valdes puses nebija. Un kam tad vajadzīga kontrole: valstij un pašvaldībai naudas netrūkst? Ja lektoram izdodas noturēt 3—4 lekcijas dienā un saņemt ceļanaudu braukšanai turp un atpakaļ, tad jau nav ko sūdzēties par mazu izpeļņu. Čiepvalda un Čaumaliņas smalkais deguns katrreiz pareizi saož, kas Mierlejām, Bluķiem un Puķukalnēm patīk un kas nē, un ir gatavi darīt it visu, lai viņiem iztaptu. Abu kalpisko dvēseļu tipi saprot, ka LPB viss atkarājās no Bluķa kga un Puķukalnes kdzes intrigām, kuŗām nav spējīgs pretoties arī Mierlejas kgs. Tāpēc pēdējais padodas tām tāpat kā algadži. Tā kā vissvarīgākais faktors LPB vadībā bija intrigas, tad Čiepvaldis un Čaumaliņa neapkusuši izmantoja un pielietoja tās savam mērķim: čiep un valdi intrigu duļķē. Pirmajam pirksti ir gaŗāki un mēle īsāka, kurpretim, otrajai pirksti ir īsāki un mēle gaŗāka. Tādējādi viņi papilda viens otru: kā vienam mazāk, tā otram vairāk.

Lai izdabotu Bluķa kgm un Puķukalnes kdzei, Čaumaliņas jkdze raujas ī LPB ī BL un ir liela draudzene abiem intrigāniem. Tikai reiz viņa bija palaidusi mēli, ka kādā izrīkojumā Puķukalnes kdzei kaut kas pielipis pie pirkstiem. Ak tavu kņadu! Bet drīz atkal abas izlaba, jo viņas kā ļakatu meistarienes viena bez otras nespēj spēlēt lomu sieviešu organizācijās.

Es pilnīgi saprotu A. Deglava svēto dusmu degšanu, kad viņš rakstīja par «Vistu kolonijas» ieperināšanos Auseklī. Ja viņš dzīvotu vēl tagad, tad droši vien viņš būtu sarakstījis kā tās turpinājumu «Vistu kolonijas» II daļu par tās pārperināšanos LPB, III daļu par tās dējēju un perētāju trūkumu un kladzinātāju daudzumu BL un IV daļu par nelaikes CPS saindēšanos ar tās vanckarēm.

38. Rīgas pilsētes domes žūpības apkaŗošanas komisija manā vadībā no 1924.—1927. g.

Pa Pasaules kaŗa laiku visā Krievijā dzertuves un reibinātāju dzērienu ražotavas bija slēgtas. Latvijā dzeršanas vairs nebija: 4—5 gadu laikā tā bija sausa. Pat sirmgalvji atradinājās no dzeršanas un priecājās par jauno kārtību. Likās, ka Latvija paliks sausa uz visiem laikiem. Bet kad nodibinājās Latvijas valsts, pēc Dem. centra noslēgtās andeles ar citām politiskām partijām, par Rīgas pilsētas galvu nāca zvēr. adv., plaši izdaudzinātais LPB atturības darbinieks, Andrejs Frīdenbergs. LPBieši gavilēja: Rīgai nodrošināts sausums. Taču A. Frīdenbergs iesāka savu Rīgas pilsētas galvas darbību ar krogu un visādu citu dzertuvju koncesionēšanu, jo esot vajadzīga nauda. Es un citi norūdītie atturības darbinieki lūgtin lūdzām A. Frīdenbergu neziedot atturību alkohola kapitālam. Bet tas neko nelīdzēja. Nauda bija un palika viņam mīļāka par atturību. Rīga no jauna pārklājās ar dzertuvju tīklu un ļaudis no jauna mācījās dzert. Šinī ziņā pats pilsētas galva A. Frīdenbergs deva tautai priekšzīmi: rīkoja dinejas ar reibinātājiem dzērieniem un ar kādas žulgas glāzi rokā sauca un dzēra viesiem veselības. Tā tad pēckaŗa krogu atjaunotājs un dzeršanas veicinātājs Rīgā bija bij. pilsētas galva A. Frīdenbergs. Protams, ka pārējās pilsētas un lauku pašvaldības sekoja Rīgas paraugam un atvēra dzertuves arī savās robežās. Tā A. Frīdenberga dziņa pēc naudas padarīja Latviju atkal slapju.

Par laimi, politiskās partijas, to starpā arī pats A. Frīdenberga audžu tēvs — Dem. centrs, atzina viņu par pavisam nederīgu savam uzdevumam un piespieda viņu atkāpties no pilsētas galvas amata. Viņam atstājot amatu, atturībnieki gavilēja vēl vairāk, nekā viņam stājoties amatā, jo cerēja, ka viņa vietā nāks kāds cits pilsētas galva, kuŗš tik traki nerūpēsies par tautas apdzirdīšanu. Bet nākamie pilsētas galvas ironiski atbildēja: «Ja jau atturības pīlārs Frīdenbergs atvēra krogus, tad jau laikam tie visvairāk līdz žūpības apkaŗošanai. Mēs arī tāpat apkaŗosim žūpību.»

Drīz vien Rīgā un visā Latvijā dzeršana pieņēma bīstamus apmērus. LPB priekšgalā stāvēja G. Ķempelis, M. Ķempele un A. Frīdenbergs. Viņu vadītā biedrība nekā nedarīja alkohola plūdu aizturēšanai. Tāpēc vajadzēja radīt kādu citu organu pretalkohola cīņai. Ārpus LPB stāvējušie atturībnieki atrada par vislabāko nodot žūpības apkaŗošanu pašvaldībām.

Uz Rīgas pilsētas domnieka H. Asaŗa ierosinājumu 1922. g. 2. novembrī dome nodibināja «Rīgas pilsētas domes žūpības apkaŗošanas komisiju» un ievēlēja par tās locekļiem H. Asari, J. Dāvi, R. Bīlmani, prof. K. Kundziņu, A. Kranhalsa kdzi un Dr. B. Mejeru. Par šīs komisijas priekšsēdētāju bija H. Asars un vēlāk es.

Pirmā sēde notika 1922. g. 10. novembrī. To vadīju es un

referēju tajā par atturības mācības ievešanu skolās kā par vislabāko atlkoholisma apkarošanas līdzekli. Tai pašā sēdē komisija nolēma un vēlāk panāca saeimā 1922. g. 14. janvāŗa likuma atcelšanu, kuŗš atļāva tirgoties ar alu pārtikas preču veikalos. Komisija pieņēma un dome apstiprināja lēmumu, ka restorānus, vīnu tirgotavas un ēdienu veikalus, kuŗi tirgojas ar alu un vīnu, drīkst atvērt ne agrāk ka plkst. 9 rītā.

1923. g. 5. februārī komisija sasauca sabiedrisku darbinieku apspriedi par pretalkohola dienu sarīkošanu Rīgā un visā Latvijā. No tā laika katru gadu nozīmēja sevišķas dienas, kuŗas bija veltītas aturības paušanai tautā: spredikojot baznīcās, mācot skolās, noturot priekšlasījumus biedrībās, izplatot atturības literātūru, uzvedod pretdzeršanas lugas u. t. t. Reizē ar to sapulce pieņēma lēmumu caur komisiju lūgt Rīgas pilsētas domi: 1) samazināt krogu skaitu; 2) saīsināt to tirdzniecības laiku; 3) pavisam slēgt tos svinamās dienās, un 4) ievest Göteburgas sistēmu.

Tai pašā 1923. g. komisija izstrādāja īpašus noteikumus par žūpības apkaŗošanu Rīgas pilsētā. Vēlāk 1924. g. Saeima ar dažiem pārgrozījumiem izdeva tos kā «Likumu par žūpības apkaŗošanu». Šis likums stājās spēkā 1925. g. 25. martā un, izņemot Somiju, bija visradikālākais Eiropā. Tas bija ļoti liels žūpības apkaŗošanas komisijas sasniegums.

Uz «Likumu par žūpības apkaŗošanu» III daļas 2. p., sekmīgai cīņai pret likuma pārkārpējiem dome ievēlēja vēl sevišķus «žūpības apkaŗošanas kuratorus», piešķiŗot arī visiem Žūpības apkaŗošanas komisijas locekļiem kuratoru tiesības un saucot tos par goda kuratoriem, kā personas, kuŗas strādāja žūpības apkaŗošanas darbu bez atlīdzības. Pirmā Žūpības apkaŗošanas komisija atjaunotā sastāvā un ar plašām likumā predzētām tiesībām notika 1925. g. 23. jūlijā. Komisija ievēlēja mani par priekšsēdētāju un H. Asari par sekretāru.

Darbību komisijā zināmā mērā apgrūtināja tās sastāvs no dažādu partiju un tautību pārstāvjiem. Neraugoties uz to, ar dziļu cieņu atzīstu, ka visi viņi bija godīgi ļaudis, stāvēja par atturību un ikviens strādāja pēc saviem spēkiem. Kopējā atturības ideja apvienoja darbā tā, ka komisija vienprātīgi pieņēma gandrīz visus lēmumus.

Man iestājoties par priekšsēdētāju atjaunotā Žūpības apkaŗošanas komisijā 1924. g., Rīgā bija 820 krodzniecības uzņēmumu, bet, izstājoties no tās 1928. g., Rīgā palika vairs tikai 370 krodzniecības uzņēmumu, t. i. par 64% mazāk. Pirmkārt, mēs slēdzām tos uzņēmumus, kuŗi noziedzās pret Žūpības apkaŗošanas likumu. Otrkārt, nācās slēgt reibinātāju dzērienu pārdotavas, kuŗas atradās tuvāk par likumā nosacīto attālumu no baznīcām, skolām, tiesu namiem, kazarmām un citām līdzīgām iestādēm. Treškārt, mēs nosusinājām strādnieku rajonus, t. i. pilsētas nomales, Daugavas salas un citas trūcīgāko ļaužu apdzīvotās vietas.

Žūpības apkarošanas komisija: 1. E. Kalniņš. 2. E. Ozoliņa. 3. B. Mejers. 4. N. Bankevics. 5. Priekšsēdētājs J. Dāvis. 6. Sekretārs H. Asaris. 7. Techn. darbu vad. V. Grundulis. 8. A. Kranhals. «J. Z.»

Šeit sniedzu dažus uzglabājušos izgriezumus no tā laika avīzēm:

Morituri.

Dienas notikumi — rīmējis **Jānis Āre.**
Skan gaviles, mirdz liesmās tempels,
Kur mājo pravieši—**Dāvis un Ķempels.**
Liels panākums tiem cīņā sūrā,
Jo tūkstoši, kas dzīves jūrā,
Var aiziet neziņā un postā,
Nu iebrauks atturības ostā.
Kad pie mums valdīs bargais sals,
Piecdesmit krogiem Rīgā gals!
Liels uztraukums caur to ir tautā,
Kā odzes dzelts, viens, otris jautā:
«Vai tiešām slēgs?»—«Ak, ko nu nieki!
Tas tik, lai baidas krodsinieki.
Nāks pirmais janvārs un bez bēdām
Viss atkal ies pa vecām pēdām.»
Bet tie, kas labi informēti,
Gan apgalvo to stingri, svēti:
«Šis alkohola nāves spriedums,
Kultūras druvā pirmais briedums,
To nevarēs neviens vairs ārdīt,
Pret dzeloni šo grūti spārdīt.
Kaut miljonus «darbā» laidīs, —
Vairs krogiem laime neuzsmaidīs;
Gan ņems visgudros advokātus,
Kas stundām turēs spalvas kātus,
Protestā pildīs visu loksni
Un ministrijās taisīs troksni; —
Ar illūstrēs tās briesmas, raizes:
Daudz paliks krogu dēļ bez maizes.
Tur tomēr nelīdzēs nekas, —
Nu krogiem jāteic «ardievas».
Lai Bakhus raksta nekrologu,
Par katru aiznaglotu logu,
Kur drīz būs tauki, ziepes, sveces,
Vai citas koloniālpreces;
Vai pilsons, vilkdams seju krokās,
Kafijas tasi turēs rokās,
Šo melno šķidrumu tur baudīs,
Kā džentlemens ies atkal ļaudīs.
Un tie, kas vasarnīcas pirka,
Kad tauta alkoholā mirka,
Komfortu dzina lielā mērā, —
Lai tagad iegaumē, liek vērā:
«Cik augstu galvu cel un turi,
Pār tevi rakstīts «morituri».

Izgriezums no «Jaun. Z.» 24. 8. 24.

Uzraudzība par Žūpības apkaŗošanas likuma pildīšanu piekrita 4 algotiem kuratoriem, vairākiem goda kuratoriem un visiem komisijas locekļiem. Tā ka kuratori bija bezspēcīgi rīkoties bez policijas pavadības, tad saziņā ar prefektu T. Grinvaldu Rīgas pilsētas domes zālē uz kopēju apspriedi sanāca visi policijas iecirkņu priekšnieki un visi kuratori. Šī sapulce pieņēma instrukciju par kopēju policijas un kuratorijas rīcību, uzraugot krodzniecības uzņēmumus un apkaŗojot slepenu tirgošanos ar reibinātājiem dzērieniem. Es esmu pārliecināts, ka manas priekšsēdības laikā nenotika kukuļu došana un ņemšana, jo es visam stingri lūkoju pakaļ. Lūk, vēl daži avīžu ziņojumi:

Pilsētas domes ārkārtējā sēdē vakar publikas bij saradies gandrīz vairāk par domnieku skaitu, jo klāt bija gandrīz vai visu 50 slēgšanai nozīmēto trakt**ie**ŗu īpašnieki. Jautājumā par krogu skaita noteikšanu 1925. g. pirmais uzstājās J. Dāvis. Viņš uzsāk: «Kas īsti notiek Rīgā? Vai dome pārvalda pilsētu vai krodzinieki? Ja mēs kaut cik piekāpsimies krogu jautājumā, tad domes autoritāte būs galīgi sadragāta». Runātājs asi kritizē Netiešo nodokļu d-ta paskaidrojumu presē, itkā reibinošu dzērienu nelegālā tirdzniecība būtu apkaŗojama vienīgi legālu krogu skaita pavairošanas ceļā. Viņa plašo runu minoritātu spārns visu laiku traucēja zobgalībām un skaļiem smiekliem. D. nobeidza, ka iepriekšējais domes lēmums krogu lietā katrā ziņā izvedams dzīvē. — Minoritātu vārdā Pusuls ieteica krogu skaitu noteikt uz 100. — V. Bastjans izteicās, ka pēc būtības agrākais domes lēmums pilnīgi pareizs, bet gan pārlabojams vienīgi redakcijas ziņā, lai nebūtu nekāda pamata tā formēlai apstrīdēšanai. Ar 27 pret 24 balsīm nolemj, ka 1925. g. paturami tikai 65 krogi. «Jaun. Z.» 24. 8. 24.

Versönungsfest.

Riga, den 1. April. Wie unser O. W.-Korrespondent aus kompetenter Quelle erfährt, beabsichtigt das demokratische Zentrum zu heute abend in den gemütlich dekorierten Räumen des Rigaer Tierschutz-Vereins ein Fest der Völker und Brüderversöhnung zu veranstalten, zu dem die prominentesten Führer des Nationalen Klub und der linken Sozialdemokraten sämtlicher Nationalitäten eingeladen werden. Einer der besten Geschäftsleute des demokratischen Zentrums soll die Einkünfte einer halben Stunde seiner verdienstvollen Tätigkeit zur Anschaffung sogenannter Friedensinstrumente zur Verfügung gestellt haben, als da sind statt mit Blei, mit Schlagschmant gefüllte «Pippken», statt Schwefelsäure Schokolade spendende Hand- und Motorspritzen, Zahnstocher an Stelle von Dolchen usw. usw. Am Buffett mit starken Getränken sollen die Herren Assar und Dahvis aufwarten, während Dr. Reinhard für die Verbindung von rechts und links sorgen wird. «Rig. Runschau» 1. 4. 24.

Žūpības apkaŗošana Rīgā. Kamēr 1924. g. Rīgā bija 115 restorāni, šogad viņu skaits samazinājies uz 40. Tāpat samazinājies arī vīntirgotavu skaits no 238 uz 150. Samazinājies arī alkohola patēriņš. Alus 1925. g. izdzerts par 50 proc. mazāk nekā 1924. g., bet degvīna — par 15 proc.

«Latvijas Strādnieks» 1926. g. Nr. 5.

Kā Rīgā «apkaŗo» žūpību. Par neatļautu žūpošanu klubos un citos nelegālos krodziņos zin visa Rīga, tikai negrib zināt tie, kam tāda jāapkaŗo. Aizvakar naktī 3. polic. iecirkņa ierēdņi pārkontrolējuši arī 2. un 1. polic. iecirkņu klubus un starp iemetējiem atraduši arī dažus atbildīgus valsts ierēdņus. Bet laikrakstu pārstāvjiem prefekta sekretārs neizdeva par to ziņas un paskaidroja, ka to noliedzis prefekts, jo «nieki» vien esot un sastādītos protokolus iznīcināšot (?!)... «Latvis», 18. 4. 26.

1926. g. pavasarī Žūpības apkaŗošanas komisija iesniedza Rīgas pilsētas valdei sek. rakstu:

Sakarā ar pilsētas valdes pieprasījumu par pēdējā laikā nomanamās dzeršanas pavairošanās iemesliem Rīgas pilsētas domes žūpības apkaŗošanas komi-

sija savā š. g. 27. aprīļa sēdē nolēma caur Pilsētas domi iesniegt Saeimas peticiju komisijai sekošu ziņojumu un lūgumu:

Lai apkaŗotu žūpību mūsu valsts galvas pilsētā, Rīgas pilsētas dome ar š. g. 1. janvāri atkal samazināja I. un II. šķiras traktieŗu skaitu ar reibinošiem dzērieniem, kā arī visiem klubiem ņēma tiesības tirgoties ar alkoholiskiem dzērieniem un vienīgi vācu amatnieku biedrībai to vēlāk atkal atļāva. Bet nevien visi agrākie klubi pastāv joprojam, radušies vēl vairāki klāt un gandrīz visi tie tirgojas caurām naktīm un līdz pat vēlam rītam, tāpat kā senāk. Starpība ir tikai tā, ka viesus ielaiž ar zināmu uzmanību, izsniedz tiem bezmaksas biedru veicinātāju kartiņas un alkohola dzērienus uzglabā īpašos skapīšos, uz kuŗu durvtiņām piespraustas kluba valdes locekļu vai biedru vārdi. Jo kāda amata persona, kuŗas vārdu nav bijis iespējams noskaidrot, klubu turētājus pamācījusi, ka kaut kāds cara laiku likums nosakot klubiem tādu alkohola dzērienu uzglabāšanas kārtību.

Bet Latvijā jau pastāv Saeimas izdots likums par biedrībām un arī Saeimas pārlabots un papildināts likums par alkoholu saturošu dzērienu ražošanu, aplikšanu ar nodokļiem un pārdošanu jeb t. s. akcīzes likums. Ar tiem cara laiku noteikumi par klubiem ir atvietoti un tie klubiem nekādas priekšrocības un izņēmumus neparedz. Klubi ir dibināmi saskaņā ar likumu par biedrībām un tajos pārdot un lietot alkoholiskus dzērienus var vienīgi ar pašvaldības piekrišanu un netiešo nodokļu departamenta sevišķu atļauju. Kā jau teikts, vienīgi vācu amatnieku biedrībai tāda atļauja ir dota. Citi klubi izņēmuši no pilsētas valdes ēdienu namu vai bezalkohola traktieŗu koncesijas, bet daži nav izņēmuši it nekādas koncesijas un tirgojas bez jebkādiem papīriem, nemaksādami ne valstij, ne pilsētai nekādus nodokļus. Tāpēc tādi klubi uzskatāmi arī par negodīgu konkurenci tiem 1. un 2. šķiras traktieŗiem ar reibin. dzērieniem, kuŗi maksā valstij un pilsētai prāvus nodokļus. Arī daži slēgto traktieŗu īpašnieki ir tais pašās telpās atvēruši ēdienu namus vai kafejnīcas un turpina slepeni tirgoties ar alkoholiskiem dzērieniem. Tāpat tirgošanās ar reibin. dzērieniem notiek joprojam dažādos izrīkojumos, lai gan to aizliedz žūpības apkaŗošanas likums. Uz «Latvī» ievietotu paziņojumu, ka virsnieku kluba telpās sarīkotos dažādu biedrību izrīkojumos pārdod liķieŗus krējuma traukos un degvīnu zelteru pudelēs, no kluba valdes puses sekoja atsaukums, ka tas notiekot nevis slepeni, bet atklāti. Policijai nesen nācās sastādīt protokolu arī par to, ka kareivju klubā ieviļinātas no Valmieras iebraukušas privātas personas, apdzirdītas un uz kārtīm apspēlētas.

Nupat, 24. aprīlī, pulksten 7 vakarā, t. i. taisni tajā dienā, kuŗā visā Latvijā svinēja atturības svētkus un uz Izglītības ministrijas rīkojumu visās skolās noturēja priekšlasījumus par alkohola kaitīgumu, Žīdu biedrības bezalkohola bufetes telpās ieradās III. policijas iecirkņa priekšnieks Freivalds ar saviem ierēdņiem un atrada apmēram 200 liķieŗu, konjaka un dažādu vīnu pudeles un 18 kastes ar stipra alus pudelēm. Bija skaidri redzams, ka visas šīs alkoholisko dzērienu pudeles bija nolemtas iztukšošanai Zvērināto advokātu un viņu palīgu palīdzības biedrības izrīkojumā, kuŗam tajās pašās telpās un tajā pašā dienā vajadzēja sākties pulksten 9 vakarā. Tāpēc III. iecirkņa policijas priekšnieks gribēja konfiscēt šos dzērienus un saukt vainīgos pie atbildības par žūpības apkaŗošanas un akcīzes likumu pārkāpšanu. Bet pa telefonu ienāca it kā no Iekšlietu ministra saņemts paziņojums, ka atrastie alkoholiskie dzērieni «aiz pārskatīšanās» esot nokļuvuši minētā bezalkoholisko dzērienu bufetē un lai tikai piekodinot, ka vairs uz priekšu līdzīga «pārskatīšanās» nenotiktu. Tāpēc reirinošie dzērieni netika konfiscēti un protokols netika sastādīts. Kad vēlāk III. policijas iecirkņa priekšnieks komandēja uz advokātu izrīkojumu savu ierēdni — uzraugu Sudrabiņu, lai tuvāk noskaidrotu lietas apstākļus un paņemtu no izrīkojuma atbildīgās personas parakstu par reibinošu dzērienu noklūšanu izrīkojuma telpās «aiz pārskatīšanās», tad izrīkojuma apmeklētāji bija jau ļoti jautrā gara stāvoklī. Neviens no izrīkotājiem, t. i. no advokātu biedrības valdes locekļiem, nedeva parakstu par minēto «pārskatīšanos», jo vakariņu sarīkošanu ar reibinošiem dzērieniem esot uzņēmies zvēr. adv. pal. Dambekalns (bij. Rīgas prefekts), kuŗa izrīkojumā nemaz nebija. Kad pol. uzraugs Sudrabiņš pieprasīja paskaidrojumus no zvēr. adv. biedr. valdes locekļa Rubinšteina, tad

pienāca klāt Rīgas apgabala tiesas prokurors Vichmanis, kuŗš arī bija manāmi iereibis, un stingri noprasīja uzraugam Sudrabiņam: «Ko jūs šeit meklējat un ka jums šeit vajag?» Pēc policijas uzrauga paskaidrojumiem par viņa ierašanās iemesliem prokurors lika viņam uzgaidīt un aizgāja runāt pa telefonu. Atgriezies atpakaļ, prokurors Vichmanis pavēlēja policijas uzraugam Sudrabiņam tūdaļ atstāt izrīkojuma telpas. Padodamies sava augstākā priekšnieka — prokurora pavēlei, policijas uzraugs Sudrabiņš aizgāja no advokātu izrīkojuma, nesasniedzis savu komandējuma mērķi. Šeit vēl jāpiebilst, ka minēto izrīkojumu ar iedzeršanu bija apmeklējuši kuplā skaitā ne tikai advokāti, tiesneši un prokurori, bet arī citas sabiedrības un valsts augstākās un visaugstākās virsotnes, ar kuŗu piepalīdzību tad arī «aiz pārskatīšanās» advokātu izrīkojumā telpās nokļuvušie alkoholiskie dzērieni tikuši iznīcināti.

Visas šīs lietas un šāda atklāta likumu nievāšana un pārkāpšana ir Rīgas pilsoņiem zināmas un redzamas. Vienīgi tie to it kā neredz, kuŗiem būtu jāsauc vainīgie pie atbildības un tādas pretlikumības jāizbeidz. Tāpēc Rīgas pilsētas domes žūpības apkaŗošanas komisija lūdz Saeimas peticiju komisiju spert soļus bezdarbīgo amata personu saukšanai pie atbildības. Žūpības apkaŗošanas komisijas rīcībā esošie kuratori šai lietā ir bezspēcīgi, jo viņi var ierosināt tiesas vajāšanu tikai pret žūpības apkaŗošanas likuma pārkāpējiem, bet gandrīz visos aprādītos gadījumos notiek t. s. akcīzes likuma pārkāpšana un par to var vainīgos pie atbildības saukt vienīgi policija un netiešo nodokļu departamenta ierēdņi.

Kā apiet žūpības apkaŗošanas likumu jeb skandāls ar prokuroru Vichmani.

Pilsētas žūpības apkaŗošanas komisijā ziņots sekošs notikums:

24. apr. pl. 7 vak. telpās, kur tanī pašā vakarā vajadzēja notikt zvērināto advokātu un to palīgu palīdzības biedrības izrīkojumam, ieradusies policija un atradusi 200 liķieŗu, konjaka un dažādu vīnu pudeles un 18 kastes stipra alus. Bija skaidri redzams, ka viss šis alkoholisko dzērienu krājums bijis nodomāts iztukšot min. izrīkojumā. Policija gribējusi konfiscēt dzērienus un saukt vainīgos pie atbildības par žūpības apkaŗošanas un akcīzes likumu pārkāpšanu, bet pa telefonu ienācis itkā no iekšlietu ministra saņemts paziņojums, ka atrastie alkoholiskie dzērieni «aiz pārskatīšanās» esot nokļuvuši bezalkoholisko dzērienu bufetē un lai tikai piekodinot, ka vairs uz priekšu līdzīga «pārskatīšanās» nenotiktu. Tāpēc reibinošie dzērieni netika konfiscēti un protokols netika sastādīts. Vēlāk no policijas iecirkņa komandēts uz izrīkojumu ierēdnis S., lai tuvāk noskaidrotu lietas apstākļus un paņemtu no izrīkojuma atbildīgās personas parakstu, ka reibinošie dzērieni nokļuvuši izrīkojuma telpās «aiz pārskatīšanās». Izrīkojuma apmeklētāji bijuši ļoti jautrā gara stāvoklī. Neviens no izrīkotājiem nedevis parakstu par minēto «pārskatīšanos», jo vakariņu sarīkošanu ar reibinošiem dzērieniem esot uzņēmies zv. adv. palīgs Dambekalns (bij. Rīgas prefekts!), kuŗš nebijis klāt. Pol. uzraugs pieprasījis paskaidrojumus no kāda zvēr. adv. biedr. valdes locekļa, kad pienācis klāt Rīgas apgabala tiesas prokurors Vichmanis, manami iereibis un stingri noprasījis uzraugam: «Ko jūs šeit meklējiet un ka jums šeit vajag?» Pēc policijas uzrauga paskaidrojumiem par viņa ierašanās iemesliem, prokurors licis viņam uzgaidīt un pats aizgāja runāt pa telefonu. Atgriezies atpakaļ, prok. Vichmanis pavēlējis policijas uzraugam atstāt izrīkojuma telpas, ko pēdējais, padodamies sava augstākā priekšnieka — prokurora pavēlei, arī darījis. Minēto izrīkojumu apmeklējuši kuplā skaitā arī citas sabiedrības un valsts augstākās un visaugstākās personas. «Soc. dem.» 27. 4. 26.

Cenzdamās stingri izvest dzīvē Žūpības apkaŗošanas likumu, komisija uzskatīja, ka tā vislabākā reālizētāja ir skola. Tāpēc tā gādāja par skolotāju sagatavošanu atturības mācības pasniegšanai skolās. Šinī nolūkā tā 1926. g. rudenī sarīkoja skolotājiem un audzinātājiem bezmaksas pretalkoholiskus kursus. Sakarā ar

to visi Rīgas skolotāji saņēma no pilsētas izglītības nodaļas sek. sludinājumu ar uzaicinājumu apmeklēt minētos kursus:

Rīgas pilsētas valdes izglītības nodaļas un domes žūpības apkaŗošanas komisijas sarīkotie skolotāju un audzinātāju pretalkoholiskie kursi notiks no 24. līdz 28. oktōbrim 1926. g., pilsētas otrās vidusskolas telpās, Valdemāra ielā Nr. 1, bez maksas.

Uz Presses balli. Dāvis: «Sazini nu, vai man iet uz Preses balli kā žurnālistam vai kā kuratoram?» «Svari» 11. 2. 27. Vāka zīmējums.

Programma: Svētdien, 24. oktōbrī — Prof. Dr. med. Puuseps, no plkst. 11—13. — «Alkohols un tā iespaids uz organismu vispār un uz nervu sistēmu atsevišķi.»

Prof. Dr. med. Puuseps, no plkst. 13—15. «Alkohols un iedzimtība». »Alkohols, sifiliss un dilonis».

Prof. Dr. med. Puuseps, no plkst. 19—21. «Alkohols, morfijs, kokains un nikotins kā nervu nāvekļi». «Alkohols un izdzimtība». «Alkoholisma ārstēšana ar hipnozi». «Psicho-terapijas nozīme narkomanijas ārstēšanā.»

Pirmdien, 25. oktōbrī: Dr. med. Vētra, no plkst. 10—12. «Alkohola iespaids uz tuberkulozi un citām lipīgām slimībām».

Doc. Dr. med. F. Neureiters, no plkst. 12—14. «Alkohols kā nāves cēlonis». «Alkohols un noziedzība»,

Otrdien, 26. oktōbrī: Zvēr. adv. A. Frīdenbergs, no plkst. 10—12. «Reibinošie dzērieni valsts saimniecībā».

Saeimas deputāts R. Bīlmans, no plkst. 12—14. «Alkoholisma saimnieciskie pamati».

Trešdien, 27. oktōbrī: Zvēr. adv. G. Ķempels, no plkst. 10—12. «Atturības kustības vēsture».

Dr. med. G. Reinhards, no plkst. 12—14. «Alkohols un tautu izmiršana».

Ceturtdien, 28. oktōbrī: Anna Liepa, no plkst. 10—12. «Ko citās zemēs skolotāji ir darījuši atturības veicināšanai».

Skolotājs J. Dāvis, no plkst. 12—14. «Atturības mācības pasniegšana skolās».

Skolotājs J. Aberbergs plkst. 18. «Atturības mācības pasniegšana, piemērojoties pastāvošiem stundu plāniem».

Pēc J. Aberberga priekšlasījuma diskusija par atturības mācības pasniegšanu skolās.

Reizē ar to komisija panāca atturības mācības pasniegšanas instruktora amata nodibināšanu. Kā pirmais instruktors darbojās Dr. A. Bergmanis. Tā ka Rīgas pilsētas uzturamās pamatskolās un vidusskolās mācās 25.000 bērnu un māca 500 skolotāju, tad atturības mācības ievešanai tajās piešķiŗama ārkārtīgi liela nozīme. Bez tam ļoti uzcītīgais instruktors Dr. A. Bergmanis nodibināja daudzās skolās Zelta grāmatas vienības un Cerības pulciņus.

Komisija pastrādāja ļoti svētīgu darbu, nodibinot Rīgas pilsētas alkoholiķu bezmaksas ārstēšanas ambulanci un nododot to speciālista Dr. J. Kocera vadībā. Caurmērā gada laikā ārstējas 230 slimnieku. Tā tad iestāde katru gadu glābj no alkohola posta un noved kārtīgā darbā un dzīvē 200 ģimenes jeb, skaitot katrā ģimenē tikai 3 cilvēkus, apm. 600 personas.

Viens no vissvarīgākiem komisijas veiktiem darbiem bija 280.000 pretalkohola brošuru izdošana un ielaišana tauta. Grandiozos apmēros izplatītā atturības literātūra pauda ikvienam cilvēkam, ikvienai ģimenei un visai mūsu tautai par narkotisko vielu lietošanas postu.

Komisija tiecās ieinteresēt arī citas pašvaldības cīņai pret alkoholismu. Tās uzdevumā es un H. Asaris nolasījām Pilsētu un miestu pašvaldību 1926. g. notikušā kongresā referātu par tematu: «Pilsētu un miestu cīņa pret žūpību.»

Kongress pieņēma sek. rezolūcijas pie referāta «Pilsētu un miestu pašvaldību cīņa pret žūpību»: 1) Lai gan reibinošu dzērienu pārdošana dod valstij un pilsētu un miestu pašvaldībām diezgan prāvus ienākumus, tomēr galvenā kārtā dzērāju, kā arī viņu defektīvo un noziedzīgo pēcnācēju dēļ tām nākas segt ne mazākus izdevumus nabagmāju, patversmju, slimnīcu, ārprātīgo namu, policijas, cietumu un tiesu uzturēšanai. 2) Tā ka atdodot naudu un citu mantu par reibinošiem dzērieniem, ļaudis top pliki un nespējīgi pirkt citas preces, tad tautas apdzirdināšana neļauj attīstīties tirdzniecībai un rūpniecībai, no kam

sevišķi daudz cieš pilsētu un miestu saimniecība. 3) Sekmīgai žūpības apkaŗošanai pilsētās un miestos 1. jāizved Likums par žūp. apkaŗošanu, 2. jāieved atturības mācība skolās, 3. jāslēdz tie klubi, ēdienu veikali, kuŗi pretēji likumam, tirgojas ar alkoholiskiem dzērieniem, 4. jāpadod policija pašvaldībām un 5. jāpanāk tiesības piešķiršana pašvaldībām — pilnīgi aizliegt savās robežās alkoholisku dzērienu ražošanu un pārdošanu (lokal option). Izgriezums no «Jaun. Ziņ.»

Kā agrāk pilsētas atvēra krogus pēc Rīgas pilsētas galvas A. Frīdenberga sistēmas, tāpat tagad tās slēdza krogus pēc Rīgas pilsētas domes žūpības apkaŗošanas sistēmas. Daudzu pilsētu un lauku pašvaldības nodibināja žūpības apkaŗošanas komisijas resp. kuratorijas un uz Žūpības apkaŗošanas likuma pamata stipri samazināja dzertuvju skaitu. Vispār, šis laika sprīdis bija viens no vissajūsminātākiem un visrosīgākiem Latvijas atturības kustībā.

Kā galvas pilsētā Rīgā, tā arī daudzās citās valsts daļās dzertuvju un vīntirgotavu samazināšanās norisinājās tik strauji, ka Saimas brīvlaikā ministru kabinets 81. p. kārtībā izdarīja attiecīgā likumā pārgrozījumus, ar kuŗiem atņēma pašvaldībām reibinātāju dzērienu pārdotavu skaita noteikšanas tiesību savās robežās, atzīstot šo tiesību vienīgi finanču ministrijai, un stājās pie pārgrozītā likuma izvešanas dzīvē. Izcēlās ass konflikts starp pašvaldībām no vienas puses un finanču ministriju no otras puses. Ja finanču ministrija uzvarētu, tad visi mani pūliņi dzertuvju un vīntirgotavu slēgšanas lietā būtu veltīgi: pēc likuma pārgrozīšanas finanču ministrija, neprasot pašvaldību piekrišanu, noteiktu to skaitu un izdotu to atvēršanai koncesijas. Tomēr pa Saeimas sēžu pārtraukuma laiku vasaŗā it kā ārkārtīgas steidzamības vajadzības gadījumā ministru kabineta 81. p. kārtībā izdotam likumam tūdaļ pēc sēžu atjaunošanas rudenī bija vajadzīga Saeimas apstiprināšana. Man izdevās apgādāt atturībniekus deputātus ar bagātiem materiāliem par finanču ministrijas pretlikumīgo darbību tautas alkoholizēšanā. Tāpēc Saeima noraidīja ministru kabineta 81. p. kārtībā izdotos pārgrozījumus likumā par alkoholu saturošu vielu ražošanu, aplikšanu ar nodokļiem un pārdošanu.

Pirmā atturībnieku uzvara 3. Saeimā. Ministru kabinets 81. p. kārtībā bija izdevis pārgrozījumus likumā par alkoholu saturošu vielu ražošanu, aplikšanu ar nodokļiem un pārdošanu. Ar šo pārgrozījumu tika pašvaldībām atņemta tiesība nolemt reibinošu dzērienu tirgotavu skaitu. Ja šis pārgrozījums tiktu apstiprināts Saeimā, tad pašvaldības vairs savās robežās nevarētu slēgt dzertuves, bet dzertuvju skaitu noteiktu finansu ministrs, saskaņā ar iekšlietu ministri. Liekas, valdībai nebija paticis, ka daudzas pašvaldības pēdējā laikā nolemj neatvērt nākošā gadā savās robežās dzertuves: tā, Valmieras apriņķī 38 pagastu padomes (apm. 80%) nolēmušas neatvērt vīntirgotavas u. t. t. Jaunos pārgrozījumus 13. novembŗa Saeimas sēdē aizstāvēja finansu ministrs Liepiņš. Tagadējā grūtā gadā valsts intereses prasot šādu pārgrozījumu pieņemšanu (?). Deputātu vairākums tomēr bija citās domās un šos pašvaldību tiesības ierobežojošos pārgrozījumus noraidīja ar 56 balsīm. Pret pārgrozījumiem balsoja Kristīgā savienība, Latgales kristīgie, viss kreisais spārns un daļa minoritatu. Ar runām pret pārgrozījumiem uzstājās: Reinhards, Šterns, Lorencs un Laicens. Atzīmējams, ka tagadējā 3. Saeimā noteikti atturībnieki ir Dr. Reinhards, māc. Beldaus, arķib. Pomers, Kirilovs, adv. Vinters un Slaugotnis. Cerams, ka 3. Saeima nopietnāk kā 2 domās par žūpības apkaŗošanu. «Madonas Vēstn.» 1. 12. 28.

Manas vadības laikā Žūpības apkaŗošanas komisijai bija tik lieli panākumi gan Rīgā, gan tās piemēram sekojošās provinces pašvaldībās, ka alkohola kapitāls nopietni satrūkās. Tas saprata, ka par manis piekukuļošanu resp. par manu mutes aizbāšanu un spalvas izsišanu no pirkstiem nebija ko domāt. Pavisam cita lieta bija ar astoto lielvalsti — presi. Vajadzēja tikai uzpirkt avīžniecību un apdzirdināt bohēmu. Tā arī notika: avīzes aizsmakušas pūta alkohola kapitāla taurē. Žurnālistu — kroga brāļu uzdevums bija ar meliem nomelnināt mani kā Žūpības apkaŗošanas komisijas priekšsēdētāju un ar to panākt manu atstādināšanu no amata, ciešā pārliecībā, ka tad atkal viss ritēšot pa vecām sliedēm. Par mani presē parādījās vismelīgākie raksti, kuŗus vienas avīzes no otrām iespieda savās slejās bez mazākās kautrēšanās. Sakarā ar to krogos krodzinieki un dzērāji izplatīja par manu rīcību visneticamākās baumas. To pašu darīja arī mani politiskie pretinieki — soc. dem. un citu partiju dižvīri. Viņiem pakaļ negribēja palikt arī 37. nodaļā attēlotie LPB tīpi, sevišķi Bluķa kgs un Puķukalnes kdze. Pēdējo visvairāk kaitināja tas, ka viņa ieraudzījusi manu atturības literātūru lasām pat Daugavmalā tirgus sievietes, kurpretim, viņas ražojumus nelasīja pat ne BL čaukstenes. Ja LPB balamutes nīda visas citas atturības organizācijas, tad tie ar skaudību noraudzījās arī uz manu vadīto visspēcīgāko pretalkohola centru — Žūpības apkaŗošanas komisiju, kuŗa ar saviem cēliem darbiem pavisam novērsa uzmanību no viņu skaļām frāzēm. Nezinu, vai arī agrākam «sausajam» pilsētas galvam A. Frīdenbergam patikās, ka «slapjā» pilsētas galvas A. Andersona laikā viena pēc otras aizvērās viņa atvērtās dzertuves: viņš varēja uzskatīt to par demonstrāciju savam pastrādātam žūpības apkaŗošanas darbam. Tādu noskaņojumu pašu atturības darbinieku starpā izmantoja sensāciju kāra prese.

Pretlikumīgi atklājumi J. Dāva un citu kuratoru rīcībā.

Rīgas pils. revīzijas komisija izdarījusi pēkšņi revīziju pilsētas žūpības apkaŗošanas komisijas darbībā. Starp citu konstatēti kuratoru nepieļaujami paņēmieni restorānu, klubu un izpriecu vietu kontrolēs. Revīzijas komisijai uzkrita arī nesamērīgi lielās summas, kuŗas kuratori uzdevuši kā «blakus izdevumus» savā «darbā». Kuratori paskaidrojuši, ka viņi novērošanai, ko dara klubos, ņēmuši līdz privātpersonas, arī kuŗu tēriņi (par ēšanu un žūpošanu) samaksāti no žūpības apkaŗošanas komisijas summām. Vairāki kuratori praktizējuši pat ar sek. paņēmieniem: Turēdami aizdomās zināmu klubu, jeb ēdienveikalu par tirgošanos ar reibinošiem dzērieniem, bet nevarēdami paši žūpošanu atklāt, kuratori uz zināmu vietu aizsūtījuši «uzticamas» personas, kuŗām uzdots «piekukuļot» ķelnerus, lai tie apgādā reibinošus dzērienus. Kad lustīgā uzdzīvošana pie šampanieša glāzes ar bardāmām iesākusies, tad «uzticamās» personas par to paziņojušas kuratoriem, kuŗi tad ar policiju devušies uz zināmo vietu un, protams, «atklājuši» žūpošanu. Gala rezultātā — kuratori paši samaksā par patēriņu un sastāda protokolu. Uzņēmuma turētājiem un ķelneriem nu draud cietuma sods un desmitkārtīgs akcizes nodoklis, bet kuratori gūst laurus par slepenu žūpnīcu atklāšanu.

Revīzijas komisija devusi norādījumus žūp. apkaŗošanas komisijai, ka pilsēta nemaksās rēķinus par kuratoru sarīkotām dzīrēm.

Revīzijas komisija vēl konstatējusi, ka lielas summas no žūpības apkaŗošanas izdevumiem krīt uz komisijas priekšsēdētāja J. Dāva izdotām brošūrām un rakstiem, kuŗi nolemti «žūpības apkaŗošanai».

Dāvis, kā žūp. apkaŗošanas komisijas priekšsēdētājs, pats sev izrakstījis vairākus orderus naudas saņemšanai šim nolūkam, ko revīzijas komisija atradusi par nepielaižamu un pretlikumīgu.

Revīzijas komisija par to ziņojusi pils. valdei, kuŗa savā sēdē piekritusi revīzijas komisijas domām un norādījumiem, bet pilsētas valde savukārt nolēmusi šīs nekārtības neizpaust.

Red. piezīme: Jāatzīmē, ka šāda kuratoru rīcība ir neciešama nelikumība, kuŗa jāizmeklē, lai vainīgos varētu saukt pie atbildības, jo provokatoriski paņēmieni nav ne paredzēti žup. apk. likumā, nedz arī vispārīgi tie ciešami. Bez tam jābrīnās par J. Dāva rīcību, jo vēl nesen atpakaļ šis pats Dāva kungs cēla sūdzību pret «L. S.» redaktoru par to, ka «L. Sargā» bij savā laikā rakstīts, ka J. Dāvis izlietojis sabiedrības summas savu brošuru izdošanai.*) Toreiz Dāva kgs šīs ziņas atsauca, bet kas tagad redzams? Un kā lai nosauc tādu rīcību, kad pats sev izraksta orderus naudas saņemšanai?

Pie šīs kuratoru «darbības» vēl atgriezīsimies. «Latvijas Sargs» 31. 12. 26.

Dienas skati.

Dāvi, Dāvi, nevar taču
Reizē «mīlēt» Trīnu, Kaču!..
Un nav smuki vajāt žūpas,
Kad Tu citiem liec aiz lūpas
Liet tik daudz, cik viņi grib,
Līdz tiem spoki acīs zib.
Tādēļ ar tik «spokaini»
Daudzi protokoļi i...
Kas šā provocē un ķer,
Tos lai jodi ellē sper!..
Arī naudas lietas tev
Neesot skaidras... Pats tu sev
Rakstot lielus orderus
Nevis algot kuratorus,
Bet lai segtu izdevumus
Grāmatām, ar ko ķert dumjus.
Dāvi, Dāvi, bīsties tiesu!
Taupi garu, taupi miesu:
Ko gan sieviņa tev teiks,
Ja tu neiziesi sveiks?
Hermans, Dāva sekretārs,
Kuŗš uz meičām esot kārs,
Varen sašutis par ziņu,
Kuŗa Dāvi, kā ar' viņu
Dikti tautā kompromitē.
Tādēļ viņš nu Dāvi «vitē»
Savā «Latvī» baltu, tīru.
Jo, lūk, tādu lielu vīru,
Kāds ir Dāvis un tā kliķe,
Falši apvainojot driķē.
Bet kas Hermani gan klausīs,
Kad tas niekus pūš mums ausīs?!
Tā vien liekas, — viņi abi
Laikam klusam brūķē šņabi,
Jo no limonādes vien,
Nevar niekus pūst — nudien!
Jeb vai revīzijas vīri
Nebūtu vis garā tīri
Bijuši, kad grāmatās
Atrada tie šmuces šās?
Dāvi, Hermani — jūs abi
Tomēr laikam dzerat šņabi...
Bet vai tādēļ izmist mums,
Kad tik šķībi iziet jums?!

Vijas dēls.

«Latv. Sargs» 1. 1. 27. (Jaungada num.).

Nav tik traki, kad tikai šauj!.. Rīgas pilsētas domes revīzijas komisija, atklādama skandaliozas lietas par žūp. apk. komisijas nelikumīgo rīcību, — ir devusi pēdējai smagu triecienu. Lai kautkā attaisnotos sabiedrības acīs, tad šī komisija, nespēdama neka atspēkot, tapusi atkal varen «ražīga» savā «darbībā». Tā viņa nodomājusi lūgt finansu ministri aplikt klubus ar sevišķu nodokli, bet iekšlietu ministri slēgt tos klubus, kas savās telpās pielaiž reibinošu dzērienu lietošanu un pārdošanu. Izglīt. ministri lūgt slēgt studentu korporācijas, kas savās telpās, sapulcēs vai izrīkojumos lieto reibin. dzērienus, bet kaŗa ministri lūgt, noliegt reibinošu dzērienu lietošanu virsnieku un karavīru klubos un vispār alkoholu iznīdēt no armijas. Par šiem famoziem priekšliku-

*) Šinī lietā Rīgas apgabaltiesa atzina «Latv. Sarga» atbildīgo redaktoru zvēr. adv. Konstantinu Vanagu par vainīgu manis apmelošanā presē un sodīja viņu ar arestu. J. D.

miem tikai jāpasmīn, jo mums nav tāda likuma, kurš ierobežotu studentiem un kaŗavīriem viņu pilsoniskās tiesības, resp. nostādītu tos tiesībās aprobežotu pilsoņu lomās. To J. Dāvim, kā šīs komisijas priekšsēdētājam, gan vajadzēja zināt. Tāpat tam vajadzēja zināt, ka jau tagad iekšlietu ministrija uzrauga klubus un kontrolē to, cik viņi izpilda likumu, vai arī noziedzās pret to, pie kam likumu pārkāpšanas gadījumos tiem ir paredzēti sodi, tā kā J. Dāva griešanās pie atsevišķām ministrijām ir vairāk kā lieka.

Pareizāk gan būtu, pirms šī komisija stājas pie studentu un kaŗavīru vajāšanām, kaut viņa savaldītu savus kuratorus, lai tie nevarētu sarīkot «dzīres» provokācijas nolūkā un uz Rīgas pašvaldības rēķina, kā tas bija lasāms vairākos laikrakstos tikai dažas dienas atpakaļ. «Latv. Sargs» 4. 1. 27.

«Pīles» atsaukums.

Vakardienas «Latvis» atsauc ziņu, itkā žūpīb. apkaŗošanas komisija būtu izstrādājusi tādu jaunu likumprojektu par kādu mēs vakardienas «L. S.» izteicām savu izbrīnēšanos. Varētu jau «L.» arī ticēt, jo viņā taču darbojas kā redaktors H. Asars — žūp. apk. sekretārs, bet dīvaina šī lieta tomēr ir, jo, kā zināms, pirmā ziņa par šī famozā projekta izstrādāšanu parādījās taisni tajā laikrakstā, kuŗā par pastāvīgu līdzstrādnieku skaitās pats žūp. apk. komisijas priekšsēdētājs — J. Dāvis. Tur šī ziņa bij iespiesta ar šādu treknu virsrakstu: «Ierosinājums grozīt žūpības apkaŗošanas likumu. Privātpersonas nevarēs turēt mājās vairāk kā kortelīti spirta jeb ½ litra degvīna. Policistu tiesības kuratoriem.»

Kam tad nu lai vairāk tic, vai sekretāra Asara, vai priekšsēdētāja J. Dāva avīzei? Uz to pēdējās redakcija vakardienas numurā paskaidro, ka viņa tikusi maldināta un tādēļ izteicot nožēlošanu kā pret žūp. apk. komisiju, tā arī pret lasītājiem. Tik tāļu lieta nu būtu skaidrībā, bet pret «L.» resp. Asara izteicienu, ka tā neesot provokācija, ja kurators iesūta savu paziņu kādā klubā vai kafejnīcā pārliecināties, vai tur nepārdod arī reibin. dzērienus, — mums tomēr jāceļ iebildumi, jo nav tāda likuma, kur šāda kuratora rīcība būtu paredzēta. To Asaram vajadzēja zināt, pirms bramanīgi rakstīt, ka «to kuratori ir darījuši un darīs arī uz priekšu.» — «Latv. Sargs» 9. 1. 27.

(Kā no šā ziņojuma redzams, tad vēl 7. janvārī «L. S.» ir bijis ievietots vēl kāds 6. pret mani vērsts raksts, kuŗa teksts nav man uzglabājies).

Paskaidrojums. Uz preses likuma pamata Rīgas pilsētas valde un pilsētas domes revīzijas komisija lūdz mūs ievietot sekošo:

«Tā kā vairākos Rīgas laikrakstos, to starpā arī Jūsejā, ievietotas neparedzas ziņas par Rīgas pilsētas domes žūpības apk. komisijas darbību, atsaucoties pie tam uz pilsētas valdi un revīzijas komisiju, Rīgas pilētas valde un pilsētas domes revīzijas komisija ar šo paskaidro, ka ne pilsētas valde, ne arī revīzijas komisija nav konstatējusi žūp. apk. komisijas darbībā nekādus pārkāpumus, izņemot darbvedības formēlas dabas trūkumus, kuŗi novērsti, un ka par kautkādiem pārkāpumiem vai noziegumiem kuratoru darbībā revīzijas komisijai ziņas nav ienākušas un par tādiem nav ziņots pilsētas valdei.»

Red. piezīme: Brīnums, kādēļ šis paskaidrojums nāk tik vēlu, jo darbvedības trūkumus vajadzēja novērst tūliņ. Vai pilsētas kasei nav cēlušies šo «trūkumu» dēļ materiāli zaudējumi, tas no šī paskaidrojuma nav redzams.

«Latv. Sargs» 12. 1. 27.

Atzīmēju, ka toreizējā Rīgas pilsētas valde un revizijas komisija nebija sausas un neizturējās labvēlīgi pret Žūpības apkaŗošanas komisiju. Tomēr tās uzskatīja par savu pienākumu uz preses likuma pamata atsaukt visās latvju, krievu un vācu avīzēs augstāk pievestās melu ziņas. Žūpības apkaŗošanas komisija bazējās ne uz valdi un revizijas komisiju, kuŗas acīm redzami nosvērās atlkohola kapitāla pusē, bet uz domes sausi noskaņoto vairākumu. Tolaik Žūp. apkaŗ. komisija bija padota tirdzniecības nodaļai, kuŗa pārzināja krogu lietas un bija pavisam slapja. Par

komisijas darbvedi bija tirdzniecības nodaļas sekretārs Grunduls, liels iemetējs un komisijas nodomu iepriekšējs paziņotājs krodzniekiem. Kā pavisam nepiemērotu personu savam uzdevumam, komisija vairākkārt lūdza valdi atcelt Grundulu no komisijas darbveža amata, kas pēdīgi tai tikai ar lielām pūlēm izdevās. Pirmos gadus komisijas darbība notika tirdzniecības nodaļas ļoti saspiestās telpās. Tikai vēlākos gados komisija ar domes frakciju locekļu palīdzību piespieda valdi ierādīt tai patstāvīgas manis sameklētas telpas Torņa ielā 4. Visus komisijas svarīgākos lēmumus, sevišķi attiecībā uz naudas lietām un krogu slēgšanu, apstiprināja tirdzniecības nodaļa un valde. Ļoti bieži nācās valdes noraidījumus pārsūdzēt domē, kuŗa, pēc maniem un H. Asaŗa dotiem paskaidrojumiem, parasti atcēla tos.

Es jau agrāk sacīju, ka atturības paušanai jāizlieto runātais un rakstītais vārds, vai vēl labāki abi kopā, un ka rakstītais vārds izmaksā daudz lētāki un gūst daudz lielākus panākumus nekā runātais vārds. Žūpības apkaŗošanas komisija pielietoja abus vārdus: sarīkoja atturības priekšlasījumus un kursus atturības lektoru sagatavošanai, ieveda atturības mācību skolās un izdeva ap 270.000—280.000 atturības brošuru. Pēdējās komisija par brīvu izdalīja skolām, pretalkohola organizācijām un konfesijām, kuŗas izplatīja tās pa visu Latviju. Tādējādi komisija izvērtās ne tikai par Rīgas, bet arī par visas valsts nosusinātāju.

Komisija iespieda manas brošuras aiz sek. iemesliem: 1) nebija un nav līdz šim laikam citu autoru noderīgu atturības rakstu un 2) es neņēmu autora honorāru, kas no tik liela grāmatu skaita tiešām iztaisītu prāvu summu, kurpretim, visi citi autori lika dārgi samaksāt par katru savu rakstu rindiņu. Tā tad es ne tikai kā kurators, bet arī kā autors strādāju bez kādas atlīdzības un izredzes uz kādu materiālu labumu gūšanu no atturības sludināšanas tautai.

Pa visu savas darbības laiku komisijā es neizrakstīju nevienu naudas orderi ne sev, ne citiem, jo to izrakstīšana piekrita nevis komisijas, bet tirdzniecības nodaļas kompetencei. Vispār, komisijā es kalpoju ne naudai, bet atturības idejai, kuŗa pati par sevi bija viss mans atalgojums. Tautas nosusināšana ir man sirdslieta. Tāpēc mans atturības darbs ir augstāks par katru materiālu vērtību, nav samaksājams ne ar kādu naudu un nav ne pērkams, ne pārdodams. Šādu lietu nespēj saprast dzērāji žurnālisti un citi alkoholiķi, kuŗi arī idejiska darba vērtību redz tikai naudā.

Zinādami rakstītā vārda lielo vērtību, atturības pretinieki uzbruka arī Žūp. apkaŗoš. kom. sekretāram Hermanim Asarim, kuŗš, kā «Latvja» redaktors ar veiklu spalvu un kā cilvēks ar skaidru sirdi un tīriem pirkstiem, arī pielietoja atturības labā rakstīto vārdu savā rediģējamā laikrakstā un kuŗš arī nesavtīgi cīnījās pret alkohola kapitālu.

Pēc manas izstāšanās Žūpības apkaŗošanas komisijas turpmākie sastāvi šogad var ar gandarījumu svinēt savu 10 gadu bez-

darbības jubileju. Pēc manas aiziešanas komisijā strādāja ne priekšsēdētājs un ne locekļi, bet tikai darbvedis. Visā komisijā darbvedis J. Buks bija vienīgais cilvēks, kurš pārzināja atturības jautājumu un cītīgi pildīja savu pienākumu. Bet kā algots darbinieks, viņš bija bezspēcīgs kaut ko pastrādāt plašā mērogā.

Pirmais Žūpības apkaŗ. kom. priekšsēdētājs (no 1922.—1924. g.), vēlāk sekretārs un mans uzcītīgais līdzdarbnieks komisijā, Hermanis Asaris, kuŗam lieli nopelni Žūp. apkaŗ. likuma projekta izstrādāšanā. 1938. g. martā idejiskie atturības darbinieki ar patiesu prieku apsveica viņa iecelšanu par LPB priekšnieku. Ar H. Asaŗa nākšanu pie stūres LPB vadībā sācies īsts atturības virziens, kuŗam nav nekā kopēja ar politiku un kliķēm.

Protams, ka pret manu enerģisko darbību Žūpības apkaŗošanas komisijā sacēlās alkohola kapitāls. Izlietojot manu prombūtni pa ilgāku ceļojuma laiku ārzemēs, pilsētas valde, saziņā ar politisko partiju dižvīriem, bija izskaidrojusi, ka par Žūpības apkaŗošanas komisijas priekšsēdētāju var būt tikai pilsētas valdes loceklis, un 1927. g. beigās par tādu bija izraudzījusi izglītības nodaļas vadītāju soc. dem. Aberbergu. Tomēr kā loceklis es vēl turpināju darboties komisijā. Lai gan Aberbergs nebija atturībnieks, tomēr viņš negrozīja komisijas ieņemto virzienu atturības kustībā. Tāpēc komisija jaunā vadībā strādāja iepriekšējā garā un darbs sekmējās labi.

1928. g. sākumā notika jaunas Rīgas pilsētas domes vēlēšanas. Ar ārkārtēju aģitāciju pa visām dzertuvēm alkohola kapitāls panāca, ka es vairs netiku ievēlēts par Rīgas pilsētas domes un Žūpības apkaŗošanas komisijas locekli. Tāpēc es izbeidzu savu darbību Rīgas pilsētas domes žūpības apkaŗošanas komisijā 1928. g. 20. martā.

Tagad ir pagājuši 10 gadi no manas darbības izbeigšanas Rīgas pilsētas žūpības apkaŗošanas komisijā. Visā šai laikā par komisijas darbību jaunā sastāvā un jaunā vadībā nebija nekas dzir-

dams. Patlaban komisijas locekļi ir māc. A. Goba (priekšsēdētājs), G. Ķempelis, M. Ķempele un A. Prāms. Komisijas franču valodā izdotais pārskats par pēdējo 10 gadu darbību izplatīšanai 1937. g. Varšavā notikušā pretalkohola kongresā uzrāda galvenā kārtā nevis pēdējo 10 gadu, bet pirms pēdējo 10 gadu panākumus, t. i. manas vadības laika sasniegumus. Tā tad vārnas lepošanās ar pāva spalvām. Varbūt, no 1937. gada Žūpības apkaŗošanas locekļu nopelniem vissvarīgākais ir tas, ka Frīdenbergs, Vilde un citi par pilsētas naudu aizvizinājās uz Varšavas pretalkohola kongresu, kurpretim, LPB cerības pulciņa «Dzintara» 5 biedri aizbrauca uz šo kongresu paši par savu naudu.

Kā jau sacīju, 1924. g. 24. decembrī «Valdības Vēstnesī» izsludinātais «Likums par žūpības apkaŗošanu» stājās spēkā 1925. g. 25. martā. Pēc Somijas tas bija visstingrākais pretalkohola likums Eiropā. Attiecoties uz alkoholisko dzērienu pārdošanas laiku, vietu un veidu, žūpības apkaŗošanu un pretalkohola cīņas balstīšanu, likums ienesa radikālas pārmaiņas Latvijas atturības cīņas taktikā. Žūpības apkaŗošanas likuma izdošana bija milzīgs solis uz priekšu. Tas piešķīra pretalkohola cīnītājiem visas kaŗotāju tiesības. Likums bija labs. Vajadzēja tikai to izvest dzīvē. Tad viss ritētu teicami.

Bet visvairāk kā uzdevums bija rūpēties par Žūpības apkaŗošanas likuma reālizēšanu? Protams, pretalkohola organizāciju: Centrālās pretalkohola savienības un Latvijas pretalkohola biedrības. To vadītājas un noteicējas personas bija Gustavs Ķempelis, Milda Ķempele, Andrejs Frīdenbergs un Konstantīns Vilde. Galvenā kārtā no šo personu darbības, bezdarbības vai pretdarbības atkarājās izdotā Žūpības apkaŗošanas likuma sekmība vai bezsekmība. Ar piešķirtās varas pilnību abu visu Latviju aptveŗošo pretalkohola organizāciju priekšgalā stāvējušās personas varēja tapt par tā dzīvinātājām vai nāvētājām. Izvēle piederēja viņām pašām. Viņas atrada par labu tikai likuma III daļu, kuŗa radīja «Žūpības apkaŗošanas fondu» cīņai pret alkoholismu.

Jāatzīst, ka likuma III daļu CPS un LPB ļoti sekmīgi reālizēja: abas Vislatvijas mēroga pretalkohola organizācijas saņēma lielas naudas summas no Žūpības apkaŗošanas fonda. Tikai saņemtā nauda atnesa atturībai maz labuma, jo tās apslēptais mērķis bija Dēmokratiskā centra resp. Saimnieciski-kultūrālās apvienības propagadas balstīšana atturības maskā.

Kā jau redzējām 214. lp., tūdaļ pēc Žūpības apkaŗošanas likuma izdošanas LPB iestājās Saimnieciski-kultūrālā apvienībā resp. Dēmokratiskā centrā. Par savu iestāšanos politiskā partijā tā oficiāli deklarēja «Jaun. Ziņu» 1925. g. 21. numurā. Otrreiz to vēl pastiprināja LPB priekšnieks G. Ķempelis «Jaun. Ziņu» 1925. g. 30. num. ar savu rakstu: «Kāpēc Latvijas pretalkohola biedrība iestājās Saimnieciski-kultūrālā apvienībā?»

Tā tad Žūpības apkaŗošanas likumu nācās izvest dzīvē Dēm. centram, kuŗa astē bija ieķērusies LPB ar tās spēkavīriem, zvēri-

nātiem advokātiem G. Ķempeli un A. Frīdenbergu priekšgalā. Bet Dēm. centra programmā neietilpa atturība un tā vadītāji un biedru nospiedošs vairākums bija plaši pazīstami dzērāji. Velnam vajadzēja ar velnu izdzīt velnu. Protams, ka pavisam slapjais Dēm. centrs, kurā oficiāli ietilpa LPB un neoficiāli arī CPS, ne pirksta nepacēla par Žūpības apkarošanas likuma I un II daļas reālizēšanu, lai gan taisni šīs abas likuma daļas ir tieši tēmētas alkoholisma apkarošanai. Tā kā CPS un LPB vadībā darbojās gandrīz vieni un tie paši Dēm. centra ļaudis, tad arī no valsts un pašvaldībām saņemtie pabalsti kalpoja politikāņu, viņu algadžu un viņu partijas interesēm, bet ne Žūpības apkarošanas likuma I un II daļas reālizēšanai.

Kad Rīgas pilsētas domes Žūpības apkarošanas komisija stājās pie minētā likuma I un II daļas reālizēšanas Rīgā, tad tā neatlaidīgi lūdza CPS un LPB vadību nākt talkā. Bet abas organizācijas katēgoriski atteicās sadarboties ar komisiju. Piemēram, izdarot kontroles par pretlikumīgu tirgošanos ar alkoholiskiem dzērieniem, kuratoriem bija vajadzīgi līdzpaņemti liecinieki. Uz mājienu no augšas, nekad neviens no CPS un LPB ar valsts un Rīgas pašvaldības piešķirtiem pabalstiem algotiem darbiniekiem nenāca mums palīgā apkarot Rīgā žūpību. Kad kuratori aiz atturības darbinieku trūkuma nespēja attīstīt pietiekoši plašu rosību vai aiz liecinieku trūkuma pazaudēja tiesā vienu otru lietu, tad CPS un LPB dižvīri un dižsievas tikai zobojās par viņiem, jo laba varēja būt tikai tā darbība resp. bezdarbība, kuŗa nāca no demcentristiem.

Tā kā alkohola kapitāls tēmēja padarīt tautas acīs Žūpības apkarošanas likumu par smieklīgu, kaitīgu un nereālizējamu, tad šinī ziņā CPS un LPB politikāņi un algadži gāja roku rokā ar krodziniekiem un dzērājiem. Diskreditējot Žūpības apkarošanas likumu un pierādot tā mazos panākumus, CPS un LPB deva dibinātu iemeslu pēdīgi pārgrozīt arī likuma III daļu par Žūpības apkarošanas fondu. No tam taisni visvairāk cieta CPS un LPB, lielā mērā zaudējot agrāk tām plaši izsniegtos pabalstus.

Rīgas pilsētas domes žūpības apkarošanas komisijas ierosinātais un izstrādātais, vēlāk Saeimā pieņemtais un pēc tam Rīgā, pa daļai arī pārējā Latvijā, uz īsu laiku dzīvē izvestais Žūpības apkarošanas likums bija Latvijas atturības vēstures pēckara posmā tāds spožums, kādu, nezin, vai tā drīzi atkal ieraudzīs. Šā spožuma ēnas puse bija III daļas Žūpības apkarošanas fonds: tas kā magnets pievilka CPS un LPB profesionālos karjeristus, liekulīgos politisko partiju vīrus un nekautrīgos cenas izsitējus zem atturības karoga. Pašlabuma meklētāji kļuva pie naudas. Tā bira kā no debesīm. Ar par velti no Žūpības apkarošanas fonda saņemto naudu viņi demorālizējās, atstūma no darba CPS un LPB nesavtīgos darbiniekus, to vietā iestūma sev paklausīgus un uz visu gatavus algadžus, melnoja citas atturības organizācijas un pārvērta savas vadāmās organizācijas par Dem. centra filiālēm.

Konstatētie fakti liecina, ka CPS un LPB ar Žūpības apkaŗošanas fonda līdzekļiem izraka kapu Žūpības apkaŗošanas likumam. Gribot negribot, mums šī patiesība ir jāatzīst, jānožēlo un turpmākā darbībā stingri jāievēro. Vācu paruna teic: «Seine Fehler zu bekennen und zu bereuen ist schon halbe Besserung» — «Savu kļūdu atzīšana un nožēlošana ir jau puslabošanās.» Tiešām, mēs nevaram paiet garām, neatbildējuši uz visai svarīgu jautājumu: Kā varēja iznākt Žūpības apkaŗošanas likums tai laikā, kad pretalkohola organizācijas nesaņēma valsts pabalstus, un kā varēja tas pats likums nozust tai laikā, kad pretalkohola organizācijas saņēma lielus valsts pabalstus? Atbilde ir vienkārša un īsa: Idejisks darbs jāstrādā tikai idejiskiem darbiniekiem un tikai ar ideju.

Latvijas pretalkohola biedrības, Centrālās pretalkohola savienības un Pretkrogu ligas dibinātājs un vadītājs un pirmo divu organizāciju bij. ilggadīgais priekšnieks G. Ķempelis jau 30 gadu stāsta, ka viņš rakstot Latvijas atturības vēsturi. Mēs ar nepacietību gaidām tās parādīšanos. Kas lēni nāk, tas labi nāk. Kad nāks klajā viņa tik ilgi rakstītā Latvijas atturības vēsture, tad droši vien tā sīkāki noskaidros vienu otru jautājumu mūsu tautas pretalkohola kustībā.

39. Deleģējumi uz starptautiskiem pretalkohola kongresiem.

Kā Latvijas pretalkohola biedrības delegāts, es pats ar saviem līdzekļiem piedalījos 1910. g. Viskrievijas pretalkohola kongresā Pēterpilī, 1926. g. Ziemeļvalšķu pretalkohola kongresā Tartū un Vispasaules pretalkohola kongresā arī Tartū, 1927. g. Amerikas pretalkohola kongresā Venonā (Ohio valstī), 1928. g. Ziemeļvalšķu pretalkohola kongresā Stokholmā un 1928. g. Vispasaules kongresā Antverpenē. Bez tam es kā viesis 1927. g. piedalījos Filadelfijā labtempliešu pretalkohola kongresā un Los Andželosā Kalifornijas baptistu sieviešu pretalkohola kongresā. Pēdējais notika grandiozā baznīcā 5.000 dalībnieču un dalbnieku klātbūtnē. Uz prezidija lūgumu, es milzīgajā baznīcā no katedra referēju par atturības kustību Eiropā un Latvijā.

Pretalkohola kongresos Tartū, Venonā un Stokholmā es uzstājos ar referātu par atturības stāvokli Latvijā. Par visu šo kongresu norisi es savā laikā sīkāki ziņoju latvju laikrakstos un runāju Rīgas radiofonā, pie kam vēl izdevu atsevišķās brošūrās ziņojumus par Antverpenes kongresa darbību un par prohibiciju Amerikā. Sīkākus aprakstus skat. 41. nodaļā.

22. nodaļā es jau attēloju I Viskrievijas pretalkohola kongresa lielo ietekmi uz atturības kustību Latvijā. Starp citu tas padarīja Vidzemes antialkoholisko biedrību no sātības par atturības organizāciju un mani no ikdienišķa atturībnieka par atturības apustuli. Apmeklēdams turpmākos atsevišķu valšķu un pasaules kongresus, es guvu jaunas atziņas, smēlu jaunus spēkus un

vācu jaunus materiālus savai vēlākai darbībai. No katra kongresa es pārbraucu ar blāķi atturības literatūras, kuŗa deva man iespēju sekot pretalkohola zinātnei un pretalkohola kustībai visās pasaules malās. Tikai apgādājies ar paļāvīgiem materiāliem, es varēju droši un noteikti uzstāties visos alkoholisma jautājumos.

Novērtējot Ziemeļvalstu pretalkohola kongresu nozīmi, gluži dabiski uzpeld jautājums: «Kāpēc ziemeļvalstis cīnās pret alkoholu un dienvidvalstis ne?»

Lai iegūtu reibinošus dzērienus, ziemeļniekiem ir divi līdzekļi: 1) pārvērst zemes augļus alū un degvīnā un 2) ievest no dienvidzemēm vīnu, konjaku, rumu u. t. t., atdodot par tiem dienvidniekiem savu zeltu. Turklāt, parasti ziemeļvalstis ražo mazāk maizes, nekā ir vajadzīgs to iedzīvotāju uzturam. Tā, pēc Valsts statistiskās pārvaldes datiem, no 1922.—1927. g. Latvija ieveda caurmērā katru gadu 7½ miljona pudu rudzu un kviešu, t. i. ⅓ daļu no visas Latvijā patērējamās maizes. Tas nozīmē, ka visiem Latvijas pilsētu iedzīvotājiem bija jāpārtiek no ievestās maizes. Ja nu savā zemē ražojām un patērējām alkoholiskus dzērienus, tad mēs aizplūdinājām uz ārzemēm par alkohola ražošanai ievedamo labību to zeltu, kuŗu ieguvām no savu tēvu tēvu saaudzēto mežu un mūsu pašu izaudzēto linu pārdošanas. Tā ka arī kartupeļus pārvērš spirtā, tad Latvijā neattīstijās kartupeļmiltu rūpniecība. Tāpēc agrāk katru gadu Latvijā ieveda tūkstošiem tonnu kartupeļmiltu, no kam atkal Latvijas zelts aizplūda uz ārzemēm. Alkoholiskos dzērienos nav nekādu barības vielu. Tāpēc to patēriņš **nedod valstij nekādu pretvērtību.** Lūk, kamdēļ Eiropā ir nodibinājusies 7 ziemeļvalstu pretalkohola savienība un kamdēļ **atturība ir visdrošākais pamats šo 7 tautu tuvināšanai.** Visām Skandinavijas un Baltijas valstīm jācenšas reizē panākt alkohola aizlieguma (prohibition) likuma izdošanu, lai tādējādi atvieglotu cīņu pret alkoholisku dzērienu ievešanu kontrabandas ceļā. Kā zināms, tad alkohola aizlieguma likums pastāvēja jau Somijā, Norveģijā un Islandē.

Vīna ražotāju kāre pēc zelta ir tik liela, ka dienvidu valstis bieži ar dažādiem līgumiem un aizdevumiem piespiež ziemeļu valstis noņemt no viņām zināmu daudzumu vīna. Tā Francija un Spānija ir saistījušas Norveģiju, kuŗā oficiāli pastāvēja alkohola aizlieguma likums, noņemt no tām gadā $1^1/_5$ miljona litru vīna. Islandē pastāv alkohola aizlieguma likums, bet Spānija piespiež Islandi noņemt zināmu daudzumu tās vīnu, piedraudot pretējā gadījumā nepirkt Islandes zivju, kuŗas ir šīs nabadzīgās zemes vienīgā izvedprece.

Alkohola jautājumā Ziemeļvalstīm un dienvidvalstīm ir pretējas intereses. Dzerdami vīnu un smēķēdami tabaku, ziemeļnieki padara bagātus dienvidniekus, bet paši top nabagāki. Turpretim, dienvidnieki, apgādādami ziemeļniekus ar vīnu un tabaku, dibina savu materiālo labklājību uz ziemeļnieku posta rēķina. Jo vairāk dzeŗ un smēķē ziemeļnieki, jo vairāk viņu zelts saplūst dien-

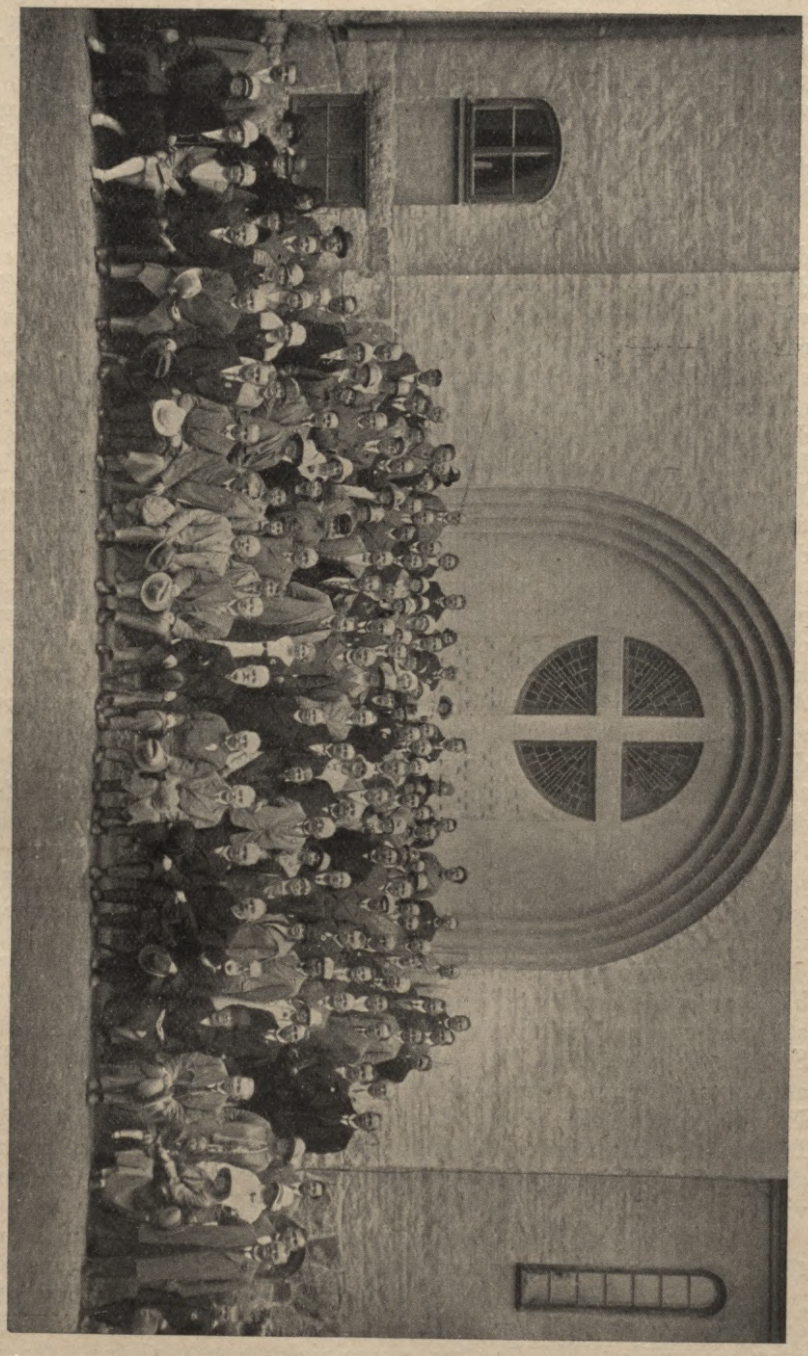

Eiropas ziemeļvalšķu pretalkohola kongresa delegātu grupas izbraukums no Stokholmas uz Vengarnas alkoholiķu dziedināšanas iestādi 1928. g.

vidnieku kabatās. Tāpēc jau tīri saimnieciski aprēķini spiež ziemeļniekus cīnīties pret alkoholu un nikotīnu, un dienvidniekus — par alkoholu un nikotīnu. Ja ziemeļnieki dibina pretalkohola organizācijas, tad Eiropas dienvidu valstis nodibinājušas «Vīna ražotāju zemju ligu» prohibicijas ievešanas aizkavēšanai visās pasaules daļās un valstīs. Galvenā kārtā šī liga izplata presē visādas nepatiesas ziņas par dzeršanas labumu un prohibicijas ļaunumu. Tā kā ziemeļnieki ir visvairāk protestanti un dienvidnieki visvairāk katoļi, tad pretalkohola kustība ir izplatījusies daudz vairāk protestantu, nekā katoļu zemēs. Protams, ka Latvijas intereses prasa mūsu zelta paturēšanu savās mājās, bet ne tā aizpludināšanu uz dienvidiem par indēm — alkoholu un nikotīnu.

Cīņa pret «sausajām valstīm».

Londonā, 23. apr. «Daily Mail» ziņo, ka vairākas Eiropas valstis nodibinājušas «Vīna patērēšanas veicināšanas savienību». Vīna savienības locekļi — valstis vedīšot propagandas cīņu pret t. s. «sausām valstīm». Savienības dibinātājas ir Francija, Italija, Spānija un Grieķija. Bez tam savienībai pievienojušās arī Austrija, Ungarija, Meksika, Čile, Luksemburga un Tunisa. «J. Z.» 27. IV. 26.

Ņemot to vērā, Zviedrijas, Norvēģijas, Dānijas, Islandes, Somijas, Igaunijas un Latvijas pretalkohola organizācijas nodibinājušas savienību cīņai pret ziemeļtautu apdzirdināšanu. Savienība ik pa 2—3 gadi notur pretalkohola kongresu, kurā piedalās pārstāvji tikai no minēto 7 valšķu atturības organizācijām.

Ziemeļvalšķu XII pretalkohola kongress piegrieza vislielāko uzmanību tā saucamai Dr. Bratta sistēmai. Pēc tās pilsoņiem, kuŗi vēlās pirkt alkoholiskus dzērienus, jāizdabū no attiecīgas iestādes grāmatiņa, kuŗu var iegūt personas, ne jaunākas par 21 g. Apsveŗot katra cilvēka individuālos apstākļus, sevišķi viņa ienākumus, nodokļu lielumu un ģimenes sastāvu, pašvaldību ierēdņi nosaka degvīna vai cita kāda stipra dzēriena izsniedzamo apmēru, kuŗš mēnesī nevar būt augstāks par 4 ltr. uz galvas. Atturībnieki stingri nokritizēja šo mērenības sistēmu.

Starp citu Stokholmas kongresa dalībnieki izbrauca uz Sigtumu, kur iepazinās ar Vengarnas alkoholiķu dziedināšanas un labošanas iestādi. Uz tiesas spriedumu tajā ievieto dzērājus, kuŗi apdraud sabiedrību. Iestādē nodarbina viņus ar zemkopību un reizē iemāca viņiem arī kādu amatu, ar ko pelnīt maizi pēc izveseļošanās.

Kad 1927. g. es piedalījos Savienoto valšķu 3 pretalkohola kongresos, tad tajās vēl pastāvēja alkohola aizlieguma likums jeb prohibicija. Savus lielos panākumus zemes nosusināšanā amerikāņi bija guvuši, pasniegdami bērniem skolās atturības mācību kā obligātorisku priekšmetu.

Visslavenākais Savienoto valšķu prezidents **Abrāms Linkolns** (1809.—1865.), kuŗš izcīnīja nēģeŗiem verdzības atcelšanu, mācīja un organizēja jaunatni cīņai pret alkoholu un pielika lielas pūles, lai atsvabinātu visu Amerikas tautu no alkohola verdzības. Tā-

pēc «cerības pulciņus», kuŗus Anglijā sauc par «bands of hope», Amerikā dēvē par «**Linkolna leģioniem**» (Lincoln Legions). Drīzā laikā no Linkolna leģioniem izauga spēcīga atturībnieku armija. Diemžēl, lielais brīvības cīnītājs krita no slepkavas rokas, neatbrīvojis savu tēviju no alkohola jūga.

Dažās Amerikas valstīs atturības mācību ieveda jau pagājušā gadsimteņa otrajā pusē. Tomēr visās Ziemeļ-Amerikas savienotās valstīs atturības mācību kā obligātorisku priekšmetu pa pusstundai nedēļā vai kopā ar veselības kopšanas mācību 40 stundu gadā ieveda tikai 1890. g. No šī laika Amerikas skolas uzdevums bija bērniem 1) **ieaudzināt pilnīgu atturības parašu arī no visvieglākiem reibinātājiem dzērieniem** (kā no alus un vīna), 2) **iepotēt ieskatu par alkoholisko dzērienu ļauno iespaidu, lietojot tos arī vismazākā mērā,** un 3) **izskaidrot pilsoņu pienākumus cīņā pret alkoholu.**

Saskaņā ar vispārīgo atturības mācības programmu, skolas bērniem mācīja un māca, ka visos reibinātājos dzērienos ir nāvēklis alkohols, kuŗš ceļas no barības vielām caur rūgšanu. Visi reibinātāji dzērieni ir vienādi kaitīgi, jo tajos atrodas viens un tas pats nāveklis alkohols. Tāpēc nav jādzeŗ arī vieglie reibinātāji dzērieni: alus, vīns un augļu vīns. Alkohols indē smadzenes un nervus, no kam ļaudis **zaudē paškontroli un pašsavaldīšanos.** Ikviena alkoholiska dzēriena lietošana atstāj ļaunu iespaidu uz cilvēka miesu un garu, rada slimības un pavairo mirstību. Augstākās klasēs izskaidro alkohola iespaidu uz iedzimtību, ģimenes dzīvi, noziedzību un nabadzību. **No visiem šiem ļaunumiem var izsargāties, pavisam nelietojot reibinātājus dzērienus. Tāpēc visiem jābūt pilnīgiem atturībniekiem. Atturība ir ceļš uz laimi, bet dzeršana — uz postu.** Tāda ir atturības mācības programma Amerikas skolās.

Šādai atturības mācības programmai ir divējāds nolūks: 1) iegūt atturības lietai visus bērnus un 2) reizē ar to sniegt viņiem nepieciešamos veselības kopšanas pamatus, pie kam katra valsts var paplašināt un izveidot šo īso programmu pēc sava ieskata un vietējām vajadzībām.

Tagad jājautā: **Kādi panākumi bija atturības mācības ievešanai Amerikas skolās?**

Jau pēc kādiem 10—15 gadiem, kad atturības garā izaudzinātās jaunās paaudzes stājās dzīvē kā pilntiesīgi pilsoņi, stipri pieauga atturības kustība un tikpat stipri samazinājās alkohola patēriņš. Pašvaldības viena pēc otras ieveda Local Option (t. i. vietējo alkohola aizliegumu). Tādējādi Amerikā ātri nosusinājās ļoti plaši apgabali. Bet vissvarīgākais bija tas, ka **parlamenta un pašvaldību vēlēšanās nospiedošā vairumā vienmēr ievēlēja atturībniekus, kuŗi izlietoja savu varu tautas apdzirdīšanas apkaŗošanai.**

Galvenā alkohola aizlieguma izcīnītāja un aizstāvētāja bija baznīca. Bez šaubām, amerikāņi ir vislielākā, visstiprākā un visticīgākā kristīga tauta pasaulē. Amerikā baznīcai ir ļoti svarīga no-

zīme. Tāpēc arī atturības kustībā baznīcai bija sakāms izšķirošs vārds. Ja baznīca nebūtu vadījusi, iedvēsmojusi un finansējusi pretalkohola cīņu, tad Amerika nebūtu nokļuvusi pie alkohola aizlieguma likuma. **Pretalkohola cīņai $^{9}/_{10}$ materiālo līdzekļu sniedza baznīca, $^{9}/_{10}$ mītiņu notika dievnamos un $^{4}/_{5}$ mītiņu runātāji bija mācītāji.** Lai gan baznīcu un garīdzniekus viņu cēlajā un pašaizliedzīgajā darbā balstīja visi Amerikas labākie dēli un meitas, tomēr arī pēdējos apvienoja un noorganizēja garīdzniecība. Vispār, ir konstatēts, ka **Amerikas nosusināšana bija baznīcas darbs!**

Panākdama alkohola aizlieguma likuma izdošanu, Amerikas baznīca atzina, ka arī **kristīgo tautu Dievs prasa no ticīgiem atturību.** Tādējādi rietumu kristianisms sludināja gluži to pašu, ko austrumos sludināja hinduisms un taoisms 3000 gadu atpakaļ, budisms, konfucianisms un saratustrisms 2400 un muhāmedānisms 1200 gadu atpakaļ. Un lūk, tagad, atturību sludinot, tālie rietumi un tālie austrumi bija atraduši kopēju valodu.

1927. gadā Vispasaules pretalkohola kongresā, Vinonā, Savienoto valšķu kristīgās konfesijas savu ieņemto stāvokli pret alkohola aizliegumu deklarēja sekoši: «**Ja grib atcelt prohibiciju, tad pa priekšu jāatceļ baznīca, kuŗa prasa atturību Dieva vārdā. Tā kā Amerikas tauta tic Dievam, tad tā nekad neatteiksies no baznīcas un līdz ar to no prohibicijas.**» Prasīdama atturību, protestantu baznīca bija ļoti augsti pacēlusi savu autoritāti sausajā Amerikā, ko nekādi nevarēja sacīt par katoļu baznīcu slapjajā Amerikā. Tāpēc Savienotās valstīs baznīca un prohibicija bija divas nešķiŗamas māsas, kuŗas, kā divas rokas, viena otru mazgāja, lai abas būtu baltas.

Par prohibiciju stāvēja rūpnieki, tirgotāji un bankas, jo dzeršana aizplūdina naudu alkohola ražotāju un krodzinieku kabatās un atņem ļaudīm darba, pirkšanas un krāšanas spējas.

Vislielākais pasaules rūpnieks un veikalnieks **Fords,** kuŗš katru dienu izlaiž no savām fabrikām 10.000 jaunu automobiļu, un kuŗu strādnieki ļoti mīlē, izdeva pavēli savās fabrikās atlaist katru strādnieku, ja pamana, ka tas nav pilnīgs atturībnieks, teikdams: «Ko darītum mēs ar automobiļiem un mašīnām, ja tauta dzertu? Automobiļi un mašīnas atrod noņēmumu tikai tur, kur tauta nedzer.»

Amerikas nosusināšanā ļoti lielu lomu spēlēja sievietes. Tās sarīkoja pret krogiem tā saucamos «sieviešu krusta kaŗa gājienus». Sākot jau no 1873. g. ikvienā pilsētā, miestā un sādžā sievietes lieliem bariem gāja no kroga uz krogu un pieprasīja to tūdaļēju slēgšanu. Tā kā visu ticību garīdznieki stāvēja par atturību, tad pa gājienu laiku viņi lika zvanīt no baznīcu torņiem. Pa lielākai daļai, krodzinieki saņēma sievietes ļoti laipni un paklausīja viņu uzaicinājumam: svinīgi izlēja savus reibinātājus dzērienus ielu renstelēs, slēdza krogus un parakstīja prasīto atturības solījumu. Tā kā, acīmredzot, sabiedrība nostājās sieviešu un baznīcas pusē, tad arī pārējiem krodziniekiem nekas cits neatlika, kā tikai padoties

sabiedrības spriedumam un slēgt savas dzertuves. Tā sievietes sagatavoja auglīgu zemi prohibicijai.

Jau sākot ar pasaulslaveno Benjaminu Franklinu (no 1706. līdz 1790.), ap 150 gadu viskrietnākie Amerikas tautas dēli un meitas, vislielākie zinātņu vīri un visievērojamākie sabiedriskie un politiskie darbinieki cīnījās par prohibicijas resp. alkohola aizlieguma likuma izdošanu. Visā šinī ilgajā laikmetā alkohola aizlieguma kustība izplatījās evolūcijas, bet ne revolūcijas ceļā, gūstot sev vienmēr vairāk piekritēju tautā un pakāpeniski nosusinot vienu apgabalu pēc otra.

Kad 1847. g. sektanti **mormoņi** nodibināja **Jūtas** valsti, viņi tās satversmē iesprauda pantu, ar kuru savas valsts robežās aizliedz Dieva zaimošanu, dzeršanu un indiāņu verdzināšanu, piespriežot par šiem pārkāpumiem visbargākos sodus. **Menas, Kansas un Masačusetas** valstīs alkohola aizliegums bija ievests jau no 1855. g. Tā tad vairākās valstīs jau veselas paaudzes bija pārdzīvojušas alkohola aizliegumu un ar savām acīm pieredzējušas, kādu svētību tas nesa tautai.

Ikvienai pašvaldībai un atsevišķai valstij bija un ir plaša pašnoteikšanās arī tautas labklājības ārdītāja alkohola apkaŗošanā. Likums, uz kuŗa pamata amerikāņi apkaŗoja alkoholu, saucās par «**Local Option**» («Vietējā Izvēlē», t. i. vietējais alkohola aizliegums). Tas piešķīra un arī tagad piešķir atsevišķām pašvaldībām un veselām valstīm tiesību aizliegt savās robežās alkoholisku dzērienu ražošanu, pārdošanu, ievešanu, izvešanu un pārvadāšanu. Ievedot Local Option, t. i. vietējo alkohola aizliegumu, pašvaldības un valstis slēdza savās robežās visas reibinātāju dzērienu ražotavas un pārdotavas. Tādā ceļā **jau pirms prohibicijas likuma izdošanas nosusinājās 32 valstis.** No sacītā noskārstam, ka likums «Local Option» bija prohibicijas likuma priekštecis un celmlauzis. Soli pa solim nosusinoties Amerikai, atturības darbinieki vienmēr varēja skaidri saskatīt **sauso un slapjo** zemju samēru un sīki aprēķināt alkohola aizlieguma piekritēju un pretinieku skaitu. Tikai pēc tam, kad tautas nospiedošs vairākums bija noteikti izsacījies pret alkoholu un vairāk par $^2/_3$ Savienoto valšķu territōrijas bija jau faktiski nosusinājušās, sausie deputāti ierosināja Kongresā (t. i. Savienoto valšķu parlamentā) prohibicijas resp. vispārēja alkohola aizlieguma likuma izdošanu un tā **ievešanu Savienoto valšķu satversmē,** lai ar to padarītu alkohola aizliegumu par obligātorisku uz visiem laikiem visiem iedzīvotājiem un visām 48 valstīm.

Pateicoties sauso deputātu lielumlielam vairākumam, Kongresa apakšnamā un augšnamā un arī atsevišķu valšķu parlamentu abos namos, Ziemeļamerikas savienotās valstīs kā satversmes 18. papildinājums 1920. g. 19. janvārī stājās spēkā likums «**Nacionālais aizliegums**» (National Prohibition), kuŗu īsuma dēļ mēdz saukt vienkārši par «**Prohibiciju**». Šis likums aizliedza visās 48 valstīs alkoholisku dzērienu ražošanu, pārdošanu, ievešanu, izvešanu un

Eiropas valšķu delegātu grupa Amerikas pretalkohola kongresā 1927. g. Venonā (Ohio valstī).

pārvadāšanu, uzskatot par alkoholiskiem visus tos dzērienus, kuŗi satur vairāk par ½% alkohola.

Tā kā **Nacionālais aizliegums bija ievests Savienoto valšķu satversmē**, tad šī likuma ierosinājumu vajadzēja pieņemt ar ⅔ balsīm Kongresa apakšnamā un augšnamā un pēc tam ratificēt to vismaz ¾ (t. i. 36) atsevišķu valšķu parlamentu abos namos, jo tas ir nepieciešams ikkatrai satversmes grozīšanai. Likumu cauri skatot visu 48 atsevišķu valšķu 96 likumdevējās iestādēs, to pieņēma ar lielu balsu vairākumu 93, t. i. 46 valšķu parlamentu abos namos. Tā tad **95½% Savienoto valšķu territōrijas un vismaz ⅔ iedzīvotāju stāvēja par prohibiciju. Tas rāda, ka prohibicijā bija skaidri izteikta Amerikas tautas lielumlielā vairākuma griba, kuŗu arī bez prohibicijas likuma tauta bija izvedusi dzīvē jau 32 valstīs. Tāpēc prohibicija nebija uzspiesta tautai un nebija nākusi nejauši, bet bija ar likumu sankcionēta tautas griba tikai pēc tam, kad alkohola aizliegums bija pastāvējis un par ļoti labu izrādījies dažās valstīs jau vairāk kā 60 gadu laikā.** Tā tad prohibicija bija vairāk kā gadsimteņa ilgas noskaidrošanas, mēģināšanas un zinātniskas pētīšanas rezultāts. Ja visā šinī garajā laikmetā pretalkohola kustības mērķis bija glābt no alkohola iespaida tikai atsevišķas personas un apgabalus, tad prohibicijas uzdevums bija atsvabināt no tā varas visu tautu un valsti.

Savienotās valstis ieņem 6% no visas zemes lodes territorijas un tajās mitinas 6% no zemes iedzīvotāju skaita. Šo valšķu pilsoņiem, bez daudzām citām milzīgām bagātībām, piederēja 64% no visas pasaules zelta. Ja tik liela un tik bagāta tauta ievedusi savā zemē prohibiciju un aizliegusi dzeršanu, tad **pasaule nevarēja nepiegriezt vērību alkohola aizliegumam, kuŗš Amerikas tautai palīdzēja saraust pasakainas bgātības un nodibināt savā tēvijā priekšzīmīgu kārtību.** Tā kā atturības kustība Amerikā apdraudēja alkohola kapitālu visā pasaulē, tad tā interesēja ne tikai atturībniekus, bet vēl vairāk to pretiniekus. Tāpēc ar prohibiciju Amerikā bija jāskaitās visā pasaulē kā tās draugiem, tā tās ienaidniekiem.

«**Nacionālā prohibicija**» **bija cilvēces vēsturē vissvarīgākais likumdošanas akts, kuŗš nesa tautas masām lielu svētību un atņēma atsevišķām ļaužu grupām iespēju iedzīvoties no savu līdzcilvēku posta. Tāpēc pirmās dievināja un otrās lādēja prohibiciju.** Alkohola aizlieguma panākumi Amerikā nedeva mieru arī Eiropas reibinātāju dzērienu pagatavotājiem un pat veselām vīna ražotāju valstīm. Tā kā Eiropas dienvidu zemēs pie tagadējiem apstākļiem vīns ir nacionālā bagātība un viena no galvenām izvedprecēm un iedzīvotāju ienākuma avotiem, tad tās nodibinājušas **Eiropas vīna ražotāju valšķu savienību** ar galveno mitekli Parīzē. Tās uzdevums ir apkaŗot prohibicijas kustību Eiropas ziemeļu zemēs, jo izplatoties atturībai, var pietrūkt vīnam noņēmēju. Šī savienība maldināja Eiropas presi par prohibicijas īsto stāvokli Amerikā, pareģodama tai drīzu atcelšanu, lai ar to aizkavētu atturības kustību Eiropā.

Ņemot vērā to, ko prohibicija deva Savienotām valstīm, Amerikas tautai nebija ne mazākā iemesla grozīt savu agrāk izteikto gribu un prasīt satversmes 18. papildinājuma resp. prohibicijas atcelšanu. Kā redzams no katru gadu notikošām atsevišķu valšķu parlamentu vēlēšanām, tad **visu valšķu parlamentos sauso deputātu skaits pieauga, bet ne mazinājās.** Tas pieauga pat Ņujorkas valstī, kuŗa bija galvenā prohibicijas pretiniece. Tāpēc «slapjiem» nebija nekādas izredzes sadabūt prohibicijas atcelšanai resp. valsts satversmes grozīšanai vajadzīgo $^2/_3$ balsu vairākumu Kongresā un $^3/_4$ (t. i. 36) atsevišķu valšķu parlamentos.

Tā kā Amerikas tauta nav atcēlusi nevienu pantu no savas pirmatnējās satversmes un arī nevienu no satversmes agrākiem 17 papildinājumiem, tad uz jautājumu par satversmes 18. papildinājumu atcelšanu amerikāņi pašapzinīgi atbildēja: «**Amerika neiet atpakaļ!**»

Kad no Amerikas atgriezos Rīgā, tad pie manis ieradās «Jaun. Ziņu» līdzstrādnieks. Pēc mūsu sarunas viņš sniedza «J. Z.» sek. mana Amerikas ceļojuma attēlu:

40.000 kilometrus krustam, šķērsam pa Ameriku.

J. Dāvis

1. Ziemassvētkos, pēc daudz mēnešu nepārtraukta ceļojuma pa Ameriku, atgriezies Rīgā. Izbraucis no Rīgas šoruden 2. augustā, nolūkā vienīgi pieda-

līties Vispasaules atturībnieku kongresā Venonā. «Bet Amerikas dzīve, viņas īpatnējie apstākļi un sevišķi demokratiskā valsts iekārta ir tik interesanti, ka nolēmu ilgāku laiku apceļot aizokeana valstis,» stāsta ar aizrautību pārbraukušais ceļotājs. «Gandrīz 5 mēnešos nepārtrauktā ceļojumā esmu nobraucis vilcienos, kuģos un automobiļos ap 40.000 kilometru no Kanadas ziemeļiem gandrīz līdz pat ekvātoram. Pēc kongresa slēgšanas 2 mēnešus veltīju atturības kustības izpētīšanai Ziemeļamerikā un tad iesākās ceļojums, kas ilga 3 mēnešus. Mana ceļojuma galvenie etapi Ņujorka, Bufalo, Niagara, Kanada, Toronto, Detroita, Čikago, Sālsezers, Sanfrancisko, Santjago, Losandželosa un tad tvaikonī pa Kluso okeanu apmeklēju Vidusamerikas ostas pilsētas. Neapmierinājos nevien ar pilsētu apmeklēšanu, bet no tām izdarīju ceļojumus uz laukiem, bieži nobraukdams vienā dienā līdz 500 km. Lielākā daļa Amerikas ceļu asfaltēta un noeļļota tūkstošiem jūdžu garumā, kas dod iespēju ērti un patīkami automobiļos izdarīt visgarākos ceļojumus. No Panamas apmeklēju arī Kubu, tad uz Floridu un no turienes atpakaļ uz Ņujorku.»

«Kā izlietosiet savus novērojumus un bagātīgi savāktos materiālus?»

«Mēs Ameriku pazīstam vienīgi vārda pēc. Nav mums ne jausmas, kā un cik laimīgi dzīvo amerikāņieši viņpus «lielā dīķa». Tagad nodošos žurnālistikai, lai latviešus tuvinātu īstai demokratijas izpratnei. Materiālus un novērojumus izdošu bagātīgi illūstrētā grāmatā. Tas vien jau prasīs daudz darba un laika. Tā ceru pie mums vissekmīgāk propagandēt anglosakšu panākumus atturībā, kultūrā un vispārīgi saimnieciskā dzīvē, kas devuši Amerikas strādniekiem pārticību, kādu citur velti meklēt. Satiekoties amerikānietis parasti jautā: «Vai jums ir automobilis un māja?» Un grūti atrast strādnieku, kuram nebūtu sava automobiļa un namiņa. Šī pasakainā labklājība bez šaubām dibināta uz atturības pamatiem. Meksikā, kura ar dabas bagātībām apveltīta izšķērdīgāk, nekā Ziemeļamerika, bet nav ievesta atturība, uz ik soļa sastapu šausmīgāko nabadzību. Ziemeļamerikā kvalificētie strādnieki pelna vairāk, nekā ārsti, mācītāji un pārējā intelliģence. Patlaban pastāv virziens, strādniekiem pazemināt algas. Tomēr tam pretojas paši uzņēmēji, apzinādamies, ka labi atalgoti strādnieki ir drošs pamats tautas labklājībai. Tāpēc paši kapitālisti-uzņēmēji kopā ar strādniekiem uzstājās pret lēta darbaspēka ievešanu Amerikā no Japānas un Ķīnas. Tāpēc arī komūnismam nav panākumu Amerikas strādniekos. Apmeklējot Amerikas strādnieku organizāciju Vašingtonā, mans ceļa biedrs, doc. Ernīts ieminējās, ka viņš ir sociāldemokrāts. Tas padarīja organizācijas vadoņus pret viņu itkā atturīgākus. Strādnieku labklājība pamudinājusi daudzus Amerikas fermerus pamest savus zemes īpašumus un meklēt darbu pilsētās. Sakarā ar to šogad reģistrētas 100 tūkst. fermas, kuru īpašnieki tās pilnīgi pametuši atmatā, aizejot pilsētās. 1. maija vietā Amerikas strādnieki svin 5. sept., kad tie sarīko, demonstrējot savu labklājību, spožus karnevāla braucienus. Te bija izdevība redzēt pārticību, no kuras mēs stāvam vēl ļoti tālu. Mūsu studentu atturībnieku biedrībai atvedu pirmo literātūras krājumu nevien par atturību, bet par visām zinātnes nozarēm. Čikagā latvietis Šmits ir valsts bibliotēkā bibliotēkārs, bet viņa kundze pārzin universitātes bibliotēku. Viņi uzņēmās savākt un sakārtot turpmākus literātūras krājumus.»

«Jūsu domas par Žūpības apkarošanas likuma mīkstināšanu Latvijā?»

«Pirmās ziņas, ka Žūpības likums apdraudēts, saņēmu Ņujorkā Latvijas konsulātā. Tas izjauca manus turpmākos nodomus Amerikā un tūlīt devos ceļā uz Rīgu cerībā sarīkot Latvijā visplašāko aģitāciju pret atvieglojumiem. Bet, kā redzat, esmu Rīgā ieradies par vēlu. Vēl neesmu paspējis apspriesties ar atturības darbiniekiem, kas būtu darāms pret Žūpības apkarošanas jauniem ierobežojumiem.» «J. Z.»

Atgriezies no tālā zinātniskā Amerikas ceļojuma, es noturēju Rīgā un provincē ļoti daudz ārkārtīgi labi apmeklētu priekšlasījumu, katrā vietā iepriekšēji izplatot sek. sludinājumu:

«J. Dāvja priekšlasījums ar 280 krāsainām gaismas bildēm: 40.000 kilometru ceļojums pa Ameriku.

Alkohola aizlieguma atcelšanu visā Amerikā atzīmēja ar lielām svinībām. Uzņēmumā kāds nepacietīgais, kas dzeŗ tieši no mucas. «J. Z.»

Amerika kā tautu sakausējamais pods. Baltie un krāsainie iedzīvotāji. Vislielākā pasaules pilsēta Ņujorka. Debesskrāpji un rezidences. Pie Niagaras ūdenskritumiem. Brauciens pa Kanadu. Auto pilsētā Detroitā. Henry Forda uzņēmumi. 90 gadu vecā milzenē Čikago. 14.000 pēdu augstā kalna virsotnē. Sālsezers. Sālstuksnesis. Sālsezera pilsēta. Pasaules lielākās vaŗa raktuves. Caur mūža mežiem uz San-Francisko. Kalifornijas zelta raktuves. Lielākā universitāte pasaulē. Mežu valsts patriarchi — 5.000 g. vecie koki. Pie kinokaraļiem un kinozvaigznēm Holivudā. Apelsinu un citronu birzes. Brauciens uz Meksiku. «Sausās» un «slapjās» Amerikas robeža. Meksika. Centrāl-Amerika. Ugunsvēmēju kalni. Indiāņu ciemos. Panama un Panamas kanāls. Krāšņā daba, bagātā stādu valsts un iedzīvotāju nabadzība. Bananu un ananasu plantācijas. Palmu meži. Ekvatora karstuma josla. Cukura zeme Kuba. Floridas un citu slaveno peldvietu izbūve. Savienoto valšķu agrākā galvas pilsēta Filadelfija un tagadējā Vašingtona. Amerikāņu dzīves savādības.»

Tomēr, kā zināms, tagad Savienotās valstīs prohibicija ir atcelta. Uzpeld jautājums: Kas, kāpēc un kā to atcēla?

Prohibicijas atcēlējs bija starptautiskais alkohola kapitāls. Tas ir tik spēcīgs, ka ar to nespēj cīnīties nevienas atsevišķas valsts prohibicija, jo tas kontrbandas ceļā spēj saslapināt katru pat vissausāko valsti. Tāpēc līdz šim Amerikā un Eiropā visi prohibicijas mēģinājumi ir cietuši neveiksmi. Prohibicija būs izvedama tikai vispasaules mērogā pēc alkohola kapitāla iznīkšanas.

Prohibicija ietilpa Republikāņu politiskās partijas programmā un tās atcelšana ietilpa Dēmokratu politiskās partijas programmā. Tādējādi prohibicija tapa par politisku partiju strīdus lietu. Kad pie valsts stūres nāca dēmokrātu kandidāts Franklins Ruzvelts,

tad šīs partijas politikāņi pielika visas pūles, lai atceltu prohibiciju. Agrāk prohibicijas izvešanai dzīvē republikāņi šķieda simtiem miljonu dollaru, velēdamies pievilkt par tās darbiniekiem labākos un godīgākos ļaudis. Bet lielās algas visvairāk pievilka negodīgos ļaudis. Viņi vienmēr atrada ceļus iekļūt augstos amatos un ar kukuļņemšanu tapt ātri bagāti. Tādējādi politikāņi un algadži drīz vien diskreditēja tautas acīs idejisko darbinieku vesela gadsimta laikā bez atlīdzības pastrādāto lielo prohibicijas ievešanas darbu. Kad Latvijā sāka birt Žūpības apkaŗošanas fonda līdzekļi (ap Ls 200.000 gadā), tad gluži to pašu parādību miniatūrā atspoguļoja LPB politikāņi un algadži.

Tā ka prohibicija bija uzņemta valsts satversmē, tad to varēja atcelt tikai tādā pašā likumdošanas ceļā, kādā tā tika ievesta. Šādā ceļā atcelt prohibiciju bija neiespējams, jo vienmēr lielumlielais vairums deputātu un senatoru bija sausi. Iestājās krīze. Radās 13 miljonu bezdarbnieku. Krīzes novēršanai valsts prezidentam Ruzveltam piešķīra ārkārtīgas pilnvaras. Dēmokrātu un alkohola kapitāla prese brēca pilnā rīklē, ka krīzes cēlonis esot prohibicija. Tāpēc prezidents ar viņam piešķirto diktātora varu atcēla prohibiciju.

Karalis Alkohols atkal uzkāpis uz troņa savā galvas pilsētā Ņujorkā ar putojošu alus kausu rokā.

Pēc alkohola aizlieguma atcelšanas augšējā glezna bija ievietota visos Amerikas un Eiropas pretprohibicijas laikrakstos un ir

patapināta no «Jaun. Ziņām», kuŗu bohēma neatlaidīgi dievina karali Alkoholu. To gleznojis kāds slavens amerikāņu mākslinieks. Tronis un karalis attēloti daudz dižāki par pasaulslaveno «Brīvības statuju» Atlantijas okeāna ūdeņos netālu no Ņujorkas. Tādējādi USA neatkarības simbols nostādīts alkohola kapitāla ēnā.

Tomēr nav jādomā, ka ar prohibicijas atcelšanu visa Amerika tapa slapja. Vēl palika likums Local Option. Uz tā pamata daudzas valstis vai atsevišķas pašvaldības palika sausas kā bijušas. Saslapinājās galvenā kārtā lielās ostaspilsētas. Atceļot prohibiciju, reizē izdeva arī stingrus alkohola pārdošanas un lietošanas noteikumus.

40. Narkotiķi — bohēmieši kā tautai dzīves ceļa rādītāji.

Cik nopietni un kāda gara bērni ir latvju bohēmas žurnālisti un rakstnieki, to pietiekoši raksturo J. Akurāters «Jaun. Ziņu» 29. 12. 34. g. rakstā: «Pa vēstures pēdām Kazarova vīna pagrabā». Slavēdams savu un savu darba biedru bohēmiešu (t. i. no Bohēmijas izceļojušo klaidoņu čigānu; bohémien — čigāns) uzdzīvi un ieteikdams turpmākiem literātiem staigāt pa šīm pašām «vēstures pēdām» uz vīna pagrabu, J. Akurāters starp citu raksta:

«Pēc 1905. g. revolūcijas latviešu mākslinieku bohēma sadalījās vairākās daļās... Uz tagadējā Aspāzijas bulv. 9 bija Kazarova kaukaziešu vīna pagrabs. Divas — trīs nelielas istabiņas varētu daudz ko pastāstīt par tiem cilvēkiem, kas tur baudīja savu glāzi vīna. Vairāk vai mazāk tur uzturējās Emīls Dārziņš, Ed. Vulfs, Jānis Zālīts, A. Austriņš, K. Skalbe, K. Jēkabsons, K. Krūza, P. Gruzna, V. Vēvers, gleznotāji Segners, V. Zeltiņš, Ceplīts, arī Art. Bērziņš un šo rindu autors un daudzi citi... Kad vīns bija darījis savu, attīstījās dedzīgi strīdi un debātes. Reizēm šīs debātes nonāca līdz skaļumam, ka vajadzēja parādīties pašam pagraba īpašniekam. Reiz komp. J. Zālītis labā gara stāvoklī uzkliedzis apkalpotājam — kaukazietim... Vārds laikam bija diezgan ass un kaukāzietis juties tā apvainots, ka jau licis roku pie sava dunča. Acis iekvēlojušās kā dzirkstis. Ar pūlēm viņu tikai nomierinājuši. Sienās šur tur bija plankumi no vīna, kad tur tika sviestas glāzes ar visu tumšo dzērienu. Visas šīs telpas dvesa asu smagu vīna smaržu, kas, jaukdamās ar cigaru dūmiem un šašlika kairinošu tvaiku, apreibināja un pavedināja jaunos bohēmistus. Komp. Dārziņš un dzejnieki, ar maz izņēmumiem, pasūtīja tikai «Kachetija» Nr. 2», retumis Nr. 3. Bez tam tika cienīts stiprais tumšais «Izabella». Vispārīgi galvenā marka bija sarkanie vīni. Pēc vīna nāca dziesmas, pēc dziesmām debātes un pārrunas... Dīvaini tagad liekas tas, ka no minētā vīna pagraba apmeklētājiem toreiz nebija neviena pesimista. Un taisni tie, kuŗus dzīve vēlāk tik ļoti vīla, — tie bija visgaišākie un priecīgākie. Aktiers V. Vēvers, kuŗš aizgāja no mums uz paša vēlēšanos, bija vislielākais teorētiķis un meklētājs... Tāds bija arī īpatnējais krāsu meistars, gleznotājs V. Zeltiņš, kuŗš nieka dēļ bija ieņēmis nāvekli. Viņš allaž dzēra glāzi vīna, smaidīja un dziedāja... Un kā arvienu — Antons Austriņš ar savu slimo kāju bija vai vislielākais optimists. Tāds pats bija Ed. Vulfs, kuŗu arī dievi aizsauca jaunu. Un arī Emīls Dārziņš, kuŗš no šīs līksmās plejādes mums vēl atmiņā kā mūžam dziedošs meteors. Bijušais Kazarova vīna krodziņš, droši vien, tagad pārvērsts par pagrabu vai kādu preču noliktavu. Nekas vairs neatgādina to kūsošo renesansa laiku, kad mūsu garīga kultūra vēra pirmos skaistos ziedus» u. t. t. J. Akurāters.

Savā «Jaun. Ziņu» 24. 1. 35. g. turpinājumā J. Akurāters apraksta kādu dzīves paraugu viņš, Krūza, Skalbe, Austriņš, Ķeniņš un citi bohēmieši devuši koknesiešiem, pavadot kādu vasaru pie Pērses upes.

«Nevaru aizmirst kādu gadījumu Kokneses Maskavas krogā... Krodzinieks mums ierādīja kādu «vācu istabu». Vīns darīja savu un mēs drīz sākām dziedāt... Varenā temperamentā Austriņš paķēra kādu krēslu un nolaida uz grīdas tā, kā tas sabruka čupā. Krodzinieks pavēra durvis un sāka izteikt pārmetumus. Uz to Austriņš pacēla otru krēslu un draudoši iesaucās: «Pazūdi no šejienes!» Žests bija tik draudošs, ka krodzinieks steidzīgi aizvēra durvis. Mēs turpinājām iedzert un uzdziedāt. Viss krogs jau zināja, ka «studenti» sākuši uzstāties, bet neviens neuzdrošinājās mūs aprāt... Tikai pašā vakarā, izdzēruši pēdējo pudeli vīna un nodziedājuši pēdējo dziesmu, mēs izgājām no kroga. Bet Austriņš, kā nejauši, aizmetināja krāsns kruķi aiz lampas lielā āķa pie griestiem, un āķis iznāca ārā ar visu apmetumu un kaļķu blāķi un palika guļot uz grīdas.»

J. Akurāters.

Laikam gan neviens nevarētu izrakstīt pareizāku apliecību mūsu «kūsošā renesanses laika garīgās kultūras pirmo skaisto ziedu vērājiem» Kazarova vīna pagrabā un Kokneses Maskavas krogā, kā to ir izdarījis J. Akurāters. Tā ir gan bēdīga, bet patiesa apliecība, jo «skaisto ziedu vērāji» pat nav pamanījuši to, ka krogs tā apmeklētājiem ir tas pats, kas mušām mušpapīrs, un ka uzskaitītie nelaikā mirušie rakstnieki un mākslinieki ir zaudējuši dzīvību no Kazarova krodziņa apmeklēšanas sekām. Mēs varam papildināt šo sarakstu ar gaŗu rindu citu rakstnieku un mākslinieku, kas arī agri miruši no kroga dzīves. Ja kādai mušai izdodas atrauties no mušpapīra, zaudējot kājas, tad no kroga izglābušies vienmēr zaudē vismaz daļu galvas resp. prāta. Ar to izskaidrojas, kādēļ kroga brāļi-rakstnieki nespēj neko prātīgu uzrakstīt, bet gūst lielākus panākumus savu jubileju svinēšanā, savstarpējā cildināšanā, preses baļļu un karnevālu rīkošanā, plenderēšanā līdz vēlam rītam un tautas demorālizēšanā ar sliktu dzīves paraugu.

Tādu pašu dzērāju rakstnieku, žurnālistu un aktieŗu gara nabadzību un ideālu trūkumu mēs konstatējam no otra bohēmas ideologa Artūra Bērziņa cildināšanas raksta saviem glāzes brāļiem: «Vecais Suvorovs. Dažas atmiņas par aizgājušiem bohēmas laikiem». «J. Z.» 22. 38., un proti:

«Jā, vecais «Suvorovs» tiešām bija īsta zelta bedre namsaimniekam, krogus turētājam un bufetes apkalpotājiem. «Suvorova» viesnīca gadiem ilgi bija latviešu satiksmes centrs, jo visiem bija pa ceļam un visiem parocīga. Turīgākā latviešu lauku intelliģence uzmeklēja «Suvorovu», jo zināja, ka te var sastapt vai visus Rīgas latviešus. Rīta stundā «Suvorovā» satikās veikalnieki, lai pārrunātu savas lietas. Pēc teātŗa izrādēm vai koncertiem, kuŗu toreiz bija daudz mazāk nekā tagad, vakara azaidu gāja iebaudīt «Suvorovā». Studenti, tecēdami no lekcijām uz māju, nepagāja gaŗām šim tautas krogam nepainteresējušies, kas nu atkal no kommīlitoņiem vairāk «ieņēmis mutītē». Te bieži draudzīgi satikās triju lielo avīžu strīdīgie spalvas brāļi. «Suvorovs» vistuvāk bija «Jaunai Dienas Lapai» un «Latvijai»; bet no otras parka puses šurpu mīlēja atnākt arī «Dzimtenes Vēstneša» redaktori, lai gan viņiem turpat blakus bija daudz greznāks restorāns. Sākumā kaŗojošās puses turējās savrup; neviens negribēja spert pirmo soli. Bet latviešu labsirdība drīz vien parādīja savu vaigu: avīžu ķildinieki drīz visi bija kopā. Debātes tad gāja vaļā. Viena puse pār-

meta, otra pārmetumus noraidīja. Un par ko strīdējās? Par literatūru, teātri, kultūrāliem un sabiedriskiem jautājumiem, kur katrs aizstāvēja savu viedokli. Āronu Matīss jau tiku tikām bija uzaicinājis dzert kopā pēdējo ceļakāju, bet projām vēl nekur nebija ticis. Ērmans Pīpiņš, līksms un savā runā aizrāvies, labprāt tukšoja alus kausu, bet otrā rītā rakstīja niknus ievadrakstus par žūpību, gluži pamatoti ieteikdams tautai pilnīgu atturību. Eduards Vulfs, kas dzīvē runāja dikti maz, «Suvorovā» vienmēr atplauka, pacēla savu balsi, un viņa humors un satira tad sprēgāt sprēgāja. Vulfu tad aizrunāt neviens nevarēja. Varbūt ar viņu vēl mēģināja sacensties Pāvils Gruzna un Jūlijs Pētersons, kas abi mīlēja vienmēr jaunu izdomu, ekstrāvagances un asos bišu dūrienus.

Tiešām — trijās nelielās «Suvorova» istabās bija visiem vietas diezgan. Tur bija visa tauta kopā; tur rūca kā bišu stropā. «Suvorovā» pirmo reizi redzēju Jāni Poruku, kas gleznaini izstieptā rokā turēja kūpošu cigāru un, pārdomās nogrimis, tukšoja tējas glāzi ar smaršīgo araku. Jau toreiz daudzi zināja stāstīt, ka Poruks mīl apmeklēt smalkākas vietas un allaž sēd viens pats. «Suvorovs» viņam jau bija par trokšņainu un arī mazliet par vienkāršu. Pazīstamo cilvēku te viņam bija par daudz. Šī krodziņa «štamgasti» bija vai visi ievērojamākie Rīgas latviešu teātŗa aktieŗi. J. Duburs te nāca pusdienās, dzēra glāzi laba vīna un mudīgi vien pazuda. Abi nešķiŗamie draugi — A. Michelsons un T. Valdšmits — «Suvorovā» pavadīja savus vaļas brīžus ir ziemu, ir vasaru. Viņi nekad negāja citu pulkā, bet sēdēja pie kāda nomaļus galdiņa. Viņi visu vakaru sēdēja klusu, ne vārda nerunādami. Vienīgā saruna bija īsa: «Ķelner, vēl alu.» Bet kad pulkstenis bija divi naktī un viesiem bija jāiet mājā, gribi vai negribi, viņi viens otram vēlīgi pateicās par jauko vakaru un lielisko amizieri: «Tik jauki neesam ilgi izrunājušies.» Abi viņi bija īsti mākslas aristokrati un pārlieku atturīgi džentlmeņi, tā ka jaunie aktieŗi tiem drīkstēja tuvoties tikai no tālienes. Citāds bija asais raksturlomu tēlotājs P. Rudzītis, kas, jautrā prātā būdams, viens pats spēja pierunāt pilnu krogu. Kad no Jelgavas Rīgā iebrauca Adolfs Alunans, viņš ar saviem draugiem «Suvorovā» apmetās uz ilgāku laiku. Jautrām sarunām un uzzobojumiem tad nebija gala. Visas vecās atmiņas vajadzēja atkal pārcilāt. Pēdējo reizi teātŗa tēvu tautas krogā redzēju, ja atmiņa neviļ, 1910. g. pavasarī, kad viņam Rīgā sarīkoja atvadu jubileju. Alunans ar savu uzticamo draugu saimi sēdēja mazā istabiņā pie pašas virtuves durvīm. Runātājs bija Alunans viens pats, citi atkal goddevīgi klausījās. Vecais mākslinieks bija varen labā omā. Arī no direktora Pēteŗa Ozoliņa, kā no savas priekšniecības, jaunie aktieŗi vairījās. Bet kad direktors iesila sarunās par mākslu, īpaši par klasiķiem un Ibsenu, tad varēja norunāt augu nakti. Rītā viņš mēģinājumā bija vienmēr klātu noteiktā laikā. Bet ja kāds no aktieŗiem, kas ar viņu bija kopā līksmojies, aizgulējās, tad direktors iedegās svētās dusmās. «Dzeršana ir dzeršana, darīšana paliek darīšana,» viņš skarbi noteica savā vidrižnieku aprautā izloksnē. Nopelnītais sods vainīgajam negāja gaŗām. Ar aktieŗiem un māksliniekiem apkalpotāji un virtuves ļaudis tā bija saraduši, ka vienmēr zināja, ko katrs ēdīs vai ko dzers. Māksliniekiem bija arī savas privilēģijas. Tās bija izkaŗojis aktieris N. Viņš vienmēr mīlēja labi paēst, tāpēc viņa porcija bija jāpalielina. Ja kāds viesis bija krietni izsalcis, tad pietika pateikt: «Lūdzu, man aktieŗa N. porciju,» un tūdaļ viņš dabūja palielinātu raciju.

«Suvorovā» mīlēja iegriezties komponists Emīlis Dārziņš. Raksturīgi, ka viņš nekad nesēdēja pie galda, bet vienmēr ar apolonisku mieru stāvēja pie bufetes. Daudzreiz viņš tā nostāvēja stundām ilgi. Lielas sarunas nekad nemīlēja, bet asprātību kaŗos labprāt cīnījās ar Jāni Zālīti un Antonu Austriņu. Dažbrīd, papirosu pēc papirosa smēķēdams, viņš kavējās dziļās domās, aizmirsdams apkārtni, kuŗā atradās. Ja kāds tad taisījās iet prom, Dārziņš pārmetoši noteica savu iemīļoto sacījumu: «Un tu nevari ar mani būt nevienu stundu nomodā.»

Šim tautas krogam netrūka arī savu joviālo un jautro personu. Tāds bija aktieris, rakstnieks un labākais latviešu korrektors Mārcis Zīraks (Ziemciešu Marija). Kad bija kunga prātā, viņš kašķējās ar visiem. Tas gan notika netieši. Savu pudeli alus izpircis, viņš to nelaida no rokām ārā, bet dzerdams

Pa kreisi: preses ballē iebauda pirmo boles malku; no kreisās: red. J. Kārkliņš, dir. R. Veidemans, L. Skalbes kdze, P. Rozīts, L. Kirchensteine, K. Skalbe; boles galda darbinieces: H. Bīlmaņa, A. Grēviņa, L. Kārkliņa, K. Stakena, Eliāsa kdzes, vadītāja Em. Benjamiņa kdze. «J. Z.» 24. 2. 31.

staigāja pa krogu apkārt. Nostājies blakus savam izraudzītam upurim, neviena neredzēdams, it kā pats ar sevi sarunādamies, viņš to nesaudzīgi apstrādāja. Zīrakam bija vienalga, vai tas bija iespaidīgais bankas direktors vai mazievērojams rakstnieks. Viņa valoda bija tik dzēlīga un asprātīga, ka daudzi no viņa jau pa gabalu bēga. No Zīraka izvairīties spēja tikai tie, kas tādā pašā veidā ironizēja par viņu. Bet, ja Zīraku kāds nosauca par Ziemciešu Mariju (tas bija viņa rakstnicka pseudonims), tad vecais kungs atsprāga atpakaļ kā bumba. To nedrīkstēja darīt. Šis vārds viņam bija svēts, jo ar to saistījās atmiņas par mirušo meitu. Zīraks citādi bija zelta dvēsele un labs darba biedrs. Viņam «Suvorovā» nebija lielāka ienaidnieka par Diženajo Bernhardu, kas bija apdāvināts rakstnieks, bet dzīvē nogājis no ceļa. Viņa uzbāzība un naudas pumpēšana visiem bija nepanesama. Katrs no viņa tādās reizēs centās atpirkties. Bet ja kāds atteicās dot rubli dzezlceļa biļetei, tad D. jau gāja par tālu. Tas bija Zīrakam par daudz. Tad viņš uzstājās aktīvi. Savu sašutumu tad izteica gari vilktā teikumā: «Kas tu tāds par rakstniek...» Bet ja Dižais vai kāds cits pievilcies vīriņš viņam pārlieku uzbāzās, Zīraks tūliņ atkāpās pāris soļus un sauca: «Nenāc klāt, kad došu, tad jutīsi.» Viņš tā draudēja vien; viņa spieķis tomēr nekad darbā negāja. Zīraks tikai rūca, bet nespēra.»

Ja bohēmieši tikai dzertu un neuzstātos dzīves ceļa rādītāju lomā, tad es tiem piegrieztu ne lielāku vērību kā visiem citiem kroga dzērājiem. Bet viņi uzdodas par intelliģenci un ar sliktu dzīves paraugu tautas acu priekšā un ar dzeršanas cildināšanu savā presē pavedina ļaudis uz staigāšanu pa neceļiem.

Ņemsim, piem., J. Akurātera Kokneses Maskavas krogā aprakstītās plītēšanas dalībnieku — bohēmieti A. Ķeniņu, kuŗš reklāmējas par lielu kultūras vagu dzinēju, figurē daudzās organizācijās, saucas par dzejnieku, rakstnieku un žurnālistu un svin saviem neskaitāmiem sabiedriskiem darbiem neskaitāmas jubilejas ar pamatīgu iemešanu. Polītisko partiju laikā viņš bija nodibinājis Dēmokratiskā centra piedēkli «Centrālo izglītības savienību». Uz partiju «andeļu» pamata Dēm. centrs savas partijas propagandas nolūkā tai izgādāja lielus valsts pabalstus. Centrālā izglītības savienība strādāja roku rokā ar otru Dēm. centra piedēkli Latvijas pretalkohola biedrību. Pirmajā par priekšnieku bija zvēr. adv.

A. Ķeniņš un otrajā zvēr. adv. A. Frīdenbergs, abi Dēm. centra dižvīri. Tā ka CIS ietilpa arī pretalkohola biedrības, tad tā saņēma valsts naudu priekš atturības propagandas. Tā A. Ķeniņš, paliekot par iemetēju, nostājās atturības kustības priekšgalā un tapa par dižu atturības darbinieku. Kā tāds viņš piedalījās Latvijas IV pretalkohola kongresā ar apsveikumu, referātu, padomu došanu un rezolūciju kalšanu.

Zv. adv. A. Ķeniņš apsveic Centrālās izglītības savienības vārdā: «Vissirsnīgākais sveiciens no Centrālās izglītības savienības, kuŗa kā latviešu kultūrāli sabiedrisko organizāciju vienotāja, kā pašizglītības pulciņu organizētāja, nevar neapzināties, ka viņas kultūras darbs var sekmēties tikai tur, kur druvas ir tīras. Jūs esat tie priekšcīnītāji, bez kuŗiem arkls nevarētu druvā nekā veikt; mūsu sēkla varētu panīkt. Mēs uzskatām kongresa darbu par sevišķi svētīgu plašākam kultūras darbam. Mēs apzināmies, ka tie labākie kultūras darbinieki ir tie, kas ir pilnīgi atturībnieki. Diemžēl, mūsu kultūras organizācijas vēl liclā mērā ir atkarīgas savā darbībā no savām bufetēm. Tā parādība būtu ļoti apkaŗojama un kuŗu arī mēs idejiski apkaŗojam. Kaut gan labošanās ir manāma, tomēr pilnīgu sekmju vēl nav. Mēs vēlētos, kaut kongresam būtu tādi panākumi, ka latvju tautā pretalkohola kustība iegūtu arvienu lielāku atzinību un disciplinētā kārtā mūsu kultūrāli sabiedriskā dzīvē atbrīvotos no alkohola važām. Lai kongresa darbs jo plaši iespaido mūsu sabiedrību un mēs, kultūrālās organizācijas, labprāt gribam mācīties no tā darba, kas šeit tiks veikts. (Aplausi). «Latvijas IV pretalkohola kongress» 16. lapp.

Zv. adv. A. Ķeniņš: «Cienījamie kongresa dalībnieki un dalībnieces! Ar lielu gandarījumu varam konstatēt, ka atturības karogs, ka pretalkohola kustība Latvijā ieņēmusi redzamu vietu. Idejiski pretalkohola kustību visur propagandē. Bet ko mēs redzam no otras puses? Dzīvē, caurmērā ņemot alkoholisms pieņem lielākus, plašākus apmērus. Neskatoties uz mūsu pretalkohola likumu, kas zināmā mērā ierobežo dzeršanas brīvību, alkohola patēriņš iet uz priekšu un mēs jau sākam aprast ar to. Agrāk, priekš kaŗa tas tā nebija, bet tagad arī sievietes pie mums Latvijā sāk dzert un piedzerties. Arī ar to mēs sākam jau aprast. Tā tad stāvoklis ir tomēr ļoti smags... Bērni ir tikai cilvēki un, lai arī viņi būtu iejūsmināti nostāties pret alkoholu, tad tomēr vēlāk, izejot dzīvē viņus apdraud sabiedrība un arī vecāki pa daļai gādā par to, lai viņi atstājas no šīs idejas. Viņiem gribot negribot jāpagurst... Sabiedrība grib mūs nomākt, sabiedrība vajā un necieš skolniekus, kas ar enerģiju un aizrautību nostājas «Cerības pulciņa» priekšgalā. Man personīgi ir licies, ka C. P. ir tas visskaistākais un visapsološākais, ko pretalkohola kustība līdz šim ir iesākusi un dibinājusi. Tas ir visapsološākais, augļu bagātākais koks, un tagad jādzird, ka C. P. arī apdraudēti. To sacīja divi no enerģiskākiem pretalkohola kustības aizstāvjiem un cīnītājiem kā no sieviešu, tā vīriešu puses. Tā tad ir pārbaudīta lieta. Es domāju, ka pie tā jautājuma vajaga apstāties kā pie pamata, ka C. P. pa daļai ir apdraudēti un tiks apdraudēti, jo aizejot no skolas jaunieši pārdzīvo iekšēji citu laikmetu nekā to, kad viņi bija pamatskolā, manis pēc arī vidusskolā. Cerības pulciņi galvenā kārtā ir bērnu pulciņi. Pirmā garīgas apgaismības sajūsmībā, pilni vislabāko tieksmju, zem savu skolotāju iedvesmes tie ņem vissirsnīgāko dalību pulciņā. Un būtu brīnums, ja viņi tā nedarītu. Bet aizejot no skolas, skolotāju acs, skolotāju piemēra, ikdienas skolas atmosfairas, kas kā silta saulaina diena vairs neapņem viņus, stājas vietā dzīves pelēcība un grūtības un dienu aizņem pavisam citas domas. Nāk svētdiena un izrīkojumi, un atpūta, un biedri un skubinājumi uz iedzeršanu u. t. t., u. t. t. Tie ir tie ārējie ienaidnieki, dienas pelēcība, sliktais piemērs un zobgalības, kuŗas neviens jauneklis nevar paciest, jo viņam vajaga tapt par varoni, viņam jābūt varonim. Ienaidnieks jauneklim ir arī viņā pašā pamodušies instinkti. Savos 18—20 gados viņš pārdzīvo savu instinktu, dziņu un vētru laikmetu. Arī tas jāņem vērā un skaistie Cerības pulciņi jānodrošina tādā ziņā, ka viņi arī vēlāk varētu atrast atbalstu un stiprumu savai idejiskai pārliecībai, ka viņi atrastu kaut kur kādu gaišu laika sprīdi, kur viņi var smelties spēku

ikdienas pelēcībai un cīņai ar savu apkārtni. Jūs teiksit, tam nolūkam ir pretalkohola biedrība. Es domāju, ka te trūkst tā spēka, kas ir vajadzīgs, tās iedvesmes, kas bērnam bija skolā, kas nāk no lielām personām. Līdzīgam ar līdzīgiem tomēr nebūs tās apgarotības, tās saules, tā prieka. Turpat, 108.—109. lp.

Ja advokāts uzstājas tiesā, tad viņš saņem honorāru, vienalga, vai lietu vinnē vai zaudē. Bet ko plaši pazīstamais alkohola draugs A. Ķeniņš gribēja gūt pretalkohola kongresā? Atturībnieku balsis un talonus vēlēšanās. Piemēram, uzskatīdami A. Ķeniņu par lielu alkohola apkaŗotāju, Dundagas atturībnieki bija piesūtījuši viņam sek. rakstu:

Nr. 774.
Centrālā Izglītības Savienība
28. Aug. 1924.

Dundaga

Izpild.

Beidzamā laikā še tiek piekopta lielā mērā dzeršana, dzeŗ lielie, dzeŗ mazie, dzeŗ vīrieši un sievietes, dzeŗ zēni un meitenes, dzeŗ kristībās, kāzās, bērēs un it īpaši sarīkotās «kaktu ballēs» un pie visādiem talkiem. Trešdienās, — kad notiek Dundagā nedēļas tirgus, var redzēt visvairāk piedzērušos ālējamies. Par dzeršanu gādā, kaut gan tas viņiem godu nedara, visi latviešu tirgotāji ar Patērētāju biedrību priekšgalā, kuŗa vēl visu laiku klapato par valsts degvīna ievešanu savā tirgotāvā, kā arī citu stipru dzērienu pārdošanu.

Ir saimnieki un jaunsaimnieki, kuŗi, izdabūjuši valsts pabalstu, atstāj to uz Trimpus altāŗa, tā ka viņiem neatliekas ko maizi nopirkt, ko skroderam, kalējam, kurpniekam un citiem samaksāt, bet jālūdz, lai maizi dod uz kredita, neapdomādami, cik ilgi tas tā varētu iet.

Kā rādās, tās ir sekas no kaŗalaika, kamēr vācu «friči» še kultivēja savu slapjuma valsti. Tagad te darbs būtu kultūrēlām biedrībām, bet par nožēlošanu jāsaka, ka viena no vecākām biedrībām «Vārpa», kuŗa jau priekš desmit gadiem mantoja visu agrāko «Dziedāšanas biedrības» inventāru (Dzied. biedrība tika slēgta, kā pretvalstiska, jo viņa strādāja latv. tautas labā un cīnījās pret alkoholu un netikumiem), tagad uzsākusi iet slidenu ceļu. Ja viņas priekšgalā nestāvētu skolotāji un vietējā inteliģence, vēl būtu cik necik piedodami, bet tagad par kaunu visai Dundagai un viņas apkārtnei, kā arī agrākiem Dziedāšanas biedrības darbiniekiem, Vārpa ir nostājusies tautas izsūkšanas un pavešanas lomā, atvērdama savās telpās «pilnu bufeti». Vārda pilnā nozīmē bufetes atklāšanas svētkos, š. g. 17. augustā, tiešām kauns bija noskatīties, jo visi apmeklētāji, izņemot mazu daļu, bija «pilnā». Bļaustīšanās pa teātŗa izrādes laiku notika daždažādos cēlienos (īpaši beigu cēlienos); nevarēja saprast, uz kuŗu pusi skatīties un klausīties, un bija jābūt uzmanīgam, lai neiznāktu ar «pilnajiem» saduršanās. Ka «pilna bufete» bija savu uzdevumu augstumos, lai liecina tas fakts, ka bufetē nebija dabūjams nekas «švaks», jo augļu ūdens, limonāde, tēja un pat ūdens nebij dabūjami ne par kādu maksu, bet ja tos prasīja, tad bufečiks A. Šulcs (valdes loceklis) atbildēja: «Dzer alu!» Lai dzesinātu slāpes, pie akas vai pumpja arī nebij iespējams tikt, jo laikam par to bij gādāts, lai ūdeni nevarētu dabūt (pumpja mēchanisms bija sabojāts). Bet totiesu tika gādāts, lai vairāk dzertu alu un degvīnu, jo galvenā uzkožamā bija sagādāts ļoti daudz, proti, ietaisītas siļķes ar etiķi; citu arī neko nevarēja dabūt, piem. konfektes maksāja 5 rubļi gabalā. Slavens bufečiks (ar visu savu bufeti), kuŗš jau no agrākiem laikiem pazīstams kā liels «monarķists», bet nezin kā no Ventspils pārbraucis un ticis Vārpas barvežos.

Saviesīgā dzīvē, kuŗa sekoja pēc teātŗa izrādes, gāja pavisam raibi. Tā kā telpās nav nevienas vietas, kur sevis dēļ kāds varētu iziet, tad visiem jāiet brīvā dabā, kāpēc no rīta bija lielu lielie brīnumi, jo puķes, kas skaisti auga pie ieejas, bija nolauztas un apsmietas un tanīs vietās rēgojās pretim kautkas cits. Sievietēm īpaši jāpanes visādas rupjības un apsmiekls, jo par kārtību bija

ļoti maz gādāts. Biedrības veči tad arī bij piesūkušies pilni kā mucas. Daži no «pilnās bufetes» aizstāvjiem paši izsaucās: «Iet gan par traku!»

Vai te uz tādām parādībām nevarētu kāda iestāde skatīties, piem. Dundagas pagasta padome? Vai patiesi ir Dundagā vajadzīgs šis «pasaules krogs»? Vai nevarētu kādu aizrādījumu dot Kultūras fonds, kas Vārpai pabalstu devis? Jeb varbūt valdība, kas devusi par $^1/_5$ daļu cenas būves materiālu, kas vēl stāv neizlietots? Vai tiešām valdība mūs grib aplaimot ar krogiem, kas tik daudz posta nesuši un nesīs? Dundadznieki ir lielās raizēs, vai būs iespējams atgriezties tādās sliedēs, kādas bijušas. Kaut gan visur dzenas uz priekšu un apkaro alkohola lietošanu, bet pie mums jau viss iet otrādi.

Kā redzams, Dundagas Vārpas krogā iet gluži tāpat, kā agrāk gāja Kokneses Maskavas krogā un ka Dundagas kroga vārpas ir izaugušas no kultūras vagu dzinēju iesētām sēklām. Protams, ka kultūrālā biedrība «Vārpa» saņēma pabalstu no tā paša Kultūras fonda, no kura to saņēma Centrālā izglītības savienība. Ko A. Ķeniņš un citi bohēmieši kuļ no savām izaudzētām kultūras vārpām, tas diezgan skaidri saskatāms augšējā rakstā.

Bohēmas ideologam Artūram Bērziņam nepietiek ar minēto augšējo Suvorova viesnīcas restorāna resp. kroga slavēšanu vien, bet viņš vēl pa otram lāgam ņemas cildināt to «J. Z.» 26. 3. 38. g. rakstā «Mazs mazs krodziņš. . .» Šeit viņš to pašu agrāko Suvorova viesnīcas restorānu dēvē par «Stūŗa krogu» un lej gaužas asaras, ka tas vairs neeksistējot. Ak tu nelaimīgais Arturs Bērziņa kgs! Viņš nobeidz savu jeremiādu ar vārdiem: «Kad 1918. g. atgriezos no Krievijas, jau pašā pirmā vakarā aizgāju uz Stūŗa krogu. Bet viņš bija tukšs un nemīlīgs. Cilvēku balsis te bija izskanējušas. Tā viss reiz aiziet.» Tā tad, atgriežoties Latvijā, A. B. nav atradis tajā nekā sev mīļāka un vērtīgāka par Stūŗa krogu. Jā, «viss reiz aiziet.» Reiz aizies iznīcības valstī arī visa apdzērusies bohēma, tāpat, kā jau daudzi, un pat ļoti daudzi, viņas uzticamākie un vissparīgākie dievinātāji Stūŗa un citu krogu apmeklēšanas dēļ jau pāragrā nāvē ir šķīrušies no šīs pasaules. Lai vēsture neaizmirstu Dieva mierā aizejošās bohēmas cildenību un viņas slaveno dēlu varoņdarbus Stūŗa krodziņā, šeit pievedu visu A. B. rakstu vārdu pa vārdam pēc izgriezuma no «Jaun. Ziņām»:

Arturs Bērziņš.

Mazs mazs krodziņš . . .

Ne prātā man nenāk ideālizēt krodziņu vai dzeršanu. Bet tā nu ir, ka dažus mākslinieku krogus pazīst visa pasaule; ap tiem saistās daudz atmiņu un pat svarīgu kultūrvēsturisku notikumu.

Parīzē ir mākslinieku kafejnīca «Rotonda». Mākslinieks vai rakstnieks, kas iebrauc Parīzē, nekad neaizmirst «Rotondu». Ja Prāgā jūs neesat bijuši slavenajā alus paviljonā «Uf Fleku», kur jau gadsimtus brīvi satiekas studenti ar profesoru, augsts valstsvīrs ar vienkāršu strādnieku, kur sienas no pīpmaņu dūmiem nokvēpušas tikpat melnas kā sodrēji skurstenī, tad jūs nemaz neesat izjutuši čechu jauko sirsnību un viņu nebēdīgo vaļību. Vai atkal slavenais Minchenes Hofbräuhaus ar trim stāviem, kur trīs tūkstoši cilvēku katru vakaru lielā sadraudzībā dzer tumšo marta alu. Nekas par to, ka cienījami sirmgalvji bez kādas kautrēšanās sēd pagalmā uz alus mucām. Rītu darbā viņi būs atkal nopietni tiesas kungi vai stingrie bankas direktori. Heidelbergā ir slavenie studentu krodziņi, Berlīnē Habeļa vīna pagrabs, Varšavā Fukier pagrabs ar poļu starku un medu, bet Stokholmai ne mazāk slavens — vecā Bell-

maņa krodziņš šaurā vecpilsētas ieliņā, kur ienācējam jānoiet dziļā pazemē. Cik daudz dziesmu šajos krodziņos nav skanējušas, kādas asprātības dzirkstījušas un cik daudz jaunu domu radies!

Arī Rīgai savā laikā bija tāds latviešu sabiedrības krodziņš — Stūŗa krogs, par kuŗu jau tiku stāstījis. Šo māju gribēja noplēst, bet tā vēl stāv savā vietā. Vecā līksmā godība jau sen beigusies, smiekli apklusuši, paši cilvēki izklīduši. Tagad tur nadzīgi tirgojas uzņēmīgi veikalnieki. Tomēr atmiņas par šo krodziņu vēl daudziem būs dzīvas.

Kādreiz te satecēja daudzu ceļi. Stūŗa krogā piemājoja visi Vidzemes skolotāji, pagastu skrīveŗi un tirgotāji, kam iznāca darīšanas Rīgā. Zemnieka cilvēkam gan viesnīca bija drusku par dārgu. Stūŗa krogu uzmeklēja tautieši, kas brauca no Krievijas. Latviešu gleznotāji un rakstnieki gāja atkal pie latviešiem Stūŗa krogā. «Baltijas Vēstneša» redaktors Vitants, būdams vecpuisis, gadus piecus nodzīvojis «Suvorovā», jo juties savā numurā ļoti labi. Arī krodziņā bijis savs Vitanta stūris, kur drīkstējuši pulcēties tikai viņa avīzes piekritēji. Tuvāk virtuvei atradusies «Dienas Lapas» novietne, un tur mīlējuši sēdēt — J. Rainis, Bergmanis, Vidiņš, J. Dravnieks u. c. «Suvorova» istabās ilgu laiku dzīvojis arī Jānis Rozentāls, kad bija nobeidzis Pēterpils mākslas akadēmiju un grada iegūšanai cītīgi gatavojās abiturijam. Te arī sākusies mākslinieka pirmā pazīšanās ar latviešu turīgākiem pilsoņiem, lai gan Rozentāls dzīvojis stipri savrup, no rīta līdz vakaram ieracies darbā. Darbu mūsu lielais gleznotājs par visu augstāk stādīja arī vēlākājā dzīvē. Viņš izgāja reti; bet ja kur vajadzēja iet — viņu allaž atvietoja mākslinieka kundze. Tāpēc viņš iespēja tik daudz padarīt.

Stūŗa krogu šad un tad apmeklēja otrs akadēmiķis — Roberts Tilbergs, kas priekš kaŗa gāja lepni uzcirties — ar smalku angļu cilindru galvā arī dienišķās gaitās. Rīgai atkal tā bija neparasta lieta. Tilbergs stilu izturēja, viņam radās savi sekotāji, jo viņš neapnicis propagandēja, ka latviešu mākslinieciem jābūt vispirms džentlmeņiem un tiem jādod sabiedrībai tonis. Vai nu Tilbergs pats, vai viņa spožais cilindrs no lielām nepatikšanām kādreiz izglāba nelaiķi mākslinieku Puricu, kas 1906. gadā, no Pēterpils iebraucis, bija ar savu draugu norunājis satikšanos Stūŗa krogā. Jāzina, ka toreiz bija īsta spiegu manija. Studenti bija pamanījuši svešu, nervozu kungu, ko tūdaļ noturējuši par spiegu. Spiegs no kroga jādabū ārā — grib vai negrib. Pamazām no visām pusēm ielenc nevainīgo cilvēku. Birst asas piezīmes. Par visu notiekošo Purics lielā nesaprašanā. Straujākie jau grasās no vārdiem pāriet uz darbiem. Bet tad parādās cilindrotais Tilbergs, kas izpesta Puricu no nepatīkamās situācijas.

Stūŗa krogs sanēja kā bišu strops, kad lauku intelliģence sabrauca uz zinību komisijas vasaras sapulcēm. Tur bija tāds cilvēku mudžeklis, ka nebija kur ābolam nokrist. Tautieši gribēja satikties, izrunāties un arī . . . drusku padzīvot, jo visiem bija vasaras brīvlaiks un sudraba rubļi kabatās. Visizturīgākie tomēr bija ērglenieši ar nelaiķi dzejnieku Pēteri Blau'u priekšgalā. Tie uz mājām ātrāk nebrauca, kamēr nebija visas dziesmas izdziedātas un visa nauda notērēta. R. Blaumanim tāda ērgleniešu dižošanās ne visai patika — lai nu būtu dziedājuši, bet ne tā dzēruši. Lai veco dzejnieku drusku paķircinātu, tad vai nu Blaumanis, vai kāds cits veco dziesmu «Mazs mazs krodziņš» bija papildinājis ar pantu: «Kur dzied dzejnieks Pēters Blau'a, daždien tā kā rūkdams lauva». Laipnīgais Pēteris Blaus nemaz par to neuztraucās, — viņš ar lielu sirsnību visiem līdzi dziedāja pats savu pantu. Vēl tagad, kad vecie ērglenieši atminas šo dziesmu, nekad neaizmirst noskandināt pantu par Pēteri Blau'u, jo to prasa tradicija un drauga piemiņa. Dzejnieks Diženajo Bernhards, dažreiz varen iecirtīgs, citreiz atkal pavisam nolaidies, šai krodziņā veda nemitīgus strīdus ar pazīstamiem un nepazīstamiem, bieži acīs teikdams kailu patiesību. Ne vienu vien riezi viņš jauniem vīzdegunīgiem studentiem aizbāza mutes, jo D. varēja brīvi sarunāties franciski, bet jaunie puiši nē. Diženais no galvas piedevām vēl noskaitīja veselus latiņu dzejnieku dziedājumus. Efekts tad bija pilnīgs. Labiem pazīstamiem bez kādas kautrēšanās Diženais uzplijās: «Šoreiz es tevi viegli atlaidīšu. Dod rubli — un ar Dievu.» Viņam vienmēr bija jābrauc uz Cēsīm un vienmēr pietrūka rubļa biļetei. Ja kāds sa-

maksāja par rindām, D. turpat krogā sacerēja dzejoļus un pārdeva. Kādreiz labvēļi viņam piesūtīja bagātīgu uzkožamo ar vajadzīgo velgmi. Diženais jutās patīkami pārsteigts. Viņš tūliņ uzrakstīja pateicības dzejoli. Bet tā kā grūti izzināt, kas ir devēji, tad liek sulainim dzejoli piespraust ar nagliņām pie sienas. Viņš taču vīrs, kas zina, kas ir pieklājība. Tur dzejas papīrs tā palika stāvam visu vakaru. Publika lasīja un uzslavēja dzejnieku. Diženais bija vakara varonis, kauču tikai krodziņā.

Blakus bufetes telpām bija plaša biljarda istaba ar klavierēm, vēl tālāk paša viesnīcnieka privātais dzīvoklis. Te nu notika īsta sacensība dziesmās, asprātīgās sarunās, jaunu nodomu pārspriešanā, jo bieži vienkopus sanāca latviešu gara darbinieku saime. Tolaik uzlecoša zvaigzne starp citiem bija Alfrēds Andersons. Viņš bija jauns inženieris. Bet par visu vairāk bija iecerējis Vāgneru, Šūmani un Šūbertu. Viņš mīlēja dziesmas. Tagadējā Sporta biedrības zālē viņš bija uzstājies atklātā koncertā un guvis atzinību. Jau tad viņš «Tanhäuzeru» prata no galvas. Andersons bija bez gala laimīgs, kad varēja dziedāt un runāt par mūziku. Starp jauniem mūziķiem viņš jutās visbrīvāk, — tie visi viņam bija sirdsdraugi. Šais telpās jaunie rakstnieki 1907. g. iesāka dibināt jaunu dienas avīzi «Rīta blāzma»; tā viņi avīzi dibināja visu vasaru un pret rudeni arī beidzot to nodibināja. Bet prieki bija īsi. Te pārrunāja teātŗa reorganizācijas plānu, te sapulcējās daudzreiz arī protestētāji. Tā, piemēram, 1907. g. vasaras sapulču laikā, kad no Trimpus vakara mielasta aizgāja desmit latviešu kultūras darbinieki, ar to izteikdami protestu pret biedrības priekšniecību, kas no biedrības ar policijas palīdzību apvainojošā kārtā izraidīja kādu ievērojamu latviešu dzejnieku. Bet visbiežāk gan te skanēja latviešu tautas dziesmas, ko labprāt mīlēja dziedāt jautrie dzīrotāji. Tādās reizēs piebiedrojās arī pats viesnīcnieks A. Arnītis, kas bija liels dziesmu draugs un arī labs dziedātājs. Šais telpās no ārzemēm pārbraukušais Jānis Poruks neapnicis stundām ilgi spēlēja Vāgneru. Bet labākais latviešu anekdotists Vensku Edvards smīdināja savus draugus ar neizsīkstošiem jocīgiem nostāstiem.

Lai nekrologs izbijušam Stūŗa krogam būtu pilnīgs, tad vēl dažas piezīmes par pašu viesnīcnieku Ādolfu Arnīti. Viņš bija krodziņa dvēsele. 15 gadus viņš bija bijis bufetnieks, 15 gadus pats vadīja viesnīcu. Viņš pazina katru kaut cik ievērojamu latvieti. Kad bija kunga prātā, neganti uzbruka jauniem studentiem: «Dēliņi, nenodzeriet tā tēva doto naudu, tūliņ eita mājā mācīties.» Arnītis turklāt bija mecenāts. Labprāt palīdzēja studentiem, jauniem mākslinieķiem, skolēniem, kas viņu laikam nebūs aizmirsuši. Viņam bija plašs un bagāts latviešu gleznu krājums. Ar gandarījumu te varu pieminēt, ka Arnītis palīdzēja savākt līdzekļus Emīļa Dārziņa piemineklim, sniedza palīdzīgu roku koncertu sarīkošanai, atbalstīja Rīgas latviešu teātri un citus sabiedriskus pasākumus. Prātā palicis kāds Latviešu izglītības biedrības vāji apmeklēts izrīkojums tagadējā Amatu biedrības zālē. Iekritums bija sagaidāms liels. Arnītis tikai nosaka: «Nu dāmām jāiet palīgā,» un viens pats tai vakarā iztukšoja visus kioskus. Sarīkojums nu materiāli bija izdevies, jo Arnītis viens pats bija ziedojis 800 rbļ.

Šis cilvēks, kas 30 gadus bija tirgojies ar reibinošem dzērieniem un pats labprāt mīlēja dažu labu reizi ziedot Bachum, vienā dienā atstāja krogu un dzeršanu un aizgāja uz laukiem, lai ķertos pie arkla sava tēva mājās Rozulas pagastā. Kā zemkopis viņš tur nostrādāja 15 gadus, lai gan bija pilnīgi pārticis cilvēks. Tagad vēl 15 gadus viņš grib nokalpot Dievam.

Kad 1918. g. atgriezos no Krievijas, jau pašā pirmā vakarā aizgāju uz Stūŗa krogu. Bet viņš bija tukšs un nemīlīgs. Cilvēku balsis te bija izskanējušas. Tā viss reiz aiziet. «J. Z.» 26. 3. 38.

A. B. raksta, ka viņš negribot «ideālizēt krodziņu vai dzeršanu». Tomēr viss viņa gaŗais raksts ir tikai kroga un dzeršanas ideālizēšana. Redzams, ka tas noticis avīžnieka smadzeņu narkozēšanas iespaidā. Ja smadzenes nebūtu narkozējušās, tad tiešām viņam «ne prātā nenāktu» rakstīt par savu brālību ar pudeli un par saviem pudeles brāļiem Stūŗa krogā.

Apgalvoju A. B. kgm, ka viņa uzskaitītos «mākslinieku un rakstnieku krogus» nepazīst «visa pasaule» un arī īstie mākslinieki un rakstnieki, bet tos pazīst tikai plītnieki, kuŗi ar šo plītnīcu apmeklēšanu grib rādīties ļaužu priekšā par māksliniekiem un rakstniekiem. Māksla un rakstniecība ir tādi paši pretstati plītēšanai kā gaisma tumsai, diena naktij, uguns ūdenim, dzīvība nāvei. Plītēšana ir katra talanta kaprace. Tā ir aprakusi arī daudzu latvju talantus, kuŗu vārdus aiz cieņas pret mirušiem es šeit negribu minēt un par kuŗu bezlaicīgo nāvi skumst katra latvju patriota sirds.

Var jau būt, ka A. B. ir apmeklējis visas viņa cildinātās ārzemju žūpnīcas. Bet kas tad ir viņš pats: mākslinieks vai rakstnieks? Ne šis, ne tas. Viņš ir tikai Arturs Bērziņš, kuŗš dēvē sevi par bohēmieti un grib pierādīt savu piederību pie bohēmas ar vīraka kvēpināšanu plūžņošanai dzertuvēs. Ja A. B. patīk sēdēt pie pudeles kādā «visā pasaulē pazīstamā krogā», «kur sienas no pīpmaņu dūmiem nokvēpušas tikpat melnas kā sodrēji skurstenī,» tad lai viņš tur sēd un dzeŗ. Bet mums gan ir tiesība prasīt, lai visizplatītākais latvju laikraksts «J. Z.» neiespiež viņa rakstus, kuŗi ieteic mūsu tautiešiem apmeklēt līdzīgas vietas un kuŗi cildina dzeršanas netikumu kā mākslinieka un rakstnieka nepieciešamu piederumu. Ka dzeršana vien vēl nedara cilvēku par mākslinieku vai rakstnieku, to spilgti pierāda pats A. B. ar savu personu: viņš dzeŗ un apmeklē pasaulslavenos krogus, bet no viņa nav iznācis ne mākslinieks, ne rakstnieks.

Arī Rīgai savā laikā bija tāds latviešu sabiedrības krodziņš — «Stūŗa krogs» ... Tas ir smags un nepelnīts apvainojums latviešu sabiedrībai, kuŗai A. B. uzveļ savus un citu plenču netikumus.

«Visi Vidzemes skolotāji, pagastu skrīveŗi un tirgotāji, kam iznāca darīšanas Rīgā» nebija tādi pļēguri, par kādiem A. B. tos pēc sava jēdziena ideālizē. Ja bohēmietis ir plencis, tad lai viņš nedomā un neraksta, ka arī visi citi ir viņam līdzīgi plenči.

«Latviešu gleznotāji un rakstnieki gāja pie latviešiem Stūŗa krogā.» Iznāk, ka latviešu gleznotāji un rakstnieki, no vienas puses, un latvieši no otras puses, ir varējuši sastapties tikai Stūŗa krogā. Citiem vārdiem sakot: Stūŗa krogs ir bijis agrākā Latvija. Tomēr īstais mākslinieks J. Rozentāls ir mitinājies tikai viesnīcas numurā, strādājis savu diplomanda darbu un nav pļēgurojis ar pseudomāksliniekiem. Īstam rakstniekam R. Blaumanim arī nepatikusi dzeršana un pseudorakstnieku dižošanās Stūŗa krodziņā. A. B. pavisam neraksta par to, kāds bēdīgs liktenis pārsteidzis vienus otrus bohēmiešus tikai viņa dievinātās dzeršanas dēļ.

Dzīvu patiesību A. B. raksta par Stūŗa kroga 30 gadu ilgo dvēseli Adolfu Arnīti, kuŗš uzreiz ne tikai atmeta dzeršanu, bet arī lielos kroga ienākumus, un kuŗš no dzeršanas veicinātāja tapa par tās dedzīgu apkaŗotāju. Atstājis kroģēšanu, viņš lūdza no manis atturības literātūru izplatīšanai tautā un pieteicās lasīt lekcijas par dzeršanas postu. «Jūs, Dāvja kgs, rakstot pret dzeršanu,

bet Jūs ne tuvu nepazīstat dzeršanas postu tā, kā es to pazīstu un kā to pats savām acīm esmu redzējis,» viņš teica man. Es sapratu, ka viņa dvēselē bija noticis dziļš lūzums. Lielais cilvēka dvēseles pazinējs Dostojevskis raksta, ka ikvienā cilvēkā mājojot dievišķā dzirkstele, kuŗa dažreiz uzliesmojot pat tad, kad tā liekoties jau pavisam izdzisusi. Kad šī dievības daļa pamodās Arnīša dvēselē, tad viņš it kā atdzima resp. no jauna piedzima, t. i. viņa agrākā miesa tapa par atjunotu cilvēku ar dievišķi apgaismotu dvēseli. Šādas metamorfozas (pārvēršanās) cilvēka dvēselē Kristus sauc par piedzimšanu no gara.

Protams, ka līdzīgus vērtību pārvērtējumus spēj izdarīt tikai sirds un rakstura cilvēki, kāds pēc savas dabas ir A. Arnītis, bet ne bezsirds un bezrakstura cilvēki, kādi ir gandrīz visi bohēmieši. Nodziļinādamies pats sevī, kritizēdams pats savas dzīves veidu un apraudzīdams ikdienišķas parādības ar vaļējām cīm, Arnītis bija nācis pie pārliecības, ka viņa krodzniecības nodarbība ir par postu līdzcilvēkiem. Atrazdams sevī pietiekošu iekšējo spēku, viņš to atmeta un sameklēja sev derīgu un citiem nekaitīgu nodarbību. Diemžēl, lielumlielais vairākums bohēmiešu ir tik tāļu pagrimuši ļaudis, ka viņi nav spējīgi ieskatīties savā dvēselē, mācīties pazīt paši sevi un spraust sev augstākus mērķus par narkozēšanos, kā arī nav spējīgi nekādam radošam darbam. Aiz bezdarbības un garlaicības viņi nosit laiku dzertuvēs, daudzinādami sevi par mākslinieciem, rakstniekiem, žurnālistiem u. t. t., lai gan nevienā arodā viņi nav ne cepti, ne vārīti, bet tikai apsautēti. Pa lielākai daļai šie beztalantie narkotiķi ar saviem sabārstījumiem pilda latvju laikrakstu slejas. Tādējādi nekam dzīvē nederīgie narkotiķi ar savu piedauzīgo dzīves paraugu un ar saviem nekrietniem rakstiem uzmetas tautai par dzīves ceļa rādītājiem.

Visa nelaime ceļas no tam, ka šāda veida narkotiķi prot vienīgi triept papīru vai nu ar krāsām vai ar tinti, un ka sakarā ar to viņi iedomājas esam mākslinieki vai rakstnieki. Viņi nav baudījuši attiecīgo izglītību, bet grib, lai ļaudis uzskata viņus par augsti izglītotiem cilvēkiem. Redzēdami, ka augstskolas korporāciju studenti dzer, viņi dara tiem pakaļ. Viņi cerē, ka dzeršanas dēļ ļaudis uzskatīs viņus līdzīgi studentiem par izglītotiem cilvēkiem. Jādzer arī aiz vēl otra svarīgāka iemesla: nesagatavoti ne miesīgam ne garīgam darbam, viņi garlaikojas un meklē vietu un līdzekli nosist laiku. Ja darba spējīgie ļaudis kaujas ar laika trūkumu, tad bohēmieši nezin, kur to grūst? Jāmeklē krogā sev līdzīgu ļaužu sabiedrība. A. B. uzskata plēgurošanu par bohēmas ideālu.

Ideju, zināšanu, enerģijas un iniciatives trūkuma dēļ žurnālisti — narkotiķi ir galīgi izrakstījušies. Viņiem trūkst pat tēmātu, par ko rakstīt. Paiet kāds laiciņš, viņi atkal raksta par saviem veciem ne tikai nekam nevajadzīgiem, bet arī par godīgo, darbīgo, tikumīgo un atturīgo ļaužu maitājošiem tematiem. Tautai jālasa avīzēs par šiem tematiem tikai tamdēļ, ka narkotiķi-žurnālisti nespēj neko uzrakstīt par derīgiem un dzīvē nepieciešа-

miem tematiem, kā to nupat pierādīju ar A. B. rakstiem «J. Z.» par papīra triepēju žūpošanu Stūŗa krodziņā. Līdzīgi raksti presē liecina tikai par tās darbinieku garīgu nabadzību, kā to pierādīja arī J. Akurāters «J. Z.».

Lai atbrīvotu tautu no narkotiķu-žurnālistu ļaunās ietekmes, vajadzīgs spaidu kārtā izārstēt viņus no dzeršanas un tāpat spaidu kārtā iemācīt viņiem kādu amatu, ar ko sev pelnīt maizi, un piespiest viņus strādāt fizisku darbu, lai nebūtu jādēvējas par bohēmiešiem un par velti laiks jāpavada krogā. Varbūt, tad ar vienu otru no viņiem notiks tāda pati metamorfoza kā ar viesnīcnieku A. Arnīti. Līdz ar to aizliedzams presē uzņemt žurnālistu-narkotiķu rakstus, kuŗos viņi cildina dzeršanu, smēķēšanu, čigānisko klaidoņu dzīvi (franc. bohémien — čigāns; no šejienes cēlies bohême — čigānība — bohēma) un visus citus miesas un gara izvirtības veidus. Deģeneranti nevar būt par dzīves ceļa rādītājiem tautai.

Par krogu dzīves un dzeršanas cildināšanas rakstiem avīzes maksā to autoriem honorāru. Bet rakstus pret krogu dzīvi un dzeršanu avīzes vairs uzņem tikai sludinājumu daļā, ja par to ievietošanu samaksā izdevējam pēc sludinājumu tarifa: 100—200 latu par katru rakstu, raugoties pēc tā lieluma. Piemēram pievedīšu šeit māc. V. Fetlera sludinājumu «Jaun. Ziņ.» 1938. g. 9. apr. numurā:

Alkohola briesmīgais posts.

Kādās mājās bija māte un trīs bērniņi. Mazākais nepilnus divus gadus vecs, Jānis vārdā. Viena meitiņa kādus četrus gadus veca, un otra meitiņa 8 gadus veca, vārdā Marija. Bija sestdienas vakars. Mazais Jānītis bija stipri saslimis. Mātei bija nobālējuši vaigi, asarām acīs viņa sēdēja pie mazā Jāniņa gultiņas. Karsts drudzis pārņēma mazo Jāniti. Viņš bija tikko iemācījies runāt pirmos vārdus — mamiņ, papiņ. Arī tēvs viņu mīlēja, bet kad viņš iesāka dzert, tad viņš visu to aizmirsa. Mājās maizītes vairs nebija. Tēvs ar saviem biedriem bija aizgājis uz dzertuvi. Jānītis palika arvien slimāks. Māte, ar kādreiz skaistām zilām, bet tagad iekritušām acīm, ar melniem plankumiem zem tām, sūtīja savu meitiņu Mariju un sacīja tai: «Ej uz dzertuvi, varbūt, tur būs papiņš, un saki, ka Jānītis ir ļoti slims, lai viņš nāk mājās un atnes maizīti, jo mums mājās nav ko ēst.» Marija skrien uz dzertuvi. Un patiesi, viņa redz tur savu tēvu. Tas stāv pie letes ar saviem biedriem un dzer glāzi pēc glāzes. Mazā meitiņa ieiet dzertuvē, pieiet pie tēva un saka:

Tētiņ, ak tētiņ, nāc mājās man līdz,
Klau pulkstens jau nosita viens!
Tu teici, ka nākšot pēc darba tūliņ —
Mums maizes nav kumoss neviens, —
Ar' uguns vairs nav un istabā auksts,
Tur tumsā sēd māte un gaid',
Tai klēpī guļ Jānīts uz miršanu slims
Un ciezdams tik žēli viņš vaid.
Ak nāc! ak nāc! ak nāc!
Mans tētiņ, uz mājām jel nāc!

Bet ierēibis tēvs vairs nesaprot sava tēva pienākumus. Rupji viņš uzkliedz Marijai: «Ko tu maisies pa kājām, taisies, ka tiecī ārā. Un meitenei paliek bail; nobālējusi, ar lielām asaru lāsēm acīs viņa skrej uz mājām, un kad ienāk istabā, māte prasa: «Vai papiņu redzēji? Kur viņš ir?» — «Dzertuvē! Viņš mani izdzina ārā.» Un nelaimīgā dzērāja sieva nokaŗ galvu. Ak, ja ir

kaut kas traģisks pasaulē, tad tas ir dzērāja sievas liktenis. Tikai dažus gadus atpakaļ šās vīrs bija vedis viņu pie altāŗa un zvērējis mūžīgu mīlestību un apgādi! Cik ilgi vēl pirms tam šis vīrs kā līgavainis bija ar viņu gājis pastaigāties un viņu tikai mīlējs un skūpstījis viņai rokas un acis un teicis: «Mana dārgā, es tevi nekad neatstāšu.» Bet tad nāca alkohols un izšķīra tos, kuŗus Dievs bija vienojis. Un dzērumā vīrs visu daiļu un labu sadragāja zem savām kājām.

Paiet pusstunda un Jānītis vēl grūtāk sāk elpot. Nav ne glāzes piena, ko Jānītim pasniegt, ne maizes kumosa. Alkohols bija visu aprijis. Māte paceļ savu noskumušo vaigu un teic: «Marija, ej vēlreiz uz dzertuvi un saki, ka Jānītis vēl stiprāki slims, lai taču papiņš nāk mājās, vismaz dažus santīmus lai atnes, lai kautko priekš Jānīša nopirktu.» Un Marija skrej ziemas nakts salā, mazu lakatiņu uz pleciem, uz dzertuvi. Viņa redz, ka tēvs vēl vairāk piedzēries, bet tomēr pieiet un saka:

Tētiņ, ak tētiņ, nāc mājās man līdz,
Klau pulkstens jau nosita div!
Sals pieņemas stiprāks un Jānītis slims,
Viņš prasa, ak papiņ, pēc tev.
Klaus, māmiņai šķiet, ka nomiršot viņš,
Vēl iekams rīts uzausis būs,
Un viņa liek sacīt tev, lai tu nāc drīz,
Kamēr viņš nav atstājis mūs.

Tēvs sadusmots, ka viņu traucē, uzkliedz viņai un sit ar dūri pa galvu un teic: «Ej ārā! ja nē, es tevi nositīšu.»

O! grēks padara cilvēku par mežoni, to, kas radīts pēc Dieva ģīmja un līdzības, par zvēru! Sadauzīta ar ziliem plankumiem, dzērāja tēva nabaga meitiņa skrien mājās. Cik briesmīgs ir alkohola lāsts! No glāzes nāk pie stopa, un no stopa nāk pie mucas, un no mucas aiziet uz elli!

Marija pārskrien mājās bez maizes, bez santīma, rokas viņai zilas nosalušas, acis pilnas asarām, un asaras uz viņas vaidziņiem ir sasalušas. «Māmiņ,» viņa teic, «papiņš mani sita . . .»

Paiet vēl stunda un mazā Jānīša kaklā kāds neredzams Zāģētājs sāk zāģēt. Elpa kļūst grūtāka, actiņas deg karstās ugunīs. Vai tu esi kādreiz bijis pie mirēja gultas? Es atceros, ka reiz jaunībā biju pie kāda bērna miršanas gultas, kad neredzamais Zāģētājs, ko sauc nāvi, ar savu zāģi bija pienācis un sāka zāģēt bērnam kakliņu. Nekad to neaizmirsīšu, kad tuvojās nāve.

Lielās izbailēs un sirdssāpēs vientuļā sieva sauc Mariju un teic: «Skreji vēlreiz uz dzertuvi un teic, ka Jānītis mirst . . .»

Un Marija skrien. Viņa nonāk dzertuvē un saka tēvam:

Tētiņ, ak tētiņ, nāc mājās man līdz,
Klau pulkstens jau nosita trīs!
Mums mājās tik drūmi, laiks liekas tik garš,
Nāc māmiņai palīgā drīz.
Cik gauži tā raud, jo Jānīša nav,
To eņģeļi ņēma pie sev.
Pirms tam viņš vēl sauca, ak papiņ, pēc tev,
Viņš gribēja sacīt «ardiev».

Beidzot piedzēries tēvs pārnāk mājās. Viss ir nodzerts: mīlestība, goda prāts, labā apņēmība, viss pagalam. Viņš iestreipuļo istabā, viņš nekā nenojauž; kā koka gabals viņš nokrīt turpat kaktā un guļ. Viņš nezin, ka mazā Jānīša vairs nav. Bet no rīta, kad dzērums izgulēts, viņš atver acis. Viņš atceras, ka Jānītis bija slims. «Kur Jānītis?» viņš prasa. Bet nelaimīgā sieva neatbild. Viņas mute ir cieti aizdarījusies aiz bēdām, viņa neraud vairs, jo visas asaras ir jau izraudātas; tikai ar slābano roku viņa parāda uz gultas pusi. Tēvs pieceļas, pieiet, paskatās: nedzīvs! Viņš paņem mazo rociņu — tā stīva, auksta. «Jānīt!» Jānītis neatbild. «Jānīt!» — Jānītis nerunā.

Nu tēvs sāk plosīt sev matus, sit pie krūtīm: «Jānīt, teic man vēlreiz, ka tu mani mīli.» Bet Jānīša balss apklususi uz mūžību.

Nav noliedzams, ka žurnālisti sniedz tādus rakstus, kādus no viņiem prasa un pieņem laikrakstu izdevēji. Ja pēdējos ar sludinājumiem un citādi balsta alkohola kapitāls, tad laikrakstiem un redaktoriem jābūt slapjiem. Kad tagad iesniedz avīzes redakcijai pat vismērenāko atturības rakstu, tad «telpu trūkuma dēļ» to nevar ievietot. «Telpu trūkums» pretdzeršanas rakstiem nav vairs chronisks, bet stabils. Tos var atrast vienīgi sludinājuma nodaļījumā, ja par rindām piemaksā izdevējam daudzkārt vairāk, nekā viņš maksā narkotiķiem par slapjo rakstu rindiņām. Izdevēji saprot, ka ļaužu masās lielāka piekrišana ir netikumu paušanai, nekā tikumu sludināšanai. Viņi zin, ka krogi katru dienu ir pilni, bet baznīcas atver tikai reiz nedēļā, kad arī tās ir tukšas vai pustukšas. Lai vairotu lasītāju skaitu un līdz ar to savus ienākumus, naudas kārie izdevēji paslēptā veidā ar savām avīzēm pauž tautai netikumus, no kuriem vislielākais un visu ļaunumu sakne ir dzeršana. Pēdējās paudējus viņi atrod starp narkotiķiem. Tā rodas bohēmieši — žurnālisti. No sacītā izriet, ka slapjās žurnālistikas audžu tēvi ir preses karaļi ar savu virskungu alkohola kapitālu.

Prese dēvē sevi par astoto lielvalsti. Tā uzskata par savu uzdevumu visos svarīgākos dzīves jautājumos radīt un izteikt sabiedrisko domu un rādīt tautai īsto dzīves ceļu. Narkotiķi — bohēmieši ir tie, kuŗi ar preses palīdzību uzstājas kā sabiedriskās domas izteicēji un tautai īstā dzīves ceļa rādītāji. Dzīves ceļu tautai viņi rāda ne tikvien ar rakstiem avīzēs, bet arī ar savas personīgās dzīves gaitām. Taču viņi paši ir nekas cits kā stulbi alkohola kapitāla vergi.

41. Periodiskās preses loma atturības kustībā.

Iepriekšējā nodaļā es aprādīju, kā alkohola kapitāls alkoholizē bohēmiešus — žurnālistus un kā ar viņu rakstiem presē veicina tautas alkoholizēšanu un savu ienākumu vairošanu uz sabiedrības posta rēķina. Pirmskaŗa laikmetā, kad baroni apdzirdināja tautu uz savu privilēģiju pamata un nemeklēja latvju preses labvēlību, latvju laikraksti labprāt uzņēma manus pretalkohola rakstus. Tāpēc visi mani atturības raksti pa priekšu parādījās avīzēs un tikai pēc tam iznāca atsevišķos izdevumos. Var iedomāties, cik lielu pretalkohola darbu periodiskā prese ar to pastrādāja, pabāzdama ikvienam zem acīm manus atturības rakstus pat visattālākājā zemnieku būdiņā. Pa vecam paradumam tāpat notika arī pēckaŗa laikmeta sākumā. Izņemot galējos kreisos laikrakstus, visi pārējie periodiskie izdevumi uzņēma manus atturības apcerējumus. Bet alkohola kapitāls nesnauž: tas pamazām ievilka presi savos tīklos. Tagad avīzes ir jau tik atkarīgas no alkohola kapitāla, ka tās vairs neievieto atturības rakstus. Tikai reti kad man vēl izdodas iedabūt pa rakstam garīgos žurnālos.

Tomēr ne visi mani avīzēs iespiestie pretalkohola raksti ir atraduši vietu vienā vai otrā manā izdevumā. Tāpēc šeit iespie-

dīšu tos savus atturības rakstus, no kuŗu iespiedumiem ir uzglabājušies attiecīgie izgriezumi un kuŗi līdz šim vēl nav iespiesti nevienā manā izdotā grāmatā. Domāju, ka šiem rakstiem var būt nozīme, kad kāds uzņemsies uzrakstīt Latvijas atturības vēsturi.

Vidzemes antialkoholiskās biedrības uzsaukums.

Mūsu nopietnā laikmeta lielie uzdevumi prasa tiklab no sabiedrības, kā arī no katra atsevišķa pilsoņa daudz pašaizliedzīga darba un dzīvības pilna ideālisma. Nabadzība, garīga un fiziska izvirtība cērt nedziedināmas brūces tautas organismā, rada dziļas plaisas visos sabiedrības slāņos un traucē cilvēces dabisko garīgās un tikumiskās attīstības gaitu.

Mēs nedrīkstam vienaldzīgi noskatīties, kā tāda sabiedriska sērga, kā žūpība, sagrauž tautas spirgtos, ražīgos spēkus. Tāpat mēs nedrīkstam būt par vienaldzīgiem aculieciniekiem, bezjūtīgi noraudzīdamies, ka dzeršanas paraža posta saimniecības, notrulina jaunības spējas, ārda ģimeni un noder par cēloni slimībai, noziedzībai, netiklībai un pašnāvībai.

Vidzemē un Kurzemē pēc oficiāliem datiem 1908. gadā degvīna vien patērēts par 11.131.147 rbļ. 60 kap. Nebūs daudz, pieņemot, ka alu patērē par tik pat lielu summu. Ja pieskaitīsim pie minētā patēriņa summas vēl izdevumus par citiem reibinātājiem dzērieniem, piem par vīnu, liķieri, rumu u. t. t., tad par alkoholiskiem dzērieniem izdotā summa abās guberņās sniedzas pāri 25—39 miljoniem rubļu.

Šī summa vēl tik maza iznāktu vienīgi tanī gadījumā, ja patērētāji alkoholiskus dzērienus iegādātos tieši no to pirmavotiem. Bet tā kā to lielumlielo daļu patērē krogos, traktieros un citās dzertuvēs, tad patērētājiem par tiem caurmērā jāmaksā 50—100% dārgāki, kas augšējo summu stipri palielina. Žūpojot izšķērdētais laiks, dzeršanas dēļ cēlušās slimības un dzērumā notikušie nelaimes gadījumi un padarītie noziegumi savukārt prasa no sabiedrības un valsts slimnīcu, patversmju, nabagmāju, policijas, tiesu un cietumu uzturēšanu. Caur to mūsu tautai ceļas atkal desmitiem miljonu rubļu lieli izdevumi. Šausmīgi iedomāties tās milzīgās summas, par kuŗām mūsu tauta pērk visus šos ļaunumus! Līdz ar to mēs neviļus nākam uz domām, kādu stāvokli gan ieņemtu mūsu tauta tad, ja šīs summas tiktu izlietotas tautas labklājības pacelšanai.

Kā skaists paraugs še var noderēt viena no Ziemeļamerikas savienotām valstīm, Mēna, kuŗā 1855. gadā ieveda reibinātāju dzērienu ražošanas, ievešanas, pārdošanas un lietošanas aizlieguma likumu. Iedzīvotāju skaits līdz 1855. gadam sniedzies līdz 150.000 cilvēku, kuŗi bijuši ļoti nabadzīgi. Visā zemē bijušas 11 krājkases ar 825.815 dol. 16 cent. (1½ milj. rbļ.) noguldījumiem. Pēc 50 gadiem, 1905. gadā, iedzīvotāju ir 710.000, krājkašu 55 ar 79.115.188 dolaru 66 cent. (150 milj. rbļ.). Tā tad redzam, ka ar atturības ieviešanos iedzīvotāju skaits audzis pieckārtīgi, bet tautas bagātība augusi simtkārtīgi.

Statistiski pierādīts, ka alkohols prasa vairāk cilvēku dzīvību, nekā visas slimības, karš, zemes trīces un citas slimības kopā ņemtas.

Tāpat statistika teic, ka no visiem noziegumiem ap 75 proc. rada alkohols.

Bet vēl daudz lielāku postu alkohols nodara ar to, ka izposta ģimeni, šo tautas, valsts un katras sabiedrības dzīves stūrakmeni.

No ģimenes dzeršanas paraša ar visām īpatnējām parādībām un sekām pāriet uz skolu un jauno paaudzi. Bet «kam pieder skola un jaunā paaudze, tam pieder nākotne», ir vispār atzīta patiesība. Tāpēc vispirms jāizšķiras, vai skolu un jauno paaudzi atstāt alkohola verdzībā, vai tās ievadīt atturības tekās.

Pēc Dr. med. Korovina statistikas Krievijā zemākās un vidējās skolās lieto alkoholu 76,5% abēja dzimuma audzekņu, pie kam no visiem tiem, kas sākuši dzert no 16.—25. dzīvības gadam, palikuši 78,4% par alkoholiķiem. Pēc prof. Ņikoļska datiem Jurjevas ūniversitāte starp Krievijas augstskolām žūpības ziņā ieņem pirmo vietu, jo šeit 82,5% studentu ir dzērāji. Protams, ka no jaunatnes, kuŗa nodevusies dzeršanai, tautai nākotnē nav nekas labs paredzams.

Mūsu skolas jaunatnes tikumiskās pagrimšanas sakne meklējama alkoholā, jo pēc statistiskiem datiem no visiem noziegumiem pret tikumību 82—84% padara alkohola iespaidā. Tas rada dzīves apnikumu, kas bieži noved pie pašnāvības. Krievijā no visām passlepkavībām 42,5% padara tiešā alkohola iespaidā. Lūk, kur atrodas tagad bieži notiekošo skolēnu un skolnieču passlepkavību pirmcēlonis.

Tāpēc, ja gribam ko darīt priekš tautas nākotnes, tad mums tūliņ visiem spēkiem jārūpējas tiklab par atturības idejas iepotēšanu jaunatnei, kā arī par tās izplatīšanu starp pieaugušiem.

Lai varētu visas šīs mūsu tautā dziļi iesakņojušās nezāles izravēt un to vietā iesēt derīgu sēklu, vajadzīgs daudz, daudz centīgu darbinieku un vēl jo vairāk materiālu līdzekļu.

Šo nolūku sasniegšanai nodibinājusies Vidzemes antialkoholiskā biedrība, kuŗa apvienojusi atturības darbiniekus.

Jaunā biedrība savā īsā pastāvēšanas laikā jau noturējusi 52 priekšlasījumus, sarīkojusi 4 atturības propagandas vakarus, 2 atturības izstādes un 10 literāriskus vakarus, izdevusi 3 brošūras, — Helenius «Kultūras lāsts», L. Tolstoja «Kamdēļ ļaudis apreibinājas» un «Protivoalkogoļnoje dviženije v Pribaltijskom kraje (preimučestvenno sredi latišei)», — sūtījusi lektorus atturības priekšnesumu sarīkošanai uz dažādiem Vidzemes un Kurzemes apvidiem un deleģējusi priekšstāvjus uz XII. Starptautisko antialkoholisko kongresu Londonā un uz pirmo Viskrievijas žūpības apkaŗošanas kongresu Pēterpilī.

Par saviem turpmākiem uzdevumiem tuvākā nākotnē biedrība spraudusi sekošo:

1) Organizēt apkārtceļojošu žūpības apkaŗošanas izstādi;
2) sūtīt atturības mācības lektorus uz dažādiem Latvijas novadiem, lai tur nodibinātu atturības pulciņus un biedrības;
3) izdot un izplatīt tautā rakstus par atturību un
4) sarīkot bezmaksas atturības mācības kursus un priekšlasījumus priekš jaunatnes un pieaugušiem.

Cēlajam mērķim Vidzemes antialkoholiskās biedrības pajumtē apvienotie atturības darbinieki ne tikai bez kādas atlīdzības ziedojuši savu laiku un darba spēku, bet arī līdz šim visus biedrības izdevumus seguši ar saviem privātiem līdzekļiem.

Tomēr viņu garīgie un materiālie spēki ir nepietiekoši, lai viņi paši ar saviem līdzekļiem varētu sekmīgi pastrādāt jel kādu daļu no visa nodomātā darba.

Tāpēc sekodama saviem tiešiem, statūtos skaidri norādītiem atturības nolūkiem un stāvēdama ārpus visām politiskām partijām, Vidzemes antialkoholiskā biedrība griežas pie visiem mūsu tautas labvēļiem, iestādēm un kreditbiedrībām, neatkarīgi no to personiskiem, politiskiem un partejiskiem ieskatiem, sekmēt biedrības nolūkus gan ar personīgas atturības piemēru, gan ar darbu, gan ar materiālu pabalstu.

(Šis mans sastādītais raksts 23. 1. 10. iespiests «Dzimt. Vēstn.» kā Vidzemes antialkoholiskās biedrības uzsaukums.)

Skolas bērni, dibiniet cerības pulciņus!

Bērni! jūs esat savu vecāku cerība un mūsu tēvijas tikko izplaukušie un visvērtīgākie pumpuri, kuŗos aug un veidojas nākamā Latvijas Suverenā Tauta.

Lai jūs kā uzziedējuši, pieauguši un nobrieduši pilsoņi būtu dzīves cīņas spējīgi, godam pildītu īstu tautasdēlu un meitu uzdevumu un cienīgi valdītu pār mūsu senču sviedriem un asinīm slacināto Latviju, jums būs vajadzīgi stipri miesas spēki, gaišs prāts, skaidra sirdsapziņa un daiļas jūtas. Visas šīs īpašības jums jāattīsta un jānostiprina, bet ne jāsakropļo un jānobendē.

Kā labo, tā ļauno īpašību attīstīšanās visvairāk atkarājas no iegūtām parašām, jo ikviens ir savu parašu kalps. Tā kā cilvēks mēdz darīt it visu pēc

paraduma un viņam ir ļoti grūti atradināties no iegūtām parašām, tad labās parašas ir viņam visu mūžu par svētību un ļaunās — par lāstu. Ņemot vērā, ka parašas sāk veidoties jau agrā bērnībā, tad taisni šinī laikmetā jums, bērni, jāpieliek visas pūles, lai piesavinātos labās parašas un izsargātos no ļauno parašu iegūšanas.

Vislabākā paraša ir atturība, jo tā dod veselību, turību un dzīves prieku, apdrošina pret slimībām, nabadzību, noziedzību, ģimenes postu, dzīves apnikumu, pašslepkavību un neļaimes gadījumiem un neļauj dabas valdniekam — cilvēkam pārvērsties par kustonim līdzīgu un pat vēl zemāku radījumu. Vārdu sakot, atturība ir visīsākais, visdrošākais un nekā nemaksājošais ceļš uz laimi. Tāpēc, bērni, topiet par atturībniekiem uz visu mūžu un sargājiet atturības parašu kā dārgu pērli.

Visļaunākā paraša ir dzeršana, jo reibinošos dzērienos atrodošais alkohols samaitā miesu, aptumšo prātu, nosmacē sirdsapziņu, notrulina jūtas, nolaupa pašsavaldīšanos, atņem darba spēju un atsavina mantu. Pārvērsdams augstāko un daiļāko radījumu — cilvēku par zemisku būtni, padarīdams viņu par miesīgu un garīgu kropli un atraudams viņam uztura līdzekļus, alkohols ved viņu tikai pa ļoti grūtu un dārgi maksājošu ceļu uz nelaimi.

Kas jel mazliet ieķeras alkohola plaši izmestos valgos, tas gandrīz vienmēr aiziet bojā. Bieži pat pirmā glāzīte liek pamatu nākamam dzērājam un padara to par alkohola vergu, nabagu un nīkuli līdz kapa malai, jeb, kā paruna teic: «Pasniedz velnam pirkstu — viņš paņem visu roku».

Zinādami, ka dzeršana ir visa ļaunuma sakne un kauna darbs, un negribēdami iegūt slikto dzeršanas parašu, bērni, nekad un nekādos apstākļos nedzeriet nevienu glāzi alus, vīna, augļu vīna, degvīna, liķiera vai cita kāda reibinoša šķidruma, jo ikkatrā no tiem ir inde — alkohols.

Lai aizsargātu nevainīgus un nepiedzīvojušus bērnus no nezvēra alkohola briesmīgām ķetnām, skolās dibina pretalkohola biedrības jeb cerības pulciņus. Tajos atturīgu skolotāju vadībā un ar līdzskolnieku savstarpēju iespaidu bērnos dziļi iesakņojas atturības paraša un viņi izaug par pārliecinātiem atturībniekiem.

Atturības paraša ir nākamiem pilsoņiem tas lielais ieguvums, kurš neļaus nevienam no viņiem pašam būt par savu ienaidnieku un pašam darīt sev sliktu, t. i. «apdzert godu, apdzert mantu, apdzert daiļu augumiņu».

Tā kā bērni ir tautas nākamā paaudze, kuŗas laime atkarāsies galvenā kārtā no atturīgas dzīves, tad cerības pulciņu mērķis ir kopējiem skolotāju un skolnieku spēkiem a) aizsargāt katru pulciņa biedru no alkohola briesmām un izaudzināt ikvienu no viņiem par pārliecinātu atturībnieku un b) sagatavot, apvienot un noorganizēt jauno paaudzi cīņai pret alkoholu.

Cerības pulciņi vislabāk noorganizēti Anglijas skolās. Tur cerības pulciņos (bands of hope) apvienoti 7 miljoni atturīgu jauniešu. Cerības pulciņa locekļi paliek par tādiem arī pēc skolas beigšanas un palīdz saviem jaunākiem biedriem pulciņa organizēšanas darbos, materiālu līdzekļu vākšanā, svinīgos izrīkojumos u. t. t. Ļoti labus panākumus cerības pulciņi sasnieguši arī Zviedrijā, Norvēģijā, Somijā, Dānijā, Islandē un Holandē. Amerikā cerības pulciņus jeb skolnieku atturības biedrības dēvē par «Linkolna leģioniem» (Lincoln Legions), jo to dibinātājs bija visslavenākais Savienoto valstu prezidents Abrams Linkolns (1809.—1865.). Sekojot šo augstās kultūras tautu paraugam, bērni, dibiniet arī savās skolās cerības pulciņus. Tuvākas ziņas par cerības pulciņu noorganizēšanu un darbības veidiem atrodamas manās atturības mācības grāmatās.

Ievērojot sacīto, bērni, izaugat un paliekat par atturībniekiem, lai dienās no jums rastos atturīgā Latvju Suverenā Tauta un lai jūs ar sevi būtu par atbildi dzejniekam J. Ruggenam, jo

«Tad atnāks latviešiem tie laiki,
Ko citas tautas tagad redz».

J. Dāvis.

«Jaun. Ziņas» 7. 12. 28.

Strādnieki, topiet atturībnieki!

Daudz Latvijas pilsoņu krituši karā un daudz nav vēl atgriezušies no Krievijas. Tāpēc visur ir liels strādnieku trūkums. Šis darba ļaužu trūkums stipri pavairosies, kad Latvijā atjaunosies tirdzniecība un rūpniecība. Mēs nedrīkstam strādnieku trūkumu vēl pavairot, nodarbinādami ļaudis alus darītavās, spirta dedzinātavās un traktieros, kuŗu tiešs uzdevums ir tautu sabojāt un iznīcināt. Bez tam alkohols atņem strādniekiem spēku un prātu un tādā ceļā pamazina viņu darba ražīgumu. Pie tagadējā ļaužu trūkuma katra nokavēta darba diena ir jūtams zaudējums valstij. Nokavētais paģiru laiks un pamazinātais ražīgums nes zaudējumus, kuŗus nespēj segt nekādi akcīzes ienākumi.

Alkohols posta darba ļaužu šķiru vairāk kā nevienu citu šķiru, jo nabagais strādnieks nodzeŗ tikpat reibinošu dzērienu, cik var nodzert vislielākais bagātnieks. Tā tad netiešo nodokļu maksāšanai un krodzinieku, aldaŗu un spirtrūpnieku uzturēšanai strādnieks ziedo tikpat daudz, kā fabrikants, muižas īpašnieks vai lielkapitālists. Darba ļaužu šķirai nodarāmo pretestību varēs novērst vienīgi izdodot alkohola aizlieguma likumu. Kāmēr tāds likums neiznāks, strādnieku stāvoklis nekad neuzlabosies, jo rokpelnis ne pie kādiem apstākļiem nevar nopelnīt tik daudz, cik viņš var nodzert.

Lūk šeit kāds raksturīgs notikums no strādnieku dzīves.

Ko tas nozīmē, kad sapnī redz žurkas?» kāds strādnieks prasīja sievai un stāstīja, ka viņam sapnī pa istabu skraidījušas četras žurkas. «Viena bija liela kā kaķis, divas liesas kā asakas un ceturtā akla.» Apdomājusies, sieva izskaidroja sapni: «Brangā žurka ir krodzinieks, kuŗam tu atdodi mūsu peļņu; divas liesās žurkas esam es un bērns; un aklā žurka esi tu pats.»

Un tiešām akli ir visi tie ļaudis, kuŗi neredz, ka dzerdami viņi baro liekēžus krodziniekus un mērdē badā sevi, sievu un bērnus!

Ja visu to naudu, ko strādnieki apdzeŗ vai zaudē caur dzeršanu, izlietotu derīgiem mērķiem, tad viņi nepazītu nabadzību, nemirtu badā un nesmaktu saspiestās, aukstās, mitrās būdiņās vai bezsaulainos pagraba dzīvokļos; tad viņiem netrūktu līdzekļu slimnīcu, patversmju, audzināšanas namu, skolu un citu labierīcības iestāžu uzturēšanai.

Prasat nabadzībā kritušiem strādniekiem un gandrīz katrs no tiem pastāstīs, ka tam par savu likteni jāpateicas krogam un alkoholam. Ieskatieties dzērāju strādnieku saimniecībās, un jūs redzēsat, ka alkohols līdzīgi tārpam grauž viņu saimniecību pamatus. Metat skatu strādnieku ģimeņu dzīvē, un jums nebūs grūti ieraudzīt, kā to ārda alkohols. Meklējat strādnieku tikumiskās pagrimšanas pirmcēloni, un jūs droši vien to atradīsat alkoholā. Pētat pēc darba ļaužu nelaimes gadījumu iemesliem, un jūs tos arī gandrīz vienmēr aitradīsat alkoholā. Apraugat daudzo pašslepkavību cēloņus starp strādniekiem, un jūs pārliecināsaties, ka vismaz par divām trešām daļām to vaina uzkraujama alkoholam. Jautājat jaunlaiku lielākos zinātņu vīrus par to, kas visvairāk rada strādnieku šķirā slimības, mirstību un izdzimtību (deģenerāciju), un tie jums vienbalsīgi atbildēs: «alkohols!».

Kopš 5 gadiem Amerikā ieveda pilnīgu alkohola aizlieguma likumu. No tā laika Amerikas strādnieki ir daudz labāk paēduši un apģērbušies, viņu veselība uzlabojusies, mirstība mazinājusies par 25 proc., vidējais mūžs pagarinājies par 10 gadu, noguldījumi bankās pavairojušies par 8 miljardi dolāru, viņiem radušies savi nami un automobiļi un starp viņiem fabrikās katru gadu notiek 250.000 nelaimes gadījumu mazāk. Tagad ikgadus uzceļ 24.000 jaunu namu vairāk, nekā pirms alkohola aizlieguma, kas dod simtiem tūkstošiem cilvēkiem darbu un maizi. Gaļas patēriņš uz katru strādnieku pieaudzis no 17 mārc. uz 167 mārc gadā. Strādnieku dzīvības apdrošināšanas polišu kopvērtība pacēlusies par 270 miljoniem dolāru. Pašvaldības iestādes izdod gadā par 74 miljoni dolāru mazāk pabalstos nabagiem un trūcīgiem, jo to skaits ir stipri samazinājies.

Cik daudz augstāk pacēlusies «sausā» Amerika ar savu atturību pār citām «slapjām» zemēm ar alkohola virsvaldību, redzams, piemēram, no tam, ka no visiem pasaules 20 miljoniem automobiļu 16 miljoni nāk uz Ameriku un tikai

4 miljoni uz citām pasaules daļām. Tā tad Amerikā uz katriem 6—7 cilvēkiem ir 1 automobīls. Pērngad vien lietošanai Amerikā pārdoti 4 miljoni automobiļu. Aprēķināts, ka jau tuvākā nākotnē Amerikā uz katru iedzīvotāju nāksies viens automobīls. Pirms alkohola aizlieguma likuma strādnieki gāja uz darbu un nāca no darba kājām, bet tagad viņi brauc automobīļos.

Vislielākais pasaules rūpnieks un veikalnieks ir amerikanietis Fords, kurš katru dienu izlaiž no savām fabrikām 10.000 jaunu automobiļu. Viņš izdeva pavēli savās fabrikās atlaist katru strādnieku, ja pamana, ka tas nav pilnīgs atturībnieks, teikdams: «Ko darītum mēs ar automobiļiem un mašīnām, ja tauta dzertu? Automobīļi un mašīnas atrod noņēmumu tikai tur, kur tauta nedzer.»

Bieži dzirdam strādniekus sakām, ka dzeršana esot tagad valdošās sabiedriskās iekārtas sekas un ka ar tagadējās sabiedriskās iekārtas gāšanu uzlabošoties strādnieku stāvoklis un dzeršana mitēšoties pati no sevis. Tādas domas ir gluži aplamas, jo nevar novērst ļaunumus, kāmēr nav novērsts to cēlonis. Bet visu dzīves ļaunumu cēlonis ir alkohols. Un kāmēr tiks lietots alkohols, mūsu dzīve nevar uzlaboties. Amerika un Somija negāza pastāvošo sabiedrisko iekārtu, bet tikai izdzina alkoholu no savas zemes, un strādnieku stāvoklis tuda| ārkārtīgi uslabojās. Krievija gāza pastāvošo sabiedrisko iekārtu, bet no tam dzeršana nemitējās un strādnieku stāvoklis neuzlabojās.

Beļģijas strādnieku partijas vadonis un ministru prezidents Emīls Vandervelde raksta: «Ja ļaudis grib svinēt uzvaru, tad viņiem, lai uzvarētu pretinieku, vispirms ir jāmācās uzvarēt pašiem sevi. Viņiem vajaga ne tikai dibināt savas politiskās un saimnieciskās organizācijas, bet arī padarīt šīs organizācijas spēcīgas, cīnoties visiem spēkiem pret šo organizāciju biedru apspiedēju, sakropļotāju un nervu novājinātāju — alkoholu... Kā strādnieki var piepaturēt alkoholisma radamo postu, redzēdami, ka alkoholisms uzbrūk tāpat zemākām kā augstākām ļaužu šķirām, lai gan dažādā veidā, bet ar vienādu spēku? Ja visi ļaudis vienādi dzer, vai var tad būt alkoholismam kādas citas sekas, nekā posts, vienalga, vai dzeršanas cēlonis ir sabiedriskā iekārta, pakaļdarīšana, aizspriedumi, bezdarbs vai paraša? Un vai var cerēt, ka bez cīņas pret dzeršanu alkoholisms nozudīs pats no sevis nejauši vai automātiski, tiklīdz strādnieki atsvabināsies no kapitālistiskās kundzības? Jo strādnieki atrodas nenormālos apstākļos, jo atturība atnes viņiem lielāku svētību, kā veselības, tā saimniecības ziņā. lai baudītu pilnīgas atturības neapvērtējami lielos labumus jau tūliņ un lai strādnieki taptu cīņas spējīgāki, viņiem viss tas nav jāgaida līdz kapitāliskās iekārtas krišanai, kā to jau ir spilgti pierādījuši miljoni atturīgo strādnieku visā pasaulē, it sevišķi Savienotās Valstīs, Kanadā un Anglijā.»

Prof. Bunge raksta: «Neprātīgi rīkojas tie strādnieku vadoņi, kuŗi grib nodibināt sociālo valsts iekārtu, bet iepriekš ļauj sakropļot un sapūdēt ļaudis. Viņi grib darīt ļaudis laimīgus, bet negrib izdeldēt galveno strādnieku nelaimes avotu — dzeršanu. Pieņemsim, ka strādnieki būtu sasnieguši savu mērķi: zeme būtu sabiedrības īpašums, valsts vienīgā kapitāliste un uzņēmēja un visa peļņa būtu sadalāma starp strādniekiem iedomājami taisni vienlīdzīgās daļās. Tomēr arī tad viņiem būtu tās pašas vecu vecās rūpes par pastāvīgi pieaugošo darba nespējīgo strādnieku baru un par pārpildītiem vājprātīgo namiem, slimnīcām, patversmēm un cietumiem. Starp viņiem tāpat kā agrāk būtu slimi un nabagi, kuŗus uzskatot vien jau katram jūtīgam cilvēkam izgaist viss dzīves prieks. Tādēļ strādniekiem jānāk pie pārliecības, ka dzeršanas novēršana ir steidzamāka, nekā visi citi sabiedriskie uzdevumi.»

Daži apgalvo, ka strādniekus spiežot dzert nabadzība. Bet vai tad dzerot kāds top bagātāks? Gluži otrādi — dzeršana padara ikvienu vēl nabagāku, bet nedzeršana gan ikvienam dod iespēju tapt bagātākam. Ja tikai nabadzība spiestu strādniekus dzert, tad jau dzertu tikai nabagie, bet bagātie dzer ne mazāk par nabagajiem. Starpība tikai tā, ka bagātie nespēj tik ātri nodzert savu bagātību, kā nabagie savu nabadzību. Cik bieži nenotiek, ka bagātie dzērāji top par nabagiem, bet nabagie nedzērāji top par bagātiem! Nereti gadās, ka tēvi nedzērāji sakrāj lielas bagātības, bet dzērāji dēli ātri izšķiež tās un top par nabagiem.

Anglijas strādnieku partijas vadonis un bij. ministru prezidents Ramzajs Makdonalds raksta: «Dzeršana rada postu un šim postam par upuri krīt galvenā kārtā nabadzīgie ļaudis. Tāpēc saskaņā ar starptautiskā kongresa lēmumiem Stutgartē visās zemēs strādnieku kustība ir pieteikusi karu tautas apdzirdīšanai.»

Mēdz sacīt, ka strādnieki dzerot savas gara tumsības jeb neizglītības dēļ. Ja dzeršanai par cēloni būtu neizglītība, tad jau nedzertu augsti izglītoti ļaudis. Bet izglītotie dzer tikpat, cik neizglītotie, un bieži pat vēl vairāk. Taisni izglītotie ļaudis ar savu slikto dzeršanas paraugu pavedina uz dzeršanu neizglītotos ļaudis un it sevišķi strādniekus.

Ne nabadzība, nedz izglītības trūkums, bet pakaļdarīšana un paraša ir īstie dzeršanas cēloņi priekš strādniekiem tāpat, kā priekš citiem ļaudīm. Strādnieki dzer, tāpēc ka citi dzer. Sevišķi viņi dzer tamdēļ, ka dzer bagāti un izglītoti ļaudis, kuriem viņi mēdz pakaļdarīt. Bet kas pierod dzert arī mēreni, tas vēlāk pat pie labākās gribas un ciešākās apņemšanās nespēj atsvabināties no dzeršanas parašas.

Starp strādniekiem ir jau tūkstošiem atturībnieku. Ja prasīsim šiem atturībniekiem, vai viņi ir ko zaudējuši vai cietuši no tam, ka nedzer, tad visi vienā mutē atbildēs, ka viņi no nedzeršanas ir tikai guvuši, bet ne zaudējuši, cēlušies, bet ne krituši. Ja nu no nedzeršanas neviens nav kritis, bet visi cēlušies, un ja no dzeršanas neviens nav cēlies, bet visi ir krituši, tad vesels prāts saka, ka cilvēkiem nav jādzer, lai izsargātos no krišanas.

Amerikāņu strādnieku vadonis Povderlis (Povderly) teica: «Ja man būtu desmit miljoni mēļu un ja katrai no tām būtu sava rīkle, tad es teiktu ikvienam vīram, sievai un bērnam tūdaļ atmest dzeršanu, jo alkohols aptumšo prātu un sabojā katru cilvēku, kura miesās tas nokļūst. Es esmu apmeklējis daudz zemes. Tāpēc es zinu, ka visur alkohols ir strādnieku lāsts. Kā strādnieku vadonis es stāvu labāk simts tūkstošu atturīgu, nekā desmit miljonu mērenu dzērāju priekšgalā.»

Cits ļoti ievērojams Amerikas strādnieku vadonis Mičels raksta: «Es neticu pasaciņai, ka riebinošo dzērienu rūpniecības attīstība paceltu strādnieku labklājību. Gluži otrādi, es esmu pārliecināts, ka reibinoši dzērieni maitā tautas tikumību, prātu un materiālu labklājību un nes neaizsargātām strādnieku sievām un bērniem vairāk posta kā nekas cits pasaulē.»

V. E. Bora saka: «Pēc alkohola aizlieguma likuma ieviešanas Savienotās Valstīs es novēroju lielas pārmaiņas strādnieku ģimenēs. Vakaros strādnieks nepalika krogā vai uz ielas, bet nāca mājās. Sestdienās viņi neatstāja nedēļas algu krogā, bet pārnesa to mājās. Ģimenēs parādījās labklājība un saderība. Tādējādi pati dzīve rādīja, ka strādnieku labākie draugi ir sieva, bērni un darbs, bet viņu niknākais ienaidnieks ir krogs.»

Vispār atturīgs strādnieks ir pats sava likteņa lēmējs. Turpretim dzērājs strādnieks ir savu kaislību rotaļlietiņa, ir pilnīgi atkarīgs no citiem un nevaldāmi iet pretīm savam postam. Viskrietnākais darbs ir savaldīt savas kaislības, sevišķi dzeršanas kaislību. Tomēr, kā ikdienišķa dzīve rāda, dzērājs nav kaislību valdnieks. Un kāmēr strādnieki būs dzeršanas kaislību vergi, tāmēr viņi nebūs savas laimes kalēji, bet varēs noderēt vienīgi citiem priekš izmantošanas.

Galvenie alkohola kapitāla peļņas rausēji ir spirtrūpnieki un aldaŗi, ar kuŗu akcijām nereti ir piepildītas arī politisko partiju vadoņu, ministru un Saeimas locekļu kabatas. Tāpēc viņu maka interesēs ir aizstāvēt alkohola ražošanu un pārdošanu. Lūk, kamdēļ viņi liekulīgi apgalvo, ka alkohola aizlieguma likuma ievešana nākšot strādniekiem par ļaunu, jo tad palikšot bez darba un maizes daži tūkstoši ļaužu, kuŗi tagad nodarbojas ar spirta un alus ražošanu. Uz šo viņu ierunu jāatbild, ka pēc alkohola aizlieguma likuma ievešanas strādnieki caur atturību ietaupīto naudu nemetīs vis jūrā un arī nekādi citādi to neiznīcinās, bet gan par to pirks sev visvisādas derīgas lietas, kuŗu izgatavošana dos strādniekiem daudz reiz vairāk darba un peļņas, nekā degvīna un alus ražošana. Ja Latvijas strādnieki par tiem miljardiem rubļu, kuŗus viņi zaudē caur dzeršanu (nodzertā nauda, pazaudētais laiks, dabūto

slimību ārstēšana u. t. t.) pieprasīs priekš savām dzīves vajadzībām citas preces (labākas ēdamvielas, drēbes, apavus, mēbeles, ērtus dzīvokļus u. t. pr.), kā to jau dara Amerikas strādnieki, tad tūdaļ Latvijā ārkārtīgi uzplauks citas rūpniecības nozares, kas dos strādniekiem daudz reiz vairāk darba, nekā alkohola ražošana.

Statistiski pierādīts, ka katrā citā rūpniecībā ieguldītais kapitāls izlieto četrreiz vairāk jēlvielu, izmaksā četrreiz vairāk algās un nodarbina četrreiz vairāk strādnieku, nekā alkohola rūpniecībā tikpat liels ieguldītais kapitāls. Bez tam ikviena rūpniecības nozare var attīstīties tikai tad, kad ir pieprasījums pēc tās ražojumiem. Ja tagad ļaužu masas pieprasa pēc alkohola, tad attīstās spirta un alus rūpniecība. Bet ja strādnieki, kuŗi iztaisa mūsu tautas vairākumu, par tagad nodzeŗamo naudu prasīs pēc citām lietām, tad uzzels arī citas rūpniecības nozares. Tāpēc strādniekiem jāpārvēršas par visu citu rūpniecības nozaŗu ražojamo preču patērētājiem. Bet par tādiem viņi varēs tapt vienīgi tad, kad nopelnīto naudu nevis nodzers, bet par to pirks sev derīgas lietas. Vispār, rūpniecība var attīstīties tikai tādā zemē, kuŗu apdzīvo turīga tauta, jo pliki ļaudis nespēj nopirkt fabriku ražojumus. Bet alkohols ir ļaužu plicinātājs un līdz ar to rūpniecības attīstības kavētājs. Tāpēc, ja strādnieki grib rūpniecības uzzelšanu, tad lai cīnās pret alkoholu kā visļaunāko rūpniecības ienaidnieku, jo Latvijā rūpniecība varēs uzzelt un pastāvēt tikai pēc alkohola iznīdēšanas.

Angļu statistiķis Dr. Hails (Hayle) pierādīja, ka, ja to naudu, kuŗa Anglijā ieguldīta alkohola ražošanai, izlietotu kādā citā rūpniecības nozarē, tad 7 miljoniem angļu strādnieku būtu nodrošināts pastāvīgs darbs un maize. Ievērojot to, ka reibinošo dzērienu ražošana dod 4 reiz lielāku peļņu, nekā kaut kuŗa cita rūpniecības nozare, alkohola ražotāji gūst ārkārtīgi lielus ienākumu, kuŗus rauš galvenā kārtā no strādnieku masām. Peļņa no alkohola ir tik liela, ka tā ved nedaudzus cilvēkus pretīm bagātības ārprātam, bet miljonus ļaužu pretīm nabadzības ārprātam. Un pie šiem pēdējiem pieder strādnieki un viņu sievas un bērni.

Pie alkohola kapitāla aizstāvjiem gluži dabiski pieder arī tautas parazīti — krodzinieki un vīntirgotāji. Gādādami vienīgi par sava maka pildīšanu un dzīvodami vienīgi no citu sviedriem, šie liekēži uzmetas par darba ļaužu aizstāvjiem un iestāsta tiem, ka Latvijas restorācijās un vīna tirgotavās kalpojot kāds tūkstots ļaužu (viesmīļu jeb ķelneŗu un pārdevēju), kuŗi pēc reibinošo dzērienu pārdotavu slēgšanas palikšot bez darba un maizes. Šeit jāatbild, ka viesmīļa galvenā īpašība ir būt par labu pārdevēju. Bet labs pārdevējs vienmēr atradīs darbu arī katrā citā veikalnieciskā nozarē. Un patiesi, ja par alkoholu tagad gadā patērējamo 10—11 miljardu rubļu vietā pārdos par tikpat lielu summu ēdamvielu, drēbju, apavu, mēbeļu un citu derīgu preču, tad vajadzēs vismaz 20 reiz vairāk pārdevēju, nekā tagad to ir restorānos un vīna tirgotavās. Tāda darba pārmaiņa nāks par labu arī viesmīļu veselībai, jo starp viesmīļiem ir vislielākā mirstība, sevišķi ar diloni. Ja katram cilvēkam divi stipras rokas vien jau ir vairāk vērtes, nekā visi kustāmi un nekustāmi īpašumi, tad viesmīļiem steidzami jāvācas prom no krogiem, kuŗi nežēlīgi sagrauj viņu veselību. Turklāt, viesmīļiem jāzin, ka krogi ir cilvēku nāvētavas. Bet būt par citu cilvēku nāvētāju un tirgoties ar nāvekļiem ir necilvēcīga nodarbība. Vai tiešām tas nav kauns un grēks priekš strādniekiem, ka liela daļa no viņiem nodarbojas ar nāves zāļu ražošanu un izdalīšanu, lai ar sava grūtā darba panākumiem pildītu slimnīcas, ārprātīgo namus, nabagmājas un cietumus un apveltītu tautu ar kropliem un vājprātīgiem pēcnācējiem!

J. Dāvis.

«Latvijas Strādnieks» 19. 12. 25.

Zemnieki, topiet atturībnieki!

Latvija ir zemkopju zeme, jo viņas lielumlielais vairākums iedzīvotāju nodarbojas ar zemkopību. Pirms kaŗa viņa ražoja maizes vairāk, nekā bija vajadzīgs pašas iedzīvotāju vajadzībām. Tāpēc viņa izveda daļu maizes uz ārzemēm. Pēc kaŗa Latvija ražo mazāk maizes, nekā vajadzīgs tās iedzīvotāju uzturam. Tā aizpagājušā 1923. g. viņa ieveda no ārzemēm 2 miljoni pudu labības ļaužu uzturam un $1^1/_3$ miljona pudu lopu barības.

Neraugoties uz pašu zemē ražotās maizes trūkumu, Latvija pārvērš $3^1/_3$ miljona pudu zemes augļu alkoholā. Ja visas tās pārtikas vielas, no kurām izgatavo nāvekli alkoholu, sakrautu vezumos ik pa 3 birkavi katrā vezumā, tad iznāktu 120.000 vezumu rinda, kura 720 verstis garumā stieptos pāri visai Latvijai no Liepājas līdz Alūksnei un no Alūksnes līdz Ventspilij. Ja valdība izdotu rīkojumu šo maizi sabērt ūdenī, tad ļaudis saceltos pret valdību un bērājus pašus iegrūstu ūdenī, bet neļautu savu sūri audzēto maizi iznīcināt. Tomēr priekš tautas būtu labāk, ja visu šo lielo pārtikas daudzumu noslīcinātu ūdenī, nekā pārvērstu alkoholā, jo tad būtu zaudēta tikai labība. Turpretim, ja to pārvērš nāveklī alkoholā, tad ne tikai bojā aiziet labība, bet arī visa tauta saindējas un atdod savu naudu aldariem un spirtrūpniekiem.

Parasti Eiropas valstīs no $^1/_{10}$—$^1/_4$ visas apstrādājamās zemes augļi (mieži, rudzi, kartupeļi, vīnogas, apiņi u. t. pr.) top pārvērsti alkoholā. Tā tad ikvienā zemē vismaz $^1/_{10}$ zemkopju nodarbojas ar tautas nāvekļa, alkohola ražošanu. Pie alkohola kalpiem pieskaitāma attiecīgā daļa no tiem strādniekiem, kuri izgatavo zemkopības rīkus un mašīnas un ceļ lauksaimniecības ēkas. Tāpat alkohola kalpībā stāv tie strādnieki, kuri nodarbojas ar spirta dedzinātavu un alus darītavu ierīkošanu vai arī strādā tajās, kā arī visi alkohola rūpnieki, krodzinieki, traktiernieki, ķelneri u. t. pr. Kas gan notiktu, ja šie tūkstoši ļaužu, kuri tagad apzinīgi vai neapzinīgi nodarbojas ar tautas saindēšanu un viņas labklājības postīšanu, atteiktos kalpot alkoholam un sāktu strādāt tautai derīgu darbu?

Kā zināms, Latvijas lielākie ienākumi ir no liniem un miežiem. Tomēr, pēc R. Bīlmaņa aprēķina, latvji katru gadu par «šķidro maizi» izdod vairāk naudas, nekā viņi var gūt no 2 gadu linu ražas un 3 gadu mežu dabiskās pieaugšanas. Ja kāda tauta saimnieko šādā kārtā, tad viņa seko principam: pēc mums lai nāk ūdensplūdi. Bet vai brīvības karā, kad alkohols bija aizliegts, atturīgā latvju tauta cīnījās un lēja savas asinis priekš tam, lai vēlāk viņas izcīnīto un ar viņas asinīm apzīmogoto Latviju noslīcinātu alkoholā.

Pirms kara Latvija audzēja mežus. Tagad viņa tos izcērt un pārdod. Šis «zaļais zelts» bija mantojums no mūsu tēviem un tēvu tēviem. Tāpēc mūsu pienākums bija, izmantot tikai dabiskā pieauguma daļu, atstāt ne mazāk mežu saviem bērniem un bērnu bērniem. Izcirsdami un pārdodami savu priekšteču saaudzētos mežus un neatstādami tādu pašu mežu par mantojumu saviem pēctečiem, mēs smagi noziedzamies pret savas tautas turpmākām paaudzēm. Tāda Latvijas vienīgās un lielākās materiālās bagātības ātrā un nesaudzīgā iztērēšana ir ikdienišķa dzērāja dzīves parādība, un proti: ko nedzērāji tēvi sakrāj, to dzērāji bērni izšķiež.

Kā zināms, uz laukiem ir liels naudas un darba spēka trūkums. Bet cik daudz naudas un laika nepatērē dzerdami? Šogad mūsu valdība uzdevusi spirtrūpniekiem ražot priekš tautas slāpju dzesēšanas 36 miljoni grādu spirta, kas līdzinas $11^1/_4$ miljoniem stopu 40% stipra degvīna. Skaitot tikai pa 200 rbļ. stopā, tautai par šo degvīnu jāsamaksā $2^1/_4$ miljarda rubļu. Bet kas ir izdzēris $^1/_4$ stopa degvīna, tas vairs nav spējīgs tai dienā strādāt. Caur to valsts zaudē 45 miljoni paģirās pavadīto darba dienu. Ja skaitām katras reibulī pazaudētās darba dienas vērtību caurmērā par 150 rbļ., tad nokavētā laika vērtība iztaisa $7^1/_4$ miljardu rbļ. gadā. Tā tad Latvijai gadā nodzertie $11^1/_4$ miljoni stopu degvīna un 45 miljoni paģirās pazaudēto darba dienu izmaksā ($2^1/_4$ miljarda + $7^1/_4$ miljarda = 10 miljardu rbļ.). Šī summa iznāks stipri lielāka, ja ievērosim, ka degvīnu glāzēm pērkot, ir jāsamaksā 2—3 reiz dārgāk, nekā pērkot pudelēm vai stopiem. Bez tam šai summai vēl jāpieskaita patērētā nauda par alu, vīnu, rumu, konjaku, liķieriem un par paģiru dēļ pazaudēto laiku, kas cēlies no šo dzērienu lietošanas. Turklāt, pēcpaģiru darbs ir mazāk ražīgs un mazāk vērtīgs. Protams, ka zemkopji, kuri tā rīkojas ar savu naudu un laiku, nekad nevar nākt pie labklājības.

Vai var būt vēl kas šausmīgāks un neķītrāks, piemēram, par sarīkojamiem uz laukiem zaļumu svētkiem? Tajos iedzīvotāju dzīves tumsība un negantība parādās visā pilnībā: dzeršana, ālēšanās, bļaustīšanās, plēšanās, vāļāšanās pa

zemi. Un tā iet katru svētdienu no pulkstens 3—5 pēc pusdienas līdz pulkstens 6—8 pirmdienas rītā. Līdzīgas trakulības sastopamas arī kristībās, kāzās, bērēs, apsējībās, apkūlībās, tirgus dienās u. t. pr. Par kaunu jāsaka, ka šai mežonīgā plītēšanā piedalās arī lauku intelliģence.

Ej vai uz baznīcu, pagastnamu, tirgu vai citur kur — visur rēgojas alkohola pekles: krogi, traktieri, restorāni, alus bodes u. t. pr. Liekas, it kā visur, kur vien vairāk vai mazāk grozās ļaudis, tiem dzertuvju veidā uzstādītas lamatas, kuŗās alkohols tiem uzglūn un tos ieviļina savā gūstniecībā.

Pagastnamiem nav nekā kopēja ar krogiem. Bet kur vien pagastnami atrodas, tur tie kā apsēsti no krogiem. Un paraug, smirdošajās, netīrajās krogu telpās tiek apspriestas visas, tādas pašas smirdošas, netīras pagasta dzīves lietas. Vēl joprojām atgadās, ka pie šnabja un alus glāzes iepriekšēji nolemj pagastu vecāko, tiesnešu, skrīveŗu un pat skolotāju vēlēšanas, pie kam nereti amatos tiek ievēlēti nevis cienīgākie vīri, bet tās personas, kuŗas patīkamas krodziniekiem un apsola sarīkot lielāku dzeršanu. Kam netaisnas prāvas, tie krogū vienmēr atrod lieciniekus un kaktu advokātus. Bet ar to vien vēl nepietiek. Lai pievilktu krogiem vairāk dzērāju, gādīgie brūžu un krogu īpašnieki ar sirdi un dvēseli rūpējas par to, lai pie viņu krogiem tiktu noturēts vairāk tirgu, jo tirgus dienās, kad tiek pirkts un pārdots, mīts un līgts, tiek arī visvairāk plītēts. Raisīsimies no alkohola un viņa postošo seku važām.

J. Dāvis.

«Latvis» 12. 10. 24.

Brūžu un krogu kultūra.

Kāds sakāmvārds teic, ka tur, kur Dievs ceļot baznīcu, turpat velns taisot krogu. Acīm redzot tautā jau sen valda pārliecība, ka krogos notiek tikdaudz visāda ļaunuma un ka no turienes tauta dabūn tikdaudz posta, ka viņa īsumā to varējusi raksturot tikai kā paša velna izgudrojumu un darbu.

Bet ja nu krogi nav Dievam par godu, kāpēc tad tos atveŗ pie baznīcām? Tāpēc, ka baznīcas atrodas palaikam uz muižu dotas zemes, bet muižnieki ir vienīgie brūžu un krogu īpašnieki, kuŗi tanī pašā laikā ir arī baznīcu patroni un priekšnieki. Atvērdami pie baznīcām krogus, šos žūpības un netiklības perēkļus, baznīcu patroni no saviem krogiem pelna tūkstošiem rubļu gadā. Tā tad Baltijas brūžu un krogu īpašnieki-baroni izlieto baznīcu kā dzērāju pievilkšanas līdzekli saviem krogiem: kad tik viņu maks briest, tad var tūkstošiem ļaužu iet pazušanā!

Kāpēc mācītāji kā Kristus kalpi negādā, ka krogi tiktu slēgti? Atkal tāpēc, ka par baznīcu priekšniekiem un patroniem ir brūžu un krogu īpašnieki. Ja mācītāji sludinās atturību, tad caur to cietīs muižnieku maka intereses, un tie kā baznīcu priekšnieki un patroni par tādu pārgalvību var mācītājiem viegli atdarīt. Ja nu baznīcas atrodas atkarībā no alkohola kapitāla, tad saprotams, ka draudzes bieži dabū ne īstos, bet derētos ganus, kas brūžu un krogu īpašniekiem paklausīgāki. Tāpēc, ja baznīcu grib pacelt uz tai pienācīgo augstumu, tad tā vispirms jāatsvabina no brūžu un krogu īpašnieku varas un aizbildniecības, jo āži nevar būt par dārzniekiem.

Tāpat liekas, ka pagastnamiem nav nekā kopēja ar krogiem. Bet kur vien pagastnami atrodas uz muižu zemes vai muižu tuvumā, tur tie kā apsēsti no krogiem. Un, paraug, smirdošajās, netīrajās krogu telpās apspriež visas tādas pašas smirdošas, netīras pagasta dzīves lietas. Šeit sapulcējušies pagasta locekļi pie šņabja un alus glāzes jau iepriekš nolemj pagasta vecāko, tiesnešu, skrīveŗu un skolotāju vēlēšanas, pie kam nereti ievēl nevis cienīgākos vīrus, bet tās personas, kuŗas patīkamas krodziniekiem un apsola sarīkot lielāku dzeršanu. Kam šaubīgas tiesas lietas, tie krogā vienmēr atrod viltus lieciniekus un kaktu advokātus. Par taisnības svaru turētājiem, tiesnešiem, neviens nevar izdot bēdīgāku aplieciību, kā pazīstamā tautas paruna: «Gods kam gods, bet tiesas vīram brandavīns», t. i. godini tikai godīgus cilvēkus, bet tiesas vīram par tiesas izspriešanu tavā labā dod tikai vairāk šņabja. Un par tādu tautas demorālizēšanu mums atkal jāpateicas brūžu un krogu īpašniekiem, kuŗi laipnā kārtā un bagātīgi apvelta pagastnamus ar saviem krogiem.

Bet ar to vien vēl nepietiek, lai pievilktu krogiem vairāk dzērāju. Par zemniekiem gādīgie bruņinieki kā brūžu un krogu īpašnieki ar sirdi un dvēseli rūpējas par to, lai pie viņu krogiem noturētu vairāk tirgu, jo tirgus dienās, kad pērk un pārdod, mij un līgst, arī visvairāk plītē. Protams, ka tirgus dienās, kad ļautiņi savus sūri pelnītos grašus tik bagātīgi ziedo alkoholam, arī visvairāk strādā viņu dūres un naži un ieskurbušie laiž viens otram āderes ar pamatīgu asiņu notecināšanu. Tas ir atkal nenoliedzams muižnieku un viņu žūpnīcu nopelns.

Tā tad daudzinātā vācu kultūra, kuŗu tie uz Baltiju atnesuši, patiesībā ir lielā mērā brūžu un krogu kultūra, kuŗa iziet uz zemnieku mantas un veselības postīšanu. J. Dāvis. «Dzimt. Vēstn.» 3. 3. 11.

Pretalkohola kongresam sanākot.

Šodien, kad Rīgā tiek atklāts 3. pretalkohola kongress, uz kuŗu ieradušies ne tikai Latvijas, bet arī Amerikas, Anglijas, Francijas, Vācijas, Šveices, Čechoslovaķijas, Dānijas, Somijas un Igaunijas norūdītākie cīnītāji pret alkoholu, gluži dabiski rodas jautājums: kāpēc lai cīnāmies pret alkoholu un stāvam par atturību no reibinošiem dzērieniem?

Katra labierīkota valsts gādā ne tikai par to, ka nekas neapdraudētu ļaužu dzīvību, veselību, godu, tikumību un īpašumu, bet arī par to, ka tiktu novērsti visi šo ļaunumu cēloņi. Bet apraugot minēto ļaunumu cēloņus, redzam, ka tos visvairāk rada alkohols. Un tomēr pie mums alkohols netiek vajāts.

Ja cilvēku nozāļo ar nāvekli, tad vainīgo bargi soda. Bet ar alkoholu netraucēti nozāļo miljoniem ļaužu. Visās zemēs cīnās pret pašslepkavībām, bet alkohola izplatīšanai atver lielā vairumā dzertuves, lai dotu katram iespēju nonāvēties vai nu ātri, lietojot alkoholu lielā daudzumā, vai arī palēnām, lietojot to mazumā.

Ja kādā kultūras zemē parādās viena vai otra lipīga slimība, tad sabiedrība un valsts netaupa materiālu līdzekļu, lai to apkaŗotu jau pašā dīglī, iznīcinot viņas pirmcēloņus. Bet kā statistika rāda, tad no visiem pieaugušiem vīriešiem no alkohola tieši vai tā iespaidā mirst katrs 7.—8. vīrietis. Un cik vēl nenomirst no alkoholisma sekām sieviešu un bērnu!

Tāpat kaŗi prasa daudz cilvēku dzīvību un materiālu upuŗu. Tomēr pagājušā XIX. gadusimtenī tie prasīja tikai 7½ miljona cilvēku dzīvību, kurpretim alkohola upuŗu skaits bija trīsreiz lielāks.

Sabojādams ļaužu veselību, alkohols atstāj ļaunu iespaidu arī uz to pēcnācējiem, jo dzērājiem dzimst vāji, neattīstīti bērni, starp kuŗiem ļoti daudz idiotu (plānprātiņu), kropļu un slimu ar diloni, krītamo kaiti un citām indevēm, pie kam no tiem lielākā daļa nomirst jau līdz 5. dzīvības gadam. Tāpat lielā daļa ārprātīgo un ar nerviem slimojošo ir dzērāju pēcnācēji. Dzērāju meitas zaudē zīdīšanas spēju: šī mantotā nespēja pāriet uz to pēcnācējām un paliek par pastāvīgu mantojumu visos turpmākos augumos. Bet starp tiem bērniem, kuŗus baŗo ar kustoņu pienu, mirstība ir 5—6 reiz lielāka, nekā starp tiem, kuŗus mātes zīda no krūts. Tādējādi alkohols rada tautas izvirtību un izdzimtību, ar ko tas apdraud tautas un valsts nākotni. Tamdēļ attiecībā uz dzērāju pēcnācējiem vispareizāks ir izteiciens, ka «tēvu grēki tiek piemeklēti pie bērniem līdz trešam un ceturtam augumam.»

Arī tautas tikumības pagrimšanas cēlonis meklējams alkoholā, jo pēc statistiskām ziņām no visiem noziegumiem pret tikumību 82—84% pastrādā alkohola iespaidā. Dzeršana un izvirtība ir divas nešķiŗamas māsas. Pierādīts, ka 75% saslimšanas gadījumu ar veneriskām slimībām notiek dzērumā. Tāpēc, ja gribam apkaŗot netiklības un venerisko slimību izplatīšanos, tad mums jācīnās pret to sabiedroto — alkoholu.

Likums soda katru noziegumu, bet $^{9}/_{10}$ no visiem noziegumiem par cēloni ir alkohols. Kur pieaug dzeršana, tur vairojas noziegumi.

Alkohols ir vislielākais ģimenes laimes postītājs. Dzērāja ģimenē sievai un bērniem jācieš trūkums un bads un mīlestības vietā jāsaņem sitieni, jādzird rupjības, jāredz varmācības. Bet latvju sieviete zem savas sirds nes un nesīs Latvijas nākotni. Tāpēc mūsu pienākums ir aizsargāt viņu un viņas bērnus no

ģimenes laimes ārdītāja — alkohola. Latvju jaunavas, sievas un mātes! Jūs ciešat visvairāk no alkohola neģēlībām. Tāpēc sekojiet Amerikas, Somijas, Anglijas un citu kultūras tautu paraugam: stājaties pašās pirmajās cīnītāju rindās pret alkoholu un aiciniet sev līdz tēvus un brāļus, vīrus un dēlus. Un kādi cīņas panākumi bija sievietēm citās zemēs, tādi paši būs arī jums. Tamdēļ uz priekšu cīņā pret alkoholu un par labāku un daiļāku Latvijas nākotni!

Alkohols ir tautas nabadzības tēvs. Kad mēs vēl bijām Krievijas daļa, tad pēc valsts domnieka Čelišova aprēķina alkohola nodarītā posta vērtība Krievijā līdzinājās 4½ miljardiem zelta rubļu gadā. Tā tad katru gadu, lai pavairotu tautas nabadzību un mirstību, samaitātu ļaužu veselību un tikumību, palielinātu noziedzību un izvirtību, pamazinātu iedzīvotāju darba spēju, ārdītu ģimenes, radītu pašnāvības un nelaimes gadījumus, tika patērēti 4½ miljarda zelta rubļu, no kuriem Latvijai krita 80 miljonu rubļu. Ja visu to milzīgo naudu, kuru mūsu tauta apdzer vai zaudē caur dzeršanu, izlietotu derīgiem mērķiem, tad ļaudis nepazītu nabadzību, nemirtu badā un nesmaktu saspiestās, aukstās, mitrās būdās vai bezsaulainos pagraba dzīvokļos; tad netrūktu līdzekļu slimnīcu, patversmju, audzināšanas namu, skolu un citu labierīcības iestāžu uzturēšanai.

Pēc kara Latvija ražo mazāk maizes, nekā vajadzīgs tās iedzīvotāju uzturam, kāpēc Latvijā katru gadu tiek ievests ap 3½ milj. pudu labības. Neraugoties uz to, Latvijā pārvērš 2⅓ miljona pudu zemes augļu alkoholā. Ja visas tās pārtikas vielas, no kurām izgatavo nāvekli alkoholu, sakrautu vienjūgu vezumos, ik pa 4 birkavi katrā vezumā, tad iznāktu 60.000 vezumu rinda, kura 360 verst. garumā stieptos pāri visai Latvijai no Liepājas līdz Aluksnei. Ja valdība izdotu rīkojumu šo maizi sabērt ūdenī, tad ļaudis saceltos pret valdību un bērējus pašus iegrūstu ūdenī, bet neļautu savu sūri audzēto maizi iznīcināt. Tomēr tautai labāk būtu, ja visu šo lielo pārtikas vielu daudzumu noslīcinātu ūdenī, nekā pārvērstu alkoholā, jo tad būtu zaudēta tikai labība. Turpretim, ja to pārvērš nāveklī alkoholā, tad ne tikai bojā aiziet labība, bet arī saindējas visa tauta.

Ja katra tauta saimnieko šādā kārtā, tad tā seko principam: après nous le déluge (pēc mums kaut vai ūdens plūdi!). Bet vai brīvības karā, kad alkohols bija aizliegts, atturīgā latvju tauta cīnījās un lēja savas asinis priekš tam, lai vēlāk viņas izcīnīto un ar viņas asinīm apzīmogoto Latviju noslīcinātu alkoholā? Atbildība par to krīt uz tiem, kuri pēc tautas varonīgi izcīnītās brīvības glēvulīgi no jauna atvēra durvis Latvijā tautas verdzinātājam un posta nesējam — alkoholam. Šiem un citiem viņiem līdzīgiem jāatgādina slavenā Anglijas valsts vīra Gladstona teiktie vārdi: «Alkohols nodara cilvēcei daudz lielāku postu, nekā lipīgas slimības, karš, zemes trīces un citas nelaimes kopā ņemtas.» Tāpat ieteicams visiem tagadējiem un nākamiem mūsu tautas darbiniekiem cieši iegaumēt un nekad neaizmirst bijušā Amerikas prezidenta Teodora Ruzvelta vārdus: «Ja amerikāņi neuzvarēs alkoholu, tad alkohols iznīcinās amerikāņus», un attiecināt arī uz mums. Amerikāņi, cīnīdamies ar alkoholu, uzvarēja un izdzina to no savas zemes. Ar uzvaru pār alkoholu viņi ne tikai izglāba savu tautu, bet arī padarīja laimīgu Ameriku, nodrošinādami tās labklājību uz visiem laikiem. Sekodami šim varonīgam amerikāņu paraugam, dosimies arī mēs nesaudzīgā cīņā pret karali Alkoholu, izdzīsim viņu no savas tēvijas un padarīsim laimīgu Latviju!

J. Dāvis. «Latv. Sargs» 7. 9. 23.

Ko dod alkohola aizliegums?

Ziemeļamerikas Savienotās valstīs 1920. g. stājās spēkā likums «Nacionālais aizliegums» (National Prohibition), kuru īsuma dēļ mēdz saukt vienkārši par «Prohibiciju». Šis likums aizliedz visās 48 Amerikas valstīs alkoholisku dzērienu ražošanu, pārdošanu, ievešanu, izvešanu un pārvadāšanu, uzskatot par alkoholiskiem visus tos dzērienus, kuri satur vairāk par ½% alkohola.

Pēc prohibicijas likuma ievešanas Amerikas dzīvē notikušas svarīgas pārmaiņas. Iedzīvotāji daudz labāk paēduši un apģērbušies, tautas veselība uzlabojusies, cilvēku vidējais mūžs pagarinājies, bērnu mirstība samazinājusies par 55%, pašslepkavību skaits pazeminājies par 63% un 250.000 nelaimes gadījumu gadā notiek mazāk. Noguldījumi bankās pavairojušies par 8 miljardi dollaru un

noguldītāju skaits palielinājies par 30 miljonu, t. i. no 120 miljoniem iedzīvotāju ikkatram 4. amerikanim, neizņemot bērnus, radusies krājkases grāmatiņa. Strādnieku dzīvības apdrošināšanas polisu kopvērtība pieaugusi par 320 miljonu dollaru, viņiem parādījušies savi nami, un uz darbu un no darba viņi vairs neiet kājām, bet brauc paši savos automobiļos. Gandrīz uz katriem 5 cilvēkiem jeb caurmērā uz ikvienu ģimeni iznāk viens automobils, jo no visas pasaules 30 miljoniem automobiļu 23 miljoni krīt uz Savienotām Valstīm. Ik gadus uzceļ 36.000 namu vairāk nekā līdz prohibicijai, kas dod simtiem tūkstošu cilvēkiem darbu un maizi. Lieliski pavairojušies un uzlabojušies lauku ceļi, kuŗi simtiem tūkstošu kilometru izasfaltēti un palieti ar eļļu, lai neputētu. Skolnieku skaits pieaudzis zemākās skolās par 15%, vidējās par 55% un augstākās par 187%. Gadā arestē par 500.000 cilvēku mazāk nekā pirms alkohola aizlieguma likuma izdošanas. Mazinoties zādzībām, laupīšanām, slepkavībām un citiem noziegumiem, slēgti daudzi cietumi. Pilsoņu dzīvība, manta un gods ir tagad labākā drošībā nekā līdz prohibicijai. Vakaros ļaudis nepaliek krogos vai uz ielām, bet nāk mājās. Sestdienās darba tauta neatstāj nedēļas algu dzertuvēs, bet pārnes mājās. Tāpēc arī agrāko dzērāju ģimenēs rodas labklājība un saderība. Jau otrā gadā pēc alkohola aizlieguma likuma iznākšanas pašvaldību izdevumi par policijas, tiesu, cietumu, nabagmāju, vājprātīgo namu, alkoholiķu dziedinātavu, slimnīcu un patversmju uzturēšanu pamazinājušies par 156 miljoniem dollaru. Strauji paceļoties plašu ļaužu masu labklājībai, visi tiecas labi un ērti dzīvot. Tamdēļ augtin aug pieprasījumi pēc labām drēbēm, ēdamvielām, mēbelēm, dzīvokļiem, automobiļiem u. t. pr. Samērā ar šādu lielu pieprasījumu valstī spēji uzplaukst rūpniecība un tirdzniecība un ar to stipri pavairojas ienākumi no nodokļiem. Pērngad prezidents Kulidžs paziņoja, ka, pateicoties prohibicijai, Savienotās Valstis noslēgušas 1926. g. ar 385 miljoniem dollaru skaidra atlikuma. Šos spīdošos Amerikas panākumus lielais izgudrotājs Edisons raksturo sekošiem vārdiem: «Atturīgā Amerikas tauta ir bīstamākā konkurente visām citām tautām. Nākotne vedīs citas tautas vai nu pie atturības vai pie sabrukuma». Ļoti atzinīgi par prohibicijas panākumiem izsakās arī Anglijas tirdzniecības kamera Savienotās Valstīs, kuŗa iesniedza savai valdībai sekojošu alkohola aizlieguma novērtējumu: «Attiecībā uz rūpniecību alkohola aizlieguma sekas Amerikā ir ražīguma pacelšana, darba nokavējumu nenotikšana, nelaimes gadījumu mazināšanās, strādnieku gara stāvokļa uzlabošanās, darba ņēmēju un darba devēju labāka saprašanās, tautas pirkšanas spēju pacelšanās un izstāvošo parādu kārtīga maksāšana». Vispār jāsaka, ka «Nacionālais aizliegums», kuŗa izdarītais apvērsums visā Amerikas dzīvē devis pārsteidzoši labus panākumus, ir cilvēces vēsturē vissvarīgākais likumdošanas akts, jo tas nes tautas masām lielu svētību un atņem atsevišķām ļaužu grupām iespēju iedzīvoties no savu līdzcilvēku posta.

Somija, kuŗa līdz ar patstāvības iegūšanu izsludināja alkohola aizliegumu, neraugoties uz zemes dabisko nabadzību, ir viena no visizglītotākām un labierikotām valstīm Eiropā. Šeit tāpat kā Amerikā iedzīvotāju labklājība stipri uzplaukst, bet mirstība un noziedzība mazinās.

Islandē, pastāvot alkohola aizliegumam, neslēdz dzīvokļus un netur mantas aiz atslēgas, jo tur nav zagļu un laupītāju.

Norveģija kādus 50 gadus atpakaļ žūpības un pašslepkavību ziņā ieņēma pirmo vietu; kad šeit pēdējā laikā pastāvēja alkohola aizliegums, pašslepkavību skaits samazinājās par 66%. «Par gaišāku nākotni». Latv. II. veselības nedēļas rīcības komit. pretalk. komisijas izdevums. 1928. g.

Alkohols bez maskas.

Atturības dienas noslēdzot.

Pasaules vēsture rāda, ka bieži viena vai otra cilvēces daļa staigā maldu ceļus, kuŗi ved viņu uz postu. Tāda cilvēcei postu nesoša maldīšanās ir agrākais ieskats par alkoholu, kuŗu senāk uzskatīja par dziedinošu un barojošu vielu. Vēl 15. gadusimtenī vācu zinātnieks Dr. Striks rakstīja: «Kas ikrītus izdzers jel puskaroti degvīna, tas nekad nesaslims.» Pateicoties tādām alkohola uzslavām no zinātņu vīru mutes, dzeršanas paraša ārkārtīgi izplatījās visā Eiropā un eiropiešu kolōnijās citās pasaules daļās. Ieskats par alkohola teicamām

īpašībām ir tik dziļi iesakņojies ļaužu masās, ka pat vēl tagad ļoti daudzi tic, ka alkohols dziedinot, barojot, spēcinot u. t. pr. Šādu vispārēju ieskatu ļoti veikli savā labā izmanto alkohola kapitāls, lai iedzīvotos no ļaužu tieksmes pēc apdullināšanās.

Tagad zinātne atzinusi, ka visu laiku cilvēce pamatīgi maldījusies, ieskatīdama alkoholu par dzīvības ūdeni, bet ne par nāves zālēm. Jau pag. gadusimteņa otrā pusē lielais Anglijas valstsvīrs Gladstons ar datiem pierādīja un izteica parlamentā sekošu patiesību: «Alkohols nodara cilvēcei lielāku postu, nekā kari, zemestrīces, ūdensplūdi, lipīgas slimības un citas nelaimes kopā ņemtas.» Un tiešām, vienīgi dzeršanas dēļ katru gadu simtiem tūkstošu ļaužu mirst agrā nāvē, dabū visādas slimības, krīt nabadzībā, cieš badu, grimst tikumiski, pastrādā noziegumus, izposta ģimenes, izvirst garīgi un miesīgi un raida pasaulē kroplus un vājprātīgus pēcnācējus. Viss tas kā smags slogs gulstas uz visu cilvēci un satricina to pašos pamatos. Ja nu savos ieskatos par alkoholu cilvēce ir tik briesmīgi maldījusies, tad ikvienas tautas pienākums ir savā zemē grozīt sabiedrisko domu dzeršanai par ļaunu un atturībai par labu.

Ja tagad zinātne noteikti uzstājas pret alkoholu kā pret miesas un gara saindētāju, tad jo spēcīgāki strādā savu postošo darbu alkohola kapitāls. Statistiski pierādīts, ka katrā citā rūpniecībā ieguldītais kapitāls izlieto 4 reiz vairāk jēlvielu, izmaksā 5 reiz vairāk algās un nodarbina 6 reiz vairāk strādnieku, nekā alkohola rūpniecībā tikpat liels ieguldītais kapitāls. Tāpēc reibinātāju dzērienu ražošana dod 5 reiz lielāku peļņu, nekā kautkura cita rūpniecības nozare. Kas līdaka zivju dīķī, tas alkohola rūpniecība industrijā. Lūk, kamdēļ Amerikā rūpnieki, tirgotāji, bankas, apdrošināšanas biedrības un citi saimnieciski uzņēmumi stāv par alkohola aizliegumu. Jo, atdodot naudu par reibinošiem dzērieniem, ļaudis nav spējīgi pirkt tās preces, kuŗas ražo citas rūpniecības nozares. Tāpēc, attīstoties dzeršanai, ikvienā zemē sabrūk rūpniecība un tirdzniecība. Peļņa no alkohola ir tik liela, ka tā ved nedaudzus cilvēkus pretim bagātības ārprātam, bet miljonus ļaužu nabadzības ārprātam.

Nupat saņēmu no vispasaules prohibicijas federācijas priekšsēdētāja Haylera (Londonā) rakstu ar lūgumu publicēt Latvijas presē, ka 8 dienvidu valstis: Spānija, Francija, Grieķija, Ungarija, Italija, Luksemburga, Portugale un Tunisa nodibinājušas starptautisku vīna ražotāju valstu savienību, un ka Lielbritanija ar visām savām dominijām un kolōnijām, Kanadas dominijas un Dienvidafrikas valstu ūnija atteikušās tajā iestāties. Minētās savienības mērķis ir cīnīties visā pasaulē pret prohibiciju (alkohola aizliegumu) un vispār pret atturības kustību, jo, izplatoties atturībai, var pietrūkt vīnam noņēmēju. Starp citu, šī savienība maldina Eiropas presi par prohibicijas īsto stāvokli Amerikā, lai ar to aizkavētu atturības kustību Eiropā.

Dienvidu zemēs vīns ir nacionālā bagātība un galvenā izvedprece uz ziemeļzemēm. Redzams, ka dienvidnieki, eksportēdami vīnu, dibina savu labklājību uz ziemeļnieku posta rēķina. Jo vairāk dzer vīnu ziemeļnieki, jo vairāk viņu zelts saplūst dienvidnieku kabatās. Vīna ražotāju kāre pēc zelta ir tik liela, ka dienvidu valstis pat bieži ar dažādiem līgumiem un aizdevumiem piespiež ziemeļu valstis noņemt no tām zināmu daudzumu vīna. Lūk, kamdēļ atturības kustība visvairāk attīstās ziemeļzemēs, pie kuŗām pieder arī Latvija. Tā kā Latvija ražo mazāk maizes, nekā vajadzīgs tās iedzīvotāju uzturam, tad mēs nedrīkstam dzert arī pašu zemē ražoto alu un degvīnu, jo to pagatavošanai jāieved labība un kartupeļi no ārzemēm un tie rada zemē vēl lielāku postu nekā ārzemju vīni.

No sacītā redzams, ka atturība nav upuris, bet ieguvums, kuŗš ikkatram drošī aizsargā mantu, tikumību un nekad neļauj pārvērsties par kustonim līdzīgu radījumu. Tāpēc atturība ir vislētākais un visdrošākais ceļš uz laimi, bet dzeršana ir dārgi maksājošs ceļš uz nelaimi. Kā neviens caur atturību nav kritis, bet vienmēr ir cēlies, tāpat arī neviens caur dzeršanu nav cēlies, bet vienmēr ir kritis. Ievērojot to, ikvienam cilvēkam viņa paša labā jābūt par pilnīgu atturībnieku un jācīnās pret alpoholu kā pret tautas lāstu, kuŗš ved valsti uz bezdibeni.

Š. g. 28. un 29. aprīlī sarīkojamo pretalkohola dienu uzdevums bij atdarīt tautai acis, ka alkohols nav tās draugs, bet ienaidnieks, kuŗam nevar būt vietas Latvijā.

J. Dāvis. «Jaun. Ziņ.» 30. 4. 29.

12. ziemeļvalstu pretalkohola kongress.

(«Latvja» speciālziņojums.)

18.—20. jūlijam Tērbatā notiek 12. ziemeļvalstu pretalkohola kongress, kurā ar saviem pārstāvjiem piedalās 7 valstis: Zviedrija, Norveģija, Dānija, Islande, Somija, Igaunija un Latvija. Kongress iesākās svētdien ar svinīgu dievkalpojumu universitātes baznīcā igauņu un zviedru valodā. Ar tulkojumiem abās valodās runāja 4 mācītāji, starp tiem arī pareizticīgo priesteris, Igaunijas parlamenta loceklis Tenisons un prof. Pölda kdze. Ļaudīm pārpildītā baznīcā valdīja pacilāts gara stāvoklis. Patīkami bija redzēt un dzirdēt, kā 4 sievietes no kanceles tulkoja mācītāju runas. Tas pats sakāms arī par laic. personu pielaišanu runāt baznīcā par alkohola apkarošanu, kā to jau dara Amerikas baznīcās.

Kongresa svinīgā atklāšana notika universitātes aulā. Kongresu atklāja prof. P. Pölds. Tūliņ pēc tam uzņēma par biedri ziemeļvalstu pretalkohola savienībā Latviju. Par kongresa goda prezidentu ievēlēja igauņu pazīstamo atturības darbinieku prof. M. Eizenu, par prezidentu parlamenta locekli Tenisonu un par galveno sekretāru maģistri V. Ernitsu. No katras valsts ievēlēja vienu viceprezidentu un vienu sekretāru un proti: no Zviedrijas prof. Bergmani un Vagusonu, no Norveģijas Jensenu un Pedersenu, no Somijas mācītāju Hurmerandu un Karpio, no Dānijas mācītāju Praestholmu, no Islandes Tobiasonu un no Latvijas J. Dāvi un E. Kalniņu. Tālāk sekoja Igaunijas un citu valdību apsveikumi. Latvijas valdība nebija apsveikusi kongresu, bet to ar telegrammu apsveica tikai sūtnis Seskis. Latvijas pretalkohola kustības vārdā kongresu apsveica un tam pateicās par Latvijas uzņemšanu ziemeļvalstu pretalkohola savienībā J. Dāvis. Svinīgo sēdi slēdzot, visi kongresa dalībnieki ar lielu sajūsmu nodziedāja Igaunijas valsts himnu. J. Dāvis.

19. jūlijā kā pirmais runāja pazīstamais atturības kustības vēsturnieks, senators un profesors J. Bergmans par pretalkohola cīņas gaitu un tās panākumiem Zviedrijā, kā otrais Zviedrijas ministrs K. Ekmans par Zviedrijas pretalkohola likumiem un kā trešais rigsdaga loceklis A. Bjerkmans par Zviedrijas pašvaldību alkohola aizlieguma likumiem (local option) un par to, ko Zviedrija ir jau sasniegusi un ko viņa grib sasniegt. No šo triju zviedru atturības darbinieku priekšnesumiem izlobījās, cik daudz darījusi zviedru intelligence savas tautas atbrīvošanā no alkohola jūga.

Pēc tam prof. Voionmaa apgaismoja ar oficiāliem datiem atturības stāvokli Somijā un nāca pie slēdziena, ka alkohola aizlieguma likums ir nesis un nes Somijai tikai svētību. Virsmācītājs Hurmerands attēloja Somijas pretalkohola organizāciju darbību.

Vakarā zem klajas debess uz tā saucamā policijas laukuma notika liela tautas sapulce, kurā ar runām uzstājās vairāki igauņu, somu un zviedru atturības darbinieki. Viņu runas guva tautā ārkārtīgi lielu piekrišanu.

20. jūlijā arī Latvijā labi pazīstamā atturības darbiniece Trigg-Helenius kdze saistīja klausītājus ar savu skaisto priekšlasījumu par bērnu un jaunatnes atturības kustību Somijā.

Igaunijas parlamenta loceklis J. Tenisons referēja par atturības kustību kā ziemeļvalstu kultūrēlās sadarbības veicinātāju. Doc. V. Ernitss norādīja uz alkoholu kā Igaunijas valsts un tautas dzīves ārdītāju.

J. Dāvis runāja par atturības kustību Latvijā un E. Kalniņš par Latvijas žūpības apk. likuma labajām un ļaunajām pusēm. J. Dāvis. «Latvis» 21. 7. 26.

18. vispasaules pretalkohola kongress Tartū.

(Speciālziņojums «Latvim»).

Tūdaļ pēc Ziemeļvalstu kongresa slēgšanas sākās 18. vispasaules pretalkohola kongress, kurš ilgs līdz 29. jūlijam. No visām pasaules malām lielā skaitā ieradušos delegātus saņēma 21. jūlija vakarā plašajās un krāšņi izpuškotajās «Vanemuines» telpās ar mūziku, dziedāšanu un apsveikšanas runām. Organizācijas komitejas vārdā delegātus apsveica Tenisona un Ernitsa kgi. Pēc tam runāja vairāki delegāti. Rīgas pilsētas un Latvijas atturības organizāciju vārdā kongresu apsveica J. Dāvis.

18. vispasaules pretalk. kongresa atklāšana Tartū.

Ceturtdien kongress iesākās universitātes baznīcā ar svinīgu dievkalpojumu. Šeit kongresu apsveica Igaunijas ev.-lut. baznīcas vārdā bīskaps Kuks, katoļu baznīcas vārdā mācītājs Dr. Hofmans no Breslavas, pareizticīgās baznīcas vārdā metropolits Aleksandrs, Vācijas ev.-lut. baznīcas vārdā mācītājs Dr. Stubbe no Berlīnes, Amerikas brīvās baznīcas vārdā māc. Dr. Richardsons un Igaunijas universitātes baznīcas vārdā prof. Rahamägi.

Kongresa svinīgā atklāšana notika universitātes aulā, kuŗā gar sienām karājās kādu 30 dažādu valstu nacionālās flagas. Atklāšanas runu sacīja parlamenta priekšsēdētājs Einbunds. Valdības un valsts vecākā vārdā kongresu apsveica ārlietu ministrs prof. Piips. Pēc tam ar dziļi izjustu runu uzstājās Vispasaules kongresa komitejas sekretārs Dr. Herko no Šveices, uzaicinādams visas tautas cīnīties pret savu kopējo ienaidnieku alkoholu. Pēc tam kongresu apsveica Somijas, Vācijas, Ungarijas, Islandes, Latvijas (prof. Dr. med. Sniķers), Holandes, Polijas, Čiles, Zviedrijas un Šveices un Tautu savienības starptautiskā darba biroja pārstāvis.

22. jūlijā kongress noklausījās Kopenhagenas prof. Dr. med. H. Vestergaarda priekšlasījumu par alkoholu un mūža ilgumu, kuŗā tas ar statistiskiem datiem no dažādām dzīvības apdrošināšanas biedrībām pierādīja, ka dzērāju mūžs ir stipri īsāks par nedzērāju mūžu. Čechoslovakijas prof. Dr. med. A. Holičero no saviem jauniem psīcho-fizioloģiskiem mēģinājumiem nācis pie slēdziena, ka alkohols atstāj visai ļaunu iespaidu uz cilvēka miesu un garu.

Vēl pienākuši apsveikumi no Latvijas Saeimas priekšsēdētāja Dr. P. Kalniņa, Latvijas ev. lut. baznīcas bīskapa K. Irbes un Latvijas sūtņa Igaunijā Seska.

Atturības izstādē sevišķi bagātas ir Somijas, Amerikas, Anglijas, Zviedrijas, Holandes un Igaunijas nodaļas.

Universitātes nervu klinikā notika ārstu sapulce, kuŗā par alkoholiķu ārstēšanu ar hipnozi referēja igauņu prof. Dr. med. Puuseps un itaļu prof. Dr. med. Ferrari.

Vakarā bija bērnu svētki «Vanemuines» telpās, kur plaši pazīstamā somu atturībniece Trigg-Helenius kdze demonstrēja, kā bērni audzināmi atturības garā.

23. jūlijā starptautiskā darba biroja pārstāvis Tapio Voionmaa (no Ženevas) pierādīja, ka no visiem nelaimes gadījumiem 80 proc. par cēloni ir alkohols. Pie tāda paša slēdziena nāca arī Brestes (Francija), prof. Dr. med. Lagrifs. Arī vēl daži citi runātāji uz noteiktāko prasīja, ka satiksmes dienestā pieņemami tikai pilnīgi atturībnieki.

Par alkoholu un armiju ļoti plaši runāja Vācijas ģeneralis Bauers, kuŗš stingri uzstājās pret alkohola pielaišanu armijā un flotē. Tādas pašas domas izteica arī citu valstu kaŗa resora pārstāvji. Ģeneralis Dr. med. P. Sniķers ziņoja par pretalkohola cīņu Latvijas armijā.

Latvijas vārdā prof. Dr. med. P. Sniķers apsveica kongresu šādiem vārdiem:

«Man ir tas gods un patīkamais uzdevums Latvijas valdības un armijas vārdā apsveikt šodien 18. internacionālo pretalkohola kongresu vecā universitātes pilsētā Tartū.

Latvija un Igaunija atrodas vienādos ģeografiskos un klimatiskos apstākļos. Abām šīm valstīm ir vieni un tie paši ārējie un iekšējie draugi un ienaidnieki. Pie pēdējiem pieder arī alkohols, cīņai ar kuŗu te šodien atklājas 18. internacionālais kongress.

Mūsu mazā valsts ir briesmīgi cietusi no lielā pasaules kaŗa, jo pāri viņai ir vairākas reizes gājušas kaŗojošo lielvalstu armijas un atstājušas tikai gruvekļus. Mūsu uzdevums ir uz drupām dibināt jaunu dzīvi. Šim uzdevumam un ďarbam ir nepieciešami morāliski un fiziski veseli, no alkohola nenovājināti cilvēki. Mēs, ārsti, labi pazīstam to lielo postu, kādu alkohols nodara cilvēka garam un miesai. Arī mūsu valdība un parlaments ir ķērušies pie alkohola apkaŗošanas, aizliedzot viņa pārdošanu svētdienās un svētku dienās, bet tas ir tikai sākums cīņai. Sekmīgi to varēs vest tikai tad, ja visas valstis, sevišķi mūsu lielās kaimiņu valstis, arī piegriezīs nopietnu vērību cīņai ar alkoholu un nepieļaus mūs, mazās Baltijas valstis, applūdināt ar saviem spirta ražojumiem, tamdēļ «unitis viribus contra alcoholismum.»

23. jūlijā pēcpusdienas sēde bija veltīta jaunatnes audzināšanai atturības garā. Prof. P. Pölds aizrādīja, ka skolotājiem un pieaugušiem jābūt par paraugu jaunatnei. Dr. M. Oettli (no Šveices) deva praktiskus aizrādījumus, kā modināt skolotājos un skolniekos interesi par atturības mācību. Debātēs piedalījās vairāki runātāji no dažādām valstīm. Visi viņi uzsvēra, ka jaunatnes audzināšana ir vislabākais ierocis alkohola apkaŗošanai.

24. jūlijā priekšpusdienas sēdes degpunkts bija temats: «Baznīca pret alkoholu». Aula pārpildīta delegātiem. Kā katoļu baznīcas pārstāvis runā prof. Ude (no Austrijas). Lai gan katoļu baznīca atļauj mērenu reibinošu dzērienu lietošanu, tomēr viņa ieteic atturību. Pāvesti vienmēr ir stāvējuši par atturību, ieteikdami to kā labu darbu. Prof. Hofmans (no Breslavas) ziņo par to, ko kat. baznīca ir darījusi dažādās valstīs alkoholisma apkarošanai.

Metodistu bīskaps Kannons (no Amerikas) paziņo, ka metodistu baznīca prasa no visiem saviem locekļiem pilnīgu atturību. Alkohola aizliegums Amerikā ir galvenā kārtā baznīcas darbs. Tas pats jādara arī Eiropas baznīcai.

Igaunijas bīskaps Kuks nāk pie slēdziena, ka baznīcai ir jācīnās pret alkoholismu un paziņo, ka patstāvīgās Igaunijas ev.-lut. baznīca sākusi jau pildīt šo savu uzdevumu. Baznīcās sludina atturību tiklab mācītāji, kā laicīgas personas, ceļojoši atturības sludinātāji brauc no baznīcas uz baznīcu, draudzēs nodibinātas atturības biedrības un visas Igaunijas kristīgo baznīcu atturības savienība. Kad bīskaps uzsver, **ka no visiem mācītājiem jāprasa pilnīga atturība,** tad zālē atskan skaļi aplausi.

Metropolits Aleksandrs paziņo, ka Igaunijas, Somijas un Latvijas pareizticīgās baznīcas ir jau nostājušās uz atturības pamatiem, pielaiž laicīgas personas runāt baznīcās par atturību, sarīko atturības priekšlasījumus un dibina atturības biedrības. Metropolits arī atzīst, ka no visiem garīdzniekiem nepieciešami prasāma pilnīga atturība.

Dervišs Korkauts (no Sarajevo) aprāda, ka muhāmedāņu ticība nepārprotami prasa no visiem saviem piekritējiem atturību no reibinātājiem dzērieniem un hazardu spēlēm. Debātēs piedalās vairāki runātāji no dažādām zemēm un konfesijām. Visi vienbalsīgi ieteic Eiropas baznīcai iet pa to pašu ceļu, pa kuŗu ir gājusi un iet Amerikas baznīca. Kā beidzamais runā J. Dāvis, kuŗš liek priekšā padarīt par atturībniekiem vispirms bīskapus, tad mācītājus un pēdīgi draudžu locekļus, jo tikai atturībnieki bīskapi var prasīt atturību no mācītājiem un tikai atturībnieki mācītāji drīkst sludināt atturību savās draudzēs.

Pēc pusdienas univers. baznīcā notika 1. Vispasaules kristīgais pretalkohola kongress. Apsprieda daudz un dažādus jautājumus kā baznīcai vissekmīgāki cīnīties pret alkoholu. Kongress savu lēmumu realizēšanai un darba turpināšanai nodibināja sevišķu komiteju, kuŗā ievēlēja bīskapu Kuku (Igaunija), kanoniku Hermani (no katoļiem), metropolitu Aleksandru (pareiztic.), bīskapu Kannonu (met.), bīskapu Richardsonu (bapt.) un vēl ieceļamos pārstāvjus no ev. reform. baznīcas un citām konfesijām. Jāpiezīmē, ka Latvijas ev.-lut. baznīca nav atsūtījusi uz kongresu nevienu pārstāvi.

Bez tam pēc pusdienas kongresa locekļi piedalījās dažādās speciālās sēdēs: ārstu sēdē referēja pazīstamais somu zinātnieks prof. Dr. med. Laitinens par alkoholu un tuberkulozi, kareivju (referēja ģenerāļi Pödders un Bauers), skolotāju, studentu un jaunatnes.

Svētdien, 25. jūlijā noturēja visu konfesiju baznīcās svinīgus dievkalpojumus ar sprediķiem un runām par atturību. Arī ļaudīm pārpildītā policijas laukumā vairāki kongresa dalībnieki sacīja dedzīgas runas igauņu tautai. Ar sevišķu uzmanību sapulce uzklausīja bīskapa Richardsona (no Amerikas) runu, kuŗā viņš aprādīja, lai netic tautas apdzirdītāju izplatītām ziņām par alkohola aizlieguma gaidāmo mīkstināšanu vai atcelšanu Amerikā, jo Amerika savos pasākumos nekad neiet atpakaļ un nekad neapstājas pusceļā, bet vienmēr noved tos līdz galam. Tāpat kā Amerika savā zemē pirmā atsvabināja vergus un rūpējās par verdzības atcelšanu visā pasaulē, tāpat arī tagad **Amerika pirmā atsvabināja savu tautu no alkohola verdzības un neapstāsies, kamēr visā pasaulē nebūs atsvabinātas arī citas tautas no alkohola jūga.**

Pēc pusdienas skaistajā Domakalna gravā jaunatne noturēja savu sapulci. Gravas piegāzēs un uzkalniņos bija novietojušies vismaz 10.000 ļaužu, kuŗi no klausījās dažādu zemju jaunatnes pārstāvju runās, kuŗas atstāja uz klausītājiem dziļu iespaidu.

Vakarā «Vanemuines» zālē notika goda mielasts, kuŗā piedalījās ap 600 kongresa dalībnieku. Tumsai iestājoties, kongresam par godu Igaunijas jaunatne sarīkoja lielisku lāpu gājienu.

Pirmdien, 26. jūlijā kongress pārrunāja zemkopju cīņu pret alkoholismu.

Latvju delegācija 18. starptautiskā pretalkohola kongresā Tartū. 1. rindā no kreisās: Ern. Kalniņš, L. Bruže, J. Dāvis, prof. Sniķeris, stud. Tubelis. 2. rindā no kreisās: stud. A. Lietuvietis, V. Kalniņš, Krūmiņš un Bergmanis. «J. Z.» 30. 7. 26.

Kad pretalkohola kustība sāk apdraudēt alkohola kapitāla ienesīgos veikalus, tad tas zemkopjiem mēģina iestāstīt, ka abu viņu intereses esot vienādas. Tāpēc jāatrod ceļi, kā zemkopji var savus ražojumus izlietot izdevīgāki, nekā pārdodot tos alkohola ražotājiem. Visu to ir jau sasniegusi Amerika. Tur tagad piena, gaļas, vīnogu, dārzaugļu un citu zemkopju ražojumu patēriņš ir daudz lielāks nekā priekš alkohola aizlieguma. Samērā ar lielāku pieprasījumu pēc zemkopju produktiem cēlušās arī to cenas. Tāpēc no alkohola aizlieguma Amerikas zemkopji ir lieliski ieguvuši un neko nav zaudējuši. Agronoms J. Hünersons norādīja, ka Igaunijā spirtrūpniecības vietā jāattīsta kartupeļmiltu rūpniecība un zemes augļi jāpārvērš nevis alkoholā, bet sviestā un gaļā. Līdzīgos ieskatos ir arī visi citi runātāji.

Pēc pusdienas kongresa darbība noritēja 5 atsevišķās sekcijās: ārstu, mācītāju, kareivju, studentu un sociālistu. Vakarā notika strādnieku pretalkoholi mītiņi. Uz metropolita Aleksandra uzaicinājumu es runāšu šejienes igauņu pareizticīgo baznīcā.

27. jūlijā kongress apskatīja pašvaldību tiesības savās robežās atļaut vai aizliegt tirgoties ar reibinātājiem dzērieniem. Šinī ļoti svarīgā jautājumā kā referenti uzstājās Larsen-Ledets no Dānijas, Dr. A. Gilis no Lietavas, Saeimas loc. Dr. med. G. Reinhards no Latvijas, A. Björkmans no Zviedrijas, Dr. Krauts no Vācijas, bīskaps Kannons no Amerikas un citi. Visi runātāji atzina, ka šādai pašvaldību noteikšanai («local option») ir ārkārtīgi liela nozīme cīņā pret alkoholismu. Tāpēc kongress ieteica ikvienā zemē ievest «local option», jo tas vislabāk sagatavo tautu alkohola aizliegumam. Uz delegātiem atstāja nospiedošu iespaidu «Jaun. Ziņās» ievietotā kongresa nomelnināšana, it kā kongresa laikā Tērbatā būtu vairojusies dzeršana, un it kā kongresa locekļi būtu apmeklējuši dzertuves. Tāpat apskatīja «Rig. Rundschau» tendenciozo Latvijas žūpības apkarošanas likuma novērtējumu. Sakarā ar to nolēma nākamā kongresa dienas kārtībā uzņemt jautājumu par alkoholu un presi.

Pēcpusdienas sēdi kongress veltīja degvīna jautājumam. Lielākā daļa runātāju izteicās, ka panākumi sasniedzami tikai tad, kad apkaro vispār alkoholu, bet ne tikai atsevišķus dzērienus.

Vakarā kongresa locekļi runāja baznīcās un tautas sapulcēs.

28. jūliju var nosaukt par amerikāņu un somu dienu, jo dienas kārtībā bija temats

«Alkohola aizliegums Amerikā un Somijā.»

Savā referātā Dr. E. Šerringtons uzvēra, ka Amerikā pastāvošais alkohola aizliegums ir «nosusinājis» tikai vienu pasaules daļu, bet vajag būt «sausai» visai pasaulei. Tāpēc visām tautām jāzin, ka Amerikas tauta ir «nosusinājusi» savu zemi un kādu labumu tai ir nesusi šī «nosusināšana». Sākumā Amerika apkaroja tikai žūpību, bet tam nebija nekādu panākumu. Tad apkaroja tikai dedzinātos jeb destilētos dzērienus (viski, degvīnu, liķierus), bet raudzētos dzērienus (alu un vīnu) ne. No tam ārkārtīgi pacēlās alus un vīna patēriņš, un žūpība pieņēma vēl plašākus apmērus. Bija skaidri redzams, ka ir jāapkaro it visi reibinošie dzērieni. Tāpēc 1873. g. amerikanietes nodibināja atturībnieču armiju, sarīkoja «sieviešu krusta kara gājienus pret krogiem» un pieprasīja alkohola izdzīšanu no Amerikas. Pretalkohola organizāciju un visu konfesiju baznīcas algoja tūkstošiem ļaužu, kuri ceļoja no vienas vietas uz otru, sludinādami atturību. Noskaidrojās, ka t. s. mērenība ir visļaunākā atturības ienaidniece un ka «mērenība» visvairāk rada tautā korupciju. 19. janvārī 1920. g. kā Ziemeļu Amerikas Savienoto Valstu konstitūcijas 18. papildinājums iznāca «nacionālais alkohola aizlieguma likums», kurš aizliedz Amerikā reibinātāju dzērienu izgatavošanu, pārvadāšanu, pārdošanu, ievešanu un izvešanu, pie kam par reibinātājiem uzskatāmi visi dzērieni, kuri satur vismas pusprocenta alkohola. Nacionālais alkohola aizlieguma likums ir cilvēces vēsturē visvarīgākais likumdošanas akts. Tas ir nesis un nes Amerikas tautai vislielāko svētību. Protams, ka tik svarīga likuma ievešana dzīvē ir visai grūts darbs, kurš atduras uz dažādām pretešķībām. Ne uz reiz ir iznīcināma tautā iesakņojusies dzeršana. Tas panākams ne tik daudz ar sodiem, kā ar tautas audzināšanu un pārliecināšanu. Sevišķi grūta ir cīņa pret alkohola dzērienu ievešanu no «slapjajām» zemēm. Tomēr Amerika tiek ar to galā, un kontrabandas ceļā ievedamo dzērienu daudzums samērā ar 115 miljonu lielo Amerikas tautu ir gluži niecīgs. Amerikā dzīvo daži miljoni eiropiešu, kuri ir galvenie ievesto reibinošo dzērienu patērētāji. Eiropas avīzes raksta visādas aplamības par alkohola aizliegumu. Ziņām par alkohola likuma grozīšanu vai atcelšanu pavisam nav jātic, jo šis likums ir uzņemts Amerikas konstitūcijā. Bet amerikāņi savu konstitūciju nekad negroza, tikai papildina. Kā Amerikas tauta cīnās pret alkoholu, redzams jau no tam vien, ka 21 valsts noliegusi alkoholu lietot arī ārstniecībā.

Miss Villenbrandte ziņoja, cik augsti pacēlusies Amerikas labklājība pēc alkohola aizlieguma, un ka visa tauta stāv par šo likumu.

Dr. Varners referēja par Amerikas augstskolu līdzdarbību alkohola aizliegumā. **Visi augstskolu rektori, 85 proc. profesoru un 96 proc. studentu ir atturībnieki.** Šie spēki spēlē ļoti svarīgu lomu Amerikas atturības kustībā.

Bīskaps Džonsons aprādīja, ka alkohola aizliegums nodrošina Amerikas pilsoņiem personīgo brīvību.

Bīskaps Kannons apgāza visas Eiropas presē parādījušās nepareizās ziņas par alkohola aizlieguma ļaunām sekām.

Somijas sociālo lietu ministrs Nilo Liakka plaši ziņoja par **alkohola aizliegumu Somijā.** «Ne par vienu citu zemi Eiropa neraksta tik daudz nepatiesības kā par Somiju,» ministrs iesāka savu referātu un tad ar faktiem un statistiskiem datiem apgāza tās nepareizās ziņas, kuras parādījušās arī latvju presē par alkohola aizlieguma sekām Somijā. Tikko izsludinājusi savu patstāvību, Somija tūdaļ izdevusi alkohola aizlieguma likumu, kurš stājies spēkā 1. jūnijā 1919. g. Pirmā laikā likumu lielā mērā pārkāpa ārsti, parakstīdami spirtu it kā dziedn. nolūkiem. Tagad šī nebūšana jau ir novērsta. Somijai ir visgrūtāk cīnīties pret reibinošu dzērienu ievešanu kontrabandas ceļā. Visvairāk spirta ieved Somijā no Igaunijas, tāpat daudz spirta transportē uz Somiju caur Dancigu. Tomēr pēdējos divos gados Somijai ir izdevies samazināt spirta kon-

trabandu. Baltijas un Skandinavijas valstu noslēgto spirta kontrabandas apkarošanas konvenciju līdz šim ir ratificējušas tikai 5 valstis. No ārzemēm ievestos dzērienus patērē galvenā kārtā piekrastes pilsētās. Zemes iekšiene ir gandrīz pilnīgi «sausa». Ka Somijas tauta stāv par atturību, redzams jau no tam vien, ka ¾ parlamenta locekļu stāv par alkohola aizliegumu un katrā lauku pašvaldībā desmitiem un simtiem cilvēku ir brīvprātīgi un par velti uzņēmušies raudzīties, ka alkohola likumu nepārkāptu. Bez tam visā valstī valdība uztur atturības birojus un atturības policiju. Alkohola aizlieguma sekas ir tās, ka pēdējos 7 gados pēc dabas nabadzīgajā Somijā ļoti augsti pacēlusies tautas garīgā un materiālā labklājība. Tāpēc Somijas tauta ne domāt nedomā par alkohola aizlieguma grozīšanu vai atcelšanu.

Prof. Dr. med. Laitinens ziņoja, ka Somijā tikai 15 proc. iedzīvotāju uzturas pilsētās un ka taisni starp šiem ir visvairāk aizlieguma likuma pārkāpēju. Ārzemnieki satiekas tikai ar pilsētu iedzīvotājiem un pēc tam spriež par visiem Somijas iedzīvotājiem, aizmirstot, ka 85 proc. iedzīvotāju ir gandrīz pilnīgi atturībnieki.

Tikko no Japanas ieradies prof. Okumura ziņoja par pretalkohola cīņu Japanā. Budas tempļiem virs ieejas rakstīts: «Šinī templī nedrīkst ieiet dzērāji.» Tas vien jau rāda, ka Budas ticīgie nelieto reibinošus dzērienus, jo Buda viņiem tos ir aizliedzis. Tikai no kristīgiem emācās dzert arī budisti. Tagad Japanas parlaments izstrādājis likumprojektu, ar kuru arī valsts aizliegs Japanā reibinošu dzērienu lietošanu.

29. jūlijā nolasīja angļu prof. Vilsona un amerikānietes miss Stoddardas referātus par alkoholu un nabagu apgādi, no kuriem izlobās, ka alkohols ir nabadzības tēvs.

Noklausījies Berlīnes prof. Gonzera referātu, kongress nolēma sarīkot vispasaules pretalkohola dienu un bez tam vēl uzaicināt katru valsti sarīkot savā zemē nacionālas pretalkohola nedēļas.

Nākamo vispasaules kongresu nolēma noturēt pēc 2 gadiem, uzdodot vietu noteikt kongresa komitejai. Pēc tam kongress pieņēma galīgā veidā rezolūcijas par iztirzātiem jautājumiem.

Ar to pēc daudzām sirsnīgām atvadīšanās un pateicības runām kongresu slēdza. J. Dāvis. «Latvis», 1926. g. no 23.—31. jūlijam.

13. ziemeļvalstu pretalkohola kongress Stokholmā.

Uz kuģa «Angermanland» sastapamies visi 9 Latvijas atturības organizāciju delegāti: zvēr. adv. A. Frīdenbergs ar kundzi, Smiltenes vidusskolas dir. V. Kalniņš ar kundzi, Baltās Lentas priekšniece M. Ķempeļa kundze, labtempliešu pārstvis R. Gedrovics, Latv. univ. stud. atturīb. biedrības pārstāvis stud. iur. Ad. Šilde un es ar sievu. Atturības darbinieku pavadīti, priecīgi dodamies ceļā. Jūra mierīga. Saulīte spīd. Jautri tērzējam uz kuģa deķa. Bet pievakarē saceļas vētra un viens otrs no mums sasirgst ar jūras slimību. Tomēr otrā rītā atkal visi esam spirgti. Laiks atkal jauks. Tālē jau Zviedrijas krasti. Drīz pabraucam garām Smilšu ostai (Sandhamn). Tā ir neliela peldvieta. Krasts nosēts īpatnējām, zviedru stilā celtām villām. Jūrmalā līgojas vesela jachtu flotilija. Virs laivām plivinās dažādu valstu flagas. Starp tām ieraugām arī Latvijas karogu. Noģiedam, ka ne tikai Skandinavijas daba, bet arī zviedru tauta sastop mūs draudzīgi. Uz kuģa uznāk loči un 3 st. vada to pa šķerām uz Stokholmu. Daudzas salas, saliņas un no ūdens pacēlušās klintis ar uz visām pusēm viļņojošām, platām un šaurām ūdensgātēm rāda, ka daba ir jauka ne tikai ar mūžam ziedošiem stādiem dienvidos, bet arī ar savām kailajām vai ar skuju kokiem apaugušām klintīm ziemeļos. Tāpēc brauciens caur šķerām ir īsts atpūtas un baudas ceļojums. Pēc 25 stundām izkāpjam uz krasta Stokholmā. —

Sveika, senā vikingu zeme! Priekš tevis, Zviedrija, pukst arī latvju sirdis. Jo 81 gadu (no 1629.—1710. g.) ar tevi bij saistīts latvju liktenis. Šis laikmets ir gaišākā lappuse Latvijas vēsturē. Tagad redzot Zviedrijas augsto kultūras un labklājības līmeni, neviļus šaujas prātā, ka arī Latvija stāvētu uz tās pašas civilizācijas pakāpes, kā Skandinavijas valstis, ja Vidzemes muižnieks Patkuls nenodotu savu tēviju Krievijai. Mēs par daudz maz piegriežam vērību Zviedrijas un vispār Skandinavijas zemju kultūrai. Tāpēc tuvāk iepazinies ar

zviedru tautas īpatnībām, nākamos rakstos mēģināšu attēlot šīs ziemeļnieku dzīves savādības.

Stokholmā, 14. jūl. 28. J. Dāvis. «Jaun. Ziņ.» 18. 7. 28.

13. Ziemeļvalstu pretalkohola kongress.

Somijā un Islandē jau pastāv alkohola aizliegums, bet Norveģijā to nesen atcēla. Tāpēc apsprieda tikai kā nosusināt Norveģiju, Zviedriju un Dāniju. Runāja Norveģijas atturības darbinieks Dr. J. Šarffenbergs. Sevišķi uzsvēra, ka starptautiskais alkohola kapitāls atcēlis Norveģijā alkohola aizliegumu. Jo Francija un Spānija tīri ar saimnieciskiem līgumiem piespiedušas Norveģiju pirkt šo zemju vīnus. Tāpēc varenajam starpt. alkohola kapitālam nastādāms pretim vēl varenāks starptautiskais atturības spēks. Kongress piekrīt, ka visas trīs Skandinavijas valstis jānosusina vienā laikā.

Zviedrijas pretalkohola cīņas vadonis — vēsturnieks, dzejnieks, profesors un senators J. Bergmans runāja par to, ko atturības laukā Zviedrija jau sasnieguse un ko grib sasniegt. Runā zinātniski sajūsminoši un kā patriots asarām acīs. Kongresa dalībnieki ar aizrautu elpu noklausas gandrīz 2 stundas garo runu. Nāk pie slēdziena, ka atturības kustības galamērķis Zviedrijā ir panākt pilnīgu alkohola aizliegumu tāpat kā Amerikā un Somijā. Senators J. Bergmans ir sirsnīgs latvju draugs. Viņš tulkojis zviedru valodā latvju himnu, kuru vairāk reiz nodziedāja kongresā.

Kongresa dalībnieki izbrauca kuģī pa Melara ezeru apskatīt »Ziemeļu Veneciju» (t. i. Stokholmas) skaisto apkārtni. Visapkārt ezeram un tā daudzajām salām klintis, meži un mājas. Tās nav lielas un atsevišķā gruntsgabalā tikai pa vienai, jo katru apdzīvo tikai viena ģimene. Šādi apbūvēdami Melara ezera un jūras šķēru un fjordu teiksmainos krastus, Stokholmas iedzīvotāji reizē sasniedz 2 mērķus: a) novērš dzīvokļu krizi un b) dod pilsētniekiem iespēju elpot veselīgu lauku gaisu. Reti kur citur Eiropā atrodas tik ērtas, tīras un labierīkotas dzīvojamās telpas, kā šinīs skaistajās, ar sarkaniem jumtiem segtajās mājiņās. Tajās ierīkota centrālapkurināšana, namamātēm pie visiem darbiem nāk palīgā gāze un elektrība. Sevišķi praktiski ierīkotas virtuves. Satiksmi ar pilsētu uztur kuģi, dzelzceļi, tramvaji, autobusi (vai vienkārši «busi») un automobiļi. Stokholmā un tās apkārtnē zirgu satiksme ir aizliegta. Šoferi ir tikai atturībnieki un ir apvienoti Motoristu atturības biedrībā. Braucot šoferi neatbild ne uz kādiem pasažieru jautājumiem un neielaižas ar tiem sarunās, bet visu uzmanību piegriež braukšanai. Vengarnā Dr. Petrens iepazīstināja mūs ar vietējās alkoholiķu pāraudzināšanas iestādes iekārtu. Zviedrija administratīvā kārtā piespiež dzērājus iestāties šādā iestādē uz 6 mēnešiem. Viņiem šeit jāstrādā 8 ar pus stundas dienā lauku darbos vai visāda veida darbnīcās un jāapmeklē speciāli priekšlasījumi. Iestādes uzdevums ir pāraudzināt dzērājus par sabiedrībai derīgiem cilvēkiem.

19. jūlijs bija veltīts pretalkohola likumdošanas un administratīvo rīkojumu apraudzīšanai visās 7 valstīs. Es ziņoju par mūsu žūpības apkarošanas likumu, tajā izdarītiem pārgrozījumiem un to iespaidu Latvijā. Skandinavji sekoja ar lielu uzmanību manai runai un pēc tās nodziedāja Latvijas valsts himnu.

20. jūlijā kongress apsprieda tikai taktiskos jautājumus par visu 7 valstu pretalkohola cīņas saskaņošanu un vienotas frontes nodibināšanu. 14. ziemeļvalsts pretalkohola kongress notiks 1931. g. Helsinkos.

J. Dāvis. «J. Z.» 26. 7. 28.

19. Vispasaules pretalkohola kongress.

(Speciālziņojums «Jaunākām Ziņām».)

Antverpenē šodien pulkst. 5 pēc pusdienas sākās 19. vispasaules pretalkohola kongress, kurš ilgs 6 dienas. Kongress atrodas Beļģijas karaļa, karalienes un kardināla protektoratā. Tas vien jau norāda uz kongresa lielo nozīmi. Uz to ieradušies simtiem delegātu no dažādām pasaules malām. Daudzi savā starpā jau labi pazīstami no iepriekšējiem kongresiem. Citi atkal visiem pazīstami ar saviem zinātniskiem pētījumiem un nopelniem atturības laukā. Kas vēl sveši, tie savstarpēji iepazīstas bez kādām ceremonijām. Tāpēc visi

viens otram draudzīgi spiež roku un sarunājas kā veci paziņas. Redzams, vienādais mērķis un kopējais darbs savu tuvāko un visas cilvēces labā cieši apvienojis lielo atturības darbinieku saimi visā pasaulē.

Pēc parastās svinīgās atklāšanas, kuŗu izdara tagadējā kongresa priekšsēdētājs Briseles univ. un medicīniskās akadēmijas prof. Zuncs un iepriekšējā kongresa priekšsēdētājs, Tērbatas univ. prof. Pölds, pielaiž vienīgi atsevišķu valšķu valdību apsveikumus. Lai gan katras valsts valdības pārstāvim atļauts runāt tikai 2 minūtes, tomēr apsveikumi ieilgst vairāk par 2 stundām. Starp daudz citām valstīm, kongresu apsveica arī Ķīnas, Japanas, Jaunzelandes, Australijas, Brazilijas, Peru, Čili, Savienoto valšķu, Kanadas, Ēģiptes un Turcijas valdības. Savus pārstāvjus ar labvēlējumiem kongresam atsūtījušas pat tādas vīna ražotājas valstis, kā Francija, Spānija, Grieķija un Rumanija, kuŗās vīns ir viena no galvenām izvedprecēm. Šveices valdība paziņo, ka viņa apkaŗo alkoholu, lai gan Šveices eksportā vīns ieņem trešo vietu. Čechoslovakija, kuŗa lielā mērā esportē spirtu un Pilzenes alu, apņemas ciešā ķēdē aizsargāt vienoto pretalkohola cīņas fronti savā zemē. Pat Monako princis caur savu pārstāvi apsolās kaŗot pret alkoholu. Viss tas sajūsmina mani un pārējos Latvijas delegātus. Bet mēs neredzam un nedzirdam starp apsveicējiem Latvijas valdības pārstāvi. Tas ļoti sāpina mūs, jo vairāk vēl tamdēļ, ka Beļģijas sūtniecība oficiāli uzaicināja mūsu valdību piedalīties kongresā. Uz Latvijas pretalkohola organizāciju lūgumu apsveikt kongresu Latvijas vārdā, mūsu valdība rakstiski atbildēja, ka nevarot to darīt līdzekļu trūkuma dēļ. Tomēr tas nevarēja būt par iemeslu, jo Latvijas valdības apsveikumu kongresā varēja nolasīt kaut kuŗš Briseles sūtniecības vai Antverpenes konzulāta loceklis. Ja mēs uzturam dārgi maksājošās pārstāvniecības ārzemēs, tad valdībai vajadzētu izmantot tās Latvijas reklāmēšanai uz ārieni, gluži tāpat, kā to dara visas citas valstis. Tā rīkojoties, nav nekāds brīnums, ka Latviju tik maz pazīst starptautiskā satiksmē. J. Dāvis. «J. Z.» 25. 8. 28.

Antverpenē, 20. aug. 1928. g.

Tā ka sports un alkohols ir divi nāvīgi pretinieki, kuŗi izslēdz viens otru, tad viens no drošākiem līdzekļiem aizsargāt jaunatni no dzeršanas parašas iegūšanas ir nodarbināt to ar sportu, kā to lielā mērā dara Amerikā un Somijā. Visi slavenie sportisti, uzvarētāji sacīkstēs un pirmo premiju guvēji ir atturībnieki. It sevišķi gaiši tas izpaudās nupat notikušā Amsterdamas olimpiadē, kur visvairāk uzvaru ieguva amerikāņi un somi. Parīzes ārsts Dr. B. du Koto savā referātu pierādīja, ka alkohols nedod jaunu spēku un neaizdzen nogurumu, bet tikai apdullina nervus, kāpēc dzērājs vairs nesajūt nogurumu un domā, ka viņš dabūjis jaunus spēkus. Londonas ārsts Dr. Saleebi referēja, ka Anglijā valdības ieceltā ārstu izmeklēšanas komisija tikko konstatējusi, ka alkohols ir ļoti labs antiseptisks līdzeklis ārpus ķermeņa un var noderēt ķirurģijā šķidru zieņu vietā rētu mazgāšanai, bet ķermeņa iekšienē alkohols vājina asiņu dabisko antiseptisko spēku. Vislabākais antiseptiskais līdzeklis ārpus ķermeņa ir saules gaisma, bet iekšpus — saules gaismā sasildītās asinis. Saules gaisma nenāvē slimību dīgļus un stiprina ķermeni. Tāpēc diloņslimos ārstē ar saules gaismu. Tā ka sportisti visvairāk pavada laiku zem klajas debess, tad sporta piekopšana lielā mērā nāk par labu veselībai. Bet pat mēreni dzērāji nekad nevar būt par sportistiem šā vārda īstā nozīmē.

Berlīnes policijas priekšnieks Dr. K. Veimans noturēja priekšlasījumu par policijas pāraudzināšanu cīņai pret alkoholu, ko lielā mērā viņš jau veicis Berlinē. Tā kā policijai piekrīt uzraudzība par alkoholisku dzērienu lietošanas ierobežojumu pildīšanu, tad, kamēr neiegūsim atturības lietai policiju, dzeršanas ierobežojumu izvešanai dzīvē būs maz panākumu. Vairāki katoļu un protestantu mācītāji savos referātos spilgtās krāsās tēloja to dziļo morālisko bezdibeni, kuŗā nogrimst dzērāji. Viņi griezās pie visu tautu garīdzniekiem ar lūgumu gādāt par šo ļaužu glābšanu un cīnīties pret dzeršanu, kuŗa ir tautas tikumiskas pagrimšanas sakne. Tā kā baznīcas uzdevums ir cīnīties pret dzīves ļaunumiem, tad attiecībā uz alkohola apkaŗošanu Eiropas baznīcai jāseko Amerikas baznīcas paraugam. Žēl, ka Latvijas basnīca nav atsūtījusi uz kongresu nevienu pārstāvi.

Antverpenē, 1928. g. 23. aug. J. Dāvis. «J. Z.» 28. 8. 28.

Bijušais Zviedrijas ministru prezidents senators R. Sandlers aprāda, ka daudzās valstīs alkoholiskie dzērieni ir svarīga ieved- un izvedprece. Noslēdzot tirdzniecības līgumus, šie dzērieni spēlē lielu lomu. Tā kā kolōnijās, kur agrāk iedzīvotāji pavisam nepazina alkoholu, reibinošie dzērieni uz iedzimtiem atstāj ārkārtīgi ļaunu iespaidu, no kam īsā laikā izmirst veselas tautas, tad šim apstāklim jāpiegriež visnopietnākā vērība Tautu savienībā. Konfliktus rada arī alkohola kontrabanda. Tāpēc Somijas, Polijas un Zviedrijas valdības, kuŗas pabalsta Beļģija, Dānija un Čechoslovakija, iesniegušas Tautu savienībai sekošu lūgumu: «Minētās valstis lūdz Tautu savienību iecelt no lietpratējiem komisiju alkoholisma jautājumam, uzdodot tai izpētīt šo jautājumu un nākt ar zinātniskas un praktiskas dabas ziņojumu par šo jautājumu Tautu savienībā.» Anglijas veselības departamenta bij. priekšnieks sers Arturs Nevsholms uzsveŗ, ka jāierobežo viss tas, ar ko cilvēks var kaitēt sev un citiem. Tāpēc jāierobežo alkoholisku dzērienu pārdošana un lietošana, jo tie sabojā cilvēka svarīgākos organus, rada slimības un pavairo mirstību. Cīņa pret alkoholismu ir arī cīņa pret tuberkulozi, sifilisu un daudzām nervu un smadzeņu slimībām. Alkohols apdraud bērnus, predisponējot dažādus defektus un atņemot tiem barību un kopšanu. Lüttichas (Ļežas) prof. J. Firkets savā referātā aizrāda, ka tagad kultūras zemēs satiksmi uztur miljoniem automobiļu un no vadītāju dzeršanas notiek ļoti daudz nelaimes gadījumu. Tāpēc daudzās zemēs šoferiem aizliegta alkoholisku dzērienu lietošana un par šā nozieguma pārkāpšanu paredzēti bargi sodi. Vācu prof. Dr. Planks apskata alkohola jautājumu no saimnieciskā viedokļa. Pierādīdams reibinošo dzērienu lietošanas ļaunumu ar oficiāliem skaitļiem un faktiem, viņš nāk pie slēdziena, ka alkohols ir vislielākais labklājības postītājs, jo tas ārda ne tikai atsevišķas personas un ģimenes, bet arī veselas tautas un valstis.

Pēc tam kongress iztirzāja jautājumu par personīgo brīvību un alkohola lietošanas ierobežojumu, noklausoties katolicisma, pruotestantisma un musulmanisma pārstāvju, kā arī Berlīnes univ. prof. Dr. Streckera referātus. Pēdējais nāk pie slēdziena, ka nav absolūtas brīvības, jo pasaule ir kosmoss un ne chaoss. Ir sirdsapziņas brīvība, bet jēdzienā «sirdsapziņā» jau ietilpst ierobežojums. Tālāk seko 4 Zviedrijas ievērojamāko atturības darbinieku referāti par Dr. Bratta sistēmu, kuŗa pastāv iekš tam, ka alu un vīnu nepiedzeroties katrs var pirkt un dzert pēc patikas, bet degvīnu var dabūt tikai pēc grāmatiņas ne vairāk par 1—3 litri mēnesī, skatoties pēc mantas un ģimenes stāvokļa. Tā tad atļauta mērena alkohola lietošana. Pēdējos 10 gados, kamēr Zviedrijā ievesta šī sistēma, alkohola patēriņš nokritis no 4,3 uz 3,4 litri absolūta alkohola uz galvas. Mērenības aizstāvji Dr. Dālgrens un Dr. Bergvalls atrod šādus panākumus par labiem. Turpretim, prohibicijas piekritēji prof. Bergmans un senators Björkmans stingri kritizē Bratta sistēmu un atrod sasniegtos panākumus par niecīgiem. Holandes un Dānijas pārstāvji ar skaitļiem pierāda, ka agrāk Zviedrija atturības ziņā stāvējusi augstāk par Holandi un Dāniju, bet tagad stāv zemāk, jo abās pēdējās valstīs alkohola patēriņš noslīdējis līdz 2 litri uz galvas jeb pamazinājies par 60%, bet Zviedrijā tikai par 23%. Tāpēc Bratta sistēma nav ieteicama nevienai zemei. Pēdīgi uz katedra parādās pats Dr. Bratts un dod paskaidrojumus par savas sistēmas labajām un ļaunajām pusēm, atzīdams arī tās grozīšanas nepieciešamību. Ņujorkas universitātes profesori Lindsais, Emersons un Feldmans un prohibicijas dzīvē izvešanas komitejas priekšnieks Dr. Dorans no Vašingtonas referē par alkohola aizliegumu Savienotās Valstīs. Visi 4 referenti konstatē prohibicijas lielos panākumus un atsauc presē izpaustās nepareizās ziņas par alkohola aizliegumu. Viņi novēl visām Eiropas tautām labklājību, bet tā nav sasniedzama bez prohibicijas. Par «1919. g. Beļģijas alkohola likumu» nolasa referātus adv. Konstants, tiesnesis Šarleroi un Dr. Vervaks. Šis likums aizliedz pārdot dzertuvēs degvīnu, kuŗu var pirkt tikai zināmos veikalos ne mazāk par 2 litri pudelē. Lai gan likums pamazinājis degvīna patēriņu, bet toties' palielinājis vīna un alus patēriņu, tā ka absolūta alkohola patēriņš uz galvas pat pieaudzis. Agrāk degvīnu dzēra tikai alkoholiķi, bet alu dzer it visi, neizņemot sievas un bērnus. Vispār alus padarīšana par tautas dzērienu ir pasliktinājuse stāvokli. Kongress piegriež visnopietnāko vērību jaunatnes aizsargāšanai no alkohola un audzinā-

šanai atturības garā. Šo jautājumu iztirzāšanai nodibināta atsevišķa sekcija, kuŗa attīsta ļoti rosīgu darbību. Tanī pašā laikā notiek arī atturīgo studentu kongress, kuŗu šoreiz vada 4 Baltijas valstis: Somija, Igaunija, Latvija un Lietuvā.

Antverpenē, 1928. g. 25. aug. J. Dāvis. «Jaun. Ziņ.» 29. 8. 28.

Atturības kustības stāvoklis visā pasaulē.

Referāts Latv. IV pretalk. kongresā 22. 9. 29. Rīgā.

J. Dāvis: «Augsti godātās dāmas un kungi! Mans uzdevums ir runāt par tematu «Atturības kustības stāvoklis visā pasaulē». Protams, ka par šo plašo tematu 20 min., kas ir manā rīcībā, varēšu teikt ļoti maz. Bet tā kā par šo tematu runās vairāki referenti, tad vienam otru papildinot, mēs varēsim dot diezgan pietiekošas ziņas par atturības stāvokli visās pasaules daļās.

Kā zināms, par tautu šūpuli uzskata Āziju. Tur dzīvoja pirmās tautas, tur auga arī vīns, un uz vīnogām auga rauga sēnītes, kas gluži dabīgi nokļuva vīnogu sulā un izsauca rūgšanu. Tādēļ reibinošo dzērienu pagatavošana un lietošana ir tik pat veca kā cilvēce. Līdz ko alkohols radās pasaulē, ļaudis nojauta arī tā ļaunās īpašības. Tā iesākās reibinošo dzērienu apkaŗošana, kuŗa pazīstama jau vairāk kā 3000 gadus atpakaļ. Jau sirmā pagātnē Indijā Brāma (= Dievs Tēvs) aizliedza alkohola lietošanu galvenā kārtā aiz reliģioziem motīviem. Vēlāk šo pašu mācību turpināja Dieva dēls un pasaules pestītājs Buda (miris 480. g. pr. Kr.), izdodams bausli: «Tev nebūs dzert nekādus reibinošus dzērienus». Šai mācībai seko viena trešdaļa cilvēces (ap 600 milj.). Tai pašā laikmetā (5. g. s. pr. Kr.) Ķīnā dzīvoja liels likumdevējs un ticības dibinātājs Konfūcijs, kas arī prasīja atturību. Ap 300 milj. ķīniešu ir brīvi no reibinošo dzērienu lietošanas. 600 gadus pēc Kr. dzimšanas Arābijā dzīvoja liels likumdevējs un ticības dibinātājs Muhameds, kuŗš noteikti aizliedza alkoholisko dzērienu lietošanu un hazardspēles. Arābi stingri seko viņa mācībai. Tāpēc 250 milj. muhāmedāņu ir atturībnieki.

Mozus, lai gan neizdeva nekādus baušļus par atturību, tomēr kā viņš pats, tā vēlāk citi pravieši bija stingri reibinošo dzērienu apkaŗotāji. Mozus uzskatīja cilvēku par augstāko radījumu pēc Dieva ģīmja un līdzības, par kādu nevar būt dzērājs. Dievs pavēl zemi piepildīt ar labiem Dievam līdzīgiem cilvēkiem. Mozus sludina, ka «tēvu grēki tiek piemeklēti pie bērniem līdz 3. un 4. augumam». Bet vecāku dzeršanas grēku dēļ zeme piepildas ar kropļiem, idiotiem, noziedzniekiem, nīkuļiem un vārguļiem, kuŗiem nav ne Dieva ģīmja, ne līdzības. Tāpēc Mozus (5. gr. 21., 18—21.) pavēl ar nāvi sodīt dzērājus jaunekļus, jo no viņiem kā nākamiem tēviem var dzimt tikai garīgi un miesīgi kropļi. Lielie pravieši Ezaja, Daniēls un Jeremija — sludināja atturību un pareģoja postu Izraēļa tautai, ja tā atstās atturību. Dažas sektes, piemēram, nazīri, pie kuŗas piederēja arī Jānis Kristītājs, prasīja pilnīgu atturību. Daudzas tautas ar augstu kultūru, kā ēģiptieši, asīrieši, babilonieši u. c., attīstoties dzeršanai, ir iznīkušas. Ir palikušas tikai atturīgās tautas — žīdi, ķīnieši, indieši, persieši, arabi, kas nav gājušas bojā tamdēļ, ka tās ievērojušas atturības principus. Āzijā nodibinājās arī kristīgā ticība, pie kuŗas pieder 540 milj. cilvēku.

Gandrīz tikai uz kristīgām tautām gulstas alkohola posts. Pēdējā laikā vairāk aiz reliģioziem motīviem 120 milj. lielā Amerikas tauta atzīst, ka arī kristīgo Dievs prasa atturību. Šādu mācību dzīvē izveda baznīca. Tādā pašā garā strādāja arī skola. Baznīca un skola panāca to, ka Amerika nosusinājās. Paliek pāri vēl citās zemēs 420 milj. kristīgo, pie kuŗiem piederam arī mēs. Kristīgie dzer ne tikai paši, bet arī izplata dzeršanu starp citām tautām. Tā kā kristīgās valstis nodibinājās uz kultūrālās Romas valsts drupām, tad viņu kultūra kā augstākā izplatās pa visu pasauli, nezdama sev līdzi dzeršanas parašu un postu. Daudzas tautas, kas agrāk nepazina reibinošos dzērienus, ar eiropiešu ienākšanu viņu zemē un ar kristīgās ticības pieņemšanu, izmirst. Kur tautas sāk dzert, tur rodas tuberkuloze, sifiliss un citas slimības, no kam tauta izmirst. Tā, piem., izmirst samojēdi Krievijā un indiāņi Amerikā, kur starp šīm tautām alkoholu izplata aiz naudas kāres. Nupat lasīju žurnālā «Die Alkoholfrage» beidzamā numurā, ka kāds virsaitis no Afrikas Zelta krasta nobraucis uz Londonu ar lūgumu aizliegt vai ierobežot alkoholisku dzērienu ieve-

šanu Afrikā, jo posts esot ļoti liels. Viņš Londonā bagātīgi apdāvināts. Atgriezies dzimtenē, apskatot savas dāvanas, viņš starp tām atradis kasti ar reibinošiem dzērieniem. Par to viņš tā sašutis, ka sasaucis visas savas cilts priekšstāvjus, to acu priekšā izlējis zemē reibinošos dzērienus un licis viņiem zvērēt, ka viņi cīnīsies visiem spēkiem pret alkoholisku dzērienu ievešanu viņu zemē. Turpat es lasīju, ka bijušās vācu kolōnijas griezušās pie angļu valdības ar lūgumu, lai tā noliedz reibinošo dzērienu ievešanu šinīs zemēs un ar to pasargā iedzimtos no eiropiešu zelta kāres, kuŗas dēļ tie izplata šo indi.

Atturības centrs ir Amerika. Savienotās Valstis Amerikā ir tās zemes, kuŗās ievesta pilnīga prohibīcija. Atturības kustība Savienotās Valstīs iesākās no pašas viņu dibināšanas. Tur tika izraudzīti divi ceļi. Viens bija baznīca. Otrs vēl svarīgāks ierocis, kuŗu atrada par lietderīgu Ābrāms Linkolns, bija jaunatnes audzināšana atturības garā. Skolās nodibinājās atturības pulciņi, un tādējādi tika izaudzināta atturīga nākamā paaudze. Atturības kustībai pie pieaugušiem bija maz panākumu. Bet izaudzinot par atturībniekiem jauno paaudzi, t. i. nākamos vēlētājus, tika iegūti labi sasniegumi, jo pašvaldībās un parlamentos turpmāk pa lielākai daļai ievēlēja atturībniekus. Amerika kļuva atturīga. Tā kā Amerika ir bagātākā, stiprākā un spējīgākā valsts pasaulē, tad tajā ievestā prohibicija atstāj iespaidu uz citām zemēm.

Pretalkohola kustība no Amerikas pāriet uz visu pasauli. Eiropā tāda pati atturības zeme ir Somija. Lai gan Somija atrodas tālos ziemeļos un pēc dabas ir viena no nabadzīgākām zemēm, tomēr katrs, kas tur bijis, atzīst, ka tur dzīvo izglītota, godīga, kārtīga tauta, kuŗas labklājība ir daudz augstāka nekā vienā, otrā citā bagātā zemē. Tas rāda, ka atturība ceļ katru tautu un vairo tās labklājību.

Paraudzīsimies, kā tagad stāv ar atturību Amerikas pārējās zemēs. Kad Amerikas Savienotās Valstīs ieveda prohibiciju, tad dažas Kanadas provinces uz local option likuma pamata (likums, uz kuŗa pamata atsevišķas pašvaldības un provinces var ievest savās robežās alkohola aizliegumu) bija jau nosusinājušās. Bet kāre pēc zelta ir pārāk liela. Kad Savienotās Valstis ieveda prohibiciju, tad Kanadas spirtrūpnieki sāka ražot daudz šī šķidruma, lai, to ievedot nosusinātā Amerikā, varētu labi nopelnīt. Nav jādomā, ka ar prohibicijas likuma izdošanu Amerika uzreizi būtu kļuvusi pilnīgi sausa. Tur dzīvoja vēl ļoti daudz ļaužu, kam slāpa pēc alkohola. Šo šķidrumu tur ieveda kontrabandas ceļā. Kontrabandas ceļā ieved alkoholu arī Latvijā un citur, bet par to neviens nekliedz. Kliedz par tādu ievešanu tikai Amerikā un Somijā, lai rādītu pasaulei, ka prohibicijai nav sekmju. Protams, nav iespējams ar kontrabandas spirtu apdzirdīt 120 milj. lielu tautu. Piekrastes lielpilsētās dabūt spirtu var, bet katra glāzīte tagad maksā 10 reiz dārgāk kā agrāk. Toties Amerikā ir zemes, kur vesēlas paaudzes izaugušas atturīgas. Vienu nedēļu atpakaļ šinīs pašās telpās turēja priekšlasījumu Dr. A. Bīlmanis, kas neilgi atpakaļ atgriezies no Amerikas. Viņš apstiprina visu to pašu, ko mēs runājam šodien. Ja visa cilvēce nav brīva no dažādiem likumu pārkāpējiem, tad arī Amerikā alkoholu var dabūt, bet tikai lielās pilsētās, kuŗās parasti piekopj visādus netikumus. Mums ir aizliegts zagt, nepatiesu liecību dot, slepkavot u. t. t. Tomēr pie mums dod nepatiesu liecību un slepkavo. Bet tādēļ vien nevar sacīt, ka Latvijas tauta sastāv no zagļiem, nepatiesas liecības devējiem un slepkavām. Likums nav priekš pildītājiem, bet priekš nepildītājiem. Alkohola patēriņš Amerikā tomēr ir 40 reiz mazāks kā pirms kaŗa. Jācer, ka dzērāji ar laiku izmirs. Par prohibicijas atcelšanu nav ko domāt, kā to gaiši pierādīja cīņa Amerikas prezidenta vēlēšanās, kas savā ziņā bija cīņa par prohibiciju. Tur $^{7}/_{8}$ balsu saņēma atturībnieku kandidāts Hūvers. Tā bija prohibicijas uzvara.

Kas notiek pārējā Amerikā? Meksika ir 4 reizes lielāka kā Vācija un ir ļoti bagāta zeme. Apceļojot Ameriku, man bija izdevība iegriesties arī Meksikā. Pārbraucot robežu, es redzēju lielo izšķirību starp sauso un slapjo Ameriku. Meksikai nedod mieru Savienoto Valšķu lauri. Tagad tā grib ievest prohibiciju. Šī gada sākumā Meksikas valdība izsludināja prohibiciju, kuŗa pastāvēja tikai dažus mēnešus, jo izrādījās, ka Meksikā tauta ir prohibicijai nesagatavota. Kad Nikaragua sacēlās pret Savienotām Vialstīm, tad nemiernieku armijas vadoņi izsludināja visstingrāko prohibiciju, piedraudot pat ar nāves sodu tiem, kas pār-

kāpj prohibicijas noteikumus. Tomēr arī tur vēl tauta nebija sagatavota. Brazilijā ir medicīniskā augstskola, kas nodarbojas arī ar alkoholisma jautājumu. Tur ir nodibinājusies biedrība, kas izstrādā projektu prohibicijas ievešanai. Tā tad Savienoto Valšķu iespaids manāms arī pārējā Amerikā.

Apskatīsim tagad atturības kustību Austrālijā. Šinī gadā Jaunzelandē notika balsošana par trim priekšlikumiem: pirmais bija pilnīga prohibicija un tas dabūja 200.000 balsu. Otrs priekšlikums bija izdot atļaujas sevišķām dzertuvēm, kas dabūja 235.000 balsu. Trešais priekšlikums — valsts monopols — dabūja 40.000 balsu.

Afrikā Madagaskaras salā 1868. g. pieņemts likums, ka zemes karalis nedrīkst lietot reibinošus dzērienus. Tagad šis jautājums nobriedis tik tālu, ka izstrādāts likumprojekts, ka visiem jāseko karaļa paraugam.

Apraudzīsim pašreizējo stāvokli Āzijā, Arabijā, kuŗa atrodās zem angļu protektorāta, tagadējais valdnieks Ibn-Sauds lūdzis tautas vārdā angļu valdību, lai tā aizliedz ievest viņa zemē reibinošus dzērienus. Kad lūgumam nebija panākumu, tad arabi ķērušies pie radikālākiem līdzekļiem un sākuši vajāt dzērienu apgādāšanas iestādes, aizslēdzot ap 60% no tām. Tāpat arī Indijā tauta ir izteikusies pret alkoholu. Tāpēc indieši griezušies ar lūgumu pie angļu valdības, lai tā apkaŗo tirgošanos ar reibinošiem dzērieniem. Kad tā lūgumu nav pieņēmusi, tad 7 valstis atteikušās padoties angļu valdības rīcībai un uz savu galvu aizliegušas alkoholisko dzērienu ražošanu un tirgošanos ar tiem. Citās zemēs alkohola atļauja gan pastāv, bet tam uzlikti augsti nodokļi. Japānā karaļa ministrs izdevis rīkojumu, ar kuŗu alkohols pilnīgi noliegts armijā. Tāpat tur arī valdība izdevusi rīkojumu, lai tējnīcām netiktu izdotas koncesijas tirgošanai ar alkoholiskiem dzērieniem.

Eiropā vissvarīgākās pārmaiņas var sagaidīt Lielbritānijā. Kāda cīņa bija Amerikā prezidenta vēlēšanās, tāda pat bija Anglijā, vēlot parlamentu. Kāpēc uzvarēja taisni strādnieku partija? Tamdēļ, ka Makdonalds uzņēmis savā programmā aturību un atturībnieki balsoja par šo partiju. To listē bija uzstādīti daudzi ievērojami vīri, kas pazīstami kā atturībnieki. Mēs redzam tur tādus vārdus, kā: Makdonalds, Snoudens u. c. Anglijas apakšnamā ir 40% pilnīgu atturībnieku. Savā programmā valdība ir uzņēmusi vispirms likuma «local option» izdošanu un dažus svarīgus alkohola ražošanas un pārdošanas ierobežojumus. Tāpēc mēs varam sagaidīt no Anglijas mums kādu patīkamu pārsteigumu. Anglijas parlamentā nāca priekšā atturības likums jau 1924. g., kad to noraidīja ar gluži niecīgu balsu skaitu: 209 pret 201. Jāatzīmē, ka cīnoties pret alkoholu, Anglija iet pa to pašu ceļu, kā Amerika, jo tur visu konfesiju mācītāji un atturībnieki, kuŗi cerības pulciņos (Bands of hope) apvienojuši 7 miljoni jauniešu. Pēdējās parlamenta vēlēšanās bija noorganizējušies 46.000 metodistu, lai pa visu Angliju propagandētu atturības kandidātu ievēlēšanu.

Par citām zemēm jāsaka, ka cīņa pret alkoholu notiek galvenā kārtā ziemeļzemēs, kuŗas nevēlas atdot savu zeltu par dienvidu zemju vīniem. Zviedrija, Norvēģija, Somija, Latvija, Igaunija, Dānija un Islande ir nodibinājušas Ziemeļvalšķu pretalkohola savienību, kuŗa sasauc kongresus un cīnās pret alkoholu. Šodien mums ir liels prieks redzēt no šīs savienības 4 zemēm pārstāvjus mūsu kongresā. Dienvidnieki ir nodibinājuši vīna ražotāju zemju savienību, kuŗa cīnās pret mums. Viņu kongress notika kādas 2 nedēļas atpakaļ Kopenhāgenā, lai propagandētu savas idejas ziemeļu zemēs. Pēdējos gados alkohola patēriņš Eiropas ziemeļvalstīs, Anglijā un Amerikā stipri mazinās. Tomēr Anglijā novērojama viena slikta parādība, ka tur alkoholisko dzērienu eksports pieaug, jo tā cenšas apdzirdīt kolōnijas. Par laimi, tagadējais kolōniju ministrs ir atturībnieks, kas tādai kolōniju apdzirdīšanai nodomājis darīt galu. Ja atturības ideja Anglijā kā varenā pasaules valstī uzvarēs, tad tam būs ļoti liela nozīme visas pasaules pretalkohola kustībā. (Aplausi.)

«Latvijas IV pretalkohola kongress 1929. g. Rīgā» 21.—25. lapp.

Postdaŗu valsts karaļa vēlēšana.

Kādreiz Postdaŗu valsts galvas pilsētā Kaitradē notika drausmīga sapulce. Tur no visām pasaules malām bija sadevušies cilvēces izdeldētāji: Kolieris, Mēris, Dilonis, Drudzis, Kaŗš, Aukstums, Bads, Nabadzība, Izvirtība, Verdzība,

Patvaļība, Revolūcija u. t. t. Īsi sakot, tur bija sanākuši visi tie, no kuŗu parādīšanās ļaudis sten, raud, vaimanā, mokās, mirst. Viņi bija sapulcējušies ievēlēt savai valstij karali. Vispirms sapulce nolēma ievēlēt par Postdaŗu valsts karali to, kas pierādīs, ka viņš visvairāk kaitē cilvēcei. Tad visi runātāji, ko tik katrs jaudāja, ņēmās cildināt savus vai savu troņa kandidātu nopelnus. Kā dzērāju sabiedrībā bieži dižojas ar to, kas visvairāk izdzēris kāda skurbekļa, tā šeit dižojās ar to, kas visvairāk ļauna nodarījis cilvēcei un visvairāk izlējis ļaužu asaru un asiņu.

Kā pirmie runātāji uzstājās Kolieris un Mēris. Viņi viens par otru lielījās ar miljoniem ļaužu iznīcināšanu visšausmīgākās mokās. Tad kāpa katedrī kā papīra lapa bālais un izdēdējies Dilonis. Viņš tikko sadzirdamā, noslēpumainā balsī teica: «Es neradu epidēmijas, kā Kolieris un Mēris, kas uzreiz gāž kapā tūkstošiem; bet toties es darbojos vienmēr un visur. Ko saķeru, tas neizsprūk no maniem nagiem. Es nesaudzēju neviena: ne bērnu, ne pieaugušo, ne bagāto, ne nabago. Es protu noslēpt savu tuvošanos tā, ka neviens nespēj sagatavoties uz aizsardzību.»

Pēc Diloņa tādā pašā garā par saviem varoņdarbiem runāja viņa kollēgas: Drudzis, Karsonis, Tīfs un Vēzis. Visi, elpu aizrāvuši, klausījās viņu lielo nopelnu runās. Tad ļoti stalts vīrs tuvojās katedrim. Pēc pirmā acu uzmetiena, viņa ģīmis likās skaists, pievilcīgs, jūsmīgs. «Kaŗš, Kaŗš,» čukstēja un savilņojās sapulcētie visās rindās: «tas būs mūsu karalis.» Bet katedrī runājot, viņa seja pārmainījās un tapa mežonīga, briesmīga, zvēriska. «Godājamās Lielkundzes un Godājamie Lielkungi!» viņš teica. «Es esmu par daudz lepns, lai vārtītos dubļos, puvumos un citos netīrumos, līdzīgi Kolierim un Mērim, vai lai piezagtos izraudzītiem upuriem, līdzīgi Dilonim, Drudzim, Tīfam un Vēzim. Es uzbrūku atklāti un daiļi: mani upuri iet uz nāvi kārtīgās rindās, ar mūziku. Mana bombardēšana līdzinās illūminācijai. Es atņemu cilvēcei vislabāko: ziedošo jaunatni, kuŗu es nopļauju kā plāvējs zāli. Kad es saskaišos, tad izplatu savu darbību pa visu pasauli.» Aplausi ilgi negribēja rimties. Sapulce jau taisījās ievēlēt Kaŗu par Postdaŗu valsts karali. Bet te uzreiz katedrī parādījās Izvirtība un slavēja savas neķītrības cilvēku dzimstības samazināšanā. Ar bezkaunību pilnu runu viņa arī guva lielu piekrišanu. Tad vēl par saviem panākumiem runāja Slinkums, Bads, Hazardspēle un Revolūcija. Sapulce apmulsa un nesaprata, ko ievēlēt par karali: kandidātu daudz, un viens pārāks par otru.

Te vēlētāji ierauga, ka katedrim tuvojas vēl kāda runātāja. Viņa ir tik maza un liekas tik nekaitīga, ka daži ir nesaprašanā, kāpēc viņa šeit ieradusies. Taču kādi sapulces dalībnieki saskatīja viņā savu pazīstamu un pazina viņas darbus. «Mani sūtīja šurp mans saimnieks,» viņa teica. «Pats viņš ir tā aizņemts, ka nekādi nevar personīgi ierasties. Bet es esmu cieši pārliecināta, ka, uzklausījuši mani, jūs bez apstrīdēšanas piešķirsat kroni manam saimniekam. Tikko es dzirdēju, ka šeit daudzi no jums runāja par savām uzvarām, un es ticu, ka visi jūs runājāt patiesību. Bet vismaz puse jūsu guvumu jāpieraksta mana saimnieka palīdzībai. Tas ir viņš, kas novājina cilvēka ķermeņa organus tā, ka tie nespēj pretoties jums, kad jūs uzbrūkat ļaudīm. Tas ir viņš, kas bojā asinis tā, ka brūces, kuŗas bez viņa viegli sadzītu, top nedziedināmas. Tas ir viņš, kas dzen ļaudis uz neķītrībām un noziedzībām. Daudzreiz vairāk vēl jāsaka par viņa viena paša tiešiem sasniegumiem. Kā nevar saskaitīt smilšu graudus jūrmalā, tā nevar saskaitīt viņa radītās kaites. Katru gadu viņš noved kapā miljoniem ļaužu. Viņa viltība ir līdzīga viņa varai. No jums visi izvairās, bet viņu visi meklē. Jūs visi nīst, bet viņu visi mīl, un vissirsnīgāki mīl taisni tie, kuŗus viņš bendē. Visos svinīgos gadījumos mans saimnieks ir visvēlamākais viesis. Kristībās, iesvētīšanās, kāzās un bērēs viņš valda kā virsaitis un rīkojas kā namatēvs. Lai jūs aizdzītu, ļaudis maksā ārstiem un aptieķniekiem. Bet ap manu saimnieku ļaudis drūzmējas kā bites ap māti stropā un maksā viņam par to postā grūšanu. Bez kādas piespiešanas ļaudis labprātīgi atnes manam saimniekam visu savu mantu, kuŗa bieži iegūta ar asinssviedriem; ziedo viņam savu laiku, kas vasaru dārgāks par zeltu; atdod viņam savu veselību, bez kuŗas dzīve ir tikai ciešanas. Manam saimniekam ļaudis nežēlo ne apskaužamo jaunību, ne cienījamo vecumu, ne mīlējošo sievu, ne daudzsološos bērnus, ne godu, ne kaunu, ne sirdsapziņu. Mans saimnieks visus tā

apiet un tā iemežģina, ka visur un vienmēr viņš darbojas pilnīgi brīvi un atklāti. Karš šad un tad apslēpj savas baterejas, bet mans saimnieks uzstāda savus visāda kalibra lielgabalus bez kādas apslēpšanas. Tas nav vēl viss. Kad mans saimnieks satriec vienu ģimenes locekli, tad no tā cieš arī visi pārējie. Paprasiet dažai labai sievai, kā viņa vēlu vakarā gaida vīru mājā un kā viņa ar izsalkušiem, novārgušiem un slimiem bērniem vārgst aukstā, nekurinātā istabā. Ak, cik tīri slauka mans saimnieks! Sizdams tēvu vai māti, viņš nosit arī bērnus. Jūs iznīcinat tikai atsevišķas personas, bet mans saimnieks iznīcina veselas ģimenes, ciltis un tautas. Tā mans saimnieks izdeldē ļaudis visapkārt zemes lodei. Tas arī vēl nav viss. Jūs nobendējat miesu, bet mans saimnieks nobendē arī dvēseli.»

Sapulce ar lielu aizrautību un sajūsmu noklausījās viņas spīdošo runu. «Kas esi tu un kas ir tavs saimnieks?» Uzprasīja Kaislība, kura uzskatīja savus darbus par visdižākiem. «Mani sauc par glāzīti,» gluži nevainīgā balstiņā atbildēja runātāja, «un manu saimnieku sauc par Alkoholu.»

«Lai dzīvo Alkohols!» Uzgalvilēja sapulce. «Urā, svinību karali, nāves eņģeli un tautu rīkste!»

Tad sapulce vienbalsīgi piesprieda zelta kroni Alkoholam. Tā atzina viņu par visu cilvēces postdaru karali.

No tā laika Postdaru valsts galvas pilsētā Kaitradē uz troņa sēž karalis Alkohols.

J. Dāvis. «Kristīgā Balss» 15. 4. 38.

42. 1905. gada revolūcijas atmiņas un novērtējumi.

Dzīvodams Tartū un nodarbodamies vienīgi savā paidagōģiskā arodā, es pavisam nepazinu marksismu un tā šķirnes: komūnismu, sociālismu, lieliniecismu, maziniecismu u. t. t. Īstā nozīmē man sveši bija arī vārdi: buržuji, proletāriji, šķiru cīņa u. tml. Ar šiem mūsu zemē ieklīdušiem svešiniekiem es iepazinos tikai 1905. g. revolūcijas laikā, kad uzreiz Latvija pārplūda ar sociāldemokrātu literātūru un kad to lozungi skanēja visos mītiņos.

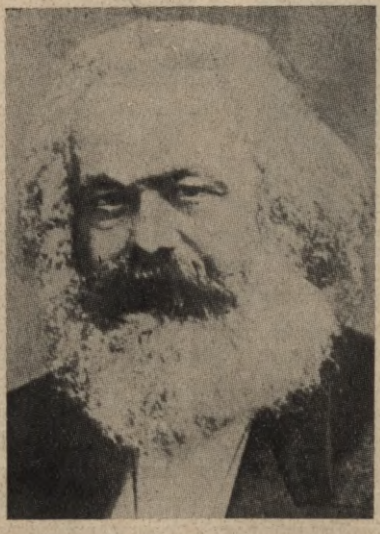

Vācijas žīds Markss (Morduchajs).

Krievijas puszīds Ļeņins.

Pēc 1905. g. 17. oktōbŗa manifesta izdošanas un parlamentārās valsts un vārda brīvības proklamēšanas, ļaudis vēl nezināja, kas ir brīvība, kur tā sākas un kur tā beidzas, ko drīkst darīt un ko ne, nekaitējot paši sev, sabiedrībai, tautai un valstij. Kā pavasari no

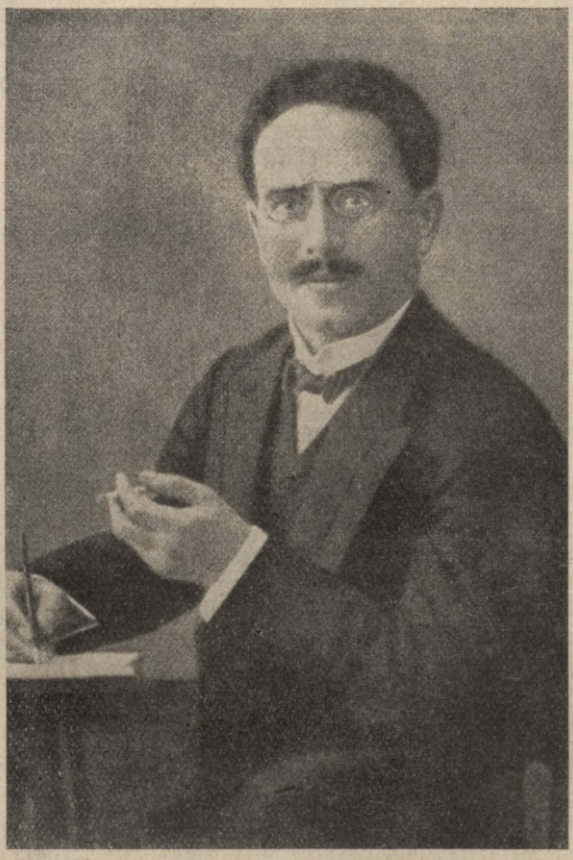

Žīds Dr. K. Liebknechts, Vācijas strādnieku vadonis.

kūts brīvībā izlaisti teļi priekā skrien, asti saslējuši gaisā, nezinādami kurp, tā ļaudis skrēja uz katru mītiņu klausīties atsūtīto balamušu skaļajās runās. Neviens neprasīja, no kurienes runātāji uzklīduši, par ka naudu viņi rīko sapulces, cik viņi bauda uzticību un vai viņu vārdi saietas ar patiesību. Tā bija apbrīnojama pūļa psīcholoģija. Ļaužu masas skrēja pakaļ katram vējam, ticēja katram gaisa grābeklim un bija gatavas ārdīt katru pastāvošo iekārtu tikai tamdēļ, ka tā pastāvēja. Radās kāre noplēst gadtūkstošiem pastāvējušo un par labu, stipru un nepieciešamu atzīto sabiedriskās iekārtas ēku, iekams nebija uzcelta jauna, vēl pārāka tautas un valsts dzīves iekārtas ēka. Mītiņu runātāji un viņu klausītāji spļāva tai akā, no kuŗas viņi vienmēr bija dzēruši un dzēra. Viss tas bija vajadzīgs kādai slepenai nezināmai varai, kuŗa rīkojās no aizkulisēm.

Bija izjūtams, ka šai nezin kur paslēptai varai bija apburošs pievilcības spēks. Bet kas bija pati noslēpumainā vara un kāpēc tā šķieda naudu gaisa piļu celšanas paušanai un paradīzes solīšanai zemes virsū, par to neviens neinteresējās.

Pa priekšu vajadzēja noārdīt visus sabiedriskās dzīves pamatus (ģimeni, tautību, tikumību, ticību, baznīcu, valsti), jo tikai pēc tam varēja nodibināties paradīze zemes virsū. To pauda literātūra, to

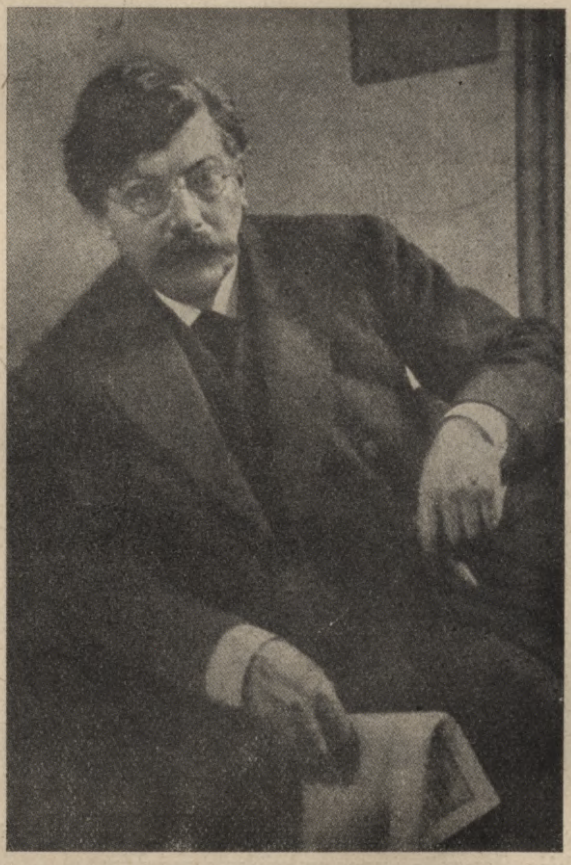

Austrijas strādnieku vadonis žīds Dr. V. Adlers.

pauda mītiņu runātāji. Es iegādājos literātūru, bet gudrs netiku. Gāju uz mītiņiem, bet apmulsu vēl vairāk. Ielaidos sarunās ar visgudrajiem aģitātoriem un visu labumu solītājiem, bet tie pateica, ka es esot atpakaļrāpulis, melnsimtnieks, pretrevolūcionārs, buržujs un nacionālists. Sapratu, ka jābūt uzpriekšurāpulim, sarkansimtniekam, revolūcionāram, proletārijam un internacionālistam, lai baudītu virszemes paradīzes labumus. Kas tāds nav, tam sagaidāma elle zemes virsū. Ļaudīm bija jāizvēlās ceļš vai nu uz paradīzi vai uz elli. Tauta sašķēlās divos lielos nogrupējumos, jo kas pēc vienu jēdziena bija paradīze, tas pēc otru jēdziena bija elle. Visi bija sa-

laisti ragos. Vieni grasījās pret otriem: bērni pret vecākiem, skolnieki pret skolotājiem, ierēdņi pret priekšniekiem, kareivji pret virsniekiem, darba ņēmēji pret darba devējiem, pilsoņi pret valsti u. t. t. Visiem bija jācīnās citam pret citu, jo paužamie lozungi skanēja: «Cīņā tu iegūsi savas tiesības». «Bez cīņas nav uzvaras.» Lai uzvarētu savus pretiniekus, t. i. paši savus tautiešus — latvjus, cīņā bija jāiet «ar kaujas saucieniem uz lūpām,» dziesma, kuŗu bija sacerējis dzejnieks J. Akurāters. Tā prese un mītiņu runātāji kū-

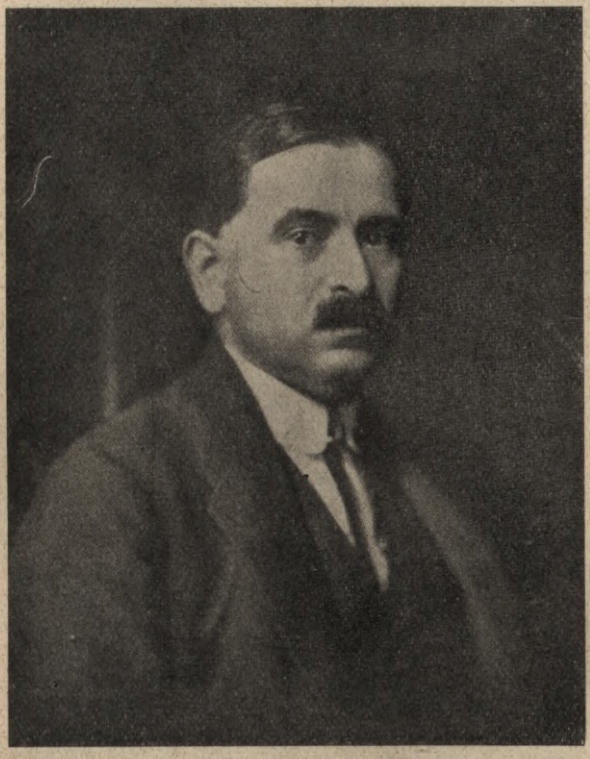

Austrijas strādnieku vadonis žīds
Dr. O. Bauers.

dīja latvjus uz brāļu kaŗu jeb uz savstarpēju iznīcināšanos. Tas bija slepenās varas velnišķais mērķis.

Dzīvi interesēdamies par savas tautas tieksmēm, es dodos uz Grīziņkalnu jeb tagadējo 1905. g. parku. Ne par velti tam piešķirts šis nosaukums. Tolaik tas bija liels brīvs laukums — kā radīts masu sapulču noturēšanai apakš klajas debess. Neraugoties uz oktōbŗa pēdējām dienām, laiks ir brīnišķi jauks. Saulīte spīd un izaicina ļaužu barus atstāt drūmos pilsētas mūŗus un ieelpot svaigo aizpilsētas gaisu. Ir svētdiena. Visiem darba devējiem piekodināts likt darba ņēmējiem apmeklēt mītiņus. Ļaužu straumes plūst pa Avotu un citām ielām uz Grīziņkalnu. Plašo laukumu sedz nepārredzamas tautas masas. Šur un tur uzceltas tribīnes, no kuŗām runātāji

skaidro atsevišķi katra aroda ļaudīm par pastāvošās iekārtas gāšanu un sava stāvokļa uzlabošanu.

Es tuvojos tribīnei, no kuŗas formas tērpā runā gaŗa auguma kazāks un no kuŗas visapkārt kā svētu patiesību klausās kareivji. Viņš paziņo, ka viņa ieroču brāļi-kazāki jau sacēlušies pret caru un ka viņš sūtīts uzaicināt pārējos kareivjus doties cīņā pret monarchismu. Viņš ir labs runātājs, intelliģents un gūst lielu klausītāju piekrišanu. Es pazinu runātājā Rīgas skolotāju Zeļenko kgu, kuŗš

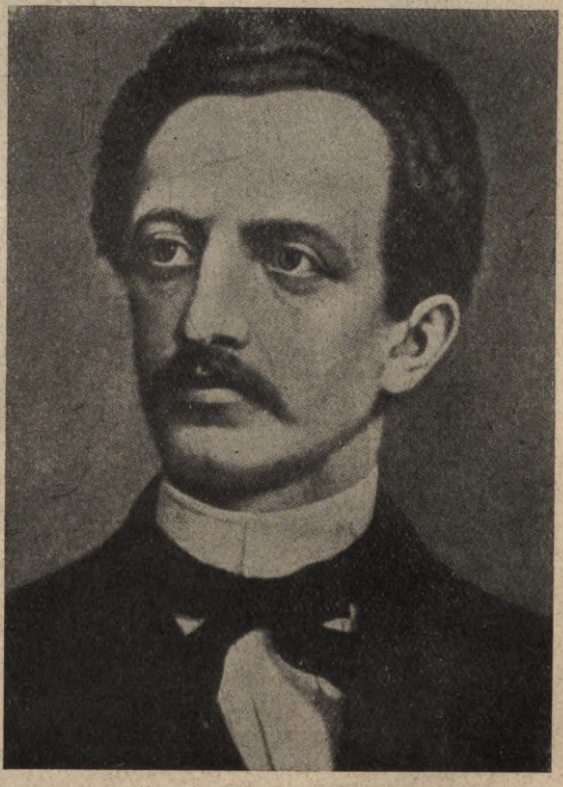

Franču «strādnieku» vadonis Ferdinands Lassalle (= Chajims Volfsons = Loslauer-Lassalle), Breslavas žīda — ziepju vārītāja dēls, sociālisma profētis, streiku rikotājs un revolūciju taisītājs.

nebija kazāks un nekad nebija kalpojis kazāku pulkos. Viņš bija vienkārši uzvilcis kazāka šineli un piejozis zobenu kareivju maldināšanai un musināšanai.

Es dodos tāļāk un apstājos pie tribīnes, no kuŗas kāda kalpone runā citām kalponēm. Viņa gan ir ģērbusies kā kalpone, bet runā kā aktrise un zina vairāk nekā daža laba salona dāma ar vidus- vai ar augstskolas izglītību. Runātāja ir veikla kūdītāja un viņas nepaklausības paušanu namamātēm pastāvīgi pārtrauc pārējo kalpoņu skaļie aplausi. Tāpat runātāja no veļas mazgātāju tribīnes veic savu uzdevumu ne sliktāki. Tas pats sakāms par sētnieku, važoņu, fabrikas strādnieku un citu darba arodu runātājiem no savām tribīnēm. Visi viņi ir apmācīti, labi iedresēti un ievingrinājušies aģitātori, lai

Žīds — mītiņu runātājs kūda tautu uz revolūciju.

gan neviens no viņiem nestrādā tai arodā, kuŗa vārdā viņš runā. Viņi spēlē tribīnē savas lomas tāpat kā aktieri savējās teātrī un klauni cirkū. Lielākā daļa runātāju bija žīdi un krievi un vispārējā bija krievu, bet ne latvju valoda. Lūk, par šādiem svešas, nezināmas, tumšas varas nopelniem soc. dem. izgādāja Grīziņkalnam «1905. g. parka» tituli, iegalvojot, ka šī lielā latvju tautas apmānīšana ar ļoti bēdīgām sekām esot viņas varoņdarbs. Vēl līdz šim laikam es nevaru saprast, ka var nacionāli domājošie latvji atļaut savā valstī cildināt to vietu, kur viņu tauta tapa apkrāpta un pavedināta uz staigāšanu pa neceļiem, kas maksāja viņai tūkstošiem ļaužu dzīvību un desmitiem miljonu materiālu vērtību. Droši vien tas arī ir tumšās varas nopelns, ka latvju vēsturnieki līdz šim neiedrošinājās rakstīt, ka 1905. g. bēdīgie notikumi nebija latvju tautas un latvju galvu ražojumi.

Atklātais revolūcijas pereklis bija Lāčplēša ielā nams 25, kuŗa telpās tagad mitinas Dailes teātris. Tur norisēja visu arodu mītiņi un kongresi. Masu sapulces notika ne tikai vakarā, bet arī dienā. Galvenais runātājs visos arodos bija kāds uzklīdis žīds ar pieņemtu vārdu Maksims. Viņš runāja krieviski un pievilka ļoti plašas ļaužu

No 10 apcietinātām revolūcionārēm un pagrīdes darbiniecēm 9 bija žīdietes.

masas. Maksims bija revolūcijas iedvesmotājs un izveda to pēc visiem slepenās varas likumiem. Es noklausījos šeit vairākus mītiņu runātājus par marksismu un tā novirzieniem, starp citu arī tā sajūsmināto dievinātāju V. Dermani. Taisnība, mana toreizējā žīda Marksa mācības izpratne bija pavirša, jo tad vēl es samērā maz pazinu žīdismu un pavisam nepazinu Ciones gudro protokolus un masonismu. Kā Maksims tā Dermanis un citi mītiņu runātāji Lāčplēša ielā 25 pauda latvjiem tikai šķiru cīņu un ne ar pušplēstu vārdu neieminējās par Latvijas atdalīšanos no Krievijas un patstāvīgas Latvju valsts nodibināšanu. Es uzsveru to tamdēļ, ka pēc Latvijas valsts nodibināšanas, soc. dem. un viņu līdzteči plātījās, ka reolūcionāri jau 1905. g. cīnījušies par Latvijas neatkarību, bet buržuji neesot pabalstījuši viņus šinī cīņā. Vienīgi buržuju vainas dēļ Latvijas valsts nenodibinājusies jau 1905. g.

Mītiņus noturēja ne tikai Lāčplēša ielā 25, bet arī visu pārējo biedrību namos, jo tajos par telpām priekš mītiņiem nebija nekas jāmaksā. Sevišķi daudz visāda veida mītiņu notika Latviešu biedrības un Ģildes (tagadējo Kongresu) namos. Mītiņu apmeklēšana

Augstākās vispasaules polītikas taisītājs ar presi.

bija tapusi par parastu laika pavadīšanu. Uz tiem gāja ne tikai pieaugušie, bet arī pusaudži. Sarīkoja arī speciālus bērnu un skolnieku mītiņus.

Kad bija izsludināts pirmais skolnieku mītiņš Latviešu biedrības namā, es kā skolotājs aizgāju uz to paklausīties, ko mani kollēgas paudīs skolu jaunatnei. Zāle bija pārpildīta ar pusaudžiem. Likās, tie bija privāto vidusskolu skolnieki un skolnieces, jo nebija tērpušies kroņa skolu uniformā. Tāpat bija ļoti daudz žīdu, kuŗu kroņa skolās uzņēma tikai 5%, bet privātās skolās tie bija galvenā sastāvdaļa. Tā ka kroņa skolās bija maz žīdu, tad tajās maz skolnieku sekoja Marksa evaņģelijam. Turpretim, privātās skolās viss bija otrādi. Lielākā daļa latvju marksistu ir nākuši ne no kroņa, bet no privātām skolām.

Daži mītiņa runātāji bija Rīgas skolotāji, kuŗi lika klausīties sevī vai katrā mītiņā. Viņi bija speciālizējušies runāt par katru tematu un par katru arodu. Bet runāja arī daudzi citi, par kuŗiem

es nevaru teikt, ka tie būtu bijuši skolotāji. Visi viņi pūta pēc viena meldiņa jaunāko marksistu atklāsmi, un proti: Bērniem nav jāklausa vecākiem, jo katra paklausība ir kalpība un verdzība. Bet bērni nav kalpi un vergi un viņus nedrīkst audzināt par tādiem. Bērniem jābūt patstāvīgiem un vienlīdzīgiem ar vecākiem. Vecāki nav jāsauc par tēvu un māti, bet vārdā tāpat, kā viņi sauc bērnus vārdā, piem., par Jāni un Grietu, kā tas ir katrā gadījumā. Skolniekiem arī nav jāklausa skolotājiem. Kārtību skolā uztur un vada skolnieki, bet ne skolotāji. Mācības priekšmetus un to stundu skaitu noteic paši skolnieki. Viņi izstrādā arī mācības priekšmetu prog-

Kolontajas kdze.

rammas u. t. t. Vispār noteicēji ir ģimenē bērni un skolā skolnieki, jo ģimene ir priekš bērniem un skola priekš skolniekiem, bet ne otrādi. Es klausījos, klausījos un nevarēju saprast, vai es esmu ienācis trako, ārprātīgo vai vājprātīgo namā, vai pats esmu zaudējis prātu un nespēju uzņemt augstāko gudrību, kuŗa aizsteigusies man priekšā par vienu gadsimtu. Pēdīgi es neizcietu un pieteicos pie vārda, lai gan pretimrunāšana bija ļoti bīstama lieta, jo tā varēja nobeigties ar piedauzīšanu, izsvilpšanu, izlamāšanu vai vēl ar ko ļaunāku.

Sākumā sapulce ļoti uzmanīgi klausījās manu runu, un viens otrs iesaucās: «Pareizi, pareizi!» Bet kad aģitātori pamanīja, ka es kājām saminu viņu tikko pasludinātos baušļus, tad viņi sāka brēkt,

ko rīkle nesa: «Birģelis, buržujs, melnsimtnieks, atpakaļrāpulis! Nost! Ārā!» Lai gan viņu kliedzieni un svilpieni bieži pārtrauca manu spēcīgo balsi un stingri paidagōģisko runu, tomēr tā uz kādu daļu klausītāju darīja lielu iespaidu, un daudzi izrādīja man savu piekrišanu. Visādā ziņā mans nopietnā brīdī sacītais noptnais vārds saviļņoja visu zāli. Uztraucās kā piekritēji tā pretinieki. Kad biju nobeidzis runu, tūdaļ pieteicās vairāki pretrunātāji. Kā pirmā kāpa katedrī pazīstamā privātskolas turētāja Anna Ķēniņa. Es sagaidīju, ka viņa atbalstīs mani. Bet ko tu, Dieviņ!

Federātīvā komiteja: «Tu gojiņ, patiesi esi tāds Antiņš, kā būtu tīrais grēks neizlietot tevi Krievijas pārvēršanai par mūsu Mesijas vispasaules valsts provinci.»

Viņa iesāka savu runu ar sek. vārdiem: «Ko Dāvja kgs mums šeit stāsta, ka bērni nevarot vadīt ģimeni un skolnieki skolu?! Arī bībelē teikts: «Ko tu esi apslēpis no pieaugušiem un gudrajiem, to esi atklājis bērniem un zīdaiņiem.» Tā tad pat zīdaiņi zina vairāk nekā pieaugušie un gudrie.» Jau pēc šā veiklā ievada atskanēja skaļi aplausi visā zālē. Sajūsmināta ar pirmajām sekmēm, latviete Ķēniņas kdze tiešām pierādīja, ka bērni ir gudrāki par vecākiem un skolnieki gudrāki par skolotājiem. Ar to viņa sasita mani «lupatlēveros» un guva tādu piekrišanu, ka viņu varētu apskaust pat pazīstamā mītiņu runātāja, vēlākā izglītības komisare un sūtne Stokholmā, žīdiete Kolontajas kdze. Ja vēlāk Ķeniņas kdze netapa par izglītības ministri un sūtni, tad tas tikai tamdēļ, ka pie mums neiecelj šais posteņos sievietes, bet toties gan viņas cienīgais līdzdarbnieks par ārkārtīgiem nopelniem bērnu audzināšanā un partiju politikā tapa ī par izglītības ministri ī par sūtni. Tā ka A. Ķeniņas garā runāja visi pārējie «paidagōgi», tad sapulce pieņēma aģitātoru priekšā liktās rezolūcijas.

Kā uz burvja zižļa mājienu, visa Krievija un līdz ar to Latvija pārplūda ar revolūcionāro literātūru, kuŗu cītīgi izplatīja žīdi un sociāldemokrāti.

Ļoti lielu lomu 1905. g. kustībā spēlēja žīdu «Bunds». Tas bija Federātīvās komitejas labā roka. Bundisti bija jauni intelliģenti

Brīvmūrnieku un žīdu 1871. g. sarīkotā komūnu cīņa Parīzē.

žīdi. Viņi stāvēja tuvā sakarā ar Federātīvās komitejas locekļiem un paziņoja latvju aģentiem, kas tiem katrreiz darāms. Tādējādi bundistu vadoņi ar sevi aizsedza komitejas locekļus. Neviens nezināja, no kurienes nāk rīkojumi, bet gan zināja, kas ir pavēlēts darīt. Tā tad tika pildīta ne latvju tautas, bet žīdu slepenas organizācijas griba.

Reiz par visām reizēm stingri jānoraida žīdu privātās armijas — sociāldēmokratijas pasaciņa, ka ar latvju tautas piespiešanu sacelties pret krievu valdību, tās vadoņi gribējuši nodibināt patstāvīgu Latvijas valsti jau 1905. g.: viņi veda cīņu nevis pret Krieviju un ne par Latvijas atdalīšanos no tās, bet pret latvju pilsonību un par proletāriāta resp. žīdu diktatūras nodibināšanu visā Krievijā. Ciones protokoli sprauž par mērķi — vispasaules valsti bez robežām un ar žīdu virskundzību. Tāpēc žīdu un līdz ar viņiem arī soc.-dēm. programmā neietilpa Latvijas valsts dibināšana, kā to 1918. g. 18. nov. atklāti deklarēja bij. saeimas priekšsēdētājs Dr. P. Kalniņš, un kā to vēlāk apstiprināja arī Rainis un citi soc.-dēm. barveži.

1905. g. paradīzes solītāji, taisnodamies par tautas piekrāpšanu, uzskaita daudzas nebūšanas, kuŗas it kā bijušas par zemnieku un strādnieku sacelšanās iemeslu. Bet nekad nav bijis un nav tādas zemes, kuŗā ļaudis būtu apmierināti ar it visu. Visur izkaisītā žīdietība un brīvmūrniecība saož tautas neapmierinātību vienā vai otrā jautājumā, pārspīlēti izbazunē valdības vājās puses ar savā ietekmē atrodošos presi, rada pastāvošai iekārtai naidīgi noskaņotu «sabiedrisko domu» un uzdod saviem provokātoriem izpūst šo noskaņojumu tautā. No odiem viņi izpūš ziloņus. Ar plaši atvērtu naudas maku žīdietība un masonība vienmēr atrod sev paklausīgus kalpus nemieru, streiku un revolūciju taisīšanai. Tā viņas panāca arī latvju tautas sacelšanos 1905. g., lai gan Igaunijā, kur valdīja gluži tādi paši apstākļi, viņām neizdevās to panākt. Šī nesekmība Igaunijā izskaidrojas ar to, ka tur dzīvoja mazāk žīdu (patlaban tikai 4000 jeb 0,4%, kurpretim Latvijā ir 100.000 jeb 5% žīdu) un ka tāpēc igauņi nebija vēl pietiekoši saindēti ar internacionālismu un marksismu. Kā stingri nacionālisti, igauņi bez 1905. g. revolūcijas taisīšanas nodibināja patstāvīgu Igaunijas valsti agrāk, nekā latvji nodibināja patstāvīgu Latviju ar 1905. g. revolūcijas taisīšanu. Tas skaidri rāda, ka 1905. g. revolūcija nav radījusi 1918. g. patstāvīgu Latvijas valsti.

Briselē iznākošā pretžīdiskā avīze «Rex» savā 1937. g. 19. novembŗa numurā sek. raksta «Par žīdiem un jaunlaiku revolūcijām»:

Vienmēr un ar vienādu nekautrību žīdu rakstnieki sacenšas savas tautas cildināšanā par visu jaunlaiku revolūciju sarīkošanu. Viņi dižojas ar to, ka 1789. g. franču revolūcija bijusi žīdu revolūcija, jo par tās sarīkošanu jau 1767. g. «Univers Israélite» rakstījis: «Revolūcija ar tās vienlīdzību un brālību ir Israēļa zvaigzne». Bez tam «Archives Izraēlites» 1789. g. 6. jūlijā rakstījis: «1785. g. gads ir jaunās Lieldienas: Franču revolūcijai ir noteikti žīdisks raksturs».

Tāpat 1905. g. krievu revolūcija bija žīdu darbs: Ņujorkas žīdu avīze «The Macabean» 1905. g. novembrī ievietojusi rakstu «Viena žīdu revolūcija», kuŗā tā teic:

«1905. g. krievu revolūcija ir žīdu revolūcija, jo tā apzīmē robežakmeni žīdu vēsturē. Viņa ir žīdu revolūcija tāpēc, ka Krievija ir patversme gandrīz pusei visas pasaules žīdu un ka tās valdības gāšana noteic likteni šīs zemes miljoniem žīdu un dod citiem žīdiem iespēju tūkstošiem ieplūst tajā. Taču

krievu revolūcija sevišķi ir žīdu revolūcija tamdēļ, ka žīdi ir visdarbīgākie cara valsts revolūcionārie darbinieki.»

Vēlāk vairāk acīm redzama ir patiesība, ka 1917. g. krievu revolūcija bija žīdu revolūcija. Ir ļaudis, kuŗi apgalvo, ka pat Kerenskis (Kürbis) esot žīds. Kā tas arī nebūtu, bet neapstrīdams ir tas fakts, ka lielnieciskie žīdi pārņēma krievu revolūciju savā vadībā. Viņi padzina mērenos revolūcionārus un ar Ļeņinu, Trocki, Zinvjevu, Ļitvinovu un t. t. priekšgalā, sagrāba varu savās rokās. Šī revolūcija bija žīdu interesēs un nodeva Krieviju viņu noteikšanā.»

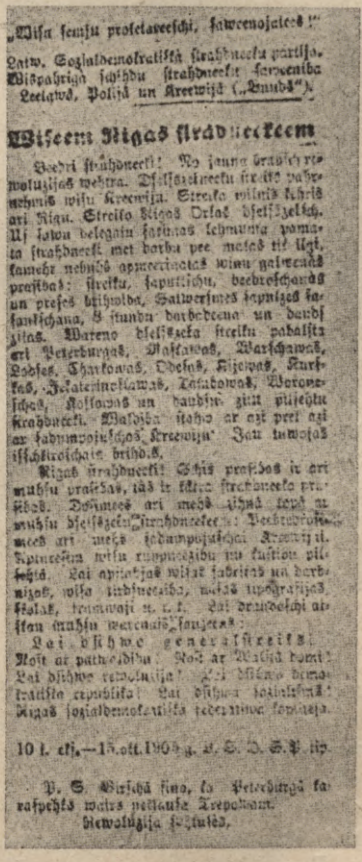

„Wisu semju proletareeschi, saweenojatees!"

Latw. Sozialdemokratiska strahdneeku partija. Wispahriga schihdu strahdneeku saweenība Leelawā, Polijā un Kreewijā („Bundā").

Wiseem Rigas strahdneekeem

Beedri strahdneeki! No jauna brahsch rewoluzijas wehtra. Dselsszeleneeku streiks pahrnehmis wisu Kreewiju. Streiks wilnis kehris ari Rigu. Streiks Rigas Orlas dselsszelsch. Us sawu delegatu sarunas lehmuma pamata strahdneeki met darbu pee matas tik ilgi, kamehr nebuhs apmeerinatas winu galwenās prasibas: streiku, saputtschu, beedroschanas un preses brihwiba, Satwersmes sapulzes sasaukschana, 8 stundu darbadeena un daudsi zitas. Wareno dselsszeka streiku pabalsta ari Peterburgas, Maskawas, Warschawas, Lodses, Charkowas, Odesas, Kijewas, Kurskas, Jekaterinoslawas, Tambowas, Woroneschas, Koslowas un daudsu zitu pilsehtu strahdneeki. Waldiba stahw ar azi pret azi ar sadumpojuschos Kreewiju. Jau tuwojas isschkiroschais brihdis.

Rigas strahdneeki! Schis prasibas ir ari muhsu prasibas, tās ir kātra strahdneeka prasibas. Dosimees ari mehs zihnā topā ar muhsu dselsszeku strahdneekeem: Peebrebrosimees ari mehs sadumpojuschai Kreewijai. Apturesim wisu ruppneezibu un kustibu pilsehtā. Lai apstahjas wisas fabrikas un darbnizas, wisa tirdsneeziba, wisas tipografijas, skolas, tramwaji u. t. t. Lai draudoschi atskan muhsu warenais sauzeens:

Lai dsihwo generalstreiks!

Nost ar patwaldibu! Nost ar Walsts domi! Lai dsihwo rewoluzija! Lai dsihwo demokratiska republika! Lai dsihwa sozialisms! Rigas sozialdemokratiska federatiwa komiteja.

10 l. ekj.—15. okt. 1905 g. L. S. D. S. P. tip.

P. S. Wirschā fino, ka Peterburgā karaspehks wairs neklausa Trepowam.

Rewoluzija sahkusēs.

Federātīvās komitejas pirmā proklamācija 1905. g.

Kopēji ar žīdietību 1905. g. revolūciju taisīja masonība. Taisni 1905. g. Parīzē ar Francijas lielās ložas pūlēm masonībā iestājās sek. plaši pazīstami polītiski darbinieki: profesori M. M. Kovaļevskis, Tračevskis, Kuzmins-Karavajevs, Amfiteatrovs, Kedrins, Miļukovs un citi. Bez tam no agrākiem ložu brāļiem sevišķi minami kņazs Ļvovs (Krievijas masonības dižmeistars), kņazs Dolgorukovs, S. J. Vitte (Nikolaja II finanču ministrs gandrīz ar diktatora varu, augstgrādīgs brīvmūrnieks, Krievijas un cara slepens nodevējs žīdietībai-masonībai; sieva bija žīdiete), Vinavers, Maklakovs, Rodičevs, Petrunkevičs, Konovalovs, Šingarevs, Gučkovs, Kokoškins,

Eiropas brīvmūrnieks (ārietis).

Afrikas brīvmūrnieks (nēģeris).

Tereščenko (liels bagātnieks), Bublikovs, Obninskis, Jefremovs, Stachovičs, Gruzenbergs, Zarudnijs, Izvoļskis (vēstnieks Parīzē, masoņu uzdevumā veicināja Pasaules kara izcelšanos), Sazonovs (vēstnieks Londonā un vēlāk ārlietu ministrs), Kerenskis, Burcevs (nenogurstošs revolūcionārs), Čaikovskis, Savinkovs, Markotuns, Petļura, Nekrasovs.

Par 1905. g. un turpmāko krievu revolūciju izcelšanos savā jaunākā grāmatā «Die Freimaurerei» (267. lp.) autoritatīvais Gregors Svarcs-Bostuničs raksta sekoši:

Trīs cara Nikolaja II vissvarīgākie padomnieki Vitte, Izvoļskis un Sazonovs bija brīvmūrnieki. Viņi vadīja Krievijas likteņus pēc ložu pavēlēm. Kad Vitte 1915. g. nomira, uzpeldēja baumas, ka loža aizvadījusi viņu no šīs pasaules, lai savos memuāros neizpaustu tās uzticētos noslēpumus. Izvoļskis piederēja franču mūrniecībai un palīdzēja sagatavot karu, kuŗam izceļoties, viņš izsaucās: «Ç'est ma guerre!» («Tas ir mans karš!»). Sazonovs bija angļu brīvmūrnieks. Džordžs V personīgi uzņēmis viņu ložā. Visi trīs viņi darīja visu iespējamo, lai nepielaistu Krievijai saprasties ar Vāciju, kas varētu ļoti viegli notikt draudzīgo attiecību dēļ starp caru Nikolaju II un ķeizaru Viļjumu II.

Krievijas revolūciju, kuŗa bija nolemta jau 1823. g., no jauna apsprieda 1904. g. Malmaisones brīvmūrnieku kongresā. Tajā piedalījās arī Ļenins, kā

Šveices ložas Art et Travail brālis. Kad 1905. g. 13. oktobrī Pēterpilī pretlikumīgi nodibinājās pirmā Strādnieku padome, par tās priekšsēdētāju izrādījās žīds, brālis Trockis — Bronsteins.

1905. g. kustība radās nevis Latvijā, bet Pēterpilī, Maskavā, Ķijevā un citos lielākos centros, un pārnāca uz mūsu dzimteni tikai

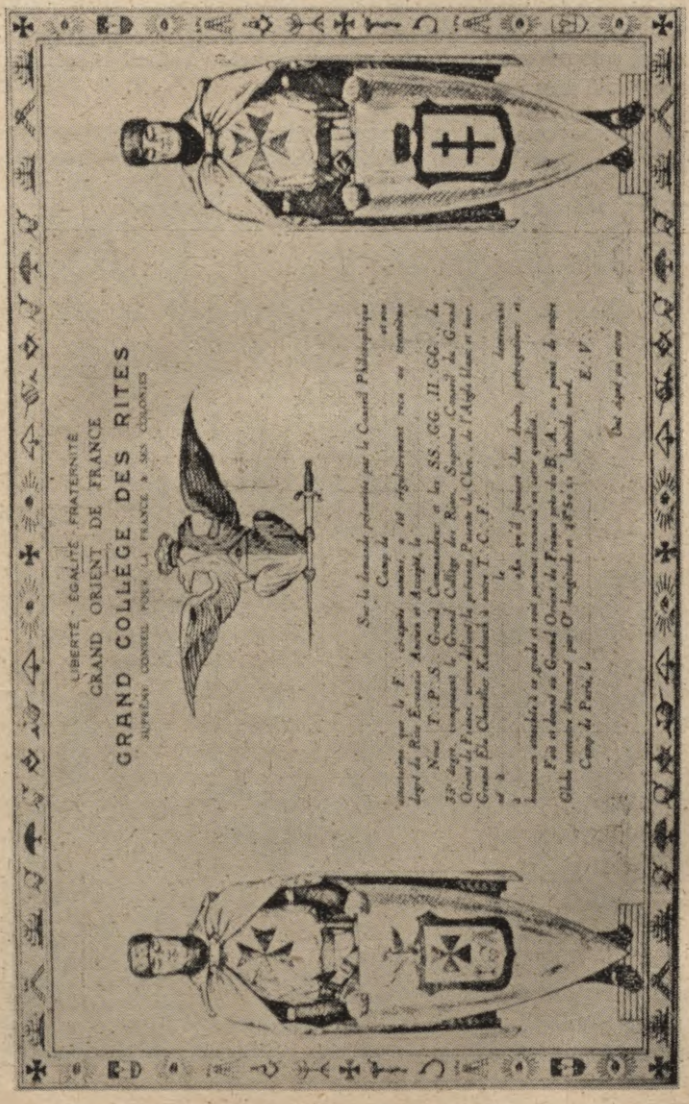

Neizpildīts Lielā Francijas Austruma diploms.

pēc tam, kad jau viņa bija izplatījusies pa visu Krieviju. Tāpēc pavisam nepareizi ir saukt to par latvju revolūciju, jo ar daudz lielāku tiesību to var dēvēt par krievu, poļu, armeņu, gruziņu un citu cariskās Krievijas tautu revolūciju. Tā ka revolūcijas taisītāji bija

žīdi un tā ka žīdi mitinājās it visur, tad vienāda tautas sacelšanās notika visā Krievijā. Tomēr krievi un citas tautas sacēlās nevis lai atdalītu savu dzimto zemi no Krievijas, bet gan vienīgi lai gāztu monarchismu. Pēdējā gāšana nebija ne krievu tautas, ne citu tautu interesēs, bet to tīkoja tikai pa visu Krieviju izkaisītā žīdu tauta. Kāpēc jātaisa revolūcija, to zināja tikai atsevišķu žīdu galvas, bet ne viņu uzpirktie un apkrāptie ariešu aģenti. Tāpēc tai varbūt tikai viens nosaukums: «Žīdu revolūcija». Talmūds sekoši pavēl revolūciju taisīšanu:

Tiklīdz atnāks mesija, visi nežīdi taps žīdu vergi. Erubin 43b.

Cik skaists ir karalis — mesija, kas nāks no Jūdas cilts! Viņš apjozīs ap gurniem zobenu un izies karā pret saviem ienaidniekiem. Viņš nokaus karaļus un pavaldoņus un nokrāsos ar nokauto karaļu asinīm sarkanas savas kājas un ar viņu varoņu taukiem baltu savu mēteli, un visas viņa drēbes būs apslacinātas ar asinīm. Targum Jeruchalmi.

Kad atnāks mesija, tad ikvienam žīdam būs 2.800 kalpu. Simon Haddarfen 56d.

Kādreiz Svētais (= Jave. Aut.) dos katram taisnajam (= žīdam. Aut.) 310 sievas. Sanhedrin 100a.

Nākamā valstī katra žīdiete ikdienas dzemdēs, katrs koks ikdienas nesīs augļus un Izraēļa zeme ražos ceptu maizi un gatavas drēbes. Šabbat 30a.

Ir rakstīts, ka mūsu gūstniecība pastāvēs līdz tam laikam, kamēr no zemes virsas nebūs noslaucītas visas tautas, kas kalpo elka dieviem. Visas zemes tautas ir elka dievu kalpotājas. Par tām rakstīts: «Noslauki tās no zemes virsas un izdzēs par tām ikvienu atmiņu kā par Amaleku.» Zohar I 25a un 219b.

Nezin, no kurienes Krievijā ieplūdušā milzīgā naudas summa pievelk visādu tipu provokātorus, tautas nodevējus un valsts grāvējus. Ap šo zelta teļu luncinas soc.-dēm. vadoņi. Lai piespiestu caru piešķirt žīdiem pilnīgu rīcības brīvību Krievijā, žīdi uzdod soc.-dēm. plašās Krievijas dažādos apgabalos radīt jukas, nemierus, streikus, sacelšanos u. t. t. Latvju soc.-dēm. dabū pavēli sarīkot latvju tautas sacelšanos pret krievu valdību. Kamdēļ tas viss tā jādara, to, protams, neteic darba devēji-žīdi un arī neprasa darba ņēmēji-soc.-dēm., jo kalpiem taču nav jāzin savu kungu sirdsnoslēpumi.

Ka Federātīvā komiteja bija ne latvju, bet žīdu, resp. starptautiska organizācija, kuŗā gan ietilpa arī latvju soc.-dēm. nodevēji un provokātori, redzams no sek. faktiem: 1) Federātīvā komiteja noturēja savas slepenās sēdes visbagātāko un ārēji krievu valdībai vispadevīgāko žīdu lielburžuju dzīvokļos, lai tādējādi ar savu dumpīgo darbību nevērstu uz sevi krievu uzraugu organu uzmanību. 2) Feder. kom. lēmumu un rīkojumu izziņotāji un ģenerālstreika laikā «feierabendu» sludinātāji, veikalu slēdzēji un darbu pārtraucēji bija gandrīz vienīgi žīdu jaunieši. 3) Atrodot Feder. komiteju pēc dumpja apspiešanas, krievu valdība konstatēja, ka tā sastāvēja tikai no žīdu aģentiem un latvju, kā arī dažādu citu tautu soc.-dēm., kuŗi visi paspējuši aizmukt uz ārzemēm. Tāpēc 1905. g. žīdu un soc.-dēm. sarīkotais dumpis ir tiešs pretstats tiem vēsturiskiem notikumiem, kuŗos savas tautas labā pret ienaidnieku cīnījušies vienīgi latvji bez žīdu vadības un bez žīdu naudas. Piemēram, tādus vienīgi latvju pastrādātos varoņdarbus visa mūsu tauta ar sirdi un dvēseli cildina 18. novembrī un 22. jūnijā, bet nekad negodina žīdu algotos oktōbŗa dumpja provokātorus un nav nolikusi svinamu dienu šim bēdīgam notikumam.

Pienāk 1905. g. 17. oktōbris. Cars Nikolajs 2. izdod manifestu, ar kuŗu sašaurina savu varu, paplašina tautas tiesības un ieved Krievijā parlamentāru valsts iekārtu. Bet manifests nepiešķiŗ žīdiem nekādu priekšrocību un nerada apstākļus, kas ļautu viņiem brīvi izmantot imperijas neizsmeļamās bagātības uz $^1/_6$ daļas zemes lodes. Tāpēc visā valstī žīdu privātā armija, sociāldēmokratija, saceļ ellišķus nemierus, it sevišķi nekrievu apdzīvotos apgabalos.

Vidzemē un Kurzemē soc.-dēm. sagrābj varu savās rokās un ar kūdīšanu, mānīšanu, draudēšanu un terorizēšanu piespiež daļu

latvju tautas sacelties. Gribēdami šausmīgi pārmācīt visu latvju tautu, abu guberņu gubernātori mierīgi nogaida, kamēr sacelšanās ilplatās pa visu Latviju. Soc.-dēm. provokātori līksmo par saviem panākumiem. Baroni berzē rokas no prieka, ka nu reiz notiks briesmīga izrēķināšanās ar latvju tautu.

Drīz ierodas krievu karaspēka soda ekspedicijas. Baroni un vācu mācītāji nostājas kazaku priekšgalā un ved viņus uz latvju apslaktēšanu, viņu iedzīvju izlaupīšanu un māju nodedzināšanu. Vācu baronu prese brēc pēc latvju asinīm un prasa «par katru noslepkavotu vācieti pakārt 10 Kārkliņus un Ozoliņus.»

Soc.-dēm. vadoņi ieskata, ka viņi izpildījuši savu uzdevumu: izprovocējuši tautu uz sacelšanos, nodevuši to nosodīšanai un piepildījuši savas kabatas. Atliekas tikai pašiem paslēpties no piekrāptās un saniknotās tautas. Viņi pamet pievilto tautu soda ekspedicijām un kā īsti zaķapastalas aizlaižas uz ārzemēm. Tur «trimdā» viņi dzīvo labas dienas un vairs neliekas ne protot, ka soda ekspedicijas iznīcina viņu piemuļķoto tautu.

Par 1905. g. revolūcijas lielākiem provokātoriem izrādījās divi cara dienestā stāvējušie un augstus amatus ieņēmušie žīdi: priesteris Gapons un ģeneralis Azevs (= Hartigs arī Hekelmans). Pēdējais pieskaitāms pie sava laika visslīpētākiem blēžiem un nodevējiem. Vēl 1907. g. cars uzticēja viņam savu personīgu apsardzību, piešķīra milzīgus ienākumus, iecēla viņu muižnieku kārtā un nodeva viņa pārziņā visu slepeno ārzemju policiju. Kad nāca gaismā viņa nodevība, atentātu rīkošana un revolūciju taisīšana par ārzemju naudu, tad revolūcionārs Burcevs apzīmēja viņu par «lielāko špiceli un Jūdas Iskariota tipu». Kad Burcevs abus — priesteri un ģenerali atmaskoja, tad šie brīvmūrnieku rokaspuiši nozuda kā žīdi pa Miķeļiem. Abi viņi noder kā raksturīgi 1905. g. revolūcionāru piemēri. Tādi paši žīdu kalpi bija arī latvju revolūcionāri: Rozens (māc.), Jansons, Stučka, Dermanis u. t. t. Tāpēc soc.-dēm. rakstniekam Ed. Bernsteinam bija pilnīga tiesība rakstīt 1906. g. «Sozialistische Monatshefte» sekoši: «Mums visiem ir pazīstama lieta, cik lielu lomu žīdu elements spēlēja krievu 1905. g. revolūcijā.»

Galvenā kārtā ar revolūcijām sasniedzams visvarenās «Alliance Israélite» augstākais mērķis: «Jārada jauna mesianiska valsts, jauna Jeruzaleme ķeizaru un pāvestu vietā.»

Saskaņā ar tādu mērķi, Federātīvā komiteja lika latvjiem cīnīties ne tikai pret valdību, bet arī pret baznīcu. Reti kāds kristiešu dievnams palika neapgānīts. Mītiņus turēja baznīcās un no kanceles pauda bezdievību, neticību, varmācību. Laupīšanas un slepkavības revolūcijas vārdā tapa par ikdienišķu parādību. Nevienam mierīgam iedzīvotājam vairs nebija droša dzīvība, manta un gods.

Ja ieskatāmies 1905. g. bohēmas presē, tad redzam, ka tā tautas apvienošanas vietā sludina šķiru cīņu, lai latvji paši savstarpēji iznīcinātos par lielu prieku bohēmiešu maizes tēviem — žīdiem.

Kādu vilšanos un postu prese sagatavoja latvjiem ar sacelšanās propagandu pret toreizējo valdību, tas vecākiem ļaudīm vēl labi stāv atmiņā. Iegaumēsim, ka 1905. g. preses rīdīšana notika nevis uz nacionāliem pamatiem pret krieviem, vai pret citu kādu tautu, bet

No tuksneša viņi ir iznākuši un par tuksnesi viņi padara katru zemi. Pliki viņi ieklejo un bagāti aizklejo.

uz internacionāliem, pretreliģiskiem un pretmorāliskiem pamatiem pret latvju pilsonību, ticību un tikumību. Līdzīgu bohēmas preses pretpatriotisku, pretnacionālu un pretmorālisku darbību par latvju tautas pašiznīcināšanos savstarpējā brāļu karā un netikumības zaņķī, mēs nevaram citādi nosaukt, kā tikai par latvju tautas nodevību un noziegumu pret latvju dzimto zemi.

Augstāk apraudzītie fakti liecina, ka 1905. g. revolūcijas taisītāji — žīdi un brīvmūrnieki ne domāt nedomāja par Latvijas atdalīšanu no Krievijas un patstāvīgas Latvijas valsts nodibināšanu, un ka soc.-dēm. vadoņi bija tikai viņu rokaspuiši, kuŗi akli pildīja to, ko vēlēja Federātīvā komiteja un Bunds. Tā ka visa 1905. g. kustība bija tīra žīdu padarīšana, kuŗa var darīt viņiem tikai kaunu un iededzināt pret viņiem godīgu ļaužu sirdīs svētas dusmas, tad

viņi parūpējās par to, ka šo lielo traipu mūsu zemes vēsturē sauktu nevis par «Žīdu revolūciju», bet par «Latvju revolūciju», un ka atbildību par to uzveltu nevis «Dieva izredzētai tautai», bet latvju tautai, jo visi ļaunumi pasaulē nāk nevis no «Dieva izredzētās tautas», bet vienīgi no gojiem. Atrodas arī goji, kuŗi tic šai žīdu pasaciņai un ieķeŗas viņu veikli viltotās vēstures makšķerē.

Kad runājam par 1905. g. latvju sacelšanos, tad šinī kustībā jāatzīmē divējādi ļaudis: vadītāji un vadāmie.

Starp pirmajiem savukārt jāizšķiŗ neredzamie un redzamie resp. slepenie un atklātie vadītāji.

Visā 1905. g. revolūcijā noteicēji bija slepenie vadītāji, jo atklātie vadītāji tikai izpildīja slepeno vadītāju gribu. Slepenie vadītāji taisīja savus lēmumus Ņujorkā, Londonā, Parīzē un Berlīnē un atklātie vadītāji reālizēja tos Pēterpilī, Maskavā, Varšavā, Ķijevā, Tiflisā, Rīgā un citās Krievijas lielpilsētās. Iniciātīva un lēmēja loma slepenā vadībā piekrita žīdietībai un masonībai, jo tās finansēja visu revolūcijas kustību Krievijā. Žīdietība un tās faktiskā valdība — masonība nodeva atklāto vadību savu noorganizēto un uzturēto marksistu armiju virspavēlniekiem un pavēlniekiem. Tādējādi par revolūcijas vadītājiem bija žīdi slepenā ģeneralštābā un ārieši atklātā cīņas laukā.

Starp revolūcijas redzamiem vadītājiem — ariešiem arī bija divējādi ļaudis: vieni strādāja kā algadži par žīdietības resp. masonības naudu un otri skrēja tiem līdzi it kā aiz revolūcijas idejas. Redzot par vadītājiem cīņas laukā ariešus, dažs labs arietis ticēja, ka viņš cīnās savas tautas un ne žīdu labā. Protams, ja latvju tauta zinātu, ka revolūcijas redzamie vadītāji — arieši bija tikai neredzamo revolūcijas rīkotāju, iedvesmotāju, finansētāju un vadītāju — žīdu gribas pildītāji žīdu tautas labā par ļaunu visām citām toreizējās Krievijas tautām, tad viņa neklausītu musinātāju balsij un nekāda latvju revolūcija nenotiktu.

Revolūcijas atklātie vadītāji komplektējās galvenā kārtā no tā saucamiem jaunstrāvniekiem. Pa lielākai daļai tie bija nenobrieduši, nenosvērti, dzīvei nesagatavoti un nopietni neņemami ļaudis. Citādi sakot, atklātie saucēji pulcēties zem revolūcijas karoga bija cilvēki, par kuŗiem mēdz teikt, ka tie «nezina, ko tie dara». Viņi sauca sevi par «apzinīgiem», bet bija visneapzinīgākie. Starp viņiem bija skolotāji, kuŗiem negribējās strādāt skolā, studenti, kuŗiem krogs patika vairāk par augstskolu, ārsti, advokāti un citu brīvo profesiju gaitinieki, kuŗiem neveicās ar praksi u. t. t. Viņi bija šur tur kaut ko pamācījušies, šo to palasījuši, kaut kur apkārt pablandījušies, bet nekā nopietna nepiesavinājušies, nekā pozitīva neradījuši. Kā par brīnumu, revolūcijas paradīzes solītāju rindas pildīja lauku māju turīgu saimnieku dēli un meitas, kuŗi bēga no darba kā no paša nelabā. Jaunajai strāvai, kā revolūcijas sagatavotājai un celmlauzei, bija brīnišķīgs pievilcības spēks: tā pauda «brīvību», kuŗā vispirms ietilpa «brīvā mīlestība», izdzīve, uzdzīve.

Lūk, šāda veida ļaudis bija tie. kuŗi ne tikai pauda sacelšanos, bet arī ar draudiem un sodiem piespieda «tautu» sacelties.

Ja bija latvju revolūcija, tad gluži dabīgi uzpeld jautājums: Kādi latvji bija tās virsvadītāji un vadītāji, t. i. no kādiem latvjiem sastāvēja latvju revolūcijas ģeneralstābs? Uz šo jautājumu mēs neatrodam atbildi. Noģiedams, ka tāds latvju ģeneralštābs nepastāvēja. Kamēr nebūs pierādīta latvju ģeneralštāba resp. latvju vadības pastāvēšana, tāmēr jāuzskata, ka nav bijis latvju revolūcijas, bet latvji ir tapuši pamatīgi apmuļķoti un ieviļināti svešā revolūcijā. Tā ka 1905. g. revolūciju visā Krievijā finansēja un vadīja žīdi, tad arī Latvijā, tāpat kā toreizējā Krievijā, šī revolūcija saucama par žīdu revolūciju.

Lai gan katrā zemē revolūciju slepeni taisītāji un vadītāji ir žīdi, tomēr atklātībā viņi vienmēr rāda sevi par lojāliem pilsoņiem. Tāpēc savas slepeni organizējamās un vadāmās revolūcijas viņi nekad neatzīst par savējām un nepielaiž, ka tās sauktu par žīdu revolūcijām. Šinī nolūkā viņi savas revolūcijas novelļ no sevim un uzvelļ citām tautām. Gluži tā tas notika 1905. g. visās Krievijas daļās, starp tām arī Latvijā.

Ievērojami, ka pēc Latvijas valsts nodibināšanās žīdu ap stūri apvestie barveži mēģināja pierādīt, ka 1905. g. revolūciju taisījuši latvji, pavisam noklusējot par žīdu aizkulišu vadību. Viņi pat uzstādīja sevi par Latvijas brīvības cīnītājiem un partiju laikā izsita cenu no savas latvju tautai postnesīgās darbības. Mūsu uzdevums ir atmaskot šādu «brīvības cīnītāju» un žīdu-brīvmūrnieku lomu 1905. g. kustībā. Diemžēl, šā jautājuma apgaismošanai vēl pavisam maz kas ir darīts.

Konstatējuši, ka revolūcijas vadība atradās žīdietības-masonības rokās, apraudzīsim no kādiem ļaudīm rekrutējās revolūcionārā armija. Kas nevarēja un kas varēja būt latvju revolūcionāri-nemiernieki?

Nekādā ziņā revolūcionāri nevarēja būt ar zemi cieši saistītie un labi pārtikušie lauku māju īpašnieki. Laukstrādnieki arī nē, jo tolaik izšķirība starp saimniekiem un kalpiem nebija liela. Sevišķi tas sakāms par Latvijas lielāko daļu — Vidzemi un Latgali. Ka laukstrādnieki patiesi neatradās tik bēdīgā stāvoklī, kā to mēdz tēlot tā laika nemieru cēlāji, liecina viņu lielais laulību skaits, daudzbērnu ģimenes un dabiskais tautas pieaugums, kas katrā ziņā bija lielāks par tagadējo. Vismaz tad nebija nevienas lauku draudzes, kuŗā dzimstība nepārsniegtu mirstību. Kā ģimenes cilvēki un daudzu bērnu vecāki, laukstrādnieki gribēja mieru, bet ne revolūciju. Tā tad laucinieki, t. i. 0,6 latvju tautas, kā saimnieki, tā kalpi, noteikti nevēlējās anarchismu, jukas, laupīšanas, slepkavības, izspiešanas, dedzināšanas, kas visur ievadīja un pavadīja 1905. g. revolūciju. Bet zemes kopēji un apstrādātāji ir ikatras tautas pamats. 1905. g. novembŗa otro un decembŗa pirmo pusi es pavadīju uz laukiem, Vidzemē, sava tēva mājās, Grašu Puteņos, un varu apgalvot,

ka Vidzemē laucinieki bija pret revolūciju un nīda revolūcionārus. Viņi alka ne pēc revolūcijas postīšanām, bet pēc cara uzvaras, kas atkal ienestu zemē mieru, kārtību un taisnību: zemnieki ticēja ne anarchismam, bet monarchismam, kuŗu revolūcija gribēja gāzt ar anarchismu. Es ļoti labi atminos laucinieku dziļdomīgos pareģojumus par viņiem uzspiestās revolūcijas bēdīgām sekām. Viss notika uz mata, kā viņi paredzēja.

Tāpat par nemierniekiem nevarēja būt pilsētu un miestu nekustamas mantas īpašnieki, rūpnieki un tirgotāji. Cara dienestā stāvējušie ierēdņi arī nē. Visi tie revolūcijai nebija piedabūjami. Mājkalpotāji samērā bija labi nostādīti un ne domāt nedomāja par sacelšanos resp. par kādas augstākas politikas taisīšanu. Musinātājiem atlikās iesākt ar fabriku strādniekiem, kuŗiem bija visvieglāki pietikt. Tāpēc algotie kūdītāji visvairāk aģitēja fabrikās, padarot strādniekus vispirms par marksistiem un pēc tam par revolūcionāriem. Tādējādi žīdisms, marksisms un revolūcija bija nešķiŗami saistīti. Kur bija žīdisms, tur bija marksisms, un kur bija marksisms, tur radās revolūcija. Mazattīstītie fabriku strādnieki noticēja, ka marksisms un revolūcija dos viņiem apsolīto paradīzi zemes virsū. Ar fabriku strādnieku palīdzību revolūcionāri piegrieza marksismam un revolūcijai arī ārpus fabrikām nodarbinātos strādniekus, papriekšu Rīgā un pēcāk citās pilsētās.

Sacītais rāda, ka revolūcionārā armija sastādījās galvenā kārtā no pilsētu strādniekiem. Tomēr viņu skaits samērā ar pārējo latvju tautu nebija liels. Bet šis nelielais revolūcionāru skaits slepenā žīdu organizācijā un vadībā bija ļoti draudošs mierīgajiem pilsoņiem, kuŗi bez kādas vadības un organizācijas katrs par sevi atsevišķi neiedrošinājās izrādīt pretestību, ja negribēja zaudēt dzīvību un mantu vai iekļūt citādās nepatikšanās. Viegli noģist, ka tā saucamās «Latvju revolūcijas» slepenie vadītāji bija žīdi un viņu vadāmie bija apmuļķotie pilsētu strādnieki, kuŗiem pievienojās arī sliktākie lauku iedzīvotāju elementi. Kā jau agrāk sacīju, uz laukiem nožēlojamu lomu spēlēja arī pusskolotie un slinkumā ielaidušies saimnieku dēli un meitas.

Un kāds bija «Latvju revolūcijas mērķis? Monarchisma gāšana Krievijā. Ja žīdi uzstādīja tādu mērķi, tad tā bija saprotama lieta. Bet vai latvji ar savām asinīm spēja gāzt monarchismu Krievijā un kāds labums varēja atlēkt viņiem no tā gāšanas un savu asiņu izliešanas? Protams, latvjiem tas bija neiespējams un monarchisma gāšana atnestu viņiem ne labumu, bet gluži tādu pašu ļaunumu, kādu tagad pēc monarchisma gāšanas izbauda it visas Krievijā ietilpstošas tautas. Monarchisma gāšana padarīja Krieviju par paradīzi žīdu tautai un par elli visām pārējām tautām. Tāpēc mums nav pamata cildināt 1905. g. revolūcijas mērķi un skumt par tās neizdošanos. Uzvarot revolūcijai, jau 1905. g. ar Krieviju notiktu tas pats, kas ar to notika pēc revolūcijas uzvaras 1917. g. Izšķirība tikai tā, ka tad Latvija paliktu Krievijas sastāvdaļa un kā

tāda vēl līdz šim stenētu zem komūnisma jūga un ne domāt nedrīkstētu par savu brīvību un neatkarību.

Nepatiess ir arī apgalvojums, ka cara valdība nežēlīgi apgājusies ar sveštautībniekiem un vienīgi uz aizdomu pamata turējusi viņus cietumos. Vienmēr pastāvēja un stingri tapa ievērots Aleksandra II Tiesu nolikums, pēc kura vajadzēja būt «tiesai ātrai, taisnai, priekš visiem vienādai un žēlsirdīgai», un ka «labāk 10 vainīgus attaisnot nekā 1 nevainīgu notiesāt.» Tāpēc neviens politisks darbinieks bez dibināta pamata cietumā nesēdēja. Priekšizmeklēšana bija ļoti ātra un, ja nebija skaidru pierādījumu inkriminētā politiskā noziegumā, tad ietupināto jau pēc 2—3 dienām izlaida no cietuma. Starp citu tā tas notika arī ar mani. Bez tam cari izmantoja katru izdevīgu gadījumu, lai amnestētu politiskos noziedzniekus un atsvabinātu viņus vai nu no sēdēšanas cietumā vai no izsūtīšanas uz tāļākiem, mazāk apdzīvotiem apgabaliem.

Mūsu tautas liktenis bija saistīts ar krievu tautas likteni vairāk par 200 gadu. Atstāstot vēsturiskos faktus, mums stingri jāturas pie patiesības. Mēs nedrīkstam niecināt bij. krievu valdību tikai tamdēļ, ka tā bija krievu valdība. Mēs esam latvji. Kā tādiem, mums jāaprauga 1905. g. kustības mērķis, gaita un nozīme no latviskā, bet ne no partiju laikā uztieptā žīdiskā viedokļa.

43. Latvju revolūcijas neredzamie dzinējspēki un to redzamie kalpi.

Soc.-dēm. vadoņi visu laiku ir gājuši žīdu resp. brīvmūrnieku pavadā un par viņu naudu strādājuši viņu un ne tautas interesēs. 1905. g. soc.-dēm. dižvīri žīdu-brīvmūrnieku slepenā vadībā piemuļķoja un apkrāpa latvju tautu. Pēc Latvijas patstāvīgas valsts nodibināšanās 1918. g. bez viņu līdzdarbības un pret viņu gribu, viņi izskaidro, ka 1905. g. revolūcijai esot milzīga nozīme Latvijas valsts tapšanā un ka «bez 1905. g. nebūtu tagadējās Latvijas».

Savas apzinīgas vai neapzinīgas darbības attaisnošanai viņi 1921. g. nodibināja «Latvijas vēstures pētīšanas biedrību»,

«piedaloties dažiem Latv. soc. dem. str. partijas vecākiem darbiniekiem, kā Paulam Kalniņam, Fr. Vesmanim u. c., lai nodotos Latvijas revolūcionārās kustības izpētīšanai un piederīgu vēstures materiālu vākšanai un krāšanai. Taču līdz 1926. g. neizdevās biedrības darbību daudz maz attīstīt. 1925. g. beigās Hermanis Kaupiņš ierosināja revolūcijas mūzeja nodibināšanu... Ar soc.-dem. partijas piekrišanu biedrība pārņēma savās rokās revolūcijas muzeju... Priekšmeti sūtāmi vai nododami biedrības un mūzeja arķivāram V. Caunem, Rīgā, Tautas namā, Tērbatas ielā Nr. 64, bufetē.» («Revolūcionārā kustība Latvijā I», 199—201. lp.).

Biedrība pa visu savu pastāvēšanas laiku izdevusi tikai dažus pavisam mazvērtīgu rakstu krājumus un vienīgi soc.-dēm. rīcības cildināšanai 1905. g. Galvenie divi rakstu krājumi izdoti 1927. g. Ar tiem ir izšauts viss pulveris. Abu grāmatu priekšvārdi gan sola vēl daudz citu lielu biedrības ražojumu, bet līdz šim tādi nav vēl parādījušies. Tā tad notiek gluži pēc soc.-dēm. vecuvecās devīzes:

«Solīt sola, bet nedeva». Minētie rakstu krājumi saucās: 1) «Revolūcionārā kustība Latvijā I» un 2) «1905. g. revolūcijā cietušie skolotāji». Pirmo grāmatu sastādījuši vairāki autori, bet otro viens pats P. Birkerts. Paraudzīsimies, ko pašas soc.-dēm. partijas līderi pašu sastādītās grāmatās ziņo par saviem nopelniem.

Pirmās grāmatas priekšvārdā F. Cielēns sekoši raksta par «1905. g. vēsturisko nozīmi»:

«1905. gada revolūcija ir plašo tautas slāņu grandiozs mēģinājums pašiem veidot savus likteņus un virzīt tos pretīm noteiktiem politiskiem mērķiem. Un tas notika pirmo reizi latviešu vēsturē kopš gadusimteņiem. Šeit slēpjas 1905. gada kustības lielā vēsturiskā nozīme mūsu tautas vēsturiskā attīstībā. Un jo tālāk mēs atvirzīsimies no 1905. g. lūzuma laikmeta, jo reljefāki, spilgtāki izcelsies šī 1905. g. revolūcijas vēsturiskā nozīme. 1905. g. latviešu tauta kļuva atkal par savas palītiskās vēstures veidotāju, no bezvēstures tautas pārvērtās par vēstures tautu. Šī atmošanās uz savas vēstures veidošanu, šī tautas pirmā aktīvā pašdarbība ir apdvesta ar cēlu ideālismu un lepnu varonību, par ko liecina asiņainās kaujas un smagie upuri. Par tiem runā visu mūsu pilsētu klāji, cietumu mūri un smilšu kalni, par tiem stāsta mūsu lauku klusās priedes un birstalas, muižu gatves un veco piļu pagrabi. Vēl dzīvi atmiņā glabā tautas vecākā un vidējā paaudze piektā gada kustību un viņas apspiešanu. Tagadējā jaunā paaudze maz ko zin no 1905. g. Bet tauta, kuŗa neprot cienīt un pieminēt savus varoņus, kuŗa neprot uzturēt dzīvas savas vēstures tradicijas, nav tālākas attīstības cienīga, nedz spējīga. Tāpēc ir pienācis pēdējais laiks parūpēties par 1905. g. kustības vēstures rakstīšanu.

Uzrakstīt 1905. g. revolūcijas vēsturi nozīmē — izpētīt viņas cēloņus, attēlot visu iepriekšējo ievirzīšanas laikmetu, aprakstīt pašas 1905. g. kustības dažādas izpausmes veidus pilsētās un laukos, izpētīt šīs kustības dažādas puses, izcelt revolūcionārās kustības spilgtākos momentus chronoloģiskā un territoriālā sakarībā, attēlot 1905. g. revolūcijas apspiešanu no 1906.—1908. g., vispusīgi novērtēt 1905. g. kustības nozīmi un iespaidu turpmākā latviešu strādniecības un visas tautas attīstības gaitā. Tas ir mūža darbs vairākām, pat daudzām personām. Tas ir svarīgs uzdevums, kas jāveic, kuŗš tiks reiz veikts. Bet visiem 1905. g. kustības vēl dzīvajiem dalībniekiem ir viens kopējs svarīgs uzdevums — krāt, vākt vēsturiskus materiālus, sistēmatizēt tos, lai kopējiem spēkiem veiktu pirmos priekšdarbus 1905. g. revolūcijas vēstures uzrakstīšanai. Šis darbs ir veicams neatliekami, neatlaidīgi, vispusīgi.

Latūvijas vēstures pētīšanas biedrība no savas puses ir stādījusi par vienu no saviem svarīgākiem uzdevumiem, varbūt, pat par vissvarīgāko uzdevumu, zināmā darba periodā rūpēties par šādu materiālu vākšanu.

Pie biedrības ir nodibināts «Revolūcijas mūzejs», kuŗā tiek sakopoti visāda veida materiāli, kas raksturotu revolūcijas kustības gaitu un attīstību Latvijā. Un pēdējos gados šis darbs ir veikts ar zināmām sekmēm. Biedrības kolekcijā ir jau ap 1000 dažādu priekšmetu, galvenām kārtām fotografiju, kas raksturo 1905. g. kustību. Kā otru veidu savā darbībā Latvijas vēstures pētīšanas biedrība uzskata — dažādu litērārisku dokumentu, rakstu apcerējumu, memuāru vākšanu par revolūcionāro kustību Latvijā. Biedrība ir nodomājusi pakāpeniski publicēt šos litērāriskos materiālus, pēc iespējas illūstrējot tos ar attēliem, kas ņemti no «Revolūcijas mūzeja» krājuma.

Publicējot šo pirmo materiālu krājumu, mēs ceram un paļaujamies, ka tas noderēs par pamudinājumu krāt un vākt materiālus par lielo 1905. gadu. Atmiņu par to nodot nākošai paaudzei — tas lai būtu pienākums vēl dzīvai esošai 1905. g. cīnītāju paaudzei.

Rīgā, 26. apr. 1927. g. F. Cielens.

Kā redzams, biedrs F. Cielens savu 3 lappuses biezo apcerējumu ir rakstījis veselus 6 gadus no biedrības nodibināšanas 1921. g. Varēja sagaidīt, ka viņš, kuŗš pats piedalījās 1905. g. revolūcijā,

sniegs tiešām noteiktas un izsmeļošas ziņas par 1905. g. 3 mēneši ilgo tautas sacelšanos. Izlasījis viņa sajūsmināto rakstu, ikviens vēl vairāk varēja sagaidīt, ka b. Cielens pats ies ar labu priekšzīmi, ķersies pie spalvas un aprakstīs 1905. g. revolūciju visos sīkumos un ar tādu pašu kvēli, kā šo rakstu. Bet ir pagājuši jau 11 gadi pēc pirmo divu grāmatu iznākšanas. Par velti esam gaidījuši uz biedrības jaunu rakstu krājumu izdošanu. Kā b. Cielens, tā citi abu pirmo grāmatu autori ir tikai solījuši uzrakstīt 1905. g. revolūcijas vēsturi, bet nav to uzrakstījuši. No b. Cielena raksta izriet, ka viņš dēvē par 1905. g. «lepniem varoņiem» sevi un citus soc.-dēm. dižvīrus. Es gan uzskatu visus tos, kas laida ļekas vaļā uz ārzemēm, ne par varoņiem, bet par zaķapastalām. Tāpēc lūdzu Latvijas pētīšanas biedrību atzīmēt savos vēl varbūtējos rakstos tos savus biedrus un arī abu šo grāmatu rakstu autorus, kuŗi 1905. g. aizlaidās lapās un pameta soda ekspedicijām savas piekrāptās ļaužu masas.

Turpmāko rakstu «Jaunā strāvā» sniedz pats J. Rainis. Tas arī ir rakstīts 6 gadi un ir 2 lappuses biezs. J. Rainis ar savas māsas vīru P. Stučku stāvēja revolūcijas priekšgalā. Viņam vajadzēja zināt visus revolūcijas pavedienu paedienus, visus noslēpumu noslēpumus un visu sīkumu sīkumus. Viņš bija rakstnieks, kuŗam spalva labi klausīja. Tāpēc varēja cerēt, ka viņš viens pats pilnīgi apgaismos visus revolūcijas notikumus. Tomēr viņa raksts ir nekas cits, kā vārdu un frāžu sabārstījums, no kuŗa, kā mēdz teikt, «ne cūka netop gudra». Redzams, ka Rainis izvairās rakstīt par revolūcijas cēloni un norisi. Kā nodevīgas organizācijas loceklis, viņš baidās vai kaunās runāt par «tumšo varu», kuŗas kalpībā stāvēja viņš un citi soc.-dēm. vadoņi. Tāpēc Rainis uzskatīja par labāku līdz ar sevi nonest kapā savus un savu brāļu žīdu-masoņu 1905. g. noslēpumus.

Trešais raksts «No Latvijas sociāldēmokratijas attīstības vēstures» nāk no H. Pungas spalvas un ir 22 lappuses biezs. Arī šā raksta autors nekā neziņo par 1905. g. revolūciju, bet tikai slavē pats savus un savu draugu nopelnus slepenā darbībā pirms revolūcijas. Starp citu šeit top cildināti E. Rolavs, E. Skubiķis, M. Valteris, J. Jansonis, P. Stučka, Fr. Rosiņš, D. Bundža, F. Vesmanis, P. Kalniņš, Kl. Kalniņa, Br. Kalniņš (kā zēns) u. t. t., sniedzot arī viņu fotografijas.

Sekojošais J. Kļavas raksts «Strādnieku kustības pirmie soļi Liepājā» attiecas uz 1897. g. Nākošais A. Kāpostiņa raksts «Rīgas dumpis» zīmējas uz 1899. g. un sastāv galvenā kārtā no Vidzemes gubernatora un policijas priekšnieku slepeniem cirkulāriem. Turpmākais Indr. Rītiņa raksts «Par sociālisma tekām Latvijā (līdz 1905. g.)» ir tāds pats nesakarīgs un ir veltīts 1905. g. revolūcijai resp. mītiņiem. Tas ir tikai drusku vairāk par vienu lappusi biezs. Šinī lappusē b. Rītiņš starp citu raksta: «Veselu nedēļu ik dienas turpinājās vecāku sapulces, neskatot uz Dāvja un Medņa vairākkārt izmēģinātiem soļiem viņas izjaukt. Šinīs sapulcēs vecākus iepazīsti-

nājām ar soļiem, kas jau veikti skolu pārveidošanas ziņā.» Protams, ka mani un Ed. Medņa priekšlikumi bija paidagōģiski un ne sociāldēmokratiski resp. brīvmūrnieciski un neietilpa Ciones gudro protokolu programmā, kā to prasīja soc.-dēm. vadoņi. Tālāk vēl

«Svari» 12. 5. 22.
Apliecinādams Latvijas soc. dem. brālību un sadarbību ar žīdiem, soc. dem. partijas līderis Rainis 1922. g. 1. maija svinībās uz Vienības laukuma Rīgā, daudzu tūkstošu ļaužu acu priekšā, svinīgi un demonstratīvi sabučojās ar žīdu uz tribīnes.

seko M. Ozoliņa «Pirmais sociāldēmokratiskās strādniecības organizētais un vadītais streiks Rīgā» un V. Caunes «Provokatori». Ar to visi autori 210 lappusēs biezā grāmatā laimīgi ir izvairījušies no 1905. g. revolūcijas apraksta. Iznāk «Revolūcionārā kustība Latvijā» bez revolūcijas inspirētāju un vadītāju minēšanas un bez pa-

šas revolūcijas notikumu aprakstīšanas. Visā grāmatā nereiz nav minēti vārdi: «Federātīvā komiteja», «Bunds», «brīvmūrniecība», «žīdi», lai gan 1905. g. «Latvju revolūcija» grozījās ap šīm centrālām figūrām.

Otrās P. Birkerta sastādītās grāmatas «1905. g. revolūcijā cietušie Latvijas skolotāji» ievads skan sekoši:

«Viens no ievērojamākiem notikumiem Latvijas vēsturē ir 1905. g. revolūcija. Revolūcija ir veco dzīves formu kapracis un jaunu dzīves formu radītāja. Katra revolūcija kaut ko aprok un kaut ko rada no jauna. To darīja arī 1905. g. revolūcija. Tad carismam patiesībā jau nāves spriedums tika parakstīts, kaut arī viņa izpildīšana notika tikai pēc vairāk gadiem. Arī tās jaunās sociālās formas, kuŗas tagad izveidojušās uz bijušās Krievijas territorijas, jau 1905. g. bija dīglī iezīmētas. Bez 1905. g. nebūtu arī tagadējās dēmokrātiskās Latvijas. Tā tad nevar būt šaubu par 1905. g. revolūcijas lomu Latvijas dzīvē.

Bet ne tikai sociāli un polītiski ievērojams 1905. gads. Arī ideoloģiski, psīcholoģiski un ētiski. Spilgti tad uzliesmoja spodri-skaistā sociālisma ideju pasaule. Kā dzīvinošs un dzīvību nesošs pavasars plūda revolūcionārā entuziasma noskaņa. Līdz tam vēl neredzētos augstumos tā pacēla tā laika audzes. Likās pat, ka pasaule sāka zaļot. Revolūcionārā jūsmā dedza pat tad sociālas grupas, kuŗas tagad ir konservatīvas un reakcionāras. Revolūcionārā jūsmā dedza cilvēki, kur tagad ir vai nu idejiski pārakmeņojušies, vai arī palikuši melnāki par ogli (t. i. krāsi reakcionāri).

Piektā gada revolūcijai bija liels ētisks spēks. Tāds īstenībā ir visām revolūcijām. Revolūcija cilvēkus paceļ pāri ikdienai. Revolūcija nāk ar cēlu ētisku jūsmu. Viņa rada varoņus. Ar savu ideālismu, ar savu ētisko spēku šie varoņi mirdz caur gadu desmitiem un gadu simteņiem. No revolūcijas varoņu kapiem mūžam plūst dzīvinošs spēks. Vienmēr un vienmēr tur spēkus smeļ jaunie brīvības cīnītāji.

. . . Tāds spēks nevar izgaisis būt:

Kas skaŗ viņu kapus, pats sajūsmu jūt . . .

— tā zīmīgi un pareizi saka mūsu revolūcijas lielākais dziedonis Rainis.

Revolūcijas ir iedvesmojušas un iedvesmos. Viņas ir audzinājušas un audzinās . . . Laimīgs ir tas, kas viņas ugunīs ir dedzis: tas reiz tomēr ir dzīvojis, kaut arī viņš vēlāk, varbūt, garīgi miris . . .

Ja. Revolūcija ir liels audzinātājs. Tamdēļ ir dabīgi runāt par skolu un revolūciju. Mūsu skola un mūsu 1905. g. revolūcija vēl gaida uz saviem vēsturniekiem. Grandiozais, ārkārtīgi svarīgais un interesantais revolūcijas materiāls vēl gul tautas atmiņā, dažādos archivos, laikrakstos un citur: izkaisīts un saraustīts. Tautas atmiņā noguldītais materiāls ar katru dienu vairāk izdziest un pārklājas ar aizmirstības pelniem. Revolūcijas veterāņi arī viens pēc otra nomirst, aiznesdami sev līdz kapā dārgākās un vērtīgākās atmiņas. Mēs maz ko darām, lai šos vēstures dārgumus glābtu. Šinī ziņā mēs tiešām esam nekulturāli. Ir pats pēdējais laiks kaut ko darīt. Darbs ir tik milzīgs, ka visu uz reizi nepadarīt. Tamdēļ es šeit izvēlēšos vienu stūrīti. Es mēģinu te sniegt materiālus par 1905. g. cietušiem skolotājiem. Es nerunāju arī vispār par mūsu skolas lomu 1905. g. revolūcijā, jo šīs lomas novērtēšanai vēl trūkst materiālu. Es izvēlos tikai vienu aspektu par mūsu skolas gaitām revolūcijas darbībā. Te ir savāktas ziņas par apm. 750 (galvenā kārtā) latv. skolotājiem. Tā kā šīs ziņas ir stipri nepilnīgas, tad var teikt droši, ka lielākā vai mazākā mērā ir cietuši ap 1000 latv. skolotāji. Jau tas liecina, kas par grandiozu ir bijusi 1905. g. revolūcionārā kustība!

Mana darba mērķi ir divi. Pirmais ir — pildīt savu pienākumu pret 1905. g. cīņās kritušiem. Mēs gan daudzreiz mēchaniski mēdzam atkārtot vārdus:

«Tos kapus, tos kapus pieminat,
Kur savus varoņus atstājāt.»

Bet vārdi paliek vārdi. Un vārdi vien jau ir tikai «vējš». Vērtības tiem maz. Īstā vērtība — darbiem. Ja tiesam grib savas varoņus atminēt, tad vajag rādīt to darbos. Un te glezna ir citāda. Skolotāju lielumlielais vairums ir ļoti pasīvi sava pienākuma izpildīšanā pret revolūcijā kritušajiem kolēģiem.

Man otrs mērķis ir — ar šo darbu mēģināt salauzt skolotāju pasivitāti un ierosināt sekmīgāku un pilnīgāku ziņu ievākšanu par revolūcijā cietušiem skolotājiem. No mana darba būs redzams, kur ziņu trūkst, un es tomēr ceru, ka man trūkstošās ziņas tiks piesūtītas. Tas tad dos iespēju turpmāk tiešām tikt pie pilnīgāka darba par revolūcijā cietušiem skolotājiem».

Tālāk seko īsi darba techniskie paskaidrojumi un ziņas par minētiem 750 repolūcijā cietušiem skolotājiem. No cietušiem skolotājiem mūs visvairāk interesē P. Birkerta sniegtās ziņas par 2 no viņiem, un proti, par apraugamās grāmatas autoru P. Birkertu un par šīs grāmatas autoru J. Dāvi. Lūk, tās vārdu pa vārdam:

«71. Birkerts, Pēteris. Skolotājs pēc izglītības (1905. g.). Bez vietas. Rīgā. Ar revolūcionārām idejām iepazīstas «Jaunās strāvas» laikā ap 1895. g., lasot un pārrakstot revolūcionārās brošūras. 1897.—1899. g. ved soc. propagandu Baltijas skolotāju seminārā, Kuldīgā. Par šo propagandu tiek no semināra izslēgts. Ap 1897.—1899. g. darbojas soc. «Kurzemes grupā», gan proklamācijas izplatīdams, gan vezdams aģitāciju un propagandu uz laukiem. Pēc tam darbojas kā propagandists Jelgavā gan skolnieku gan strādnieku pulciņos. 1904. g. 29. aprīlī tiek arestēts un ieslodzīts Jelgavas cietumā. Apcietinājumā (cietumā un slimnīcā) pavada ap 10 mēnešu un tiek atsvabināts 1905. g. sākumā. Vasarā (1905. g.) ņem dalību Kurzemes laukstrādnieku streika organizēšanā un izvešanā. Rudenī aizbrauc organizēt Vidzemes laukus un tiek arestēts Biržos. Arestē barons Rengartens ar kazāku baru. Dažus mēnešus pavada Biržu (Madonas), Valkas un Cēsu cietumos. Atsvabinās 1905. g. oktobra dienās. Ņem dalību skolotāju un pagastu delegātu kongresā, uzstājas fabrikās un mītiņos, darbojas kā partijas propagandists.

Reakcijai uznākot, tiek atkal meklēts arestēšanai. 1906. g. sākumā nobrauc uz ārzemēm. Dažus mēnešus dzīvo Šveicē, pēc tam Amerikā, kur propagandas un organizācijas nolūkos apbraukā Amerikas latviešu pulciņus. Vēlāk studē jurisprudenci un psīcholoģiju. Atgriežas Latvijā īsi pirms kara. 1917. g. Rīgas strādnieku deputātu padome ievēl to kā savu pārstāvi juridiskajā izmeklēšanas komisijā (kontrrevolūcijas lietās). Vācu okupācijas laikā dzīvo Valkā. Kad Vācieši taisās to arestēt, tad izmūk un pārbēg pār robežu Krievijā. Dzīvo Maskavā. Nododās zinātniskam darbam. Valsts Augstākā Zinātniskā padome to ieskaita profesurā. Gadu darbojas kā «Sociālo zinātņu akadēmijas» profesors un lasa lekcijas par sociālo psīcholoģiju. Otru gadu (1919.—1920.) lasa lekcijas Smoļenskas ūniversitātē (socioloģiju) un Pedagoģiskā institūtā (daiļradīšanas psīcholoģiju). 1920. g. rudenī atgriežas Latvijā. Tagad galvenais darba lauks: zinātniskā literātūra un lekcijas Tautas augstskolā, Soc dem. partijas skolās un citur. P. B.»

«114. Dāvis, J. (Pilns vārds). Rīgas pilsētas skolotājs. Apcietināts. («Mūsu Laiki», Nr. 154, 21. aug., 1906. g. 1. lp. IV, pēc «Pēterb. Lapa»).

Tik tālu b. P. Birkerts par 1905. g. revolūciju un tajā cietušiem skolotājiem.

Mums atkal jāsaka, ka Latvijas vēstures pētīšanas biedrība arī šinī savā otrā izdotā grāmatā līdz debesīm ceļ revolūciju un neka nesniedz par pašu revolūcijas mērķi, plānu, gaitu, vadību un iznākumu. Biedrs P. Birkerts tāpat kā iepriekšējās grāmatas autori raksta par 1905. g. revolūcijas vēstures visdrīzākās izdošanas nepieciešamību, bet pats līdz šim 33 gadu laikā tādu nav uzrakstījis, lai gan viņam kā socioloģijas, psīcholoģijas, paidagōģijas, daiļradīša-

nas un citu zinatņu profesoram tas ir ļoti viegli izdarāms. Kas te gan par apburtu lietu, ka neviens no daudziem Latvijas vēstures pētīšanas biedriem neuzņemas uzrakstīt 1905. g. revolūcijas vēsturi. Saka, ka daudz suņu drīz zaķi stiepjot. Bet šī paruna nav piepildījusies ar Latvijas vēstures pētīšanas biedrības biedriem. Viņi nemīl rakstīt par lietām, kuŗas vēl ir dzīvas aculiecinieku atmiņā. Jānogaida, kamēr tie būs aizgājuši viņsaulē. Tad varēs brīvi rakstīt to, ko diktēs 1905. g. revolūcijas sarīkotājas un vadītājas — brīvmūrniecība un žīdietība.

Biedrs P. B. teic, ka 1905. g. revolūcijas vēstures uzrakstīšanas «darbs ir tik milzīgs, ka visu uz reizi nepadarīt». Es atzīstu, ka šis darbs pavisam nav tik milzīgs: ir ļaudis, kuŗi ir uzrakstījuši visas pasaules vēsturi par visiem laikiem. Viņiem tāds darbs nav izlicies tik milzīgs, par kādu marksistu barvežiem izliekas vienas vienīgas Latvijas vēstures epizodes uzrakstīšana. Pēc 1905. g. revolūcijas pagājušie 33 gadi arī nav spieduši P. B. un citus Latvijas vēstures pētīšanas biedrības biedrus šo «darbu uz reizi padarīt». Ja viņi visi kopā pa šo notecējušo ilgo laika sprīdi būtu uzrakstījuši 200 lappuses, tad 1905. g. revolūcijas vēsture būtu attēlota izsmeļoši un pamatīgi. Patiesas un pārbaudītas vēstures grāmatas nelaišanai klajā gan ir pavisam citi iemesli, kuŗus marksistu vadoņi negrib pateikt atklātībai. Uzrakstot objektīvu vēsturi, vispirms būtu jākonstatē ka revolūcijas aizkulīšu radītājas un vadītājas bija brīvmūrniecība un žīdietība, un ka revolūcijas priekšgalā nostādītie marksistu vadoņi — ārieši bija tikai ārējā izkārtne latvju tautas, preses un sabiedriskās domas maldināšanai, un ka visi redzamākie revolūcijas darbinieki-ārieši bija tikai žīdu-brīvmūrnieku algadži un rokas puiši. Otrkārt, marksistu vadoņiem negribas atzīties savā īsredzībā, pūļa krāpšanā un tautas nodošanā. Treškārt, revolūcijas «varoņiem» nepatīk nostādīt sevi zaķapastalu lomā, ka viņi no cīņas lauka «ar kaujas saucieniem uz lūpām» pametuši biedrus, aizšmaukuši uz ārzemēm, pēc 1919. g. atgriezušies Latvijā un kā 1905. gada revolūcijā cietušie varoņi par saviem nopelniem tēvijas labā saņēmuši no valsts muižu centrus, zemnieku mājas, dzirnavas, zivju dīķus, vasarnīcas u. t. t., vai arī tikuši iecelti 2—8 augstos amatos ar lielām algām, kurpretim, viņu par brīvmūrniecības naudu ap stūri apvestie godīgie ļaudis ir vai nu apšauti, vai izpērti vai zaudējuši savas iedzīves. Marksistu «varoņi» nav tādi Antiņi, ka viņi rakstītu vēsturi par saviem līdzīgiem «varoņdarbiem». Jānogaida. Aculiecinieki izmirs. Viss būs aizmirsts. Tad būs īstais laiks rakstīt vēsturi par 1905. g. revolūciju. Tikai šādā viņu uzrakstītā vēsturē no marksisma augstā pjedestala 1905. g. Kaupu un Kangaru tēlu oreoli kā spožas zvaigznes mirdzēs un tā apžilbinās tautai acis, ka viņa vairs nekādi nevarēs saredzēt patiesību, kuŗa biblijā izteikta sekoši:

Jāve, tavs dievs, ievedīs tevi tai zemē, ko viņš zvērējis taviem tēviem Abraamam, Isaakam un Jēkabam tev dot, lielas un labas pilsētas, ko tu neesi uzcēlis, un namus, visa labuma pilnus, ko tu neesi pildījis, un izcirstas akas,

ko tu neesi izcirtis, vīna dārzus un eljes koku dārzus, ko tu neesi dēstījis, ka tu ēdīsi un būsi paēdis (5. Moz. 6, 10—11).

Un kad Jāve, tavs dievs, tos (nejūdus) nodos tavā priekšā, ka tu tos sakauji, tad tev tos pavisam būs izdeldēt. Tev nebūs ar tiem nekādu derību derēt, nedz viņus žēlot. Un tev nebūs ar viņiem apdraudzēties. Savas meitas tev

«Tie (nežīdi. J. D.) metīsies uz vaigu zemē priekš tevis (t. i. Visjūdas. J. D.) un laizīs tavu kāju pīšļus.» Ez. 49, 23.

nebūs dot viņu dēliem, un viņu meitas tev nebūs ņemt saviem dēliem. Jo tu esi svēta tauta Jāvem, savam dievam. Tevi Jāve, tavs dievs, ir izredzējis, ka tu viņam piederi iz visām tautām, kas virs zemes. Un tu aprīsi visas tautas, ko Jāve, tavs dievs, tev nodos. Tava acs lai viņas nežēlo. Tev arī viņu dieviem nebūs kalpot, jo tas tev būtu par slazdu valgu. Ja tu savā sirdī sacītu: šīs tautas ir lielākās, nekā es esmu, kā es varētu izdzīt tās? Nebīsties no tiem, piemini, ko Jāve, tavs dievs, ir darījis pie varaus un pie visiem ēģiptiešiem. Tā Jāve, tavs dievs, darīs visām tautām, no kurām tu bīsties. Jāve, tavs dievs, sūtīs viņu starpā arī dundurus, tiekams tie būs izdeldēti, kas atlikuši un tavā

priekšā paslēpušies. Un Jāve, tavs dievs, pamazām izmetīs šīs tautas tavā priekšā. Piepeši tu tās nevarēsi apkaut, ka zvēri laukā pret tevi nevairojas. Un Jāve tos nodos tavā priekšā un tos satrieks ar lielu satriekšanu, tiekams tie top izdeldēti. Un viņš viņu ķēniņus arī nodos tavā rokā, lai tu viņu vārdus iznīcini apakš debess (5. Moz. 7).

Tu aizdosi daudz tautām, bet tu neaizņemsies, un tu valdīsi pār daudz tautām, bet viņām pār tevi nebūs valdīt (5. Moz. 15, 6).

No svešiem tu vari augļus dzīt, bet no sava brāļa tev nebūs augļus dzīt (5. Moz. 26, 20).

Un kad Jāve, tavs dievs, nodos pilsētu tavā rokā, tad visus vīriešus, kas tur ir, tev būs apkaut ar zobena asmini. Bet sievas un bērnus un lopus un visu, kas tai pilsētās, visu viņu laupījumu, ņem sevīm un ēd sava ienaidnieka laupījumu, ko Jāve, tavs dievs, tev ir devis. No šo ļaužu pilsētām, ko Jāve, tavs dievs, tev dos par īpašumu, tev neko nebūs atstāt dzīvu, kam ir dvaša. Bet izdeldē tos pavisam: etiešus, amoriešus, kanaāniešus, veresiešus, eviešus un jebusiešus, itin kā tev Jāve, tavs dievs, ir pavēlējis (5. Moz. 20).

Un sveši uzcels tavus mūrus, un viņu ķēniņi tevim kalpos. Un tavi vārti stāvēs vienmēr vaļā un netaps aizslēgti ne dienu, ne nakti, ka pie tevis var atvest tautu (t. i. nejūdu. Aut.) spēku un viņu ķēniņus ar pavadīšanu. Jo tautas un valstis, kas tev negrib kalpot, ies bojā, un šīs tautas pavisam taps izdeldētas (Ez. 60, 10—12). Un svešnieki (t. i. nežīdi. Aut.) stāvēs un ganīs jūsu lopus, un svešuma bērni būs jūsu arāji un vīna dārznieki. Jūs ēdīsiet tautu spēku un mantosiet viņu godību (Ez. 61, 4—5). Un ķēniņi būs tavi (t. i. jūdu. Aut.) audzinātāji un ķēniņienes tavas zīdītājas. Tie metīsies uz vaigu zemē priekš tevis un laizīs tavu kāju pīšļus (Ez. 49, 23). — Jāves atklāsmes žīdu lielam pravietim Ezajam.

Biedrs P. Birkerts grib būt ar savu cildināmo revolūciju par «veco dzīves formu kapraci un jaunu dzīves formu radītāju.» Savā sajūsmā par šo žīdu izkliegto frāzi nežīdiem viņš nesaredz, ka viņa iedvesmotāji paši žīdi jau no Mozus bauslības došanas līdz šim 3000 gadu laikā nav aprakuši kapā nevienu savu «veco dzīves formu» un ne par jotu neatkāpjas no savas biblijas. Taisni turēšanās pie «vecām dzīves formām» ir padarījusi viņus par visvarenāko tautu pasaulē. Viņu priekšā kā niedra klanas visa sociāldēmokratija un arī pats b. P. Birkerts. Piem., Izraēlis resp. žīdi nav atmetuši savu vecuveco likumu, kurš attiecas uz it visiem sociāldēmokratiem: «Tie metīsies uz vaigu zemē priekš tevis (t. i. Visjūdas. J. D.) un laizīs tavu kāju pīšļus» (Ez. 49, 23). Tikai «žīdu kāju pīšļu laizītāji» var rakstīt tādas lietas, ka nežīdiem jābūt par savu «veco formu kapračiem» un to vietā jāliek tās «jaunās dzīves formas», kuras uzbāž Ciones gudro visur izsūtāmie aģitātori un propagandisti. Mums, turpretim, ir zināms, ka «vēsture netaisa lēcienus». Šai konservatisma patiesībai seko arī otra spēcīga tauta — angļi. Taisnība ir, ka «katra revolūcija kaut ko aprok». Bet mēs negribam aprakt savu vēsturi un savu pagātni, jo «kam nav pagātnes, tam nav nākotnes»: nākotne var dibināties tikai uz pagātnes. Nav taisnība, ka jaunās dzīves formas vienmēr ir labākas par vecajām, kā to pierāda pats b. Birkerts ar savam iegalvojumam neizdevīgi pievesto piemēru — Krieviju, kurai vēlākās sociālās reformas radījusi 1905. gada revolūcija. Tāpat bez kāda pamata ir skaļā fraze: «Bez 1905. gada nebūtu tagadējās Latvijas».

Lai mēs iegūtu pasaules zeltu un varu, gojiem pastāvīgi jādreb revolūciju un streiku drudzī.

Biedram Birkertam 1905. g. revolūcija ir ideoloģija, psiholoģija un ētika. Bet revolūcija ir skaidri un gaiši izteikta Ciones gudro protokolu mācība, kuŗu brīvmūrniecība liek paust saviem aģentiem visās zemes lodes malās. Tas nebija ne entuziasms, ne iedvesme, ne apgarotība, kad soc.-dēm. šur un tur ar terroru piespieda ļaudis nestrādāt, streikot, dedzināt, gānīt dievnamus, neklausīt valdībai u. t. t. «Tā laika audžu pacelšana», ka es jau citā vietā aizrādīju, pastāvēja — nepaklausībā vecākiem un skolotājiem, brīvās mīlestības paušanā u. t. t. Visvairāk gan ir «pārakmeņojies» pats daudzo zinatņu profesors b. Birkerts, jo viņš nespēj atbrīvoties no tām jau sen dzīves īstenībā sabrukušām mācībām, kuŗas viņam 40 gadu atpakaļ iekaluši galvā nezin kādi tur «jaunstrāvnieki». Visas revolūcijas vārdā pastrādātās neģēlības viņš sauc par ētisku spēku. Tos, kuŗi neatzīst nelietības par ideālismu un augstāko tikumību, viņš sauc par prauliem.

No žīdiskās Padomijas pārnākušais aģitators resp. «profesors» b. Birkerts nevar noslavēt vien revolūciju. Bet kas ir revolūcija? Katra revolūcija ir žīdietības resp. brīvmūrniecības sarīkots goju

grautiņš ar devīzi: «Sit buržujus un laupi salaupīto!» Goju grautiņus resp. revolūcijas brīvmūrniecība un žīdietība sarīko ar aģitātoriem, kuŗus sauc par soc.-dēmokrātu vadoņiem. Brīvmūrniecība un žīdietība ir vienīgās pasaules revolūciju organizētājas. Protams, ka viņas netaisa revolūcijas tāpat, kā viņas netaisa kaŗus. Bet gan viņas slepeni dara kaut ko citu: rada šķiru naidu, darba devēju un darba ņēmēju pretešķības, saimnieciskas, kultūrālas, reliģiskas, politiskas un citas berzēšanās, kas izsauc revolūcijas un kaŗus un kas noder žīdiem par visvieglāko iedzīves līdzekli uz goju nesaticības rēķina.

Biedrs Birkerts raksta, ka «revolūcijas ir lielas audzinātājas». Jā, tas ir taisnība: viņas izaudzina visvisādus neliešus, kuŗus b. Birkerts sauc par varoņiem. Paidagōģijas profesors grib uzrakstīt par «skolas lomu 1905. g. revolūcijā», bet nezina pat tik vienkāršu lietu, ka skolai jāstāv ne tikai ārpus revolūcijas, bet arī ārpus katras politikas. Viņa mērķis esot «salauzt skolotāju pasīvitāti», t. i. gādāt, ka no jauna būtu ne mazāk par 1000 cietušo skolotāju.

Vēl jāsaka, ka b. Birkerts sniedz par sevi nepatiesas ziņas: 1) nobeigušais tikai divas skolotāju semināra apakšējās klases pēc izglītības nav skolotājs; 2) nenobeigušais vidusskolu netiek uzņemts augstskolā par studentu, kāpēc viņa pasaciņa par jurisprudences un psicholoģijas studēšanu, profesora tituļa iegūšanu un lekciju lasīšanu Krievijas Ziņātņu akadēmijā, ūniversitātē un paidagōģiskā institūtā ir tikai smilšu kaisīšana acīs ļaužu masām; un 3) nekādā zinātniskā literātūrā b. Birkerts neviena patstāvīga pozitīva zinātniska darba nav pastrādājis.

Celdams sevi gaisā ar it kā ārzemēs iegūto izglītību un profesoru tituļiem, P. B. šinī ziņā ir marksistu prototips: līdzīgi viņam daudzi citi marksisti bez «gatavības apliecības» un tiesības iestāties bij. Krievijas un katras citas valsts augstskolā, atgriezušies mājās, uzdevās par beigušiem kādu ārzemju augstskolu un ieguvušiem zinātniskus grādus. Tāpēc šai 1905. g. lapās aizlaidušos zaķapastalu mānīšanai piegriežama nopietna vērība.

No P. B. sniegtām ziņām mēs redzam, ka šim cilvēkam visā viņa mūžā nekad nav bijis pastāvīgas, noteiktas dzīves vietas un pastāvīgas noteiktas nodarbošanās. Jājautā, no kādiem līdzekļiem viņš ir eksistējis un kas ir devis viņam naudu ceļojumiem pa Šveici, Ameriku un Krieviju? Tāds pats jautājums uzstādāms par daudziem citiem bij. marksistu barvežiem, kuŗiem netrūka naudas blandīties pa pasauli, lai muļķotu un duļķotu darba ļaudis.

Es ilgāki pakavējos pie b. Birkerta raksta un personas tamdēļ, ka viņš ir tipisks marksisma aģitātors. Vai viņš pats ir brīvmūrnieks vai ne, to es nezinu, bet gan zinu to, ka viņš propogandē brīvmūrniecības idejas un strādā Ciones gudro protokolu virzienā. Vispār jāsaka, ka visi marksisma propagandisti ir brīvmūrniecības stabules: ko no aizkulisēm brīvmūrniecība slepenībā iepūš viņiem, to viņi kā papagaiļi atkārto atklātībā. Ar laiku viņi tā «pārprau-

ļojas» un «pārakmeņojas», ka spēj vairs domāt, runāt, rakstīt un citādi darboties tikai brīvmūrnieciski.

Kā visiem citiem 1905. g. soc.-dēm. dižajiem musinātājiem, duļķotājiem, kūdītājiem un rīdītājiem, nemieru, juku un revolūciju taisītājiem, šķiru naida, internacionalisma un kopīpašuma paudējiem resp. pastāvīga savstarpēja brāļukaŗa sludinātājiem un tautas,

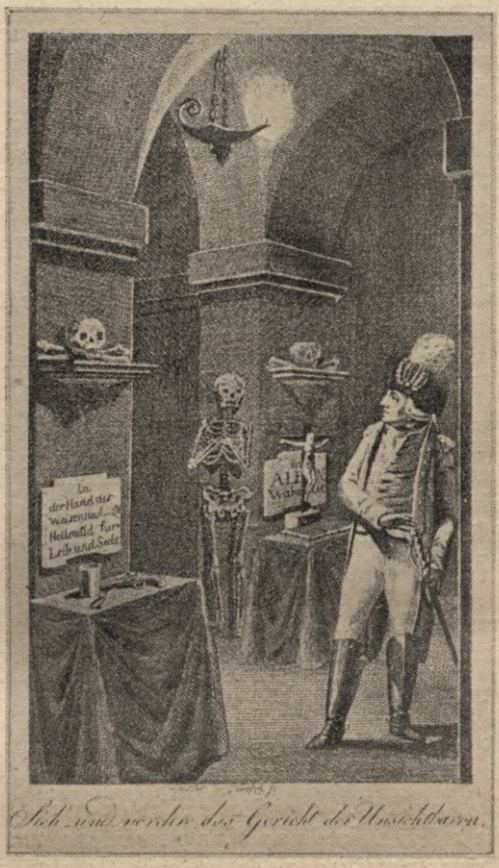

Brīvmūrnieku neredzamā tiesa 1793. g.

valsts un privātīpašuma noliedzējiem, viņam bija nauda, lai pēc piemuļķotās tautas sacelšanās pie laika aizmuktu uz ārzemēm un tur amizētos līdz 1912. g., kad atkal varēja atgriezties Latvijā jaunas revolūcijas gatavošanai ar pagrīdes darbību.

«1917. g. Rīgas strādnieku deputātu padome ievēl to kā savu pārstāvi juridiskajā izmeklēšanas komisijā (kontrrevolūcijas lietās)». Šī kontrrevolūcijas lietu izmeklēšanas komisija bija tas pats, kas vēlāk bija Čeka. Šeit P. B. noklusē par to, cik viņa darbības laikā kontrrevolūcijas komisija piesprieda nāves un citu sodu.

Līdzīgi pārējiem marrksisma profētiem, aģitātoriem un propagandistiem, P. B. noliedz citiem gojiem privātīpašuma iegūšanu,

bet pats, nezinu kādā ceļā, sev ir ieguvis Rīgas jūrmalas visizmeklētākajā vietā, Bulduŗos, krāšņajā Kāpu prospektā Nr. 15, ar tiešu izeju uz jūŗu, greznu nekustamu īpašumu ar spožu dzīvojamo mītni, kuŗā viņš tagad dzīvo tāpat, kā agrāk vācu baroni dzīvoja savu muižu pilīs. Es nepārmetu viņam privātīpašuma iegūšanu un ērtu dzīvi, jo šī tieksme ir iedzimta ikvienam cilvēkam, bet gan aizrādu, ka viņš pats nedzīvo pēc savām propagandējamām idejām.

Lūk, tādi, kā b. P. Birkerts bija un ir gandrīz visi žīda Marksa (Morduchaja) mācības paudēji un reālizētāji, ar kuŗiem es vedu sīvu un neatlaidīgu cīņu jau no 1906. g., kad 1905. g. revolūcija atdarīja man acis par viņu patiesiem mērķiem un par viņu darbību žīdietības un masonības labā.

Šeit es sevišķi uzsveru un pašvītroju, ka abās apraudzītās Latvijas vēstures pētīšanas biedrības izdotās grāmatās nevienu vienīgu reizi nav minēti 1905. g. revolūcijas faktisko radītāju, vadītāju un iedvesmotāju vārdi, un proti: Federātīvā komiteja, Brīvmūrniecība, Žīdietība, Bunds.

Es jau sacīju, ka pirmajā grāmatā ievietoti ļoti daudzi gubernatora un policijas priekšnieku rīkojumi. Kā par brīnumu, tajā nav ievietots neviens Federātīvās komitejas rīkojums, lai gan ar tās dekretiem un proklamācijām 1905. g. rudenī pastāvīgi bija aplipināti visi ielu stuŗi. Federātīvās komitejas vārds jānodod aizmirstībai tamdēļ, ka tā bija brīvmūrniecības-žīdietības organizācija, jo pēdējās apslēpšanai jākladzina 1905. g. sacelšanās par pašas latvju tautas darbu.

Žīds pats par sevi ir noslēpums. Tāpēc žīdietība prasa, ka viņu iespaidā resp. atkarībā nokļuvušās zemēs nekas netiktu rakstīts un runāts par žīdiem un ka vispār netiktu minēts vārds «žīds». Viņa uzskata par savu augstāko sasniegumu kādā valstī, ja tajā nepastāv žīdu jautājuma, t. i. ja valsts vara ir aizliegusi pamattautai kaut ko spriest par žīdiem un organizēties pret izsūkšanu no žīdu puses. Šā mērķa sasniegšanai pastāv pie žīdu brīvmūrniecības pasaules ložas «B'nai B'rith» speciāla «Pretapmelošanas liga» («Anti-Defamation League»). Lūk, ko par «Pretapmelošanas ligas» darbību raksta Henrijs Fords savā visā pasaulē plasi pazīstamajā grāmatā «Internacionālais žīds»:

B'nai B'rith darbībā izcilu lomu spēlē tā saucamā «Pretapmelošanas liga» («Anti-Défamation Ligue»). Katrā ložā šī iekšējā iestāde izpilda spiegošanas darbu, lai informētu lielložu par it visu, kas attiecas uz žīdietību. Tā darbojas pēc lielložas stingri novilktām līnijām. Parasti par «Pretapmelošanas ligas» priekšnieku ir kāda svarīga persona, kuŗa var izdarīt spiedienu uz presi. Bieži par tādu ir sludinājumu aģentūras īpašnieks-žīds, no kuŗa atkarājas žīdu nodomāmo sludinājumu sadalīšana starp laikrakstiem. Tā ka katru žīdiem nepatīkamu ziņojumu par viņu pastrādātām neģēlībām žīdi uzskata par bezkaunīgu žīdu apmelošanu un nežīdu rīdīšanu pret žīdiem, tad «Pretapmelošanas liga» atklāti vai slepeni izved visvisādus «boikotus», pielietojot vismelīgākos un visnekautrīgākos paņēmienus. «Pretapmelošanas liga» bez boikotiem pielieto arī daudzus citus vēl drausmīgākus līdzekļus par mēles vai spalvas palaišanu žīdiem nelabvēlīgā virzienā.

Viens no «Pretapmelošanas ligas» uzdevumiem ir izskaust no lietošanas vārdu «žīds». Ilgi ļaudis nezināja, kā saukt žīdus, lai viņus nekaitinātu: par ebrejiem, izraēliešiem vai kā citādi. Bet izrādījās, ka žīdi vispār negrib sev nekādu nosaukumu, jo pavisam nedrīkst būt žīdu jautājuma presē un sabiedrībā un nekā nevajaga rakstīt un runāt par žīdiem. Sekojot šai prasībai, ar žīdu sludinājumiem uzpirktie laikraksti neapzīmē žīdu tautību, bet viņu «pavalst-

B'nai B'rith ložas atvēršanas pilnvara pirmskaņa Vācijā.

niecību». Tādā kārtā godīgo tautu vārds top apsmuļļāts ar žīdu pastrādājamām noziedzībām.

Ne ilgi atpakaļ tiesāja kādu žīdu par sievas slepkavību, bet avīzes daudzināja viņu par angli, jo viņam bija Anglijas pase. Tāpat krievi un poļi protestē Savienotās valstīs, ka tās dēvējot žīdus par krieviem resp. par poļiem.

Tiklīdz kāda avīze nosauc ļaundari īstā vārdā par žīdu, tūdaļ «Pretapmelošanas liga» ceļ iebildumu. Pastāvīgi tas ir sekošs: «Ja ļaundaris būtu baptists vai episkopālists, tad šis vārds netiktu minēts! Kāpēc tad tas tiek minēts žīdam ticības apzīmēšanai?» Protams, ka ne pirmā ne otrā, ne trešā gadījumā netiek minēta noziedznieka konfesija, bet nacionālitāte. Kad, vazādamies pa visu pasauli, viņi pastrādā noziegumus, tad viņu un viņiem draudzīgās avīzes neraksta, ka noziedznieki ir žīdi, bet nosauc to tautu, kuŗa izdevusi viņiem pasi. Tāpēc žīdi nevienā zemē «negāna žīdu vārdu», bet vienmēr gāna citu tautu vārdu.

Vienas no žīdu darbīgākām kulisēm, aiz kuŗām slēpjas viņu patiesie nodomi, ir masu sapulces. B'nai B'rith, Amerikas žīdiskā komiteja vai Ņujorkas Kehillah var 24 stundu laikā noorganizēt masu sapulces kaut kuŗā pilsētā. Tās notur, nevis lai izteiktu «žīdu atklātu domu», bet gan lai izteiktu «sabiedrisko domu» žīdu nospraustā virzienā. Tā padara žīdu slepeno vēlēšanos par visu Savienoto valšķu iedzīvotāju «sabiedrisko domu». Tādas B'nai B'rith sarīkotās masu sapulces piespieda valdību uzteikt Krievijai jau 80 gadus pastāvējušo tirdzniecības līgumu. Tās pašas žīdu organizētās masu sapulces ietekmēja valdību atcelt ierobežojumus žīdu ieceļošanai Amerikā. Ja valsts prezidents atlaistu no amata kādus žīdus vai ja statistiskais birojs uzņemtos sastādīt statistiku par Amerikas žīdiem, tad jau rītdien simts lielākās pilsētās notiktu protesta mītiņi, kuŗi izteiktu Amerikas «sabiedrības domu».

«Arabijas žīdu» demonstrācijas gājiens uz angļu konsulātu Ņujorkā, lai izteiktu stingru protestu pret Anglijas vienaldzību par 120 žīdu nogalināšanu Palestīnā. Ņujorkā ir 2 miljoni žīdu. Uzreiz viņi pārvērtušies par «Arabijas žīdiem». Šie demonstranti ir tie, kuŗi apbalvo Ameriku ar gangsteriem, kidneperiem, raketieŗiem un citām slavenībām.

Cik žīdu ir Savienotās valstīs, to neviens nezina. Šie skaitļi ir vienīgi Žīdu valdības rokās. Savienoto valšķu valdība var citādi sniegt gandrīz visus datus attiecībā uz iedzīvotāju statistiku. Bet tiklīdz tā sāk sistēmatiski nodarboties ar ziņu ievākšanu par Savienotās valstīs dzīvojošiem vai ieceļojošiem žīdiem, tūdaļ žīdiskā blakusvaldība uzstājas pret to un aizkavē to Vašingtonā. Tas tā ilgst jau vairāk par 20 gadiem. Līdz šim blakusvaldība vienmēr izrādās par stiprāku.

Ļaužu sabiedrībā eksistē tumši spēki, kuŗus nevar saredzēt tāpat, kā baciļļus atsevišķos cilvēkos. Kādu postīšanas darbu baciļļi strādā cilvēka organismā, tādu pašu postīšanas darbu tumšie spēki strādā tautas un valsts organismā. Kā neredzamie baciļļi noved kapā individus, tā neredzamie tumšie spēki grauj tautas, valstis un pat visu cilvēci. Tumšie spēki nodara cilvēcei daudz lielāku postu nekā tuberkulozas, koleras, mēŗa un citu lipīgu slimību baciļļi kopā ņemti. Ja ikkatram cilvēkam jāzina baciļļu darbība un aizsardzības metodes pret tiem, tad jo vairāk viņam jāzina tumšo spēku iedarbība uz tautām un pestīšanas metodes no tiem.

Tā kā tumšie spēki sagrābuši savā varā gandrīz visu presi, tad tikai reti dabūjam dzirdēt par tiem. Visi redz postu, bet ir ļoti maz ļaužu, kas zina tā radītājus. Kāds rakstnieks teica «Velna vislielākais sasniegums ir tas, ka viņš ir pratis pārliecināt cilvēci par viņa neeksistenci.» Tiešām, ja ļaudis tic, ka velna nav, tad viņš var netraucēti darboties un gūt visdižākos panākumus, jo neviens necīnās pret to, par kā neeksistenci tas ir pārliecināts. Tāpat tumšie spēki ir pratuši noslēpt savu eksistenci. Tomēr tie eksistē, jo posts ir to eksistences iznākums. Lai gan tumšo spēku vadamā prese ar klusciešanu cenšās padarīt esošo par neesošo, tomēr tautu un cilvēces graušanas piemēri no zemes līdz debesīm brēc par neredzamā ienaidnieka nedarbiem.

Lai pieveiktu pretinieku, vispirms tas jāatklāj, jāizdzen no paslēptuves un jāpazīst. Mēs visi redzam žīdus, izjūtam sevis izsūkšanu un izbaudam valsts graušanu. Bet tikai nedaudzi no mums saskata žīdus kā visa šā posta darītājus. Cik viņi paši vienmēr un visur ir redzami, tikpat viņu tumšie spēki kā visu ļaunumu darītāji nekad un nekur nav redzami. Ja tēvija ir priekš mums viss, tad tā visiem līdzekļiem jāaizsargā un jāglābj no grāvējiem. Tēvijas labā ikvienam jāpienes tas ziedojums, kuŗu viņš atzīst par vislabāko. Par tādu ziedojumu es pienesu tai savu patiesības atzīšanas rakstīto vārdu, kuŗa uzdevums ir atklāt tautai viņas ienaidnieku un rādīt viņai, kā tas ir pieveicams bez asiņu izliešanas, trokšņa, grautiņiem un citiem tiem līdzīgiem cīņas paņēmieniem. Piekodinu, pašvītroju un ļoti lūdzu ievērot, ka cīņā pret žīdietību pielietojams viens vienīgs līdzeklis, un proti, tikai tas, kuŗu mums sniedz arietības dievišķais Vadonis: «**Jūs atzīsat patiesību, un patiesība darīs jūs brīvus.** Jņ. 8, 32. Tā tad šis līdzeklis ir patiesības atzīšana par žīdiem.

Tāda pati noslēpumainība ir brīvmūrniecība. Visur un visiem tā ir jāizjūt, bet nekur un nevienam tā nav jāzina. Latvijas vēstures pētīšanas biedrība šinī ziņā nāk talkā brīvmūrniecībai, žīdietībai un to bij. izpildorganam Federātivai komitejai, jo tā nekur un nereizi nemin vārdus: brīvmūrnieks, žīds, Federātivā komiteja.

Savā iepriekšējā 1937. g. izdotā grāmatā «Izraēļa sargs un acs» es galvenos vilcienos atreferēju 1905. g. revolūcijas aprakstu pēc tās galveno darbinieku Maskavā izdotās grāmatas: «Revolūcionārās

cīņās kritušo piemiņas grāmata. I sējums. 1905. g. revolūcija P. Stučkas redakcijā. 1933.» Šinī grāmatā arī nav sastopami vārdi: Federātivā komiteja, žīds, brīvmūrnieks.

Brīvmūrniecībai — žīdietībai ir tik liels iespaids, ka arī vēsturnieks Fr. Zālīts savā «Latvijas vēsturē pamatskolai» sakarā ar

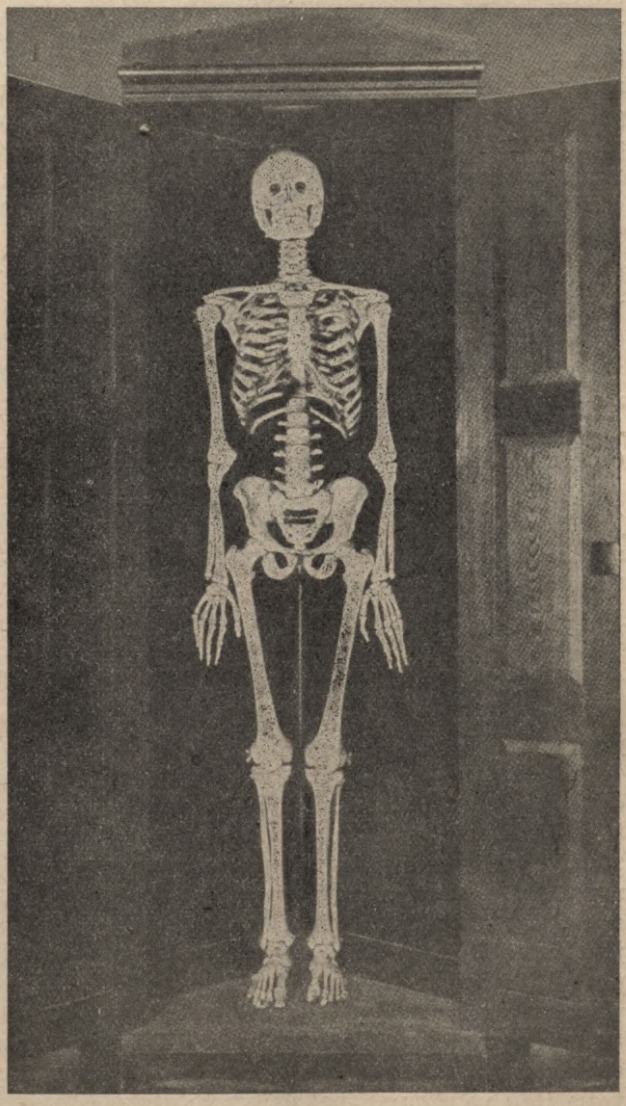

Skelets brīvmūrnieku Pazudušo soļu istabā, kas atgādina ikvienam brālim draudzīgu nāves sodu par brālības noslēpumu izpaušanu. Tāpēc brīvmūrnieki un viņu kalpi cieš klusu par brēcošiem vēsturiskiem notikumiem vai attēlo tos nepareizā apgaismojumā. Visi marksistu galvenie vadoņi ir brīvmūrnieki.

revolūcijām, nemieriem un streikiem ne reizi nepiemin to aizkulīšu radītājus un vadītājus — brīvmūrniekus, žīdus un Federātīvo ko-

miteju: latvju jaunatnei jāiebungā galvā, ka visu neģēlību un briesmu darbu pastrādātāji ir bijuši latvji un ne žīdi.

Apbrīnojami, ka līdz pat pēdējam laikam vēsturnieki ir secen pagājuši un paiet garām brīvmūrniecības iedarbībai uz atsevišķu valšķu un pasaules vēstures notikumu virkni. Redzams, ka viņi nav zinājuši un arī tagad nezina par brīvmūrniecību, tās darbību un tās ložu bibliotēkām. Tomēr konstatēts, ka vismaz pēdējos divos gadsimtos brīvmūrniecība ir aizkulišu pasaules politikas vadītāja, valšķu konfliktu radītāja, karu taisītāja, juku cēlāja visās zemēs un miera līgumu slēdzēja. Tāpēc tagad vēsturnieku pirmais un galvenais uzdevums ir noskaidrot tautu dzīves svarīgos notikumus sakarā ar brīvmūrniecības aizkulišu darbības ietekmi. Ja vēsture runā par it visu valdnieku un valdību darbību, tad tā nedrīkst ciest klusu par pasaules valdnieces — brīvmūrniecības valdīšanu.

27. 9. 37. Tautu savienībā «Latvijas vārdā Latvijas sūtnis Lietuvā Sējas kungs sacīja: **Latvijā nav žīdu jautājuma.** Tomēr latviešu tauta ar simpatijām vēro žīdu cenšanos nodibināt sev tēviju savā sentēvu zemē.» «J. Z.» 28. 9. 37.

Turpretim, žīdu vēsturnieks T. Hercls savā ļoti ievērojamā grāmatā «Žīdu valsts» gluži atklāti un vaļsirdīgi pasaka visai pasaulei, ka «žīdu jautājums ir visur tur, kur viņi dzīvo manāmā skaitā,» un ka visur viņi paši «līdz ar sevi ienes antisemitismu».

«Žīdu jautājums vēl pastāv. Būtu bezmērķīgi noliegt to ... **Žīdu jautājums pastāv visur, kur viņi dzīvo manāmā skaitā.** Kur tas vēl nepastāv, tur žīdi ienes to līdz ar savu klejošanu. Mēs klejojam uz turieni, kur mūs nevajā, un tur ar savu ieklejošanu radam mūsu vajāšanu ... Visur līdz ar sevi mēs ienesam antisemitismu. Tagad nelaimīgie žīdi ienes antisemitismu Anglijā. Viņi jau to ir ienesuši Amerikā.» Teodors Hercls: «Žīdu valsts» («A Jewish State», 4. lp.).

Latvijā žīdi dzīvo manāmā skaitā: 100.000 uz nepilniem 2 miljoniem iedzīvotāju, kurpretim, Anglijā ir tikai 300.000 uz pilniem 40 milj. iedzīvotāju. Ja nu pašu žīdu lielākā autoritāte — cionisma dibinātājs T. Hercls konstatē, ka Anglijā ir antisemitisms, t. i. pastāv žīdu jautājums, tad ir vairāk kā apšaubāms sūtņa Sējas kga apgalvojums visas pasaules priekšā, ka «Latvijā nav žīdu jautājuma». Ja Amerikā žīdi ar apakš 5% skaitu valda pār visu Jauno pasauli, tad nav ticams, ka Latvijā ar 5% žīdu sastāva nebūtu žīdu jautājuma. Tāpat, ja žīdu jautājums pastāv Francijā ar 300.000 žīdu pret 40 miljonu franču, Vācijā ar 500.000 žīdu pret 75 miljonu vācu un Italijā ar 35.000 žīdu pret 40 miljonu itaļu, tad tāds jautājums nevar nepastāvēt Latvijā. Nepatiess ir arī otrs Sējas kga apgalvojums, ka Palestīna ir žīdu sentēvu zeme: nekad tur nav dzīvojis žīdu vairākums, nekad tur žīdu skaits nav bijis lielāks par viņiem pakļauto vietējo tautu iedzīvotāju skaitu un nekad nekur žīdi nav apdzīvojuši kādu zemi kā kompakta masa, kāpēc viņiem ne Palestīnā ne citur kur nekad nav bijis sentēvu zemes.

Ja kādā zemē žīdi ir panākuši to, ka tajā par viņiem nedrīkst runāt un rakstīt, tad tas vēl nepierāda, ka tajā nav žīdu jautājuma. Gluži otrādi: tas liecina par žīdu vislielāko sasniegumu šinī zemē. Žīdu, kā slepenas un noziedzīgas varas, ideāls prasa, ka vārds «žīds» minām tikai Izraēļa cildināšanai un nekad viņa ļauno darbu pareizai novērtēšanai. Tāpēc arī 1905. g. «neredzamie spēki» liek saviem «redzamiem kalpiem» klusēt par viņiem.

Ja soc.-dēm. bija nodibinājuši vēsturnieku biedrību, tad par to mēs varētu tikai priecāties. Bet viņiem vajadzēja zināt, ka

Parasti jaunā zemē žīdi ierodas noskrandojušies. Bet pēc kāda laika viņi tur top bagātākie ļaudis. Protams, ka savu bagātību viņi sarauš no vietējiem iedzīvotājiem. Visas labākās peldvietas pārpildītas žīdiem. Mūsu jūrmalā un Ķemeru greznajā viesnīcā viņus dēvē par «ārzemniekiem».

vēstures uzdevums ir atklāt un apgaismot, bet ne apslēpt un aptumšot patiesību. Tomēr viņu biedrība ar soc.-dēm. nepatīkamo faktu noklusēšanu, sagrozīšanu vai partejisku attēlošanu ir centusies apslēpt un aptumšot patiesību. Kā vēsturisku notikumu apslēpēji, viņi ir līdzīgi strausim, kas, baidīdamies no briesmām, aizbāž galvu aiz spārna un domā, ka viņš ir paslēpies drošā, neredzamā vietā. Slēpdami vēsturisko patiesību, soc.-dēm. pierāda, ka 1905. g. viņi ir pastrādājuši netīru darbu, no kuŗa viņiem pēc Latvijas valsts nodibināšanās 1918. g. bija jākaunās un jābaidās. Šis viņu darba kauna traips bija tautas nodevība žīdiem par brīvmūrniecības samaksātiem Jūdas grašiem. Kā tad ar nodevību viņi piekrāpa toreizējo tautu, tāpat vēlāk ar vēstures viltošanu viņi krāpj tās turpmākās paaudzes.

Noklusējamie vēsturiskie fakti nepaliek apslēpti uz visiem laikiem. Lielākais tie paliek apslēpti zināma režima laikmetā. Bet pēcāk vēsture apgaismo tos jo spilgtāki. Cariem visnepatīkamākie noslēpumi tagad ir atmaskoti un atklāti saredzami kā uz delnas. Latvijas patstāvības pirmajā laikā lielākās partijas soc.-dēmokratijas noslēpumi aiz politiskiem iemesliem palika tautai nezināmi. Bet pēc partiju režima krišanas tie tagad atklājas viens pēc otra. Tā-

pēc gluži veltīga ir soc.-dēm. vēsturnieku biedrības vēstures viltošana.

Tāpat brīvmūrnieku, žīdu, Cionas gudro protokolu un citu pārvalstisko varu noslēpumi atklāti jau gandrīz visumā. Uz šiem atklājumiem pēckara laikmetā dibinās visu vērtību pārvērtēšana. Vienīgi slepeno pārvalstisko varu atmaskošana padarīja varenas divas Viduseiropas valstis — Itāliju un Vāciju, kuŗu paraugam tagad seko daudzas zitas valstis. Tā tad vēsturisku noslēpumu atklāšana un pareiza apgaismošana nāk tautām par svētību. Bet kreiso partiju vēstures rakstītāji darīja un dara gluži otrādi. Tāpēc viņu varā nokļuvušās zemes nespēj atbrīvoties no kalpības pārvalstiskām varām.

44. „Krievu atbrīvošanās kustība“ 20. gadsimtā.

Mana iepriekšējās divās nodaļās attēlotā «Latvju revolūcija» bija ne speciāla latvju kustība, bet gan tikai viena neliela daļa no Krievijas vispārējās revolūcionārās kustības, kuŗas aizkulišu faktiskā iedvesmotāja, vadītāja un balstītāja bija angļu-žīdu masonība. Šī kustība bija vērsta pret monarchismu, kuŗš nedeva žīdiem pilnīgu rīcības brīvību Krievijā un posās padarīt cara imperiju par lielāko, spēcīgāko un bagātāko valsti pasaulē.

Anglija vienmēr uzskatīja un arī tagad uzskata Krieviju un Vāciju par savām ienaidniecēm. Kā viena tā otra sacenšas ar Angliju pasaules tirdzniecībā, rūpniecībā, saimniecībā, politikā un jaunu zemju iegūšanā. Atklātā cīņā Anglija nespēj atsevišķi uzvarēt ne vienu nedz otru no tām. Vēl bīstamāka ir Krievijas un Vācijas militāras savienības noslēgšana: kopā pirmās lielais cilvēku materiāls, bagātība un platība un otrās technika, disciplīna un vadība ir neuzvarams spēks. Tāpēc angļu-žīdu-masoņu «slepenā diplomatija» dara visu iespējamo, lai abas kaimiņienes ne tikai nenoslēgtu šādu savienību, bet arī savā starpā ķildotos. Masoņu-žīdu tumšie spēki un viņu ietekmētā prese baidīja krievus ar vāciešiem kā ar bubuļiem, un tāpat arī vāciešus ar krieviem kā ar kādiem ziemeļu mežu lāčiem vai dienvidu stepju siseņiem.

Angļu, franču un krievu masoņi ar žīdu makleru un baņķieŗu starpniecību panāca, ka agrākās nāvīgās ienaidnieces — ķeizariskā Krievija un republikaniskā Francija noslēdza militāru savienību, kuŗa bija tēmēta pret Vāciju un Austro-Ungariju. Tas bija milzīgs Anglijas slepenās diplomatijas panākums: lai viņas bīstamie simtgadīgie ienaidnieki plēšas savā starpā un paši sevi un vieni otrus iznīcina. Vispār, Anglijas un tās insulārās (saliskās) brīvmūrniecības politika nekad nav izgājusi uz citu, kā uz kontinentālo valšķu vājināšanu, rīdīšanu un kaŗu izprovocēšanu, lai pēc tam ar eņģeļa ģīmi uzstātos par to samierinātāju un par lauvas daļas ieguvēju kā no uzvarētām tā no uzvarētajām valstīm.

Pēc krievu-franču savienības noslēgšanas Grand Orient de France — Francijas lielais austrums un Grande Loge de France —

Francijas lielā loža tapa par brīvmūrnieku ražotavām priekš Krievijas. Krievu emigranti, ceļotāji un studenti atrada Francijas ložās viesmīlīgu patversmi. Francijas lielais austrums pat noorganizēja

Padomju sarkanā karoga ordenis ar masonības pazīmēm.

Parīzē sevišķu krievu koledžu, kuŗš oficiāli skaitījās par skolu, bet faktiski izvērtās par revolūcionāru sagatavošanas iestādi. Kovalevska, Tračevska, Amfiteatrova un citu koledža profesoru ietekmētie studenti lielā skaitā tapa par brīvmūrniekiem. Tādu pašu ma-

Talmūda žīds, kuŗš pēta Jāves prātu, ka izredzētai tautai jāiekaŗo mesijam pasaule.

soņu-revolūcionāru propagandu dzina Sorbonnes vēstures profesori Olars un Seneboss. Cildinādams Olara nopelnus internacionālā masoņu «Ligue des Droits de L'Homme» — «Cilvēka tiesību ligā»,

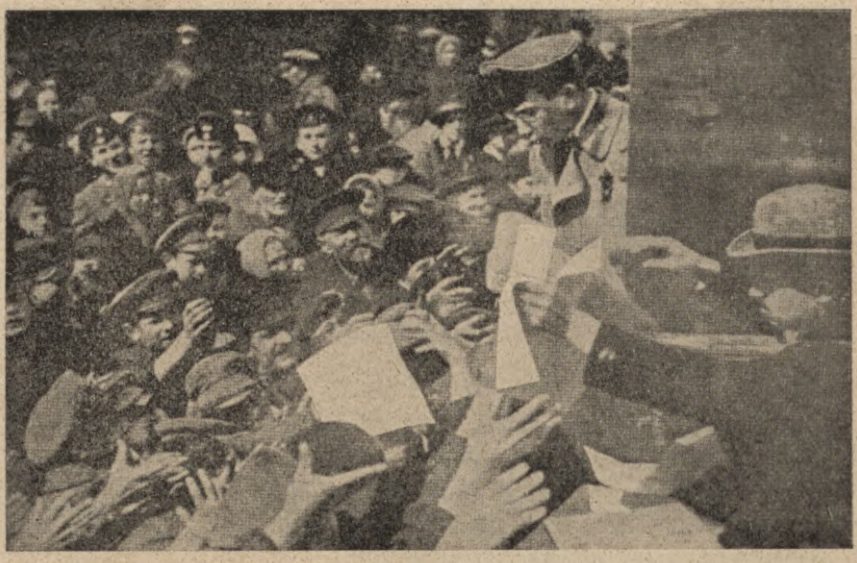

1917. g. martā Pēterpilī žīdi izplata skrejlapas.

kuŗas viceprezidents bija krievu Kadetu partijas priekšsēdētājs P. N. Miļukovs, viņa draugs prof. V. Bošs teica: «Lūk, jau 20 gadu Olara lekcijas ir noklausījušies tūkstošiem krievu studentu, lai mācītos taisīt revolūciju savā tēvijā.» Trockis apmeklēja viņa lekcijas piecus gadus. Pēc Olara un Senebosa sarakstītām grāmatām mācīja studentus tiklab krievu ūniversitātēs kā kaŗa akadēmijās. „Луч Света", 6. grām., 61.—62. lp.).

1903. g. Krievijā nodibinājās «Atbrīvošanās savienība», kuŗa vēlāk pārvērtās par Konstitucionālo-dēmokratisko partiju un saīsināti dēvējās pēc tās abu vārdu pirmo burtu (k-ka, d-de) nosaukumiem par Kadetu partiju. Kā pats partijas nosaukums rāda, konstitucionālo-dēmokratu resp. kadetu mērķis bija konstitucijas un demokratijas ievešana Krievijā, ko varēja panākt tikai ar patvaldības gāšanu. Tā tad Kadetu partija bija tīri revolūcionāra organizācija. Tās galvenais līderis bija pazīstamais brīvmūrnieks, žīdietības aizstāvētājs un žīdiskas avīzes «Reč» redaktors-izdevējs, valsts domnieks P. N. Miļukovs. Saskaņā ar savu mērķi, bij. «Atbrīvošanās savienība» un pēcākā «Kadetu partija» radīja visā Krievijā tā saucamo «atbrīvošanās kustību». Kā «Atbrīvošanās savienība» resp. Kadetu partija, tā tās radītā «atbrīvošanās kustība» atradās žīdumasoņu vadībā un, uzmetusies par demokratijas aizstāvi, aizstāvēja nevis krievu, bet žīdu tautas intereses. Tā ka Kadetu partijas rīcībā atradās visbagātākie materiālie līdzekļi, visapdāvinātākie krievu un žīdu daiļrunātāji un visplašākā prese, tad tā šā gadsimta sākumā spēlēja visizcilāko lomu visās Krievijas katastrofās, kuŗas ietilpa žīdu-masoņu cīņas iznākuma plānā. Tāpēc tai starp citu uz-

kraujama visa atbildība par 1905. g. un vēlākām revolūcijām, kuŗas gāja zem Kadetu partijas vadāmās «atbrīvošanās kustības» firmas. Stingri paturēsim omā, ka arī latvju sacelšanās 1905. g. bija daļa no šās žīdu-masoņu visā Krievijā noorganizētās «atbrīvošanās kustības», kuŗai vienā balsī toni deva visa žīdiskā prese.

Žīdiski-brīvmūrnieciskās «atbrīvošanās kustības» galvenais paņēmiens bija «radīt valdībai neuzticību ar presi un prasīt tautai brīvību ar nemieriem». Savai propagandai pret valdību tā lielā mērā izlietoja arī augstskolas un pašvaldības, sevišķi zemstes ar

Gūsta laikā cars strādā dārza darbus Carskoje selo.

Tveras zemsti priekšgalā. Kad valdība nepiekāpās, tad tumšie spēki kūdīja pret to ļaužu masas, izprovocēja sacelšanās un sarīkoja veselu rindu terrora darbu pret ķeizaru, ministriem, ģenerālgubernatoriem, gubernatoriem, pilsētu priekšniekiem un citām augstām personām. «Slepenās varas» vadībā «atbrīvotāji» visvairāk musināja valsts nomalēs dzīvojušās nekrievu tautas gan pret patvaldību, gan pret muižniekiem, gan pret buržujiem, gan pret melnsimtniekiem, gan pret izsūcējiem, gan pret spekulantiem, kā nu katrā gadījumā izrādījās izdevīgāki, bet nekad nepropagandēja sveštautiešu zemju atdalīšanos no Krievijas un jaunu patstāvīgu valšķu dibināšanos, jo dažādu valšķu robežas, valodas, likumi, tikumi, naudas sistēmas u. tml. nav pasaules klaidoņu žīdu interesēs.

Kerenskis runā kareivjiem frontes armijā. Pa labi ģen. Brusilovs.

Žīdietība-brīvmūrniecība gribēja nevis sašķelt Krieviju daudzās valstīs, bet vienīgi radīt tajā jukas, lai ar nemieru celšanu piespiestu caru piešķirt Pasaules valsts pilsoņiem-žīdiem lielākas tiesības nekā Krievijas pilsoņiem-krieviem.

«Pēc oficiālās statistikas konstatētiem dātiem var skaidri noteikt žīdietības lomu 1905. g. revolūcijā. Šie dāti liecina, ka tad Krievijā žīdu bija $^1/_{25}$ daļa jeb 4% no iedzīvotāju kopskaita. Tomēr viņi deva no sava vidus $^1/_3$ daļu jeb $33^1/_3$% politisko noziedznieku. Laikā no 1901.—1904. g. politiskās lietās no 100.000 nežīdu tika apsūdzēti 4, bet no 100.000 žīdu 38 cilvēki, t. i. žīdu $9^1/_2$ reiz vairāk nekā nežīdu. No nežīdiem 1 politisks noziedznieks nāca uz 33.000, bet no žīdiem uz 3.600 cilvēku, t. i. žīdu-revolūcionāru % bija vairāk nekā 9 reiz lielāks par nežīdu %.» („Журнал Министертсва Юстиции“ par 1906. g.).

Polijā Šveicē Vācijā Padomijā

Radeka-Sobelsona sejas 4 pārvēršanās.

Pazīstamais vācu vēsturnieks Berlīnes ūniversitātes profesors Teodors Šīmans nosauc 1905.—1906. g. «Krievu revolūciju» par «Žīdu revolūciju». Starp citu viņš raksta:

«Krievu jukās varenu lomu spēlēja žīdu «Bunds», kuŗš sastāv galvenām kārtām no žīdu intelliģentās un pusintelliģentās jaunatnes. Pašreizējā krievu

revolūcionārā kustība ir pavisam neizskaidrojama un nesaprotama, ja noklusē par to lomu, kuŗu tajā spēlēja žīdietība. Žīdu darbinieki jau sen ieguva svaru krievu radikālās un revolūcionārās intelliģences aprindās. Starp 2—3.000 krievu pavalstnieku, kuŗi Šveicē vingrinājās revolūcionariskos-sociālistiskos meklējumos, lielākā daļa bija žīdi. Viņi uzmetās par vadītājiem un ietekmēja visas revolūcionārās partijas. Žīdu intelliģentie un pusintelliģentie izbīdījās par visdarbīgākiem līdzdalībniekiem visos politisko slepkavību mēģinājumos. Neskaitāmo mītiņu rezolūcijās viņi prata izvest visu partiju programmās žīdu pilnīgu pielīdzināšanu iedzimtajiem iedzīvotājiem. Neapstrīdams ir arī tas fakts, ka krievu studentība atradās un atrodas žīdu iespaidā.»

Neraugoties uz visiem žīdu-masoņu slepenās varas valsts iekšējās dzīves traucējumiem, Krievija pie savas neizmērojamās platības un neizsmeļamās dabas bagātības, par lielām galvas sāpēm Anglijai, auga un stiprinājās ne pēc gadiem, bet pēc dienām, iegūstot vienmēr lielāku un lielāku iespaidu pie Āzijas tautām, kuŗas raudzījās uz milzīgo cara imperiju kā uz savu atsvabinātāju no angļu jūga. To ļoti labi saprata Krievijas sāncense Lielbritanija. Bet kaŗot ar Krieviju un satriekt to viņa nespēja. Tāpēc vajadzēja atrast citu līdzekli cara valsts vājināšanai. Viņas sabiedrotajai — žīdu Pasaules slepenai valdībai — masonībai nekad netrūka padoma izejai līdzīgos gadījumos. Šoreiz tā saveda matos Krieviju ar Jāpānu. 1904. g. 27. janvārī bez kāda svarīga iemesla izcēlās kaŗš starp abām imperījām. Anglija visādi balstīja Jāpānu cīņā pret Krieviju. To pašu darīja arī Amerika un tās žīdu baņķieŗi. Kaŗš Krievijā bija nepopulārs un tā cieta smagus zaudējumus. Izmantojot to, masonības tumšā vara lika strādāt pilnā gaitā savai audžu meitai — «atbrīvošanās kustībai».

1905. g. 9. janvārī no kristītiem žīdiem cēlies priesteris brīvmūrnieks Gapons provokātoriski sarīkoja Pēterpilī strādnieku gājienu, lai nodotu ķeizaram strādnieku uzstādītās prasības, labi zinādams, ka lielais ļaužu bars netiks pielaists cara mītnes tuvumā. Iznākumā 200 kritušo un ievainoto strādnieku un cara «briesmīgā cietsirdība». Pats Gapons aizmuka uz Somiju, kur vēlāk brīvmūrniecība par kādu ordeņa nodevību lika noslepkavot viņu. Gapona gājiena nolūks bija ar žīdiskās preses palīdzību radīt visā Krievijā lielu uztraukumu. Tā arī notika: visā valstī par godu kritušiem, sarīkoja streikus un nemierus, un žīdiskā prese pilnā rīklē brēca par valdības patvaļību un tautas beztiesisko stāvokli.

Tai pašā laikā «Bunds» attīstīja ārkārtīgi plašu revolīcionāro darbību un rīkojās ar lieliem materiāliem līdzekļiem, jo žīdi krievu jukām izmeta milzīgas naudas summas. Strādniekiem izskaidroja, ka streiku rīkošanai un cietušo pabalstam nauda nākot no vācu «biedriem».

1905. g. 12. oktōbrī Pēterpils strādnieku deputātu padome, kuŗas dibinātājs un pirmais priekšsēdētājs bija žīds Trockis-Bronsteins, izsludināja ģeneralstreiku. Tad pat Savienību savienība un Centrālā strādnieku deputātu padome pārtrauca kustību uz dzelzceļiem un telefonu satiksmi. Sādžu zemnieki laupīja un dedzināja muižas un aizdzina un apkāva to lopus. Visas valsts territorijā šur

un tur uzliesmoja nemieri un notika asiņainas sadursmes ar policiju un kaŗaspēku. Tādā veidā mākslīgi radītā «atbrīvošanās kustība» armijas aizmugurē noveda valsti pie Cusimas, Port-Arturas un Mukdenas katastrofām un pēc tam pie Krieviju apkaunojošā

Iebraucis Pēterpilī, Ļeņins rūnā no sava pancerauto.

Portsmutes krievu-japāņu miera līguma, kur Krievijas pilnvarotais finanču ministrs, brīvmūrnieks Vitte parakstīja nāves spriedumu ķeizariskai Krievijai. Ievērojami, ka pirms ziņojuma ķeizaram par miera līguma parakstīšanu Vitte par savu lielišķo panākumu telegrafiski paziņoja savam īstajam pavēlniekam, Berlīnes baņķierim žīdam Mendelsonam. Uz brīvmūrniecisko padomnieku ietekmi, ķeizars par šo varoņdarbu iecēla brāli Vitti grāfa kārtā.

Tā tad Anglijas «slepenās diplomatijas» Krievijas vājināšanas plāns ar kontinentālo ložu politikas un žīdu naudas balstu lieliski izdevās: nemieri demorālizēja tautu, paralizēja valdības darbību un mazināja armijas kaujas spējas, kamdēļ Krievija pazaudēja kaŗu. Portsmutē noslēgtais miers bija smags trieciens Krievijai un spī-

Sacēlušies matroži Pēterpilī.

došs triumfs Anglijai. Pēdējā bez piles savu dēlu asiņu izliešanas sasniedza spraustо mērķi, ieņemot vadošu stāvokli tāļo austrumu

Cara Nikolaja II uzticības vīrs un nodevējs brālis Vitte.

zemēs un pārvēršot Vidusjūru par Angļu ezeru, Atlantijas okeānu par Angļu-sakšu ezeru un Lielo okeānu par Angļu-japāņu ezeru.

Vladimirova glezna: 1917. g. marta cīņas Pēterpilī.

Skaidri redzams, ka Anglijas nostiprināšanās Āzijā un Lielajā okeānā tika panākta ar «slepeno diplomatiju» un iekšējo juku radīšanu Krievijā zem «atbrīvošanās kustības» maskas. Guva no «atbrīvošanas kustības» vienīgi pazīstamās trīņu māsas: anglietība, žīdietība un masonība, bet cieta smagus zaudējumus it visas 1905. g. nemieru taisītājas tautas, ar kuŗu rokām angļi un žīdi grāba kastāņus no karstiem pelniem.

Saskaņā ar Portsmutē brīvmūrniekiem doto solījumu, brālis grāfs Vitte kopēji ar otru brīvmūrnieku lielkņazu Nikolaju Nikolajeviču 1905. g. 23. augustā pierunāja ķeizaru Nikolaju II dot Krievijai konstituciju. 1905. g. 17. oktōbrī ķeizars izdeva manifestu par Valsts domes (parlamenta) sasaukšanu. Par pateicību un atbildi par manifestā piešķirtām brīvībām visa Krievija pārvērtās it kā par nebeidzamu un neskaitāmu mītiņu tribīni, kuŗa uzstādīja caram visnejēdzīgākās un visneizpildamākās prasības. Prātu nomierināšanas vietā manifesta izsludinātās brīvības radīja vēl lielāku prātu satracināšanu, jo cars nebija piešķīris žīdiem prasīto priekšrocību. Žīdi noorganizēja, ka ne tikai daļa valsts nomales apdzīvojušo tautu, bet arī valsts centra tīru krievu apgabali sacēlās pret patvaldību. Tā, 1905. g. decembrī, pašā Krievijas sirdī — Maskavā uzliesmoja ārkārtīgi stipra un plaša krievu tautas bruņota sacelšanās, kuŗu izdevās apspiest tikai ar visenerģiskākiem līdzekļiem. Maskavas sacelšanos apslāpēja vienīgi pateicoties leibgvardijas Semenovska pulka un tā komandieŗa Mīna varonībai. Pēcāk Mīns krita par revolūcionāru atentata upuri. Līdzīgas sacelšanās un to apspiešanas norisinājās arī daudzos citos īstu krievu apdzīvotos ap-

Revolūcionārie kareivji Pēterpilī.

gabalos. Tas liecina, ka krievi un nekrievi cēla nemierus ar vienu un to pašu patvaldības gāšanas mērķi un pēc viena un tā paša žīdu galvu izstrādātā plāna.

1906. g. 27. aprīlī Pirmā valsts dome atklāja savu noziedzīgo darbību, izpūšot revolūcionāru noskaņojumu visā zemē, par ko cars to drīz atlaida. Tad tā izlaida pazīstamo «Biborgas uzsaukumu», ar kuŗu tā aicināja tautu nemaksāt nodokļus un nedot kareivjus armijai. Otrā valsts dome bija vēl stulbāka un ļaunāka. Tā no parlamenta katedra pauda sazvērestību pret dinastiju, sludināja armijai nepaklausību un gatavoja valsts apvērsumu. Atlaidis to un nodevis tiesai noziedzīgos deputatus, cars 1907. g. 3. jūlijā pārgrozīja vēlēšanu likumu un sasauca Trešo valsts domi. Lai gan arī tā bija nespējīga strādāt, tomēr bija mērenāka un mazāk traucēja strādāt valdībai.

Par ministru prezidentu cārs iecēla ļoti godīgu, apdāvinātu un enerģisku krievu patriotu P. A. Stolipinu. Pareizi novērtēdami Stolipina izcilo personību, «atbrīvotāji» jau pašā sākumā sarīkoja pret viņu atentatu, nometot sprāgstošu bumbu viņa vasarnīcā, kuŗa ievainoja viņa bērnus un vairākas amata personas. Uz draudiem un terroru Stolipins atbildēja: «Neiebiedēsat!» un turpināja savu patriotisko darbu tālāk. 1911. g. Ķijevā, pilsētas teātrī, ķeizara Nikolaja II klātbūtnē, žīdu «atbrīvotājs» Mordokojs Bogrovs nošāva Stolipinu. Pēc tam žīdu sazvērestība pret Krieviju pieņēma pasaules raksturu.

1909. g. 30 Valsts padomes un 135 Valsts domes locekļi izbrauca uz Briseli, lai kā krievu grupa piedalītos Starpparlamentarās

Strādnieku un kareivju sagrābts bruņots pancerauto Pēterpilī.

savienības sēdēs. No šīs savienības sēžu protokoliem redzams, ka tā ir brīvmūrnieciska organizācija un ka tā ar minēto krievu parlamenta locekļu piedalīšanos ir apspriedusi tīri revolūcionāras dabas jautājumus. 1910. g. šīs savienības franču delegācija ar plaši pazīstamo brīvmūrnieku un nocionālu valšķu pretinieku baronu d'Eturneli de Konstantu priekšgalā ieradās Pēterpilī. Starp citu de Konstants savā svinīgā uzņemšanā teica: «1789. g. nepietika tikai «reformas», lai glābtu nelaimīgo franču tautu, kuŗu izpostīja monarchiskais režims un karaļu samaitātība, bet bija vajadzīga revolūcija! Tautu vēsturē nav slavenāka notikuma un cildenāka darba par mūsu revolūciju. Tā vienmēr noderēs par skaistu piemēru citām tautām, kuŗas gatavojas nokratīt no sevis monarchijas kauna važas.» Kadetu partijas dižvīrs, brīvmūrnieks, dep. Maklakovs atbildēja viņam: «Kā 18. g. s. franču jaunatne mācījās Plutarcha rakstu, tā tagad krievu jaunatne dievina gigantisko epopeju, kuŗa pazīstama ar nosaukumu «Lielā franču revolūcija». No frančiem mēs mācījamies neizmist brīvības cīņā, kamēr nebūs panākta uzvara.» — «Neizmisiet!» teica lielais skolotājs Maklakovam: «bet turpiniet neatlaidīgu cīņu un brīvmūrniecības uzvara pār Krieviju būs nodrošināta.»

Brīvmūrniecība veda savu propagandu visur, kur vien varēja iekļūt, sevišķi pilsētu un zemstu domēs, kā arī visvisādās sabiedriskās organizācijās. Viņa nodibināja klubus, tautas augstskolas, izglītības biedrības un skolas, kur lekciju, sapulču un ekskursiju ceļā sagatavoja brīvmūrniecības ordenim apslēptu armiju. Skolas jaunatnes sagrābšanai savās rokās krievu brīvmūrnieki pēc savu franču

Ģenerāļu apcietināšana 1917. g. martā.

brāļu parauga nodibināja Izglītības ligu. Viss tas notika pēc «Francijas lielā austruma» norādījumiem. Pēc A. Seļaninova ziņām, franču brīvmūrniecības ložas asignēja 25 miljoni zelta franku masonisku laikrakstu izdošanai Pēterpilī, Maskavā, Ķijevā un Odesā. Daudzās abu galvas pilsētu krievu, Varšavas poļu un Baltijas vācu avīzēs parādījās ievadraksti, kuŗi bija uzrakstīti masoņu stilā un ar masoņu lozungiem un kuŗi neuzkrita ikdienišķiem lasītājiem, bet bija saprotami masoņiem un to noslēpumu pazinējiem.

1910. g. Pēterpils Mazā teātrī uzveda lugu «Brīvmūrnieki», kuŗa tēloja brīvmūrniekus kā ideālistus un pauda viņu idejas tautā. Gandrīz atklātā brīvmūrnieku darbība vērsa uz sevi min. prez. Stolipina uzmanību. Bet uzraudzības uzlikšana par brīvmūrniecības darbību viņam bija jāsamaksā ar dzīvību, jo «atbrīvošanas kustība» atradās brīvmūrniecības un žīdietības vadībā.

Rezumējot apraudzītos faktus, nākam pie neapgāžama slēdziena, ka «Krievu atbrīvošanas kustību» pareizāki būtu saukt par «Žīdu atbrīvošanas kustību», jo tās idvesmotāji, vadītāji, dzīvē izvedēji un izmantotāji bija žīdi, kuŗi sava mērķa sasniegšanai izlietoja intelliģencē brīvmūrniecību, pūlī sociāldemokratiju un presē bohēmu. Uz 20. g. s. «atbrīvošanās kustību» Krievijā visā pilnībā attiecas sek. vārdi, kuŗi rakstīti par gluži līdzīgu 18. g. s. «atbrīvošanās kustību» Francijā:

Tie rakstnieki, kas sauc franču revolūciju par tautas darbu, ir vai nu idioti vai blēži. Revolūcija bija jau sen nospriesta un sagatavota 3 nāciju masoņu ložās: Vācijas, Anglijas un Francijas. Tāpēc apgalvojums, ka šis drausmīgais nodevības asinsdarbs, šis šausmīgais kanibālisms, ir bijis franču nācijas darbs, ir franču tautas apmelojums. Šī revolūcija, kuŗu brīvmūrniecības algotie

skribenti nostāda cilvēces priekšā par franču nācijas darbu, ir pašas brīvmūrniecības darbs, jo to pastrādāja viņas nolīgtie slepkavas un viņas savervētie sabiedrības atkritumi. — D'Estoks.

Brīvmūrnieki un žīdi ir viens un tas pats: viņi kopēji rada idejas, garžu, modi, pasākumus, reputāciju un aģitāciju, un tikai viņi vienīgie nosaka klusu ciešanu vai trokšņošanu. Nav bijis tādas revolūcijas, kuŗa jau iepriekš nebūtu izlemta ložās. Ar to izskaidrojas, ka karalim Ludvigam XVI nocirta galvu kaŗaspēka vidū viņa paša galvas pilsētā ar 80.000 balstiesīgiem iedzīvotājiem, no kuŗiem nebija pat 2.000 piekritēju karaļa nāvei. — Talmejers.

Šeit jāpiezīmē, ka arī Krievijas caru piespieda atteikties no troņa un apcietināja kaŗaspēka vidū, t. i. armijas augstākā virspavēlnieka mītnē, Pliskavas tuvumā, un ka viņa apcietinātāji bija brīvmūrnieki ar br. Ļvovu priekšgalā. Tāpat kā Francijas karali Ludvigu XVI nodeva viņa vispilnvarotākie ministri, brīvmūrnieki Molerbs, Turgo un Nekkers, arī Krievijas caru nodeva viņa vismīļākie ministri, brīvmūrnieki Vitte, Izvoļskis un Sazonovs.

Brīvmūrniecības pētītājs E. Ekerts raksta:

«Neviens valsts vīrs nespēj pareizi saprast savu laikmetu jeb pareizi novērtēt viņa priekšā norisošos notikumus un nevar noskaidrot sev to, kas notiek administrācijas, baznīcas un izglītības sferās un politikā, sabiedriskā un saimnieciskā dzīvē, ja viņš nav pamatīgi izmācījies brīvmūrniecības ordeņa vēsturi un neuztver tā darbības un virziena rakstūru.»

Bij. Anglijas min. prez., žīds lords Bekonfields raksta:

«Brīvmūrniecība iespiežas visos diplomatijas noslēpumos un valda par to. Eiropā nav bijis nevienas lielas politiskas kustības, kuŗā brīvmūrniecība nebūtu piedalījusies. Tāgadējo Eiropas vēsturi var uzrakstīt tikai tas, kas iesvētīts ložu noslēpumos.

«Pasauli pārvalda pavisam citi cilvēki, nekā domā tie, kas neskatās aizkulisēs. Mūsu gadsimtā valdībām jāskaitās ar slepenām biedrībām, jo tās var pat pēdējā minūtē izjaukt ikkatru izstrādātu likumu, noslēgtu līgumu vai kādu citu veiktu darbu. Tām visur ir aģenti, kas ne ar ko neskaitās. Tie ir gatavi nokaut katru cilvēku un ir gatavi arī uz masu slepkavībām.» Bekonfields.

Brīvmūrniecība ir uzliesminājusi visas revolūcijas, izplatījusi visas kaitīgās mācības un pavedinājusi uz neceļu visas valdības, lai pēcāk tās nodotu. Bidegens.

Jūŗas valdniece Lielbritanija un zelta valdniece žīdietība ceļā uz pasaules valdniecību kā aizsprostojumu sastapa Krieviju. Abas valdnieces varēja sasniegt savu mērķi tikai ar Krievijas varenības sagraušanu. Tās sadrumstaļošanai un nobīdīšanai no ceļa viņas izvēlējās revolūciju «atbrīvošanās kustības» maskā. Kā jau es savā grāmatā «Izraēļa sargs un acs», 528.—530. lp., apgalvoju, 1915. g. Lielbritanija un pasaules žīdietība galīgi vienojās par Krievijas padarīšanu no uzvarētājas par uzvarēto un par tās atdošanu žīdietībai lietošanā. Lielbritanijas vēstnieks Pēterpilī, brālis Bjukenens uzņēmās noslēgtā līguma izvešanu dzīvē. Kopā ar viņu brīvmūrniecības uzdevumā rīkojās brāļi — ārlietu ministrs Sazonovs, vēstnieks Parīzē Izvoļskis, Valsts domes priekšsēdētājs Rodzjanko un viņa biedrs kņazs Ļvovs, lielāko partiju vadoņi Gučkovs, Miļukovs un Kerenskis un daudzi iespaidīgākie Valsts domes un Valsts padomes locekļi. Viņi, kā Krievijas iekšējās un ārējās politikas vadoņi, bija Bjukenena ikdienišķie viesi, kuŗiem vēl pievienojās ģenerāļi —

brāļi Polivanovs, Ruzskis, Brusilovs un citi. Visi minētie augstgrādīgie masoņi sastādīja tā saucamā «Progresīvā bloka» vadību, uzskatot par savu uzdevumu panākt valsts apvērsumu resp. monarchisma gāšanu.

1916. g. no Anglijas bariem atgriezās atpakaļ Krievijā aģitācijā apmācīti krievu politiskie emigranti ar Anglijas pasēm un

1917. g. marta ielu demonstrācija Pēterpilī.

naudu. Atbraukušie pretmonarchiskie un pretvalstiskie propagandisti cieši sadarbojās ar «Bundu», kurš sastāvēja no jauniem, intelliģentiem un enerģiskiem žīdiem. Tādā kārtā Bjukenens radīja štābu monarchijas gāšanas sagatavošanai Krievija un balstīja to ar lielām naudas summām. Par Bjukenena nopelniem krievu revolūcijas sarīkošanā brālis Leiba Bronsteins — Levs Trockis raksta sekoši:

Man stāv atmiņā 3 revolūcijas: 1905. g., 1907. g. februāŗa un 1917. g. oktōbŗa. Kas attiecas uz februāŗa revolūciju, tad pazīstamajam ministram Baldvinam daudz palīdzēja Bjukenens, kurš, acīm redzot, ne bez savas valdības ziņas, uzskatīja, ka revolūcijas katastrofa Pēterpilī ir derīgāka Lielbritānijas lietai nekā Rasputina pakāpenība.»

Ukraines GPU 1937. g.: V. L. Borisovs (žīds), S. V. Kossiors, D. A. Percovs (žīds, L. M. Leplevskis (žīds), G. J. Korkunovs, V. M. Blumans (žīds), A. R. Dolguševs, D. J. Dširins (žīds). Tā tad no 8 locekļiem absolūtais vairākums (5) ir žīdi.

Lielbritanijas un pasaules žīdietības slepenā vara — masonība ar «atbrīvošanās kustības» radīšanu gāza monarchiju Krievijā, kas noveda pie tās frontes sabrukuma, anarchijas un imperijas sadrumstaļošanās. Muravs savā grāmatā „Плоды народовластия" sekoši raksta par žīdietības-brīvmūrniecības vadītās «atbrīvošanās kustības» iznākumu:

Pēc tam, kad Krievija divu gadu laikā nolika uz kaujas laukiem 3 miljoni savu labāko dēlu, un pēc tam, kad ar Ziemeļamerikas savienoto valšķu iestāšanos sabiedroto valšķu skaitā, uzvara sabiedrotiem bija pilnīgi nodrošināta, Anglijai vairs Krievija nebija vajadzīga, un tāpēc angļu 22 ministru apvienotais kabinets nolēma pie reizes izrēķināties arī ar savu sabiedroto Krieviju tāpat kā ar savu pretinieci Vāciju.

Tādējādi Pasaules slepenā sazvērestība izmantoja Krieviju karā pret savu ienaidnieci Vāciju un pēc tam ar krievu brīvmūrnieku palīdzību iznīcināja tās valstiskumu, iemeta to anarchijas klēpī un nodeva simts miljonu lielo krievu tautu žīdietībai verdzībā. Par miljoniem zaudēto drīvību sabiedrotie atmaksāja Krievijai ar tās pazemināšanu, saskaldīšanu un izsūkšanu. Pie visa tā Krieviju noveda šā gadsimta sākumā žīdu vadītā «atbrīvošanās kustība» resp. revolūcija. Revolūciju var saukt par «atbrīvošanas kustību» vai kā citādi, bet vienmēr revolūcija ir revolūcija un vienmēr tā ir žīdu darbs Pasaules sazvērestības vadībā pret vienu vai otru tautu. Tāda soc.-dēm. dēvētā «atbrīvošanās kustība» bija arī «latvju revolūcija» 1905. g., kuŗa kā pasaules klaidoņu žīdu sarīkota un vadīta nāca tikai par ļaunu latvju tautai.

Pēc 1917. g. oktōbŗa revolūcijas varu sagrāba 10 vīri: Ļeņins (viņa tēvs bija kalmiks, māte žīdiete, sieva žīdiete, bērni žīdi),

6 žīdu ministri. »Idische Bilder», Rīgā, 4. 2. 38.

Bronsteins (Trockis), Brilliants (Sokolņikovs), Apfelbaums (Zinovjevs), Rozenfelds (Kameņevs), Sverdlovs (arī žīds), Urickis (žīds), Staļins (Dugaševili — gruzins, sieva žīdiete, Roiza Kaganovič — Padomijas Estere), Dzeršinskis (polis) un Bubnovs (krievs). Tā tad pirmajā lielinieku valdībā ietilpa tikai viens pats krievs — pavisam nenozīmīga persona. 1938. g. padomju kabinetā ir 6 žīdu ministri: Bruskino, M. Kaganovičs, L. Kanovičs, Finkelsteins — Litvinovs, Bermans un Glinskis. (Skat. foto no kreisas uz labo pusi un no augšas uz apakšu).

Bij. Saeimas deputāts rabins M. Nuroks raksta «Žīdu tautības Latvijas atbrīvotāju biedrības» latvju un žīdu valodā 1933. g. izdotā almanachā «Atbrīvotājs» II 8. lp.:

«Arī mēs, žīdi, ar savām asinīm palīdzējām celt jaunās valsts skaisto ēku, kuŗai jauno, brīvo, gaišo ceļu sagatavojuši sākumā 1905. g. brīvības cīnītāji un vēlāk, Pasaules kaŗa laikā, jaunie, lielie brīvības lozungi.»

Ka žīdi patiesi bija Krievijas revolūcijas tēvi, to apliecina arī pašu žīdu rakstnieki. Piem., I. O. Levins žurnālā «Rossija i Jevrej», 1924., 124. lp., savā apcerējumā «Žīdi un revolūcija» raksta:

Nav ne mazāko šaubu par to, ka lielinieku un citās partijās, kuŗas gādāja par tā saucamo «revolūcijas paplašināšanu un padziļināšanu», žīdu skaits bija ļoti liels un viņu vadošā loma neatbilda viņu procentuālam samēram ar pārējiem iedzīvotājiem.

Tai pašā žurnālā (109.—110. lp.) arī otrs žīds G. A. Landaus raksta:

Sociālistu rindas bija pārpildītas ar žīdiem. Kad militārā vara bija sagrauta un briesmīgā sacelšanās satricināja visu zemi, iegrūžot valsts hierarchiju bezdibenī, tad pie varas nāca vienīgie organizētie spēki, un proti, revolūcionārie un sociālistiskie ideologi ar savām partijām. Tajās žīdi spēlēja ārkārtīgi lielu vadītāju lomu.

Ļeņins, Sverdlovs, Urickis un citi, atklājot piemineklī žīdiem Marksam un Engelsam.

Bermans, Firins un citi žīdi inspicē buržuju spaidu darbus pie Baltās jūŗas kanāla būves.

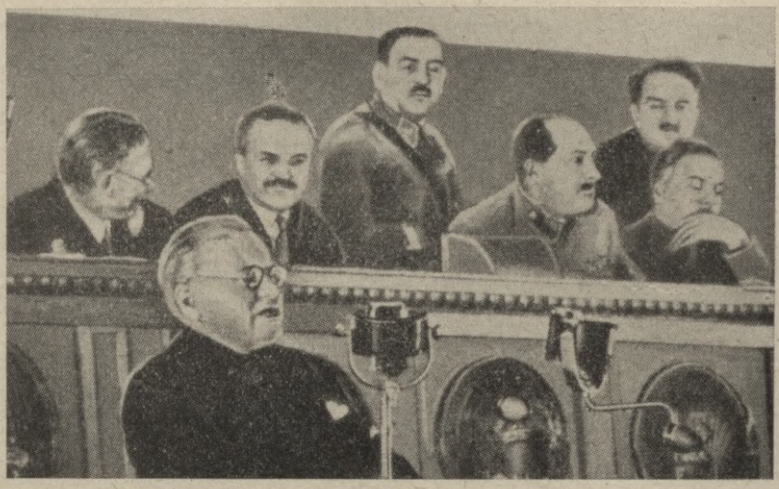

VII padomju kongresā 1936. g. novembrī Finkelsteins tur runu, kuŗu noklausās (no kr. p.) Kaļinins, Molotovs, Blüchers, L. Kaganovičs, Mikojans un Vorošilovs.

Pirmais kultūras ministrs Lunačarskis (žīds) runā par krievu tautas audzināšanas principiem komūnisma garā.

Žīdu politiķis — lielinieks Rafes savā grāmatā «Očerki jevreiskogo rabočego dviženija» (Maskava-Ļeņingrade, 1929. g. 23. lp.) raksta:

Carisma naids pret žīdiem bija attaisnojams, jo, sākot ar pag. gadsimta 60 gadiem, žīdi aktīvi vadīja visas revolūcionārās partijas.

Staļins starp galveniem preses vadītājiem — Feuchtvangeru un Talu.

Bez daudzām citām īstu žīdu atziņām, kuŗu mēs varam citēt desmitiem, paklausīsimies vēl, ko saka par žīdu revolūcionārās kustības vadību pats Ļeņins savā 1917. g. 22. janvārī Cīriches tautas namā noturētā priekšlasījumā:

Žīdi, samērā ar savu skaitu, uzstādīja ārkārtīgi augstu revolūcionārās kustības vadītāju procentu. Garāmejot, piezīmēju, ka arī citur žīdiem ir tas nopelns, ka visās starptautiskās strāvās viņi uzrāda ievērojami augstāku procentu savu priekšstāvju nekā citas tautas.

Viena no vissvarīgākām revolūcionārās kustības šūniņām bija 1897. g. nodibinātā «Vispārējā žīdu strādnieku savienība Krievijā un Polijā», kuŗa saīsināti saucās «Bunds». 1898. g. daudzās revolūcionārās organizācijas apvienojās «Krievijas sociāldemokratu strādnieku partijā». Tajā «Bunds» spēlēja vadošo lomu. No «Krievijas sociāldemokratu strādnieku partijas» 9 dibinātājiem, tikai 2 bija krievi, bet 4 resp. 44% žīdi un pārējie 3 no citām tautībām. Šie 4 partijas faktiskie dibinātāji un vadītāji — žīdi bija Vigdorčiks, Kremers, Kosarskis un Mutniks. Pirmais partijas kongress notika Minskā, kā žīdu bieži apdzīvotā centrā. No 1903.—1917. g. sociāldēmokratu partijas centrālkomitejā bija 35—50% žīdu, kuŗi reizē bija arī «Bunda» centrālkomitejas locekļi. Tāpēc sociāldēmokratu partijai mazāk krita svarā strādnieku un zemnieku «atsvabināšana», kā izcīnīšana žīdiem saimnieciskās un politiskās varas.

1903. g. soc.-dēm. partija saskaldījās 2 grupās: lieliniekos (bolševikos) un maziniekos (menševikos) jeb radikālos un mērenos sociāldēmorkatos. Pēc 1905. g. revolūcijas apspiešanas galvenie lielinieku vadoņi aizbēga uz ārzemēm. Dabūjuši zināt par monarchis-

Diplomatija Londonā: ārlietu komisars Finkelsteins - Ļitvinovs, vēstniecības sekretārs Londonā S. B. Kagans un vēstnieks Londonā Steinmans - Maiskis.

ma krišanu, viņi no 3 pasaules daļām atgriezās Krievijā. Reizē ar to žīdi noteikti uzstādīja par mērķi visas varas sagrābšanu savās rokās, kas viņiem arī izdevās.

Agrākās milzīgās, varenās un bagātās Krievijas pamati bija patvaldība, ticība un tautība. Balstoties uz šīm klintīm, Krievija gadsimtiem zēla un auga. Bet pēdējais patvaldnieks paklausīja saviem žīdiskiem padomniekiem un izsludināja preses brīvību. Tūdaļ blakus krievu nacionālajai presei parādījās krievu valodā žīdu internacionālā prese, kuŗa sašķēla viengabalaino krievu tautu neskaitāmās šķirās un partijās. Sākās šķiru un partiju cīņa, t. i. nemitīgs brāļu kaŗš. Tādējādi pēc cenzūras atcelšanas, brīvā vārda piešķiršanas un žīdiskās preses parādīšanās, jau cara laikā sākās Krievijas iziršanas, brukšanas un trūdēšanas process. Drīz ar paša cara izsludināto rakstiskā un mutiskā vārda brīvību žīdi atvietoja valstisko paroli «Par patvaldību, ticību un tautību» ar savu pretvalstisko paroli: «Pret patvaldību, ticību un tautību!» Tad žīdiem atvērās plaša izredze ar spiestā vārda palīdzību sagraut krievu tautas dzīves pamatus, atvietot tos ar Ciones gudro protokoliem, sagrābt savās rokās neizsīkstošās bagātības un tapt par $^1/_6$ daļas zemes lodes un $^1/_{13}$ daļas cilvēces valdniekiem. Sava mērķa sasniegšanai žīdiskā prese radīja visā valstī chaosu, revolūciju un anarchiju, kas noveda to pie proletāriāta resp. žīdu diktātūras. Tā tad ar presi žīdi ātri un viegli iekaŗoja Krieviju un padarīja krievus par saviem kalpiem.

Diplomatija Parīzē: rāsas brāļi Leons Blūms un Finkelsteins-Ļitvinovs izlemj svarīgus pasaules politikas jautājumus.

Cara laikā žīdi brēca pēc preses brīvības un tēloja to par visas sabiedriskās domas dzīvības nervu. Bet tapuši par patvaldniekiem, žīdi galīgi nožņaudza ne tikai preses brīvību, bet arī visas citas cara dotās brīvības. Tagad Krievijā visa prese 100 procentīgi pieder žīdiem. Tā pauž semītu materiālistisko pasaules uzskatu, nostājoties diametrāli pretim āriešu ideālistiskajam pasaules uzskatam. Kur žīdiskā prese ir novedusi dižo Krieviju un pakļāvīgo krievu tautu, tas mums jau labi zināms. No tā lai Debestēvs paglābj katru valsti un katru tautu, bet it sevišķi Latviju un latvju tautu!

Agrākā patvaldības un tagadējā padomju Krievija ir dzīvs paraugs tam, ko spēj pastrādāt prese žīdu rokās. Visas nebaltās dienas Krievijai ir sagādājusi rakstiskā un mutiskā vārda brīvība, kuŗu žīdi pārvērta par nebrīvību krieviem. Ja krievi tikpat stingri cenzētu un kontrolētu visas grāmatas un avīzes, kā to dara žīdi, tad arī tagad viņi paši būtu kungi savā dzimtajā zemē. Tas lai noder par mācību ikvienai tautai, kuŗa grib būt pati par valdnieci savā valstī. Ja mūsu valsts pamati ir Latvija, latvju tautība un latvju tikumība, tad tie jāsargā no žīdiskās preses grāvieniem vairāk nekā no dinamita spridzinājumiem.

No apraudzītiem faktiem noskārstam, ka «Krievu atbrīvošanās kustības» dzinējspēki bija žīdi un ka tās iznākums bija krievu tautas nokļūšana žīdu verdzībā. Tāpēc pareizāki būtu saukt to par «Krievu verdzināšanas kustību» resp. par «Žīdu uzkundzēšanos Krievijā».

Ar Krievijas revolūciju «atbrīvojuši krievus», pasaules aplaimotāji — žīdi cenšas ar pasaules revolūcijas taisīšanu «atbrīvot»

arī visas pārējās tautas. Tāpēc viņi izlieto krievu tautas nacionālo bagātību pasaules revolūcijas rīkošanai visapkārt zemes lodei. Kā savas politikas labākos lietpratējus, viņi iecelj ārlietu komisariātā un ārzemju pārstāvniecībās gandrīz tikai žīdus un tikai brīvmūrniekus.

45. „Pasaules slepenās valdības" „slepenā diplomatija".

Mēs esam tauta un valsts un kopā ar citām tautām un valstīm piedalāmies pasaules politiskā dzīvē, ieņemot stāvokli ne tikai Ženevā, bet arī paši savās mājās un ikkatrs savā sirdī. Mēs nevaram un nedrīkstam palikt vienaldzīgi pret citu tautu politiku un tās attiecībām pret mūsu tēviju. Kas mīl savu tautu, savu tēvu tēvu zemi un savu valsti, tas nevar nedomāt par Latvijas politiku un nākotni. Šīs domas ir pavadījušas mani no šūpuļa cauri visām mūža gaitām, pavadīs mani līdz pēdējam dvašas vilcienam un noies līdz ar mani kapā. Šeit gribu padalīties ar lasītājiem savos ieskatos par pārvalstiskām slepenām varām, kuŗas šādā vai tādā ceļā cenšas ietekmēt ikvienas valsts iekšējo un ārējo politiku. Tikai iepazīstoties ar slepenajām vispasaules sazvērestībām pret vienu vai otru valsti, mums noskaidrosies 1905. g., 1917. un 1919. g. kustības cēloņi Latvijā, kā arī visu citu pēdējo 2 gadsimtu svarīgāko vēsturisko notikumu atšķetinājumi visā pasaulē.

Patlaban valstis sadalās divos nogrupējumos: vienas aizstāv savu suverinitāti, savu tautisko neatkarību un savas dzīves patstāvīgu izveidošanu; otras pakļaujas internacionāliem spēkiem, neizrāda aktīvu pretošanos tiem un ar savu noziedzīgo pasivitāti nodod tiem savas tautas intereses.

Līdz pat pēdējam laikam pastāvēja doma, ka agrākos laikos visus ārējās politikas jautājumus izsprieda monarchu slepenā aizkulīšu iespaidīgo un neatbildīgo galmu diplomatija. Pasaules kaŗa iznākumā monarchijas sabruka un pie varas nāca tie, kuŗi prasīja «atklātu diplomatiju». Tad sāka publicēt slepenos līgumus, un pasaule ar izbrīnu pārliecinājās, ka monarchiskās valstis nebija piekopušas «slepenu diplomatiju», un ka viss tas, ko monarchisma pretinieki izbrēca par slepenu, bija zināms visiem nopietniem valšķu darbiniekiem.

Dzīšanās pienaglot pie kauna staba monarchistisko valšķu «slepeno diplomatiju» noveda pie pavisam negaidīta iznākuma: noskaidrojās, ka patiesi pastāv «slepena diplomatija», un ka to izveda dzīvē ne monarchistiskās valdības, bet kāda «Slepena valdība», kuŗa paslēpusies pasaules vēstures aizkulisēs. Izbrīnotai cilvēcei atklājās, ka eksistē «pārtautiski spēki», kuŗi vienmēr ir radījuši un rada valšķu politiskās antantes, savienības, kaŗus, miera konferences u. t. t. Sakarā ar «slepenās valdības», «slepenās diplomatijas» un «slepeno spēku» resp. «tumšās varas» atmaskošanu, tagad konstatēts, ka starptautiskā brīvmūrniecība izprovocējusi un vadījusi visus pēdējo 2—3 gadsimtu pasaules vēstures notikumus.

Kā jau agrāk sacīju, brīvmūrniecība ir vispasaules slepena organizācija. Tā stāv pāri visu valšķu, tautu, rāsu, ticību, kārtu un partiju izšķirībām, tiecas apvienot visus ļaudis uz brīvības, vienlīdzības un brālības pamatiem un sprauž par mērķi padarīt cilvēcei zemeslodi par Edenes dārzu. Šo brīvmūrniecības ārējās politikas mērķi plaši izmanto Anglija, kuŗa jau valda par zemeslodes ¼ daļu un grib valdīt par visu to.

Anglijas ārējās politikas ceļu nosprauda viens no viņas lielākiem dēliem, prātnieks, zinātnieks un politiķis, ģeniālais lielkanclers Francis Bekons (no 1561.—1626. g.). Viņš ir Anglijas brīvmūrniecības priekštecis, t. i. insulāro jeb salisko un kontinentālo ložu programmas uzstādītājs. Kā pašu angļu vēsturnieki, tā vēlāk franču enciklopedisti izcēla vienīgi Bekona prātnieciskos un zinātniskos rakstus, pilnīgi noklusējot par viņa latīņu valodā uzrakstītiem politiskiem ražojumiem «Sermones Fidelis» un «Nova Atlantis». Acīm redzams, ka Anglijai bija nopietns iemesls turēt šo grāmatu saturu paslēptu, jo tas bija nozīmēts vienīgi viltīgā Albiona politiķiem un diplomatiem. Tikai brīvmūrniecības atplīvurošana cēla gaismā, ka Fr. Bekons ir viens no ģeniālākiem pasaules politiķiem, ka Anglija vienmēr ir sekojusi un seko savas tautas dižā dēla visviltīgākai un visnekautrīgākai ārējai politikai, un ka 1717. gadā Andersona izstrādātās brīvmūrniecības programmas pamatā ir ieliktas Bekona doktrinas.

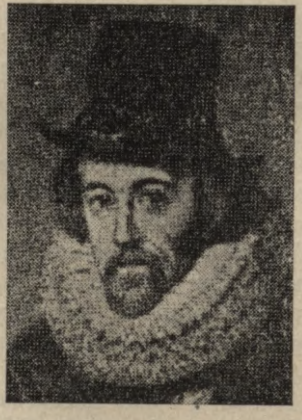

Francis Bekons.

«Sermones Fidelis» ir sakopotas pārdomas par valsts valdīšanas māku un diplomatija par tās territorijas paplašināšanu, sarunu vešanu, koloniālpolitiku u. t. t. Starp citu tajā Bekons profetiski raksta:

«Valdīšana pār jūŗām ir valdīšana pār pasauli. Daba ir dāvājusi Anglijai šo valdīšanu. No tautas, kuŗa valda pār jūŗām, atkarājās pieteikt kaŗu, pieņemt tā pieteikšanu vai izvairīties no tā. Viņa uztur ar ieročiem savu tirdzniecību, kuŗa dod viņai spēku. Agri vai vēlu viņai piederēs visas Indijas bagātības. (Tolaik Anglijai Indija vēl nepiederēja. J. D.) ... No piedzīvojumiem var uz priekšu pateikt, ka tauta, kuŗa ar savu ģeniju un savu tikumu īpatnībām nozīmēta iekarošanām, kādreiz iegūs pārējo tautu mantu un pakļaus tās sev.

Tādai tautai vienmēr vajaga būt gataviem kara picteikšanas iemesliem, jo ļaužu sirdīs ir vēl goda jūtas, kāpēc tā nevar atklāti kaut ko uzņemties, neapsegusies ar taisnības ideju... Tās valdībai jālaiž darbā uzņēmīgi, droši, attapīgi, līdz bezkaunībai nekautrīgi un, ja tas ir vajadzīgs, pat personīgi tās sekmēs ieinteresēti ļaudis. Pasaule ir tāda, ka uz visām intrigām spējīgie ļaudis ir derīgāki par godīgiem ļaudīm.»

Pēc Bekona ārējās poltikas plāna, Angslijas vēsturiskais nozīmējums ir valdīšana pār visu pasauli. Tāda valdīšana panākama ar kundzību pār jūrām. Šim nolūkam labi visi līdzekļi. Vajaga tikai apsegt tos ar cildeniem iemesliem. Sekodama tādiem principiem, Anglija ģeniāli ir izmantojusi sava ģeniālā kanclera mācību un guvusi viņa profetētos panākumus. Reizē ar politiskās programmas uzstādīšanu Bekons parūpējās par savas tautas bezatkāpīgu sekošanu tai uz visiem laikiem.

1621. g. uzrakstītā «Jaunajā Atlantidā» — «Nova Atlantis»*) viņš fantastiskā formā tēlo kādas Bensalemas salas valsti un tās pārvaldīšanas iekārtu. Bensalemas salu pārvalda monarchs un parlaments, kuŗi padoti slepenas mācītu vīru biedrības «Salamana templis» virsvadībai. Šie savas tēvijas likteņa slepenie vadītāji cenšas panākt tās kundzību pār pasauli. Tāda mērķa sasniegšanu kavē citas tautas. Tāpēc tās jāvājina, iznīcinot to materiālo un garīgo spēku. Šim nolūkam ne vienmēr karš noder. Dažreiz tas noved pat pie pretējiem rezultātiem un spiež zaudēt daudzgadīgu pūļu augļus, jo dažām tautām ir stipras goda, taisnības, ticības un tēvzemes mīlestības jūtas, kāpēc tās nav viegli uzvaramas. Nepieciešami vajadzīgs iznīcināt tajās šos «visai bīstamos aizspriedumus». Lai to sasniegtu, jāizsūta pa visām zemēm aģenti ar uzdevumu atvērt ikvienā valstī «Salamana templa biedrības» nodaļas, kuŗas, apsedzoties ar humanitārām idejām, grautu citu tautu ģimeni, ticību un patriotismu. Tā tas jādara tikai svešās zemēs. Bet uz Bensalemas salas Salamana templa biedriem svēti jāsargā un ar dzelzsroku jānostiprina viņu citās zemēs graujamie «bīstamie aizspriedumi», jo uz tiem pamatojas valsts vara.

---

*) «Atlantis», «Atlantida» jeb «Atlantija» bija cietzeme, kuŗa atradās tagadējā Atlantijas okeāna vietā un 20.000 gadus pr. Kr. nogrima no apakšzemes vulkāniskas darbības, radot virs sevis viņas vārdā nosaukto okeānu. Atlantidu apdzīvoja bagāti apdāvināta āriešu tauta — atlantieši, kas latviski apzīmē «tēvzemieši». Pēc iegūtiem zinātniskiem dātiem, Atlantidā dzīvojuši kultūras cilvēki jau 85.000 gadu pr. Kr. Šeit atradusies Ariavarta (= Āriešu mītne) jeb Edenes dārzs. Atlantieši valdījuši pār visu pasauli, nodibinot savas kolōnijas visapkārt zemeslodei. Atlantidas pasaules valstī bijusi visaugstākā kultūra, tikumība un ticība. Tur dzīvojuši arī divi Dieva dēli un pasaules pestītāji: Sahadeva 65.000 gadu pr. Kr. un Jandra 30.000 gadu pr. Kr. Viņi atklājuši, ka Dievs ir visu cilvēku tēvs un ka visi cilvēki ir Dieva bērni. Tāpēc viņi saukuši Dievu par Debestēvu un cilvēkus par dievbērniem. Tas rāda, ka atlantieši resp. āriešu jau vissenākā pagātnē ir apliecinājuši vienu vienīgu mīlestības Dievu un saukuši viņu par Debestēvu. Dievbērni savā starpā saukušies par «aia» jeb «aria», kas apzīmē «paštautieši», «pašļaudis». No šejienes cēlies nosaukums «āriešu». Gribēdams, lai salinieki angļi, līdzīgi saliniekiem atlantiešiem, ar kolōnizēšanu valda pār visu pasauli, Bekons tēlo Angliju kā Jauno Atlantidu, kuŗai nogrimušās Atlantidas vietā jātop par vispasaules valsti un jāvalda pār visām tautām.

Šī Bekona vairāk kā 300 gadu atpakaļ Bensalemas salas valstij nodiktētā ārējas politikas programma mums ir labi pazīstama: tā ir brīvmūrniecības programma, kuŗu izved dzīvē jau 300 gadu, un kuŗu turpina vienmēr vēl tāļāk reālizēt.

Lai atbildētu uz mūsu uzstādāmo jautājumu: «Kas ir brīvmūrniecības vadītājs?», mums atliekas uzmeklēt kur nebūt uz zemes lodes Bensalemas salu, t. i. to salu valsti, kuŗa dibina savu varu uz valdīšanas pār jūŗām, apsedz savas ekspedicijas, savus iekaŗojumus un savas neģēlības ar taisnības un humanitātes idejām un pielieto melkulības politiku attiecībā uz visām pārējām valstīm. Kad būsim atraduši tādu valsti, tad zināsim, kas ir brīvmūrniecības vadītājs.

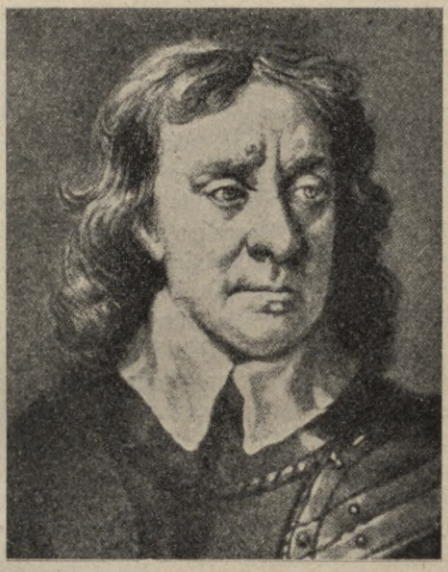

Olivers Kromvels 1648. g. revolūcijas izvedējs un žīdu-brīvmūrnieku varas nostiprinātājs Anglijā.

Pēc 1648. g. Anglijā izvestās revolūcijas brīvmūrniecība izauga par varenu politisku spēku: asinainā cīņa nobeidzās ar karaļa varas ierobežošanu un noveda pie varas brīvmūrniecību, nododot tās slepenā ietekmē un vadīšanā visu valsts iekšējo un ārējo politiku.

Fantastiskā rakstā «Jaunā Atlantida» izteiktās idejas ir jau sen izbeigušās būt par fantastiskām, jo tūdaļ pēc minētās grāmatas parādīšanās tās slepeni pārvērtas dzīves īstenībā. To izvedēja dzīvē bija un ir Anglijas brīvmūrniecība, kuŗa vienmēr ir darbojusies un darbojas gluži tāpat, kā to Bekons nodiktēja Bensalemes salas valstij 17. g. s. pirmā ceturksnī.

Kad brīvmūrniecība bija labi nostiprinājusies un noorganizējusies, tad 1717. g. nodibinājās visu atsevišķu ložu savienība, kuŗu nosauca par «Anglijas lielo ložu», un ievēlēja tās dižmeisteru ar lielu varu. . No tā laika Londona tapa par centru, no kuŗa «brīv-

Brīvmūrniecības nezināmas augstākās priekšniecības nezināma pilnvarnieka izsniegtā ložas dibināšanas patente agrākā Vācijā.

mūrniecības mācības gaisma» izplatījās pa citām zemēm. Tādā kārtā radās «slepenās diplomātijas» resp. apslēptās politikas perinātāja — Anglijas lielā loža. Tās dižmeisters ir Viņa Majestāte Anglijas Karalis un tajā ir koncentrēta starptautiskā «Slepenā valdība». Starp citu pēc kara Ženevā nodibinātā «Tautu savienība» sastāv pa lielākai daļai no visu zemju brīvmūrniekiem un dara visu, ko tai iedveš no Londonas «slepenā valdība».

Citu tautu vājināšanai Anglijas brīvmūrniecība dibina tā saucamās «kontinentālās ložas», t. i. ložas uz Eiropas un Azijas kontinenta, un uzņem tajās par locekļiem galvenām kārtām visiespaidīgākos ļaudis pēc sabiedriskā, dienesta, izglītības vai mantas stāvokļa. Tad katras atsevišķas valsts ložas apvieno lielložā ar šīs valsts nosaukumu. Lielložas priekšgalā stāv lielmeisters, kurš saucas par provinces lielmeisteru un ir padots Anglijas lielložai. Tādējādi Anglijas salu brīvmūrniecība ir pārvērtusi visas Eiropas un Azijas kontinenta valstis Anglijas provincēs. Kontinentālo ložu rituālos pat skaita lūgšanas par Anglijas karali. Tajās vietējie Anglijas diplomāti un citi pārstāvji ir viscienījamākie un iespaidīgāke locekļi. Kontinentālās ložas veiklā Anglijas lielložas virsvadībā potē savām tautām visu to, kas vājina tautisko un valstisko patriotismu. Ar to Anglijas salu brīvmūrniecība nobīda kontinenta tautas no sacensības ar viltīgo Albionu un vienmēr rada Anglijai «zobenu uz kon-

tinenta», t. i. valstis vai valšķu grupas, kuŗas ar ieročiem rokās ir gatavas apzināti vai neapzināti aizstāvēt vairāk Anglijas nekā savas zemes intereses.

Šausmīgs egoisms, viltība, nodevība un divejāda morāle — viena priekš Anglijas un otra priekš pārējās pasaules — iezīmē politiku, kuŗa iziet no Anglijas lielložas kā no pasaules masonības galvenā centra un kā no Pasaules slepenās valdības izpildorgana. Tādā kārtā ar brīvmūrniecības balstu un Slepenās valdības protektorātu jūŗas korsars ir tapis par pasaules hegemonu jeb valšķu virsvaru un, neraugoties uz savu mežonību, ir ietērpis sevi miera, taisnības, brīvības, likumības un humanitātes oreolā.

Ar Pasaules brīvmūrniecības palīdzību nostiprinādama savu iespaidu, Anglijas lielloža pati ir pakļauta un kalpo otram vēl spēcīgākam un augstākam centram, kuŗam ir izdevīgi balstīt Angliju kā varenu ieroci citu tautu pazemināšanai, kalpināšanai, izsūkšanai, izlaupīšanai vai pat iznīcināšanai. Otrā augstākā un daudz spēcīgākā slepenās varas centra esība un darbība nav vairs apšaubāmas. Tomēr ārkārtīgas apslēptības dēļ vēl nevar droši pateikt Pasaules slepenās valdības sastāvu un mītni. Uz neapgāžamu faktu un speciālu pētījumu pamata konstatēts, ka šis centrs ir starptautiskā žīdietība, kuŗa tiecas ar nacionālo kultūru un iekārtu ārdīšanu realizēt mesiānisko ideju un padarīt savu tautu par vienīgo pasaules valdnieci

LTA. Parīzē, 4. 11. 37. Pēc ziņām no Barselonas, spāņu-franču pierobežas pilsētas Puigserdas policija apcietinājusi vairākus anarchistus, kas mēģinājuši pāri robežai doties uz Franciju. Pie apcietinātiem atrastas vērtslietas 1 miljona pesetu vērtībā un 30.000 pesetu skaidrā naudā.

Jāatzīmē, ka viena pati žīdietība bez citu tautu aktīvas līdzdarbības nespētu gūt tik lielus panākumus, kādus ir guvusi Pasaules slepenā valdība. Ja paši žīdi reālizētu savu žīdisko ideju, tad tas gluži dabīgi radītu citās tautās reakciju un stipru pretestību. Tikai pārstrādājot savu ideju un piedodot tai dzīves pārveidošanas raksturu uz jauniem humanitāriem pamatiem, bez kaut kādas atsevišķas tautas hegemonijas un vadības pie dzīves jaunās iekārtas, žīdietība padarīja šo ideju par pieņemamu un vilinošu priekš nežīdiem un atrada taī daudz aktīvu piekritēju starp visām tautām. Šādā veidā paužamās žīdiskās idejas piekritēji dēvē sevi par «visas pasaules pilsoņiem», «kosmopolitiem» vai «internacionālistiem» un sarauj visas dabiskās saites ar savu tautu, ticību un kultūru. Apdullināti ar vilinošu, bet nereālizējamu domu par cilvēces novešanu pie jaunas un pasakaini laimīgas bezreliģiskas, beztautiskas un beztēvijiskas dzīves, viņi nevaldāmi grauj «veco pasauli» un grūž «veco cilvēci» bezdibenī. Pasaules slepenā valdība izmanto šos nežīdu nejēdzīgos un noziedzīgos pakalpojumus žīdu mesiāniskās idejas reālizēšanai.

«Vecās pasaules» ārdīšanas darbam nāk vēl talkā tieksme pēc zelta, varas un slavas. Visu to apsola un pēc nopelniem sava mērķa

Sungarijas brīvmūrnieku loža Charbiņā reālizē angļu-žīdu politiku tālos austrumos.

labā arī sniedz Pasaules slepenā valdība. Tādējādi apmuļķotie, pielabinātie un uzpirktie āriešu atkritēji apzināti vai neapzināti kalpo nezināmai varai un nodod savu tautu par Jūdas grašiem. Vienīgi tādā ceļā un ar tādiem līdzekļiem 16 miljonu žīdu cenšas pievārēt un pakļaut sev 2.000 miljonu nežīdu. Patlaban Pasaules slepenās valdības koncernā par pilniem partneriem skaitās Anglija, Amerika, Francija, Krievija, Čekoslovākija un Ķīna.

Anglijas lielais valstsvīrs Viljams Pits (no 1759.—1806. g.) sek. izteicās par savas tēvijas slepenās diplomātijas netaisno politiku:

Anglija nepastāvētu pat 3 nedēļas, ja viņa gribētu būt taisnīga 2 nedēļas.»

Angļu publicists, pulkvedis Pollaks raksta:

«Mūsu ārējā politika ir augstākā mērā egoistiska un ne tāpēc, ka mēs to gribētu, bet tāpēc, ka mums nav izvēles. Ja mēs neaizstāvētu Londonu uz kontinenta laukiem, tad mums nāktos darīt to uz Sorejas piekalnēm, kuŗas ievaiņago Austrumanglijas līdzenumus. Mūsu nozīmējums pastāv iekš tam, ka būt vai nu par Eiropas lietu kārtotāju vai ne par ko.»

Anglietības «slepenās diplomātijas» politika reizē ir arī viņas sabiedrotās — žīdietības politika. Runādams par pasaules kaŗu, tā laika min. prez. A. Balfurs sek. izteicās par angļu un žīdu politisko kopību:

«Mēs nolēmām uzņemties šo lielo darbu. Es tīšām runāju «mēs», t. i. žīdietība un Anglija. Mēs esam līdzbiedri šai uzņēmumā». (Z. Berga «Dzinējspēki tagadējā pasaules politikā», 32. lp.)

Pasaules kaŗā angļu — žīdu — masoņu sarīdītās un sanaidotās tautas izcīnīja žīdiem nacionālu valsti, padarīja viņus bagātus un attīrīja viņiem ceļu uz pasaules kundzību. 1919. g. 13. janvārī «Pejevische Vordle» raksta:

«Starptautiskā žīdietība piespieda Eiropu pieņemt kaŗu, lai visā pasaulē iesāktu jaunu žīdisku laikmetu.»

Žīdu-masoņu kreisā spārna avīze «Le Quotidien» 1926. g. 26. augustā raksta:

«Ir zināma lieta, ka žīdu valsts nodibināšana bija priekš sabiedrotām valstīm viens no kaŗa mērķiem.»

Atzīdams žīdietības un masonības ciešos sakarus un neslēpdams žīdu prieku par kaŗa sākumu un iznākumu, Parīzes žīdu baņķieris Rotšilds teica: «Pasaules kaŗš ir mans kaŗš». Vācu ģenerālis E. Ludendorfs paskaidroja šo teikumu sekoši:

«Tagad tapa man skaidrs, ka galu galā vācu kareivis izrādījās par kulisēs paslēpto tumšo spēku aklu ieroci jeb sava veida landsknechtu. Tagad mēs nevaram neatzīt, ka vācu zobens izlauza tumšajiem spēkiem ceļu uz varu. Žīdu augstākā valdība izlietoja kaŗu savu politisko un saimniecisko mērķu reālizēšanai, lai nodibinātu savu nacionālu valsti Palestinā, piespiestu atzīt žīdus par naciju un iegūt žīdiem Eiropā un Amerikā kundzību pār valstīm un kapitāliem.»

Pasaules kaŗa laika Vācijas finanču ministrs, brīvmūrnieks, žīds Ratenaus sekoši raksturoja «Pasaules slepenās valdības» «slepeno diplomātiju»:

«300 vīri, kas pazīst viens otru, vada pasaules saimnieciskos likteņus un meklē sevim pēctečus no sava vidus.»

Visā pasaulē neviena tauta nav tik lieliski, tik slepeni un tik viltīgi noorganizējusies kā žīdu tauta. Nekur neieņemdama kādu apgabalu kā tā iedzīvotāju kompakta masa, vai territoriāla valsts, bet izkaisīti mitinādamās pa zemes lodi vienīgi daždažādu tautu vidū, viņa ir pratusi visur radīt starp tām sev **nežīdu palīga pulkus** un likt tiem strādāt žīdu labā un apvienoties milzīgās **starptautiskās** jeb **internacionālās armijās**, kuŗas aizsargā žīdus un grauj savas tautas žīdu interesēs. Tāpēc ikkatrā tautā viņiem ir palīga trupas: brīvmūrnieki pilsoņos, sociālisti strādniekos un bohēmieši literātos. Šīs 3 internacionālās armijas no nežīdu aprindām vispasaules mērogā skaita desmitiem un pat simtiem miljonu atklātu žīdu palīga kareivju, kuŗi gatavi darīt it visu, ko viņiem pavēl slepenā žīdu komanda it kā cilvēces, nemantīgo ļaužu vai sabiedrības interesēs.

Tādējādi savu ideju paušanai žīdi apvieno miljoniem nežīdu savās dibināmās un vadāmās internacionālās organizācijās ar ļoti ideāliem un jauki skanošiem nosaukumiem. Pie tādām starp citu pieder sekošas: **Penklubi, Rotarijklubi, Miera liga, Cilvēka tiesību liga, Jaunās vēstures biedrība, Paneiropa, Pestīšanas armija, Kristīgā jaunekļu savienība** (YMCA), **Kristīgā jauno sieviešu savienība** (YWCA), **Bībeļu biedrība, Pasifisms, Cilvēku sabrālība, Bohēma, Sociāldēmokratu partija, Komūnistu partija, Anarchistu partija, Brīvdomātāju biedrība, Bezdievju biedrība** u. t. t. Vispār, visas starptautiskās jeb internācionālās organizācijas atrodas žīdu augstākā vadībā, jo visu viņu mērķis ir mazināt tautu un ticību izšķirību, neattiecinot to uz žīdiem, kuŗu šovinismam un fanatismam jābūt neaprobežotam. Visu to nolūks ir ievilkt nežīdus līdzdarbībā vispasaules valsts nodibināšanai ar mesijas valdību.

Izraēlis paspējis ieviļināt sava pasaules uzskata aplokā pat visu kristīgo baznīcu ar tās 600 miljonu piekritējiem, kuŗiem jāatzīst žīdi par Dieva izredzēto tautu, žīdisms par kristiānisma pamatu un pats kristiānisms par žīdisma piepildījumu un turpinājumu. Tik plašu ieguvumu nevar uzrādīt neviena cita ticība un neviena cita tauta pasaulē. Taisni šā ieguvuma dēļ žīdi ir tapuši galvenā kārtā par slogu kristiešu zemēs.

Kad nodibinājās Latvijas valsts, tad izrādījies, ka tajā bijis par maz žīdu. Lai novērstu šo trūkumu, ar žīdu presi un žīdu referentiem, avīžniekiem un rakstniekiem visā pasaulē vesta propaganda starp žīdiem. Lūk, ko par to raksta «Žīdu tautības Latvijas atbrīvotāju biedrības» latvju un žīdu valodā 1933. g. izdotais almanachs «Atbrīvotājs» II 9.—10. lappusēs:

J. Seskis

Ārlietu ministrijas preses nodaļas vadītājs

Latvijas propaganda starp žīdiem.

Jau pirmos Latvijas patstāvības gados, kā vietējā, tā arī ārzemju žīdu presē bija ievietoti raksti par Latviju, kā par zemi, kur žīdi tāpat kā visi citi pilsoņi bauda visas pilsoņu politiskās tiesības. Latvijas valsts, kā zināms, jau 1919. gadā piešķīrusi savām nacionālām minoritātēm plašas kultūrālas autono-

mijas tiesības, kas deva arī žīdiem iespēju brīvi attīstīt savu kultūru, ko viņi nevarēja darīt pirms Latvijas nodibināšanās, jo zem Krievijas varas, kā arī zem vācu okupācijas varas žīdi bija apspiesti un beztiesīgi.

Pateicoties izdevīgajam politiskajam stāvoklim, Latvijā attīstījusies žīdu prese, teātris, skolu tīkls un t. t.

Latvijas piecpadsmit pastāvēšanas gados starp žīdiem vesta plaša propaganda Latvijai par labu. Visā pasaules žīdu presē atrodam Latvijai labvēlīgus rakstus, kā arī ziņas par Latvijas dzīves dažādām nozarēm. Ievietotas arī Latvijas valsts vīru ģīmetnes un biografiskas ziņas, raksti par latviešu kultūru un vēsturi, par Latvijas skaistākām vietām un par mūsu valsts saimniecisko stāvokli.

Sniedzot attiecīgās ziņas par Latvijas precēm un firmām, žīdu prese daudz darījusi Latvijas eksporta veicināšanai. Tāpat daudz ir darīts mūsu kurortu propagandas laukā.

Žīdu valodā arī diezgan daudz ir tulkots no latviešu literātūras. Dažas latviešu lugas uzvestas žīdu teātros. 1930. gadā Toronto pilsētā iznāca latvju dainu krājums žīdu valodā.

Latviju arī apmeklēja ievērojamākie žīdu rakstnieki (Ch. Bjaliks, Šolom Ašs, S. Černichovskis Uri-Cvi Grinbergs, Nachmans Maizels, Š. Nicers un c.). Tagad Latvijā dzīvo ievērojams žīdu vēsturnieks Prof. Dubnovs.

Atzīmējams, ka plaša propaganda par Latviju vesta arī Palestīnā, kur attiecīgos materiālus un rakstus ievietojuši laikraksti «Haarec», «Davar», «Doar Hajom», žurnāls «Moznajim» un c. Palestīnas žīdu nacionālā bibliotēkā ir gandrīz visas par Latviju rakstītās grāmatas.

Sevišķi daudz Latvijas propagandas laukā strādāja Ārlietu ministrijas preses referents I. Moreins, kurš sarakstījis 4 grāmatas par Latviju žīdu valodā, ievietojis vispasaules žīdu presē daudz rakstu par Latviju un darījis visu, lai veicinātu latviešu-žīdu tuvināšanos.

Žīdu tautības Latvijas atbrīvotāju biedrība arī cenšas uzturēt un stiprināt latviešu-žīdu labās attiecības.

Cerēsim, ka arī turpmāk žīdu prese un sabiedrība visā pasaulē būs tikpat draudzīgi noskaņota pret mūsu valsti kā līdz šim.

Raksti un materiāli par Latviju ievietoti arī žīdu enciklopēdijās, almanachos, mācības grāmatās, žurnālos un citos izdevumos. Grāmatas un cita informācija par mūsu zemi izplatīta visā pasaulē žīdu bibliotēkās, organizācijās, iestādēs, žīdu ūniversitātē Jeruzalemā un t. t.

J. Moreins

Ārlietu ministrijas preses referents

Latvieši un žīdi brīvajā Latvijā.

Abas senās kultūras tautas — latvieši un žīdi — dzīvo savā kopējā dzimtenē pilnīgā saskaņā jau vairāk kā 400 gadus un bez šaubām arī turpmāk šo tautu attiecības būs tikai draudzīgas, jo tām nav it nekāda iemesla uz konfliktiem.

Gadu simteņiem latvieši un žīdi bija apspiesti zem Krievijas cara patvarības un vācu baronu jūga. Kopā viņi cīnījušies pret svešiem iekarotājiem, kopā veidoja savu valsti un plecu pie pleca aizstāvēs to, ja nākotnē mūsu tēvijai draudēs briesmas.

Latvijas žīdi pagātnē nekad nav bijuši valdnieki Latvijā un arī tagad tie necenšas pēc varas, bet gan pamatoti pretendē tikai uz līdzdalību valsts uzbūvē, pilnīgi atzīdami latviešu vairākuma tautības tiesības uz noteikšanu savā zemē.

Un jāsaka, ka Latvijas valsts nevien neliek šķēršļus žīdiem brīvi izveidot savu kultūru, bet gan visādi atbalsta tos kā materiāli, tā arī morāliski.

Pateicoties kultūrālai autonomijai, žīdiem ir vesela rinda skolu ar savām nacionālām mācības valodām un daudz citu kultūras iestāžu, kas aug un attīstās.

Ne tikai valsts oficiālie orgāni, bet arī latviešu intelliģence un tautas masas izturas korekti un ar simpātiju pret žīdu minoritāti.

Žīdu jaunatne cītīgi mācās latviešu valodu un dzīvi interesējas par latviešu vēsturi un kultūru.

Tāpat mūsu jaunatne apzinīgi izpilda karņa klausību un tie, kuŗi piedalījušies Latvijas atbrīvošanas cīņās, ir laimīgi ar to, ka arī viņi palīdzēja dibināt mūsu brīvo republiku.

Latviešu tautas augstā kultūra un dziļā tolerance dod žīdu tautības pilsoņiem pamatu cerēt, ka mūsu valsts arī paliks brīva un demokrātiska un visi Latvijas dēli bez izņēmuma baudīs vienlīdzīgas tiesības, jo viņi izpilda vienādus pienākumus.

Latvijas patstāvības 15 gadu jubilejas svinīgā brīdī arī mūs pārņem dzimtenes mīlestības sajūta un no sirds dziļumiem nāk tautas lūgšana «Dievs, svētī Latviju!»

46. Saliskā un kontinentālā masonisma iedarbība.

Savos daudzos un tāļos ceļojumos es starp citu iepazinos ar masonību jeb brīvmūrniecību un tās iedarbību Amerikā, Anglijā un uz Eiropas kontinenta. Mūs visvairāk interesē pašu zeme — Latvija un tās attiecības pret vispasaules slepeno resp. pusatklāto politisko organizāciju — masonību. Tāpēc sāksim ar modernā masonisma dzimteni — Angliju un tā pārvietošanu no Britijas salām uz Eiropas — Azijas kontinentu, sīkāki apraugot insulārā (= saliskā) un kontinentālā masonisma īpatnību starpību.

Galvenās masonisma ražotājas ir Anglija un Amerikas Savienotās valstis. Kā Anglija, tā Savienotās valstis ražo divejādus gluži pretstatīgus masonismus: vienu iekšzemes patēriņam un otru eksportam uz ārzemēm. Šīs divas masonisma šķirnes vajaga prast stingri atšķirt vienu no otras, jo tām ir pavisam pretējas īpašības. Anglija sauc savu ražojumu iekšējiem patēriņiem par insulāro jeb salisko masonismu, jo tas sagatavots lietošanai uz Britijas salām, un savu ražojumu eksportam par kontinentālo masonismu, jo tas sagatavots lietošanai uz kontinenta, t. i. Eiropā un Azijā. Cik saliskais masonisms ir veselīgs valstij, tikpat kontinentālais masonisms ir indīgs tai.

Plaši pazīstamais publicists barons Rauls de Renne savā grāmatā «Aiz oficiālās politikas un diplomātijas kulisēm» («Derrière les coulisses de la politique et diplomatie officielle») raksta par abiem Anglijas ražojumiem sekoši:

«Visas tautas ne tikai ārzemēs un arī plašas tautas masas iekšzemē bija pārliecinātas, ka Lielbritānija iekaŗojusi savu stāvokli pasaulē un tapusi lielākai daļai mūsdienu tautu valsts iekārtas arodā par ideālu ar valdošā aparāta pilnību. Visur skaitās par aksiomu, ka «Anglijas karalis vada, bet ne valda». Tomēr šī aksioma ir pavisam nepareiza: patiesībā Anglijas karalis valda un pie tam valda daudz patvaldīgāki nekā daudzi bijušie monarchi, kuŗi skaitījās par patvaldīgiem un neaprobežotiem. Tas notiek tā, pateicoties masonībai, kuŗa Anglijā ļoti izplatīta.

Blakus oficiāliem valsts pārvaldes organiem, t. i. augšnamam un apakšnamam un administrācijas iestādēm, visā Lielbritānijas impērijas territorijā pastāv organizāciju tīkls, kuŗš ir neredzams noslēpums neiesvētīto ļaužu acīm un kuŗš ietekmē visu iekšējo un ārējo valsts politiku. Viss, kas notiek šinīs organizācijās, piemērots vienīgi Anglijas politikas plāniem. Šīs organizācijas sadalās divās galvenās grupās: saliskās un kontinentālās ar veselu pakāpju rindu katrā no tām. «Saliskās» ložas atrodas uz salām, t. i. Anglijā, un «kontinentālās» uz

kontinenta, t. i. Eiropā un Āzijā. Salisko un kontinentālo masonisko ložu uzdevums ir Anglijas lielložas nostiprināšana un tās varas izplatīšana visā pasaulē. Bet abu grupu ložu veidi, paņēmieni un darbi ir diametrāli pretstatīgi.

Kontinentālās ložas nodibinātas, lai izplatītu pasaulē mācības, kuŗas vājinātu citzemju valšķu spēku un sadrumstalotu to stiprumu, un lai tādējādi mierīgā ceļā sagatavotu šīs valstis Lielbritānijas aprīšanai vai to iepriekšējai neapzinātai pakļaušanai Anglijas politikai. Šīs ložas nozīmētas vienīgi eksportam uz ārzemēm. To uzdevums ir būt par angļu ložu filiālēm, lai radītu un popularizētu dažādas mācības un teorijas, kuŗas grautu katra valstiskuma pamatus: patriotismu, nacionālismu un reliģiju. No šām ložām, kuŗas ar savām filiālēm pārklājušas visas pasaules valstis, ir izgājušas visas tā saucamās liberālās mācības. Tās pašas ložas ir bijušas par visu pēdējo triju gadsimtu revolūciju ražīgām mātēm un visu juku un sacelšanos avotiem gandrīz visā pasaulē.

«Tautu pašnoteikšanās» ir līdzeklis zināmas valsts organisma sašķelšanai. «Tautību apvienošana» ir kādas tautas daļu sakopošana paklausīgai iedvesmei, kuŗa iziet no angļu ložām. Tāda bija piem. Italijas apvienošana Garibaldi laikā un Vācijas apvienošana Bismarka un Moltkes laikā, kad angļu politika cerēja, bet tika apmānīta savās cerībās, ka Vācija būs paklausīgs ierocis viņas rokās. Viss tas iziet no angļu ložām.

Saliskā ložu sistēma ir organizācija vienīgi priekš dzimtiem angļiem, kuriem stāv priekšā spēlēt lielāku lomu savas tēvijas politiskā, sabiedriskā vai saimnieciskā dzīvē. Tur viņi dabū politisku audzināšanu un izglītību, kā papildinājumu tam, ko viņi dabūja mācības iestādēs. Neviens cilvēks, kuŗš nesastāv šinīs ložās un neiegūst to vadītāju uzticību, nevar cerēt uz kaut kādām sekmēm savā valstiskā darbībā. Šo ložu esību glabā visdziļākā slepenībā no visiem «nesaliniekiem» ārzemniekiem un pat no visiem tiem angļiem, kuŗi nav ievilkti tajās par biedriem. Audzināšanu saliskās sistēmas ložās vada stingri patriotiskā un nacionālā garā. Blakus tai pasniedz arī svešu tautu bojāšanas mākslu un izskaidro dubultmorāles nepieciešamību politikā: visu to, kas ir katras valsts un katras kopdzīves pamats un spēks, savā valstī vajaga sargāt un pat padarīt par svētu kultu, bet citās valstīs graut, skaldīt un iznīcināt.

Vispārējie un galvenie pamati visās saliskās ložās ir vienādi visās to pakāpēs. Pārceļot biedrus augstākās pakāpēs, viņiem atklāj dažus sevišķus valsts mēchanisma un tautvaldības noslēpumus, t. i. tos sekretus, kuŗus atklāj ne visiem brāļiem vienādā iztulkojumā un apgaismojumā. Pašās augstākās pakāpēs visas saliskās ložas satek vienā gultnē un darbojas ne tikai pilnīgi vienprātīgi vienā un tai pašā virzienā, bet arī ietur vienu un to pašu taktiku un pielieto vienus un tos pašus paņēmienus. Pēdīgi, pašā augšā kā visu ložu lielais maģistrs (lielmeisters) sastāv Anglijas karalis, kuŗš ieņem šo amatu mantošanas kārtībā un kuŗa vārds saliskās ložās ir likums.

Ilgu laiku kontinentālo ložu darbs līdzinājās to ķīmiķu darbam, kuŗi izgatavo savās darbnīcās indīgas vielas svešu ļaužu noindēšanai, paļaujoties, ka viņi paši un viņu ģimeņu locekļi ir pasargāti no saindēšanās ar šīm vielām, jo vairāk vēl tamdēļ, ka drošības dēļ viņi dod saviem tuviniekiem pretindes. Un patiesi, garā laika sprīdī viņu pārliecība likās attaisnojoties. Taču, vai nu tādēļ, ka viņu noslēpums tapa zināms viņu naidīgiem konkurentiem, vai tādēļ, ka izgatavotās indes nokļuva nemākulīgās rokās, vai pēdīgi tādēļ, ka viņi paši nejauši izbēra vai izlēja kādu daļu sava izgatavotā indīgā ražojuma, pienāca laiks, kad, pretēji viņu gribai un nemanot viņiem, ar indēm pamazītiņām bija piesūkušies viņu ģimeņu locekļi. Tad pielipušā slimība sāka ātri izplatīties un apdraudēt ar iznīcināšanu viņu ģimeņu locekļus un apkārtnes ļaudis.

Lūk, tagad līdzīgas briesmas draud angļu tautai no viņas pašas ražotā kontinentālā masonisma citu tautu saindēšanai. Ilgu, ilgu laiku viņa eksportēja un izplatīja starp pārējām tautām garīgu indi un domāja, ka viņa pati, pateicoties salisko ložu ražojamai pretindei, paliks pasargāta no saslimšanas. Bet pienāca atmaksas stunda. Viņas saindēto ražojumu gāžu atpakaļ dodošies viļņi no kontinenta tiecas uz Britijas salām un sāk graut viņas agrāk veselo organismu. Tikai nesen parādījušies inžu ārdošie spēki strādā tik sekmīgi Lielbri-

tanijā kā nevienā citā valstī tik īsā laikā. Visu acu priekšā ne tikai sašķeļas dažādo imperijas daļu salodējums, bet arī tās kodols draud sadrupt.

Tādas Anglijas likteņa plaisāšanas galvenais iemesls ir tas, ka jau no Kromveļa laika (Kromvels nostiprināja brīvmūrniecību un atļāva žīdiem apmesties Anglijā. — J. D.) viņa nekad nav bijusi patstāvīga politikas vešanā, t. i. no tā laika Anglija vairs neved politiku vienīgi uz savu galvu un vienīgi savu interešu labā. Cik vien pārsteidzoša neliekas Lielbritanijas varas un platības palielināšanās un kādā vien spožumā netēlojas viņas lieliskums, valstiskums, un autoritāte citu tautu vidū, tomēr viss tas ir ar nolūku radīta acu apmānīšana, aiz kuŗas slēpjas Anglijas politikas dzinējspēks citas augstākas varas noteiktā virzienā, radot no pašas Anglijas ne vairāk kā savu priekšpulku karagājienam pret pasauli. (Šeit domāta žīdietības «Pasaules slepenās valdības slepenā diplomatija». J. D.).

Lai pats pieaugtu un nostiprinātos, šis spēks, kuŗam pašam nav ne territorijas, ne armijas, kuŗš ir vienas tautas drumstalu veidā izmētāts pa visu pasauli un kuŗa izkaisītās daļas ir sakausētas ar asiņu, ticības un nacionālo ideālu kopīgumu, — šis spēks ir spiests balstīties uz tāda organisma, kuŗam ir territorija, valstī apvienota tauta, armija un nauda.

Minētais starptautiskais spēks izvēlējās par savu sabiedroto Angliju, jo pēdējās saliskais stāvoklis dabiski atšķīra angļu tautu no tuvākiem sakariem ar kontinentu tautām, no kuŗām tam vajadzēja noslēpt savus plānus. Izraudzījis Angliju par savu karagājiena priekšpulku, slepenajam spēkam nācās parūpēties par tā iekšējo un ārējo nostiprināšanu. Šinī nolūkā nācās vispirms ielikt Anglijas valsts fundamentā labu finanču un saimniecības sistēmu un padarīt to par pasaules naudas apgrozības centru. Reizē ar to neredzamajam starptautiskajam spēkam bija jārada tādi apstākļi, kuŗi nodrošinātu tam slepenu valsts vadīšanu. Palīdzējis Kromvelim gūt uzvaru pār karali, slepenais spēks ieveda tādu valsts pārvaldes iekārtu, kuŗas darbība atkarājas no aizkulīšu un slepenu faktoru iespaida. Lai reālizētu šo plānu, slepenais spēks pārklāja Angliju ar brīvmūrnieku ložu tīklu. Šīs ložas tapa par galveno Internacionāles ieroci, jo visas ložas nodibina un vada vienīgi Internacionāle.

Pēc norādījumiem no augšas (t. i. masonības. J. D.) prezidenta Vilsona uzdevums pastāvēja iekš tam, lai no Eiropas radītu politisku, nacionālu un citādu kaislību pastāvīgi verdošu katlu un sagatavotu to chaosam, kuŗam vajadzēja iestāties kā etapam pa Lielās Internācionāles uzvaras ceļu. Ar Versaļas līgumu noteiktās reperācijas, mazākuma tautību tiesības, nekad par apvienotām nebijušo tautu apvienošana, līdz tam laikam mierīgi un labklājīgi dzīvojušo apvienoto tautu sadrumstalošana, atņemšana tautām viņu dzīvei nepieciešamo territōriju daļu — viss tas sastādīja tāda veida mēslojumu un fermentu, kuŗiem vajadzēja nekavējoši izsaukt rūgšanu un gāžu sakrāšanos.

Tie ir īsumā saņemti barona Raula de Rennes vārdi par Anglijas un viņas iekšzemes patēriņam un eksportam uz ārzemēm ražojamā masonisma politiku. Patiesi, Anglijas ražojums — masonisms reālizēja savas ražotājas sirds tieksmes: a) satrieca Vāciju un tās floti; b) sagrāva Krieviju un attālināja to no Indijas; c) nodeva Anglijas rokās Bagdadu, Jeruzalemi, Damasku, Alepo, Mosulu, Arabiju, Persiju un Ēģipti; un d) tuvināja Angliju Kaukazam un Turkestānam.

Angliskā masonība jau gadsimtiem piekopj savu viltīgo dubultpolitiku un dubultmorāli: vienu lietāšanai uz Lielbritānijas salām un otru sūtīšanai uz ārzemēm. Sludinot nesalaužamu uzticību savam karalim, angliskā masonība sagatavo un balsta citās zemēs revolūcijas, galma apvērsumus un pat valdnieku noslepkavošanas. Aizstāvot savā valstī nacionālo vienotību un nesaudzīgi nožņaudzot katru indusu, būru, īru un ēģiptiešu nacionālās patstā-

vības kustību, angļu masonība neatlaidīgi kultivē svešās valstīs separatismu, uztur nacionālās sacelšanās un skubina mazākuma tautības uz atdalīšanos no centrālās valdības. Uzspiežot brīvību un visplašāko demokratisko iekārtu citām valstīm, angliskā masonība stipri tur varu savās rokās, nepielaiž tautas masas pie valsts pārvaldes un atstāj pat savas tautas vairākumu beztiesiskā stāvoklī. Proklamējot brīvību par visas dzīves stūrakmeni, angļu masoņi — politiķi paliek par šaura nacionālisma un šovinisma izvedējiem savas tautas dzīvē.

Tagad Anglija ir jau izpildījusi Pasaules slepenās valdības uzdevumu un ar tautu tikumu un dzīves pamatu ārdīšanu ir iekaŗojusi Internacionālei Eiropas kontinentālās valstis. Kad moris darbu pastrādājis, tad tas var iet. Kontinenta varenās imperijas ir sagrautas. Tas pats liktenis tuvojas varenajai Salu imperijai. Iedomīgā Albiona patriotisms un nacionālisms vairs nespēj pretoties viņa ražoto indīgo gāžu atplūdumiem. No tiem Lielbritānijas imperijas dzīvības centri ir tik daudz cietuši, ka paliek maz cerības uz imperijas izveseļošanos. Kad kuģis grimst, tad žurkas bēg uz krastu. Masonības pārvaldes galvenie organi jau 1917. g. pārgāja no Britijas salām uz Amerikas kontinentu. Pašlaik ne vairs Londona, bet Ņujorka ir žīdietības un masonības darbības viduspunkts. Protams, ka, pārcēlusi savu galvaspilsētu uz vēl lielāku centru, Pasaules slepenā valdība nepamet savus iekaŗojumus uz Eiropas — Azijas kontinentu. Pēc brāļa Vilsona masoņu programmas izvešanas Versaļas miera līgumā 1919. g., Amerikas masonības nozīme vēl vairāk nostiprinājās pasaules politikā. Tā kā Anglijā ir tikai 300.000 žīdu (t. i. tikai 3 reiz vairāk nekā Latvijā), bet Savienotās valstīs ir 5—6 miljoni žīdu, kuŗiem pieder ne tikai pasaules zelts un pasaules prese, bet arī visa vara, tad tur masonības augstākā vadība atrodas vienīgi žīdu rokās. Bez masonisma vietējam patēriņam, Savienotās valstis ražo pēc dažādām receptēm masonismu arī pārējām Amerikas valstīm, lai tās pilnīgi turētu žīdu Internacionāles varā.

47. Masonības un žīdietības pasaules iekaŗošanas vienotā fronte.

Ziemeļamerikas savienotās valstis, jeb kā tās mēdz saīsināti apzīmēt USA (United States of America), vai vienkārši ar vārdu Amerika, pilnīgi atrodas masonības vadīšanā un valdīšanā, kuŗu savukārt ietekmē zelta un preses karaliene žīdietība. USA izcelšanās, attīstība, politika, kultūra un sabiedriskā dzīve ir nešķirami saistītas ar masonību jeb brīvmūrniecību. Tā kā USA spēcīgā masonība valda ne tikai pār Jauno pasauli, bet zināmā mērā arī pār Veco pasauli, kā tas it sevišķi spilgti izpaudās pasaules kaŗā un USA prezidenta, masoņa Vilsona, visai pasaulei priekšā diktētos 1919. g. Versaļas mieralīguma noteikumos, tad mēs nevaram ne-

piegriezt viņai vērību un klusēt par viņu, kā to vēlās Pasaules masonība un kā to viņa ir panākusi savā valdāmā presē.

Līdz 1776. g. tagadējās Ziemeļamerikas savienotās valstis bija Anglijas kolonijas un to dzīves iekārta bija ierīkota gluži pēc Anglijas parauga. Kas norisinājās Anglijā, tas atspoguļojās viņas Amerikas un citās kolonijās. Meitas mācijās no mātes un sekoja viņas dzīves gudrībai. Kad metropolijas ložas 1717. g. apvienojās Anglijas lielložā, tad jau 1720. g. masonība nodibināja savas pirmās ložas Amerikā. Tās atrada tautā lielu piekrišanu un ļoti ātri izplatījās pa visām angļu kolonijām. Protams, ka uz kolonijām pārvestais masonisms bija tāds pat; kā metropolijā lietojamais saliskais masonisms, t. i. ta pauda tikumību, ticību, patriotismu un citas teicamas īpašības.

1731. g. Ziemeļamerikas ložas apvienojās provinciālā lielložā un ievēlēja provinciālo dižmeisteru, pakļaujot to Anglijas lielložas dižmeisteram. Par pirmo Amerikas provinciālo dižmeisteru bija Daniels Kaecs un par viņa vietnieku pazīstamais zinātnieks, patriots un diplomāts Benjamins Franklins, kurš 1734. g. pats tapa par dižmeisteru. Franklins izstrādāja Ziemeļamerikas lielložas statūtus pēc Anglijas lielložas Andersona izstrādāto statūtu parauga. Drīz pēc tam gandrīz katra kolonija nodibināja savu lielložu, kura apvienoja visas kolonijas ložas.

1752. g. 4. janvārī kādas niecīgas Frederiksburgas sādžas loža uzņēma par brāli jaunu karaliskās armijas majoru Džordžu Vašingtonu, vēlāko Atbrīvošanas kara varoni, USA pirmās masoņu ložas nodibinātāju un pirmo jaundibinātās republikas prezidentu. Viņam bija lemts Amerikas masonības izveidošanā un pacelšanā spēlēt lielu lomu. Pēc viņa dotā piemēra, no 30 prezidentiem 23 ir bijuši masoņi. Tāds ir arī pašreizējais prezidents Franklins Ruzvelts.

1773. g. Amerikas kolonijas sacēlās pret savu metropoliju Angliju. Masoņi bija tie, kas sagatavoja un vadīja šo sacelšanos. Tās priekšgalā stāvēja masoņi Vašingtons, Hamiltons, Franklins (sūtnis Parīzē), Adams (vēlāk otrais valsts prezidents), Džefersons (vēlāk trešais valsts prezidents) un Francijas sūtnis Amerikā Lafajets. Gandrīz viss armijas sastāvs no galvenā virspavēlnieka līdz zemākiem virsniekiem bija masoņi. 1776. g. proklamētās «Neatkarības deklarācijas» un 1787. g. proklamētās «Savienoto valšķu konstitūcijas» sastādītāji un parakstītāji bija masoņi. Tāpat 1776. g. proklamētā «Cilvēka tiesību deklarācija» bija masoņu Franklina un Džefersona darbs. Tas rāda, ka Amerika no sākta gala ir masoniska valsts.

Pēc ilgām un grūtām cīņām sacelšanās nobeidzās ar koloniju uzvaru pār metropoliju. 1788. g. ar Versaļā noslēgto mieralīgumu Anglija bija spiesta atzīt Savienoto valšķu neatkarību un patstāvību. Jau 1790. g. katrā no 13 valstīm bija sava lielloža. Neilgi pēc tam Amerikas brīvmūrniecība atkratījās no Anglijas lielložas atkarības un kā patstāvīga organizācija attīstīja ārkārtīgi strauju

darbību. Ložu un biedru skaits auga tādā tempā kā nekur citur pasaulē.

19. g. s. Amerikas brīvmūrniecība izplatījās tādā mērā, ka pēc tās pārskatu oficiālām ziņām, 1908. g. USA darbojās apaļos skaitļos 13.000 ložu ar 1.200.000 brāļu un 1920. g. 14.000 ložu ar 1.800.000 brāļu. Pēc 1936. g. iznākušās grāmatas «Die Freimaurerei ist tot — es lebe die Freimaurerei! Herausgegeben vom Institut zum Studium der Freimaurerei», 1932./33. g. no Pasaules brīvmūrniecības 4.457.079 oficiāli ložu pārskatos uzdotiem brāļiem skaitījās Amerikas ložās 3.579.547, Eiropas ložās 666.691, Okeānijas ložās 200.949, Afrikas ložās 8.500 un Azijas ložās 6.402 brāļi. Tā tad USA masoņi iztaisa vairāk par pusi no Amerikas masoņu skaita un nepilnu pusi no pasaules masoņu kopskaita.

Var sacīt, ka visas Amerikas savienotās valstis ir sistēmatiski pārklātas ar masoņu ložu tīklu. Katrai sādžai ir sava loža, pilsētām ar 20.000 iedzīvotāju 2—3 ložas un lielpilsētām pat simtiem ložu. Pilnīgi autonomu lielložu patlaban ir 53. Ložām netrūkst līdzekļu, jo masonība rīkojas ar lieliem kapitāliem. Ložu politiskais un sabiedriskais iespaids tautas dzīvē ir milzīgs. Kongresā un Senātā, t. i. abās likumdevēja iestādēs, vienmēr vismaz $^3/_4$ locekļu ir masoņi. Masoņi sagrābuši savās rokās arī visas citas valsts un sabiedrības iestādes. «Pasaules slepenā vara» un «Pasaules slepenā diplomātija» koncentrē savu darbību USA ložu augstākās pakāpēs. Iespaidojot valstī valdību un sabiedrību, masoņi ir fanatiskie tautas saimnieciskās un garīgās dzīves noteicēji.

Otrs USA dzīvē noteicošais faktors ir žīdietība. Viņa ir ielaidusi tautā dziļas saknes, uzsūc sevī tās dzīvības spēkus un ar tiem regulē valsts saimniecību un politiku. Pieaugot žīdu skaitam un kapitālam, ar katru gadu pieaug viņu vara.

1492. g. 2. augustā iznāca likums, ar kuŗu Spānija izraidīja no savām robežām 300.000 žīdu. Nākošā dienā, t. i. 1492. g. 3. augustā, Kristofors Kolumbs izbrauca jūŗā meklēt jaunas zemes. Pēc 3 mēnešiem viņš atrada Ameriku. Gluži dabīgi uz turieni būtu jādodās visiem no Spānijas un vēlāk arī no citām zemēm izraidītiem žīdiem, lai tur nodibinātu savu valsti. Tomēr žīdi nebrauca uz Ameriku apmesties uz pastāvīgu dzīvi tās kolonizēšanai vai savas valsts dibināšanai, kā to darīja citas tautas izceļotāji. Tādas āriešu tautu dibinātas un apdzīvotas ir visas tagadējās Amerikas valstis. Pat saujiņa latvju ieguva Tabago salu. Uz Ameriku līdz šim ir aizklejojuši 6 miljoni žīdu. Bet viņi nekur nav ņēmuši zemi savas territoriālas valsts nodibināšanai un nekur nav apmetušies uz pastāvīgu un vienkopus dzīvi. Arieši brauca uz Ameriku art, ecēt, sēt un citādi izmantot vēl jaunavīgo zemi. Žīdi brauca uz Ameriku vienīgi kā parazīti, lai tur dzīvotu izkaisībā un izlietotu strādīgo tautu darba augļus. Tāpēc žīdi nepamatoti brēc, ka viņiem neesot zemes savas territoriālas valsts nodibināšanai. Ja viņi paši negrib savu žīdu valsti, tad viņiem neviens nespēj to uzspiest.

Kad atklāja Ameriku, arieši bariem devās uz Jauno pasauli. Tur tās kolōnizēšanai vispirms viņiem nācās nocirst mūža mežus. Līdumu līšanā viņus pavadīja žīdi, kuŗi eksportēja nocirstos kokus uz Eiropu. Arieši apmetās Amerikā uz dzīvi un nodibināja tur savas valstis un kolonijas pēc tautībām. Tikai žīdi tur neapmetās dzīvot uz vietas. Amerikā, it sevišķi tās salās, ir ļoti bagāta zeme. Tur žīdi varēja nodibināt savu valsti tāpat, kā tur nodibinājās citu

Palestīnas ostas pilsētā Tēlavīvā uz pastāvīgu dzīvi apmeties Abraama apgaismotais pēcnācējs nepriecājas par Jāves apsolīto zemi, bet nožēlo savu aiziešanu no goju zemes, kur viņš kā parazits bez darba varēja dzīvot no goju sviedriem.

tautu valstis un kolonijas, jo auglīgas, reti bagātas un neapdzīvotas zemes tur bija papilnam, un katrs varēja ņemt tās, cik vien patikās. Bet žīdi nedibināja savu valsti tāpēc, ka parazīti vieni paši vien nevar eksistēt. Žīdi sāka plūst uz Ameriku tikai pēc tam, kad jau tur ariešu tautas bija uzcēlušas pilsētas, izbūvējušās ceļus, radījušas kultūru. Tad žīdi ieradās nevis kā zemes apstrādātāji, bet gan kā kolōnistu izsūcēji un vidnieki starp Ameriku un pārējām pasaules daļām. Tagad Amerikā ir ap 6 miljoni žīdu un ir vēl neapdzīvotas un neapstrādātas labas zemes atliku likām. Bet tur nav nevienas žīdu kolonijas, nevienas žīdu fermas un neviens pats žīds nenodarbojās ar zemkopību. Palestīna ir tīrais nieks, salīdzinot ar Amerikas neapdzīvoto un neizmantoto apgabalu platību un bagātību. Taču žīds nav dabas izmantotājs. Viņš nebāžas iekšā jaunā

zemē, kur nav goju kalpināšanai. Žīds nevar iztikt bez goja tāpat, kā ikviens cits parazīts nevar iztikt bez kustoņa vai stāda. Kur nav kustoņu un stādu, tur nav parazītu. Kur nav goju, tur nav žīdu.

USA sūtnis Parīzē, tālskatīgais Franklins, brīdināja savu tēviju no žīdu ielaišanas Amerikā. No pieredzējumiem Eiropā viņš par žīdu briesmām Amerikai sek. rakstīja savai valdībai:

«Ziemeļamerikas savienotām valstīm ir sagaidāmas vēl lielākas briesmas, nekā tās, kas slēpjas Romas baznīcā, un tās ir — žīds. Visās zemēs, kur vien žīdi apmetušies lielākā skaitā, **viņi veikli sagrauj tautas tikumību, tirdzniecības godīgumu un valsts patstāvību.** Visur viņi ir atšķīrušies par sevi no citām tautām un nav sakususi ar tām; visur viņi ir nozaimojuši kristiešu ticību un centušies izdeldēt to ar visādiem līdzekļiem; visur viņi ir nodibinājuši savu **slepenu valsti** un ar saviem slepeniem pretestības likumiem un priekšrakstiem tiekušies sagraut valšķu pamatus. Kur vien viņi ir piedzīvojuši sevim pretestību, tur visur viņi ir izlietājuši visu iespējāmo, lai saimnieciski un financiāli nožņaugtu valstis, kā tas jau noticis Spānijā un Portugalē. Jau ilgāk par 17 gadsimtiem žīdi apraud savu likteni, kopš viņi izdzīti no savas «dzimtenes», par kādu viņi mēdz saukt Palestīnu. Bet es apgalvoju, ka gadījumā, ja kristīgā pasaule gribētu atdot žīdiem Palestīnu par viņu īpašumu, viņi nepastāvētu tur, — nepastāvētu tāpēc, ka **viņi ir vampīri,** bet vampīri nevar dzīvot no vampīriem.*) Žīdi nevar pastāvēt vieni savā starpā. Viņi var dzīvot tikai uz kristiešu un citu tautu muguras, kas nav viņu rāsas. Ja savā satversmē mēs neizslēgsim žīdus, tad pēc nepilniem 200 gadiem viņu būs jau pievairojies tik daudz, ka viņi pārvaldīs un aprīs mūsu zemi, pārgrozīs mūsu valsts iekārtu un valdības veidu, par ko mēs, amerikāņieši, esam lējuši savas asinis, ziedojuši savas dzīvības un mantu un likuši ķīlā savu brīvību un savas labākās jūtas un domas. Ja mēs neizslēgsim žīdus no sava vidus, tad mūsu pēcnācēji būs tie, kam būs jāstrādā druvā, lai sagādātu peļņu tiem, kuŗi sēdēs kantoŗos un priekā berzēs savas rokas. Es biedinu jūs, goda vīri: ja jūs neizslēgsat žīdus uz visiem laikiem, tad jūsu bērnu bērni nolādēs jūs jūsu kapos! **žīdi ir aziāti,** mani kungi! Lai viņi dzimuši vai kur, lai viņi dzīvojuši nezin cik paaudzēm prom no Āzijas, viņi tomēr nepārvēršas. Viņu idejas nesaskan ar amerikāniešu un nekādu citu tautu idejām, kaut arī viņi dzīvotu to starpā desmitām paaudzēm. Leopards nevar mainīt savu lāsaino galvu. Žīdi ir aziāti: tas nozīmē briesmas mūsu zemei, ja mēs viņus ielaistu. Tāpēc viņi jāizslēdz mūsu satversmē.» — **Benjamins Franklins.**

Sav. valstu karstais neatkarības cīnītājs, ģeniālais valstsvīrs, lielais zinātnieks un patriotiskais rakstnieks B. Franklins uzskatīja

---

*) Dienvidamerikā sikspārņu suga. Vampīri pārtiek no citu lielāku kustoņu ąsinīm, kuŗas tie nemanot pa nakti izzīž. Tāpēc par vampīriem jeb izsūcējiem sauc tādus ļaudis, kuŗi izmanto savā labā citu ļaužu sviedrus (darbu).

žīdus par nežīdu vampīriem. Izstrādājot 1776. g. nodibināto Sav. valšķu satversmi, kongress (likumdevēja iestāde) 1783. g. noraidīja Franklina priekšlikumu — uzņemt satversmē aizliegumu žīdiem apmesties Amerikā. Vēl 1789. g. tur bija tikai 500 žīdu. Pagājuši ir 150 g. un tālredzīgā Franklina vārdi kongresā ir jau piepildījušies: tagad Amerikas faktiskie saimnieķotāji un milzīgu bagātību valdnieki ir 6 milj. žīdu. Visas politiskās vētras, kuŗas pašlaik drāžas pār Ameriku, ir Franklina priekšlikuma noraidīšanas sekas. Tā tad satversmes izstrādātāju tuvredzības dēļ tagad smagi jācieš visai 130 milj. lielai Savienoto valšķu tautai.

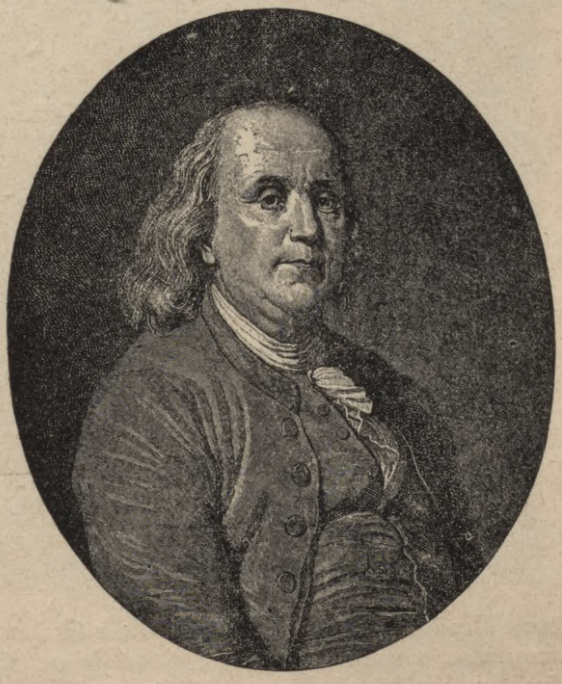

Benjamins Franklins.

USA žīdi ir sagrābuši savās rokās tirdzniecību, rūpniecību, ekspediciju, krodzniecības, trestus, biržas, bankas, dabas bagātības, pilsētu nekustamus īpašumus, teātŗus, kinēmatogrāfus, izdevniecības, aģentūras u. t. t. Žīdietības centrs, pat paradīze, ir Ņujorka, kuŗā mitinas 2 miljoni žīdu. Tur nekustāmo īpašumu un lielo uzņēmumu sarakstā reti var sastapt nežīdu vārdu. Izjūtot savas tautas bezpiemērīgo celšanos, bezapstājīgo bagātības pieaugšanu un neaprobežotās varas nostiprināšanos, žīdu rakstnieki lielā sajūsmā raksta, ka Ziemeļamerikas savienotās valstis esot viņu tautai profetu apsolītā zeme, Ņujorka esot viņu jaunā Jerusaleme un Birža viņu valsts.

Žīdietības ekonomiskā un finansiālā vara nodod viņas rokās politisko varu un noteikšanu visā sabiedriskā dzīvē. Šinī ziņā žī-

dietībai neatsveŗamu pakalpojumu parāda masonība, kuŗa tāpat kā žīdietība ir izplatīta pa visu valsti un kuŗa vienmēr strādā roku rokā ar žīdietību.

Bez vispārējām ložām kopēji kristiešiem un žīdiem, pēdējiem ir savas tīri žīdiskas nacionālas ložas. Starp tām pirmo vietu ieņem B'nai B'rith ar vienu miljonu biedru, no kuŗiem vairāk kā puse ir Amerikas un pārējie citu pasaules daļu žīdi. Pelna ievērību fakts, ka kaut kuŗā ložā žīds var būt par pilntiesīgu locekli, bet B'nai B'rith un ikvienā citā žīdu ložā nežīds nevar būt par biedru. Vispārējās ložās arieši ir gandrīz tikai zemāko pakāpju biedri, kurpretim, augstāko pakāpju biedri ir gandrīz tikai žīdi. Kā zināms, masonībā pieder augstākām pakāpēm noteikšana un zemākām pakāpēm izpildīšana. Tāpēc masonība ir žīdietības varas ierocis. Iznāk, ka rīkotāja slepenībā aiz kulisēm ir žīdietība un izpildītāja atklātībā tautas acu priekšā ir arietība. Aiz šā iemesla pārmetumi par masoņu pastrādājamām neģēlībām birst uz ariešiem, bet ne uz žīdiem, kuŗi vienmēr mazgā rokas svētā nevainībā.

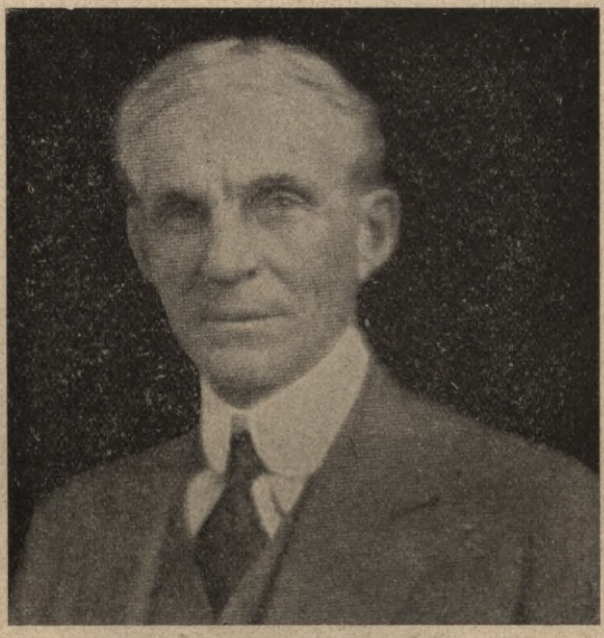

Henrijs Fords, lielākais pasaules rūpnieks, lielākais antisemits Amerikā un pazīstamā „Internacionālais žīds" autors. Pēc viņa grāmatas es sniedzu ziņas par „B'nai B'rith" un Amerikas žīdietību.

B'nai B'rith ordenis no Amerikas izsēja savas ložas pa Eiropu, Āziju, Afriku un Okeāniju un patlaban ir visspēcīgākā žīdu organizācija ne tikai Amerikā, bet arī visā pasaulē. B'nai B'rith ložām nav nosaukumu, bet tās apzīmē ar numuru. Pēdējais ariešiem pazīstamais numurs bija 1090, bet par cik pēdējos 20 gados numuru resp. ložu skaits pieaudzis, atklātībā nav zināms. Spriežot pēc faktiem, tas ir vismaz dubultojies. 1919. g. vienā pašā Vācijā bija 80 B'nai B'rith ložas, no tām 3 Berlīnē.

B'nai B'rith ordenis, pavisam nemanāmi svešām acīm, izperina visvisāda veida direktīvas nežīdu apstrādāšanai pēc visiem Ciones gudro protokolu likumiem. Šo direktīvu izvešana dzīvē ir galvenais Pasaules masonības uzdevums. Ar to nostiprinas nesaraujamas saites starp vispārējo jeb jaukto (t. i. kopējo ariešu-žīdu) masonību un Vispasaules žīdietību.

No sacītā izriet, ka Internacionālais kapitāls un Vispasaules žīdietība komandē Vispasaules masonību. Tādā kārtā B'nai B'rith ir Vispasaules pārvaldes apslēpts centrs. Tas dod tos «300 vīrus, kuŗi valda pār pasauli». B'nai B'rith galvenais sēdeklis ir Čikago.

Protams, ka Vispasaules masonības un Vispasaules žīdietības centra vara vispirms parādās pašas Ziemeļamerikas savienotās valstīs. Pie valsts stūres stāv ne demokratija resp. tautvaldība, bet kaut kāda partija, republikāniskā vai demokratiskā, kuŗu baņķieŗu un miljardieru interesēs vada politiskie izlēkšņi vai ieliktņi. Pēdējie savukārt pakļauti apslēptajam varas centram un darbojas pēc tā aizrādījumiem caur naudas oligarchiju, presi un masonību. Tādējādi apslēptais varas centrs valda pār visu tautu. Tas organizē vēlēšanas, izrauga prezidenta kandidātus un rada sev noderīgu valdību.

«Tautas» pārstāvju vēlēšana ir ciniska mānīšana un sabiedrisko tikumu maitāšana. Partiju cīņa ir nekautrīgs demokratijas izsmiekls. Centra varas naudas maks laiž apgrozībā krāpšanu, uzpirkšanu, spaidus, melus. Kandidātu izvešanai uzpirktie aģenti neskopojas ar to cildināšanu, sola vispatīkamākās reformas un saviem piekritējiem ienesīgas vietas, naudu, ienākumus un citus labumus.

Lai radītu savā labā tā saucamo «sabiedrisko domu», pielieto visnekrietnākos līdzekļus: uzpērk avīzes, apdzirda masas, apmelo pretiniekus, izsūta propagandai pirmklasīgus blēžus, kuŗi prot visādus stiķus un niķus.

Tādā pašā veidā notiek arī republikas prezidenta vēlēšanas. Šeit galveno lomu spēlē uzpirkšana. Valsts galvas ievēlēšana atkarājas no izdodamās naudas summas. Par sava kandidāta balstīšanu baņķieŗi izmaksā partijām veselus kapitālus. Nauda netiek žēlota, jo uzvaras gadījumā tā ar uzviju atnāk atpakaļ.

No partiju uzvarām vēlēšanās gūst tikai tie, kas faktiski vada politiku, bet demos'am — tautai resp. vēlētājiem jāapmierinājas ar tiem grašiem, par kuŗiem viņi pārdevuši savas balsis vienai vai otrai partijai. Pērkama un pārdodama vara nevar ievest valstī veselīgu kārtību. Partiju cīņa par varu, kā arī valdības svārstīšanās uz vienu un otru pusi atkarībā no apslēpta centra varas neļauj nodibināties valstī stabilai kārtībai. Vadošās personas zina, ka, nākot pretējai partijai pie valsts stūres, viņām ir jāaiziet. Tāpēc viņas cenšas no sava ieņemamā stāvokļa izsist sev vairāk labuma. Tāpēc visā Amerikas sistēmā personīga iedzīve stāv pirmā vietā. Politisku partiju priekšgalā stāv lielākie neģēļi, dzīves jūŗas haizivis, kuŗu devīze skan: «Tveŗ laimi!» Ar pārdevību un uzpērka-

Ne par velti mēs esam sagrābuši pasaules presi savās rokās: vaļsirdība un godīgums valstsvīru starpā būtu nāve mūsu centieniem.

mību ir apgarotas visas iestādes. Nav neatkarīgas tiesas. Par naudu var atpirkties no visa. Tautas mantas izšķērdība ir ikdienišķa parādība. Piegādes valstij, armijai, pašvaldībām un citām sabiedriskām iestādēm ir radījušas simtiem visskaļāko skandālu, kuŗu galvenie vaininieki vienmēr izsprūk cauri ar veselu ādu.

Kaŗa laikā demokratu un republikāņu partiju līdeŗi noslēdza līgumu par valsts kases apzagšanu ar armijas apgādi. Viņu valsts aplaupīšana izsauca vispārēju uztraukumu. 1920. g. lieta nonāca kongresā un senātā. Bet nekas neiznāca, jo demokratiskā un republikāniskā partijas neiedrošinājās uzstāties pret saviem līderiem un žīdu naudinieku magnātiem, kuŗus aizstāvēja masonība un žīdietība. B'nai B'rith sēdekli Čikago pilsētu pārvalda divas laupītāju bandas, kuŗas varas dēļ vienu otru gāž ar ieročiem kaujās uz ielām. Līdzīgas lietas pie mums ir svešas un tāpēc tās dēvē par «amerikāniskām».

Londonā, 15. II 38. «News Chronicle» uzskaita zelta krājumus, kādi ir lielvalstu rīcībā. Savienotām valstīm, Anglijai un Francijai 1936. g. piederējušas 16.000 tonnas zelta, turpretim Vācijai, Italijai un Japānai tikai 736 tonnas. «J. Z.»

USA «demokratiskā» republikā ar masonības — žīdietības režīmu plašu ariešu ļaužu masas ir pilnā novārtā. Nevienā citā zemē nav tik lielu kontrastu starp bagātību un nabadzību kā Amerikā, kur samērā nelielas ļaužu grupas līksmojas kā paradīzē un tautas lielumlielais vairums mokās kā ellē. Strādnieku stāvoklis ir ļoti bēdīgs. Viņu darba augļu aizsardzībai nav sperti nekādi likumdevības soļi. Slimības un nelaimes gadījumos, kā arī vecuma dienās strādnieki paliek bez palīdzības. Rūpniecībā darba devēji, kuŗi pa lielākai daļai ir žīdi, uzskata darba ņēmējus par līdzīgiem mašīnām vai darba rīkiem, kuŗiem jāstrādā, kamēr nolietojas, un kad nolietojušies, tad izmet tos ārā.

Tautas garīgai apdullināšanai kalpo prese, kuŗa gandrīz visa pieder žīdiem. Avīzes pūš to taurē, kas taisa polītisko noskaņojumu un ietekmē iekšējo dzīvi. No masonības atkarīgās avīzes vai nu klusē vai pilnā rīklē brēc par to, par ko pavēlēts brēkt. Tā tiek taisīta «sabiedriskā doma» un izteikta tautas griba. Bet tauta nezin un nesaprot, ka prese muļķo viņu, lai gan žīdietības — masonības režīms izskaidro, ka «preses balss ir tautas balss».

Stāvoklis nemainās no tam, kuŗa no abām partijām valda. Mainās tikai personas, bet sistēma paliek viena un tā pati. Kā demokratu, tā republikāņu partija kalpo masonībai — žīdietībai, bet ne tautai, aizstāv naudinieku magnātu, bet ne tautas intereses.

USA valdība pastāvīgi apgalvo, ka viņa stingri ieturot «Monroe doktrīnu»: neiejaucoties citu valšķu lietās un neļaujot citām valstīm iejaukties savās lietās. Tomēr vispasaules masonības un Vispasaules žīdietības vadāmā USA polītika jaucas it visu valšķu lietās. Taisni Amerika ir tā zeme, kuŗa pasaulē visvairāk organizē un balsta revolūcijas, nemierus un kaŗus.

Zelts valda pār pasauli. Bet pār zeltu valda Ņujorkā atrodošā Wallstreet, t. i. Uoliela, kuŗā koncentrētas vislielākās pasaules bankas: to velvēs glabājas 6.000 tonnu zelta. Anglija, Francija, Krievija un Ķīna lielā mērā ir atkarīgas no šo velvju satura. USA zelta elks ir sasniedzis savas varas augstumu, bet tā vēlēšanām nav gala, jo masonībai-žīdietībai ar zeltu jāiekaŗo un jāpārvalda visa pasaule.

Ideja par visas pasaules sociālizāciju, komūnizāciju un ietilpināšanu vienā vienīgā valstī bez tautību un ticību izšķirības ir dzimusi un attīstījusies žīdu ložu augstākās pakāpēs. Marksisms ir masonisma dēls. Tikai ar to izskaidrojas ciešās sirds saites, kuŗas skaidri nojaušamas starp vispasaules žīdu masonismu un vispasaules žīdu marksismu. Sākot ar marksisma dzemdētāju Marksu līdz pat šai dienai, visi sociālisma, komūnisma, internacionālisma, kosmopolisma un ateisma paudēji ir žīdi vai masoņi, bet visbiežāki vienlaicīgi žīdi un masoņi. Kā tauriņi, pamanīdami gaismu, krīt ugunī, tā goji, piemānīti ar žīdu lozungu gaismu, drāžas masonisma ložās un marksisma organizācijās.

Wall street Ņujorkā ar Morgana un citām žīdu bankām.

48. Ciones gudro protokolu politika.

Izdodams un rediģēdams «Tautas Balsi» 1921.—1922. g., es vedu sīvu cīņu pret sociāldemokratiju kā pret kristīgās ticības un nacionālās valsts grāvēju. No faktiem es pārliecinājos, ka sociāldemokratija ir nekas cits kā žīdu privātā armija. Kur vadzi dzen, tur vadzim jālien. Ko žīdi liek, tas soc. dem. un citiem marksistiem jādara. Tāpēc, vedot cīņu pret soc. dem., reizē bija jācīnās pret žīdietību, kā soc. dem. virspavēlnieci, kuŗa uz mata rīko-

«Wiener Arbeiterzeitung» šefredaktors žīds Fridrichs Austerlics Leipcigas sociāldemokrātu sapulcē 1931. g. uzstājās ar dedzīgu runu un uzaicināja klausītājus sacelties pret Vācijas valdību, sacīdams: «Mēs zinām, kā salauzt Vācijas spēku pret mums... Apbruņosimies un satrieksim to pirmvaru, kuŗa nāk no valsts pamatiem. «Der ewige Jude», 108. lp.
Protams, ka tādu pašu valsts pamatu graušanu ieklīdušie žīdi propagandē arī ikvienā citā valstī. J. D.

jās pēc Ciones gudro protokoliem. Lai izpētītu žīdietības resp. Jūdas jeb Izraēļa taktiku, es izstudēju «Protokolus» un pārtulkoju to raksturīgākās vietas saīsinātā veidā latviski. Nodziļinoties «Protokolu» saturā, man sevišķi dūrās acīs to teksti par žīdietības un brīvmūrniecības sadarbību. Es nācu pie noteikta slēdziena, ka brīvmūrniecība ir dibināmās Žīdu vispasaules valsts valdība un ka Ciones gudro protokoli ir šīs valdības slepens kaŗa plāns visu valšķu sagraušanai, lai uz to drupām nodibinātu vienu vienīgu Žīdu vispasaules valsti, pār kuŗu valdītu Jāves «izredzētā tauta» ar savu despotisko karali — mesiju priekšgalā. Šeit pievedīšu dažus izvilkumus no šā nejauši goju rokās nonākušā «izredzētās tautas» kaŗa plāna pret visām pārējām tautām.

Ievērosim, ka ļaužu ar ļauniem dzinekļiem ir daudz vairāk nekā ar labiem. Tāpēc viņu savaldīšanā gūsim labākus panākumus ar varmācību un briesmu darbiem (terroru), nekā ar pārliecinājumiem. Ikviens dzenas pēc varas, — ikviens gribētu tapt par diktātoru, ja vien spētu. Tikai retais nav gatavs ziedot visu citu ļaužu labklājību sava labuma sasniegšanai.

Politikai nav nekā kopēja ar morāli. Valdnieks, kuŗu vada morāle, nav politiķis un ilgi nevaldīs. Kas grib ilgi valdīt, tam jālieto viltība un liekulība.

Polītikā godprātība un vaļsirdība ir netikumi, kuŗi gāž valdniekus ātrāk nekā stiprākie ienaidnieki. Šīs īpašības lai vada gojus, bet ne mūs. Mērķis attaisno līdzekļus. Griezīsim vērību tikai uz derīgo un atmetīsim nederīgo, kauču uzskatītu to par labu.

Mūsu sauciens: spēks un liekulība! Polītikā vienmēr uzvar spēks, sevišķi ja tas slēpjas gara dāvanās, kuŗas nedrīkst trūkt valstsvīriem. Varmācībai jābūt par principu, bet viltībai un liekulībai par nosacījumu valdībai, kuŗa negrib nolikt varu pie citu varas vīru kājām. Ļaunums ir vienīgais līdzeklis nokļūt pie mērķa — labuma. Tāpēc jāpielieto kukuļošana, krāpšana un nodevība, kad tās noder mūsu mērķim. Mums jāņem svešs īpašums bez kautrēšanās, jo ar to gūstam padevību un varu.

Lai attīstītu mūsu mērķim piemērotu darbību, jāievēro pūļa nelietība, nepastāvība, svārstīšanās, nespēja saprast un cienīt paša dzīves noteikumus un savas labklājības pamatus. Jāzin, ka pūļa vara ir akla, negudra, neapdomīga, pakalpīga kā pa kreisi, tā pa labi. Akli nevar vadīt aklus: viņi novedīs tos bezdibenī. Tāpat pūļa vadoņi, izlēkšņi no tautas, kaut arī gudri, bet neprašas polītikā, ved postā visu tautu. Tauta, kas nodota sev pašai, t. i. izlēkšņiem no viņas vidus, iet bojā aiz partiju ķildām un tām sekojošām nekārtībām.

Lai pamudinātu godkārīgos gojus nelietīgi valkāt varu, mēs nostādām visus spēkus vienus pret otriem un attīstām tajos liberālas tieksmes pēc neatkarības. Šinī virzienā mēs ievadam ikkatru spēku un apbruņojam it visas partijas. Mēs uzstādām varu par mērķi ikvienai godkārībai. Mēs pārvēršam valstis par nemieru arenām. Vēl drusciņ, un nekārtības, bankroti, krizes parādīsies visur... Nelietīga varas lietošana neatvairāmi sagatavo iziršanai visas iestādes un prātu zaudējošā pūļa grāvieni apsviež visu augšpēdu.

Vispiemērotākais valdības veids ir patvaldība. Vienīgi patvaldnieks var izvest plaša vēriena un lietderīgi izstrādātus plānus un pareizi sadalīt darbu uz visām valsts mašīnu mēchanisma daļām. No šejienes izriet, ka ikvienā zemē visnoderīgākais valdības veids ir tas, kas koncentrē varu vienas atbildīgas personas rokās. Bez neaprobežota despotisma nevar pastāvēt nekāda civīlizācija, jo pēdējo rada nevis tautas masas, bet to vadoņi, kādi tie arī nebūtu. Pūlis ir mežonis. Tas pauž savu mežonību, kur vien var. Sagrābis brīvību savās rokās, pūlis pārvērš to par anarchiju. Bet anarchija pati par sevi ir mežonība augstākā pakāpē.

Pavalstnieki akli klausa tikai stiprai rokai, kuŗa no viņiem ir pilnīgi neatkarīga un kuŗā viņi sajūt zobenu aizsardzībai un palīdzību pret sociāliem ļaunumiem. Ko līdz viņiem eņģeļmaigs karalis? Viņi grib redzēt valdniekā spēka un varas iemiesojumu. Visi tagadējie valdnieki tikai ar pūlēm turas uz kājām mūsu demorālizētās sabiedrības vidū, kuŗa noliedz Dievu un liesmo sacelšanās ugunī. Tāpēc mūsu izredzētam virsvaldniekam vispirms būs jānoslāpē šī visu aprijēja mūsu uzturētā liesma. Šinī nolūkā viņam nāksies iznīcināt pastāvošo sabiedrību, pat noslīcināt viņu viņas pašas asinīs, lai tās vietā radītu jaunu sabiedrību, kuŗa pareizi organizētas armijas veidā apzināti cīnītos pret ikkatru valsts ķermeņa apdraudētāju. Šis Dieva izvēlētais būs aicināts no augšienes, lai salauztu tagadējos spēkus, kuŗus vada instinkts, bet ne saprāts. Brīvības un taisnības maskā ar laupīšanām un varmācībām līdzšinējie spēki ir iznīcinājuši visu veco sabiedrisko iekārtu, lai uz tās drupām sagatavotu vietu žīdu karalim. Līdz ar mūsu karaļa uzkāpšanu tronī viņu lomai jābūt izspēlētai. Tad viņi noslaukāmi no ceļa, ka karalim nebūtu neviena piedauzības akmeņa.

Mūsu patvaldnieku apsargās vienīgi visslepenākā sardze, jo mēs nepielaidīsim pat iedomu, ka pret viņu varētu vērsties kāda sazvērestība, ar kuŗu viņš nebūtu spējīgs cīnīties un no kuŗas būtu spiests slēpties. Atklāti apsargāt ķeizaru apzīmē atzīt viņa organizācijas vājumu, jo ar atklātas oficiālas apsardzības ierīkošanu zūd varas mistiskais (noslēpumainais) prestižs. Mūsu valdnieku tautas vidū arvien apstās it kā ziņkārīgo vīriešu un sieviešu pūlis, kas viņam apkārt ieņems pirmās rindas un darīs to it kā nejauši, bet atturēs citas rindas, it kā rūpēdamies par kārtību. Tas iedvesīs atturības sajūtu citos.

Mēs nesaudzīgi sodīsim polītiskos noziedzniekus un sēdināsim viņus uz apsūdzēto sola blakus zagļiem, laupītājiem, slepkavām un visādiem citiem rie-

bīgiem, netīriem nozjedzniekiem, lai atņemtu viņiem varoņu slavu. Tad sabiedrība uzskatīs šāda veida noziegumus par kauna darbu un nicinās tos. Mūsu vara būs slavena, jo būs dižena. Viņa valdīs un vadīs, bet nevilksies pakaļ līderiem un oratoriem, kas blaustas un mētājas ar neprātīgiem vārdiem, ko viņi sauc par principiem un kas nav nekas cits kā utopijas. Mūsu vara būs kārtības nodibinātāja, jo kārtībā ietverta visa cilvēces labklājība. Šīs varas oreols (spīdums) iedvesīs viņas maģisku dievināšanu un visu tautu ceļu locīšanu viņas priekšā. Īsta vara neskaitās ne ar kādām tiesībām, pat ne ar Dieva likumiem. Tāpēc neviens nedrīkstēs tuvoties mūsu ķeizaram, lai atņemtu viņam jel drusciņu no viņa varas.

Mūsu valdībai, mierīgā ceļā iekarojot visu pasauli, ir tiesība atvietot kara briesmas ar mazāk acīs krītošām, bet mūsu mērķim vairāk noderīgām briesmām — nāves sodiem, kuŗi sekmē terrora (briesmu) kundzību un gādā mums aklu un absolūtu paklausību. Nepielūdzama stingrība ir mūsu valsts visstiprākais balsts. Lai novērstu katru nepaklausību, pietiek pierādīt, ka mēs esam nepielūdzami. Mēs paklausim savai virsvaldībai visas valdības un svinēsim pār tām uzvaru nevien ar varmācību un liekulību, bet vēl vairāk ar nepielūdzamu stingrību.

Māksla valdīt pār masām ar veikli kombinētām teorijām, skaistām, tukšām frazēm un citiem ķērieniem ir mūsu prāta speciālitāte, kuŗā mums nav sāncenšu. Šinī ziņā vienīgi jēzuiti varētu ar mums sacensties. Bet mēs esam pratuši diskreditēt viņus muļķīgā pūļa acīs kā redzamu organizāciju, palikdami paši ar savu slepeno organizāciju tumsā. Turklāt pasaulei ir vienalga, kas būs viņas pavēlnieks: katoļu baznīcas galva vai Cionas asinsķeizars. Bet mums, izredzētai tautai, tas nav vis vienalga.

Mēs jau esam diskreditējuši goju garīdzniecību un mazinājuši tās iespaidu uz masām. Ja aiz tās vēl stāvētu masas, tad tā būtu mums par nopietnu šķēršli. Tās ietekme uz tautu plok ar katru dienu. Tagad visur izsludināta sirdsapziņas brīvība. Tā tad tikai gadi šķiŗ mūs no kristīgās ticības sabrukuma. Ar citām ticībām mēs vēl vieglāk tiksim galā. Nokļuvuši pie varas, mēs novedīsim nežīdu garīdzniecību tādā stāvoklī, ka tā zaudēs katru ietekmi uz masām. Kad pienāks laiks iznīcināt pāvesta galmu, tad neredzamas rokas pirksts rādīs masām uz viņa galma pusi. Bet kad masas metīsies turp, tad mēs uzstāsimies it kā par pāvesta aizstāvjiem un nepielaidējiem viņa asiņu izliešanu. Ar šo paņēmienu mēs iekļūsim viņa intīmākā miteklī un neiziesim no tā, kamēr tur nebūsim pilnīgi aprakuši pāvesta varu. Tad mūsu ķeizars būs visas pasaules pāvests un internacionālās baznīcas patriarchs. Lai to panāktu, mēs pāraudzināsim tautas jaunās pārejas ticībās un tikai pēc tam mūsējā. Pagaidām mēs atklāti neaizkarsim pastāvošo baznīcu, bet cīnīsimies pret to ar slepenu kritiku, lai to sadrupaļotu. Mūsu preses uzdevums ir niecināt valdības un reliģijas visnekautrīgākā veidā, kā to prot darīt vienīgi mūsu ģeniālā tauta.

Ja tauta tic Dievam, tad viņu viegli vadīt draudžu aizsardzībā. Tad tā padevīgi un pazemīgi iet savu garīgo ganu vadībā un klausa Dieva noteikumiem. Tāpēc mums jāsatricina ticība un jāizrauj no goju prātiem dievības un gara principi. Kad mēs tapsim par valdniekiem, tad nevēlēsimies vēl kādas citas reliģijas eksistenci, kā vienīgi mūsējo ar vienu dievu, ar kuŗu likteņis saista mūs kā izredzētos un apvieno mūsu likteni ar visas pasaules likteni. Tamdēļ visas citas ticības jāiznīcina. Ja sākumā radīsies bezdievji, tad tomēr tas nebūs par šķēršli nākamām paaudzēm klausīties mūsu svētrunas par Mozus ticību, kuŗa ar savu pārdomāto un stingro sistēmu novedusi mūs pie visu tautu iekarošanas. Mūsu prātnieki apspriedīs visu goju ticību trūkumus, bet nekad neviens gojs neapspriedīs mūsu ticību no tās patiesā redzes stāvokļa, jo nekad neviens pamatīgi to neuzzinās, izņemot mūs pašus, kuŗi nedrīkst izdot mūsu ticības noslēpumus. Kad Izraeļa ķeizars liks sevim galvā Eiropas pasniegto kroni un taps par pasaules patriarchu, tad viņš būs arī īstais pāvests un internacionālās baznīcas augstākais priesteris.

Mūsu vadībā tauta iznīcina aristokratiju, kuŗa ir viņas īstā baŗotāja un aizsargātāja savas pašas labuma dēļ un kuŗa cieši saistīta ar tautas labklājību. Ar aristokratijas iznīcināšanu tauta nonāk budžu jeb uz ātru roku iedzīvojušos

Krusts, tora, dāvidzvaigzne, t. i. baznīca, sinagoga, loža.
Mācītājs Lavrencis B. Hosie, rabins Dāvids de Sola Pools un rabins Arons L. Veinsteins, ar Kristus krustu, Mozus bauslību un Ciones zvaigzni virs sevim, iet uz Niversides baznīcu Ņujorkā. Ņujorkas bīskaps Mannings 1927. g. dižojās ar savu lielo kollekti «trūkumcietējiem žīdiem» Austrumeiropā. Ģeneralis Peršings paskaidroja, ka Amerikas kristieši darījuši to žīdu lielo nopelnu dēļ Amerikas labā. («Weltkampf» 1927). No 1925.—1927. g. Ņujorkā pacēlās 77 jaunas sinagogas, kuŗu skaits 1937. g. bija vairāk par 1000. Amerikā gandrīz bez izņēmuma kā kristiešu tā žīdu garīdznieki ir brīvmūrnieki. J. D.

rīkles rāvēju jūgā, kas nospiež strādniekus vēl ar lielāku nežēlību. Lūk, še mums jāparādās it kā strādnieku glābējiem no budžu sloga un jāliek neāpmierinātiem priekšā iestāties mūsu karaspēkā: sociāldemokrātos, komūnistos un anarchistos, kuŗus mēs allaž pabalstam caur savu brīvmūrniecību it kā vispārcilvēciskās solidāritātes un brālības interesēs. Aristokratija, kuŗa pēc savām tiesībām izmantoja strādnieku darbu savā labā, bija ieinteresēta, lai strādnieki būtu veseli, čakli un stipri. Mēs esam ieinteresēti pretējā virzienā, proti, goju izvirtībā. Mūsu vara slēpjas strādnieku nepārejošā īgnumā un vājumā, jo ar to viņi top par mūsu gribas vergiem, bet savās valdībās viņi neatrod spēku un enerģiju, lai pretotos šādai verdzībai. Ar badu, trūkumu un no tiem cēlušos skaudības naidu mēs vadām pūli un ar tā rokām dragājam visus tos, kas liek mums ceļā šķēršļus. Kad pienāks laiks kronēties mūsu vispasaules valdniekam, tad tās pašas rokas tāpat sadragās visu, kas mēģinās tam pretoties.

Goju aristokratijas politisko spēku mēs jau esam salauzuši. Ar tās varu mums vairs nav jāskaitās. Bet kā zemes īpašniece viņa mums var būt kaitīga, jo ar zemi kā eksistences avotu viņa var palikt neatkarīga no mums. Tādēļ mums ar visiem spēkiem jāatņem tai zeme. Šim mērķim visnoderīgākais līdzeklis ir zemes nodokļu saskrūvēšana, lai tās īpašnieki ieslīdētu parādos. Parādi turēs zemes īpašumus grūtā atkarības stāvoklī. Tā ka goju aristokratija paradusi plaši dzīvot, tad drīz vien viņa izputēs. Tai pašā laikā mums stipri jābalsta tirdzniecība un rūpniecība, bet it sevišķi mums jāveicina spekulācija, jo bez mūsu spekulācijas var attīstīties goju rūpniecība un rasties privātkapitāli lauksaimniecības sekmēšanai, atsvabinot zemes īpašumus no parādu verdzības zemes bankai. Mums jāpanāk, lai rūpniecība uzsūktu sevī visus darba spēkus un visus kapitālus, jo tad ar spekulāciju mēs sagrābsim savās rokās visas pasaules bagātības, atrausim gojus no zemes un sadzīsim visus viņus proletāriešu rindās. Tad goji kā nabagi locīsies mūsu priekšā, lai no mums iegūtu sev eksistences tiesības.

Lai sagrautu goju rūpniecību, mēs blakus spukulācijai laidīsim darbā vēl otru varenu līdzekli: nežīdu tieksmi pēc greznības, kuŗu esam attīstījuši gojos un kuŗa ar saviem izdevumiem aprij visu viņu bagātību.

Mēs paaugstināsim strādniekiem darba algas. Tomēr algas paaugstinājums nedos viņiem nekādu labumu, jo reizē mēs pacelsim cenas uz visiem pirmās nepieciešamības priekšmetiem, attaisnojot to ar it kā zemkopības un lopkopības grūtā stāvokļa uzlabošanu. Attīstot starp strādniekiem netikumību un dzeršanu, mēs mākslīgi un dziļi paraksimies zem visiem ražošanas avotiem un ar to aizdzīsim no zemes visus goju intelliģentus spēkus. Lai priekšlaik gojiem neatklātos mūsu īstais nodoms, mēs izrādīsimies, it kā cenšamies kalpot strādnieku šķirai un svarīgiem tautsaimnieciskiem atrisinājumiem, kuŗus dedzīgi propagandē mūsu tautsaimnieku mācības.

Tikko tēlotā plāna reālizēšanai kalpo visu valšķu bruņošanās neatlaidība un policijas stiprināšana. Mums jāsasniedz tāds stāvoklis visās zemēs, ka tajās, atskaitot mūs, būtu tikai proletāriešu masas, daži no mums atkarīgi miljonāri un kā mūsu aizsargi — kareivji un policisti.

Mūsu valdības galvenais uzdevums ir vājināt goju tautu prātu un atradināt tās no patstāvīgas spriešanas politiskās lietās. Tautas, tāpat kā atsevišķas personas, visos laikos uztver vārdus it kā tie būtu jau darbi un nevēro, vai solījumiem seko izpildījumi. Tādēļ mēs dibināsim propagandas birojus un liksim saviem izraudzītiem aģentiem ar skaistām runām pierādīt, ka mēs kalpojam labdarībai un progresam. Mēs pieņemsim visu partiju un visu virzienu seju un dosim tautām visāda veida runātājus.

Mūsu valdīšanas sekmju labā nepieciešams maitāt tautu raksturus, vairot to trūkumus, kaitīgas parašas, netikumus, kaislības un novest tās tādā juceklī, ka ļaudis vairs viens otru nesaprastu. Ar to mēs sēsim naidu un neuzticību visās partijās un organizācijās, saskaldīsim visus kolektīvos spēkus, kas negribētu padoties mums. Ar visu to mēs piekausēsim gojus un piespiedīsim tos būt mierā ar starptautisku varu, kas spēs uzsūkt visus pasaules valdību spēkus un sastādīt pasaules virsvaldību. Tagadējo valdnieku vietā mēs liksim šausmu tēlu, kuŗa rokas būs izstieptas uz visām pusēm kā knaibles un kuŗa «virsvaldības administrācija» būs tik milzīga, ka tai tautas nespēs pretoties.

Pravieši mums ir mācījuši, ka pats Dievs izredzējis mūs par visas pasaules valdniekiem. Dievs darījis mūs par ģēnijiem, lai mēs būtu spējīgi veikt šo uzdevumu. Ja arī pretējā pusē rastos ģenijs, tad tomēr tas kristu, jo iesācējs nespēj mēroties ar norūdītu cīnītāju. Tad izceltos mūsu starpā tāda cīņa, kādu pasaule nav vēl pieredzējusi. Bet pretinieka ģenijs būtu nokavējies: valsts mašīnas riteņi griežas, ja to bīda kustinātājs spēks — zelts, kuŗu mēs jau turam savās rokās. Mūsu gudro izdomātā zinātne — politiskā oikonomija jau sen ir padarījusi kapitālu par saimnieciskās varas noteicēju. Lai kapitāls neaprobežoti valdītu, mums jāiegūst monopols tirdzniecībā un rūpniecībā. Neredzamas rokas jau strādā un reālizē šo plānu visās pasaules daļās. Drīz mēs radīsim milzīgus monopolus, kuŗi izslēgs katru svešu konkurenci un noderēs mums par spēcīgu bagātības avotu. Visas goju bagātības tādā mērā būs atkarīgas no mūsu monopoliem, ka pēc kādas politiskas katastrofas tās līdz ar valsts kreditu pirmā dienā izslīdēs no viņu rokām. Klātesošie oikonomistu kungi, es lūdzu jūs pareizi novērtēt šo plānu! Visiem līdzekļiem mums jāpanāk virskundzības vara, kuŗai jāizliekas par visu aizstāvi un labdari, lai visi labprātīgi padotos mums. Mūsu rokās atrodas tagadnes lielākais spēks — zelts. Vajadzības brīdī mēs varam dabūt to no savām glabātuvēm katrā vēlamā daudzumā. Tas pierāda, ka mūsu kundzība ir Dieva izredzēta. Mūsu bagātība liecina, ka mūsu gadsimtos pastrādātais ļaunums galu galā kalpo patiesai labklājībai un īstai kārtībai, ja arī to sasniegšanai pielietojām varmācību.

Karaļa Dāvida dinastijas saknes nostiprināmas visā pasaulē līdz pēdējam zemes stūrītim. Dāvida cilts pēcnācējiem uzdots sagatavot nākamos ķeizarus un viņu troņa mantiniekus, izraugot viņus ne pēc mantošanas tiesībām, bet pēc ievērojamām gara dāvanām, un atklājot viņiem aizsegtos politiskos noslēpumus un valdīšanas plānus tādā slepenībā, ka nevienam citam tie netaptu zināmi. Vienīgi ķeizars un viņa 3 padomnieki zinās nākotnes noslēpumus. Neviens nezinās, ko ķeizars grib sasniegt ar saviem rīkojumiem, un tādēļ neuzdrošināsies stāties viņam pretī nezināmā ceļā.

Atceraties Francijas revolūciju, kuŗai devām vārdu «lielā» un kuŗa ir mūsu darbs. No tā laika mēs vadām tautas no vienas vilšanās uz otru, lai sagatavotu ceļu lielajam asiņu ķeizaram Ciones despotam, kuŗu mēs gatavojam pasaulei. Jau sen mēs skandinām tautām vārdus: brīvība, vienlīdzība, brālība, kuŗus neskaitāmas reizes atkārto neapzinīgi papagaiļi. No visām pusēm goji saskrien pie šīs ēsmas un ar to izposta pasaules labklājību. Iedomādamies gudri un intelliģenti, goji nesaskata, ka dabā nav vienlīdzības un brīvības, jo pati daba nolikusi prāta, rakstura un citu gara spēju nevienlīdzību un it visa padotību viņas negrozāmiem likumiem. Ar mūsu aģentu starpniecību visās pasaules malās tautas atkārto vārdus: «brīvība, vienlīdzība, brālība», un veseli ļaužu leģioni ar prieku nes mūsu karogu. Šie vārdi ir tie tārpi, kas sagrauj goju labklājību, visur iznīcinādami mieru un izpostīdami viņu valšķu pamatus. Tagad mēs paužam vārdu «brīvība» kā pretstatu ikkatrai varai, pat Dieva un dabas varai. Bet kad mēs nāksim pie varas, tad vārdu «brīvība» nāksies izdzēst no cilvēces vārdnīcas, jo tas pauž dzīvniecisku spēku un pārvērš pūli par asinskāriem zvēriem.

Mēs liekam valšķu satversmēs tādas tiesības, kas pastāv ļaužu masām tikai iedomā, bet ne īstenībā. Visas tā saucamās «tautas tiesības» nekad dzīvē nav izpildāmas. Kāds labums strādniekiem, ja tiem piešķiŗ tiesību pļāpāt un žurnālistiem rakstīt visādus niekus kopā ar lietišķību? Mēs atmetam viņiem tikai sīkas druskas par balsīm, kuŗas viņi nodod par labu mūsu priekšrakstiem, mūsu aģentiem un mūsu ieliktņiem. Republikas tiesības strādniekiem ir rūkta ironija, jo ikdienišķa darba nepieciešamība un dzīves rūpes neļauj viņam tās izmantot, bet par to nolaupa viņiem pastāvīgas un drošas peļņas garantiju un padara viņus atkarīgus no darba devēju un darba biedru streikiem.

Ēiropā, un no turienes arī citās pasaules daļās, jārada rūgšana, nesaderība un naids. Ar to mēs turēsim paklausībā visas zemes: tām jāzin, ka pēc patikas mēs spējam izsaukt nemierus vai atjaunot kārtību. Ar intrigām mēs sarežģam tos pavedienus, ko esam izstaipījuši diplomātu kabinetos. Lai to sasniegtu, mums jāapbruņojas ar lielu viltību un veiklām pielīšanas spējām līgumu noslēgšanas brīžos. Sava plāna izvešanai mēs sagatavojam «sabiedrisko domu»,

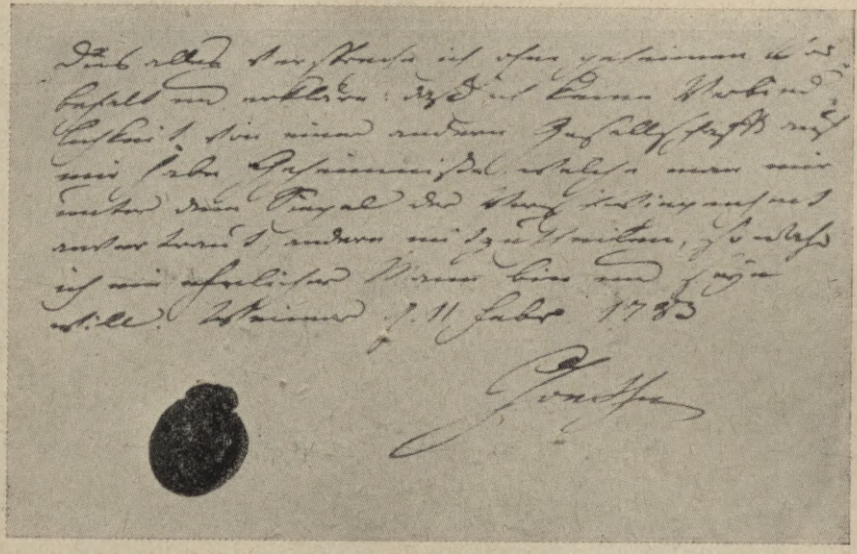

Ģētes brīvmūrnieciskais zīmējums un pantiņš Amalijas ložai Veimarā. J. D.

kuŗu mēs slepeni audzinām astotā lielvalstī — «Presē». Ar pavisam maziem izņēmumiem, kuŗi vispār nekrīt svarā, visa prese atrodas mūsu rokās.

Valšķu dzīvē liels spēks ir prese, jo tā rada domu kustību. Valstis nav pratušas izmantot šo spēku, un tas jau atrodas mūsu rīcībā. Mūsu vadāmās preses uzdevums ir izteikt prasības, sūdzības un neapmierinātības. Tādējādi ar preses balsi tautas vārdā mēs ietekmējām it visu savā labā, paši paliekot apslēpti. Pateicoties presei, mēs esam savākuši savās rokās zeltu, smeļot to no asaru un asiņu straumēm. Tomēr šo ieguvumu pienācīgi esam izpirkuši, ziedojot daudz mūsu tautas brāļu, no kuŗiem katrs Dieva priekšā ir vairāk vērtes nekā tūkstotis goju.

Prese kalpo mums ļaužu masu kaislību iededzināšanai resp. partiju egoismam. Tā ir tukša, netaisna, melīga. Ļaužu lielākā daļa pavisam nezin, kam prese kalpo. Mēs viņai uzlikām sedlus un pievilkām grožus. Neviena ziņa nedrīkst nākt atklātībā bez mūsu kontroles. Mēs sasniedzam šo mērķi ar to, ka no visām pasaules malām centrālizējam ziņojumus preses aģentūrās. Tām pilnīgi jābūt mūsu iestādēm, kuŗās mēs pārstrādājam un publicējam vienīgi tos ziņojumus, kuŗus mēs liekam. Tā mēs apmiglojam goju domu pasauli tik lielā mērā, ka viņi redz pasaules notikumus tikai caur mūsu viņiem uz acīm uzliktām krāsainām brillēm mūsu preses apgaismojumā. Visā pasaulē vairs nav nevienas valsts, kuŗa spētu aizsargāt sevi no tā, lai mums netaptu zināms viss tas, ko savā muļķībā goji sauc par valsts noslēpumiem. Nekādas atslēgas, nekādi aizšautņi nav pietiekoši stipri, lai aizkrustotu pieeju mūsu preses meklējumiem kaut kuŗā slepenā valsts nozarē.

Grāmata un avīze ir divas svarīgākās tautas audzinātājas. Tāpēc mūsu valdībai jātop par preses lielāko īpašnieci. Ar literātūru un žurnālistiku mēs iznīcināsim sev kaitīgo goju sabiedrisko domu un ievedīsim ļaužu masu prātus un noskaņojumus mūsu domu virzienā. Ja gojiem būs 10 laikrakstu, tad mēs izdosim 30. Protams, atklātība nedrīkst to zināt vai turēt aizdomās. Lai mūsu prese iegūtu nežīdu uzticību, ieviļinātu visus mūsu lamatās un padarītu viņus mums nekaitīgus, mūsu avīzes un žurnāli ārēji ieturēs visvisādus pretējus virzienus: aristokratiskus, republikaniskus, revolūcionārus, anarchistiskus. Tie muļķi, kuŗi iedomājas, ka viņi aizstāv savas partijas laikraksta uzskatus, patiesībā pauž mūsu idejas un sekmē darīt to, kas mums vēlams. Iedomādamies, ka viņi seko savas partijas organam un programmai, goji nenojauš, ka viņi seko mūsu

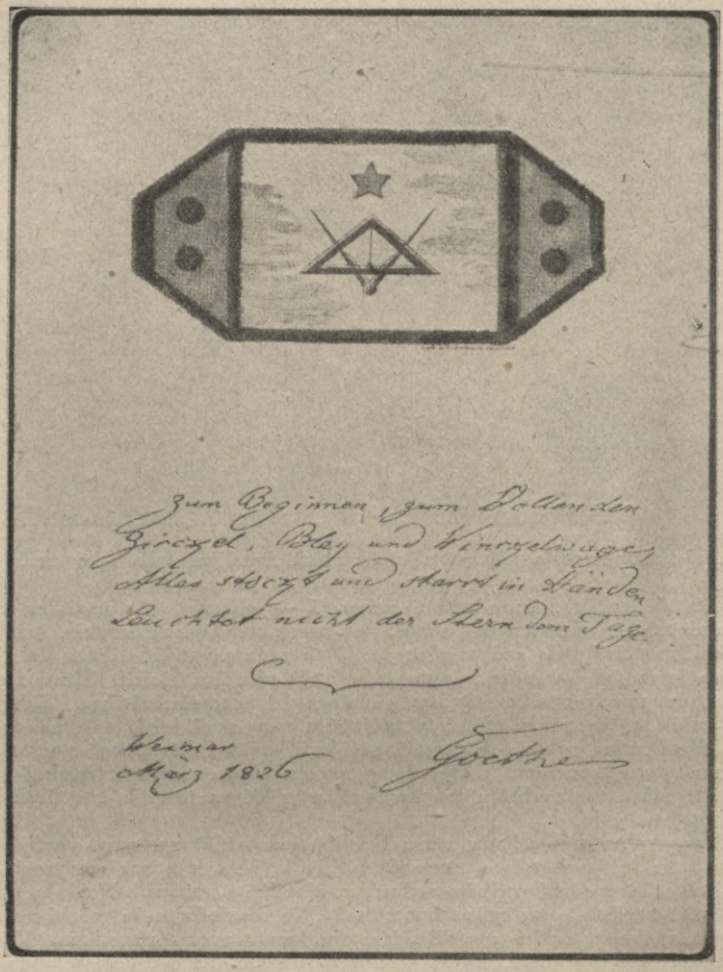

Ģētes saistības raksts, iestājoties brīvmūrnieku Illuminato ordenī 1783. g. 11. februārī Veimarā. J. D.

organam un programmai un maršē pakaļ tam karogam, kuŗam mēs liekam plīvināties viņu priekšā. Lai šai garā vadītu mūsu avīžu armiju, mums rūpīgi jāorganizē un jābalsta prese: laikraksti un grāmatas.

Mūsu dibinātā «Galvenā preses biedrībā» mēs apvienojam visas pasaules, pa lielākai daļai, mūsu dibinātās «rakstnieku biedrības», kuŗās mūsu aģenti nemanot dod lozungus un signālus. Tā kā mūsu īstie nodomi un paņēmieni nenonāk atklātībā, tad ar preses balsi mēs iegūstam tautas uzticību un ievirzam goju sabiedrisko domu uz mūsu valdības pusi. Pēc vajadzības visos valsts politiskos un tiesiskos jautājumos ar presi mēs uzbudinājam vai nomierinājam, noskaidrojam vai saduļķojam prātus, liekot iespiest tajā patiesību vai melus, faktus vai to noliegumus.

Mūsu nodomi attiecināmi arī uz provinci. Presei jārada tieksmes un cerības, kuŗas jāizdod par provinces prasībām galvas pilsētai. Protams, šo prasību avots ir viens un tas pats: mūsu aģitācija. Mums vajadzīgs, ka galvas

Galicijas krodzinieku — žīdu protesta gājiens Vīnē turpmāko tautas apdzirdināšanas koncesiju neizsniegšanas dēļ. J. D.

pilsētās vandītos provinciāļu domas, t. i. tautas vairākuma domas, kuŗas saviļņojuši mūsu aģenti un kuŗas jāizmanto mūsu labā.

Plānveidīgi kalpinot presi, mēs droši vien uzvarēsim savus pretiniekus, jo viņu rīcībā nebūs laikrakstu, kas rādītu ļaužu masām īsto ceļu.

Zemēs, kuŗas saucas par kultūrtautām, mēs esam radījuši neprātīgu, netīru, riebīgu literātūru. Pēc varas iegūšanas vēl kādu laiku mēs veicināsim šādas literātūras turpināšanu, lai tā uzskatāmāki attīstītu to lielisko programmu runu pretstatu, kas atskanēs no mūsu augstumiem. Mūsu gudrie ļaudis, kuŗi audzināti goju vadībai, sastādīs runas, uzsaukumus, rakstus, projektus, ar ko mēs ievirzīsim prātus mūsu nozīmētās sliedēs.

Nav jāskopojas ar naudu par labu avīžniecībai, teātrim, literātūrai, zinātneī un sabiedriskiem darbiniekiem, kas izplata mūsu idejas, lai padotu mūsu iespaidam visus uzņēmumus un likumdošanu. Dziņai pēc naudas un materiālistiskajam pasaules uzskatam sabiedriskā dzīvē jātop par valdītājiem dzenuļiem.

Ar mūsu ietekmēto zinātni un presi, kuŗas atrodas mūsu rokās un kuŗām tauta akli tic, mēs ieaudzinām tautā maldīgus uzskatus, radām šķiras un kurinām šķiru naidu. Tāds naids vēl vairāk pastiprinās aiz vispārējās saimnieciskās krīzes, kas aptur biržas operācijas un paralizē rūpniecību. Radot vispārēju saimniecisku krīzi ar visādu mums iespējamu pagrīdes darbību un zeltu, kas viss atrodas mūsu rokās, mēs visās zemēs uzreiz izmetam uz ielas tūkstošiem strādniekus. Šie strādnieku bari ar sevišķu niknumu un baudu slepkavo tos, kuŗus savā vienties īgā nesaprašanā viņi apskauž jau no bērnības un kuŗu mantu tad viņiem ir iespējams laupīt. Mūsējos viņi neaiztiks, jo uzbrukšanas laiks mums būs zināms, un mēs izlietosim līdzekļus, lai aizsargātu savējos.

Mūsu paužamā brīvība ir devusi tiesību lietot vīnu. Paskataties uz piedzērušiem lopiem — gojiem, kas apreibuši no vīna. Mēs nedrīkstam pielaist, lai mūsējie nonāktu tādā stāvoklī. Goju tautas ir apreibušas no spirituoziem dzērieniem un viņu jaunatne ir apdullusi no klasicisma un izvirtības, ko veicina mūsu aģenti. Savā ķeizarvalstī mēs aizliegsim dzeršanu kā noziegumu, kas ar alkoholu cilvēkus pārvērš lopos.

Neviena tauta nepaceļ roku pret to, kas ar drošsirdību un gara spēku prot uzlikt viņai jūgu. Lai taptu par tautu valdniekiem, mums jāvairo brīvmūrnieku ložas visās pasaules malās. Mēs pacelsim ložu ietekmi uz masām, ja ievilksim tajās personības, kuŗas spēlē vai var spēlēt sabiedrībā izcilu lomu,

jo ložu uzdevums ir kalpot par izziņas vietām un iespaidošanas līdzekļiem. Visas ložas mēs pakļaujam vienai vienīgai mūsu gudro galvenai vadībai, kuŗa zināma tikai mums, bet visiem citiem paliek nezināma. No tās iziet visām ložām lozungi un programmas. Ikvienai ložai ir priekšsēdētājs, kuŗam ar savu rīcību jāprot segt un reālizēt galvenās vadības pavēles. Tā kā ložu locekļi pieder pie dažādiem sabiedrības slāņiem, tad tajos satek visu virzienu pavedieni, un visslepenākie politiskie plāni nokļūst mūsu vadībā jau to izstrādāšanas dienā. Starp ložu locekļiem ir nacionālās policijas aģenti un starptautiskie spiegi, kuŗu pakalpojumi mums ir nepieciešami. Policija var izdzēst mūsu darbības pēdas un uzstāties pret tiem, kas negrib mums padoties vai ceļ pret mums nemieru.

Brīvmūrnieku vadāmās slepenās organizācijās parasti iestājas avanturisti, karjeristi, blēži un vispār vieglprātīgi cilvēki. Mums nav grūti iegūt tos savā pusē un likt tiem kalpot mūsu mērķiem. Ja nemieri moka pasauli, tad tas nozīmē, ka mūsu mērķu sasniegšanai vajadzīgs izprovocēt šos nemierus, lai šķobītu goju valšķu pamatus. Ja kur rodas sazvērestība, tad tās priekšgalā droši vien stāv kāds no mūsu uzticamākiem kalpiem. Saprotama lieta, ka šādu brīvmūrnieku ložu darbību vadām tikai mēs, žīdi, un neviens cits. Vienīgi mēs zinām, kam kalpo ložas, un vienīgi mēs zinām to darbības gala mērķi. Tur pretim, gojiem par šīm lietām nav nekādas jēgas, un viņi pat nenojauš, ka pati doma par ložu darbību iziet ne no viņiem, bet no mums.

Lielāko tiesu nežīdi iestājas ložās aiz ziņkārības. Citi atkal cer ar ložu palīdzību iegūt stāvokli vai paust ļaužu priekšā savu sapņošanu. Visi viņi alkst pēc uzslavas un piekrišanas, ar kuŗām mēs esam ļoti devīgi. Mēs labprāt sagādājam viņiem šādus panākumus, lai sekmīgi izmantotu viņus pašus mūsu mērķiem. Jūs nevarat iedomāties, cik viegli vazāt aiz deguna pat visgudrākos gojus, kad viņi nonākuši pašglaimošanas stāvoklī. Šāda goju psicholoģija atvieglo viņu virzīšanu uz mūsu mērķiem. Šiem tīģeriem ir jēru dvēseles, un viņu galvās pūš caurvējš. Mēs uzsēdinām viņus sapņošanas zirdziņa mugurā un liekam jāt pakaļ sapņošanai par cilvēku personības nomākšanu un sakušanu kollektīvismā, resp. komūnismā.

Brīvmūrniecība ir visu mūsu slepeno biedrību vadītāja un mūsu neredzamās varas aizkulišu mērķu sega. Šīs varas darbības plāns un atrašanās vieta paliks vienmēr nezināmi. Lai aplinkus iegūtu to, kas mūsu tautai nav iespējams iegūt taisnā ceļā, mēs bez ārējās, visiem pazīstamās mūrniecības esam noorganizējuši tajā slepeno brīvmūrniecību, kuŗu lopiskās goju tautas nepazīst un kuŗas mērķus viņas pat nenojauš, kad mēs ievilinām viņas savā neredzamā brīvmūrniecības ložu armijā, lai viņas maldinātu savas rasas piederīgos mūsu nolūku labā. Tāpēc līdz nākšanai pie savas valsts varas mēs dibināsim un vairosim brīvmūrnieku ložas visā pasaulē un ievilksim tajās visus redzamākos sabiedriskos darbiniekus. Mūsu ložām jātop par galveno izziņu vietu un ietekmes līdzekli. Lai apvienotu visu ložu darbību, mēs centrālizēsim tās visas vienā, kuŗu pārvaldīs un vadīs mūsu gudrie un no kuŗas izies parole un programma. Ikvienas ložas uzdevums ir būt par visādu virzienu un elementu kamolu. Visslepenākie goju politiskie plāni top zināmi mums tūdaļ. Ložu biedros ir ne tikai visu zemju policijas aģenti, bet arī valsts vīri.

Mums nekas nav bīstamāks par personisku iniciatīvi. Ja tāda iniciatīve ir ģeniāla, tad tā var darīt vairāk nekā miljoni ļaužu, kuŗu starpā mēs esam sējuši naida sēklu.*) Tāpēc mums jāvirza goju tautu audzināšana tā, lai jau katras lietas sākumā, kad vajadzīga iniciatīve, gojiem nošļuktu rokas bezcerības nespēkā.

Mums varētu draudēt briesmas tikai tad, ja visas pasaules goji apvienotos, lai pakļautu mūs savai kundzībai. Bet no šīm briesmām mēs esam pasargāti ar to dziļo savstarpējo naida plaisu, kuŗa pastāv viņu starpā un kuŗu nav iespējams iznīcināt. Mēs jau 20 gadsimtus esam izaudzinājuši viņu sirdīs reli-

*) Šo vārdu patiesību attiecībā uz žīdiem, brīvmūrniekiem un viņu marksistu, rotariešu, penklubistu, bohēmiešu, imkistu, ivkistu un visādu sektantu armijām spilgti pierādījuši Musolini Itālijā, Hitlers Vācijā un Kemals Ataturks Turcijā. J. D.

Pirmskaŗa militārā loža «Blücher von Wahlstatt» Vācijā. J. D.

ģisko un rāsisko naidu un vienas otrām pretim nostādījuši viņu personīgās un valstiskās intereses. Aiz šā iemesla neviena valsts neatradīs otrā valstī pabalstu cīņā pret mums, jo ikviena valsts atzīs, ka savienība pret mums ir kaitīga viņai. Mēs esam jau tik stipri, ka ar mums visiem ir jāskaitās. Izsprukšana no mūsu varas nav vairs iespējama. Valstis nespēj vairs noslēgt pat niecīgus savstarpējus līgumus bez mūsu pirksta slepenas pielikšanas.

Savas attīstības gaitā katra republika pārdzīvo vairāk posmu. Pirmais posms ietver republikas tapšanas laiku. Tad aklais pūlis trakulīgi ālējas un šaudās gan pa labi, gan pa kreisi. Otrais posms ir tautas demagoģijas laikmets. Tas dzemdē anarchiju, kuŗa neizbēgami noved pie despotisma. Pēdējais nav likumīgs, atklāts un atbildīgs, bet neredzams, nezināms un tomēr visur jūtams. To iedvesmo kāda slepena organizācija (brīvmūrniecība. J. D.), kuŗa nemanāmi rīkojas savu aģentu aizmugurē. Kā slepena vara, tā ir brīva līdzekļu izvēlē, neuzliek sev nekādus ierobežojumus, nenes nekādu atbildību un visur izbīda savus pārstāvjus. Un kas gan var sagraut neredzamu varu? Taisni mūsu vara ir neredzama. Šī ir mūsu varas raksturīgākā pazīme. Nežīdiskā brīvmūrniecība ir tikai mūsu darbības aizsega un noder priekš tam, lai aizplīvurotu mūsu varu un mūsu mērķus tā, ka mūsu slepenais kaŗa plāns un mūsu neredzamās varas sēdeklis vienmēr paliktu tautām nezināmi.

Drīz mēs nodibināsim milzīgus monopolus, kā lielu bagātību tvertnes, no kuŗām goju bagātības būs atkarīgas tādā mērā, ka tās pāries mums pirmā dienā pēc veco valšķu sabrukuma. Lūdzam šeit klātesošos tautsaimniekus pareizi novērtēt šīs domas nozīmi. Visiem līdzekļiem jābalsta mūsu virsvaldība, nostādot to par aizsargātāju un labdarītāju visiem tiem, kas mums labprātīgi pakļaujas.

Mums jāapbruņojas ar visiem tiem līdzekļiem, kuŗus mūsu pretinieki varētu izlietot pret mums. Tādēļ mums jāsameklē likumgrāmatās vissmalkākie izteicieni un visasprātīgākie attaisnojumi tiem gadījumiem, kad mēs taisām lēmumus, kuŗi var izlikties pārdroši un netaisni, jo visus spriedumus var izteikt tādā formā, ka tie izliekas par visaugstākiem tikumības likumiem. Mūsu valdībai jānodrošinājas ar visiem civīlizācijas spēkiem, kuŗu vidū tai nākas darbo-

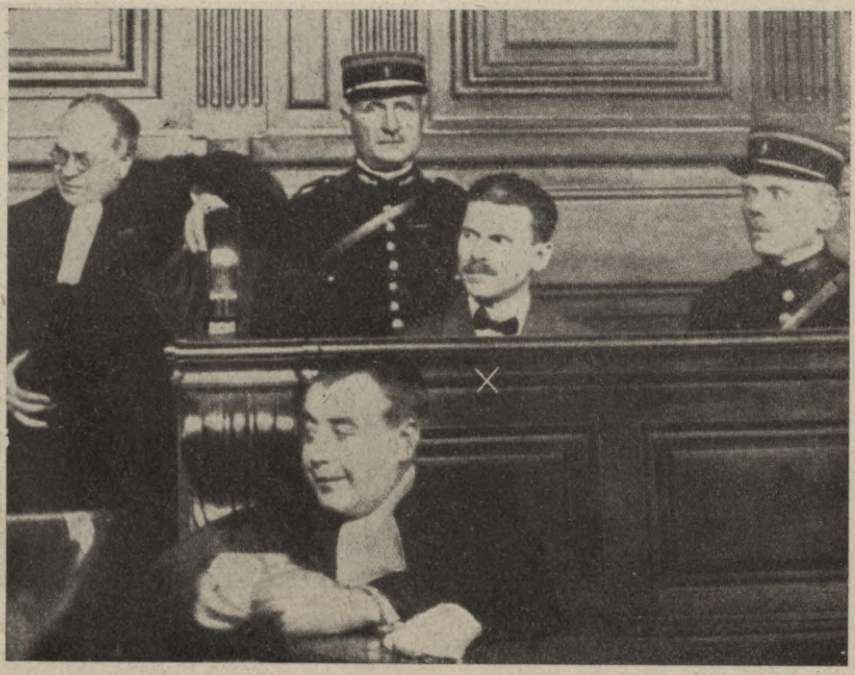

Brīvmūrniecības uzdevumā žīds Šaloms Švarcbarts (X) 1926. g. Parīzē noslepkavoja Ukraines hetmani Petļuru. Franču tiesa attaisnoja žīdu — slepkavu. J. D.

ties. Viņai jāpulcina ap sevi rakstnieki, juristi, administratori, diplomāti un pēdīgi personas, kuŗas sagatavotas mūsu speciālskolās ar sevišķu audzināšanu. Šie ļaudis zinās visus sabiedriskās dzīves noslēpumus. Viņi pratīs visas valodas, kuŗas runā un raksta ar politiskiem burtiem un vārdiem. Viņi pazīs cilvēka dziļāko būtību un viņa dvēseles jūtelīgākās stīgas, uz kuŗām viņiem jāspēlē. Protams, ka mūsu varas ģeniālie līdzstrādnieki nenāks no gojiem, kuŗi paraduši izpildīt savu darbu, nemaz nedomājot, kas jāsasniedz, bet domājot par to, ka tas vajadzīgs.

Goji ir avju bars un mēs esam vilki. Vai jūs zināt, kas notiek ar avīm, kad vilki ielaužas viņu barā? Viņas aizmiedz acis. Jau tamdēļ vien goji klusēs, ka mēs apsolīsim viņiem atdot atpakaļ viņiem nolaupītās brīvības pēc cilvēces ienaidnieku uzvarēšanas.

Patiesībā mēs jau esam nobīdījuši pie malas ikvienu valdību, atskaitot mūsējo. Ja šim brīžam kāda valdība pacelļ balsi pret mums, tad tas tikai formas pēc un saskaņā ar mūsu taktiku un mūsu rīkojumu, jo goju antisemitisms vajadzīgs mums, lai savaldītu mūsu mazos brāļus. Mūsu valdība ir diktatūra. Varam teikt, ka jau tagad mēs dodam likumus, tiesājam un apžēlojam un kā visu kaŗa pulku priekšnieki sēžam virspavēlnieka zirgā. Mums kalpo nepārvaramā goddziņa, kaislīgā kārība, bezžēlīgā atriebība, ļaunais naids un visietvērējs terrors. Mūsu rīcībā atrodas visādu virzienu un visādu doktrinu (mācību) ļaudis: dinastiju atjaunotāji, demagogi, sociāldemokrāti, komūnisti, anarchisti, fantasti un utopisti. Mēs esam iejūguši visus darbā: katrs no viņiem grauj pēdējos varas balstus un cenšas atsvabināties no noteiktās kārtības. Ar šādu mūsu darbību izmocītās valstis brēc pēc atpūtas un ir gatavas ziedot visu mieram. Bet mēs nedosim tām mieru, kamēr tās atklāti un padevīgi neatzīs mūsu internacionālo «virsvaldību». Mūsu patvaldnieka atzīšanas moments iestāsies tikai tad, kad nemieru un valdnieku nevarības iz-

postītās un mūsu saaģitētās tautas brēktin brēks: «Trieciet prom valdības un dodiet mums vienu vienīgu vispasaules ķeizaru, kas apvienotu mūs un iznīcinātu ķildu iemeslus: robežas, nacionālismu, reliģijas, valšķu aprēķinus, un dotu mums mieru un kārtību, ko mūsu valdnieki un pārstāvji nespēj dot mums!» Bet lai radītu tautās šādas prasības, tad bez pārtraukuma visās valstīs jārada jukas, nemieri, ciņas, naids, skaudība, ciešanas, trūkums, bads, slimības, lai goji nogurtu un neatrastu citu izeju, kā griezties pie mums pēc naudas un pēc valdības.

Jaunās vispasaules valsts celšanai mēs ceram pievilkt visas tautas. Izdarījuši valdību apvērsumus, mēs teiksim tautām: «Viss gāja ļoti slikti un visi jūs cietāt. Mēs iznīcināsim jūsu ciešanas cēloņus: tautības, ticības, robežas*), naudas dažādības.» Tad tautas cildinās mūs un vienprātīgā cerībā un paļāvīgā priekā nesīs mūs uz rokām. Dievs mūs, savu izredzēto tautu, ir izklīdinājis, un tanī apstāklī, kas visiem liekas būt mūsu vājā puse, ir mūsu spēks, kas novedīs mūs pie vispasaules valdīšanas sliekšņa.

Kad mēs nāksim pie varas, tad sodīsim ar nāvi jaunu slepenu biedrību dibinātājus un likvidēsim pastāvošās slepenās biedrības, aizvadot uz viņpasauli gojus brīvmūrniekus, kuŗi zin mūsu noslēpumus. Vajadzības gadījumā mēs nonāvēsim gojus brīvmūrniekus un neviens, izņemot mūsu brāļus, par to nezinās un pat nebūs aizdomās, jo viņi mirs kā no dabīgas nāves — saslimšanas. Pat brāļi nedrīkst par to protestēt. Nāve ir katras radības neizbēgamais gals. Labāk tuvināt šo galu tiem, kas jauc mūsu darbu, nekā mūsējiem, kas esam šā darba plāna autori. Cik gan tāļredzīgi bijuši mūsu senie gudrie, kas teikuši, ka nopietna mērķa sasniegšanai nav jāapstājas pie līdzekļu izvēles un nav jāskaita upuŗi, ko nes par labu šim mērķim. Mēs neesam skaitījuši upuŗus no lopu goju sēklas, kaut gan esam ziedojuši daudzus no savējiem. Bet par to jau tagad esam devuši žīdiem zemes virsū tādu stāvokli, par kuŗu viņi pat i domāt nevarēja. Samērā nelielais upuŗu skaits no mūsējiem ir glābis mūsu tautu no bojāejas.

Ciones gudro padome ir jau izstrādājusi plānu, kā nodibināt **žīdu vispasaules valsti** uz kristīgo valšķu drupām. Šo plānu galīgā veidā padome uzstādīja 1897. g. Bazeles slepenajā apspriedē. Viens eksemplārs no Ciones gudro padomes Bazeles apspriedes protokola 1906. g. 10. augustā nokļuva Britijas mūzeja bibliotēkā (Londonā). Toreiz šim dokumentam nepiegrieza sevišķu vērību. Bet tagad, kad Bazeles apspriedes lēmumi ir jau izvesti, vai arī tos izved dzīvē ar ārkārtīgu zvērību un necilvēcību, visā pasaulē par tiem valda liels uztraukums. Un tiešām, viss tas, kas šajā dokumentā uzrakstīts jau 17 gadus pirms pasaules kaŗa, ir noticis un notiek gluži tā, kā tas paredzēts, nolemts un noprotokolēts minētā Bazeles apspriedē. Apskatījis Bazeles protokolā uzrādītos līdzekļus nežīdu tautu iznīcināšanai un šā protokola lēmumu piepildīšanos, visā pasaulē plaši pazīstamais angļu laikraksts «**Times**», kas nekādā ziņā nav naidīgs žīdiem, raksta:

*) Latvijā visaklākais un visstulbākais žīdu dibināmās vispasaules imperijas jūsmotājs un patstāvīgās, neatkarīgās un nacionālās latvju Latvijas nīdējs bija 1905. g. sacelšanās tēvs, 15 gadu ilgais «Šveices trimdinieks» un žīdu bučotājs Rainis, kuŗš šo Ciones protokolu bausli atklāti izteica sek. dzejolī par citas jaunas bezrobežu valsts celšanu no visu rasu tautām:

«Mums (domāti soc.-dem. un žīdi. Aut.) tēvija (dom. Latvija. Aut.) par šauru; šie šaurie žogi (dom. Latvijas valsts robežu iežogojumi. Aut.) aiztur dvašu; mēs (dom. soc.-dem. un žīdi. Aut.) celsim sev citu jaunu tēviju (dom. žīdu starptautiskā vispasaules valsts. Aut.) no visām tautām, visām mēlēm, visām krāsām (dom. baltās, melnās, dzeltenās un citas tautu rasas pēc viņu ādas krāsas.» Aut.) J. D.

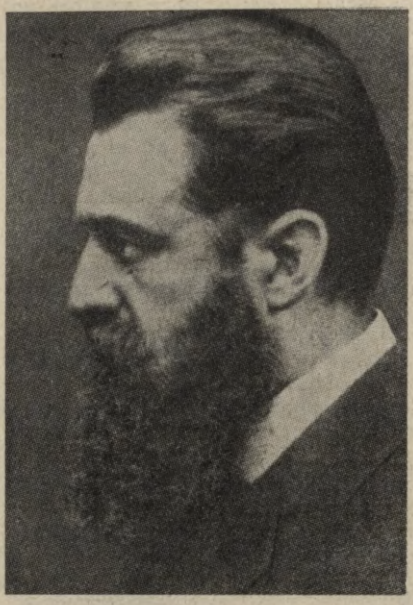

Pirmais cionistu savienības priekšsēdis Dr. Teodors Hercls.

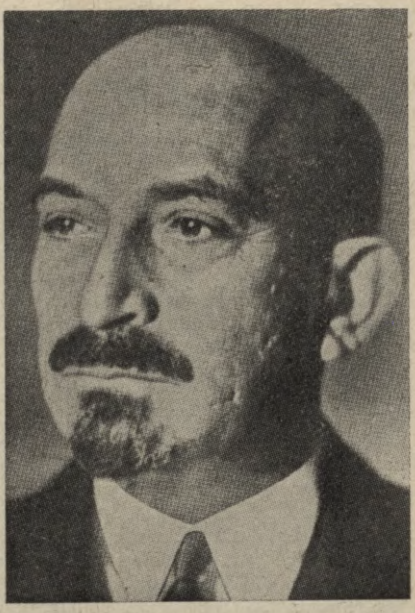

Tagadējais cionistu savienības priekšsēdis Dr. Chaims Veicmans.

Ja salīdzinām Ciones gudro padomes protokolu programmu ar to, ko esam piedzīvojuši pēdējos gados, tad vai nu tās sacerētājs ir visu laiku lielākais pravietis, vai atkal pēdējo gadu notikumi ir vadīti pēc šīs iepriekš sastādītās programmas. Pēdējā gadījumā ir beidzamais laiks visām tautām pašuzturēšanās labad ķerties pie sekmīgiem pretlīdzekļiem.

Žīdi, soc. dēm. un citas žīdiskas dvēseles mēģina nostādīt Ciones gudro padomes protokolus kā antisemitu «ārprāta augli». Bet viņi nespēj nekā atbildēt uz to, kā šis 1906. g. 10. augustā Britijas mūzejā nokļuvušais «ārprāta auglis» varēja 1914. gadā un vēlāk no raksta pāriet patiesu notikumu īstenībā, un kāpēc arī vēl tagad šim «ārprātam» ir tik daudz paklausīgu kalpu un dedzīgu aizstāvju, kuŗi jau 1897. g. Bazelē uzrakstītos Ciones gudro padomes protokolus uz mata izved dzīvē.

Protokolos uzstādītās programmas mērķis ir sagŗaut ikkatru iekārtu goju tautu dzīvē, lai ar to iznīcinātu viņu valšķu varu. Visstiprākā ir **neredzamā vara**, ar kuŗu nespēj cīnīties nekāda cita vara. Ar neredzamās varas juku un nemiera taisīšanu tautas jānogurdina tādā mērā, ka tās pašas kārtības un miera dēļ pasniegtu visapdāvinātākam karaļa Dāvida pēcnācējam - **mesijam** Eiropas kroni, lai tas kā **despots, patriarchs un Ciones asinskeizars ar neaprobežotu varu valdītu pār visu pasauli.**

Cionisma dibinātājs ir **Dr. Teodors Hercls** (no 1860. līdz 1904. g.). Palestīnas valsts idejas viņš izteic savās grāmatās: «Judenstaat» un «Altneuland». Cionisma programmas pieņemšanai viņš 1897. g. sasauca Bazelē 1. cionistu kongresu. Šis kongress bija

atklāts un pieņēma vienīgi Hercla izstrādāto cionisma programmu, t. i. **Palestīnas valsts nodibināšanas projektu.**

Tai pašā laikā Bazelē žīda Dreifusa villā notika otrs slepens žīdu brīvmūrnieku kongress (E. Jouin: «Le Péril Judeo-Maçonnique», Parīzē 1921. g., 120. lp.). Pēdējo sasauca B'ne B'rith loža un to vadīja žīdu rakstnieks **Achads Haams** (Ašers **Ginsbergs** no Odesas). Šis slepenais kongress pieņēma pazīstamos «**Ciones gudro protokolus**». Kā Hercla kongress prasa nodibināt žīdu Palestīnas valsti, tā Ginsberga kongress prasa nodibināt **žīdu Vispasaules valsti.** Citādi sakot, 1897. g. vienā un tai pašā laikā Bazelē notika divi kongresi: viens neaizplīvurots jeb atklāts un otrs aizplīvurots jeb slepens. Pirmais lēma par zemes atņemšanu arābiem, bet otrais par zemeslodes atņemšanu cilvēcei. Mūs vairāk interesē otrais kongress. Tāpēc pie tā pakavēsimies.

Hercla mērenam un atklātam cionismam bija daudz pretinieku. Straujākais no tiem bija Ašers Ginsbergs, kurš kā rakstnieks saucās Achad ha Am = «Viens no Tautas». 1889. gadā viņš nodibināja Odesā žīdu ligu «Bene Moše» — «Mozus dēli». Pēc «Jüdische Lexikon» sniedzamām ziņām, «Bene Moše» apvienoja tikai augsti apdāvinātus žīdus, kuŗi sprauda par savas dzīves mērķi Izraēļa tautas un zemes atpestīšanu. Liga bija organizēta pēc slepeno ordeņu parauga. Mozus dēliem bija slepenas pazīšanās zīmes un sveicināšanās formulas. Taisni pirms cionistu kongresa krievu valdība slēdza ordeni. Visas zīmes rāda, ka šī slepenā liga jeb ordenis, Ginsberga vadībā, sacerēja «Protokolu» principus kā pretsvaru Hercla mēreniem principiem. Ar to izskaidrojas, kāpēc «Protokoli» sarakstīti sēžu veidā. Skaidri saskatāms, ka tie ir ne vienas personas, bet kollektīva darbs. Tajās izteiktās gudrības ir krātas gadsimtiem. Uzstādītie principi ir nosvērtu smadzeņu izpausme un pilnīgi saskan ar žīdu materiālistisko pasaules uzskatu. Var sacīt, ka «Protokoli» ir rafinētas sazvērnieku augstskolas raksti. Senebrēju valodā sarakstītos «Protokolus» Achads Haams atveda uz Bazeles brīvmūrnieku kongresu arī franču tulkojumā, lai tos celtu priekšā B'ne-B'rith ložas pieņemšanai.

Protams, ka žīdi visiem spēkiem cenšas noliegt «Protokolus» kā savu ražojumu. Tomēr to esību un īstenību skaidri pierāda tas, ka **žīdi uz mata izved dzīvē «Protokolos» uzstādīto programmu.** Labāks, pamatīgāks un redzamāks par šo žīdu darbu nevar būt nekāds cits pierādījums. Tāpēc neapšaubāmi jāatzīst, ka «Protokoli» ir ne tikai «Mozus dēlu» ražojums, bet arī brīvmūrniecības darbības programma. Galvenā būtība, kāpēc mēs vispār runājam un rakstām par šo lietu, ir tā, ka **žīdu tautas augstākā vadība rīkojas pēc «Protokoliem».** Var pat sacīt, ka «Protokoli» ir žīdu vadāmās augstgrādīgās brīvmūrniecības rokas grāmata.

Par viltotiem varētu atzīt «Protokolus» vienīgi tai gadījumā, ja to programma un principi atrastos pretstatā ar žīdu politiskiem centieniem. Bet par to nevar būt ne runas. Gluži otrādi, to programma un principi ir pilnā saskaņā ar žīdietības misiju: visas tau-

tas apvienot Izraēlī un no Ciones valdīt pār tām ar mesiānisko varu. Šī žīdietības misija izskan no «Protokoliem» gluži tāpat kā no tenacha un talmuda. Vienādība ar žīdu sv. rakstiem ir tik liela, ka «Protokoli» izklausās par talmuda turpinājumu. Taisni šo Izraēļa misiju un talmuda turpinājumu «Mozus dēli» izteikuši 24 Ciones gudro protokolos un parakstījuši tos kā brīvmūrniecības 33. pakāpes priekšstāvji. Turpretim, ja kāds apgalvotu, ka latvji, angļi, franči vai vāci rīkojas pēc «Protokoliem», tad par to varētu tikai pasmieties, jo ikviens zina, ka tāda rīcība ir pretstatīga āriešu dvēselei.

Pirms- un pēckara notikumi neapgāžami liecina, ka žīdietība dzenas pēc pasaules kundzības, jo tā un tās palīgarmijas — masonība, bohēma, sociāldēmokratija u. t. t. neatlaidīgi grauj valšķu, tautu un ticības pamatus, balsta žīdu kapitālismu un ar presi muļķo cilvēci pēc «Protokolu» noteikumiem. «Protokolu» autentijas apstiprinātāja ir vēstures attīstības gaita. Žīdu rakstnieks **Artūrs Trebičs** savā plašajā «Protokoliem» veltītā grāmatā «Deutscher Geist oder Judentum» vēsturisku sakarību dēļ atzīst «Protokolus» par autentīviem un par žīdu ražojumu. Tāpat viņš 74. lp. raksta:

Ja šo slepeno aktu sacerētājs tik pamatīgi izteic mūsu domas, mērķus un centienus visā mūsu saimnieciskā, politiskā un garīgā dzīvē, tad var ar pilnīgu noteiktību iestāties par atziņu, ka to izteiksmes ir visīstenākās un neviltotas un ka mūsu žīdiskā gara dziņa pēc pasaules kundzības ir tik īsta un tik neviltota, ka vispār nekad ariešu smadzenes nav spējīgas izdomāt un izstrādāt šādus cīņas veidus, šādus plānus, šādas viltības un šādas blēdības.

Neviens nezina, kas ir uzrakstījis evaņģelijus. Tomēr kristieši dzīvo pēc tiem, jo tie ir ariešu dvēseles atspoguļojumi un ariešiem iedzimtā ideālistiskā pasaules uzskata izteicēji. Neviens nezina, kas ir uzrakstījis tenacha (vecās derības) grāmatas. Tāpat lielāko daļu talmūda grāmatu sarakstījuši nezināmi autori. Taču žīdi vairāk kā 2.000 gadu dzīvo pēc tenacha un talmuda, jo tie ir semitu dvēseles atspoguļojumi un semitiem iedzimtā materiālistiskā pasaules uzskata izteicēji. «Protokoli» ir nekas cits kā tenacha un talmūda secinājumi un turpinājumi, kuŗi pilnīgi izriet no žīdu tautas dvēseles, pasaules uzskata, ētikas un morāles. Tāpēc arī šeit nav nozīmes zināt to autora vai autoru vārdus. Tomēr vairāk ticams ir tas, ka «Protokolus» uzrakstījis Ginsbergs, nekā tas, ka toru uzrakstījis Mozus. Nav zināms arī tas, vai Jāve ir piedalījies pasaules radīšanā vai nē, jo 1. Moz. 1. nod. teikts, ka Elochim (= dievi) radījuši pasauli. Lai gan Jāve atklājās Mozum kā dievs tikai ap 2.000 gadu pēc pasaules radīšanas (2. Moz. 6,2), tomēr žīdi apgalvo, ka Jāve radījis pasauli. Es vairāk ticu tam, ka «Protokolus» ir radījuši «Bene Moše» — «Mozus dēli» ar Ginsbergu priekšgalā, nekā tam, ka pasauli radījuši Elohim ar Jāvi priekšgalā.

Tā kā Cionisms ir mesijas un viņa slavenās vispasaules valsts gaidu auglis, tad no «Protokoliem» izverd tas, kas vārās žīdu sirdīs. Pēc cilvēces verdzināšanas alkstošiem žīdiem ļoti nepatīkami ir tas, ka viņu alkas noslēpumi krituši goju rokās, kas var stipri kaitēt

viņu programmas reālizēšanai. Turpretim, mums šo noslēpumu atklāšana jāizmanto, lai aizkavētu žīdiem padarīt mūs par viņu vergiem garīgā un materiālā ziņā.

Rīgā iznākošā žīdu avīze krievu valodā «Segodņa» 1938. g. 10. marta num. ievietojusi rakstu «Pierādīts viltojums». Tajā avīze pieved krievu brīvmūrnieku noliedzošus izteicienus un uz to pamata nāk pie slēdziena, ka «Protokoli» viltoti. Turpat žīdu avīze raksta, ka «Protokolus» izlasījis arī cars Nikolajs II. un uzlicis uz tiem savas rezolūcijas, kuŗas avīze neziņo, bet pieved tikai dažas cara piezīmes.

„Вотъ, его замѣчанія: „Какая глубина мысли!". . . „Какое предвидѣніе!". . . „Какая точность исполненія!". . . „Нашъ пятый (т. е. 1905) годъ точно подъ ихъ дирижерствомъ!" . . . «Lūk, viņa piezīmes: «Kāds domas dziļums!» . . . «Kāda paredzēšana!» . . . «Kāda smalka izpildīšana!» . . . «Mūsu piektais (t. i. 1905.) gads ir gluži pēc viņu diriģējuma.»

Katrs cik necik saprātīgs cilvēks var tikai pilnīgi piekrist šim taisnam un bezpartejiskam Krievijas ķeizara Nikolaja II. «Protokolu» un žīdu iedarbības novērtējumam.

49. Acu atdarīšana par brīvmūrniecību.

Kad es pētīju, tulkoju un savai tautai darīju zināmus Ciones gudro protokolus, tad es nevarēju nepiegriezt vērību brīvmūrniecībai, kuŗu protokoli uzdod par savu ideju izvedēju dzīvē. Tuvāki iepazīstoties ar brīvmūrniecības izcelšanos, iekārtu, rituālu, darbību, sastāvu un pārvaldes veidu, es pārliecinājos, ka brīvmūrniecība ir slepena žīdietības politikas vadītāja, kuŗas uzdevums ir nodibināt Mesijas vispasaules valsti un uzlikt tās karalim galvā Salamana kroni, radot ar to žīdiem paradīzi zemes virsū.

Lai gan savās iepriekšējās 3 grāmatās es diezgan sīki apraudzīju brīvmūrniecību, tomēr pasaules un katras atsevišķas tautas vēsturē tā spēlē tik svarīgu lomu, ka nekad nevar pietiekoši plaši attēlot tās svarīgo nozīmi valšķu dzīvē. Tāpēc es arī vēl šinī grāmatā īsi pakavēšos pie brīvmūrniecības, lai vēl plašāki atdarītu acis latvju tautai par šo vareno tautu likteņa aizkulišu lēmēju.

Cik tāļu vien pēc laika un telpas noskatāmies cilvēces vēsturisko notikumu virknē, vienmēr un visur mēs sastopam slepenas biedrības un noslēpumainas biedrošanās. Liekas, ka slepenība un noslēpumainība ir cilvēka dabā. Viņu pievelk viss noslēpumains. Tomēr tikai retumis pati slepenā biedrošanās ir iekšējās dziņas mērķis. Lielāko tiesu slepenības mērķis ir ārējs un to zina tikai daži nedaudzi biedri citu biedru un pārējo ļaužu izmantošanai saviem patīgiem nolūkiem. Taisni paša mērķa apslēptībā slēpjas pievilcība tam. Tāpēc brīvmūrniecības vēstures pētnieki atrod, ka šī organizācija esot tikpat veca kā cilvēku sabiedrība, un ka abas

tās nevarējušas izcelties viena bez otras. Plaši pazīstamais brīvmūrniecības rakstnieks Otto Henne teic:

Brīvmūrniecība ir ideja, kuŗai nav bijis sākuma un arī nebūs gala. Kā tāda tā eksistēs arī tad, kad tai vairs nebūs organizācijas. Tikai tad tā vairs nesauksies par brīvmūrniecību.

Karaļa Salamana kronis.
Priekšpusē uzrakstīts žīdu dieva vārds «Jāve». Trīs kroņa loki rāda trīs mūrnieka gaismas: sauli, mēnesi un zvaigznes (pentagramma jeb piecstūrainā zvaigzne redzama tikai no otras puses).

Saskaņā ar tādu vēsturisku atziņu, brīvmūrniecības sākumus šādā vai tādā veidā atrod pie visvecākām un visdažādākām tautām pasaulē. Tomēr tagadējo visu tautu brīvmūrniecību žīdi paspējuši saistīt vienīgi ar atmiņām par karali Salamanu, viņa uzcelto templi Jerusalemē un Izraēļa tautu Palestīnā.

Kāds īstenībā bija žīdu un brīvmūrnieku izdaudzinātais mazās Jūdejas (agrākās Kanaana un vēlākās Palestīnas) karalis Salamans,

Salamana tempļa vissvētākā vieta, vienīgi kuŗā mitinājas Jāve uz ķerubu spārniem, pāri derības šķirstam apakš tiem. Ne ārējie, ne iekšējie tempļa zīmējumi un plāni nav uzglabājušies.

mums trūkst ziņu. Viņa valsts (20.000 kv. km) bija 3 reiz mazāka par Latviju (66.000 kv. km) un viņa uzceltais templis ne tuvu nevarēja mēroties ar citu tā laika tautu tempļiem un ar pēcāk uzceltiem pazīstamiem kristiešu tempļiem. Templi uzcēla ne žīdi, bet tīrieši un ēģiptieši, pie tam vēl uz parāda. Kad templis bija gatavs un ārzemnieki pieprasīja parāda samaksu, tad Salamans izsludināja bankrotu un nemaksāja neko, t. i. darīja gluži tāpat, kā arī tagad žīdi dara. Tad Tirus karalis par parādu okupēja 20 pilsētas Galilejā. Tās bija tik nabagas, ka viņš ieņemto apgabalu nosauca par Kabula (= Nieka) zemi (1. Ķēn. 9. 13). Tai pašā laikā uzceldams

Templiešu ordeņa pēdējā lielmeistaŗa Jēkaba de Molē (Molay) sadedzināšana 1314. g. 18. martā. Savas mocekļa nāves dēļ Molē spēlē svarīgu lomu brīvmūrnieku rituālos.

savām 1.000 sievām (1. Ķēn. 11, 3) greznu haremu uz Ciones kalna, viņš apkŗāva tautu ar tik smagiem nodokļiem, ka tikai ar varu spēja turēt to paklausībā. Bet tikko viņš nomira, 10 ciltis atdalījās no Jūdas valsts un nodibināja Izraēļa valsti. Tas rāda, ka viņš ne tikai nesamaksāja parādu par tempļa un harema celšanu, bet arī noveda valsti pie sabrukuma. Cik viņš bija niecīgs un neiecienīts kā karalis un cilvēks, to mēs gaiši redzam no sek. viņa dēla Rekabeama vārdiem:

Mans mazais pirksts ir resnāks nekā mana tēva (Salamana) gurni. Mans tēvs jums ir uzlicis grūtu jūgu, es to jūgu jums padarīšu vēl grūtāku. Mans tēvs jūs pārmācīja ar pātagām, bet es jūs pārmācīšu ar skarpijiem (1. Ķēn. 12, 10—11).

Starp citiem brīvmūrnieki bijuši esejieši jeb esenieši, pie kuŗiem piederēja Jānis Kristītājs. Tāpēc pēdējais skaitās par brīvmūrnieku aizstāvi. «Mūrnieku» nosaukums esot dibināts uz sek. ap. Pēteŗa vārdiem:

Ejiet pie viņa kā pie dzīva akmens, kas gan cilvēku atmests, bet Dievam izredzēts un dārgs. Un uzceliet no sevis pašiem kā no dzīviem akmeņiem garīgu namu (= templi) un topiet par svētu priesteŗu saimi, atnest garīgus upuŗus, kas Dievam ir patīkami caur Jēzu Kristu. Jo ir rakstīts: «Redzi, es lieku Ciānā izredzētu dārgu stūŗa akmeni, un kas tic uz viņu, nepaliks kaunā. 1. Pēt. 2, 4—6.

Sava «Izraēļa sargs un acs» 25. nod. es aprādīju viduslaiku brīvmūrniecības attīstības gaitu no «templiešiem» un «būvbūdniekiem». Tāpēc par to es šeit vairs nerunāšu.

Kā jau 45. nod. rakstīju, tad līdz ar templiešu un būvbūdnieku skaita samazināšanos jaunlaiku brīvmūrniecībai pamatus lika Francis Bekons (1561.—1626.) ar savu grāmatu «Nova Atlantis» — «Jaunā Atlantija», kuŗa iespiesta iznāca tikai 1643. g., t. i. 17 ga-

Jāņa ložas mācekļa 1° tepiķis. Jaunuzņemtais (neofits) saucas par mācekli un tam ložā — «darbnīcā» jāmācās brīvmūrnieka «darbs». Viņš tur mācās tik daudz, cik drīkst zināt 1. grāda (pakāpes) mūrnieks. Tepiķis rāda, kas viņam jāzina: apakšā melnbaltu flīzu grīda; vidū templa priekštelpa; templim sānos Jachina un Boasa kolonnas; vidū Salamana templis; augstāk pa kreisi neaptēsts akmenis = māceklis; pa labi aptēsts akmenis = augstgrādīgs mūrnieks; apkārt mūrnieka amata rīki — āmurs, collmērs, cirkulis, leņķmērs, ķelle; augšā pa kreisi trīs debess spīdekļi — saule, mēness un zvaigznes; pa labi liesmojošā zvaigzne; vidū pentagramma; zilbaltā malu iekantējumā ieausti 4 pasaules izplatījuma virzieni — Ost, West, Süd, Nord: pārējās krāsas ir gaišbrūnas uz sarkanvioleta fona. Pirmā pakāpē mūrniekam jāpaliek 1—2 gadi, bet sevišķi spējīgos «apstākļu dēļ» var paaugstināt arī agrāk otrā pakāpē (grādā).

dus pēc autora nāves, un ilgi tika turēta slepenībā. Kad 1717. g. 24. jūnijā visas Anglijas ložas apvienojās Anglijas lielložā un kad

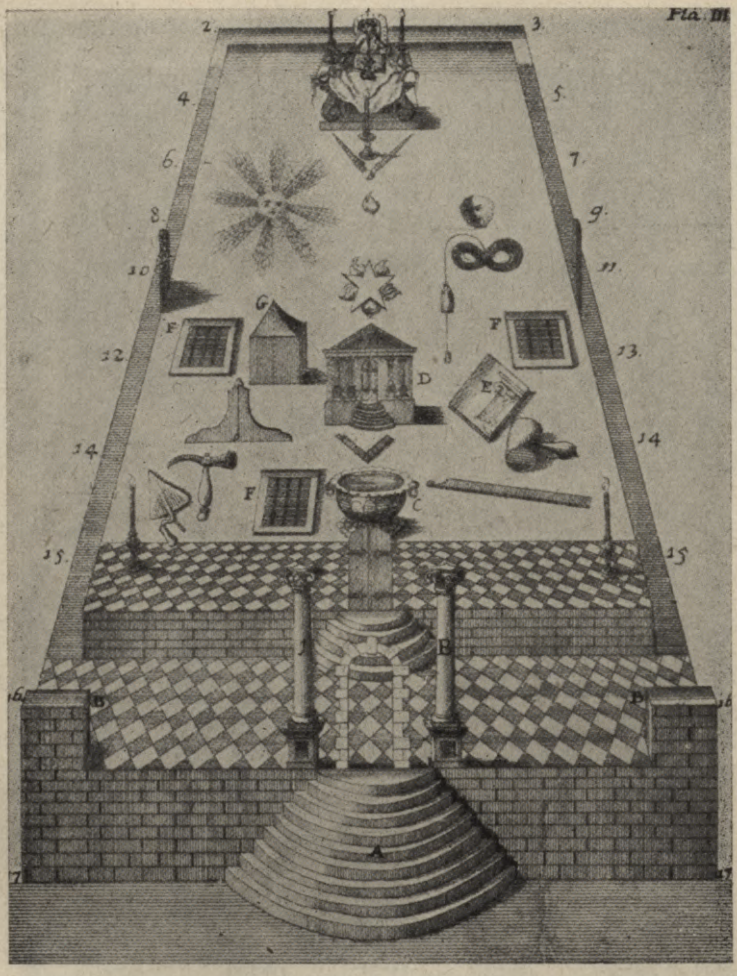

Apakšmeistera 2⁰ ložas schematiska zīmējuma plāns.

Apakšmeistera uzņemšanas ceļš ved pa 9 pirmās pakāpes (A) pakāpieniem uz augšu apkārt Jachina (J) un Boasa (B) kolonnām, tad pa 4 turpmākiem pakāpieniem pie Vissvētākā un pie dažādām mūrniecības, liesmas, piecstaru zvaigznes, saules un pusmēneša figūrām.

1723. g. 24. jūnijā māc. Andersons izdeva visām ložām «Konstitūcijas grāmatu», tad brīvmūrniecība ātri izplatījās ne tikai Eiropā, bet arī citās pasaules daļās. Tas notika aiz 2 galveniem iemesliem: 1) gandrīz visur jau pastāvēja slepenas organizācijas, kuŗas tagad apvienojās ložās; un 2) konfesionālie strīdi bija apnikuši, kāpēc ļaudis labprāt iestājās brīvmūrniecībā, kuŗa atzina tikai vienu kopēju reliģiju un nedarīja nekādu konfesionālu izšķirību.

Pēc grādu jeb pakāpju skaita izšķiŗ Jāņa mūrniecību, Andreja mūrniecību jeb augstgrādu mūrniecību un žīdu mūrniecību.

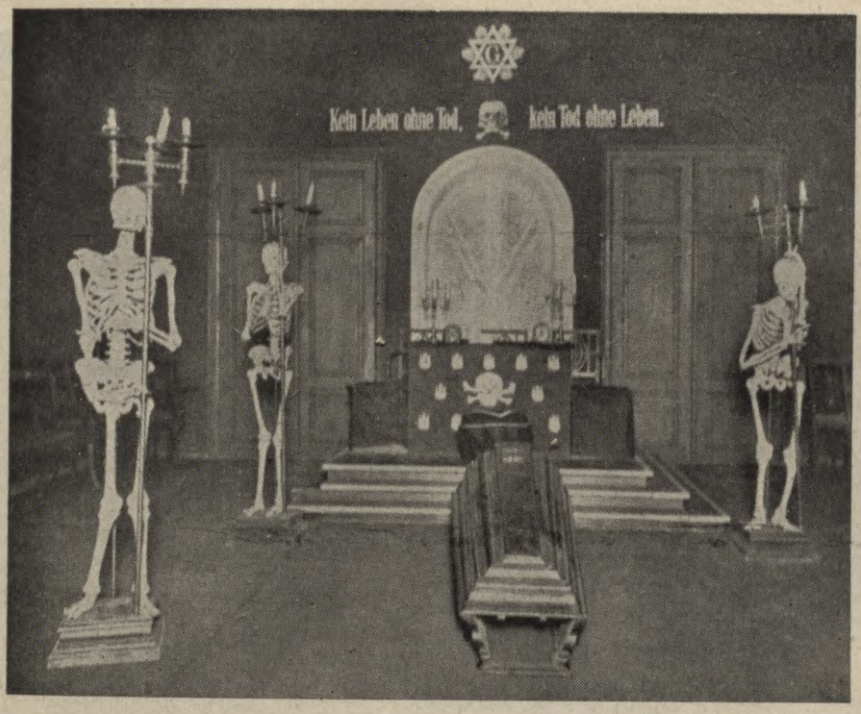

Jāņa meistera loža 3⁰. Iestājoties 3⁰, ikviens brīvmūrnieks redz savā priekšā miroņgalvu, feniksu, zārku, skeletus, Andreja krustu Jāves trijstūrī un uzrakstu virs durvīm: «Nav dzīvības bez nāves — nav nāves bez dzīvības.» Šie simboli teic 3⁰ brālim, ka viņam draud nāves sods par noslēpumu izpaušanu vai nepaklausību ordenim. Krēsla meisteris, rādīdams uz zārku ložas vidū, atgādina viņam 1⁰ un 2⁰ zvērastu ar vārdiem: «Apskatiet, mīļais brāli, šo zārku! Tas nav kaut kāds zārks, bet ir jūsu zārks!» Durvis un Andreja krusts Jāves sešstūrainā zvaigznē apzīmē, ka Jāņa grādi ir tikai ieejai augstgrādos.

Jāņa mūrniecība ir pirmatnējā, klasiskā, vispārpazīstamā mūrniecība, par kuŗu domā, kad runā par mūrniecību. Viņa saucas sava patrona Jāņa Kristītāja vārdā, jo tas bijis esejiešu ordeņa lielmeisteris, un saista savas svinības ar 24. jūniju. Citādi viņa vēl saucas par zilo mūrniecību pēc tās tērpu un greznojumu krāsas. Jāņa mūrniecībai ir tikai 3 grādi: māceklis, apakšmeisteris un meisteris. Visu 3 grādu mūrnieki resp. brīvmūrnieki iedomājas, ka viņi zinot savas organizācijas mērķus, nolūkus un darbības gaitas, un ņem ļaunā, kad viņiem aizrāda, ka viņi ir tikai akls bars, kas dara tikai to, ko viņiem no augšas pavēl nezināma priekšniecība. Tomēr no visa tā viņi zin vienīgi tik pat daudz, cik kaŗa laukā munīcijas pienesējs zin par augstākās virspavēlniecības uzbrukuma vai aizsardzības plāniem. Mēdz teikt, ka Jāņa brīvmūrniecība esot tikai «klusciešanai un maksāšanai». Tāpēc šai brīvmūrniecībai varētu nepiegriezt nekādu vērību. Bet nav jāaizmirst, ka arī viņu vada un nemanāmi kalpina saviem tumšiem nolūkiem kāda nezināma augstāka vara.

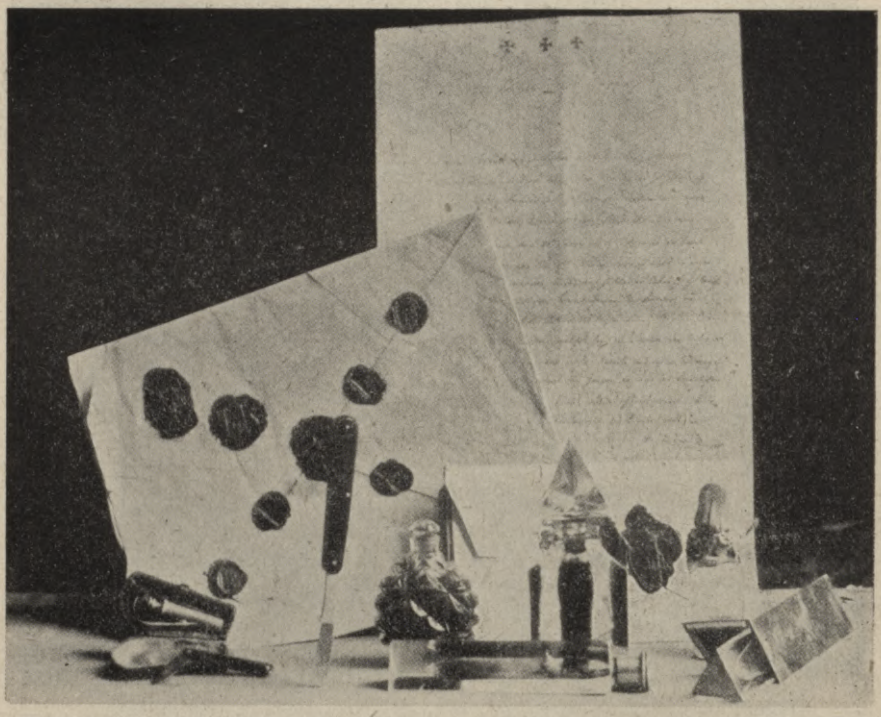

Uz gleznas redzama zviedru mūrniecības 8° «uzticēto brāļu» asinsmisterija. Redzams nazis, ar kuŗu ieskrāpē neofitam, un pa labi tam 3 pudelītes ar mirušo un dzīvo brāļu asinīm. Virspus tām kāds 1835. g. dokuments ar templiešu krustiem un pa kreisi aploksne ar augstāko brāļu zīmogiem, kuŗi apliecina asiņu un rituāla autentiju. Apakšā pa labi metala prisma ar kabalistiskām zīmēm, kuŗā atrodas stikla prisma ar asinīm. Rituālu izpildot, kapitelmeisteris apliek to ap kaklu.

Kad jaunuzņemtais nodevis mācekļa zvērestu, tad krēsla meisters ar āmuru dod viņam uz galvas stipru panesamu sitienu. Pēc tam viņš pieceļas. Tad krēsla meisteris ar īkšķa nagu ieskrāpē vai ar sevišķu nazi iegriež neofitam rokā, lai notecinātu kādu daļu asiņu ar vīnu pildītā kausā. Šo vīna un asiņu maisījumu dzer pats neofits un visi klātesošie brāļi, atstājot kausā tikai mazu palieku un ielejot to traukā, kuŗā jau sakrātas visu agrāk uzņemto ložas brāļu asinis. Pēc asiņu dzeršanas neofits top māceklis resp. pirmās pakāpes brīvmūrnieks, un viņam atklāj attiecīgo simboliku.

Pirmais grāds ir māceklis, Apprenti, Entered Apprentice Mason, Lehrling. Mācekļa jeb jaunapgaismotā pievilkšanai ieskaidro, ka «brīvmūrniecības saturs ir gars, būtība — brīvība, darbība — mīlestība». Jaunuzņemto tūdaļ sauc par brāli un izrāda viņam ārkārtīgu laipnību un pilnīgu vienlīdzību ar visu augstāko grādu brāļiem. Visi viņam ir labi noskaņoti un pakalpīgi. Viņš pārsteigts par to, cik visi brāļi ir godīgi, humāni, izpalīdzīgi, labdarīgi, žēlsirdīgi un krietni kā eņģeļi. Visi viņi stāv cilvēces dienestā un ir gatavi ziedot sevi tās labā, ko viņi prasa darīt arī no jaunuzņemtā. Bet kalpot cilvēcei var vienīgi ar absolūtu brālības noslēpumu sar-

gāšanu un ar beziebildīgu paklausību tai. Uzņemšanas ceremonija visiem ir vienāda, bet tās nokrāsa var būt dažāda. Piem., augsti stāvošām personām tā ir tikai vienkārša formalitāte. Tāpat arī pārejas laiks uz augstākiem grādiem tām var būt daudz īsāks.

1812. g. izdotā uzņemšanas apliecība.
Ievērosim, ka brīvmūrniecībai ir sava ēra, kuŗu dabū pieskaitot kristiešu ērai klāt 4000. Piem., šogad viņai ir 1938 + 4000 = 5938. gads, kas stāv ļoti tuvu žīdu ērai, jo pēc tās šogad no pasaules radīšanas ir 5698. un 5699. (no septembŗa) gads.

Pēc iestāšanās ložā neofits dabū uzņemšanas apliecību.

Otrais grāds ir apakšmeisteris (biedrs), Compagnon, Fellow-Craft Mason, Geselle. Krieviski tovaršč saskan ar tādu pašu lielinieku nosaukumu. Apakšmeisterim sevišķi jāpierāda «cītība un

uzticība». Šai pakāpē jāpaliek vismaz viens gads. Tomēr izņēmumi pielaižami tāpat kā pirmā pakāpē.

Trešais grāds ir meisteris. Ar to noslēdzas Jāņa mūrniecības pakāpes un zināšanas. Parasti meisteris lepns ar sava ordeņa noslēpumu viszināšanu. Tomēr viņš nezin nekā no brīvmūrniecības augstākās politikas un ir tikai kādas slepenas varas akls ierocis. Augstākais, ko «zilais» jeb Jāņa mūrnieks var sasniegt, ir krēsla

Šeit pievesta skotu ložas 5917. g. (1917. g. pēc kristiešu ēras) izdotā apliecība kādam vēlāk brāļu karā kritušam krievu virsniekam. Tā ir samazināta apliecības fotografija, kuŗā uz viņa radinieku vēlēšanos viņa vārds izlaists. Raksts ir latīņu un franču valodas maisījums un salasāmi iespiests skan sekoši orīģinālā un manā tulkojumā:

Massonicum Universum. Communicatio Rossica.
□ Narcissus. Ritus Scotticus A(ncien) e(t)
A(ccepté).
LIBERTAS. AEQUALITAS. FRATERNITAS.
A(la)G(loire du)G(rand)A(rchitecte del')U(nivers).
Omnibus Structoribus Liberis per orbem terrarum dissitis
Magister Maximus □ N .·.
Discite omnes Serge de .... sodalem nostrum Apprenti 1° dignitatem et gradum nostrae hierarchiae habere, illum omnibus sodalibus commendamus, ut ad conventus pro sua dignitate admittant.
Oriens Kiev 5917 novembre 18
Grand Maître Narcissus M. .·.
Gouaitie M. .·. III. Gotfridus M. .·. III.

ne varietur
No. 316 Matricoli

Pasaules Brīvmūrniecība. Krievu Organizācija.
Narcissus loža. Vecais un Pieņemtais Skotu Ritus.
Brīvība, Vienlīdzība, Brālība.
Visiem uz zemeslodes izkaisītiem brīvajiem mūrniekiem
Narcissus ložas Lielmeisteris.

Ziniet visi, ka Serģijs..., mūsu brālis, ir saņēmis mūsu hierarchijas pirmo mācekļa grādu, ka mēs ieteicam viņu visiem mūsu brāļiem, lai viņš saskaņā ar savu grādu tiktu pielaists sapulcēs.

Ķijevas Austrums, 5917. g. 18. novembrī.

Narcissus ložas Lielmeisteris M. ·'·
Gouaitie ložas piesēdētājs M. ·'·. III.
Gotfridus ložas piesēdētājs M. ·'· III.

Nedrīkst grozīt.

Matrikula Nr. 316.

meisteŗa amats, kuŗš agrāk skaitījās par ceturto grādu. Bet šo amatu viņš var ieņemt tikai tad, ja ložā nav cita augstāka grāda mūrnieka. Tas rāda, ka Jāņa mūrniecībai ir visciešākā sakarība ar augstgrādu mūrniecību. Pēc statūtiem krēsla meisteri ievēl loža, bet tā vienmēr ievēl to brāli, kuŗu neredzamā augšiene ir izraudzījusi un nedzirdamā balsī ieteikusi. Tāpēc apgalvojumam, ka zilā loža ir patstāvīga un neatkarīga no augšienes, ir tikai brāļu un «profānu» (nebrīvmūrnieku) mānīšana.

Uz Jāņa mūrniecības pamata (ar trim grādiem) bazējas Andreja mūrniecība (ar 33 grādiem), kā kopējs mūrniecības piramidas otrais stāvs, un pēdīgi virspus tā paceļas neredzamā augstākā vadība (ar nenoteiktu grādu skaitu), kā visas mūrniecības kronējums.

Skotijas mūrniecība dabūjusi savu nosaukumu no Skotijas patrona, apustuļa Sv. Andreja Pirmaicinātā. Citādi šo mūrniecību vēl dēvē par «sarkano» pēc tās tērpu un greznojumu krāsas, lai gan tagad «jaunskoti» vairāk pielieto «zaļo» krāsu. Andreja jeb sarkanās ložas bieži sauc arī par skotu ložām. Skotu mūrniecībai (Rite Ecossais Ancien et Accepté) ir 33 grādi. Tāpēc to vēl sauc par augstgrādīgo mūrniecību. Tā kā es šo sistēmu jau apraudzīju gr. «Izraēļa sargs un acs» 23. nod., tad par to šeit vairs sīkāki nerunāšu.

Starp Jāņa un Andreja augstgrādīgām ložām atrodas zviedru sistēma, jo tā ietveŗ kā Jāņa, tā Andreja ložu grādus. Zviedru sistēma attiecina mūrniecības sākumu uz karali Salamanu un sauc savas sistēmas lielmeisteri par «Salamana atvietotāju». Tāpēc karaļa Salamana kronis ir zviedru sistēmas Andreja grādu rituāla nepieciešams simbols. Zviedru sistēmas ordeņa patiesais vadītājs tā locekļiem ir nezināms. To zin vienīgi «Salamana atvietotājs» un ordeņa padome. Tamdēļ zviedru sistēmu sauc par «nezināmā virsvadītāja sistēmu». Teic, ka Zviedrijas karalis esot nopircis Vicarius Salomonis tiesības, kāpēc viņš vienmēr skaitoties par zviedru sistēmas ložu lielmeisteri un esot Salamana atvietotājs. Šīs sistēmas konstitūcija prasa, ka Salamana atvietotājs vienmēr būtu no Salamana cilts. Tāda nebija agrāko Zviedrijas karaļu Vazas di-

Skotu augstgrādu tepiķis. Tas rāda no kapa uzcelšanos, ar akaciju lapām apvītu «meklējošu» sirmgalvi. Četras figūras stūŗos simbolizē: lauva — dūšu, pērtiķis — pakaļdarīšanu, lapsa — gudrību, vanags — ātrumu.

nastija. Bet tagadējais karaļnams cēlies no Dienvid-Francijas advokāta, vēlāk maršala brāļa Bernadota, kuŗš piederējis pie karaļa Salamana pēcnācēju cilts.

Vieta, kuŗā notiek brīvmūrnieku sapulces, kā arī pašas šīs sapulces un organizācijas, saucas par ložām. To iekārtu un nozīmi es esmu jau aprakstījis iepriekšējās grāmatās. Katram brālim ložā jāierodas brīvmūrnieka tērpā, pie kuŗa pieder skotele, šķēps, platmale, cimdi un dažādas nozīmes, kā āmurs, ķelle, leņķmērs u. t. t.

Ļoti svarīga nozīme ir skotelei. Tās baltā krāsa simbolizē dvēseles tīrību. Tā pavēlēts 1. Moz. 28, 42: «Dari tiem linu ūzas apkārt viņu miesas plikumam, no gurniem līdz ciskām tām būs būt».

Skotu 30⁰ bruņinieka kadoša tepiķis.

Pašā priekšā pentogramma (piecstūrainis), kuŗai ir burvīgs spēks. Pa kreisi 9 luktuŗi apzīmē 9 meisteŗus Adonirama leģendē. To ienaidniekus sameklē okšķersunis. Pa labi aļa ar liesmojošo ērkšķu krūmu virsū, kuŗā Jāve parādījās savam kalpam Mozum. Vēl redzams spēcinošs avots, alā kvēle un blakus atriebības šķēps. Burti N. M. jālasa: Nekam Molay = Atriebība par Molē. Iesvētot kadoša grādā, vajadzīgas 4 istabas: 1. izsista melna, 2. balta, 3. zila un 4. sarkana. Iesvētāmam saka, ka Adonirams uzlicis par pienākumu atriebību ar nāvi. Uzņemot 30⁰ grādā, starp citu jautā un atbild: «Ko meklē tu?» «Atriebību». — «Kam?» «Visiem laicīgiem un garīgiem tiranniem.» — «Kur esi tu nokritis?» «Pie mūsu noslepkavotā lielmeisteŗa kapa.» — «Ko samini tu ar kājām?» «Karaļu kroņus un pāvestu tiāras.» — «Kāpēc tu esi kadošs?» «Lai ar visiem līdzekļiem, bez pamiera un miera, iznīcinātu katru netaisnību un katru apspiešanu.» — Tālāk kadošs apņemas «uz visniknāko apkaŗot visas priekšrocības, vienalga, vai tās nāktu no bagātības, amata vai slinkuma.» Katrā no 4 istabām kadošam attēlo atsevišķu leģendu.

Šinī grāmatā es rakstu pret brīvmūrniecību 1938. g. Bet jau 1788. g., t. i. 150 gadu atpakaļ Georgs Joachims Gösens savā grāmatā «Die schottische Maurerei» starp citu pret brīvmūrniecību rakstīja sekoši:

Nav šaubu, ka ir atklāta pavisam jauna apakšzemes politika, kuŗa tik daudz ilgus gadus ir palikusi nesaprotama pat visnenokausējamāko vērotāju

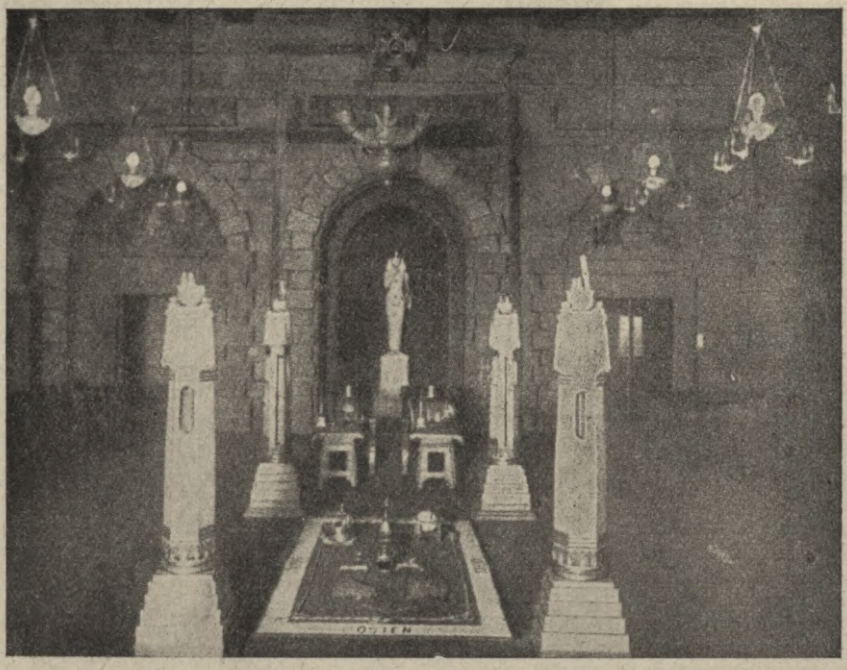

Vācijas lielās zemes ložas Andreja mūrniecības 4⁰ templis.

Vācijas 4. un 5. grādi attiecas uz Andreja ložām, kuŗas saucas par «gaismotājām». Uz tepiķa redzami kronis, zārks un zemeslode. Aiz zārka ir zvans, pa kreisi zārkam āmurs un pa labi zārkam krustoti šķēpi un liņķāķis. Viss apvīts ar zelta virvi. Augšā redzama blāzma ar mūžīgu liesmu. Virspus kroņa slepens Mozus raksts, kuŗš uzglabājies žīdu derības šķirstā. Kronis apzīmē Jerusalemes karaļa kroni un zārks Adonirama zārku un Molē zārku. Zemeslode simbolizē, ka brīvmūrniecība aptveŗ visu zemi. Zvans ir cilvēka apziņas zīme un aicina viņu tuvoties Salamanam resp. Dievam, jo Salamans un Dievs ir vienlīdzīgi. Āmurs atgādina brīvmūrniekam paklausības pienākumu. Šķēps teic brīvmūrniekam, ka loža ir cīņas ordenis. Divi pāri krustām saliktie šķēpi apzīmē, ka visi kristītie brāļi sastāda vienu cīņas kopu. Virve ir brāļu vienības saite. No 4 kolonnām 2 ir Jachina un Boasa. Tālāk uz kuba redzama klusucietēja figūra.

paciētībai un kuŗa ir radījusi tik daudz skaldīšanu mūsu Eiropai. Vislielākā svētība būtu mūsu Eiropai, ja prāta lāpas gaiši uzliesmotu un ar savu spilgto gaismu pamodinātu tautu uzmanību . . . Lai top gaisma un lai paceļas priekškars, aiz kuŗa āksti un intrigāni drošā kaites priekā par tautu katastrofām strādā savu neģēlīgo darbu un kā aklus vada mūsu Eiropas visizcilāko ļaužu izlasi! . . . Mani vācu draugi, kuŗi nav vēl ceļojuši pa Franciju, grūti sapratīs šos manus vārdus, jo pie mums, vāciem, šī mode vēl nevalda. Bet tur ir neskaitāmi grādi, un pie slēgtām durvīm redz tādu ordeņa lentu lērumu visās krāsās, ka patiesi jāsmejas . . . Gaŗām ejot, es varu saviem saprātīgiem lasītājiem pēc vislabākās apziņas sacīt, lai tas vai cik neticami izliktos vienam otram, ka Francijā ir viens augstgrāds, kas saucās le souverain des souverains (= valdnieku valdnieks. J. D.) . . . Izplatīsim mūžīgu gaismu pār šiem asinskārīgiem laupītājiem, kuŗi apbruņoti ar ieročiem plijas virsū ļaužu masām ar draudzības solījumiem un kuŗi ar izgatavotiem laupīšanas un atriebības plāniem sirdī nāk it kā no labdarības un patiesības tempļa un iet uz slepkavu un krāpnieku elli.

Vācijas lielās zemes ložas Andreja mūrniecības 5. grāda templis no rietumu puses.

Templī redzams tik daudz priekšmetu, ka to mistiskās nozīmes izskaidrošana aizņemtu vairākas lapaspuses. Tāpēc aprobežošos tikai ar dažiem aizrādījumiem. Virspus durvīm apgaismotā varavīksnā atrodas Jāves sešstūrainā zvaigzne ar burtu G, kas apzīmē ģeometriju. Durvju priekšā meistera sēdeklis ar altari. Pa labi un kreisi citu amata personu sēdekļi. Krāns un virve apzīmē karātavas ar Molē sadedzināšanu. Priekšpusē redzamie vērsis un ērglis ir svētie dzīvnieki, kuŗi kopā ar lukturiem stāv uz Andreja krusta daļām.

Es jau sacīju, ka 1900 gadu atpakaļ Kristus un 400 gadu atpakaļ Luters atmaskoja žīdus kā velna bērnus un ka viņu atmaskotā Jūdas seja no jauna ir aizmaskota. Tāpat Servati, Gōšens un daudzi citi jau 150 gadu atpakaļ ir atmaskojuši brīvmūrniekus. Bet brīvmūrniecība tāpat kā viņas māsa žīdietība norautās maskas vietā uzliek citu masku un, ļaudis mānīdama un viņu asinis liedama, nepazīta valstās pa pasauli līdz pat mūsu dienām.

Visas pastāvošās organizācijas var sadalīt trijās grupās: 1) atklātās, 2) slepenās un 3) pusatklātās — pusslepenās. Pie pēdējā veida organizācijām pieder brīvmūrniecība resp. masonība, kuŗa nenoliedz savu pastāvēšanu, savus oficiālos mērķus un savu oficiālo darbību, bet ļoti rūpīgi slēpj savus aizkulišu mērķus un aizkulišu darbību ne tikai no sabiedrības, bet arī no pašu biedru nospiedošā vairākuma. Noslēpumus atklāj pakāpeniski un tikai sevišķi izraudzītiem un stingri pārbaudītiem biedriem, uzņemot viņus augstākā pakāpē vai uzliekot viņiem visai svarīgu uzdevumu izpildīšanu.

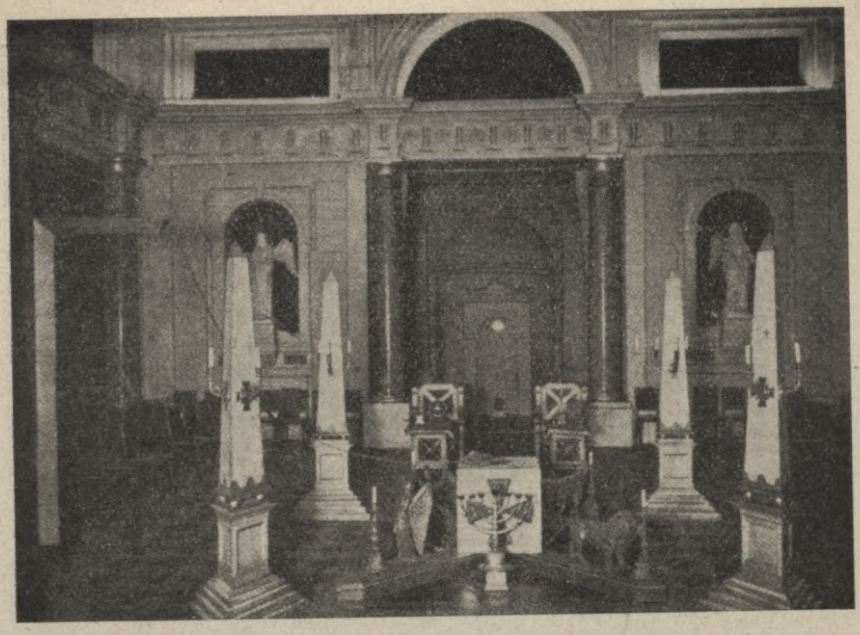

Tas pats templis no austrumu puses.

Priekšpusē redzamas karātavas ar savienošanas virvi uz kuba. Vidū uz grīdas septiņrocīgs lukturis, kas ir Salamana templa simbols. Priekšā redzams svētais zvērs lauva, kurš reprezentē žīdu tautu, jo 1. Moz. 49, 9 teikts: «Jūda ir jauns lauva. No laupīšanām tu esi pacēlies, mans dēls; viņš nometies, nogulies it kā lauva un it kā lauvas māte. Kas viņu traucēs? Scepteris nezudīs no Jūdas, nedz valdības zizlis no viņa kājām, tiekams SIHLO (miers) nāks un viņam tautas paklausīs.» Tāpat 4. Moz. 23, 24 rakstīts: «Redzi, tauta, kas ceļas kā lauvas māte un kas šaujas augšā kā lauva, neapgulstas, kamēr laupījums aprīts, un dzer nokauto asinis». Kā žīdu tautas simbols, lauva reprezentējās arī Salamana templī tāpat, kā tas tagad reprezentējas brīvmūrnieku templos.

Brīvmūrnieki oficiāli deklarē sevi par vispasaules ārpus tautības un ticības stāvošu filantropisku organizāciju, kuŗas mērķis ir patiesības meklēšana, tikumības pilnības sasniegšana, vispārējā labdarība un solidaritāte pēc devīzes: brīvība, vienlīdzība, brālība. Viņu neoficiālais mērķis ir izaudzināt no nežīdiem mākslīgus žīdus, kuŗi strādātu žīdu tautības un žīdu ticības labā. Oficiālo mērķi zina visi brīvmūrnieki, bet neoficiālo mērķi zina tikai visaugstāko pakāpju brāļi.

Kā starptautiska organizācija, brīvmūrniecība cenšas visu rāsu, tautu un ticību ļaudīm iepotēt viņu pašu rāsas, pašu tautas un pašu ticības ideālu un morāles vietā citas idejas, citus noskaņojumus un citus uzdevumus. Paklausību savas valsts likumiem un savai valdībai brīvmūrniecība apmaina pret paklausību savas slepenās vispasaules valsts likumiem un savai vispasaules valdībai. Šim nolūkam gāžami troņi un altāŗi visās zemēs, izņemot Angliju, kuŗas karalis skaitās par vispasaules brīvmūrniecības dižmeisteri.

Protams, ka altāŗu gāšana attiecas vienīgi uz goju reliģijām, bet neattiecas uz žīdismu, kuŗam jātop par visas cilvēces un visas pasaules reliģiju ar mesiju kā karali un augstpriesteri. Tādējādi brīv-

Andreja ložas mācekļa un apakšmeistera dārglieta.

mūrniecības slepenais gala mērķis ir žīdu varas izplatīšana visā pasaulē.

Pilnīgi ietīti tumsā, brīvmūrnieki mitinās un darbojas starp visām tautām un starp visu ļaužu slāņiem, neredzami novēro ļaužu vājības, ievelk viņus savu interešu aplokā, ievada viņu tieksmes

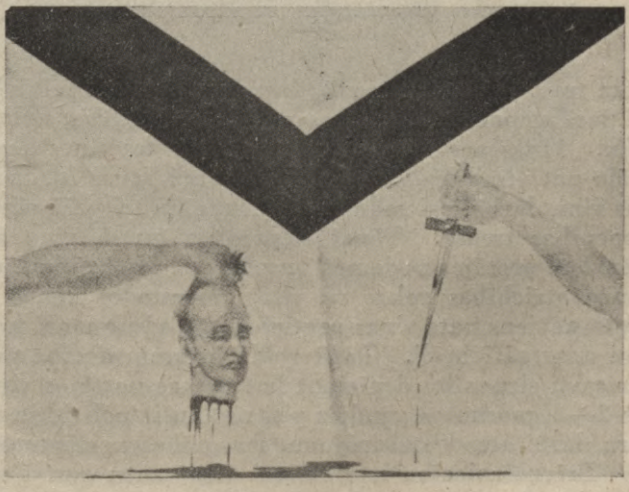

Skotu rita 9° (atriebēja grāda) skotele (priekšauts).

sev vēlamā virzienā un iegūst varu pār viņu garu, pašiem viņiem nenojaušot. Dziļā miglā paslēptā brīvmūrniecība attīsta tautā tādas kaislības, kuŗas noder viņas slepeniem mērķiem par dzinējspēku,

lai ar to saviļņotu pūli savās interesēs. Kad tas panākts, brīvmūrniecības slepenā roka piespiež ļaužu masas darīt to, ko viņa grib, un strādāt kopā ar viņu viņas darbu, domājot, ka tās rīkojas savās interesēs. Brīvmūrniecība atrod, ka būtu nejēdzīgi iesākt par savām idejām atklātu cīņu ar visām tautām, un ka ar viltu izplatot viņās brīvdomības, vienlīdzības un brālības doktrinas, var viegli sagraut viņu valdību un ticību autoritātes, lai viņas iedabūtu savā neredzamā vadībā. Neredzami uz pēdām sekojot visiem valdnie-

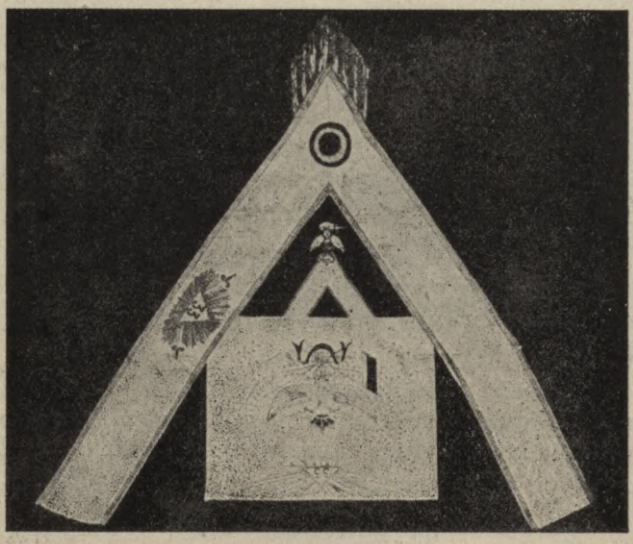

Vācijas lielložas 33° skotele, apkakle un šarpe.

kiem un valdībām, varenā, drausmīgā un nepazītā brīvmūrniecība tai pašā slepenībā uzrauga savu biedru centību, nolaidību vai nodevību. Viņas acs redz, viņas auss dzird un viņas deguns saož katra brāļa pat visapslēptāko domu, apsargā savus biedrus un balsta viņus viņu darbā, vai soda viņu neuzticību tai pašā viņiem neredzamā slepenības tumsā. Tāpat slepenības tumsā viņa iznīcina saviem mērķiem pretējos nodomus un plānus. No brīvmūrniecības slepeno benžu atriebības rokas uz visas zemeslodes nekad un nekur nav drošs neviens pats viņas pretinieks, jo visur viņai kalpo uzticīgi un labi apsargāti brāļi. Tādā veidā brīvmūrniecība ar slepenību uztur savu slepenību, iznīcinot katru, kas nostājas viņai ceļā. Pēdējos 2—3 gadsimtos gandrīz visi notikušie politiskie atentāti un terrora darbi atrod atrisinājumu masonības noslēpumainībā.

Brīvmūrniecība ir žīdu vai citu tautu garīgi pāržīdotu ļaužu organizācija visā pasaulē. Izcilākie un gudrākie žīdi ir izstrādājuši tās pamatnoteikumus. Pēc saviem mērķiem, centieniem, darbības un satura tā ir žīdiski nacionāla, žīdiski reliģiska, žīdiski morāliska, žīdiski kosmopolītiska un žīdiski internacionāla. Tas liecina, ka brīvmūrniecība ir pretēja kristietībai. Lai to apslēptu,

viņas darbības izpausme ietērpta humānā kristietības maskā. Ar pseudohumānismu un pseudokristismu viņa ievelk un saista savos tīklos nežīdus.

Būdama žīdu organizācija, brīvmūrniecība seko jāviskiem ideāliem, kuŗi izteikti viņu svētās grāmatās: biblijā, talmūdā un šulchan aruchā. Lai sasniegtu tos, viņa rūpējas par goju dzīves pa-

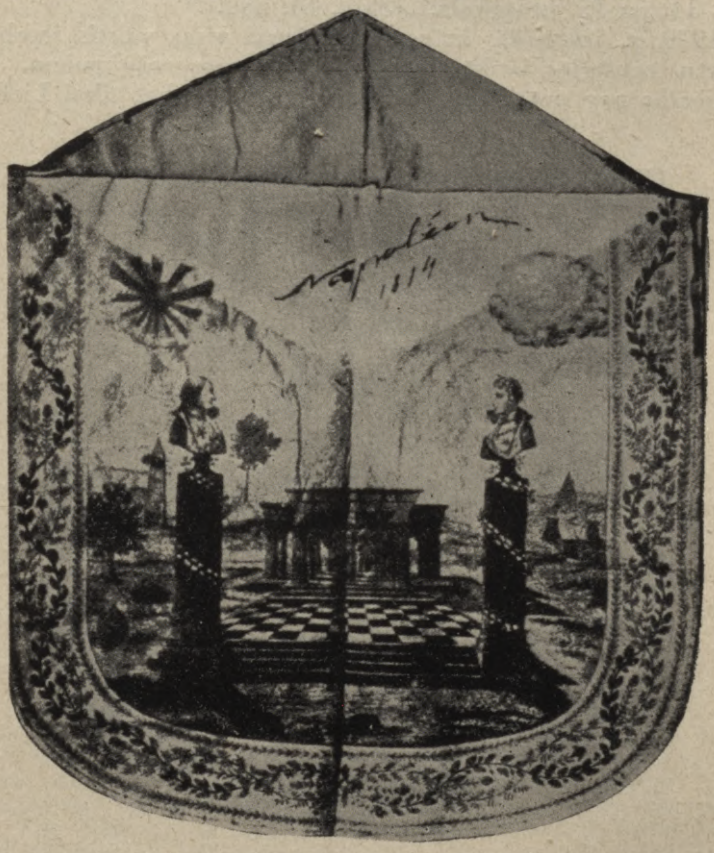

Napoleona I mūrnieka skotele.

matu sagraušanu, pārvēršot nežīdus par beztēvijas, beztautības, bezticības un beztikumības pūlī. Tā kā ar saviem slepenajiem mērķiem un darbiem brīvmūrniecība noslāpē cilvēkā visu cilvēcīgo un ar šausmīgu zvērestu padara viņu par izokšķeri, denunciantu, nodevēju, meli, blēdi, viltnieku un gatavu uz katru noziegumu, tad viņa ir tikumības kaprace. Kalpodami savai nezināmai priekšniecībai un baidīdamies no slepenās uzraudzības un no neatvairāma soda par dotā zvēresta nepildīšanu, brīvmūrnieks nepazīst pret savu valsti, tautu un citiem līdzcilvēkiem nekādu ētiku, pienākumu, taisnību, patiesību un godu, jo līdzīgi tikumi brīvmūrniecības jēdzienā ir netikumi, kuŗi uz visstingrāko jāapkaŗo un jāsoda. Ja netiku-

mība ir brīvmūrniecības tikumība, tad taisni tāds morāles pamats ir brīvmūrniecībai pašmīlīgu cilvēku pievilcības spēks. Tā kā pasaulē nekad nav trūcis un netrūkst egoistu, aferistu, avanturistu, karjeristu, izlēkšņu un dēku meklētāju, tad brīvmūrniecība vienmēr atrod daudz sev visvisāda veida kalpu. Kas jādara šiem brīvmūrniecības — žīdietības rokaspuišiem, tas izteikts Ciones gudro 4., 5., 11. un 15. protokolā. (Skat. 48. nod.)

1930. g. iestājušās krīzes izbeigšanai visas valstis ierobežoja importu, cenšoties iztikt tikai ar pašu zemes ražojumiem. Brīvmūrniecība nav pat Eiropas-Āzijas kontinenta, bet tikai Lielbritā-

Neapoles karaļa J. Murata (Napoleona I māsas vīra) skotele.

nijas salu ražojums. Tur izgatavo divejādus masonismus: insulāro (salisko) un kontinentālo. Pirmais nolemts vienīgi Anglijas iekšējam patēriņam un otrais vienīgi eksportam uz Eiropas-Āzijas kontinentu. Kā es jau aprādīju 46. nod., minētām masonisma šķirnēm ir gluži pretējas īpašības. Dažas kontinentālās valstis, kā Vācija, Itālija, Portugāle, Vengrija, Turcija, atzina masonismu par kaitīgu un aizliedza tā ievešanu un pielietošanu savās zemēs. Tā kā ar brīvmūrniecību nešķirami saistīta žīdietība, tad reizē ar masonisma importa aizliegumu tur stipri ierobežoja savās privilēģijās žīdietību kā galveno un visvairāk ieinteresēto masonisma izplatītāju katrā zemē un visā pasaulē.

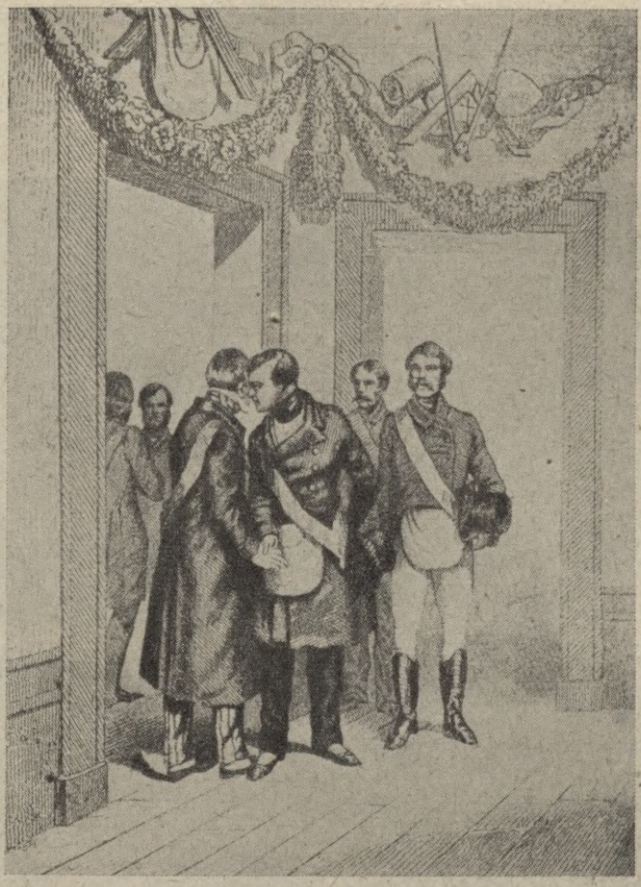

Korsikanietis Napoleons Bonaparts saņēma brīvmūrniecības gaismu jau Korsikas salā. 1798. g. uz Maltas salas viņu iesvētīja augstākā masonības grādā. Glezna rāda, ka viņš, ieejot Francijas Lielā Austrumu ložā, iečukst brālim — durvju sargam paroli. Viņa radinieki, maršali, ģenerāļi un ministri arī bija brīvmūrnieki. Visas lielās uzvaras viņš guva ne tikai ar savu ģeniju un kareivja dūšību, bet vēl vairāk ar brīvmūrniecību, kuŗa visur sagatavoja tām augsni: nemierus un noskaņojumu brīvībai, brālībai, vienlīdzībai. Tāpēc uz visa Eiropas kontinenta ļaužu masas gaidīt gaidīja viņu kā atbrīvotāju no visām nebūšanām. Viņš brālīgi apgājās ar kaŗā sagūstītiem brīvmūrniekiem. No viņa laika brīvmūrniekiem visveiklākais un viltīgākais bija advokāts un maršals Bernadots, kāpēc viņš iecēla to par Zviedrijas karali.

Ja nu starp semitismu un masonismu ir tik ciešs sakars, tad tikpat ciešs sakars ir arī starp antisemitismu un antimasonismu. Tāpēc tiem, kas cīnās pret semitismu, gluži dabīgi ir jācīnās pret masonismu. Ja nebūtu pasaulē semitisma, tad nebūtu tajā arī masonisma un daudzu citu ar to radniecisko «ismu». Ievērojami, ka visi masonisma radāmie «ismi» ir kā dvīņu brāļi līdzīgi žīdisma radāmiem «ismiem».

Spriežot pēc maskas, brīvmūrniecības mērķis ir brālīga tuvāku mīlestība vispasaules mērogā. Šim mērķim un aicinājumam nevar nepiekrist neviens pats godīgs cilvēks. Tas ir cildens, lielisks, grandiozs. Atsevišķu cilvēku, tautu un visas cilvēces brālība ir

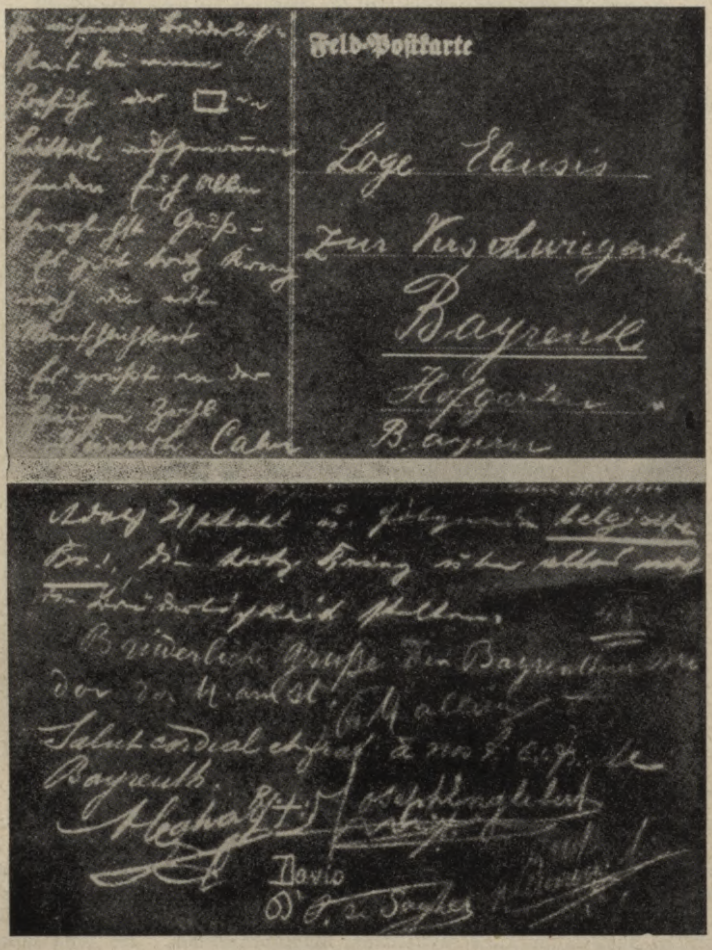

Kara lauka pastkarte no Lježas (Beļģijā), kuŗu abu karojošo tautu — vācu un franču brīvmūrnieki kopēji uzrakstījuši, parakstījuši un nosūtījuši citiem kopējiem brāļiem — brīvmūrniekiem.

mūsu augstākais ideāls. Pieņemdami masku par īsto ģīmi un vārdus par darbiem, brīvmūrniecībai seko 6 miljoni ļaužu. Taču noraujot masku un ieskatoties brīvmūrniecības īstajā ģīmī un neklausoties uz tās vārdiem, bet raugoties tikai uz tās darbiem, mēs ieraugām, ka brīvmūrniecības patiesais mērķis ir Žīdu vispasaules republika. Šis īstais slepenais mērķis ir viņas alfa un omega — ie-

sākums un beigas, un uz to tiecas visa viņas darbība. Minētā patiesā mērķa sasniegšanai nepieciešama: 1) ariešu ideālistiskā pasaules uzskata un uz kristīgās ticības pamatiem dibinātās civilizācijas iznīcināšana un 2) žīdu materiālistiskā pasaules uzskata iepotēšana nežīdiem un viņu padarīšana par žīdu vergiem. Tādējādi brīvmūrniecības plānā ietilpst kristīgo valšķu sagraušana un to vietā vienas vienīgas žīdu pasaules valsts nodibināšana.

Kareivja-brīvmūrnieka briesmu signāls kareivim-brīvmūrniekam ienaidnieka mītnē, kuram jādara viss iespējamais viņa glābšanai. Tāpēc brīvmūrniecība ir ārkārtīgi bīstama kara laikā un kara laukā.

1787. g. Bāzelē parādījās E. Servati grāmata: «Vācu brīvmūrniecības vēstures fragmenti». Tajā ievietots simbolisks vara gravējums: «Karaliskās celtniecības māksla 18. gadsimtā,» kuru reprezentē 520. lp. zīmējums. Tas pātago daudzas brīvmūrnieku parašas, muļķības un māņticības. Gleznas izskaidrojums atrodama viņa grāmatas tekstā no 13.—18. lapp., un proti:

Bābiles tornis ir brīvmūrniecības simbols. Tam ir 3 stāvi, cik ordenim ir simbolisku grādu. Tos sauc par mācekļa, biedra un meistera pakāpēm. Pēdējām doti dažādi tepiķi, uz kuriem tēlotas visādas alegorijas, kā zvaigznes, tempļi, kolonnas, cirkuļi, zvēri un citas figūras no senpasaules kāršu spēlēm. Tā pakājē obeliska vietā bezformīgs akmenis ar uzrakstu: Babile. 5783. Caurvēji apzīmē augstākās pakāpes, jo tās katrs var celt uz zemākām pakāpēm, kuras nekā neizteic. Visi trīs stāvi uzcelti uz dziļiem pagrabiem, kuru akmeņi saķitēti ar vīnu un punšu. Dzersim aiz priekiem par vispilnīgāko karaliskās celtniecības meisterdarbu, kas ved uz pašām debesīm, kā arī aiz līksmās brīvmūrniecības lielajiem panākumiem. Šādā garā autors ironizē savā grāmatā par tā laika brīvmūrniecību, dodams ikkatram priekšmetam uz gleznas kādu labi tēmētu satirisku izskaidrojumu.

50. Antisemitiskais noskaņojums.

Jau no agras bērnības es mācījos pazīt žīdus. Tie piegādāja lauciniekiem preces. Jaunākie žīdi staigāja apkārt pa mājām ar paunām uz muguras un vecākie braukāja ar kastēm un saiņiem vezumā. Kā pauna, tā vezums bija klejojoša bodīte. Tajā zemnieks varēja atrast visas preces savām nedaudzām vajadzībām. Palikdami pa nakti vienā vai otrā mājā, žīdi atstāstīja tuvākās apkārtnes jaunākos notikumus. Tādējādi viņi atvietoja avīzes, kuŗu laucinieki tolaik vēl nelasīja. Tirgotavu uz laukiem bija maz. Ne vienmēr bija nauda pie rokas. Žīdi pienesa vai pieveda preces klāt un pārdeva tās arī uz parādu vai apmainīja pret citu preci. Ļaudis ticēja, ka žīdi pārdodot lētāki nekā latvji — bodnieki. Tāpēc zemnieki draudzīgi uzņēma žīdus un labprāt iepirkās no viņiem. Saimnieks deva sienu un auzas zirgam vai atļāva tam ganīties pļavā un saimniece apgādāja pašu žīdu ar maizi, sviestu, krējumu, kartupeļiem, putraimiem un miltiem, no kuŗiem viņš gatavoja sev vakariņas un brokastis, bet šabās arī pusdienu. Prombraukdams, žīds atlīdzināja savu un zirga uzturu ar dažām adatām, pogām vai ar kādu lētu kokvilnas lakatiņu. Protams, ka šī atmaksa nelīdzinājās ne desmitai daļai patērēto vielu vērtības. Parasti žīds vēl piebilda: «Nem, nem, mīle saimniece, tu zine, ka zīde nekā par velti negrib». Jau kā mazs zēns, es sapratu, ka žīdi apšmauc zemniekus un mitinās gandrīz par velti viņu pajumtē.

Pauninieks.

Tā kā Vidzemes un Kurzemes guberņās žīdiem bija aizliegts apmesties uz pastāvīgu dzīvi, tad uz laukiem pavisam nebija žīdu tirgotavu un citu veikalu. Preču iznēsātāji un izvadātāji — žīdi

Persijas žīds.

ieklīda no Vitebskas guberņas, pie kuŗas piederēja daļa tagadējās Latgales un kuŗa sākās no Daugavas ar Gostiņu un Krustpili. No turienes žīdi klejoja pa pārējo Latviju gan kā pauninieki, gan kā vezumnieki. Nomanīdams šo klaidoņu viltību, blēdību un netīrību, es tos nīdu un zoboju. Tā es bez kāda cita iespaida izaugu par antisemitu. Turpmākā dzīvē satiksme ar šiem cilvēces parazītiem vēl vairāk attīstīja manī augsni pretžīdismam.

Pirmskaŗa Krievijas žīdi.

Tie žīdi,kuŗus es pazinu bērnībā, bija nabadzīgi, vienkārši, neskoloti ļaudis. Viņi taisīja veikalus, bet netaisīja polītiku. Vēlāk man nācās sastapties ar augstākas pakāpes žīdiem, kuŗi taisīja ī veikalus ī polītiku. Sevišķi tas sakāms par 1905., 1917. un 1919. g. streiku un revolūciju aizkulišu rīkotājiem. Kad biju ieguvis neapšaubāmus datus par šo ļaužu velnišķiem plāniem un ellišķo taktiku, tad man žīdi tapa riebīgi. Es ķēros pie viņu īstās sejas atmaskošanas. Visur pret žīdiem skanēja mans spēcīgais mutiskais un rakstiskais vārds. Tirgos, laukumos, uz ielām, biedrību namos un citās ļaužu masu sanākšanas vietās manas publiskās runas klausījās ne tikai latvji, bet arī žīdi. Savā rediģētā un izdotā «Tautas Balsī» es droši teicu patiesību par žīdiem, zinādams, ka žīdi dzīvo

no meliem un mirst no patiesības. Tai pašā laikā es desmitiem tūkstošiem izplatīju savas sarakstītās brošūras par žīdu un viņu rokaspuišu sociāldemokratu tautas musināšanu, muļķošanu un izmantošanu savā labā.

Visjūda ir ne tikai mūsu, bet arī visu citu tautu ienaidnieks, t. i. viņš ir visas cilvēces resp. visas pasaules ienaidnieks. Sīkstā cīņā viņš jau iekaŗojis kundzību pār pasaules lielāko daļu. Bet viņš zin, ka Visjūdas pasaules valsts ir koloss uz māla kājām, un saprot, ka par tādu tā paliks tiekam, iekam viņam neizdosies sašķobīt pakļauto tautu tiesiskos, tikumiskos un tautiskos pamatus un pārvērst tās par padevīgiem ierocīem savās rokās. Viņš rīkojas pēc

Talmūda skola.

sava dieva Jāves pavēles: aprīt un verdzināt visas citas tautas, sagrābt visas virszemes bagātības un vienam pašam valdīt pār pasauli. Viss, kas nepadodas viņa kundzībai, iznīcināms. Jāve uzdevis Visjūdam sagatavot ceļu mesijam, kuŗš atnāks valdīt pār pasauli tikai pēc tam, kad viņa «izredzētā» tauta būs jau ieguvusi noteikšanu par visu zemi, par visām tautām, par visām bagātībām.

Ūniversālā Dieva, Debestēva, sūtītais Kristus sauc žīdu dievu Jāvi par velnu, melu tēvu un cilvēku slepkavu un pašus žīdus par velna bērniem, čūskām un odzēm.

Protams, ka ar tā Kristus definētiem ļaudīm Debestēva bērni nevar mitināties kopā savā valstī, jo velna bērniem ir jāseko Jāves pavēlei un katrā zemē jāizdeldē resp. jākalpina saimniektauta. Kad mēs izvairāmies un aizsargājamies no žīdiem, tad mēs tikai klausam savam Debestēvam, kuŗš negrib ļaut 16 miljoniem ļaunā gara kalpiem verdzināt un izdeldēt 2 miljardi savu bērnu zemes virsū.

Divas rāsas tramvaja uzgaidāmā telpā.

Katras rāsas maisījums ar minētiem velna bērniem un čūsku un odžu dzimumu ir grēks pret Debestēvu, jo viņš vēlas nevis savu bērnu pagrimšanu un bojā eju, bet to augstāku attīstību un labklā-

Laulība ir tikai tad tikumiska, kad kādas vienas rāsas divas būtnes dzīvo priekš trešās būtnes — bērna, lai tauta pastāvētu mūžīgi.

jību. Ja «nevar taču lasīt vīna ogas no ērkšķiem, vai vīģes no dadžiem», un ja «katrs labs koks nes labus augļus, bet nelāga koks nevar nest labus augļus» (Mat. 7, 16—17), tad no Debestēva bērnu sajaukšanās ar Jāves čūsku un odžu dzimumu nevar rasties krietni

pēcnākami. Tāpēc mūsu tauta jāizolē no seksuālas dzīves ar velna bērniem.

LTA. Romā, 15, VII. 38. Saziņā ar propagandas ministriju, kāda italiešu augstskolu profesoru grupa nupat nākusi klajā ar atzinumu, kuŗā desmit punktos formulēts fašisma viedoklis rāsu problēmas lietās. Atzinumā uzsvērts, ka Italijas iedzīvotāji visumā esot ārieši un āriskās civilizācijas nesēji. Italiešiem tādēļ jāpiegriežot nopietna vērība rāsas tīribas uzturēšanai un jāatzīstot, ka «žīdi ir italiešu rāsai svešs elements». «Giornale d'Italia», kas publicē šo dokumentu, piebilst, ka zinātnieku slēdziens esot «ievadījums akcijai, kam jānoved pie tālu ejošām pārmaiņām italiešu tautas parašās un mentālitātē».

Rāsas jautājumā pasaulslavenais rakstnieks Dr. phil. nat. Arturs Dinters savā grāmatā «Die Sünde wider das Blut», kuŗu es vissiltāki ieteicu izlasīt ikkatrai latvei un ikkatram latvim, sekoši raksta tās pēcvārdā:

Rāsa ir viss! Tā ir atslēga ne tikai cilvēces, tautu un ģimeņu, bet arī katras atsevišķas personas vēsturei. Par visu, kas es esmu, ko es jūtu, domāju un gribu, par visu, kas no manis ir tapis, top un taps, man jāpateicas vienīgi un tikai vienīgi manai rāsai. Rāsa ir blakus reliģijai visaugstākais un vissvētākais, kas man pieder. Jā, mana reliģija pieder man tikai caur manu rāsu, jo ti-

Jauktu rāsu pēcnācēji.

kai mana rāsa ir tas, kas dara iespējamu manu reliģiju un atveŗ man tās dziļāko iekšējo saprašanu. Rāsa un reliģija ir viens! Un zināšana, ka es esmu cēlies no visaugstdzimtākās rāsas, kādu vien kaut kad zemeslode uz sevim ir nesusi un kuŗa ir aicināta vest visas zemesbumbas tautas pretim viņu augstākam un pēdējam uzdevumam, uzliek man augsto pienākumu darīt visu iespējamo, lai šī rāsa paliktu tīra, svēta un neaizkaŗama svešām asinīm. To es esmu parādā ne tikai sev un saviem bērniem, bet arī vislielākā mērā savai tautai un tēvijai, jo, kā vēsture māca, tauta un tēvija neglābjami iet dibinā, kad rāsa samaitājas ar svešas sugas asinīm.

Žīdiem ir iedzimta neapmierināma kaisle piesmiet nežīdu sievas un meitas. Viņi nepazīst cieņu pret cittautietēm: tās ir vi-

Augstskola, kuŗai vienalga, kādas rāsas jaunieši tajā studē, nav tautiska, bet ir starptautiska.

ņiem medījums savu zemisko kārību apmierināšanai. Ticība un svētās grāmatas ne tikai atļauj, bet tieši pavēl nežīdu sieviešu, pat mazu meiteņu piesmiešanu. Šādas pavēles bez skaita atrodamas visās trijās viņu sv. likumgrāmatās: torā (Mozus grāmatās), talmūdā un šulchan-aruchā.

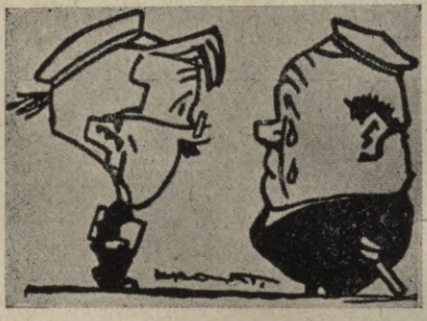

Paģiru dienā: «Labrīt, biedri! kamdēļ taisi tu tik skābu ģīmi?» «Mans tēvs bija vācu nacionālists un māte čeķiete, vectēvs žīds un es studēju austrumu valodas: nezinu, pie kuŗas studējamās tautas es piederu.» Žīdu avīze «Morgen», Vīnē, 14. 4. 30.

Un Jāve runāja uz Mozu un sacīja: atrieb Izraēļa bērnus pie medijāniešiem. Un tie kāvās pret Medijānu, kā Jāve Mozum bija pavēlējis, un nokāva visu, kas bija no vīriešu kārtas. Un Izraēļa bērni aizveda gūstītās sievas līdz ar viņu bērniem un laupīja visus viņu lopus un visus viņu ganāmus pulkus un visu viņu mantu. Un Mozus tiem sacīja: kam tad jūs visas sievas esat pametuši dzīvas? Nu tad nokaujiet visus, kas ir vīriešu kārtas starp bērniem, un nokaujiet visas sievas, kas vīru ir atzinušas un pie vīra gulējušas. Bet visus bērnus no sieviešu kārtas, un kas nav gulējušas pie vīra, pametat dzīvus. Un tie sievieši, kas vīru nebija atzinuši, bija 32.000 dvēseļu. Un Jāve runāja uz Mozu un sacīja: skaiti, cik tā laupījuma, tos sagūstītos cilvēkus un lopus, tu un priesteris Eleazars un tie draudzes cilšu priekšnieki, un dali to laupījumu uz pusi starp tiem, kas karā gājuši, un starp visu draudzi, un ņem vienu daļu priekš Javes» (4. Moz. 31).

Un kad Jāve, tavs dievs, nodos pilsētu tavā rokā, tad visus vīriešus, kas tur ir, tev būs apkaut ar zobena asmini. Bet sievas un bērnus un lopus un visu, kas tai pilsētā, visu viņu laupījumu, ņem sevīm un ēd sava ienaidnieka laupījumu, ko Jāve, tavs dievs, tev ir devis. No šo ļaužu pilsētām, ko Jāve,

tavs dievs, tev dos par īpašumu, tev neko nebūs atstāt dzīvu, kam ir dvaša. Bet izdeldē tos pavisam: etiešus, amoriešus, kanaāniešus, veresiešus, eviešus un jebusiešus, itin kā tev Jāve, tavs dievs, ir pavēlējis (5. Moz. 20).

Lūk, tāda ir «dieva izredzētā tauta» un, lūk tāds ir viņas dievs!

Tāpat arī talmūds uzskata biežu seksuālu kopošanos par žīda gultas pienākumu, vienalga, ar ko viņš tikai nekopotos:

Rāsas maisījums ir Vācijas zārks

Gultas pienākumi jāpilda ļaudīm bez nodarbošanās katru dienu, strādniekiem divreiz nedēļā, ēzeļu dzinējiem reiz nedēļā, kamieļu dzinējiem reiz 30 dienās un kuģotājiem reiz sešos mēnešos. Petubbot 616.

Ikviena sveša sieviete, kuŗa nav Izraēļa meita, ir lops. Jalkut Rubeni gadod 12b.

Nežīdiete, kuŗai ir 3 gadi un 1 diena, derīga lietošanai. Prozelite (t. i. piegriezta žīdu ticībai nežīdiete. J. D.), kuŗai ir mazāk par 3 gadiem un 1 dienu, derīga priesterim, jo 4. Moz. 31, 18 sacīts: «Bet visus bērnus no sieviešu kārtas, un kas nav gulējušas pie vīra, pametat dzīvas. Jehamot 60b.

Tādu pašu tiklību priekšā raksta šulchan aruchs:

Kas ir mauka? Visas nežīdu meičas, un arī tāda žīda meiča, kuŗa kopojas ar tādu, kas nedrīkst viņu precēt. Eben haezer 6, 8.

Klātguļa pie jaunākas par 3 gadiem nežīdietes nav sodama. Eben haezer 21, 1. Haga.

Žīds drīkst lietot nežīdieti, jo gojas piesmiešana nav priekš žīda laulības pārkāpšana. Jad. chas. 2, 2.

Nežīdiem nav likumīgas laulības. Hilchôth melachim 3.

Mozus aizliedz žīdam laulības pārkāpšanu tikai ar sava tuvākā sievu, t. i. ar otra žīda sievu, bet neaizliedz ar akuma (= goja, nežīda. J. D.) sievu. Sanhedrin 52b.

Izpildot sava ciltsdieva Jāves skaidri un gaiši izteikto svēto gribu, žīdi ne tikai apmierina pie nežīdietēm savas kustoniskās tieksmes, bet arī bojā goju rāsu un ar to tuvina mesijas valsts nodibināšanu.

Rabini mācās talmūdu, kuŗš ir «Dieva izredzētas tautas» pamats, ceļvedis, sākums un gals.

1920. g. maijā notika Breslavā cionistu kongress. Tajā viņi apsprieda savas taktikas jautājumus. Ko nolēma šai kongresā, to mums vēsta plakāts, kuŗš 1922. g. februārī bija piesists Breslavas ūniversitātē uz melnās tabulas. Lai neapšaubītu manu tulkojumu, es šeit pievedu vārdu pa vārdam, burtu pa burtam vācu oriģinālā no Dr. Kurta Pliškes grāmatas «Der Jude als Rassenschänder», 13. lp., un proti:

Anschlag am schwarzen Brett
in der Universität

Breslau, im Februar 1922.

Achtung! Lesen!

Weitergeben! **Es geht um Deinen Untergang!**

Deutsche Frauen und Mädchen lest!

Im Mai 1920 fand in Breslau in der Gesellschaft der Freunde, Graupenstraße, eine Zionistenversammlung statt. (Die Zionisten sind ganz besonders interessierte Politiker.) Rabbiner Abraham und Kareski aus Berlin sagten u. a. folgendes: Die jüdische Frau sei für uns ein Juwel, wir müssen sie hoch und heilig halten. Christliche Frauen dürfen für uns nur Kloaken sein. Wir müssen aber den Verkehr mit ihnen auf den Abend beschränken, denn man wird schon aufmerksam; wir müssen uns in feiner Art und Weise nähern, damit

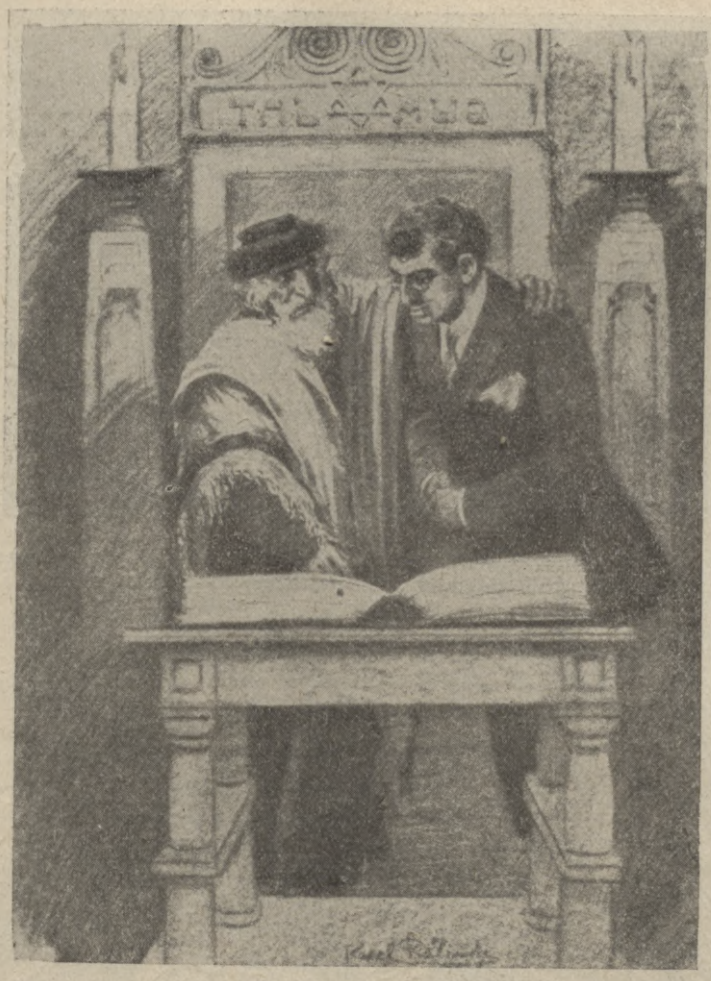

«Talmūds ir svarīgāks par bibliju.»

sie nicht merken, welche Absichten wir haben und wenn uns mal eine neppen will, die müssen wir verletzen bis in die innerste Herzfaser hinein. Jetzt gibt es unter den christlichen Frauen soviel Antisemiten, denen müssen wir zu schaden suchen mit allen Mitteln; das gemeinste Mittel dürfen wir hierbei nicht scheuen, wir müssen sie unmöglich machen, vernichten. Die christlichen Dienstmädchen müssen wir möglichst jung ins Haus nehmen und den geschlechtlichen Verkehr mit ihnen pflegen und wirken, daß sie nicht mit christlichen Männern verkehren und sich nicht christlich trauen lassen. Wir müssen sie auch mit Geld bestechen, das sie nicht in christliche Familien dienen gehen. — Dazwischen sprachen sie hebräische Worte und Sätze und zum Schluß dankten sie den Anwesenden für die geleistete Arbeit, mahnte sie so fortzufahren, «so werden wir das ersehnte Ziel schon erreichen».

Solche Ratschläge geben Rabbiner ihren Juden und sie befolgen sie gut. Wer noch behaupten will, es sind nicht alle Juden schlecht, der gehe mit offenen Augen durch die Straßen. Das ganze Tun und Treiben der Juden ist der

Viena otra pārdevēja, kasiere, ierēdne, mašīnrakstītāja, šuvēja, dienestmeita iepazīstas ar žīdiem ballēs, dejas vakaros vai kurortos un krīt to izmestos tīklos.

«Ja jūs negribat ieiet uz to, tad jau rītdien es meklēšu citu grāmatvedi.»
Nevainīga, vesela un tīra viņa iegāja sava darba devēja mājā, bet piesmieta, slima un samaitāta viņa izgāja no tās.

Veikala mācekles pavešana.

beste Beweis dafür, daß alle Juden in den Vernichtungsplan eingeweiht sind und an der Verwirklichung dieses Planes mitarbeiten.

gez. Professor Dr. Hentschel.

Šinī rakstā, kuŗu parakstījis prof. Dr. Hencels, starp citu teikts:

Žīda sieva mums ir dārgums. Kristiešu sievas drīkst būt mums tikai kloākas. Mums vajaga ierobežot satiksmi ar tām tikai vakarā, jo sāk jau piegriezt vērību; mums jātuvojas tā, ka viņas nenomana mūsu nodomus, un ja kāda grib mūs piešmaukt, tad mums viņa jāapbēdina līdz sirds dibenam. Tagad daudzas kristiešu sievietes ir antisemites; tām mums jākaitē visiem līdzekļiem; šeit nedrīkst atbaidīt mūs viszemākie līdzekļi; mums tās jāpadara par nespēcīgām, jāiznīcina. Kristiešu kalpones pēc iespējas jaunas jāņem mājā, jāpiekopj ar tām seksuālā dzīve un jāgādā, ka tās ne-

«Ja jūs gribat dabūt to gredzenu par velti, tad apmeklējiet mani šovakar.»

saietos ar kristiešu vīriešiem un kristīgā kārtā nesalaulātos. Mums jāpievelk viņas ar naudu, lai viņas neietu kalpot kristiešu ģimenēs . . . Tādus padomus rabini dod žīdiem un viņi tiem labi seko. Kas grib vēl apgalvot, ka ne visi žīdi ir slikti, tas lai iet ar vaļējām acīm pa ielu. Visa žīdu darbība un rīcība ir labākais pierādījums tam, ka visi žīdi ir iesvētīti iznīcināšanas plānā un līdzstrādā tā reālizēšanā.

Mums kristīšanās un krustošanās nekrīt svarā. Mēs paliekam žīdi arī simtajā paaudzē, tāpat kā pirms 3000 gadiem. Mūsu rāsa ir dominējoša, jo mēs nezaudējam savas rāsas smaku pat pēc krustošanās desmit paaudzēs un pie saiešanās ar kaut kuŗu sievieti: vienmēr piedzimst jauni žīdi. Prof. Ed. Gans.

Žīdi ir ārkārtīgi kaislīga tauta. Naudas viņiem netrūkst. Svētās grāmatas — tenachs (= vecā derība), talmūds un šulchan aruchs atļauj viņiem ārlaulības kopošanos ar nežīdietēm, kā vien patīk un

«Cik burvīgs iespaids ir manam skurbeklim? Tagad es ar viņu varu darīt, ko gribu, gluži tā, kā to māca talmūds: «Žīds drīkst kopoties ar nežīdieti kā vien viņam patīk.» Maimonides: Jad. hasaka 2, 2. «Žīds drīkst seksuāli darīt sievai visu, ko vien viņš var tai darīt. Viņš drīkst apieties ar to kā ar gaļas gabalu, kas nāk no miesnieka. Viņš drīkst to ēst sālītu vai nesālītu, jēlu, vārītu vai ceptu.» Sanhedrin 69b.

cik vien patīk. Nežīdiešu tikumiska bojāšana ir pat viņu nacionāls pienākums, jo tas ir visdrošākais goju tautu izdeldēšanas līdzeklis. Tāpēc «Dieva izredzētās tautas» dēli neskopojas ar dāvanām, lai ieviļinātu gojas netiklības zaņķī.

Un ķēniņš Salamans iemīlēja daudz svešas sievas, bez varaus meitas vēl Moaba, Ammona, Edoma, Sīdana un Etiešu meitas. Šīm Salamans pieķērās ar mīlestību. Un viņam bija 700 sievas no augstas kārtas un 300 liekas sievas (1. Ķēn. 11, 1—3).

Ķēniņam Salamanam ir 60 ķēniņienes un 80 liekas sievas un tas jaunavu pulks nav izskaitāms (Augstā dz. 6, 8).

Teātŗa direktors kopā ar palīgiem izrauga savam teātrim skaistākās darbinieces, sevišķi pamatīgi izpētot to ārējo izskatu un ķermeņa interesantākās daļas.

Teātŗa īpašnieks ar baleta direktrisi apskata un apmāca dejotājas.

Sekojot savam dievināmam karalim un brīvmūrnieku dzīves visaugstākam ideālam Salamanam, kuŗš bija ievilinājis Cionas haremā veselu tūkstoti ēģiptiešu, moabiešu, ammoniešu, edomiešu,

Režisori un aģenti pārbauda vienu no 170 skaistulēm, kuŗas bija ieradušās uz sek. sludinājumu avīzēs: «Rēvijas teātris meklē 40 jauka izskata jaunavas».

sīdaniešu, etiešu un citu nežīdu tautu meitu, «Dieva izredzētās tautas» dēli nesaudzē nekādus līdzekļus, lai dabūtu goju jaunavas savu kustonisko tieksmju apmierināšanai.

Sievietes vājā puse ir tā, ka viņa grib būt skaistāka, labāk apģērbta un dārgāk izgreznota par citām. «Skaistas spalvas dara putnu skaistu.» Lai gūtu skaistas drēbes un greznas rotas, vajaga daudz naudas. Bet tikai reti kad tā ir arietēm un tikai reti kad tās trūkst žīdiem. Pēdējie izmanto šo apstākli, lai piekantētos arietēm.

Jau no senseniem laikiem žīdi ir pazīstami kā tirgotāji ar dzīvo preci. Viņu paši pirmie ciltstēvi Abrāms un Īzāks ir tirgojušies ar dzīvo preci, laizdami par samaksu savas sievas pie Ēģiptes un Geraras karaļiem. Tagad visā pasaulē žīdi ir vienīgie, kas tirgojas gan ar baltām, gan ar dzeltenām, gan ar melnām, gan ar krāsainām verdzenēm.

Ar visrožainākiem solījumiem katru gadu žīdi aizmāna uz svešām zemēm desmitiem un simtiem tūkstošiem nepiedzīvojušu jaunavu. Tur tās, palikušas bez kāda sakara ar savējiem un dzimteni, nokļūst galīgā postā un verdzībā.

Kad Lembergā cēla apsūdzību pret 27 žīdiem par tirgošanos ar jaunavām, tad viens no viņiem, Šāfersteins atbildēja, ka tirdzniecībā ar jaunavām viņš neredzot neko piedauzīgu, jo tā esot tāds

pats veikals kā visi citi veikali: viens tirgojoties ar augļiem, otrs ar drēbēm, bet viņš izvēlējies tirdzniecību ar meitām.

Katrā zemē gandrīz visu meitu māju īpašnieki vai to apgādātāji ar meitām un meitenēm ir žīdi. Ņujorkā pat ir nodibinājies

Sieviešu skaistuma pētīšana un noteikšana. «Ja jūs būsat mīļas mums, mēs jūs padarīsim par skaistuma karalienēm.»

meitu māju trests, kuŗu akciju turētāji ir vienīgi žīdi. Šā tresta namos uzturās 265.000 balto vērdzeņu. Kad nodibināja Rokfellera premiju «dzīvās preces tirdzniecības apkaŗošanai», tad konstatēja, ka vienā pašā Amerikā jaunavu tirgotāji katru gadu gūstot 60 miljonu dolāru. No Eiropas visvairāk balto verdzeņu nosūta uz Ņujorku, Buenos-Airesu un Rio de Žaneiro. No šiem galveniem centriem tās sūta tāļāk uz zemes iekšieni.

Dzīvās preces tirgotava.

Žīdi ir tauta, kuŗai Jāve pavēlējis vairoties kā smiltīm jūrmalā un zvaigznēm debesīs. Šo savu cilts dieva pavēli viņi svēti pilda. Katrā draudzē rabins, kahals (draudzes padome) un bet-dins (tiesas nams jeb tiesa) raugās, ka ikviens žīds jaunībā apprecētos un ka tam būtu daudz bērnu. To prasa arī viņu svētās likumgrāmatas: talmūds un šulchan aruchs, piemēram:

Ikviens žīds, kuŗam nav sievas, nav cilvēks. Jebamot 63a.

Kam nav sievas, tas ir padzīts no debesīm. Pesachim 113b.

Ikviens žīds, kuŗš nenodarbojas ar sava dzimuma turpināšanu, uzskatāms kā asiņu izlējējs un pelna nāvi. Jebamot 636 un 64a.

Svētais (= Jāve. J. D.) sēd un skaita Izraēļa klātguļas, kad nāks tā pile, no kuŗas viņš var veidot vienu taisno (= žīdu. J. D.). Niddan 31b.

Abiem dzimumiem jāprecas tūdaļ pēc vaislas vecuma sasniegšanas, kad ir 12 gadu un 1 diena. Laba paraša prasa, ka žīda meiča jau pirms nobrieduma vecuma sasniegšanas būtu apprecējusies. Kidduschin 50b.

Katrs cilvēks (t. i. žīds, jo gojs nav cilvēks. J. D.) ir spiests precēties, izplatīt un vairot cilvēku dzimumu. Šis pienākums sākas ar 18. gadu, vēl labāk ar 13. gadu, bet ne agrāk, jo tas būtu mieslošanās. Ilgāki par 20. gadu neviens nedrīkst gaidīt, jo citādi var piespiest viņu tiesas ceļā. Dzimuma vairošanas pienākums ir izpildīts, kad katram ir piedzimis viens dēls un viena meita. Dēlam nedrīkst būt pie sevis nekāda trūkuma uz dzimuma locekļa un meitai nekādu neauglības zīmju. Eben haeser 1.

Vācijas jaunā likuma 144. p. piemērošana par tautas pašiznīcināšanu, t. i. par augļa nodzīšanu resp. aborta taisīšanu.

«Tauta, kuŗa prasa nesodāmu augļa nodzīšanu, padara pašiznīcināšanu par dzīves pamatlikumu».

Kad Vācijā nāca pie varas nacionālā valdība, tā ar jaunā soda likuma 144. p. stingri aizliedza augļa nodzīšanu un noteica par tā pārkāpšanu bargus sodus.

Lai gan žīdi ļoti rūpējas par savu tautiešu ģimeņu daudzbērnību, tomēr ar presi, teātri un filmu viņi ietekmē ariešu tautas izdot likumus par atļautu abortu taisīšanu. Protams, ka šādi ariešu tautu likumi neattiecas uz žīdu tautu, jo tai ir pašai savi likumi. Nežīdu tautas pakāpenīgi pārgāja no daudzbērnu sistēmas uz triju, divu, viena un neviena bērna sistēmu. Mazinoties dzimstībai, mazinājas vai pavisam apstājas vienas otras tautas pieaugums. Redzams, ka abortu taisīšanas propaganda ir viens no goju tautu iznīcināšanas paņēmieniem.

Savās iepriekšējās grāmatās es jau pierādīju, ka žīdi bojā ariešu tikumus ar savu literātūru, teātri un filmu. Tur rakstīto es šeit papildināšu ar aizrādījumu uz žīdiskās glezniecības un tēlniecības ļauno iespaidu. Savas valdīšanas pēckaŗa laikmetā žīdi ar

Novembŗa sistēmas pasaulslaveno vadošo meisteŗu darbi.

neķītriem mākslas ražojumiem pārpildīja visus vācu mūzejus. Tagad no tiem viņu lielmeisteŗu darbus savāc kopā antisemitiskos mūzejos, lai rādītu pasaulei, ar kādām sava gara mantām žīdi mieloja vācu tautu. No šādiem žīdu slaveno mākslinieku ražojumiem pievedu tikai divas gleznas paraugam.

Tā saucamā «Neandertalera māksla».
Londonas žīdu plaši pazīstamais tēlnieks Jakobs Epsteins pats dievbijīgi noraugās uz savu meisterdarbu «Genesis» («Radības»), kuŗš attēlo grūsnēju arieti-idioti.

Aiz ētiskiem iemesliem šeit sakopoti tikai tie darbi, kuŗi vismazāk aizkaŗ kauna jūtas. Kādu galīgu izvirtību dveš žīdu māksla, mēs piemēram redzam no gleznas «Trīs vienā gultā». Atklāti atzinuši par savas tikumības likumu daudzsievību, žīdi tagad pauž daudzvīrību, ko sevišķi spilgti izteic tikko minētā glezna. Tādas pašas bezkaunību vāceles ir gleznas: «Ceļš uz meitu», «Padodies, meita». Ar savām gleznām žīdu mākslinieki pauž ariešu jaunavām «brīvo mīlestību», «biedru laulību», «laulību uz laiku» u. t. t. Aiz «lielā žīdiskā naida» žīdam ir «atriebības prieks» ar seksuālo kopošanos verdzināt «blondās arietes».

Šeit vēl paraugam rādīšu vienu žīdu filmas reklāmas gleznu, kuŗu iespiež visu laikrakstu sludinājumos un izlipina uz visiem ielu stūŗiem. To sauc «Ceļš uz grēku». Tā tad viņu filmu uzdevums

nav vis rādīt «Ceļu uz labošanos», uz tikumības pilnību, uz audzināšanu, uz atgriešanos no grēka, bet uz grēku.

Ikvienas zemes labklājība atkarājas no tās miera un kārtības mīlestības. Kas grib kaitēt zemei, tas var panākt to ar juku cel-

Ceļš uz grēku.

šanu. Jo vairāk nemieru zemē, jo sliktāki klājas tās saimniektautai, kuŗa mīt tajā no neatminamiem laikiem. Ieklejotājiem žīdiem nerūp zemes labklājība, bet rūp bagātību ātra piesavināšanās, lai atkal klejotu tāļāk uz citu zemju izlaupīšanu. Viņu mērķa sasniegšana vislabāki izdodas nemieru laikos. Tāpēc it visur žīdu slepenie aģenti ar pagrīdes darbību rada nemierus, jo vislabākā zvejošana ir saduļķotos ūdeņos. «Duļķo, skaldi, valdi un laupi» ir viņu pamatlikums. Lūk, kāpēc katrā zemē līdz ar žīdu ierašanos sākas ielu demonstrācijas, strādnieku streiki, šķiru cīņas, mītiņi,

Kāda žīda — nemieru cēlēja apcietināšana Vašingtonā.

revolūcijas u. t. t., pa kuŗu laiku žīdi sarauš strīdējošos pušu vērtības savās kabatās. Kur divi suņi plēšas, tur trešajam viegli pakampt viņu gaļas gabalu.

Pēc savas dabas žīdi ir nelabojami meļi. Meli ir viena no visraksturīgākām žīdu īpatnībām. Dr. M. Luters sarakstīja un 1543. g. iespieda biezu grāmatu: «Von den Jüden und ihren Lügen» — «Par žīdiem un viņu meliem», kuŗa saīsinātā izdevumā 1934. g. iznāca manā tulkojumā ar to pašu latvju virsrakstu un par 10 sant. ir dabūjama visos grāmatveikalos. Piemēram pievedīšu no šīs ļoti ievērojamās grāmatas dažus lielā reformatora citātus:

Žīdu acīs mēs, goji — pagāni, esam ne cilvēki, bet zemāki radījumi par tārpiem, jo neesam no viņu augstdzimtajām asinīm, cilts, dzimuma un pēcnācības. Skolās (sinagogās), lūgšanās, dziesmās un visā viņu dzīvē Dievam pastāvīgi jādzird un jāredz, ka viņi paši liela sevi un slavē Dievu par to, ka viņš

atšķīris žīdus no pagāniem, licis viņiem piedzimt no svētiem tēviem un izredzējis viņus par svēto tautu. Turklāt, lai viņu nejēdzība būtu plosīga, stulba, traka un pilnīga, viņi pateicas Dievam, ka viņi radīti, pirmkārt, par cilvēkiem un ne par lopiem, otrkārt, par izraēliešiem un ne par gojiem, un, treškārt, par vīriešiem un ne par sieviešiem. Viņi iedomājas, ka tikai žīdi ir cilvēki, bet visa pasaule ir niecīgi cilvēki, pīles vai peles pret viņiem.

Dr. M. Lutera pretžīdiskās grāmatas tituļlapas zīmējums, kuŗa satirisko kokagriezumu pagatavojis Lūka Kranachs 1543. g. Vitenbergā.

Mūsu Kungs sauc žīdus par odžu dzimumu un Jāņa 8, 39 par velna bērniem: «Ja jūs esat Abraāma bērni, tad darat Abraāma darbus. Jūs esat velna bērni, velns ir jūsu tēvs!»

Lai Dievs pasargā mūs: cik daudz mums, pagāniem, neapgraizīšanas dēļ jācieš žīdu skolās, dziesmās, lūgšanās un mācībās! Un cik viņu degunā riebīgi smirdam mēs, nabaga ļaudis, tamdēļ vien, ka neesam apgraizīti! Tomēr pielietojot apgraizīšanu, viņu sirdis ir palikušas neapgraizītas, kamdēļ viņi ir bezdievji, elkaticīgi un viltusmācības piekopēji, kā par viņiem kliedz un sūdzas pats Mozus un visi citi pravieši, no kuŗiem daudzus viņi ir nonāvējuši. Kā raksti rāda, viņi ir niķīgākā un stūrgalvīgākā tauta, kas ne ar kādiem praviešu spredikiem, brīdinājumiem un mācībām nav ļāvušies pārdabūt sevi no ļauniem uz labiem darbiem. Viņi ir slavenākie un ļaunprātīgākie blēži, kuŗi pat līdz šai dienai nespēj neko citu, kā tikai slavēt sevi un nievāt un lādēt visu pasauli, iedomājoties ar to pastāvēt Dieva priekšā, kā viņa mīļākie bērni.

Žīdi ir īstie meļi un asinssuņi. Bez apstājas viņi sagroza un vilto savus rakstus. Visas viņu gaidas, ilgas un cerība tiecas uz to, lai varētu apieties ar mums — pagāniem tā, kā viņi apgājās ar pagāniem Persijā Esteres laikā. Ak, cik viņiem ir mīļa Esteres grāmata, jo tā tik labi saskan ar viņu asinskārīgo, atriebīgo un slepkavīgo alkumu un cerību. Nekad saule nav apspīdējusi asinskārīgāku un atriebīgāku tautu par žīdiem. Viņi iedomājas un saucas par Dieva tautu tamdēļ, ka viņu uzdevums esot kaut un žņaugt pagānus. Viņu gaidāmā mesijas cēlākais darbs būšot ar žīdu zobenu nokaut un nogalināt visu pasauli.

Pamats žīdu iedomātai priekšrocībai pār visām citām tautām ir Mozus bauslība un uz tās dibinātā žīdu likumības taisnība. Bet pēc pašu žīdu rakstiem, cik reiz viņi nav atkrituši no bauslības, ticības un taisnības un nav dzīvojuši tā, kā dzīvo velni, kuŗiem viņi ir līdzīgi?! Gluži tāpat var lielīties visu citu tautu slepkavas un maukas, zagļi un krāpnieki, kā arī visi pārējie ļaunie ļaudis, sacīdami, ka viņi ir sevišķi svēta Dieva tauta, jo viņiem ir Dieva vārds

un viņi zin, ka būs Dieva bīties un mīlēt, viņam klausīt un kalpot, viņa vārdu godāt, neslepkavot, nemaukot u. t. t. Bet viņi grēko pret bauslību un ir pazudināti, lai gan līdzīgi žīdiem var lielīties, ka viņi ar Dieva doto bauslību ir svēti un no visiem citiem ļaudīm izredzēti par Dieva tautu. Tāda pat ir tā pašuzslava, ar kuru sinagogās žīdi pateicas Dievam, ka viņš ar bauslību padarījis viņus svētus un izredzējis par savu tautu, labi zinādami, ka viņi nepilda

Ebrauca 3 «ārzemnieki» un valsts tapa bagātāka par 3 blēžiem. J. D.

nevienu bausli, bet ir pilni naida, skaudības, mantkārības un visādu citu ļaunumu. Savās lūgšanās izlikdamies par dievbijīgiem un svētiem, viņi ir tik akli, ka ne tikai augļo, bet arī māca, ka caur Mozu Dievs piešķīris viņiem tiesību augļot. Ar to viņi bezkaunīgi apmelo Dievu.

Kas netur 10 baušļus, tas netur arī pārējos likumus. Ar to žīdi apsmej Dievu un tur viņu par ākstu. Tas ir līdzīgi, ja pie kristiešiem, kāds ļauns mošķis (Teufelskopf — velna galva) staigātu pāvesta, kardināļa, bīskapa vai mācītāja drēbēs, pildītu visus attiecīgas amata personas ārējos pienākumus un paradumus un būtu tādā garīgā tērpā īsts velns, vilks, ticības ienaidnieks un Dieva pulgotājs, kas kā evaņģelijus, tā 10 baušļus mītu kājām, lādētu un atmestu. Ak, cik skaists svētais tas būtu Dieva acīs!

Tāpēc ievēro, mīļais kristieti, ko tu dari, ļaudams žīdiem sevi pavedināt. Sargies no žīdiem un zini, ka sinagogas ir nekas cits kā velna perekļi, kuros perinas pašuzslava, uzpūtība, meli, zaimošana, Dieva un cilvēku visindīgākā un rūktākā nievāšana, kā to dara paši velni. Kad tu redzi vai dzirdi žīdu citus

mācot, tad domā, ka tu redzi un dzirdi indīgu bazilisku (ķirzaklīdzīgu kustoni), kuŗš ar savu skatu vien jau saindē un nonāvē cilvēkus, kā to stāsta senlaiku teika. Ar Dieva dusmību sisti, viņi domā, ka slava, augstprātība, Dieva mānīšana un visu cilvēku lādēšana ir īsta un liela dievkalpošana, kuŗa piederas un pienākas tik dižciltīgām sentēvu asinīm un apgraizītiem svētiem, kā viņiem. Sargies no žīdiem!

Velns ar saviem eņģeļiem ir apsēdis žīdu tautu tā, ka viņa vienmēr liela Dievam ārējas lietas, savas dāvanas, darbus un nopelnus. Citiem vārdiem sakot,

Kāda starptautiska blēža apcietināšana Berlīnē. J. D.

žīdi ziedo Dievam čaumalas bez kodola. Dievam jāpieņem tās un par tām jāuzskata žīdi par izredzēto tautu, jāizceļ viņi un jāsvētī viņi pār visiem pagāniem. Bet ka Dievs prasa savu pavēļu pildīšanu, lai varētu būt viņa tauta, tam žīdi nepiegriež vērību. Tāpēc notiek pēc Dieva vārdiem Mozum: «Viņi netur mani par Dievu, es arī neturu viņus par savu tautu.» To pašu saka Oseja 2, 2. Žīdi nemitētos plātīties, ka viņi ir Dieva tauta, arī tad, ja tagad tūdaļ katru dienu no debesīm pravieši snigtu un Mozi nāktu tūkstošiem un kliegtu viņiem: «Jūs neesat Dieva tauta, jo esat Dievam neklausīgi un pretestīgi». Tā kā jau gandrīz 1500 gadu žīdi ir izdzīti, izkaisīti un palikuši bez apsolīšanas, tad viņiem nav citas cerības, kā tikai tā, kuŗu viņi maldīgā iedomībā savai apmierināšanai iesmērē rakstos.

Žīdi gaida mesiju, kuŗu viņi sauc par «hemdath», t. i. par «visu pagānu apmierinājumu». Gaidāmais mesija jeb hemdath viņu izpratnē apzīmē pagānu zeltu, sudrabu un dārgakmeņus, kuŗi jāsagrābj žīdiem un ar kuŗiem viņiem

Žīdi cītīgi studē toru (= Mozus grāmatas jeb bauslību), kuŗa aizliedz viņiem krāpt savu tuvāko jeb otru žīdu (tautas brāli) un atļauj darīt ikkatru pārestību nežīdiem. J. D.

jāvalda pār nežīdiem. Apakš saules nav bijusi un nav neviena tauta skopāka un naudas kārīgāka par žīdiem. Viņi arī radījuši nosodāmo augļošanu. Tāpēc viņi mierina sevi: «Kad mesija atnāks, viņš atņems visai pasaulei zeltu, sudrabu un dārgakmeņus un izdalīs tos žīdiem». Sakarībā ar to, viņi ar svētumu apgānīšanu, kur vien varēdami, attiecina rakstus uz savas nepiesātināmās naudas kāres apmierināšanu. Tiešām, tu vari padomāt, ka Dievs un viņa pravieši nav zinājuši nekā cita priekšsludināt, kā tikai to, kā ar pagānu zeltu, sudrabu un dārglietām piepildīt nolādēto žīdu bezdibenaino naudas alku.

No vecākiem un rabiniem jau no pašas jaunatnes žīdi ir iesūkuši un bez apstājas vienmēr iesūc pret gojiem tādu naidu, ka viņiem saskaņā ar 109. Dāvida dziesmu, tas ir izgājis caur miesu un asinīm, galvu un kājām un tapis par viņu dabu un dzīvību. Cik maz viņi var pārgrozīt savu miesu un asinis, smadzenes un kājas, tikpat maz viņi spēj grozīt savu nekautrību un skaudību. Tādi viņi paliek un kā tādi maitā pasauli tur, kur Dievs neparāda sevišķi augstus brīnumus. Tāpēc zini tu, mīļais kristieti, un nešaubies par to, ka tev blakus velnam nav rūktāka, indīgāka un varenāka ienaidnieka par īstu žīdu, kas nopietni tic kā īsts žīds.

Protams, starp žīdiem var būt arī ļaudis, kas tic tāpat, kā govis un zosis tic. Tomēr visi viņi cieši turas pie savām asinīm un apgraizīšanas. Tāpēc bieži apvaino viņus par aku saindēšanu, bērnu zagšanu vai mocīšanu. Viņi gan noliedz to, bet es labi zinu, ka viņiem netrūkst griba darīt to. Ja viņi dara ko labu, tad zini, ka tas nav aiz mīlestības un nenāk tev par labu, jo viņi dzīvo pie mums un ir spiesti rādīt, ka dara mums labu, bet viņu sirdis ir un paliek ļaunas.

Ja kāds cilvēks nepazīst velnu, tad viņš nevar nobrīnīties, kāpēc žīdi nīst kristiešus, jo viņiem nav tam iemesla. Patiesi mēs daram viņiem visu labu: viņi mitinas mūsu mājās un mūsu aizsardzībā, lieto mūsu zemi, ceļus, ielas

un tirgus; mūsu valdnieki un valdība ļauj no viņu kasēm žīdiem ņemt, zagt un laupīt, cik patīk, t. i. viņi ļauj žīdiem sevi un savus pavalstniekus apdīrāt, izsūkt un par pašu naudu padarīt sevi par nabagiem. Kā svešiem ieklejotājiem,

Rabīns amata tērpā. J. D.

žīdiem nekā nav. Tāpēc visam tam, kas viņiem tagad ir, vajadzēja būt mūsējam. Ja zaglis nozog 10 guldeņus, tad viņu pakar, un ja nolaupa tos uz ielas, tad viņš pazaudē galvu. Bet kad žīds nozog vai nolaupa ar augļošanu 10 tonnas zelta, tad viņš ir mīļāks par pašu Dievu.

1475. g. Frankfurtē pie Mainas žīdu rituālām vajadzībām noslepkavotā 2 gadus veca kristiešu bērna Sunsona līķis. J. D.

Ar to apmierināti un stiprināti savā ticībā un indīgā īgnumā pret mums, viņi savstarpēji runā: «Stāviet stipri: redziet, ka Dievs ir ar mums un nepamet

Estere Davidsones kdze nevar sūdzēties par sliktiem laikiem. J. D.

savu tautu svešumā. Mēs nestrādājam un dzīvojam labas sliņķu dienas, jo nolādētie goji strādā priekš mums, un mēs ievelkam viņu naudu, lai būtu viņu kungi un viņi mūsu kalpi. Turaties cieši kopā, Izraeļa bērni, tad ies vēl labāk. Ja mēs tā turpināsim un ar augļošanu un citādi ievāksim visu pagānu zeltu un sudrabu (hemdath), tad atnāks mūsu mesija». Lūk, tā mēs ciešam un saņemam lāstus no mūsu paspārnē un aizsardzībā dzīvojošiem žīdiem!

Talmuds un rabini raksta, ka žīdam ir grēks nonāvēt žīdu, bet nav grēks nonāvēt nežīdu, jo žīdam gojs nav tuvākais. Tāpat nav grēks nepatiesi zvērēt pret nežīdu, bet apzagt un aplaupīt nežīdu ir taisni dievkalpošana. Tā kā viņi ir apgraizīti, svēti un ar augstdzimtām asinīm, bet mēs esam nolādēti goji, tad nekad viņi nevar būt rupji un apgrēcīgi pret mums, jo viņi ir pasaules kungi, un mēs esam viņu kalpi, pat lopi.

Mūsu Kungs Kristus sacīja, ka žīdi esot padarījuši Dieva namu par slepkavu bedri. Padomājiet paši, cik liels gods ir Dievam un cik jauks ir viņa nams, ja pats Dievs nosauc savu namu par slepkavu bedri. Un cik gan dvēseļu viņi nav nobendējuši ar savu mantrausīgo viltus mācību un divkosīgo elkaticību! Pie tādas pašas mācības žīdi turas vēl šobaltdien: sagroza Dieva vārdus, dzenas pēc mantas, augļo, zog, slepkavo un saviem bērniem māca darīt tāpat.

Cik gan daudz reiz godīgāki raksta un māca pagānu prātnieki un dzejnieki ne tikai par Dieva likumiem un nākamo dzīvošanu, bet arī par tagadējās dzīves labiem darbiem, jo viņi māca, ka pēc pašas dabas ikvienam cilvēkam nākas kalpot citiem cilvēkiem, būt uzticamam arī ienaidniekiem un palīdzēt ikkatram cilvēkam vajadzības brīdī. Piemēram, tā sludina Cicerons un citi viņam līdzīgi rakstnieki. Es saku, ka Ezops fabulās un Terentijs komēdijās pauž vairāk gudrības un pamācības par labiem darbiem, nekā to atrodam talmudā, rabinu grāmatās un visās žīdu sirdīs.

Tiesā žīdiem nekad netrūkst liecinieku, jo talmūds pavēl viņiem vienmēr liecināt par labu žīdam un par sliktu gojam un uzliek bargu sodu žīdam, kas liecina par labu gojam. J. D.

Dažs var padomāt, ka es runāju par daudz, bet es runāju nevis par daudz, bet daudz par maz. Savos rakstos žīdi lād mūs, gojus, un savās sinagogās un lūgšanās piesauc mums visādu nelaimi. Ar augļošanu viņi nolaupa mums naudu un mantu un, kur vien var, dara mums ļaunu. Bet vissliktākais ir tas, ka viņi domājas ar to kalpojot Dievam. Tā nedara nevieni pagāni, bet tikai pats velns un viņu apsēstie žīdi. Bez tam viņi sauc mūsu Pestītāju par maukas bērnu un viņa māti Mariju par mauku, kura ar laulības pārkāpšanu piedzīvojusi Jēzu no kāda kalēja. Rabini pārveido viņas vārdu «Maria» par «Haria» (izkārnijumu čupa), un diezin kā vēl viņu nelamā savā starpā.

Paraug, cik salti, trekni ir žīdu meli par viņu «gūstu» pie mums. No Jerusalemes izpostīšanas ir pagājuši vairāk par 1400 gadiem. Pirmos 300 gadus žīdi mocīja, vajāja un nāvēja kristiešus visā pasaulē. Tāpēc mēs gan varētu apsūdzēt žīdus par savu gūstniecību, kas atbilst patiesībai. Bet vēl šodien mēs nezinām, kāds velns ir ievazājis žīdus mūsu zemē. Mēs neesam atveduši viņus no Jerusalemes un neturam viņus savā zemē. Ja viņi grib, visi ceļi ir brīvi aizvākties. Mēs labprāt dosim dāvanas, lai tiktu no viņiem vaļā, jo viņi mums ir smags slogs, kā posts, mēris un drausmīga nelaime visai zemei. No dažām zemēm viņi ir izdzīti ar varu. Tā viņus izraidīja no mīļā perekļa Francijas un nupat mīļais ķeizars Kārlis izdzina viņus no vismīļākā perekļa Spānijas. Šogad viņus izdzina no Bohemijas, kur viņiem Praga bija no labākiem perekļiem. Manā dzīvības laikā viņi izraidīti arī no Regensburgas, Magdeburgas un no daudzām citām vietām.

Taču tas nav gūsts, kad kādu nevar ciest savā zemē un mājā un cenšas ar varu dabūt viņu projām. Gluži otrādi, žīdi tur gūstā mūs, kristiešus, mūsu pašu zemē. Viņi liek mums strādāt vaiga sviedros un par mūsu sastrādāto naudu un mantu dzīvo zaļi, ar nolādēto augļošanu saņem gūstā mūsu īpašumus, zobo-

V. A. Bruckmans.

Glezna rāda skatu no Šekspira lugas «Venecijas tirgotājs», kad tiesas priekšā augļotājs žīds Šeiloks taisās izgriezt no godīga itāļa — tirgotāja Antonio miesas pēc līguma viņam pienācīgo mārciņu gaļas, un kad Antonio drauga sieva Porša (Portia) veltīgi lūdz Šeiloku apžēloties. Zemiskuma ziņā Šekspira ģeniāli tēlotais Šeiloks tapis uz visiem laikiem par žīda — augļotāja prototipu. J. D.

jas par mums, spļauj mums virsū, blandās apkārt kā junkuri un par atalgojumu un pateicību mums lād mūsu Kungu Jēzu, uzmezdamies mums par kungiem un ar mūsu pašu mantu, sviedriem un darbu padarīdami mūs par saviem kalpiem. Vai velnam nav jāsmejas un jādejo, atrodot sev tādu paradīzi pie mums, kristiešiem, ka viņš ar žīdiem, saviem svētajiem, rij mūsu mantu, un pie tam vēl ņirgājas par mums, lādēdams Dievu un cilvēkus! Dāvida un Salamana laikā paši savā zemē žīdi nedzīvoja tik lieliski, kā tagad viņi dzīvo mūsu zemē. Bet viņi vēl sūdzas, ka mēs turot viņus gūstā. Jā, mēs turam viņus gūstā tāpat, kā savus trumus, augoņus un citas slimības, kuŗām mums kā pazemīgiem vergiem jākalpo ar naudu, mantu un ar it visu citu, kas mums ir. Un kā gan mēs vēlētos, ka šie mūsu gūstekņi kopā ar citiem mūsu gūstekņiem — žīdiem tūdaļ aizvāktos no mums uz Jerusalemi!

Ja nu zinām, ka mēs neturam žīdus gūstniecībā, ar ko tad mēs esam izpelnījušies šīs augstdzimtās un svētās tautas naidu pret sevi?! Mēs nesaucam viņu sievietes par maukām, kā viņi sauc Jēzus māti, Mariju; mēs nesaucam viņus par mauku bērniem, kā viņi sauc mūsu Kungu, Kristu. Mēs nelādam viņus, bet vē-

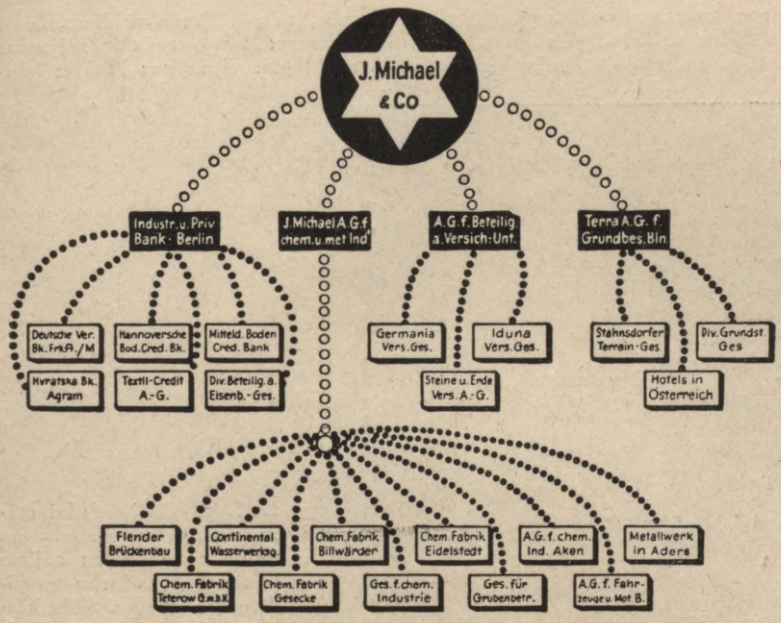

Gluži plikais žīds Jakobs Michaels pa kaŗa laiku tā iedzīvojās, ka ar saviem uzņēmumiem līdzīgi zirnekļa tīklam pārklāja visu Vāciju. J. D.

lam viņiem visu labu, dodam viņiem pie sevis mājvietu un ļaujam viņiem ar sevi kopā ēst un dzert. Mēs nezogam un nespīdzinam viņu bērnus, un mums neslāpst pēc viņu asinīm. Ar ko tad pelnam mēs tik lielo, svēto Dieva bērnu tik

Žīdu kapitāla pieaugšana Vācijā. J. D.

šausmīgas dusmas, skaudību un naidu? Tas tāpēc, ka pēc Mozus vārdiem, Dievs ir sitis žīdus ar ārprātu, aklumu un sirds trakumu. Bet varbūt ir arī mūsu pašu vaina, ka neatriebjamies viņiem un nenonāvējam viņus par Kristus izlie-

1937. g. Vācijas iedzīvotāju nodarbības tabula, no kuŗas redzams, ka gojiem ir tiesība uz darbu un žīdiem uz izpelņu. Šādu kārtību žīdi sauc par līdzīgām tiesībām. J. D.

tām nevainīgām asinīm, par kristiešu vajāšanu pirmos trīs gadsimtos un par bērnu asiņu izliešanu līdz pat šim laikam, bet gan par visām viņu slepkavībām, lādēšanām, zaimošanām, apmelošanām un izvarošanām ļaujam brīvi sēdēt pie mums un apsargājam viņu sinagogas, mājas, dzīvību un mantu, lai viņi droši un

Jūdas darbs: Goju grūti-sūri sapelnīto grašu pārvēršana bezvērtīgā papīrā.

Pēckaŗa laikmetā zelts, darbs un maize tapa žīdu īpašums, bet tauta palika pie papīra čupām.

mierīgi atņemtu mums naudu un mantu, izsmietu un apspļautu mūs, pēdīgi pārvarētu un nonāvētu mūs visus, kā viņi to vienmēr ikdienas lūdz un cerē? Saki nu pats, vai viņiem nav liels iemesls būt naidīgiem pret saņodītiem gojiem, lādēt viņus un tīkot pamatīgi sabojāt viņus!

Francijas faktiskā valdnieka Rotšilda karikatūra. J. D.

Ko lai daram mēs, kristieši, ar atmesto un nolādēto žīdu tautu? Mēs nedrīkstam ciest žīdu melus, zaimošanas un lāstus, lai paši netaptu par šo ļaunumu līdzdalībniekiem. Tā darīdami, mēs nevaram nedzēst neizdzēšamo dievišķo

dusmu uguni, nedz atgriezt žīdus, kā to saka pravieši. Ar lūgšanu un dievbijāšanu mums jāpielieto liela sirdszēlastība, lai varētu izglābt jel dažus žīdus no liesmas un kvēles. Mums nenākas atriebties žīdiem, jo viņiem ir nolemta tūkstoš reiz lielāka atriebība, nekā mēs varam vēlēties.

Mēdz sacīt, ka žīdi derot, jo aizdodot naudu. Bet no kurienes viņi to ņem? Protams, ne no sa7ējiem, bet no mūsējiem, nozogot un nolaupot to ar

Agrākais Prūsijas faktiskais valdnieks Mozes Mendelsons. J. D.

augļošanu. Tiešām, žīdiem jāsmejas vēderus turēdamiem, ka mēs ļaujam sevi neneģēlīgi āzēt: aizdod mums mūsu naudu, lai varētu palikt mūsu zemē, dzīt visādas nelietības, tapt bagātiem par mūsu sviedriem un asinīm un par aizdotiem 10 floriniem nozagt 1000 florinus.

Spredikotājiem it sevišķi tur, kur ir žīdi, nākas uzcītīgi atgādināt muižniekiem un firstiem, lai viņi piespiež žīdus strādāt, aizliedz viņiem augļošanu un pārmāca viņus par Dieva pulgošanu un lādēšanu. Ja starp mums, kristiešiem, soda zagļus, laupītājus, slepkavas, zaimotājus un citus ļaundarus, kāpēc tad velna bērniem, žīdiem, ir brīv visu to darīt bez soda? Šie resnvēderaiņi laupa un izsūc mūs, guļ mums uz kakla, rij, plītē, bauda labas dienas mūsu mājās un par atalgojumu lād mūsu Kungu Kristu, baznīcas, firstus un visus mūs, draud un bez apstājas vēlē mums visādu nelaimi un nāvi. Iedomājaties, kur mēs, nabaga kristieši, esam nonākuši, ka tik slinkus vazaņķus, tādus pulgotājus un Dieva ienaidniekus mēs par velti barojam un daram bagātus, saņemot par to vēl lāstus,

zaimus un visādu postu, kuŗu mums viņi dara un vēlē! Vai tiešām mēs esam tikpat akli un stulbi pret žīdiem, kādi viņi ir savā neticībā uz īsto Dievu, ka mēs ciešam šādu nelabojamu diedelnieku tiranniju, neredzēdami un nejuzdami, ka viņi, uzmetušies mums par junkuriem un plosīgiem tiranniem un padarījuši mūs par saviem gūstekņiem un pavalstniekiem, vēl sūdzas, ka viņi esot mūsu gūstekņi un ciešot no mums pārestības? Tā kā nav iespējams savaldīt žīdu patvaļu, tad

17. g. s. glezna: «Nürnbergas vaimanājošais žīds.» Jūs zināt žīdu ciešanas, bet nezināt tās ciešanas, kuŗas viņi nodara mums. J. D.

viņi aizdzenami no mūsu zemes. Jerusalemē viņi pēc patikas var melot, zaimot, lādēt, zagt, laupīt, slepkavot, augļot un strādāt visus citus savus šausmu darbus. Bet, dzīvojot pie mums žīdiem jāliek mierā mūsu valdniecība, zeme, manta, un visvairāk mūsu Kungs Kristus, ticība un baznīca no viņu velnišķā plosīguma un ļaunuma. Šādu brīvību neviens nedrīkst dot, jo negantība iznīcina visas brīvības. Pēdīgi attiecībā uz sevi es saku:

Ja Dievs gribētu dot man to mesiju, kuŗu žīdi tīko un gaida, tad es vēlētos būt labāk cūka nekā cilvēks, jo žīdi vēlas no sava mesijas tikai to, ka viņš būtu varmāka un laicīgs karalis, kas nonāvētu mūs, kristiešus, sadalītu pasauli starp žīdiem, padarītu viņus par kungiem un pēdīgi pats nomirtu tāpat kā visi citi karaļi, un pēc viņa tāpat nomirtu arī viņa bērni. Ar to es gribu sacīt: «Mīļais Dievs Kungs, paturi sev savu mesiju, vai dodi viņu tiem, kas viņu vēlas, bet mani padari par cūku, jo ir labāk būt par dzīvu cūku, nekā par mūžīgi mirstošu cilvēku.» Arī Kristus saka: «Labāk būtu tādam cilvēkam, ja viņš nebūtu piedzimis.» Tāpēc mēs ar prieku, no visas sirds pateicamies Dievam Tēvam, ka mums ir Pestītājs Kristus, ka mums nav jābaidās no nāves, ka esam droši par mūžīgu dzīvošanu, ka varam parādīt dūri velnam un ellei un ka mums nav jādreb no Dieva dusmības. Es zinu, ka žīdi ir ļauni tādēļ, ka viņi ir velna apsēsti. Taču lūgsim Kristu, mūsu mīļo Kungu, lai viņš atpestī viņus, apžēlojas par viņiem un uztur visus viņa atzīšanā, jo tā ir mūžīga dzīvošana.

Tā tad 16. g. s. vācu tautas dižais dēls Luters pauda un prasīja to, ko 20. g. s. viņas vēlākais dižais dēls atzīst un pārvērš īstenībā.

1860. g. nodibinājās Parīzē Alliance Israélite Universelle — Vispasaules izraēliešu savienība. Tās dibinātājs bija augstgrādīgais

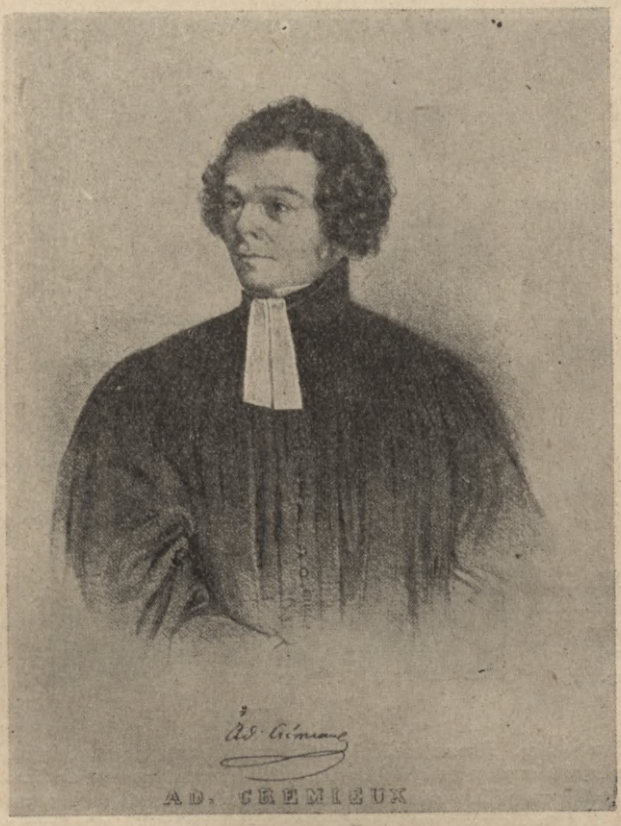

A. Kremjē (Crémieux).

brīvmūrnieks Francijas ministrs Arons Kremjē (1796.—1880.). Tā tapa par Eiropas žīdu un brīvmūrnieku centru. Savus satāniskos pasaules iekaŗošanas plānus Kremjē izteica kādā 1861. g. runā, un proti:

Jāsākas un jāattīstās jaunā laika mesiānismam. Jaunās kārtības Jerusaleme jānodibina starp austrumu un rietumu zemēm. Tai jāstājas ķeizaru un pāvestu dubultvalšķu vietā. Es neslēpju, ka daudz gadus esmu perinājis šo domu. Alliance Israélite ir tikko iesākusi savu darbību, un tās ietekme sajūtama jau tālienē. Tā aprobežojas tikai ar mūsu kultu, griežas pie visiem, grib iespiesties visās zemēs. Tautībām jāpazūd! Ticībām jāizput! Bet Izraēlis nemitēsies, jo šī mazā tauta ir Dieva izredzēta. Tagad viss ir grozījies! Ir radusies ziedoša savienība, kuŗu pieņem visvarenie troņi. Tā vienmēr ir gatava aizstāvēt mūsu tiesības un apkaŗot visus tos ļaudis, kuŗi ir mūsu rāsas, apgaismības un brīvības ienaidnieki.

Alliance Israélite ar Grand Orient de France un Grande Loge de France palīdzību ir pāržīdojusi Franciju un nodevusi franču tautas bagātības Rotšilda un citu žīdu baņķieŗu rokās. Žīdietība un brīvmūrniecība ir Francijas valdnieces. Francijas žīdietība un brīvmūrniecība izplata savu politisko un saimniecisko iespaidu pa visu Eiropu.

1897. g. Bāzeles cionistu kongress galīgā veidā pieņēma Palestīnas valsts dibināšanas plānu. Šo žīdu tautas kustību sauc par cionismu. Tā dibinātājs bija Dr. Teodors Hercls, kuŗš 1896. g. izdeva savu pazīstamo grāmatu «Der Judenstaat» — «Žīdu valsts». (494. lp.)

1917. g. 2. nov. Anglijas ministru prezidents Balfurs ar USA prezidentu un citu sabiedroto valšķu piekrišanu deklarēja: «Viņa Majestātes Valdība ar labvēlību skatās uz nacionāla mitekļa radīšanu žīdu tautai Palestīnā un pieliks vislielākās pūles šī mērķa sasniegšanai.»

1922. g. 25. jūlijā Tautu savienība nodeva Lielbritanijai Palestīnas pārvaldīšanas mandātu. Pēc tam sākās Palestīnas kolonizēšana ar žīdiem. Cionismam žīdietības kustībā ir ārkārtīgi liela nozīme: Palestīnai jābūt par Mesijas vispasaules valsts centru, Jerusalemei par šīs valsts galvaspilsētu un uz Ciones kalna uzceltam resp. atjaunotam Salamana templim par visu tautu vienīgo svētnīcu.

Kas diktē presē, radiō, teātrī un kinō, tas rada «sabiedrisko domu» pēc patikas. Bet «sabiedriskā doma» ir faktiskā tautas vadītāja un valdītāja. Lielumlielā daļā zemju tāds diktētājs un «sabiedriskās domas» taisītājs ir Visjūda. Piem., Alžirā izdodamais no žīdiem neatkarīgais laikraksts «La Libre Parole» 15. 4. 37. raksta par franču tautas «sabiedriskās domas» taisīšanu sekoši:

Franču prese atrodas žīdu īpašumā, ietekmē un vadībā. Tāpat ir ar radio. «Radio-Cité» ir žīda L. Dreifusa īpašums, «Parīzes Raidītāju» vada žīds Grīnbaums, «Tuluzas radio» pieder žīdam Kirkovskam u. t. t. Valsts radio pārzinis bija plaši pazīstamais brīvmūrnieks un žīdu draugs Piverts. Kad viņš atstāja savu posteni, tad viņa vietā stājās cits pārbaudīts brīvmūrnieks un žīdu draugs. Radio augstāko padomi sastāda žīdu plejādes balstāmie locekļi: Astrue, Blūms, Bloks, Mortiers, Rotšilds u. t. t. Kino Izraēlis ir pilnīgi sagrābis savās ķetnās: Natani, Godchauksi, Osso, Braunbergeri, Haiki, Suchami, Gances, Diamanti-Bergeri, Natansoni u. t. t. ir žīdu kino un filmu uzņēmumi. Gandrīz visus teātŗus vada žīdi. Atkarībā no viņu preses ārkārtīgās reklāmas visvairāk pazīstamie artisti ir žīdi. Ieguvuši savā noteikšanā presi, radio, kino un teātri, žīdi ar šiem spēcīgiem ieročiem taisa franču tautas sabiedrisko domu.

Londonā, ETA, 26. 6. 37. Pēc dzejnieka S. Černichovska un Šteinberga referātiem starptautiskā penklubu kongresā par žīdu stāvokli dažādās valstīs, kongress pieņēma rezolūciju pret antisemitismu, kas pierāda kultūras un civilizācijas trūkumu. Kongress nolēma griezties pie visiem penklubiem ar uzaicinājumu kopējiem spēkiem cīnīties pret pretžīdisko uzstāšanos un pret žīdu vajāšanu dažādās zemēs. Rīgas žīdu avīze «Segodņa» 27. 6. 37.

Londonā noturētā starptautiskā penkluba rezolūcija liecina, ka penklubieši ir paklausīgi žīdu diendeŗi, kuŗiem savos literāriskos ražojumos jāpierāda: 1) ka visas žīdu neģēlības ir kultūra un civilizācija, 2) ka to apkaŗotāji ir nekultūrāli un necivilizēti ļaudis; un 3) ka nepadošanās žīdu kundzībai ir žīdu vajāšana.

Latvijā cionisti aktīvi piedalās politiskā dzīvē. Rīgā un provincē Ceire Cion guvusi lielu piekrišanu: 3. Saeimas Latgales vēlēšanu apgabalā tā gāja žīdu sarakstu pirmā vietā, dabūdama ap 8.500 balsu un ievēlēdama par savu deputātu Satversmes sapulcē Dr. I. Helmani un visās Saeimās prof. M. Lazersonu. Tāpat arī pašvaldībās Ceire Cion bija reprezentēta prāvā skaitā. Vispārējā politikā Ceire Cion pieder pie kreisā spārna. Tas rāda, ka partiju laikā Latvijas pārvaldīšanā piedalījās ļaudis, kuŗus interesēja ne Latvija, bet Palestīna resp. Mesijas vispasaules valsts.

«Gostiņos deg vairākas ēkas! Vietējie ugunsdzēsēji nespēj tās glābt! Lūdzam palīdzību!» tāds sauciens pēc palīdzības vakar īsi pēc p. 3 atskanējis tēlefona aparātā Daugavpils apriņķa 2. iec. (Krustpilī) priekšnieka Jaunrubeņa kabinetā. Nedaudz mirkļus vēlāk liesmas jau aizdedzinājušas Icika Kacina, Lejas Joffes, Nochuma Millera, Nosena Morena, Avseja Meilacha, Bačeva Meilacha, Zalkinda Millera, Itas Vasermanes, Šolema Millera, Lazera Aranoviča, Hirša Dimanta, Zaveļa Vasermaņa, Hanas Koblences, Izraeļa Kirznera, Lejas Stolpertes, Dāvida Zandlera, Izraeļa Bindera, Aizika Zilbermaņa, Haima Šneiera, Gitas Levinsones, Icchoka Jakubovića un Esteres Minskeres īpašumus. Lielākā daļa ēku bijusi apdrošināta Latvijas Lloidā. Pavisam nodegušas 54 ēkas, no kuŗām daudzas bijušas ievestas nojaucamo sarakstos.

Ugunsgrēka posta smagi piemeklētie Gostiņi priekš pasaules kaŗa saucās par Glazmanku, bet vārds Trentelberģis — sena galvenā kārtā žīdu apdzīvotā miesta palama tautā. Gostiņi atrodas Aiviekstes labā krastā, netālu no tās ietekas Daugavā, apm. 3 km no Pļaviņām. Gostiņus vēl apzīmē arī par Zarnu miestu un Dankeriem. Gostiņus tagad apdzīvo 1001 persona, no kuŗiem 66 proc. žīdu. «J. Z.» 4. 5. 37.

No šā ziņojuma redzams, ka ne visas «tās pilsētas ir mūsu». Ievērojams, ka nojaucamo sarakstā ievestās žīdu ēkas ir bijušas apdrošinātas nevis žīdu, bet latvju apdrošināšanas biedrībā, lai gan citādi žīdi ir tikai žīdu uzņēmumu klienti.

51. Ariešu morāle pret revolūcijām, pret grautiņiem, pret kūdīšanām, pret provokācijām, pret pagrīdes darbību.

Kas ir revolūcija? Katra revolūcija ir žīdu slepeni sarīkots goju grautiņš ar devīzi: «Sit buržujus un laupi salaupīto!» Bet dažreiz goji resp. buržuji turas pretim, sarīko pretgrautiņus un sauc «Sit žīdus!» Ja mēs negribam, ka žīdi rīko goju grautiņus, t. i. revolūcijas, tad arī mums nenākas rīkot žīdu grautiņus. Vispār, mēs esam pret grautiņiem un pret visiem citiem varas darbiem, vienalga, lai tie nāktu no kuŗas puses nākdami, jo visi varas darbi ir pretēji ariešu morālei. Kad žīdi rīko goju grautiņus, t. i. revolūcijas, tad viņi rīkojas saskaņā ar savu morāli un ar sava dieva pavēli. Bet ja mēs rīkotu žīdu grautiņus, tad mēs rīkotos pretēji mūsu morālei un mūsu Dieva pavēlei. Bez tam kā žīdu rīkojamie goju grautiņi (revolūcijas), tā ariešu rīkojamie pretgrautiņi (pretuzbrukumi aizstāvēšanās nolūkā) lielākā vai mazākā mērā iznīcina valsts nācionālo bagātību, kuŗas mazināšanās vienmēr ir saimniektautas zaudējums. Klaidoņi — žīdi necieš no mūsu nācionālās ba-

Prātnieks Fichte runā vācu tautai: «Vai jūs pazīstat valsti valstī? Vai zināt, ka žīdi, kas ir citas daudz varenākas valsts pilsoņi un ir visur cieši saistīti savā starpā, iegūstot vienlīdzīgas tiesības, mīdis kājām jūs? Lai viņiem varētu piešķirt tiesības, ir tikai viens līdzeklis: kādā naktī nogriezt visiem žīdiem galvas un to vietā uzspraust citas galvas, kuŗās nav žīdu ideju.»

gātības iznīcināšanas, jo goju valsts viņiem ir tikai izsūkšanas objekts, bet nav tēvija. Tāpēc viņi bez zaudējumiem var rīkot goju

grautiņus resp. revolūcijas. Bet mums Latvija ir tēvija: mēs tajā esam dzimuši, mēs to esam mantojuši no tēvu tēviem un mēs to atstāsim bērnu bērniem. Tāpēc mums jāsaudzē ikkatra vērtība, kāda vien tā nebūtu un kādai privātai personai vien tā nepiederētu, jo viss tas, kas atrodas Latvijas robežās, ir latvju tautas nācionālais īpašums. Ja mēs noteikti un stingri uzstājamies pret žīdu grautiņu rīkošanu no ariešu puses, tad mēs vēl jo noteiktāki un stingrāki uzstājamies pret goju grautiņu, t. i. revolūciju, rīkošanu no iekļejojošo žīdu puses.

Ir tikai viens vienīgs žīdu grautiņa veids, kurš neiznīcina ne cilvēku dzīvības, nedz tautas nācionālo bagātību. Šo žīdu grautiņa veidu gan mēs uz vissiltāko ieteicam ikvienam latvim un latvei, kam jel cik ne cik sirds pukst priekš savas tautas un valsts. Šā žīdu grautiņa devīze skan un ir ikkatram cieši jāaizliek aiz auss: «Sit žīdu pats sevī!» Šai grautiņā var piedalīties visa tauta un tam ir vislielākie panākumi. Ja ikviens nežīds, sekojot slavenā arieša Sokrata tēzei: «Mācies pazīt pats sevi», kopā ar citiem ļaunumiem izravēs no savas dvēseles visu ļaunumu ļaunumu — žīdu, tad reizē ar to no mūsu zemes nozūdīs arī visi ārpus mūsu dvēselēm dzīvojošie žīdi.

Arieši neatrod ieeju žīdu sabiedrībā tāpēc, ka ikkatrs žīds ir ir nositis sevī arieti vai to nemaz nav ielaidis sevī. Ja tāpat nevienā arietī nebūs žīda, tad žīdi neatradīs ieeju ariešu sabiedrībā. Tāpēc nositīsim ikkatrs pats sevī žīdu tāpat, kā ikkatrs žīds ir nositis sevī nežīdu.

Žīdi nevar iztikt bez goju grautiņu (revolūciju) rīkošanas: viņi dzīvo goju zemēs ne kā darba tauta un sev uztura guvēji no dabas, bet kā darba tautas guvumu izmantotāji un pārticēji uz darba tautas rēķina. Līdzīgi ļaudis ir nekas cits kā darba tautas parazīti. Žīdi pārtiek bez sviedru liešanas no tā, ko darba tauta ar vaiga sviedriem tieši no dabas iegūst. Viņi slepeni kūda vienu darba tautas resp. goju daļu pret otru nežīdu daļu. Kamēr viņu sakūdītie goji savā starpā plūcas, tāmēr žīdi piesavinas abu viņu sakūdīto pušu darba ieguvumus. Tā žīdi, viņiem pavisam svešās zemēs, pārtiek no nežīdu kūdīšanas, rīdīšanas un musināšanas. Revolūciju, juku, nemieru, streiku, atentātu un citu līdzīgu lietu rīkošanā žīdi ir nepārspējami speciālisti. Ne sliktāki meisteŗi viņi ir goju kūdīšanā pret kristīgo ticību, arisko morāli un ideālistisko pasaules uzskatu. Ar goju grautiņu taisīšanu žīdi grib iedabūt ikvienu zemi savā dibināmā vispasaules valstī. Bet mums nav vajadzīga žīdu grautiņu rīkošana, jo mums pietiek, ka žīdi pazūd no mūsu zemes.

Savos slepeni rīkojamos goju grautiņos resp. revolūcijās žīdi liek saukt: «Cīņā tu iegūsi savas tiesības!» Apmuļķodami neapzinīgās ļaužu masas ar daždažādiem paradīzes solījumiem, viņi tiešām ar to palīdzību ir ieguvuši sev lielākas tiesības nekā pašai zemes iemītniecei — saimniektautai, kuŗai viņi uzmetušies par kakla kungiem. Viņu valdība ir visšausmīgākā vara pasaulē. Tāpēc goju

parolei jāskan: «Cīņā pret žīdu savā sirdī tu atgūsi savu dzimteni!» Kā es jau sacīju, šī ariešu cīņa pret žīdiem pastāv vienīgi iekš tam, ka ikkatrs arietis nosit pats savā sirdī žīdu, t. i. top pēc sava pasaules uzskata par absolūtu arieti tāpat, kā katrs žīds pēc sava pasaules uzskata jau sen ir tapis par absolūtu žīdu. Tā tad mūsu pašreizējā pretžīdiskā cīņa ir pilnīgs pretstats žīdu rīkojamai pretgojiskai cīņai: mūsu cīņa pret žīdiem ir bez varas darbiem, bez asiņu izliešanas, bez laupīšanas, bez verdzināšanas, bez čekām, bet viņu cīņa pret ariešiem ir asiņaina, necilvēcīga, ellišķa, visu iznīcinoša, ar moku kambariem, spīdzināšanām, pielikšanām pie sienas, mantas atņemšanu u. t. t. Pašlaik žīdu pretgojiskās cīņas spilgti piemēri ir Krievija, Spānija un Meksika. Žīdi nevar uzrādīt visā vēstures pastāvēšanas laikā nevienu piemēru, ka pēc drausmu darbiem pretžīdiskā cīņa jel cik necik līdzinātos pretgojiskai cīņai. Pretžīdiskā cīņa ir ne uzbrukuma, bet atgaiņāšanās cīņa. Turpretim, pretgojiskā cīņa vienmēr ir uzbrukuma un nekad atgaiņāšanās cīņa, jo žīdi vienmēr iebrūk goju zemē un goji nekad neiebrūk žīdu zemē.

«Izredzētās tautas» prese brēc, ka žīdu grautiņi notiekot vienīgi jūdofobu (= žīdu nīdēju) kūdīšanas dēļ. Bet kāpēc katra tauta nīst žīdus? Vai tad katras tautas un visas cilvēces balss vairs nav Dieva balss? Kāpēc tad neviena vienīga tauta nenīst, piem., latvjus, lietuvjus, igauņus, somus, zviedrus, norvēģus, dāņus un nesarīko viņu grautiņus? Kāpēc nav antilatvju un latofobu, antiestu un estofobu, bet ir antijūdi un jūdofobi? Kāpēc ikkatra zeme uzņem kā mīļus viesus ārzemniekus, izņemot tikai žīdus? Kāpēc visās zemēs žīdi slēpjas aiz vārda «ārzemnieki» un labprāt neuzdod savu žīdu tautību? Nevienā zemē nevienai tautai pat prātā nenāk sarīkot, piem., angļu, franču, itāļu vai vācu grautiņus. Ja pēdējā laikā tauta sarīko žīdu grautiņus Lietuvā, Polijā, Rumānijā un pat Anglijā, Francijā un Amerikā, tad tas notiek vienīgi tamdēļ, ka žīdi ar savu neģēlīgo izturēšanos izaicina tautu uz ekscesiem. No pašas dabas žīdi nēsā savā sirdī naidu pret visām citām tautām. Tāpēc nav nekāds brīnums, ka bez kaut kāda izņēmuma it visas tautas nīst žīdus. Visā dabā ir parazīti. Bet visa daba arī aizsargājas pret parazītiem. Žīdi ir cilvēces parazīti. Arī cilvēce aizsargājas pret saviem parazītiem. Taču nevar prasīt ne no viena cilvēka, lai tas mīlē savus parazītus. Ja ikkatrs cilvēks atgaiņājas no visiem citiem parazītiem, kāpēc tad lai viņš neatgaiņājas no vislielākajiem un viskaitīgākajiem divkājainiem parazītiem?

Kā es jau sacīju, žīdu reliģija atļauj un pat pavēl nežīdu vilšanu, mānīšanu un visādu citādu izmantošanu žīdu labā. Tā tad attiecībā uz nežīdiem tā ir pretēja kristiešu ētikai. Talmūds un tā sistēmatizējums šulchan aruchs ir ne tikai žīdu reliģiōzas, bet arī enciklopediskas grāmatas, kuŗas ietver civīlos, kriminālos un valsts likumus. Rabinu rokās tās ir varens līdzeklis sava ilgi lolotā mērķa sasniegšanai — visas pasaules pārvēršanai par žīdu valsti. Tikai talmūda zināšana dod mums iespēju iepazīties ar «izredzētās tau-

Komūnistiskās tekstilstrādnieku savienības vadītājas žīdietes Edītes Berkmanes apcietināšana par kūdīšanu uz sacelšanos Lavrencē (Amerikā).

tas» gala mērķi un pareizi novērtēt viņas centienus. Turpretim, tā nezināšana neļauj mums ieskatīties žīdu slepenos cīņas paņēmienos pret mums un būt vienmēr gataviem izsargāties no mūsu izsūkšanas un mūsu apspiešanas.

Ar savu iedzimto revolūcionāro dabu un tieksmi pēc pastāvošās kārtības ārdīšanas, žīdi instinktīvi grauj it visus valsts, morāles un reliģijas pamatus. Tādējādi viņi ir valsts valstī, valsts pret valsti un valsts pār valsti. Izraēļa rokās ir 2 vareni svīri: internacionālā prese un internacionālā birža. Pret šiem diviem svīriem visi citi svīri ir bezspēcīgi. Žīdu pārvaldāmā astotā lielvalsts Prese un žīdu banku velvēs ar goju sviedriem sapelnītā zelta krātuves

spiež vienu otru goju valdību dejot pēc žīdietības — brīvmūrniecības pūšamās svilpītes.

Kā sekta un pilnīgi svešs elements ar slepenām mācībām, organizācijām un likumiem, žīdi ir ļoti bīstami sabiedriskam mieram un pastāvošai valsts iekārtai. Tāpēc žīdu privātā valsts valstī nes tikai postu valsts pamattautai.

Tā kā žīdi izvairās no pilsoņu pienākumu pildīšanas un nodokļu maksāšanas, nodarbojas ar netīriem veikaliem un dzen pagrīdes propagandu, tad viņi nevar baudīt vienādas tiesības ar īstiem valsts pilsoņiem. Turklāt, viņiem neviena valsts nav tēvija, bet tikai pagaidu dzīves vieta līdz tam laikam, kamēr viņi nebūs izsūkuši tās nācionālās bagātības.

Ja žīdi atzīst sevi par Dieva izredzēto tautu un visas citas tautas par pretīgām Dievam, kuŗš uzdevis viņiem tās izdeldēt, tad mēs nevaram atļaut žīdiem dzīvot mūsu zemē, lai viņi grautu mūsu ticību, ārdītu mūsu tikumību un piedalītos mūsu tēvijas likteņa noteikšanā.

Žīdi rīda strādniekus pret kapitālistiem, par kādiem viņi daudzina gojus — zemkopjus, amatniekus, rūpniekus un citus darba devējus. Bet par milzīgajiem žīdu banku un biržu kapitāliem viņi neieminas ne ar pušplēstu vārdu ne mītiņos, nedz presē. Tomēr žīdu spekulātīvais lielkapitāls ir īstais darba devēja, darba ņēmēja un visas cilvēces izsūcējs. Tāpat viņi pilnīgi cieš klusu, ka žīdi ir lielburžuji un lielliekēži. Tāpēc, ja cīņa jāved pret kapitālistiem, buržujiem, liekēžiem un izsūcējiem, tad vispirms tā jāved pret žīdiem. Kapitālisms un žīdisms ir identiski.

Kā vampiri tupēdami tautām uz kakla un izsūkdami to dārgākos dzīvības spēkus, žīdi nemitīgi brēc, ka visas tautas vajājot viņus. Patiesībā tas ir gluži otrādi: visā pasaulē žīdi sastāda sazvērestību pret pārējo cilvēci, jo viņiem jāpilda Jāves pavēle par visu citu tautu aprīšanu, izdeldēšanu un kalpināšanu (5. Moz. 7, 16). Tā tad Jāve un žīdi uzskata visus nežīdus par saviem pretiniekiem un apietas ar tiem kā ar saviem ienaidniekiem. Pat viss žīdisms dibinās uz naida pret citām tautām. Skaidri redzams, ka nevar būt nekā kopēja starp žīdiem un nežīdiem, un ka viņi nekad nevar mierīgi sadzīvoties vienā valstī. Ja žīdi runā par viņu vajāšanu, tad viņiem jāliek atminēt mīkla: «Otram kož, pats kliedz». Tiešām, līdzīgi izkaptij viņi pļauj ariešus un brēc, ka pašiem sāpot. Žīdu likumi doti Naida kalnā (sinai — naids) un pavēl naidu pret nežīdiem.

Mēs, žīdi, zinām, ka ikkatrs nežīds kādā savas sirds kaktā ir antisemits un ka viņam par tādu ir jābūt. Tāpat ikviens žīds savas būtnes visdziļākā pamatā ir visa nežīdiska nīdētājs. Es esmu cieši pārliecināts, ka tas, kas vieno visas pasaules žīdus, ir lielais cildenais naids pret nežīdiem.

Tikko sacītais pilnīgi saskan ar talmūda mācību:

Ko apzīmē Sinaja kalns? Kalnu, no kuŗa nonāca naids pret visām pasaules tautām. Schabbat 89a.

Visas valstis rūpējas par ārzemnieku pievilkšanu uz dzīvi savā zemē, jo tie ieved un atstāj valstī valūtu. Bet neviena zeme nekāro pēc klaidoņiem žīdiem, jo tie izsūc un aizved valūtu. Viņu uzņemšana pavalstniecībā nāk valstij par ļaunu. Vienmēr sirdī un darbos palikdami savas nācionālās valsts pavalstnieki, žīdi tikai formāli pieņem territōriālo valšķu pavalstniecību, lai baudītu to pilsoņu tiesības, priekšrocības un aizsardzību, kā arī lai noplicinātu to īstos pilsoņus. Protams, ka žīdi — dubultpavalstnieki vienmēr ziedo svešo valsti savas dzimtās valsts interesēm. Sinagōgu teokrātija apvieno pa visu pasauli izklīdušos žīdus vienā lielā polītiskā draudzē, kuŗai Jāve apsolījis valdīšanu pār visām tautām. Tāpēc ikvienā zemē žīdi ir un paliek svešs elements, kas gaida tikai izdevīgu brīdi, lai uzkundzētos valdītājai tautai. Saimniektauta ir Jūdas izsūkšanas objekts.

Ja kāda tauta ir nodibinājusi kristīgu valsti un patiesi grib to uzturēt par tādu, tad žīdi nevar būt par tās pavalstniekiem, jo viņiem citāds dievticīgums un citāda morāle nekā kristiešiem. Tiešām, savtība, naids, atriebība un nežīdu izdeldēšana nav kristīgas valsts pamati. Kas atzīst žīdu ciltsdievu Jāvi, tie nevar atzīt kristiešu vispārcilvēcīgo Dievu — Debestēvu, kuŗa bērnu — kristiešu iznīcināšana ir žīdu gala mērķis. Žīdu privātā jeb nacionālā dieva Jāves proklamēšana par vispārcilvēcīgo Dievu ir vislielākā kļūda, kuŗu uz rabīna Pāvila ietekmi baznīca ir nodarījusi. Šī kļūda ir jāizlabo, bet ne jāpavairo. Kristiešu un žīdu sadzīves ļaunumu vienā valstī ģeniāli tēlo Šekspirs savā lugā «Venecijas tirgotājs». Tajā kristiešus reprezentē Antonio un žīdus Šeiloks. Patiesi, ikviens žīds ir lielāks vai mazāks Šeiloks. Žīdu ietekmētā skatuve reti kad uzved šo lugu, lai nerādītu tautai ārisma un žīdisma cīņu.

Mantrausība izrādījās žīdiem sevišķi izdevīga starp kristiešiem, kuŗiem ticības ideālisms liek krāt mantu nevis virs zemes, bet debesīs. Tāpēc žīdi iespiežas visās kristiešu zemēs, kur Mozus ticības materiālisms plaši izmanto Kristus ticības ideālismu.

Nekrājiet sev mantas virs zemes, kur kodes un rūsa tās maitā un kur zagļi rok un zog; bet krājiet sev mantas debesīs, kur ne kodes, ne rūsa tās nemaitā, un kur zagļi nerok un nezog. Jo kur ir tava manta, tur būs arī tava sirds. Neviens nevar kalpot diviem kungiem: vai viņš vienu ienīdēs un otru mīlēs, jeb viņš vienam pieķersies un otru atmetīs. Jūs nevarat kalpot Dievam un mantai (Mt. 6, 19—24).

Žīdu vedamā pretgojiskā cīņa ir klusa, slepena, sīva un turpinās jau gadtūkstošiem. Viņi ved savu kaŗu tā, ka to pasaule nemaz nemana, ka prese par to nekā neraksta, ka tautas nemanot labprātīgi atdod viņiem savu mantu un nemanot labprātīgi top par viņu garīgām un saimnieciskām verdzenēm. Visus šos darbus brīniški veikli pastrādā pa pasaules malu malām izkaisītā Ciones armija. Tās aizkulišu neredzamie vadītāji ir žīdi, un tās redzamie kareivji ir kristieši, kuŗi apzināti vai neapzināti uz mata pilda savu slepeno vadoņu pavēles. Cianas kareivji ir tie, kas gūst uzvaru žīdiem. Bet pret ko tad cīnās Cianas kareivji un pār ko viņi gūst

uzvaru? Protams, viņi cīnās pret kristiešiem un gūst uzvaru pār kristiešiem. Cianas kareivji ir tie, kas nodod tautu žīdu garīgā un saimnieciskā atkarībā. Ja 65% pasaules bagātību pieder žīdiem, tad tas ir pietiekošs pierādījums, ka citas tautas ir saimnieciski atkarīgas no žīdiem.

Kuŗā zemē paredzama valsts uzplaukšana un tautas turība, tajā žīdi sadodas bariem. No otras puses, kad žīdi vācas projām no kādas zemes, tad tā ir zīme, ka viņi to ir izsūkuši tā, ka no tās vairs nav nekā ko izsūkt. Žīdi nostāda katru no šiem abiem faktiem gluži pretējā apgaismojumā, apgalvojot, ka ikviena zeme uzplaukstot, žīdiem ierodoties, un panīkstot, žīdiem aizvācoties. Redzot, ka pēc žīdu aiziešanas zeme patiesi ir plika un tukša, ļaužu masas tic šai žīdu presē paužamai pasaciņai, t. i. ka zemes nabadzība cēlusies no žīdu aizvākšanās, bet nepadomā par to, ka parazīti vienmēr aizvācas tikai tad, kad ir padarījuši visu pliku un kailu. Tāda pati pasaciņa ir par zemes uzplaukšanu no žīdu iecelošanas: kamēr zeme nav uzplaukusi un neapsola drošu un vieglu iedzīvi, tiekam tajā žīdi nespeŗ kāju. Kā siseņu bari nenosēstas neauglīgās tuksnešainās zemēs, bet tikai auglīgās, ar ēsmu bagātās zemēs, tāpat arī divkājainie parazīti liek pilnā mierā nabagas un nekultūrālas zemes.

Kā piemērus abos gadījumos pieved Spāniju un Holandi, no kuŗām pirmā izraidījusi un otrā ielaidusi žīdus. No tam Spānijas labklājība mazinājusies un Holandes pieaugusi. Taisni žīdus izdzina no Spānijas tamdēļ, ka viņi bija izsūkuši zemi un pārveduši tur saraustās bagātības uz ārzemēm, galvenā kārtā uz uzplaukušo un ar kolōnijām bagāto Holandi. Tomēr Holande uzņēma tikai niecīgu skaitu visbagātāko žīdu. Viss žīdu vairums devās uz austrumiem: Poliju, Lietuvu, Ungariju, Rumaniju un Krieviju, kuŗas viņi izsūca un noveda pie sabrukuma. Par saviem dižajiem izsūkšanas un noplicināšanas panākumiem austrumos žīdiskā prese un žīdiskā mute cieš klusu.

Man patlaban ir pie rokas sek. žīdu nedēļas avīze: «Die Stimme. Jüdische Zeitung. Wien, Montag, 22. November 1937. 18. Kislew 5698» (Pēdējie skaitļi rāda dātumu un gadu pēc žīdu ēras no Jāves pasaules radīšanas). No tā šeit iespiežu sek. izgriezumus:

Die Juden in Ungarn und Holland.

Einem Bericht des «Büro für Statistik der Juden» in Prag ist zu entnehmen, daß es im Jahre 1935 in Budapest unter 1.060.431 Einwohnern 201.069 Juden, das ist 19% der Gesamtbevölkerung, gab. 1930 lebten in Budapest 204.371 Juden oder 20,3% der Gesamtbevölkerung.

In Holland lebten 1869 70.003 Juden. Bis 1899 stieg ihre Zahl auf 103.988, bis 1909 auf 106.490. 1920 waren es 115.223, und schließlich 1930 111.917. Von 1869 bis 1930 hat sich daher die Zahl der Juden in Holland um fast 60% vermehrt. Ihr Anteil an der Gesamtbevölkerung betrug 1930 1,3%. Von 1920 bis 1930 hat sich die absolute Zahl der Juden um 3306 Seelen verringert.

Die Judenthesen des Koc-Lagers.

Man muß sich vergegenwärtigen, dass zehn Prozent der polnischen Bevölkerung, drei bis vier Millionen Menschen, der jüdischen Minderheit angehö-

ren. Man muß sich ferner vergegenwärtigen, daß allein in Warschau bei einer Gesamtbevölkerung von 1,172.000 Menschen über 350.000 Juden leben und daß die Städte in der Wojwodschaft Lodz zu 31%, in der Wojwodschaft Lublin zu 44%, in der Wojwodschaft Bialystok zu 38%, in der Wojwodschaft Nowogrodek zu 42%, in der Wojwodschaft Polesien zu 49%, in den Wojwodschaften Stanislau und Tarnopol zu 35% und in der Wojwodschaft Lemberg zu 33% von Juden bewohnt werden. Nur die Städte der drei westlichen Wojwodschaften Posen, Pomerellen und Schlesien haben eine eindeutige christliche Bevölkerungsmehrheit... Die Spitze hält das Regime mit den «thesen zur Lösung der Judenfrage», die das «Koc-Lager zur nationalen Einigung» programmatisch verkündete. Diese Thesen lauten:

«a) Die Juden sind die Keimstädte der destruktiven Einflüsse der Kommune.

b) Die Juden exploitieren durch Beherrschung des Wirtschaftsleben die materiellen Güter Polens, und zwar vor allem für nationale jüdische, nicht für polnische Zwecke.

c) Die Einwirkung der vollkommen andersartigen Zivilisation und der fremden, unverständlichen jüdischen Kultur ruft allein durch die Berührung einen zersetzenden Einfluß auf die polnische Seele hervor und zerstört ihren Idealismus und ihre Fähigkeit zu romantischen Handlungen.

d) Da die Juden ein über mehrere Staaten verstreutes Volk sind, behandeln sie Polen als einen der Faktoren ihrer Weltposition. Für sie ist Polen eine Kolonie, aus der sie die für ihre internationalen Pläne notwendigen Rohstoffe schöpfen.»

Aus diesen Gründen sei, fährt das Koc-Lager fort, notwendig, den Juden «den Wohnsitz zu kündigen». «Die Juden müssen aus Polen restlos emigrieren».

Ja nu Holandē pat vēl tagad žīdu ir tikai 1,3 proc., t. i. procentuāli gandrīz 4 reiz mazāk nekā Latvijā (5 proc.), 8 reiz mazāk nekā Polijā (10 proc.) un 7 reiz mazāk nekā Rumānijā (9 proc.), tad noskārstam, ka žīdi nav nevienas minētās zemes labklājības cēlāji: tad vajadzētu būt Latvijas labklājībai 4 reiz, Polijas 8 reiz un Rumānijas 7 reiz lielākai par Holandes labklājību, un tad poļu tauta būtu uzskatāma par galīgi dullu, ka viņa saviem lielajiem labdaŗiem — žīdiem «uzteic mitekli un neatsaucami prasa viņu izvākšanos no Polijas.» Īstenībā mēs redzam, ka ikviena zeme ar mazāku žīdu procentu sasniedz lielāku turību. Ja poļi un ikkatra cita pie prāta nākušā tauta liek žīdiem emigrēt uz citurieni, tad tas apzīmē, ka Izraēlis nes zemei ļaunumu, bet ne labumu.

Ar savu slepeno politiku, aizkulišu diplomatiju, partiju dibināšanu, šķiru cīņas sludināšanu, streiku rīkošanu, juku celšanu, brāļu kaŗu resp. revolūciju organizēšanu, tautas tikumības kropļošanu, garīgo vērtību izķēmošanu un laicīgo bagātību izsūkšanu žīdietība — masonība noveda pie bezdibeņa varenās ķeizarvalstis — Vāciju, Austro-Ungāriju un Krieviju. Ungārija atzēla tikai pēc žīda Bela-Kūna sazvērestības atklāšanas, žīdu valdības gāšanas un brīvmūrniecības aizliegšanas 1920. g. Pēc kaŗa Vācija atradās pilnīgā žīdietības — masonības varā un galīgā postā. Valdīja žīdu ministri-marksisti un brīvmūrnieki. Vācija tapa par cionisma cietoksni. Vairs atlikās tikai apvienot Vācijas pārvalstiskos spēkus ar tādiem pašiem Krievijas spēkiem — un Eiropas ariešu tautu liktenis kļūtu izšķirts. Vispirms tad taptu noārdīts mūris starp Vāciju un Krieviju resp. iznīcinātas tā saucamās bufervalstis — Lat-

Austrija atbrīvojas. J. D.

vija, Lietuva un Igaunija, kuŗas kā «sezonas valstis» vēl neviena lielvalsts neesot pievākusi. Bet pašā pēdējā brīdī spilgti uzliesmoja vācu tautas vienības apziņa, kuŗa 1933. g. guva uzvaru pār žīdietības-brīvmūrniecības tumšajiem spēkiem. Notecējušo 5 gadu laikā Vācija no nīkules, vārgules un internacionālās biržas rotaļlietiņas ir tapusi par visspēcīgāko Eiropas lielvalsti, ar kuŗu visā pasaulē ir jāskaitās kā viņas draugiem, tā ienaidniekiem. 1938. g. viņa atsvabināja arī Austriju no žīdietības-masonības jūga. Agrāk bagātai un tagad badā izdēdējušai Krievijai nav vēl izdevies nokratīt žīdietības-masonības uzkrauto slogu. Rumāņu tauta 1938. g. uzvarēja, bet ar pretuzbrukumu žīdietība-masonība no jauna pakļāva sev rumāņus. Poļu tauta seko vācu tautas paraugam. Tāpēc Polijā pašlaik norisinās svarīgi notikumi žīdu jautājuma izšķiršanai.

Mēs esam zemkopju tauta un cieši turamies pie savas dzimtās zemes. Zemkopim latvim dzimtā sēta nav pasaule, kā vazaņķim žīdam. Latvis mitinās tur, kur no neatminamiem laikiem zemi kopuši un sargājuši no svešniekiem viņa priekšteči. Tur viņš no audžu audzēm staigājis un staigā pa savu tēvu tēvu mītām vagām. Vazaņķis žīds mīt te Latvijā, te Krievijā, Lietuvā, Polijā, Rumānijā, Francijā, Anglijā, Amerikā vai citā kādā «svešniecības zemē». Viņš ir Latvijas, Krievijas, Lietuvas, Polijas u. t. t. «patriots» vienīgi ar muti un vienīgi tik daudz un tik ilgi, kamēr tur var dzīt rebes

Vācu prātnieka Kanta nosauktā «krāpnieku tauta», kuŗa pastāvīgi klīst no vienas zemes uz otru.

un reālizēt nežīdu izsūkšanas plānus. Visu zemju žīdi, kur vien viņi nemitinātos, sastāda stingri organizētu, vienotu, nedalāmu Izraēļa tautu, kuŗas gala mērķis ir viņas kundzība pār visu pasauli. Tāpēc žīdam nav mīļa Latvija, Lietuva vai kāda cita valsts, kuŗā viņš uz laiku apmeties iedzīvoties uz tās pastāvīgo iedzīvotāju rēķina.

Kā savas dzimtās zemes pastāvīgi iedzīvotāji un tās saimniektauta, mēs mīlam mieru savā valstī. Mēs saprotam, ka ikvienas valsts bīstamākie ienaidnieki ir iekšējie nemieri: jukas, cīņas, revolūcijas, streiki, brāļukaŗi. Šie mūsu tautas ienaidnieki ir taisni žīdu draugi. Ar to palīdzību viņi izlaupa mūsu zemi un tur mūsu tautu savā atkarībā.

Katrā zemē ir aizliegta iedzīvotāju vienas daļas kūdīšana pret otru daļu. Tāds likums pastāv arī Latvijā. Mēs, latvji, stingri pildām šo likumu. Es domāju, ka tas ne mazāk stingri jāpilda arī ieklīdējiem žīdiem. Visādā ziņā viņiem nenākas jaukties mūsu tautas savstarpējās attiecībās un kūdīt latvju vienu daļu pret otru, tāpat kā mēs nejaucamies žīdu darīšanās, nešķirojam viņus, nesludinam viņiem šķiru naidu un šķiru cīņu un nekūdam vienu žīdu daļu pret otru žīdu daļu.

Bet kas tad ir mūsu zemē mūsu tautas vienas daļas kūdītāji pret tās otru daļu, naidā savedēji, šķiru cīņas sludinātāji, musinātāji pret valdību un visvisādi pagrīdes darbinieki? Protams, tie, kuŗi gūst sev kādus labumus no valsts iekšējiem nemieriem, jeb ļaudis, kuŗi seko devīzei: «Skaldi, čiep un valdi!» Tie ir žīdi. Nežīdu tautu kūdīšanai, skaldīšanai un izsūkšanai viņi ir noorganizējuši dažādu marksistu sugu un pasugu armijas, kuŗas no aizkulisēm komandē «izredzētās tautas» nopelniem bagātie ģenerālfeldmaršāli.

Kas ir tautas vienībai bīstamāki kūdītāji: slepenie vai atklātie? Katras tautas viengabalainības ārdīšanā un apkaŗošanā ir ieinteresēti tikai žīdi. Tā kā viņi izkaisīti dzīvo starp visām tautām, tad viņi slepeni strādā pret ikkatras tautas vienības ideju. Pret ikkatras tautas viengabalainību slepeni kūdītāji ir žīdi un atklāti kūdītāji ir viņu rokaspuiši un algadži arieši-marksisti. Tādējādi kā atklāta, tā slepena vienas goju tautas daļas kūdīšana pret tās otru daļu nāk vienīgi no žīdiem. Kā slepenas un atklātas kūdīšanas rīkotāji, lai savestu matos vienu iedzīvotāju daļu ar otru un lai paši pa to plūkšanās laiku iedzīvotos uz abu pušu rēķina, žīdi ir visšausmīgākais elements starp tām tautām, kuŗas viesmīlīgi uzņēmušas viņus savā zemē.

Lai Dievs pasargā rakstnieku goju, kuŗš iedrošinājas aizrādīt uz žīdu sistēmatiski noorganizēto ļaužu masu slepenu un atklātu kūdīšanu un saimniektautas izmantošanu savā labā! Tāda goju tīri zinātnisku un patriotisku darbu viņi izkliedz un izskaidro par iedzīvotāju vienas daļas kūdīšanu pret otru daļu. Diemžēl, žīdu iespaidā nokļuvušās zemēs viņi atrod dzirdīgas ausis savam likuma izskaidrojumam. Taisni šis apstāklis visvairāk apgrūtina atklāt patiesību par žīdiem. Par nežīdu pastrādātiem noziegumiem var rakstīt cik un kā vien patīk: tā nav vienas iedzīvotāju daļas kūdīšana pret otru daļu. Bet katrs raksts par žīdu pastrādājamiem noziegumiem ir vienas iedzīvotāju daļas kūdīšana pret otru daļu.

Ķemeros sezona pilnā spēkā. Viesu skaits viesnīcā pieaudzis galvenā kārtā klāt uz ārzemnieku rēķina. 90 procentu visu viesu tur ir ārzemnieki.

«J. Z.» 1. 7. 38.

Par latvju naudu uzceltā un uzturamā dārgā Ķemeru valsts viesnīca ir tapusi par «ārzemnieku» un ne par latvju iestādi. Tāpat Rīgā ar latvju sviedriem ierīkotos Vienības laukuma, Bastejkalna, Kanāla un bulvāŗu apstādījumus apsēduši «ārzemnieki». Būtu jādomā, ka uz latvju «vienības» simbola — Vienības laukuma sastopami tikai latvji. Bet tur gandrīz visus solus aizņem «ārzemnieki» un viņu bērni. Tikai ļoti reti starp tiem redzami ariešu ārzemnieki. Vai tiešām latvim — patriotam sirds nesažņaudzas, redzot, ka viņa tēvu tēvu zemē visu, kas vien labāks, ieņem un izmanto «ārzemnieki»? Vai nav viņam apkaunojoši, ka latvju laikraksti neiedrošinās pat minēt šo «ārzemnieku» tautību? Redzot tik daudz «ārzemnieku» un to uzvešanos, viņam neviļus uzmācas

doma, ka viņš dzīvo «ārzemē», kādas svešas tautas zemē, bet ne savas mīļās latvju tautas zemē. Ja viņš ko rakstītu vai runātu par šiem «ārzemniekiem», tad tūdaļ viņš atrastos «iekšzemē», un «ārzemnieki» pārvērstos par «iekšzemniekiem» un prasītu piemērot

Eleganti tērpušās Cianas meitas pirmklasīgās peldvietās.

viņam likumu par vienas iekšzemnieku daļas kūdīšanu pret otru iekšzemnieku daļu, jo runāt patiesību par «ārzemniekiem» esot kūdīšana un noziegums pret valsti.

Piemēram, teiksim, ka vēsturnieks raksta par cilvēces vai kādas tautas attīstības gaitā notikušām katastrofām. Pētot pēc to iemesliem un cēloņiem, viņš atrod, ka savtīgā nolūkā tās ir radījusi žīdietība ar savā kalpībā atrodošos masonisma, cionisma, marksisma un dažādu citu «ismu» mācību un armiju palīdzību. Bet ja viņš rakstīs par šiem iemesliem un cēloņiem patiesību, tad viņa uzrakstītā vēstures grāmata būs vienas iedzīvotāju daļas kūdīšana pret

otru daļu un noziegums pret valsti. Pēc manas pārliecības, vēsturisku faktu aprakstīšana nav kūdīšana, un tai nav piemērojams likums par kūdīšanu. Tādu savu pārliecību es dibinu uz sek. vislielākā patiesības atklājēja un antisemita Jēzus Kristus žīdiem sacītiem vārdiem:

Jūs meklējat nokaut mani, mani, kas jums patiesību esmu runājis (Jņ. 8, 40). Jūs esat no sava tēva — velna, un jums gribas piepildīt sava tēva kārības. Viņš no paša sākuma ir bijis slepkava un nestāv patiesībā, jo patiesības nav viņā. Melus runādams, viņš runā pēc savas dabas, jo viņš ir melis un melu tēvs. Bet man jūs neticat, tāpēc, ka es runāju patiesību. Kurš no jums var uzrādīt man kādu grēku? Bet ja es runāju patiesību, kāpēc jūs neticat man? Kas no Dieva ir, dzird Dieva vārdus. Tāpēc jūs nedzirdat, ka neesat no Dieva (Jņ. 8, 44—47). Tāpēc es esmu dzimis un pasaulē nācis, lai apliecinātu patiesību. Ikviens, kas ir no patiesības, dzird manu balsi (Jņ. 18, 37). Jūs atzīsat patiesību un patiesība darīs jūs brīvus (Jņ. 8, 32). Jūs čūskas un odžu dzimums, kā jūs izbēgsat no elles sodības? (Mat. 23, 33). Dieva valstība no jums tiks atņemta un dota tautai, kas nes viņas augļus (Mt. 21, 43). Muitinieki un netikles drīzāk nāks Dieva valstībā, nekā jūs (Mt. 21, 31). Labs cilvēks izdod no labā krājuma labu, un ļauns cilvēks izdod no ļaunā krājuma ļaunu (Mt. 12, 35).

Šeit es pievedu mūsu ticības dibinātāja, Lielā Arieša, vārdus, ar kuŗiem viņš raksturo žīdu dievu Jāvi kā velnu, slepkavu, meli, melu tēvu un patiesības nīdēju, un žīdus kā velna bērnus, čūsku un odžu dzimumu un patiesības slēpējus par sevi, kuŗi ir sliktāki par muitiniekiem un netiklēm. Par šīs patiesības atklāšanu žīdi meklēja nokaut Jēzu. Bet romiešu likumi atļāva vārda, apziņas un ticības brīvību. Nevarēdami citādi pieveikt Jēzu, viņi pazudināja dižo patiesības paudēju provokācijas, apmelošanas un viltus liecības ceļā: ar slepeniem aģentiem rakstu mācītāji, fariseji un saduceji samācīja un sakūdīja pūli nedēļu pirms Lieldienām, Jēzum, gluži nabadzīgam cilvēkam, visvienkāršāki iejājot uz ēzeļa Jerusalemē, izsaukt viņu par Dāvida dēlu un sen gaidīto Žīdu valsts karali — mesiju, lai ar viltus lieciniekiem pierādītu viņu par Romas ķeizara pretinieku. Pīlats notiesāja Kristu uz nāvi nevis kā patiesības atklājēju, morāles sludinātāju un jaunas ticības dibinātāju, bet kā politisku noziedznieku par mēģinājumu atdalīt Palestīnu no Romas valsts, proklamēt sevi par Dāvida pēcnācēju un kāpt uz Dāvida troņa Jerusalemē, lai nodibinātu patstāvīgu un no Romas neatkarīgu Žīdu valsti. Līdzīgas provokācijas, apmelošanas un kūdīšanas žīdi ir pielietojuši tūkstošiem gadu un arī tagad pielieto pret visiem tiem, kuŗi iedrošinās atklāt patiesību pret viņiem. Pēc savas iedzimtās dabas būdami paši kūdītāji pret visu gojisko, viņi pielieto dažādus līdzekļus, lai pierādītu par kūdītājiem tos gojus, kuŗi atmasko viņu melus, un sevi par vismiermīlīgākiem, vistaisnīgākiem un visderīgākiem ļaudīm pasaulē.

Zinātnei nav nekā kopēja ar kūdīšanu: zinātniskus pierādījumus var apgāzt tikai ar pamatotiem zinātniskiem pretpierādījumiem, kurpretim, kūdīšanu izbeidz valsts vara administrātīvā kārtā. Ja vēsturnieks vai publicists būtu uzrakstījis nepatiesību par žī-

diem, tad viņiem, kā faktiskiem preses valdniekiem, vienmēr ir iespēja uzrakstīt par sevi patiesību un ar to apgāzt patiesībai neatbilstošos dātus. To nedarīdami, žīdi savā sirdī atzīst, ka goju rakstnieku pievedamie fakti ir neapgāžami, un neatrazdami citu ceļu baltināt sevi, viņi kladzina katru atmaskoto patiesību par «Dieva izredzēto tautu» par vienas tautības kūdīšanu pret otru, kas varot radīt zemē nemierus. Tādējādi it visu nemieru slepenie cēlēji žīdi uzstājas par atklātiem miera sargiem ikvienas valdības priekšā. Atzīstot zinātniskus darbus un patiesu faktu aprakstīšanu par kūdīšanu, žīdi ar administrācijas palīdzību kavē patiesības atklāšanu par «Dieva izredzēto tautu». Tāpēc ar šo es uzaicinu žīdu vēsturniekus un publicistus ar pamatotiem zinātniskiem pretpierādījumiem apgāzt manas atziņas par «Dieva izredzēto tautu». Kamēr viņi nedarīs to, mani pierādījumi par žīdu darbiem paliek spēkā.

Ar savas «slepenās varas» provokāciju žīdi sistēmatiski rada kaŗu cēloņus, sagatavo to sākšanai nenovēršamus iemeslus, pamudina visas valstis bruņoties un spiež ikvienu tautu vērst pret otru tautu kaŗa ieročus, lai ar iznīcināto un izmocīto tautu zeltu apmierinātu savas mantrausības nepiesātināmo kāri. Tādā kārtā ar slepenās varas provokāciju viņi ne tikai gūst visu to, ko kaŗotājas tautas zaudē savstarpējā cīņā, bet arī padara kaŗotājas tautas par savām kalponēm, kuŗām akli jāpilda visi slepenās varas netīrie uzdevumi.

Katru dienu visās pasaules malās norisinās svarīgi sabiedriski, saimnieciski un politiski notikumi, kuŗiem uz tautu dzīvi ir ne mazāks postītājs iespaids kā kaŗiem. To izprovocētāja un dzīvē izvedēja ir atkal tā pati žīdu slepenā vara. Šeit mēs domājam tos notikumus, kuŗu izsaukšanas nolūks ir ikvienas tautas pašiznīcināšanās, un proti: šķiŗu cīņas resp. brāļukaŗi, revolūcijas, sacelšanās, valsts apvērsumi, puči, attentāti, streiki u. t. t. Tiem neizbēgami seko krīzes, bankroti, valūtas izzušana, naudas kursa krišana, bezdarbs, bads un vispārējs nemiers, kas savukārt rada valstī visādas iekšējas jukas un tautas tikumisku pagrimšanu. Viss tas vajadzīgs slepenajai rokai, lai ar tās radītām likstām sagŗautu pastāvošo dzīves iekārtu un uz tās drupām nodibinātu savu virskundzību. Minētās parādības neatkārtosies tikai tad, kad zemē vairs nebūs to cēloņa — žīdu.

Pats par sevi saprotams, ka visā pasaulē šo plašā vēriena paša nelabā uzstādīto programmu izved pilnīgi neuzkrītoši. Tāpēc vienkāršām ļaužu masām liekas, ka visi šie cilvēci gŗaujošie notikumi norit dabīgi paši no sevis, jo slepenā vara visu dara tik aizplīvuroti, ka tikai nedaudzi noģied tās esību un tās ellišķo ļaunumu, kā visu minēto postnesēju parādību cēloni. Tikai reti kādi zin, ka slepeni spēki rīda tautu pret tautu, ticību pret ticību, šķiru pret šķiru, darba ņēmējus pret darba devējiem, bērnus pret vecākiem, apakšniekus pret priekšniekiem, pavalstniekus pret valdībām un it visus pret Debestēvu.

Ar pagrīdes darbību žīdi cenšas radīt tautā neuzticību pret valdību. Ikvienam īstam tautietim jāiegaumē, ka pagrīde pieder tikai žīdiem un ir tikai žīdu, bet ne latvju cienīga. Nekad varonīgie ārieši neslēpjas pagrīdē un nekad savā zemē neuzbrūk savai nacionālai valdībai no paslēptuves. Tie, kas strādā pagrīdē, ir vai nu žīdi vai par žīdu naudu uzpirkti rokas puiši — tautas nodevēji. Ticēt nezināmu un neatbildīgu pagrīdes rakstu autoriem var tikai neapzinīgi, neattīstīti, savtīgi un nodevīgi ļautiņi. Tomēr tādi atrodas. Visas pagrīdes proklamācijas strādā žīdiem patīkamu darbu: cenšas vājināt valsts varu. Kā slepeni aizkulišu musinātāji pret valsts varu, pasaules klaidoņi žīdi nav ciešami mūsu dzimtajā zemē.

Tautas stiprums atkarājas no tam, cik viņa ir apvienota un apgarota ar kopības sajūtu. Partiju un šķiru radīšana ir tautas vienības un kopības sajūtas šķelšana. Tā kā mūsu intereses prasa tautas stiprināšanu, bet ne vājināšanu, tad mēs nedrīkstam atļaut nekādiem musinātājiem saskaldīt partijās un šķirās mūsu apvienoto un ar nacionāliem ideāliem apgaroto tautu. Partiju un šķiru cīņas paudēji starp nežīdiem ir tikai žīdi un viņu algotie diendeņi. Ja nebūtu žīdu mūsu zemē, tad mēs nepazītu partiju un šķiru, kuŗas skalda, vājina un plicina mūsu tautu. Kā latvju tautas šķēlēji un tās spēku mazinātāji, žīdi nedrīkst mitināties mūsu dzimtajā zemē, kuŗai vajadzīgi miers un kārtība, bet ne jukas. Žīdu nekautrība un uzbāzība iedzimtajai tautai ļoti atgādina fabulu par eža iznurēšanos kurmja alā.

Pa visu pasauli klejojošie žīdi uzskata pasauli par savu valsti un Jāvi par savu karali. Tāpēc viņi nevar būt Latvijas pilsoņi un nevar cienīt mūsu valdības autoritāti un pildīt tās priekšrakstus, nepārkāpjot savas nacionālās valsts un tās karaļa Jāves likumus. Viņu karalis ir ārkārtīgi dusmīgs, atriebīgs, cietsirdīgs, nežēlīgs un ļauns. Tāpēc jāliedz žīdiem uzturēšanās Latvijā, lai nebūtu jāstājas nekādās attiecībās ar viņu greizsirdīgo karali Gŗāvēju. Tautas labklājība prasa no visiem zemes iedzīvotājiem likumu un pienākumu pildīšanu. Bet vai tie nav žīdi, kas visbiežāk pārkāpj un apiet likumus un izvairās no nodokļu maksāšanas? Tomēr tiem pašiem žīdiem mēs sniedzam likuma un personīgas brīvības aizsardzību, uzturam skolas, ļaujam baudīt visas valsts labierīcības un piešķiram viņiem lielākas pilsoņu tiesības un priekšrocības, nekā tās baudām paši.

Ja nu mums iedzimtā morāle ir pret revolūcijām, pret grautiņiem, pret kūdīšanām, pret provokācijām un pret pagrīdes darbību un žīdiem iedzimtā morāle dzen viņus uz revolūcijām, grautiņiem, kūdīšanām, provokācijām un pagrīdes darbību, tad skaidri redzams, ka mēs savā dzimtajā zemē nedrīkstam atļaut ieklejot žīdiem. Iegaumēsim, ka neviena rāsa nespēj grozīt to, kas iedzimts viņas dabā. Kāda žīdu tauta ir bijusi tūkstošiem gadu atpakaļ, tāda pati ir viņa tagad. «Suns met spalvu, bet ne tikumu.» Tāpat žīdi nevar atmest ariešiem pretīgos un riebīgos tikumus. Jāve ir radījis viņus pēc sava ģīmja un līdzības. Bet Jāve ir Debestēva

Rabini apspriežas par Jāves doto pavēļu izpildīšanu.

pretstats resp. velns, un žīdi ir viņa kalpi. Kalpiem jāpilda sava kunga griba tāpat, kā mums, dievbērniem, jāpilda mūsu Debestēva prāts. Žīdiem pildot Jāves un mums pildot Debestēva gribu, sastopas divi pretstatīgi morāliski jēdzieni: semitiskais un ariskais. Pirmā pamats ir materiālistiskais un otrā — ideālistiskais pasaules uzskats. Nosauktie pasaules uzskati ir diametrāli pretstati.

52. Bēgļu gaitas.

Kad 1915. g. pavasarī vāci ieņēma Kurzemi, tad krievu valdība izdeva rīkojumu par Rīgas iestāžu un uzņēmumu evakuāciju uz Iekškrieviju. Abas manas izdevējas firmas — K. Zichmanis un Pedagogs, kā arī manu grāmatu galvenā izplatītāja komanditsabiedrība A. Valters, J. Rapa un biedri pārcēlās uz Maskavu. Drīz vien vāci sāka apmētāt Rīgu ar bumbām. To šausmu darbi pareģoja Rīgas krišanu. Visas avīzes pūta vienā balsī par bēgšanas nepieciešamību, tēlojot drausmīgās krāsās vācu slepkavošanas un laupīšanas Kurzemē. Lai gan, pretēji laikrakstos ikdienas sniedzamiem padomiem, es nepiekritu bēgšanas principam no dzimtās zemes un pēdējās atstāšanai iebrucēju pilnā varā, tomēr savas profesijas dēļ es biju spiests sekot vispārējai bēgšanai un atstāt Latviju: pēc vācu okupācijas autors nevarēja palikt nogriezts Rīgā no savu grāmatu izdevējiem un izplatītājiem Maskavā. Tāpēc es pārvācos uz savu agrāko 12 gadus ilgo dzīves vietu Tartu. Šeit es paliku 3 mēneši

un iespiedu sava «Vieglā Skaita» I un II daļu krievu un igauņu valodā.

Tomēr latvju bēgļu pieplūdums pieauga Tartū tik lielā apjomā, ka tie bāztin piebāza ar sevi visas ēkas, iztukšoja visus ēdampreču veikalus un padarīja nekautrīgus namsaimniekus un tirgotājus cenu sacelšanā. Bēgļus uztrauca bažas, ka pēc Rīgas ieņemšanas vāci drīz vien ieņemšot arī Tartu. Bez tam es biju ieguvis K. Zichmaņa izdevniecības jaunā īpašnieka E. Zichmaņa acīs tādu uzticību un autoritāti, ka viņš noslēdza ar mani līgumu, ar kuŗu es kā autors apņēmos strādāt vienīgi viņa firmai, ar algu 1.000 zelta rubļu (= 2.500 zelta latu) mēnesī. Sakarā ar to es nolēmu pāriet dzīvot uz pavisam mierīgu vietu — Somiju, lai tur ārpus kaŗa rajona varētu pilnīgi nodoties tikai rakstniecībai.

1915. g. septembrī nobraucis Vipuros (Viborgā), es apmetos viesnīcā un ilgu laiku nevarēju sameklēt dzīvokli. Logos gan redzēju papīra strēmeles, bet kad apjautājos, tad vienmēr dabūju atbildi, ka dzīvoklis jau izdots. Runāju krieviski, jo vāciski runāt pa kaŗa laiku bija aizliegts un vācu valodu Somijā pavisam nelietoja. Pēdīgi laimējās iepazīties ar skolotāju Dambergu, latvieti, kuŗš bija apprecējis zviedrieti un nodzīvojis Somijā 35 gadi. Radās cilvēks, kam izkratīt sirdi. Viņš tikai pasmīnēja un teica, lai nākot šim līdzi: tūliņ dabūšot dzīvokli, jo krieviem telpas neizīrējot, bet latvietim izīrēšot. Pirmā kioskā nopircis zviedru avīzi, viņš pēc sludinājuma ieveda mani kādā glītā mājā. Mēs runājām latviski, un viņš ar saimnieci zviedriski. Viņa noģida, ka es neesmu krievs, bet kaut kas cits. Damberga kgs noīrēja manim divas lielas, labi mēbelētas, saulainas istabas par 180 marku mēnesī, un es samaksāju norunāto summu par vienu mēnesi uz priekšu. Tā tad palikšana bija nodrošināta, jo es biju nodomājis bēgļu gaitas pavadīt Somijā, kur varētu mierīgāki strādāt nekā Krievijā.

Kad pēcpusdienā pārgāju dzīvot uz noīrētājām telpām un sāku izpakāt atvestās mantas un iekārtot dzīvokli pēc savas patikas, tad radās jauna ķibele: saimniece runāja tikai zviedriski un somiski. Nekādi nevarējām sarunāties. Lai izzinātu, kas es īsti tāds esmu un ko es vēlos, viņa pa telefonu izsauca savu pazīstamu — otru zviedrieti, kuŗa prata vāciski. Ar viņu kā tulku mēs noskaidrojām visus jautājumus. Galvenā kārtā saimniece, fröken Nyholm (= Jaunkalnes jkdze), iztaujāja manu dzīves veidu un visu, kas man patīk uz galda. Vakariņas bija labas un pagāja jautri, jo mums bija tulks. Pati fröken Nyholm arī bija omulīga, lai gan viņa bija vecāka dāma.

Neraugoties uz manu atrunāšanu un lūgšanu, viņa jau otrā rītā sāka bombardēt mani ar 6 ēšanas reizēm dienā: pulksten 6 gultā kafeja ar cepumiem, 8 brokastis ar pienu, biezputru, sieru un šķiņķi, 11 kafeja ar maizītēm, 14 pusdiena no 3—4 ēdieniem, 17 kafeja ar kūkām un 20 vakariņas ar siltiem un aukstiem ēdieniem. Visi ēdieni bija teicami sagatavoti, un saimniece ne par ko

neielaidās samazināt ēdamo reižu skaitu no 6 uz 3—4. Man bija žēl zaudēt tik daudz laika, jo pēc katras ēšanas bija drusku jāatpūšas. Bet labsirdīgā zviedriete bija priecīga pavadīt laiku manā sabiedrībā un kopt mani kā dēlu. Ja cilvēks pierod it visam, tad arī es drīz vien pieradu biežēšanai. Izkāpelējies pa pilsētas apkārtnes dzejiskām akmeņklintīm un izstaigājies pa tās burvīgiem priežu mežiem, es vienmēr darīju saimniecei prieku ar savu labo ēstgribu. Tikai sākumā bija viena nelaime: viņa runāja, runāja ... un es neko nesapratu. Tā kā biju nolēmis pavadīt kara laiku Somijā un biju atradis tur rūpīgu uzņemšanu, tad nekas cits neatlikās kā mācīties runāt zviedriski. Tā es stājos pie zviedru valodas mācīšanās savā 48. dzīvības gadā.

Pirmajā rītā pie kafejas galda, nevarēdami citādi saprasties, mēs sākām izteikt savas domas ar zīmēm, žestiem un dažādām miesas kustībām. Uz manu lūgumu, runīgā un jautrā saimniece, attiecīgi ar roku rādīdama, nosauca man zviedru valodā visus priekšmetus uz galda un istabā. Viņas vārdus es atkārtoju, kamēr iekalu tos atmiņā. Tāpat, izdarīdama attiecīgas kustības, viņa iemācīja man visnepieciešamākos darbības vārdus. Tādējādi visas biežās ēšanas reizes pārvērtās par zviedru valodas mācības un konversācijas stundām. Bez tam es iegādājos zviedru valodas vārdnīcas un pašmācības ar tulkojumiem un paskaidrojumiem vācu valodā un cītīgi mācījos vokabeļus un gramatiku. Pateicoties manai neatlaidībai un labai atmiņai, zviedru valodas lielai līdzībai ar vācu valodu un ikdienas praksei dzīvas sarunas veidā, sekmes bija necerēti lielas: drīz vien man «atraisījās mēle», un es sāku runāt zviedriski. Fröken Nyholm izlaboja manas kļūdas. Mācīdamies jauno valodu vairāk ar dzirdi no sarunāšanās, nekā ar redzi no lasīšanas grāmatā, es piesavinājos tās pareizu, īsti zviedrisku izrunu.

Es sarakstīju skolas grāmatas krievu valodas iemācīšanai nekrievu bērniem pēc tā saucamās «dabiskās metodes». Pēdējā pastāv iekš tam, ka mācības gaitu vada tā, ka bērni jauno svešo valodu piesavinās gluži tādā pašā kārtā, kādā viņi piesavinājās savu mātes valodu. Mācot pēc šīs metodes, nepielaiž tulkošanu un dzimtās valodas lietošanu, bet izdara visus paskaidrojumus svešajā valodā. Kā skolotājiem pēc dabiskās metodes jāmāca nekrievu bērniem krievu valoda, par to es pirmskara laikmetā laidu klajā biezu grāmatu: „Руководство к преподаванию русского языка в инородческих училищах."

Tagad man pašam nācās mācīties zviedru valodu pēc savas izstrādātās un ieteiktās dabiskās metodes svešu valodu mācīšanai un ar izdarīto mēģinājumu pašam ar sevi pārliecināties par tās pārākumu pār tulkošanas metodi.

Atceros divējas viesības pie fröken Nyholm. Pirmās notika dažas dienas pēc manas ievākšanās. Es sēdēju kā mēms pie galda. Tikai reti kāds zviedris prata izmest man kādu krievu vai vācu vārdu. No viesu ģīmjiem noskārtu, ka viņi uzskatīja mani par

nelaimīgu svešinieku, kuŗš iekļuvis viņu zemē, un ar kuŗu viņiem nav nekā kopēja. Otras viesības notika divi mēneši vēlāk. Atkal pie galda sēdēja tās pašas personas, un atkal tā pati nerunāšana ar mani krievu un vācu valodas neprašanas dēļ. Te nejauši viens zviedris, nezinu, vai pa jokam vai aiz pārprašanas, griezās pie manis ar kādu jautājumu zviedru valodā. Es viņam atbildēju zviedriski. Izbrīnējies, viņš jautāja tāļāk. Es vienmēr atbildēju zviedriski. Visi viesi izplēta acis un ausis, jo viņi nevarēja iedomāties, ka es tik īsā laikā esmu iemācījies runāt zviedriski. Tad bira jautājumi no visām pusēm, un es tapu par vakara apbrīnošanas priekšmetu. Zviedri vairs neuzskatīja mani par kādu nejaušu ieklīdēju, bet raudzījās uz mani kā uz nopietnu cilvēku un viņu tautas draugu.

Mācīdamies zviedru valodu, es atdūros uz daudz tādiem zviedru vārdiem, kuŗi ir ļoti līdzīgi attiecīgiem latvju vārdiem. Protams, ka tiem ir vai nu kopējas saknes, vai arī tie ir pārgājuši no vienas valodas otrā. Es neuzņemos izpētīt, kuŗi no šiem vārdiem ir radnieciski un kuŗi ir pārņemti. Atstājot neminētus vietnieku un skaitļu vārdus, kuŗiem gandrīz visās indo-eiropiešu valodās ir kopējas saknes, šeit pievedīšu sekošus latvju-zviedru vārdus, kuŗiem ir uzkrītoša līdzība ī pēc izrunas, ī pēc satura:

Bērns — barn (zviedru valodā cēlies no laikvārda «bära» — dzemdēt, nēsāt. Bērns arī skotiski «bairn»). **Puika — pojke** (Angliski «boy»). **Ķērne — kärna. Šķūtis — skjuts** (cēlies no laikvārda «skjutsa» — šķūtēt — vest ar pasta zirgiem). **Skrīveris — skrivare** (cēlies no «skriva» — rakstīt). **Kalns — kulle. Rūte — ruta** (rūtains — rutig). **Skola — skola. Vadmala — vadmal. Lode — lod. Dūna — dun. Strīds — strid** (no «strida» — strīdēties). **Spelte — spjället. Kungs — kung** — karalis (saīsināts no «konung»). **Mudīgi — modig** (izrunā «mudīg»). **Boms — bom. Bezmēns — besman. Šķipele — skyffel. Krūka — kruka. Krūze — krus. Būris — bur. Deniņi — tinning. Droška — droska. Lins — lin. Stiga — stig. Aire — ara. Telts — tält. Bise — bössa. Skrots — skrot. Tapa — tapp** (angliski «tap»). **Tulks — tolk** (izrunā «tulk»). **Laidars — ladugard. Skurstenis — skorsten. Kliņķis — klinka. Rīģelis — rigel. Bulka — bulle. Klimpa — klimp. Skarbs — skarp. Krīts — krita. Bikses — byxor. Lāva — lav** (primitīva guļamvieta). **Saule — sol. Nakts — natt. Pa — pa. Mēnesis — mane. Smalks** (mazs) **— sma. Smelte — smälta. Valdīšana** (vara) **— välde — vald. Strazds — trast. Spārdīties** (pretoties) **— spjärna. Krunka — skrynka. Plūkt — plocka. Pods — potta. Kaņepe — hampa. Pieminēt — paminna. Ir — är** (vienskaitlī) **— aro** (daudzskaitlī). **Tornis — turn. Krogs — krog. Bode — bod. Skapis — skap. Lāde — lada. Kanna — kanna. Panna — panna. Korķis — kork. Skrūve — skruv. Gurķis — gurka. Šķiņķis — skinka. Siļķe — sill. Lons — lön. Amme — amme. Grāvis — grav. Rullis — rulle. Ēze — ässja. Skroderis**

— skräddare. Vēveris — vävare. Vārds — ord. Skāde — skada. Loks — loka. Tarakans — torraka. Krāsns — ugn stāv tuvu latv. vārdam «uguns». Bļoda (kriev. bļudo) — karrot stāv tuvu latv. vārdam «karote». Maltīte — maltid. Lupata — lapp. Apse — asp. Kūka — kaka. Mežs — skog, kuŗam ir tuvs sakars ar vārdu «koks». Vāte — fat. Līķis — lik. Beņķis — bänk. Ēvele — hyvel. Ķīķeris — kikare. Tulle (muita) — tull. Dropa (piliens) — droppe. Skatīt — skada. Skūt — skava. Lāpīt — lappa. Vaktēt (sargāt) — vakta. Rīvēt — riva. Šaut — skjuta. Krūzēt — krusa. Lodēt — löda. Spēlēt — spela. Spredikot — predika. Ģeķoties — gäckas. Niķoties — nicka. Patikties — tycka. Skriet — skrida — skrinna. Patērēt — förtära. Lāga — lagom (taisni tāds, kādam vajaga būt; piem., lāga cilvēks). Gāte — gata.

Uzturēdamies Somijā, saskaņā ar augstāk minēto līgumu, es sastādīju priekš agrākās Rīgas un pa kaŗa laiku uz Maskavu izevakuējušās K. Zichmaņa izdevniecības firmas 4 gada laiku sienas gleznu projektus lietošanai tautskolās, un pēc to izgatavošanas sarakstīju par katru gada laiku sarunu vešanai un krievu valodas mācīšanai pēc dabiskās metodes 4 brošūras: 1) „Наглядные беседы по картине „Весна". 2) „Наглядные беседы по картине „Лето". 3) „Наглядные беседы по картине „Осень". 4) „Наглядные беседы по картине „Зима".

No Vipuriem es izbraucu apskatīt ūdenskritumu Imatru un Somijas galvaspilsētu Helsinkus. Visur uzkrita priekšzīmīga kārtība, tīrība un tā laika sausais režims. Greznā daba arī atstāja savu iespaidu. Biju nodomājis palikt vismaz vienu gadu Somijā un pa vasaru apceļot tās skaistos ziemeļus un redzēt tās pusnaktssauli. Bet kaķis aizvilka šim manam nodomam baļķi ceļā priekšā: 1916. g. aprīlī negaidīti saņēmu no krievu žandarmerijas pulkveža rakstu, ka man kā bēglim nedēļas laikā jāatstāj Vipuru cietokšņa rajons. Zviedri uzskatīja to par manis vajāšanu un sameklēja man citu mitekli vairāk zemes vidienā. Bet, pirms pārvākties uz turieni, es atbraucu uz Rīgu apraudzīt savus īpašumus. Šeit es izzināju, ka Rīgai nedraud briesmas un ka vāciem neizdosies ieņemt to vismaz drīzā laikā. Tāpēc nolēmu palikt Rīgā un vairs nebraukt atpakaļ uz Somiju. Tā pēc sešu mēnešu pavadīšanas atstāju Somiju. Savas izevakuētās mantas es pārvedu uz Rīgu tikai pēc kaŗa beigām.

53. 1917. g. revolūcijas latvju pirmās kontrrevolucionāra izlietās asinis.

Šausmīgs bija 1905. gads. Tad latvji zaudēja tūkstošiem dzīvību un miljoniem mteriālu vērtību. Šos zaudējumus nācās ciest tautai par to, ka viņa vieglprātīgi klausīja svešai, nezin no kurienes uzklīdušai kādas slepenās žīdu Federātīvās komitejas aģitācijai. Liekas, ka vismaz latvju intelliģencei vajadzēja pieņemt par mācību savu acu priekšā nesen norisinājušos bēdīgos notikumus. Tomēr

Sabeedrisko organisaziju padomes kandidati.

Strahdneeku grupas kandidati:

Ahbolinsch, Em.
Gibeiko, Martinsch
Juhrmalneeks, Janis
Kampe, Aleksanders
Karlsons
Klewers, Karlis
Karpowiz,
Lubuschs, Dawids
Neimans, Janis
Radsinsch,
Seibots, Arwids
Skujeneeks, Margers.

Pahrejo grupu kandidati:

Antons, Martinsch
Bahrda, Frizis
Behnus, Rudolfs
Blau, Juris
Butuls, Adams
Bruscha, Mikels
Kasparsons, Karlis
Kreplinsch, Augusts
Grasis, Augusts
Grosswalds, Fridrichs
Marowskis, Karlis
Paegle, Frizis
Pihpinsch, Ermans
Rudsis, Frizis
Radsinsch, Peters
Sehbergs, Aurels
Tschulits, Jahnis
Steinbergs, Peters

Peesihme: Schi liste usgladajama, jo zits papirs wehlamo kandidatu usrakstischanai netiks issneegts. Newehlamos kandidatus war isstrihpot un wiņu weetâ usrakstit zitus.

pēc nepilniem 12 gadiem, t. i. 1917. g. pavasarī, atkal ne intelligence vadīja pūli, bet pūlis vadīja intelligenci. Protams, ka pašu pūli vadīja aizkulisēs paslēpies Visjūda jeb Vispasaules revolūcijas taisītājs-žīds. Ko Visjūda lika Federātīvai komitejai, to pūlis darīja. Kurp skrēja pūlis, turp tam pakaļ uz pēdām sekoja intelligences politikāņi.

Pēc cara gāšanas nāca Ļvova un nedaudz vēlāk Kerenska valdība. Kā viens, tā otrs valdības galva bija mīkstčaulains un bezmugurkaulains brīvmūrnieks. Abi ministru kabineti dēvējās par «pagaidu valdību». Tiešām, nebija ilgi jāgaida, kad Pēterpilī nodibinājās otra mugurkaulaina valdība «Strādnieku un zaldātu padome», ar Leibu Bronsteinu — Trocki kā priekšsēdētāju, kuŗa sagrāba faktisko varu savās rokās. Līdzīgas padomes nodibinājās arī citās pilsētās un reprezentēja «varu uz vietām». Padomes pēc patikas varēja klausīt pagaidu valdībai vai neklausīt tai, jo bija proklāmēta brīvība, kuŗu krievi sauca par «svobodu» un žīdi par «švobodu». Rīgas revolūcionāru sapulces sūtīja padevības telegrammas sākumā pagaidu valdībai un pēcāk Pēterpils Strādnieku un zaldātu padomei. Jau pēc kāda mēneša latvju kreisie barveži dabūja mājienu nodibināt Rīgā kādu padomi, kuŗai piederētu «vara uz vietām». Sākās intelligences izlēkšņu pakaļskriešana pūlim, lai iekļūtu padomē.

Pirmās padomes nodibināšanai Rīgā 1917. gada aprīlī sarkanie partiju vīri sasauca Nacionālā teātŗa telpās sapulci. Tās uzdevums bija ievēlēt «Sabiedrisko organizāciju padomi». Tā kā katrs varēja būt par vēlētāju, tad telpas bija pārpildītas. Pie ieejas ikvienam iedeva vēlētāju listi ar nezināmu ļaužu uzstādītiem kandidātiem, kuŗi gandrīz visi sapulces laikā sēdēja ap galdu uz skatuves, vēlētāju priekšā. Tas liecina, ka uz listes uzstādītie kandidāti bija devuši savu piekrišanu ievēlēšanai padomē. No mūsu šeit sniedzamās un reproducētās listes redzams, ka par kandidātiem padomē slepeni bija izredzēti kā kreisie un labie, tā ne šie ne tie. Dažiem pat nav piedots priekšvārds. Sapulci vadīja inženieris Miķels Bruža, Dr. Adams Butulis un citi prezidija locekļi, kuŗus es nepazinu, vai kuŗu vārdus vairs neatceros.

Tā kā šinī interesantajā sapulcē laida visus iekšā, tad arī es uz to aizgāju un dabūju vēlētāju listi, kuŗu es šeit sniedzu kā vēsturisku dokumentu. Uz tās sarkanie plankumi ir pirmās, par Latvijas brīvību 1917. g. izlietās asinis.

Vispirms sapulce nosūtīja Pēterpils Strādnieku un Zaldātu padomei apsveikumu un padevības telegrammu. Tad atklāja debātes par padomes vēlēšanu. Ikviens runāja no savas vietas. Es arī pieteicos pie vārda un arī runāju no savas sēdvietas. Kad es principiāli uzstājos pret līdzīgas padomes vēlēšanu, it sevišķi vēl atgadījuma ļaužu sanāksmē, tad no skatuves puses piesteidzās pie manis daži tēviņi. Viņi sagrāba mani un gribēja aizvest mani. Bet es stipri pieķēros pie krēsla un nepadevos pārspēkam. Tad viņi,

žņaugdami un sizdami un draudēdami ar nosišanu, ar visu krēslu uzstiepa mani paša asinīm notašķītu uz skatuves. Sapulces vadonis Bruža un Ko. neatplēta ne muti pret lieliniecisko izrēķināšanos ar mani un pret brīvā vārda atņemšanu man. Visādi izlamājuši mani uz skatuves visu vēlētāju priekšā, viņi teicās un taisījās izvest mani ārā nonāvēšanai. Vienu no šiem bendes kalpiem viņa biedri sauca par Jūrmalnieku. Šoreiz man dzīvību izglāba nelaiķis aktieris Veics, kuŗš vienīgais parādījās uz skatuves par manu aizstāvi. Nevarēdams neko panākt pie sapulces vadītājiem, viņš nozuda un drīz ieradās uz skatuves ar dažiem latvju strēlnieku bataljona virsniekiem un kareivjiem. Tie atņēma mani slepkavām un stiprā kakareivju aizsardzībā aizveda mani uz kādu kareivisku iestādi, laikam, Ģertrūdes ielā. Kādu gabalu slepkavu bars sekoja pakaļ kareivjiem un draudēja nogalināt mani. Tur mani izklaušināja un atbrīvoja. Izlaizdami mani no rokām, bendes uz skatuves atklāti pateica man, ka ja kareivji nebūtu mani atņēmuši viņiem, tad es rīta gaismas vairs nepiedzīvotu. Lūk, tā 1917. g. izlija pirmās latvju asīnis cīņā pret lielniecismu un Jūdu. Piemiņai es glabāju minēto kandidātu listi, jo uz tās vēl tagad skaidri redzamas manas izlietās asinis par brīvo latvisko latvju un ne verdzisko lielniecisko žīdu Latviju. Šā notikuma patiesību var apliecināt visi vēl dzīvie no kādiem vismaz 1000 ieradušamies padomes vēlētājiem.

54. Rīgas krišana.

Pārbraucis no bēgļu gaitām Somijā un apņēmies vairs neatstāt Rīgu vāciem iebrūkot, es pieredzēju dažādus laikus un notikumus. Bieži vien vācu gaisa kuģi apmētāja pilsētu ar bumbām. Divreiz bumbas nokrita Stabu ielā 35, kaimiņu sētā, un izdauzīja stiklus manam namam Stabu ielā 37 resp. Kr. Barona ielā 49 un vienreiz Avotu ielā, apkaitējot otra mana nama jumtu Avotu ielā 16-a. Šai laikā es piedzīvoju visādus streikus, to starpā arī sētnieku streiku. Vienīgā priecīgā parādība bija redzēt un dzirdēt možos Latvju strēlnieku bataljonu kareivjus braši maršējot un dziedot Rīgas ielās.

Visdrausmīgākais 1917. g. notikums Rīgā bija krievu karaspēka atkāpšanās ar veikalu logu dauzīšanu un laupīšanu. Saprazdams stāvokļa nopietnību un buržuju neieredzēšanu, es pārģērbos vecās drēbēs, notašķināju tās ar miltiem un oglēm un uz ielas raudzījos, kas notiks ar manu namu, jo daļa karaspēka atkāpās pa Kr. Barona ielu. Par nelaimi, aizslēgtā stūŗa koloniālpreču veikalā bija redzams cukurs. Viens — divi, abi skatlogi bija izdauzīti un veikals iztukšots. Laupīšanā piedalījās ne tikai kareivji, bet arī privātpersonas. Patiesībā kareivji dauzīja logus ne tikdaudz priekš sevis, kā priekš pūļa. Starp laupītājām es pazinu divas smalkas dāmas no savām īrniecēm. Kāds kazāks skrēja kā mežonis un kliedza: «Kur saimnieks? Vajaga pacelt viņu uz štikiem?» Sētnieks atbildēja: «Viņš ir karā tāds pats zaldāts kā tu».

Jā, tā bija šausmīga diena. Daugavas dzelztilta pīlāru spridzinājumi dārdēja ar milzīgu troksni. Preču un Pasažieru stacijas, kā arī daudzi privāti nami dega, un dūmu mākoņi augsti pacēlās gaisā. Krievu karaspēks izgāja cauri Rīgai un atkāpās uz Cēsu pusi. Pēc tam nebija nevienas varas, kas liktu dzēst uguni un savaldītu trakojošo pūli. Es par to vien domāju, kur pavadīt nakti, jo bija sagaidāma dzīvokļu, bēniņu un pagrabu izlaupīšana un buržuju aizvadīšana uz viņpasauli.

Ap pulksten 15 izplatījās baumas, ka vācieši esot jau redzēti priekšpilsētās un dodoties uz pilsētas centru pa dažādām ielām. Es tam neticēju. Bet baumām bija burvīgs iespaids: pazuda laupītāju bari, un sētnieki ķērās pie slotām tīrīt piedrazātās ielas, ko jau pāris nedēļu viņi nedrīkstēja darīt, jo nezināmi ļaudis ar draudiem un varas darbiem piespieda viņus nezin kāda iemesla dēļ streikot. Baumas par vācu nākšanu neapklusa. Ielas palika pustukšas un drošas. Ap pulksten 6 es izgāju uz Brīvības ielu un pats savām acīm ieraudzīju, ka vācu kareivji, vietējo vācu pavadībā, ar vācu dziesmām ienāca Rīgā un devās uz bulvāriem. «Baltieši» uzņēma viņus ar gavilēm. Tā tad mūsu tautas sensenais ienaidnieks ieņēma tās metropoli. Bija jāraud. Tomēr anarchijai bija beigas: radās vara, kas atjaunoja kārtību. Nakts pagāja mierīgi, jo jaunā vara bija iedvesusi visiem respektu un bailes.

Likvidējuši pūļa laupīšanu, «kultūrträgeri», kā vāci mēdz dēvēt sevi, paši nodarbojās ar to. Protams, viņi laupīja kultūrāli: piebrauca ar automobili, sakrāva aizbēgušo ļaužu mantas vezumā un aizveda tās uz nekad neredzēšanu. Viņi nesauca to par laupīšanu, bet tikai par bezsaimnieka mantas paņemšanu lietošanai.

Kad vācu karaspēks ienāca Rīgā, soc.-dem. vadoņi saņēma vācus ar gavilēm un pasniedza viņiem sāli ar maizi, kā saviem labākiem draugiem un labdariem. Par to ļoti jūsmoja tolaik Rīgā iznākušais vācu laikraksts un par tādas mīlestības parādīšanu vāciem izteica vēlēšanos pievienot Vācijai latvju apdzīvotās zemes. Pa okupācijas laiku vāci vajāja visus latvju nacionālistus, bet nodevējiem soc.-dem. atklāti izrādīja labvēlību un kopā žūpoja ar viņu vadoņiem.

Tādējādi, nododot Latviju vāciem, soc.-dem. spēlēja 20. gadsimta sākumā gluži tādu pašu lomu kā tautas nodevēji Kaupo un Kangars 13. gadsimta sākumā. Vienīgā izšķirība starp šiem tautas nodevējiem ir 7 gadsimtu laika sprīdis. Citādi viņi ir līdzīgi kā trīņu brāļi.

55. Uzstāšanās pret A. Niedras valdību.

Kad 1918. g. beigās nodibinājās Latvijas valsts un vācu karaspēks posās atstāt Latviju, tad Rīga palika gandrīz neaizsargāta, jo latvjiem tolaik vēl tikpat kā nebija savas armijas. Tāpēc uz manu ierosinājumu Rīgas namīpašnieku savienība nolēma nodibināt karaspēka rotas pilsētas iedzīvotāju aizsardzībai un cīņai pret

lieliniekiem, kuŗi draudēja iebrukt no austrumiem. Šim nolūkam tā pieņēma savās telpās brīvvaļnieku pieteikšanos un organizēja to apmācīšanu. Sakarā ar Namīpašnieku savienības kaŗaspēka rotu dibināšanu, ienākot lieliniekiem, es biju spiests 1919. g. 1. janvārī atstāt Rīgu, ja negribēju riskēt ar savu galvu.

Nedodamies lielinieku rokās, es aizbraucu uz Liepāju un no turienes ar kuģi uz Stetini. Vācijā es paliku nepilnus piecus mēnešus. Tur dzīvodams, es sīki informējos par vācu politiku, attiecībā uz Baltiju. Tolaik es ne tikai zināju to, bet arī pats redzēju un dzirdēju tās norisi. Starp citu es izzināju, ka par sniedzamo militāro palīdzību un atbalstu cīņā pret lieliniekiem Vācija 1919. g. sākumā noslēgusi ar Latvijas toreizējo valdību slepenu līgumu par 15.000 vācu ģimeņu nometināšanu Latvijā. Tā kā tad Latvijā vienlaicīgi bija divas valdības — viena Liepājā un otra Rīgā, tad neizdevās konstatēt, ar kuŗu no tām šis līgums bija noslēgts. Tomēr tāda līguma eksistenci skaidri pierādīja tas, ka Vācijā atklāti vervēja daudzbērnu ģimenes un sastādīja šādu ģimeņu sarakstus Latvijas kolōnizēšanai.

Savas varas laikā lielinieki — komūnisti bija ne tikai nacionālizējuši manus namus un visu citu manu mantu un iekortelējuši manā dzīvoklī savu komisāru, bet arī piesprieduši man nāves sodu, izsludinādami par to uz ielu stūŗiem izlipinātā dekretā. Kad 1919. g. 31. maijā atgriezos Rīgā, tad komisārs bija jau aizmucis no mana dzīvokļa, bet tajā vēl sastapu kā iemītnieku viņa draugu mācītāju L. Adamoviču, kuŗš toreiz man bija pavisam sveša persona. Šis fakts liecina, cik lunkans ir dažu sabiedrisku, politisku un zinātnisku darbinieku mugurkauls. Diemžēl, tādu nav vēl mazums šo baltdien pie mums.

Tieši no Vācijas pārbraucis Rīgā 1919. g. 31. maijā, es ar lielu interesi izlasīju avīzē oficiālu ziņojumu, ka 1. jūnijā pulksten 13. Nacionālā teātŗa telpās notiks namīpašnieku masu sapulce, kuŗā ar runu uzstāsies ministru prezidents Andrievs Niedra. Man vēl gaišas bija atmiņas par sapulci Nacionālā teātrī, kuŗā divi gadi atpakaļ tikko nenosita mani. Taču toreiz tā bija kreiso jeb sarkano sasauktā sapulce, bet šī būs labo jeb balto sasauktā sapulce. Neraugoties uz to, uzstāšanās ar runu un patiesības pateikšana par valdības un okupācijas varas rīcību, it sevišķi Latvijas kolōnizēšanas līguma noslēpuma atklāšana, paša visvarenā ministru prezidenta A. Niedras un viņa kabineta locekļu klātbūtnē, varēja tapt pārdrošniekam liktenīga, jo bija izsludināts kaŗa stāvoklis un nāves sods par politisku jautājumu un valdības rīcības apspriešanu. Biju ļoti sagrauzts, jo mani nomāca ne tikai bēdīgais Latvijas stāvoklis, bet arī tikko saņemtā ziņa, ka pa manu prombūtnes laiku lielinieki aplaupījuši un nobendējuši uz laukiem manu brāli, pametot piecus mazgadīgus bērniņus. Sirds bija pilna. Bet no sirds pilnības mute grib runāt. Es aizgāju uz sapulci, lai skaidri un gaiši pateiktu visu patiesību par valdības politiku un Vācijas nodomiem

attiecībā uz Latviju. Droši vien toreiz es zināju vācu Baltijas politiku labāk nekā pats min. prezidents A. Niedra.

Gribēdams balstīties uz konservātīviem elementiem, min. prez. A. Niedra bija uzdevis Rīgas namīpašnieku biedrībai sasaukt namīpašnieku masu sapulci. To vadīja toreizējais biedrības priekšnieks Pēteris Ozoliņš (bij. latv. teātŗa direktors). Telpas bija pārpildītas. Min. prezidents ieradās kaŗa ministra T. Vankina un citu ministru pavadībā. Kad min. prezidents A. Niedra bija norunājis pusotras stundas, tad sapulces vadonis atklāja debātes un uzaicināja pieteikties pie vārda. Es tūdaļ pieteicos pie vārda un arī norunāju pusotras stundas. Par godu min. prez. A. Niedram jāsaka, ka viņš ļāva man pilnīgu vārda brīvību un ar vislielāko uzmanību noklausījās manu runu, lai gan tā bija visstingrākā valdības darbības kritika un atstāja uz klausītājiem iznīcinošu iespaidu par viņa kabineta politiku. Var sacīt, ka tā atdarīja acis ne tikai tautai, bet arī pašai A. Niedras valdībai. Droši vien mana runa bija tā vaininiece, kuŗa galīgi sagrāva A. Niedras kabinetu, jo pēc šīs sapulces viņa politika vairs neatrada Rīgā piekrišanu. Tāpat par godu A. Niedram jāsaka, ka savā atspēkošanas runā viņš nenoliedza manu pievesto faktu patiesību un nemēģināja noslēpt tos sapulces priekšā, bet izskaidroja to pielaišanu aiz politiskās nepieciešamības. Slepenā līguma slēgšanas pastāvēšanu par Latvijas kolōnizēšanu ar 15.000 vācu ģimenēm viņš nenoliedza, bet gan neatzina sevi par tā slēdzēju. Vēl jāsaka par godu Niedram, ka arī pēc sapulces viņš nelika mani arestēt, lai gan sapulces dalībnieki bija pārliecināti, ka mani arestēšot un stingri sodīšot. Gluži otrādi, pēc sapulces viņa ļaudis mēģināja mani dabūt savā pusē, piedāvāja ministra posteni un vilcienu braukšanai uz Liepāju sarunu vešanai. Protams, ka viņi neatrada pie manis dzirdīgu ausu. Ka mans pārmetums valdībai par Latvijas slepenā kolōnizēšanas līguma noslēgšanu ar Vāciju bija dibināts, par to nav vairs jāšaubās, jo tagad tā saturu publicējuši paši vācieši, piem., sek. grāmatās: 1) «Graf von der Goltz: Meine Sendung in Finnland und im Baltikum. Leipzig, 1920.» 2) «Am Ausgang der deutschen Ostpolitik. Persoenliche Erlebnisse und Erinnerungen von August Winning. Berlin, 1921.» 3) «Reichskriegsministerium. Der Feldzug im Baltikum bis zur zweiten Einnahme von Riga. Januar bis Mai 1919. Zweiter Band. Berlin, 1937.»

Starp citu, otrā dienā pēc namīpašnieku sapulces pie manis ieradās nelaikis grāmattirgotājs K. Bērziņš un lūdza mani reizē ar viņu noiet pie pulkveža J. Baloža (tagadējā ģenerāļa un kaŗa ministra), kuŗš vēloties iepazīties ar mani. Pulkvedis J. Balodis izteica man pateicību par patiesības atklāšanu tautai.

1919. g. 12. jūnijā, saziņā ar pulkvedi J. Balodi, es iesniedzu Britijas un 1919. g. 1. jūlijā Francijas misijai Rīgā memorandu par toreizējiem Latvijas apstākļiem un vācu politiku Baltijā. Memoranda tulkojumu un galīgu redakciju angļu un franču valodā izdarīja pulkveža J. Baloža kancleja K. Studenta kga vadībā.

Iesniegumu abām misijām kopā ar mani parakstīja grāmattirgotājs nelaiķis Kārlis Bērziņš un vēl viena ļoti plaši pazīstama trešā persona, kuŗa, ieņemamā sabiedriskā stāvokļa dēļ, nevēlas publicēt vārdu šinī sakarībā. Man ir uzglabājušies visi 3 teksti: latvju, angļu un franču. Tie burtiski skan sekoši:

To the British Mission in Lettland.

As the Government proclamed by the German aristocracy have now declared over Lettland the state of war and instituted the death penalty for discussion of political questions and acts of the Government, the Lettish people, its political parties, societies and other organisations have been deprived of every opportunity to appeal to the Allied Powers and to disclose to them all the brutalities, that are going on in the country, as well as the persecutions of the friendly towards the Entente disposed Lettish nation which by all these acts of the Government is threatened even with extermination. Therefore, we, the undersigned, fully conscious of our act, consider as our duty towards our nation to communicate through the British Mission in Lettland to the Government of Great Britain, who are friendly disposed towards the Letts and Lettland, the following facts and the aspirations of our nation: —

1. Lettland believes that the Allied Powers, having recognised the principles of free development and self-government of nations, will assist the Lettish Nation both to depose Needra's Government, imposed by the Baltic German aristocracy and the Prussian «junkers», and to remove the German Military Administration in order to enable the Lettish people to decide freely its constitution and government.

2. Needra's Government has been set up by force of the Germans against the will of the Lettisch people. This has been done solely for the reason in order to protect local aristocratic and German interests and to prepare the colonization of Lettland by the «Reichsdeutschen». The realization of this plan would serve as a strong point of support for the colonization of Russia on a huge scale and the latter's preparation for the next war in alliance with Germany. Lettland, Estonia and Lithuania, as independent states in the League of Nations and under the influence of the Entente, are the countries which will stand in the way to German aims to colonize Russia and, therefore, are to the former's politicians as "a thorn in the eye». In order to colonize Russia, exploit her riches and to set up a straight communication between Germany and Russia, Germans being unable to annex the Baltic provinces and Lithuania are now using all means to re-unite these countries to Russia, so that they might still remain under the influence of Germany.

3. Needra's Government with the knowledge of the German occupation power are against a general mobilization because Lettland's army would then consist chiefly of Letts who will not stand germanism. Letts are ignoring the call of the present Government to enroll voluntarily into the army as they do not recognise Needra's Government and do not wish to uphold german ideals. On the other hand, all the Germans, who are able to carry arms, on account of the chauvinistic propaganda, enlist themselves among whom are large numbers of "Reichsdeutsche". With the assistance of this army Needra's Government realize the plans of the local German aristocracy and the "Reichsdeutschen" in Lettland. These plans are certainly against both the Lettish people and the Allied Powers who are the protectors of small nations and whose humane aims have gained the sympathy of all Letts with the exception of a few traitors and Germany's followers.

4. The Lettish people, alike the Entente, are fighting bolshevism with all the means employed by civilized nations, but Needra's Government, supported not by the Lettish nation and its army, but entirely by the Germans and German bayonets, and protecting only German interests to the detriment of Letts, cause the greatest unrest among the Lettish nation and are in this way preparing the ground for a new bolshevism that entitles the Government,

set up by the Germans, to employ strong measures for the suppression of unrest, to blacken the Lettish nation, even to threaten it with extermination in order that the land freed from the Letts might be during the chaos colonized by Germans.

5. The farmers and the landless people in the country districts have suffered equally during the domination of the bolsheviks wherefore the landless people voted against the bolsheviks during their time of power. Therefore the farmers and the landless people are now united in order to fight bolshevism with combined force, but Needra's Government, for election purposes, divide them by decrees into farmers and landless people thus splitting the united country population into two opposing camps in order that, while the Letts quarrel among themselves, German aristocracy and germanism might become strengthened.

6. Needra's Government and the German military administration do great and irreparable loss to the country: —

a) German field court-martials, which still exist and put to death people without sufficient inquiries, as well as the just established, purely German, military courts give now an opportunity to the Baltic Germans to settle accounts with their personal enemies;

b) during the whole occupation time Germans either sell on the spot, or send to "Fatherland" the remainder of the Lettish national wealth, especially goods and properties plundered by the bolsheviks or by themselves, and timber;

c) the German army considers as war booty all the properties valued at several millions which have been left by the bolsheviks in their commissariats, nationalised undertakings and warehouses; and

d) German soldiers, who have been chosen for settlement in Lettland and its colonization, are the chief plunderers and are in many places entirely destroying farmers, as recently done by the bolsheviks.

7. In order to conceal before the world the proper aims of the Government and the plundering of Lettland by the Germans, the present Government, under the guise of fighting bolshevism, has prohibited freedom of speech, freedom of press, freedom of meetings and freedom of travel, if same are injuring Germany and favourable to the Entente.

8. When complaints are raised about the misdeeds committed by departments, single officials and the German army, Needras Government throw the blame upon the German military administration, but the latter replies that Lettland has its own government and that everything is being done only with the knowledge of Lettland's Government who bear full responsibility. From this it will be seen that Needra's Government, set up by the Germans, is only a cover under which Germany and "alldeutsche" politicians are managing their affairs.

9. German is now the official language. Conversation and book-keeping in all the central and local offices of Lettland, as well as the outgoing correspondence to Letts and Lettish institutions, signed by the Lettish ministers, are being conducted in the German language. By carrying out such a germanisation policy Needra's Government, set up by Germans, prescribe the knowledge of the German language to Lettland's citizens as it has been prescribed before by Germany to Poles, Lithuanians, Danes and Frenchmen in the districts then held by Germans. The forcing of the German language upon the Lettish nation causes bitter feeling against Germany and Germans and embitters the people against Needra and his Government, the more so that under the guise of the official government the same chief nation's traitors are working unofficially, who not so long ago, as if in the name of the Lettish nation, requested Wilhelm II to unite the Baltic provinces with Germany, i. e. to make it a province of Prussia.

10. The Lettish intelligent class requires work and bread, but all the positions in the Government, town and other offices are given only to Germans and germanised Letts, who treat disrespectfully and badly everybody who applies to them in Lettish.

11. The Baltic aristocracy has always betrayed the land observing only its own interests: — in the year of 1700, when Livonia and Estonia were still under Sweden, the Baltic aristocracy, with Patkul at the head, established against Sweden a coalition of Russia, Poland and Danemark and caused the Great Northern War (1700—1721), which ended with the annexation of these provinces to Russia; in the year of 1812 they swore allegiance to Napoleon I; after the foundation of Germany (from the year of 1871) the Baltic aristocracy considers Germany as its fatherland and, by preparing the annexation of the Baltic provinces to Germany, are responsible to a high degree for the outbreak of the World War; during the last war they betrayed Russia to Germany and, when the latter occupied the Baltic provinces, handed over Lettland and Estonia to Wilhelm II; by deposing Lettland's Provisional Government, by causing unrest in the country and by inciting letts to quarrel among themselves as well as with Estonians, the Baltic aristocracy is now again playing the role of land traitors.

12. It is true that the Provisional Government with Ulman at the head, deposed by the aristocracy and Germany, are not without shortcomings and have made some mistakes. But if our Government made mistakes (which often happens also in other countries) then the deposition of the existing Government and the election of a new Government is our national busines, but not the business of land traitors — the Baltic aristocracy and the Prussian "Junkers".

Riga, June 12-th, 1919.

(Seko augstāk minēto 3 personu paraksti ar adreses, nodarbošanās un ieņemamā sabiedriskā stāvokļa uzdošanu.)

A la Mission Française en Lettonie.

A cause des faits, que les Allemands baltiques ont profité du moment politique, à l'aide de l'Alemagne, en se cachant derrière le cabinet de Needra, où ne sont guère les sympathies du peuple letton, en saisissant le pouvoir à Riga et en Courlande, en empêchant de differentes manières le gouvernement légal, qui s'appuie sur les masses du peuple, de fortifier sa puissance, en défendant même d'exécuter une mobilisation dans le pays — ont crée en Lettonie de telles circonstances, en introduisant la dictature militaire et les conseils de guerre, dans lesquelles les parties politiques de Lettonie sont privés de chaque possibilité d'appeler aux Alliées et leur communiquer les vrais désirs des citoyens — nous sousignés nous nous permettons de s'adresser à la Mission Française avec des renseignements et des démandes suivantes.

Les citoyens lettons espèrent que les puissances alliées en imposant le principe de destination libre des petites nations ne refuseront pas leur sécours au gouvernement légal de fortifier sa position, de delivrer le peuple letton de la dictature allemande et du gouvernement de Needra, qui poursuivent seulement les interêts des proprietaires allemands pour coloniser le pays avec des habitants d'Allemagne où bien dans le cas si cela leur ne reussi pas de soumettre de nouveau le pays à la Russie et de cette manière sauver leurs privilèges moyen-ageuses et de rester les seigneurs d'autrefois malgré qu'il ne forment que 7% de toute la population du pays. Pour arriver à ce but ils défendent l'exécution d'une mobilisation, étant sûrs que le peuple letton. dont les sympathies sont sans doute pour les Alliées, ne fera pas avancer cette politique, se contentent de compléter leur armée des restes de l'armée allemande vaincue et démoralisée qui s'engagent volontiers là où ils sont payés et qui profitent de change occasion pour s'enrichir illégalement des biens des habitants et même de ceux de l'Etat. Les faits pareils sont devenus chez nous quotidiens.

En agissant de cette manière le gouvernement de Needra s'excuse en présumant que si l'on permettait une mobilisation générale on créerait une armée maximaliste,, mais à cela croira seulement celui qui n'est pas au courant des événements actuels. Tous les partis politiques sont maintenant disposés contre les maximalistes et seulement une politique pareille à celle du gouvernement de Needra, en écartant les Lettons de l'administration et en créant pour le

peuple une situation insupportablement dure sous le joug des Allemands, peut seule les forcer de chercher une délivrance chez les maximalistes. Il n'est pas étonnant de supposer la probabilité d'un pareil résultat de l'administration de Needra si nous faisons attention aux actions du cabinet de Needra de même que celles des forces militaires qui se cachent derrière ce cabinet et qui en effet sont la seule administration. Par les élections proclamées on tâche de diviser les Lettons en deux parties: en proprietaires (des possesseurs de terre) et en ceux qui n'ont pas de terre, et de cette manière créer l'antagonisme entre ces parties, où il fallait au contraire tâcher de supprimer les differences materielles en satisfaisant le désir de la terre de ceux qui n'en n'ont pas. On détruit la vie économique car on exporte des biens et des valeurs de Lettonie en Allemagne. Les conseils de guerre fusille des centaines de gens sans aucune garantie judiciaire de la justice. Dans l'administration domine la langue allemande et les fonctionaires allemands sont preférés aux Lettons.

En faisant attention à tout ce qui a été dit il faut constater que chaque Letton souffre en voyant que dans sa patrie règne une telle force qui n'a pas le droit mais qui s'est emparée du pouvoir despotiquement.

En nous permettant de vous faire part de tout ce qui a été dit nous espérons que peutêtre cela démentira en partie les renseignements faux semés partout par le gouvernement de Needra pour impressionner l'opinion publique dans les pays des Alliées.

Riga, le 1 Juillet. 1919.

(Seko augstāk minēto 3 personu paraksti.)

Britijas Misijai Latvijā.*)

Tā kā tagad Latvijā vācu muižniecības piekritēju valdība ir izsludinājusi kaŗa stāvokli un nāves sodu par politisku jautājumu un valdības rīcības apspriešanu, tad latvju tautai, politiskām partijām, biedrībām un citām organizācijām ir atņemta katra iespēja apelēt pie Sabiedrotām valstīm par šeit nodarāmām varmācībām un par šīm valstīm draudzīgās latvju tautas vajāšanu un pat iznīcināšanu. Tāpēc mēs, apakšā parakstījušies, pēc skaidrākās sirdsapziņas, ieskatam par pienākumu pret savu tautu caur Anglijas Misiju Latvijā, paziņot Anglijas Valdībai, kuŗa labvēlīgi izturas pret latvjiem un Latviju, sekošus faktus un mūsu tautas vēlēšanās:

1. Latvija cer, ka Antante, uzstādīdama tautu pašnoteikšanās principu, palīdzēs Latvijai nokratīt Baltijas vācu muižniecības un prūšu junkuru iecelto Niedras valdību un Vācijas kaŗa pārvaldi, lai ar to dotu tautai iespēju pašai brīvi noteikt savas dzīves iekārtu un pārvaldi.

2. Vācieši ir varmācīgi iecēluši Niedras valdību pret latvju tautas gribu un vienīgi tai nolūkā, lai aizstāvētu vietējās muižniecības un vācietības intereses un piekoptu Latvijas kolonizēšanu ar ārzemes vāciešiem, kas varētu noderēt arī par stipru atbalsta punktu priekš Krievijas kolonizēšanas plašos apmēros un tās sagatavošanas nākamam kaŗam savienībā ar Vāciju. Latvija un Lietuva, kā pastāvīgas valstis Tautu savienībā un Antantes iespaidā, ir tās zemes, kuŗas aizsprosto Vācijas kolonizācijas tieksmēm tiešu ceļu uz Krieviju, un tāpēc ir tās politiskiem ideologiem kā dadzis acīs. Krievijas kolonizēšanas un izmantošanas nolūkos, lai radītu tiešu satiksmi starp Vāciju un Krieviju, vācieši, pēc tam, kad tiem neizdevās pievienot Baltiju un Lietuvu Vācijai, tagad izlieto visus līdzekļus, lai šīs zemes nāktu atpakaļ zem Krievijas un līdz ar to paliktu Vācijas iespaidā.

3. Niedras valdība, saziņā ar vācu okupācijas varu, pretojas vispārējai mobilizācijai aiz tā iemesla, ka tad Latvijas kaŗaspēks sastāvēs galvenā kārtā no latviešiem, kuŗš tādā sastāvā nebalstīs vācietību. Uz uzaicinājumu iestāties armijā brīvprātīgi — latvji nepieteicās, jo tie neatzīst Niedras valdību un negrib kalpot pārvācošanas nolūkam. Turpretim, vācieši, pateicoties Vācijas šovinistiskai propagandai, iestājas visi, kas vien spēj tajā kalpot, pie kam lielā mērā pieņem ārzemniekus. Ar šās armijas palīdzību Niedras valdība reālizē muižniecības un

*) Tas pats izteikts arī iesniegumā Francijas Misijai.

vācietības nolūkus Latvijā, kas visādā ziņā ir vērsti tiklab pret latvju tautu, kā arī pret Antanti, kuŗa uzstājas par mazo tautu aizstāvi un par kuŗas humāniem nodomiem sajūsminas visa latvju tauta, izņemot nedaudsos nodevējus un vācu pakalpīgos rokas puišus.

4. Kā latvju tauta, tā Antante apkaŗo lielniecismu visiem kultūras zemēs atļautiem līdzekļiem. Taču Niedras valdība, balstīdamās ne vis uz latvju tautu un latvju kaŗaspēku, bet vienīgi uz vāciešiem un vācu štikiem, un aizstāvēdama tikai vācietības intereses uz latvietības un Latvijas rēķina, rada Latvju tautā vislielāko nemieru un tādējādi sagatavo derīgu zemi jaunam lielniecismam, kuŗš savukārt dod vācu ieceltai valdībai dibinātu iemeslu izlietot stingrus līdzekļus nemieru apspiešanai un latvju tautas nomelnināšanai, vājināšanai un pat iznīcināšanai, lai tās atstāto zemi būtu vieglāki pa juku laiku kolonizēt ar vāciešiem.

5. Uz laukiem gandrīz vienādā mērā no lieliniekiem cietuši zemnieki un bezzemnieki, kāpēc arī pēdējie savās sapulcēs pat lielinieku valdības laikā tos izbalsoja. Tāpēc zemnieki un bezzemnieki ir apvienojušies, lai kopīgiem spēkiem cīnītos pret lieliniekiem. Bet Niedras valdība, lai no jauna saskaldītu latviešus — lauciniekus divās naidīgās nometnēs, sadala tos pie vēlēšanām pēc kūrijām — zemniekos un bezzemniekos, lai tādējādi latvjiem savstarpīgi cīnoties nostiprinātos muižniecība un vācietība.

6. Niedras valdība un vācu kaŗa pārvalde nodara zemei lielu un neizlabojamu postu: a) vācu lauka kaŗatiesas un nupat ievestās kaŗa tiesas ar tīru vācietības raksturu, kuŗas pastāv līdz šim. un apšauj cilvēkus bez pietiekošas izmeklēšanas, dod Baltijas vāciešiem iespēju izrēķināties ar personīgiem ienaidniekiem; b) pa visu okupācijas laiku vācieši izpārdod uz vietas vaj izved no Latvijas vēl palikušās tautas bagātības, sevišķi lielinieku un viņu pašu salaupītās mantas un mežus; c) vācu kaŗaspēks ieskata par laupījumu tās miljoniem vērtējamās mantas, kuŗas lielinieki atstājuši savos komisariātos, nacionalizētos uzņēmumos un noliktavās; un d) vācu kareivji, kuŗi nodomāti nometināšanai Latvijā un tās kolonizēšanai, nodarbojas visvairāk ar laupīšanām, gluži tāpat, kā to darīja lielinieki, un daudz vietās pavisam izputina laucinieku saimniecības.

7. Lai no pasaules apslēptu īstos valdības nodomus, un tās vāciešiem atļauto Latvijas izlaupīšanu, tad zem lieliniecisma apkaŗošanas karoga ir aizliegta vārda, preses, sapulču un kustības brīvība, jo tā ir naidīga vācietībai un labvēlīga Antantei.

8. Ja kāds griežas ar sūdzībām par iestāžu, ierēdņu un vācu kaŗaspēka nodarītām pārestībām, tad Niedras valdība uzkrauj atbildību Vācijas okupācijas varai, bet pēdējā atkal savukārt atbild, ka Latvijai esot pašai sava valdība, un ka tā visu darot tikai saziņā ar Latvijas valdību, kuŗa arī par visu esot atbildīga. No tā redzams, ka Vācu ieceltā Niedras valdība ir tikai sega, aiz kuŗas rīkojas Vācija un Visvācu (Alldeutsch) politikas ideologi.

9. Visās Latvijas valdības un kommunālās iestādēs sarunas un grāmatas ved vācu valodā un izejošos papīrus arī latvjiem un latvju iestādēm raksta tikai vāciski, pie kam šādus vācu valodā rakstāmos papīrus paraksta arī paši latvju ministri. Piekopjot tādu latvju pārvācošanas politiku, vācu ieceltā Niedras valdība prasa no Latvijas pilsoņiem vācu valodas prašanu gluži tāpat, kā to prasīja no poļiem, leišiem, dāņiem un frančiem Vācija agrāk iekaŗotos apgabalos. Varmācīga vācu valodas uzspiešana rada latvju tautā vislielāko rūgtumu pret Vāciju un vāciešiem un sanikno ļaudis pret Niedras un citu viņu politikas piekopēju valdību, jo vairāk vēl tamdēļ, ka aiz oficiālās valdības neoficiāli rīkojas tie paši galvenie tautas nodevēji, kuŗi savā laikā it kā latvju tautas vārdā lūdza Viļumu II pievienot Baltiju Vācijai, resp. padarīt to par Prūsijas provinci.

10. Latvju inteliģencei vajadzīgi darbs un maize, bet valdības, pilsētu un citās iestādēs ieliek vienīgi vāciešus un pārvācotus latvjus, kuŗi naidīgi un nicinoši apietas ar ikvienu, kas pie tiem griežas latvju valodā.

11. Baltijas muižniecība vienmēr ir bijusi zemes nodevēja un ir rīkojusies tikai savās interesēs: 1700. gadā, kad Vidzeme un Igaunija vēl bija zem Zviedrijas, tā ar Patkuli priekšgalā nodibināja pret Zviedriju koaliciju no Krievijas, Polijas un Dānijas un izcēla Lielo ziemeļu kaŗu (no 1700.—1721. g.), kuŗš no-

beidzās ar tagadējās Igaunijas un Latvijas pievienošanu Krievijai. 1812. gadā tā zvērēja uzticību Napoleonam I; pēc Vācijas ķeizarvalsts nodibināšanās (no 1871. g.), tā ieskata Vāciju par savu tēviju un, sagatavodama Baltijas pievienošanu Vācijai, tā priecājās par Pasaules kara izcelšanos; Pasaules karā tā nodeva Krieviju Vācijai un, kad pēdējā ieņēma Baltiju, tā nodeva Latviju un Igauniju Viļumam II, un tagad atkal, gāzdama Latvijas valdību, sarīkodama zemē jukas un rīdīdama latviešus savā starpā un pret igauņiem, tā strādā zemes nodevēja lomu.

12. Taisnība, ka muižniecības un Vācijas gāztai valdībai ar Ulmani priekšgalā ir savi trūkumi, un ka tā ir nodarījusi dažas kļūdas. Bet ja mūsu valdība darīja kļūdas (kas bieži notiek arī visās citās valstīs), tad pastāvošās valdības gāšana un citas valdības iecelšana ir mūsu tautas lieta, bet ne zemes nodevēju — Baltijas muižnieku un Prūsijas junkuru uzdevums.

Rīgā, 1919. g. 12. jūnijā.

No pievestiem rakstiem redzams, ka tulkotāji savā redakcijā vienā otrā vietā ir saīsinājuši manu uzrakstīto latvju orīģinālu, bet nav ne drusku grozījuši tā saturu.

1919. g. sarakstīdams un iesniegdams memorandu Anglijas un Francijas misijai, es biju labā ticībā par visu bij. Sabiedroto valšķu patiesi humāniem mērķiem, jo tad es vēl nepazinu Ciones gudro protokolu un žīdietības-masonības aizkulišu politiku. Tagad es esmu citādās domās par bij. Sabiedroto valšķu politiku. Tāpēc lūdzu neaizmirst, ka no 1919. g. tagad mani šķir 19 gadu ilgs laika sprīdis. Ja lasītāji atrod lielu izšķirību starp maniem agrākiem un tagadējiem uzskatiem attiecībā uz Angliju, Franciju un Ameriku, tad no tiem viņi var tikai pārliecināties, ka visu laiku es esmu meklējis patiesību un tagad esmu nācis tai uz pēdām.

56. Cerība uz K. Ulmaņa valdību.

Var iedomāties, ar kādām ilgām es gaidīju patstāvīgas valdības nodibināšanos Latvijā un noslēgtā līguma par 15.000 vācu ģimeņu nometināšanu Latvijā anulēšanu. Es biju cieši pārliecināts, ka uzvarētājas valstis nepielaidīs Latvijas kolōnizēšanu ar vāciem, ja tikai tajā nodibināsies no vāciem neatkarīga valdība. Šinī garā es darbojos toreizējās Rīgas latvju organizācijās. Kad 1919. g. 8. jūlijā Latvijas pagaidu valdība pa Baltijas jūras un Daugavas upes ūdeņiem uz kuģa «Saratova» atgriezās no Liepājas galvas pilsētā, tad, pēc nokāpšanas no kuģa uz krasta, es apsveicu to Rīgas latvju organizāciju vārdā un nodevu min. prez. K. Ulmanim rakstu ar to izteiktām vēlēšanām, un proti:

Rīgas latvju biedrību, savienību un citu organizāciju vārdā es Jūsu personā, Cien. Ministru Kabineta Priekšsēdētāja Kungs, apsveicu Latvijas pagaidu valdību, atgriežoties tai atpakaļ Latvijas galvas pilsētā Rīgā. Priekš 700 gadiem mūsu senči ar skumjām baigām raudzījās uz šiem ūdeņiem, jo pa tiem iebraucošie vācu kuģi nesa mūsu tautai verdzību un izveda no zemes viņas bagātības. Tagad mēs ar nepacietīgām gaidām skatāmies uz tiem pašiem ūdeņiem, pa kuriem iebraukušā valdība kopēji ar sabiedrotiem atnes tautai brīvību un ieved mūsu vācu izpostītai un izlaupītai zemei maizi. Mēs zinām, ka tā cīņa, kuru Pagaidu valdība veda ar Niedras ministriju, nebija vienkārša kabineta cīņa, bet bija cīņa uz dzīvību un nāvi starp latvietību un zemniecību no vienas puses un vācietību un muižniecību no otras puses. Aiz šā iemesla visa demokra-

tiskā latvietība apvienojās ap Pagaidu valdību, lai glābtu Latvijas patstāvību un satriektu aristokratisko vācietību uz visiem laikiem. Šodien šeit lielā skaitā ieradušies latvju tautas priekšstāvji apsveic Pagaidu valdību ar viņas iegūto uzvaru pār Baltijas baroniem un Prūsijas junkuriem, kuŗi izgāja uz latvju un igauņu tautu iznīcināšanu un viņu zemju kolonizēšanu ar vāciešiem.

Tomēr šī uzvara vien nespēj nodrošināt Latvijas patstāvību: mums vēl jāiztīra Latgale no lieliniekiem, Kurzeme no landesvēra un dzelzdivizijas bandām un zemes iekšiene no vācu nodevējiem un nemieru cēlējiem. Lai veiktu šo lielo darbu, tu Latvju Tauta, zvēri šodien uzticību savai valdībai un cieši apņemies cīnīties kopēji ar viņu, kamēr netiks panākta pilnīga Latvijas neatkarība.

Apsveikdami galvas pilsētā atgriezušos valdību, pieminēsim arī savus brīvības karā kritušos tautas dēlus, vācu nevainīgi apslepkavotos pilsoņus un bez kādas vainas cietumos sabāztos tautiešus, kuŗi gaida no Pagaidu valdības atsvabināšanu.

Novēlēdami Pagaidu valdībai sasniegt mūsu tautas sen lolotos ideālus un dižus panākumus viņas grūtajā un atbildīgajā darbā, vienmēr nesīsim savās sirdīs un vienmēr rādīsim savos darbos karstu mīlestību Latvijai. Lai dzīvo Latvija! Lai dzīvo Pagaidu valdība! Urā!

Apgarots ar nacionālās valdības uzvaru, es līksmoju ne tikai par Latvisko Latviju, bet vēl vairāk par Latvju Latviju. Sajūsmā par savas tautas gadsimtiem sapņotā sapņa piepildīšanos, t. i. par sveštautiešu kundzības nokratīšanu un neatkarīgas Latvijas valsts nodibināšanu, es 1919. g. otrā pusē iespiedu avīzēs sek. rakstus:

Kas darāms uz karstām pēdām.

Cīņa starp divi valdībām mūsu zemē uzskatāma kā cīņa starp latvietību un zemniecību (demokratiju) ar Ulmani priekšgalā no vienas puses un vācietību (aristokratiju) ar Niedru priekšgalā no otras puses. Ja Ulmaņa valdība ir padzinusi Niedras kabinetu, tad tas vēl nenozīmē galīgu uzvaru pār vācietību un muižniecību. Tas pierāda tikai to, ka šimbrīžam demokratiskai latvietībai ir pārspēks par aristokratisko vācietību. Tāpēc arī atjaunotā Latvijas valdība būs vienīgi tik stipra, cik daudz tā atbalstīsies uz latvietību, kuŗā jēdzienā ietilpst arī demokratija, jo pēc Latvijas vēsturiskās gaitas īsti latvieši var būt tikai demokrati. Latvietībai kā uzvarētājai šinī brīdī jāizmanto savu ieņemto poziciju nostiprināšanai tagadējais priekš viņas labvēlīgais polītiskais stāvoklis un jādara uz visiem laikiem gals vācietībai un muižniecībai Latvijā. Nav jāšaubās, ka arī šoreiz vācieši nemetīs ieročus krūmos, bet gan, pielabinādamies latviešiem, slēgdami ar tiem mieru, netaupīdami priekš tiem mīļus vārdus un solījumus, slepeni priekš tiem pīs jaunus tīklus, radot iekšzemē nemierus starp pašiem latvjiem, rīdot ārzemēs citas valstis pret Latviju un organizējot Krievijā karaspēku priekš Latvijas iekarošanas. Tā kā Baltijas vācietība nav savienojama ar Latvijas patstāvību, tad, vadoties no valsts viedokļa, Valdībai tūliņ pamatīgi un neatlaidīgi jāizravē visas vācietības nezāles Latvijā.

Landesvērs nekādā ziņā nav atstājams Latvijā un nedrīkst tikt sūtīts uz Krievijas robežu, kur tas var dzīt Latvijai naidīgu propagandu un var savienoties ar Krievijas šovinistu karaspēku priekš Latvijas iekarošanas.

Kņaza Līvena pulki zem krievu maskas piekopj to pašu vācietības polītiku, kuŗa šimbrīžam iziet uz Latvijas pievienošanu Krievijai. Šie pulki priekš Latvijas nav mazāk bīstami par landesvēru. Tāpēc tūdaļ jāaizliedz tajos iestāties Latvijas pilsoņiem, no tiem jāizņem jau iestājušies, jāaptur viņu turpmākā organizēšana un jāgādā par viņu dabūšanu tālāk prom no Latvijas robežām. Tā kā Vācijā vēl atrodas daži simti tūkstošu krievu gūstekņu, tad Baltijas baroni un visvācietības ideologi no šiem gūstekņiem slepeni formē jaunus krievu pulkus vācu virsvadībā it kā priekš cīņas ar lieliniekiem, bet patiesībā priekš Baltijas pārplūdināšanas ar krievu spēkiem tās pievienošanai Krievijai.

Vācieši, atsvabinot zemi no lieliniekiem-kommūnistiem, zem pēdējo vajāšanas maskas apšāva un sabāza cietumos tūkstošiem nevainīgu latvju pilsoņu ar vienīgo nodomu, iznīcināt latvju tautu, bet vācu karaeivji, kuŗi jau visi skaitījās par Latvijas pavalstniekiem, atņēma latvju lauciniekiem pēdējo mantu, pie kam bieži pašus vēl noslepkavoja. Naktī no 26. uz 27. jūniju š. g. vācu apbruņotas zaldātu bandas Rīgā sarīkoja sistēmātisku latvju veikalu un dzīvokļu grautiņu. Vācieši atlaida latvju ierēdņus un to vietā salika vācus vai gluži pār-

vācotus latvjus, atstājot pirmejos bez darba un maizes. Vispār, junkuru terors nebija mazāks par lielinieku šausmu darbiem.

Krievi un žīdi strādā kopēji ar vāciešiem pret Latvijas patstāvību. Ja valdība atzīst, ka Latvija priekš latvjiem, tad arī šiem ienācējiem, kuŗi strādā pretim mūsu tēvijas un tautas interesēm, piegriežama visnopietnākā vērība. Vismaz sveštautiešiem, kuŗi nav Latvijas pilsoņi, vajadzētu noliegt iegūt nekustamus īpašumus, iestāties valsts dienestā, piegādāt valstij preces un t. pr.

Latvijas nodevēji pa visu kaŗa laiku, kā arī Latvijas likumīgās Pagaidu valdības gāzēji, nekavējoši saucami pie atbildības un sodāmi pēc visas likuma stingrības. Vainīgie atbild ar savu mantu arī par valstij nodarītiem zaudējumiem. Ja vainīgie būtu aizbēguši un uz izsludinātu uzaicinājumu laikā neierastos pie valdības, tad viņi izslēdzami no Latvijas pilsonības un zaudē tajā iebraukšanas tiesības, bet viņu īpašumi konfiscējami viņu nodevības dēļ nodarīto zaudējumu segšanai. Tā kā muižniecība ir oficiāli nodevusi Krieviju un pēc tam Latviju Vācijai, uzaicinot Vāciju pievienot tai Baltiju, un tagad atkal uzaicinājusi vācu kaŗaspēku un organizējusi landesvēru priekš Baltijas iekaŗošanas un kolonizēšanas ar vāciešiem un pievienošanas Krievijai, tad muižniecība kā tāda un arī katrs atsevišķs muižnieks, kuŗš nav protestējis pret muižniecības nodevību, uzskatāma pilnā sastāvā kā zemes nodevēja.*) Tāpēc visas muižas konfiscējamas pēc agrākā Krievijas likuma par zemes nodevību. Tādā kārtā visas muižas, neaizskaŗot privātīpašuma tiesības, pāries valsts īpašumā, lai tās sadalītu starp zemniekiem. Atņemdama muižas vienīgi par valsts nodevību un neaizkārdama tai pašā laikā privātīpašuma tiesības, valdība izpelnīsies visas tautas piekrišanu.

Pie atbildības saucami arī landesvēra darbinieki, kuŗi organizēja kaŗapulkus, lai iekaŗotu Baltiju un iznīcinātu Latvijas un Igaunijas patstāvību. Cik plaši nodomi bija tiem, redzams no tam, ka jau pirms kaŗa sākšanas ar igauņiem un latviešiem, tie sagatavojās uz galvenā štaba pārcelšanu no Rīgas uz Tērbatu. Tāpat sodāmi arī visi civīlpārvaldnieki, kuŗi rīkojās saziņā ar Vāciju un muižniecību pret Latviju. Konfiscējot šīs šķiras nodevēju mantu, valsts iegūs simtiem miljonu lielas bagātības un padarīs latviešus neatkarīgus no Vācu kapitāla, ar kuŗu palīdzību vācieši grib nodot Baltiju Kolčakam.

Valdībai bez kavēšanās jāizdibina, kas ir Latvijas pilsoņi un kas tādi nav, vai arī ir divu valstu pavalstnieki, lai zinātu, kam ir tiesība uzstādīt Latvijai un tās valdībai pilsoniskas prasības un kam tādas tiesības nav. Protams, kā par Latvijas pavalstniekiem nevar skaitīties no Krievijas saplūdušie bēgļi, gubernātora Zveginceva laikā pret kukuļiem uz īsu laiku ielaistie žīdi, kā arī citi ārzemnieki, kuŗi nav likumīgā kārtā ieguvuši Latvijas pilsonību. Tādu pilsonību nebauda arī vācu dzelzdivizijas kaŗeivji, kuŗiem Niedras valdība piešķīrusi Latvijas pilsonību tikai par to, ka tie vismaz četras nedēļas nodarbojušies ar laupīšanām Latvijā. Ja arī pastāvētu kāds līgums šinī lietā, tad dzelzdivizija to ir lauzusi, necīnīdamās pret lieliniekiem, neklausīdama likumīgai valdībai un nodarbodamās ar zemes izlaupīšanu, zagšanu un slepkavībām. Par Latvijas pilsoņiem katrā atsevišķā gadījumā uz personīgu lūgumu varētu uzņemt tikai tos sveštautiešus, kuŗi vismaz desmit gadu pirms kaŗa pastāvīgi nodzīvojuši Latvijā, kā arī šādu personu bērnus, ja pēdējie bez pārtraukuma uzturējušies Latvijā.

Bez sevišķas valdības atļaujas neviens ārzemnieks nedrīkst iecelot Latvijā, vai arī atgriesties tajā atpakaļ sveštautieši, sevišķi vāci un žīdi.

Tā kā lielumlielā daļa vāciešu ne tikai juta zemes nodevēju vadoņiem līdz, bet arī strādāja ar tiem kopā nodevības darbu un visādi apspieda latvjus, pie kam pret viņu līdztautiešu nodevības darbu nepacēlās neviena vācu balss, tad visi Baltijas vācieši uzskatāmi par valstij bīstamu elementu, kamdēļ tie nevar

*) Diemžēl, Tautas Padome neņēma vērā šos aizrādījumus. Tāpēc mani pareģojumi piepildījās jau tā paša 1919. g. oktobrī, kad Bermonta organizētais krievu-vācu kaŗaspēks iebruka Latvijā. Kad bermontieši tuvojās Rīgai, soc. dem. frakcijas deputāti jau pie laika aizlaidās uz Cēsīm un nemaz nemēģināja cīnīties pret tēvijas ienaidniekiem. Ar savu piemēru viņi deva zīmi proletāriešiem neiet kaujā pret krieviem un vāciem, jo šo abu tautu zemēs valdīja komūnisti un sociāldemokrāti žīdu vadībā.

baudīt vienādu tiesību ar godīgiem pilsoņiem. Tāpēc valstij jāizlieto visi līdzekļi, lai šeit palikušos vāciešus izspiestu no Latvijas vai vismaz padarītu saimnieciski atkarīgus no latviešiem.

Ja Niedras valdības laikā vācu valoda faktiski bija par vienīgo valsts valodu un latvju valodu pielaida valdības iestādēs tikai priekš vācu valodas nepratējiem un ar nicināšanu pret tiem, kas tajā runāja, tad vāciem, kuŗi iztaisa tikai 5% no kopējā iedzīvotāju skaita, bet pēc nodevēju aizbēgšanas būs pat mazāk, nav iemesla apbēdināties, ja tagad par vienīgo valstsvalodu atzīs latvju valodu, bet vācu valodu, kā oficiālo zemes nodevēju valodu, nepielaidīs lietošanai valdības un komūnālās iestādēs, neizņemot arī skolas. Tā kā krievu iedzīvotāju % ir pavisam niecīgs, tad krievu valoda arī pilnīgi izslēdzama no lietošanas oficiālās iestādēs. Ienācējiem žīdiem nav tiesības prasīt, lai ar viņiem sarunājas vācu vai krievu valodās, tāpat kā tie nedrīkst prasīt, lai ar tiem sarunājas poliski, leitiski vai igauniski. Valodas jautājums valdībai jāuzstāda noteikti un neatlaidīgi jāizved dzīvē, kā to bija jau izdarījuši lielinieki savu piecu mēnešu valdīšanas laikā. Vienas vienīgas valsts valodas atzīšanai ir milzīga nozīme visā valsts dzīvē. Tāpēc šinī ziņā nedrīkst būt nekādas svārstīšanās arī skolā un armijā, kuŗām jābūt tikai latviskām.

Ar valsts valodas jautājumu ir cieši saistīts valsts ierēdņu jautājums, kas atsvabinās latviešiem daudz brīvu vietu. Tikai latvju ierēdņi spēs zemē nodibināt kārtību un iedvest tajā cienību pret likumu un valdību. Ja atzīstam vācu valodu par līdztiesīgu latvju valodai, tad 1) valsts ir spiesta par ierēdņiem pieņemt nevis krietnākos spēkus, bet vācu valodas pratējus; 2) lai sagatavotu ierēdņus, latvju skolās būtu jāmāca vācu valoda, kas nemaz nav iespējams, jo latvjiem nākamībā būs nepieciešama angļu, kā arī pa daļai krievu un franču valodu prašana, un 3) jādibina armijas ar latvju un vācu valodu komandu un ar latvju un vācu virsniekiem, kas viegli var novest pie brāļu kaŗa, kā tas nupat notika tikai tamdēļ, ka šeit pastāvēja vācu landesvērs. Ja nākamībā zemē grib novērst nemierus un brāļukaŗus, tad tajā jābūt tikai vienai Latvijas valdībai, vienai zemes armijai un vienai valodai, kas ir jāizved tūliņ uz karstām pēdām pēc vācu nodarītiem nodevēju grēkiem, kad viņi, bīdamies soda, kā īsti noziedznieki, bēg uz ārzemēm, un kad šeit palikušie būs gatavi padoties uz visas līnijas.

Ievērojot momenta nopietnību un valsts dibināšanas grūtību pie visai sarežģīta polītiskā stāvokļa, tūdaļ galvenā vērība piegriežama stipra kaŗaspēka dibināšanai un formēšanai, bet kaŗa ministrijas priekšgalā jānostāda vienīgi piedzīvojušas un ar nopelniem bagātas militārpersonas, kuŗas tieši piedalījušās pēdējā kaŗa kaujās.

Uz ministru vietām kabinetā uzaicināmi tikai pazīstami sabiedriski darbinieki, kuŗi bauda visas tautas uzticību un kuŗi nestāv un nekad nav stāvējuši Vācijas orientācijā, neraugoties uz viņu polītisko pārliecību, kā arī uz to, vai viņi ir Tautas Padomes locekļi vai nē.

Tautas Padomes locekļi, kā suverenas varas nesēji un ministrijas darbības kontrolieri, nedrīkst būt par Ministrijai padotiem un no tās algotiem un atkarīgiem ierēdņiem, jo tas ne tikai kompromitē suvereno varu, bet arī pazemina Latvijas cieņu citās valstīs.

Valdībai tūliņ jāstājas pie Satversmes Sapulces sasaukšanas, piešķirot aktīvas vēlēšanu tiesības no 28 gadu vecuma un pasīvas — no 30 gadu vecuma.

Atzīstot vācu «Baltischer Nationalausschussa» un «landesvēra» autoritāti, ar kuŗu pilnvarotiem (pēc avīžu ziņām) nupat Ulmaņa valdība noslēgusi izlīgumu, — un vācu skolu autonomiju, par kuŗu bijušais Tautas Izglītības ministra biedrs un vācu skolu vadītājs K. Kellers referē «Balt. Heimat'a» Nr. 20, Valdība rada pastāvošā Latvijas valstī jaunu Baltijas vācu valsti. Ja Baltijas vāci bija cīņu pazaudējuši un bariem bēga prom uz Vāciju, tad tagad, pēc minētā izlīguma, visi viņi atgriezīsies atpakaļ. Tā kā igauņi savu tēviju ir iztīrījuši no vāciem un tiem neatļauj tajā atgriezties, tad arī ne mazums no Igaunijas izdzīto vācu paliks dzīvot Latvijā. Piesolīdama pat bez pieprasījuma vienu vietu žīdiem ministru kabinetā, valdība atzīst arī žīdu valsti Latvijas valstī. Tikko noslēgtais valdības izlīgums ar junkuriem un liekais smaids tautas izsūcējiem žīdiem atstāj pie latvjiem nelabvēlīgu iespaidu.

Vāci līgumā piesavina sev nosaukumu «balti», it kā viņi būtu iedzimtie Baltijas iemītnieki, bet latvji un igauņi ienācēji. Valdības līgumā, ja tas saskan ar laikrakstu ziņām, vāci ne ar pušplēstu vārdu nemin par Latviju un Igauniju un par savām attiecībām pret tām, bet gan runā tikai par savu «dzimteni» Baltiju. Tā tad noslēgtais līgums neuzliek vāciem pienākumu atzīt Latviju kā patvīgu valsti un kā viņu vienīgo tēviju un izpildīt pilsoņu pienākumus pret to.

Līgumā pasludinātā amnestija vāciem, kuŗi kā valsts nodevēji ir nodarījuši Latvijai vislielāko postu un nolaupījuši tūkstošiem latvju dzīvību, — rada tautā dziļu sašutumu.

Vācijā smok ap pieci tūkstoši latvju gūstekņu, par kuŗiem valdībai tūliņ jāgādā, ka tie tiktu atsvabināti no gūsta un nosūtīti Latvijā, kuŗā tie tagad tik nepieciešami vajadzīgi. Ja Vācija kavētos to izpildīt, tad jālūdz Sabiedrotie, lai arī tie Vācijai neizdod vācu gūstekņus.

Valdībai tūliņ jāķeŗas pie darba apgādāšanas, lai tādejādi novērstu badu un nemieru un izsistu lielniecismam svarīgākos ieročus no rokām.

Latvijā Berlīnes laika vietā jāieved Rīgas laiks. J. Dāvis

«Balt. Vēstn.» 10. 7.19.

Im «Baltijas Vēstnesis» veröffentlicht Herr J. Dawis einen Artikel, der so ziemlich das Stärkste darstellt, was in den letzten Wochen auf dem fleißig beackerten Gebiete der nationalen Verhetzung geleistet worden ist. In diesem Artikel spricht der Autor mit außerordentlicher Erregung von den Gefahren, welche Lettland von seiten der Deutschbalten, Russen und Juden drohen sollen. Herr Dawis spricht klipp und klar die Ueberzeigung aus, daß man auch den zur Verständigung bereiten Deutschbalten nicht trauen könne und daß daher sofort Schritte zu unternehmen sind, um das Deutschtum im Lande mit Stumpf und Stiel auzurotten.

Inbezug auf die Balt. Landeswehr stipuliert Herr Dawis, daß sie weder in Lettland belassen, noch an die Bolschewikenfront abgefertigt werden dürfe, denn die Abteilung Lieven, mit der die Landeswehr dort zusammentreffen werde, verfolge eine Lettlandfeindliche Politik. Diese Abteilung sei für Lettland genau ebenso gefährlich, wie die Landeswehr. Ihr Zweck sei die Wiedereroberung des Baltikums für Rußland.

Russen und Juden arbeiten, so heißt es weiter, Hand in Hand zum Verderben Lettlands, man müsse sie daher der Bürgerrechte berauben. Den gesamten Adel will Herr Dawis wegen Landesverrates zur Verantwortung gezogen sehen, desgleich auch die Werktätigen der Landeswehr.

Da die Mehrzahl der Deutschbalten des Landesverrats schuldig seien, so seien alle Deutschbalten ohne Ausnahme als staatsgefährlich zu betrachten und ihnen dürfen nicht dieselbe Rechte eingeräumt werden, wie «ehrlichen» Bürgern. Die Deutschbalten seien entweder aus dem Lande zu entfernen, oder aber in wirtschaftlicher Beziehung von Letten abhängig zu machen.

Natürlich spricht Herr Dawis der deutschen Sprache jegliche Daseinsberechtigung ab, — sie soll weder in Schulen noch in Behörden zugelassen werden. Das gleiche will er auch auf Russen und Juden bezogen haben.

Die Redaktion des «Balt. Vēstn.» hat es doch für erforderlich gehalten, sich von diesem scharfmacherischen Artikel abzugrenzen, indem sie bemerkt, daß die Erregung im Volke über die hinterhältige Politik des Adels verständlich sei, doch müsse man deshalb nicht alle Deutschen des Landes verweisen. Wer ehrlich das souveräne Lettland und seine Verfassung anerkenne und dem Lande dienen wolle, dürfe bleiben.

«Baltische Heimat» 11. 7. 19.

Skolu autonomija.

Kā no laikrakstiem redzams, tad vāci prasa no valdības vācu skolu autonomiju, tas ir, ka vāciešiem tiktu piešķirta tiesība pilnīgi pašiem noteikt visu tipu zemāko, vidējo un augstāko vācu skolu programmu un iekārtu, izraudzīties priekš tām vajadzīgos mācības spēkus un revidentus un saņemt priekš tā uzturas līdzekļus no valsts kases. Tā tad šādai vācu skolai vienīgais sakars ar

valsti būtu saņemt naudu no valsts. Ja valsts sniegs vācu autonomai skolai uzturas līdzekļus, tad pats par sevi uzbāžas jautājums: Ko par to priviliģētā vācu skola sniegs pretīm Latvijas valstij, kuŗas iedzīvotāju mīlzīgais pārsvars ir latvji? Uz to mēs nevaram nekā atbildēt.

Turpretim, autonomai skolai būs sekojošas neizdevīgās puses: 1) Ja vāciem, kuŗu ir mazs procents no iedzīvotāju kopskaita, dotu skolu autonomiju, tad līdzīgas autonomijas būtu jādod arī latvjiem, krieviem, ebrējiem, leišiem, poļiem un igauņiem, kas radītu vislielāko jucekli valsts dzīvē un padarītu pat izglītības ministriju par lieku. 2) Skolai jāaudzina jaunatne tautību tuvināšanas un samierināšanas garā, bet nacionāl-autonomas skolas radīs tikai tautību nošķirošanos, kas viegli var iedvest nacionālu naidu un izcelt jaunas pilsoņu pretešķības. 3) Jaunatnei jau agrā bērnībā jāiepotē karsta tēvijas mīlestība, kas gan īsti labi nesoksies, šķirojot krasi skolas. 4) Nav pietiekošas garantijas, ka vāci, kuŗi Latvijas pagātnē izlietojuši skolu kā cittautībnieku pārvācošanas līdzekli, savā autonomā skolā atmetīs šo parašu, kad skola nestāvēs zem valdības pietiekošas kontroles. 5) Autonomo skolu dibināšana priekš visām tautībām izmaksās daudz dārgāk, nekā vienīgas valsts skolas uzturēšana.

Mēs nevaram aizmirst, ka vāci, būdami pie valsts stūres, netikai cittautībniekiem nedeva skolu autonomiju, bet arī tiem neatļāva atvērt privātskolas pat ar vācu mācības valodu, bet piespieda visus Latvijas pilsoņu bērnus mācīties tikai vācu valsts skolā un vienīgi pa vāciski.

Ikkatras valsts nākotne ir viņas jaunatnē, kuŗu priekš dzīves sagatavo skola vienā vai otrā virzienā. Tāpēc šai lietā jāvadās no Latvijas valsts viedokļa.

J. Dāvis.

«Balt. Vēstn.» 16. 9. 19.

Krievijas atjaunošana agrākās robežās.

Visu savu 30 gadu ilgo valdīšanas laiku Viļums II gatavojās uz Krievijas un Francijas satriekšanu un jaunu zemju iegūšanu no tām. Starp citu viņa un visvācu ideologu nolūks bija atņemt Krievijai un pievienot Vācijai zemes līdz Narvai un Dņeprai, ar izeju uz Melno jūŗu. Tagad šis sapnis jau izsapņots un Vācijai jārēķinās ar Bismarka pareģoto īstenību, ka karš ar Krieviju novedīs Vāciju pie sabrukuma.

Zīmīgi, ka tagad tā pati Vācija, kuŗa Krievijai atņēma Somiju, Baltiju, Lietavu, Poliju, Ukraini un pat Kaukazu, un izsludināja šīs zemes par patstāvīgām valstīm, protams, zem savas faktiskās virskundzības, izlieto visus līdzekļus, lai Krieviju atjaunotu agrākās robežās, tai atkal pievienojot visas šīs zemes un atņemot to tautām izcīnīto patstāvību.

Patlaban Vācijā ir sociālistu valdība, kuŗa, pēc sociālistu doktrīnām, oficiāli aizstāv visu tautu pašnolemšanās principu. Bet nav jāpiemirst, ka Eberts, Noske, un, vispāri, vācu sociālisti nav mazāki šovinisti, kā Viļums II, Hindenburgs un Ludendorfs ar viņu reakcionārajiem junkuriem. Prezidenta Eberta dedzīgi šovinistiskos uzsaukumus tautai ar lielāko prieku un gandarījumu parakstītu arī bij. ķeizars Viļums II. Šovinisma ziņā visa vācu tauta, kā galējie labie, tā galējie kreisie un centrs, ir vienisprātis. Visiem viņiem ir tikai viena doma — nākamā savienība ar Krieviju, lai germanizētu krievus, satriektu Sabiedrotos un nodibinātu pasaulē vācu-krievu virskundzību. Tagad vācu tautas devīze ir: «Vācijas nākotne Krievijā». Tāpēc Krievijai, kā nākamai Vācijas sabiedrotai, jābūt plašai un bagātai un tās robežai tieši jāsaietas ar Vācijas robežu, lai neviena cita zeme neaizsprostotu tiešu satiksmi starp šīm abām valstīm.

Protams, ka katra partija šādas savienības noslēgšanu tēlo no sava redzes stāvokļa. Sociālisti iestāsta, ka Krievija ir tāda pat republika un sociālistu zeme, kā Vācija, un tāpēc tā jāpabalsta cīņā pret lieliniekiem, kuŗi Vācijā izplata spartakismu. Labie ieskaidro, ka viņi Krievijā gribot balstīt monarķismu, un centrs solas balstīt parlamentarismu. Tāpēc Vācija, vienotiem spēkiem, izlieto visus līdzekļus, lai, it kā priekš cīņas ar lielniekiem, tiktu nodibinātas zem vācu virsnieku vadības un arī, pa lielākai daļai, no vācu zaldātiem sastāvošas armijas daļas: landesvērs, dzelzdivizijas, Līvena pulki, Kellera nodaļas, krievu gūstekņu bataljoni u. t. t. Tā kā pēc Versaļas līguma Vācija drīkst uzturēt

tikai līdz 200.000 vīru lielu karaspēku, tad nav mazums karavīru, kuŗi iestājas armijā priekš Krievijas atsvabināšanas no lieliniecisma, jo vairāk vēl tādēļ, ka lielumlielā daļa vācu izvirtušo oficieru, zaldātu un karа ierēdņu nav vairs nekam citam derīgi, kā tikai karadienestam un laupīšanai.

Mums labi zināms, ka minētās karaspēka daļas nāca atsvabināt arī Baltiju no lieliniekiem. Tomēr cīņa ar lieliniecismu bija tikai izkārtne, bet īstais nolūks bija iekarot Latviju un Igauniju un kolonizēt šīs zemes ar vāciem. Gluži tas pats mērķis ir vācu formētām armijas daļām priekš Krievijas, kuŗas grib ieņemt to, it kā viņu atsvabinot no lieliniekiem. Kad tās būs daudzmaz nostiprinājušās Krievijā, tad viņām plūdīs pakaļ citas karaspēka daļas un līdz ar tām miljoni vācu kolonistu. Ja nu vācus ir grūti izdzīt no nelielās un no lieliniekiem jau atbrīvotās Kurzemes, tad no bezgalīgās un lielinieku bandām pārpildītās Krievijas tos iztīrīt būs vēl grūtāki.

Tā kā Krievija jau pirms karа no zemkopības vien spēja uzturēt 2—3 reiz vairāk ļaužu, nekā tai bija iedzīvotāju, tad vāci, kuŗi grib uzstāties Krievijas glābēju, labdaŗu un kultūras nesēju lomā, tic, ka krievi nemaz nemēģinās dzīt tos vēlāk prom, bet uzņems tos izplēstām rokām, kā labus zemkopjus, strādniekus, techniķus, inženieŗus, ārstus, oficierus, zaldātus u. t. t., jo no lieliniekiem izpostītajā zemē, kuŗā iznīcināta gandrīz visa inteliģence un gājuši bojā miljoni citu iedzīvotāju, tādi ļaudis būšot ļoti vajadzīgi un pat nepieciešami priekš zemkopības un rūpniecības atdzīvināšanas un tautas kultūrālā līmeņa pacelšanas. Kolonizēdama ar vāciem Krieviju, Vācija grib sasniegt sekošus mērķus: 1) apgādāt ar darbu un maizi miljoniem ļaužu, kuŗus Vācija, kā nākamā zemkopības zeme, pati nespēs uzturēt; 2) atsvabināties no karа laikā galīgi sabojātiem oficieriem un zaldātiem, kuŗi, dzīvodami Vācijā, varētu būt viņai tikai par smagu slogu un postu; 3) pabalstīt kolčakistus, lai Krieviju atjaunotu agrākās robežās, ar ko Vācija nāktu tiešā kaimiņu satiksmē ar bagāto un plašo Krieviju un caur pēdējo arī ar Āzijas valstīm; 4) sagatavot Krieviju savienības noslēgšanai ar Vāciju un 5) aizkavēt un izkonkurēt angļus, frančus un amerikāņus, kuŗi nodomājuši atjaunot Krieviju uz citiem, Vācijai nelabvēlīgiem, pamatiem.

Tā kā Krievu reakcionāru vadoņa Kolčaka nodomi par Krievijas atjaunošanu tās agrākās robežās pilnīgi saietas ar Vācijas ārējās polītikas ieskatiem, tad vāci iet roku rokā ar Kolčaka piekritējiem. Tāpēc kolčakisti un krievu šovinisti skatās uz vāciem kā uz saviem sabiedrotiem, bet vienkāršā krievu tauta gaida viņus kā atsvabinātājus no lielinieku jūga. Izmantodama šādu, priekš sevis izdevīgu, polītisku momentu, Vācija nosūtīs uz Krieviju visus savus liekos ļaudis, kuŗi tur nometīsies uz pastāvīgu dzīvi. Ja 2 gadi atpakaļ 8 latvju strēlnieku pulki spēja valdīt pār Krieviju, tad, protams, ka 10—15 milj. tikpat kultūrāli attīstītu vācu spēs vēl pilnīgāki valdīt pār tumšajiem, neizglītotiem un lielinieku galīgi noverdzinātiem krieviem. Kolčaka Krievija nāks Vācijas varā un faktiski būs tikai Vācijas kolonija.

Ja Vācijai ar kolčakistu palīdzību izdosies izvest šādu plānu, tad viņas ieguvums būs daudz lielāks un vērtīgāks, nekā atņemtie zemes gabali pēc Brest-Ļitovskas miera līguma.

Saprotams, ka šādā Kolčaka Krievijā, kuŗā vadošo lomu spēlēs Prūsijas un Baltijas junkuri, par mazo tautu pašnoteikšanos nevarēs būt ne runas. Kolčaka Krievijā tiks atjaunota monarķija, kuŗa palīdzēs to atjaunot arī Vācijā. Lūk, kāpēc kolčakisti un ar viņiem kopā ejošie vāci ir tādi pat Latvijas un latvju tautas ienaidnieki, kā lielinieki. Vāci iet pat tiktāļ, ka Latvijas un Igaunijas patstāvības iznīcināšanas un Krievijas apvienošanas nolūkā tie, kopēji ar lieliniekiem, strādā pret šīm valstīm, un šim nodevības darbam līdzi jūt arī Baltijas kolčakisti.

No visa tā noģiedam, cik modrīgiem mums jābūt pret kolčakistiem un vāciem, kuŗi vislielākā mērā apdraud mūsu tēvijas neatkarību.

Vispāri, ja no Sabiedroto un agrāko Krievijas tautu dibināto valstu puses laikā netiks sperti visenerģiskākie soļi pret Krievijas atjaunošanu viņas agrākās robežās un vācu-krievu savienības nodibināšanu, tad Latvijas un Igaunijas iekarošanas un kolonizēšanas mēģinājums, kā arī pēdējie notikumi Kurzemē, izrādī-

sies tikai par mazu priekšspēli no tās šausmu pilnās traģēdijas, kuŗu visvāci un kolčakisti gatavo priekš vājāko tautu patstāvības sagraušanas un vācu-krievu kundzības nodibināšanas Eiropā un Āzijā uz viņu iznīcināto valstu drupām

J. Dāvis. «Latvijas Sargs» 17. 9. 19.

«Baltischer Nationalausschuß».

Savā laikā Baltijas pārvācošanu vadīja «Deutscher Verein's» ar savām visur Latvijā un Igaunijā izplatītām nodaļām un apakšnodaļām. Kad kaŗa sākumā neapgāžami pierādījās, ka «Vereins» strādā svarīgu valsts nodevēju darbu, krievu valdība to slēdza. Bet tā galvenie vadītāji paguva aizmukt uz ārzemēm. Okupējot Baltiju, vāci neatjaunoja «Verein'a» darbību, laikam, tamdēļ, lai ar to latvjiem un igauņiem neatgādinātu savus vecos grēkus par zemes nodevību. Bet tā vietā vāci nodibināja dažādas partijas, kuŗu nolūku reālizēšanai ievēlēja «Baltischer Nationalausschuss'u (Baltijas tautas padomi). Spriežot pēc jauki skanošā nosaukuma, būtu jādomā, ka šajā padomē ietilpst visu tautību priekšstāvji, kuŗi spriež par visām Baltijas lietām un par visu vietējo tautu prasībām. Bet tā ka visvācu ideologi par Baltijas iemītniekiem atzīst tikai Baltijas vācus, dēvējot par «baltiešiem» vienīgi viņus un neatzīstot par tādiem latvjus un igauņus, tad «Baltischer Nationalausschuß» arī reprezentē tikai vācus un aizstāv tikai viņu intereses. Saprotams, ja vācu sazvērestībai izdotos ieņemt Latviju un Igauniju, šo patstāvīgu valstu vietā nāktu Vācijas vai Krievijas province «Baltenland», t. i. «Baltijas vācu zeme», par kuŗas likteni lemtu «Baltischer Nationalausschuß», neskatoties uz to, ka par oficiālo likumdevēja iestādi Vācija savā laikā atzina «Landesrat'u», kuŗā uzņemti arī no latvjiem un igauņiem daži vāciem paklausīgi un pakalpīgi rokas puiši. Neoficiālais un faktiskais Baltijas politikas vadītājs arī toreiz bija «Nationalausschuß» kā Berlīnes galma domu un visvācu centienu slepenais izteicējs. Nodibinoties Latvijas un Igaunijas patstāvīgām valstīm, «Baltischer Nationalausschuß'am» vajadzēja dabīgi izbeigties, jo taču nekāda politiska organizācija nevar pastāvēt divās valstīs, un viena valsts pilsoņi nevar lemt par otras valsts pilsoņu lietu. Tomēr vācu politikāņi vēl vienmēr sauc tikai vietējos vācus par «Balten», lai ar to pasaulei ieskaidrotu, ka «Baltenland» (Baltija) ir vācu zeme, par kuŗas lietām lemj «Baltischer Nationalausschuß». Tā kā Latvijai un Igaunijai ir pašām savas tautas padomes, tad tās, kā šo valstu suverenas varas nesējas, nevar pār sevi vai blakus sev atzīt vēl kādu Baltijas tautas padomi, kuŗa pēc savas būtības neatzīst Latvijas un Igaunijas patstāvību un kuŗa vācu sazvērestībā pret Latviju un Igauniju spēlēja vadošo nodevēju lomu. Tādēļ «Baltischer Nationalausschuß'a» pastāvēšanu Latvijā nedrīkst pielaist jau aiz tā iemesla vien, ka nevienā valstī neatļauj darboties tādām politiskām organizācijām, kuŗas uzņem par locekļiem ārzemniekus, kā to dara šis «Nationalausschuß's, pat oficiāli uzņemdams savā sastāvā Igaunijas pavalstniekus un attiecinādams savu darbību arī uz ārvalstīm. Aiz tā paša iemesla tūliņ būtu slēdzamas arī visas citas vācu politiskās partijas un organizācijas, kuŗu biedru sarakstos atrodami ārzemnieki. J. D. «Latvijas Sargs» 2. 10. 19.

Der «Latv. Sargs» auf der Wache.

Der «Latv. Sargs» leistet sich unter der Chiffre J. D. folgenden von schauvinistischen Geiste getragenen Vorstoß gegen den «Baltischen Nationalausschuß» und «alle anderen deutschen politischen Partien und Organisationen, in deren Mitgliederlisten Ausländer zu finden sind»:

«Seinerzeit wurde die Germanisierung des Baltikums vom «Deutschen Verein» mit seinen überall in Lettland und Eestland verbreiteten Abteilungen und Unterabteilungen geleitet. Als zu Beginn des Krieges unwiderlegbar nachgewiesen wurde, daß der «Verein» wichtige Staatsverräter-Arbeit leistete, schloß die russische Regierung ihn. Aber den Hauptleitern gelang es ins Ausland zu entkommen. Als das Baltikum okkupiert wurde, erneuerten die Deutschen die Tätigkeit des «Vereins» nicht, wahrscheinlich, um die Letten und Esten nicht an ihre alten Sünden, an den Landesverrat, zu erinnern. Anstelle dessen gründeten die Deutschen verschiedene Parteien und wählten zur Verwirklichung der Ansichten dieser Parteien den «Baltischen Nationalausschuß». Nach dem schönklin-

genden Namen zu urteilen, mußte man glauben, daß in diesem Ausschuß alle Nationalitäten vertreten seien, daß über alle baltischen Angelegenheiten und die Forderungen aller örtlichen Nationalitäten beraten würde. Da aber die alldeutschen Ideologen für Einwohner des Baltikums nur die Deutschbalten ansehen, einzig diese «Balten» nennen und die Letten und Esten nicht für Balten halten, so repräsentiert auch der «Baltische Nationalausschuß» nur die Deutschen und vertritt auch nur deren Interessen. Selbstverständlich wäre, wenn es der deutschen Verschwörung gelungen wäre, Lettland und Estland einzunehmen, an die Stelle dieser selbständigen Staaten eine deutsche oder russische Provinz «Baltenland» getreten, d. h. «Land der baltischen Deutschen», über dessen Schicksal der «Baltische Nationalausschuß» bestimmt hätte, ungeachtet dessen, daß Deutschland seinerzeit als offizielle gesetzgebende Institution den «Landesrat» anerkannt hatte, in den auch von den Letten und Esten einige den Deutschen gehorsame und diensteifrige Handlanger aufgenommen worden waren. Der inoffizielle und tatsächliche Leiter der baltischen Politik war auch damals der «Nationalausschuß» als der geheime Träger der Gedanken des Berliner Hofs und der alldeutschen Bestrebungen. Als die selbständigen Staaten Lettland und Estland begründet wurden, hätte der «Baltische Nationalausschuß» natürlicherweise eingehen müssen, denn es kann doch keine politische Organisation in zwei Staaten bestehen und die Bürger eines Staates können doch nicht über die Angelegenheiten der Bürger eines anderen Staates bestimmen. Dennoch nennen die deutschen Politikaster noch immer die örtlichen Deutschen «Balten», um damit der Welt einzureden, daß das «Baltenland» ein deutsches Land sei, über dessen Angelegenheiten der «Baltische Nationalausschuß» bestimmt. Da Lettland und Estland selbst ihre Volksräte haben, so können diese als Träger der souveränen Gewalt in diesen Staaten nicht neben sich noch irgend einen Baltischen Volksrat (Nationalausschuß) anerkennen, der seinem Wesen nach die Selbständigkeit Lettlands und Estlands nicht anerkennt, und der in der deutschen Verschwörung gegen Lettland und Estland die führende Verräterrolle spielte. Daher kann das Bestehen des «Baltischen Nationalausschusses» in Lettland nicht zugelassen werden, schon aus dem Grunde allein, weil in keinem Staate die Tätigkeit solcher politischer Organisationen gestattet ist, die Ausländer als Glieder aufnehmen, wie es dieser «Nationalausschuß» tut, der sogar offiziell in seinen Bestand estländische Untertanen aufnimmt und seine Tätigkeit auch auf das Ausland erstreckt. Aus dem gleichen Grunde wären auch alle anderen deutschen politischen Parteien und Organisationen, in deren Mitgliederlisten Ausländer zu finden sind, sofort zu schließen.»

Der Schatten Rennikows blickt uns aus den Spalten dieses übereifrigen «Wächters Lettlands» entgegen. «Deutscher Verein», «Landesrat» und «Nationalausschuß» — alles ist in den Augen dieser hitzigen Denunzianten dasselbe! Unwissenheit oder böser Wille? — Wer will das entscheiden! —

Daß im Worte «Baltisch» gerade ein gewisser Gegensatz zum Auslande, zu «Deutsch» liegt, das kommt dem «Latv. Sargs» nicht in den Sinn und er sieht in seinem ängstlichen Gemüt nur den verkoppten Verrat. Wenn er aber alle deutschen Parteien schließen will, in deren Listen «Ausländer» zu finden sind und dabei besonders die Anwesenheit «estländischer Untertanen» für unzulässig hält, so fragt man sich bestürzt, warum denn der «Latv. Sargs» so garnichts mit den Bürgern unseres befreundeten Nachbarstaates zu tun haben will: manche von ihnen leben lange schon hier und sind uns gewiß sehr wohlgesinnt. Wir wollen hoffen, daß derartige Ausfälle des einflußreichen lettischen Blattes gegen die Bürger unseres befreundeten Nachbarstaates keine diplomatischen Komplikationen nach sich ziehen werden! Immerhin wäre es schön, wenn unsere Ultra-Chauvinisten endlich einsehen wollten: blinder Eifer schadet nur!

Wir aber können nicht ebenso böse werden, wie der «Latv. Sargs» und trösten uns mit dem lateinischen Sprüchlein: «Sunt pueri pueri, pueri puerilia tractant!» evr. «Baltische Heimat» 3. 10. 19.

Par mūsu pareizrakstību.

Mūsu rakstniecībā lieto gotu (vācu) spiestus un latiņu rakstītus un spiestus burtus. Tā tad latvjiem, lai tie savā valodā prastu lasīt un rakstīt, jāzin latiņu

un gotu burti, kurpretim angļi, franči, itaļi, zviedri un lielumliela daļa citu kultūras tautu iztiek tikai ar vienu pašu latiņu alfabetu. Ja gotu burtu lietošana mūsu rakstniecībā uzglabājusies tik ilgi, tad tas izskaidrojams vienīgi ar to, ka vietējās noteicošas aprindas uzskatīja gotu burtus kā vienu no latvju pārvācošanas līdzekļiem. Tagad, kad mūsu tauta jau stingri nostājusies pati uz savām kājām, tāda klibošana un svārstīšanās uz divām pusēm ir gluži lieka un nesaprotama.

Tūdaļējai latiņu burtu ievešanai gotu burtu vietā runā par labu sekoši apstākļi: 1) Latiņu burti ir daudz vienkāršāki, nekā gotu burti. Tāpēc bērni iemācās tos viegli un ātri. Turpretim, gotu burti ir tik grūti, ka Vācijā un Austrijā pēc skolu programmām bērni mācās abeci veselus trīs gadus. 2) Latiņu spiesti un rakstīti burti ir ļoti līdzīgi. Tā kā skolas bērni reizē mācās rakstīt un lasīt, tad, iemācījušies rakstīt un lasīt latiņu rakstītus burtus, tie prot lasīt arī latiņu spiestus burtus. Aiz šā iemesla nav jābaidās, ka, ja spiestu visus rakstus tikai latiņu burtiem, tad tautai tiktu atņemta iespēja lasīt tos: kas prot lasīt rakstītus, tas prot lasīt arī spiestus latiņu burtus. Ja tas ir tā, tad jājautā, kāpēc mēs nespiežam grāmatas un laikrakstus tikai latiņu burtiem un neatsvabināmies no gluži liekas un grūtas gotu burtu iekalšanas? 3) Iemācījušies gotu burtus, mēs nevaram iztikt bez latiņu burtu prašanas, jo latvju drukā lieto arī latiņu burtus. 4) Latiņu burtus lieto angļu, franču, itaļu, zviedru un daudz citās valodās, bet gotu burtus tikai vācu valodā, pie kam blakus tiem lieto arī latiņu burtus. 5) Ja mēs atrodamies Entente's orientācijā, tad mums jāatkratās no gotu burtiem, kas dod vāciem pamatu kliegt visā rīklē par viņu kultūru Baltijā. 6) Rakstīšana un iespiešana latiņu burtiem un pēc jaunās pareizrakstības ir daudz vieglāka un ātrāka un prasa mazāk rakstāmā un iespiežamā materiāla, nekā rakstot un iespiežot gotu burtiem, kam tagadējos grūtos laikos liela saimnieciska nozīme.

Ievedot mūsu rakstniecībā latiņu spiestus burtus un pieņemot tā saucamo Zinību Komisijas pareizrakstību, mūsu burtu kārta jātuvina angļu, franču un vācu valodas pieņemtam alfabetam, kurš visās 3 valodās ir gluži vienāds un sastāv no sekošiem 26 burtiem: a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t u v w x y z. Zviedru valodā no šā alfabeta izlaisti tur nelietojamie burti q un w un tā beigās piemetināti 3 zviedru speciāli burti: å, ä, ö. No augšējā redzams, ka visu 4 valodu alfabetos ietilpst tikai vienkāršie burti. Turpretim latvju līdzšinējā alfabetā uzņemti arī vēl šādi burti: ģ, ķ, ļ, ņ, ŗ, dz, ž, dž, š, č, kuŗi tikai velti apgrūtina burtu kārtas iemācīšanos.

Ja pieņemam Zinību Komisijas pareizrakstību, tad no pievestā latiņu alfabeta jāizmet q, w, x, y un tos jāpapildina ar č, š, ž. Tādējādi latvju alfabets sastāvēs tikai no sekošiem 25 burtiem: a b c d e f g h i j k l m n o p r s t u v z č š ž. Saliktie burti dz un dž meklējami vārdnīcā kā sastāvoši no 2 burtiem: d, z vai d, ž.

Agrāk krievu valdības laikā latiņu burtu un jaunās pareizrakstības ievešanai rokām un kājām pretim strādāja konservatīvā garīdzniecība, iebilzdama, ka biblija un citi garīgie raksti esot iespiesti gotu burtiem, un ja tauta nepratīšot gotu burtu, tad nevarēšot lasīt svētos rakstus. Bet tagad baznīca ir šķirta no valsts un skolas un jādomā, ka tagadējā baznīcas pārvalde atradīs, ka priekš latvju luterāņiem un pareizticīgiem svētos rakstus var tikpat labi iespiest latiņu burtiem, kā to iespiež priekš latvju katoļiem Latgalē un citām katoļu tautām visā pasaulē un arī protestantiem Anglijā, Zviedrijā, Dānijā, Somijā un citur. J. Dāvis. «Balt. Vēstn.» 1919. g. 24. sept.

57. Ticības vērtību aizstāvēšana.

Es augsti cienu ticības vērtības un uzskatu kristismu ar tā ideālistisko pasaules uzskatu par ariešu tautu tikumības mērauklu. Tāpēc es darbojos latvju tautas kristīgās druvas tīrumā. Kā trīs nedēļas bērns, esmu kristīts pareizticībā. Pirms Pasaules kaŗa pareizticīgiem ne tikai nebija nekādu rūpju par baznīcu, bet arī nebija nekas sakāms savas ticības lietās: krievu valdība iecēla bīskapu

un mācītājus, uzturēja tos un dievnamus un aizsargāja pareizticīgos no pāriešanas citās ticībās. Ticīgiem atlikās tikai cītīgi iet baznīcā un klausīt saviem garīgiem ganiem. Bet kara laikā derētie gani, redzot vilku nākam, pameta avis un aizbēga. Pēc kara nebija vairs ne bīskapa, nedz konsistorijas, t. i. pareizticīgā baznīca palika bez kaut kādas pārvaldes.

1917. g. Rīgā ieradās jaunieceltais Igaunijas bīskaps Platons, karsts igauņu patriots. Kā skolotājs, viņš bija mācījis Pēterpilī bērnus pēc manām skolas grāmatām un labi pazina manu vārdu. Viņš pierunāja mani pieņemt viņa nodibinātā Rīgas debesbraukšanas draudzes padomē priekšsēdētāja amatu un lūdza iemācīt viņam latvisku izrunu dievkalpojuma noturēšanai Debesbraukšanas baznīcā. Tas bija pirmais latviskais bīskapa dievkalpojums Latvijā. Prombraukdams, viņš man piekodināja ar pareizticību pretoties latvju pārvācošanai, kuŗu okupācijas vara jau bija iesākusi. Viņš apsolījās drīzumā atbraukt Rīgā uz ilgāku laiku un palīdzēt nodibināt patstāvīgu Latvijas pareizticīgo baznīcu. Bet par viņa asajiem spriedīkiem baznīcās, okupācijas vara vairs neielaida viņu Latvijā. Pēc kāda laika lielinieki bija noslepkavojuši viņu. Šā gudrā un darbīgā patriota nāve bija liels zaudējums igauņu tautai. Mēs arī palikām kā bišu strops bez mātes.

Kad nodibinājās Latvijas valsts uz Krievijas imperijas drupām, tad de facto nodibinājās arī Latvijas pareizticīgā baznīca uz Krievijas pareizticīgās baznīcas drupām. Bezdievīgā un neticīgā Padomijas republika necēla iebildumu pret Latvijas pareizticīgās baznīcas patstāvību. Maskavas patriarchs nespēja celt ierunu, jo bez valsts varas atbalsta viņš bija gluži nevarīgs. Tāpēc neeksistēja nekādu šķēršļu Latvijas pareizticīgās baznīcas neatkarības proklamēšanai. Ja pati Krievija neatzina Maskavas patriarcha varu, tad nebija iemesla Latvijai aicināt viņu valdīt pār Latvijas pareizticīgo baznīcu.

Tomēr vēl bija visai dzīvas atmiņas par stučkiešu iebrukumu Latvijā 1918. g. beigās un bermontiešu iebrukumu 1919. g. beigās. Abu iebrukumu mērķis bija Latvijas pievienošana Padomijai. No bermontiešu bandu padzīšanas bija pagājuši tikai 2—3 mēneši. Daudzi agrākie krievu ierēdņi un garīdznieki nevarēja samierināties, ka viņu kundzībai pār latvjiem pienācis gals un ka viņiem jānostājas uz līdzīgas kājas ar latvjiem. Sapņodami par vecajiem labajiem laikiem, viņi uzskatīja, ka tikko nodibinājusies Latvijas valsts ir un paliks «Nedalāmās māmuļas Krievijas daļa» — „Часть неделимой матушки России". Viņi atzina tikai „русский закон", neticēja Latvijas patstāvībai un gaidīja tās atkalietilpināšanu «Nedalāmajā māmuļā Krievijā». Lūk, tāds gars valdīja krievu garīdznieku lielākajā daļā. Bija arī daļa latvju garīdznieku, kuŗi ticēja krievu šovinistu izplatāmai pasaciņai par imperijas valdības atjaunošanu. Šāda noskaņojuma krievu un latvju draudžu garīgie un laicīgie darbinieki cieši turējās kopā un pārvilka savā pusē arī dažus agrāk latviski noskaņotos latvju delegātus.

Rīgas Debesbraukšanas draudzes darbinieki ar arķibīskapu Jāni un viesiem savas baznīcas svētkos.

Kā Debesbraukšanas draudzes padomes priekšsēdētājs, es uzskatīju par savu uzdevumu noorganizēt Latvijas pareizticīgās baznīcas pārvaldi un padarīt to par autokefalu, t. i. par neatkarīgu no Maskavas patriarcha. Šim nolūkam vajadzēja sasaukt Latvijas pareizticīgās baznīcas koncili. Tā priekšdarbu pastrādāšanai Rīgas draudžu pārstāvju sapulce ievēlēja referentu komisiju ar 36 locekļiem un mani kā priekšsēdētāju. Katru nedēļu komisija noturēja 1—2 sēdes II Vidzemes savstarpējās kreditbiedrības telpās (Brīvības ielā 12), kuŗā es darbojos kā valdes loceklis. Steigā bija jāveic milzīgs darbs. Gandrīz viss tas gulās uz maniem pleciem, jo nebija neviena cita cilvēka, kas uzņemtos kaut ko pastrādāt ārpus komisijas sēdēm. Pēdējām nozīme bija tikai tad, kad tām cēla priekšā gatavus materiālus. Pretējā gadījumā tās izvērtās par vienkāršu izrunāšanos. Tāpēc man nācās visos sīkumos pastrādāt visus koncila priekšdarbus: uzstādīt dienas kārtību, sastādīt kārtības rulli (reglamentu) un izgatavot motivētus priekšlikumus un to reālizēšanas plānus, zīmējoties uz patstāvīgas Latvijas pareizticīgās baznīcas nodibināšanu, izveidošanu, iekārtu, pārvaldi, tiesisko stāvokli, attiecību pret citām baznīcām, uzturēšanu, materiālo nodrošināšanu, īpašumu pārņemšanu, garīdznieku apgādāšanu u. t. t. Tā kā visiem koncilim priekšā ceļamiem projektiem vajadzēja būt savā starpā stingri saskaņotiem vienam ar otru, tad tas varēja notikt tikai ar visa darba koncentrēšanu vienās rokās. Kad minētie priekšmeti bija veikti un komisijas sēdēs pieņemti, tad koncilis notika 1920. g. no 25.—27. februārim Tautas padomes sēžu zālē (vēlākās Saeimas namā).

Kā draudžu ievēlētās komitejas priekšsēdētājs, es atklāju koncili ar sek. uzrunu:

Augsti god. Latvijas pareizticīgās baznīcas priekšstāvji!

Apsveicu jūs, mūsu daudzcietušās baznīcas delegātus, kuŗus viņa sūtījusi, lai brīvi un atklāti izteiktu draudžu garīgās prasības, apspriestu baznīcas vajadzības un atrastu līdzekļus šo nepieciešamību apmierināšanai. Apspriest visus šos jautājumus un rast atbildi uz tiem, mums ir iespējams tikai pēc tam, kad mūsu tauta nostājusies pati uz savām kājām un jūt sevī pietiekošu stiprumu, lai pati saviem spēkiem nokārtotu arī savas baznīcas lietas. Ja visā pasaulē ir notikusi visu vērtību pārvērtēšana, tad tas pats sakāms arī par mūsu baznīcas dzīvi. Kaŗš un iekšējie nemieri ir cirtuši baznīcai dziļas rētas, kuŗas mums ir jāsadziedina.

Brīvi un netraucēti mēs varam iztirzāt visus dienas kārtībā liktos jautājumus tikai tamdēļ, ka tagad mēs esam brīva tauta un dzīvojam brīvā zemē, kuŗu mēs paši pārvaldām un kuŗā paši noteicam visas savas iekšējās un ārējās dzīves iekārtu, neizņemot arī reliģiozo dzīvi un baznīcas lietu pārzināšanu. Izsludinādami savu zemi par patstāvīgu un neatkarīgu valsti, mēs ar to pašu izteicām, ka mēs bez kādas aizbildniecības vai palīdzības no ārienes paši vadīsim visas savas dzīves nozares. Un, lūk, šodien mēs, kā Latvijas pareizticīgās baznīcas priekšstāvji, esam sapulcējušies, lai savas ticības brāļu uzdevumā apraudzītu Latvijas pareizticīgās baznīcas stāvokli, kuŗā tā nokļuvusi pēc ilgiem kaŗa un nemieru laikiem, sameklētu izeju no šā ārkārtīgi grūtā stāvokļa, atrastu līdzekļus viņas nepieciešamāko vajadzību apmierināšanai, noteiktu viņas turpmākās pārvaldes veidu, ievēlētu viņas pagaidu pārvaldes locekļus, uzstādītu viņas darbības plānu u. t. pr. Veikdami šos svarīgos uzdevumus, mēs dosim savai baznīcai iespēju nākotnē sekmīgāki strādāt tautas tikumiskas audzināšanas laukā.

Ar sevišķu gandarījumu es jūtos laimīgs atklāt Latvijas pareizticīgās baznīcas pirmo saeimu šinīs, tagad Latvijai svētajās Tautas padomes telpās. Atvēlēdama valsts likumdevējas iestādes mītni Latvijas pareizticīgās baznīcas saeimas sēdēm, tautas priekšstāvniecība izteic ar to, ka Latvijas pareizticīgā baznīca ir nevis valsts pabērne, bet īstā meita, līdzīga citām latvju tautas konfesijām, un ka tā sagaida no mums nopietnu līdzdarbību tautas dzīves celtnē. Tāpēc pieliksim visas pūles, lai šīs uz mums liktās cerības piepildītos pilnā mērā un lai mums priekšā stāvošais darbs iznāktu par svētību tautai un valstij.

Neskaņot dienas kārtībā uzstādītos jautājumus, kuŗus mēs vēlāk savās sēdēs sīki iztirzāsim, es šeit īsos vārdos aizrādīšu tikai uz pašas saeimas sasaukšanu un tās priekšdarbiem.

Tā kā jau 1915. g. Rīgas un Jelgavas arķibīskaps kopā ar konsistoriju atstāja Latviju, tad no šā laika Latvijas pareizticīgā baznīca palika tikpat kā bez kādas pārvaldes. Pēc lielinieku iebrukuma Latvijā un Igaunijas bīskapa Platona noslepkavošanas Latvijas pareizticīgai baznīcai pat ārzemēs neatlika neviena bīskapa, pie kuŗa tā varētu griezties savās vajadzībās. Nebija arī nevienas iestādes, kuŗa rūpētos par Latvijas pareizticīgās baznīcas pārvaldes orgānu nodibināšanu. No daudzām pusēm tika izteikta vēlēšanās, lai Rīgas Debesbraukšanas draudze, kā galvas pilsētas vienīgais un galvenais pareizticīgo latvju garīgās dzīves centrs, uzņemtos Latvijas pareizticīgās baznīcas saeimas resp. konciļa sasaukšanu. Izpildot šo vispārējo vēlēšanos un neatrodot nekādu citu ceļu nokļūt pie savas baznīcas augstākās pārvaldes noorganizēšanas, Rīgas debesbraukšanas draudzes padome, pēc vairākām apspriedēm ar Rīgas pareizticīgiem intelliģentiem un pēc vienošanās ar krievu draudžu priekšstāvjiem, uzņēmās savā vārdā sasaukt šo saeimu un izstrādāt tās sanākšanai nepieciešamos priekšdarbus.

Saeimas darbības programmas uzstādīšanai, attiecīgo projektu, priekšlikumu un referātu izgatavošanai, kārtības ruļļa izstrādāšanai un citu priekšdarbu veikšanai Debesbraukšanas draudzes padome sasauca visu Rīgas pareizticīgo draudžu priekšstāvju sapulci. Pēdējā ievēlēja Referentu komisiju no 36 personām. Komisija sadalījās dažādās apakškomisijās, kuŗas katra strādāja savā nozarē. Mūsu šodien šeit priekšā ceļamo darbības programmu un kārtības rulli Augstais nams var grozīt pēc sava ieskata.

Lai gan mēs savā saeimā esam ieradušies tikai kā Latvijas pareizticīgās baznīcas priekšstāvji, tomēr mēs tajā pašā laikā esam arī Latvijas pilsoņi, kuŗiem mīļa un svēta ir mūsu tēvija Latvija. Tā kā Latvijas pareizticīgā baznīca var būt tikai tur, kur ir Latvija, un tā kā viņas labklājība atkarājas vienīgi no Latvijas valsts labklājības, tad uzaicinu saeimu nodziedāt mūsu valsts himnu: «Dievs, svētī Latviju!»

Jau pašā sākumā draudžu priekšstāvji sadalījās divās pretēji noskaņotās mītnēs: vieni ar Latvijas un otri ar Krievijas orientāciju.

Tā kā neviens krievs neturējās pie latviskās orientācijas, bet gan daudzi latvji pieslējās krieviskai orientācijai, tad krieviskam noskaņojumam saeimā radās pārsvars. Bez tam krievi bija ļoti veikli politiķi: paši cieši turēdamies kopā, viņi saskaldīja latvjus un Maskavas orientācijas aizstāvēšanai izbīdīja latvju runātājus. Tāpēc ārēji izklausījās, ka cīnās nevis krievi ar latvjiem, bet paši latvji savā starpā. Iebraukušie latvju lauku delegāti bija nesaprašanā, kuŗai no abām latvju strīdošām pusēm pieslieties un kuŗai ne. No latvju laicīgiem pārstāvjiem ar visu krūti turēja Maskavas patriarcha kanti Plāteris, Upesleja un Čākurs un no garīgiem delegātiem Rīgas katedrāles virspriesteris Ruperts un Bērzones draudzes priesteris Stūrītis. Galvenie krievu politikas vadītāji bija protodiakons Dorins, virspriesteris Tichomirovs un priesteris Okludoks. Viņu vadībā latvietības nodevēji ar sirdi un dvēseli cīnījās par latvju baz-

nīcas atkaramību no Maskavas. Viņi darīja visu iespējamo, lai pats koncilis neatzītu Latvijas pareizticīgās baznīcas patstāvību de jure.

Valdība izturējās gluži vienaldzīgi pret baznīcas saeimu un vispār pret iedzīvotāju ticības lietām. Pretimnākšanu mēs atradām vienīgi pie Tautas padomes priekšsēdētāja J. Čakstes tēva, kurš mums laipni atvēlēja telpas sēžu noturēšanai Tautas padomes namā.

Pareizticīgo dvēseles vajadzību apmierināšanas ziņā Igaunijas un Somijas valdības bija tā|redzīgākas. Tās lika pareizticīgo draudžu priekšstāvjiem ievēlēt bīskapus un nosūtīja ievēlētās personas uz Konstantinopoli vispasaules (oikumeniskam) patriarcham chirotonēt. Tādā kārtā jau 1923. g. Igaunija tika pie pareizticīgas metropolijas un Somija pie arķibīskapijas, ko Latvija panāca tikai 1936. gadā.

Lai sniegtu neapšaubāmi patiesu pārskatu par Latvijas pareizticīgās baznīcas neatkaramības dibinātāju sapulci, es šeit tās norises attēlojumam vēl ievietoju laikrakstu ziņojumus, un proti:

«Latvijas pareizticīgo draudžu priekšstāvju saeima,

kas ilgs 3 dienas, sākās 25. februārī Tautas Padomes sēžu zālē. Pirms sapulces atklāšanas pulkst. 12 dienā noturēja svinīgu dievkalpošanu, kuŗai pievienojās aizlūgumi par valsti un pateicība par viņas atsvabināšanu no ienaidniekiem. Sirsnīgi un dziļa patriotisma pilni bija Bormaņa tēva un priestera Namnieka pateicības un aizlūguma vārdi par izmocīto latvju tautu un izpostīto dzimteni. Pēc priestera Karpa runas par ticības spēku vēl noturēja aizlūgumu par tautas un dzimtenes brīvības cīņās kritušiem un par nacionālās armijas turpmāku spēku diženumu, stāvot sarga vietā par brīvību, gaismu un patiesību.

Debessbraukšanas baznīcas draudzes priekšnieks J. Dāvis atklāja sapulci ar uzrunu, kuŗā izteica prieku, ka arī latviešu pareizticīgo draudzēm reiz iespējams brīvi apspriest savas vajadzības. Ar to, ka Tautas Padome atļāvusi sapulcei savas telpas, pierādīts, ka arī pareizticīgo baznīca atradīs valdības aizstāvību un ka viņa sagaida no baznīcas līdzdarbību valsts izbūvē. 1915. gadā bīskaps un augstākā baznīcas pārvalde atstājusi Latviju un pametusi pareizticīgo baznīcu vislielākās kaŗa un revolūcijas briesmās. Tagad jārada jauna pārvalde un jādibina baznīca uz jauniem pamatiem, kuŗam nolūkam sasaukta šī sapulce. Pēc tautas himnas nodziedāšanas viņš ziņoja, ka no 119 pareizticīgo baznīcu un 3 pareizticīgo klosteŗu baznīcu draudzēm lielā puse esot bez mācītājiem un nedarbojoties. Sapulcē sanākuši ap 70 priekšstāvji un 28 referenti. Pēc īsa pārtraukuma par sapulces vadoni ievēlēja Vec-Salaces priesteri Grunduli ar 47 balsīm un par viņa vietniekiem J. Dāvi ar 63 un priesteri Makedonsku ar 72 balsīm. Par rakstvežiem ievēlēja vienbalsīgi priesteŗus Namnieku, Jansonu, Doriņu, Rotbergu un Bucenu, par pilnvaru pārbaudītājiem priesteŗus Karpu ar Plateru un Balodi, bet par balsu skaitītājiem priesteŗus Cvetikovu, Rupertu, Vītolu un Ezerlīci. Pēc vēlēšanām nolasīja sapulces apsveikumu no Latvijas pretalkohola kongresa organizācijas komitejas. Nolēma nosūtīt apsveikuma telegramas pagaidu valdībai, armijai un virspavēlniekam un noturēt sēdes katru dienu no pulksten 9—1 pr. pusd. un no 3—7 pēcp.

Pēcpusdienā sēdi iesāka ar Bucena priekšlasījumu par pareizticības stāvokli Latvijā un tās izredzi nākotnē. Tagad esot Latvijā 120 pareizticīgo draudzes ar ap 150.000 draudzes locekļiem un no tiem ap 35.000 nelatvieši. J. Dāvis runāja par Latvijas pareizticīgo baznīcas patstāvības nepieciešamību. Šo jautājumu apspriedusi šīs saeimas organizācijas komiteja, kuŗas vairākums atzinis, ka Latvijas pareizticīgo baznīcai jāstāv zem Maskavas archijereja. Mazākums bijis tam noteikti pretī, un viņš runājot mazākuma vārdā. Plašā apcerē runātājs nāk pie slēdziena, ka pareizticīgo baznīcai jākļūst patstāvīgai, t. i. galīgi jāatraisās no Maskavas.

Sēdi beidza pēc dažām ierunām pret un par Dāvja aprādījumiem plkst. 8 vakarā.

Jau saeimas pirmajā dienā parādījās starp krieviem un latviešiem asa nevienprātība, bet otrā dienā tā vairs nebija izlīdzināma. Visu priekšpusdienas sēdi ķildojās ap saeimas reglamentu. Ar priesteri Tichomirovu priekšgalā krievi negribēja atstāt saeimu par tādu, bet tikai par vienkāršu apspriedi bez tiesības ko galīgi izspriest, tomēr ar 56 pret 25 balsīm sapulce galu galā atzina saeimu ar tiesību izspriest galīgi visus jautājumus un priekšlasījumus. Pēc tam paziņoja, ka saeimā piedalās 50 laicīgi un 15 garīgi priekšstāvji un 28 referenti un nosūtīja telegrammas Tautas Padomes prezidentam, ministru prezidentam, virspavēlniekam ģen. Balodim un pretalkohola kongresa organizācijas komitejai.

Svarīgākais jautājums bija organizācijas komitejas priekšlikums par Latvijas pareizticīgās baznīcas patstāvības un neatkarības izsludināšanu un viņas attiecības pret citu valstu pareizticīgo baznīcām. Lazdonas delegāts Plāters runāja apm. divas stundas un centās pierādīt Latvijas pareizt. baznīcas pilnīgu patstāvību par neiespējamu. Neesot zināms, kā valdība izturēšoties pret pareizticīgo baznīcu un viņas īpašumiem, un tāpēc varot notikt, ka aptrūkšot priesteriem pat baznīcas apģērbu, krustiņu draudzes locekļiem un t. t., ko visu Maskavas archijerejs apsolījies dot un tāpēc varot pielaist baznīcas patstāvību tikai iekšējā dzīvē, bet idejiskā ziņā jānostājoties ciešākā saitē ar Maskavas pareizticīgo jerarchiju. Viņu dzīvi aizstāvēja valsts krājkases priekšnieks Upesleja, dzelzceļa ierēdnis Čakurs, un priesterim Makedonskim iepatikās pat bībeles vārdi, ka labāk lai sakalstu viņa mēle, nekā aizmirst Latvijas pareiztic. baznīcas māti Maskavu. Tikai pēc stundām ilgas cīņas pašā vakarā Rīgas Debesbraukšanas baznīcas draudzes padomes priekšniekam J. Dāvim laimējās tikt pie organizācijas komitejas mazākuma lēmuma nolasīšanas, kura saturs īsumā šāds: 1) Krievijas garīgās valdības ieceltā Latvijas pareizt. baznīcas augstākā pārvalde pati aizgājusi no Latvijas un pilnīgi pametusi par. baznīcu; ar to viņi pierādījuši, ka nav bijuši īstie, bet derētie baznīcas gani. 2) Jau dažus gadus bez pārvaldes pastāvēšanas baznīca ir visai apdraudēta. 3) Pēc Versaļas miera nosacījumiem visām tautām ir pašnoteikšanās tiesība. 4) Latvju tauta ir izsludinājusi Latviju par patstāvīgu un neatkarīgu valsti, kas gluži dabīgi prasa viņas pilsoņu patstāvību un neatkarību arī ticības lietās. 5) Visu patstāvīgo valstu par. baznīcas izsludinājušas sevi un atzītas no agrāk pastāvošām par. baznīcām kanoniskā ziņā par neatkarīgām, kāpēc nav likumīgu šķēršļu arī Latvijas par. baznīcas patstāvības un neatkarības atzīšanai. 6) Izglītības ziņā latvji nestāv zemāk par citu tautu ticības brāļiem, un tāpēc viņiem kā augsti kultūrālai tautai nav vajadzības griezties pie sveštautiešiem, lai tie ņemtu viņu pareizt. baznīcu savā pārvaldībā. 7) Latvijas par. baznīcas pārvaldes ierīkošana ārzemē ir pret Kristus un apustuļu mācībām, pēc kurām par. baznīca dibināma uz pašvaldības pamata, ko austrumu zemju patriarchi ir vienmēr uzsvēruši. 8) Tikai ar pilnīgi neatkarīgu baznīcu Latvijas par. pilsoņi būs atsvabināti no kalpošanas 2 kungiem — laicīgai dzimtenes un garīgai ārzemes valdībai. 9) Ar augstāko pārvaldi ārzemēs varēs sazināties tikai caur ārlietu ministri, kas būs savienots ar grūtībām un sarežģījumiem, jo būs pat jātur savs sūtnis Maskavā. 10) Latvijas pareiztic. baznīcas īpašumi ir pa lielai daļai piešķirti no valsts, un tāpēc viņu pārvaldei jābūt uz vietas, pašu valstī. 11) Pēc Latvijas par. baznīcas bēdīgajiem piedzīvojumiem mums nav nekādas drošības, ka ārzemē atrodošās garīgā pārvalde neizlietos arī nākotnē pareizticību par politisku ieroci un nekaitēs mūsu tautas kultūrai, attīstībai un valsts neatkarībai. 12) Nodot augstāko pārvaldi ārzemniekiem, kas neprot ne mūsu valodu un nepazīst mūsu tautas dzīvi, tikumus un paražas, — tas būtu tāpat, kā iedot baltu papīru, uz kura sveši ļaudis rakstītu mūsu vārdā, kas viņiem patīkas un piespiestu mūs izpildīt katru viņu iegribu. 13) Uz mūsu garīgo dzīvi var būt morālisks iespaids tikai pilnīgi tautiskai baznīcai, un tāpēc sveštautieši nevar būt par mūsu baznīcas vadītājiem un likteņa lēmējiem. 14) Latvijas par. baznīcas saeima izsludina šīs baznīcas patstāvību un neatkarību kanoniskā un jerarchiskā ziņā, atzīstot viņu par vispasaules par. baznīcas meitu un par citu valstu baznīcu māsu, kas paliks pilnīgi uzticīga savai mātei — vispasaules par. baznīcai un uzturēs

visdraudzīgākos sakarus ar visām savām māsām — citu valstu par. baznīcām u. t. t. Ar Krievijas par. baznīcu mūsu sakari būs sirsnīgāki un patiesāki, ja būsim neatkarīgi, nekā kad viņa būs mūsu kungs.

Pēc ilgām un pat līdz personībām asām debatēm par balsošanas kārtību, šo priekšlikumu atraidīja ar 52 pret 32 balsīm, bet pieņēma delegāta Plātera priekšlikumus: 1) Latvijas pareizticīgo baznīca ir savā iekšējā dzīvē patstāvīga un pašpārvaldoša — ar 86 pret 7 balsīm; 2) jerarchijas ziņā Latvijas par. baznīca uztur idejisku sakaru ar savu māti, Krievijas pareizticīgo draudzi — ar 58 pret 15 balsīm un 3) kanoniskā ziņā Latvijas par. baznīca padodas vispasaules par. baznīcas saeimu lēmumiem un vietējo saeimu izstrādātiem nosacījumiem — ar 75 pret 2 balsīm.

Pēc šāda iznākuma saeimas organizācijas komitejas priekšnieks un saeimas vadoņa biedrs J. Dāvis nolika savas pilnvaras un atstāja saeimu. «Balt. Vēstn.» 26. un 27. 2. 20.

Tā kā šeit aprakstītam notikumam ir vēsturiska nozīme un tā kā attiecīgais «Balt. Vēstn.» numurs ar beigu ziņojumu par to nav man uzglabājies, tad pievedīšu vēl «Latv. Sarga» 27. 2. 20. ziņojumu par to pašu notikumu, kurš skan tā:

«Pareizticīgo draudžu priekšstāvju saeimu

atklāja svētdien Tautas Padomes telpās, 89 priekšstāvjiem piedaloties. Apspriežami vairāki svarīgi jautājumi, kā Latvijas pareizticīgās baznīcas neatkarāmības proklāmēšana, ar atsevišķu bīskapu, pareizticīgo draudžu īpašumu izlietošana, pagaidu pārvaldes vēlēšanas u. c.

Pēc svinīga dievkalpojuma, kurā aizlūdza par Latvijas valdību un armiju, Rīgas Debesbraukšanas draudzes padomes priekšsēdētājs Dāvis griežas pie sapulces ar runu, kurā aizrāda, ka draudžu priekšstāvji, pateicoties neatkarīgai un brīvai Latvijai, var tagad brīvi sapulcēties un apspriest savas vajadzības. Pareizticīgo draudzes zaudējušas pārvaldi un juku laikā nonākušas grūtā stāvoklī, no kura tagadējai saeimai jārod izeja. Tā sasniedzama ejot pa to pašu neatkaramības ceļu, kuru gājusi valsts.

Bucens referē par pareizticības stāvokli Latvijā un tās izredzēm nākotnē. Latvija 700 gadu laikā ir pieredzējusi vairākas ticības strāvas. Katoļu ticību bruņinieki atnesa sev līdz, un viņa paturēja savu valdošo lomu līdz 1600. gadam. Tad to izspieda ar protestantismu, kuru muižniecība izmantoja savu interešu aizstāvēšanai. Luterāņu baznīcu baroni pārvērta par savu nepaklausīgo zemnieku pārmācīšanas vietu. Pie baznīcām bija ierīkoti kauna stabi, kur dumpīgos ar rīkstēm pārmācīja. Latviešu zemnieks bija bez tiesībām un aizstāvniecības, muižnieks ar viņu rīkojās pēc savas iegribas, jo tiesas un baznīca bija baronu rokās. Ap 1840. gadu Latvijā iesākās plaša ticības kustība. Pareizticīgo priesteru humānā izturēšanās un nostāšanās apspiesto pusē vairoja luterāņu pāriešanu pareizticībā. No 1845.—1848. gadam pārgājēju skaits aizsniedza 100.000 cilvēku. Tāda parādība pie muižniecības nevarēja palikt bez ievērības, un viņa izlietoja visus augstos sakarus Pēterburgā, lai kustību apturētu. Pārgājējus nomelnoja par dumpiniekiem, un muižnieku ņeliem bija panākumi: toreizējais ģeneralgubernātors grāfs Pālens izraidīja no Vidzemes vairākus pareizticīgos garīdzniekus, un pareizticīgo vajāšanas turpinājās līdz jauna gubernatora, Golovina, iecelšanai. Līdz ar kustību pamodās tautas gars un iesākās skolu laikmets. Vēsture rāda, ka pareizticīgo garīdzniecība ir vienmēr turējusies ar tautu un ar labiem piemēriem bijusi viņai ceļa rādītāja un aizstāve. Tagad Latvijā skaitās 119 draudzes un 3 klosteru draudzes ar 150.000 draudzes locekļiem, no kuriem krievu ap 35.000. Pa kara un okupācijas laiku daudzas no draudzēm savu darbību izbeigušas. Ieskati, ka pareizticībai Latvijā nebūtu vietas, ir nepamatoti. Dievkalpošanas formas reforma ir vajadzīga un kas viņā lieks, tas atmetams. Katra tauta lai izkopj savu dievišķo cilvēku pēc tautas tieksmēm un ieskatiem.

Par Latvijas pareizticīgās baznīcas patstāvības un neatkarības proklāmēšanu un tās attiecībām pret citu valstu pareizticīgām baznīcām, referents ma-

zākuma vārdā paskaidro, ka komisijā valdījuši divi virzieni: pirmais par pieslieśanos pie Maskavas jerarchijas un otrais — par Latvijas pareizticīgās baznīcas patstāvību. Agrākā pārvalde pierādījusi, ka viņai draudze nav tuva un, aizbraukdama, atstājusi to savam liktenim. Viņa vainojama, ka 70 gadu ilgā darba panākumi pāris gados sabrukuši. Lai nebūtu jaunu pārsteigumu, mums jāatdalās no Maskavijas un jādara tas pats, ko darīja Latvijas tauta un 2 milj. luterāņu — jāizsludina patstāvība. Ko teiktu latvju kareivis, ja viņš dabūtu zināt, ka mēs te spriežam par atkarību no Krievijas, ko teiktu mēs, ja luterāņi meklētu sakarus ar Berlīni? Par līdzekļiem nav jāraizējas, jo pareizticīgo baznīcai Latvijā ir plašas vērtības. Diviem kungiem — Latvijai un Krievijai — nevar kalpot. No Maskavas ticībai, kā jau tas agrāk bija, nāks līdzi politika. Citticībnieki mūs sauc par krieviem, nevis pareizticīgiem, mums jārāda, ka viņa ir tautiski-latviska. Ja jāmeklē pēc sakariem ar patriarchu, tad labāk meklēt viņus Konstantinopolē; ja pieņemtu lēmumu, ka Maskavā, tad tauta nebūs apmierināta, un pareizticība Latvijā iznīks.

Dāva referāts sacel dzīvas debates. Bieziņš un priesteris Jansons (no Alūksnes draudzes. J. D.) aizstāv referenta domas. Agrākā atkarība no Krievijas ir izbeigusies, un viņa nav jāmēģina atjaunot. Ir jādibina Latvijas patstāvīgā pareizticīgo baznīca ar savu pārvaldi — bīskapu, dēļ kuŗa svaidīšanas caur Sabiedrotiem jāgriežas pie Konstantinopoles patriarcha. Pretējos uzskatos ir Čakurs, Upesleja un pr. Tichomirovs. Viņi atrod, ka sakari ar Krieviju ir iespējami un izdevīgāki kā ar citām valstīm. Ticības sakari valsti neapdraud, jo ticības dēļ Krievija uz Latviju nenāks. Latvijā ir daudz krievu, kuŗiem grūti šķirties no Krievijas. Bīskapa svaidīšana bez sevišķām grūtībām būtu izdarāma Maskavā. Arī materiālā ziņā sakari ar Krieviju varētu atnest tikai labu.

Nolemj sapulces vārdā apsveikt valdību, armiju un virspavēlnieku.

Ceturtdienas sēdē pieņem kārtības rulli un Plāters vairākuma vārdā referē par Latvijas pareizticīgās baznīcas patstāvības un neatkarības proklamēšanu un tās attiecībām pret citu valstu pareizticīgām baznīcām. Referāta saturs formulējams punktos: 1) Latvijas pareizticīgā baznīca savā iekšējā dzīvē ir patstāvīga un pašpārvaldoša, 2) Jerarchiskā ziņā Latvijas pareizticīgā baznīca uztur tuvus sakarus ar savu māti Krievijas pareizt. baznīcu un 3) kanoniskā ziņā Latvijas pareizt. baznīca padodas vispasaules saeimas lēmumiem un vietējā saeimā izstrādātiem noteikumiem. Par baznīcas neatkarību izceļas sīvas debates. Pr. Namnieks pastāv uz patstāvīgas Latvijas baznīcas atzīšanu ar saviem bīskapiem. Viņu pabalsta Maršans, Dāvis un Jansons, bet vairākuma runātāji mazākuma uzskatus nokritizē. Kā sevišķi karsti vairākuma aizstāvji uzstājas Plāters, Upesleja (valsts krājkases pārvaldnieks), Čakurs (dzelzceļa ierēdnis) un Ruperts. Balsojot vairākuma tēzes dabū absolūtu vairākumu un viņas pieņem ar papildinājumu, ka sakariem jābūt idejiskiem. Dāvis liek priekšā nobalsot viņa rezolūciju, bet vairākums trokšņojot viņam pat negrib dot vārdu. Balsojot sapulce atļauj nolasīt rezolūciju ar motivējumu, kuŗā paskaidrots, ka Latvijas pareizticīgo baznīcai kanoniskā un jerarchiskā ziņā ir jābūt pilnīgi neatkarīgai no citu valstu pareizticīgo baznīcas. Baznīcai ir jāpiemērojas vietējām vajadzībām un nav jābūt atkarīgai no Krievijas vai citas kādas valsts baznīcas, kuŗai varētu sekot politika.

Balsojot Dāva rezolūciju atraida ar 52 pret 32 balsīm. Pa Dāva runas laiku daži vairākuma priekšstāvji demonstrātīvi atstāj zāli un daži priesteŗi cenšas runātāju pārtraukt ar trokšņošanu un ņirgāšanos.

Pēc nobalsošanas Dāvis pateicas par viņam parādīto uzmanību komisijā, kā arī ievēlot viņu par priekšsēdētāja biedri, un noliek savas pilnvaras. Viņš paskaidro, ka viņam ir svēta Latvijas pareizticīgo baznīcas neatkarība, un viņš vairs netur par iespējamu tagad, kad nolemts saistīties ar Krieviju, viņā ilgāk darbotiēs.

Atzīmējams, ka sēdes pirmā dienā krievu priekšstāvji, kamēr vēl latvieši nebija paguvuši izteikt savus uzskatus baznīcas neatkarības jautājumā, izturējās atturīgi, bet vakar, kad vairāki latviešu runātāji izteica viņu īstās domas, varēja redzēt drošu apvienību. Dīvaini, ka krievi, kuŗi Tautas Padomē un pilsētas domē sevim visur prasa autonomiju, kad runa iet par Krieviju, autonomijas prasības aizmirst.» «Latv. Sargs» 27. 2. 20.

Par konciļa resp. baznīcas saeimas iznākumu jūsmoja krievu politikāņi un viņu īsredzīgie latvju līdzteči, bet jutās sarūktināti valstiski noskaņotie latvji. Sabiedrība uzskatīja konciļa lēmumus par izaicinājumu latvju tautai un valstij, par kuŗām atklāti ņirgājās augstāk nosauktie garīdznieki un viņu domu biedri. Tad prātu nomierināšanai tikko ievēlētā sinode publicēja latvju un krievu avīzēs sek. oficiālu rakstu:

«Latvijas pareizticīgās baznīcas sinode,

sakarā ar rakstiem par pareizticīgās saeimas lēmumiem, kuŗi parādījušies pēdējās dienās presē, tura par pienākumu paziņot, lai novērstu pārpratumus, saeimā pieņemtos pamatlikumus:

1. Latvijas pareizticīgā baznīca savā iekšējā dzīvē ir patstāvīga un neatkarīga.

2. Jerarchiskā ziņā Latvijas pareizticīgā baznīca uztur garīgus sakarus (bīskapa iesvētīšana, mires, antimisi) ar savu māti — Maskavas patriarchatu.

3. Kanoniskā ziņā Latvijas pareizticīgā baznīca padodas vispasaules koncilu lēmumiem un no vietējām saeimām izstrādātiem noteikumiem.

4. Latvijas pareizticīgai baznīcai jābūt tautas baznīcai.

5. Baznīcas pārvalde dibinās uz pašvaldības pamatiem. Garīdzniecību izvēl pašas draudzes. Garīdzniecība no valdības netiek apstiprināta, bet tikai atzīta.

6. Pareizticīgā baznīca atturas no katras cīņas pret valsts valdību, pat savas vajāšanas laikā. Viņa nepieslienas nevienai politiskai partijai.

7. Latvijas pareizticīgai baznīcai jāatrod aizstāvība likuma priekšā un jāsaņem no valsts materiāls pabalsts, ne kā dāvana, bet kā pienācīga tiesa par viņas darbību valsts dzīves nostiprināšanā uz kristīgas morāles pamatiem. Pareizticīgā baznīca pārliecināta par tautas gribu, lai viņas bērni skolās tiktu audzināti kristīgās mīlestības un taisnības garā.

8. Baznīca no valsts nav šķirama. Tautas baznīcai Latvijā jāstāv uz tādiem pamatiem, kuŗi būtu par atbalstu nevien baznīcai, bet arī valstij.

9. Ticību priekšstāvju uzdevums ir izaudzināt pilnīgu saticību visu ticību piederīgo starpā, jo baznīca ir viena no mūsu kultūras pamatakmeņiem, kas cieši jāaizstāv.

10. Latvijas pareizticīgā baznīca draudzīgi sniedz roku citām kristīgām baznīcām Latvijā.

Ar šo deklarāciju Latvijas pareizticīgās baznīcas vadība atklāti atzina tās atkarību no Maskavas. Citiem vārdiem sakot, tā deklarēja, ka Latvijas pareizticīgā baznīca ir valsts valstī, ka tā padodas kādai svešai varai ārpus Latvijas un ka tās darbības noteicējs ir Maskavas patriarchs. Pēdīgi šādas svešas varas piesaukšana vērsa uz sevi Latvijas valdības uzmanību. Sakarā ar to 1920. g. 5. maija laikrakstos Iekšlietu ministrija publicēja sek. rīkojumu:

«Latvijas pareizticīgo draudzēm.

Iekšlietu ministrija, ievērojot to, ka: 1) 25. līdz 27. febr. š. g. Rīgā noturētā Latvijas pareizticīgo draudžu priekšstāvju sapulcē bez draudžu ievēlētiem un deleģētiem priekšstāvjiem piedalījās ar lēmēja balstiesību arī referenti, kuŗi iztaisīja ap ⅓ daļu no visu sapulces dalībnieku kopskaita un no kuŗiem lielāko daļu nebij ievēlējusi par saviem priekšstāvjiem neviena draudze, un 2) ka Rīgas Debesbraukšanas draudzes padome bija lūguse, atļaut noturēt Latvijas pareizticīgo draudžu priekšstāvju sapulci, bet ne «baznīcas saeimu», šo sapulci nevar ieskatīt par Latvijas pareizticīgās baznīcas saeimu un minētās sapulces ievēlēto «baznīcas sinodi» par augstākās Latvijas pareizticīgās baznīcas centrālo virsvaldi. Ievērojot to, ka Latvijas draudžu mantu pārvaldīšanai un uz viņām

attiecīgu valdības rīkojumu izpildīšanai ir vajadzīga atsevišķa Latvijas pareizticīgās baznīcas pārvalde, tad priekš pareizticīgo draudžu centrālā organa radīšanas nekavējami jāveic visi vajadzīgie priekšdarbi.

Pareizticīgo draudzes pagaidām pārzina iekšlietu ministrijas garīgu lietu departaments, kuŗā visām pareizticīgo draudzēm arī jāiesniedz ziņas par draudžu padomēm un viņu sastāvu. Kur draudžu padomes vēl nebūtu nodibinājušās, tur es uzdodu tās organizēt un nodibināt pēc sekošiem noteikumiem:

1) Draudzēs, kur vēl nebūtu padomes ievēlētas, jānodibina tādas ne vēlāk kā līdz 1. jūnijam š. g.

2) Katra draudze uz ik 100 balstiesīgiem locekļiem ievēl 1 padomes locekli, pie kam nepilns simts tiek skaitīts par pilnu, bet ne mazāk par 10 padomes locekļiem un 3 kandidātiem.

3) Aktīvas un pasīvas vēlēšanu tiesības bauda visas abēju dzimumu personas, kas 21 gadu vecas, kuŗas iemaksājušas vismaz vienu rubli baznīcai par labu, un kas pieder ne mazāk kā 1 gadu pie draudzes. Vēlēšanās nevar piedalīties personas, kuŗas nevarēja tikt pielaistas pie Latvijas Satversmes Sapulces vēlēšanām («Vald. Vēstnesī» Nr. 48, 29. septembrī 1919. g.).

4) Vēlēšanu komisiju nodibina līdzšinējās draudzes kuratorijas priekšnieks, kur tādas nebūtu — draudzes mācītājs vai baznīcas vecākais (starosta), kur arī to nebūtu — prāvests personīgi, vai caur viņa ieceltu pilnvarnieku, iz tās draudzes locekļiem, kur notiek vēlēšanas.

5) Vēlēšanu komisija sastāv no 5 locekļiem, kuŗi iz sava vidus ievēl priekšnieku un sekretāru. Tie sastāda vēlētāju sarakstus, vada vēlēšanas un atbild par kārtību un likumību vēlēšanās.

6) Vēlēšanu komisija noteic vēlēšanas dienu, vietu un balsošanas kārtību. Vēlētāju sapulci vada vēlēšanas komisijas priekšnieks.

7) Draudzes sapulce ievēl padomi pagaidām ne ilgāk kā uz 3 gadiem. Kā jaunievēlētas, tā arī pastāvošas padomes iesūta garīgu lietu departamentam norakstus no vēlēšanu protokoliem, uzdodot padomju atrašanās vietas un noteiktas adreses.

Tiklīdz kad ziņas no visām draudzēm būs ienākušas, garīgu lietu departaments nekavēsies sasaukt pareizticīgo draudžu priekšstāvju sapulci dēļ pareizticīgas baznīcas vajadzību apspriešanas un centrālā pārvaldes organa radīšanas.

Iekšlietu ministra biedrs: **J. Ķēmans.**
Garīgu lietu departamenta direktors: F. Mühlenbachs.»

Šim rīkojumam ir liela nozīme: ar to valdība pavēlēja 1) līdz 1920. g. 1. jūnijam nodibināt pie visām pareizticīgo draudzēm padomes; 2) atcēla 1920. g. februārī noturētā konciļa lēmumus; un 3) pati uzņēmās «sasaukt pareizticīgo draudžu priekšstāvju sapulci dēļ pareizticīgās baznīcas vajadzību apspriešanas un centrālā pārvaldes organa radīšanas».

Ņemot vērā augšējo Iekšlietu ministrijas rīkojumu, es ievietoju latvju avīzēs sek. rakstus:

«Latvijas pareizticīgā baznīca.

Neilgi atpakaļ iekšlietu ministrija izsludināja «Valdības Vēstnesī», ka viņa neatzīst 25., 26. un 27. februārī š. g. noturēto Latvijas pareizticīgo draudžu priekšstāvju sapulci par šīs «baznīcas saeimu» un tajā ievēlēto pārvaldi par šīs «baznīcas sinodi». Savu motivējumu iekšlietu ministrija pamato ar to, 1) ka minētā sapulcē bez draudžu ievēlētiem un deleģētiem priekšstāvjiem piedalījušies ar lēmēja balsstiesību arī referenti, kuŗi iztaisījuši ⅓ daļu no visu sapulces dalībnieku kopskaita un no kuŗiem lielākā daļa nebijusi ievēlēta, un 2) ka bijis iesniegts valdībai lūgums dēļ atļaujas noturēt Latvijas pareizticīgo draudžu priekšstāvju sapulci, bet ne «baznīcas saeimu». Līdz ar to ministrija pagaidām nodod pareizticīgo draudžu pārzināšanu garīgo

lietu departamentam un pavēl draudžu mantu pārvaldīšanai katrā draudzē līdz 1. jūnijam š. g. nodibināt padomi.

Latvijā, caru valdīšanas laikā, pareizticīgā baznīca bija sevišķa mīluleː tai tika piešķirtas ne tikai ārkārtīgas privileģijas, bet arī lielas bagātības, kuŗu vērtība pēc tagadējā naudas kursa sniedzas simtos miljonos. Protams, ka raugoties no valsts viedokļa, mēs nevaram vienaldzīgi noskatīties, kur šīs lielās vērtības paliek, kā rīcībā viņas atrodas un kādiem nolūkiem viņas tiek izlietotas. Apbalvodami Latvijas pareizticīgo baznīcu, krievi tīkoja pārkrievot latvjus un ar to šeit stiprināt Krievijas valsts varu. Tagad mūsu dzimtenes vēstures gaita attiecībā uz Krieviju ņēmusi gluži pretēju virzienu. Tāpēc arī Latvijas pareizticīgai baznīcai, ja viņa grib būt par tautas baznīcu, jāiet kopēji ar latvju tautu un jāstrādā Latvijas valsts garā, pilnīgi izslēdzot katru Krievijas orientāciju.

Turpretim, 25.—27. febr. š. g. noturētā Latvijas pareizticīgo draudžu priekšstāvju sapulce, pateicoties lielam krievu «referentu» skaitam ar lēmēja balsstiesību, visu krievu spēku mobilizācijai un viņu ārkārtīgi stiprai aģitācijai, latvju lauku draudžu vājai dalības ņemšanai un viņu savstarpējās organizācijas trūkumam, kā arī dažu viņu jau pazīstamo, krieviem pakalpīgo līdzskrējēju un rokaspuišu nodevībai, ar 52 pret 32 balsīm nolēma no jauna atzīt Latvijas pareizticīgo baznīcu par atkarīgu jerarchiskā ziņā no Krievijas patriarcha un līdz ar to ievēlēja arī centrālā baznīcas pārvaldē vai sinodē personas ar Krievijas orientāciju. Ja valdība atzītu šo sapulci par likumīgu «baznīcas saeimu» (церковный соборъ), tad Krievijas patriarchs Latvijā ieceltu un atceltu bīskapus, kuŗiem būtu jāizpilda visi Krievijas patriarcha rīkojumi, vienalga, vai tie patīk vai nepatīk Latvijas valdībai. Ar to būtu nodibināta Latvijas valstī jauna valsts, kuŗas īstā pārvalde atrastos Maskavā un kuŗa noteiktu arī par Latvijas pareizticīgās baznīcas mantu izlietošanu. Latvijas pareizticīgās baznīcas atkarības atzīšana no Krievijas patriarcha dotu krievu imperiālistiem iespēju Latvijā radīt jukas, lai to arī politiskā ziņā pievienotu Krievijai. Kā zināms, neviena valsts uz savas teritorijas nepielaiž līdzīgu reliģiozu un politisku organizāciju ar pārvaldi ārzemēs. Protams, ka Latvija nedrīkst būt šinī ziņā izņēmums. Ja Krievijas patriarcham nav citu savtīgu nolūku, bet tikai Latvijas un viņas pareizticīgās baznīcas labklājība, tad viņam vajag izstiept savas rokas pār Latviju nevis tamdēļ, lai viņš pareizticīgo baznīcai atņemtu jau de facto iegūto patstāvību, bet gan lai svētītu viņas pilnīgu neatkarību, atzīstot Latvijas pareizticīgās baznīcas autokefaliju arī de jure.

Laiks arī mūsu krievu tautības līdzpilsoņiem uz visiem laikiem atteikties no domām, ka vēl kādreiz atgriezīsies viņu virskundzības laiki pār latvjiem: ja to nespēja priekš viņiem atkaŗot virspavēlnieki Trockis, Kolčaks, Deņikins, Golcs un Bermonts, tad jo vairāk to nespēs patriarchs Tichons. Mākslīgi radīdami jukas starp pareizticīgiem latvjiem, vietējie krievu reakcionāri tikai kaitē pareizticībai un rada pret sevi lojālu pilsoņu īgnumu.

Sasaucot nākošo pareizticīgo draudžu priekšstāvju sapulci, valdībai nāktos noteikti aizrādīt, ka spriest par Latvijas pareizticīgās baznīcas atkarību no ārzemju patriarcha ir valsts nodevība, kuŗai seko Krievijas likumos paredzētais sods vai vismaz izsūtīšana no Latvijas. Tā kā Latvijas pareizticīgā baznīca jau faktiski ir ieguvusi patstāvību un neatkarību, tad viņai tagad vajag tikai izspriest un nodibināt savas iekšējās pārvaldes iekārtu, saskaņā ar mūsu pašu tautas dzīves un valsts prasībām, un ievēlēt centrālo pārvaldi ar Latvijas neatkarības orientāciju. J. Dāvis.» «Latvijas Sargs» 4. 6. 20.

Latvijas pareizticīgās baznīcas neatkarība.

Rīgas debessbraukšanas draudze noturēja 22. augustā pilnu sapulci, kuŗā iztirzāja Latvijas pareizticīgo draudžu priekšstāvju sapulcē, 25. un 26. augustā, apspriežamos jautājumus. Sapulce konstatēja, 1) ka Latvijas pareizticīgā baznīca de facto ir jau patstāvīga, neatkarīga, autokefala, 2) ka tāpēc nemaz vairs nevar būt runas par viņas atdalīšanos no kādas citas baznīcas, bet var runāt tikai par viņas patstāvības uzturēšanu un 3) ka Latvijas pa-

reizticīgie pilsoņi, ja tie negrib būt par savas baznīcas un tēvijas nodevējiem, nemaz nedrīkst spriest par jau pilnīgi patstāvīgās un neatkarīgās Latvijas pareizticīgās baznīcas pievienošanu pie kādas ārzemju baznīcas, vai arī par kāda ārzemju patriarcha atzīšanu par šīs baznīcas virsganu. Sakarā ar to sapulce vienbalsīgi pieņēma un uzdeva saviem delegātiem, mācītājam J. Bormanim un skolotājam J. Dāvim, celt priekšā un aizstāvēt vispārējā sapulcē sekošu rezolūciju: «Uzturot sirsnīgas attiecības ar visām savām māsām — citām pareizticīgām baznīcām, Latvijas pareizticīgā baznīca kā pilnīgi patstāvīga un neatkarīga apustuliska autokefalija saskaņo savas dzīves un pārvaldes iekārtu tikai ar oikumenisku (vispasaules) un savu konciļu (saeimu) lēmumiem.» J. Dāvis. «Latvijas Sargs» 24. 8. 20.

Iekšlietu ministrijas sasauktā pareizticīgo draudžu priekšstāvju sapulce notika 1920. g. 25. un 26. augustā Rīgas pilsētas 3. ģimnazijas telpās, Valdemāra ielā Nr. 2. To atklāja garīgo lietu departamenta direktors māc. Fr. Mülenbachs un vadīja sapulces ievēlētais prezidijs. Diemžēl, par šīs sapulces norisi man ir uzglabājušies tikai trīs avīžu izgriezumi. No tiem «Latvijas Sarga» ziņojumam trūkst beigas, «Balt. Vēstneša» ziņojumam sākums un beigas un «Jaun. Ziņu» ziņojums ir pavisam īss. Lai dabūtu sapulces darbības pareizu novērtējumu, es šeit sniedzu visu triju izgriezumu tekstus:

Par pareizticīgo draudžu kongresu, kuŗu patlaban notur Rīgā, mums ziņo, ka tajā valdot ļoti krievisks gars. Kā dzirdams, autokefalijas (Latvijas pareizticīgo baznīcas) lietā kongress pieņemšot rezolūciju, ka kongress gribot uzbūvēt Latvijas patstāvīgu pareizticīgu baznīcu, pieturoties pie kanoniskiem likumiem, pēc kuŗiem bīskaps ceļams no Maskavas.

Pēcpusdienas sēdē ziņoja, ka valdība atzinusi katedrāles, Aļekseja un Sarkandaugavas pareizticīgās draudzes par neesošām un tāpēc arī neatzīstot šo draudžu vārdā atnākušo priekšstāvju pilnvaras. Bet sapulce ar balsu vairākumu pielaida viņus, krievu pusē pat applaudēja. Par šādu pretvalstisku soli sevišķi nostājas valsts krājkases direktors Upesleja un Aļekseja draudzes priekšstāvis J. Arājs. Krievi lika pat priekšā pieņemt par sapulces valodu tikai krievu valodu, bet J. Dāvis ieteica krieviem atdalīties īpašās telpās. Beigās atzina abām valodām vienādas tiesības. Andrejevs pieprasīja dzēst priekšlikumus par Latvijas pareizticīgās baznīcas patstāvību un neatkarību, pareizticīgās baznīcas attiecībām ar valsti un citām ticībām Latvijā un par pareizticīgās baznīcas pārvaldi. Dāvis, turpretim, aprādīja šos priekšlikumus par svarīgiem. Būcens (agrākais baptistu spredikotājs) asi kritizēja valdību, kuŗa izlietojot represijas pret pareizticību. Tādā garā uzstājās arī citi runātāji, karsinādami smadzenes sevim un klausītājiem, tā ka sapulce izvērtās par Krievijas orientācijā vestu politisku mītiņu. Vēl deva pārskatu par pareizticīgo baznīcas zemju un citu nekustamo īpašumu ieņēmumiem, kuŗu bijis ap 15.000 rubļu gadā. Šie īpašumi ir tik plaši, ka, pareizi saimniekojot, varot dot ienākumus simtos tūkstošos.

Rīgas pareizticīgo katedrāle pa pareizticīgo draudžu kongresa laiku nodota pēdējā rīcībā. Vakar sevišķa kongresa deputācija griezās pie iekšlietu ministra ar lūgumu, nodot katedrāli kongresa vēlētam organam pastāvīgā lietošanā. Iekšlietu ministrs neatrada par iespējamu šādu lūgumu izpildīt.» «Latv. Sargs» 26. 8. 20.

«Latvijas pareizticīgo draudžu priekšstāvju sapulce. (Turpinājums). Par dienas kārtību runājot, Andrejevs pieprasīja pavisam dzēst priekšlikumus par Latvijas pareizticīgās baznīcas patstāvību un neatkarību, — par pareizticīgās baznīcas attiecībām ar valsts un citām ticībām Latvijā un par pareizticīgās baznīcas pārvaldi. Dāvis, turpretim, aprādīja šos priekšlikumus tieši par svarīgākajiem, kur pēc valdības lēmuma pareizticīgai baznīcai tiesība darboties tikai Latvijas robežās un padoties viņas likumiem. — Ziņojot par pareizticības darbību, sevišķi Būcens (agrākais baptistu spredikotājs) asi nokritizēja valdību,

kas izturoties pret pareizticību represīvi. Viņš esot apbraukājis lauku draudzes, un visur sagatavojoties uz cīņu līdz pēdējai asins pilītei pret valdības represijām. Pareizticībai neesot nospraužamas nekādas robežas, viņa iešot brīvi visus ceļus, un neviens nevarot iespiest viņu Latvijas robežās. Upesleja priecājās, ka pareizticības draudzēm ienākot prāvi ziedojumi un neskatoties uz to, ka valdība nepabalstot un izturoties represīvi, viņas tomēr plaukšot un izplatīšoties. Vispārīgi sēde izvērtās itin kā par politiskas cīņas vietu pret patstāvīgo Latviju un valdību, pret ko jācīnoties. Šinīs runās atspoguļojās visā pilnībā pretvalstiskais gars un Krievijas orientācija nevien krievu garīdzniekos un draudžu priekšstāvjos, bet arī dažos neapzinīgajos latviešos. — Priesteris Svemps vēl deva pārskatu par pareizticīgo baznīcas zemju un citu nekustamo īpašumu ieņēmumiem, kuŗu bijis ap 15.000 rubļu gadā. Kāds sapulces dalībnieks referentam stāstīja, ka viens pats zemes gabals Rīgā, Suvorova ielas galā varot ienest 15.000 rbļ. gadā un neesot saprotams, kā valdība jel maz atstājot šos plašos īpašumus privātu cilvēku pārvaldīšanā un saimniekošanā pat bez kādas kontroles.

26. augusta sēdē apsprieda pareizticīgās baznīcas satversmes noteikumus, kuŗos starp citiem uzņēma, ka pareizticīgā baznīca ir pilnīgi patstāvīga un neatkarīga, un valsts nevar iemaisīties viņas darīšanās, bet viņa nav šķirama no valsts; viņa uzstāsies pret katru varmācību pret sevi, savām mācībām, patstāvību un neatkarību, veicinot ticību un valsts labklājību, nepiedaloties nevienā politiskā partijā.

Ziņo, ka delegācija pie iekšlietu ministra nepanākusi neko noteiktu attiecībā uz Katedrāles, Alekseja un Sarkandaugavas pareizticības draudžu atzīšanu. Tikdaudz tomēr panākts, ka Upeslejam atļauts piedalīties sapulcē ar balss tiesību (ārkārtīgi applausi starp krieviem un dažiem latviešiem) un kad vēlāk ieradās Upesleja, to saņēma ar ovācijām.

Uz J. Dāva priekšlikumu nolēma ievēlēt sinodes locekļus ne pēc tautībām, bet pēc derīguma un ka bīskapam jāprot latviešu un krievu valodas. Būcens piezīmē, ka viņš ar mieru ievēlēt par sinodes locekļiem vienīgi krievus. Uz Tichomirova aizrādījumu, ka noteikumi par sinodi izstrādāti Maskavā un tie jāpieņemot tikai ar dažiem pārgrozījumiem, šo lēmumu atzīst un ievēl komisiju tūliņ izstrādāt šos pārgrozījumus. Daži latvieši izskaidroja, ka viņi nepadosies nekādiem Maskavas paraugiem, bet turēsies jau pie tagad pieņemtas iekārtas. — Ziņo, ka tāpat kā Upesleju arī J. Arāju varot ievēlēt katrā draudžu amatā (applausi). Neatzītais katedrāles draudzes priekšstāvis Ruperts un katedrāles vecākais demonstrātīvi aiziet. Nolemj sūtīt delegāciju pie Satversmes Sapulces prezidenta ar lūgumu darīt iespaidu uz ministru kabinetu, lai tas atzītu minētās 3 baznīcas draudzes. — Runājot par Latvijas pareizticības likumiem Tichomirovs uzstāj, ka mums krievu likums, kam pretojas Dāvis.

Pēcpusdienas sēdē apsprieda vēl sevišķi jautājumu par Latvijas pareizticīgās baznīcas patstāvību un neatkarību. Iesniedza 3 priekšlikumus: priesteris J. Apinis, skolot. J. Dāvis un no krievu puses valsts kases direktors V. Upesleja. Pieņēma Apiņa un Dāva apvienotu priekšlikumu: «Ievērojot vietējos politiskos, etnografiskos un ģeografiskos apstākļus un uzturot sirsnīgas attiecības ar visām citām pareizticīgo baznīcām, sapulce atzīst Latvijas pareizticīgo baznīcas patstāvību un neatkarību, kas izvedams dzīvē uz baznīcu kanoniem.» — Par attiecībām pret Latvijas valsti, J. Dāvis atgādināja tādus pašus pienākumus, kādi bija atzīti un izpildīti līdz šim pret Krieviju. Arī sinodes vēlēšanās krievi vairs nedabūja cauri savus galvenos vadoņus Tichomirovu un diakonu Dorinu, bet viņu vietā ievēlēja priesteri Bormani un Makedonsku un bez tam priesteri Svempi, Grinvaldu, Upesleju un Būcenu.

Visai zīmīgi, ka otrā sapulces dienā vairums latviešu garīdznieku jau pārnāca latviešu pusē, kamēr agrāk viņi turējās krievu pusē.» «Balt. Vēstn.» 27. 8. 20.

«Pareiztic. draudžu priekšstāvju sapulce vakar apsprieda pareizticīgās baznīcas satversmes noteikumus, kuŗos starp citiem uzņēma, ka pareizticības baznīca ir pilnīgi patstāvīga un neatkarīga, un valsts nevar iemaisīties viņas darīšanās, bet viņa nav šķiŗama no valsts; pareizticības baznīca nebūs ne-

kādā ziņā pret valsti, un dzīvos ar citām kristīgām ticībām mierā, bet uzstāsies pret katru varmācību pret sevi. Tālāk pieņem noteikumus par saeimu, bīskapu, sinodi un prāvestu. Ievēlētā delegācija pie iekšlietu ministra nepanākusi neko noteiktu par katedrāles, Aļekseja un Sarkandaugavas pareizticības draudžu atzīšanu. Valdība atzīstot viņas par nepastāvošām, bet ministrs solījies nodot jautājumu ministru kabineta izšķiršanai. Upeslejam atļauts piedalīties sapulcē ar balsstiesību. Upesleju krievi saņēma ar ovacijām. Uz J. Dāva priekšlikumu nolēma ievēlēt sinodes locekļus ne pēc tautībām, bet pēc derīguma un ka bīskapam jāprot latviešu un krievu valodas. Ievēl komisiju tūliņ mazliet pārgrozīt Maskavā izstrādātos iekārtas noteikumus. Daži latvieši izskaidroja, ka viņi nepadosies nekādiem Maskavas paraugiem, bet turēsies pie tagad pieņemtās iekārtas. — Ziņo, ka tāpat kā Upesleju, arī J. Arāju varot ievēlēt katrā draudžu amatā (applausi). Neatzītās Katedrāles draudzes priekšstāvis, priesteris Ruperts paziņo, ka viņš un katedrāles vecākais jūtoties ļoti apvainoti, un tāpēc atstājot sapulci. Nolemj sūtīt delegāciju pie Satv. Sapulces prezidenta ar lūgumu darīt iespaidu uz ministru kabinetu, lai tas atzītu minētās 3 baznīcas draudzes. — Runājot vēl par Latvijas pareizticības likumiem, prāvests Tichomirovs uzstāj, kā у нас законъ русскій (mums te krievu likums), kam pretojas Dāvis. — Pēcpusdienas sēdē sprieda vēl par Latvijas pareizticības baznīcas neatkarību. Iesniedza 3 priekšlikumus: priesteris J. Apinis, skol. J. Dāvis un no krievu puses V. Upeslеja. Pēdējā priekšlikumā izteikta vēlēšanās tikai pēc patstāvības, jo krievi stiepj savas rokas vēl allaž pretim Maskavai. Pieņēma Apiņa un Dāva apvienotu priekšlikumu: «Ievērojot vietējos politiskos, etnografiskos un ģeografiskos apstākļus un uzturot sirsnīgas attiecības ar citām pareizt. baznīcām, sapulce atzīst Latvijas pareizt. baznīcas patstāvību un neatkarību, kas izvedams dzīvē uz baznīcas kanoniem.» Arī sinodes vēlēšanās krievi vairs nedabūja cauri savus galvenos vadoņus prāv. Tichomirovu un diak. Dorinu; ievēlēja priest. Bormani un Makedonsku, bez tam priest. Svempi, Grinvaldu, Upesleju un Būcenu.» «Jaun. Z.» 27. 8. 20.

Pirmā sapulcē krievu vairākuma ievēlētā sinode pielika visas pūles, lai otrā sapulcē nodrošinātu Maskavas orientācijai balsu vairākumu. Šinī nolūkā tā centās jel vārda pēc atdzīvināt visas nedarbojošās krievu draudzes un lika ievēlēt tām priekšstāvjus uz sapulci. Savā aizrautībā ar «Nedalāmās māmuļas Krievijas» idejām tā atziņa par pastāvošām draudzēm arī tādas, kuŗas nepastāvēja, vai neparādīja nekādas dzīvības zīmes. No tām Iekšlietu ministrija neatzina par pastāvošām 3, un proti: 1) bij. krievu bīskapa mājas baznīcas Alekseja draudzi (baznīca Rīgā, M. Pils ielā, tagad katoļu metropolita mājas baznīca), par kuŗas laicīgo priekšstāvi bija uzdots zvēr. advokāts, vēlākais tieslietu ministrs Jūlijs Arājs; 2) Sarkandaugavas Apskaidrošanas draudzi, kuŗa vēl nedarbojās un par kuŗas laicīgo priekšstāvi bija uzdots valsts kases direktors Vladimirs Upesleja, un 3) arķibīskapa katedrales draudzi, kuŗas pavisam nebija un par kuŗas priekšstāvjiem bija ieradušies katedrāles priesteris Ruperts un tās vecākais. Pretēji valdības atziņai, sapulce atzina visas 3 nepastāvējušās draudzes par pastāvošām un pielaida to fiktīvos priekšstāvjus sapulcē par pilntiesīgiem locekļiem. Ar to krievi ieguva sev 6 balsis. Kā no avīžu ziņojumiem redzams, tad taisni pretlikumīgi sapulcē pielaistie Arājs, Upesleja un Ruperts bija visdedzīgākie Maskavas orientācijas aizstāvji. Kā ceturtais, viņiem pievienojās sinodes loceklis Teodors Būcens, kuŗš jau pa īso sinodes pastāvēšanas laiku bija paspējis pārkrievoties (vēlāk viņš stāvēja

uz krievu vēlētāju listēm kā krievs). Tā kā man pretim stāvēja 4 spēcīgi latvju runātāji, tad latvju draudžu pārstāvji nesaprata, kuŗa puse maldina viņus. Tikai pēdējā dienā latvji atzina, ka taisnība ir manā pusē. Bet tad jau bija par vēlu: Maskavas orientācija bija uzvarējusi Konstantinopoles resp. Latvijas orientāciju.

Lai lasītāji varētu spriest, kāda izšķirība bija starp Maskavas, Konstantinopoles un autokefalijas (t. i. pilnīgi nekādā ziņā ne no kādas otras baznīcas neatkarīgas baznīcas) orientācijām, tad es šeit ievietoju bez kādiem pārgrozījumiem un valodas labojumiem 3 rakstus, kuŗus sinode nodeva man tad, kad es biju tās loceklis.

MELETIJS

no Dieva žēlastības Konstantinopoles, Jaunās Romas arķibīskaps un Ekumeniskais (Vispasaules) patriarchs.

Vissvētajam Apostoliskam un Patriarchiskam Ekumeniskam Krēslam Konstantinopolē ir kanoniski uzticēta gādība par Svētajām Pareizticīgām Baznīcām, kas tagad laika apstākļu dēļ ir palikušas bez garīgas vadības.

Tā kā arī Pareizticīgā Baznīca jaunnodibinātā Igaunijas Valstī caur jauniem politiskiem apstākļiem, kuŗos tā tagad atrodas, un caur Krievijā notikušām baznīcas jukām ir zaudējusi sakarus ar Svēto Pareizticīgo Baznīcu Krievijā, no kuŗas tā līdz šim laikam bija kanoniski atkarīga, un tagad dzīvo nepārstāvēta, tad viņa ir griezusies pie Ekumeniskā Krēsla ar rakstu un caur šai nolūkā sūtīto Svētīto Igaunijas Arķibīskapu kiriju **Aleksandru** un ir izlūgusies sev viņa garīgu vadību un pārstāvību kārtīgai un kanoniskai dievkalpošanai un savu lietu nokārtošanai. Mēs līdz ar Svētītiem un Cienītiem Metropolitiem, kas ir ap mums, caur šo lūgumu mīļi paskubināti, nolēmām, sinodiski šo jautājumu apskatījuši, **uzņemties pienācīgo gādību par Pareizticīgo Baznīcu Igaunijā un kanoniski nokārtot viņas lietas, stādāmies šai ziņā Vissvētās Krievijas Baznīcas vietā, kas apstākļu dēļ nespēj par to** (t. i. Igaunijas Baznīcu) **rūpēties.** Tādēļ Svētā Gara vārdā zināmu darīdami savu lēmumu, **mēs arī no savas puses apstiprinām** Igaunijas Svētai Pareizticīgai Baznīcai jau no **Vissvētā Maskavas un visas Krievijas Patriarcha kirija Tichona piešķirto autonomiju** un noteicam, lai no šī laika svētītā Igaunijas Republikā dzīvojošie pareizticīgie kristīgie līdz ar viņu svētumiem būtu apvienoti vienā vienīgā Baznīcas draudzē ar nosaukumu «Igaunijas Pareizticīgā Metropolija», kuŗai stingri jāizpilda sekojošie noteikumi:

a) Šī Metropolija, pamatodamās uz Vienas, Svētās, Pareizticīgās, Katoliskās un Apostoliskās Baznīcas Dogmatiem un svētiem Apostoliskiem un Sinodiskiem **Kanoniem un citiem Baznīcas Noteikumiem** un uzturēdama **kanoniskus sakarus ar Vissvēto Apostolisko un Patriarchisko Ekumenisko Krēslu, dabū šobrīd trīs bīskapijas:** Tallinas (Rēveles), Sarīmas un Peiseras (Pečoru?) bīskapijas, kuŗas var tālāk paplašināties un pavairoties, saskaņā ar Metropolijas garīgām vajadzībām un Baznīcas Koncila (Kongresa) atzinumu.

b) Bīskapam ar sēdekli šobrīd Tallinā ir nosaukums «Tallinas un visas Igaunijas Metropolits», viņa vadībā notiek bīskapu Sinode, kuŗai ir visas tiesības un pienākumi, kādas piešķir svētie Kanoni Eparķijas Sinodei, un kuŗa ir atbildīga Ekumeniskā Patriarcha un pie viņa sanākušās Svētās Sinodes priekšā par dievišķīgo dogmatu un kanoniskās kārtības sargāšanu šās Sinodes jurisdikcijas robežās.

c) Ja pirms tādas Sinodes sastādīšanas Metropolits gribētu neatliekamas vajadzības dēļ, kā Bīskapa chirotonija (iesvētīšana) vai Archieratiskas Sinodes sasaukšana par dogmatiska un kanoniska rakstura jautājumiem, tad Metropolītam un, ja tāda nebūtu, Bīskapam, kas nāk pēc viņa, ir tiesība, tomēr ar Ekumeniska Patriarcha ziņu, aicināt no Somijas jeb arī no citām Ekumeniskam Krēslam padotām Metropolijām archirejus pilnas Sinodes sastādīšanai. Tāda Sinode par saviem lēmumiem ir atbildīga Ekumeniskā Patriarcha un pie viņa sanākošās Metropolitu Sinodes priekšā.

d) Metropolita un Bīskapu ievēlēšana, chirotonija un ievešana amatā tiek izdarīta saskaņā ar svētiem kanoniem un Metropolijas satversmi, bet apstiprināšana attiecībā uz Bīskapu piekrīt Metropolitam un attiecībā uz Metropolitu Ekumeniskam Patriarcham.

e) Metropolits un Bīskapi, ievesti savos amatos, paliek tajos uz visu mūžu, izņemot gadījumu ja viņi no tiem atteiktos labprātīgi vai tiktu atstādināti kanoniski. Bīskapi, no Archieratiskas Sinodes notiesāti, ir izsaucami pie Ekumeniska Patriarcha, kurš, kopā ar Metropolitu Sinodi ap viņu, taisa galīgu spriedumu.

f) Katram no bīskapiem, pārvaldot viņa bīskapiju, ir tās tiesības un tie pienākumi, kādus svētie kanoni un nepārtrauktā Baznīcas tradicija piešķir bīskapa amatam.

g) Sakramentos un dievkalpojumos priesteriem un diakoniem pienākas pieminēt savu vietējo Bīskapu, Bīskapiem — Metropolītu un Metropolītam Ekumenisko Patriarchu, no kura viņš arī saņem Svētās Eljes svaidījumu un caur kuru ir kopība ar visu pareizticīgo bīskapību, kas pareizi tulko un lieto Kristus patiesības vārdu.

Pieturoties pie šiem noteikumiem kā pie stingra pamata, Metropolitam un Bīskapam līdz ar klīru un ļaudīm ir tiesība savās atsevišķās vietās organizēt Pareizticīgo Baznīcu Igaunijā, saskaņā ar savas zemes likumu noteikumiem, bet līdz stingri noteiktai robežai, lai neviens attiecīgās iestādes rīkojums neatrastos pretrunā ar Svētās Pareizticīgās Baznīcas mācību un kanoniem, kā tie paskaidroti Ekumeniskā Patriarcha Darbos.

Mēs tēviški piekodinam klīram un ļaudīm, kā mūsu mīļiem iekš Kristus bērniem, cienīt savus Ganus un Mācītājus un tiem, kā vadītājiem un garīgiem tēviem «padoties un paklausīt», pēc Pāvila pavēles, «lai tie savu gana kalpošanas darbu izdarītu ar prieku, bet ne ar nopūšanos.»

Tā tas ir apspriests un nolemts un Sinodiski apstiprināts. Pastāvīgai šo lēmumu uzglabāšanai ir sastādīts šis Patriarchiskais un Sinodiskais raksts, ievests un parakstīts arī Lielās Kristus Baznīcas Kodeksā pie mums, bet vienādā un negrozītā veidā izsniegts Svētītam Tallinas un visas Igaunijas Metropolitam kirijam Aleksandram.

Patriarcha namā, jūlija mēnesī 1923. g., Indiktionā.

(Paraksta) Konstantinopoles Patriarchs Meletijs pasludina. Cezarejas Kaliniks, Kizikas Vasilijs, Chalkedonas Grigorijs, Jauncezarejas Agafangels, Rodas Apostols, Filipopoles Benjamins, Koritsas Ioakims, Varnas Nikodims, Dirachijas Jēkabs, Belgradas Ioakims, Rodopoles Ķirils.

Noraksts.

Rīgas un visas Latvijas
Pareizticīgo
Baznīcas Archibīskaps
Nr. 251.

Augstā Exelence.

Uz pieprasījumu no šā 1923. g. 3. augusta pagodinos darīt zināmu Jūsu Augsto Exelenci interesējošo rakstu: „По благословенію Святѣйшаго Патріарха, Священный Синодъ и Высшій церковный Совѣтъ въ соединенномъ присутствіи имѣли сужденія о дарованіи православной церкви въ Латвіи самостоятельности въ дѣлахъ церковно-хозяйственныхъ, церковно-административныхъ, школьно-просвѣтительныхъ и церковно-гражданскихъ. Постановлено: Принимая во вниманіе, что православная Церковь въ Латвіи находится въ предѣлахъ самостоятельнаго государства, предоставить названной Церкви пользоваться самостоятельностью во всѣхъ дѣлахъ церковно-хозяйственныхъ, церковно-административныхъ, школьно-просвѣтительныхъ и церковно-гражданскихъ, о чемъ увѣдомить Ваше Преосвященство, поручивъ Вамъ въ отношеніи календаря давать по своему усмотрѣнію разрѣшеніе пользоваться и новымъ стилемъ, какъ это предоставлено и Преосвященнымъ Финляндскому и Эстонскому. Іюля 6/19 дня 1921. года № 1026. Членъ Священнаго Синода подпись). Дѣлопроизводитель (подпись).

Šis raksts adresēts man un izsniegts personīgi man. Lietderības nolūkā šo rakstu daru zināmu Jūsu Augstai Exelencei ne tulkojumā, bet tanī valodā, kurā viņš man izsniegts.

Ar augstcienīšanu Archibīskaps Jānis.

Īss pārskats par autokefālu baznīcu izcelšanos.

Priekš kara bija pavisam kādas 15 autokefālas baznīcas, to starpā dažas it mazas, kā piemēram Kipras ar archibīskapu priekšgalā un 150.000 locekļiem un Sinas baznīca, kas aptver vienīgi Sinas klosteri ar archibīskapu priekšgalā.

19. gadsimtenī atdalījās Turcijā dažas valstis. Tikko kāda valsts top patstāvīga un neatkarīga, tās baznīca raisās vaļā no Konstantinopoles.

Grieķijas baznīca 1833. g. pati izsludinājās par autokefālu un 1855. g. Konstantinopoles patriarchs piekrita. Valstij ir virsuzraudzība par baznīcas lietām, par ārējām lietām (saimniecības un administratīvām lietām). Karaļa prokurors (bij. Krievijas Sinodes virsprokurors) parakstās līdz ar Sinodes locekļiem, kuŗas loceklis viņš ir.

Bulgarijas eksarchatu apstiprināja turku zultans. Bulgaru baznīca nav teritoriāla, bet nacionāla. Zultans pabalstīja bulgarus, viņš gribēja skaldīt un vājināt Konstatinopoles patriarcha nozīmi un iespaidu. Bulgaru eksarchs būtu izkonkurējis Konstantinopoles patriarchu, ja viņš nebūtu saistījies ar Lielbulgarijas polītiku. Eksarcha miteklis bija sākumā Konstantinopolē, bet 1913. g. pāriet uz Sofiju. Par pēdējiem gadiem ziņu nav.

Serbijas un Melnkalnes autokefālu baznīcu priekšgalā bija patriarchi, tad metropoliti. Kur tagad abas valstis apvienotas, tur arī gan baznīca būs vienota.

Rumanijā baznīca saucas par Svēto autokefālo Rumaņu baznīcu ar Bukarestes metropolitu ar titulu Rumanijas primas. Dievkalpošana notiek rumaņu valodā, citur vecslāvu valodā. 1865. g. Rumanijas baznīca pati izsludinās par neatkarīgu, 1882. g. pati sagatavo svēto ellu un 1885. g. patriarchs piekrīt. Bukarestē tāpat kā Atenās sava teoloģiska fakultāte. Rumanijas bīskapu sinodē ir par locekli viens valsts ministrs.

Kādas 3 autokefālas baznīcas bija priekš kara Austrijā, tagad tur būs cits sadalījums.

Polijā bija 5 krievu bīskapi atlikušies no Krievu laikiem. Valdība gribēja, lai Polijas pareizticīgo baznīca atšķirtos no Maskavas. 1922. g. februāŗa mēnesī sanāca bīskapu sinode uz apspriedi par atdalīšanos no Maskavas uz valdības pieprasījumu. Divi bīskapi bija par atdalīšanos, to starpā Georgijs, kas vēlāk no kāda mūka tika noslepkavots, divi pretim, viens atturējās. Pēc Tichona apcietināšanas un krievu baznīcas apspiešanas caur krievu valdību 1922. gada jūnija mēnesī, vēl reiz Polijas krievu bīskapi sapulcējās un balsoja par autokefāliju svārstīgais bīskaps, kas pirmo reizi bija atturējies. Nu bija trīs par un autokefālija pieņemta condicionāli, t. i. Krievijā neesot neviena, ar ko varētu stāties Kanoniskos sakaros, turpretim jāapgādājot no Konstantinopoles un citām autokefālām baznīcām sankcija. Lietas tālāka gaita nav zināma.

Autokefālām baznīcām par galvām var būt patriarchi, metropoliti un sīkās valstīs archibīskapi.

Cik no autokefālu baznīcu izcelšanās vēstures vērojams, tad tās vispirms pašas nodibinājušas savu neatkarību. Vietējā baznīca, kur valsts tapa neatkarīga, prasīja autokefāliju, Konstantinopoles patriarchs pretojās vai ar vilcināšanos piekrita.

Konstantinopoles patriarchs rakstā Igaunijai un Tichons rakstā Rīgas ararchibīskapam Jānim izvairās no nosaukuma autokefālija.

No pirmā raksta noskārstam, ka Konstantinopoles patriarchs piešķīris Igaunijas pareizticīgai baznīcai pilnīgu autonomiju uz visiem laikiem līdz ar bīskapu un metropolitu chirotonijas tiesību, t. i. ir dāvājis Igaunijas baznīcai tiesību pašai izredzēt un iecelt sev pārvaldes organus.

Turpretim, no otra raksta noģiedam, ka Maskavas patriarchs nav piešķīris Latvijas pareizticīgai baznīcai nekādu autonomiju,

kāds vārds rakstā pat pavisam nav minēts, bet ir dāvājis tai tikai patstāvību baznīcas-saimnieciskās, baznīcas-administratīvās, skolas-izglītības un baznīcas-pilsoniskās lietās, t. i. tikai tādu pašu iekšēju patstāvību, kāda ir ikkatrai jerarchijai. Kalendāra jautājums ir tīri iekšēja darīšana. Tomēr to izšķīra nevis arķibīskaps Jānis, sinode vai koncilis, bet Maskavas patriarchs. Ja Latvijas baznīcai necēlās sarežģījumi ar Maskavu, tad tas vienīgi tamdēļ, ka komūnistu valdība apcietināja patriarchu Tichonu, pēc kuŗa pēkšņās nāves cietumā Maskava ir palikusi līdz šim laikam bez likumīga patriarcha.

No trešā raksta redzam, ka autokefaliju jeb galīgu neatkarību patriarchi no sevis labprāt nedod, kāpēc atsevišķu valšķu baznīcas pašas izsludina sevi par autokefalām.

Tā kā Maskavas patriarcha ieceltais arķibīskaps Jānis atbrauca Rīgā tikai 1921. g. augustā, tad līdz tam laikam pareizticīgā arķibīskapa katedrale palika bez saimnieka.

Pa okupācijas laiku vācieši bija pārvērtuši to par ev.-lut. armijas baznīcu. Vēlāk kā tādu, Iekšlietu ministrija pārņēma katedrāli savā pārziņā. Tomēr krievi un latvji ar katrreizēju atļauju noturēja tajā dievkalpojumus. Starp citu Debesbraukšanas baznīcas noturētos dievkalpojumos piedalījās arī luteriešu garīdznieki: profesors K. Kundziņš, prof. V. Maldonis un prof. L. Adamovičs. Šie kopēji dievkalpojumi rādīja latvju tautai, ka jāizbeidz ikkatra savstarpēja reliģioza berzēšanās. Likās, ka Iekšlietu ministrijai vajadzētu balstīt manu šinī virzienā vadīto Debesbraukšanas draudzi. Tomēr viņa darīja otrādi: krieviem labprāt atļāva katedrāli, bet latvjiem bieži to liedza. Mēs kā latvji jutāmies ar to sāpināti. Par tādu mums nodarāmo pārestību es ievietoju «Balt. Vēstn.» sek. rakstu:

Latvisku dievkalpojumu neatļaušana katedrālē.

Tā kā daudzi pieprasa, kāpēc Rīgas Debesbraukšanas draudze vairs nenotur katedrālē dievkalpojumus, tad turu par pienākumu dot atklātībai sekošus paskaidrojumu:

1) Debessbraukšanas draudze šad un tad ar attiecīgas iestādes atļauju noturēja katedrālē dievkalpojumus, koncertus un priekšlasījumus, piedaloties tajos draudzes korim un augstskolas teoloģijas fakultātes zinātniskiem spēkiem. Skaistā dziedāšana un saturīgās runas vienmēr pievilka pilnu baznīcu klausītāju. Šajos priekšnesumos ienākušie labprātīgie ziedojumi tika nodoti nevis pareizticīgai baznīcai, bet vispārības mērķiem: bēgļu reevakuācijai, iekšējai misijai un kaŗa invalidu fondam, kas atrada tautā vispārēju piekrišanu.

2) Debessbraukšanas draudze pēdējo reizi lūdza atļaut noturēt latvju dievkalpojumus 24. decembrī vakarā, 25. decembrī no rīta, 1. janvārī no rīta, 5. janvārī vakarā un 6. janvārī no rīta. Tomēr 5 reižu vietā atļāva noturēt dievkalpojumus tikai 2 reiz: 25. decembrī un 6. janvārī. Uz manu pieprasījumu par tāda lēmuma iemesliem, garīgo lietu departamenta direktors paskaidroja man, ka lielākā daļa mūsu draudzes lūgumu atraidīta tamdēļ, ka pareizticīgiem latvjiem nevarot atļaut tik bieži noturēt dievvārdus katedrālē. Es pa telefonu griezos pie iekšlietu ministra kunga ar lūgumu, skatīt izdoto rīkojumu vēl reiz cauri un atļaut mums pa Ziemassvētkiem, Jaungadu un Zvaigznes dienu noturēt dievkalpojumus visas 5 reizes katedrālē, motivējot savu lūgumu ar sekošiem aizrādījumiem: a) Ziemassvētku un Zvaigznes dienas vakara un rīta dievkalpojumiem, kuŗi saistīti ar ūdens iesvētīšanu, ir organisks sakars,

kāpēc dievkalpojumu svinīguma dēļ to nevar šķirt; b) abi šie vakara dievkalpojumi ir tikai 1 reiz gadā, kāpēc draudze un koris šo dievkalpojumu sarīkošanai ir pielikuši ārkārtīgas pūles, kuŗas to neatļaušanas gadījumā iet pazušanā; c) vakara un rīta dievkalpojumus var noturēt ar vienu pašu baznīcas apkurināšanu, kurpretim noturot vakara dievkalpojumu vienā baznīcā un rīta dievkalpojumu otrā baznīcā ir jāsasilda 2 baznīcas, kas izmaksā otrtik dārgāk; d) nav ieteicams slēgt baznīcas svētvakaros, kad vaļā ir krogi, jo valsts un sabiedriskā miera interesēs ir daudz labāk, ja ļaudis laiku pavada baznīcās nekā krogos; un e) tā kā katedrāle minētās dienās un stundās būs gluži brīva, tad dievkalpojumu neatļaušana katedrālē visas kristīgās pasaules prieka svētkos būs sāpīgs trieciens Rīgas pareizticīgiem latvjiem, kuŗi tik noteikti un gaiši pierādījuši savu tēvijas mīlestību. Iekšlietu ministrs apsolīja no jauna caurskatīt savu lēmumu. Bet mūsu lūgums tika no jauna atraidīts. Satversmes Sapulces locekļiem Bitem un Purgalim dota atbilde, ka mūsu draudzes lūgums atraidīts aiz tā iemesla, ka arī krievi un par. sinode lūguši pēc atļaujas noturēt dievvārdus tajās pašās dienās, kuŗas tad arī priekš viņiem rezervētas. Bet šie paskaidrojumi nesaietas ar patiesību, jo krievi svin svētkus pēc vecā kalendāra un sinode kā augstākais pārvaldes organs pats nekad dievkalpojumus nenotur, kāpēc arī ne krievi, ne sinode nebija lūguši katedrāli priekš šīm dienām un stundām un arī tajās dievkalpojumu katedrālē nenoturēja. Tā kā lielākā daļa no mūsu lūguma bija atraidīta, tad aiz augšā pievestiem iemesliem mēs nevarējām noturēt dievkalpojumu arī 2 atļautajās dienās. Tāpēc arī pa visu Ziemassvētku laiku, pēc jaunā stila, katedrāles durvis bija slēgtas.

3) Bez kāda iemesla dziļi sāpinot pareizticīgo latvju reliģiozās jūtas, ar to izdarīts gluži pa prātam krieviem, atļaujot viņiem pa Ziemassvētku laiku pēc veca stila noturēt katedrālē veselus 8 dievkalpojumus, t. i. 4 reiz vairāk, nekā bija atļauts latvjiem pēc jaunā stila. Tāda rīcība ar katedrāli vēl vairāk uzkrītoša tamdēļ, ka Rīgā krievu ir mazāk nekā pareizticīgo latvju un ka krieviem ir kādas 10 baznīcas, bet pareizt. latvjiem tikai viena vienīga baznīca, un tā pate vēl pilsētas nomalē. Mēs skumstam, ka esam novērtēti 4 reiz zemāk par krieviem.

Rīgas Debessbraukšanas draudzes padomes priekšsēdētājs J. Dāvis.
«Balt. Vēstn.» 27. 1. 21.

Strīdi ap katedrāli starp latvjiem, krieviem un Iekšlietu ministriju mitējās tikai tad, kad Rīgā ieradās arķibīskaps Jānis un pārņēma katedrāli savā rīcībā.

Vispār, Latvijas pareizticīgās baznīcas neatkarības dēļ no Maskavas, man nācās tās pirmos divos konciļos un laikrakstos izturēt sīvu cīņu ar krieviem, kuŗus stipri balstīja arī daži latvji. Krievi ne par ko negribēja atzīt Latvijas pareizticīgās baznīcas autokefaliju, svētku svinēšanu pēc jaunā stila un prasību, ka bīskapam jābūt latvim. Tomēr pirmais koncilis nodibināja sinodi, ievēlēja sinodes locekļus un pieņēma lielāko daļu manu priekšlikumu, bet stipri pārgrozīja manus formulējumus. Neapmierināta ar tādu iznākumu, Latvijas valdība sasauca otru koncili savā uzraudzībā. Arī šinī koncilī man nācās spēcīgi aizstāvēt Latvijas pareizticīgās baznīcas neatkarīgā Latvijas pareizticīgā baznīca, un tā tika viņa pie saviem pārticīgās baznīcas galvu nelaiķi arķibīskapu Jāni Pommeru. Tā, pateicoties visvairāk manām pūlēm, nodibinājās patstāvīgā un neatkarīgā Latvijas pareizticīgā baznīca, un tā tika viņa pie saviem pārvaldes organiem: sinodes un arķibīskapa. Tad es uzskatīju ticības ziņā par izpildītu savu pienākumu pret savu baznīcu, saskaņā ar savas tautas un savas valsts interesēm.

Tā kā 1923. g. Latvijas pareizticīgās baznīcas koncilis uz manu priekšlikumu ar arķibīskapa Jāņa svētību pieņēma lēmumu, ka baznīcai jādibinās uz atturības pamatiem, tad tas ievēlēja mani par Sinodes atturības komisijas priekšsēdētāju. Līdz 1926. g. es sastāvēju arī par Latvijas pareizticīgās baznīcas sinodes locekli.

Kristīgās ticības aizstāvēšanai es savā izdotā «Tautas Balsī» ievietoju daudzus rakstus un par savu naudu iespiedu bezmaksas izdalīšanai kopā vairāk par 200.000 eksemplāru sek. brošūras: 1) «Darbi un vārdi». 2) «Bīstama sērga». 3) «Vai lūdz Dievu un strādā vai nievā Dievu un nestrādā un 4) «Ticība kā tautas stiprinātāja un audzinātāja».

Kā ne tikai pārliecināts ārietis ar Kristus pausto ideālistisko pasaules uzskatu, bet arī kā noteikts latvis-nacionālists, es pēc savas politiskās pārliecības piederēju pie Kristīgās nacionālās savienības un biju tās priekšsēdētājs, bet pēc tam piederēju pie Miera, kārtības un ražošanas apvienības, kuŗas programmā arī ietilpa kristīgās ticības aizstāvēšana un kuŗa arī savā izdotā «Brīvā Tēvijā» uzņēma manus rakstus pret ticības zaimotājiem.

1930. g. es dzīvi piedalījos «Latvijas ticīgo apvienības» nodibināšanā un pēc tam vēl vienu gadu tās rosīgā darbībā, uzstādamies par ticības aizstāvi ar sparīgām runām gan Rīgā, gan provincē. Par šīs savā laikā daudzsološās organizācijas nodibināšanos Latvijas bīskapu metodistu baznīcas izdodamais žurnāls «Kristīgā Jaunatne» 1930. g. Nr. 1 raksta sekoši:

Svarīgs notikums Latvijas baznīcu dzīvē. Vērojot neticības un bezdievības neatlaidīgu pieaugšanu, kā arī ticīgo saskaldīto stāvokli, daudz nopietno ticīgo sirdīs pamodās doma par visu konfesiju baznīcu apvienošanās nepieciešamību cīņai pret bezdievību un neticību. Šai nolūkā augusta mēneša sākumā mācītājs V. Fetlers Rīgā izlaida uzsaukumu visiem ticīgiem un dominējošo konfesiju vadošiem mācītājiem ar ielūgumu uz kopēju apspriedi šai lietā, pie kam nodibinājās pirmā «Bībeles gājiena» pagaidkomiteja, lai sarīkotu svētdien, 24. augustā, bībeles gājienu ar plašu sapulci Grīziņkalnā (parastajā sociāldemokrātu sapulcēšanās vietā). Pagaidkomitejas locekļi apmeklēja ev.-lut. baz-

«Latvijas ticīgo apvienības» dibinātāju sapulcē 1930. g. 26. augustā «Atmodas» draudzes zālē, L. Kalēju ielā 56.

nīcas galvu — bīskapu Dr. K. Irbi, kā arī pareizticīgo baznīcas galvu arķibīskapu Jāni Pommeru, lai iepazīstinātu viņus ar nodomāto gājienu, pie kam guva viņu nedalītu piekrišanu un ierosinājumu izvest šo gājienu nevien Rīgā, bet arī visā Latvijā. Kaut gan Bībeles gājienā nevarēja piedalīties visas šai lietai simpatizējošās organizācijas, tomēr sarīkotais gājiens izdevās ļoti teicami. Gājienā piedalījās ap 5000 cilvēku, bet sapulcē Grīziņkalnā (1905. g. parkā) ap 25.000 cilvēku no visām ticības šķirām. Ar sevišķi saistošu runu uzstājās pazīstamais atturības darbinieks skol. J. Dāvis. Pieņemtās rezolūcijās nolēma griezties pie Valsts prezidenta, valdības un saeimas ar prasību, lai ticība netiktu zaimota un bērni skolās netiktu pavesti uz neticību, kā arī uzstādīja prasību par alkohola aizliegšanu valstī un nolēma nākamās saeimas un pašvaldību vēlēšanās nebalsot par tādiem deputātiem, kas netic Dievam un dzer alkoholu.

Pēc šīs panākumu pilnās sapulces un gājiena notika otrdien, 26. augustā pirmā paplašinātā komitejas sēde «Atmodas» auditorijā, Rīgā, kuŗā piedalījās pārstāvji no 25 dažādām ticības šķirām. Kā arķibīskapa Jāņa pārstāvis komitejā piedalījās pareizticīgo baznīcas sinodes loceklis T. Bucens un kā pārstāvis no ev.-lut. baznīcas māc. V. Roznieks. Šai sēdē ievēlēja «Latvijas ticīgo apvienības» pagaidkomiteju ar māc. V. Fetleri, kā pagaidpriekšsēdētāju — rīkotāju; skol. J. Dāvi un māc. F. Timberu kā vice-priekšsēdētājus; Britijas un ārzemju bībeles b-bas priekšstāvi J. Andersonu kā sekretāru un māc. A. Bergmani un Zingeru no Jelgavas kā sekretāra palīgus; māc. J. Kurcīti kā kasieri un Večeroku kā viņa palīgu. Bez tam ievēlēja kā biedrus — māc. H. Redinu; māc. R. Fetleru; Pestīšanas Armijas kapteini Gorski; J. Poli — Tautas Sociālistu partijas lideri un domnieku Bāci.

Par komitejas goda prezidentiem ievēlēja: bīskapu K. Irbi un bīskapu Dr. Pelchau'u; arķibīskapu Jāni Pommeru; katoļu arķibīskapu Springoviču un metodistu baznīcas bīskapu Dr. R. Vade.

Reģistrēšanai iesniegtos statūtus izstrādāju un parakstīju es, V. Fetlers un citu konfesiju pārstāvji.

Jaundibinātā Latvijas ticīgo apvienība, kuŗā es darbojos kā vicepriekšsēdētājs, ļoti bieži noturēja organizācijas sēdes. Tās vienmēr bija kupli apmeklētas. Piem., 1930. g. 25. novembŗa «Protokolā Nr. 14» stāv rakstīts:

Sēdē ņem dalību: Rīgas pilsētas prāvests A. Kundziņš, prāvests V. Rozenieks, Mārtiņa draudzes mācītājs E. Stange, pareizticīgo sinodes pārstāvis F. Būcens, Rīgas Lutera baznīcas mācītājs J. Birģels, Pestīšanas Armijas kapteinis V. Gorskis, Latvijas baptistu draudžu savienības priekšstāvis P. Pelčers, bīskapu metodistu Rīgas III. māc. R. Škobe, Bīskapu metodistu baznīcas Jelgavas māc. K. Beiks, Pestīšanas Templa māc. V. Fetlers, Mateus draudzes mācītājs J. Kurcīts, Bīskapu metodistu draudzes māc. A. Bergmans, Rīgas Kristus ev.-lut. draudzes māc. V. Rozenieks, Otrās bapt. draudžu savienības priekšsēdētājs H. Redins, Bīskapu metod. baznīcas māc. Miķelis Švarcs, Cēsu draudzes mācītājs A. Korps, Rīgas pilsētas domnieks R. Bāce, Latv. pareizticīgo atturības b-bas priekšsēdētājs J. Dāvis, Brāļu draudzes garīgo lietu vadītājs, Adažu dr. māc. A. Perlbachs, Golgātas draudzes māc. R. Fetlers, Evaņģ. sadraudzības māc. V. Šteinerts, Pestīšanas Templa krievu draudzes pārstāvis A. Blums, Miera draudzes mācītājs E. Bergs, Pestīšanas Templa latv. dr. māc. vietas izpildītājs K. Peterkops, Angļu-Amerikas Misiones biedrības kasieris J. Večeroks, Latvijas pretalkohola b-bas priekšstāvis miertiesnesis Kārlis Vikmanis.

Sapulci vada māc. V. Fetlers un iesāk ar kopīgu dziesmu «Tam Dieva vārdam nebūs rimt». Dieva vārdu lasa prāvests A. Rozenieks, Jāņa ev. 17. nod. 15. pant. Lūgšanu vada prāvests A. Kundziņš un beidz ar svēto lūgšanu: «Mūsu Tēvs debesīs», kuŗai pievienojas, arī pārējie sēdes dalībnieki. Pēc tam nodzied Latvijas valsts himnu: «Dievs svētī Latviju».

Māc. V. Fetlers dod pārskatu par Apvienības pagaidu komitejas līdzšinējo darbību, aizrādot, ka zināmās lietās visiem ticīgiem jāturas kopā un jācīnās kopīgiem spēkiem pret bezdievību un neticību.

Skolotājs J. Dāvis paskaidro Ticīgo Apvienības mērķus, aizrādot uz bezdievības briesmīgām sekām Krievijā un uz to, ka arī Latvijā jau ir nodibinājusies bezdievju biedrība ar Saeimas dep. Eliasu, Dēķenu un Bruno Kalniņu priekšgalā, kuŗi jau 16. nov. noturējuši savu sapulci, kur aktieri, pārģērbušies mācītāju tērpos, dažādi zaimojuši Dievu un baznīcu u. t. t.

Pievestais sastāvs liecina, ka apvienībā piedalījās visas konfesijas, izņemot Rom. katoļu baznīcu, kuŗa vispār neielaižas nekādās saistībās ar pārējām konfesijām.

1930. g. 16. decembrī, Rīgā, Brāļu draudzes telpās, notika vispārēja konfesiju delegātu sapulce, kuŗa, saskaņā ar konfesiju lielumu samēru, ievēlēja Latvijas ticīgo apvienības pārvaldi sek. sastāvā:

Goda prezidenti: bīskaps Dr. theol. K. Irbe, Rīgā; arķibīskaps Jānis Pommers, Rīgā; bīskaps Dr. theol. R. Vade. Stokholmā.

Prezidijs: Priekšsēdētājs Jūlijs Krūmiņš, ev.-lut. baznīcas virsvaldes loc. Priekšsēdētāja I biedrs: Viljams Fetlers, Pestīšanas Templa mācītājs. Priekšsēdētāja II biedrs: Nikolajs Šalfejevs, pareizticīgo dr. virspriesteris. Priekšsēdētāja III biedrs: Jānis Birģels, Lutera dr. mācītājs. Sekretārs: Jānis Dāvis, pareiztic. atturīb. biedrības priekšsēdētājs. Sekretāra biedrs: Arvids Perlbachs, Ādažu dr. mācītājs, Latv. Brāļu draudzes garīgo lietu vadītājs, Ādažos. Kasieris: Fricis Timbers, Bisk. metod. dr. mācītājs.

Centrālās valdes locekļi: Adolfs Kundziņš, prāvests, Pāvila dr. mācītājs. Kārlis Irbe, prāvests. Edgars Bergs, Miera dr. mācītājs. Jānis Teriņš, Garnizona dr. mācītājs. Aleksandrs Mitulis, mācītājs. Pauls Rozenbergs, māc. kand. Jēkabs Stumbergs, apgabalt. pr-ja biedrs. Oskars Blumbergs, apgabalt. pr. sekr. Jānis Jansons, virspriesteris, Jazeps Jarmoļinskis, ierēdnis. Teodors Būcens, pareizt. sinodes loceklis. Hermanis Redins, baptistu mācītājs. Roberts Bērziņš, ģimnazijas skolotājs. Ansis Soete, bīsk. met. dr. superintendents. Jānis Kurcīts, Matīsa baptistu dr. mācītājs. Voldemārs Šteinerts, mācītājs, ev. sadraudzes priekšnieks. Oskars Grims, skolas pārziņa biedrs.

Valdes locekļu kandidāti: Ernests Stange, Mārtiņa dr. mācītājs. Jānis Svemps, virspriesteris. Fricis Andersons, Britijas un Ārzemju Bībeļu biedrības priekšstāvis. Ernests Bāns, mācītājs. Roberts Bāce, Rīgas pils. domnieks. Vilis Rozenieks, (jun.), Kristus dr. mācītājs. Adolfs Bergmans, mācītājs Jēkabpilī. Roberts Fetlers, Golgātas dr. mācītājs. Alfreds Freibergs, mācītājs Embotē. Kirils Jankovičs, ārsts. Nikolajs Muižnieks, māc. Dundagā. Pēters Smoljars, jūdu «Mildmay» mis. vadītājs.

Revīzijas komisijas locekļi: Alfreds Ģīms, Jāņa dr. mācītājs. Richards Škobe, Bisk. metod. dr. māc. Jānis Večeroks, Latv. mis. b-bas kasieris.

Revīzijas komisijas kandidāti:Kārlis Ozoliņš, ierēdnis. Kārlis Peterkops, mācītājs.

Abas vecās lielās konfesijas — luterticība un pareizticība, kuŗām bija jādod prezidija galvenās amata personas — priekšsēdētājs un sekretārs, neatrada starp saviem garīdzniekiem šiem amatiem piemērotus mācītājus un uzstādīja par kandidātiem uz tiem laicīgas personas — Jūliju Krūmiņu un mani. 3 goda prezidenti, 4 prezidija locekļi, 8 centrālās valdes locekļi, 9 valdes locekļu kandidāti, 2 revizijas komisijas locekļi un 1 revizijas komisijas locekļu kandidāts bija sausi, bet pārējie pārvaldes organu locekļi un to kandidāti bija slapji. Redzams, ka šeit sausums apvienojās ar slapjumu cerībā izžāvēt siltajā atturības saulītē tikko radīto ticīgo apvienību,

lai ar tās palīdzību nosusinātu visu Latviju. Tā, dibinot apvienību, domāju es un tā domāja arī jauno, mazo un sauso konfesiju darbinieki. Mūsu nolūks bija skaidrs: nosusināt Latviju un līdz ar to pacelt latvju tautas garīgo un materiālo labklājību.

Latvijas ticīgo apvienības lozungs skan: «Par Dievu un Bībeli, pret neticību un bezdievību!» Tās svinīga atklāšana notika 1931. g. 26. janvārī plkst. 15, Rīgas Doma baznīcā un pēc tam turpinājās Rīgas amatnieku biedrības zālē, piedaloties ev.-lut. bīskapam Dr. K. Irbem un visu pārējo konfesiju pārstāvjiem. Šinī svētdienā visu konfesiju dievkalpojumos mācītāji izskaidroja Latvijas ticīgo apvienības mērķus un uzaicināja ticīgos bez konfesijas izšķirības kopēji cīnīties pret ticības grāvējiem. Ka apvienība sāka darboties valsts mērogā, to starp citu pierāda sek. apsveikumu telegrammas:

A. Kviesis, valsts prezidents: Latvijas Ticīgo apvienības organizācijas atklāšanas gadījumā 26. janvārī 1931. g. sirsnīgi apsveicu tās dibinātājus un darbiniekus, pie tam novēlēdams vislabākās sekmes sprausto mērķu sasniegšanā, stiprināt un vairot vienīgi tautas tikumiskos spēkus, kas ir viens no pašas valsts pamatiem. Lai būtu Latvijas nākotnei veltīts Latvijas Ticīgo apvienības darbs. (Aplausi).

H. Celmiņš, ministru prezidents: Augsti godātai Latvijas Ticīgo apvienības valdei. Pateikdamies par sirsnīgo ielūgumu un aizkavēts personīgi ierasties, sveicinu Latvijas Ticīgo apvienības atklāšanas svētku dalībniekus un novēlu jaunai apvienībai vislabākās sekmes tautas garīgo spēku sargāšanā un stiprināšanā.

Iekšlietu ministrs Laimiņš: Sveicu Ticīgo Apvienību darbības iesākšanas svētkos. Lai Jūsu aicinājums visur atrastu dzirdīgas ausis un Jūsu darbs stiprinātu mūsu tautas garīgos un morāliskos spēkus.

«Latvijas ticīgo apvienības atklāšanas svētku apraksts Rīgas Doma baznīcā un Amatnieku biedrības zālē 1931. g. 26. janvārī» sek. attēlo min. apvienības atklāšanu:

Par Dievu un Bībeli — pret neticību un bezdievību!

Zem šāda lozunga Latvijas valsts svētku dienā, 26. janvārī š. g., milzīgas ļaužu masas plkst. 3 pēc pusdienas pulcējās lielajā Māras (Doma) baznīcā. Tur nevien sēdekļi, bet arī ejas bij ļaužu pārpildītas. Lielajā baznīcā sapulcējās nevien luterāņu, bet arī pareizticīgu, baptistu, metodistu, evaņģelisko, brāļu draudžu u. c. locekļi, lai būtu klāt svinīgam dievkalpojumam, kuŗam vajadzēja būt ievadam uz garīgu apvienošanos darbā priekš Dieva, priekš tautas un valsts — pret neticību, bezdievību, dievzaimošanu un netikumiem. Visas šīs draudzes sapratušas, ka bezdievība iet vairumā un draudē mūsu bērnus un jaunatni padarīt par pagāniem un mežoņiem tikai tādēļ, ka mēs neesam mācējuši saprasties uz kopīgiem mērķiem, kopīgam darbam ģimenes, tautas un valsts labā. Pietiekoši šai ziņā grēkots. Sen jau laiks bij no šī grēka atgriezties. Tomēr labāk atgriezties tā pasebāku, nekā nemaz. Dieva Gars modinājis visas šīs draudzes uz kopīgu mērķi un devis tām kopīgu valodu. Esam diezgan ilgi skaldīti tādos jautājumos, kuŗos mums visiem vajadzēja būt vienprātīgiem. Paļaujamies uz Dievu, ka Viņš dos žēlastību, šai kustībai ieiet ļaužu masās, pēc tam Saeimā, pēc tam valdībā, skolās un katrā kādas evaņģeliskās draudzes ģimenē.

Prāvests A. Kundziņš savā ievada runā novēl Dieva palīdzību jaundibinātai Ticīgo apvienībai, ieteic panest citam citu mīlestībā, lai visu tautu apvienotu darbā augstajam mērķim.

Pēc attiecīga ievada Miera draudzes mācītājs E. Bergs saka apmēram sekošo: «Šodien, šinī baznīcā atklājas rets skats. Še ir tāda sapulce, kāda līdz šim nav bijusi. Vairākas kristīgas organizācijas še vienojušās vienā dievkal-

pojumā. Viņu dzīvē gan ir dažādība, tomēr Dievam kalpošanā tie ir vienoti. Visi tie grib pielūgt Dievu. Dievs ir bagāts. Viņa darbi ir daudzpusīgi, tā arī caur saviem ļaudīm Viņš darbojas dažādi. Šodien gribam aizmirst visu, kas mūs šķiŗ; bet negribam aizmirst, kas mūs vieno. Viens Kungs, viens Gars un viens Dievs. Līdz ar apvienošanos tā Kunga pusē, mums iesākas cīniņš pret Dieva ienaidniekiem — pret neticību un bezdievību, kuŗas apdraudē mūsu tautu un valsti. Mūsu kaimiņos redzam, ka bez Dieva var sabrukt vesela valsts... Dieva zaimošana atskan jau arī mūsu valstī un netikumi pieaug. Ja nu esam Dieva kalpi, tad lai savelkam ciešāki saites, kuŗas mūs apvieno. Viens Kungs, viens Gars un viens Dievs. Lai šinī virzienā gūtu panākumus, tad mums vajadzēs sevi aizliegt. Ar Dieva spēku panāksim daudz. Mums tikai vajag lūgt un ticēt.»

Mācītājs J. Birģelis saka apmēram sekošo: «Mūsu Pestītājs saka, lai tie ir viens, itin kā mēs esam viens. Šodien mūsu galvas pilsētā visi ticīgie apvienojušies priekš Dieva — pret bezdievību. Šinī baznīcā daudzu tūkstošu balsis apliecina dziesmās un lūgšanās, ka ir pienācis sevišķs brīdis. Patlaban še dzied dažādu draudžu kristīgie koŗi Dievam par godu. Ziemā viss ir sniega apklāts un dabā maz kas saredzams. Turpreti, kad pavasaŗa saule sniegu nokausējusi un vasara atnākusi, tad redz lielo un skaisto dažādību kalnos, lejās, tīrumos un mežos. Tad sirds sāk jūsmot par dabas izteiksmi, viņas dzīvību, rosību un bagātību. Tomēr dabā ir saskaņa. Jauki arī šodien ir redzēt apvienotus, mīlestībā saistītus, kristīgos. Arū mūsu šīs dienas programmā ir liela dažādība un tomēr apvienotība. Esam sapratuši, ka esam viena saime un kā tāda gribam turpināt svētīgu darbu. Šim gadījumam šodien esam sanākuši svinēt svētkus. Dievs lai palīdz, ka paliekam vienoti mērķī, ceļā un darbā! Spēku šai lietā varam gūt no viena avota, no Kristus Gara un Viņa mīlestības. Mūsu darbs varēs būt saskaņots, ja nestrādāsim viens otram pretim, nedz arī pāri bet gan blakus. Darba mums pietiek. Bezdievība izplatas. Dieva valstībai viņu vidū jātaisa sev ceļu. Ja visi ticīgie apvienosies kopīgam darbam, tad nāks atspirgšanas laiki. Ja sekosim tam Kungam, tad garīgi spēki vairosies un ļaunums mazināsies.»

Svinīgajā dievkalpojumā piedalījās Miera draudzes, Pestīšanas templa, Mateus, Golgātas un Metodistu koŗi un Pestīšanas Templa un Golgātas orķestris.

Bīskaps Dr. theol. K. Irbe nobeidza dievkalpojumu ar lūgšanu un svētīšanas vārdiem.

Kā pareizticīgās baznīcas sinodes pretalkohola komisijas priekšsēdētājs, es apvienības atklāšanas svētkos pārpildītajā Amatnieku biedrības zālē nobeidzu savu runu sek. vārdiem:

Visas zinātnes, visas zinātņu iestādes un visi zinātņu vīri vienā balsī teic, ka alkohola bauda ir kaitīga. Tomēr zinātne nav nosusinājusi nevienu tautu. Zinātne nav nosusinājusi pat pašus zinātniekus un zinātņu iestādes, kuŗas gatavo nākamos zinātņu vīrus, tautas vadoņus un sabiedriskus darbiniekus. Ja zinātnei būtu iedomājamās susināšanas spējas, tad būtu sausas visas skolas, kā augstākās, tā vidējās un zemākās, un tad visi profesori un studenti, visi skolotāji un skolnieki un visi citi izglītoti ļaudis būtu spilgti atturībnieki, dedzīgi alkoholisma apkaŗotāji un sajūsmināti atturības propagandisti. Bet īstenībā pie mums izglītoti ļaudis dzeŗ ne mazāk, kā neizglītoti. Turpretim, patiesi ticīgās zemēs nedzeŗ kā izglītoti, tā neizglītoti ļaudis. Tāpēc maz panākumu gūst tās mūsu pretalkohola organizācijas, kuŗas spraudušas par mērķi nosusināt tautu tikai ar zinātnes palīdzību. Lūk, kamdēļ visām atturības organizācijām un visiem atturībniekiem jāstrādā roku rokā ar ticību un baznīcu, kuŗas ir atturības sabiedrotās.

Ievērojot visu sacīto, nākam pie sekošām atziņām:

1. Visas sausās tautas ir nosinājušās ar ticības palīdzību.
2. Pasaulē nav nevienas tautas, kuŗas būtu nosusinājusies citādā ceļā.
3. Tikai ticības nosusinātās tautas paliek sausas uz visiem laikiem.

4. Sausās tautas (indieši, persieši, ķīnieši, žīdi, arabi) ir vecākās, pastāvējušas tūkstošiem gadu un nav izmirušas, līdzīgi slapjajām tautām.
5. Sausās zemēs ļaudis viskarstāk tic Dievam, visvairāk apmeklē dievnamus un visaugstāk paceļas tikumiskā, kultūrālā, materiālā un sabiedriskā ziņā, kuŗas tautas īpašības nāk par svētību ikvienai ticībai un ikvienai valstij.
6. Ticība un dzeršana kopā nesader, jo tās viena otru izskauž, ir divas nesamierināmas ienaidnieces un tādi paši pretstati, kā uguns un ūdens, vai Dievs un velns.
7. Alkohols ir gluži nevarīgs un nekaitīgs ticīgās zemēs un ir briesmīgs tikai neticīgās, pusticīgās un mazticīgās zemēs.

Pievestās atziņas bija tās, kas spieda mani kopā ar sauso konfesiju (baptistu un metodistu) darbiniekiem nodibināt Latvijas ticīgo apvienību un strādāt tajā, lai, ievelkot apvienībā slapjo konfesiju (luteriešu, katoļu un pareizticīgo) darbiniekus, nosusinātu šīs konfesijas, un lai tādējādi ar atturības veicināšanu pastrādātu savu ticībai un tēvijai visvērtīgāko pakalpojumu. Tomēr korporācijās un vēlākā dzīvē ar alkoholu piemirkušie un ar nikotīna dūmiem apkvēpušie garīdznieki nekādi nebija piedabūjami atturībai. Viņi pat negribēja ne runāt, ne klausīties par nedzeršanu un nesmēķēšanu. Par velti es aizrādīju, ka neticības iemesls ir meklējams nevis kaimiņu zemes komūnismā, bet gan pašu zemes garīdzniecības izlaidīgajā dzīvē. Tāpēc 1931. g. iznāca mana grāmata «Par sausu vai slapju baznīcu?» un 1932. g. otra grāmata «Kurp ved slapjie mācītāji?» Arī to izlaišana maz līdzēja: slapjie mācītāji redzēja ticībā tikai savu ienākumu avotu un kristību dzeršanā, kāzu dzeršanā un bēŗu dzeršanā sava amata pienākumu pildīšanu. Vārdu sakot, viņi sekoja nevis Kristus mācības garam, bet viltus apustuļa Paula vārdiem: «Vai mums nav tiesības ēst un dzert? Ja mēs esam sējuši jums garīgo mantu, vai tad tā liela lieta, ja mēs pļaujam jūsu laicīgo mantu?» (1. Kor. 9).

Kā redzams no 20. nod., tad līdz savam 34. dzīvības gadam es biju pilnīgā nezināšanā par alkohola baudas kaitīgumu. Es dzēru tāpēc, ka visi citi dzēra. Ja visi dzēra, tad dzeršanai vajadzēja būt labai lietai. Dzirdēju arī par tās labumiem: tā baŗo, silda, priecina, dod valstij ienākumu. Bet ka visi slavas dziesmu dziedātāji dzeršanai maldījās un tapa maldināti, tas man nenāca prātā. Cilvēks ir savas apkārtnes produkts. Tāds biju arī es. Ko līdz pārliecinājos par sava agrākā ieskata nepareizību, es tūdaļ to izlaboju, topot no dzērāja par atturībnieku. Tas vien bija par maz: man vajadzēja izpirkt savu maldīšanos un citu maldināšanu ar paš ziedošanos līdzcilvēku labā, piegriežot arī viņus atturībai. Šim mērķim es ziedoju sevi jau 30 gadu ar vislabākiem panākumiem, jo mani simtiem tūkstošiem izplatītie raksti ir pateikuši katram latvim, ka alkohola bauda ir kaitīga. Ar to es esmu deldējis un deldēju savu agrāko grēku.

Bet vēl vairāk un daudz ilgāk nekā alkohola jautājumā es maldījos un tapu maldināts otrā vēl svarīgākā jautājumā, un proti, jautājumā par Dievu, pilnības sasniegšanu un dvēseles pestīšanu: līdz 1931. g., t. i. līdz savam 64. dzīvības gadam, es atzinu žīdu cilts-

Rafaēla — Dievs izredz Mozu.

Šī gandrīz visās ticības mācības grāmatās atrodamā glezna rāda, kā izskatās žīdu partikulārais ciltsdievs Jāve. Arī pēc ārēja izskata viņš ir nekas cits kā tipiska žīda personifikācija. Jāve parādās žīdiem redzamā un dzirdamā veidā. Tas apzīmē, ka viņš ir materiāls dievs resp. elks. Viņš ir rijots uguns, atriebīgs, bargs un dusmīgs dievs, t. i. pilnīgs pretstats Debestēvam, kā mīlestības, žēlsirdības un apžēlošanas Dievam.

dievu Jāvi par savu Dievu, veco derību par jaunās derības pamatu, kristiānismu par vecās derības piepildījumu un turpinājumu un bibliju par Dieva vārdu. Ja man vēl būtu agrākie kuplie mati galvā, tad tagad tie slietos gaisā pie iedomas vien par manu šausmīgo maldīšanos. Kāpēc es ticēju Jāvem? Tāpēc, ka visi ticēja viņam un visi pastāvīgi dziedāja «alleluja», kas cēlies no diviem žīdu vārdiem «hallelu Jā(ve)», un neapnikdami slavēja «Jehovu» (Jāvi), «kungu cebaotu» (Jāvi kā žīdu armijas virspavēlnieku), «Ciānu», «Ciānas meitas» (žīdu karaļu daudzās sievas haremā uz Ciānas kalna) u. t. t. Bet tikko es pārliecinājos par saviem maldiem, es tūliņ nogriezos no žīdu ciltsdieva Jāves un piegriezos ūniversālam Dievam — visas cilvēces Debestēvam. Šā sava otrā lielā grēka izpirkšanai es esmu apņēmies atgriezt visu savu tautu no kalpošanas Jāvem un piegriezt to Debestēvam. Sava svētā solījuma reālizēšanai es esmu sarakstījis iepriekšējos 6 gados 5 grāmatas kopā ar 1462 lappusēm.

Manas jaunības laikā galvenais mācības priekšmets skolās bija Законъ Божій — Dievīgais likums. Tajā ietilpa vecā derība, jaunā derība, katķisms, lūgšanas, garīgās dziesmas, dievkalpojumi

Rafaēla — Izraēļa bērnu glābšana un eģiptiešu noslīcināšana.

Šī ticības mācības grāmatās atrodamā glezna māca latvju skolas bērniem, kā Dievs glāba žīdus, kuŗi bija aplaupījuši savu saimniektautu, un kā Dievs iznīcināja nežīdus, kuŗi dzinās pakaļ savām nolaupītām mantām.

un citas līdzīgas lietas. «Dievīgo likumu», kuŗu latviski parasti dēvē par «Dieva vārdiem» jeb saīsināti par «dievvārdiem», pa lielākai daļai pasniedza mācītāji pēc speciālām garīdznieku sastādītām un baznīcas augstākās pārvaldes atļautām grāmatām. Kā jau pats nosaukums un jēdziens par Dievu norāda, «Dieva vārdi» bija svēta un nemaldīga mācība. Tāpēc tie neprasīja no skolniekiem nekādu domāšanu vai spriešanu un bija tikai jāiemācās no galvas. Kas tā darīja, tie dabūja atzīmi 5. Tāpēc ne dievvārdu saturs, bet dziņa pēc labām atzīmēm spieda bērnus iekalt tos galvā. Tā darīja visi citi skolnieki... un tā darīju arī es. Vienmēr es dabūju piecinieku un skaitījos par labu dievvārdnieku.

Ne tikai skolā, bet arī dzīvē mani uzskatīja par labu Dieva vārdu zinātāju. Pat neskatoties uz to, ka es biju pareizticīgs, ev.-lut. garīdznieki, dibinot savu politisko partiju «Kristīgo nacionālo savienību», uzaicināja mani būt par tās priekšnieku. Šo amatu es sekmīgi pildīju veselus 6 gadus. Bez tam es kopā ar pārējo kristīgo konfesiju pārstāvjiem biju «Latvijas ticīgo apvienības» dibinātājs, tās pagaidu valdes priekšnieka biedrs, tās faktiskais vadītājs un vēlāk tās sekretārs. Tā tad mani kā dievvārdnieku izcēla ne tikai pareizticīgie, bet arī visu pārējo konfesiju vadītāji. Viņi nebija manī vīlušies: es lieliški aizstāvēju kristiānismu un baznīcu pret visiem

Kraukļi nes Elijam barību.
Šī ticības mācības grāmatu glezna rāda kristiešu bērniem, kā Debestēvs rūpējas par slepkavām, kuŗi nobendē žīdu ciltsdievam Jāvem neticīgos ļaudis.

pretinieku uzbrukumiem. Es nelokāmi ticēju biblijai un jūsmoju par skolā iekaltiem svētajiem Dieva vārdiem.

Lai vēl sekmīgāki veiktu savu uzdevumu, aizstāvot Latvijas ticīgo apvienības lozungu «Par Dievu un Bībeli, pret neticību un bezdievību», es iegādāju ārzemju zinātnieku grāmatas, kuŗas vērstas pret bibliju. Es gribēju izzināt, kāpēc īsti daudzi pasaulslaveni zinātnieki uzstājas pret tik svētu grāmatu, kā bibliju, kuŗa ir kristiānisma pamats. Visas tās es pamatīgi izlasīju, katru vietu pārdomāju, apsvēru iespējamās varbūtības par un pret un sameklēju visus pievestos biblijas tekstus un salīdzināju tos ar attiecīgiem tekstiem latvju biblijā. Tagad pirmo reizi es sāku pats domāt un spriest par «svētajiem Dieva vārdiem» biblijā.

Drausmīgs bija mans atklājums: vecā derība viltus dieva Jāves vārdā pavēl žīdiem visu nežīdu iznīcināšanu, kalpināšanu un verdzināšanu, viņu apkrāpšanu, aplaupīšanu un zemes atņemšanu, nežīdiešu izvarošanu un daudzas citas neģēlības. Pēc ilgas pārbaudīša-

nas es atzinu, ka esmu maldījies un esmu tapis maldināts skolā un baznīcā un ka arī es esmu maldinājis citus savās baznīcas aizstāvēšanas sapulču runās, jo vecās derības nelietību un neķītrību mācība nevar būt Dieva vārds. Es sapratu, kāpēc Kristus nosauc žīdus par velna bērniem un viņu ciltsdievu Jāvi par velnu (Jņ. 8, 44). Es nespēju liekuļot, lai vēl aizstāvētu bibliju. Tāpēc tūdaļ es paziņoju Latvijas ticīgo apvienībai savu izstāšanos no valdes un savienības,

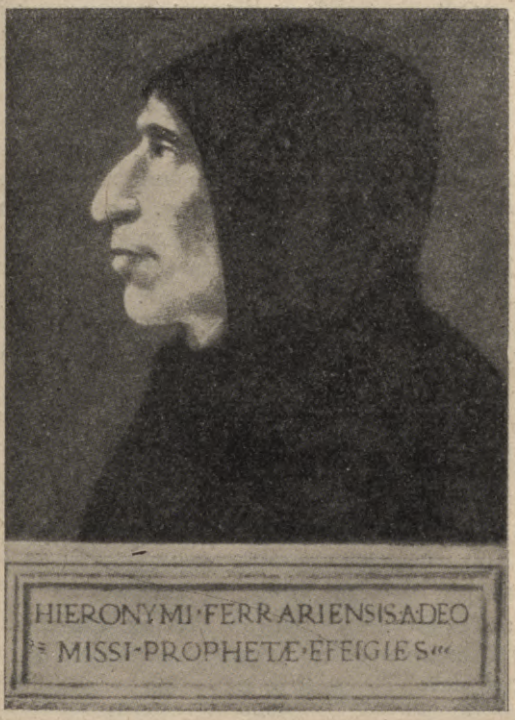

Italijas reformātors Džirolamo Savonarola 15. g. s. Viņš bija ārkārtīgi tikumisks cilvēks un prasīja tādu pašu stingru tikumisku dzīvi no visiem kristiešiem, it sevišķi no garīdzniekiem, un visvairāk no pāvesta. Par to vēsturē plaši pazīstamais izvirtulis, pāvests Aleksandrs VI, pavēlēja: «Šim cilvēkam jāmirst, lai viņš arī būtu Jānis Kristītājs.» Uz pāvesta rīcību Savonarolu līdz ar viņa diviem klostera brāļiem 1498. g. papriekšu nožņaudza un tad publiski sadedzināja. Šis fakts, tāpat kā simtiem citu līdzīgu faktu, liecina, cik bīstami ir patiesības meklētājiem prasīt ticības un baznīcas reformāciju.

ķēros pie spalvas un 1933. g. izdevu grāmatu: «Kāpēc vecā derība nav mācāma skolās un baznīcās?» Tai sekoja viena pēc otras manas turpmākās grāmatas: «Rabīns Pauls kā kristietības pāržīdotājs,» «Svētās tautas nesvētie darbi», «Ciānas kareivji» un «Izraēļa sargs un acs». Kā to turpinājums pa daļai uzskatāma arī šī grāmata.

Zīmējoties uz kristīgo ticību, es atzinu par nenoliedzamu patiesību vislielākā baznīcas tēva sv. Augustina (354.—430. g.) sek. vārdus:

«Tā ticība, kuŗu tagad sauc par kristīgo ticību, pastāvēja jau pie senajām tautām un tai nav bijis nekad sākuma, kamēr vien cilvēce pazīstama. Kad Kristus atnāca miesā, tad šo īsto ticību, kuŗa jau agrāk vienmēr pastāvēja, sāka saukt par kristīgo ticību.»

Pievestie vārdi ir vēsturiska īstenība, jo visām tautām, kādas vien kaut kad un kaut kur dzīvojušas un dzīvo pasaulē, izņemot

žīdu tautu, ir iedzimts Kristus visskaidrāki izteiktais ideālistiskais pasaules uzskats. Tāpēc «jaunā derība» ir desmitiem tūkstošu gadu vecāka par «veco derību», kuŗā parādījās tikai ap 1300 g. pr. Kr. un kuŗā Mozus pirmo reizi izteica žīdu tautai iedzimto materiālistisko pasaules uzskatu.

Tā kā pēc žīdu ēras resp. pēc pirmo žīdu Adama un Ievas radīšanas šogad ir 5699. g., tad žīdu tautas pirmais pāris parādījies zemes virsū tikai (5699 — 1938 =) 3761. g. pr. Kr. Turpretim, zinātne pierādījusi, ka cilvēce mitinājusies uz zemes lodes vismaz 100.000 gadu pr. Kr. un dzīvojusi pēc sev iedzimtā ideālistiskā pasaules uzskata, kuŗu tagad sauc par ariešu jeb kristiešu morāli.

Ideālistiskais pasaules uzskats jeb morāle māca, ka Dievs ir mīlestība, visi cilvēki ir viņa bērni un savā starpā brāļi un māsas un ka nav jādara nevienam otram cilvēkam tas, ko pats sev nevēlas. Šādu morāli mācījuši ļaudīm Sahadeva (65.000 g. pr. Kr.) un Jandra (30.000 g. pr. Kr.) Atlantidā, Laotse un Konfutse (600 g. pr. Kr.) Ķīnā, Krišna (4000 g. pr. Kr.) un Buda (600 g. pr. Kr.) Indijā, Saratustra (600 g. pr. Kr.) un Mitra (100 g. pr. Kr.) Persijā, Pitagors (600 g. pr. Kr.), Sokrats (500 g. pr. Kr.), Platons (5. g. s. pr. Kr.) un Aristotelis (4. g. s. pr. Kr.) Grieķijā, Kristus Romas valstī, Muhameds (6 g. s. pēc Kr.) Arabijā u. t. t.

Materiālistiskais jeb žīdiskais pasaules uzskats māca, ka žīdu ciltsdievs Jāve ir rijots uguns, dusmotājs un atriebējs un ka žīdiem ir jāiznīcina visas citas tautas, jāpatur sev viņu mantu un uz izdeldēto nežīdu tautu drupām jādibina Žīdu vispasaules valsts. Kā spilgtākie žīdu morāles ideologi uzskatāmi Mozus, Josuus, Samuēls, Dāvids, Salamans, Esaja un citi žīdu laupītāji, slepkavas un izvirtuļi.

Šeit saskatām sek. spilgtus pretstatus: 1) Jāvi un Debestēvu, 2) Mozu un Kristu un 3) žīdu un nežīdu ētiku.

No min. pretstatiem izriet: 1) ka Jāve nav Debestēvs; 2) ka mozisms nav kristisma pamats un ka kristisms nav mozisma piepildījums un turpinājums, un 3) ka žīdu rāsiskā morāle iziet uz pārējo rāsu iznīcināšanu, izsūkšanu un kalpināšanu. Tas apzīmē, ka Pāvila resp. baznīcas mācība nav Kristus mācība. Tāpēc stingri jāizšķiŗ jēdzieni: kristiānisms resp. paulisms un kristisms, kristiānieši resp. paulieši un kristieši. No sacītā noskārstam sekošo:

1. Mozisms atzīst vienīgi Mozus mācību.
2. Kristisms atzīst vienīgi Kristus mācību.
3. Paulisms atzīst divas nesavienojamas, pretstatīgas mācības. Mozus un Kristus.

Baznīca pieņēmusi paulismu un iesaukusi to par kristiānismu.

Kā tīra materiālisma reliģija, mozisms liek žīdiem ar visiem viņiem iespējamiem līdzekļiem krāt materiālas vērtības, atzīt Jāvi par to devēju un pēc patikas līksmoties virs zemes, jo pēc nāves jānoiet kapā, un visam ir beigas. Žīdisms neatzīst aizkapa dzīvi, pastara tiesu un augšāmcelšanos. Kā tīra ideālisma reliģija, kristisms

liek krāt tikai ideālas vērtības, sekot tikai visam labam, cildenam un patiesam un iemiesot sevī tikai skaidru sirdi, gaišu prātu un daiļas jūtas, jo virszemes dzīve ir tikai sagatavošanās daudz pilnīgākai aizkapa dzīvei. Mozisms dibinās uz Abraama ciltsbērnības, bet kristisms uz Debestēva dievbērnības, t. i. Mozus proklamē cilti, bet Kristus cilvēci. Mozisms atzīst katrai ciltij savu ciltisku dievu, bet kristisms visai cilvēcei vienu vienīgo ūniversālo jeb vispārcilvēcīgo Dievu — Debestēvu. Kā mirstīgā Abraama bērni, žīdi pēc miesas nāves beidz dzīvot. Kā nemirstīgā Dieva bērni, kristieši pēc miesas nāves turpina mūžīgi dzīvot kopā ar savu Debesu Tēvu.

Baznīcas mācība nav savienojama ar skaidro Kristus mācību. Baznīca sludina nevis arieša Kristus ārisko, bet žīda Pāvila žīdisko reliģiju, kuŗā Pestītāja āriskā mācība bieži pārvērsta tās žīdiskā pretstatā.

Un Pāvils sacīja: Izraēļa tautas Dievs mūsu tēvus ir izredzējis un šo tautu augsti cēlis, un izdeldējis 7 tautas Kanaana zemē un tiem izdalījis viņu zemi par mantību. Ap. 13. 16—19.

Mozisms nepazīst nemirstību un atalgojumus vai sodus pēc nāves, bet rūpējas tikai par žīdu labklājību virs zemes. Pēc nāves kā labiem, tā ļauniem, kā taisniem tā netaisniem, kā bauslības pildītājiem tā nepildītājiem, gluži vienāds liktenis — visam beigas. Vecās derības «sv. raksti» nedara izšķirību ne tikai starp taisnu un netaisnu, bet arī starp cilvēku un lopu, kuŗiem visiem pēc nāves vienāds liktenis: «visam beigas». Tāpēc Jāve dod saviem kalpiem žīdiem virszemes labklājību: bagātību, ilgu mūžu, daudz īsto un lieko sievu, daudz bērnu, dzeršanu, izpriecas, izdzīvi un iedzīvi uz nežīdu rēķina. Par labu un dievam patīkamu darbu žīdi uzskata to, kas dod viņiem materiālu labumu. Tamdēļ žīdu reliģijā valda materiālisms un egoisms (paša labums), bet ne ideālisms un altruisms (otra labums), kā tas ir āriešu reliģijās. Nekad Jāve neapbalvo apgraizītos ar kādām garīgām vērtībām, bet vienmēr tikai ar materiāliem labumiem uz neapgraizīto rēķina: ar pilsētām, kuŗu viņi nav cēluši, ar pilniem namiem, kuŗu viņi nav pildījuši u. t. t. Vārdu sakot, žīdu dzīves ideāls ir manta, kuŗu raust palīdz pats Jāve, vienalga, kādā ceļā un ar kādiem līdzekļiem. Jāve izpalīdz Abraamam un Isaakam par lielām bagātībām laist apgrozībā savas sievas pie karaļiem un Jēkabam apkrāpt savu tēvu, brāli un tēvoci. Jāves galvenā prasība no žīdiem ir ārēju formu pildīšana: apgraizīšana, upurēšana, kvēpināšana, svaidīšana, mazgāšana, sabatas svētīšana.

Tā tad žīdu ticībai ir 4 stūŗakmeņi: materiālisms, egoisms, formālisms un nežīdu izdeldēšana. Šīs 4 mozisma pazīmes ir 4 tieši pretstati kristismam un visām citām āriešu reliģijām. Citādi sakot, žīdismā jeb semītismā valda materiālistiskais pasaules uzskats, pēc kuŗa semīti nosaka savu rīcību attiecībā pret pārējo pasauli materiālu labumu vadīti. Turpretim, ārismā valda ideālistiskais pasaules uzskats, pēc kuŗa āriešī nosaka savu rīcību attiecībā pret pārējo pasauli ideālu labumu vadīti, t. i. dzenoties sasniegt tikumības galīgo

mērķi — garīgu pilnīgumu jeb svētīgumu. Tāpēc gluži dabīgi, ka semīti cenšas atņemt āriešiem mantu. Tas rada nemitīgu cīņu starp semītiem un āriešiem.

Laikam gan visā žīdisma pastāvēšanas laikā neviens pats nav padarījis Izraēlim tik lielu un vēsturiski svarīgu pakalpojumu kā farizejs Pāvils: viņa veiklo maklera paņēmienu dēļ jau veselus 1900 gadus kristieši dēvē žīdus, šos vispasaules klaidoņus, par svētu un Dieva izredzētu tautu, uzskata sevi par Abraama dzimumu, apietas ar žīdiem kā ar saviem brāļiem, un pašlaik 600 miljonu kristiešu velk sev līdz 16 miljonu žīdu un neļauj izmirt šai morāliski zemu stāvošai semitu tautai. Droši vien žīdi būtu jau sen izmiruši, ja ārieši — kristieši nebaŗotu šos visas cilvēces parazītus.

Žīdu tautas iznīkšanas aizkavēšanai kristieši ir pārtulkojuši bibliju ar žīdu šovinistiskiem rakstiem 1000 valodās, ikgadus izplata to 30 miljonu eksemplāros, cildina žīdu nacionālo dievu Jāvi 500.000 baznīcās, audzina žīdisma garā simtiem miljonu kristiešu bērnu 2.000.000 skolās un māca akadēmiskai jaunatnei žīdu valodu, literatūru, vēsturi, ģeografiju un teoloģiju visās āriešu universitātēs.

Ja nu ikgadus kristieši izsviež miljardiem latu par žīdisma paušanu baznīcās, skolās un presē, tad būtu jādomā, ka žīdu ētika ir visvērtīgākā pasaulē. Tomēr grūti pat iedomāties, piemēram, kādas citas grāmatas, kuŗās būtu izcelts tik daudz melu, māņu, blēdību, varmācību, bezkaunību, jēlību, neķītrību, pesteļu, burvību, intrīgu, nešķīstību, laupīšanu, slepkavību un visādu citu netikumu un noziegumu, gan no paša žīdu dieva Jāves, gan no žīdu vadoņu puses, kā to sastopam žīdu biblijā. Ja visas kultūras tautas aizsargā ļaudis no pornografisku un pretmorālisku rakstu lasīšanas, tad nekavējoši vecās derības grāmatas aizliedzamas mācīšanai skolās un baznīcās. Pie mūsu tautas demorālizācijas lielā mērā vainojama baznīca ar savām vecās derības grāmatām un āriešu rāsai pretdabīgām Jāves mācībām.

Bet kas tad īsti ir vecā derība? Lūk, kas tā ir:

Ar žīdu ciltstēvu Abraamu Jāve noslēdzis līgumu, ka Abraama pēcnācēji — žīdi kalpos viņam uz mūžīgiem laikiem par citu tautu aplaupītājiem, bojātājiem un izdeldētājiem, par ko Jāve bagātīgi apbalvos viņus ar visādiem šīs zemes materiāliem labumiem uz viņu aplaupāmo, bojājamo un izdeldējamo tautu rēķina (1. Moz. 17). Saskaņā ar Jāves un Abraama līgumu, kuŗu baznīca dēvē par «veco derību», visa žīdu vēsture ir bijusi nekas cits, kā nežīdu aplaupīšana, apkrāpšana, izsūkšana, kalpināšana, bojāšana un iznīcināšana, lai piesavinātos viņu darba ieguvumus.

Jāve caur Mozu licis žīdu reliģijas pamatā materiālistisko pasaules uzskatu jeb vēsturisko materiālismu, kuŗš izpaužas ikviena cilvēka un līdz ar to veselas tautas dziņā vienīgi pēc materiālām vērtībām. Turpretim, ūniversālais Dievs caur pasaules Pestītājiem licis visu citu tautu reliģiju pamatā ideālistisko pasaules uzskatu jeb dziņu vienīgi pēc garīgām vērtībām. Tādējādi žīdu reliģija ir diametrāls pretstats pārējo tautu reliģijām. Tāpēc mozisms resp.

vecā derība nav kristisma pamats, un kristisms nav mozisma piepildījums un turpinājums, jo mozisms prasa materiālismu un egoismu (paša labumu), bet kristisms — ideālismu un altruismu (otra labumu). Tāpat arī pagānisms prasa ideālismu un altruismu.

Teologi uztiepj kristiešiem 2 derības: veco un jauno. Derība ir darījums, kuŗu citādi sauc par līgumu. Tās noslēgšanai vajadzīgas vismaz 2 personas. Vecās derības slēdzēji ir no vienas puses Jāve un no otras puses Abraāms. Līguma objekts, saturs un noslēgšanas process ierakstīti 1. Moz. 17. Bet neviens teologs nav pierādījis, kas ir bijuši jaunās derības slēdzēji, kāds ir tās objekts un saturs, kad un kur tā noslēgta. Visādā ziņā Debestēvs kā nemateriāla būtne nav slēdzis nevienu līgumu ar cilvēku kā materiālu būtni. Viņš nav arī komersants un materiālists, kāds ir Jāve. Tāpat arī Kristus nē. Neviens cilvēks nespēj slēgt kādu līgumu ar Debestēvu vai Kristu. Skaidrs ir vēl tas, ka vecās derības pildīšana ir pretēja Debestēva un Kristus atklāsmei. Kristiešu reliģija nav arī politisks uzņēmums, kāda ir žīdu reliģija. Vispār kristiešiem nav derības ar Debestēvu, kā žīdiem ar Jāvi. Tāpēc dogma par jauno derību ir nekas cits kā teologu lieks pakaļdarinājums žīdismam. Kristus sacīja, ka vecā derība ir smaga nasta, kuŗu cilvēki nespēj nest. Viņš nedarīja to vēl smagāku, piekraudams tai klāt jauno derību un uzveldams to kristiešiem uz muguras. Saskaņā ar sacīto, no kristiešu leksikona būtu pavisam izmetami nosaukumi «vecā derība» un «jaunā derība», jo ar tiem apzīmēto dogmu aplamība pazemina cildeno Kristus nodibināto reliģiju, padarot to atkarīgu no zemiskās žīdu reliģijas.

Kristiešiem nav ne vecās, ne jaunās derības. Vecās derības mums nav tāpēc, 1) ka Jāve ir tikai žīdu ciltsdievs resp. elks; 2) Jāve noslēdzis veco derību vienīgi ar Abramu un viņa pēcnācējiem — žīdiem; un 3) vecā derība attiecas tikai uz apgraizītiem žīdiem. Jaunās derības mums nav tāpēc, ka Debestēvs nekad nekādu derību (līgumu) nav slēdzis ar saviem bērniem — cilvēkiem. Debestēvs atklājies cilvēkiem vienīgi caur saviem sūtītiem dažādos laikos, dažādās zemēs un dažādām tautām: Sahadevu, Jandru, Krišnu, Budu, Saratustru, Kristu un caur daudziem citiem tā saucamiem Dieva dēliem un pasaules pestītājiem. Mēs sekojam Debestēva pēdējā sūtītā — Kristus atklāsmei, kuŗa uzrakstīta vienīgi evaņģelijā un nekur citur.

Kā ūniversālā resp. vispārcilvēcīgā Dieva paudējs, **Kristus nedibina un neatzīst nekādu teoloģiju.** Viņa atklāsme ir ļoti īsa, vienkārša, skaidra un saprotama bez kaut kādas teoloģijas un bez kaut kādiem priesteŗu paskaidrojumiem. Tā pastāv vienīgi iekš tam, ka **Dievs ir gars un visu cilvēku tēvs.** Tāpēc ticības lietās mums jāzin tikai tas, ka Dievs ir mūsu tēvs, ka viņš mīlē mūs kā savus bērnus un ka mums jāizturas pret Dievu kā pret savu tēvu un pret visiem citiem cilvēkiem kā pret saviem brāļiem un māsām. Tā tad **mums jāzin tikai Kristus dievbērnības mācība.**

Kristiešu augstskolās mācāmā teoloģija nav Kristus pausme un nav Kristus dibināta. Tās dibinātājs bija rabīns Pāvils. Savas kristiešu teoloģijas pamatā Pāvils lika žīdu sinagogu, priesteŗību un žīdu formalismu un atvietoja vienkāršo Kristus mīlestības mācību ar žīdisko dogmu mudžekli. Kā tipisks žīds un rabīns, Pāvils pārvērta reliģiju teoloģijā. Tādējādi žīdu teoloģija tapa par kristiešu teoloģiju, sinagoga par baznīcu, rabīni par mācītājiem un kristīgā reliģija par žīdu reliģiju priekš nežīdiem, t. i. kristiānisms tapa par žīdisma sektu.

Tagadējā kristīgā ticība ir baznīca; baznīca ir priesterība; priesterība ir dvēseļu aizbildne un iestāde to kalpināšanai. Visas kristīgās ticības klizmas ceļas no tam, ka tās **teoloģija un priesterība neprot atšķirt Debestēvu no Jāves** un liek Debestēva bērniem iet kalpībā pie Jāves. Tā ir galvenā baznīcas kļūda, kuŗas dēļ visvairāk jācieš kristietībai. Ne iesvētītie teologi, bet laji ir atklājuši šo baznīcas kļūdu un grib to novērst. Bet teoloģija ar savām nejēdzīgām dogmām turas pretim katrai **baznīcas reformācijai.**

Ir pagājuši 400 gadi. No reformācijas vairs palikusi tikai čaumala. Kodolu atpakaļ paņēmis papisms. Šoreiz reformācijas prasību izaudzinājis pats protestantisms. Reformācijai jānāk, un tā nāks, vienalga, vai to teologi grib vai negrib. **Garīdzniecība rokām un kājām turas pretim reformācijai, kuŗa pastāv žīdisma izslēgšanā no kristīgās ticības.** Turpretim, laji prasa, ka garīdzniecība atzītu un izvestu dzīvē sekošās patiesības:

1. Debesu Tēva bērniem, kristiešiem, jāseko vienīgi Debesu Tēva sūtītā Kristus atklāsmei un jāatmet rabīna Pāvila un pārējo viltus mācītāju ievazātās žīdiskās dogmas, žīdiskā teoloģija, žīdiskā teokratija un daudzas citas baznīcas paužamās žīdiskās māņticības, kā pretējas Kristus atklāsmei, bet gan ļoti noderīgas kristiešu vešanai žīdu pavadā.
2. Žīdu ciltsdieva Jāves mācība resp. vecā derība nav ūniversālā Dieva jeb mūsu Debestēva mācība, nav Sv. Gara inspirējums un evaņģelija pamats.
3. Kristietība nav vecās derības piepildījums un turpinājums, t. i. Kristus nav dzimis un pasaulē nācis vecās derības neķītrību, netikumu un noziedzību piepildīšanai un turpināšanai.
4. Sludinādama kristiešiem zemo žīdu morāli, baznīca veicina neticību un atkrišanu.

Šinī virzienā **otrā reformācija** ir jau sākusies un to izved dzīvē pirmās reformācijas zemē Vācijā. Nebūs ilgi jāgaida, kad visā kristietībā āriešu **ideālistiskais pasaules uzskats** iesāks cīņu pret semitu **materiālistisko pasaules uzskatu.** Ideālisma uzvara pār materiālismu ir Kristus uzvara pār Mozu. **Kristisms un mozisms** ir divi galēji pretstati un nesamierināmi ienaidnieki, kuŗi viens otru pilnīgi izslēdz. Žīdu reliģijā valda viens pats mozisms un nav ne smakas no kristisma. Ieliekot kristīgās reliģijas pamatā bibliju, pāvilieši padarīja to par žīdu sektu.

1938. g. mēs ar lielu prieku lasījām laikrakstos ziņojumu, ka Norveģijas ev.-lut. baznīcas bīskaps Higens, saziņā ar izglītības ministri, aizliedzis vecās derības mācīšanu baznīcās un skolās. Cerēsim, ka drīzumā citas zemes sekos šim teicamam Norveģijas paraugam.

Savos reliģiskos apcerējumos es ne tikai apraugu baznīcas mācības pareizību vai nepareizību no vēsturiskā, tikumiskā, tautiskā un tēvijiskā viedokļa, bet arī pierādu, ka kristīgās ticības morāle nav cēlusies no žīdiskā materiālisma un egoisma, bet no ariskā ideālisma un altruisma, un ka tās pirmsākumi meklējami nevis Arabijas tuksnesī vai Palestīnā ap 1500. g. pr. Kr., bet gan Atlantidā, Indijā, Persijā un Ķīnā desmitiem tūkstošu gadu pirms Kristus un pat pirms Jāves pasaules un Adama un Ievas radīšanas, kuŗa notikusi Mesopotamijā tikai 3761. g. pr. Kr.

Ir ļaudis, kuŗi uzskata biblijas un baznīcas kritiku par kaitīgu ticībai. Es atzīstu, ka ikviena nopietna kritika nāk lietai par labu. Markions (2. g. s.), Savanorola, Huss, Luters un daudzi citi baznīcas kritiķi un reformātori nav kaitējuši, bet ir līdzējuši ticībai. Es ceru, ka mani reliģiskie raksti līdzēs atsvabināt kristīānismā arisko ideālismu no žīdiskā materiālisma un ar to pievilks ticībai pēc ideālisma alkstošās ariešu dvēseles. Mana 1933. g. 5.000 eks. iespiestā grāmata «Kāpēc vecā derība nav mācāma skolās un baznīcās» un 1934. g. 10.000 eks. iespiestā grāmata «Rabīns Pauls kā kristietības pāržīdotājs» nav tumsā apslēpušas, bet gan ir gaismā izcēlušas ticības nozīmi un kristisma augsto morāli.

Kristus proklāmēja ticību par gaismu, sacīdams: «Es esmu pasaules gaisma.» Saviem sekotājiem viņš lika spīdēt ar gaismas darbiem. Kas Kristum seko, tie nestaigā tumsā. Baznīca ar savām vecās derības mācībām un ar savām izdomātām nejēdzīgām dogmām liek kristiešiem staigāt pa tumsu. Tagadējā gaismas laikmetā tumsa atbaida ļaudis. Tāpēc viņi atkrīt no baznīcas un līdz ar to arī no ticības. Izklaidēdams tumsu, es atklāju gaismu resp. Kristu. Mans sauciens skan: «Nost tumsu! Atpakaļ pie — Kristus!»

Kad 1937. g. 30. septembrī Garīgo lietu pārvalde apstiprināja reliģiskās apvienības «Latvju kristiešu draudzes» statūtus, pēc kuŗiem tā dibinājas vienīgi uz Kristus evaņģelija pamata un neuzņem par locekļiem brīvmūrniekus, rotāriešus, imkiešus, ivkietes u. c. tml. internacionālu organizāciju biedrus un biedres, tad es tapu par šīs draudzes locekli, sastāvu tās vadībā un piedalos tās mācības paušanā. Ja 1900 gadu laikā ceļš uz Kristu ir aizaudzis ar mozisma ērkšķiem un morduchaisma dadžiem, tad jaunnodibinātās draudzes uzdevums ir izlauzt pirmo stigu, atttīrīt to no žīdisma ērkšķiem un dadžiem un izbruģēt ceļu uz Kristu. Šo darbu kopā ar citiem īstā evaņģelija sekotājiem es strādāju Latvju kristiešu draudzē, par kuŗas mācītāju ir plaši pazīstamais reliģiju pētnieks un biblijas kritiķis Dr. theol. J. Sanders. Taisnība, vēl šaurs ir šis ceļš un maz ir gājēju pa to. Bet tiešs ceļš uz Kristu mūsu tautiešiem ir jau atvērts, parādīts un pa daļai attīrīts. Mēs nešaubāmies, ka Latvju kristiešu draudze atbrīvos mūsu tautas reliģiski-tikumisko dzīvi no ievazātiem parazitiskiem kaitekļiem un semitiskā materiālisma puvekļiem un nodibinās to vienīgi uz ariešiem iedzimtā ideālistiskā pasaules uzskata pamatiem. Jau saskatīdami Kristu kā pasaules gaismu, mēs atzīstam, ka esam viena vie-

Latvju kristiešu draudzes darbinieki 1938. g. 5. janvārī sava mācītāja Dr. theol. J. Sandera 80 gadu jubilejas svinībās.

nīgā, īstā, ūniversālā Dieva — Debestēva bērni, bet nevis kādas svešas klejojošas tautas ciltsdieva resp. elka Jāves kalpi un vergi.

Saskaņā ar Kristus īso atklāsmi par Dievu, mūsu ticības apliecībai jābūt tikpat īsai, un proti:

«Es ticu uz visas pasaules Dievu, Debesu Tēvu, kā to atklājis viņa sūtītais Jēzus Kristus.»

No šās īsās dievticības apliecības izriet arī Kristus ļoti īsi izteiktā tikumības mācība:

«No visas sirds mīlē Dievu un ikkatru citu cilvēku.»

Kas seko šai morālei, tie pilda Debestēva prātu: dara ikvienam Dieva bērnam to, ko viņš vēlās, lai citi Dieva bērni darītu viņam. Kas neseko tai, tie nav Dieva, bet ir velna bērni. Par tādiem Kristus apzīmēja žīdus. Dieva bērniem jācīnās pret velnu un viņa bērniem.

Dzīvē izšķiramas divējādas misijas: dievišķā un velnišķā. Tās stāv viena otrai pretim kā gaisma un tumsa. Šausmīgie kara un pēckara Dieva bērnu izdeldēšanas, apspiešanas un verdzināšanas notikumi un Kristus sekotāju vajāšanas Krievijā, Spānijā un Meksikā nav dievišķās, bet velnišķās misijas darbi, kuŗus pastrādājuši un pastrādā velna bērni. Nevar prasīt, ka Dieva bērni neatgaiņātu velna bērnu uzbrukumus. Visšausmīgākais ir tas, ka velna bērnu nodarāmās pārestības Dieva bērniem izskaidro ar Debestēva prāta pildīšanu uz vecās derības pamata. Bet kāds gaismas stars iespiedās tumsā un līdzīgi spožai raķetei deva iespēju saredzēt tumsā

paslēpušos velna bērnu armiju, kuŗa apbruņojās kristietības iznīcināšanai. Tā tad uz vecās derības pamata pastrādājamās neģēlības ir ne Debestēva, bet velna un viņa bērnu darbi. Ko Kristus sauca par velnu un velna bērniem, tas nav mums vairs jāpaskaidro (Jņ. 8, 44).

Kristīgās ticības morālei uz Eiropas-Āzijas kontinenta ļoti daudz kaitē arī masonisms, kas nešķiŗami saistīts ar žīdismu. Lai aizkavētu protestantiskās baznīcas reformāciju un vecās derības lietošanas aizliegumu skolās un dievnamos, masonības pavadā ejošā anglikāniskā baznīca pašlaik pieliek lielas pūles Skandināvijas un Baltijas valšķu baznīcu savienošanai ar sevi. Ziemeļvalšķu bīskapu biežie konferenču braucieni uz Angliju un Anglijas bīskapu kontinentālo konferenču apmeklējumi liecina par masonības rosību. Es varu tikai brīdināt Latvijas baznīcu no masoniskās Anglijas baznīcas ietekmes, kuŗai ir vairāk politisks, nekā ētisks raksturs, jo mūsu ticības, tautas un valsts intereses prasa nevis piesātināšanos ar žīdismu un masonismu, bet attīrīšanos no tiem.

Pēdīgi pievedīšu dažus savus rakstus kā paraugu tam, kā es aizstāvēju ticību periodiskā presē visas tautas priekšā:

Uz klints, bet ne uz smiltīm!

Latvju tauta ir kristīgās cilvēces daļa. Bet kristīgā cilvēce ir tas koks, par kuŗu teikts: «Mana valstība ir līdzīga sinepju graudiņam, no kuŗa izaugs koks, kuŗš ar saviem zariem un zaru zariņiem apēnos visu pasauli.»

Un patiesi 19 gadusimteņu atpakaļ, šis koks, kuŗu sauc par kristīgo cilvēci, bija ne lielāks par sinepju graudiņu. Bet toreiz mazais stādiņš tagad izaudzis par milzīgu koku, kuŗa zari sasniedz jau visas pasaules malas. Šim kokam ir tik stiprs un stingrs stumbrs, ka tas nelokās ne no kādiem vējiem, vētrām un aukām. Tam ir dziļas, spēcīgas saknes, kuŗas no neizsīkstoša un neizmērojama avota raida visām koka daļām dzīvības sulu. Sūkdami šo visspēcinošo dzīvības sulu, pat visjaunākie un visniecīgākie koka zariņi strauji aug, top stipri un vareni un ātri pārvēršas par lielu lielajiem zariem. Bet tā notiek tikai tad, kad zari cieši turas pie stumbra un sūc no tā dzīvības sulu, kuŗu sauc par tikumību. Un jo ciešāk koka zari turas pie stumbra un jo vairāk tie uzņem dzīvības sulas, jo tie top spēcīgāki.

Bet ak vai, tam zaram vai zariņam, kuŗš atlūzt no stumbra! Jo tanī mirklī, kad tas atšķeļas no stumbra, tas zaudē savas dzīvības spēka avotu un tāpēc novīst, nokalst un iznīkst. Sacītā pareizību apstiprina daži novērojumi iz koka pagātnes, un proti:

1. Koka 1792. dzīvības gadā pār to drāzās milzīga vētra, kuŗu dēvē par revolūciju. Un lielā revolūcijas vētra atlauza no stumbra vienu prāvu zaru, kuŗa vārds ir Francija. No šā atlūzuma vien Francija pārcieta šaušalīgas mokas, kuŗas vēsture pazīst zem nosaukuma «Terors» jeb «Briesmas». Tie bija Robespjera, Dantona un Marata*) briesmu darbi Francijā. Šie briesmoņi izdzina no Francijas kristīgo ticību un aizliedza pielūgt kristīgo Dievu, bet tā vietā visiem kristīgiem pavēlēja klanīties Prātam (Raison). Desmitiem tūkstošiem kristīgo mācītāju, kuŗi neatteicās kalpot īstenam Dievam, nocirta galvu. Un kad no ticības atkritušie bija tapuši neķītrāki par lopiem un ļaunāki par meža zvēriem, tad tie nobendēja simtiem tūkstošiem savas tautas brāļus un māsas. Francijā vairs nevienam nebija droša nedz dzīvība nedz manta. Nezin, kas notiktu ar nelaimīgo koka zaru, ja tai laikā nebūtu radies ārkārtīgi gudrs un izveicīgs dārznieks, kuŗš prata šo atlauzto zaru pieaudzēt stumbram. Šā dārznieka vārds bija

*) Visi trīs briesmoņi bija žīdi, kuŗi arī tolaik vajāja tikai kristīgos, bet ne žīdus.

Napoleons Bonaparts. Ievezdams atpakaļ Francijā kristīgo ticību un atdodams atpakaļ baznīcai atņemtos īpašumus, viņš pastrādāja tādu svētības pilnu darbu un ieguva tādā mērā tautas mīlestību, ka vēlāk tā ievēlēja viņu par savu ķeizaru. Kāpdams uz Francijas troņa, viņš likās kronēties no Romas pāvesta. Kristīgā ticība padarīja Franciju atkal stipru un nodibināja tajā mieru un kārtību. No tā laika franču tauta vienmēr cieši turas pie savas ticības un nekad vairs nedomā pielaist tās vajāšanu, zaimošanu vai izdzīšanu no valsts. Arī tagad Francijā visi valsts svētki un svinības iesākas ar dievkalpojumiem, kuŗos piedalās valsts prezidents, ministri, parlamenta locekļi u. t. pr. Tas rāda, ka franču tauta no pašas piedzīvojumiem mācījusies saprast ticības svarīgo valstisko, tautisko un sabiedrisko nozīmi. Un šās brīvās tautas un viņas slavenā valdnieka Napoleona I. paraugs lai noder par paraugu arī mūsu valsts suverenās varas nesējai Latvijas tautai un viņas valsts Saeimai!

2. Koka 1917. dzīvības gadā revolūcijas auka atlauza vienu no tā vislielākiem zariem — Krieviju.

Pašlaik vēl nelaimīgā krievu tauta pārdzīvo kristīgās ticības vajāšanas un visādu noziegumu kultivēšanas laikmetu. Tie ir Ļeņina, Trocka un črezvičaiku darbi, kuŗi 4 gadu laikā pamazinājuši Krievijas iedzīvotāju skaitu par veseliem 30 miljoniem un atlikušos iedzīvotājus noveduši līdz izmisumam un badam. Kamēr neizdosies šo milzīgo zaru pieaudzēt tā dzīvības uzturētājam stumbram, tāmēr par krievu tautas uzzelšanu nav nemaz ko domāt.

3. Koka 1919. dzīvības gadā revolūcijas viesulis atlauza vienu mazu zariņu — Latviju. Tūdaļ ticības vietā stājās neticība, kuŗa radīja noziedzību, netiklību, izvirtību un izdzimtību, kas ir vislielākās tautas un valsts ārdītājas. Par visu ļaužu dzīvību un mantu neatbildīgi rīkojās nedaudzi komisāri, aplaupīdami un apslaktēdami tūkstošiem krietnu un godīgu cilvēku. Tie bija Stučkas, Daniševska un tribunālu šausmu laiki. Neredzamā Dieva noliedzēji uzstādīja Rīgā tribunāla priekšā sava elka Morduchaja (Marksa) tēlu un gaŗos, itkā svinīgos gājienos dzina tautu to dievināt. Tanī pašā laikā elka Morduchaja kalpi apgānīja kristīgās baznīcas un bāza cietumos vai nobendēja kristīgos mācītājus. Komisāri godināja tā savu elka dievu Morduchaju tamdēļ, ka tas atļauj un pat pavēl saviem ticīgiem attiecībā uz kristīgiem darīt visas tās neģēlības un nelietības, kuŗas kristīgo Dievs aizliedz darīt attiecībā uz ikvienu cilvēku bez tautības un ticības izšķirības. Tāpēc tā vien liekas, ka atlauztajam zariņam — Latvijai būs jānovīst un jāiznīkst. Un tā tas arī notiktu, ja nerastos rūpīgas kopējas, kuŗas atkal to pieaudzētu stumbram. Pie šīm gādīgām kopējām pieder arī Kristīgā Nacionālā Savienība. Viņas ir jau pieaudzinājušas stumbram 98 proc. no visas latvju tautas. Un tikai 2 proc. no zara līdz ar tā virsotni vēl lokās pa visiem vējiem. Bet Kristīgā Nacionālā Savienība gādā arī par to, lai Latvijas zara virsotne gūtu stingrāku serdi jeb mugurkaulu un vairs neliektos uz elka Morduchaja (Marksa), bet uz sava stumbra un mūsu tautas īstā Dieva pusi. Un cik tas ir patīkami dzirdēt, ka jau Saeimas vēlēšanu balsu zvejā daži ministri un citu frakciju Satversmes Sapulces locekļi, kuŗi līdz šim vienmēr bija Kristīgās Nacionālās Savienības programmas pretinieki un zemi locījās uz Morduchaja pusi, tagad savos mītiņos izliekas par kristīgās ticības aizstāvjiem. Tiešām šīs tautas virsotnes noder par ļoti labiem un pareiziem vēja rādītājiem! Cerēsim, ka šie polītiskā vēja rādītāji arī pēc Saeimas vēlēšanām būs spiesti liekties uz kristīgo pusi.

Tā kā lielā koka pagātne ir arī visu viņa zaru pagātne, tad aiz mums stāv koka slavenā 19 gadusimteņu pagātne ar visas izglītotās kristīgās cilvēces piedzīvojumiem un visu lielāko un labāko zinātņu vīru un morālistu pētījumiem. Vēsture rāda, ka kristīgā kultūra ir daudz augstāk kā neviena cita mācība pacēlusi tautu garīgo un laicīgo labklājību. Kristīgās mācības pamati ir dziļi iesakņojušies arī latvju tautā un vienmēr ir tai nesuši tikai svētību. Tāpēc visa tauta, izņemot nedaudzos apstulbotos vai par ārzemes naudu uzpirktos jaucējus, vēlas, ka mūsu valsts tiktu dibināta uz kristīgās mācības pamatiem. Lūk, kamdēļ Kristīgā Nacionālā Savienība spraudusi par mērķi izveidot mūsu valsts dzīvi uz jau visā pasaulē izmēģinātiem un vēsturē atzītiem kristīgās kultūras un tautas mīlestības pamatiem. J. Dāvis. «Tautas Balss» 30. 9. 22.

Bīstama sērga.

Postošā kaŗa un ilgstošo iekšējo juku gadi ir cirtuši visai mūsu tautai un līdz ar to arī mūsu baznīcai ļoti dziļas un sāpīgas rētas. Sadziedēt šīs tautas un baznīcas vēl strutojošās vātis ir visu mūsu pirmais un galvenais uzdevums.

Pašlaik vēl mūsu tēvijā plosās briesmīga un lipīga sērga, kuŗu sauc par neticību. Latvijas tautas un valsts ienaidnieki visur sēj neticības baciļus, lai ar neticības sērgas izplatīšanu panāktu mūsu tautas tikumisku sabrukumu, kuŗam neizbēgami sekotu Latvijas valsts sabrukums. Ar neticības sērgu saslimušie ļaudis top ļaunāki par meža zvēriem un pastrādā tādus cilvēku mocīšanas un iznīcināšanas darbus, par kuŗiem ticīgiem cilvēkiem iedomājoties vien jau mati slienas gaisā. Šinī ziņā spilgtus piemērus dod mums sociāldemokrātu — lielinieku valdīšanas laikmets Latvijā.

Sociāldemokrātu plaši sētā neticības sēkla radījusi tautas tikumisku pagrimšanu, kuŗai gluži dabiski seko viņas izmiršana. Vēl gandrīz visur latvju tautā mirstība ir lielāka par dzimstību. Ja vienmēr tas tā turpināsies, tad latvju tautai būs jāizmirst.

Lai novērstu šīs draudošās briesmas, mūsu tautai nepieciešami vajadzīga tikumiska atdzimšana. Mēs stipri ceram, ka baznīca tikumiski atdzemdinās mūsu tautu. Veikdama šo augsto uzdevumu, viņa visā klusībā aizsargās Latvijas valsti daudz vairāk nekā to spēj panākt politiķi ar savām daiļajām runām un kareivji ar tāļi rūcošiem lielgabaliem. Šinī darbā baznīcu pabalstīs visa mūsu kristīgi-ticīgā tauta.

Pret neticību kā latvju tautas visbriesmīgāko un visbīstamāko ienaidnieci māsīgi cīnās visas latvju tautas kristīgās konfesijas jeb ticības šķiras, kuŗas kā vienas tautas meitas kopējiem spēkiem grib no šās ienaidnieces izglābt savu māti — latvju tautu.

Politiskās partijas, kuŗas sludina neticību, ārda valsti vairāk nekā ienaidnieka granātas. Partijas, kuŗas neiestājas par ticību, ir bezspējīgas un rada valstī tikai jukas, jo viņu darbības programma neatbalstās uz cilvēka un tautas dabā iedzimtiem pamatiem. Aiz šā iemesla visu līdzīgu politisku partiju darbība nes tautai tikai postu.

No otras puses, vēsture gaiši rāda, ka kristīgās ticības principi ir visaugstāk pacēluši tautu garīgo un materiālo labklājību, ko nevar sacīt par neticīgo mācībām. Sevišķi to nevar sacīt par Stučkas un Daniševska mācībām, kuŗas mums ieteic likt Kristus mācības vietā, jo savu piecu mēnešu valdīšanas laikā viņi ar savām mācībām atnesa Latvijai tikai postu un verdzību.

Žīdi ir tā tauta, kuŗa saviem tautiešiem jau agrā bērnībā cieši iepotē ticību kā pirmo un galveno žīdu tautas varenības pamatu. Cik stingri viņi ieaudzina žīdiem ticību, tikpat neatlaidīgi viņi to ārda pie kristīgām tautām, sludinādami tām caur saviem algadžiem sociāldemokrātiem neticību.

Žīdi caur sociāldemokrātiem sludina kristīgās zemēs baznīcas šķiršanu no valsts. Turpretim, priekš savas tautas viņi atzīst, ka «žīds» ir tikai tāds cilvēks, priekš kuŗa žīdu tautība un žīdu ticība saplūst vienā jēdzienā. Ja kāds žīds atsakās no savas ticības vai pāriet citā ticībā, tad ar to pašu viņš tiek izslēgts no žīdu tautas un katras žīdu sabiedrības. Tādu atkritēju no žīdu ticības visi žīdi vajā, nicina, lād un uzskata par zemu, pagrimušu radījumu. Ievērojami, ka taisni to, ko žīdi noliedz darīt žīdiem un ko viņi vajā un nicina pie žīdiem, viņi caur saviem rokas puišiem sociāldemokrātiem sludina citām tautām.

Uz žīdu komisāru rīkojumu sociāldemokrāti-lielinieki Krievijā un Latvijā apgānīja, izlaupīja un slēdza daudzas kristīgo baznīcas un apslaktēja daudzus kristīgo mācītājus, bet neaiztika nevienu žīdu baznīcu un nevienu žīdu mācītāju.

Žīdi caur saviem dienderiem sociāldemokrātiem sludina Latvijā kristīgās ticības mācības izsviešanu no latvju skolām, bet ne domāt nedomā par žīdu ticības mācības izdzīšanu no žīdu skolām, kuŗas galvenais priekšmets vienmēr ir bijis, ir un būs žīdu ticības mācība.

Tāpēc, sociāldemokrātu vadoņi, ejta un paskataties pie žīdiem, vai viņi savās mājās dara un sludina to, ko viņi liek jums darīt un sludināt jūsu mājās! Un kad jūs redziet pie žīdiem gluži pretējo, tad labi padomājiet, kamdēļ viņi maksā jums naudu, lai jūs sludinātu latvjiem darīt taisni to, ko viņi aizliedz

žīdiem. Protams, ka žīdi, cenzdamies nodibināt savu internacionālo vispasaules valsti, māca žīdiem to, kas apvieno un stiprina viņu tautu, un maksā jums naudu par to, lai jūs latvjiem mācītu to, kas ārda un vājina mūsu tautu. Tādējādi potēdami latvjiem neticības baciļus, jūs strādājiet mūsu tautas iznīcināšanas darbu.

Ja latvju tauta, baudīdama sociāldemokrātu sētās mācības augļus, izmirst, izvirst un izirst, tad tas ir neticības sējēju un tautas tikumības bojātāju sociāldemokrātu nenoliedzams nopelns.

Varbūt, sociāldemokrāti, saņemdami Judas grašus par tautas nodevību un alkdami pēc padomju iekārtas, gaida pēc varas un siltām komisāru vietām. Bet arī šeit viņi ļoti maldās, jo, padomju iekārtu ievedot, žīdi savas internacionālās vispasaules valsts provincēs nekad varu nelaiž ārā no savām rokām, bet gan vienmēr to ciešāk un ciešāk saņem savās ķepās. Piemēram, žīdu vispasaules valsts provincē Krievijā no 100 miljonu lielās krievu tautas padomju valdībā vairs palikuši tikai 30 krievi, kuŗiem preti stāv jau 447 žīdi, t. i. ka Krievijas padomju valdībā žīdu ir 15 reiz vairāk nekā krievu. Tāpēc arī visa noteikšana Krievijā pieder žīdiem, bet ne krieviem. Tāpat arī ievedot padomju iekārtu Latvijā, visa noteikšana piederēs žīdiem, bet ne latvjiem un sociāldemokrātu cildinātā «strādnieku diktatūra» izvērtīsies par «žīdu diktatūru», kuŗa spriedīs strādniekiem nāves sodus. Tā Krievijā no visiem smokošiem cietumos un notiesātiem uz nāvi 82 proc. ir strādnieki. Pateicoties sociāldemokratu mācībām, Krievija ir sabrukusi un pazaudējusi ap 30 miljonu cilvēku dzīvību. Ja nu Latvijā pavisam ir tikai nepilni 2 miljoni iedzīvotāju, tad gan mēs nedrīkstam tā spēlēties ar cilvēku dzīvībām, kā to māca sociāldemokrāti. J. Dāvis. «Tautas Balss» 25. 8. 22.

Lūdz Dievu un strādā!

Nav vēl ilgi atpakaļ tie laiki, kad mūsu vācu līdzpilsoņi sauca mūs ne citādi, kā par «bauriem» jeb zemniekiem. Un tiešām, toreiz gandrīz visa latvju tauta sastāvēja tikai no zemniekiem, t. i. no īstiem zemes darba rūķiem. Šie norūdītie darba ļaudis bija plaši pazīstami visā Krievijā kā uzcītīgi, godīgi un uzticami darbinieki. Tāpēc visur, kur vien latvis spēra kāju, viņš atrada darbu un maizi. Katrā arodā viņš bija iecienīts un iemīlēts. Godīgi un apzinīgi izpildīdams savus pienākumus, latvis pie savas iedzimtās kārtības un darba mīlestības vienmēr un visur tika daudz ātrāk uz priekšu, nekā viņa darba biedrs krievs.

Tolaik latvjiem bija tikai viena partija, un tā bija — latvju tauta, priekš kuŗas karsti pukstēja visas šo zemnieku sirdis. Šīs partijas programma bija ļoti īsa, lai gan tā izteica it visu, kas vien mūsu tautai ir vajadzīgs, un proti. «Lūdz Dievu un strādā!» Šī ir latvju tautas īstā, viņai no dabas iedzimtā un viņas jau dzīvē izmēģinātā politika, par kuŗu vēl neviens pasaulē nekādu citu labāku politiku nav atradis un arī neatradīs, jo mainīt tautas dabu tāpat kā mainīt visus citus dabas likumus nestāv cilvēka varā. Tā pati politika arī vienoja un stiprināja tautu, jo ticība uz Dievu pacēla tautu tikumiskā ziņā un darba mīlestība materiālā ziņā. Tāpēc pēc atsvabināšanās no dzimtbūšanas latvju tautas garīgā un materiālā labklājība gāja milzīgiem soļiem uz priekšu. Bija skaidri redzams, ka godīgā, strādīgā un ar karstu tēvijas mīlestību apgarotā latvju tauta drīz vien ieņems tai pienācīgu vietu netikai savā dzimtenē vien, kuŗu vēl toreiz bija aizliegts saukt par Latviju, bet arī visā Krievijā.

Ap to laiku kristīgo tautu verdzinātāji, žīdi, nesnauda, bet lauzīja savas galvas, kā iznīcināt visas kristīgās tautas, lai uz to drupām nodibinātu savu internacionālo vispasaules valsti. Pēc ilgiem pūliņiem kādam žīdam Morduchajam (Marksam) izdevās atrast tādu nāvekli jeb indi, ar kuŗu var saindēt un iznīcināt veselās tautās. Morduchajs (Markss) nosauca šo savu atrasto tautas indēšanas nāvekli par sociālismu un nodeva to saviem tautas brāļiem kristīgo tautu iznīcināšanai.

Žīdi nosauca tautu iznīcināšanas nāvekli, sociālismu, stipri atšķaidītā veidā par «maziniecismu», maz atšķaidītu par «lieliniecismu» un tīrā veidā par komūnismu. Tādas vairākas un stiprākas tautu saindēšanas receptes žīdi izgatavoja tajā nolūkā, lai kristīgās tautas apspiestu pakāpeniski un viņām pašām neuzkrītošā kārtā.

Tā kā Morduchajam izdevās savam tautu iznīcināšanas nāveklim, sociālismam, piedot ārkārtīgi patīkamu, kairinošu garšu, tad ļoti daudzas kristīgas tautas vai to atsevišķi slāņi labprāt ļāvās ar to saindēties, sevišķi ja tādu saindēšanu iesāka ar maziniecismu un pēc tam turpināja ar lieliniecismu un komūnismu. Šinī gadījumā bieži notika, ka ļaudis uz tautu iznīcināšanas nāvekli, sociālismu, krita tāpat kā mušas uz sacukurotām mušmirām.

Tā kā tautu nāveklis, sociālisms, izdomāts tikai kristīgām tautām, bet nekādā ziņā žīdiem, tad šī nāvekļa atradējs Morduchajs pārdēvēja sevi par Marksu. To viņš darīja it sevišķi tādēļ, lai viņa vārds neatgādinātu viņa sentēvu žīdu Morduchaju, kurš, atdodams savu audžu meitu Esteri ķēniņam Aäsveram par mīļāko, dabūja atļauju nokaut 75.000 goju (nežīdu) ķēniņa Aäsvera valstī. Gluži tāpat to arī tagad dara viņa cilts brāļi Bronsteini, Apfelbaumi, Nachamkesi, Rozenfeldi, pārdēvēdamies par Trockiem, Zinovjeviem, Stekloviem, Kameņeviem u. t. pr.

Lai sociālisms neostu pēc ķiplokiem, kas varētu tam pievilkt žīdus un atbaidīt no tā kristīgos, tad šā nāvekļa tiešu izplatīšanu žīdi uzdeva par labu atalgojumu pašu kristīgo tautu dēliem un meitām, nosaukdami šos tautas saindētājus ar sociālismu par sociāldemokrātiem. Saskaņā ar to, vai sociāldemokrati izplata tautā iznīcināšanas nāvekli, sociālismu, tīrā, vai mazāk vai vairāk atšķaidītā veidā, viņus sauc par komūnistiem (pie mums par arodniekiem), lieliniekiem (pie mums par kreisajiem sociālistiem) vai maziniekiem. Tā tad arodnieki (komūnisti), kreisie sociāldemokrāti (lielinieki) un mazinieki — visi ir sociāldemokrāti jeb žīdu kalpi un algadži. Tāpat arī komūnisms, lieliniecisms un maziniecisms ir viena un tā pati žīdu prece jeb tautu iznīcināšanas nāveklis, sociālisms, kurš nācis no vienas un tās pašas žīda Morduchaja (Marksa) paunas.

Lūk, kā uz burvja zižļa mājienu Latvijā parādās Stučkas, Jansoņi, Daniševski, Raiņi, Dermaņi un citi sociālisma sludinātāji. Par žīdu naudu viņi izdod sociālistu avīzes un brošūras, ar kurām pārplūdina visu Latviju. Uz šo literatūru savā laikā kāri krita mazāk attīstīti ļaudis, it sevišķi strādnieki un jaunatne, kamēr viņi vēl nepazina sociāldemokrātu stiķus. Kā labi samaksāti Morduchaja (Marksa) rokas puiši, sociālisti vispirms cenšas nosmacēt latvju tautā tās īpašības, kuras viņu līdz šim darīja stipru: ticību, tautību, godīgumu, darba mīlestību, un pēc tam iepotē viņai tās īpašības, kuras viņu visdrošāk ved pie sabrukuma: neticību, internacionālismu (t. i. savas tautības un tēvijas noliegšanu), netiklību, izvirtību, cita īpašuma atņemšanu, slinkumu u. t. pr.

Ja agrāk tauta izteica savu galveno dzīves pamatu vārdiem: «Lūdz Dievu un strādā», tad tagad sociāldemokrāti sludina viņai jaunu dzīves pamatu: «Nievā Dievu un nestrādā». Visu laiku un visu zemju vēsture gaiši rāda, ka stipras ir bijušas tikai tās tautas, kuras ir turējušās pie mācības: «Lūdz Dievu un strādā», bet pretējā mācība vienmēr ir novedusi tautu uz valsti pie sabrukuma.

No lielajām kristīgām tautām visstingrāk pie ticības un darba mīlestības pamatiem turas amerikāņi. Tāpēc arī viņi ir viena no visvarenākām, visbagātākām un visizglītotākām tautām pasaulē. No lielajām kristīgām tautām, kurā sociāldemokrāti par žīdu naudu visvairāk sludina un ieaudzina mācību: «Nievā Dievu un nestrādā», ir krievu tauta. Tāpēc arī krievi tagad ir Eiropā visnespējīgākā, visnabadzīgākā un vistumšākā tauta. Lai gan Krievija, pateicoties platībai un dabas bagātībai var uzturēt 3—4 reiz vairāk ļaužu, nekā tajā iedzīvotāju, un viena pati spēj pabarot visu Eiropu, tomēr tagad viņā ap 35 miljoni cilvēku mirst badā. Turpretim, amerikāņi, kuŗi lūdz Dievu un strādā kristīgā mīlestībā, sūta Krievijas bada cietējiem maizi un tādējādi glābj krievu tautu no galīgas izmiršanas.

Latvju tautai tagad jāizšķiras, vai sekot ticīgās un strādīgās Amerikas vai neticīgās un slinkās Krievijas paraugam, citiem vārdiem sakot, vai lūgt Dievu un strādāt, lai nemirtu badu, vai nievāt Dievu un nestrādāt, lai mirtu badā.

Darbi un vārdi.

Īsti cilvēces draugi un patiesi augstas mācības paudēji stāv un mirst par savu mācību. Savus vārdus viņi apzīmogo paši ar saviem darbiem, nesaudzot

pat savu dzīvību. Un taisni iekš tam pastāv viņu mācības augstums un pievilcības spēks, ka viņi savu sludināmo mācību izved dzīvē paši ar saviem darbiem. Tādējādi augstas mācības sludinātāju vārdi pilnīgi saskan ar viņu darbiem. Šinī ziņā mums visdaiļāko piemēru rāda pats mūsu Debešķīgais Mācītājs, kuŗš par savu taisno mācību mierīgi mira šausmīgajā krusta nāvē. Šim cēlajam paraugam sekoja viņa apustuļi. Apgaroti ar augsto mācību un sajūsmināti ar tās sludinātāju dzīves paraugu, pirmos gadusimteņos tūkstošiem tūkstoši kristīgo mirst visbriesmīgākajā mocekļu nāvē. Viduslaikos Jānis Huss bezbailīgi iet uz sārtu, kur ar ciešu ticību sadeg ugunsliesmās. Mārtiņš Luters droši ierodas visvareno tiesas priekšā un, ugunssārta nebaidīdamies, teic par sevi un savu mācību: «Šeit es stāvu! Citādi es nevaru!» Francijas lielās revolūcijas laikā tūkstošiem katoļu garīdznieku, kuŗi neatteicās sludināt kristīgo ticību, tiek nocirstas galvas. Krievijā pēdējos gados desmitiem tūkstošu pareizticīgo garīdznieku mirst šausmu nāvē kā kristīgās ticības mocekļi un neviltoti tautas aizstāvji. Latvijā 1919. g. īsajā sociāldemokratu valdīšanas laikā mocekļu nāvē nomirst 32 ev.-lut. garīdznieki. Visi šie dažādu kristīgo tautu un konfesiju garīdznieki bija īstie, bet ne derētie gani. Viņi neaicināja tautu uz cīņu, bet paši aiz ciešas pārliecības un karstas mīlestības cīnijās un mira par tautu. **Gods un slava visiem šiem kristīgās ticības un tautas aizstāvjiem!**

Turpretim, gluži otrādi ir ar žīdu kalpībā stāvošiem sociāldemokrātu mācības sludinātājiem. Viņi aicina tautu uz cīņu «ar kaujas saucieniem uz lūpām», bet paši nemaz nedomā cīnīties un pie mazākām briesmām ar saraustajām naudas kaudzēm nozūd kā žīdi pa Miķeļiem. Tas notiek tamdēļ tā, ka sociāldemokratu vadoņi sludina tautai savu mācību ne aiz pārliecības un mīlestības, bet vienīgi par žīdu naudu. Tāpēc viņi ir žīdu derētie, bet ne tautas īstie gani, jeb, vienkāršāk sakot, — viņi ir tikai žīdu algadži. Tādi ļaudis nedomā ne par ko citu, kā tikai par sevi un savu dzīvību.

Latvju sociāldemokratu vadoņi nesauc vis: «Latvji, apvienojaties!», bet sauc: «Visu zemju proletārieji, apvienojaties!» Tāpēc viņiem tēvija nav Latvija, bet «visas zemes» jeb visa pasaule, gluži tāpat kā viņu maizes tēviem žīdiem. Latvija ir viņiem tikai prece, kuŗu viņi pārdod katram, kas to grib pirkt un maksā par to naudu. Šo politisko tirgotāju un spekulantu gala mērķis ir latvju tautas noslaucīšana no zemes virsas.

Pienāk 1905. g. oktobŗa dienas. Sociāldemokratu vadoņiem kabatas pilnas ar naudu, kuŗu atsūtījuši Amerikas žīdi revolūcijas sarīkošanai Krievijā. Tāpēc viņi sagrābj varu savās rokās un piespiež latvju tautu sacelties. Gribēdami šausmīgi pārmācīt un pat iznīcināt visu latvju tautu, Vidzemes un Kurzemes gubernātori mierīgi nogaida, kamēr sacelšanās izplatās pa visu Latviju. Sociāldemokrāti gavilē un līksmojas par saviem panākumiem. Baroni no prieka rokas vien berzē, ka nu reiz notiks briesmīgā izrēķināšanās ar latvju tautu. Drīz ierodas krievu karaspēka soda ekspedīcijas. Baroni nostājas viņu priekšgalā un ved karaspēku uz latvju apslaktēšanu, viņu iedzīvju izlaupīšanu un māju nodedzināšanu. Dievs zin, ar ko nobeigtos šī sociāldemokratu sagatavotā latvju tautas iznīcināšanas lieta, ja par piekrāptās latvju tautas glābēju nebūtu uzstājusies tā pati sociāldemokrātu nopulgotā kristīgā baznīca. Virsbīskaps Agafangels, izmantodams savu augsto stāvokli un vadīdamies vienīgi no kristīgās mīlestības un taisnības pamatiem, līdz ar visu viņam padoto garīdzniecību nostājās latvju tautas priekšturamo bruņu lomā un ar to izglābj tūkstošiem ļaužu dzīvību. Pateicīgā latvju tauta nekad neaizmirsīs šo kristīgās pašaizliedzīgās mīlestības darbu. Bet sociāldemokratu vadoņi, kad ieradās soda ekspedīcijas, ieskatīja, ka viņi savu uzdevumu ir izpildījuši: izaicinājuši latvju tautu uz sacelšanos, nodevuši viņu nosodīšanai un sarausuši sev veselas naudas kaudzes. Atlikās tikai pašiem paslēpties līdz ar sapelnītiem Jūdas sudraba gabaliem. Tāpēc viņi gluži mierīgi pamet savus pieviltos upuŗus soda ekspedīcijām, bet paši ar naudas maisiem un citām saļaupītām bagātībām dodas uz ārzemēm. Tur viņi dzīvo labas dienas un neliekas ne protot, ka viņu piemuļķoto tautu iznīcina soda ekspedīcijas.

Izceļoties pasaules karam nodibinās Latvju strēlnieku pulki. Tajos latvju tautas dēli kā lauvas cīnās par savu dzimto zemi, lai jel reiz to atsvabinātu no baronu jūga. Bet vāci un žīdi samaksā naudu sociāldemokratu vadoņiem un

uzdod viņiem tikumiski sabojāt Latvju strēlnieku pulkus un pierunāt tos necīnīties ar vāciem. Šīs nodevības sekas ir tās, ka vāci bez cīņas ienāk Rīgā, un sociāldemokrati saņem vācus ar gavilēm un pasniedz tiem sāli ar maizi kā saviem labākiem draugiem un labdariem.

Pa okupācijas laiku vāci vajā visus latvju nacionālistus, bet nekad neaiztiek savus sabiedrotos — sociāldemokratus.

Kad bermontieši tuvojās Rīgai, tad sociāldemokrāti nemaz negribēja ar tiem cīnīties, — un sociāldemokratu frakcija pirmā aizlaidās uz Cēsīm. Vispār, bermontiešu uzbrukuma laikā sociāldemokrāti spilgti un gaiši pierādīja, ka viņi nestāv par Latvijas patstāvību un neatkarību, bet ir bermontiešu sabiedrotie.

Savas laupīšanas, iedzīves un izdzīves kāri sociāldemokrati visgaišāk pierādīja 1919. g., kad viņi ar Krievijas lielinieku un komūnistu palīdzību sagrāba savās rokās valsts varu Latvijā. Šie pieci mēneši sociāldemokrātu varas «ziedu laiki» ir visbēdīgākais un vissašalīgākais laikmets, kāmēr vien pastāv latvju tauta. Bet tauta sacēlās un aizdzina šos briesmoņus. Un cerēsim, ka viņa vairs nepielaidīs, ka jel kaut kad atkal pār mums valdītu sociāldemokrati!

Kad mēs cīnījāmies, lai atbrīvotu arī savas tautas brāļus latgaliešus, tad sociāldemokrati tranšejās musināja mūsu kareivjus necīnīties pret krieviem par Latgales brīvību. Tā bija atkal jauna tautas nodevība, kura vēl reiz pierādīja, ka sociāldemokrati vienmēr iet roku rokā ar mūsu tautas ienaidniekiem!

Pēdīgi mūsu tauta nodibināja savu patstāvīgu un neatkarīgu valsti. Likās, ka tiem tautas nodevējiem un viņas asiņu lējējiem, kuri jau no 1905. gada veselus 15 gadus par tautas nodevības naudu bija dzīvojuši Šveicē, Amerikā un citās zemēs, vairs nebūs nekā ko meklēt Latvijā. Bet žīdu naudas maks pavēlēja viņiem atgriezties un graut Latviju, ja ne citādi, tad ar «rainīšiem» un «dermanīšiem», parlamenta ēkas svilināšanu, laupīšanām, slepkavībām, iedzīvotāju terorizēšanu, streiku rīkošanu, slinkuma sludināšanu, tikumības bojāšanu, izvirtības veicināšanu, šķiru naida celšanu u. t. pr.

Visu to, ko žīdu naudas maks liek sociāldemokratiem darīt un sludināt, ikviens var noklausīties viņu mītiņos. Un lai gan jūs tur redziet un dzirdiet runājam mūsu pašu tautas dēlus, tomēr nekad neaizmirstiet, ka ar viņu mēli vienmēr runā starptautiskais žīdu naudas maks!

Personīgā dzīvē šie savādie pasaules lāpītāji un tautas likteņa labotāji paši nekad neturas pie savas mācības, jo neviens no viņiem ne tikai nav vēl atteicies no sava privātīpašuma un izsludinājis savu mantu par kopīpašumu, kā to prasa pats jēdziens par sociālismu, bet gan katrs no viņiem visiem spēkiem cenšas iegūt privātīpašumus, kas ir gluži pretēji sociālisma mācībai. Tā tad viņu pamata sauciens ir: «Klausiet mūsu vārdus, bet nedariet mūsu darbus!» Un, lūk, šādi ļaudis grib sagrābt varu un kopā ar žīdiem valdīt pār Latviju! Kauns un nicināšana tautas asiņu lējējiem un valsts nodevējiem! J. Dāvis.

«Tautas Balss» 9. 9. 22.

Netiklības mācība Krievijas skolās.

Ticības mācības pasniegšanas nolūks skolās galvenā kārtā ir sagatavot nākamās tautas paaudzes tikumiskai dzīvei un izaudzināt no bērniem krietnus un godīgus cilvēkus, par prieku vecākiem un labu tautai un tēvijai. Tā tad ticības mācībai skolās ir ļoti augsts un svarīgs uzdevums.

Kādu mācības priekšmetu izmet no skolas tikai tad, 1) kad šī priekšmeta uzdevumu atzīst par mazsvarīgu, lieku vai pat par kaitīgu, un 2) kad ir kāds cits mācības priekšmets, kurš to pašu uzdevumu izpilda labāk.

Nav šaubu, ka par ticības mācības uzdevumu nav augstāka uzdevuma nevienam citam mācības priekšmetam. Tāpēc skolās vienmēr jāpaliek vienam tādam mācības priekšmetam, kurš ir nodomāts speciāli šī augstākā nolūka sasniegšanai, t. i. nākamo paaudžu sirds izdaiļošanai un cilvēku savstarpīgu attiecību noskaidrošanai.

Kā zināms, Padomju Krievijas valdība izmeta no skolām ticības mācību, ieveda viņas vietā socioloģiju un izsludināja, ka «visas tikumiskās vīģes lapas mācību pasniegšanas laukā atceltas».*)

Ne ilgi atpakaļ no Krievijas pārbraukusi vēsturniece Tatjana Varšeres kundze noturēja Rīgā dažus priekšlasījumus, kuŗos mums ziņoja par to, kā Krievijas tagadējās skolās pasniedz agrākās ticības mācības vietā socioloģiju (skat. «Latv. Vēstn.» Nr. 212).

Komisāri, pārbaudīdami skolas bērnu teorētiskās un praktiskās zināšanas socioloģijā, rājot 16 gadu vecās skolnieces, ja tām vēl neesot vīru (par kādiem parasti ir tāda paša vecuma skolēni) un bērnu, pie kam paši praktiski ievadot viņas šinī mākslā, iesākdami ar vizināšanu uz teātri. No 17 g. vecām skolniecēm viņi prasot būt jau par 2 bērnu mātēm. Socioloģijas pamata sauciens esot «**Nost tikumību un jaunavību!**» un šis viņas uzdevums skolai arī praktiski jāizpildot. Komisari arī organizējot maija, ziedoņa un antiskos vakarus, kuŗos audzēkņiem liekot izpildīt brīvā dabā dažādus numurus, vienos krekliņos virspus ceļgaliem, pēc kam vakara krēslā komisari pastaigājoties un pavizinājoties ar jaunajām socioloģijas pratējām. Kad Kolontajas kdze bijusi par skolu lietu vadītāju, viņa strādniekiem devusi šādu apsolījumu: «Agrākās skolas jums nedeva ne sievu, ne mīļāko, bet mēs dosim jums i sievas i mīļākās.» No zēniem ap 80 proc. esot galīgi izvirtuļi, kuŗi padodoties savām viszemākām tieksmēm. Dažreiz piedzērušos skolēnus nevarot citādi valdīt, kā tie esot jāsasien. Gadoties arī, ka veselas skolas izlaupot veikalus u. t. pr.

Lai nu sociālistiskās un komūnistiskās Krievijas pedagogi sauc kā gribēdami savu tikumības un sabiedriskās dzīves mācību, bet mēs nevaram saukt viņu citādi, kā tikai par netiklības un nelietības mācību.

Mūsu sociāldemokratu vadoņi, kuŗi vienmēr un visur akli seko katram Padomju Krievijas paraugam, savos mītiņos un Satversmes Sapulcē uzstājas par ticības mācības izdzīšanu no skolām, lai tās vietā ievestu skolās kādu citu mācību, līdzīgu Krievijas skolu socioloģijai. Redzams, ka Krievijas komisaru izdzīve uz darba ļaužu tikumības rēķina gluži labi patīk arī Latvijas sociāldemokratiem un vadoņiem, kuŗi cenšas spēlēt tādu pašu lomu Latvijā, kā komūnistu komisari Krievijā.

Latvju mātes un tēvi! Tagad jums ir jāizšķiŗas, vai likt pasniegt saviem bērniem skolās reliģiju vai socioloģiju, t. i. vai likt viņiem mācīt tikumību vai netiklību, citiem vārdiem sakot, vai viņus audzināt par godīgiem cilvēkiem vai par neliešiem.

J. Dāvis.

«Tautas Balss» 16. 12. 21.

58. Namīpašnieku organizēšana un vadīšana.

Visu mūžu nopietni strādādams un taupīgi dzīvodams, es no savu grāmatu izdevumiem iekrāju tik daudz naudas, ka īsi pirms kaŗa varēju nopirkt Rīgā trīs gruntsgabalus un uz diviem no tiem uzcelt staltus namus. Pa kaŗa laiku, sevišķi pēc evakuācijas, lielākā daļa Rīgas dzīvokļu stāvēja tukši un kaŗa dienestā iesaukto personu ģimenēm īres maksāšana saimniekam bija atlikta līdz kaŗa nobeigšanai. Reizē ar to namīpašniekus apkrāva ar lieliem nodokļiem un nodevām. Aiz šiem iemesliem namīpašnieki nokļuva ļoti grūtā stāvoklī. Es sāku rūpīgi domāt par savu un citu namsaimnieku tiesību aizstāvēšanu. Taču to varēja panākt ne katrs atsevišķi, bet tikai visi vienotiem spēkiem. Tāpēc 1917. g. es nolēmu nodibināt Rīgā plašu namsaimnieku organizāciju ar nosaukumu

*) Uz gleznām mēdz cilvēka kailumu priekšā aizsegt ar vīģes lapu. Tāpēc augšējais izteiciens apzīmē, ka skolas bērniem jārāda vīrietis un sieviete un viņu dzimumu kopdzīve visā kailumā.

«Rīgas namīpašnieku savienība». Lūk, ko par šīs organizācijas nodibināšanu un darbību raksta «Rīgas namīpašnieku savienības gadapārskats par 1917. gadu», kad es biju par minētās savienības priekšnieku:

«Ievērojot to grūto stāvokli, kādā pa Pasaules kara laiku atradās Rīgas namsaimnieki, starp viņiem modās nodoms dibināt «Rīgas namīpašnieku savienību», kuras mērķis būtu uz interešu kopības pamata apvienot, tuvināt un cieši kopot Rīgas namsaimniekus, neizšķirot dzimumu, kārtu, tautību un ticību, attīstīt un nostiprināt viņu šķiras pilsonisko apziņu, lai sekmīgi cīnītos pret postošiem elementiem, anarchiju un patvaļību un lai uzlabotu viņu saimniecisko un tiesisko stāvokli.

Šādas savienības nodibināšanas nolūkā mēs sasaucām daudzas ļoti stipri apmeklētas namsaimnieku sapulces. Tajās apsprieda ievērojamākos aktuālos jautājumus un neatliekamos soļus, lai aizstāvētu un atjaunotu nevien lielinieku, bet arī valdības kājām minamās tiesības, apraudzīja valdības rīkojumus, kuriem varēja sekot Rīgas un Rīgas jūrmalas imobīļu īpašnieku pilnīga izputināšana, kā arī noskaidroja tuvākos uzdevumus dibināmai Rīgas namsaimnieku savienībai, ievēlēja pa iecirkņiem un pa pilsētas daļām locekļus Pagaidu izpildu komitejā un uzdeva pēdējai nekavējoši uzsākt savienības darbu, izstrādāt tai statūtus un pēc pabeigtiem priekšdarbiem sasaukt dibināšanas sapulci.

Dibināšanas sapulce notika 4. jūnijā II pilsētas teātŗa telpās. Klāt bija ap 800 locekļu. Tajā pieņēma Pagaidu izpildu komitejas izstrādātos statūtus Rīgas namsaimnieku savienībai un instrukcijas padomei, izpildu komitejai un savienības nodaļām, apstiprināja savienības nodaļu atklāšanu Rīgas priekšpilsētās un jūrmalā, nolēma pie savienības nodibināt patērētāju biedrību, pieņemot tai ar maziem pārgrozījumiem šādu biedrību normālstatūtus, ierīkot starpniecības biroju telpu izīrēšanai, nekustamu īpašumu pārdošanai un pirkšanai, organizēt samierināšanās kameras nesaprašanās gadījumiem starp izīrētājiem un īrētājiem un starp namsaimniekiem un viņu kalpotājiem un ierīkot juridisku sekciju, kuŗa sniegtu biedriem juridisku palīdzību, uzstādīja budžētu 1917. gadam, noklausījās ziņojumus no pagaidu izpildu komitejas sekcijām un pieņēma rezolūcijas: a) «Par imobīļu maksājumu noregulēšanu, kā: pilsētas un kroņa nodokļu un procentu par obligācijām», b) «Par Rīgas imobīļu izūtrupējumu apturēšanu», c) «Par īres naudas dabūšanu no rezervistu ģimenēm un karaspēka ievietošanu», d) «Kā atlīdzināt no valsts līdzekļiem tos zaudējumus, kuŗus Rīgas namsaimniekiem nodarījis karaspēks un karš»; un beidzot, ievēlēja locekļus un viņu kandidātus padomē un revizijas komisijā.

1917. g. Savienībai bija 1.784 biedri. Tādā kārtā viņi apvienoja ap $\frac{1}{8}$ visu Rīgas namsaimnieku. Neparasti ātrā biedru pieaugšana liecina, ka savienība bija nodibināta īstā laikā un ka viņas darbība namsaimniekiem bija auglīga.

Ievērodama visdažādākos un vissvarīgākos dzīves prasījumus, kas cēlušies kara apstākļos, savienība neatlaidīgi centās apmierināt neatliekamās namsaimnieku vajadzības un vienmēr vērīgi sargāja un uzticīgi aizstāvēja viņu tiesības.

No savienības plašās darbības pieminēsim še tikai sekošās galvenās puses:

1. Padome, izpildu komiteja un dažādas sekcijas un komisijas, kopā strādājot, reālizēja gandrīz visas organizācijas un dibināšanas sapulces lēmumus.

2. Pēc veltīgām pūlēm Rīgā uz vietas, savienība nosūtīja delegātus uz Pēterpili un iesniedza attiecīgās vietās lūgumus, lai apturētu Rīgas imobīļu izūtrupēšanu. Ar to panāca, ka šo jautājumu tieslietu ministrs Pereverzevs izšķīra savienībai par labu. Vēlāk, pie lielinieku tieslietu ministriem, šis rīkojums zaudēja spēku.

3. Tāpat, ievērojot sīki motivētu ziņojumu, kuŗu iesniedza savienības delegāti Pēterpilī finansu ministrim, pēdējais deva neoficiālu rīkojumu atlikt līdz kara beigām kroņa nodokļu nesamaksāto atlikumu piedzīšanu no Rīgas namsaimniekiem. Bez tam ar savienības delegātu gādību tika izskaidrots, ka kroņa nodoklis nav, kā vietējie ierēdņi domāja, personīgs nodoklis, kuŗu var piedzīt no nemaksātāja jebkuŗas mantības (kustamas vai nekustamas); tā, piemēram,

ja kādam ir divi imobīļi, no kuŗiem viens ir ienesīgs, otrs, turpretim, nekā neienes, tad nevar piedzīt no imobīļa, kuŗam ir ienākumi, par otru imobīli, kuŗam tādu nav, tādēļ, ka kroņa nodoklis ir tikai mantas nodoklis un to var ņemt tikai no tās nekustamās mantas, uz kuŗu tas uzlikts. Minēto finansu ministra rīkojumu vēlāk bieži neievēroja, kas atkarājās no ierēdņu personīgiem ieskatiem.

4. Ievērojot savienības lūgumu — pilnīgi vai pa daļai atlaist vai atlikt maksājumus, attiecoties uz pilsētas imobīļu nodokļu atlikumiem un soda naudām par tiem, pilsētas valde sastādīja ar savienības delegātu piedalīšanos pilsētas dažādos iecirkņos komisijas, kuŗām bija jālūko cauri atsevišķu namsaimnieku lūgumi un jādara attiecīgi lēmumi par viņu spēju vai nespēju maksāt nodokļus.

5. Uz statistisku datu pamata pēc 1916. gadā Pilsētas imobīļu vērtēšanas komisijas izdarītās aptaujas, kuŗā gaiši pierādījās, ka nodokļu maksāšanas spēja pie Rīgas namsaimniekiem mazinājusies par 75%. Savienība iesniedza pilsētas priekšniekam ziņojumu, kuŗā spilgti apgaismoja namsaimnieku visai grūto materiālo stāvokli un norādīja motīvus, kuŗus vajadzētu ievērot, noteicot imobīļu nodokļa apmēru.

6. Izejot no tā redzes stāvokļa, ka pilsētas labierīcību bauda nevien namsaimnieki, bet vienādā mērā ar tiem visi iedzīvotāji, savienība iesniedza pilsētas valdei projektu, pēc kuŗa namsaimnieki tiktu atsvabināti no pienākuma uzturēt kārtībā trotuārus, tīrīt ielas un mēslu bedres, bet izdevumi šai ziņā būtu sedzami ar ievedamu nodokli no visiem iedzīvotājiem.

7. Vispusīgi aplūkojot jautājumu par ceļiem un soļiem, ar kādiem namsaimnieki varētu dabūt īres naudas par rezervistu ģimeņu aizņemtām telpām, savienība pieprasīja no valdības, kuŗa aizliegusi no rezervistu ģimenēm piedzīt īres naudas pirms kaŗa beigām, izdot namsaimniekiem aizdevumu uz 10 gadiem, lai nodrošinātu viņu prasījumus pret kaŗā dienestā iesaukto ģimenēm, samērā ar īres naudām, kas no tām nav maksātas.

8. Tā kā namsaimnieki gadiem nebija dabūjuši īres naudu par kaŗaspēka ievietošanu, tādēļ, ka guberņas valde bija pārvesta no Rīgas uz Tērbatu, tad caur savienības gādību tika pārvesta atpakaļ no Tērbatas uz Rīgu tā guberņas valdes nodaļa, kuŗa pārzināja samaksas pret kvītēm, attiecoties uz kaŗaspēka ievietošanu Rīgā un Rīgas jūrmalā. Bet viņai trūka nepieciešamā skaita ierēdņu, kālab viņa strādāja visai gausi, jo viņai bija jāstrādā nevien priekš Rīgas pilsētas, bet arī priekš visas guberņas, pie kam viņai priekš Rīgas pilsētas bija tikai divi ierēdņi. Ievērojot šo apstākli, uz savienības lūgumu, Rīgas pilsētas valdei piekrītot, Vidzemes guberņas komisars nolēma uz savienības rēķina palielināt guberņas valdē to ierēdņu skaitu, kuŗi sevišķi nodarbojās ar Rīgas namsaimnieku prasībām. Šim nolūkam savienība asignēja 700 r. par mēnesi un maksāja šo summu trīs mēnešus, pie kam šai laikā savienības biedriem tika atzītas kvītes par 665.000 r. lielu summu.

Savienības delegāts, Pēterpilī uzturēdamies, izzināja, ka pastāv likums (Visaugstākie ukazi kaŗa resoram no 9. janvāŗa 1916. g. un 22. dec. 1915. g.) par to, ka pilsētai ir tiesība dabūt par visiem kaŗaspēka aizņemtiem vai viņu vajadzībām paredzētiem namiem avansu gada īres naudas lielumā. 1915. un 1916. g. pilsēta no kroņa arī izprasījusi šādu naudu, bet tikai par kaŗa vajadzībām aizņemtiem pilsētas namiem, turpretim, par privātiem namsaimniekiem nerūpēdamās.

Ievērojot to, delegātiem Rīgā pārbraucot, savienība izvirzīja šo jautājumu pilsētas valdē un pūlējās savākt ziņas, cik šādu kaŗa vajadzībām atņemtu telpu ir savienības biedriem. Pēc tam šīs ziņas tika celtas priekšā guberņas valdei, kuŗa nolēma izdot pilsētai 330.000 r. lielu summu kā pirmo avansu, ko izdalīt starp savienības biedriem, kuŗi iesnieguši savas prasības.

Sēde šai lietā bija nolikta guberņas valdē uz 1917. g. 20. augustu. Uz to bija aicināts arī kontrolpalātas pārzinis, lai apstiprinātu aprēķinu un izdotu asignāciju uz augšā minēto summu. Bet tad apstākļi spēji grozījās: Rīgai draudošu briesmu dēļ, guberņas valde ar visiem dokumentiem bija piespiesta atstāt pilsētu jau 19. augustā.

Kopā ar to savienība iesniedza kaŗa ministrim lūgumu par to: 1) lai kaŗaspēka daļas, kā arī oficieru čini izdotu kvītes par telpām, kuŗas viņi īrējuši

kaŗaspēka un citām vajadzībām; 2) lai, kaŗaspēkam telpas ieņemot un atstājot, tiktu ievēroti panti 594. un 595. Ustav o zem. Pov. un Ziemeļfrontes virspavēlnieka pavēle no 13. feb. 1917. g. zem Nr. 54, 3) lai tiktu ieceltas taksācijas komisijas kaŗaspēka ievietošanai un zaudējumu novērtēšanai, kuŗus kaŗaspēks nodarījis; 4) lai kaŗaspēka aizņemtu sētu, mēslu bedŗu un atejas vietu aptīrīšana tiktu izdarīta uz kroņa rēķina, vai arī lai kronis dotu līdzekļus pilsētas valdei kā papildinājumu pie viņas jau dotā avansa 100.000 r. lielumā; un 5) lai atceltu vai pārgrozītu likumu par telpu ierādīšanu un samaksu oficieriem un citiem činiem (sobr. Uzakon. i Raspor. Pravitelstva ot 29. okt. 1915. g. za Nr. 302) tai ziņā, ka šīs telpas netiktu samaksātas pēc īstās vērtības, bet, kā senāk, pēc aprēķina.

9. Lai sīki noteiktu zaudējumus, kuŗi namsaimniekiem cēlušies caur kaŗu un kaŗaspēku, savienība sastādīja no architektiem, inženieriem, techniķiem un būvmeisteriem taksācijas komisiju, kuŗa, turpinādama darbu ir tagad, jau pārskata gadā šādus zaudējumus konstatējusi uz $4^1/_2$ milj. rubļu. Katrā atsevišķā gadījumā komisijas uzdevums sastāv iekš tam, a) lai ar dokumentiem vai liecinieku pierādījumiem apstiprinātu, ka zaudējumi, kas atlīdzības dēļ celti priekšā krievu valdībai, patiesi cēlušies caur kaŗu, kaŗaspēku vai aiz kaŗa priekšniecības rīkojumiem un b) lai ar lietpratēju palīdzību noteiktu šo zaudējumu vērtību.

10. Savienība vienmēr par velti deva namsaimniekiem padomus un paskaidrojumus, attiecoties uz nodokļu maksāšanu, uz piedzīšanu no kroņa puses, uz pretdarbību miliču patvaļai, uz lūguma iesniegšanu īrnieku samierināšanas kamerai (Miteinigungsamt).

11. Kad lielinieku milicija, ar nolūku sakūdīt pret namsaimniekiem viņu īrniekus, pavēlēja katram namsaimniekam sasaukt sava nama īrnieku sapulci, lai apspriestu nezin kādus jautājumus un izvēlētu nezin kādam nolūkam delegātus, un uzdeva šo sapulču protokolus iesniegt milicijai, tad savienība, ievērojot tiešu nelikumību un varmācību no milicijas puses pret namsaimniekiem, iesniedza par viņas rīcību sūdzību pilsētas valdei un ar uzsaukumu presē uzaicināja visus namsaimniekus neizpildīt milicijas šo un citus tam līdzīgus rīkojumus.

12. Jūlija un augusta mēnešos kāda grupa ar «Baltijas mājkalpotāju savienības nosaukumu (viņas sapulces notika Karlīnes ielā 30), lielinieku preses un tāpat avīžu «Rižskoje utro» un «Jaun. Ziņas» pabalstu, sāka stipri uzbudināt sētniekus un tos musināt uz streiku; tā lika namsaimniekiem priekšā veselu rindu kašķīgu un pavisam neizpildāmu prasījumu attiecoties uz sētniekiem. Kad pēc veltīgām sarunām savienība atmeta lielāko daļu šo prasījumu un to vietā, lai uzlabotu sētnieku stāvokli, lika priekšā citus nosacījumus, tad 20. (7.) augustā «Baltijas mājkalpotāju savienība» pret sētnieku vairākuma gribu (tas droši zināms no savienības biedriem, kuŗiem ir vismaz tikpat liels skaits sētnieku) izsludināja viņu streiku; bet tam sētnieki, ar ļoti retiem izņēmumiem, nepievienojās, tā kā vēl kādu nedēļu pēc tam darba pārtraukumi no sētnieku puses netika pamanīti. Redzēdami, ka viņu lieta pazaudēta, grupas locekļi, kopā ar miličiem, sāka ar varu neļaut sētniekiem un pat pašiem namsaimniekiem slaucīt ielas, kālab šo darbu sētnieki un namsaimnieki bieži pastrādāja pa nakts laiku. Tad daži milicijas komisāri, kā tas redzams no avīžu ziņojumiem, sāka draudēt namsaimniekiem, ka, ja tie nepieņemšot «Baltijas mājkalpotāju savienības» priekšā liktos prasījumus, tad likšot izdarīt ielu aptīrīšanu uz viņu rēķina, bet pašus namsaimniekus saukšot pie atbildības. Šim bezprāta un ar terroru sētniekiem uzspiestam un milicijas pabalstītam streikam padarīja galu vācieši ar pilsētas ieņemšanu 1917. g. 3. septembrī (21. augustā) pēc pusdienas. Tad nozuda visi miliči, un sētnieki tūdaļ pēc tam ķērās pie ielu tīrīšanas.

13. Uz savienības ierosinājumu un ar viņas līdzdarbību namīpašnieki apvienojās Rīgas pilsētas demokratiskajā savienībā Zemes padomes vēlēšanām. Kaut gan vēlāk no vēlēšanu savienības atšķīrās vācieši un uz 2. septembri (20. augustu) noliktās vēlēšanas pilsētas apšaudīšanas dēļ nenotika, tomēr par to faktu, ka visas tautības pirmoreiz apvienojušās uz kopīgu darbu kopīgas tēvijas labā, jāpateicas savienībai.

Reprezentēdama savienību visās viņas attiecībās, pārzinādama viņas darīšanas un mantu, izpildīdama pilno sapulču un Padomes lēmumus, izstrādādama projektus savienības mērķa plašai reālizēšanai, aizstāvēdama namsaimnieku tiesiskās un mantiskās intereses vispārīgi un palīdzēdama ikvienam biedram vārdiem un darbiem, izpildu komiteja centās attaisnot tās cerības, kuŗas namsaimnieki lika uz savienību, to dibinādami. Kādā mērā izpildu komiteja attaisnojusi namsaimnieku savienībai dāvāto uzticību, par to lai spriež savienības biedri pēc viņas darbības pārskata, kas nodots arī pārējās nodaļās. — «Rīgas namīpašnieku savienības pārskats par 1917. g.,» 3.—9. lp.

No šā gadapārskata īsā izvilkuma redzams, cik daudz savienība veikusi apmēram vienā gadā, kamēr tai bija jāapklus vācu okupācijas laikā. Savienībā es biju par priekšnieku vienīgi tās pirmajā pastāvēšanas gadā līdz vācu ienākšanai Rīgā, jo tad, negribēdams padoties okupācijas varas rīcībai, es atteicos no šā amata.

Cik sīki pārskatā apraudzīta pārvaldes organu darbība, tikpat sīki līdz beidzamai kapeikai tajā uzrādīti ienākumi un izdevumi. Gadapārskats iespiests latvju, krievu un vācu valodā un piesūtīts visiem savienības locekļiem. Tas atkal pierāda, ka ikvienā lielā organizācijā, kuŗas priekšgalā es stāvēju un kuŗa rīkojās ar sabiedrības naudas summām, es nodevu norēķinus par to pareizu izlietošanu.

Pēckaŗa laikmetā es darbojos kā ģenerālsekretārs Latvijas namīpašnieku biedrību savienībā un kā priekšnieka biedrs Rīgas namīpašnieku biedrībā. Kad saeimas sociālās likumdošanas komisijā apsprieda īres likuma projektu, tad uz šīs komisijas sēdēm namīpašnieki deleģēja mani kā savu interešu aizstāvi. 1924. g. Rīgas namīpašnieku organizācijas deleģēja mani uz Parīzi kā savu priekšstāvi uz Vispasaules starptautisko namīpašnieku kongresu, kuŗā es uzstājos ar referātiem par Latvijas namīpašniecību. Par kongresa darbību savā laikā es sīki ziņoju vairākos laikrakstos un namīpašnieku sapulcēs.

Namīpašnieku interešu aizstāvēšanai esmu ievietojis vairākus rakstus «Tautas Balsī», «Latvijas Apskatā», «Brīvā Tēvijā» un «Mūsu Īpašumā» un sarakstījis sekošas divas brošūras: 1) «Rīgas namīpašnieku biedrības un Rīgas namīpašnieku Savienības atsauksme par Ministru kabineta 15. oktōbrī 1920. g. izdotiem pagaidu noteikumiem par dzīvokļu īri» un 2) «Kāpēc atceļams «Likums par telpu īri?».

Kā galvas pilsētas, tā provinces pilsētu namīpašnieki atcerēsies tos daudzos priekšnesumus, kuŗus es noturēju viņu sasauktajās sapulcēs. No saviem ļoti daudziem apcerējumiem namīpašnieku labā šeit citēšu tikai dažus nedaudzus no tiem.

Augsti godātie namīpašnieki!

Jūs esat uzcēluši Latvijas pilsētās un miestos 120.000 namu. Ar to jūs esat devuši desmitiem tūkstošiem strādniekiem darbu, apgādājuši $^2/_5$ daļas Latvijas iedzīvotāju ar telpām un radījuši valstī miljardiem lielas vērtības, no kuŗām valsts un pašvaldības saņem miljoniem lielus nodokļus. Valstij vajadzētu pienācīgi novērtēt šos jūsu nopelnus un atzīt jūs pašus par ļoti derīgiem pilsoņiem. Tas tā arī notiktu, ja jūs būtu noorganizējušies kā sevišķa namīpašnieku vie-

nība. Tad jūs būtu viena no vislielākām, stiprākām un svarīgākām organizācijām Latvijā. Tad jūs būtu spēks, kuŗu visi citi spēki i cienītu, i bītos. Tad ar jums skaitītos i jūsu draugi, i jūsu pretinieki.

Diemžēl, līdz šim vēl jūs neesat noorganizējušies kā viengabalaina namīpašnieku saime. Tamdēļ valsts likumdošanā un nodokļu nastu sadalīšanā jums ir sakāms ļoti mazs vārds un saimnieciskā dzīvē jūs neesat noteicēji pat par saviem namiem.

Īres likums un augstie nodokļi ir noveduši jūs ārkārtīgi grūtā stāvoklī. Tomēr tas ir tikai pret jums vērstās cīņas sākums. Tās turpinājums un beigas var atnest jums vēl lielākus zaudējumus, ja jūs pie laika neapvienosaties un kopīgiem spēkiem paši neaizstāvēsat savas tiesības.

Lai apvienotu namīpašniekus, modinātu viņos apziņu un nodrošinātu viņu materiālo un tiesisko stāvokli, vispirms ir vajadzīgs preses organs, kas uzņemtos veikt šo lielo un jums svētīgo darbu. Sākot ar marta mēnesi iznāk mēnešraksts «Latvijas Apskats», kuŗš aizstāvēs namīpašnieku un citu saimniecisku grupu intereses.

«Latvijas Apskats» varēs sasniegt savu mērķi un tam būs nozīme priekš namīpašnieku kopējas lietas vienīgi tad, ja pēc iespējas visi namīpašnieki lasīs to un ja tas plašos apmēros iespaidos arī citas saimnieciski un valstiski domājošas aprindas. Tāpēc ikviena namīpašnieka pienākums ir abonēt un popularizēt «Latvijas Apskatu» visos tautas slāņos.

Mums jāzin, ka kopējiem spēkiem mēs sasniegsim savus mērķus, uzlabosim mūsu stāvokli un būsim patiesi liela un stipra vienība, kuŗa vienmēr pratīs sevi un savas intereses aizstāvēt. Tāpēc būsim vienprātīgi, nešķelsim spēkus, bet strādāsim ikkatrs kopējas lietas labā. J. Dāvis.

«Latvijas Apskats» 1921. g. 1. num. (iestājoties min. žurnālā par redaktoru).

Namīpašnieku kongresa rezolūcija.

Latvijas pilsētu un miestu namīpašnieku kongress Rīgā 20. un 21. augustā pēc 2 dienas gaŗas apspriedes, vienbalsīgi pieņēma sekošu J. Dāva priekšā likto rezolūciju:

Ievērojot, 1) ka brīva sacensība ir vislabākā apgādātāja ar dzīvokļiem un vispareizākā īres maksas augstuma noteicēja; 2) ka, salīdzinot tagadējās cenas ar miera laika cenām, dzīvokļu īres maksa lētuma ziņā ieņem zemu vietu; 3) ka nevienā citā Eiropas valstī nav tik zema īres maksa kā Latvijā (no ⅓ līdz 1 zelta rublim = 1—2½ zelta frankiem = 1/6—½ dolāram par 1 istabu mēnesī); 4) ka telpu īres maksa papīra naudā neceļas vienādā samērā ar Latvijas papīra rubļa kursa krišanos un būvmateriālu, darba spēka, kurināmo vielu, ūdens, gāzes, elektrības, nodokļu, aptīrīšanas, pārvaldīšanas un citu mājas vajadzību sadārdzināšanos; 5) ka tagadējā telpu īre zelta naudā ir 10—12 reiz zemāka nekā pirms kaŗa; 6) ka tagadējās namu pirkšanas un pārdošanas cenas zelta naudā ir 10—20 reiz lētākas nekā agrāk miera laikā; 7) ka 15. oktobŗa 1920. g. likuma ierobežojumi aptur jaunu namu atjaunošanu un pastāvošo namu uzturēšanu kārtībā un ir izsaukuši pilsētās un miestos dzīvokļu krīzi; 8) ka, ātri nolietojoties tagadējiem namiem, Latvijas pilsētas un miesti vistuvākā nākotnē paliks bez dzīvokļiem, pie kam, nesaudzīgas mežu izciršanas dēļ, nebūs iespējams īsā laikā novērst šo ļaunumu; 9) ka bankas vairs neaizdod naudu uz namiem; 10) ka namīpašniekiem ir aizliegts īres maksā ieskaitīt namos ieguldītā kapitāla amortizāciju; 11) ka namīpašniekiem nav brīv ņemt vairāk par 6% papīra naudā no būvē ieguldītās zelta naudas summas, lai gan bankas ņem līdz 48% no aizdodamās papīra naudas summas; 12) ka aizliegums uzteikt īrniekiem dzīvokļus ir radījis jaunu spekulācijas veidu — īrnieku tirgošanos ar mēbelētām istabām par ārkārtīgi augstām cenām un pasakainas atkāpšanās maksas par dzīvokļu atstāšanu; 13) ka rīkojums uz īrnieku pieprasījumu pierakstīt mājas grāmatās ikkatru cilvēku bez skaita aprobežojuma a) kaitē tautas veselībai un tikumībai, b) sekmē valstij un sabiedrībai kaitīgu personu pieturēšanu, c) prasa lielāku silta un auksta ūdens patēriņu un d) veicina ātrāku dzīvokļa nolietošanu un biežāku mājas bojāšanu; 14) ka uz 15. oktobŗa 1920. g. likuma pamata nodibināmās «māju ko-

mitejas» ir «komūnisma šūniņas» un ne ar ko neatbild par namīpašniekiem nodarītiem zaudējumiem; 15) ka pavēle, uz pieprasījumu uzrādīt mājas ienākumu un izdevumu grāmatas katram īrniekam, aizkaŗ namīpašnieku pilsonisko godu un tiesības; 16) ka, aprobežodama ienākumus no namiem, valdība mazina valsts, pilsētu un miestu ienākumus no nodokļiem; 17) ka 15. oktobŗa 1920. g likums pēc savas būtības ārda privāta īpašuma un brīva līguma pamatus, kas vislielākā mērā satricina uzticību pret Latvijas valsti un viņas valdību; un 18) ka, neuzticēdama īres lietas vienīgi tiesu kompetencei, valdība pazemina Latvijas tiesas cieņu un dod Latvijai nevis tiesiskas, bet policejiskas valsts nokrāsu, — Latvijas pilsētu un miestu namīpašnieku kongress atzīst, ka dzīvokļu trūkuma novēršanas labā telpu īrēšanai jādibinās vienīgi uz brīvtirdzniecības, privātīpašuma un līguma neaizskaramības pamatiem, un ka tāpēc jāatceļ 15. oktobŗa 1920. g. likums un turpmāk valsts varai nekad nav jājaucas namīpašnieku un īrnieku privātos veikaliskos darījumos, kuŗi jānokārto tikai viņiem pašiem, strīdus gadījumos griežoties vienīgi pie tiesas.

«Liepājas Avīze» 1921. g. 25. aug.

Vispasaules starptautiskie namīpašnieku kongresi.

Pa kaŗa laiku gandrīz visas Eiropas valstis izdeva noteikumus, ar kuŗiem ierobežoja īres maksu un izlikšanu no telpām. Kaŗojošās valstīs naudas kurss krita un dārdzība cēlās, bet saskaņā ar minētiem noteikumiem īres maksa necēlās vienādā samērā ar citu priekšmetu cenām. Līdz ar to kaŗa izdevumu segšanai nekustamus īpašumus apkŗāva ar ārkārtīgi augstiem nodokļiem.

Īres aprobežojumi, augstie nodokļi, kredita trūkums un namos ieguldītā kapitāla nedrošība visur 1) radīja telpu trūkumu un 2) noveda namīpašniekus ļoti grūtā stāvoklī. Tāpēc visās zemēs, kā uz burvja zīļa mājienu, namsaimnieki apvienojās biedrībās un savienībās, kuŗas centās panākt īres ierobežojumu atcelšanu un nodokļu nastas atvieglināšanu. Namsaimnieki it sevišķi labi noorganizējās Francijā, Italijā, Beļģijā, Šveicē un Luksemburgā.

Cīņa pret sociālisma un komūnisma likumdošanas paņēmieniem atsevišķās valstīs izrādījās par nepietiekošu, jo namīpašniekiem nācās cīnīties ne tikai pret vietējiem, bet arī pret internacionāliem sociālisma un komūnisma spēkiem. Tāpēc Francijas namīpašnieku organizācijas, saziņā ar tādām pašām citu valstu organizācijām, sasauca pirmo Vispasaules starptautisko namīpašnieku kongresu, kuŗš notika Parīzē no 21.—28. oktobrim 1923. g. Šinī kongresā starp citu atzina, ka namīpašniekiem cīņā pret lielniecismu un komūnismu jāapvienojas ar visām citām saimnieciskām organizācijām, kuŗas aizstāv privātīpašuma neaizskaramību. Tāpēc nolēma otro namīpašnieku kongresu dēvēt par «Starptautisko privātīpašuma aizsardzības kongresu» un uzaicināt viņā piedalīties visu valstu namsaimnieku, zemtuŗu, rūpnieku, tirgotāju un kreditiestāžu organizācijas.

Kongresam bija ļoti lieli panākumi, jo tas 1) savstarpēji iepazīstināja viņus ar īres likumiem un nodokļu nastām citās zemēs, 2) apvienoja viņus cīņai pret privātīpašuma neaizskaramības grāvējiem un 3) atdarīja acis valdībām un sabiedriskiem darbiniekiem, kādas briesmas draud tautām un valstīm no līdzīgu komūnistisku īres likumu izdošanas.

Otrais Vispasaules starptautiskais namīpašnieku kongress, saskaņā ar pirmā kongresa lēmumu, oficiāli saucās par «Starptautisko privātīpašuma aizsardzības kongresu», notika Parīzē no 20.—26. oktobrim 1924. g. Tajā piedalījās 32 valstis ar dažādu saimniecisku organizāciju delegātiem, starp kuŗiem biju arī es, kā Latvijas namīpašnieku biedrību savienības delegāts. Kongresa uzdevums bija tuvināt un apvienot visas tautas privātīpašuma aizsardzībai un nesaudzīgai cīņai pret lielniecismu un komūnismu, kuŗi apdraud visas pasaules civilizāciju.

Attiecībā uz īres maksas ierobežojumu atcelšanu un iedzīvotāju apgādāšanu ar telpām, kongress pieņēma sekošas rezolūcijas:

1) Ievērojot, ka jaunus namus varēs celt tikai iestājoties pirmskaŗa normālajiem noteikumiem, ka ne valstis, nedz pašvaldības nespēj celt namus priekš dzīvokļiem, jo tām namu celšana izmaksā dārgāki, nekā privātpersonām, un tās nevar nodarboties ar dzīvokļu iznomāšanu, un ka tāpēc valstis un pašvaldības var cerēt tikai uz privātpersonu ceļamiem namiem, tad, lai apmierinātu pie-

prasījumus pēc dzīvokļiem, kongress paziņo, ka šā mērķa sasniegšanai vispirms vajag atjaunot brīvu līgumu slēgšanu starp namīpašniekiem un īrniekiem.

2) Ievērojot, ka būvniecības atjaunošanas galvenie kavēkļi ir: 1) būvmateriālu un darba spēku dārdzība, 2) hipotēku banku aizdevumu samazināšanās, 3) augstie procenti par būvēs ieguldītiem kapitāliem un 4) namu cēlāju nedrošība par namu vērtību, kongress izsaka vēlēšanos, ka līdz tam laikam, kad brīvā konkurence varēs noteikt normālo īres lielumu, valstīm būtu jāpalīdz jauno namu cēlājiem, aizdodot pietiekošus kapitālus par zemiem procentiem, lai namu cēlāju risks nebūtu pārāk liels.

3) Atrodot, no vienas puses, ka izņēmuma likumi attiecībā uz namīpašniecību, sākot o 1914. gada ne tikai pāri dara privātīpašuma neaizkaramības principam, kas ir valsts, sabiedrības un civilizācijas pamats, bet arī padara dzīvokļu krīzi vēl asāku, kā to pierāda piemēri tanīs valstīs, kuŗas atcēlušas izņēmuma likumus, jo taisni tur telpu krīze izzūd, — un, konstatējot, no otras puses, ka zināmās valstīs tika domāts, ka izņēmuma apstākļi, kuŗus radīja kaŗš, prasīja pagaidu likumdošanu, lai ierobežotu namīpašniecības brīvību, un starp šīm valstīm dažas vēl nav likvidējušas izņēmuma pagaidu likumdošanu, — kongress nožēlo, ka izņēmuma likumdošanas nav ievērojušas viselementārākos loģikas un vienlīdzības principus, un pat nav vēl sagatavojušas atgriešanās ceļus uz normālo stāvokli (kam tagad vajadzētu būt jau notikušam faktam), vismaz, saskaņojot īres paaugstināšanas apmēru ar dzīves dārdzības jeb naudas kursa nokrišanas apmēru katrā valstī. Tamdēļ kongress prasa tūdaļēju atgriešanos pie vispārējām tiesībām, līguma brīvību un privātīpašuma cienīšanu, kas ir nepieciešami vajadzīgs, lai izbeigtos dzīvokļu krīze un namu celšana pieņemtu agrāko gaitu.

Kā Latvijas namīpašnieku biedrību savienības priekšstāvis, es cēlu kongresam priekšā ziņojumu par privātīpašuma stāvokli un īres likumu Latvijā, aizrādīdams, ka Latvijā un citās Baltijas valstīs privātīpašums cieš vairāk nekā pārējās zemēs, jo to tuvumā atrodas neizsīkstošais lielniecisma un komūnisma avots. Kad es izteicu prieku, ka turpmāk pret lielniecismu un komūnismu kopā ar Latviju cīnīsies arī citas tautas, un ka 32 tautas varēs vest sekmīgāku cīņu pret civilizācijas grāvējiem, nekā vienas pašas Baltijas tautas, un uzaicināju visas tautas apvienoties pret kopējo ienaidnieku, kuŗš, mums atsevišķi cīnoties, var satriekt šodien Latviju, rītdien Franciju un aizparīt citas zemes, — tad visā zālē atskanēja skaļi aplausi. Pēc manas runas kongresa priekšsēdētājs izteica man un Polijas priekšstāvjiem sevišķu pateicību par Latvijas un Polijas cīņu pret lielniecismu un komūnismu, kā privātīpašuma ārdītājiem.

Pēdējā, svinīgā kongresa plenārsēdē lielajā un plašajā pazīstamajā Vagrama zālē pret sevišķām ieejas kartēm bija ieradušies 6000 cilvēku, starp kuŗiem bija vairāki Francijas ministri un daudz atklātības darbinieku un ārzemju diplomātisko priekšstāvju. Šinī sapulcē vajadzēja turēt īsu runu ikvienas valsts priekšstāvim. Manai runai bija sekošs saturs: «Mana tēvija, Latvija, uz Baltijas krastiem ir jauna valsts, kuŗa pastāv tikai 5 gadi. Tāpēc tai ir maz piedzīvojumu saimnieciskā dzīvē. Taisni tamdēļ es tiku sūtīts šurp uz kongresu, lai mācītos to no daudz vecākām un piedzīvojušākām tautām. Un es šeit esmu mācījies un ieguvis ļoti daudz. Kongresa darbi būs ļoti vērtīga dāvana manai tautai. Mana zeme tāpat, kā ikkatra cita zeme, strādājot kopā ar citām tautām, nekad nekā nevar zaudēt, bet var tikai gūt — un gūt ļoti daudz. Tāpēc mani tautieši, kuŗi šurp sūtīja mani, strādās kopā ar visām citām tautām privātīpašuma neaizkaramības un visas pasaules civīlizācijas aizsardzības labā». Pēc šīs manas, ļoti silti uzņemtas runas, dažādu zemju sabiedriski darbinieki, kuŗi varbūt pirmo reiz redzēja un dzirdēja latvieti, apstāja mani ar visādiem jautājumiem par Latviju un latviešiem.

Sešas dienas ilgajā kongresā iztirzāja visādus jautājumus par dažāda veida privātīpašuma ierobežojumiem, kuŗi ievesti daudz valstīs un attiecas galvenā kārtā uz pilsētu un miestu namiem, lauku zemi un veikaliskiem darījumiem, kā arī par visas pasaules tautu apvienošanu tādā organizācijā, kuŗa būtu spējīga cīnīties pret šādu civilizācijas pamatu ārdīšanu un aizsargāt privātīpašuma neaizkaramību visā pasaulē.

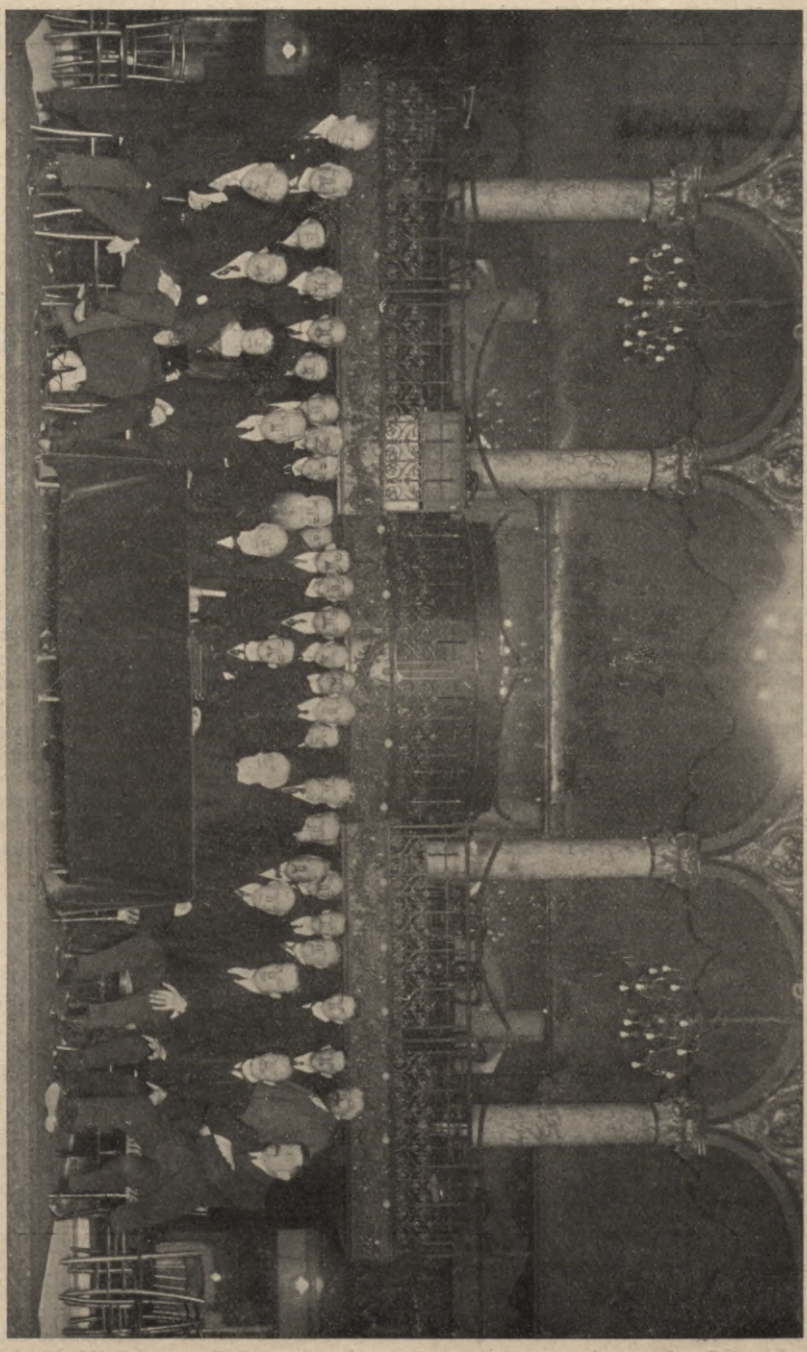

1924. g. Parīzē noturētā otrā vispasaules starptautiskā 32 valstu namīpašnieku kongresa delegāciju priekšsēdētāju apspriede, kurā es piedalījos kā vienīgais Latvijas namīpašnieku delegāts un skaitījos par Latvijas delegācijas priekšsēdētāju.

Bez delegātiem kongresā ar referātiem uzstājās arī daži Francijas agrākie un tagādējie ministri, redzamākie sabiedriskie darbinieki un pazīstamākie

1924. g. II. Parīzē notikušā starptautiskā namīpašnieku kongresa 32 valstu priekšstāvji, iznākot no Elizejas pils, pēc priekšā stādīšanās Francijas valsts prezidentam Dumergam.

zinātņu vīri saimnieciskos jautājumos. Tāpat kongresā bija ieradies prāvs skaits atklātības darbinieku no Italijas, Beļģijas, Polijas, Rumānijas, Čekoslovāķijas un Jugoslāvijas. Tā kā kongresa darbiem un lēmumiem ir visai svarīga nozīme priekš ikvienas tautas saimnieciskās un sabiedriskās dzīves izbūves, tad tā plenārsēdes apmeklēja visu valstu diplomātiskie priekšstāvji, starp kuŗiem bija redzams arī Latvijas sūtnis Dr. M. Valters. Es biju ļoti patīkami pārsteigts, ka Valtera kgm bija gadījies ierasties kongresā taisni tad, kad es referēju par mazo tautu iestāšanos starptautiskās aizsardzības organizācijās un par neatliekamu soļu speršanu pret lielniecisma propagandu Baltijas un citās valstīs.

Pēc manas, Polijas, Rumānijas, Italijas un agrākās Krievijas priekšstāvju runām kongress vienbalsīgi atzina, ka lielniecisms ir ne tikai tautu saimnieciskās dzīves, bet arī visas pasaules civilizācijas grāvējs, un nolēma, ka visām tautām nesaudzīgi un neatlaidīgi jācīnās pret lielniecismu ķā visas tagadējās dzīves ļaunumu sakni.

Apskatot agrārreformu un zemes atsavināšanu dažādās valstīs, izrādījās, ka Polijā, Jugoslāvijā, Rumānijā un citās valstīs atsavināto zemi dod par velti bijušiem kareivjiem un strādniekiem, bet atrodas maz zemes ņēmēju un apstrādātāju. Paliek daudz neapstrādātas zemes. Valstīs, kuŗās izdarīta radikāla agrārā reforma, mazinās zemes ražīgums. Tādās, pat tīri zemkopības valstīs, līdz ar agrāro reformu ir nozudis labības eksports un tagad tā vietā ir jārūpējas par labības importu. Lai būtu nauda, par ko pirkt iedzīvotājiem uzturas līdzekļus, valdības ir spiestas izpārdot savas nacionālās bagātības, sevišķi mežus.

Kongresa darbība norisinājās 3 sekcijās. Pirmā sekcija apskatīja ekonomiskus (saimnieciskus) jautājumus: Īpašuma tiesību morāliskais pamats, valsts un īpašuma tiesība, īpašuma tiesība Krievijā, Eiropas ekonomiskais stāvoklis, privātīpašuma neaizkaramība, īpašuma tiesības aizkarošie likumi un nodokļi ekonomiskā brīvība, valsts iejaukšanās ekonomiskās lietās.

Otrā sekcijā iztirzāja principu jautājumus: tiesību princips, tēvijas ideja, tautu tuvināšanās ideja, pilsoņu kara ideja, sociālais jautājums — solidaritāte, šķiru cīņa un šķiru saprašanās, brutālas uzspiešanas ideja.

Trešā sekcijā tika izstrādāta vispārēja organizācija ekonomisko grupējumu un spēku kopdarbībai, civilizācijas principu un privāta īpašuma tiesību aizsardzībai visos viņa veidos.

Kā trešās sekcijas darbības rezultāts bija «Starptautiskās Ražošanas, Kārtības un Miera Apvienības» («Confédération Internationale de la Production, de L'Ordre et de la Paix.») nodibināšana. Šinī vispasaules starptautiskā savienībā jau dibināšanas dienā no 32 valstīm iestājās 2000 organizācijas ar 25 miljoniem biedru, starp kuŗām skaitās arī Latvijas namīpašnieku biedrību savienība ar 5000 biedriem. Par šīs ļoti svarīgās starptautiskās savienības iekārtu, uzdevumiem, darbību un panākumiem es runāšu sīkāki nākamos «Latvijas Apskata» numuros.

Francija ļoti laipni uzņēma no visām pasaules malām sabraukušos delegātus. Pēdējā kongresa dienā Francijas republikas prezidents Dumerga kgs pieņēma no ikkatras valsts vienu priekšstāvi svinīgā audiencē Elizejas pilī. Savā uzrunā prezidenta kgs pateicās mums par to lielo darbu, kuŗu mēs strādājām tautu tuvināšanas un labklājības nodibināšanas nolūkā, apsolīja savu pabalstu Starptautiskai Ražošanas, Kārtības un Miera Apvienībai un novēlēja mums aiznest no Francijas vislabākās atmiņas. J. Dāvis. «Latvijas Apskats» 1926. g. Nr. 1.

5. starptautiskais namīpašnieku kongress Vīnē.

Pēc pasaules kaŗa gandrīz visās Eiropas valstīs sajūtams liels dzīvokļu trūkums. Tā kā mūsu klimatā cilvēkam dzīvoklis ir tāda pati pirmās šķiras nepieciešamība, kā maize un apģērbs, tad no dzīvokļu krizes sevišķi daudz cieš nemantīgās ļaužu masas. Ievākdams ziņas no visām zemēm, starptautiskais darba birojs, pie Tautu savienības Ženevā, konstatē, ka darba tautas mitināšanās saspiestās, pārpildītās un jaunlaiku prasībām neatbilstošās telpās: 1) rada lielu bērnu mirstību, 2) veicina tuberkulozes, sifilisa un citu lipīgu slimību izplatīšanos, 3) pavairo netiklību, 4) ārda ģimenes dzīvi, 5) mazina laulību noslēgšanu un 6) pavedina uz noziedzību. Ar celtniecības apstāšanos ikvienā zemē simtiem, tūkstošiem cilvēku zaudē darbu un maizi. Tāpat neatjaunojas tās amatniecības un rūpniecības nozares, kuŗas pirms kaŗa izgatavoja celtnēm visādus piederumus. Tāpēc atsevišķu valstu valdības, pašvaldības un sabiedriskās organizācijas ķērušās pie telpu jautājumu atrisināšanas. Protams, ka namīpašnieki, kuŗu uzdevums ir apgādāt ļaudis ar ērtām un veselīgām telpām, nevar vienaldzīgi izturēties šinī jautājumā. Lai apspriestu līdzekļus telpu krizes novēršanai, vienādā mērā apmierinājot kā to cēlājus, tā lietotājus, laiku pa laikam sanāk starptautiskie namīpašnieku kongresi. Pašlaik uz tādu kongresu Vīnē sapulcējušies delegāti no 34 valstīm, kuŗi reprezentē vairāk par 5.000 namīpašnieku organizāciju. Kā Latvijas namīpašnieku pārstāvji kongresā piedalās J. Purgalis un J. Dāvis.

Kongress notiek Hofburgā, t. i. bijušo ķeizaru pilī. To atklāja starptautiskās namīpašnieku apvienības priekšsēdētājs Dr. J. Larmeru (Larmeroux), apsveikdams lielā skaitā ieradušos delegātus un valdības pārstāvjus. Austrijas valdības vārdā tieslietu ministrs Dr. Šlama novēlēja kongresam sekmīgu darbu, atrisināt visur brēcošo telpu trūkuma jautājumu. Līdz ar to ministrs paziņoja, ka valdība jau nodomājusi grozīt Austrijā pastāvošo īrnieku aizsardzības likumu un šinī ziņā labprāt izmantošot citu zemju piedzīvojumus. Pēc tam seko gaŗa rinda apsveikumu un ziņojumu no dažādām valstīm. Latvijas namīpašnieku organizāciju vārdā kongresu apsveica J. Purgalis.

Savā 4 dienas ilgā darbā kongress noklausījās ziņojumus no dažādām valstīm un iztirzāja jautājumus par namīpašniecības stāvokli un privātīpašuma ierobežojumiem, kuŗi vēl pastāv daudz zemēs un attiecas galvenā kārtā uz pilsētu namiem un namīpašnieku veikaliskiem dārījumiem. No referātiem un pārstāvju runām izskanēja pamatdoma, ka dzīvokļu krizi var novērst tikai ar jaunu namu celšanu, kas varēs notikt vienīgi iestājoties pirmskaŗa normālajiem apstākļiem. Dažās zemēs izdarītie mēģinājumi rāda, ka valstis un paš-

valdības nespēj celt namus dzīvokļiem. Lai privātpersonas celtu namus, nepieciešami vajadzīgs atjaunot brīvu līgumu slēgšanu starp namīpašniekiem un īrniekiem. Kongress 28. septembŗa kopsapulcē pieņēma rezolūcijas, prasot drīzumā atcelt izņēmuma likumus par telpu īri. Par jauno Austrijas īres likumprojektu kongress, neielaizdamies tuvākā kritikā, izteicās noraidoši, jo šis likumprojekts stipri ierobežo īpašniekiem viņu īpašumu pašlietošanas tiesības. Kongress principā atrod, ka ēkas privātpersonu vajadzībām būtu ceļamas ne valstij un pašvaldībām, bet privātuzņēmējiem. Nāk. kongress notiks 1929. g. Berlīnē. J. Dāvis. «Jaun. Ziņ.» 1928. g. 2. un 3. okt.

Negrozāmās cenas un brīvā sacensība.

Lai varētu dzīvot, vispirms katram cilvēkam ir vajadzīgas trīs lietas: 1) maize, 2) apģērbs un 3) dzīvoklis. Un tiešām, neviens cilvēks nevar iztikt bez jebkuŗas no šīm trim lietām. Tamdēļ ikkatra cilvēka galvenās rūpes pastāv iekš tam, lai apmierinātu šīs trīs nepieciešamās vajadzības. Tā kā katras zemes labklājība atkarājas taisni no tam, ciktāl katrs iedzīvotājs ir nodrošināts ar veselīgu barību, kārtīgu apģērbu un ērtu dzīvokli, tad arī ikvienas valsts likumdevējas iestādes uzdevums ir izdot tādus likumus, kuŗi vislielākā mērā veicina barības un apģērba vielu ražošanu un jaunu māju celšanu un pastāvošo ēku uzturēšanu labā kārtībā.

Ja kādā zemē ražo vairāk maizes, apģērbu un telpu, jo tajā rodas lielāka konkurence jeb sacensība starp piedāvātājiem un ir lielāka izvēle noņēmējiem. Ar to šīs dzīves nepieciešamās lietas top lētākas un labākas. Un patiesi, piedāvātāji, lai atrastu noņēmējus, ir spiesti nosist cenas un dot labākas preces. Tāpēc, ja gribam padarīt dzīvi ērtu un lētu, vajaga gādāt par to, ka valstī pastāvētu tādi likumi, kuŗi visām dzīvē nepieciešamām lietām radītu lielu konkurenci jeb sacensību.

Ja kādā valstī nav tādu likumu, kuŗi rada maizes, apģērba un dzīvokļu konkurenci, tad tajā visas šīs nepieciešamās lietas top dārgākas un sliktākas, un pat sāk to pietrūkt. Šo bēdīgo parādību var novērst vienīgi, atrodot tādus līdzekļus un izdodot tādus likumus, kuŗi veicina šo nepieciešamo priekšmetu ražošanu, pavairo to piedāvājumu un rada to konkurenci.

Visi mēs vēlamies, ka būtu lēts uzturs: maize, apģērbs un dzīvoklis. Tomēr to cenas tieši nenosaka tikai — pieprasītāji, bet tās pastāvīgi regulē brīvā sacensība, kuŗa rada tā saucamās tirgus cenas. Katra ražojumu tirgus cenas pastāvīgi mainās saskaņā ar izlietojamo materiālu, darba spēku un darba rīku cenām, ieguldītā kapitāla procentu apmēru, uzliktām nodokļu nastām, apdrošināšanas premiju augstumu un citiem apstākļiem. Tāpēc nevienam atsevišķam ražojumam nevar noteikt negrozāmu cenu, jo katra ražojuma cenas mainās ar citu ražojumu cenu celšanos vai krišanu. No sacītā izlobās, ka, nosakot negrozāmu cenu vienam kādam ražojumam, nākas noteikt negrozāmas cenas arī visiem citiem ražojumiem un stabilizēt darba algas un nodokļus. Pretējā gadījumā, ceļoties citu dzīves vajadzību cenām, priekšmets ar negrozāmu cenu īsākā vai garākā laikā pavisam nozūd no tirgus. Ievērojot to, negrozāmu cenu noteikšana pirmās nepieciešamības priekšmetiem ir ļoti bīstams mēģinājums, kuŗam vēlāk priekš valsts var būt visai ļaunas sekas.

Mums nepatīk, ka ir jāmaksā dārga nauda zemkopjiem par barības vielām: maizi, pienu, gaļu, saknēm u. t. pr. Bet zemkopji apgādā mūs ar barības vielām vienīgi tad, ja mēs atlīdzinām visus viņu ar zemkopību saistītos izdevumus: sedzam ieguldītā kapitāla procentus, samaksājam strādnieku algas un nodokļus, kā arī ēku celšanas un uzturēšanas, lopu un darba rīku iegādāšanas un citus izdevumus un pēdīgi nodrošinām viņu pašu materiālo un tiesisko stāvokli. Ja, piemēram, iznāktu tāds likums, kuŗš noteiktu par maizi, pienu, gaļu un citām ēdamām vielām tādas cenas, par kuŗām zemkopji nevarētu tās ražot, tad tūdaļ aptrūktu šo vielu. Protams, ka pret tādu likumu pirmie protestētu zemkopji, kuŗi tādā gadījumā ražotu ēdamvielas tikai sevim, bet zaudētu peļņu no to pārdošanas pilsētniekiem. Vēl vairāk par tāda likuma izdošanu brēktu pilsētnieki, kuŗi paliktu pavisam bez maizes. Acīm redzams, ka zemnieki nav mūsu ienaidnieki, bet draugi: mēs nevaram iztikt bez zem-

niekiem kā maizes ražotājiem, un viņi nevar iztikt bez mums kā savas ražotās maizes patērētājiem.

Gluži tas pats sakāms par apģērba ražotājiem un to noņēmējiem. Lopkopji, aitkopji, linkopji, kokvilnas audzinātāji, amatnieki un rūpnieki, kuŗi apgādā mūs ar drēbēm, veļu un apaviem, nav mūsu ienaidnieki, bet draugi. Un lai gan mēs maksājam viņiem daudz naudas, tomēr, paldies Dievam, ka ir šie ļaudis, jo bez viņu darba un rūpēm mēs paliktu bez apģērba. Ja izdotu tādu likumu, kuŗš noteiktu par drēbēm, veļu un apaviem tādas cenas, par kuŗām nevar tos ražot, tad visas šīs mums nepieciešamās lietas nozustu no tirgus, un visi mēs brēkdami prasītu šāda likuma tūdaļēju atcelšanu.

No šiem abiem piemēriem nākam pie sekošiem slēdzieniem: 1) Maizes un apģērba noņēmēji nevar iztikt bez šo priekšmetu ražotājiem, un šo priekšmetu ražotāji nevar iztikt bez to noņēmējiem, kāpēc ražotāji un noņēmēji ir draugi, bet ne ienaidnieki. 2) Iedzīvotāju apgādāšanai ar maizi un apģērbu ir vajadzīga brīva tirdzniecība, bet nevis negrozāmu cenu noteikšana, atstājot cenu noteikšanu katrreizējai preču piedāvātāju savstarpējai konkurencei.

Šie abi slēdzieni par iedzīvotāju apgādāšanu ar maizi un apģērbu attiecas visā pilnumā arī uz trešo dzīves nepieciešamo vajadzību — dzīvokli. Dzīvokļu trūkumu var novērst, tikai ceļot jaunus un uzturot labā kārtībā pastāvošus namus. Jo vairāk cels jaunu namu, jo lielāka būs dzīvokļu konkurence, t. i. augs dzīvokļu piedāvājums un mazināsies dzīvokļu pieprasījums. Caur to dzīvokļi taps lētāki un ērtāki, jo tad tikai ērti dzīvokļi atradīs īrniekus. Un otrādi: jo mazāk cels jaunus un mazāk remontēs vecos namus, jo dzīvokļu paliks mazāk un tie taps sliktāki, jo tad ļaudis būs spiesti mitināties arī sliktās un neveselīgās telpās. Tāpēc, lai gan īrniekiem ir jāmaksā namīpašniekiem īres nauda, tomēr namīpašnieki nav īrnieku ienaidnieki, bet draugi: namīpašnieks apgādā īrnieku ar telpām, un abi viņi nevar iztikt viens bez otra. No tā noskārstam, ka tiklab īrnieku, kā namīpašnieku interesēs ir prasīt, ka tiktu izdots tāds īres likums, kuŗš pavairotu dzīvokļu skaitu un padarītu tos ērtākus, veicinot jaunu namu celšanu un pastāvošo namu uzturēšanu kārtībā. Bet uzņēmēji varēs celt jaunus namus vienīgi tad, 1) ja taps pilnīgi nodrošināta privātīpašuma neaizkaramība un 2) ja celtnē ieguldītais kapitāls rentēsies, t. i., ja ienākumi no tās segs visus nama uzturēšanas izdevumus, nodokļus un ieguldītā kapitāla un amortizācijas procentus. Turpretim, ja pastāvēs likums, kuŗš neapmierina šīs prasības, tad nevarēs rasties jauni nami. Tāpēc, nolietojoties veciem namiem, telpas taps arvien sliktākas un dārgākas un iestāsies dzīvokļu trūkums. Taisnība, tagad īrnieki maksā ļoti lēti namīpašniekiem par dzīvokļiem. Bet toties apakšīrnieki, kuŗu ir daudz reiz vairāk nekā īrnieku un kuŗi pa lielākai daļai pieder pie nemantīgām šķirām, maksā ārkārtīgi dārgi īrniekiem par mēbelētām istabām.

Ja vēl ievērojam pasakainās atkāpšanās naudas, kuŗas īrnieki ņem par dzīvokļa atdošanu citiem īrniekiem, tad jāatzīst, ka arī jau tagad pilsētu un miestu iedzīvotāju lielumlielam vairumam ir jāmaksā ļoti dārgi par telpām. Kā dzīvokļu trūkumu un simtiem tūkstošiem maksājamās atkāpšanās naudas par tiem, tā arī milzīgi augstās īres maksas par mēbelētām istabām rada vienīgi dzīvei nepiemērotais īres likums, kuŗš noteic telpām negrozāmas cenas un ar to izslēdz telpu brīvo sacensību cenu un labuma ziņā. **J. Dāvis.** «Br. Tēv.» 7. 1. 27.

Kas darāms saimnieciskās krizes novēršanai?

Pie mums ir divējādi ļaudis: 1) vieni, kuŗi strādā jeb ražo, un 2) otri, kuŗi nestrādā jeb neražo. Ikviens, kuŗš strādā šādu vai tādu darbu, rada zināmas vērtības. Tās paliek Latvijā un pavairo Latvijas nacionālo bagātību. Tā kā neražotāji nerada nekādas vērtības un ar darbu nepelna sev uzturu, tad viņi patērē tās vērtības, kuŗas rada ražotāji. Tā tad neražotāji dzīvo uz ražotāju rēķina. Ražotāji ir arī vienīgie nodokļu maksātāji. Bet neražotāji ir tikai nodokļu patērētāji un nacionālās bagātības iznīcinātāji.

Laimīgas ir tikai tās zemes, kuŗās daudz ražotāju un maz neražotāju un kuŗās valsts vara atrodas vienīgi ražotāju rokās. Turpretim, nelaimīgas ir tās zemes, kuŗās daudz neražotāju un maz ražotāju un kuŗās valda neražotāji. Ja

kādā zemē valda neražotāji, tad tajā iedzīvotājiem grūti tikt pie maizes, apģērba un dzīvokļa. Pašlaik tāda trūcība iestājas Latvijā, kur ir daudz neražotāju, un tiem ir noteicošs vārds valdībā un ražotāju aplikšanā ar nodokļiem.

Lielā neražotāju skaita dēļ Latvija patērē vairāk, nekā ražo. Tāpēc viņa spiesta ievest no ārzemēm preces par lielāku summu, nekā var izvest. Tā 1925. g. pie 160 milj. latu jeb 8 miljardiem rubļu valsts budžeta Latvijas imports pārsniedza eksportu par 101 milj. latu jeb 5 miljardiem rubļu. Citiem vārdiem sakot, Latvija pagājušā gadā palika par 5 miljardiem rubļu nabadzīgāka un kredita nespējīgāka. Rodas jautājums: Cik ilgi vēl varēs pastāvēt Latvija kā patstāvīga un neatkarīga valsts un pēc cik gadiem viņa taps pilnīgi kredita nespējīga resp. nonāks pie bankrota, ja viņa arī turpmāk ik gadus patērēs par 5 miljardiem rubļu vairāk, nekā ražos?

Ja atsevišķs cilvēks patērē vairāk, nekā nopelna, tad viņam ir divi izejas iegūt līdzekļus uzturam: a) taisīt aizņēmumus jeb parādus un b) izpārdot agrāk iekrātās vai no vecākiem mantotās vērtības. Parasti tādam cilvēkam, kurš vairāk patērē nekā pelna, neviens naudu neaizdod, jo acīm redzams, ka viņš nekad nespēs atmaksāt parādu. Tāpēc atliek tikai otrā izeja — izpārdot no saviem priekštečiem mantotās vērtības. Kad par tām dabūtā nauda nodzīvota, seko bankrots.

Gluži tāds pat liktenis draud Latvijai, kura patērē vairāk, nekā ražo. Aizņēmumu viņai nav izdevies dabūt. Tāpēc viņa jau izcirtusi un izpārdevusi tēvu tēvu saudzētos mežus un par saņemtiem miljardiem nav ieguvusi nekādas pretvērtības un aplikusi iedzīvotājus, resp. ražotājus, ar 3 reiz augstākiem nodokļiem, nekā pirms kara.

Neskatoties uz visu to, valsts noslēdz katra gada budžetu ar iztrūkumu. Pirms kara Latvija, neaiztiekot mežus, deva Krievijai gadā skaidra atlikuma 40 miljonu zelta rubļu, kas līdzinās 106 milj. latu jeb 5 un trešdaļa miljarda Latv. rubļu un iztaisa vairāk kā pusi no visa mūsu valsts budžeta. Bet kur ņems līdzekļus iedzīvotāju uzturam un kā pastāvēs valsts tad, kad visi šie ārkārtīgie ienākuma avoti būs galīgi izsmelti?

Kā zināms, Polija (30 milj. iedz.) ir daudz lielāka un bagātāka par Latviju. Tomēr kāds ievērojams Amerikas tautsaimnieks atzina, ka «Polijai nepietiek ar 8 stundu darba dienu». Tā kā arī Latvija slimo ar to pašu īsās darba dienas kaiti, tad arī Latvijas iedzīvotājiem ir vairāk jāstrādā, jeb jāražo maize, apģērbs un citas vērtības pašu zemē, lai tās nebūtu par dārgu naudu jāpērk un jāieved no ārzemēm.

Ikvienā zemē ļaudīm jāstrādā tik daudz, ka pieražotu sev pārtiku. Darba laika garumu nevar noteikt nekādi valsts likumi, bet tikai zemes dabiskās bagātības un klimatiskie apstākļi. Jo bagātāka un siltāka zeme, jo ļaudīm jāstrādā mazāk. Mūsu zeme ir nabaga un auksta. Tāpēc mēs varam nopelnīt sev uzturu tikai ar ilgu un neatlaidīgu darbu. Jāspeŗ visi soļi, lai pavairotu ražotāju un samazinātu neražotāju skaitu un lai būtu atļauts ikkatram cilvēkam strādāt tik ilgi, kā viņš var nopelnīt sev uzturu.

Pirms kara Latvijā bija 2.500.000 iedzīvotāju, un tā vēl izveda labību uz ārzemēm. Bet tagad tajā ir tikai 1.875.000 iedzīvotāju, un tā ieved no ārzemēm 7 un pus miljona pudu rudzu un kviešu un 1 un pus miljona pudu lopu barības. Par šīm ievedamām barības vielām katru gadu uz ārzemēm aizplūst 40 miljonu latu jeb 2 miljardi rubļu. Tas skaidri rāda, ka pēc kara mēs strādājam par maz Latvijā, kurā, paliekot ļoti daudz neapstrādātas zemes vienīgi strādnieku trūkuma dēļ, nedrīkst būt ne runas par bezdarbu un maizes trūkumu. **J. Dāvis.** «Brīvā Tēvija» 18. 10. 26.

Griba ir spēks.

Kam stiprs prāts un cieša griba,
Tas daudz pēc ceļa neprasīs.
Fr. Brīvzemnieks.

Kā namsaimnieki mēs ejam zem viena karoga un dzenamies sasniegt kopēju mērķi. Mūsu mērķis ir tapt stipriem. Mēs būsim tik stipri, cik stipra ir mūsu griba. Stipra griba izlauž pati sev katru ceļu un ir lielākais spēks,

kādu vien pazīst pasaule. Vislielākie cilvēces gari ir bijuši ar ārkārtīgi stipru gribu. Pašlaik Latvijā vajadzīgi ļaudis ar plašu vērienu, gaišu prātu un stipru gribu. Tādi ļaudis sevišķi nepieciešami saimnieciskā laukā, kuŗā darbojas namīpašnieki.

Lielumlielā daļa namīpašnieku ir pašdarīti ļaudis, t. i. tādi cilvēki, no kuŗiem ikkatrs nodibinājis savu stāvokli vienīgi pats saviem spēkiem. Savus mūža sviedrus viņi ielējuši pilsētu namos. Kā mūsu tautas dziesma saka, tad pilsētas darinātas skaistas ar namsaimnieku «sūro varu», t. i. ar viņu grūto un neatlaidīgo darbu. Bet darbs ceļ vīru godā! Darbs ceļ arī ikkatru pilsētu un ikkatru valsti godā. Un, lūk, namīpašnieki ir Latvijas pilsētu godā cēlāji. Celdami godā pilsētas, namīpašnieki ir devuši un dod desmitiem tūkstošiem ļaužu darbu un maizi un maksā valstij un pašvaldībām vissmagākos nodokļus.

No valstiskā viedokļa namsaimnieki kā telpu ražotāji ir valstij tikpat nepieciešami kā maizes ražotāji — lauksaimnieki un rokpeļņi — strādnieki. Ja ir nodrošināts lauksaimnieku un strādnieku stāvoklis, tad būtu jānodrošina arī 100.000 namīpašnieku ģimeņu stāvoklis, kuŗus stipri nospiež īres likums, pārmērīgie nodokļi, augstie procenti, privātīpašuma tiesību neatzīšana u. t. t. Tomēr polītisko partiju vadība ne domāt nedomā par mūsu stāvokļa uzlabošanu, bet gan vienmēr to vēl pasliktina jauniem nodokļiem. Tāpēc namīpašnieki var nodrošināt savu stāvokli tikai paši saviem spēkiem. Mums nav arī tiesības prasīt, lai citas šķiras cīnās par mūsu tiesībām. Ja mēs paši neaizstāvam savas intereses, tad citas šķiras dzīvo uz mūsu rēķina. Savas tiesības pret citu šķiru uzbrukumiem mēs varam aizsargāt vienīgi Saeimā un nekur citur. Skaidri redzams, ka mums jābūt stipriem Saeimā. Taisni visa mūsu nelaime ir tā, ka mēs esam par daudz vāji Saeimā, jo tur 100.000 namīpašnieku ģimenēm ir tikai 1 deputāts, lai gan pēc mūsu skaita vajadzēja būt 10 namīpašnieku deputātiem.

Uzplijas jautājums: Vai namīpašniekiem ir atņemta tiesība sūtīt uz Saeimu savus 10 deputātus? Nē! Viņu lielumlielais vairums nav gribējuši sūtīt savus pārstāvjus uz Saeimu. Tikai $^1/_{10}$ daļa namīpašnieku ir aizsūtījuši uz Saeimu savu deputātu, bet $^9/_{10}$ daļas namīpašnieku ir uzticējuši savu interešu aizstāvēšanu citu šķiru deputātiem. Ja no sākta gala namsaimnieki būtu pastāvīgi sūtījuši uz Saeimu viņiem pienācīgo skaitu deputātu, tad viņiem nebūtu īres likuma un smagās nodokļu nastas. Tā kā namīpašnieki kā saimnieciski ļaudis var dot vislabākos deputātus, tad, ieejot Saeimā lielākam skaitam namsaimnieku deputātu, valsts nebūtu nonākusi savā tagadējā kļūmīgā stāvoklī. Acīm redzams, ka uz priekšu namīpašnieki vairs tā nedrīkst rīkoties, jo ikkatras šķiras spēks atkarājas no tās deputātu skaita un ikkatras valsts krietnums no tās deputātu krietnuma. Tāpēc namīpašnieku pienākums ir izlabot savu līdzšinējo polītisko kļūdu un šā gada Saeimas vēlēšanās sūtīt uz likumdevēju iestādi sev piekrītošu pilnu skaitu deputātu.

Namīpašnieku saime ir līdzīga lielam spēcīgam ozolam. Kā ikviens zars var zelt tikai kopā ar stumbru, tāpat arī ikviens namsaimnieks var pastāvēt tikai kopā ar visu namsaimniecību, kuŗu reprezentē namīpašnieku biedrību savienība. Tāpēc visiem namsaimniekiem stingri jāseko viņas rīkojumiem un nav jāstājas nekādos sakaros ar polītiskām partijām resp. kliķēm. Dzīves īstenība rāda, ka tagad namsaimniecība pārdzīvo grūtus laikus vienīgi tamdēļ, ka lielākā daļa namīpašnieku lētticīgi palaižas uz polītisko partiju dižvīru solījumiem. Tomēr savu partiju interesēs ar namsaimnieku balsīm no svešiem sarakstiem ievēlētie deputāti ir uzvēluši nodokļus un citas nastas uz namsaimnieku pleciem, bet tiesības uz telpām namsaimnieku celtos namos atdevuši citām šķirām. Kā zināms, partiju vadoņi taisa visādas polītiskas andeles uz to šķiru rēķina, kuŗas nav pietiekoši stipri reprezentētas Saeimā. Tāpēc namīpašniekiem nākas ar saviem sviedriem samaksāt šiem polītiskiem andelmaņiem, kuŗu ievēlēšanu Saeimā viņi paši pabalstījuši ar naudu, balsīm un taloniem.

Ja visi namīpašnieki gribēs īres likuma atcelšanu un nodokļu nastas atvieglināšanu un šo savu gribu pārvērtīs darbos, šā gada Saeimas vēlēšanās balsojot tikai paši par savu sarakstu, tad viņi drīz vien pārliecināsies, cik brīnišķi liels spēks ir gribai, attiecībā uz savu vēlēšanos piepildīšanu. Tāpēc jau-

najā gadā, līdz ar mūsu tautas lielo patriotu Fr. Brīvzemnieku, novēlu namīpašniekiem visur un vienmēr, bet sevišķi priekšā stāvošās Saeimas vēlēšanās, «stipru prātu un ciešu gribu!» J. Dāvis. «Mūsu Īpašums» 1933. g. Nr. 1.

59. Politiskā darbība pēckara laikmetā.

Ja es dzīvoju ar visu citu tautu kopēju politisko dzīvi, tad mans pienākums ir aprakstīt «Manās gaitās un atziņās» visu to, ko es esmu pastrādājis un kopēji ar citiem pieredzējis savas tautas politiskā dzīvē, sniedzot atceres, atsauksmes un novērtes par visu manu un manas tautas piedzīvoto, lai šos aprakstus varētu izlietot kā vēsturiskus materiālus. Ja tāpat darīs arī citi, tad tiešām sakrāsies bagāti materiāli, kuŗus vēsturnieki un pēcaudzes saņems ar izjustāko pateicību.

Vēsturiski fakti nenotiek starp četrām acīm vien, bet notiek daudzu ļaužu acu priekšā. Tāpēc savtīgo personu vai organizāciju mēģinājumi apslēpt tos ir veltīgi. Ko es esmu uzrakstījis savās grāmatās, to ir redzējuši, piedzīvojuši vai izjutuši arī simtiem un tūkstošiem citu cilvēku. Tikai viņi nav ķērušies pie spalvas, kā es to daru. Toties viņi noder vēsturei kā aculiecinieki. Tā tad manu aprakstāmo vēsturisko notikumu pareizību vienmēr var pārbaudīt ar aculiecinieku un līdzlaicicnieku atstāstiem. Es lūdzu vēsturniekus izdarīt tādu faktu pārbaudi tūdaļ, kamēr vecākā paaudze nav izmirusi.

Es esmu uzaudzis latvju tautiskā atmodas laikmetā. Tāpēc es no mazotnes tapu nacionālists un tāds esmu palicis visu mūžu. No nacionālā viedokļa es esmu raudzījies un raugos uz dzīvi visās savās gaitās. Pat cara vara, viņa režims un dienests viņam nespēja mazināt manu nacionālismu: es esmu dzimis latvis un varu būt tikai tas, kas es esmu. Protams, ka svešas tautas valdības laikā latvju un ne krievu nacionālisma dēļ man nācās ciest dienestā un nesaņemt balvas un paaugstinājumus līdzīgi krieviem. Tomēr tas izvērsās man par labu: es nodziļinājos savdabīgā darbā un iespējami drīzi atstāju dienestu, lai strādātu patstāvīgi un neatkarīgi no valdības. Izstāšanās no dienesta deva man iespēju pilnīgi nodoties literāriskai nodarbībai un sacīt atklātu un patiesu vārdu valdībai. Piemēram, savā laikā lielu ievērību guva krievu un latvju sabiedrībā mans «Latvijas» 1908. g. 29. nov. num. ievietotais raksts: «Mūsu tautskolas pārkrievošanas lietā» (skat. 19. nod.). Tādu pašu izceltību latvju un vācu sabiedrībā izpelnījās mani raksti: «Kas darāms uz karstām pēdām» («Balt. Vēstn.» 10. 7. 19.) un «Baltischer Nationalausschuss» («Latvijas Sargs» 2. 10. 19. Skat. 56. nod.). Ar veselu virkni lielu un mazu rakstu es esmu uzstājies pret žīdiem kā mūsu tautas internacionālizētājiem un pret visiem citiem internacionālo ideju paudējiem neapzinīgām ļaužu masām. Galvenā kārtā aiz nacionāliem iemesliem es esmu morduchaisma, marksisma un masonisma nesamierināms ienaidnieks.

Kā tīrasiņu arietim, otrā man iedzimtā īpatnība ir ideālistiskais pasaules uzskats un ar to nešķirami saistītā ariskā ētika, kuŗu

ir visskaidrāki izteikuši indiešu-persiešu-romiešu Dieva dēli un pasaules pestītāji — Krišna, Buda, Saratustra, Mitra un Kristus, kā arī grieķu-romiešu filosofisko skolu dibinātāji un prātnieki — Tales, Pitagors, Sokrats, Platons, Aristotelis, Cenons, Cicerons, Seneka, Epiktets un daudzi citi ariešu gara milži. Tāpēc jau agrā bērnībā, kad es vēl nepazinu šo savu sensenču ģeniju vārdus, es neapšaubāmi ticēju Dievam kā visa labuma avotam un visu cilvēku tēvam. Es vienmēr esmu aizstāvējis un aizstāvu ticību, ko sevišķi pierāda mani daudzie raksti «Tautas Balsī» (skat. 57. nod.) un speciālās grāmatās.

Katras tautas ētika stāv vistuvākā sakarā ar tās ticību. Nevar tautai atņemt ticību, nesabojājot viņas ētisko dzīvi, tāpat kā kokam nevar nocirst sakni un cerēt, ka tas arī bez saknes augs, kā audzis ar sakni. Kā vēsture rāda, ar neticības un bezdievības vairošanos tautas grimst morāliski. Dievticība dod cilvēkam dvēseles apmierinājumu un rada prieku strādāt. Bezdievība sapūdē kultūru, tikumību, zinātni, mākslu un katru praktisku darbu. Tāpēc es noteikti pretojos bezdievības sludinātājiem: viņi nav izglītības veicinātāji un tautai gaismas nesēji, bet gan ir kultūras postītāji un tautai akli dzīves ceļa rādītāji. Paši viņi iedomājas par tautas labdariem, bet patiesībā viņi samaitā tautas dvēseli. Nekāda izglītība nevar tautu paglābt no iznīcināšanas un vest uz garīgu un materiālo labklājību tādā mērā kā pareizi saprasts Kristus evaņģelijs.

«Reliģija ir tautai opijs.»

«Mūs neglābj nekāds Dievs, nekāda augstākā būtne, nekāds ķeizars, nekāds tautvadonis.»

Ar šādiem savas partijas principu plakātiem soc.-dem. pa savas varas ziedu laiku Vācijā braukāja un staigāja pa pilsētu un sādžu ielām.

Uzkrītoši ir tas, ka bezdievības paudēji ir taisni «Dieva izredzētās tautas» dēli un meitas un ka viņi pauž to vienīgi «gojiem»,

bet paši stingri turas pie sava ciltsdieva Jāves un visos sīkumos pilda viņa pavēles par pasaules iekaŗošanu savai tautai. Ticība stiprina žīdus, neticība vājina gojus. Bezdievība ir drošākais līdzeklis pakļaut gojus žīdu varai. Ar to izskaidrojas, kāpēc bezdievība sastopama tikai tajās tautās, kuŗu starpā mitinas žīdi. Ja gribam, lai mūsu tauta tic savam ideālam — Debestēvam un ar to nezaudē ariešu dvēselei iedzimtās augstās ētiskās vērtības, tad mums jāgādā, ka mūsu tēvu tēvu zemē neieklīstu un neblandītos žīdi. Lūk, tas ir viens no iemesliem, kāpēc es savos rakstos uzstājos pret žīdu ielaišanu, paturēšanu un privilēģēšanu Latvijā. No manas puses tas nav noziegums, bet ir pienākums, jo es cīnos pret savu līdztautiešu demorālizēšanu no žīdu puses. Latvji nedemorālizē žīdus, lai žīdi arī nedemorālizē latvjus. Iznīcinādami ariešu morāli, žīdi ieaudzina tautā greizus uzskatus pret tikumību, likumību un tautību, kas grauj mūsu valstsdzīves pamatus.

Latvija piedzima uz milzīgās cara imperijas drumstalām. Viņas patstāvības tēvs bija Krievijas sabrukums un māte Sabiedroto uzvara pār Vāciju. Celdami mūri starp Krieviju un Vāciju, Sabiedrotie izaudzināja Latvijas patstāvību.

Jaunajai valstij nācās nostāties pašai uz savām kājām, lai gan tai nebija ne armijas, ne pārvaldes, ne satversmes, ne naudas, bet bija pa kaŗa laiku galīgi izpostīta un izlaupīta zeme, lielā mērā demorālizēta un internacionālizēta tauta un visur drupas un postāža.

Zemes pārvaldei noorganizējās atsevišķu ļaužu grupas, kuŗas nosauca sevi par polītiskām partijām un ievēlēja no sava vidus Tautas padomi. Pēdējās uzdevums bija radīt pagaidu valdību un sasaukt Satversmes sapulci valsts iekārtas noteikšanai un tās pamatlikumu izstrādāšanai.

Lai gūtu sev vairāk piekritēju, ikviena partija uzņēma savā programmā ne tik daudz to, kas tautai dzīvē derīgs un nepieciešams, kā to, kas tautai patīkams, lai arī tas būtu viņai lieks vai pat kaitīgs. Tāpat partijas neskopojās ar neizpildāmiem solījumiem, labi zinot, ka iztukšotā zeme nespēja dot līdzekļus to izpildīšanai.

Pa kaŗa laiku ļaudis bija atraduši no darba. Daudzi vairs negribēja strādāt, lai vaiga sviedros pelnītu maizi un tiktu pie sava īpašuma. Partijas nekā neminēja par darba lielo nozīmi, par darba ražīguma pacelšanu un privātīpašuma neaizskaramību, bet gan dažas no viņām pauda tā iznīcināšanu.

Kaŗa apstākļi, it sevišķi vācu okupācija, radīja tautā tikumisku pagrimšanu. Bet neviena partija ne domāt nedomāja par ticības un tikumības nostiprināšanu ļaudīs, bet gan viena otra prasīja baznīcas šķiršanu no valsts, civīllaulības atzīšanu, ticības mācības izmešanu no skolas u. t. t.

Daudziem patika bezdarbīga laika nosišana un dulluma omulība. Valstij savukārt bija vajadzīga nauda. Lai apmierinātu abas puses, partiju valdība atcēla cara izdoto alkohola aizlieguma likumu, atvēra slēgtos krogus un apdzirdināja jau no dzeršanas atradušo tautu.

Partiju valdība iecēla augstākos valsts amatos personas nevis pēc lietderības, bet pēc piederības pie vadošām partijām. Tādējādi radās amata personu nejēdzīga un neatbildīga rīcība, kuŗa bieži bija saistīta ar lieliem materiāliem zaudējumiem valstij.

Lai novērstu visas šīs un daudzas citas nepilnības un izveidotu jaunās valsts iekārtu uz jau cilvēces vēsturē gadtūkstošiem pārbaudītiem un par stipriem atzītiem pamatiem, es un mani domu biedri negribējām palikt par vienkāršiem nomaļus skatītājiem vai tapt par partiju izlēkšņu līdzskrējējiem, lai iedzīvotos uz valsts rēķina, bet nolēmām organizēties cīņai pret valsts izsaimniekošanu un par lietderīgu valsts pārvaldes organu radīšanu.

Kad Tautas padome nodibināja Latvijā demokratisko valsts iekārtu, tad tās pārvaldi pārņēma politisko partiju ievēlētā Satversmes sapulce un vēlāk Saeima. Ticīgie un to garīdznieki vēlējās nodibināt organizāciju, lai aizstāvētu ticību un baznīcu, kuŗas tolaik ārdīja kreisās partijas. Viņi griezās pie manis uzņemties tās nodibināšanu un vadīšanu. No savas puses es uzstādīju prasību, ka vienam no šīs organizācijas pamatiem jābūt atturībai. Pēc dažām apspriedēm konfesiju priekšsēdētāji pieņēma manu prasību un nolēma nodibināt Kristīgo nacionālo savienību, liekot par tās 4 stūŗakmeņiem ticību, tautību, privātīpašumu un atturību. Tad es kopā ar citiem izstrādāju un iesniedzu reģistrēšanai Kristīgās nacionālās savienības statūtus. Dibinātāju sapulce vienbalsīgi izredzēja mani par Savienības priekšnieku. Sīkāki uzstādījusi programmu, savienība lielā šķaitā izlaida sek. deklarāciju:

Ko Kristīgā Nacionālā Savienība grib?

Kristīgā Nacionālā Savienība grib nostiprināt un izveidot patstāvīgu, neatkarīgu, dēmokratisku Latviju uz kristīgās kultūras un tikumības pamatiem latvju tautas īpatnējā garā.

Viņa pulcina ap savu karogu visas ļaužu šķiras un uzstājas pret katru šķiru naidu.

Viņa aizstāv ģimenes dzīves svētumu, jo ģimene kā nākamo pilsoņu audzētāja un veidotāja ir viens no galveniem un stiprākiem sabiedrības, tautas un valsts pamatiem.

Viņa prasa no visiem pilsoņiem likumu stingru pildīšanu un vienlīdzīgu pienākumu nešanu valstī un sabiedrībā.

Viņa prasa no visiem valsts, pašvaldības un sabiedrības darbiniekiem darba mīlestību, godīgumu un taupību.

Viņa vērtē pilsoņa krietnumu pēc tā, kā viņš pilda likumus un pienākumus pret valsti un sabiedrību.

Viņa aizstāv privātīpašumu un grib radīt stipru zemniecību, piešķirot bezzemniekiem zemi par dzimtsīpašumu.

Viņa uzstājas pret darba ļaužu izmantošanu un grib uzlabot likumdošanas ceļā darba apstākļus, nodrošinot pilsoņus slimības, nelaimes, bezdarba un vecuma nespēka gadījumos un aizsargājot sieviešu un mazgadīgo darbu.

Viņa cenšas ievest taisnīgu nodokļu un finanču politiku.

Viņa ir par neatkarīgu un tautai viegli pieejamu tiesu.

Viņa cīnās pret netiklību, izvirtību un alkoholu.

Viņa apkaŗo spekulāciju, kukuļošanu un sociālismu ar viņa internacionālismu un komūnismu.

Viņa stāv par kristīgo baznīcu, ticību un audzināšanu kristīgā garā.

Pa tādu ceļu Kristīgā Nacionālā Savienība grib vadīt latvju tautu uz la-

bāku un jaukāku dzīvi. Kas to pašu grib, tas lai pievienojas Nacionālai Savienībai.

Latvju tauta! Ja pēc septiņu gadsimteņu ilgas verdzības tevī vēl dzīvo senču gars, kvēlo tēvijas mīlestības liesma un mīt cieņa pret augstajām tikumības un kultūras vērtībām, tad nostājies Kristīgās Nacionālās Savienības pusē, lai kopotiem spēkiem celtu brīvās Latvijas valsts ēku dižu, daiļu un stipru, nodotu viņu taisnā, saprātīgā un rūpīgā pārvaldībā un nodrošinātu viņas iedzīvotājiem mieru, darbu un maizi.

Tāpēc neklausaties uz neizpildāmiem solījumiem un neļaujiet sevi maldināt, bet dibiniet savas valsts dzīvi uz ticības, tautības, atturības un privātīpašuma pamatiem, kuŗi no visām tautām un lieliem valsts vīriem atrasti un atzīti par visdrošākiem un kuŗus arī Kristīgā Nacionālā Savienība likusi ceļamai Latvijas valsts ēkai par nesatricināmiem stūrakmeņiem.

Kristīgās Nacionālās Savienības Centrālā Valde, Rīgā.

Adreses: Rīgā: Pauluči ielā Nr. 13. (Latv. Biedr. n.) un Kristīgās Nacionālās Savienības Kurzemes nodaļā, Liepājā, Vecais-Tirgus Nr. 7.

«Tautas Balss» 30. 9. 22.

Savienībā par biedru iestājās Rīgas latviešu biedrība. Tas bija liels latvju intelliģences atbalsts. Bez tam Rīgas latv. biedrība par brīvu deva telpas ne tikai savienības birojam, bet arī tās daudzajām sapulcēm.

Protams, ka savienība piegrieza vislielāko vērību ticības un baznīcas aizstāvēšanai. Šinī nolūkā tā izplatīja pa visu Latviju desmitiem tūkstošu manu sastādīto brošūru un skrejlapu un izsūtīja lektorus, kuŗi svētdienās turēja runas pie baznīcām un kapsētām, kā arī publiskos dārzos un laukumos. Manas turētās runas daudzās vietās un dažādos gadījumos palikušas ļaudīm dzīvā atmiņā līdz šim laikam. Paraugam šeit pievedīšu vienas savas runas atreferējumu «Liepājas Avīzē», kas skan tā:

No Jelgavas. Iz Kristīgās Nacionālās savienības aprindām mums raksta: Svētdien, 4. sept. vietējā Kristīgās Nacionālās Savienības nodaļa bij sasaukusi masu sapulci. Uz sapulci bij ieradušies vairāk kā tūkst. klausītāju. Uzstājās Centrālvaldes priekšnieks J. Dāvis un Kurzemes nodaļas priekšnieka palīgs T. Kaddike.

Kodolīgā un saistošā runā J. Dāva kgs izskaidroja Kristīgās Nacionālās Savienības pamatprincipus: ticību, tautību, atturību un privātīpašumu. Sevišķi ilgi runātājs uzkavējās pie ticības problēmas, kuŗu apskatīja no vēsturiskā, politiskā un zinātniskā redzes viedokļa. Aizrādījis, ka Latvijā patlaban ir vairāk kā 13 partiju, runātājs uzstāda jautājumu, vai tad pie tādas lielas partiju izvēles jel maz esot vajadzīga vēl viena politiska partija — Kristīgā Nacionālā Savienība? Uz to runātājs atbild pozitīvi.

«Nav pasaulē bijis un arī tagad nav tautas, kuŗai nebūtu ticības. Tas rāda, ka ticība uz Dievu ir iedzimta katram cilvēkam un līdz ar to veselām tautām. Ticība uz Dievu, kā visaugstākās un vispilnīgākās būtnes gribas izteicēja, māca cilvēkiem dzīties pēc visa laba, daiļa un patiesa un izsargāties no visa ļauna. Šī mācība paceļ ļaudis tikumiskā, kultūrelā un sabiedriskā ziņā, radot viņos savstarpēju tuvāku mīlestību un apvienojot viņus uz vienādu reliģiōzu ieskatu pamata ciltīs, tautās un valstīs. Iekšējās vienošanās apziņa ar Dievu un dziļais iekšējais miers dara cilvēkus varonīgi stiprus, kāpēc tie var sasniegt augstākus mērķus. Jo cilvēkiem stiprāka ticība, jo viņiem lielāka tuvāku mīlestība, augstāka tikumība un ciešāka nacionālās vienības apziņa. Tāpēc tautas bijušas stipras, nodibinājušas spēcīgas valstis un sasniegušas augstu kultūras pakāpi, kad viņas bijušas dievbijīgas un tikumīgas, un otrādi — viņas vienmēr sabrukušas līdz ar viņu ticības un tikumības sabrukumu. Spilgtus piemērus

mums šinī ziņā dod veco ēģiptiešu, asiriešu, babilonieŝu, romiešu un grieķu tautas. Kad viņas bij reliģiski stipras, tad bija arī stipras viņas pašas; tikko reliģiskie pamati sašķobījās, viņu tikumības līmenis grima un pašas sabruka.

Tā kā katra tauta iznīkst, tiklīdz tajā iznīkst ticība uz Dievu, tad ar to izskaidrojas, kāpēc pasaulē nav nevienas tautas bez ticības. Tāpēc visdrošākais līdzeklis iznīcināt kādu tautu ir padarīt viņu neticīgu. «Lūk», izsaucās runātājs, «kāpēc arī mūsu tautas un valsts patstāvības nīdētāji izlieto visus līdzekļus, lai iznīcinātu latvju tautā ticību uz Dievu. Viņi zin, ka līdz ar viņas ticības iznīkšanu iznīks arī pati latvju tauta.

No otras puses, lai padarītu kādu tautu vai valsti stipru un sekmētu viņas garīgās un materiālās labklājības attīstību, vispirms vajaga pacelt viņas tikumisko līmeni, nostiprināt ticības pamatus, kā to, piemēram, darījis Mozus pie žīdiem, Mahomeds pie arabiem u. t. t., jo ticība ir tas cements, kas cieši apvieno un tur kopā katru tautu.

Visstiprākās ir tās tautas, kuŗām ir visstiprākā ticība. Starp šādām tautām visvairāk ir pazīstama žīdu tauta, kuŗa saimnieciskā ziņā ir tapusi par visas pasaules valdnieci. Žīdi cieši iepotē ticību savai tautai un gādā, lai sasniegtu polītisku un saimniecisku pārākumu par citām tautām. Šā laika modernie un vislielākie žīdu patrioti, varoņi un žīdu pasaules virskundzības nostiprinātāji ir: **Trockis, Kameņevs, Zinovjevs, Ļitvinovs, Joffe, Radeks** u. citi. Iznīcinādami krievu un citu tautu ticību, viņi uz šo tautu drupām dibina žīdu vispasaules valsti. **Hindenburgs** ieņēma daudz un visstiprākos Eiropas cietokšņus. Bet ar savām uzvarām viņš tikai izpostīja Vācijas, Austro-Ungarijas, Turcijas, Bulgārijas un daudzu citu zemju labklājību. Trockis, turpretim, bez granātām un lielgabaliem ieņēma tikai vienu vienīgu kristīgo tautu cietoksni — ticību. Atņemdams lielai krievu tautai ticību, Trockis iekaroja visu Krieviju ar viņas neizsmeļamām bagātībām un padarīja lielo krievu tautu par vergiem vārda vispilnīgākā nozīmē.

Arī Latviju grib sagraut. Lai to sasniegtu, jāsagrauj papriekšu latvju ticība un līdz ar to arī viņu tikumība un tautība. Šo uzdevumu izpilda paši latvji — mūsu tautas nodevēji un mūsu ienaidnieku rokas puiši. Šie ļaudis izpārdod Latviju vairumā un mazumā. Viņu vadoņi rīkojas ar lielām naudas summām un paši ved ārkārtīgi izšķērdīgu dzīvi. No kurienes viņi ņem šīs naudas summas?

Lieli valsts un zinātņu vīri atzinuši ticību par nesatricināmu valsts stūŗa akmeni. XVI gadusimtenī Anglijā izveda baznīcas reformāciju, piemērojoties savas tautas garam. Tagad angļu baznīcas galva ir Anglijas karalis. Angļu tauta ir viena no visdievbijīgākām tautām Eiropā un līdz ar to viena no visstiprākām pasaulē.

Francijā pirmās revolūcijas laikā kristīgo ticību izdzina no valsts, bet ģeniālais Napoleons I, kad vēl nebija par ķeizaru, saprata ticības lielo valstisko nozīmi un ieveda to atpakaļ. Ar to viņš atnesa Francijai daudz vairāk svētības, nekā ar savām slavenajām uzvarām. No šā laika franču tauta cieši turas pie savas ticības. Francijā visi valsts svētki iesākas ar dievkalpojumiem, kuŗos piedalās visi augstākie valstsvīri. Bet ko dara Latvijā, kur ir 98% dievticīgu? Kā tur svin valsts svētkus? Mūsu augstie valstsvīri tad sanāk kopā, savstarpīgi apsveicinājas un novēl viens otram laimes. Bet tautu viņi aizmirst. Viņi negrib, lai tauta kopīgā dievlūgšanā ar viņiem saprotas.

Sadalītās Polijas vienību uzturēja katoļticība. Krievija bija nesatricināma, kamēr viņa atbalstījās uz ticības pamatiem. Lai satriektu Krievijas nacionālo spēku, lielinieki vispirms izārdīja tautā ticību. Tikai tagad krievu tauta, kad jau izbaudījusi komūnistu apsolītos paradīzes jaukumus, atzīst ticību un ticības valstisko nozīmi un redz tēvijai vienīgo glābiņu un apmierinājumu ticībā uz Dievu. Nekad agrāk Krievijā dievnami nav tikuši apmeklēti tādā mērā, kā tagad. Krievijas baznīcai piekrīt svarīgs vēsturisks uzdevums — atjaunot un nodibināt Krievijā normālu valsts dzīvi uz kristīgās ticības principiem. Līdzīgs uzdevums stāv priekšā arī Latvijas kristīgai baznīcai.

Neticība rada noziedzību, izvirtību un izdzimtību. Latvju tauta izmirst, jo tagad visur mirstība ir lielāka nekā dzimstība. Cilvēki bez ticības top ļaunāki par zvēriem un paši viens otru iznīcina. Kad lielinieki valdīja Stukmaņos un

Vecgulbenē, tad savos briesmoņu darbos gāja tiktāl, ka dzina dzīviem cilvēkiem naglas galvā. Krievijā lielinieki cilvēkus šauj un bendē miljoniem. Viņi pat ar saviem šausmu darbiem lielās visas pasaules priekšā. Un pasaule vienaldzīgi noraugās uz viņu briesmu darbiem! Mūsmāju sociālisti, izbijušie, «demokrati» un darba partijas vīri pat uzdrošinās tautai sludināt, ka kristīgie nacionālisti esot bīstamāki par komūnistiem.

Katra ticība māca, ka Dievs radījis pasauli un tai devis likumus. Šos likumus sauc par Dieva vai dabas likumiem. Ja viņus saucam par Dieva likumiem, tad tos dēvējam viņu devēja vārdā, bet ja saucam tos par dabas likumiem, tad dēvējam tos pēc to vārda, kam šie likumi doti. No tā redzam, ka Dieva un dabas likumi apzīmē vienu un to pašu jēdzienu. Tāpēc visi Dieva likumi vienmēr saskan ar dabas likumiem. Ticības piekritēji prasa tikai to, lai valsti izveidotu saskaņā ar dabas likumiem, t. i., ka valsts likumi būtu dabiski, bet ne pretdabiski. Zinātne arī prasa, ka dzīve taptu saskaņota ar dabas jeb Dieva likumiem, un noteikti uzstājas pret visu to, kas ir pretdabisks. Tāpēc ticības apkaņotāji (lielinieki) apslaktē zinātņu vīrus un skolotus cilvēkus, jo zin, ka tie viņu muļķībām nekad nepiekritīs. Viņiem nav vajadzīgi cilvēki ar gaišu prātu un skaidru sirdi, bet ir vajadzīgs neliešu un muļķu bars, ar kuŗa palīdzību viņi varētu salaupīt sev bagātības un iekļūt augstos amatos, lai vestu izšķērdīgu dzīvi uz strādīgu un godīgu cilvēku rēķina.

Dieva jeb dabas likumi ir mūžīgi un negrozāmi, ko nevar teikt par citiem likumiem. Valsts likumi, kuŗi saskaņoti ar Dieva un dabas likumiem, pastāv ilgi — gadusimteņiem un gadutūkstošiem. Tādi, piem., ir romiešu likumi, kuŗus sakopoja un izdeva ķeizars Justinians Lielais, un tādi ir arī ķeizara Napoleona I izdotie likumi.

Politiskie eksperimenti ļoti dārgi maksā. Paskataties uz Krieviju! Tāpēc mums Latvijā nav vajadzīgs tos atkārtot.

Kristīgā Nacionālā Savienība spraudusi sev par mērķi dibināt un izveidot Latvijas valsti uz Kristus mācības pamatiem, jo: a) latvji ir kristīga tauta (98% pieder pie kristīgas baznīcas) un b) Kristus mācība ir visaugstākā.

Lielais Ņutons tik augsti cienīja kristīgo ticību un viņas svētības pilno iespaidu uz cilvēci, ka nekad nepieminēja Kristus vārdu ar cepuri galvā. Tāpat Napoleons un daudzi citi ir augsti cienījuši Kristus mācību.

Tāpēc Kristīgai Nacionālai Savienībai ir ļoti stiprs pamats zem kājām.

Otrs pamats ir tautība. Latvis latvim būs arvien tuvāks, nekā kāds malajietis, korejanietis, ķīnietis vai tunguss. Pat Latvijas lielinieki to nenoliedza, jo pa savu valdīšanas laiku Latvijā visas komisāru vietas ieņēma latvieši.

Trešais pamats ir privātīpašums. Bezdelīgai un zvirbulim ir savas ligzdas. Tikai komūnisti un sociālisti grib iestāstīt tautai, ka vajagot iznīcināt privātīpašumu. To viņi dara tāpēc, lai paši varētu iedzīvoties uz citu rēķina. Gaišs piemērs ir — tagadējā Krievija. Tur tagad komisari un viņu mīļākās staigā «buržuju» nolaupītos kažokos un zīda zeķēs. Bet ko dara darba tauta? Tā staigā lupatās un skrandās.

Ceturtais pamats ir atturība. Alkohols ir bīstamākais cilvēces ienaidnieks. Tēva un mātes grēki top piemeklēti līdz trešam un ceturtam augumam, t. i., ja tēvs un māte ir alkoholiķi, tad tāda dzimta izbeidzas. Tāpēc latvju tautai jāsargās no alkohola. Ja viņa to nedarīs, viņa izmirs.

Pēc tam runāja virsl. T. Kaddike. Viņš iesāka no Liepājas saimniecības stāvokļa apskatīšanas un pārgāja uz tagadējo valsts saimniecību. Sapulce ar lielu piekrišanu uzņēma priekšnesumus. Jelgavnieks. «Liepājas Avīze» 1921. g. 8., 14. un 15. sept.

Par Kristīgās nacionālās savienības pirmā, t. i. 1920. gada, darbību iespiests «Liepājas Avīzes» 1921. g. 26. jūnija numurā sek. gada sapulces atreferējums.

Kristīgās Nacionālās Savienības gada sapulce.

Pirmdien, 20. jūnijā, Kristīgā Nacionālā Savienība noturēja Rīgā savu pirmo gada sapulci.

Priekšnieks J. Dāvis, sapulci atklādams, aizrādīja, ka Savienība starp visām latviešu politiskām partijām un organizācijām ir vienīgā, kas savā programmā uzņēmusi arī kristīgo ticību un viņas ideālus. Visas mūsu politiskās partijas, kuŗu ir liels mudžeklis, sagudrojušas dažādas gudras programmas, katra solīdama tautai visvisādus labumus un jaukumus, bet visas tās aizmirsušas tos pamatus, bez kuŗiem nav neviena ēka dibināma un nevar pastāvēt — kristīgo ticību un tikumību. Ja mūsu tautai un valstij nebūs par atbalstu šis drošais spēks, tad mūsu tauta būs tikpat kā kāds no koka atlūzis zars — nīks un nokaltīs, un mūsu valsts ies bojā. To redzam no vairāk piemēriem vēsturē. Tā, kad franču tauta savā lielajā revolūcijā atmeta Dievu, ticību un tikumību un gribēja dzīvot tikai pēc «prāta likumiem», cilvēki īsā laikā pārvērtās par niknākiem un negantākiem, kā visbriesmīgākiem zvēriem, pašiem tautas brāļiem savstarpīgi apkaujoties. Simtiem tūkstošiem cilvēku krita zem giļotinas asmeņa (pēc vēsturnieku ziņām franču revolūcijā gājuši bojā ap 3 miljoni cilvēku). Nezin, kādu galu būtu ņēmis viss tas ārprāta un negantību tracis, ja nebūtu radies Napoleons Bonaparte, kas ar spēcīgu roku darīja galu neticamajām asins dzīrēm, nodibināja valstī kārtību un atdeva tautai atpakaļ ticību un tikumību.

Tos pašus šausmu un briesmu skatus, kādi 130 gadus atpakaļ norisinājās Francijā, redzam tagad Krievijā, kur neticīgi cilvēki, sagrābuši varu savās rokās, tautai sludina neticību un netikumību un dzen un skubina to uz naidu un savstarpēju iznīcināšanos: simtiem tūkstošiem un miljoniem cilvēku krīt no savu pašu brāļu un māsu rokām, jo, ticību un tikumību atmezdami, cilvēki pārvēršas par visbriesmīgākiem zvēriem.

To piedzīvojām arī pie mums Latvijā, kad še pastāvēja lielinieku jeb komūnistu valdība: baznīcās turēja mītiņus, kā arī dažādi citādi tās apgānīja, dzīvokļus izlaupīja, cilvēkus vārdzināja, spīdzināja un tūkstošiem nobendēja.

Tādēļ Kristīgā Nacionālā Savienība radusies un izaugusi no laika un dzīves vajadzības: kad mūsu tautā no vienas puses sludina neticību, netiklību un internacionalismu, Kristīgai Nacionalai Savienībai jātur augsti ticības, kristīgas tikumības un tautības karogs. Kristīgai Nacionālai Savienībai nav vajadzīgs daudz pūlēties ar kādas raibas programmas gudrošanu: viņa sludina to programmu, kuŗu uzstādījis Jēzus Kristus jau 2.000 gadus atpakaļ un pie kuŗas turas visa kristīgā cilvēce.

No Savienības pirmā gada pārskata pieminams, ka, jebšu nodibinājusies tikai īsi pirms Satversmes Sapulces vēlēšanām un jebšu rīkojusies bez sava laikraksta, tomēr paspējusi ievēlēt trīs savus priekšstāvjus Satversmes Sapulcē. Tur tie, stāvēdami visās svarīgākās komisijās, ar lietpratību un enerģiju centušies aizstāvēt valsts un tautas labklājību, dibinātu uz drošajiem kristīgas ticības, tikumības un tautības pamatiem; sava mazā sastāva dēļ, viņi tomēr maz ko varējuši panākt. Tādēļ nepieciešami vajadzīgs rūpēties un gādāt, lai nākošās parlamenta vēlēšanās kristīgi tikumiskā latviešu tauta dabūtu sev pienācīgu priekšstāvību un lai viņas vārdā nerunātu un nedotu viņai likumus kādi internacionālisti un komūnisti. Tai nolūkā Savienība tad arī stājusies jau darbā, sarīkodama propagandistu kursus un dibinādama nodaļas Latvijas draudzēs uz laukiem un pilsētās. Daudz darba vēl veicams. Ar sevišķu atzinību minama Kurzemes nodaļa ar mācītāju Dr. V. Sandera, kaŗa tiesnesi T. Kadiķa un katoļu draudzes prāvestu Struķela kungiem Liepājā priekšgalā. Šī nodaļa nevien ieguvusi spožu uzvaru pār sociāldemokrātiem Liepājas pilsētas domnieku vēlēšanās, bet nodibinājusi arī savukārt veselu rindu nodaļu Lejas-Kurzemes draudzēs. Arī Ventspils nodaļa ar mācītāju T. Grinberga kungu priekšgalā sasniegusi jau ievērojamus panākumus. Tāpat Gramzdas draudzē uz turieni nesen pārnākušais mācītājs Voitkus kungs strādājot ar lielu dedzību. Vēlams un sagaidāms, ka arī citu draudžu mācītāji sapratīs Kristīgās Nacionālās Savienības nozīmi un piegriezīs viņas nolūku reālizēšanai visnopietnāko vērību. Ar Savienības centrālvaldes palīdzību Liepājā nodibināts jau Savienības organs «Liepājas Avīze». Rīgā šāds uzdevums nule vēl veicams.

Pēc gada pārskata nolasīšanas un apspriešanas, Liepājas nodaļas priekšstāvji aizrādīja, ka Liepājā par Kristīgās Nacionālās Savienības biedriem esot gandrīz vienīgi — strādnieki. Inteliģentu pavisam maz, jo, vienkārt, Liepājā inteliģences jau vispār ļoti maz, un otrkārt, tie paši inteliģentie un pusinteliģen-

tie, cik viņu tur ir, esot vai nu sociāldemokrāti, vai arī tā sauktie kaunīgie sociāldemokrāti, jeb, kā viņi paši saucas, pie darba grupas piederīgie un kuŗu bēdīgais uzdevums ir — nolīdzināt tekas un sagatavot ceļus īstajiem sociāldemokrātiem.

Rīdzinieki aizrādīja, ka še inteliģencei nevar pārmest īsredzīgu, nesapratīgu politiku, — taisni otrādi: Rīgā Kristīgā Nacionālā Savienībā iestājušies ļoti daudz inteliģentu darbinieku: ārstu, advokātu, tiesnešu u. t. t.

Tālākās vispārējās pārrunās plaši iztirzāja jautājumu par mācītāju piedalīšanos nodaļu dibināšanā un vadīšanā. Tiklab no mācītāju puses, kā arī no citu runātāju puses tika izteikta cieša pārliecība, ka mācītājiem, taisni pēc viņu amata, pienākas savus draudzes locekļus vest un vadīt pa Kristīgās Nacionālās Savienības ideju ceļu, un ja mācītājs negrib būt tikai derēts gans, kas vispirmā vietā stāda savas paša personīgās ērtības, tad viņš nevar ļaut savas draudzes locekļus dažādu viltus mācību sludinātājiem noviļināt uz maldu ceļiem. Nē! Ja viņš grib būt īstais un labais gans savā draudzē, tad viņam nepietiek ar to vien, ka viņš uz kanceles nolasa evaņģeliju un to izskaidro no tīrā dievvārdu stāvokļa: viņam jāiet savu draudzes locekļu starpā, jāsatiekas ar tiem, jāizrunājas par galvenām sadzīves parādībām un jādod ļaudīm vajadzīgie izskaidrojumi, aizrādījumi un pamācības. Lai dažs luterāņu mācītājs še ņem katoļu mācītājus par paraugu. Tad draudze viņu mīlēs, viņam klausīs, un viņš to varēs vest pa kristīgas ticības, tikumības un gaismas ceļiem.

Kuŗš mācītājs to nedara, tas pārdzīvojis savu laiku, nesaprot tagadējos apstākļus un mierīgi noskatās, kā zāģē nost to zaru, uz kuŗa viņš pats sēd. Nav mums taču tagad vairs tie laiki, kā pirms kaŗa zem Krievijas, kad muižnieki un valdība gādāja par draudzi, baznīcu un mācītāju, tā ka mācītājs uz sadzīvi varēja noskatīties ar vislielāko vienaldzību, priecādamies, ka viņš nepiederot ne pie vienas partijas. Tagad tie laiki ir gaŗām: par baznīcām, draudzēm un mācītājiem nerūpējas vairs nekāda valdība, nekāda muižniecība. Bez tam, lai neaizmirstam, kādi ļaudis sēd mūsu tautas priekšstāvībā! Baznīcu un mācītāju nicināšanā un nopelšanā un baznīcai nelabvēlīgu likumu izdošanā tur kreisajiem ir drošs balsu vairākums, jo pilsoņu partijas savā glēvulībā un īsredzībā nevēlas un neprot baznīcu aizstāvēt. Kas lai to arī darītu, kad neviena cita politiska partija, izņemot Kristīgo Nacionālo Savienību, nav savā programmā uzņēmusi nedz kristīgās ticības un tikumības, nedz baznīcas aizstāvēšanu? Nedz no sociāldemokrātiem un komūnistiem, nedz arī no līdzšinējām pilsoņu partijām ar viņu vairāk vai mazāk sociāldemokratiskām programmām nevaram gaidīt draudzes un baznīcas aizstāvēšanu. Tas jādara Kristīgai Nacionālai Savienībai, kādā nolūkā viņa arī dibināta, un te nu atveŗas plašs un pateicīgs darba lauks mūsu mācītājiem, lai vienotiem spēkiem varētum ievēlēt nākošā parlamentā tādu skaitu kristīgu priekšstāvju, ka tie var darīt iespaidu uz likumdošanu.

Beidzot notika priekšniecības vēlēšanas. Ievēlēja to pašu līdzšinējo priekšniecību.

No 1921.—1922. g. es izdevu un rediģēju kā savienības orgānu dienas avīzi «Tautas Balsi». Tā ne tikai aizstāvēja un populārizēja savienības mērķus, bet arī nesaudzīgi atmaskoja un pienagloja tā laika partiju un darbinieku savtīgos centienus un netikumus par postu valsts kasei un tautas morālei. Es nezinu nevienu citu laikrakstu, kuŗš tik sistēmatiski un korekti būtu pratis atšķirt valsts labumu no partiju resp. kliķu un atsevišķu personu labuma. Protams, ka «Tautas Balss» bija karjeras taisītājiem, valsts aplaupītājiem un tautas duļķotājiem ērkšķis acīs. Nevien kreisie un viņu līdzteči, bet arī labie un vislabie politiķi nevarēja ciest «Tautas Balsī» ievietojamos atklājumus par viņu slepeno vai aizplīvuroto darbību. Tāpēc laikrakstam un man kā tā nelokāmam vadītājam radās daudz sīvu un spēcīgu pretinieku. Tomēr, pastāvot preses brī-

vībai, viņi nespēja apklusināt avīzē pausto patieso rakstīto vārdu.

Pret mani cēla sūdzību soc.-dem. partija par rakstiem «Tautas Balss» 1922. g. Nr. 189 («Bīstama sērga»), Nr. 196 («Nacionālisti un internacionālisti») un Nr. 202 («Darbi un vārdi»), Satv. sap. loc. Morics par rakstu Nr. 103 («Jautājumi komūnistu (arodnieku) virsvadonim V. Dermanim») un Satv. sap. loc. Br. Kalniņš pirmo reizi par rakstu Nr. 104 («Starptautiskā žīdu apvienība un viņas kareivji— sociāldemokrāti») un otro reizi par rakstu Nr. 151 («Sociāldemokrātu vadonis aptrūcies»). Visās 4 sūdzībās tiesa nolēma lietu izbeigt nozieguma sastāva trūkuma dēļ. Pirmajā sūdzības lietā tiesa taisīja sek. lēmumu: «22. dec. 1922. g. Rīgas apgabaltiesas I kriminālnodaļa atrod, ka Jānim Jāņa d. Dāvim inkriminētie raksti, kuŗi nodrukāti «Tautas Balss» 1922. g. Nr.Nr. 189., 196. un 202., satur vienīgi kritiku par sociāldemokrātu partijas darbību, bet nav vērsti pret atsevišķām personām, kamdēļ, neatrodot inkriminējamos rakstos ne Sod. Lik. 533. p., ne arī 540. p. paredzētā nozieguma sastāva un piemērojoties Krim. Proc. Lik. 277. p., nolēma: Apsūdzību pret Jāni Jāņa d. Dāvi izbeigt nozieguma sastāva trūkuma dēļ».

Soc. dem. un citu partiju dižvīru iespaids izpaudās tikai firmu ietekmēšanā nedot mūsu laikrakstam sludinājumus, kas bija viegli izdarāms, jo sludinājumu vākšanas kantoŗi atradās žīdu rokās. Bet bez ienākumiem no sludinājumiem nevar pastāvēt neviens dienas laikraksts. Tāpēc «Tautas Balss» izdevējam nācās piemaksāt lielas summas no personīgiem līdzekļiem, jo savienības un labvēļu pabalsti tās izdošanai bija pavisam niecīgi. Diemžēl, mans aizgāds izsīka, un sludinājumu trūkuma dēļ nācās izbeigt «Tautas Balss» izdošanu. Taču avīze zināmā mērā veica savu uzdevumu: atdarīja tautai acis un ar to novērsa daudzas nebūšanas un rādīja īsto dzīves ceļu. Starp citu, saskaņā ar Kristīgās nacionālās darbības plānu, avīzē ievietoti daudzi mani ticības, tautības, privātīpašuma un atturības aizstāvēšanas raksti. Dažus no tiem par ticības vērtību aizstāvēšanu es jau pievedu 57. nod. Telpu trūkuma dēļ šeit pievedīšu tikai nedaudzus politiskas dabas rakstus savā izdotajā un rediģētajā «Tautas Balsī»:

Nacionālisms un internacionālisms.

Katrai tautai ir savas atsevišķas īpatnības, kuŗu kopumu sauc par nacionālismu jeb tautiskumu. Nacionālisms modina un uztur tautā vienības apziņu, kuŗa savukārt rada tautas mīlestību. Tāpēc katra tauta cenšas izkopt, bet neiznīcināt savas nacionālās īpatnības, pie kuŗām pieder viņas valoda, tikumi, parašas un citas gara mantas. Tikai nacionālās vienības apziņa izglāba latvju tautu no iznīkšanas 700 gadu ilgajā verdzības laikmetā un deva viņai spēku pēdējos gados izcīnīt sev patstāvību un neatkarību.

Cīnīdamās austrumos ar krieviem un rietumos ar vāciem, mūsu mazā, vāji apbruņotā un nepietiekoši kaŗa mākslā apmācītā tauta rādīja varoņdarbus, kuŗus pasaule nevarēja neapbrīnot. No šīs nevienādas cīņas Latvija izgāja kā uzvarētāja: Krievija un Vācija bija spiestas atzīt Latvijas patstāvību un neatkarību. Sabiedrotās un citas vecās valstis, cienīdamas mūsu tautas varonīgo cīņu par nacionālo ideju, atzina de facto un de jure Latviju par patstāvīgu un neatkarīgu valsti un uzņēma viņu par pilntiesīgu locekli Tautu Savienībā.

Tādējādi, pateicoties savam nacionālismam, latvju tauta tagad ir nostājusies blakus visām citām pasaules kultūras tautām. Līdz ar to latvju tauta ir

atsvabinājusies no Padomju Krievijas ļaužu, bada un komisāru varas. Turpretim, ja latvju tauta, nacionālās vienības apziņas trūkuma dēļ, būtu pazaudējusi savu atsvabināšanās cīņu, tad viņa arī tagad vēl būtu Krievijas daļa un līdz ar krievu tautu nestu komūnisma jūgu, mūsu zeme būtu galīgi izpostīta un izlaupīta un liela daļa iedzīvotāju būtu nobendēta vai izmirusi no bada un slimībām.

Pārkrievošanās laikmetā caru valdība atzina latvjiem tautas mīlestību un nacionālismu par kaitīgiem un to vietā spieda latvjus mīlēt krievu tautu un Krieviju. To viņa sevišķi sistēmatiski izveda dzīvē ar jaunatnes audzināšanu skolās. Tas sagatavoja auglīgu zemi internacionālismam jeb starptautiskumam. Tagadējie internacionālisma sludinātāji iet vēl tālāk par cara valdību un māca, ka nav vis jāmīl latvju tauta un Latvija, bet gan to vietā jāmīl visa cilvēce un visa pasaule. Cik skaisti un skaļi vārdi! Bet mēs jautājam latvju internacionālistus: Kā variet jūs mīlēt visu cilvēci un visu pasauli, kuŗu jūs tikpat kā nemaz nepazīstiet, ja jūs nemīliet savu tautu un savu tēviju, kuŗas jūs cik necik pazīstiet?

Acīm redzams, ka tas, kas mīl savu tautu, nekad nevar piekrist internacionālismam, kuŗš sludina atsevišķām tautām izdarīt viņu garīgās dzīves pašnāvību. No otras puses, ja piekrītam internacionālismam, tad ar to pašu noliedzam savas tautas un tēvijas mīlestību un pierādām, ka nestāvam par Latvijas patstāvību, bet gribam redzēt viņu par kādas starptautiskas valsts daļu.

Internacionālisma paudēji ir sociālisti. Šiem ļaudīm Latvijas patstāvība un neatkarība ir kā skabarga acīs, un viņi negrib pat dzirdēt vārdu «Latvija», kuŗu lietot aizliedza krievi caru laikā un vāci okupācijas laikā. Tāpēc viņi svilpo un trokšņo, kad dzied «Dievs, svētī Latviju!», un piedauza ikvienu, kuŗš nepieceļas vai nenoņem cepuri, kad viņi dzied savu internacionāli, kuŗa sākas ar vārdiem:

«Uz cīņu mostiet, darba ļaudis,
Jūs — visu zemju vergu bars!

Bet vai latvju tauta, kā Latvijas valsts suverenās (t. i. pilnīgi patstāvīgās un ne no viena neatkarīgās) varas nesēja ir vergu bars? Vai tiešām brīvajā un demokratiskajā Latvijā ir vergi un verdzība? Un ja tas tā ir, tad kādam vergu īpašniekam pieder patstāvīgā un neatkarīgā Latvijas tauta?

Kā zināms, vergiem nav ne dzimtenes, ne tēvijas, un viņi neņem nekādas dalības vēlēšanās un citā politiskā dzīvē. Vergi nevar ne sūdzēties, ne aizstāvēties tiesā, un viņiem nav nekāda īpašuma. Vergiem nav ne kustības, ne vārda, ne sapulču brīvības. Vai tiešām piemīt visas šīs verdzības pazīmes Latvijas pilsoņiem, kuŗi ir visi vienlīdzīgi likuma priekšā un kuŗi paši likumu došanai uz demokratiskiem principiem ievēl likumu došanas iestādi?

Nē, Latvijā nav ne vergu, ne verdzības. Tāpēc visi tie, kas spiež dziedāt internacionāli, grib padarīt mūs par vergiem un ievest Latvijā tādu pašu verdzību, kādu sociālisti (t. i. mazinieki, lielinieki un komūnisti) ir jau ieveduši Krievijā. Ja Padomju Krievijā dzied internacionāli, tad tas viegli saprotams, jo nekad un nevienā zemē darba ļaudis nav atradušies tik lielā verdzībā, kā tagad tie atrodas Krievijā. Tur ir arī ko mosties uz cīņu, jo kad viens vergu bars saceļas pret komisāriem, tad dzen otru vergu baru to apslaktēt. Un nav vairs Krievijā pilsētas vai sādža, kuŗā vergi nebūtu sacēlušies pret saviem verdzinātājiem — internacionālistiem. Lai gan Krievijas strādnieki, kuŗi sākumā saņēma internacionālismu kā debess dāvanu, saceļoties pret komisāriem, ir zaudējuši simtiem tūkstošiem savu cīņas biedru, tomēr viņiem nav vēl izdevies atsvabināties no internacionālisma (t. i. sociālisma) jūga. Tā kā Latvijā nav ne vergu, ne komisāru, bet brīvi pilsoņi neiet savā starpā plēsties un kauties, tad Latvijā dziedāt internacionāli un sludināt internacionālismu ir noziedzība, kuŗai laiks ir darīt galu. Ja visās zemēs ir aizliegts sludināt valsts patstāvības gāšanu un savstarpēju pilsoņu karu, tad arī mūsu tēvijas un pilsoņu drošība prasa vismaz izraidīt internacionālistus no Latvijas. J. Dāvis. «Tautas Balss» 17. 12. 21.

Nacionālisti un internacionālisti.

Tos ļaudis, kuŗi mīl savu tautu un stāv par viņas valsts patstāvību un neatkarību, sauc par nacionālistiem jeb tautībniekiem. Turpretim, tos ļaudis, kuŗi

noliedz tautību un ieskata savu dzimto zemi par žīdu internacionālās jeb starptautiskās vispasaules valsts provinci, sauc par internacionālistiem jeb starptautībniekiem.

No politiskām partijām pie pirmajiem pieder kristīgie nacionālisti un pie otrajiem sociāldemokrāti. Cik stingri kristīgie nacionālisti aizstāv nacionālismu jeb tautiskumu un Latvijas valsts patstāvību un neatkarību un rūpējas par Latvijas valsts ēkas celšanu uz jau gadutūkstošiem pārbaudītiem un par nesatricināmiem atzītiem ticības un tautības pamatiem, tikpat neatlaidīgi sociāldemokrāti aizstāv internacionālismu jeb starptautiskumu un Latvijas valsts pārvēršanu par žīdu starptautiskās vispasaules valsts provinci un ārda tajā ticības un tautības pamatus, bez kuŗiem nevar pastāvēt neviena valsts.

Pēdējā laikā nacionālisti ir nodibinājuši kā patstāvīgas un neatkarīgas valstis Latviju, Igauniju, Lietuvu, Poliju un Somiju, bet tajā pašā laikā internacionālisti ir sagrāvuši agrāk patstāvīgās un neatkarīgās valstis Krieviju, Ukrainu, Gruziju u. c. un pārvērtuši tās par žīdu starptautiskās vispasaules valsts provincēm.

Ja starptautiskuma cīnītāji sociāldemokrāti Saeimas vēlēšanās gūs lielākus panāķumus, tad viņi kopā ar žīdiem un par žīdu naudu pārvērtīs arī Latviju par žīdu starptautiskās valsts provinci un padarīs latvjus par tādiem pašiem žīdu vergiem, par kādiem viņi ir jau padarījuši krievus, ukrainiešus, gruziņus un citus. Žīdu valdības sekas Latvijā būs visbriesmīgākais bads un visšaušalīgākā latvju tautas apspiešana, kam neizbēgami sekos viņas izmiršana, kā tas tagad lielos apmēros notiek Krievijā.

Tā kā sociāldemokrāti stāv žīdu kalpībā un par žīdu naudu latvjiem atzīst tautas un tēvijas mīlestību par kaitīgu, tad saprotams, ka viņi nestrādā latvju tautas un Latvijas valsts labā, bet gan žīdu un viņas starptautiskās vispasaules valsts interesēs.

Bet lai nodibinātu savu vispasaules valsti, žīdiem vispirms ir jāsagrauj Latvija un citas vēl pastāvošas valstis. Šim nolūkam viņi ir radījuši sociāldemokrātiju jeb žīdu starptautisko armiju, kuŗas uzdevums ir visās zemēs sagraut ikvienas valsts patstāvību un neatkarību. Lai sagrautu Latvijas valsti un panāktu viņas sabrukumu, latvju sociāldemokrātiem jāizpilda sekoši pienākumi:

1. Jāsludina internacionālisms jeb savas tautības noliegšana. Ar to žīdi grib panākt, ka ikviena tauta izdarītu politisko pašnāvību, cerēdama baudīt žīdu starptautiskajā vispasaules valstī tos jaukumus, kuŗu viņa nebaudīja savā tēvijā, t. i. verdzību un nabadzību.

2. Jāizplata neticība, kuŗa rada tautā noziedzību, izvirtību, netiklību un izdzimtību, jo tautas tikumiskā pagrimšana ir vislielākā valsts ārdītāja. Sevišķi jaunatne jāskubina uz netikumiem un baudu kāri, lai tādējādi sabojātu tautas nākamās paaudzes.

3. Jākurina šķiru naids, lai savstarpējā cīņā viena ļaužu daļa iznīcinātu otru daļu un lai pa to laiku žīdi sagrābtu savās rokās varu un latvju tautas bagātības, ko viņi jau sasnieguši visās savas internacionālās valsts provincēs.

4. Jāizdzen no tautas darba mīlestība un jāiepotē tai slinkums, jādibina bezdarbnieku armija, jāuzstāda darba devējiem neizpildāmas prasības un jārīko streiki, lai tādējādi sagrautu zemkopību, rūpniecību un tirdzniecību, kas radītu visbriesmīgāko nabadzību, nemierus, ķildas un jukas, kuŗām sekotu Latvijas valsts sabrukums.

Ja visās zemēs ir aizliegts sludināt valsts patstāvības gāšanu un savstarpēju pilsoņu kaŗu, tad sludināt internacionālismu ir noziedzība, kuŗai laiks ir darīt galu. Kas neatzīst Latvijas patstāvību un neatkarību, bet grib dzīvot kādā internacionālā zemē, tiem Latvija nav tēvija un tiem viņā nav nekā ko meklēt. Tādi ļaudis nedrīkst piedalīties vēlēšanās un vēl vairāk nedrīkst tikt ievēlēti Saeimā. Un tiešām, kādus gan likumus var dot Saeimā sociāldemokrāti, kuŗi kā internacionālisti noliedz tautību un sprauž sev mērķi sagraut Latviju, lai to pārvērstu par žīdu internacionālās vispasaules valsts provinci?

Tā kā žīdi ir izkaisīti pa visu zemeslodi, tad viņu tēvija nav ne Latvija, ne Krievija, ne Anglija, ne Amerika, bet visa pasaule. Lūk, kāpēc žīdi saviem algadžiem, sociāldemokrātiem, liek sludināt latvjiem mīlēt nevis latvjus un Latviju, bet žīdus un žīdu valsti — Pasauli. Savu sirdsdraudzību ar starptautiskās

vispasaules valsts pilsoņiem latvju sociāldemokrāti apzīmogojuši, uzstādīdami uz savas Saeimas vēlēšanu listes arī žīdus, piemēram, Bēru un Rabinoviču. Ja nu «velns ir labāks nekā velna kalps», tad jau varbūt prātīgāk ir vēlēt Saeimā tieši žīdus, nekā viņu kalpus, latvju sociāldemokrātus. Bet tad lai sociāldemokrāti arī skaidri pasaka saviem latvju vēlētājiem, ka pēdējiem jābalso nevis par Latvijas, bet par Žīdu internacionālās vispasaules valsts pilsoņiem, pie kuŗiem pieder arī visi sociāldemokrāti. Šeit tikai rodas jautājums: Vai internacionālisti, kā žīdu internacionālās valsts pilsoņi, var baudīt Latvijā vēlēšanu tiesības un vai viņu iekļūšana Saeimā neatnesīs tādu pašu postu Latvijai kā Krievijai? Šī jautājuma izšķiršanu atstājam pašiem vēlētājiem.

Nodevīgi pārdodami žīdiem savu tautu par Judas grašiem, verdziski balsodami vienmēr par viņu priekšlikumiem Satversmes Sapulcē un pašvaldības iestādēs, kalpiski bučodami viņus kā savus kungus, pazemīgi uzstādīdami viņus uz savām vēlēšanu listēm un paklausīgi dziedādami viņu valsts himnu «Internacionāli», sociāldemokrāti pierāda visai pasaulei, ka tie, kā internacionālisti, kalpo žīdiem un nav nekas cits, kā tikai žīdu algadži, rokas puiši un vergi.

Žīdi ir vislielākie sociālisma, internacionālisma un šķiru naida sludinātāji. Tomēr tādas lietas viņi sludina tikai kristīgām tautām, bet nekad žīdiem. Mēs nekad neesam dzirdējuši, ka tiktu sasaukti žīdu mītiņi, kuŗos sludinātu žīdiem sociālismu, neticību un žīdu tautības noliegšanu, kā to dara žīdu algadži — sociāldemokrāti latvju mītiņos.

Žīdi ieved sociālismu Latvijā, bet ne Palestīnā. Ja Palestīnā kāds iedrošinātos žīdiem sludināt sociālismu un šķiru naidu, tad viņš nepaspētu ne muti atvērt, kad jau žīdi izplēstu Jerusalemes ielu bruģi un uz vietas ar akmeņiem nomētātu tādu pārgalvi.

Attiecībā uz tautību un ticību ieteicam mūsmāju internacionālistiem (sociāldemokrātiem) ņemt paraugu no žīdiem, kuŗi paši par sevi un kā savas nākamās vispasaules valsts pilsoņi ir vislielākie nacionālisti (tautībnieki), ticības piekritēji, darba mīlestības sludinātāji un šķiru naida apkaŗotāji. Turpretim, attiecībā uz citām tautām, viņi uzskata internacionālismu, neticību, slinkumu un šķiru naidu par tādu pašu preci, kā cūkas gaļu, kuŗu viņi paši nedrīkst lietot, bet ar kuŗu viņi labprāt tirgojas, kad tas viņiem ir izdevīgi. Sēdami un rūpīgi audzinādami gojos (tā žīdi lamā kristīgos) visas šīs nezāles, kuŗas viņi tik rūpīgi ravē un iznīcina pie savējiem, viņi ar šo nezāļu kultivēšanu ārpus savām mājām grib nomākt visas citas tautas, lai ar to savītušām atliekām nomēslotu zemi, uz kuŗas viņi nodomājuši nodibināt savu internacionālo vispasaules valsti. Bet latvju sociāldemokrātu Antiņi šādu lietu nesaprot vai par žīdu naudu apstulboti negrib saprast! J. Dāvis. «Tautas Balss» 2. 9. 22.

Strādnieki un sociāldemokrāti.

Sociāldemokrātu vadoņi par visu vari un ar visiem līdzekļiem grib iekļūt likumdevēja iestādē Saeimā, lai uz darba ļaužu rēķina iedzīvotos muižās, namos, vasarnīcās un citos nekustamos un kustamos īpašumos un gūtu dažādus citus labumus. Tā kā nu latvju tautas lielumlielais vairums ir darba ļaudis, tad sociāldemokrāti, nosaukdami sevi par «strādnieku» partiju, sludina, ka strādnieki un sociāldemokrāti esot vieni un tie paši ļaudis un ka sociāldemokrāti aizstāvot strādnieku intereses. Tā mazinieki uzmetas laukstrādniekiem par aizbildņiem, lielinieki sedzas ar «kreisajiem sociālistiem» un komūnisti slēpjas zem «arodnieku» nosaukuma. Bet tāda sociāldemokrātu rīkošanās ir tikai strādnieku muļķošana un krāpšana.

Pirmkārt, gandrīz visa 1½ miljona lielā latvju tauta sastāv tikai no tiem darba ļaudīm, no kuŗiem vairāk par vienu miljonu ir strādnieki vārda pilnā nozīmē. Bet pēdējā 1921. g. noturētā sociāldemokrātu kongresā viņu partijas centrālā valde visai gauži žēlojās, ka sociāldemokrātu skaits Latvijā stipri mazinoties, jo apaļos skaitļos no 10.000 biedriem 1. janvārī 1920. g. tas uz 1. janvāri 1921. g. nošļucis uz 7.000, t. i. samazinājies par 3.000 biedriem 1 gadā. Ja pieņemam, ka sociāldemokrāti pareizi uzdevuši savu biedru skaitu un ka tas 1921. g. arī pamazinājies tikai par 3.000, tad uz 1. janvāri 1922. g. Latvijā sociāldemokrātu bija tikai 4.000. Ja nu Latvijā ir vairāk par miljonu strādnieku, bet sociāldemokrātu ir tikai 4.000, tad acīm redzams, ka latvju

strādnieki nav sociāldemokrāti un ka strādnieki un sociāldemokrāti nav vieni un tie paši ļaudis.

Otrkārt, latvju strādnieki jau no senseniem laikiem ir pazīstami kā centīgi, tikumīgi un taupīgi cilvēki, kuŗi ar godīgu darbu pelna sev maizi. Turpretim, sociāldemokrāti, un it sevišķi viņu vadoņi jau no laika gala pazīstami kā lielākie slinkuma lāpītāji, izvirtuļi, žūpas un uzdzīvotāji, pat zagļi, laupītāji, slepkavas un citādi sabiedrības atkritumi. Tie pa lielākai daļai ir garīgi un miesīgi jau tiktāl samaitāti, ka vairs nespēj pelnīt sev maizi ne ar kādu godīgu darbu, bet pārtiek vienīgi no darba ļaužu sviedriem un no Judas grašiem par sociālisma sludināšanu, strādnieku musināšanu un Latvijas valsts nodevību.

Treškārt, latvju strādnieki kopā ar visu citu tautu cīnījās un lēja asinis par Latvijas patstāvību un neatkarību. Bet sociāldemokrāti par vācu, krievu un žīdu naudu gāja tranšejās brāļoties ar mūsu ienaidniekiem un musināja mūsu kareivjus neiet cīņā par Latviju pret vāciem un krieviem, bet gan cīnīties par žīdu vispasaules internacionālo valsti. Tādējādi strādnieki ir Latvijas darinātāji un aizstāvji, bet sociāldemokrāti ir viņas grāvēji un nodevēji.

Ceturtkārt, strādnieki ir miesa no latvju tautas miesas un ir kauls no latvju tautas kauliem. Tāpēc viņi mīl latvju tautu, viņas valodu, tikumus, parašas un citas viņas gara mantas, vai īsāk sakot, strādnieki ir nacionālisti. Bet sociāldemokrāti ir internacionālisti, kuŗi noliedz savu tautu, bet tās vietā pavēl mīlēt itkā visu cilvēci, bet tikai ne latvjus.

Piektkārt, strādnieki stāv par patstāvīgu, neatkarīgu Latviju un ir katru brīdi gatavi «uz ežiņas galvu likt — sargāt savu tēvu zemi.» Turpretim, sociāldemokrāti stāv par internacionālo vispasaules žīdu valsti, par kuŗas sludināšanu strādniekiem viņi saņem no žīdiem lielas naudas summas. Strādnieki alkst pēc miera un savas un tuvāku labklājības, lūgdami: «Dievs, svētī Latviju!» Bet sociāldemokrāti alkst pēc Latvijas posta un līdzcilvēku asinīm, dziedādami ļaužu savstarpējās iznīcināšanas dziesmu: «Uz cīņu, mostiet, darba ļaudis, Jūs — visu zemju vergu bars» un «Ar kaujas saucieniem uz lūpām» aicinādami uz «asins kauju», kuŗā lai latvji paši viens otru iznīcinātu. Protams, ka tāda cīņa nenāk par labu latvjiem, bet tikai viņu ienaidniekiem.

Sestkārt, strādnieki ir brīvi ļaudis un tiecas pēc brīvības, ko viņi pierādīja, atsvabinādamies no melno baronu jūga. Bet sociāldemokrāti ir žīdu kalpi, kuŗi cenšas padarīt strādniekus par saviem un žīdu vergiem, ko viņi jau pilnīgi ir panākuši Krievijā un cenšas panākt arī Latvijā.

Septītkārt, pieņemams, ka par strādnieku partijas vadoņiem varētu būt tikai īsti strādnieki, kuŗi dala ar strādniekiem kopējus priekus un bēdas. Bet par sociāldemokrātu vadoņiem uzmetas pa lielākai daļai izbijušie ārsti, advokāti, skolotāji, studenti, dzejnieki, bagāti saimnieku dēli un meitas un daždažādi blandoņi, kuŗi uzklīduši no visām pasaules malām un kuŗiem nav nekā kopēja ar strādniekiem.

Astotkārt, latvju strādnieki nemēdz bučoties ar žīdiem, kā to dara sociāldemokrāti ar savu virsvadoni Raini priekšgalā. Ko grib panākt sociāldemokrāti, bučodamies ar žīdiem? Protams, to pašu, ko viņi panāca Krievijā, t. i. itkā strādnieku un sarkanarmiešu Padomju valdību. Bet no kā sastāv Padomju valdība Krievijā? Raksti un lasi: tā sastāv no trīsdesmit krieviem, trīsdesmit četriem latvjiem, dažiem armeņiem, poļiem un čekiem un 447 žīdiem!

Devītkārt, strādnieki stāv par grozāmām vēlēšanu listēm, bet sociāldemokrāti par negrozāmām listēm. Un tiešām, kā gan ar grozāmām listēm lai atkal likumdevēja iestādē iekļūst veselas sociāldemokrātu vadoņu ģimenes, piemēram, Dr. P. Kalniņš ar sievu Klāru, dēlu Bruno un sievas radu Eliasu, Rainis ar sievu (Aspaziju), Vesmanis ar sievu, Dēķens ar znotu Grēviņu u. t. t.

Desmitkārt, strādniekiem un sociāldemokrātiem ir gluži pretējas intereses. Tāpēc sociāldemokrāti nekad nevar būt par strādnieku interešu aizstāvjiem, bet tikai par viņu izmantotājiem un izsūcējiem, ko tie jau līdz šim pilnā mērā pierādījuši tiklab Krievijā kā Latvijā. Strādnieki cenšas uzlabot savu stāvokli. Un tas ir gluži dabiski, jo ikkatram cilvēkam ir iedzimts censties uzlabot savu un savu līdzpilsoņu materiālo un garīgo stāvokli. Uz to dibinās cilvēces tālākā attīstība.

Tāpēc strādnieku cenšanos uzlabot savu stāvokli ar viņu pašu pūliņiem, kā arī aizsargāt sevi no savu sviedru izmantotājiem mēs apsveicam ar lielāko prieku. Bet sociāldemokrātiem ir vislielākā piekrišana tur, kur ir vislielākā nabadzība, un vismazākā piekrišana tur, kur strādnieki dzīvo labos apstākļos. Tāpēc sociāldemokrātu intereses prasa nevis strādnieku stāvokļa uzlabošanu, bet gan viņu novešanu visbriesmīgākajā nabadzībā, ko sociāldemokrāti ir jau sasnieguši Krievijā un ko viņi 1919. g. sasniedza arī Latvijā. Ja latvju strādniekiem izdosies uzlabot savu stāvokli, tad 4000 sociāldemokrātu vairs neatradīs pie strādniekiem dzirdīgu ausu un paliks bez darba un maizes, jo viņi citu neko neprot, kā tikai mūsināt ļaudis uz nemieriem.

No sacītā skaidri redzams, ka sociāldemokrāti nerūpējas par strādnieku labumu, bet tikai par savām maka interesēm. Piemēram, sociāldemokrāti, neatzīdami privātīpašumu, ir atņēmuši daudziem arājiem mantu un zemi. Tomēr šo zemi viņi nav vis padarījuši par kopīpašumu, kā to prasa sociāldemokrātu mācība, bet paši sev ir paturējuši muižu centrus, parkus, dārzus, dzirnavas, krogus, vasarnīcas, zemnieku mājas u. t. pr. Tā sociāldemokrātu frakcijas Satv. sapulces locekļi ir jau ieguvuši sev sekošus nekustamus īpašumus: Rainis Durbi, viņa sieva Aspazija agrāk arī Stukmaņus, Celms Abguldi, Buševics ar savējiem Lonasti, Zvāgulis Māru, Šaberts, Birznieks, Lindiņš lielas zemnieku mājas, Dr. P. Kalniņš ar sievu Klāru un dēlu Bruno vasarnīcu jūrmalā u. t. pr. Biedrs Lindiņš dzen ārā nesociāldemokrātus no viņu jau ilgus gadus rentētām mājām un atdod tās par dzimtsīpašumu sociāldemokrātiem, kuŗi paši nemaz nedomā nodarboties ar zemkopību. Jaunradītās saimniecības uz muižu zemes Lindiņš atdod galvenā kārtā sociāldemokrātiem. Zeme jādod tiem, kas paši vaiga sviedros to apstrādā, bet ne tiem, kas gan itkā «skrandās un driskās» lepodamies izbrauc uz mītiņiem, bet visu citu laiku samtā un zīdā ģērbušies pavada daudz lielākās ērtībās un izšķiedībā, nekā agrāk melnie baroni.

Tāpēc sarkanie baroni ir daudz lielāki strādnieku sviedru izsūcēji nekā bija melnie baroni. Ja nu strādnieki līdz ar visu citu latvju tautu ir atsvabinājušies no melnajiem baroniem, tad tiem jāatsvabinās arī no sarkano baronu jūga. Tas jādara steidzami vēl vairāk tamdēļ, ka sarkano baronu jau tagad ir vairāk, nekā agrāk bija melno baronu, un ka sarkanie baroni ir daudz neizglītotāki un cietsirdīgāki par melnajiem baroniem. Ja to nedarīsim ar skubu vien, tad mūs pārsteigs Krievijas un Gruzijas liktenis, kur no visiem cietumniekiem un uz nāvi notiesātiem 82 proc. ir strādnieki un kur ap 35 miljoni darba ļaužu mirst badā, bet sociāldemokrātu vadoņi dzīvo patiesi kā paradīzē.

Kad mēs aizrādām uz sociāldemokrātu neģēlībām un nodevību, tad viņi mēdz rakstīt savās avīzēs, ka mēs uzbrūkot strādniekiem. Ar to sociāldemokrāti, slēpdami savas nelietības aiz strādnieku izkārtnes, rīda viņus pret sociāldemokrātu apkaŗotājiem. Tāpēc strādniekiem skaidri un gaiši jāzin, ka cīņa pret sociāldemokrātiem nav cīņa pret strādniekiem, bet gan par strādniekiem, un ka katra godīga cilvēka pienākums ir cīnīties par strādnieku atsvabināšanu no sociāldemokrātu jūga.

Sociāldemokrāti savu īsto ģīmi parādīja savas varas ziedu laikā 1919. g., kad viņi 5 mēnešu laikā galīgi izsaimniekoja un izlaupīja Latviju, badā izmērdēja un apslepkavoja tautu un darba ļaudīm cildināja netikumību un noziegumus kā cilvēces augstākos ideālus. Tolaik sociāldemokrātu pastrādātās zvērības un mežonības ir tik šausmīgas, ka viņas nav iespējams aprakstīt. No šo briesmoņu sloga Latviju atsvabināja «zaļā» un «baltā» armija, kuŗa sastāvēja visvairāk no strādniekiem. Ja strādnieki zinātu, ka arī tagad sociāldemokrāti krāpj viņus, pārdod tautu un rok kapu Latvijai, tad viņi būtu pirmie, kuŗi uzstātos pret šiem Latvijas valsts ārdītājiem un nodevējiem. Tāpēc strādniekiem un visiem citiem uzticamiem tautas dēliem stāv priekšā liels un svarīgs uzdevums: atbrīvot latvju tautu no sociāldemokrātu un viņu maizes tēvu žīdu jūga. J. Dāvis. «Tautas Balss» 12. 8. 22. (pielikums).

Kam sociālisti kalpo?

Kādu gadu atpakaļ Zviedrijas laikrakstos parādījās ziņa, ka visas pasaules žīdu delegāti noturējuši 1915. g. Londonā slepenu apspriedi par žīdu pasaules virskundzības nodibināšanu, saraušot visas pasaules bagātības žīdu rokās un

ar to turot kristīgās tautas saimnieciskā atkarībā no žīdu kapitāla. Šī nolūka sasniegšanai slepenais žīdu kongress atzinis žīdu tautai par derīgu 1) visiem spēkiem veicināt kara turpināšanu, lai tādējādi kristīgās tautas pašas sevi iznīcinātu vai vismaz stipri sevi vājinātu, un 2) radīt visās kristīgās zemēs iekšējas jukas, kuŗas žīdi izmantotu pasaules bagātību sagrābšanai un kristīgo tautu kalpināšanai žīdu kapitālam.

Žīdu kongress nolēmis pēdējo mērķi sasniegt ar sociālistu un komūnistu palīdzību, izlietojot sekošus līdzekļus: 1) gādāt par citu tautu ticību ārdīšanu, lai ar to radītu viņu tikumisku un līdz ar to tautisku, valstisku un saimniecisku sabrukumu; 2) sludināt citām tautām internacionālismu, t. i. savas tautas un tēvijas mīlestības noliegšanu, ieteicot to vietā mīlēt visu cilvēci un visu pasauli; 3) rīdīt katrā tautā atsevišķas šķiras vienu pret otru, lai tādējādi arī katra tauta pati sevi vājinātu; 4) radīt vispārēju ļaužu nabadzību, kūdot strādniekus uz streikiem un neizpildāmu prasību uzstādīšanu u. t. pr.

Sakarā ar šādiem žīdu kongresa lēmumiem, sociāldemokrātiem un komūnistiem atvērās plašs darba lauks un neizsīkstošs peļņas avots. Par saņemto žīdu naudu arī latvju sociāldemokrātu un komūnistu galvenais uzdevums ir panākt Latvijas sabrukumu, lai uz viņas drupām radītu tiltu no Krievijas uz Vāciju un otrādi. Žīdiem, kā visas pasaules valdniekiem, nepatīk atsevišķu valstu robežas. Tāpēc viņi liek latvju sociāldemokrātiem sludināt internacionālismu, lai iznīcinātu Latviju, kuŗu Sabiedrotie nodibināja kā sienu starp Krieviju un Vāciju. Saprotams, jo ātrāk un labāk žīdu rokaspuiši, sociāldemokrāti, šo savu galveno uzdevumu veiks, jo lielāku atalgojumu viņi par to saņems no saviem žīdu maizes tēviem. Un pareizi: kā vāģos sēdi, tā dziesmu dziedi, t. i., no kā ņem naudu, tā labā arī strādā. Jāsaka taisnība, ka žīdu kalpībā sociālistu vadoņi stāv sava uzdevuma augstumā: pie tautas nodevības darba viņi strādā nevis 8, bet arī 18 un pat 24 stundas dienā, ja tikai veikals to prasa un žīdu naudas maks to pavēl.

Žīdi ir tā tauta, kuŗa saviem tautiešiem, vairāk kā neviena cita tauta pasaulē, jau agrā bērnībā iepotē tautības, ticības, privātīpašuma un darbmīlības principus kā pirmos un galvenos žīdu tautas varenības pamatus. Cik stingri viņi šos principus ieaudzina žīdiem, tikpat neatlaidīgi viņi tos ārda pie kristīgām tautām, sludinādami tām caur saviem diendeŗiem sociāldemokrātiem starptautiskumu (internacionālismu), kopīpašumu (komūnismu), slinkumu un stingru darba laika aprobežošanu.

Žīdi sludina kristīgās zemēs un aizstāv viņu likumdevēja iestādēs baznīcas šķiršanu no valsts. Turpretim, priekš savas žīdu tautas viņi atzīst, ka vispasaules valsts pilsonis «žīds» ir tikai tāds cilvēks, kuŗam žīdu tautība un žīdu ticība saplūst vienā jēdzienā. Ja kāds žīds atsakās no savas ticības vai pāriet citā ticībā, tad ar to pašu tāds viņu pilsonis tiek izslēgts no žīdu tautas un katras žīdu sabiedrības. Tādu atkritēju no žīdu ticības visi žīdi vajā, nicina, lād un uzskata kā zemu, pagrimušu radījumu. Ievērojami, ka taisni to, ko žīdi noliedz darīt žīdiem, un ko viņi vajā un nicina pie žīdiem, viņi caur sociāldemokrātiem sludina citām tautām. Komūnistu komisāri Krievijā un Latvijā apgānīja un slēdza daudzas kristīgo baznīcas un apslaktēja daudzus kristīgo mācītājus, bet neaiztika nevienu sinagogu un nevienu rabīnu.

Žīdi sludina kristīgas ticības mācības izsmiešanu no kristīgo skolām, bet nekad nedomā par žīdu ticības mācības izdzīšanu no žīdu skolām, kuŗās galvenais priekšmets vienmēr ir bijis, ir un būs žīdu ticības mācība.

Žīdi ar savu uzpirkto rokaspuišu sociāldemokrātu un komūnistu palīdzību bez lielgabaliem un granātām iekaŗo Latviju un jau tura viņu saimnieciskā atkarībā. Mūsu patrioti lauza galvas, kā atsvabināt Latviju no žīdu jūga. Un tomēr ir ļoti vienkāršs un pilnīgi kultūrāls līdzeklis atsvabināties no viņu sloga. Šī līdzekļa pareizību mūsu tēvu tēvi no saviem piedzīvojumiem izteikuši parunā: «Bēg kā žīds no krusta». Tā kā krusts ir kristīgās ticības zīme, tad šī paruna izteic, ka žīdi bēg no turienes, kur tauta cieši turas pie kristīgās ticības. Tāpēc, ja gribiet, lai žīdi aizbēg no Latvijas, tad visur augsti paceliet un rādiet žīdiem krustu, t. i. stingri turaties pie kristīgās baznīcas un dibiniet savu dzīvi uz kristīgās kultūras pamatiem gluži tāpat, kā žīdi turas pie Mozus mācības un neatkāpīgi seko savas ticības un senču parašām. Turpretim, sociāldemokrāti, lai

Latvijā pievilktu vēl vairāk savu maizes tēvu žīdu, sludina, ka latvjiem pašiem jābēg no krusta, t. i. jāatsakās no kristīgās ticības un jāpārtrauc visi sakari ar latvju un visas kristīgās kultūras pagātni, labi zināmi, ka tam, kam nav pagātnes, nav nākotnes.

Žīdi pēc skaita ir ne sevišķi liela tauta. Tāpēc atklātā kaujā ar kristīgām tautām viņi pazaudētu cīņu un daudz savu tautas brāļu dzīvību. Tas notiktu vēl vairāk tamdēļ, ka žīdiem nav savas armijas, kuŗu varētu nostādīt pretim kristīgo tautu karaspēkam. Bet toties žīdu rokās ir gandrīz visi pasaules kapitāli un bagātības. Tikai ar nelielu daļu no šiem salaupītiem kapitāliem žīdi raida sociālistus cīņā pret kristīgo tautu kapitālismu, lai tādējādi vājinātu kristīgās tautas un piespiestu viņas arī savus pēdējos kapitālus atdot žīdiem.

No sacītā redzam, ka sociālisti ir tikai apzinīgi vai neapzinīgi žīdu kapitāla kalpi un vergi, kuŗi cīnās par kristīgo tautu vajināšanu un iznīcināšanu un viņu mantas pāriešanu žīdu īpašumā, lai tādējādi nodibinātu visā pasaulē un pār visām tautām žīdu virskundzību un ierautu visas tautas žīdu verdzībā. Šis starptautiskās vispasaules žīdu valsts himna ir internacionāle, kuŗā žīdi citas pasaules tautas sauc par «visu zemju vergu baru». Pārdodami žīdiem savu tautu par Judas grašiem un dziedādami žīdu internacionāli, sociālisti pierāda visai pasaulei, ka viņi kalpo žīdiem un nav nekas cits, kā tikai žīdu rokaspuiši un vergi. J. Dāvis. «Tautas Balss» 28. 12. 22.

Solīt sola, bet nedeva.

Satversmes sapulces vēlēšanās vislielākos panākumus guva tās partijas, kuŗas visvairāk solīja. Solījumu ziņā visas partijas pārtrumpoja sociāldemokrāti, kuŗi iedabūja Satv. Sapulcē 57 deputātus.

Šie deputāti piekopj nevis Latvijas, bet Žīdu vispasaules internacionālās valsts orientāciju, uzskatīdami Latviju tikai par šādas internacionālās valsts daļu. Piekopdami tādu orientāciju un pastāvīgi strādādami roku rokā ar vietējiem žīdu deputātiem, viņi ne domāt nedomā par savu solījumu izpildīšanu latvju darba tautai un par Latvijas valsts iekārtas izveidošanu saskaņā ar viņas brīvības izcīnītāju gribu, bet gan visus savus spēkus ziedo vispasaules Starptautiskās (internacionālās) valsts ēkas celšanai. Protams, ka šīs internacionālās valsts satversmi jau visos sīkumos ir izstrādājuši žīdu slavenie pasaules politiķi: Morduchajs (Markss), Engelss, Lasals u. c. Mūsu sociāldemokrātu politiķu uzdevums ir tikai radīt ļaužu masās rūktumu pret Latviju un piegriezt tās žīdu vispasaules valstij, saucot: «Visu zemju proletārieši, apvienojaties Vispasaules internacionālajā žīdu valstī! Arī jūs, latvju strādnieki, stāviet nevis par nacionālo Latviju, bet par Internacionālo vispasaules žīdu valsti!» Tāpēc sociāldemokrāti neatzīst par savu — Latvijas valsts himnu: «Dievs, svētī Latviju!», bet gan uzskata par savu — Žīdu vispasaules internacionālās valsts himnu: «Uz cīņu mostiet, darba ļaudis, Jūs — visu zemju vergu bars!»

Tā kā Latvijā nav ne vergu, ne verdzības, bet visi viņas iedzīvotāji ir vienlīdzīgi likuma priekšā un paši uz demokratiskiem pamatiem pārvalda savu valsti, tad sociāldemokrāti, kuŗi paši dzied un spiež citus dziedāt žīdu internacionāli, grib padarīt mūs par vergiem un nodot mūs tādā pašā žīdu komisāru verdzībā, kādā viņi ir jau nodevuši krievu tautu.

Pēc cara gāšanas sociāldemokrāti solīja krievu tautai visu to pašu, ko tagad viņi sola latvju tautai. Viņi solīja krievu tautai visas brīvības un vislielāko labklājību. Tos, kas tautu brīdināja neticēt un nesekot sociāldemokrātu mācībām, viņi iesauca par «melnsimtniekiem» un «atpakaļrāpuļiem» un apšāva viņus kā kontrrevolūcionārus. Pirms valdības grožus sagrāba mazinieki, tad lielinieki un pēdīgi komūnisti. Pirms izlaupīja cara un muižnieku pilis, tad izpostīja zemnieku iedzīvi un pēdīgi padarīja visus darba ļaudis par žīdu komisāru vergiem. Bet kāda brīvība un labklājība tagad ir šinī sociāldemokrātu apsolītajā paradīzē? Kā zināms, tagad Krievija ir paradīze tikai žīdu komisāriem, bet krievu tautai viņa ir elle.

Sagrābdami varu savās rokās, sociāldemokrāti ir atkal ieveduši Krievijā dzimtbūšanu un pat verdzību, jo nekomūnistiem bez sevišķas atļaujas nav brīv mainīt dzīves vietu, driskās un ar tukšu vēderu jāstrādā 12—16 stundu dienā tas darbs, kuŗu pavēl komisāri. Tur aizliegta katra vārda, preses un sapulču brī-

vība, tiesu vietā ievesti tribunāli, uz kuŗu spriedumu pēc oficiālām ziņām nošauti ap 1,800,000 cilvēku (t. i. bez maz tik daudz, cik Latvijā iedzīvotāju), neieskaitot šeit vēl nobendētos uz atsevišķu komisāru un citu varas vīru slepeniem rīkojumiem. Pie tam vēl desmitiem miljonu ļaužu ir nomiruši «ar kaujas saucieniem uz lūpām» savstarpējās cīņās, uz kuŗām sociāldemokrāti aicina «mosties darba ļaudis», kā arī bada nāvē un no dažādām sērgām un slimībām, kuŗas ir neizbēgami saistītas ar sociāldemokratisko valsts iekārtu.

Sociāldemokrātiem valdot, katra zeme sabrūk un visur valda galīgs posts. Nekas netiek no jauna ražots, bet tikai dalītas vecās vērtības, jo sociāldemokrātu pamata sauciens ir «laupīt salaupīto», pie kam par «salaupīto» uzskata ikkatru privātīpašumu, kuŗš vēl nav pārgājis žīdu komisāru īpašumā. Nevienam dzīvība un manta nav droša, un neviens nevar cerēt pats baudīt sava darba augļus. Aiz šā iemesla nekur neuzplaukst nedz zemkopība, nedz rūpniecība, nedz tirdzniecība, bet vienmēr tās grimst zemāk un zemāk. Protams, ka no tam visvairāk cieš strādnieki, zemnieki un vispār darba ļaudis, t. i. cieš taisni tie ļaudis, kuŗus sociāldemokrāti ir apsolījušies aizsargāt un aplaimot.

Tagad Satv. Sapulce ir izbeigusi savu darbu. Bet vai sociādemokrātu deputāti ir izpildījuši savus tautai dotos solījumus? Vai tauta no viņiem ir saņēmusi to, ko viņai šie tautas aplaimotāji un pasaules lāpītāji apsolīja Satversmes Sapulces vēlēšanās? Šeit jāatbild, ka sociāldemokrātu deputāti netikai nav izpildījuši savus solījumus, bet arī nekad nav mēģinājuši tos izpildīt. Bet toties gan viņi kā kopīpašuma (komūnisma) sludinātāji paši ir apgādājušies ar muižu centriem, parkiem, dārziem, dzirnavām, krogiem, lauku mājām, vasarnīcām un namiem un nodrošinājušies ar ienesīgām vietām un labiem blakus ienākumiem. J. Dāvis. «Tautas Balss» 28. 7. 22.

Starptautiskā žīdu apvienība un viņas kareivji — sociāldemokrāti.

Cianas Gudro Padome ir slepena starptautiska (internacionāla) apvienība, kuŗa vada visas pasaules žīdu polītiku. Viņas mērķis ir izcīnīt žīdiem pasaules varu un nodibināt visā pasaulē žīdu valdību, kuŗa pēc viņu prāta vadītu visu tautu likteņus. Šā mērķa sasniegšanai Padome notur dažādās vietās apspriedes, kuŗu lēmumus tur tādā slepenībā, ka tikai reti kādi no tiem nāk atklātībā, aiz viena vai otra Padomes locekļa neuzmanības. Padome ir jau izstrādājusi plānu, kā celt žīdu pasaules valsti uz kristīgo valstu drupām. Šo plānu galīgā veidā Padome uzstādīja 1897. g. Bazeles slepenajā apspriedē. Viens eksemplārs no Cianas Gudro Padomes Bazeles apspriedes protokola 10. augustā 1906. gadā nonāca lielākajā pasaules zinātniskajā iestādē — Britijas Muzejā (Londonā). Toreiz (t. i. 16 gadu atpakaļ) šim dokumentam nepiegrieza sevišķu vērību. Bet tagad, kad Bazeles apspriedes lēmumi ir jau izvesti, vai arī vēl tiek ar ārkārtīgu zvērību un necilvēcību izvesti dzīvē, visā pasaulē par tiem valda liels uztraukums. Un tiešām, viss tas, kas šajā dokumentā ir uzrakstīts jau 17 gadus pirms pasaules kaŗa, ir līdz šim noticis un notiek gluži tā, kā tas ir paredzēts, nolemts un noprotokolēts minētā Bazeles apspriedē. Apskatījis Bazeles apspriedes protokolā uzrādītos līdzekļus nežīdu tautu iznīcināšanai un šā protokola lēmumu piepildīšanos, pazīstamais angļu pasaules laikraksts «Times» raksta: «Ir beidzamais laiks visām tautām pašuzturēšanas labad ķerties pie sekmīgiem pretlīdzekļiem».

Pievedīsim šeit dažus Cianas Gudro Padomes 1897. g. Bazeles apspriedē taisītos lēmumus, kuŗi saīsinātā veidā skan sekoši:

1. Jāsludina visās valstīs tādas mācības, kuŗas, izveidodamās dzīvē, noved šīs valstis pie sabrukuma, un šim nolūkam vislabāk noder sociālisma mācības.

2. Jāpabalsta sociālisti, kuŗi ir jāsajūsmina par komūnismu un jāpiedabū sagraut valstis, radot tajās nemierus, šķelšanās un savstarpēju naidu un tādējādi novedot tās galīgā anarchijā.

3. Jāiznīcina katrā tautā uzticība uz viņas valsti, lai pēdējās valdība gūtu no tautas tikai izsmieklu.

4. Jāstiprina neuzticība tautu starpā un jāgādā, ka tās pašas viena otru iznīcinātu, kuŗam nolūkam jārada un pēc iespējas ilgāk jāuztur vispasaules kaŗš, lai, izmantojot to, žīdi saņemtu savās rokās visu tautu saimniecību un tādējādi turētu tās saimnieciskā atkarībā.

5. Nav jāpielaiž, ka goju (t. i. nežīdu) tautas pašas vadītu savu likteni, bet to vadība ir jānodod žīdiem, kuŗi ir aicināti vadīt tautu likteņus, kas kristīgiem nav pa spēkam.

6. Tā kā katra goju tauta ir tikai aunu bars un nežīdu valdnieki un viņu valsts vīri ir tikai vairāk uz augšu izcēlušies eksemplāri no šī aunu bara, tad goju tautu vadoņi ir jāpadara par žīdu gribas paklausīgiem izpildītājiem.

7. Naudai jāatrodas tikai žīdu rokās, un par šo naudu visām goju tautām jākalpo žīdiem.

8. Nav jāskopojas ar naudu par labu avīžniecībai, teātrim, literātūrai, zinātnei un sabiedriskiem darbiniekiem, kas izplata mūsu idejas, lai padotu mūsu iespaidam visus uzņēmumus un likumu došanu.

9. Dziņai pēc naudas un materiālistiskam pasaules uzskatam sabiedriskā dzīvē jātop par valdošiem dzenuļiem.

10. Goju tautas jāskubina uz netikumiem un baudu kāri, kas vairāk kā nekas cits pasaulē nolaupa cilvēkiem garīgās un miesīgās spējas.

11. Goju tautās jākurina šķiru naids, ka viena ļaužu daļa dabūtu sarūktinājumu no otras un ka vienas naids izaicinātu otras uzbrukumu, lai tādējādi ikviena tauta ar iekšējām ķildām pati sevi iznīcinātu, vai jel vismaz nonāktu tādā juceklī, no kuŗa kristīgā gudrība vairs neatrastu nekādu izeju.

12. Gojiem nav jāļauj strādāt, lai ražotu vērtības un pelnītu sev uzturu, bet viņiem jāizdzen ikkatra patika uz darbu.

13. Žīdiem jāizliekas par proletāriāta aizstāvjiem un jāsadzen strādnieku algas līdz nesamaksājamam augstumam, lai žīdu ražotāji otrā pusē saceltu ražojamo preču cenas tā, ka neviens gudrinieks nespētu atrežģīt sociālo jucekli un goji atrastos visur tādu nenovēršamu apstākļu priekšā, kuŗi, būdami vieni otriem pretēji, salauztu goju mazvingrināto garu.

14. Jāizlieto visi līdzekļi, kuŗi laupa zemkopjiem patiku pie savas kārtas un mīlestību uz savu zemes gabalu.

15. Jāizdeldē goju inteliģence (izglītotie ļaudis) un ar briesmu darbiem jāiebaida ļaužu prāti, lai ar to satriektu viņu pretošanās spēju.

16. Jāieved visās zemēs tāda iekārta, ka blakus žīdiem nebūtu nekā cita kā tikai milzīgs proletāriāts, pie kam karaspēkam un policijai jākalpo vienīgi žīdu lietai.

No augšējiem Cianas Gudro Padomes lēmumiem redzams, ka žīdi sagrauj kristīgas valstis un iekaro pasaules varu ar sociāldemokrātu palīdzību. Tāpēc visu šķiru sociāldemokrāti (t. i. mazinieki, lielinieki un komūnisti) nav nekas cits kā žīdu armija. Pēdējā nelieto vis šaujamus ieročus, bet sludina internacionālismu (t. i. tautības neatzīšanu), neticību, netiklību, slinkumu, izdzīvi, šķiru naidu un privātīpašuma atņemšanu. Ar to viņa vairāk kā neviena cita armija sagrauj nežīdu tautu dzīves pamatus un visdrošāk noved viņu valstīs pie iekšējām jukām, nabadzības, bada un sabrukuma, kā piemēram, jau tas ir noticis ar krievu tautu un Krieviju. Šīs savas armijas uzturēšanai, vadīšanai un cīņai ar kristīgiem žīdi ziedo milzīgas naudas summas no viņu salaupītajām bagātībām visās pasaules daļās. Piemēram, 1905. gadā pieci Amerikas žīdu bagātnieki: Mortimers, Chuters, Rhuns, Levy un Šiffs dāvāja 2 miljardus zelta rubļu, lai sarīkotu Krievijā revolūciju, kuŗa pēc tam iesākās ar priestera Gapona gājienu uz ķeizara pili. 1917. g. žīdi izgādāja, ka Vācija aizplombētos vagonos nosūtīja uz Krieviju lielas zelta naudas kastes līdz ar Ļeņinu un 7 žīdiem, kuŗi drīz vien sagrāva Krieviju un nodeva to žīdu varā. 1921. g. Maskavas 3. internacionāles kongresā ievēlētā komiteja saņēma no žīdu Krievijā salaupītās naudas 125 milj. zelta rbļ. pasaules revolūcijas un komūnisma propagandai citās zemēs, starp tām arī Latvijā.

Nesen atpakaļ Alūksnes mežos policija noķēra veselu vezumu ar viltotu Latvijas naudu, kuŗu Krievijas žīdu komisāri sūtīja Latvijas komūnistu vadoņiem. Protams, ka tas nebija pirmais un arī pēdējais sūtījums, jo komūnistu vadonis Dermanis un viņa biedri, piemēram, Raiņa līdzdarbniece Zepe, izplatīja lielos apmēros viltotu Latvijas naudu. Tāpat nesen uz nāvi notiesātais igauņu komūnists Kingiseps atzinies, ka viņš saņēmis no Krievijas žīdu komisāriem 400.000 marku mēnesī par Igaunijas pastāvošās valsts kārtības graušanu. Tāpat viņš atzinies, ka savā mūžā viņš sastapis tikai desmit pārliecinātu komūnistu, bet

visi citi, tāpat kā viņš, bijuši uzpirkti par žīdu naudu. Vīnē izdodamā žīdu avīze «Jüdisches Volksblatt» 1899. g. 3. aug. numurā raksta: «Visādiem līdzekļiem pabalstīsim sociāldemokrātus, bet būsim uzmanīgi, lai plašās masas nepamanītu, ka sociāldemokrāti ir tikai žīdu aizsardzības armija, un lai ar to nedotu mūsu pretiniekiem (t. i. kristīgiem) iespēju saukt sociāldemokrātus par žīdu rokaspuišiem.»

Darba tauta! Ja tu neesi vēl brīva, tad nokrati no sevis par žīdu naudu tevim kaltās verdzības važas, atsvabinies no saviem izsūcējiem un parazītiem, sociāldemokrātiem, un aizraidi no savas mīļās tēvijas Latvijas šos žīdu kareivjus un rokaspuišus kā darba ļaužu krāpējus, tautas nodevējus un valsts kapračus. «Tautas Balss» 11. 5. 22. Nr. 104.

Kādi ir Latvijas bezdarbnieki.

Ir 1. maijs. Visu sociāldemokrātu sugas — mazinieki, lielinieki un komūnisti — vienotā frontē iet pa Rīgas ielām ar skaistiem sarkaniem zīda karogiem, kuŗu izgatavošanai bada cietējas un cilvēku ēdējas Padomijas komisāri nav taupījuši naudu. No karogu zeltītiem uzrakstiem jau no tālienes izlasāms, ka tā ir Darba ministrijas rūpīgi reģistrējamā un par valsts naudu uzturamā bezdarbnieku armija, kuŗa izgājusi uz ielas rādīt savu spēku un vākt jaunus biedrus. Uz dažiem viņas karogiem stāv rakstīts: «Mēs prasām darbu un maizi».

Bet vai tiešām visi gājiena dalībnieki ir bez darba un maizes? Paraug' gājienā soļo kāds liela auguma pusmūža zaļoksnis ar kuplu melnu bārdu. Liekas, ka spēcīgais vīrs varētu vai kalnus gāzt. Un tādam trūkst darba un... paša pelnītas maizes. Gluži žēl metas ap sirdi, ja šim milzim aiz darba un peļņas trūkuma jāmirst badā. Tāpēc šis nelaimīgais cilvēks vairāk un vairāk saista manu līdzjūtību.

Tādas līdzjūtības dzīts, es uzmanīgi ieskatos bada cietēja sejā un negribu ticēt savām acīm. Es noslauku briļļu stiklus un vēl reiz pārliecinos, vai bezdarbnieks ir tā pati persona. Pēdīgi izklīst visas šaubas, jo darba un maizes prasītājs patiesi ir Satversmes Sapulces loceklis, Zemkopības ministra biedrs, sociāldemokrātu-mazinieku līderis un lielo, jauko un auglīgo Siguldas Kreiļu māju īpašnieks Lindiņš. Es sāku domāt, vai biedram Lindiņam tiešām trūkst darba? Te man iešaujas prātā, ka biedrs Lindiņš par darbu Satversmes Sapulcē saņem lielu algu un tāpēc tajā strādā vismaz 6 stundas garīga darba dienā. Tādu pašu algu viņš saņem kā Zemkopības ministra biedrs un, rādot labu paraugu saviem apakšniekiem, viņš tur arī strādā ne mazāk par otrām 6 stundām garīga darba dienā. Sociāldemokrātu partija arī labi atalgo savus vadoņus, un tāpēc tajā arī viņam jāstrādā vismaz 4 stundas garīga darba dienā. Bez tam biedram Lindiņam, kā Kreiļu māju īpašniekam, jāstrādā vismaz 8 stundas miesīga darba dienā, jo pēc sociāldemokrātu prasījuma zemi brīv turēt tikai tiem, kuŗi paši to apstrādā. Tā tad biedram Lindiņam dienā jāstrādā 16 stundas garīga un 8 stundas miesīga darba, t. i. 24 stundas dienā, neieskaitot šai laikā vēl ēšanu un braukšanu uz Kreiļiem un no turienes atpakaļ uz Rīgu. Un tomēr biedrs Lindiņš krūtis izgāzis staigā pa Rīgas ielām un prasa vēl darbu. Bet biedrs Lindiņš ar visu sociāldemokrātu un viņu līdzskrējēju balsīm Satvers. sap. panāca tāda darba likuma izdošanu, kuŗš aizliedz ikvienam strādāt un nodarbināt citus ilgāk par 6 stundām pie garīga un 8 stundām pie miesīga darba. Tāpēc man atkal palika ļoti žēl biedra Lindiņa: 1) Sociāldemokrāti izslēgs viņu no partijas par strādāšanu ilgāk par noteikto laiku; 2) Darba ministrs sociāldemokrāts Dukurs samazinās viņa darba laiku līdz 6—8 stundām dienā, caur ko samazināsies arī viņa ienākums un 3) Likumdevēji pieprasīs, ka tiktu sodīti tie, kuŗi Lindiņu nodarbinājuši vairāk par 6—8 stundām dienā.

Tad atkal es domāju: Vai tiešām biedrs Lindiņš par 24 stundu darba dienu cieš tādu trūkumu, ka viņam jāstaigā pa Rīgas ielām un jālūdz pēc maizes? Vai tiešām arī auglīgie Kreiļu tīrumi un dārzi viņam nekā neatmet? Sāku domāt: Cik tad īsti biedrs Lindiņš dabū algas? Izrādās, ka viņš dabū no valsts iestādēm vien vismaz 40.000 rbļ. algas mēnesī un brīvu braukšanu pa visiem satiksmes ceļiem, to skaitā arī uz savām Kreiļu mājām, kuŗas vienas pašas lietpratējam zemkopim dotu i dzīvokli, i maizi, i vēl labu atlikumu. J. D. «Tautas Balss» 4. 5. 22.

Pārvēršanās.

Pa kara un revolūcijas laiku no visām pasaules malām Krievijā saplūda veseli bari dižciltīgo Jerusalemes muižnieku. Šie augstdzimtie sveštautieši nodibināja Krievijā padomju valdību un pārvērtās par krievu proletārijiem: Bronsteini par Trockiem, Apfelbaumi par Zinovjeviem, Nachamkesi par Stekloviem u. t. pr., uzmezdamies itkā par darba ļaužu aizstāvjiem, bet patiesībā par viņu vislielākiem apspiedējiem.

Tā kā mūsmāju sociāldemokrāti akli seko katram Krievijas paraugam un tiecas nodibināt Latvijā gluži tādu pašu padomju valdību kā Krievijā, tad mēs ļoti lūdzam latvju proletāriju vadoni biedru Fr. Menderi atbildēt mums uz sekošiem jautājumiem: 1) Vai Jūs, biedri Fr. Mender, esiet tas pats Fr. Menders, kurš savā laikā bija Soloveičika kgs? 2) Ja Jūs esiet bijušais Soloveičika kgs, tad vai Jūs esiet Lietuvas vai Baltkrievijas Soloveičiku dzimtas atvase? 3) Ja Jūs bijāt Soloveičika kgs, tad kamdēļ, kad un kā Jūs no buržuja Soloveičika kga pārvērtāties par proletāriju — biedru Menderi? 4) Ja Jūs esiet cēlušies no Soloveičika kga, tad kāpēc Jūs neaizvācāties uz sarkano Krieviju pie saviem cilts brāļiem, domu biedriem un bijušiem augstdzimtiem Jerusalemes muižniekiem, bet dzīvojiet baltā Latvijā un uzdodaties par latvi? 5) Kāpēc Jūs, biedri Mender resp. Soloveičika kgs, tik lieliski slavējiet padomju iekārtu, kuras pazīmes ir: komisāru patvaldība un izšķiedība, strādnieku verdzība un nabadzība, tautas bads un izmirstība, kristīgās ticības vajāšana un zaimošana, kristīgās kultūras iznīcināšana, kristīgo iedzīvotāju mantas izlaupīšana un tautas bagātību un valsts varas pāriešana Jerusalemes muižniecības rokās? 6) Vai Jūs ieskatiet šādu valsts iekārtu Latvijā par vislabāko priekš visas latvju tautas vai tikai priekš socialdemokrātu vadoņiem kā nākamiem padomju valdības komisāriem? 7) Vai par padomju valdības komisāriem Latvijā ir paredzēti latvju sarkanie junkuri, vai Jerusalemes muižnieki, kuru Krievijas padomju valdībā ir 15 reiz vairāk nekā krievu? 8) Kā variet būt par strādnieku priekšstāvi likumdevējā iestādē jūs, biedri Mender resp. Soloveičika kgs, kurš pats nekad neesiet bijis strādnieks, pats nekad neesiet strādājis strādnieka darbus, pats nekad neesiet dzīvojis strādnieku dzīvi un pats nekad neesiet izbaudījis un izjutis strādnieku priekus un bēdas, bet gan vienmēr esiet turējies tāļi no strādniekiem un allaž dzīvojis lielākā greznībā un pārpilnībā? J. D. «Taut. B.» 23. 9. 22.

Jautājumi komūnistu (arodnieku) virsvadonim V. Dermanim.

1. Ko darīs Kingisepa nāves gadījumā visu zemju arodnieki un arodu biedrības, kuru dibinātājs, organizētājs un vadītājs Igaunijā bija Jūsu dvīņu brālis biedrs Kingiseps? 2. Kādus soļus spersiet Jūs, kā Latvijas komūnistu virsvadonis, sava cīņas laukā varoņa nāvē kritušā tuvākā līdzdarbnieka biedra Kingisepa piemiņas godināšanai: vai izsludināsiet streikus, vai noturēsiet protesta mītiņus, vai sarīkosiet sēru demonstrāciju gājienus ar sarkaniem karogiem un speciāli sacerētām runām un dziesmām, vai liksiet izkaisīt proklamācijas par biedra Kingisepa spīdošiem varoņdarbiem un panākumiem, vai uzdosiet vākt naudu kritušā komūnistu dižvīra piemineķļa celšanai, vai uzaicināsiet bezdarbniekus pieprasīt algu paaugstināšanu, vai izlaidīsiet visas pasaulēs proletāriešiem uzsaukumu ikgadus svinēt biedra Kingisepa nāves dienu? 3. Vai Jūs neatrodiet Kingisepa nāves gadījuma dēļ par visizdevīgāko tagadējo momentu, lai pieprasītu tūdaļēju komūnistu partijas legalizēšanu un visu izņēmuma stāvokļu atcelšanu Latvijā. 4. Ja Kingiseps atzinās, ka viņš savā mūžā visā pasaulē sastapis tikai 10 pārliecinātu komūnistu un ka viņš pats un viņa palīgi strādājuši tikai par naudu, tad vai Jūs nevarētu pateikt mums, cik Jūs savā mūžā esat sastapuši pārliecinātu komūnistu un vai Jūs un Jūsu palīgi arī nestrādājiet par naudu? 5. Vai tas naudas vezums, kuru no Krievijas veda Latvijas komūnistu partijai un kuru policija arestēja Aluksnē, bija sūtīts izdalīšanai pārliecinātiem vai nepārliecinātiem komūnistiem? 6. Kādus līdzekļus Jūs esat izlietojuši, lai apcietinātais važonis-komūnists uz vietas tiktu atsvabināts un sūtītais naudas vezums neietu komūnistu partijai pazušanā? 7. Vai jūs esat pietiekoši nodrošinājušies, ka Jūs ievēlēs Saeimā, lai Jūs nenāktu zem tiesas tāpat kā

Jūsu draugs Kingiseps? 8. Ko Jūs esiet nodomājuši darīt, lai visi sociāldemokrati, kuŗi izplata viltotu naudu, būtu tādi paši neaizkaŗami kā Jūs un biedrs Morics?

J. D.

«Tautas Balss» 10. 5. 22.

Biedra Morica ievērībai.

Laikrakstu slejas mudžēt mudž ar ziņojumiem, ka tiesa pieprasa saukt pie atbaldības Satversmes Sapulces locekļus par viņu pastrādātiem noziegumiem un ka Satversmes Sapulce ar sociāldemokratu un viņu līdzskrējēju balsīm atraida šos pieprasījumus, izņemot vienu vienīgo gadījumu ar V. Dermani par viltotas naudas glabāšanu un izplatīšanu. Daži Satversmes Sapulces sociāldemokratu (t. i. mazinieku, lielinieku un komūnistu) frakcijas locekļi pat ir vairāk pazīstami ar saviem noziegumiem nekā ar savu uzdevumu izpildīšanu likumdevēja iestādē. Starp pēdējiem ir arī tādi, kuŗi ir tapuši par slogu visai sabiedrībai, jo viņi piekauj un visādi apmelo runās un rakstos godīgus pilsoņus. Pēdējiem par viņiem nodarītām pārestībām ir atņemta katra iespējamība saukt pie atbildības Satversmes Sapulces locekļus.

Man ir cieši iespiedies atmiņā, ka Satversmes Sapulce neizdod tiesāšanai arī kādu biedru Moricu. Tagad šis pats biedrs Morics, kuŗu kā Satversmes Sapulces locekli citi nevar saukt pie atbildības, iesniedzis Rīgas Apgabala Tiesas prokuroram sūdzību, kuŗā pieprasa saukt pie atbildības «Tautas Balss» 103. numurā ievietotā un ar burtiem «J. D.» parakstītā artiķeļa «Jautājumi komūnistu (arodnieku) virsvadonim V. Dermanim» autoru vai autora neizdošanas gadījumā avīzes redaktoru Satversmes Sapulces locekli Dr. med. G. Reinhardu par to, ka minētā rakstā esot uzstādīts sociāldemokratu liderim V. Dermanim arī sekošs jautājums: «Ko Jūs esiet nodomājuši darīt, lai visi sociāldemokrati, kuŗi izplata viltotu naudu, būtu tādi paši neaizskaŗami kā Jūs un biedrs Morics?»

Attiecībā uz b. Morica sūdzību ar pieprasījumu izdot minētā raksta autoru tiesai, paskaidroju, ka «Tautas Balss» līdzstrādnieki ir kristīgie nacionālisti. Tamdēļ viņi par saviem vārdiem un darbiem nekad neizvairās no atbildības tiesas priekšā, kā to dara sociāldemokrati un viņu laikrakstu darbinieki līdz ar b. Moricu priekšgalā. Tāpēc ieskatu par savu pienākumu paziņot biedram Moricam, 1) ka augstāk uzrādītā raksta autors esmu es: skolotājs Jānis Jāņa d. Dāvis, dz. Rīgā, Suvorova ielā Nr. 49, dz. 4, un 2) ka es vienmēr tiesas priekšā uzņemos atbildību par visiem saviem runās un rakstos izteiktiem vārdiem un dzīvē pastrādātiem darbiem, uzaicinādams to pašu darīt arī biedru Moricu un visus citus sociāldemokratus.

J. Dāvis.

«Tautas Balss» 24. 5. 22.

Biedra Bruno Kalniņa ievērībai.

Žīdu avīzes «Svobodnaja Misļ» atbildīgais (pareizāk, kā Satversmes Sapulces loceklis «neatbildīgais») redaktors Satversmes Sapulces loceklis **Bruno Kalniņš** iesniedzis prokuratūrai sūdzību ar lūgumu saukt pie atbildības «Tautas Balss» atbildīgo redaktoru par šī laikraksta 104. numurā ievietoto rakstu: **Starptautiskā žīdu apvienība un viņas kareivji — sociāldemokrati»** (šis raksts iznācis jau atsevišķā grāmatiņā, kuŗa maksā 1 rubli), kuŗā rakstā viņš atrod sekošas, viņa «godu» aizskaŗošas vietas:

1) «Starptautiskā žīdu apvienība un viņas kareivji — sociāldemokrati»,

2) «Latvju sociāldemokratu galvenais uzdevums par žīdu naudu ir panākt Latvijas sabrukumu. Jo sociāldemokrati ātrāk un labāk veiks šo savu uzdevumu, jo viņi saņems par to lielāku atalgojumu. Tāpēc žīdu kalpībā stāvošie sociāldemokratu vadoņi strādā tautas nodevības darbu» un

3) «Darba tauta! Ja tu neesi vēl brīva, tad nokrati no sevis par žīdu naudu tevim kaltās verdzības važas, atsvabinies no saviem izsūcējiem un parazītiem-sociāldemokratiem un aizraidi no savas mīļās tēvijas Latvijas šos žīdu kareivjus un rokas puišus kā darba ļaužu krāpējus, tautas nodevējus un valsts kapračus».

Nevēlēdamies slēpties aiz «Tautas Balss» atbildīgā redaktora Satversmes Sapulces locekļa Dr. med. G. Reinharda un vēlēdamies dot biedram Bruno Kal-

niņam iespēju noskaidrot lietu tiesas ceļā, ar šo paziņoju, ka minētā raksta autors esmu es: Skolotājs Jānis Jāņa dēls Dāvis, dzīv. Rīgā, Suvorova ielā Nr. 49, dz. 4.

Līdz ar to lūdzu biedru Bruno Kalniņu un visus citus sociāldemokrātus darīt to pašu, t. i. neizvairīties no atbildības tiesas priekšā par saviem darbiem un vārdiem. Tomēr visieteicamākais Bruno Kalniņam un citiem «biedriem» būtu — izstāties no tādas partijas, kuŗas darbi viņas biedriem dara kaunu un laupa godu.

J. Dāvis.

«Tautas Balss» 21. 6. 22.

Sociāldemokratu vadonis aptrūcies.

«Tautas Balss» 104. numurā bez sacerētāja paraksta bija ievietots raksts: «Starptautiskā žīdu apvienība un viņas kareivji — sociāldemokrati», kuŗš vēlāk zem tā paša virsraksta iznāca atsevišķā grāmatiņā. Par šā raksta klajā laišanu žīdu avīzes «Svobodnaja Mis|» atbildīgais redaktors Satversmes Sapulces loceklis Bruno Kalniņš bija iesniedzis prokuratūrai sūdzību ar lūgumu saukt pie atbildības «Tautas Balss» atbildīgo redaktoru Satversmes Sapulces locekli Dr. med. G. Reinhardu.

Lai gan tāda politiska nulle, kāda ir Bruno Kalniņa nenozīmīgā persona, pavisam nav minēta uzrādītajā rakstā, tomēr šis tikko pilngadību sasniegušais jaunietis jau paspējis iedomāties par tik lielu vīru un slavenu politisku darbinieku, ka viņš nedrīkstot iztrūkt nevienā svarīga politiska jautājuma iztirzāšanā. Aiz šādas iedomības viņš kā žīdu avīzes redaktors un «sociāldemokratu partijas vadonis» atradis minētā rakstā savas darbības raksturīgas pazīmes un iekalis savā vēl neievingrinātā galviņā, ka taisni viņš tur esot aprakstīts, kāpēc tajā rakstā esot aizkarts viņa gods. Un proti, rakstā esot teikts: 1) ka sociāldemokrati esot žīdu kareivji, no kuŗiem sastādoties žīdu internacionālās vispasaules valsts armija, 2) ka žīdu kalpībā stāvošie sociāldemokratu vadoņi strādājot tautas nodevības darbu, bet viņš (raksti un lasi: Bruno Kalniņš) esot «sociāldemokratu partijas vadonis», 3) ka latvju sociāldemokratu galvenais uzdevums esot par žīdu naudu panākt Latvijas sabrukumu, un jo sociāldemokrati ātrāk un labāk veikšot šo savu uzdevumu, jo viņi saņemšot par to lielāku atalgojumu, un 4) ka darba tautai esot no sevis jānokrata par žīdu naudu viņai kaltās verdzības važas, jāatsvabinas no viņas izsūcējiem un parazītiem-sociāldemokratiem un jāizraida no Latvijas šie žīdu kareivji un rokas puiši, kuŗi neesot nekas cits kā vienkārši darba ļaužu krāpēji, tautas nodevēji un valsts kaprači.

Sakarā ar savu darbību, biedrs Bruno Kalniņš šos vārdus visā viņu pilnībā attiecinājis uz sevi. Tāpēc viņš iesūdzējis «Tautas Balss» redaktoru par viņa goda aizskāršanu presē, sūdzības rakstā nosaukdams pats sevi par «sociāldemokratu partijas vadoni», par kādu, kā zināms, līdz ieslodzīšanai cietumā skaitījās Vilis Dermanis. Tā tad V. Dermaņa vietā par sociāldemokratu partijas vadoni tapis Bruno Kalniņš. Cerēsim, ka viņu tik drīz nepārsteigs viņa slavenā priekšteča V. Dermaņa bēdīgais liktenis.

Tā kā «Tautas Balss» darbinieki, kristīgie nacionālisti, nevēlas izvairīties no atbildības tiesas priekšā par saviem vārdiem un darbiem, tad šā laikraksta redakcijas loceklis J. Dāvis paziņoja atklātībai un tiesai, ka viņš ir minētā raksta sacerētājs. Uz šā pamata II iecirkņa izmeklēšanas tiesnesis uzaicināja Jāni Dāvi un Bruno Kalniņu ierasties 10. jūlijā pie viņa dēļ samierināšanās. Bet šoreiz citkārt dūšīgajam biedram Bruno Kalniņam dūša bija jau pavisam sašļukusi, un viņš bija atradis sev par labāku vairs neuzturēt savu sūdzību pret J. Dāvi. Tāpēc viņa sūdzības lieta pret J. Dāvi tapa izbeigta. Protams, ka ar to Bruno Kalniņš atņēma J. Dāvim iespējamību arī tiesas priekšā pierādīt, ka viņš «Tautas Balsī» rakstījis tikai patiesību kā par žīdu algadžiem sociāldemokrātiem, tā par viņu darba un maizes devēju Starptautisko žīdu apvienību.

Šeit jāatzīmē, ka Bruno Kalniņš ir tā pati persona, kuŗa piekāva kādu Latvijas kareivi par to, ka tas kā uzticams tēvijas sargs nebija piecēlies, kad Bruno Kalniņš ar biedriem dziedājis savas žīdu vispasaules valsts himnu «Internacionāli». Bruno Kalniņš ir tā pati persona, kuŗa arī par saviem daudziem citiem noziegumiem pastāvīgi kā Satv. Sap. loceklis izvairās no katras atbildības

tiesas priekšā. Bet toties viņš ir ļoti čakls citu sūdzētājs un saucējs pie atbildības tiesas priekšā. Tā tad Bruno Kalniņš sevi ieskata jau par līdzīgu Krievijas komisāriem, kuŗi arī atzīst tikai tiesības, bet ne pienākumus. Kā nupat Krievijas komisāri pieprasījuši, lai Latvijā aizliedz pārdot brošūru «Die Totengräber Rußlands» (Krievijas kapračī), kuŗā atklāti Krievijas žīdu briesmu darbi, tāpat arī Bruno Kalniņš grib panākt, lai Latvijā aizliedz rakstīt par Latvijas kapračiem». Šeit neviļus pasprūk jautājums: Kāpēc Jūs, biedri Bruno Kalniņ, tā aizstāviet Latvijas kapračus?

Ja nu Bruno Kalniņš uzdodas par Latvijas sociāldemokratu partijas vadoni, tad laikam Satversmes Sapulcē viņš vada arī savu tēvu, Rīgas jūrmalas vasarnīcas īpašnieku Dr. Paulu Kalniņu, kā arī Durbes muižas lielkungu Raini, Stukmaņu muižas lielmāti Aspāziju, Abguldes muižas pilskungu Celmu, Lonastes muižas dzimtskungu ciltstēvu Buševicu un citus muižu, māju, krogu, dzirnavu, vasarnīcu, namu un dažādu citu nekustamu un kustamu īpašumu īpašniekus.

Vai pie sociāldemokratu partijas vadoņa amatu pienākumiem pieder arī uzdevums, ka viņš, sēdēdams Rīgā, Satversmes Sapulcē, tajā pašā laikā kā «atbildīgais» redaktors rediģē un vada Latgalē par žīdu naudu izdodamo avīzi «Svobodnaja Misļ»?

Apskatījis šo lietu tādā kārtā, katrs sapratīs, kāpēc šis «sociāldemokratu vadonis» Bruno Kalniņš nu izvairās no lietas noskaidrošanas tiesas ceļā. Laikam nu arī viņš pats apķēries, ka «Tautas Balsī» itin pareizi rakstīts, ka sociāldemokrati stāv žīdu dienestā.

Ja jau pats viņu vadonis strādā pie žīdu avīzes kā algots atbildīgs redaktors, tad domājams, arī viņa vadāmie taču seko viņa pēdās.

J. D. «Tautas Balss» 12. 7. 22.

Satv. Sap. loceklis A. Petrevics melo.

«Darba Balss» 204. numurā ievietots no Tirzas starp citu sekošs ziņojums: «Tirza. 3. septembrī še noturēja kapu svētkus, kuŗos kā mītiņrunātāji uzstājās pazīstamais musinātājs un baronu draugs un piedevām arī no zemnieku savienības Salnis... Jāatzīmē, ka pa Salņa runas laiku «kristīgais» musinātājs Dāvis bija Salņa dzērienu devējs. Dāva kungs svētku publiku uzrunāja ar savu stāstu no Pēterpils par komūnistu dzīvi un kādām 12 ielas skaistulēm, ar kuŗām viņam bijusi darīšana. No publikas bija piezīmes dzirdamas, ka tas nebūt citiem nav jāzin un ka «kristīgo» liekuļu izvirtība jau tā visiem labi pazīstama.»

Attiecībā uz augšējo «Darba Balss» ziņojumu ar šo paskaidroju, ka es ne tikai 3. septembrī š. g., bet arī vispār šogad neesmu bijis Tirzā un nekad tur kapu svētkos ar runām neesmu uzstājies. Tāpēc es katēgoriski apgalvoju, ka, ievietodams savā lapā par mani augšējo ziņojumu, «Darba Balss» atbildīgais redaktors, Latv. strādn. sociāldemokratu-mazinieku vadonis, Satversmes Sapulces loceklis biedrs **A. Petrevics apzinīgi melo.** Ja biedram A. Petrevicam, kā sociāldemokratu brīvās mīlestības ideologam un izvirtības partijas pravietim, ir kādas darīšanas ar ielu skaistulēm, tad viņš to var paturēt pie sevis, vai arī rakstīt par sevi, bet ne par citiem.

Tā kā biedrs A. Petrevics, pirmkārt, jau reiz savā avīzē par mani bija sniedzis no Stendes līdzīgu ziņojumu, kuŗu es tūdaļ «Tautas Balsī» atklāti nosaucu par **meliem**, otrkārt, tā kā biedrs A. Petrevics gandrīz katrā savas avīzes numurā **ļaunprātīgi apmelo** gan mani, gan citus Kristīgās Nacionālās Savienības darbiniekus, gan pašu Kristīgo Nacionālo Savienību, un treškārt, tā kā Satv. Sapulces locekļa neaizskaramības dēļ, man ir atņemta iespēja saukt viņu par apmelošanu pie atbildības tiesas ceļā, tad es viņam jautāju: Vai tiešām Jūs, biedri A. Petrevic, nevariet vairs citādi pelnīt sev maizi, kā tikai ar godīgu cilvēku **apmelošanu**, strādnieku **krāpšanu** un neizglītotu ļaužu **muļķošanu**? Un ko gan lai cittautieši domā par latvjiem, ja tiem ir Satv. Sapulces locekļi, partiju lideri un avīžu atbildīgi redaktori, kuŗi speciāli nodarbojas ar savu līdztautiešu ļaunprātīgu ķengāšanu un apmelošanu? Vai Jūs, biedri A. Petrevic, nesaprotiet, ka tas ir **k a u n s** Jums, Jūsu rediģējamai avīzei un Jūsu vadāmai partijai? J. Dāvis. «Tautas Balss» 14. 9. 22.

Dodiet žīdiem autonomiju!

Tā neilgi atpakaļ pilnā mutē sauca jaundibinātās Saimnieciski-kultūrālās Apvienības leiborgans «Jaunākās Ziņas», kuŗas ar A. Benjamiņu priekšgalā sakās esot ap sevi apvienojušas vislabākos latviešu dzejniekus un citus rakstniekus. Tā tad dzejnieki un rakstnieki no A. Benjamiņa lēģeŗa iestājas par žīdu autonomiju Latvijā! Šeit atkal latvji stāv visu citu tautu priekšgalā, jo līdz šim vēl neviena cita tauta pasaulē nav devusi savā valstī žīdiem autonomiju.

Mēs jau ne vienreiz esam teikuši, ka lielākā daļa Darba partijas vadoņu ir bijušie sociāldemokrati, kuŗi vienmēr aizstāv pēdējo sirdsdraugu žīdu intereses. Sakarā ar to mēs aizrādījām, ka Darba partijas pīlāri M. Antons un R. Benus ir stipri veicinājuši nekustamu īpašumu pāriešanu žīdu rokās un tās pašas partijas biedrs, apsardzības ministrs G. Zemgals, protežē žīdus un lūdz profesorus dot žīdiem atvieglinājumus pie iestāšanās augstskolā, lai gan skaita ziņā žīdu ir vislielākais procents augstskolā un vismazākais armijā. Šis ziņojums vēl jāpapildina ar to, ka bēgļu reevakuācijas un vispār atļauju izdošanas lietas priekš iebraukšanas un uzturēšanās Latvijā jau no pašas Latvijas valsts nodibināšanas sākuma pārzin Darba partijas vīrs, iekšlietu ministra biedrs A. Birznieks, pie kuŗa arī žīdi vienmēr atrod vislielāko pretīmnākšanu.

Tā kā tagad Darba partija, Tautas partija, «Jaun. Ziņu» līdzstrādnieki un citi sociāldemokratu līdzteči ir nodibinājuši Saimnieciski-kultūrālu apvienību, tad šīs jaunās politiskās partijas darbinieki cer ar žīdu autonomijas palīdzību pacelt Latvijas saimniecību un kultūru.

J. D. «Tautas Balss» 11. 3. 22.

Radnieciskas dvēseles sastopas.

Pēdējos 50 gados latvju tautas garīgā un materiālā labklājība gāja milzīgiem soļiem uz priekšu. Bija paredzams, ka, neraugoties uz nekādiem krievu valdības spaidiem, latvji ieņems viņiem pienācīgu vietu ne tikai savā dzimtenē, bet arī visā Krievijā. To varēja sagaidīt vēl vairāk tamdēļ, ka Baltijas «zemes sāls» — baroni, precēdamies tikai savā starpā, vezdami izšķiedīgu un izvirtīgu dzīvi un izvairīdamies no katra miesīga darba, vienmēr tapa nespējīgāki sacensties politiskā un saimnieciskā dzīvē ar daudz apdāvinātākiem un darbīgākiem latvjiem. Tas ļoti uztrauca ne tikai pašus Baltijas baronus, bet arī Vācijas augstākās politikas vadītājus, kuŗi gaidīja izdevīgu laiku, lai ar vietējo baronu palīdzību Baltiju pievienotu Vācijai. Tāpēc Berlīnē tika nolemts satriekt latvju tautas augošo iespaidu. Kā uz burvja zīļa mājienu, Latvijā parādās Stučkas, Jansoņi un citi sociālisma pravieši. Par Vācijas žīdu naudu viņi izdod sociālistu avīzes un brošūras, ar kuŗām pārpludina visu Latviju. Uz šo literātūru kāri krīt mazāk attīstīti ļaudis, it sevišķi strādnieki un jaunatne. Kā labi samaksāti ārzemju valsts rokaspuiši, sociālisti vispirms cenšas nosmacēt latvju tautā tās īpašības, kuŗas līdz šim darīja viņu stipru: ticību, tautību, godīgumu, darba mīlestību, un pēc tam iepotēt viņā tās īpašības, kuŗas viņu visdrošāk ved pie sabrukuma: neticību, internacionālismu, netiklību, slinkumu u. t. pr. Un, lūk, tā apkaŗojot latvju tautas dabīgo attīstību un dzīvojot uz darba rūķu rēķina, pirmo reiz sastopas divas radnieciskas dvēseles: vācu nacionālais barons un latvju internacionālais sociāldemokrats. Kā vācu nacionālajam baronam, tā latvju internacionālajam sociāldemokratam Latvija nav tēvija, bet tikai prece, kuŗu viņi pārdod katram, kas viņu grib pirkt un maksā par to naudu. Tādējādi abi politiskie tirgotāji un spekulanti saprotas gluži labi un kopēji izpārdod Latviju vairumā un mazumā. Abu viņu gala mērķis ir latvju tautas noslaucīšana no zemes virsas.

Pienāk 1905. g. oktobŗa dienas. Sociālisti sagrābj varu savās rokās un piespiež latvju tautu sacelties. Vidzemes un Kurzemes gubernatori slepeni strādā kopā ar baroniem un sociālistiem. Tāpēc viņi mierīgi nogaida, kamēr sacelšanās izplatās pa visu Latviju. Sociālisti gavilē un līksmojas par saviem panākumiem. Baroni no prieka rokas vien berzē, ka nu reiz notiks viņu briesmīgā izrēķināšanās ar visu latvju tautu. Šeit atkal sastopas abas radnieciskās dvēseles: barons un sociāldemokrats, kuŗi kopēji uzņēmušies iznīcināt latvju tautu. Drīz ierodas krievu kaŗaspēka soda ekspedīcijas. Baroni nostājas viņu

priekšgalā un ved zaldātus uz latvju apslaktēšanu, viņu iedzīvju izlaupīšanu un māju nodedzināšanu. Dievs zin, ar ko nobeigtos šī sociālistu un baronu sagatavotā latvju tautas iznīcināšanas afera, ja par piekrāptās tautas glābēju nebūtu uzstājusies tā pati sociālistu nopulgotā kristīgā baznīca: virsbīskaps Agafangels, izmantodams savu augsto stāvokli un vadīdamies vienīgi no kristīgās mīlestības un taisnības principiem, līdz ar visu viņam padoto garīdzniecību nostājās latvju tautas priekšturamo bruņu lomā un ar to glāba tūkstošiem ļaužu dzīvību. Baronu atriebība gan panāca to, ka vēlāk virsbīskapu Agafangelu pārcēla no Rīgas uz Viļņu, bet pateicīgā latvju tauta nekad neaizmirsīs viņa kristīgās pašaizliedzīgās mīlestības darbu. Turpretim, sociāldemokrātu vadoņi, kad ieradās soda ekspedicijas, ieskatīja, ka viņi savu uzdevumu ir izpildījuši: izprovocējuši latvju tautu uz sacelšanos, nodevuši viņu baroniem nosodīšanai un sarausuši sev veselas naudas kaudzes. Atlikās tikai pašiem paslēpties līdz ar sapelnītiem Jūdas sudraba gabaliem. Tāpēc viņi gluži mierīgi pamet savus pieviltos upurus «ar kaujas saucieniem uz lūpām», bet paši ar naudas maisiem un citām salaupītām bagātībām dodas uz ārzemēm. Tur viņi dzīvo labas dienas un neliekas ne protot, ka viņu piemuļķoto tautu iznīcina soda ekspedicijas.

Izceļas pasaules karš. Tūdaļ krievu cāru lolotie Baltijas baroni nosveras uz Vācijas, bet no soda ekspedicijām nežēlīgi nosodītā latvju tauta uz Krievijas pusi. Nodibinās Latvju strēlnieku pulki, kuŗi kā lauvas cīnās par savu dzimto zemi, lai to jel reiz pēc kara atsvabinātu no baronu jūga. Bet atkal sastopas abas radnieciskās dvēseles — barons un sociāldemokrats. Barons samaksā naudu sociāldemokratam un uzdod viņam tikumiski sabojāt Latvju strēlnieku pulkus un pierunāt tos necīnīties ar vāciešiem. Kad vācieši bez cīņas ienāk Rīgā, **sociāldemokrati un baroni** saņem tos ar gavilēm un pasniedz tiem sāli un maizi, kā saviem lielākiem draugiem un labdaŗiem. Pa okupācijas laiku vācieši vajāja visus latvju nacionālistus, bet nekad neaiztika savus sabiedrotos — sociāldemokratus internacionālistus. No tā redzams, ka arī šeit radnieciskās dvēseles bija sapratušās.

Kad bermontieši tuvojās Rīgai, tad sociāldemokrati nemaz negribēja ar tiem cīnīties, jo baronu un sociāldemokratu radnieciskās dvēseles bija jau saostījušās.

Tā kā baroniem nepatika Latvijas patstāvība un tie labprāt vēlējās redzēt Latviju tikai par kādu Krievijas guberņu, tad sociāldemokrati musināja Latvijas karaspēku necīnīties ar krieviem par Latvijas brīvību. Nav šaubu, ka arī šeit bija sastapušās radnieciskās dvēseles.

Baltijas baroni valsts nodevības dēļ pazaudēja savas muižas Latvijā. Viņi cer atdabūt tās atpakaļ, radot Latvijas sabrukumu un to pievienojot atkal Krievijai. Tā kā sociāldemokrati cenšas panākt to pašu, tad arī šeit baronu un sociāldemokratu radnieciskās dvēseles iet roku rokā.

Kā zināms, sociāldemokratu partijas dibinātāji, uzturētāji un vadītāji ir žīdi. Tāpēc arī latvju sociāldemokrati drīkst darīt tikai to, ko viņiem pavēl un atļauj žīdi. Lūk, kāpēc arī Baltijas baroniem ar pakalpojumu piedāvājumiem un pasūtījumiem nebūt nebija jāgriežas pie latvju sociāldemokratiem, bet bija lieta jānodod tikai žīdu sociāldemokratu vadoņiem. Pēdējie ir tik labi veikalnieki un smalki politiķi, ka prata iekārtot katru lietu tā, ka latvju sociāldemokratija ir tikai žīdu sociāldemokratu nodaļa un strādā vienīgi to, kas nāk par labu žīdiem un baroniem, bet par ļaunu latvjiem un Latvijai.

Latvju sociāldemokratu vadoņi nezin pat tik daudz, ka pasaulē pavisam nav tādas sociāldemokratiskas partijas, kuŗa sludinātu sociālismu žīdiem, un ka visas žīdu dibināmās, uzturamās un vadāmās sociāldemokratu partijas ir nodomātas vienīgi kristīgām tautām. Vispasaules jeb «Visu zemju» žīdu sociāldemokrātiskā partija nosauc savas nodaļas par to tautu sociāldemokrātu partijām, kuŗas viņa ar šo tautas nodevēju palīdzību velk žīdu verdzībā. Vienīgi ar to izskaidrojas, kāpēc visā Latvijas sociāldemokratu darbības laukā vienmēr sastopas radnieciskas dvēseles: melnais barons, sarkanais sociāldemokrats un pēc apstākļiem krāsu mainošais žīds.

J. Dāvis.

«Tautas Balss» 7. 1. 22.

Alkohola plūdi.

Finansu ministra biedrs Āboltiņš sniedza 3. maijā preses priekšstāvjiem starp citu sekošu paskaidrojumu: «Ir paredzams, ka spirta monopols dos valstij turpmāk daudz labākus ienākumus kā līdz šim. Acumirkļa degvīna patēriņš ir apm. 1 milj. gradu mēnesī, kamēr Igaunijā tas ir 3 reizes lielāks. Degvīna pārdošanas nodošanu Latvijas spirta rūpnieku sabiedrībai, kuŗa uz noslēgtā līguma pamata garantē pārdot ne mazāk par 25 milj. grādu gadā, pretējā gadījumā maksājot 3 r. soda naudu par katru nenoņemto grādu. Spirta eksportam arī piegriezta vērība, samazinot cenu līdz 12 rbļ. par grādu». Neviens nevarētu apsūdzēt vairāk fin. min. biedru nekā viņš pats to ir izdarījis ar augšā pievesto paskaidrojumu. Pirmkārt, viņš priecājas, ka ar cenu pazemināšanu viņš pacelšot degvīna patēriņu no 12 miljonu grādu uz ne mazāk kā 25 miljonu grādu gadā, lai gan visas citas valstis pasaulē, ja nevar panākt pilnīgu alkohola ražošanas, ievešanas, pārdošanas un lietošanas **aizliegumu**, piemēram, kā tas jau sasniegts Amerikā, tad cenšas viņa patēriņu samazināt uz minimumu un visiem līdzekļiem apgrūtināt viņa pirkšanu un pārdošanu, stingri sodot mantkārīgos degvīna rūpniekus un pārdevējus par šo žūpības apkaŗošanas līdzekļu neievērošanu, bet Āboltiņa kgs uzliek 3 r. no grāda soda naudas, ja degvīna rūpnieki pietiekoši enerģiski negādā par žūpības izplatīšanu un par tautas saindēšanu ar alkoholu, kas ir līdz šim vēl visā pasaulē nedzirdēts tautas apdzirdināšanas paņēmiens. Otrkārt, visas valstis žūpības apkaŗošanas nolūkā saņem spirta pārdošanu savās rokās, vai arī to nodod pašvaldību pārziņā (Gotenburgas sistēma un local option), bet Āboltiņa kgs to nodod speciāli šim nolūkam nodibinātai «Latvijas spirta rūpnieku sabiedrībai». Latvju tauta! Priecājies un līksmojies, ka tev tagad ir sava oficiāla žūpības veicināšanas iestāde.

J. Dāvis. «Tautas Balss» 5. 5. 22.

Prēmijas par tautas apdzirdināšanu.

Spirta līgums, kuŗš noslēgts starp fin. min. un Latvijas spirta rūpniekiem, ir īsumā šāds:

Latvijas spirta rūpn. sabiedrība uzņemas valsts degvīna un spirta izdalīšanu, garantējot valstij gada apgrozījumu ne mazāk par 25 milj. grādu. Kā drošību sabiedr. iemaksā fin. min. naudā vai nodrošina nekustamiem īpašumiem 100 milj. rbļ. Par degvīna izdalīšanu sabiedrība saņem atlīdzību: 5 rbļ. par katru grādu līdz 20 milj. gr., 6 rbļ. — 20—25 milj. grādu un 7 rbļ. par grādu virs 25 milj. gr. apgrozījuma. Atsevišķi tirgotāji saņem degvīnu no sabiedrības noliktavām. Sabiedrībai ir tiesība ierīkot īpašus degvīna izdalīšanas punktus, kuŗi padoti netiešo nodokļu depart. uzraudzībai. Netiešo nod. dep. garantē pietiekošu degvīna krājumu. Fin. min. atvēl sab. īsa termiņa kreditu, ne ilgāku par 1 mēn. Sabiedrība pārņem līdzšinējās valsts degvīna noliktavas līdz ar visu personālu. Ja sabiedrība nespēj gada laikā noņemt līgumā paredzēto normu (25 milj.), tad tā maksā atlīdzību valstij 3 rbļ. par katru nenoņemtu grādu. Līgums stājas spēkā ar 1. maiju un noslēgts uz 1 gadu.

Līdz šim valdība izpārdeva Latvijas mežus un linus un ar to nodarīja valstij milzīgus materiālus zaudējumus, kas galīgi satricināja viņas kreditu ārzemēs. Tagad, noslēgdama augšējo līgumu ar Latvijas spirta rūpnieku sabiedrību, viņa izpārdod pēdīgās un visvērtīgākās Latvijas bagātības — tautas **veselību** un **tikumību**, kas nodarīs valstij daudz lielāku postu, nekā tai ir zaudējumi no mežiem un liniem. Kā zināms, visas citas zemes apkaŗo žūpību, uzskatot par savu ideālu pilnīgu alkohola ražošanas, pārdošanas un lietošanas **aizliegumu** (prohibition), ko ir jau galīgi vai pa daļai sasniegušas Amerika, Norvēģija, Zviedrija un Somija. Visu šo zemju labklājība ir uzzēlusi samērā ar spirta patēriņa mazināšanos. Un otrādi, visur ar alkohola patēriņa pieaugšanu mazinās valsts labklājība. Neraugoties uz tādiem neapgāžami patiesiem datiem, mūsu valdība izsniedz spirta rūpniekiem prēmijas par sekmīgu tautas saindēšanu ar alkoholu, maksājot viņiem par degvīna izplatīšanu tautā kā atlīdzību par katru grādu līdz 20 milj. gr. 5 rbļ., no 20—25 milj. gr. 6 rbļ. un virs 25 milj. gr. apgrozījuma 7 r. Tā tad žūpības veicināšanas prēmija ir ļoti augsta un pakāpeniski pieaug pēc spirta rūpnieku uzcītības no 5—7 rbļ. par grādu, kas viņiem par 100.000 milj. rbļ. ielikto drošības naudu dod caurmērā (6 r. × 25 milj. =

=) 150 milj. rbļ. peļņas. Lai spirta rūpnieki gūtu lielākus panākumus tautas saindēšanā ar alkoholu, fin. min. viņiem vēl atvēl kreditu. Tādu pretīmnākšanu pie viņas velti meklē citu nozaŗu rūpnieki, kā arī tirgotāji un zemkopji.

Pēc līguma spirta rūpnieku sabiedrībai ir tiesība ierīkot īpašus degvīna izdalīšanas punktus. Ar šo līguma noteikumu ikvienai pašvaldībai atņemta tiesība aizliegt savās robežās atvērt žūpību veicinošas iestādes (local option). Visiem zināms, ka Amerika, plašos apmēros izlietodama local option noteikumus, panāca spirta prohibicijas likuma izdošanu un izvešanu dzīvē.

Nav ne mazāko šaubu, ka ar spirta rūpnieku sabiedrību noslēgtā līguma sekas vislielākā mērā samaitās ļaužu veselību un tikumību, pavairos tautas nabadzību un izmirstību, palielinās noziedzību un izvirtību, pamazinās iedzīvotāju darba spēju, ārdīs ģimenes un radīs pašnāvības un nelaimes gadījumus.

Katrā demokratiskā valstī par savu darbību ministri ir atbildīgi parlamentam, kuŗš savukārt par visu valsts lietu vešanu ir atbildīgs tautai. Tā kā tauta nevēlas sev postu, tad jājautā, kādus soļus spers Satversmes Sapulce noslēgtā spirta līguma lietā. J. Dāvis. «Tautas Balss» 9. 5. 22.

Privātīpašuma neaizskaramība.

Novērojot dabu, noģiedam, ka ikvienam dzīvam radījumam ir nojauta par «mans» un «tavs», t. i. par viņa un sveša īpašumu. Līdz ar to redzam, ka katrs dzīvs radījums cenšas iegūt pēc iespējas vairāk īpašuma, lai varētu dzīvot ērtāk un labāk. Visu to, ko katrs radījums ieguvis, viņš ieskata kā savu neatņemamu privātīpašumu un to neatdod nevienam bez ziņas vai atlīdzības. Tā, dibinoties uz taisnības pamata, gluži dabiski rodas jēdziens par privātīpašuma neaizskaramību. Ņemsim dažus piemērus. Bezdelīga ceļ ligzdu sev, bet ne zvirbuļiem un aizsargā to pret ikkatru iebrucēju. Vāvere sagatavo ziemas aizgādu priekš sevis, bet ne citām vāverēm. Turcijas pilsētās suņi mitinās tikai uz ielām, un katram no tiem ir zināms ielas gabals, kuŗā nedrīkst apmesties uz dzīvi neviens cits suns. Ja kāds svešs suns mēģina tajā iekortelēties, tad vietējais suns ar visu savu kaimiņu palīdzību pārmāca un aizdzen tādu svešas zemes iekaŗotāju. Tāpat ikvienam meža zvēram ir savs apgabals, kuŗā cits viņam līdzīgs zvērs nedrīkst ienākt mitināties. Ikkatram zemkopim ir «mīļš savs kaktiņš — savs zemes stūrītis», un viņš pavasarī sēj tikai tai cerībā, ka viņš pats rudenī arī pļaus un baudīs sava darba augļus.

No sacītā redzam, ka tieksme pēc privātīpašuma ir iedzimta no dabas katram dzīvam radījumam. Tāpēc mēs nespējam iznīcināt šo tieksmi ne ar kādiem mākslīgi radītiem līdzekļiem, jo grozīt dabas likumus nestāv mūsu varā. Bet viss, kas visiem radījumiem ir iedzimts no dabas, ir viņiem derīgs un nepieciešams. Aiz šā iemesla, katram cilvēkam no dabas piemītošā dziņa pēc privātīpašuma neaizskaramības ir tautā jāattīsta, bet ne jāizskauž.

Privātīpašuma neaizskaramība spiež cilvēku strādāt. Tāpēc šā principa atzīšanai un izvešanai dzīvē ir ārkārtīgi liela sabiedriska un valstiska nozīme. Un tiešām, ja ikviens pilsonis zin, ka nav brīv aizskārt otra īpašuma, bet viss ir jāiegūst ar paša pūlēm un ka viss tas, ko viņš būs ieguvis ar savu darbu, paliks viņa un viņa mantinieku neatņemams īpašums, tad viņš rūpējas un cīnās visiem spēkiem, lai nodrošinātu savu un savas ģimenes locekļu dzīvi ne tikai tagadnē, bet arī nākotnē. Tāpēc arī visos laikos un visās zemēs cilvēce nākusi pie vienprātīga slēdziena: tev nebūs iekārot sava tuvākā mantu, bet visu iegūt pašam ar savu darbu. Vienīgo izņēmumu šinī ziņā pēdējos gados ir radījusi Krievija ar savām komūnisma jeb kopīpašuma mācībām. Bet visiem labi zināms, kādas sekas izperinājis komūnisms Krievijā. Šeit, atceļot privātīpašumu un izsludinot visu par valsts vai tautas kopēju mantu, tūdaļ ļaudis mitējās strādāt, jo neviens vairs negribēja ziedot savu spēku tādam darbam, kuŗa augļus vienādā mērā baudīs vairāk kā 100 miljonu Krievijas iedzīvotāju. Sākumā darba dienu saīsināja no 10 uz 8 stundām, vēlāk no 8 uz 6 un pat no 6 uz 4 stundām. Tā kā ļaudis ražoja ļoti maz jaunu vērtību, tad tie drīz nodzīvoja vecos krājumus. Kad sāka visa trūkt, zemē cēlās nemieri pret valdību. Tad pēdējā spaidu ceļā sāka pagarināt darba laiku. Tagad darba dienas garums pacelts jau uz 16 stundām. Bet ļaudis negrib strādāt un pie visa gaŗā darba

Bada paradīzē bērni un sievas ar zīdaiņiem rindās gaida uz maizes izdalīšanu.

laika tie ražo ļoti maz. Tāpēc ķīnieši un kazāki ar štikiem un pātagām dzen tos pie darba. Ja pirmajā revolūcijas posmā gandrīz viss darba laiks pagāja mītiņos, tiesājot privātos darba devējus un viņu ierēdņus un ievēlot to vietā savus izredzētos direktorus, meistarus un priekšstrādniekus, tad tagad jau sen visi strādnieku mītiņi ir uz stingrāko aizliegti un komūnistu ieceltā priekšniecība nežēlīgā kārtā soda nepaklausīgos strādniekus, pat tos nošaujot. Nekad un nevienā citā zemē darba ļaudis nav atradušies tādā verdzībā un nabadzībā, kā tagad tie atrodas Krievijā. Ne vienreiz vien tie jau sacēlušies pret šo kopīpašuma jūgu, kuru tie sākumā saņēma kā debessdāvanu. Bet līdz šim vēl viņiem nav izdevies nokratīt to, lai gan viņi šos dumpjos jau zaudējuši tūkstošiem savu cīņas biedru. Un neraugoties uz visiem mežonīgiem sodiem, Krievijā darbs neveicas — un zemkopība, rūpniecība un tirdzniecība grimst vienmēr zemāk un zemāk.

Kā zināms, Krievijā kopīpašuma ievešanas sekas ir trūcība, nabadzība, dārdzība, bads, izvirtība, zādzības, laupīšanas, slepkavības, slimības un ārkārtēja mirstība, kuŗa daudzreiz lielāka par dzimstību. Desmitiem miljonu cilvēku dzīvību ir jau Krievijā kritušas šām kopīpašuma sekām par upuri. Un tā tas notiek vienā no visbagātākajām zemēm, kuŗa pie savām dabas bagātībām viena pati spētu pabarot un uzturēt visus Eiropas iedzīvotājus. Pie mums Latvijā, kuŗā mitinājās pirms kaŗa 2½ miljona un tagad vairs tikai ap 2 milj. iedzīvotāju, ir dārga katra pilsoņa dzīvība. Tāpēc mums valsts likumu došanā jāiet nevis pa to ceļu, kas zemē rada postu un iznīcina iedzīvotājus, bet gan pa to ceļu, kas tajā rada labklājību un līdz ar to vairo tās iedzīvotāju skaitu. Šis ceļš, kuŗu staigā visas zemes, izņemot Krieviju, ir **privātīpašuma neaizskaramības nodrošināšana.**

Ja, iekārodami savu tuvāku mantu, sekosim Krievijas paraugam, tad arī pie mums radīsies Krievijas apstākļi un rēgosies visas tās pašas drūmās parādības, kuŗas tagad novērojam Krievijā un kuŗas šo zemi novedušas pie bezdibeņa. Varbūt, ka neizmērāmi plašā un ārkārtīgi bagātā Krievija pēc dažiem gadu desmitiem atkal atžirgs no savām brūcēm. Bet ja mazā un nabagā Latvija kādreiz nāktu komūnisma varā, tad viņa uz mūžīgiem laikiem kristu svešu

tautu verdzībā un nekad vairs neatkaŗotu savu patstāvību un neatkarību. Un tik bargi taptu nosodīti latvji, ja viņi, pretīgi visiem Dieva un dabas likumiem, stūrgalvīgi izstieptu rokas pēc savas tautas brāļu mantas.

Ja Latvija likumdošanas ceļā nenodrošinās privātīpašuma neaizskaramību, tad viņas plašākos zemkopības, rūpniecības un tirdzniecības uzņēmumos neviens pats neguldīs savu darbu un kapitālu. Tāpēc neviena no šām valsts labklājības nozarēm neuzplauks. Turklāt, jau tagad ar savu kapitālu vien vairs mēs nespējam ievadīt dzīvi pareizās sliedēs. Bet kamēr valsts pamatlikumos ar pašas tautas darbos pierādītu izturēšanos nebūs garantēta privātīpašuma neaizskaramība, tāmēr ārzemnieki ar saviem kapitāliem neiestāsies Latvijas uzņēmumos, kā to jau līdz šim esam piedzīvojuši.

Lai novērstu mūsu valsts saimniecisko un politisko sabrukumu, katra pilsoņa svēts pienākums viņa paša un visas valsts labā ir prasīt, ka tūdaļ taptu gaiši un noteikti izsludināta privātīpašuma neaizskaramība. Jo vairāk mums tas vēl jādara tamdēļ, ka visa cilvēce visos laikos un visās zemēs, stingri apsargādama privātīpašuma neaizskaramību, ir sasniegusi ziedu laikus. Turpretim, Krievija ar privātīpašuma neaizskaramības atcelšanu ir radījusi tikai postu sev un visai pasaulei.

Ja jaunpiedzimušā Latvija, kuŗai vēl nav nekādu valstisku piedzīvojumu, gribēs staigāt citādus ceļus, nekā vecās un politiski nobriedušās valstis, tad iznāks, ka arī politiski bērni grib būt gudrāki par politiski pieaugušiem. Bet politiskie eksperimenti (mēģinājumi) ļoti daudz maksā tautai un bieži apdraud valsts pastāvēšanu. Privātīpašuma atcelšanas mēģinājumus jau iztaisījušas Krievija, Austrija, Ungarija un arī Latvija 1919. gadā. Visur viņu sekas bijušas tik postošas, bet ne radošas. Taču mēs esam dibinājuši Latviju, lai tajā strādātu radošu, bet ne postošu darbu.

Kad lielinieki un komūnisti iekaŗoja Latviju, tad daudz apvidos viņus saņēma ar lielu sajūsmu, jo viņu iepriekš izsūtītie aģitātori bija tautai daudz ko apsolījuši. Bet kad komūnisti izsludināja privātīpašuma vietā kopīpašumu un pieprasīja, lai muižu strādnieki arī atdod savas gotiņas komūnai, tad pēdējie tapa par visniknākiem komūnistu pretiniekiem, draudēdami ar cirvjiem un rungām aizstāvēt savas privātīpašuma tiesības. Galvenā kārtā no viņiem nodibinājās tā saucamā «zaļā armija», kuŗa no mežiem uzbruka atsevišķiem lielinieku un komūnistu pulciņiem.

Tā kā padomju valdība neieņēma Liepāju, tad liepājniekiem nācās ilgi gaidīt komūnistu apsolīto paradīzi, kamēr viņu ievēlētie pilsētas domnieki-komūnisti nenoveda Liepājas saimniecību pie galīgā posta un sabrukuma. Izbaudījuši komūnistu piekoptās pilsētas saimniecības jaukumus, liepājnieki pēdīgi atteicās kalpot kumūnistu elkam, caur ko Liepājas pilsētas vēlēšanās pilsoņi ieguva lielu uzvaru pār komūnistiem.

Latvijas ienaidnieki ļoti labi saprot, ka Latvijas patstāvība un neatkarība izbeigsies tajā pašā dienā, kad tā izsludinās privātīpašuma atcelšanu. Tāpēc visi tie, kuŗi uz Latvijas drupām grib celt tiltu no Vācijas uz Krieviju un otrādi, izlieto visus līdzekļus, lai Latvijā izdotu šādu likumu.

Ievērojot sacīto, privātīpašuma neaizskaramība jāliek par vienu no stūrakmeņiem izveidojamās Latvijas valsts ēkai. Un stipra būs tā valsts ēka, kuŗa būs celta uz šāda droša, jau gadutūkstošiem pārbaudīta pamata.

J. Dāvis. «Tautas Balss» 17. 8. 22.

Saeimas tuvākie uzdevumi.

Kad mūsu tēvija bija Krievijas daļa, tad mēs nekad nedzirdējām, ka viņas ķeizari žēlotos par to, ka Krievijā ir slikta valdība. Un Krievijas ķeizari nesūdzējās par valdību tamdēļ, ka viņi paši iecēla valdību. Tāpēc, ja viņi sūdzētos par sliktu valdību, tad viņi apvainotu paši sevi.

Tagad Latvija ir patstāvīga valsts. Tajā suverenā jeb visaugstākā vara, kuŗa agrāk piederēja Krievijas ķeizaram, pieder pašai Latvijas tautai. Tā tad Latvijas valsts patvaldniece ir Latvijas tauta, kuŗa iecel Latvijas valdību. Ja nu Krievijas patvaldnieki nesūdzējās par savu iecelto valdību, tad arī Latvijas Patvaldniece — Suverenā Latvijas Tauta nedrīkst žēloties par savu iecelto val-

dību, jo viņas pašas labā ir vienmēr iecelt tādu valdību, ar kuŗu viņa būtu apmierināta. Tāpēc arī mēdz sacīt, ka katra tauta ir savas valdības cienīga.

Latvijas Suverenā Tauta 7. un 8. oktobrī š. g. iecels jaunu valdību, t. i. ievēlēs Saeimu, kuŗai nāksies valdīt pār Latviju 3 gadus. Tāpēc, lai nebūtu jāžēlojas par sliktu valdību, mums, viņu ieceļot, ir skaidri jāzin, kādai viņai jābūt un ko mēs no viņas prasām.

Pirmkārt, ja katra saimniecība plaukst tikai tad, kad tai ir centīgs, darbīgs un saprātīgs saimnieks, tad arī ikviena valsts var zelt un pastāvēt tikai tad, kad tai ir darba spējīga valdība. Ja Satversmes Sapulce 2½ gadu laikā ir tik maz pastrādājusi, tad tas liecina, ka tā ir maz darba spējīga. Viņas darbību kavē galvenā kārtā sociāldemokrati, viņu līdzteči un žīdi, kuŗi savas partijas un pat personīgas intereses stāda augstāk par valsts interesēm.

Otrkārt, kā Saeimā, tā arī visās pārvaldes nozarēs jānāk iekšā tikai godīgiem ļaudīm ar neaptraipītu pagātni. Ja mēs tik daudz dzirdam par kukuļu ņemšanu un iedzīvi uz valsts rēķina, tad tas nerunā tagadējai valdībai par labu. Pazīstamās speķa, siļķu, naftas, veca dzelzs, koncesiju, monopolu un daudz citas tamlīdzīgas lietas spiež mūs prasīt no nākamās valdības vairāk godīguma.

Treškārt, ja ikvienam cilvēkam, bet it sevišķi nabadzīgam, ir jāievēro taupība, tad jo vairāk taupība jāievēro tik izpostītai un izlaupītai valstij, kāda ir Latvija. Uzturēdami daudz vairāk ierēdņu nekā cāra laikā, sarīkodami priekšstāvību uzņemšanai bagātus mielastus ar dārgiem ārzemju reibinošiem dzērieniem, ievezdami dārgas un gluži liekas dzimtsarakstu nodaļas, šķiezdami kultūras fondu pavisam nenozīmīgu personu ārzemju ceļojumiem, dibinādami nevajadzīgas ministrijas u. t. pr., mēs savā valstī nedzīvojam taupīgi.

Ceturtkārt, kā ikviena, tā arī valsts saimniecība jānostāda uz pareiziem pamatiem. Ar miljoniem lieliem zaudējumiem pārdotie lini un meži, kā arī valsts zemju un citu mantas bagātību nejēdzīga izmantošana gaiši rāda, ka uz priekšu mēs tā vairs nedrīkstam vadīt valsts saimniecību, ja negribam piedzīvot savas tēvijas bankrotu un galīgu saimniecisku sabrukumu.

Piektkārt, lai novērstu valsts saimniecisko un politisko sabrukumu, tad ar valsts likumiem jānodrošina **privātīpašuma neaizskaramība.** Jo vairāk mums tas jādara vēl tamdēļ, ka visa cilvēce visos laikos un visās zemēs, apsargādama privātīpašuma neaizskaramību, ir sasniegusi ziedu laikus, kurpretim, Krievija ar privātīpašuma neaizskaramības atcelšanu ir radījusi tikai postu sev un visai pasaulei.

Sestkārt, tā kā mūsu tautu galvenā kārtā uztur zeme, tad jārada stipra zemniecība, piešķirot bezzemniekiem un vispār darba ļaudīm zemi par **dzimtsīpašumu.** Tikai tad jaunsaimnieki paši varēs baudīt savu sviedru augļus, kad viņiem zeme tiks piešķirta par nekad neatņemamu dzimtsīpašumu. Tāpat valdībai jāuzstājas arī pret visu citu darba ļaužu izmantošanu un it sevišķi jāaizsargā sieviešu un mazgadīgo darbs.

Septītkārt, valsts varas pienākums ir aizstāvēt **ģimenes dzīves svētumu,** t. i. laulību un tikumisku bērnu audzināšanu ģimenē. Tā kā katras ģimenes uzdevums ir radīt un audzināt nākamās paaudzes, tad ģimene kā tautas šūniņa ir viens no galveniem un stiprākiem tautas un valsts pamatiem. Kur sabrūk ģimenes, tur sabrūk valstis. Tāpēc ikkatrai valstij jāgādā par ģimenes laimi, t. i. ka tajās valdītu a) laulātu draugu uzticība un saticība un b) bērnu un vecāku mīlestība. Mēs uzsveŗam šo apstākli tamdēļ, ka sociāldemokrati neatzīst ģimenes svētumu, 1) nostādīdami laulības vietā brīvo mīlestību, 2) prasīdami, ka bērnus audzinātu nevis ģimenē, bet silēs un patversmēs, un 3) noliegdami bērnu un vecāku mīlestības vajadzību un sludinādami, ka bērniem nav jāzin, kas ir viņu vecāki un ka vecākiem nav jāzin, kas notiek ar viņu bērniem. Kā 2—3 gadi atpakaļ laikraksti ziņoja, tad Padomijā dažas vietējās varas arī patiesi izsludinājušas kristīgas sievietes par valsts kopīpašumu un noteikušas, ka tās izdalāmas pēc kartiņām, gluži tāpat kā tolaik bija dabūjama maize, cukurs, sāls un cita prece. Tā ir vislielākā kristīgās sievietes pazemināšana, kāda vien dzirdēta pasaulē. Tā kā savus bērnus mīl, audzina un ar pašuzupurēšanos aizstāv ne tikai cilvēki, bet arī citi dzīvi radījumi, tad ģimenes dzīves svētuma noliegšana ir pretdabiska parādība. Un ja nelaimīgi ir vecāki, kuŗi zaudē savus bērnus, tad vēl nelaimīgāki ir bērni, kuŗi zaudē savus vecākus.

Citiem vārdiem sakot, sociāldemokrāti vēlētos redzēt visus kristīgo bērnus par nelaimīgiem bāriņiem.

Astotkārt, ja tautas nākotne ir tās bērnos, tad visnopietnākā vērība piegriežama skolai, kā nākamo pilsoņu audzētājai un veidotājai. Kāda būs skola, tāda būs jaunā paaudze. Un kāda būs jaunā paaudze, tāda būs tautas nākotne. Mēs gribam savai tautai labu nākotni. Bet laba nākotne var būt tikai tikumīgai tautai, jo katra tauta uzplaukst līdz ar tās tikumības pacelšanos un iznīkst līdz ar tās tikumības līmeņa pagrimšanu. Šinī ziņā visa cilvēces vēsture nav vēl pielaidusi nekāda izņēmuma. Un, protams, viņa nedarīs izņēmumu arī ar latvjiem. Tāpēc bērni jāaudzina par tikumīgiem ļaudīm kristīgā garā, jo kristīgā ticība sniedz mums visaugstāko un vispilnīgāko tikumības mācību. Šim nolūkam skolās bērniem pasniedzama ticības mācība. Tā kā otram var dot tikai to, kas pašam ir, un nevar dot to, kā pašam nav, tad par skolotājiem var būt tikai īsti kristīgi ticīgi ļaudis. Diemžēl, mūsu tagadējās skolās tādu skolotāju ir ļoti maz, bet gan ir ļoti daudz tādu, kuŗi apzinīgi bojā bērnu tikumību. Vispār, ticības noliedzēji, ģimenes dzīves svētuma neatzinēji, netiklības un internacionālisma sludinātāji sociāldemokrāti nedrīkst būt par skolotājiem, jo uz katru no tiem attiecas sekoši mūsu Debešķīgā Skolotāja vārdi: «Kas apgrēcina vienu no šiem vismazākiem brāļiem, kas tic uz mani, tam būtu labāk, ka tam pakārtu pie kakla dzirnu akmeni un to noslīcinātu jūŗā visdziļākā vietā.»

Devītkārt, tā kā mūsu tēvijas patstāvību un neatkarību izcīnīja latvji, tad arī tai jābūt stingri latviskai. Bet ko apzīmē tas, ka tagadējā valdība veseliem bariem laiž iekšā un uzņem Latvijas pavalstniecībā žīdus, kuŗi sagrābj savās rokās tautas bagātības, propagandē sociālismu, nekalpo armijā un pārpilda augstskolu? Jauniem žīdu plūdiem jādara gals un tie, kuŗi nav Latvijas pilsoņi, visā drīzumā jāizraida no valsts. Bet tas būs iespējams tikai tad, ja Saeimā nebūs sociāldemokrātu un viņu līdzskrējēju.

Desmitkārt, Latvija ir jau izsludinājusi šķiru atcelšanu un visu pilsoņu vienlīdzību likuma priekšā. Tāpēc jārūpējas par katra šķiru naida izbeigšanu, visiem pilsoņiem piešķirot vienādas tiesības, bet arī uzliekot vienādus pienākumus. Tā kā mūsu tautā un tēvijā nav nekādu šķiru, tad šāda naida radītāji ir mūsu ārējie ienaidnieki, kuŗi ar iekšējiem nemieriem grib sagraut mūsu valsti.

Vienpadsmitkārt, valsts budžetu nedrīkst dibināt uz ienākumiem no reibinošiem dzērieniem. Noslēgdama līgumu ar spirtrūpnieku sabiedrību, valdība izpārdod pēdīgās un visvērtīgākās Latvijas bagātības: tautas veselību un tikumību. Visas citas zemes apkaŗo žūpību un cenšas pilnīgi aizliegt alkoholu kā baudas līdzekli ražot, pārdot, lietot un izplatīt, bet mūsu valdība izsniedz spirta rūpniekiem premijas par tautas saindēšanu ar alkoholu, ja tie šogad pārdošot alkohola 2 un pus reiz vairāk nekā pērngad, t. i. 25 miljonu gradu spirta 10 milj. gradu spirta vietā pagājušā gadā. Nav šaubu, ka noslēgtā līguma sekas vislielākā mērā samaitās ļaužu veselību un tikumību, pavairos tautas nabadzību un izmirstību, palielinās noziedzību un izvirtību, pamazinās iedzīvotāju darba spēju, ārdīs ģimenes un radīs pašnāvības un nelaimes gadījumus. Tā kā tauta nevēlas sev postu, tad Saeimai būs jāspeŗ visi soļi, lai tūliņ apturētu alkohola plūdus un sauktu pie atbildības visus tos, kas alkoholam ir atdarījuši vaļā slūžas.

Divpadsmitkārt, ievērojot taupību un nostādot valsts saimniecību uz pareiziem pamatiem, samērīgi jāpamazina nodokļi, bet vienīgi tiktāl, ka ar ienākumiem varētu segt visus izdevumus. J. Dāvis. «Tautas Balss» 14. 9. 22.

Apsveŗot augšējos un daudzus citus manus un manus rediģētos rakstus «Tautas Balsī», lasītājs, varbūt, teiks, ka tie ir asi un satur stiprus izteicienus. Jā, tā ir taisnība. Tie ir uzrakstīti 16—17 gadu atpakaļ, kad Latvijā parādījās pirmie «ķeizariņi». Daudzi no viņiem izmantoja savu varu un tiesības par ļaunu «buržujiem» un valstij. Ja pat Satversmes sapulces priekšsēdētāja biedrs, mazinieks A. Petrevics, kā «neaizskaŗama persona», apme-

loja gānīja presē mani un citus pilsoņus, tad saprotams, ka «rupjiem bluķiem nederēja smalki kluči». Pievestie piemēri raksturo tā laika kreiso deputātu izpratni par likumdevējiem, likumdošanu, likumdevēja iestādi un likumu pildīšanu. Ar savām privilēģijām un nodarāmām parestībām ikdienišķīgiem mirstīgiem viņi bija par slogu visai tautai. Cīņa pret līdzīgiem sabiedriskiem trūkumiem bija ne tikai godīgas preses, bet arī ikviena godīga pilsoņa uzdevums. Neviens cits nediskreditēja «ķeizariņus» tautas acīs tā, kā viņi paši. Neviens cits neapgāza viņu troni, kā vienīgi viņi paši, jo ikviena valdība neizbēgami krīt tad, kad ir kritusi tās autoritāte. Bet Saeima nekad neieguva autoritāti, un nekad tai nebija autoritātes. Viņa varēja pastāvēt tikai tik ilgi, kāmēr viņa pati ar saviem darbiem nepārliecināja tautu par savu nederīgumu. Kad tas bija noticis, tad viņa pati krita bez kāda trokšņa un bez nevienas piles savu un citu asiņu zaudēšanas. Vispārējais tautas lielais prieks par «ķeizariņu» valdības krišanu skaidri liecina, ka tautiskas preses un tautisku pilsoņu pienākumus bija atmaskot «ķeizariņu» īsto seju. Un to es darīju «Tautas Balsī» tāpat kā savās masu sapulču runās. Tāpēc es biju viens no vissirsnīgākiem latvju patriotiem, kuŗi visvairāk priecājās par simtgalvainās Saeimas režīma krišanu.

Ja Krist. nac. savienības pamatprincipi bija ticība, tautība, privātīpašums un atturība, tad man, kā tās priekšniekam, nācās aizstāvēt tos ar visu krūti un būt cīņā ne aukstam un remdenam, bet karstam. Ar aukstumu un remdenumu nav veicami lieli darbi. Ar lielgabaliem nešauj uz zvirbuļiem. Bet mani šāvieni bija tēmēti uz latvju tautas un valsts grāvēju cietokšņiem, uz kuŗiem tikai atgadījuma dēļ bija sametušies zvirbuļi. Citu tautu patrioti šauj uz tiem ar vēl smagākiem lielgabaliem. Piemēram:

A. Londonā, 10. 9. 37. Nirnbergā Vācijas propagandas ministrs Dr. Gebelsa runā atskanēja uzbrukumi daudzām pusēm — kā Padomju savienībai, tā arī citām valstīm. Nesaudzēti nepalika arī dažādu konfesiju augstākie garīdznieki, pie kam sevišķi nikni bija Vācijas propagandas ministra uzbrukumi dažiem anglikāņu baznīcas augstākiem garīdzniekiem, piemēram, Jorkas archibīskapam un Kenterberijas dekānam. Runājot par pasaules politisko stāvokli, Gebelss izteicās, ka pilsoņu karš Spānijā neesot nekas cits, kā komūnistiskās internacionāles karš pret civīlizāciju. Vācija no savas puses nekādā ziņā necietīšot, ka Eiropas dienvidrietumos nodibinās jauns lieliniecisma centrs, no kuŗa lieliniecisma briesmas varētu apdraudēt visu Eiropu. Pieskaŗoties cīņai ar komūnismu, Gebelss pārmeta dažādo konfesiju augstākiem vadītājiem un vispār konfesijām, ka tās esot augstākā mērā nepateicīgas Vācijas valstskancleram Hitleram. Hitlers esot tas, kas atsvabinājis konfesijas no lieliniecisma draudiem tās iznīdēt, bet baznīca arvien vēl negribot to atzīt un iejaucoties politikā. Vislielākos uzbrukumus tomēr nācās saņemt žīdiem. Vācijas propagandas ministrs vārdu pa vārdam teica: «Es varu ar pirkstu rādīt uz žīdiem un teikt, ka tie ir visa chaosa iedvesmotāji un organizētāji. Viņi ir tie, kas visu pasauli ved uz katastrofu, jo viņi ir vienīgie, kas no šī chaosa gūst labumus.» Runājot par žīdiem, Gebelss lietoja pat tādus vārdus, kā: «parazīti citu tautu starpā», «chaosa dēli», «paša velna iemiesojums», «ļaunie dēmoni» u. t. t. Priekš daudz gadiem Vācijas valstskanclers Hitlers jau aicinājis Vāciju cīnīties ar šo ienaidnieku. Bet ja toreiz viņš uzsaucis vācu tautai: «Vācija, mosties!», tad tagad viņš saucot visai pasaulei: «Pasaule, mosties!» modinā-

dams to cīnīties ar lieliniecisma briesmām. Italija, Japāna, Austrija, Ungārija, Polija, Turcija, Portugale un Brazilija šo cīņu jau esot sākušas. Vācija esot lepna, ka viņa stāvot šīs «aizsardzības frontes» priekšgalā. «J. Z.» 10. 9. 37.

V. Parīzē, 3. 8. 37. Kā franču laikraksti no Berlīnes ziņo, Vācijas dzelzceļu pārvalde gatavojoties iekārtot speciālus guļamvagonus neāriešiem, jo Vācijas dzelzceļos vairākkārt esot notikuši nožēlojami starpgadījumi. It sevišķi Frankfurtes un Berlīnes līnijā braucot daudz žīdu, un jau bieži esot gadījies, ka kāds uz savu rasi lepns nacionālsociālists atsakās braukt ar žīdiem vienā kupejā. Ja vagonā ir pietiekoši daudz brīvu vietu, tad šādu starpgadījumu viegli likvidēt, bet ja guļamvagons pārpildīts, tad tā nav viegla lieta. Ja ceļotājs-neārietis par savu vietu guļamvagonā jau samaksājis, nav iespējams viņu no vagona padzīt, tā ka ārietim neatliek nekas cits, kā doties uz vienkāršo vagonu un pavadīt nakti bezmiegā. Lai to izbeigtu, Vācijas dzelzceļu pārvalde grib ķerties pie radikāla atrisinājuma. «J. Z.» 3. 8. 37.

N. Berlīnē, 16. VI. 37. Laikrakstā «Vācu policijas ierēdnis» ievietots raksts par Vācijas ierēdņu pienākumiem ārpus dienesta. Vācu ierēdņiem ārpus dienesta stingri aizliegts uzturēt jebkādus sakarus ar žīdiem. Par šī rīkojuma neizpildīšanu draud disciplinārs sods un atlaišana no darba. Tāpat arī ierēdņiem aizliegts izīrēt žīdiem dzīvokļus un istabas, iepirkties žīdu veikalos un ārstēties pie žīdu ārstiem. Pat tādos gadījumos, kad slimnieka dzīvība apdraudēta un nekavējoties jāatsauc ārsts, iepriekš jānoskaidro, vai attiecīgais ārsts nav žīds. Tikai nelaimes gadījumos atļauts izsaukt žīdu ārstu, ja cits nav dabūjams. «J. Z.» 17. 6. 37.

M. Berlīnē, 9. V. 37. Ar Vācijas iekšlietu un izglītības ministra rīkojumu žīdiem Vācijā turpmāk aizliegts iegūt doktora titulu. Izņēmumi pielaižami vienīgi tiem, kas ir ārzemju pavalstnieki, un Vācijas pusžīdiem, kas studē medicīnu un zobu ārstniecību, ja tie izceļo un tiem ir nodrošināts darbs ārzemēs. «Neue Freie Presse» raksta, ka šis rīkojums nozīmējot smagu sitienu Vācijas žīdiem. Tie tagad būšot izslēgti arī no līdzdalības zinātniskā darbā. «J. Z.» 10. 5. 37.

Nr. Berlīnē, 26. VIII. 37. «Königsberger Allgemeine Zeitung» ziņo, ka Virtsburgā šinīs dienās iztiesāta prāva pret žīdu Sallīju Veisu, kas nodibinājis draudzīgas attiecības ar kādu vācu jaunavu. Žīds visiem spēkiem centies pierādīt, ka viņš nav žīds. Gājis pat kristīgo baznīcā, dziedājis korāļus un katrā iespējamā gadījumā atsaucies par žīdiem ļoti nicinoši. Kad jaunavas tēvs dabūjis zināt, ka viņa meitas pielūdzējs ir žīds, viņš aizliedzis tam apmeklēt savu meitu. Neraugoties uz šo aizliegumu, Veiss tomēr bieži vien apciemojis jaunavu, kad tās tēvs nebijis mājās. Virtsburgas tiesa piesprieda apsūdzētam 4 g. un 3 mēn. pārmācības namā. «J. Z.» 27. 8. 37.

Nav druvas, kurā neparādās nezāles. Tās ieviešas starp vistīrākiem kviešiem. Dažreiz liekas, ka pat vislabākie kvieši izvēršas par nezālēm. Par rūpīgi koptās Kristīgās nacionālās savienības nezālēm bija izveidojušies korporāciju filistri, pie kuriem piederēja lielā daļa mācītāju, kā arī daudzi ārsti, advokāti, notāri, tiesneši un citi savienības biedri ar augstskolas diplomu kabatā. Viņi bija nodibinājuši slepenu kliķi, kā no uzstādītiem kandidātiem uz vēlēšanu listēm jānāk Saeimā vienīgi korporāciju filistriem. Lai panāktu to, visu korporāciju filistriem un studentiem, kuru kopā bija ap 2000—3000, savā listē bija jāieraksta no citām listēm korporācijas filistru vārdi, izsvītrojot uz listēm viņiem bīstamāko konkurentu vārdus. Tā radās valsts mērogā liels aparāts, kurš vēlēšanu laikā noorganizēja sistēmatisku filistru vārdu ierakstīšanu listēs un spējīgāko nefilistru vārdu izsvītrošanu no listēm. Tamdēļ no Kristīgās nac. sav. listes, kuŗai visvairāk bija mācītāju un citu filistru, varēja nākt Saeimā tikai korporāciju filistri, vienalga,

vai tie bija spējīgi tur strādāt vai nē. Tā tas arī notika. Bez tam mācītājiem kuponus nodeva viņu draudžu locekļi. Iekļuvuši Saeimā, no visiem darbiem mācītāji vislabāk saprata algas saņemšanu un deputātiem piešķirto tiesību izmantošanu. Par kādu citu viņu darbību Saeimā nekas nebija dzirdams. Tādējādi laicīgiem bija jāstrādā savienībā vienīgi priekš tam, lai ievestu mācītājus un nelaistu laicīgus Saeimā.

Deputātu maiņa.

Kristīgās Nacionālās Savienības frakcijā notiek deputātu maiņa. Šinīs dienās mācītāji Ķullits un Grinbergs iesniegšot Saeimai savus atteikšanās rakstus. Viņu vietās tad nāks Dāvis un māc. Dr. V. Sanders.

Kā mums paskaidro, tad arī min. frakcijas trešais garīdznieks prāvests Irbe nodomājis «demisionēt», bet nelaimīgā kārtā esot pārpūlējis labo roku un tādēļ pagaidām nevarot parakstīt iesniegumu Saeimai par savu aiziešanu. «Latv. Sargs» 1923. g. Nr. 110.

Par pārmaiņām Saeimas krist. nacionālistu frakcijā ziņo «Liep. Avīze». Atteikšoties mācītāji Grinbergs un Ķullits un viņu vietās nākšot J. Dāvis un Liepājas māc. Dr. Sanders. Kr. nac. fr. lid. Dr. G. Reinhards par to neko nezina un apzīmē šo ziņu par baumām. Avīžu ziņa. 1925. g.

Kad 1925. g. Jelgavas mācītājs J. Ķullīts atteicās no deputāta mandāta, tad man kā sekojošam kandidātam nācās stāties viņa vietā par deputātu no Zemgales. Tas darīja lielas galvas sāpes filistru sazvērestībai. Lai nelaistu mani Saeimā un atbrīvotu Rīgā mandātu filistrim J. Purgalim, Rīgas deputāts, Lettonijas filistris Dr. G. Reinhards, uz savas slepeni nodibinātās un vadītās filistru kliķes mērķa pamata, neziņojot ne tikai savienības valdei, bet arī man, kā tās priekšniekam un likumīgam mandāta ieguvējam, visā slepenībā pieņēma Zemgales mandātu un ar to manā vietā ielaida Saeimā filistri Purgali. Kad visās avīzēs parādījās ziņa par manu nākšanu Ķullīša vietā par deputātu, tad «Dr. Reinhards par to neko nezināja un apzīmēja šo ziņu par baumām», lai gan par to vislabāki zināja taisni viņš un viņa filistru kliķe. Par Reinharda nejaušo pāriešanu uz Zemgales apgabalu un Purgaļa vēl nejaušāko ieiešanu Saeimā no Rīgas vēlēšanu apgabala es kā savienības priekšnieks dabūju zināt tikai no avīzēm. Tā kā Dr. Reinhards nāca Saeimā ar filistru kliķes sagādātiem kuponiem, tad viņam bija cieši jāturas pie tās, jo citādi viņam būtu droša izredze turpmākās vēlēšanās vairs neiekļūt Saeimā. Bez tam viņam bija vajadzīgi Krist. nac. sav. frakcijā deputāti, kuŗi ar savu enerģiju, darbību, iniciātīvi un runas dāvanām nepārspētu viņu Saeimā un plašākā atklātībā. Tāpēc kā frakcijas vadonim viņam labāk patika nespējīgi nekā spējīgi deputāti. Piem., viens no maniem liktiem savienības stūrakmeņiem bija atturība. Bet korporāciju filistri-deputāti, izņemot pašu Reinhardu, bija dzērāji. Vai tā nebija liekulība un savienības pazemināšana? Tāpēc, kad man atdarījās acis par korporāciju filistru slepenu organizāciju un kad Dr. Reinhards, kuŗu es uzskatīju par savu uzticamu draugu, izrādījās par šīs organizācijas nodibinātāju un vadītāju, tad es tūdaļ paziņoju savu izstāšanos no Kristīgās nacionālās savienības. Nelīdzēja nekādas pierunāša-

nas: es veltīju savu enerģiju idejai, bet ne kādai filistru-nespējnieku kliķei. Pēc manas izstāšanās savienība pastāvēja vairs tikai vārda pēc un tikai priekš vēlēšanām, lai dotu filistriem mandātus Saeimā.

1925. g. izstājies no Krist. nac. savienības, es turpināju tautas politisko audzināšanu ar rakstiem presē. Cīņai pret soc. dem. un citiem valsts pamatu ārdītājiem 1926. g. nodibinājās stingri nacionāla organizācija «Latvijas Sargi». Tā iecēla mani par sava laikraksta «Brīvais Imantas Gars» atbildīgo redaktoru. Tāpēc man radās izdevība laist klajā ļoti daudz rakstu par tiem principiem, kuŗus es uzskatīju par visdārgākiem savai tautai. Pēc raksturīgām īpatnībām «Brīvais Imantas Gars» uzskatāms par «Tautas Balss» turpinājumu. Piemēram izlasīsim no tā sek. manus rakstus:

Imanta nevaid miris!

Es uzņemos laikraksta «Brīvais Imantas Gars» atbildīgā redaktora pienākumus dziļi pārliecināts, ka «Imanta nevaid miris». Un tiešām, Imanta nevar būt miris, jo viņa brīvais gars mīt katrā tautmīlī (patriotā) un līdz ar to visā latvju tautā. Tā tad tautmīļi ir nemirstīgā Imantas gara iemiesojums. Līdzīgi Imantam tautmīļi ir arī «Latvijas Sargi». Jo vienīgi aiz karstas tēvijas mīlestības «Latvijas Sargi» tāpat kā varonīgais Imanta katru brīdi ir gatavi cīnīties un «uz ežiņas galvu likt» par savu tautu un dzimto zemi.

Brīvais Imantas gars ir tas latvju tautas vienojošais un neizsīkstošais spēks, kuŗu nevar salauzt ne verdzības ne arī cita kāda tumsības vara. Tāpēc mūsu laikraksts kā Imantas brīvā gara ideju paudējs vienos un kopos ne tikai «Latvijas Sargus», bet arī visus citus nacionālos spēkus cīņai pret internacionālajiem Latvijas grāvējiem. Jo šie brīvības apspiedēji izlieto visus līdzekļus, lai ieperinātu mūsu tautā to verdzības garu, kuŗu sauc par sociālismu.

Stāvēdams savas tautas sarga vietā, «Brīvais Imantas Gars» aiztāvēs to neapgāžamo dzīves gudrību, kuŗa visos laikos, visās zemēs un pie visām tautām izrādījusēs par pareizu un svētīgu, un proti, ka bez darba, godīguma un taupības nav nodibināma tautas labklājība. Tāpēc laikraksts sēs tautā šīs īpašības un ravēs no tās slinkuma, negodīguma un izšķērdības nezāles.

Kā b-bas «Latvijas Sargi» organs «Brīvais Imantas Gars» stāvēs ārpus visām politiskām partijām un kopēji ar «Latvijas Sargiem» kalpos tikai Latvijai. J. Dāvis. «Brīvais Imantas Gars» 1. 4. 26.

Latvijas Sargi!

Jūs esat svēti solījušies sargāt Latviju no viņas iekšējiem un ārējiem ienaidniekiem. Šo augsto uzdevumu Jūs varēsat izpildīt tikai tad, ja Jums būs gaišs prāts, skaidra sirdsapziņa, daiļas jūtas un stingra roka. Ja Jums trūks jel viena no šīm īpašībām, tad Jūs nespēsat aizsargāt Latviju. Bet zināt, Sargi, ka karalis Alkohols uzglūn Jums no visām pusēm, lai ne tikai nolaupītu Jums šīs neapsverami dārgās vērtības, bet arī lai padarītu Jūs pašus no sargiem par apsargājamiem. Tāpēc, sargādami Latviju, sargāties paši no alkohola!

Lai aizstāvētu Latviju, Jums ir vajadzīgs spēks. Jums jābūt stipriem kā ozoliem, kuŗi nelokāmi pretim stāv visbargākajām aukām. Bet alkohols atņem spēku, sabojā veselību un padara visstiprākos cilvēkus par glēvuļiem, kuŗi lokās pa visiem vējiem un kuŗus gāž gaŗ zemi pat nieka alus, vīna, degvīna, ruma vai konjaka glāze. Tāpēc, darīdami stipru Latviju, taupat savu spēku un veselību, izsargādamies no reibinošu dzērienu baudas!

Ja Jūs gribat uzvarēt un savaldīt savus pretiniekus, tad vispirms Jums ir jāspēj uzvarēt un savaldīt pašiem sevi, jo ikviena cilvēka augstākās īpašības ir paškontrole un pašsavaldīšanās. Dzeršana dzen Jūsu straujo un aizrautīgo dabu uz pārmērībām. Bet katra pārmērība nav spēka un pašsavaldīšanās, bet vājības un paškontroles trūkuma zīme. Nolaupījis Jums pašsavaldīšanās

un paškontroles spējas, alkohols sagrauj arī Jūsu nodibinātā organizācijā disciplīnu, bez kuŗas nav veicams neviens cēls kopīgs darbs. Tāpēc, aizstāvot Latviju, reizē Jums ir jācīnās pret Jūsu organizācijas biedru miesīgo un garīgo spēju kropļotāju un nervu vājinātāju — alkoholu.

Lielajā pasaules kaŗā visas kaŗojošās valstis aizliedza savās armijās alkoholisku dzērienu lietošanu. Ja nu dzērāji nevar būt par tēvijas ārējiem sargiem, tad tie nevar būt arī par tās iekšējiem sargiem.

Latvju tauta nodibināja Latvijas valsti taisni tai laikā, kad tajā pastāvēja alkohola aizlieguma likums. Tie varoņi, kuŗi lēja par Latviju savas asinis, cīnījās un mira kā atturībnieki. Viņi sauc arī Jūs, Latvijas iekšējos sargus, sekot viņu atturības paraugam.

Tautieši un tautietes! Jūs spēsat aizsargāt Latviju tikai tad, ja pati tauta Jūs balstīs morāliski un materiāli. Lai saņemtu tādu balstu, Jums ir jāiegūst tautas uzticība. Bet dzērājiem netic neviens cilvēks un vēl vairāk netic viņiem tauta.

Pašlaik mūsu tēvija pārdzīvo grūtu saimniecisku krizi. Tāpēc visiem garīgi apgaismotiem ļaudīm, un it sevišķi Jums, kā Latvijas sargiem, ir jābūt tautai par taupības paraugu. Bet dzerdami Jūs ar savas dzīves paraugu pavedināsat tautu uz izšķiedību, kuŗa ved mūsu valsti pie bankrota.

Nekad neaizmirstat, ka Jūs, kā Latvijas sargi, dzīvojat ne tikai priekš sevis, bet arī priekš saviem līdzpilsoņiem. Tāpēc katram Latvijas pilsonim ir dibināta tiesība prasīt, lai jūs izlietojat savus podus savu, tautas un valsts augstāko uzdevumu sasniegšanai, bet nevis noslīcināt tos alkoholā.

Visas izglītotās tautas uzskata dzeršanu ne tikai par ļaunumu, bet arī par kauna darbu. Ja agrāk daži no Jūsu biedriem bramanīgi lepojās ar dzeršanu un pat nodzēra labiem mērķiem saziedoto naudu, tad tas liecina tikai par to, ka viņi, saindēšanās dēļ ar alkoholu, nespēja atšķirt labu no ļauna un ieskatīja, ka viņiem viss ir atļauts. Pārraudami saites ar tādiem ļaudīm, Jūs esat pierādījuši, ka pieliekat pūles, lai atsvabinātos no visa, kas ļauns un nedara godu mūsu tautai. J. Dāvis. «Brīvais Imantas Gars» 12. 2. 26.

Sociāldemokrāti žīdu kalpībā.

Kad Stučka un Daniševskis plijās virsū Trockim, lai sūtot kaŗaspēku iekaŗot Latviju, pēdējais mierīgi atbildēja: «Latviju mēs ieņemsim bez neviena lielgabala šāviena, jo uz turieni ir izsūtīta nauda un aģitātori, kuŗi tur dzen stipru komūnisma propagandu. Tagadējos apstākļos nauda un aģitācija pastrādā daudz vairāk, nekā lielgabali un granātas.»

Ja Krievija izdod savus zelta krājumus propagandai kaimiņu valstīs slepeni, pretēji to gribai, un tai laikā, kad pašas zemes iedzīvotāji cieš vislielāko badu, tad nav šaubu, ka mūsu kaimiņiene to nedara mūsu, bet savā labā, lai Latvijā ievestu sarkano diktatūru.

Sociāldemoprāti sarīko streikus, organizē bezdarbnieku armijas un staigā ar pipkām apbruņota ļaužu pūļa priekšgalā saukdami: «Proletārieši, sitiet buržujus un laupiet salaupīto!» Viņu uzdevums ir ar polītiski nenobriedušu ļaužu masu palīdzību radīt tautā nabadzību, bezdarbu, jukas, nemierus un saniknot vienu ļaužu daļu pret otru. Tādējādi viņi starptautiskā kaŗa vietā rada pastāvīgu savstarpēju brāļu kaŗu, kuŗā latvji ne tikai vājina savus spēkus, bet arī paši viens otru iznīcina. Šādu pastāvīgu savstarpēju brāļu kaŗu viņi sauc par šķiru cīņu. Bet brāļu kaŗš jeb šķiru cīņa visdrošāk iznīcina latvju tautu un sagrauj Latvijas valsti. Tā sagraudami vienu valsti pēc otras, sociāldemokrāti grib dibināt uz to drupām starptautisko vispasaules valsti.

Par ārzemju naudu uzpirktie nodevēji ir jau tiktāl apmuļķojuši lielu daļu latvju, ka tie savā tēvijā cieš sociāldemokrātus, kuŗi nedzied vis Latvijas, bet Padomijas himnu un neiet vis zem Latvijas sarkan-balt-sarkanā, bet zem Padomijas sarkanā karoga. Līdzīgu valsts himnas un karoga nicināšanu nepielaiž neviena cita valsts pasaulē.

Lai gan žīdi ir tā tauta, kuŗa saviem tautiešiem visstingrāk iepotē tautības, ticības, privātīpašuma, darbmīlestības un savstarpējas saticības principus, kā pirmos un galvenos viņu tautas varenības pamatus, tomēr saviem diendeŗiem sociāldemokrātiem viņi uzdod neatlaidīgi ārdīt šos pašus pamatus pie

citām tautām un to vietā likt starptautiskumu (internacionālismu), kopīpašumu (sociālismu), slinkumu un šķiru naidu. Sekodami šādai žīdu mācībai, sociāldemokrāti cīnās par latvju tautas vājināšanu, iznīcināšanu un viņas mantas pāriešanu žīdu īpašumā. Tāpēc ar sociāldemokrātu palīdzību žīdi pēc sava tautieša Trocka (Bronsteina) receptes bez lielgabaliem un šautenēm iekaro Latviju un jau tura to saimnieciskā atkarībā. Pārdodami savu tautu un dziedādami žīdu internacionāli, sociāldemokrāti rāda visai pasaulei, ka viņi kalpo žīdiem un ka sociāldemokratija ir žīdu armija. J. Dāvis. «Brīvais Imantas Gars» 1. 4. 26.

Sociālisma trijotne.

Sociālismu izdomāja žīds Morduchajs. Lai viņa vārds neatgādinātu gojiem (nežīdiem), viņa sentēvu Morduchaju, kurš, atdodams savu audžu meitu Esteri ķēniņam Aāsveram par mīļāko, dabūja atļauju nokaut 75.000 goju ķēniņa Aāsvera valstī (Esteres gr. 9, 16), tad sociālisma izgudrotājs Morduchajs pārdēvēja sevi par Marksu gluži tāpat, kā to arī tagad dara viņa cilts brāļi Bronsteini, Apfelbaumi, Nachamkesi, Rozenfeldi, pārdēvēdamies par Trockiem, Zinovjeviem, Stekloviem, Kameņeviem u. t. t. Tā kā sociālismu viņš izdomāja tikai priekš kristīgām tautām un nekādā ziņā ne priekš žīdiem, tad, lai sociālisms neostu pēc ķiplokiem, kas varētu tam pievilkt žīdus un atbaidīt no tā kristīgos, Morduchajs uzdeva šā tautu nāvekļa izplatīšanu pašu kristīgo tautu uzpirktiem dēliem un meitām, nosaukdams šos tautas sazāļotājus ar sociālismu par sociālistiem jeb sociāldemokrātiem.

No sacītā redzams, ka sociālisms ir žīda prece. Bet tā kā gandrīz katrai žīda precei ir dažādas šķirnes, tad arī sociālismam ir trīs šķirnes: augstākā, vidējā un zemākā. Sociālisma augstāko šķirni jeb pakāpi sauc par komūnismu, vidējo — par lieliniecismu un zemāko — par maziniecismu. Tā tad komūnisti, lielinieki un mazinieki ir vieni un tie paši sociāldemokrāti, jo viņi visi nāk no viena un tā paša žīda Morduchaja paunas un viņiem visiem ir viens un tas pats gala mērķis. Izšķirība starp viņiem tikai tā, ka šo mērķi grib sasniegt komūnisti tūliņ, lielinieki ātri un mazinieki pamazām.

Tā kā komūnisti un lielinieki jau galīgi izsaimniekojuši Padomiju, tad Latvijā komūnisti sauc sevi par arodnieki un lielinieki dēvē sevi par kreisajiem sociāldemokrātiem. Un tiešām, ja viņi sauktos savā īstā vārdā, t. i. par komūnistiem un lieliniekiem, tad viņiem, kā jau pazīstamiem strādnieku krāpējiem, tautas nodevējiem un valsts kapračiem, pie mums neviens neticētu. Tāpēc nekad nav jāaizmirst, ka Latvijā tā saucamais arodniecisms ir komūnisms un kreisais sociālisms ir lieliniecisms un ka arodnieki ir komūnisti un kreisie sociāldemokrāti ir lielinieki.

Tagad ir jau neapšaubāmi pierādīts, 1) ka sociāldemokrātu (t. i. komūnistu, lielinieku un mazinieku) partijas dibinātāja, uzturētāja un vadītāja ir slepena starpt. žīdu organiz., 2) ka visās zemēs sociāldemokrātu partija nav nekas cits, kā tikai žīdu aizsargu armija, 3) ka ikkatrā valstī sociāldemokrāti par žīdu naudu un ar žīdu smadzenēm rada šķiru naidu, jukas un nemierus, 4) ka žīdu nolūks ir ar sociāldemokrātu (t. i. komūnistu, lielinieku un mazinieku) palīdzību panākt kristīgo valstu sabrukumu, lai uz to drupām nodibinātu savu vispasaules valsti, 5) ka sociāldemokrātu armija ir jau priekš žīdiem iekarojuse Krieviju un 6) ka pašlaik sociāldemokrātija iekaro priekš žīdiem arī Latviju.

Ka nav lielas izšķirības starp komūnistiem (arodniekiem), lieliniekiem (kreisajiem sociāldemokrātiem) un maziniekiem un ka šo sociāldemokrātu trijotni vieno tuvas sirdssaites, gaiši liecina sekoši fakti:

1) Rīgas pilsētas domnieku 1917. g. vēlēšanās uz sociāldemokrātu listes starp citiem stāvēja: Pēters Stučka (komūnists), Jūlijs Daņiševskis (komūnists), Dr. Pauls Kalniņš (kreisais sociāldemokrāts), Dr. Fricis Menders (kr. sociāldemokrāts).

2) J. Rainis izgalvoja no cietuma savu tuvu līdzdarbnieci un viltotas naudas (rainīšu) izplatītāju komūnisti Zepi, kura pēc tam nepamanīta aizbēga uz ārzemēm, un tagad cietumā nesēž ne komūniste Zepe, ne arī tās izgalvotājs kr. sociālists Rainis.

3) Viltotas naudas (dermanišu) izplatītāju komūnistu V. Dermani ievēlēja Satversmes Sapulcē no sociāldemokrātu saraksta.

4) Saeimā kr. sociāldemokrāti (lielinieki) un mazinieki ar visu krūti iestājas par komūnistiem un aizstāv viņu valsts graušanas un nodevības darbus.

5) Mazinieki, lielinieki (kr. soc.) un komūnisti (arodnieki) bieži pāriet no vienas sociālisma šķirnes otrā.

6) Mazinieku un kreiso sociāldemokrātu vadoņi sludināja, ka sociāldemokrāti nekad neies kopā ar pilsoņiem un nekad neies pret komūnistiem. Tāpēc mazinieki un kr. sociāldemokrāti nekad neies ar Latviju pret komūnistiem, bet gan vienmēr ies kopā ar komūnistiem pret Latviju. J. Dāvis. «Brīvais Imantas Gars» 11. 4. 26.

Jo pliks, jo traks.

Latvijai nav sevišķu dabisku bagātību, kuŗas atļautu tai bezrūpīgi un izšķiedīgi dzīvot. Ja citas zemes izved uz ārzemēm, piemēram, dzelzi, akmeņogles, sāli un petroleju, tad Latvijai visas šīs nepieciešamās vielas ir jāieved no ārzemēm un jādod pret tām savā zemē ražotas vērtības. Tā kā Latvija ir zemkopības zeme, tad tai vajadzētu izvest uz ārzemēm zemes augļus, kā tas arī bija pirms kaŗa. Bet pēc kaŗa Latvija ražo mazāk maizes, nekā patērē. Tāpēc tā pate ieved no ārzemēm ikkatru gadu ap 3½ miljona pudu barības vielu. Ievezdami pat zemkopības ražojumus, mēs aizplūdinām uz ārzemēm to zeltu, kuŗu iegūstam no mūsu tēvu tēvu saaudzēto mežu un mūsu pašu izaudzēto linu pārdošanas. Tādējādi, saīsinādami darba laiku, dibinādami bezdarbnieku armijas un atstādami laukus neapstrādātus, mēs esam jau nodzīvojuši gandrīz visus no saviem senčiem mantotos mežus. Un tomēr arī tagad mēs vēl nedomājam par to, kā dzīvosim tad, kad būsim galīgi atsvabinājušies no sava «zaļā zelta», kuŗu tagad tik uzcītīgi pārvēršam «dzeltenā zeltā». Bez tam pa kaŗa laiku Latvija ir izpostīta un izlaupīta. Tāpēc tagad Latvija ir plika un nabaga zeme. Aiz šā iemesla viņai visur un vienmēr būtu jāievēro vislielākā taupība un pilnīgi jāatsakās no visiem liekiem izdevumiem. Bet šķiezdama naudu uz visām pusēm, viņa dzīvo pēc parunas: «Jo pliks, jo traks.» Un tiešām viņa ir plika un traka. Tāpēc viņa «peras kā plika pa nātrām». Ārzemnieki, it sevišķi amerikāņi, nevar nobrīnīties, kā tik plika un nabaga tauta, kādi ir latvji, var dzīvot tik izšķiedīgi un trakulīgi. Kāds Tautu Savienības priekšstāvis, kuŗš bija sūtīts iepazīties ar Baltijas valstu saimnieciskiem apstākļiem un aizdevumu iespējamību šīm valstīm, nodeva par Latviju visai bēdīgu liecību, ka tā nedzīvojot pēc saviem līdzekļiem. Dzīvošana ne pēc līdzekļiem ir viens no galveniem iemesliem, kāpēc Latvija nevar dabūt aizņēmumus ārzemēs. Un tas viegli saprotams, jo ja neviens neaizdod naudu šķiedējam un uzdzīvotājam, kā gan lai ārzemnieki aizdod naudu šķiedējai un uzdzīvotājai tautai! Cieņu Latvija iegūs savās mājās un ārzemēs tikai ar taupīgu, bet ne ar izšķiedīgu saimniecību.

Neskatoties uz visu to, politisko partiju valdība šķiež tautas grūti, sūri sapelnītos grašus par tādām lietām, bez kuŗām valsts varētu gluži labi iztikt. Apraudzīsim šeit dažus valsts naudas šķiešanas posteņus.

Ja visa tauta maksā nodokļus, tad arī visai tautai ir jābauda tie labumi, kuŗus gūst par valsts līdzekļiem. Bet cik laucinieku, citpilsētnieku un pat rīdzinieku apmeklē ar valsts naudu uzturamos un pabalstāmos teātŗus, operas, tautas namus, Raiņa klubus? Kāds labums ceļas tautai no dārgo mielastu, karnevālu un dažādu izpriecu sarīkošanas? Ko zaudētu valsts, ja Reitera koris un pipku ģeneraļa «Siseņu» bars par valsts naudu neceļotu pa ārzemēm? Protams, ka bez visiem šiem izdevumiem valsts var iztikt ļoti labi un ar to ietaupīt simtiem miljonu rubļu gadā.

Tāpat valsts varētu iztikt bez daudziem politisko partiju dižvīru ārzemju ceļojumiem itkā diplomatiskos, zinātniskos un mākslinieciskos nolūkos. Droši vien, bez kādiem zaudējumiem valstij varētu slēgt vismaz pusi no mūsu sūtniecībām, konsulātiem un citām priekšstāvībām ārzemēs. Lai gan no tam vienam otram politiskam karjeristam būtu jāpazaudē silta un mierīga vietiņa, bet valstij caur to rastos liels ietaupījums gadā.

Dzimtsarakstu nodaļu uzturēšana prasa desmitiem miljonu rubļu gadā. Agrāk to vietu daudz labāk izpildīja draudžu mācītāji, kuŗi neprasīja no valsts

nekādas piemaksas. Tautai dzimtsarakstu nodaļas ir tikai par apgrūtinājumu: jāmaksā i nodaļām, i mācītājiem un jāstaigā i uz nodaļām, i pie mācītājiem.

Visi braucēji pa dzelzceļiem, neizņemot arī visnabadzīgākos strādniekus, ir spiesti piemaksāt pie biļetes cenas 3% par labu Kultūras fondam. Pēdējais tādā ceļā iegūst ap 60 miljonu rubļu gadā. Šeit vēl klāt nāk zināmas summas no soda naudām par akcīzes un žūpības apkaŗošanas likuma pārkāpšanu. Par Kultūras fonda naudu pa ārzemēm vizinās nevis pazīstami zinātņu vīri un iecienīti mākslinieki, bet politisko partiju rokaspuiši, dzejnieki — rīmīšu kalēji, dejotājas — lēkātājas, dziedātāji — ķērcēji un gleznotāji — pindzelētāji, kuŗu galvenais uzdevums ir vīnu nogaršošana un izpriecu izbaudīšana. Bet kāds labums no tam iekšzemes pasažieŗiem, kuŗi samaksā par šo uzdzīvotāju ārzemju ceļojumiem? Viņiem siekalas tek, lasot aprakstus, ka šie viņu pašu tautu dēli un tautas meitas nogaršo smalkos ārzemju vīnus un ēdienus un amizējas dažādās izpriecu vietās. Tāpat zem zinātnes un mākslas segām paslēptā veidā no Kultūras fonda summām atalgo sociāldemokrātu un viņu līdzteču darbiniekus, kuŗiem par to ir jāpropagandē viņu partiju labā. Bet kāpēc tad visiem pasažieŗiem jāpiemaksā pie dzelzceļa biļešu cenas 3% sociāldemokrātu darbinieku atalgošanai? Tāpēc, ka Latvija ir pussociālistiska valsts. Tā šķiežot naudu bez kādas jēgas un vajadzības, valstij tai pašā laikā trūkst līdzekļu divu visnepieciešamāko vajadzību apmierināšanai: a) izpostīto apgabalu dzīves atjaunošanai un b) zemes ceļu izbūvei un uzturēšanai, kuŗiem nolūkiem visnoderīgāki būtu izlietot trīsprocentīgās piemaksas pie dzelzceļu biļetēm un soda naudas par pretžūpības likumu pārkāpšanu.

Gluži kā par brīnumu, Latvijā pastāv pavisam nevajadzīga un nekam nederīga «darba» resp. «tautas labklājības» ministrija, kuŗa valstij izmaksā simtiem miljonu rubļu gadā. Sociāldemokrātiem un to līdztečiem šī ministrija ir nepieciešama, lai no turienes viņu darbinieki saņemtu algu, bet par to strādātu bez algas ārpus tās savu partiju labā. Tautas labklājības ministrija pastāv tikai priekš tam, lai a) maksātu algas saviem ierēdņiem, kuŗi ministrijas ir tikpat kā bez darba, b) izdalītu valsts naudu tiem, kuŗi sevi dēvē par «bezdarbniekiem» un nestrādā un negrib strādāt nekādu darbu, un c) uzlūkotu, ka cilvēki nestrādātu tik daudz, cik tiem gribas un cik tiem vajadzīgs, lai varētu godīgi nopelnīt sev maizi. Pateicoties šīs savādās ministrijas pastāvēšanai, uz laukiem liela daļa zemes paliek neapstrādāta strādnieku trūkuma dēļ, lai gan tanī pašā laikā pilsētās valdība uztur veselas bezdarbnieku armijas. Ja pie mums nekūp fabriku skursteņi un neatjaunojas rūpniecība, kamdēļ agrākie fabriku strādnieki joprojām paliek bez darba un maizes, tad te atkal vaina krīt uz tautas labklājības ministriju, kuŗu būtu daudz pareizāki saukt par «tautas posta» ministriju. Un tiešām, kam gan cilvēkiem iet pie darba, ja šī gada budžetā atkal ir uzņemti veseli 45 miljoni rubļu bezdarbnieku uzturēšanai?

Pag. gadā valsts piemaksāja slimo kasēm 138 miljoni rubļu, kas kopā ar darba devēju un strādnieku iemaksām iztaisīja 342 miljoni rubļu. Protams, ka lielākā daļa no šīs milzīgās naudas summas nenāca slimniekiem par labu, bet aizgāja liekēžu — sociāldemokrātu ierēdņu uzturēšanai. Lielie maksājumi slimo kasēm un apdrošināšanas biedrībām no darba devēju un strādnieku puses nomāc ikvienu pastāvošu rūpniecības uzņēmumu un padara neiespējamu jaunu fabriku atvēršanu. Ar to atkal sociāldemokrāti atņem strādniekiem darbu un maizi. Mēs neesam pret slimo kasēm kā tādām, bet tikai pret nejēdzīgo saimniekošanu tajās. Ja nu fabrikās ir ļoti maz strādnieku un to slimo kases izmaksā tik dārgi, tad rodas jautājums, cik izmaksātu un kas to samaksātu, ja apdrošinātu visus valsts iedzīvotājus, kuŗiem uz valsts apdrošināšanu ir gluži tādas pašas tiesības, kā mazajai saujiņai fabriku strādnieku?!

Tagad ierēdņu ir 41,600, t. i. 3 reiz vairāk, nekā cara laikā. Bet viņi nepastrādā darba vairāk un neapkalpo publiku labāk, nekā pirms kaŗa. No š. g. 160 miljonu latu lielā budžeta 78 miljoni jeb 48,4 proc. krīt uz ierēdņu algām. Bez tam vēl valsts izmaksā pensijās 4½ miljona latu un pabalstos dažādiem darbiniekiem ap ½ miljona latu. Šajās summās nav ieskaitīta armijas un flotes uzturēšana. Tā tad vairāk kā puse no valsts budžeta aiziet tādām vajadzībām, kuŗu apmierināšana nepacel valsts ražošanu un nedod valstij ne-

kādu pretvērtību. Vienkāršojot valsts darbību, varētu stipri samazināt ierēdņu skaitu un rast zināmu ietaupījumu valsts kasē.

Ja kāds cilvēks nedzīvo pēc saviem līdzekļiem, lai gan no tam viņš arvienu top nabagāks, tad par tādu nebēdni mēdz sacīt: «Jo pliks, jo traks». Cik tas arī nebūtu sāpīgi atzīties, tomēr tas pats jāsaka arī par Latvijas valsti. J. Dāvis. «Br. Im. Gars» 6. 6. 26.

Pilsoņi, sociālisti un klibiķi.

Mēdz sacīt, ka ne cilvēki radot laikmetus, bet laikmeti radot cilvēkus. Un tas ir gluži pareizi. Starp citu, laikmeti ir radījuši arī nacionālistus, internacionālistus un viņu līdztečus.

Kā zināms, Latvija piedzima tai juku laikmetā, kad sabruka milzene Krievija. Bet katrā juku laikā uz skatuves parādās trejādi ļaudis: 1) vieni, kuŗi stāv par kārtību un vispārēju labumu, 2) otri, kuŗi cīnās par nekārtību un savu personīgu labumu, un 3) treši, kuŗi svārstās starp šīm abām grupām un katrreiz pieslienas tai pusei, kuŗa izliekas stiprāka un vairāk apsola uz otras puses rēķina. Taisni šīs trejādās pazīmes mēs atrodam pie nacionālistiem, internacionālistiem un līdztečiem jeb Demokratiskā centra.

Krievijai izirstot, labākie latvju tautas dēli izmantoja juku laikmetu, lai uz tās drupām nodibinātu patstāvīgu un neatkarīgu Latvijas valsti. Uz nacionālās apziņas pamata viņi apvienoja latvju tautu, aicināja to uz cīņu pret ārējo ienaidnieku un sauktin sauca tautiešiem un tautietēm: «Visu priekš Latvijas!» Un viņi paši arī atdeva priekš Latvijas it visu, pat savu dzīvību. Tādējādi, cīnīdamies un mirdami par tēviju, viņi ar savām asinīm slacināja un apzīmogoja jaunpiedzimušo Latvijas valsti. Tie bija latvju nacionālisti jeb pilsoņi. Tāpēc gods un slava latvju nacionālistiem, kuŗi dibināja, cēla un veidoja Latvijas valsti! Un mūžīga piemiņa tiem mūsu nacijas varoņiem, kuŗi lēja asinis par Latvijas patstāvību un neatkarību! No kapenēm arī tagad viņi pavēloši aicina it visus nacionālistus stāvēt un mirt par Latviju pēc viņu parauga. To lai arī zvēram un pildām.

Bet, diemžēl, ne visi latvji bija nacionālisti. 700 gadu ilgais verdzības laikmets bija radījis arī otras sugas ļaudis, kuŗi izmantoja juku laikmetu tikai savas iedzīves un izdzīves nolūkā. Viņus interesēja vienīgi materiālisms. Tāpēc viņu lozungs bija: «Visu no Latvijas!» jeb: «Laupi salaupīto!» Šie ļaudis ne domāt nedomāja cīnīties un mirt par Latviju, bet tikai lauzīja galvas, kā tikt pie varas, lai iedzīvotos muižu centros, pilīs, namos, zemnieku mājās, parkos, dārzos, krogos, dzirnavās un citos kustamos un nekustamos īpašumos. Pārdodami savu tēviju mūsu ienaidniekiem, viņi nestāvēja par patstāvīgu un neatkarīgu Latviju, bet atzina par savu tēviju žīdu dibināmo Vispasaules internacionālo valsti un alka pēc jaunpiedzimušās Latvijas valsts sagraušanas. Tie bija internacionālisti jeb sociāldemokrāti. Tāpēc kauns un nicināšana šiem tautas nodevējiem un valsts grāvējiem!

Verdzības laikmets radījis arī vēl trešās sugas ļaudis, kuŗi paši nezin, kas viņi īsti ir: nacionālisti vai internacionālisti. Šie ļaudis grupējas ap tā saucamo Demokratisko centru un tā leiborganu «Jaunākām Ziņām». Viņi vienmēr nosveŗas tai pusē, no kuŗas cer gūt sev kādus personīgus labumus. Ar vienu aci viņi šķielē uz nacionālistiem jeb pilsoņiem un ar otru aci uz internacionālistiem jeb sociāldemokrātiem. Viņi vienā un tai pašā laikā ir i buržuji, i proletāriji. Viņi skrien līdz ikkatram politiskam vējam un laipojas uz visām pusēm. Tāpēc viņus sauc par līdzskrējējiem, līdztečiem, laipotājiem jeb klibiķiem. Klibodami uz abām pusēm Latvijas tapšanas laikā, viņi neticēja Latvijas patstāvībai un neatkarībai un pašu Latvijas valsts nodibināšanu nosauca par «šļuras ievārīšanu». Tagad šai «šļurā» līdzskrējēji ir vislielākie ministru un citu augstu amatu tīkotāji. Ja līdzteči nāk augstākos amatos, tad viņi ļoti ātri top bagāti. Ieskatīdami augstākos amatus vienīgi kā iedzīves avotu, viņi piekopj tā saucamo politisko andeli. Viņiem ir vienalga, vai nāk «kreisā» vai «labā» valdība, jo viņi vienmēr balso tikai par to valdību, kuŗa šiem klibiķiem dod vairāk augstu un ienesīgu amatu. Tāpat pie katra svarīgāka jautājuma nobalsošanas šie politiskie andelmaņi izkaulē no «labā» vai «kreisā» spārna sev kādus labumus. Tā tad politiskie «laipotāji» aizstāv nevis valsts, bet tikai sa-

vas un savas partijas intereses. Tāpēc viņi ir devuši vissliktākos deputātus, ministrus un sūtņus. Tikumiskā ziņā lielumlielā daļa līdzteču ir zemi grimuši ļaudis, kā to, piemēram, spilgti pierādīja Cafè de Paris sarīkotais neķītrību vakars, kurā visi galvenie varoņi bija redzamākie līdzteču vadoņi. Tā kā līdzteči un viņu ministri pastāvīgi iestieg nepatīkamās ķibelēs, tad, lai apslēptu savus darbiņus un nezaudētu vēlētāju balsis, viņi ļoti bieži maina savas partijas nosaukumu. Tā viņu nodibinātā «Radikāldemokrātu partija» īsā laikā pārvērtās par «Darba partija», no kuras pēc tam viena pēc otras izkūņojās «Progresistu partija», «Tautas partija», «Demokratiskais centrs» (priekš Saeimas vēlēšanām) un «Saimnieciski-kultūrālā apvienība» (priekš pašvaldību vēlēšanām), pie kam tagad vēl pastāvošās abās pēdējās organizācijās darbojas vieni un tie paši ļaudis.

No sacītā redzam, ka Latvijā jau no pašas dibināšanas valda divi politiskie uzskati: 1) nacionālais jeb tautiskais un 2) internacionālais jeb starptautiskais. Starp šiem diviem uzskatiem notiek pastāvīga cīņa: nacionālisti aicina tautu uz Latvijas aizsargāšanu un nostiprināšanu, bet internacionālisti uz Latvijas sagraušanu un Vispasaules internacionālās valsts nodibināšanu. Tā kā līdzteči grib izpatikt i pilsoņiem, i sociālistiem, lai šādā ceļā gūtu sev dubultus labumus, tad viņi pēc izdevības pieslienas vienai vai otrai pusei un ar to traucē nodibināties stabilai valdībai.

Demokratiskā centra izturēšanās nacionālistu un internacionālistu cīņā ir ļoti līdzīga tai sikspārņa lomai, kuru tauta raksturo sekošā teikā: «Reiz putni karoja ar četrkājainiem. Karš vilkās ilgi. Uzvara bija te vienā, te otrā pusē. Šinī karā sikspārnis izturējās ļoti apdomīgi un viltīgi. Kad putni uzvarēja, tad viņš ar tiem kā putns priecīgi lidoja pa gaisu, un visi brīnējās par šo savādo putnu. Kad četrkājnieki uzvarēja, tad sikspārnis piebiedrojās tiem, staigāja uz četrām kājām un dēvējās par četrkājnieku (peli). Beidzot abām pusēm apnika karot, un tās noslēdza mieru. Tad sikspārņa melkulība nāca gaismā, un visur viņu sāka ienīst. No tā laika viņu neieredz ne putni, ne četrkājnieki.» Lūk, šādas divkosības dēļ arī demcentristus neierauga ne pilsoņi, ne sociālisti.

Kā par lielu lielo brīnumu starp sociālistu «līdzskrējējiem» sastopami pat tādi lielburžuji, kā banku un akciju sabiedrību direktori, namsaimnieki, muižu un lauku māju īpašnieki, lielrūpnieki, lieltirgotāji, ārsti, advokāti u. t. pr. Un šādi lielkapitālisti un lielgruntnieki nekautrējas balstīt kapitāla un privātīpašuma ārdītājus sociāldemokrātus un lamāt nacionālistus par «melnajiem», itkā viņi paši būtu tikpat sarkani, kā sociāldemokrāti. Kā sociāldemokrāti dēvē sevi par «strādnieku» aizstāvjiem un zvejo balsis vienkāršo ļaužu masās, tāpat arī līdzteči — lielburžuji uzmetas par «darba tautas» vadoņiem, lai ar vientiesīšu balsīm iekļūtu Saeimā un pašvaldības iestādēs, lai gan viņi darba tautas nav nekur citur redzējuši, kā tikai mītiņos.

Ja nu velns ir labāks, nekā velna kalps, tad arī sociāldemokrāti ir labāki, nekā viņiem pakalpīgie demcentristi. Un tiešām, kur var novest valsti, saistījušies ar sociāldemokrātiem, bezmugurkaulainie, mīkstčaulainie un divdabainie līdzteči, to mums gaiši rāda kņaza Ļvova un Kerenska valdību vīri Krievijā. Ja negribam piedzīvot Krievijas, Gruzijas un Karelijas likteni, tad lai kā no uguns sargāmies ne tikai no sociāldemokrātiem, bet arī no viņu divkosīgiem līdztečiem kā visāda vēja grābekļiem, kuri vienmēr virzās uz to pusi, uz kuru internacionālais žīds stūrē sociāldemokrātus. Tā kā līdzteči uzdodas arī par pilsoņiem, tad viņi ierauj latvjus žīdu murdos, tāpat kā sociāldemokrāti.

Konstatējot augšējos faktus, mēs brīdinām latvjus ne tikai no sociāldemokrātiem, bet arī no viņu līdztečiem — demcentristiem. Taisni demcentristi ir tie ļaudis, kuri visvairāk lej ūdeni uz sociāldemokrātu dzirnavām, bieži balso kopā ar sociāldemokrātiem, Saeimā un pašvaldības iestādēs apzinīgi vai neapzinīgi staigā žīdu pavadiņā un taisa tā dēvējamo polītisko andeli, izkaulēdami sev un saviem biedriem ienesīgus amatus vai citus kādus labumus. Tāpēc nekad neaizmirstat, ka visbezkaunīgākā kārtā sociāldemokrāti krāpj strādniekus un demcentristi muļķo pilsoņus. J. Dāvis. «Br. Im. Gars» 9. 5. 26.

Uzreiz no plika par bagātu!

Jau ilgāku laiku «Latv. Sargs» izdevēji meklē savam laikrakstam pircējus, kuŗi uzņemtos samaksāt ietaisītos parādus. Starp citiem viņi piedāvāja to arī namīpašniekiem. Bet arī pēdējie atteicās no pirkšanas. Tad, lai nebūtu jāapstājas, «Latv. Sargs» pārvērtās par spirtrūpnieku un aldaŗu organu. Tāpēc tas aizstāv dzeršanu un cīnās pret žūpības apkaŗošanu. Galvenais «L. S.» aizkulisu vadītājs reibinošo dzērienu ražotāju un pārdevēju garā ir Dr. A. Pekka, kuŗš bieži paraksta savus rakstus ar pieņemtu vārdu «. Liepa». Dr. A. Pekka vēl neilgi atpakaļ rakstīja krievu avīzē «Segodņa», ka viņš kaŗa sākumā studējis «bez graša kabatā» un studējot cietis ārkārtīgi lielu trūkumu. Kaŗa laikā viņš kalpoja pretizlūku nodaļā un tur uzreiz tapa bagāts: sapirka namus Rīgā un vasarnīcas jūrmalā. Sakarā ar to, studentu korporācija «Fraternitas Moscoviensis» izslēdza viņu no korporācijas uz visiem laikiem. Tamdēļ arī tagad neviens no šīs korporācijas filistriem nedrīkst pat roku pasniegt Dr. A. Pekkam. Tas nesastāv par biedri arī Latviešu ārstu biedrībā. Četri gadi atpakaļ viņš pieteicās par biedri Kristīgā nacionālā savienībā, bet tur to vienbalsīgi izbalotēja. Tāpat Saeimas vēlēšanās Dr. A. Pekku neuzņēma nevienā sarakstā. Protams, ka spirtrūpniekiem un aldaŗiem šāds pretizlūku nodaļā ievingrinājies darbinieks ir ļoti noderīgs spēks cīņā pret žūpības apkaŗotājiem. Sakarā ar teikto, brīdinām pilsoņus, it sevišķi namīpašniekus, no šī kunga apkampieniem. J. Dāvis. «Br. Im. Gars» 1926. g. 12. num.

Žandarma lomā.

«Br. Im. Gara» 12. num. rakstā «Spirtrūpnieku un aldaŗu pirksts» atmaskojām Dr. A. Pekkas tumšo pagātni un konstatējām, ka viņš ir «L. S.» aizkulisu vadītājs reibinošo dzērienu ražotāju un pārdevēju garā un paraksta savus neķītros ražojumus ar pieņemtu vārdu J. Liepa. Tas J. Liepam alias A. Pekkam tā ķēries pie sirds, ka viņš savu «pretizlūka» darbību tagad izplata arī uz «Br. Im. Garu». «L. S.» š. g. 8. jūnija num. viņš, izķerdams dažus vārdus no mana ievadraksta «Saimnieciskie nejēgas», savā rakstā «Jautājums prokurātūrai» denuncē mani, rakstīdams:

«Tagad kāds jaunas avīzītes redaktors atklāti nosauc Saeimas deputātus un valdības ministrus par «tautas parazītiem», par «pilnīgiem nejēgām», par «nepiedzīvojušiem un pasauli neredzējušiem cilvēkiem», par «Latvijas kraukļiem», par «nenozīmīgām personām», kuŗu vērtība apšaubāma, par «trumiem», par «viskaitīgākiem laundariem» u. t. t. Arī Latvijas banka tam nepatīk: tur par vadītājiem esot uzmetušies «naudas kārīgie spekulanti». Mani interesē, vai šādi izteicieni tagad, kur pastiprinātā apsardzība ir atcelta un redaktoriem vairs administrātīvi sodi nedraud, — ir atļauti, vai ne? Ja — nē, tad — cik liels sods sagaida šo redaktoru?»

Mēs ieteicam jaunajam žandarmam labāk noskaidrot prokurātūrā jautājumu, kur un kādā ceļā plikadīdas, kuŗi ir «bez graša kabatā», uzreiz iegūst tik daudz naudas, ka var sapirkt namus pilsētā un vasarnīcas jūrmalā, žūpot pa krogiem un ceļot pa ārzemēm? J. Dāvis.

P. S. Ar šo numuru izbeidzam katru polemiku ar «Latv. Sargu». Aktīvie nacionālisti tura zem sava goda polemizēt ar kungiem (resp. laikrakstu), kuŗiem nav ne elementārākās goda sajūtas un kas sprauduši par savu mērķi diskreditēt nacionālo lietu. Redakcija. «Brīvais Imantas Gars» 13. 6. 26.

Peka paliek peka.

Lūk, mežmalā aug peka. Lai gan ikviens pazīst peku, tomēr par šo peku man ir daudz ko stāstīt. Jo tā ir tāda pavisam savāda peka: gluži pretēji visām citām pekām, tā ir iedomīga, bramanīga, uzpūtīga. Skaudīgi tā skatās uz visu daiļu, labu un patiesu. Bet sevišķi viņa apskauž savas kaimiņienes liepas, kuŗas visi dēvē par daiļajām un smuidrajām stādu valsts meitām un slavē tās par to izplatāmo patīkamo smaržu un kuŗu zaros bišu koŗi dūkdami cildina tās par to medainiem ziediem. To redzot un dzirdot, peka domā pate pie sevis: «Cik laimīgas ir liepas! Bet es te tupu saplakusi kā karaša. Mani neviens neslavē. Tikai mušas nāk pie manis ciemā. Bet arī tās apsprāgst jau no manas

smakas vien, tā ka ļaudis pat sauc manas māsas par mušmirām. Tāpēc es saukšos par liepu, jo tad būšu visiem mīļa.»

Kā sacīts, tā darīts. Bet ak tavu netaisnību pasaulē! Neviens neatzīst peku par liepu. Visi teic: «Peka paliek peka». Tāda maskošanās un saukšanās svešā vārdā atnes pekai vēl lielākas nepatikšanas: meža valsts pilsoņi un pilsones sāk uzskatīt peku par spiegu un par viņu valsts nodevēju, jo viņa, pieplakdamās pie zemes un zem sveša vārda, nepamanīti izspiegojot un nododot valsti. Un ne reiz vien peka dzirdēja runājam: «Paskat, kā peka nobaļojusies un kāda tai resna azote, kuŗa ir pilna ar naudu par spiegošanu un valsts nodevību!» Pekai sāk mesties bail. Ko nu darīt, jo visi viņu nicina un nīst?

Bet pekai arī šoreiz labs padoms pie rokas. Kādreiz mežam garām gāja nacionālie aktīvisti, dziedādami patriotiskas dziesmas. Ļaužu bari saņēma nacionālos aktīvistus ar lielu sajūsmu un sirsnīgi pateicās viņiem par pakalpojumiem tēvijai. Tūdaļ peka nosauca sevi par nacionālo aktīvistu, jo viņa domāja, ka tad viņu ne tikai vairs nenicināšot kā spiegu un nodevēju, bet arī godināšot kā tēvijas sargu un aizstāvi. Bet nacionālos aktīvistos valdīja brīvais Imantas gars, un viņi tūdaļ redzēja, ka jaunais nacionālais aktīvists ir nekas cits kā peka. Tāpēc viņi paspēra peku ar kāju no ceļa un turpināja savu gājienu.

Šo fabulu es ievietoju «Brīvā Im. Garā» kā atbildi tam «Nacionālam aktīvistam», kuŗš «Latv. Sarga» š. g. 8. jūnija num. ir ievietojis rakstu: «J. Dāvis nerimstas». Arī es, kā «Br. Im. Gara» redaktors, pasperu ar kāju šo peku no sava ceļa un mierīgi turpinu savu gaitu. J. Dāvis. «Brīvais Imantas Gars» Nr. 14.

Gandrīz visu 1927. gadu es pavadīju tāļos ārzemju ceļojumos: pirmajā pusgadā apceļoju Itāliju un Franciju un otrajā Ziemeļu- un Vidus-Ameriku. Savu ceļojumu pa Eiropu es neaprakstīju, jo šī pasaules daļa allaž visvairāk pazīstama. Toties es diezgan sīki aprakstīju ceļojumu pa Ameriku, kā to redzēsim nākamajā (60.) nodaļā.

1928. g. es piedalījos pretalkohola kongresos Zviedrijā un Beļģijā un 1929. g. namīpašnieku kongresā Vācijā. Par pirmajiem diviem kongresiem es sniedzu ziņojumus 39. un par pēdējo 58. nod. Bez tam 1929. g. es apceļoju Šveici, Spāniju, Portugāli un Maroku (Afrikā), par kuŗu ceļojumu es sniegšu ziņojumu nākošā nodaļā.

Ikvienā zemē visdabiskākais prāts, visgodīgākās jūtas un visveselīgākais valstiskums satopami lauku iedzīvotājos. Kad polītiskās partijas raustīja valsti katru uz savu pusi un plēsa no tās katra ko tik varēja, tad starp lauciniekiem radās nopietna kustība pret partiju valdību un par vienas vienīgas Vislatvijas valdības radīšanu. Šī kustība iesākās ar Lejasciema un Lielvārdes pagastu uzsaukumiem citiem pagastiem, kuŗi visur uzņēma tos ar lielu sajūsmu.

Taču zemnieki prata art zemi un sēt sēklu tīrumā, bet neprata uzrakstīt likumdevējas iestādes iekārtas un darba plānu un izteikt savu dziļi izjusto domu uz papīra. Tāpēc ar patriotisko domu apgarotie zemnieki lūdza mani sastādīt Vislatvijas idejas reālizēšanas platformu, sniegt rakstus viņu jau nodibinātam organam «Lauku Domai» un vispār nākt viņiem palīgā ar padomu. Tā kā es jutu līdz ar viņiem, tad apsolīju savu idejisku līdzdarbību.

1928. g. 25. martā Rīgā, M. Ģildes (tag. Amatu namā) ieradās 350 pārstāvji no 248 pagastiem un 40 sabiedriski darbinieki no dažādām pilsētām uz «Vislatvijas Tautas Sapulci», kuŗu bija sasaukusi pašu zemnieku izbīdīto uzticības vīru komiteja. No visiem ap-

vidiem lielā skaitā ieradušos lauciniekos valdīja ārkārtīgi pacilāts garastāvoklis. Zemnieki izjuta tautas vienības spēku un tēmēja ar to izvest Saeimu un valsti uz pareiza ceļa. Tāpēc galvenais dienas kārtības punkts bija «Vislatvijas Tautas Sapulces» platformas projekts. Tas nebija nekas cits, kā tās pamatdomas iemiesojums, kuŗa jau sen bija izveidojusies un nobriedusi ikvienā godīga latvja sirdī.

«Vislatvijas Tautas Sapulcē» es nolasīju savu izstrādāto platformu, referēju par tās izvešanu dzīvē un uzstājos ar ļoti spēcīgu Saeimas darbības kritiku un partiju savtības nosodīšanu, kā arī nācu ar veselu rindu ierosinājumu valsts dzīves atjaunošanai uz veselīgiem pamatiem. Kā priekšā celto platformu, tā manu runu sapulce noklausījās ar aizrautu elpu un uzņēma ar milzīgām ovacijām. Pašu zemnieku atrastā un maniem vārdiem izteiktā patriotiskā doma atrada vispārēju piekrišanu. Tāpēc sapulce vienbalsīgi pieņēma platformu un nolēma piesūtīt to caurskatīšanai visiem pagastiem un celt priekšā pieņemšanai vasarā sasaucamai Vislatvijas Tautas Sapulcei.

Prokuratūra bija saskatījusi manā uzstāšanās Saeimas apvainošanu un sauca mani pie atbildības uz Sod. Lik. 154. p. par sek. izteicieniem: «Ja visā Latvijā būtu tik liels procents noziedznieku kā Saeimā, tad mums nemaz vairs nebūtu dzīves Latvijā»... «Tikai ar līdzīgu taktiku bez pučiem un revolūcijām var iztīrīt Saeimu no neliešiem, noziedzniekiem un nejēgām, atvietojot viņus ar godīgiem un spējīgiem deputātiem, kuŗi bauda tautas uzticību un var radīt darba spējīgu likumdevēja iestādi.»

Rīgas apgabaltiesā es pierādīju, ka esmu runājis patiesību, un proti:

1) Pati Saeima jau par noziedzniekiem ir atzinusi un tiesa sodījusi par noziedzīgiem darījumiem 3 deputātus: Dermani, Lauvu un Goldmani. No 100 deputātiem Saeimā tas iztaisa 3%. Bet Latvijas cietumos no 2 milj. iedzīvotāju ir ap 3.500 noziedznieku, kas iztaisa ap 0,1%. Tā tad Saeimā notiesāto noziedznieku % vien jau ir 30 reiz lielāks nekā pārējā Latvijā. Bet kur nu vēl paliek lielais skaits nenotiesāto noziedznieku, kuŗus uz tiesas pieprasījumu Saeima atteicas izdot tiesāšanai? Saeimā ir tikai 100 deputātu, bet tiesa sauc pie atbildības deputātus par vairākiem simtiem lietām. Tā kā tiesa nesauc nevienu pie atbildības bez pietiekoša pamata, tad es biju labā ticībā, ka Saeimas locekļi visvairāk pārkāpj likumus. Piem., dep. Kalistratovs saucis kādā sapulcē: «Nost buržuju valdību! Nost nodokļus! Nost parādus!» Bez šaubām, viņš ir noziedznieks, lai gan tiesa nevar pietikt viņam klāt kā neaizskaramai personai. Vēl lielāks noziedznieks ir dep. Br. Kalniņš, kuŗš atklāti pauž sacelšanos un dauza pat kareivjus. Tā tad ir konstatēts, ka Saeimā sēd vismaz 5 noziedznieki, resp. 5%. Īstenībā smagu noziedznieku Saeimā sēd vismaz 10%. Ja tikpat liels procents noziedznieku būtu 2 milj. lielā Latvijas tautā, tad mūsu cietumos sēdētu 200.000 noziedznieku, kuŗi būtu mums jāuztur un no kuŗiem

būtu jāsargās pārējiem pilsoņiem. Tiešām, «tad mums nemaz vairs nebūtu dzīves Latvijā.» Tāpēc es esmu runājis patiesību un manā salīdzinājumā par noziedznieku % Saeimā un tautā nav nozieguma sastāva. Bez tam noziedznieku procents dažādos ļaužu slāņos ir tīri zinātnisks jautājums, kurš jāizšķir valsts statistikai, bet ne tiesai.

2) Visi noziedznieki Latvijā ir padarīti nekaitīgi līdzcilvēkiem, izņemot tos noziedzniekus, kuri sēd Saeimā un ir neaizskarami par saviem darījumiem. Tāpēc pilsoņu uzdevums ir iztīrīt Saeimu no noziedzniekiem, kuŗus mīkstākā formā sauc par neliešiem. Piem., par neliešiem jāatzīst tie deputāti, kuŗi kā laikrakstu atbildīgie redaktori visādi apmelo un noķengā godīgus un nevainīgus pilsoņus. To gaiši pierāda lielais skaits pret viņiem celto sūdzību preses lietās. Tā tad par dep. nelietību es esmu runājis patiesību.

3) Ka starp Saeimas locekļiem ir nejēgas, to, piem., apstiprina viņu nemākulības dēļ valstij nodarāmie zaudējumi. Saeimas locekļi pēc politiskām partijām sadala ienesīgākos amatus, vienalga, vai ko no tiem saprot vai nē. Tā Latvijas bankas un Hipotēku bankas direktoru vietas ieņem Saeimas locekļi, kuŗi nekad agrāk savā mūžā nav strādājuši bankās un ir gluži sveši ar banku operāciju lietām. Tādi saimnieciski nepiedzīvojuši un arodnieciski neizglītoti ļaudis ir nejēgas viņiem gluži svešās un pavisam nepiemērotās speciālitātēs. Tā finanšu ministrs dep. Bastjānis pārdeva linus ar 2 milj. rubļu zaudējumu un noslēdza neizdevīgu līgumu ar spirtrūpniekiem. Ja dep. Bastjānis būtu atbildīgs par saviem nodarījumiem, tad tiesa izšķirtu, vai šeit ir nejēdzība vai noziedzība. Lai nebūtu tiesai jāizšķir šis jautājums, dep. Bastjānis no savas puses nesauc nevienu redaktoru pie atbildības, lai gan visas pilsoniskās avīzes vienā balsī brēc par to. Tā tad arī attiecībā uz dep. nejēdzību es esmu runājis patiesību.

4) Es uzaicināju tautu iztīrīt Saeimu no neliešiem, noziedzniekiem un nejēgām nevis ar pučiem, revolūcijām vai ar kādiem citiem varas darbiem, bet vienkārši ar viņu neievēlēšanu Saeimā no jauna, jo savu runu teicu taisni Saeimas vēlēšanu sapulcē, kuŗas speciāls uzdevums bija apraudzīt aizejošās Saeimas un tās atsevišķu locekļu darbību.

5) Es neesmu aizskāris visu Saeimu vai tās vairākumu, t. i. 51 deputātu, bet tikai dažus tās necienīgus locekļus. Kā kviešu lauku tīra no nezālēm, tā arī Saeima vēlēšanu ceļā jāiztīra no necienīgiem deputātiem. Tamdēļ Latvijā kā demokratiskā valstī ir vēlēšanas pēc ik 3 gadiem, lai negodīgus un nespējīgus deputātus atvietotu ar godīgiem un spējīgiem deputātiem. Latvijā ar demokratisko valsts iekārtu ir brīv kritizēt Saeimas un Saeimas locekļu darbību. Kritika nav noziegums. Opozicijas kritika labi ietekmē valdošo poziciju.

6) Es esmu rakstnieks, žurnālists un sabiedrisks darbinieks. Kā tādam, mans pienākums bija atdarīt tautai acis, lai tā nākamā Saeimā neievēlētu necienīgus deputātus.

Tā kā augšējie pamatojumi noskaidroja, ka biju runājis patiesību un kritizējis Saeimas un tās locekļu darbību likumības robežās, tad tiesa attaisnoja mani. Tā atkal izjuka prieki maniem politiskiem pretiniekiem, kuŗi visādā ziņā šoreiz gaidīja manu ieslodzīšanu pārmācības namā pēc Sod. Lik. 154. p. vismaz uz trim gadiem.

Tiesa par Saeimas apvainošanu.

Vakar apgabaltiesa iztiesāja J. Dāva apsūdzības lietu par Saeimas apvainošanu. Š. g. martā D. Vislatvijas tautas sapulces uzdevumā nolasījis kādā sapulcē šīs partijas platformu, kuŗā apvainoti Saeimas deputāti. Vēlāk savā runā Dāvis teicis, ka ja Latvijas iedzīvotāju starpā samērā būtu tik liels noziedznieku procents, kāds ir Saeimā, tad dzīve būtu neiespējama. Tieši par noziedznieku procentu Saeimā liecību dod bij. palātas prokurors un Saeimas deputāts Kvelbergs un saka, ka Saeimas peticiju komisijā ienākot simtiem lūgumu dēļ izdošanas tiesai atsevišķus deputātus. Bez tam K. min vairākus deputātus, pret kuŗiem ierosinātas tīri krimināla rakstura lietas, piem. savā laikā pret Dermani, Lauvu, Goldmani un arī H. Celmiņu par nelikumīgu, bez torgiem, meža pirkšanas koncesiju piešķiršanu saviem paziņām, starp tiem arī «Christina Backman» firmai. Šādas koncesijas tikušas pārdotas tāļāk žīdiem. — Apsūdzētā aizstāvis zv. adv. Šmits izrēķina, ka ja Saeimā būtu kaut viens procents noziedznieku, tad tas jau pārsniegtu vispārējo noziedznieku procentu Latvijā, jo Latvijā uz apm. 2 milj. iedzīvotāju esot tikai kādi 3500 noziedznieku, bet viens procents iztaisītu 20.000 noziedznieku. Tādā ziņā D. procentuālā salīdzināšanā nemaz neesot pārspīlējis. Pats apsūdzētais notur dedzīgu runu un saka, ka visur un vienmēr viņš Latvijai tikai laba gribējis. Viņš Saeimu nekad neesot gribējis apvainot, bet vai viņš esot vainīgs, ka tur starp labiem kviešu graudiem ierodoties arī nezāles un kas varot liegt nezāles ravēt. Tiesa J. Dāvi attaisno. «Jaun. Ziņ.» 23. 11. 28.

J. Dāvis, der Landtagskritiker.

Gestern hatte sich vor dem Bezirksgericht der Vorsitzende der städtischen Kommission zur Bekämpfung der Trunksucht und mehrfacher Hausbesitzer J. Dahwis zu verantworten wegen des Ausspruches auf einer Wahlversammlung in der Kleinen Gilde: Wenn ganz Lettland ebenso viel Verbrecher hervorgebracht hätte, wie der Landtag, dann wäre das Leben unerträglich. Der Angeklagte erklärte vor Gericht, er habe unter «Verbrecher» natürlich nicht nur solche Leute verstanden, die gerichtlich abgeurteilt werden, sondern Verbrecher seien letzten Endes auch die, die Pressevergehen, Vergehen gegen die Moral, gegen das Volk, gegen sich selbst usw. begangen haben. Mindestens 10 Prozent der Landtagsabgeordneten seien schon vor Gericht gewesen oder würden auf verschiedene Klagen hin nicht ausgeliefert. Wollte man diesen Prozentsatz auf die ganze Bevölkerung ausdehnen, so käme man auf eine erschreckend hohe Zahl. Der Angeklagte erklärte schliesslich noch, er habe keineswegs den Landtag schmähen wollen. Dort sässen auch äusserst ehrenwerte Leute und echte Volksvertreter. Doch gäbe es nun einmal keinen Weizen ohne Unkraut. Er habe nur erreichen wollen, dass der Landtag sauber ist. Wenn man zusehen müsse, wie dem Staat Verluste zugefügt werden, Verträge ohne Ausbot abgeschlossen werden, Abgeordnete nicht an das Gericht ausgeliefert werden, die andere Leute schmähen und auch sonst gegen das Gesetz verstossen, so müsse die Wahrheit gesagt werden. Nicht der ist ein Wohltäter des Vaterlandes, der schmeichelt, sondern der, der die Wahrheit sagt.

Der Angeklagte wurde freigesprochen. «Rigasche Rundschau» 23. 11. 28.

Par nožēlošanu, starp lauciniekiem nebija neviena spējīga cilvēka, kas varētu ar gaišu prātu un lietderību vadīt tautas vienības kustību. Par vadoņiem uzmetās daži izlēkšņi un ar to sabojāja labi domāto tautas atbrīvošanu no partijām un Vislatvijas valdības no-

dibināšanu. Jau pēc pāris mēnešiem nedisciplīnētie zemnieki savtīgo izlēkšņu vadībā sašķēlās 2 naidīgās mītnēs: vieni grupējās ar P. Leikartu priekšgalā ap «Lauku Domu» un otri ar B. Lindbergu priekšgalā ap «Tautas Gribu». Veltīgas bija manas samierināšanas pūles, jo katrs izlēksnis gribēja spēlēt svarīgu politisku lomu. Pēdīgi P. Leikarts ar saviem ļaudīm ņēma virsroku un padarīja «Vislatvijas Tautas Sapulci» par tādu pašu partiju resp. kliķi kā visas pārējās partijas.

Mani turpmāk pievestie raksti no «Lauku Domas» un «Tautas Gribas» liecina, ka sākumā «Vislatvijas Tautas Sapulcei» bija vislabākie nodomi.

Vislatvijas Tautas Sapulce.

Pirmās Vislatvijas Tautas sapulces, 25. martā 1928. g. stenografisks protokols. Sapulci vada B. Lindbergs.

Par V. T. S. platformu Rīcības Komitejas uzdevumā referē J. Dāvis.

Latvijas valstī suverenā vara pieder Latvijas Tautai. Tajā šo varu ir sagrābušas kliķes, kuŗas sevi dēvē par politiskām partijām. Ja demokratiskās valstīs, piemēram Anglijā un Amerikā, ir tikai 2—3 politiskās partijas un ikkatrs pilsonis pieder pie vienas vai otras partijas, kuŗās ir miljoniem un desmitiem miljoniem biedru, tad Latvijā ir daži desmiti politisko partiju, kuŗās par biedriem sastāv ne vairāk par 1 proc. no kopējā iedzīvotāju skaita. Tā tad pār Latviju valda nevis Suverenā Tauta vai 100 proc. no iedzīvotājiem, bet tikai tās niecīgā daļiņa vai 1 proc. Šis 1 proc. iedzīvotāju spēlē agrākā cara un tā izvirtušo galma ļaužu lomu, izmantojot pārējos 99 proc. iedzīvotāju savas iedzīves un izdzīves labā. Bet ja sabruka cara monarchisms, tad laiks pienācis izbeigties arī Latvijā valdošo «cariņu» absolūtismam un politisko kliķu dižvīru neaprobežotai patvaļībai.

1 proc. iedzīvotāju valda pār pārējiem 99 proc., sekojot austrumu despotu gudrībai: «Skaldi un valdi!» Kliķu resp. partiju vadoņi rīda vienu tautas daļu pret otru un, tautai savstarpēji ķildojoties, iedzīvojas uz apmuļķotās tautas rēķina, piešķir saviem rokas puišiem valsts īpašumus vai iecel viņus ienesīgos un atbildīgos valsts amatos, lai arī viņi būtu neprašas un nelieši. Tautai, kuŗai nolaupīta suverenā vara un ar kuŗas gribu nerēķinās neviena valdība, gluži viena alga, — vai tās mantu izsaimnieko labā vai kreisā valdība un vai tās sūri-grūti pelnītie graši aizrit pilsoņu vai sociāldemokrātu politisko andelmaņu kabatās. Jo pie tagadējās Satversmes un Saeimas radāmiem apstākļiem tauta nevar ar citādām acīm skatīties uz valsts varu. Patreizējiem Latvijas valdniekiem personīgos nolūkos ir aprēķins skaldīt tautu «labajos» un «kreisajos», bet tautai nav nekāda iemesla skaldīties un savā starpā lauzt šķēpus, aizstāvot «labo» un «kreiso» valdību. Jo katra no tām viņu iemidzina ar saldiem solījumiem un spiež ar smagiem nodokļiem, kuŗus bieži vien izlieto tautai atņemtās suverenās varas nostiprināšanai politisko andelmaņu, koruptantu un panamu taisītāju rokās. Tāpēc tautai nav vis jāskaldās, saskaņā ar uzmetušos patvaldnieku izdodamiem manifestiem «labajos» un «kreisajos» un jāšķiež spēki savstarpējā cīņā, bet gan ir cieši jāapvienojas pret «ķeizariņu» patvaldību, kuŗa ved valsti uz sabrukumu. Tautai atliek tikai viena izeja no tagadējā nepanesami grūtā stāvokļa: atgūt sev piederošo augstāko valsts varu, nokratot politisko kliķu aizbildniecību un valdot pašai pār sevi. Jo tikai šinī gadījumā viņa būs spējīga Suverena Tauta, bet ne vienīgi dzīrojoša kakla kunga pazemīga rēķinu maksātāja.

Atzīstot puču un revolūciju taisīšanu par nenoderīgu līdzekli demagogu jūga nokratīšanai un suverenās varas atgūšanai, tautai jāpanāk valsts atbrīvošana no politiskām partijām likumīgā ceļā, un proti: nākamā Saeima jāievēl nevis pēc politiskām partijām un pēc to vadoņu sastādītiem sarakstiem, bet pēc vēlēšanu iecirkņiem un pēc pašas Suverenās Tautas uz vietām sastādītām

kandidātu listēm, uzdodot šādā veidā ievēlētai Saeimai izdarīt Latvijas Republikas Satversmē sekošus grozījumus:

1. Saeima sastāv no 50 tautas pārstāvjiem (grozījums «Latv. Rep. Satv.» 2. nod. § 5.).

2. Saeimu ievēlē vispārīgās, vienlīdzīgās, tiešās un aizklātās vēlēšanās (grozījums turpat, § 6.).

3. Proporcionāli iedzīvotāju skaitam Latvija sadalāma 50 vēlēšanu iecirkņos, kuŗi ievēlē Saeimā ik pa vienam deputātam (§ 7.).

4. Deputāti balso Saeimā tikai atklāti, un katrs no viņiem ir atbildīgs sava iecirkņa vēlētāju priekšā, kuŗi var atsaukt no Saeimas savu ievēlēto deputātu likumā paredzētā kārtā (§ 14.).

5. Par valsts interešu aizskāršanu, privātu personu apvainošanu, krimināliem noziegumiem un citiem līdzīgiem nodarījumiem ārpus Saeimas telpām var uzsākt pret Saeimas locekli tiesas vajāšanu bez Saeimas piekrišanas, paziņojot par katru deputāta apcietināšanu Saeimas prezidijam 24 stundu laikā (§§ 29. un 30.).

6. Saeimas loceklis nevar dabūt no valsts zemes fonda muižas, vasarnīcas, mājas, dārzus, dzirnavas, krogus, zivju dīķus un citus nekustamus īpašumus un ne pats, ne arī uz citas personas vārda, saņemt no valsts pasūtījumus un koncesijas, pie kam Saeimas loceklim, kuŗš, izmantodams savu varu, iedzīvojas uz valsts rēķina vai citādi ar savtīgu rīcību nodara valstij zaudējumus, piemērojams augstākais likumā paredzētais sods (§ 32.).

7. Saeimas locekļi saņem atalgojumu no valsts līdzekļiem par visu savu spēku ziedošanu darbam Saeimā un nevar ieņemt nekādu algotu amatu ārpus Saeimas vai nodarboties ar brīvām profesijām (§ 33.).

8. Valsts prezidentu ievēlē visi pilntiesīgie vēlētāji vispārīgās, vienlīdzīgās, tiešās un aizklātās vēlēšanās uz 5 gadiem un viņu var atcelt no amata tikai tiesas vai tautas nobalsošanas ceļā (3. nod., §§ 35. un 36.).

9. Viena un tā pati persona nevar būt par valsts prezidentu ilgāk kā 10 gadus no vietas (§ 39.).

10. Valsts prezidents ir izpildu varas galva un kā tāds viņš iecel ministrus un reprezentē valsti starptautiskā satiksmē (§ 40.).

11. Valsts prezidentam ir tiesība atlaist Saeimu, izsludinot jaunas vēlēšanas likumā paredzētā kārtā (§ 41.).

12. Ministriju var būt ne vairāk par 6 un katram ministrim ne vairāk par vienu biedru (4. nod., § 57.).

13. Saeimā pieņemto likumu var atcelt tautas nobalsošanā, ja tajā vairāk kā puse no nodotām balsīm izsakās par likuma atcelšanu (5. nod., § 74.).

14. Tautas nobalsošanai nodotie likumu ierosinājumi skaitās par pieņemtiem, ja balsošanā vairāk kā puse no nodotām balsīm izsakās par to pieņemšanu, pie kam tautas nobalsošanai nodotie Satversmes pārgrozījumi ir pieņemti, ja tiem vismaz ⅔ no nodotām balsīm.

Protams, ka no politisko partiju priekšstāvjiem Saeimā nevar gaidīt līdzīgu Satversmes grozīšanu, jo ar to viņi iznestu nāves spriedumu savām partijām un savai personīgai karjerai. Un tiešām, ievedot «aklo» vēlēšanu vietā «redzīgās» un ar to dodot vietējiem iedzīvotājiem iespēju balsot par savu izredzēto un sev pazīstamo kandidātu, kuram viņi uztic savu interešu aizstāvēšanu un kuŗš ir viņu iecirkņa vēlētāju priekšā atbildīgs par savu darbību Saeimā, — partiju šīberiem nav vairs izredzes no jauna iekļūt Saeimā, kurpretim, pie līdzšinējās Satversmes viņiem tāda atkalievēlēšana Saeimā ir nodrošināta. Tikai ar līdzīgu taktiku, bez pučiem un revolūcijām, var iztīrīt Saeimu no neliešiem, noziedzniekiem un nejēgām, atvietojot viņus ar godīgiem un spējīgiem deputātiem, kuŗi bauda tautas uzticību un var radīt darba spējīgu likumdevēja iestādi. Tāpēc panākt aprādīto Satversmes grozīšanu ir pirmais un vissvarīgākais Vislatvijas Tautas Sapulces uzdevums, jo bez tās nav novēršamas arī visas citas nebūšanas, kuŗas grūž valsti bezdibenī.

Bijušiem Satversmes Sapulces un Saeimas locekļiem, kā arī ministriem un citiem ierēdņiem, kuŗi pa amata laiku iedzīvojušies mantā, nesamērā ar savu algu, jāpierāda, ka viņi ieguvuši šo mantu likumīgā ceļā, pretējā gadījumā sau-

cot viņus pie atbildības. Tāpat no visām amata personām piedzenami aiz viņu vainas valstij nodarītie zaudējumi, kas līdz šim netiek darīts.

Latvijā, kā demokratiskā valstī, likumdevējai varai, izpildu varai un tiesas varai jābūt pilnīgi šķirtām un neatkarīgām vienai no otras. Turpretim, tagad Saeimas locekļi savieno savās personās visas trīs varas, jo viņi ir i likumdevēji, i izpildu varas nesēji, i tiesneši, ieņemdami visus tos amatus, kuŗi ir visienesīgākie.

Tā kā Saeima ir izdevusi likumu, ar kuŗu aizliedz nodarboties ar garīgu darbu ilgāk par 6 un ar miesīgu ilgāk par 8 stundām dienā un paredz bargus sodus tiem, kuŗi nodarbina ļaudis ilgāk par šo laiku, tad Saeimas locekļi, ministri un citas valsts amata personas nevar ar savu amatu savienot nekādus citus algotus amatus, jo, izpildot ikvienu amatu, viņi saņem algu par 6 stundu darba dienu. Tomēr tagad augšminētās personas bieži vien izpilda 5—6 un vēl vairāk amatus, kāpēc viņām par saņemto algu nākas strādāt 30—36 stundas dienā.

Valsts iekšējā drošība nostiprināma ar tautas tikumisku audzināšanu un tiesiskuma apziņas attīstīšanu, iedzīvotāju sadarbības saskaņošanu un šķiru naida izskaušanu no valsts, pašvaldības un mācības iestādēm, nepielaižot pretvalstisku propagandu un vienas daļas pilsoņu rīdīšanu pret otru.

Valsts ārējā drošība panākama starptautisko garantiju līgumu ceļā. Armija un flote nostādāmas tā, ka tauta varētu raudzīties nākotnē ar paļāvību uz saviem spēkiem.

Valsts saimnieciskā un finansu politika izvedama tā, ka vērtību ražošanai varētu vislabāk izmantot valsts radošos iekšējos spēkus. Lai uzlabotu Valsts un Hipotēku banku operācijas un pasargātu tās no zaudējumiem, abu banku atbildīgos amatos ieceļami tikai plaši pazīstami speciālisti, bet ne politisko partiju vadoņi, kuŗiem nav ne jēgas par banku operācijām, kā tur tas notiek līdz šim.

Tā kā latvji ir zemes rūķu tauta, tad sevišķa vērība piegriežama zemkopības pacelšanai. Kultūras fonda summas, kuŗas ienāk no trīsprocentīgās piemaksas pie dzelzceļa biļetēm un soda naudas par pretžūpības likuma pārkāpšanu, izlietojamas a) zemes ceļu izbūvei un uzturēšanai un b) karā izpostīto apgabalu dzīves atjaunošanai. Sevišķa vērība piegriežama jaunsaimniecību nostiprināšanai. Tāpat veicināma arī zvejniecība.

Netaisnais ienākuma nodoklis uz laukiem atceļams. Laukstrādnieki apgādājami ar piemērotiem dzīvokļiem. Visi trūcīgie valsts pilsoņi nodrošināmi grūtos slimības un vecuma nespēka gadījumos. Slimošanu veicinošās pilsētnieku slimo kases atceļamas. Ierēdņu armija samazināma apmēram uz pusi, bet atlikušiem pagarināms darba laiks un zemākiem ierēdņiem paaugstināma alga. Zeme piešķirama nevis politisko partiju krustdēliem, bet Latvijas brīvības cīnītājiem — kareivjiem. «Lauku Doma» 29. 3. 28. Nr. 8. un 5. 4. 28. Nr. 9. un «Tautas Griba» 17. 5. 28. Nr. 3.

Latvju Tauta!*)

Visi mēs esam viena tauta. Visos mūsos rit latvju asinis, pukst latvju sirds un mīt latvju gars. Visiem mums ir kopēja tēvija, kopējas gara mantas (valoda, tikumi un parašas), kopēji prieki un kopējas bēdas. Visiem mums ir vienāda pagātne, vienāda tagadne, un var būt tikai vienāda nākotne. Visi mēs smakām verdzībā, visi izcīnījām brīvību, un tikai visi vienoti spēsim pasargāt Latvijas neatkarību un nodibināt tās labklājību. Visus mūs dzīves nepieciešamība spiež cieši kopā turēties, stāvot visiem par ikvienu un ikvienam par visiem. Visa mūsu tauta ir tikai viens organisms, kuŗa daļām un ikvienam atsevišķam loceklim var labi iet tikai tad, ja labi klājas visai tautai.

Kā nevienas miesas daļas veselība nav domājama, ja slimo ķermenis, tāpat nevienas ļaužu šķiras labklājība nav iespējama, ja sirgst valsts. Tāpēc pavisam aplami rīkojas politisko partiju varas vīri, rūpēdamies nevis par visu

*) Mans sastādītais un «Lauku Domā», «Tautas Gribā» un atsevišķos novilkumos iespiestais uzsaukums. J. Dāvis.

tautu, bet tikai par atsevišķām ļaužu šķirām, pabalstot to tieksmi dzīvot uz valsts rēķina. Protams, ka no tam nīkuļo valsts, un līdz ar to arī partiju aizbildniecībā atrodošās ļaužu šķiras. Politisko partiju vadoņi gan ar pilnu muti sauc: «Visu par tautu!» Bet viņu sirds dziļumos stāv rakstīts: «Visu no tautas!» Viņi plēš no valsts it visu, ko vien no tās var noraut sev un saviem dienderiem. Ja nu desmitām partijas tikai plucina valsti un nedod tai nekādu pretvērtību, tad, lai glābtu tēviju, jādara gals partiju varai Latvijā.

Nodibinoties Latvijai kā patstāvīgai valstij, monarchijas (vienvaldīšanas) vietā ir stājusies oligarchija (t. i. tāda valdīšanas forma, kur valsts vara atrodas nedaudzu personu vai ģimeņu rokās, kas šo varu piesavinājušās no atsevišķām šķirām), bet ne demokratija jeb tautas valdīšana, lai gan formāli suverenā vara tieši pārgāja no monarcha uz tautu, bet ne uz oligarchiem. Tā kā oligarchija ir izvirtušas valdīšanas forma, tad tās vietā jāliek demokratija, nododot visu varu un noteikšanu pašai tautai. Galvenā demokratijas pazīme ir tā, ka parlamenta locekļus ievēl tauta un ka parlamenta locekļi ir atbildīgi savu vēlētāju priekšā. Demokratiskās valsts parlamentā ir atļauta tikai atklāta balsošana, jo parlamenta locekļi nebalso savā personīgā, bet savu vēlētāju vārdā, kuriem jāzin, vai deputāti rīkojas saskaņā ar viņu gribu, vai ne. Turpretim, oligarchija pielaiž parlamentā arī aizklātu balsošanu, jo oligarchi nav atbildīgi vēlētāju priekšā, nerēķinās ar tautas domu un ieskata, ka tautai nav jāzin, kuŗi no viņiem balso «par» un kuŗi «pret» zināmu likumu. Tikai pastāvot deputātu neatbildībai un aizklātai balsošanai, Saeimā notiek tā saucamās «andeles» un ienesīgu vietu sadalīšana pēc partijām, lai gan amata personu izraudzīšana nav likumdevējas, bet izpildu varas uzdevums, kuŗai jāieceļ ierēdņi vienīgi pēc lietderības, spējām un speciālitātēm, bet ne pēc kliķēm.

Demokratiskas valsts iekārta piešķir ikvienam pilsonim neaizskaramību. Tomēr Latvijā neaizskaramība nodrošināta tikai 100 personām. Huligāns — piena puika, kuŗam, kā saka, vēl pakausis slapjš, ja tas ir oligarchs, var nesodīts sist kareivi vai citu pilsoni, kad viņam, dziedot internacionāli, tas nenoņem cepuri. Beidzamais žūpa, nelietis-redaktors kā oligarchs var neatbildīgi presē lamāt un apmelot katru godīgu cilvēku un arī pašas tiesu iestādes. Tiesai atņemta iespēja saukt pie atbildības pat vienkāršus krāpniekus, blēžus un citus kriminālnoziedzniekus. Tādējādi nav pilnā drošībā pilsoņu dzīvība, manta un gods, jo nav pilsoņu vienlīdzības un ne visi pilsoņi ir atbildīgi par saviem nodarījumiem tiesas priekšā, kas nedrīkst būt nevienā demokratiskā zemē un arī pie mums Latvijā ne. Vai tiešām tamdēļ mēs nokratījām svešo cara jūgu un nodibinājām Latviju, lai vēl vairāk ciestu no pašmāju «cariņu» patvaļībām?

Lai novērstu visas augšā uzrādītās un vēl daudz citas nebūšanas, Vislatvijas Tautas Sapulce pieliks visus spēkus, lai panāktu valsts satversmē tos grozījumus, kuŗi minēti V. T. S. platformā. Kamēr nebūs izdarīta satversmes grozīšana minētā virzienā, tikmēr Latvija var tikai nīkt, bet ne zelt. Bez tādas operācijas nav izārstējams tagad stipri sirgstošais Latvijas valsts organisms.

Kā pats nosaukums rāda, Vislatvijas Tautas Sapulce pulcina ap sevi visu latvju tautu, izplatot savu darbību pa visu Latviju, kā uz laukiem, tā pilsētās. Visā visumā latvju tauta ir tikai viens organisms, kuŗam jāveido Latvijas valsts par svētību visām tautas daļām, nedodot ne vienai, ne otrai priekšrocību. Ja valstī nav visu pilsoņu vienlīdzības, un kādas šķiras prasa sev priekšrocības, tad tās ir iespējams piešķirt tikai uz pārējo šķiru rēķina. Tādēļ izceļas šķiru naids. Bet šķiru naids ved valsti, tautu un arī pašas šķiras uz beidzamo postu, kuŗu bagātīgi izmanto savā labā neapzinīgo tautas masu kūdītāji un šķiru naida sludinātāji — politisko partiju vadoņi. No tam tauta top plika un partiju dižvīri bagāti, kā tas jau pilnā mērā pierādījies Latvijā.

Tikai politiskās partijās ļaudis sadalās «labajos» un «kreisajos», bet tautā tāda ļaužu šķirošana nepastāv. Politikāņi biedē ļaudis ar diviem bubuļiem: vienus ar labo un otrus ar kreiso valdību. Bet tauta saka: «Abas labas — bāz maisā!» Kā viena, tā otra tautai labi pazīstamas ar koruptantiem un panamistiem. Tautu neinteresē ne labā, ne kreisā valdība, bet tā gaidīt gaida «bezpartejisko» valdību, kuŗu tā vēl nekad nav piedzīvojusi un ar kuŗu to neviens nebiedē. Un tiešām, kamdēļ Latvijā nenodibināt bezpartejisku valdību, kuŗa nevienai ļaužu šķirai un nevienam atsevišķam pilsonim nav par biedekli?

Kāpēc tautai pastāvīgi būt bailēs pašai no savas valdības, kuŗas uzdevums ir nevis biedēt un apspiest ļaudis, bet aizsargāt tos un izpalīdzēt tiem? Lai darītu galu kliķu iedzīves kārei uz tautas rēķina un atsvabinātu Latviju no politisko partiju lietuvēna, tautai nav jāšķeļas partijās un nav jāpabalsta neviena partija, cieši turoties pie Vislatvijas Tautas Sapulces un uzstājoties pret it visām partijām. Jo tautas spēks ir vienībā, bet ne partijās, kuŗas skalda tautu.

Ja Vislatvijas Tautas Sapulce uzstājas pret tautas drupaļošanu partijās, tad tā nevar atzīt arī tautas saskaldīšanu lauciniekos un pilsētniekos. Taisnība, laucinieki ir ļoti daudz cietuši un cieš no polītiskām partijām, kuŗu vadoņi pa lielākai daļai ir pilsētnieki. Bet tāpēc nav vainojami visi pilsētnieki: pilsētu iedzīvotāju masas, tāpat kā laucinieki, cieš no partiju vīru savtīgās polītikas un arī grib nokratīt uzbāzīgo kakla kungu jūgu. Valsts atsvabināšana no kliķu sloga nav viegls darbs, un to nespēj atsevišķi veikt ne laucinieki, ne pilsētnieki, bet tikai vienotiem spēkiem visi kopā. Vislatvijas Tautas Sapulce spraudusi par mērķi atbrīvot tautu no «ķeizariņiem», nevis revolūcijas un puču, bet likumīgā ceļā. Šā gada Saeimas vēlēšanās visai tautai būs jāsaka izšķiroš vārds: vai viņa grib saņemt suvereno varu savās rokās, vai atstāt to «ķeizariņiem». No vēlēšanu iznākuma vienādā mērā atkarāsies kā laucinieku, tā pilsētnieku turpmākais liktenis.

Latvijā ir 2 miljoni iedzīvotāju. No tiem $^{3}/_{5}$ mitinas uz laukiem un $^{2}/_{5}$ pilsētās. Samērā ar to no 100 sēdekļiem Saeimā 60 pienākas lauku un 40 pilsētu iedzīvotāju uzstādāmiem un ievēlamiem deputātiem. Līdz šim laucinieki nav gājuši Saeimas vēlēšanās ar savu uzstādīto kandidātu sarakstiem, bet vienmēr ir balsojuši par vienu vai otru pilsētnieku sastādītu sarakstu. Ja no pilsētnieku resp. polītisko partiju sarakstiem Saeimā ir iekļuvuši arī daži laucinieki, tad viņi tapuši par deputātiem nevis kā zemnieku izbīdītie uzticības vīri un zemniecībai atbildīgie priekšstāvji, bet kā polītiskām kliķēm piekantējušies rokas puiši. Pēdējo uzdevums vēlēšanās sazvejot uz laukiem zemnieku balsis un Saeimā laucinieku vārdā aizstāvēt savas kliķes intereses, neaizmirstot arī pašiem sevi. Tādējādi Saeimā ir priekšstāvji visādām kliķēm, bet tur nav savu pārstāvju — tautai.

Tā kā valsts demokratiskā iekārta prasa, ka tās likumdevējas iestādē tauta būtu proporcionāli reprezentēta no visiem slāņiem un no visām vietām, tad Vislatvijas Tautas Sapulce izvedīs Saeimas vēlēšanām kandidātu uzstādīšanu no vietām. Tāpēc laucinieki varēs paši pēc savas patikas izraudzīt priekšstāvjus sūtīšanai uz Saeimu. Ņemot vērā, ka pēc Latvijas Republikas Satversmes 9. p. «Saeimā var ievēlēt katru pilntiesīgu Latvijas pilsoni, kuŗš vēlēšanu pirmā dienā ir vecāks par 21 gadu,» tad lauciniekiem lietderīgu kandidātu izvēle nav ne drusku mazāka, kā pilsētniekiem.

Latvju tauta ir varone. Viņa ir pastrādājusi daudz dižu varoņdarbu. Visus tos viņa ir veikusi nesaskaldīta partijās un nesadalīta lauciniekos un pilsētniekos. Mēs ticam viņas vēl diženākai un spožākai nākotnei. Bet mēs nevaram cerēt uz varones uzvaru, ja prasīsim no viņas, lai tikai $^{3}/_{5}$ viņas ķermeņa (t. i. laucinieki) iet cīņā par suverenās varas atgūšanu un $^{2}/_{5}$ ķermeņa paliek dīkā vai pat pabalsta viņas nāvīgo pretinieku — polītiskās kliķes.

Ja laucinieki un pilsētnieki kopā iztaisa tikai vienu tautu, tad viņiem visi valstiskie darbi jāveic vienotiem spēkiem, bet ne katriem atsevišķi.

Visas vēstures gaita rāda, ka ikviena valsts ir stipra ne tik daudz ar savu iedzīvotāju skaitu un zemes platību, kā ar savu tikumību un morālisko spēku. Tāpēc arī neviena maza tauta nav gājusi bojā, kamēr tā augsti stāvējusi tikumiskā ziņā. Ja nu visur un vienmēr tautas bijušas stipras, nodibinājušas spēcīgas valstis un sasniegušas augstu kultūras pakāpi tikai tad, kad viņas bijušas tikumīgas, un otrādi — visur un vienmēr sabrukušas līdz ar viņu tikumības sabrukumu, tad Vislatvijas Tautas Sapulce rūpēsies par tautas tikumisku audzināšanu un centīsies novērst visu to, kas bojā tautas tikumību. Kamēr neradīsies cita labāka tikumības mācība un cita pārāka tikumiskas audzināšanas iestāde, mums stingri jāturas pie līdzšinējās tikumības mācības — ticības un pie līdzšinējās tikumiskās audzināšanas iestādes — baznīcas. Rūpēdamās par tautas tikumisku audzināšanu, baznīca dod valstij morālisko spēku, kuŗš ir nesamērojami augstāks par materiālo spēku. Ne ticība un tikumība, bet neticība un

tikumiska pagrimšana ir radījušas Latvijā polītiskos andelmaņus, koruptantus un panamistus, kuŗi tagad ved valsti uz sabrukumu. Ārdīdami baznīcu un tikumību, partiju balamutes ārda arī valsti, kuŗa pašlaik atrodas ļoti grūtā stāvoklī. Tā kā Latvijas pastāvēšanai un zelšanai ir nepieciešami vajadzīga tautas tikumiska atdzimšana un tikumiska pāraudzināšana, tad valstij jāgādā par šā svarīgā uzdevuma veikšanu.

Ja tautas un valsts nākotne ir mūsu bērnos, tad kādus izaudzināsim bērnus, tāda būs mūsu tēvijas nākotne. Tā kā visi bērni mācās skolā, tad tai piegriežama visnopietnākā vērība, audzinot bērnus tautiskā un valstiskā garā par tikumiskiem un ar dzīvē nepieciešamām zināšanām apbruņotiem pilsoņiem. Skolai jāstāv ārpus visu polītisko partiju iespaidiem. Tāpat valstij jārūpējas, lai partijas nebojātu nepiedzīvojušo, straujo un aizrautīgo jaunatni, ieraujot to jau pirms pilngadības polītisko cīņu virpulī.

Paziņojot par Vislatvijas Tautas Sapulces iešanu šā gada Saeimas vēlēšanās ar saviem, no vietām, pašu vēlētāju sastādītiem kandidātu sarakstiem, laipni lūdzam it visus, kam rūp Latvijas nākotne, iepazīstināt ar šā uzsaukuma saturu plašās tautas masas. V. T. S. R. K—ja.

Laucinieku spēks vienībā.

Mēs nosodam, kā gluži nedemokratisku un pretēju valsts interesēm, dažu laikrakstu uzstāšanos pret zemnieku patstāvīgu iešanu Saeimas vēlēšanās. Ja sakarā ar laucinieku atmodu, dažas partijas polītisko ūdeņu duļķošanas un bagātas lomas vilkšanas nolūkā jau steidzas pieņemt Vislatvijas Tautas Sapulces platformu, tad tomēr tās vienmēr cieši patur savās rokās kandidātu uzstādīšanu, rezervējot sarakstos vismaz pirmās vietas saviem dižvīriem. Tāpēc lauciniekiem ļoti jāsargās, lai viņi neiekļertos šādos, priekš viņiem speciāli izgatavotos, murdos. Balsojot par partiju veikalniekiem, jaunā Saeima neatšķirtos no līdzšinējās. Turpretim, sūtīdami uz nākamo Saeimu visu sev pienācīgo skaitu (60) deputātu, laucinieki izspiedīs no līdzšinējiem Saeimas locekļiem vairāk par pusi ārā un atvietos Saeimā daudzas vājas deputātu grupiņas ar spēcīgu viengabalainu laucinieku frakciju. Stipras vienības nodibināšana Saeimā dos iespēju sastādīt stabilu valdību bez kādām andelēm un dārgi samaksājamām koalicijām. Tāpēc lauciniekiem jāapvienojas ap Vislatvijas Tautas Sapulci un nav jābalso ne par vienu sarakstu, kuŗu uz vietām nav sastādījuši paši laucinieki. Ja no augšas iesākās un turpinās tautas skaldīšana, tad no apakšas jāiesākas un jāizved tautas apvienošana.

Ievērosim, ka tikai polītiskās partijās ļaudis sadalās «labajos» un «kreisajos», bet tautā tāda ļaužu šķirošana nepastāv. Sevišķi tas sakāms par lauciniekiem, kuŗus partijas nav vēl paguvušas pietiekoši saindēt ar šķiru naidu. Un tiešām visus lauciniekus (vecsaimniekus, jaunsaimniekus, sīkgruntniekus, strādniekus, zvejniekus) vienādi spiež pārmērīgi smagā nodokļu nasta, kuŗu viņiem uzkrauj kā «labā», tā «kreisā» valdība, lai uzturētu pilsētās piem. visvisādus teātŗus dažādās valodās, slimo kases, bezdarbnieku barus un 43.000 lielo ierēdņu armiju (tagad tā 3 reiz lielāka nekā cara laikā) ar 13—14 mēn. algām gadā, pie kam partiju dižvīri nereti ieņem 5—6 ienesīgākos amatus, t. i. ēd ar 5—6 mutēm, kurpretim, nodokļu maksātājiem — lauciniekiem bieži vien nav sausas maizes ko graust.

Lai gūtu līdzekļus savai neapmierināmai apetītei un plītēšanas kārei, dzīrotāji uz tautas rēķina biedē nodokļu maksātājus ar diviem bubuļiem: viens ar «labo» un otrs ar «kreiso» valdību. Tomēr tautai vajadzīga ne «labā un ne «kreisā», bet bezpartejiskā valdība. Pēdējo vislabāk var sastādīt laucinieki, kuŗi iztaisa $^3/_5$ no visiem valsts iedzīvotājiem. Tāpēc tūvākais laucinieku uzdevums ir iztīrīt valdību no 5—6 mutainiem dižēžiem, vienalga — vai viņi sevi dēvē par «labajiem» vai par «kreisajiem», sekojot Lielvārdes pagasta locekļa Griķīša padomam: «Viņus vajag izmest uz ielas tā, ka viņi paši nezin, kas viņus izmeta». Lai likumīgā ceļā, bez puča un revolūcijas, darītu galu koruptantu patvaļībai un atsvabinātu Latviju no polītisko partiju jūga, lauciniekiem nav jāšķeļas partijās un nav jāpabalsta neviena partija, bet cieši jāturas kopā un jāuzstājas pret visām partijām, zinot, ka laucinieku spēks ir vienībā J. Dāvis. «Lauku Doma» 12. 4. 28.

Mūsu neatliekamie uzdevumi.

Tā kā valsts ir saimnieciska organizācija un parlaments ir tās saimnieks, tad no Saeimas locekļiem vispirms prasāms, lai tie būtu krietni saimniecības pratēji. Kas nav vadījis un neprot vadīt savu saimniecību, tas neprot vadīt arī valsts saimniecību. Bet ja ieskatāmies Saeimas locekļu sastāvā, tad redzam, ka liela daļa no tiem nekad nekādu saimniecību nav vadījuši un nekur savu saimniecisko spēju nav parādījuši. Saeimā viņi iekļuvuši ne pateicoties savām saimniecības vai citām spējām, bet vienīgi pateicoties satversmes nepilnībām, kuŗas dod iespēju politiskiem balamutēm uzlikt pašiem sevi uz listi un pateikt tautai: balsojat. Šīs savas nespējas viņi parāda arī Saeimā, kur runā, runā, runā bez gala, bet lielais valsts darbs paliek nedarīts. Vismaz to neveic tādos apmēros, kā to prasa tautas un valsts intereses. Tāpēc vislabāk būtu, ja no viņiem dažs labs «kurpnieks paliktu pie savām liestēm». Tomēr, ja šie runātāji strādātu taī arodā, kuŗu vislabāk pārzin un kuŗā varētu būt visnoderīgāki, tad viņi pelnītu tikai 100—300 latu mēnesī. No tam, zināms, ciestu personīgas egoistiskas tieksmes, bet tiktu aizsargātas vispārīgās intereses. Bet kas to dos! Deputāti saņem apm. 600 ls mēnesī un bez tam dažs labs vēl iegūst 5—6 blakus amatus, kas mēneša ienākumus pavairo ļoti lielā mērā. Tā kā neviens 5—6 amatus godīgi un apzinīgi izpildīt nevar, tad tāds deputāts nodara valstij un sabiedrībai grūti aprēķināmus un ļoti lielus zaudējumus, saņemdams vairākkārtēju, nepelnītu algu un pamezdams nedarītus tos darbus, kuŗus uzņēmies. Tāpat grūti iedomāties, kā var apmierinoši vadīt valsts saimniecību un izdot labus likumus cilvēki, kuŗi tā aizņemti. Tamdēļ jāgādā, lai Saeimas locekļi nodarbotos vienīgi ar saviem tiešiem pienākumiem.

Tā kā Saeima izbīda ministrus no politiskām partijām, tad par tādiem nāk tikai partiju vīri. Šai ziņā daudz grēko, jo politiskās partijas dod ministrus ne no valstiskā, bet ļoti bieži no partejiskā viedokļa vadoties. Retos gadījumos še var būt runa par lietderību. Sastādot valdību, politisko partiju un partijiņu vadoņi vispirms mēģina paši tapt par ministriem vai to biedriem, nemaz neraudzīdamies uz savām nespējām, bet prasīdami tikai pēc algas un varas. Tā kā starp Saeimas locekļiem ir ļoti daudz tīkotāju pēc augstiem un ienesīgiem amatiem, tad, lai apmierinātu visus viņus, nodibina mūsu apstākļos gluži liekus dažādu direktoru, ministru un to biedru amatus. Acīm redzams, ka šos vīrus interesē ne darbs un lietderība, bet portfels un labi ienākumi. Šīs aplamās rīcības un saimniecisko jautājumu nepārzināšanas sekas atnes zemei to postu, kuŗā mēs tagad atrodamies. Ar to nodara valstij tūkstošiem reiz lielākus zaudējumus, nekā tas, pavirši raugoties, iedomājams. Par līdzīga tipa ļaudīm, kuŗi gatavi uzņemties ikkatru ienesīgu amatu, vienalga, vai no tā ko jēdz vai ne, krievu rakstnieks Ščedrins zobojas sekoši: «Ja liks būt par gubernātoru, tad būšu par gubernātoru, un ja liks būt par akušeri, tad būšu par akušeri». Tā kā Saeimā bieži iekļūst šī amata necienīgas un augstajam uzdevumam pilnīgi nederīgas personas, tad tagadējos apstākļos par ministri var kļūt kuŗš katrs, kam laba griba un maņa. Kāds bijušais pagasta skrīveris un tagadējais deputāts ir jau divi reizes bijis par kaŗa ministri, un vienmēr par to vien ir norūpējies, kā atkal iekļūt kaut kuŗā ministra amatā, lai gan tiesa jau vairāk reiz lūgusi Saeimu izdot to tiesāšanai par krāpšanu un citām blēdībām. Otrs pagasta skrīveris, kā Satversmes Sapulces loceklis un ministrs, atdeva leišiem Palangu un nodarīja vēl daudz cita posta. Neilgi atpakaļ divu partijiņu lideri un Saeimas deputāti par koalicijas valdības pabalstīšanu nāca par ministru biedriem, lai gan šādi ministru biedru amati pavisam nav vajadzīgi un lai gan agrāk šie kungi nebija parādījuši nekādu zināšanu ne valsts pārvaldīšanā, ne arī citā kādā arodā. Tāpēc mūsu otrais un arī ļoti svarīgais uzdevums ir gādāt par to, ka valdībā nenāktu nejēgas un politisko veikalu taisītāji.

Ikvienā zemē valsts bankas priekšgalā stāv tikai plaši pazīstami un pārbaudīti lietpratēji. Un tas ir gluži pareizi, jo pie saviem milzīgiem apgrozījumiem valsts banka var atnest valstij desmitiem miljonu latu peļņas un arī desmitiem miljonu zaudējumu. Bez tam Latvijas bankas politika iespaido visu valsts saimniecisko dzīvi. Turpretim Latvijas valsts bankā atbildīgos un līdz ar to ienesīgos amatus bieži sadala Saeimas locekļi savā starpā pēc politiskām

partijām. Tādā kārtā par Latvijas bankas vadītājiem nāk nenozīmīgi un saimnieciski nepiedzīvojuši ļaudis, kuŗi nekā daudz nesaprot no banku operācijām. Tāpēc mūsu trešais un arī visai svarīgais uzdevums ir atsvabināt Latvijas banku no finanšu lietu vadības neprašām.

Ja katra saimniecība plaukst tikai tad, kad tai ir centīgs, darbīgs un saprātīgs saimnieks, tad arī ikkatra valsts var zelt un pastāvēt tikai tad, kad tai ir darba spējīgs parlaments. Ja Saeima maz pastrādā, tad tas liecina, ka tā ir maz darba spējīga. Viņas darbību kavē galvenā kārtā daudzās polītiskās partijas, no kuŗām ikviena stāda savas partijas un savu vadoņu personīgās intereses augstāk par valsts interesēm.

Tāpēc mūsu svēts pienākums ir pielikt visas pūles, lai Latvijas vēl veselo miesu atsvabinātu no šādiem un citiem līdzīgiem trumiem. **J. Dāvis.**

«Lauku Doma» 10. 5. 28.

Kāpēc jāizteic neuzticība tagadējiem deputātiem?

Latvijas parlamentu sauc par Saeimu. Vārds «parlaments», latviski tulkojot, apzīmē «runātava», bet ne «pļāpātava». Katra Saeimas sēde izmaksā valstij desmitiem tūkstošu latu. Naudu var maksāt par lietišķu runāšanu, bet ne par tukšu pļāpāšanu un obstrukciju taisīšanu. Ja Saeima tagadējā veidā maz pastrādā, tad tas liecina, ka **tā ir maz darba spējīga.** Tās darbību visvairāk kavē partiju dižvīri, kuŗi bieži strīdās Saeimā par savu partiju un savām personīgām interesēm. Kaulēšanās par ministru, direktoru un citām ienesīgām vietām dažreiz aizņem tik daudz laika, ka **mēnešiem ilgi nevar nodibināt valdību.** Tā vien liekas, ka, ja nenāktu talkā kreisajam spārnam žīds Nuroks un labajam spārnam otrs žīds Dubins, tad Latvija paliktu bez valdības. Labā un kreisā spārnu ķilda un viena vai otra žīda samierināšanas loma atgādina pasāku par diviem zēniem, kuŗi strīdējušies atrastā rieksta dēļ tiekam, kamēr kāds cits zēns uzstājies par to samierinātāju, pārkodis riekstu un atdevis vienam zēnam vienu pusi rieksta čaumalas un otram otru pusi un paturējis kodolu sev par samierinājumu. Tāpat cittautieši, nešķirojoties labajos un kreisajos un nestrīdoties savā starpā, izmanto latvju partiju vīru ķildošanos savu poziciju nostiprināšanai.

Latvijas tautas ieceltai Saeimai iztek termiņš, un šogad mums jāieceļ jauna Saeima. Tāpēc pienācis laiks padomāt, **kam lai uzticam Latvijas pārvaldīšanu uz nākamiem trim gadiem.**

Ja mēs daudz dzirdam par kukuļiem, panāmām, korupcijām, polītiskām andelēm, partiju vīru personīgām interesēm vienas vai otras koalicijas sastādīšanā, ienesīgu amatu sadalīšanā starp partiju vadoņiem, valsts aizdevumiem pret šaubīgiem nodrošinājumiem un iedzīvošanos uz valsts rēķina, tad tas nerunā līdzšinējām valdībām par labu. Pazīstamās speķa, siļķu, sāls, naftas, dzelzs, zupuriņa, lokomotīvju, koncesiju, monopolu, «tranzitu» un daudz citas tamlīdzīgas lietas spiež mūs prasīt no valdības vairāk godīguma. Ar lieliem zaudējumiem pārdotie meži un lini, bez izsoles noslēgtie līgumi ar spirtrūpniekiem, kā arī valsts zemju un citu tautas bagātību nejēdzīgā un savtīgā izmantošana gaiši rāda, ka tā uz priekšu vairs mēs nedrīkstam vadīt valsts saimniecību, ja negribam piedzīvot savas tēvijas bankrotu un galīgu saimniecisku sabrukumu. Zemnieki gatavi nest uz tēvijas altāra lielus upuŗus, dodami valstij iespēju nopelnīt prāvas summas uz viņu grūti audzētiem liniem. Bet ja finanšu ministrs, pamezdams savu posteni, pasteidzas pārdot linus ar 2 miljoni rubļu lielu zaudējumu un netop saukts par to pie atbildības, tad mums jāatgādina Raiņa dzejolis par Zemnieku un Rungu. **Godīgums valdīs ministru kabinetā un citās valsts iestādēs vienīgi tad, ja Saeima sastāvēs tikai no absolūti godīgiem deputātiem ar pilnīgi neaptraipītu pagātni, un ja deputāti, līdzīgi visiem citiem pilsoņiem, būs padoti tiesas atbildībai par ikkatru savu nodarījumu ārpus Saeimas ēkas.** Bet godīgus un spējīgus cilvēkus vislabāk var iedabūt Saeimā, ievēlot no katra iecirkņa tikai pa vienam deputātam, kuŗu vietējie iedzīvotāji pazīst cauri un cauri, kuŗš ir atbildīgs viņu priekšā un kuŗu vajadzības gadījumā viņi var atsaukt un sūtīt tā vietā citu.

Latvijai nav sevišķu dabisku bagātību, kuŗas atļautu tai bezrūpīgi un izšķērdīgi dzīvot. Bez tam pa kaŗa laiku Latvija ir izpostīta un izlaupīta. Aiz šī

iemesla viņai visur un vienmēr jāievēro vislielākā taupība un pilnīgi jāatsakās no visiem liekiem izdevumiem. Uzturēdami 3 reizes vairāk ierēdņu, nekā cara laikā, sarīkodami priekšstāvību uzņemšanai bagātus mielastus, piemaksādami lielas summas teātru, operu un tautas namu uzturēšanai, izsniegdami milzīgus pabalstus slimo kasēm, organizēdami pilsētās bezdarbnieku armijas un atstādami laukus bez strādniekiem, šķiezdami kultūras fonda summas pavisam nenozīmīgu personu ārzemju ceļojumiem, dibinādami nevajadzīgas ministrijas u. t. t., mēs nedzīvojam taupīgi savā valstī. Kamēr ar likumu neaizliegs Saeimas locekļiem ieņemt blakus amatus, piekopt politiskas andeles, piedalīties valsts veikaliskos uzņēmumos un piešķirt pašiem sev valsts īpašumus, tikmēr par taupību valstī nevar būt runas. Ja Saeimas vēlēšanās partijas izsūta uz laukiem veselas propagandistu armijas un ja bieži viena deputāta ievēlēšana izmaksā vairāk par 20.000 latu, tad viegli noģist, ka beigu beigās šādā vai tādā ceļā tauta būs spiesta ar uzviju samaksāt partiju uzņēmīgajiem vadoņiem visus milzīgos vēlēšanu izdevumus. Iepriekšējās Saeimas vēlēšanās kādas lielas un varenas partijas pīlāri solīja zemniekiem izgādāt valsts aizdevumus. Kreditus gan «labdari» izgādāja, bet procenti lētticiīgos naudas aizņēmējus tagad noveduši pie nesaudzīgā ūtrupju āmura.

Lai novērstu valsts saimniecisko sabrukumu un atvieglotu nodokļu nastu, iedzīvotāji paši iz sava vidus no vietām izraudzīs Vislatvijas Tautas Sapulces Saeimas vēlēšanu sarakstam godīgus, saprātīgus, spējīgus un taupīgus kandidātus. Tas ir vienīgais, ko Vislatvijas Tautas Sapulce var dot saviem vēlētājiem. Tādā ceļā ievēlot Saeimas locekļus, atkrīt visi neizpildāmie solījumi un atsevišķu kliķu un personu tieksme mieloties no valsts pīrāga uz nodokļu maksātāju rēķina.

J. Dāvis.

«Tautas Griba» 23. 8. 28.

Jau 1928. g. es sāku reālizēt savu senseno nodomu: izstāties no visām biedrībām, pāriet dzīvot uz laukiem vai uz jūrmalu un nodarboties vienīgi ar rakstniecību. Šinī nolūkā es iegādāju Bulduŗos zemesgabalu, uzcēlu uz tā sev mītni un 1930. g. pārgāju dzīvot jūrmalā. Šeit visā klusībā es esmu sarakstījis 8 gados 16 grāmatas, no kuŗām 4 biezākās lielā mērā veltītas politisku jautājumu iztirzāšanai. Piegriezdams galveno vērību rakstītam vārdam, kā visspēcīgākam tautas audzināšanas līdzeklim, es tomēr arī tagad vēl pielietoju mutes vārdu, kā otru varenu tautas audzināšanas līdzekli.

60. Ceļojumi pa tāļām zemēm.

Astoņās dienās no Rīgas līdz Ņujorkai.*)

Pašā pēdējā laikā Latvijas atturības darbinieki nolēma deleģēt mani uz vispasaules pretalkohola kongresu no 17. līdz 23. aug. Vinonā (Amerikā). Lēmumam bija jāpadodas, jo vienam vajadzēja mērīt tāļo ceļu. Pošoties ceļā, mani baidīja 2 lietas: tveice vilcienā un jūŗas slimība uz kuģa. Tomēr bažas izrādījās veltas. Tā kā brauciens ilgst ar vilcienu no Rīgas (caur Berlīni un Parīzi) līdz Šerburgai 2 dienas 6 stundas un ar kuģi «Mauritania» no Šerburgas līdz Ņujorkai 5 dienas 2 stundas, tad no Rīgas līdz Ņujorkai ir jābrauc 7 dienas 8 stundas, kas kopā ar vajadzīgo formalitātu nokārtošanu (dokumentu un veselības stāvokļa pārbaudīšanu) Šerburgā iztaisa 8 dienas. Otrās klases biļete pa saus-

*) Kā šis, tā visi turpmākie mani Amerikas ceļojuma raksti iespiesti «Jaunākās Ziņās». Diemžēl, ne visi mani noAmerikas atsūtītie raksti ir nonākuši redakcijā un tikuši iespiesti. Tāpēc rakstu sakarībā vienā otrā vietā sajūtams kāds robs. Atturības kustība Amerikā un pretalkohola kongress Vinonā aprakstīti manā grāmatā: «Alkohola aizliegums Amerikā» (skat. 39. nod.)

Vakar izbrauca ar Berlīnes vilcienu ceļā uz Ameriku pazīstamais pretalkohola kustības darbinieks J. Dāvis (vidū), kas piedalīsies starptautiskās pretalkohola ligas kongresā Sav. Valstīs, Vinonā. Par kongresu D. kgs sniegs mūsu avīzei plašākus ziņojumus.

«J. Z.» 3. 8. 27.

zemes un jūras ceļu no Rīgas līdz Ņujorkai maksā 166 dolāri (863 ls). Uz kuģa ērtības lielas un uzturs ļoti labs.

Jūras ceļotāji sajūt savādu prieku, kad atkal ierauga zemi. Drīz jūra atdzīvojas un sāk mudžēt kuģiem un laivām. Jau no tālienes redzami debesskrāpji, no kuriem viens augstāks par otru. Starp tiem visievērojamākais ir Woolworth Building, ar saviem 55 stāviem. Šī celtne ir 795 pēdas augsta un skaitās par visaugstāko un vienu no visskaistākām ēkām pasaulē. Ar liftu celtnes virsotnē uzbrauc 1½ minūtēs. Tādu uzbraucēju skaits sasniedz gadā 11 milj., jeb katru dienu 35.000. No turienes pārredzama ne tikai visa Ņujorka, Brūklina un citas tajā saplūdušās pilsētas, bet arī tās apkārtne 40 km atstatumā.

Tuvojoties Ņujorkai, lielisku iespaidu atstāj Brīvības statuja, kuŗa augsti paceļas uz kādas mazas saliņas. Pie visievērojamākām celtnēm pasaulē pieder arī tilti, kuŗi stiepjas pār Austrumu upi (East River) un paceļas līdz 300 pēdu virs ūdens līmeņa. Gar abām ostas malām jūdzēm stiepjas kuģu dokas, kuŗas tieši iziet uz pilsētas ielām. Pēdīgi kuģis iebrauc vienā no tām, — un mēs nokļūstam brīnumu pilsētā Ņujorkā. Tā ar saviem 7 milj. iedzīvotājiem ir pēc Londonas vislielākā pilsēta pasaulē. Tomēr 300 g. atpakaļ še vēl pavisam nebija ēku, un visu tagad Ņujorkas valstij piederošo zemi holandiešu kolonisti nopirka no indiāņiem par dažām rotas lietiņām 2400 dolāru vērtībā.

Ņujorkā, 12. aug. 27. «J. Z.» 31. 8. 27.

J. Dāvis.

Amerikas slavenākā peldvieta.

Kur tumsas nepazīst cauru gadu. — Ikgadu 40 miljoni apmeklētāju. — Dēļu gāte. — Kā amerikāņi ceļ pilsētas.

(Speciālraksts «Jaunākām Ziņām».)

Amerikas un, varbūt, arī visas pasaules slavenākā peldu vieta ir Atlantijas Pilsēta (Atlantic City) pie Atlantijas okeāna, nelielas pussalas, dažu stundu

braucienā no lielpilsētām Bostonas, Ņujorkas, Filadelfijas, Baltimores un Vašingtonas. Tā kā pēc ģeografiskā stāvokļa šī vieta atrodas uz viena platuma grāda (40°) ar dienvidus Itāliju un siltas jūŗas straumes tuvumā, tad silts laiks ir cauru gadu. Klimats ļoti veselīgs. Pašlaik te ir mūsu jūlija mēneša temperātūra. Jūŗa un jūrmala mudžēt mudž peldētājiem un saulesvannu ņēmējiem. Eiropas peldvietās sezonu traucē rudens un ziemas īsās dienas un tumšie vakari, bet Atlantijas Pilsētā tumsu nepazīst cauru gadu, jo, saulei norietot, apgaismošanas darbu labi izpilda elektrība. Daudz ļaužu atbrauc Atlantijas pilsētā taisni vakaros, lai apbrīnotu lielisko apgaismošanu, kādu nevar redzēt nevienā citā pilsētā. Teic, ka Atlantijas pilsētu apmeklējot 40 miljoni cilvēku. Daudz apmeklētāju pievelk arī izpriecas, kuŗas ikviens var atrast šeit pēc sava maka un garšas. Tomēr izpriecas nemaz netraucē viesu mieru, jo tās ierīkotas sešās uz steķiem jūŗā uzceltās, ļoti greznās ēkās (piers).

Vislielākā Atlantijas pilsētas pievilcība un savādība ir 8 jūdzes (13 kilometru) gaŗā un 60 pēdu platā Dēļu gāte (Boardwalk), kuŗa stiepjas virs jūrmalas, (beach, strand) no 10—15 pēdu augstumā. Tur, baudot jauko okeāna skatu, pastāvīgi var elpot svaigo, veselīgo jūŗas gaisu. Tāpēc Dēļu gāte ir galvenā pastaigāšanās vieta. Bet janki (amerikāņi) nemīl kājām iet. Tā kā šeit nevar braukt automobīļos, viņi liek sevi stumt krēslos uz 3 riteņiem. Stūmēji galvenā kārtā ir nēģeŗi, kuŗu Savienotās Valstīs ap 13 miljonu. No sauszemes puses gar Dēļu gāti stiepjas jūdzēm gaŗa rinda visgreznāko viesnīcu, viselegantāko magazīnu. Aiz tām paceļas privātas vasarnīcas, no kuŗām dažas maksājot miljoniem dolāru. Tā saucamā «miljonāru kvartālā» villu greznums tiešām apbrīnojams.

Ievērojot Atlantijas Pilsētas jauko dabu un veselīgo klimatu, tā stipri plešas plašumā. Šeit vislabāk var redzēt, kā amerikāņi ceļ savas pilsētas. Vispirms izstrādā ielu plānu un sadala apbūvējamo apgabalu gruntsgabalos. Tad izbetonē, izasfaltē un ar kokiem apstāda ielas, izbūvē tramvajus, ūdens kanalizācijas, elektrības un gāzes ietaises un iestādes. Kad šie darbi pastrādāti, tikai tad pārdod gruntsgabalus apbūvei.

Atlantijas Pilsētā, 16. sept. 1927. «J. Z.» 30. 9. 27.

J. Dāvis.

Ceļā uz Lielo ezeru apgabalu.

Pamestas fermas. — Kā Amerikā visvairāk var nopelnīt? — «Ezeru karaliene».

(Vēstule «J. Ziņām» no Amerikas.)

Ņujorkā 5. oktobrī šķīros no sava divu mēnešu ilgā ceļojuma biedra — Igaunijas pārstāvja docenta V. Ernica kga. Viņš aizbrauca uz Londonu, es devos uz Lielo ezeru apgabalu, lai turpinātu ceļojumu pa Ameriku. Braucot uz staciju, skaidrā zilā debess atgādina dienvidus Itāliju, ar kuŗu Ņujorka ir vienādā attāļumā no ekvātora. Laiks jauks, silts, bet nav vairs karsts. Vilciens zibeņātrumā nes pa skaistajiem, klintainiem, kokiem apaugušiem un vasarnīcām nosētiem Hudzonas upes krastiem. Pēc pāris stundām daba top vienmuļāka. Stādu valsts vēl greznojas zaļajā vasaras tērpā, lai gan jau paspīd pa dzeltenumam.

Braucu no Ņujorkas uz Buffalo un tās kaimiņieni — Niagaru — cauri visai Ņujorkas valstij, kuŗa iedzīvotāju skaita, tirdzniecības, rūpniecības un pa daļai labklājības ziņā ieņem pirmo vietu Ziemeļamerikas Savienotās Valstīs. Novērojot sādžu skaistās ēkas un zemnieku (fermeru) glītās mājiņas, liekas, ka šeit zemkopji dzīvo labas dienas. Tā arī ir. Bet katra īsta amerikāņa ideāls ir — raust dolārus. Tāpēc amerikāņi novērtē ikvienu nodarbību tikai no ienākuma viedokļa. Tā kā pilsētās pat vienkārši strādnieki izpelna 5—10 dolāru, bet amatnieki 10—20 un vairāk dolāru dienā, tad fermeri bieži pamet savas lauksaimniecības un aiziet pelnīties uz pilsētām. Vienīgi šā iemesla dēļ pēdējos gados Savienotās Valstīs pamestas 160.000 fermas, kuŗas palikušas neapstrādātas. Auglīgas, neizmantotas zemes Amerikā milzīgs daudzums. Ar dārgo darbaspēku ražotie zemes augļi iznāk tik dārgi, ka ar tiem nevar daudz nopelnīt pasaules tirgū. Tagad Amerikā valda ieskats, ka fermeri (zemkopji) ir tie, kuŗi pelna vismazāk. Tomēr pilsētās saplūdušie laucinieki ne vienmēr atrod

Baltijas valstu pārstāvji vispasaules pretalkohola kongresā Vinonā, Amerikā. No kreisās: J. Dāvis (Latvija), doc. Ernits (Igaunija), Karpio (Somija).
«J. Z.» 20. 9. 27.

darbu. Turklāt, Amerikā katram strādniekam, amatniekam, meisterim, pārdevējam, ierēdnim maksā vienīgi tik daudz, cik viņš izpelna. Tāpēc katram, kas grib izpelnīt daudz, pamatīgi jāprot savs darbs un jāstrādā vaiga sviedros. Kam nav šo īpašību, tos spiež trūkums kā visās citās zemēs. Ar to izskaidrojas, kāpēc šeit blakus lielai bagātībai un labklājībai sastopama arī kaila nabadzība. Latvji saka: «Deviņi amati, desmitais bads». Tomēr ne latvji, ne arī kāda cita tauta pasaulē ievēro šo patiesību tik stingri, kā amerikāņi. Pēdējie visvairāk iziet uz naudas pelnīšanu, bet visvairāk var nopelnīt specializējoties tikai vienā nozarē un tajā pamatīgi iestrādājoties. No darba un vietu meklētājiem amerikāņi neprasa skolas liecības un ieteikšanas rakstus, bet liek tos darbā, novēro, vai tie der vai neder, un, saskaņā ar pastrādājamā darba labumu un daudzumu, nosaka atalgojumus.

Paiet 9 stundas, kamēr izbraucu cauri Ņujorkas valstij. Vilciens ir caurejams, ar vaļējām durvīm no viena līdz otram galam un bez nodaļām. Tāpēc, nostājoties vagona vidū, var saredzēt visu, kas notiek citos vagonos. Visi vagoni ir gluži vienādi, visiem pasažieriem jāmaksā vienāda nauda, jo Amerika ir patiesi demokratiska valsts. Saskaņā ar amerikāņu kluso dabu un nopietnību, vagonos viņi nodziļinās laikrakstu un grāmatu lasīšanā un nekad skaļi nesarunājas. Smēķēt brīv tikai tais vagonos, kuriem uzrakstīts «Smēķētājiem». Šaī mēmajā sabiedrībā vientulis sēdu pie loga, raugos tālēs, rakstu ceļojuma piezīmes un pārdomāju par savu vēl ap 20.000 kilometru ceļojumu. Gribu apmeklēt Amerikas galvenos centrus, aizbraukt līdz San-Francisko un Losangeles pilsētām, lai no turienes ar kuģi pa Panāmas kanālu nobrauktu uz Vakarindijas salām un Savienoto Valstu dienvidus piekrasti.

Vakarā es nobraucu Buffalo pilsētā. Amerikāņi sauc Buffalo par «Ezeru karalieni», jo tā atrodas pie Erio ezera, kuŗu savieno Niagaras upe ar Ontario ezeru un nesen izraktais kanāls ar Hurona ezeru. Buffalo ir liela tirdzniecības pilsēta, bet citādi tā maz ievērojama. Tāpēc jau 6. oktobrī atstāju to un ar autobusu dodos uz Niagaras ūdenskritumiem, kur ceru atrast to, ko meklēju, t. i. lielisku dabu. «J. Z.» 27. 10. 27.

J. Dāvis.

Pie Niagaras lielajiem ūdenskritumiem.

(Vēstule «J. Ziņām» no Amerikas.)

Niagaras ūdenskritumus varam apbrīnot, bet nekad nevaram tos aprakstīt visā pilnībā un vārdiem izteikt to lielisko iespaidu, kādu atstāj šis dabas meistardarbs. Kritumus un krāces apskatot no dažādām vietām, dažādā laikā un dažādā apgaismojumā, dabūjam dažādu, bet vienmēr brīnišķu iedvesmi par dabas skaistumu un spēku. Niagara ir tikai 36 jūdzes (55 kilom.) gara, iztek no Erio ezera un ietek Ontario ezerā, ir robežupe starp Savienotām Valstīm un Kanādu. Šaī īsajā gaitā tā nokrīt par 333 pēdām. Gandrīz pašā vidū tā gāžas

Amerikas pusē no 1030 pēdu platas klints 167 pēdas un Kanadas pusē no 2450 pēdu platām klintīm 158 pēdas lejā, nesot ¼ milj. kubikpēdu ūdens sekundē. Ir vēl desmitiem mazāku kritumu (falls) un simtiem krāču (rapids) un virpuļu (whirpools), kuŗi Lielo kritumu augšpusē un lejpusē stiepjas jūdzēm tāļu. Apbrīnojami arī Niagaras augstie, izrobotie un stādiem apaugušie krasti. Visu šo dabas savādību apskatīšana īsā laikā būtu neiespējama, ja uzņēmīgie amerikāņi nebūtu gādājuši pieietamību, ērtību un parocību. Autobusu un automobiļu satiksme ierīkota tā, ka par 1—3 dolāriem dažās stundās var nobraukt 100—200 jūdžu un apskatīt visus dabas jaukumus Amerikas un Kanādas pusē. Pie ūdenskritumiem apakšā var piebraukt ar tvaikoni vai nolaisties ar liftu un no stalažām apskatīt kritumus dažādos augstumos. Abos gadījumos jāpārģērbjas gumijas uzvalkos, lai nesamirktu. Neskatoties uz to es galīgi samirku, jo putojošie ūdensmākoņi saslapināja man brilles un apgrūtināja kritumu saredzēšanu. To nomanot, amerikāņi jokodami jautāja, kā es labi jūtoties? Atbildēju, ka no slapjas zemes atbraucu «sauss uz Ameriku», bet tagad sausajā Amerikā paliku slapjš.

No liela augstuma lejā krītot, ūdens pārvēršas putās un smalku baltu pilienu veidā augsti paceļas gaisā, radot itkā piena padebešus, kuŗos saulainās dienās laistās vaŗavīksna. Majestātisks skats uz kritumiem un to radītiem piena mākoņiem arī vakaros, kad no prožektoriem apgaismo tos ar 1.200.000 sveču gaismu dažādās krāsās.

Niagaras upe ir lielākais spēkavots Amerikā, jo tā var pastrādāt tik pat daudz darba, kā 15 miljonu zirgu. Līdz šim amerikāņi savos uzņēmumos izmanto jau 660.000 zirgu spēku no Niagaras ūdenskritumiem.

Niagarā, 7. oktobrī 1927. «J. Z.» 12. 11. 27.

J. Dāvis.

Toronto.

Amerikas ceļojuma piezīmes «Jaun. Ziņām».

Pavadījis nepilnas divi dienas Niagarā un tās apkārtnē, aizbraucu uz Kanādas lielāko un skaistāko pilsētu Toronto. Tā kā vēlējos braukt ar kuģi, ceļš gāja pa Niagaras upi un Ontario ezeru, uz kuŗa krasta atrodas Toronto pilsēta.

Trakulīgā Niagara 7 jūdzes lejpus kritumiem pārvēršas par plašu, dziļu kuģniecības upi, kuŗa mierīgi ietek Ontario ezerā. Spēcīgā upe izgrauzusi sev ļoti dziļu gultni, ir radījusi sev tā saucamo Lielo Aizu («Great George»). Brauciens tramvajā pa šīs aizas augšu un apakšu dod tik burvīgus skatus, kādus ceļotājam tikai reti gadās redzēt. Attāļinoties no krasta, Ontario ezers pēc lieluma atgādina jūŗu. Pa to krustām šķērsām peld lieli un mazi kuģi. Drīz skatam nozūd cietzeme, un no dzīvās radības redzamas tikai kaivas.

Pēc 5 stundu brauciena nonāku Toronto ostā, nopērku vadoni pa pilsētu un apkārtni, nolieku čemodānu viesnīcā, sameklēju Sight Seeing Autobus'u un tajā dodos apskatīt ievērojamākās vietas. Autobusā ir arī vadonis, kuŗš visu laiku dod ceļotājiem paskaidrojumus. Sevišķi ievērojamās vietās autobuss pietur, ceļotāji izkāpj un vadonis viņus izvadā.

Lai gan Kanādā daba un ļaudis gandrīz tādi paši kā Savienotās Valstīs, tomēr dzīve un pārvalde Kanādā iekārtota vairāk pēc Anglijas parauga. Polismeņi visi liela auguma, laipni un tādā pašā uniformā kā Londonā. Kanāda sadalīta provincēs, un katrai no tām savs parlaments. Lai gan Toronto ir vislielākā Kanādas pilsēta, tā ir tikai Ontario provinces galvaspilsēta, bet Kanādas dominijas galvaspilsēta ir Ottava. Sestdienās, tāpat kā Anglijā, veikalus slēdz plkst. 1 dienā, kurpretim, Savienotās Valstīs katrs pēc savas gribas var tirgoties caurām dienām un naktīm, neizņemot arī svētdienas. Ja Savienoto Valstu pilsētas, salīdzinot ar Eiropas pilsētām, jāatzīst par netīrām, tad Toronto var noderēt visām pilsētām par tīrības paraugu.

Toronto ir 700.000 iedzīvotāju. No tiem 110.000 nodarbojas 3400 rūpniecības iestādēs, kuŗu gada ražojumu vērtība ir 600 milj. dolāru. Pilsētas skolās bez maksas mācās 100.000 bērnu. Izcilus vietā ūniversitāte, kuŗa ar savām greznajām ēkām visapkārt parlamenta ēkai ieņem vairāk simtu akru zemes. Pilsētā ir 66 parki ar 2000 akru platību. No visiem iedzīvotājiem 66 proc.

mitinas paši savos namos. Kanādieši un arī visi citi amerikāņi, tāpat kā angļi, teic: «Mans nams — mana pils». Tāpēc katrs cenšas iegūt sev kādu nekustamu īpašumu. Ja Kanādā tāpat kā visā citā Amerikā ļoti dārga dzīve, tad, pateicoties Niagaras ūdenskritumu spēka izmantošanai, Toronto pilsētā par 6 istabu dzīvokļa elektrisko apgaismošanu jāmaksā tikai 1 dolārs mēnesī.

Kad pavēlu atgriezos no ārpuspilsētas ekskursijas, izgāju pastaigāties pa Toronto galveno ielu Yong Street. Tās tuvākās šķērsielās, kur mazāka kustība, daudzi orātori turēja runas gan par reliģiskiem, gan zinātniskiem jautājumiem. Starp tiem pamanīju kādu puskailu vīrieti, kurš, stāvēdams uz automobiļa un runādams ārkārtīgi skaļā balsī, visvairāk pievilka ļaužu. Piegāju viņu klausīties. Tas bija ārsts. Rādīdams savus spēcīgos muskuļus un ar visu spēku sizdams pat sev pa vēderu, viņš demonstrēja, cik spēcīgs un veselīgs ir tāds cilvēks, kurš, kā viņš, pavisam neēd gaļu. Viņa runa bija tik pamatīga un pievilcīga, ka es tajā, uz ielas stāvēdams, noklausījos 2 stundas. Man jāsaka, ka es, arī nedzirdējis viņa runu, jau 2. mēnesi, kamēr atrodos Amerikā, gandrīz neesmu ēdis gaļu. Šejienes siltajā klimatā, kur ir tik liela augļu bagātība, gaļu nemaz negribas ēst. Esmu novērojis, ka amerikāņi vispār ēd ļoti maz gaļas.

Toronto, 9. oktobrī 1927. «J. Z.» 19. 11. 27.

J. Dāvis.

Forda valstībā.

Brauciens pa Kanādu. — Detroitas ūdensceļi un rūpniecība. — Nabadzīgo cilvēku paradīze. — Forda automobiļu fabrika. — Henri Fords.

(Vēstule «Jaunākām Ziņām» no Detroitas.)

Lai redzētu Kanādas āres, 9. oktobrī izbraucu no Toronto uz Detroitu ar vilcienu pa Kanādas pusi gar ezeriem Ontario un Erio. Tā man nācās braukt pa Kanādu veselas 8 stundas. Šis apgabals ļoti bagāts dārziem un labi apstrādātiem tīrumiem, kuri pa daļai atgādina Latvijas laukus. Tomēr pie mums nekur nav tik skaistu lauku māju un tik labu ceļu, kā šeit. Oktobris arī nav tik mīlīgs Latvijā kā Kanādā.

Detroitas pilsēta atrodas Detroitas upes krastā, netāļu no tās ietekas Erio ezerā. Šī upe savieno Hurona un Erio ezerus un ir caurmērā ½ jūdzes plata un 47 pēdas dziļa. Upes lielā platuma un dziļuma dēļ Detraitas pilsētai ir ļoti parocīga ūdensceļa satiksme pa visiem pieciem lielajiem ezeriem (Huronu, Mičiganu, Augšējo ezeru, Erio un Ontario), kuri savā starpā savienoti dabiski vai ar kanāliem, un no turienes pa Sv. Labrenča upi ar Atlantijas okeānu. Tāpēc Detroita izveidojusies par lielu tirdzniecības pilsētu. Pēc oficiāliem datiem gadā caur Detroitu pa ūdensceļu iziet 12 milj. pasažieru un 100 milj. tonnu preču 1½ miljarda dolāru vērtībā.

Detroita ir liela rūpniecības pilsēta. Tās 3100 rūpniecības uzņēmumos ieguldīts 1½ miljarda dolāru liels kapitāls, nodarbojas 310.000 strādnieku. Caurmērā katram strādniekam dienā izmaksā 6½ dolāru algas, bet gadā visiem kopā 500 miljoni dolāru. Gadā Detroitas fabrikas apstrādā par 1½ miljarda dolāru izejvielu, no kurām katru dienu izlaiž par 6½ miljona dolāru izgatavotu lietu. Pēc iedzīvotāju skaita (1.700.000) Detroita ieņem ceturto vietu (pēc Ņujorkas, Čikago un Filadelfijas) Savienotās Valstīs.

Ceļotājam visdārgākā manta ir laiks. Tāpēc arī šodien piecēlos agri rītā un kājām un ar tramvaju devos apskatīt pilsētu, kuŗā tiešām ir daudz ko apbrīnot. Sevišķi jauks ir 1050 akru lielais «Skaistās salas» parks ar saviem kanāliem, dīķiem, zooloģisko un botānisko dārziem, sporta ietaisēm, izpriecu iestādēm u. t. t. Tā kā parks bez maksas pieietams visiem, tad to iesaukuši par «Nabadzīgo cilvēku paradīzi». Vēl neilgi atpakaļ šo pašu «Skaisto salu» sauca par «Cūku salu». Bet plkst. 10 man jābūt atpakaļ viesnīcā, jo šai laikā pie visiem lielākiem hoteļiem piebrauc «ievērojamo vietu apskatīšanas autobusi». Sēstos autobusā un par 2½ dolāra kopā ar citiem 20 pasažieriem braukāju 5 stundas pa pilsētu un apkārtni un klausos vadoņa paskaidrojumos.

No visa redzētā un dzirdētā uz mani dziļāko iespaidu atstāja Forda automobiļu fabrika, kuŗa nodarbina 68.000 strādniekus un laiž dienā vairāk par 8000, gadā vairāk par 2 miljoni automobiļu. Fabrikai pašai savas elektrības,

gāzes un tvaika stacijas un mašīnas ar 60.000 zirgspēku, sukātavas, vērptuves, austuves, ādu apstrādāšanas ietaises, dzelzskausētavas, čuguna lietuves, telegrafs, banka, apdrošināšanas biedrība, skolas, ceptuves, skārņi, ēdienveikali, magazīnas, mazgātavas u. t. t. — tā ir līdzīga prāvai pilsētai. Redzēdams dzelzskausētavu šausmīgo uguni un jau no tālienas sajuzdams tās briesmīgo spēku, neviļus sāku pārdomāt, vai tiešām ellē arī ir tikpat liels karstums, kā Forda krāsnīs. Bet kas ir pats šīs fabrikas dibinātājs un vadītājs Henri Fords? Vienkāršs zemnieka dēls, dzimis 1863. g., izaudzis uz laukiem, strādājis kā māceklis un vēlāk kā meistars mēchaniskā darbnīcā, 40. dzīvības gadā izgudrojis automobīli un tikai 23 g. atpakaļ licis pirmo pamatu savai milzīgai fabrikai. Tagad Fordam kā Amerikā, tā arī citās pasaules daļās bez automobīļu fabrikām ir arī traktoru, aeroplānu, kuģu un citu līdzīgu priekšmetu izgatavošanas fabrikas, kuŗās strādā simtiem tūkstošu cilvēku. Fords ir vislielākais rūpnieks un arī viens no bagātākiem cilvēkiem pasaulē.

Pabraucam garām arī Forda un viņa dēla apdzīvojamiem namiem miljonāru kvartālā. Fords ir tik liels alkohola ienaidnieks, ka savās fabrikās par strādniekiem un citiem darbiniekiem pieņem tikai atturībniekus un uz vietas atlaiž katru, kuŗš noziedzies pret atturību. Kad Fordu, kuŗam ir vislabākās attiecības pret strādniekiem, jautāja, kāpēc viņš šinī ziņā ir tik nežēlīgs pret tiem, tad viņš atbildēja: «Ko darītum mēs ar automobīļiem un mašīnām, ja tauta dzertu? Automobīļi un mašīnas atrod noņēmumu tikai tur, kur tauta nedzer». Un Fordam ir taisnība, jo alkohols padara ļaudis plikus, atņem viņiem pirkšanas spēju. Bez tam automobīļus un mašīnas ļaudis var vadīt tikai skaidrā prātā.

Detroitā, 10. oktobrī 1927.

J. Dāvis.

Čikago.

(Vēstule no Amerikas.)

Čikago ir Illinoisa valsts lielākā pilsēta. Atrodas uz Čikago upes krastiem, stiepjas gar Mičigana ezeru 45 km garumā. 1830. g. Čikago bija 100 iedzīvotāju, bet tagad kopā ar priekšpilsētām 4 miljoni iedzīvotāju. Tāpat kā Ņujorka, tā ar 30—45 stāvu augstiem debesskrāpjiem augstu pacēlusi galvu gaisā. Ir nami, kuŗos ievietoti ap 5000 veikalu un kantoŗu. Dažā milzīgā namā atkal tikai viens pats milzīgs veikals, kuŗā jūs varat nopirkt visu, ko vien jūs vēlaties. Eiropieši brīnās, ka lielpilsētās amerikāņi ceļ tik augstus namus un paši aizsedz sev saules gaismu. Bet tādi nami sastopami tikai pilsētas centrā un nolemti pa lielākai daļai veikaliem un kantoŗiem, bet ne dzīvokļiem. Pateicoties ārkārtīgi ērtiem satiksmes līdzekļiem, lielumlielais vairums iedzīvotāju mitinas 5—20 kilom. tāļu no saviem veikaliem. Tur jūs jūdzēm tāļu nesastapsiet nevienu veikalu, bet gar plašajām, zaļumiem apaudzētām ielām redzēsat tikai 2—3 stāvu glītas dzīvojamās mājas. Amerikas lielās pilsētās ir ļoti daudz skaistu un plašu parku. Čikago pilsētas parki aizņem vairāk par 5000 akru. Tāpēc Čikago iedzīvotājiem nav mazāk tīra gaisa un dzīvinošās saules gaismas, kā rīdziniekiem šauro ielu 5—6 stāvu namos.

Čikago pilsētā ir vislielākā kautuve un gaļas apstrādāšanas un konservēšanas iestāde pasaulē. Tajā katru gadu ieiet, bet vairs neiziet 8 miljoni cūku, 5 miljoni aitu un 4 miljoni liellopu. Nevaru teikt, ka šī iestāde būtu priekšzīmīgi tīra un ka to apmeklējot nebūtu jābāž cieti deguns. Ļoti nožēloju, ka ierados šinī nāves vietā, jo pēc redzētā nevarēju ilgi apmierināties.

Šeit dzīvo 3000 latviešu. Īsā laika dēļ paspēju apciemot tikai divus no tiem: Latvijas konsulu Ulmaņa kgu un publiskās bibliotēkas nodaļas vadītāju Šmidta kgu. Pēdējais apsolīja kādai Latvijas atturības organizācijai pastrādāt kādu svarīgu pakalpojumu, par kuŗu es ziņošu tikai pēc mūsu nodoma reālizēšanas. «J. Z.» 9. 11. 27.

J. Dāvis.

Kolorado valsts galvaspilsētā.

(Vēstule «Jaun. Ziņām» no Amerikas.)

Lai aprakstītu Amerikas vidienā Roki kalnus (Rocky Mountains) un izbrauktu cauri no austrumiem uz rietumiem līdz pat Lielajam jeb Klusajam okeānam, 14. oktobrī no Čikagas devos uz Denveras pilsētu, kuŗa atrodas gandrīz pašā Savienoto Valstu vidū un ir galvenais ceļotāju centrs, jo no turienes ved ceļi uz visām Roki kalnu skaistākām vietām. Līdz Denverai jānobrauc vairāk par 2000 km, jāpaliek ceļā 30 stundas. Šai garajā ceļā izbraucu cauri Illinois, Jovas, Nebraskas, Viomingas un Kolorado valstīm. Līdz ar Čikago beidzas tirdzniecības un rūpniecības rajons, iesākas bagāts zemkopības apgabals. Pa dzelzceļa abām pusēm stiepjas nepārredzami tīrumi ar vēl nepļauto maīsu, kuŗu šeit sauc par «corn». Sevišķi auglīga ir Misisipi upes melnzemes ieleja, kuŗu patiesi var nosaukt par Amerikas maizes klēti. Tāļāk uz vakariem maīsa laukiem pievienojas cukurbiešu plantācijas. Šis pats auglīgais apgabals nosūta miljoniem lopu uz Čikago un tā padara to par pasaules galveno gaļastirgu.

Lai gan visur redzami labi iekopti tīrumi un lieli ganāmpulki, tomēr uz laukiem maz ļaužu, jo visus darbus pastrādā mašīnām. Ja mūsu lauku dzelzceļu piestātnes mudžēt mudž ļaudīm, Amerikā tajās neredz neviena lieka cilvēka, jo amerikāņi saka: «laiks ir nauda» un velti netērē ne naudu, ne laiku.

No visiem 30 miljoniem pasaulē lietojamiem auto, Savienotās Valstīs ir 23 miljoni. Tas rāda, ka šeit arī laukos brauc un pārvadā preces galvenā kārtā ar auto. Zirgus lieto tikai aršanai un dažiem sīkiem darbiem mazākās lauksaimniecībās.

Otrā rītā pārsteigts ieraudzīju nodzeltējušos mežus. Tas nozīmēja, ka šeit jau naktīs bijušas salnas. Un tiešām, no Misisipi upes pa līdzenumu vien braukdami, nemanāmi bijām pacēlušies veselu kilometru virspus jūŗas līmeņa. Pēc pāris stundām jau ieraudzījām zilajās tālēs baltas sniega kalnu virsotnes, kuŗas laistījās gaišajā saulē. Vilciens pienāca Denverā. Šī pilsēta ir 5,280 pēdas vai taisni vienu angļu jūdzi virs jūŗas līmeņa. Neskatoties uz tādu augstumu, laiks ir vēl ļoti silts, tā ka ļaudis staigā bez mēteļiem, pat bez cepurēm. Denvera pazīstama ar ļoti sauso gaisu, jo tur gadā ir 345 saulainas dienas.

Denvera 64 g. veca un ir Kolorado valsts galvaspilsēta ar 325.000 iedzīv. Iebraucis šinī pilsētā, aizsteidzos uz Kapitolu (tā sauc visu Savienoto Valstu parlamenta ēkas) un uzkāpu tā augstajā kupolā, lai apskatītu pilsētu un Roki sniega kalnu rindas, no kuŗām ikkatrai ir savs nosaukums. Kad biju sastādījis ceļa plānu nākamai dienai, agri rītā devos uz Pikes Peaka sniega kalnu, kuŗa 14.109 pēdas augsto virsotni kopā ar citiem 7 ceļotājiem sasniedzām automobīlī. Priecājamies par jauko laiku. Auto ātri rit pa skaistajām, vēl klusajām Kolorado valsts galvaspilsētas ielām. Tomēr skati raugās ne uz pilsētas ielām un ēkām, bet tālēs uz Roki sniegkalniem, kuŗi grēdās stiepjas no ziemeļiem uz dienvidiem cauri visai Amerikai. Lai nokļūtu līdz Pikes Peaka apakšai, jānobrauc 150 km pa lielceļu, kuŗš ir no 5000—7000 pēdu virs jūŗas līmeņa. Augstāk par 3 kilometriem vairs neaug neviens stāds; tur iestājas mūžīgā sniega līnija. Tomēr mazā nokrišņu vairuma dēļ, Roki kalnos samērā maz sniega. Tāpēc tie nerada strautu, upju, ūdenskritumu, ezeru u. t. t., kā redzam Alpos.

Uzbraucam plašā virsotnē, kuŗa ir plašs, akmeņiem nosēts līdzenums ar atklātu un tāļu skatu uz visām pusēm. Lai gan šis kalns augstāks par 4 km, tomēr tas neatstāj tik lielisku iespaidu, kā Rigi Kulms un Pilatus kalns Šveicē, kuŗi ir tikai 2 km augsti. No klintainā Pikes Peaka redzam tikai ļoti nabadzīgu dabu ar maz dzīvības zīmēm, kurpretim Rigi Kulms un Pilatus rāda dabu visā viņas pilnībā, krāšņumā, spēkā.

Ļoti daudz ceļotāju uzmanību pievelk Roki kalnos vienu km garā stalagmitu un stalaktitu apakšzemes ala «Vēju pagrabs», nacionālais parks «Dieva dārzs», «Septiņi ūdenskritumi» (ļoti maziņi), «Kolorado Springs» ar veselības avotiem un daudz stāvās, dziļās kalnu aizas.

Denverā, 17. okt. 1927. g.

«J. Z.» 17. 11. 27.

J. Dāvis.

Sālsezera pilsētā.

Burvīgākais ceļš pasaulē. — Skaistākā un tīrākā pilsēta Amerikā. — Vislielākās vaļaraktuves! — Mormoņi.

(Vēstule «J. Ziņām» no Amerikas.)

No Denveru vilciena pa slaveno Rio Grande ceļu dodos uz Sālsezera pilsētu (Salt Lake City). Šoreiz jāpaliek vagonā 29 stundas, jāizbrauc pa Kolorado, Viomingas (Vyoming) un Utas (Utah) valstīm. Ceļš pa Roki kalniem, 1½—3 km pār jūras līmeni, ar bezdibeņiem apakšā un sniega kalniem augšā, dod brīnišķus skatus. Nobraucu 1400 kilometrus. Zeme kaila ne tikai klintainos kalnos, bet arī visā augstienē, kuŗā ir milzīgi lieli līdzenumi (plateaux).

Amerikāņi reklamē Rio Grande ceļu kā visburvīgāko pasaulē. Tomēr Roki ar kailajām klintīm nesajūsmina mani tā, kā braucieni pa Šveices, Itālijas un Francijas Alpiem, jo vairāk mīlu kalnus, kuŗi apauguši stādiem, bagāti upēm, ezeriem, ūdenskritumiem. Protams, daba var būt majestātiska ne tikai krāšņā tērpā, bet arī gluži kaila. Tomēr Alpu pārākumu skaistuma ziņā izjūt arī paši amerikāņi, apmeklēdami tos lielā mērā.

Pēdīgi no 11.000 pēdu augstuma vilciens sāk līkumiem laisties lejā un pēc dažām stundām ieved mūs auglīgā, skaistā ielejā, kuŗā atrodas Lielais Sālsezers un Utās valsts kapitāle — Sālsezera pilsēta. Viņā 150.000 iedzīvotāju. Viena no skaistākām, tīrākām un labierīkotākām pilsētām, kuŗas esmu redzējis Amerikā. Atskaitot veikalisko centru, pilsētā nami vienos zaļumos. Ielas platas, taisnas, jūdzēm gaŗas, apdēstītas kokiem.

Otrā dienā izbraucu ievērojamo vietu apskatīšanas autobusā 30 jūdzes uz vislielāko vaļaraktuvi pasaulē — Binghamas kalnu aizu. Raktuve paceļas 1600 pēdu amfiteātŗa veidā. Gandrīz vienādā atstatumā no apakšas uz augšu šinī amfiteātrī ierīkotas dzelzceļa sliedes, vienas augstāk par otrām. Uz katrām sliedēm ir vismaz viens vilciens: lokomotīve un 8 vagoni. Ar lokomotīves tvaiku vai elektrību strādā milzīga lāpsta, kuŗa iegriežas klintī, izceļ rūdu un iebeŗ to vagonā. Tā 1 lāpsta piepilda 1 stundā 1 vagonu jeb 8 stundās visu vilcienu. Katru lāpstu apkalpo tikai 3 cilvēki. Tā tad 8 st. darbdienā 3 strādnieki ar mašīnu palīdzību izlauž rūdu no klints un ar to piepilda 8 vagonus, kuŗus lokomotīve nogādā uz dažas jūdzes atstato kausētavu. Pastrādādami gandrīz visus darbus ar mašīnām un izmantodami cilvēku darbaspēku ļoti mazā mērā, amerikāņi šinī ziņā aizsteigušies eiropiešiem tāļu priekšā.

Binghamas aizā atrodas arī alvas (lead), sudraba un zelta rūdu raktuves. Roki kalni bagāti ar dzelzrūdu un oglēm. Tā pēc ārējā izskata nabadzīgie Roki kalni dod Amerikai lielas minerāļu bagātības.

Aizbraucu uz 15 jūdzes attālo Sālsezeru. Tā kā tajā ūdens satur 22% sāls, tad pēc Mirušās jūŗas Palestīnā, tas ir sāļākais ezers pasaulē. Ūdens ļoti skaidrs un tik smags, ka cilvēks tajā neslīkst, bet kā korķis peld pa virsu. Protams, nepalaidu gadījumu izpeldēties šādā reti atrodamā ūdenī. Gulēdams ūdenī uz muguras, saceldams gaisā abas rokas un kājas, nekādi nevarēju iedabūt ūdenī vēderu. Tā kā dienā laiks vēl karsts, ūdens temperātūra 68° pēc Farenheita (23° pēc Celsija). Peldēšanās tik patīkama, ka nemaz negribas nākt ārā. Atpakaļ braucot jutos tik labi, it kā no peldēšanās būtu palicis 10 gadus jaunāks.

Sālsezeru pilsēta ir mormoņu jeb «Jēzus Kristus pēdējās dienas svēto baznīcas» (Church of Jesus Christ of Latter-day Saints) galvenais centrs. Mormoņi Uthās un citās apkārtējās valstīs spēlējot tādu pašu lomu, kā pie mums savā laikā hernhutieši. Latvijā hernhutiešu kultūrālais un tautas garīgās atdzimšanas darbs nespēja izpausties visā pilnībā, jo to nosmacēja krievu valdība un vācu muižniecība. Turpretim, brīvajā Amerikā mormoņi ir Utās valsts un Sālsezera pilsētas dibinātāji un izveidotāji, tautas garīgās un materiālās labklājības pacēlāji. Visu to, kas labs Utās valstī, pastrādājuši mormoņi. Tāpēc viņiem ir liels iespaids uz valdību un tautu. Mormoņu galvenais templis (baznīca) ir viena no skaistākām ēkām pilsētā. Ļoti populārs ir arī mormoņu tabernakls jeb priekšnesumu un sapulču nams ar 10.000 sēdvietām. Šeit pastāvīgi, no pēcpusdienas sākot, notiek dažādi priekšnesumi.

Sālsezera pilsētā, 20. okt. 1927

J. Dāvis.

Cauri mūža mežiem uz San-Francisko.

Sāls tuksnesis. — Kalifornijas zeltraktuves. — Lielākā Universitāte pasaulē. — Visvecākie koki. — Latvijas konsulātā.

(Vēstule «Jaunākām Ziņām» no Amerikas.)

Uz Amerikas dzelzceļiem vilciena pēdējā vagona galā ir plaša platforma ar sēdekļiem, no kuŗienes atklāts skats uz trim pusēm. Steidzos ieņemt tur vietu pašā pirmajā rindā.

Vilciens iet gar Lielo Sālsezeru un vēlāk pa dambi, pāri tam. Sākas milzīgs balts līdzenums, kuŗā desmitiem jūdžu tāļumā neredz ne mazākā zaļuma. Tas ir Sāls tuksnesis, kuŗš ieņēmis plašu ieleju starp augstiem, kailiem kalniem. Šeit nav ne kustoņu, ne cilvēku, ne ēku, izņemot retās vietās sāls dabūšanai ierīkotās ietaises. Pa tādu tuksnesi braucam līdz krēslai.

Agrā rītā, pamodies, skatos pa logu un ieraugu pavisam citādu dabu nekā vakarā. Tāpēc atkal ieņemu vietu pēdējā vagona galā. Vilciens iet pa Sierras kalniem, kuŗi apauguši skuju kokiem. Pašlaik tas izlokas pa nelielas upes malu šaurā aizā. Tā paiet pāris stundu. Te uzreiz pieplūst ļaužu pilna platforma. Kas tad noticis? Nekas cits, kā vilciens tuvojas pazīstamajām Kalifornijas zeltraktuvēm. Pagājušā gadusimteņa vidū uz šejieni saplūda laimes meklētāji no visām pasaules malām, jo izpaudās vēstis, ka šeit zelts dabūjams vieglāk kā citur pasaulē. Un tiešām — Kalifornijā zelta drudža laikmetā daudzi tapa bagāti, bet vēl vairāk — nabagi, jo lielās zelta bagātības drīz vien izsīka. Tagad šīs zeltraktuves jau sen pazaudējušas savu pirmatnējo slavu. Tās atrodas šauras kalnu aizas piegāzēs, starp kuŗām tek upīte. Drīz ceļš aizvien paceļas augstāk kalnos. Te ved pa izcirtumiem piekalņu klintīs, te pa tiltiem virspus bezdibeņiem, te pa tuneļiem cauri augstiem kalniem. Acis žib no ātrās skatu maiņas, galva reibst no skatieniem dziļajās, tumšajās gravās. Bet paceļot acis uz augšu, redzu zilās debesis, no kuŗām tik mīļi smaida gaišā, siltā saulīte. Svaigais kalnu un mežu gaiss atspirdzina, — starp kalnu milžiem jūtos labi, patīkami... Tomēr sajūtu, ka šeit trūkst kautkā. Jo šinī mežu tuksnesī neredzu ne pilsētu, ne sādžu, ne māju, ne cilvēku, ne lopu. Izņemot dzelzceļa līniju, neredzu arī neviena cita ceļa vai celiņa. Šeit nav vēl tikuši iekšā pat automobīļi, kuŗi izlauzuši sev ceļus visur citur Amerikā. Neskatoties uz visu to, man šis simtiem jūdžu lielais, pilnīgi neapdzīvotais apgabals patīk. Kalifornijas kalni gandrīz visur apauguši skuju kokiem, kuŗi kalnu apakšā ir lieli un to virsotnēs sīki. Kalnos koki, kur aug, tur arī krīt un satrūd. Tāpēc mežos zeme krustām šķērsām pārklāta ar guļošiem kokiem. Starp mežu zaļokšņiem rēgojas ļoti daudz nokaltušu koku. Redzams, ka ķirmji netraucēti strādā savu mežu iznīcināšanas darbu. Vispār Savienotās Valstīs ir tik daudz mežu, ka tur vēl nepiegriež nopietnu vērību mežu aizsargāšanai un pareizai izmantošanai. Cik malkai maza vērtība Amerikā, noskārstam piemēram no tam, ka tur vecos slīperus sakrauj čupās un sadedzina.

Drīz sākam laisties no kalna lejā. Parādās lapu koki. Meži top arvien kuplāki, biezāki. Ap plkst. 12 d. esam jau aiz kalniem un nonākam plašā, auglīgā un kā galds līdzenā Sakramento upes ielejā. Tajā uz visām pusēm stiepjas nepārredzami lauki un dārzi. Lauki kaili, jo cukurbietes, rīss, maīss un kvieši jau novākti. Plavās plauj attālu un gana lopus un putnus. Vīna, ābolu, persiku un citu augļu dārzi uzarti un rūpīgi sagatavoti nākamai ražai. Sakņu dārzos vienā pašā laikā ļaudis i vāc, i sēj, i dēsta saknes, jo šeit cauru gadu vasara. Šur un tur sādžās redz palmas, cipreses un citus siltzemju stādus. Pa šo ieleju braucam 4½ stundas taisnā līnijā. Tikai tuvojoties San-Francisko pilsētai atkal parādās kalni.

Vilciens pieiet pie pašas San-Francisko ostas. Pasažieri pāriet uz prāmi (ferry), kuŗš pārceļ tos pār 7 jūdzes plato ostu uz San-Francisko pilsētu. Atrazdamies uz prāmja, izbaudu priecīgu sajūtu, ka tagad esmu izbraucis cauri visai Amerikai, jo atrodos jau aiz tās uz Lielā jeb Klusā okeāna. Raugos uz vakariem, kur pašlaik noriet saule, burvīgi atspulgodama sarkanbaltos starus ostas mierīgos ūdeņos. Tagad pats savām acīm gaiši redzu to, ko laimīgajā

bērnībā mācījos no Dziesmu grāmatas, ka «Saulīte jau jūŗā gāžas, zvaigznēm vietu pataisa.»

San-Francisko pilsētai ar 1¼ milj. iedzīvotājiem ir tāda pati nozīme Savienoto Valstu rietumos, kā Ņujorkai austrumos un Jaunai Orleanai dienvidos. Tajā atrodas lielākā ūniversitāte pasaulē ar 25.000 studentu un 1000 mācības spēku. Pilsēta izstiepusies visapkārt San-Francisko ostai, kuŗa arī ir viena no lielākām un labākām pasaulē. Pateicoties Lielajam okeānam, ir tikai ļoti maza starpība starp ziemas un vasaras vidējo temperātūru. Pilsētas apkārtne ar kalniem, lejām, gravām un silto zemju pastāvīgi zaļojošiem stādiem ir ārkārtīgi skaista.

Izbraucu 130 jūdzes uz Tampelpaisa kalnu un Muiras sarkano koku mežu. Paceļoties kalnā, bija jābrauc tikai pa mežiem, starp kuŗiem neredzēju nevienu pašu mūsu zemes koku. Kā vadonis paskaidroja, no tiem 93 proc. nezaudējot savu zaļo tērpu visu gadu. Skuju koki izgaroja siltajā saulītē ļoti patīkamu sveķu smaržu. No Tampelpaisa 2.590 pēdu augstās virsotnes skats uz okeānu un cietzemi tiešām lielisks, jo, katru soli paspeŗot, uz visām pusēm atveŗas jaunas ainas, kuŗas viena skaistāka par otru.

Kalifornijas mežos uzglabājušies visvecākie koki pasaulē. Tos sauc par sekojām vai sarkaniem kokiem (redwoods). Kā mūzejos redzams, no gada kārtu skaita stumbra griezumā, tad dažiem no tiem ir 3000—5000 gadu. Kad ķēniņš Sālamans valdīja visā savā godībā, tad šie tagadējie mežu valsts patriarchi bija jau zaļokšņi jaunekļi. Ķēniņa Sālamana valsts un godība ir sen jau zudušas, bet apbrīnot sekoju godību un spēku katru dienu nāk simtiem ļaudis no visām pusēm. Daudziem kokiem stumbrā izdedzinātas alas. Domā, ka senos laikos tajās dzīvojuši cilvēki.

Apmeklēju arī Latvijas konsulātu. Tajā neviens neprot latviski. Pats konsuls Mr. Glensors (amerikānis) atstāj nopietna, lietišķa cilvēka iespaidu. Viņš man teica, ka San-Francisko pilsētā un tās apkārtnē dzīvojot ap 4000 latvju, kuŗi pa lielākai daļai esot strādnieki. Viņi esot darbīgi, labi pilsoņi un dzīvojot ļoti turīgi, jo pašiem esot savas mājas un automobīļi.

San-Franciskā, 25. okt. 1927.

J. Dāvis.

«Sausā» un «slapjā» Amerika.

(Vēstule «Jaunākām Ziņām».)

San-Francisko iedzīvotāji teic, ka viņu pilsētai esot viens vienīgs trūkums, proti: grūti no tās šķirties. Viņiem ir taisnība. Aizbraucu no San-Francisko 25. okt. ar «Dienas Gaismas» vilcienu, kuŗš iet līdz Losandželosai līdzi 12 stundas, stundā gandrīz 71 kilometru. Drīzi iebraucām ļoti skaistā, plašā ielejā, kuŗa līdzinājas lielam, labi iekoptam augļu dārzam. Šinī ielejā aug 4 miljoni augļukoku. Redzami visvisādi krāšņi dienvidzemju stādi; tie zaļo un aug cauru gadu. Dārzu un lauku aplaistīšanu amerikāņi pastrādā ar mašīnām tāpat, kā visus citus darbus. Apbrīnodams skaistās puķes, nobēdājos, ka latvju zeltenēm nav lemts būt arī par šādu puķu kopējām. Bet apmierinājos, redzēdams, ka latvju tautasmeitas toties' pašas tikpat skaistākas un daiļākas par kalifornietēm, kā Kalifornijas puķes par Latvijas ziediem. Domāju, ka līdz Losandželosai aizbraukšu kā pa Paradīzes dārzu. Bet pēc 3½ st. brauciena auglīgā ieleja pārvērtās smilšu tuksnesī. Tad atkal nāca gan auglīgi apgabali, gan purvi, gan tuksneši. Reiz iebraucām pat tādā apvidū, kuŗā ne tikai ieleja, bet arī to ieslēdzošie kalni nepārredzamā tāļumā bija apdēstīti augļukokiem. Noģidu, ka daba nemīl vienmuļību, kāpēc tā blakus bagātībai nostāda nabadzību un otrādi.

Nobraucis Losandželosā un ieņēmis istabu viesnīcā, tūdaļ izgāju orientēties pilsētā, apskatīt to nakts apgaismojumā. Plūstot neskaitāmām reklāmu ugunīm, tā atstāj labu iespaidu, un nolēmu otrā dienā apskatīt to no ievērojamu vietu apskatīšanas autobusa. Jau agri rītā ierados autobusu kantorī. Bet tur ieteica pilsētu apskatīt vēlāk un šodien braukt caur San-Diego uz Meksiku, jo autobuss ne katru dienu ejot uz turieni. Samaksājis 12 dolāru par 2 dienu braucienu, kopā ar 5 citiem ceļotājiem devos ceļā uz Meksiku. Turp un at-

pakaļ (pa citu ceļu) jānobrauc 702 kilometri. Ceļš ved taisni uz dienvidiem, pa lielākai daļai gar okeāna malu. Ceļā sastapām daudz skaistu pilsētu, sādžu un peldvietu. Sevišķi skaista ir peldvieta Long Beach (Gaŗā Jūrmala) ar 150.000 iedzīvotājiem. Tajā gandrīz visas jūdzēm gaŗās ielas apdēstītas palmām vai citiem grezniem dienvidu kokiem.

Drīz ieraudzījām pāri ceļam lielu izkārtni ar uzrakstu vienā pusē «Mexico», otrā pusē «United States». Tas apzīmēja, ka bijām piebraukuši pie Meksikas un Savienoto Valstu robežlīnijas. Te ieradās fotografs un pie pašas robežlīnijas nofotografēja mūs meksikāņu nacionālās cepurēs.

Pārejam robežlīniju un nokļūstam Meksikā. Bet kāda liela starpība starp abām līnijas pusēm! Viena «sausa», otra «slapja» kā purvs. Pirmajā visi ļaudis pie darba un neviena neredz dīkā, bet otrā ļaudis bez darba, dzied, kliedz, dzeŗ pa krogiem. Ja Savienotās Valstīs 3 mēnešu laikā neesmu redzējis neviena iereibuša cilvēka, tad šeit, pabraucis tikai nelielu gabalu, satiku partiju spāniešu jaunekļu un jaunavu, kuŗi visi bija stipri iereibuši un ar papirosiem zobos uzvedās tā, ka par tādu uzvešanos Savienotās Valstīs tūdaļ ietupinātu krātiņā. Vec-Meksikas pilsētā iegājām kādā spēļu ellē. Un ko redzējām! Ļaudis, pa lielākai daļai spāniešu strādnieki, spēlēja visādas azarta spēles. Meksika ir ļoti bagāta zeme, bet ļaudis dzīvo netīrās būdiņās un noskrandušies, ko nekad neredzam Savienotās Valstīs.

San-Diego, 26. okt. 1927. «J. Z.» 4. 1. 28.

J. Dāvis

Pie kinokaraļiem un kinozvaigznēm Holivudā.

San Diego pilsēta. — Miljonāru distrikts. — Sajūsmas vieta. — Aligātoru un strausu fermās. — Apelsīnu un citronu koku birzes. — Naftas un ellas akas.

Kalifornijā San Diego ir tāds pats ceļotāju centrs, kā San Francisko un Los-Andželos. No šīs pilsētas var viegli sasniegt daudz vietas ar skaistiem skatiem uz ōkeanu un sauszemi. Šinī apgabalā zeme tik auglīga, gaiss cauru gadu tik patīkams, stādu valsts tik bagāta, kā reti kur citur. Tāpēc otras dienas rītu veltījām pilsētas un apkārtnes apskatei. Pilsētā sevišķi interesants ir 1200 akru lielais Balboa parks ar zooloģisko un botanisko dārziem. Braucām pa pilsētas rezidenču un dzīvojamo māju daļām (residential districts), kuŗas tāļu stiepjas gar ōkeana krastmalu. Ja pilsētas veikaliskā daļā paceļas 5—10 stāvu ēkas, tad

šeit tās ir tikai 1—2 stāvu augstas un katra no tām ierīkota tikai vienas ģimenes apdzīvošanai. Tā kā katra mājiņa celta atsevišķi no citām, tad tās visapkārt apaugušas zaļumiem. Starp tām ved plašas, jūdzēm garas, palmām apdēstītas ielas. Liekas, ka šinīs skaistajās rezidencēs, mūžīgi ziedošā dabā, zem pastāvīgi zilās debess un smaidošās saules cilvēkiem negribas mirt vēl vairāk, nekā pie mums ziemeļos.

Braukdami pa ōkeana krastu, nokļūstam uz augsta klinšu līdzenuma, kuŗu sauc par Sajūsmas vietu (Inspiration Point). No tā atveŗas plašs skats uz visām pusēm. Ōkeana līmenis mierīgs un līdzens kā spogulis. Bet klusie ūdeņi, pat visvieglāk atdurdamies izrobotajās klinšu alās, pastāvīgi trako un baltām putām mutuļo gar krasta malu. Tāpēc kinobilžu ražotāji izraudzījušies šo vietu jūrasskatu uzņēmumiem.

Pēc dažām stundām sasniedzām Svētās Annas (Santa Ana) ieleju un pa to līdz pat Los-Andželosai braucām tikai pa augļukoku dārzu. Šos desmitām jūdžu garos un plašos dārzus sauc par apelsīnu un citronu koku birzēm (groves). Apbrīnojami ir šie koki ar spilgti zaļajām lapām, starp kuŗām vienā un tai pašā laikā redz i ziedus, i zaļus, i gatavus augļus. Jo apelsīnu koki dod gadā divi ražas — vienu jūnijā, otru decembrī, bet citronu koki dod vienu ražu ikkatros desmit mēnešos un var ziedēt katrā laikā cauru gadu.

Tāļāk nokļūstam tādā vietā, kur dārzos redz simtiem gluži vienādus mazus torņus. Tur ir naftas un citu eļļu akas. Torņos ierīkoti automatiski pumpji. Tie no akām pumpē eļļu, kuŗu pa zemes apakšu novada uz eļļas tīrīšanas un pārstrādāšanas fabrikām. Ievērojami, ka visus pumpēšanas darbus pastrādā tikai ar mašīnām, bez neviena cilvēka spēka. Noģiedu, cik devīga ir šeit zeme, jo tā vienā un tai pašā vietā un laikā dod apakšā eļļu un augšā dārzaugļus.

Atgriežamies Los-Andželosā tikai p. 6 vakarā, kad jau visas lampas aizdegtas un pilsēta laistās vienās ugunīs. Reklāmai amerikāņi nežēlo elektrību un bieži apgaismo ne tikai veikalus, bet arī māju jumtus.

Otrā rītā devos uz 30 kilometri atstato Pasadenos pilsētu. Izbraucis cauri Los-Andželosas veikaliskam centram, turpinu ceļu tikai pa palmu alejām un ārkārtīgi grezniem parkiem. Bet šīs alejas un parki tukši kā izmiruši, jo amerikāņi neiet kājām, bet brauc automobiļos. Iedzīvotāji rezidenču daļā nav saspiesti, jo katru no šām skaistajām mājiņām apdzīvo tikai viena ģimene. No visiem Los-Andželosas 1½ miljona iedzīvotājiem 34% ir pašiem savas mājas un citi mitinās uz 6—12 gadiem rentētās rezidencēs.

Piebraucam pie savādas fermas. Tā ir aligātoru jeb Amerikas krokodiļu audzētava. Šeit aligātori mudžēt mudž tūkstošiem. Tie aug lēni, bet toties' dzīvo ļoti ilgi. Vecākajam milzim fermā 500 gadu. Citiem arī ļoti lieliem aligātoriem 100—200 gadu. Tikko no olas izlīdušie aligātoreni mūsu ķirzatu lielumā. Aligātoru olas vistas olu resnumā, bet garākas par tām. Šos kustoņus baro ar lieliem gaļas gabaliem, kuŗus tie norij veselus. Audzētāji staigā starp nezvēriem tikpat mierīgi un droši kā mūsu ļaudis starp saviem māju lopiem. Aligātorus audzē rūpnieciskiem nolūkiem un pārdošanai zooloģiskiem dārziem. Apskatīšanai un pārdošanai fermā izstādīti skaisti, bet dārgi izstrādājumi no aligātoru ādas.

Ejam tālāk uz otru tādu pašu neparastu fermu, kuŗā audzina strausus. Šo putnu ola sveŗ 5 mārciņas. Tikko no olas izšķīlušies strausēni ir mūsu rudens cāļu lielumā. Vecākam strausam fermā 30 gadu. Kāds 18 g. vecs strauss iejūgts vieglos ratos, kuŗos var par dažiem centiem pavizināties. Strausus baro ar apelsīniem, kuŗus tie norij veselus.

Turpinādami ceļu, nonākam Pasadenas miljonāru distriktā. Šeit katra rezidence atrodas atsevišķā parkā. Grūti aprakstīt to greznumu, kuŗā dzīvo šo rezidenču īpašnieki. Paliek gluži žēl Latvijas rubļu miljonāru, ka viņi nedzīvo tikpat spoži kā viņu makabrāļi Amerikā. Bet ne visas zvaigznes spīd vienādi gaiši, tāpat ne visi miljonāri dzīvo vienādi spoži.

Pēcpusdienā izbraucu uz Hollywood un Beverly priekšpilsētām, kuŗas apgādā pasauli ar kinoteātŗu filmām. Šeit 247 akcijsabiedrības ierīkojušas studijas kinofilmu uzņemšanai. Kinorūpniecībai uzceltās ēkas radījušas veselu pilsētu ar 150.000 iedzīvotājiem. No visām Savienotās Valstīs izgatavotām kinofilmām 80% izgatavo te. Apskatījuši ražošanas iestādes, paceļamies kalnājos,

kur mitinās paši ražotāji — kinokaraļi un kinozvaigznes. Šeit esam vēl vairāk pārsteigti, nekā miljonāru pilsētas daļās. Jo jaukajā kalnu apgabalā kinomākslinieki ierīkojuši savas rezidences ar vislielāko gaumi un garšu. Laikam gan kinoteātru apmeklētāji ne sapņot nesapņo, ka ar saviem grašiem viņi uztur filmu ražotājus tik lielā greznumā.

29. oktōbrī apmeklēju Latvijas konsulu Mr. Rizing'u. Viņš ir amerikānis, bet ļoti interesējas par Latviju un populārizē to Amerikā. Dabūjis zināt par mana ceļojuma nolūku un no L. Būcena jkdzes brošūras iepazinies ar atturības kustību Latvijā, Mr. Rizing's parādīja man ārkārtīgu laipnību un aizveda mani uz Kalifornijas kristīgo sieviešu atturības kongresu, kurš notika kādā lielā, tikko uzceltā baptistu baznīcā. Tur ārpus dienaskārtības ierindoja manu ziņojumu par atturības kustību Latvijā un citās Eiropas valstīs. Manu runu kongresa dalībnieces noklausījās ļoti uzmanīgi un pavadīja to skaļiem applausiem.

Los-Andželosā, 30. oktōbrī 1927.

J. Dāvis

Mani novērojumi indiāņu zemēs.

Vēstule «Jaunākām Ziņām» no Amerikas.

Centrālamerikā ietilpst 5 republikas: Gvatemala, Honduras, Salvadora, Nikaragua un Kosta Rika. Visu šo republiku teritorijas garums gar Kluso ōkeanu ir 600 jūdzes (1080 kilometru), platums starp Kluso un Atlantijas ōkeaniem no 75—250 jūdzēm. Visās šinīs valstīs klimats tropisks, t. i. cauru gadu karsts. Vasarā no maija līdz novembrim ir lietainais periods, ziemas mēnešos sausais periods. Zeme ļoti auglīga un bez lielām pūlēm dod labu ražu. Visvairāk ražo rīsu, maīsu, niedru cukuru, kafeju, kakao, šokolādi, apelsīnus, citronus, banānus, ananasus, indigo un gumiju. Daudz zemes aizņem Kordiljeru kalni. Bet šinī apgabalā tie nekur nav augstāki par 8.000 pēdām. Lai gan šie kalni cēlušies no vulkaniem (daži arī vēl tagad darbojas un bieži rada zemestrīces), tomēr lielākā daļa apauguši mežiem. Mežu bagātība rāda, ka šo kalnu piegāzes var noderēt laukkopībai un dārzkopībai. Ieleju un līdzenumu auglība neaprakstāma. Šeit visgaišāki redzams, ka daba necieš nevienu neapaugušu vietiņu. Pat dzelzceļa līnijas pastāvīgi jāravē, lai tās neaizaugtu. Mežos koki un krūmi ir tik bieži saauguši kopā un apauguši ar dažādiem staipekņu stādiem, ka tie nav caurejami. Šur un tur redzami milzu koki ar ļoti resnu stumbru un platu kroni. Bet par visiem citiem kokiem augstāk paceļas dažādu sugu palmas, kuŗas aug veselām birzēm. Kur vien metam acis, visur zaļo, zied un briest, jo šeit ir mūžīga vasara. Nekāds botaniskais dārzs nespēj rādīt to stādu valsts krāšņumu un greznumu, ko varam redzēt šeit brīvajā dabā.

Neskatoties uz tādu zemes auglību, Centrālamerikas valstis ļoti reti apdzīvotas. Piemēram, Kosta Rikā (nozīmē «Bagātais Krasts») ir 460.000 iedzīvotāju, kurpretim, tikpat lielā Latvijā (23.000 kv. jūdzes) ir 2 miljoni. Honduras valstī (2 reiz lielāka par Latviju) 637.000 iedzīvotāju, kurpretim tikpat lielā Ņujorkas valstī ir 11 miljonu iedzīvotāju; Nikaraguas valstī ir 638.000 iedzīvotāju, tikpat lielā Anglijā 40 milj. iedzīvotāju.

Lai gan visās Centrālamerikas valstīs lielākā daļa iedzīvotāju ir indiāņu, tomēr spāņu valoda ir valdoša un spāņi īstie zemes valdnieki. Indiāņu stāvoklis ļoti neapskaužams, jo tie ir galvenā kārtā strādnieki, kuŗi pēc likuma dabū dienasalgu Gvatemalā 16 centu (mūsu naudā 80 santimu), citās valstīs 25 centi. Ja Savienotās Valstīs, kuŗās rūpniecības ražojumi ir daudz lētāki nekā šeit, strādnieki pelna 5—10 un vairāk dolāru dienā, tad protams, ka tautas masas nav apmierinātas ar valdību Centrālamerikas valstīs un pastāvīgi taisa revolūcijas. Tomēr cīņa notiek ne starp tautu un valdību (indiāņi nedrīkst ne pīkstēt pret valdību), bet starp spāņu politiskām partijām, kuŗas izmanto tautas tumsību un izlieto izcīnīto varu ne tikdaudz valsts kā savā labā. Šādos apstākļos ārzemnieki negrib ieguldīt kapitālu Centrālamerikas valstu uzņēmumos, bet, biežo iekšējo juku dēļ, pašām šīm valstīm nav savu kapitālu. Tāpēc šeit neattīstās zemkopība, tirdzniecība un rūpniecība. Plaši auglīgi apgabali stāv pilnīgi dīkā, gaidīt gaida mašīnas un darbīgas rokas.

Iekšējās un ārējās satiksmes ceļi visai bēdīgā stāvoklī. Mantas pārvadā ar ēzeļiem, mūļiem, vēršiem un zirgiem. Bet galvenā kārtā tās pārnēsā indiānietes uz savām galvām vai mugurām. Tādai mantu nešanai uz galvas indieši pieradina meitenes jau no mazotnes. Pie Klusā ōkeāna ir daudz labu dabisku ostu. Bet visas tās neizbūvētas.

Nesen kāds šejienes ievērojams politisks darbinieks uzslavējis savu zemi sekošiem vārdiem: «Centrālamerikā brīvība ir lielāka kā nekur citur pasaulē. Nodokļi nav jāmaksā, un ikvienam viss paliek pašam. Tajā nav alkohola aizlieguma, un katrs var dzert, cik viņam patīk. Prese ir brīva. Vienīgais noziegums, ko varat pastrādāt, ir domāt citādi, nekā valdība domā.»

Pēc visas civilizētās pasaules, un sevišķi Savienoto Valstu prasības, spāņu valdības oficiāli atcēla verdzību visās Centrālamerikas valstīs. Bet toties' tās izdeva likumu par darbļaužu niecīgajām algām, kuŗš tāpat kā verdzība aptur tautas attīstību un labklājību. Šādu likumu nekādā ziņā nevar saukt par vislielāko brīvību pasaulē, kā to dara spāņu politiskais darbinieks. Protams, ka ļaužu masas, kuŗas pelna dienā tikai 16—25 centi, nespēj maksāt nekādus nodokļus. Tāpēc, ja apliktu ļaudis ar nodokļiem, tas ķertu tikai bagātniekus, t. i. pašas valdošās aprindas. Bet tā kā katrai valstij ir lieli izdevumi un to segšanai vajadzīgi ienākumi, tad šeit itin viss aplikts ar augstiem netiešiem nodokļiem, kuŗus galvenā kārtā samaksā mazturīgās ļaužu šķiras. Ja Centrālamerikas valdības veicina dzeršanu, tad tas ir līdzeklis netiešo nodokļu veidā ievākt no plašām ļaužu masām naudu valsts uzturēšanai. Viegli noģist, ka šādā ceļā nabadzīgais cilvēks maksā tikpat nodokļu, cik bagātais. Tāpēc nav jābrīnās, ka, valdot šādai «brīvībai», te arī ļaužu nabadzība ir lielāka kā citur pasaulē.

Spāņi atveda uz Ameriku indiāņiem trīs lietas: bībeli, verdzību un degvīnu. Bībele iznīcināja indiāņu kultūru, verdzība atņēma viņiem brīvību un degvīns izmirdināja pašus indiāņus. Acīmredzams, ka vislikstenīgākā indiāņiem bija trešā lieta — degvīns. Jo neapstrīdama ir pašu amerikāņu atrastā un izteiktā patiesība, ka «baltādainie atveda uguns ūdeni un sarkanādainie izmira». Izmira viņi tamdēļ, ka no augumu augumiem nebija pieraduši lietot nāvekli — alkoholu. Kā kādus gadus atpakaļ Eiropā spāņi piespieda Islandes tautu atcelt savā zemē prohibiciju (alkohola aizliegumu) un noņemt no spāņiem katru gadu zināmu daudzumu vīna, tāpat arī Amerikā spāņi dibina savus ienākumus uz citu cilvēku postu.

Ziemeļamerikā par atturību stāv visas protestantu baznīcas. Var pat sacīt, ka tur prohibicija ir baznīcas darbs. Jo deviņas desmitdaļas atturības mītiņu notiek baznīcās, un baznīcas sedz ¾ daļas no atturības propagandas izdevumiem. Turpretim Centrālamerikā, sakarā ar spāņu politiku, katoļi noteikti uzstājas pret prohibiciju. Tāpēc arī uz reibinošu dzērienu un tabakas veikalu izkārtnēm uzzīmēti resni, nobaŗojušies katoļu mūki ar vīna glāzēm un kūpošiem cigariem rokās. Vispār, par šejienes katoļu baznīcu jāsaka, ka tā tur tautu garīgā tumsībā un māņticībā. Piemēram, kad iestājas ilgs, nepanesams karstums, katoļi svinīgās procesijās un ar attiecīgām lūgšanām iznes un noliek saulgozī svēto statujas un bildes, ticēdami, ka svētie, paši ciezdami no saules karstuma, sūtīs lietu vai vēsāku laiku.

Liela daļa iedzīvotāju neprot lasīt un rakstīt. Visās piecās republikās nav nevienas universitātes vai citas augstskolas.

9. novembrī mūsu kuģis piestājās Gvatemalas valsts ostā Čemperiko (Champerico). Mēs, kuŗi gribējām tuvāk apskatīt Centrālamerikas iekšieni, tūdaļ sēdāmies vilcienā un pēc 9 st. nobraucām Gvatemalas pilsētā (Guatemala City). Tā ir Gvatemalas valsts galvaspilsēta un līdz ar to Centrālamerikas lielākā (125.000 iedzīv.) un skaistākā pilsēta. Tā kā 1917. g. zemestrīce galīgi izpostīja un ar lāvu apbēra veco pilsētu, tagadējā izbūvēta pavisam citā vietā. Gandrīz visas mājas tikai vienu stāvu augstas, un neviena nav augstāka par 2 stāviem. Lielākā daļa māju bez logiem, jo visi slēpjas no saules karstuma. Viesnīcās logi iziet nevis uz ielu vai sētu, bet uz koridoriem. Pilsētas dārzā apbrīnoju divi milzīgas lapenes. Katra no tām atrodas zem viena paša koka zariem un lapām. Vienai ir 32 un otrai 28 mani soļi caurmērā. Zem lapenēm soli, uz kuŗiem var sasēsties laba tiesa cilvēku. Uz laukuma blakus katoļu baznīcai ierīkots liels mūŗa baseins, kuŗam visapkārt kādas 100 sievietes mazgāja veļu,

ļaujot netīram ūdenim notecēt pa ielu renstelēm. Visapkārt baseinam izkārta nemazgāta un izmazgāta veļa. Tas liecina, cik maz šeit ļaudis piegriež vērību sanitāriem prasījumiem.

No Gvatemalas pilsētas braucām uz 75 jūdzes atstato nākamo ostas pilsētu San Josē, kuŗā pa to laiku bija pienācis mūsu kuģis. Ceļojumā pa Gvatemalu uzmanību visvairāk saistīja indiāņi. Kā dabūju zināt, viņi esot ļoti godīgi ļaudis, kuŗu labos tikumus baltie neesot spējuši sabojāt pat 400 gadu ilgajā verdzības laikmetā. Viņu būdiņas celtas no bambuka koku kārtīm, kuŗas galeniski saslietas gaisā un pārklātas ar palmu lapām. Būdiņām nav logu, jo cauri tām tāpat spīd gaisma. Parasti indiāņu nometnes atrodas dziļi mežos, koku biezienā. Karstā laikā bērni staigā gluži pliki, sievietes ar aizsegtu miesu zem jostas vietas un vīrieši tikai biksēs. Salīdzinot ar spāņiem, indiāņi ir tīrīgāki un strādīgāki.

Lielā ōkeanā uz kuģa «Ecuador», 11. nov. 1927. «J. Z.» 5. 1. 28.

J. Dāvis

Ekvatora karstuma joslā.

Raksts «Jaunākām Ziņām» no Amerikas.

Savādi jūtas cilvēks, kad katru dienu nākas dzīvot jaunos, iepriekšēji neparedzētos apstākļos. Lielā mērā izbaudu to savā tagadējā Amerikas ceļojumā. Pēdējais uznāca man pavisam negaidīts, jo vairāk tamdēļ, ka šogad 3½ mēnešu laikā biju apceļojis Austriju, Italiju, Franciju, Vāciju un biju apsolījies ar referātu piedalīties no 12.—16. septembrim Vispasaules privātīpašuma aizsargāšanas kongresā Haagā. Tomēr atturības lieta, kuŗas labā pēdējos 20 gadus esmu visvairāk strādājis, pavēloši prasīja tūdaļēju braucienu uz Ameriku, lai piedalītos Vispasaules pretalkohola kongresā. Pēc kongresa nolēmu apceļot ne tikai Savienoto Valstu rietumus un dienvidus, bet arī Centrālo Ameriku un Vakarindijas salas. Izpildot šo pēdējo ceļojuma daļu, no 31. oktōbŗa atrodos Lielā jeb Klusā ōkeanā uz kuģa «Ecuador» («Ekvators»), lai ar to apmeklētu Meksikas, Gvatemalas, Salvadoras, Nikaraguas, Panamas un Kubas valstu piekrastes.

Tagad jau devīto dienu braucu pa Lielo ōkeanu. Atstādams Rīgu, par šādu braucienu ne sapņot nesapņoju. Jo Lielais ōkeans ir tik tāļu no Latvijas, ka tas atrodas otrā pusē zemes lodei. Kad Latvijā saulīte jau noriet, San-Francisko tā tikko uzlec.

Kāpjot uz kuģa Los Andželosā, atrados vēl tikai siltā vai pustropiskā zemē. Tagad esmu jau karstā vai tropiskā zonē. Pašlaik atrodos uz 15. zieme|platuma grada. Tā kā kuģis pastāvīgi dodas uz dienvidiem, tad ar katru dienu tuvojamies ekvatoram un iebraucam lielāka karstuma joslā. Karsts ir kā dienu, tā nakti. Pat Klusais ōkeans nespēj daudz mazināt šo nepanesamo karstumu, jo tas ir pastāvīgi «kluss» — nav vēja. Arī putni nelido pār Kluso ōkeanu un nepavada kuģus. Toties redz daudz zivju, kuŗas kāri ķeŗ no kuģa izmetamās ēdamvielu atliekas. Dažreiz izšaujas arī nezvēra haizivs galva.

Visi citi ceļotāji ir amerikāņi. Ne tikai dāmas, bet arī kungi lepojas ar savām greznajām, dārgajām tualetēm, mainot drēbes vairāk reizes dienā. Katram amerikānim ir līdz tā saucamais «trunk», t. i. liela kaste, kuŗu nostādot uz viena gala un atveŗot vidū vaļā, redzam tās vienā pusē drēbju skapi, otrā pusē veļas kumodi ar 5—6 atvilktnēm. Turpretim, ceļotājam latvietim ir tikai rokas čemodāns un visu laiku jāiztiek ar vienu uzvalku.

Par godu maniem līdzceļotājiem jāsaka, ka nevienu no viņiem neesmu redzējis lietojam reibinošus dzērienus, lai gan, braucot pa neitrāliem ūdeņiem, uz katra ēdamgalda stāv šādu dzērienu cenu rādītājs. Nelietodami reibinošus dzērienus arī uz kuģa, amerikāņi ar to itkā izteic, ka šie dzērieni nav priekš viņiem, bet priekš ārzemniekiem.

Pēc 5 dienu brauciena, kuģis pirmoreiz apstājās 5. novembrī Meksikas ostas pilsētā Manzanillo. Tūdaļ devāmies uz krastu, kuŗu no visām pusēm ieslēdz kalni. Augstākais no tiem, vulkans Kolima, paceļas 12.750 pēdu virs ōkeana. Visi kalni zaļbalti, jo apauguši lapukokiem, no kuŗiem daudzi zied baltiem ziediem. Tā kā Manzanillo atrodas uz 20. platumgrada, tajā pilnīgi tropisks klimats. Šeit aug kafejas, kakao, šokolādes, cukurniedŗu, citronu, apelsīnu, ba-

nānu, maīsa, rīsa, gumijas, tabakas un daudzi citi karsto zemju stādi. Augsti gaisā bariem lido nepieietamo kalnu un klinšu valdnieki jūras ērgļi, bet apakšā krāšņās spalvās tērpušies sīkie putnu valsts iemītnieki skandina savas skaistās dziesmas.

Meksika atrodas tā saucamā «Latīņu Amerikā», t. ir tajā Amerikas daļā, kuŗā ļaužu vairākums ir katoļi un runā spāniski, italiski vai franciski, bet ne angliski, kā Kanadā un Ziemeļamerikas Savienotās valstīs. Ja «angliski runājošā Amerikā» («English speaking America») iedzīvotāju lielumlielā daļa ir cēlusies no Eiropas ziemeļtautu ienācējiem ar angļu-sakšu kultūru un kārtību priekšgalā, tad «Latīņu Ameriku» apdzīvo galvenā kārtā Eiropas dienvidtautu pēcnācēji ar spāņu civilizācijas virskundzību. Tāpēc kāda starpība ir izglītības, darbmīlības, kārtības, tīrības un politisko brīvību ziņā starp angļiem un spāņiem Eiropā, tāda pate starpība ir arī starp angliski un spāniski runājošās Amerikas iedzīvotājiem. Tā kā Meksikas valsts ir spāniski runājošā Amerikā un ir katoliska zeme, tad tās kultūras līmenis ir tikpat zemāks par Savienoto Valstu kultūras līmeni kā, piemēram, Eiropā Lietuvas kultūras līmenis ir zemāks par kaimiņvalsts Latvijas kultūras līmeni. Ja katoļu baznīcas reliģiskais fanatisms līdz ar vēršu un gaiļu kauju kultūru nav nesis svētību Spānijai, tad tas nav nācis par labu arī Meksikai, kuŗa vēl lielā mērā seko savas agrākās valdinieces Spānijas paraugam.

Izkāpjot krastā, vispirms duŗas acīs ārkārtīgi skaistā un bagātā daba un blakus tai iedzīvotāju netīrība un nabadzība. Manzanillo ir Meksikas lielākā Klusā ōkeana osta. Tomēr šinī pilsētā ļaudis mitinās nevis namos, bet vienkāršās pajumtēs un būdās bez logiem, jo tajās gaisma iespīd pa paspārnēm un vaļējām durvīm. Kādā palievenī atrodas arī pasta kantoris. Pat guļamistaba un virtuvju iekārta redzama no ielas kā uz delnas. Bērni skraida pa ielām gluži pliki. Turpat pastaigājas arī cūkas ar sivēniem, kuŗi viļājas kādā dīķim līdzīgā ielmalas grāvī. Mantas pārvadā ar ēzeļiem, mūļiem un panīkušiem zirgiem, bet ne ar automobiļiem kā Savienotās Valstīs. Dienas laikā koku pavēnī guļ noskrandojušies cilvēki veselām partijām, it kā tiem nebūtu nekādu rūpju par dienišķas maizes pelnīšanu. Citi atkal, nolīduši palieveņos, spēlē kartis. Trešie sēd un dzer restorānos. Redzams, ka tur, kur daba lielā mērā kaisa savas bagātības, ļaudis ielaižas slinkumā un grib ēst maizi bez pelnīšanas. Kā itaļi Eiropā, tā spāņi Meksikā mīl plucināt ārzemniekus, prasot no tiem par saviem pakalpojumiem ārkārtīgi augstas cenas. Dažas dāmas par dārgu naudu nopirka skaistus meksikāņu rokdarbus. Bet liels bija viņu pārsteigums, kad vēlāk kāds kungs uz šiem «rokdarbiem» parādīja iespiestu kādas Vācijas firmas nosaukumu, kas nozīmēja, ka šie rokdarbi pagatavoti Vācijā.

Klusajā ōkeanā, uz kuģa «Ecuador», 12. nov. 1927. «J. Z.»

J. Dāvis

Salvadora.

Mūžīgi zaļā zeme. — Seši vulkani. — Kur laiks nav nauda.

(Vēstule «Jaunākām Ziņām».)

12. novembrī mūsu kuģis nonāca Salvadoras ostā, uz 13. ziemeļu platuma grada. Kopā ar kādiem 40 citiem tūristiem, izlietojām visu dienu Salvadoras valsts iekšienes apbraukāšanai automobilī.

Salvadora ir mazākā no visām piecām Centrālamerikas republikām, gandrīz uz pusi mazāka par Latviju. Tomēr pēc iedzīvotāju skaita (1½ miljona) tā ieņem Centrālamerikā otro vietu un caurmērā ar 38 cilvēkiem uz kilometru ir visbiežāk apdzīvotā zeme Amerikas rietumos. Iedzīvotāju 75 proc. mitinās uz laukiem, 25 proc. pilsētās. Salvadora ir zemkopības valsts.

Ja vispār daba ir izšķērdīga Centrālamerikā, tad tā šķiež savas bagātības it sevišķi Salvadorā. Pēc zemes auglības un stādu krāšņuma Salvadoru dēvē par «Mūžīgi zaļo zemi», jo tā vienmēr un visur ir zaļa. Gadā Salvadora ražo kafijas par 12 miljoniem, niedŗu cukura par 1½ miljoniem un rīsu par ½ milj. dolaru. Izved uz ārzemēm daudz maīsa, kviešu un banānu. Vienīgi Salvadora ražo indigo un Peru balzamu. Pēdējam ir nepareizs nosaukums, jo šo balzamu pavisam neražo Peru valstī.

Salvadorā darbojas seši vulkani, kuŗi ar savām kūpošām virsotnēm labi redzami arī no tālienes. Ar teleskopu pat dienas laikā saskatāmas liesmas, kuŗas augsti šaujas ārā no krateriem.

Ceļi Salvadorā labāki nekā tās kaimiņvalstīs. Tas deva mums iespēju vienā dienā nobraukt ar automobili 300 kilometrus un apskatīt Salvadoras jauko dabu, laukus, ciemus un pilsētas. Galvaspilsēta ir San Salvadora ar 80.000 iedzīv. Tā ir moderna pilsēta ar plašām asfaltētām ielām, skaistiem parkiem. Šīs pilsētas uzkrītošākā parādība ir tā, ka daudz ļaužu pavada laiku bez darba, čupām sēdēdami parkos un uz ielas malām. Redzams, ka viņiem «laiks nav nauda».

Salvadorā ir divas ļaužu šķiras: aristokratija un darbatauta. Cik pirmā no tām dzīvo bagāti, tikpat otrā velk savu dzīvi nabadzīgi, jo visi lielie īpašumi atrodas aristokrātu rokās. Uz laukiem lielumlielā daļa ļaužu dzīvo mālu, žagaru vai palmu lapu būdiņās. Tajā nekā cita neredz, kā dažus dēļus gulēšanai, akmeņu čupu plītes vietā, ēdamtraukus, dažus augļus un saknes. Tādā būdiņā mitinās vesela ģimene no 5—7 cilvēkiem. Apkārt būdiņai neredz nekādu amata vai zemkopības rīku, jo ļaudis visbiežāk pārtiek no tā, ko viņiem daba dod bez kādiem darba rīkiem.

Klusajā ōkeanā, uz kuģa «Ecuador» 13. novembrī 1927. g. «J. Z.»

J. Dāvis

Slinkuma un saules pilsēta.

13. un 14. novembrī mūsu kuģis stāvēja Korinto ostā, kuŗa atrodas Nikaraguas republikā. Šo laiku izmantoju, lai kājām pastaigājoties apskatītu nelielo Korinto pilsētu (2500 iedzīv.) un apkārtni. Apģērbies tikai kreklā, biksēs un kurpēs, devos uz krastu. Tur biju patīkami pārsteigts, kad ieraudzīju savas vecu vecās pazīstamās — mūsu pavasaŗa vēstneses — bezdelīgas. Priecīgi lidodamas, skaļi vitinādamas pār manu galvu, tās itkā apsveica mani rudenī savā zemē tāpat, kā es apsveicu tās, pirmoreiz ieraudzījis pavasarī savā zemē. Izgāju cauri veselai rindai nabagu un pusaudžu, kuŗi sniedza rokas, lūgdami dāvanas. Tiešām nesaprotams, kā var ļaudis ubagot tādā zemē, kuŗā cauru gadu tie iztiek tikpat kā bez dzīvokļa un apģērba un kuŗā bieži cilvēka darbs ir tikai noraut stādu augļus un iebāzt mutē.

Turpinādams gaitu pa nebruģētām, ar zāli apaugušām ielām, maz redzēju to, ko mēs saucam par mājām, bet vairāk sastapu būdas, lieveņus, būrus un teltis, jo šīs ēkas uzceltas no šindeļiem, žagariem, lapām un veciem kuģu maisiem. Tā kā līdzīgās celtnēs gaisma iespīd pa sienām un durvīm, tajās pavisam nav logu. Katras ēkas galvenā daļa ir jumts, jo tas dod paēnu un aizsargā no lietus. Aiz ēkām ir dārzi un pagalmi. Lielākai daļai ēku nav atslēgu, jo tās apdzīvo ļaudis, kuŗiem «visa manta mugurā, visa maize vēderā». Visapkārt redz ļaudis sēdam, guļam un citādi čuminām ies, bet neredz, ka tie strādātu kādu amatu, koptu dārzu, apstrādātu zemi, kuŗa visapkārt pilsētai stāv dīkā, apauguse ar zāli, nezālēm vai džungļiem (jungle — biezi, necaurejami krūmi). Pilsētā ļoti maz veikalu, kuŗos pārdotu rūpniecības ražojumus, jo pēc tiem pavisam mazs pieprasījums. Toties' ļoti daudz dzertuvju, kuŗās spēlē gramafoni un vilina iekšā izslāpušos. Visvairāk dzer alu, kuŗu ieved no Vācijas. Šur un tur redz piedzērušos guļam uz ielas. Izgājis cauri pilsētai, ieraudzīju uz kāda klajuma kustamies ļaudis. Domlju, ka tie strādā lauku darbu, un tāpēc steidzos uz turieni. Tomēr izrādījās, ka tie nebija vis strādnieki, bet aristokrati, kuŗi spēlēja futbolu. Viņu draugi un pazīstami sēdēja koku paēnā un dzēra alu. Tā arī šoreiz man neizdevās ieraudzīt cilvēkus, kuŗi strādā kādu darbu.

Otrā rītā uzcēlos jau p. 5, jo nekur nav tik skaista sauleslēkta, kā Korinto. Paceldamās aiz pieciem vulkanu kalniem un sūtīdama savus starus cauri to dūmiem un pelnu putekļiem, saule jau pirms uzlēkšanas apgaismo debess austrumu pusi, kalnus un ōkeanu apelsīna krāsā. Tāpēc šejienes rītablāzmu mēdz saukt par «apelsīna blāzmu» (Orange down). Pēc tam parādās pate saule kā liela zelta bumba. Ja saules lēkta ir skaista Korinto, tad saulesrieta ir ne mazāk burvīga visā Lielā ōkeanā. Saulei norietot, stari atspoguļojas ne tikai padebešos, bet arī ōkeana ūdeņos, ar kuŗiem tālē padebeši saplūst kopā un rada brīnišķus skatus.

Nikaraguas valsts ir tikpat liela kā Anglija, bet iedzīvotāju tajā ir tikai 638.000. Tā kā šā gadusimteņa sākumā Nikaraguas iedzīvotāji pastāvīgi taisīja revolūcijas, tad Savienotās Valstis savu un savu pilsoņu interešu aizstāvēšanai no 1912.—1925. g. uzturēja Nikaraguā 2000 matrožu. Noslēdzot mieru, Sav. Valstis pieprasīja no Nikaraguas 13½ milj. dolaru par matrožu uzturēšanu un ieskaitīja šo summu kā aizdevumu Nikaraguas valstij, paturot savā kontrolē visas Nikaraguas valsts muitnīcas. Tāpēc tagad Nikaragua zināmā mērā ir atkarīga no Savienotām Valstīm.

Korinto (Nikaraguā), 14. XI. 1927.

J. Dāvis

Panamas kanāls.

(Ceļojumapraksts «Jaun. Ziņām».)

No Korinto (Nikaraguas republikā) braucām bez apstājas gar augstajiem, skaistajiem Kosta Rikas un Panamas republiku krastiem līdz Balboa ostai, no kuras iesākas Panamas kanāls. Piebraucām vistuvāk ekvatoram, jo tad mūsu kuģis, apiedams gar kādai Panamas republikas pussalai, sasniedza sesto ziemeļu platumgradu. No šā sava ceļojuma vistālākā dienvidus punkta, es, kā mēdza teikt vecos laikos, «pagriezu ragus uz mājas pusi».

Panama ir jauna valsts, jo tā nodibinājās tikai 1903. g., atdaloties no Kolumbijas. Tās pašā vidū no 1914. g. Panamas kanāls savieno Atlantiju ar Lielo ōkeanu. Pēc zemes platības Panamas valsts ir 1½ reizes lielāka par Latviju. Tomēr tajā tikai 350.000 iedzīvotāju. Zeme ir ļoti auglīga, klimāts tropisks un veselīgs. Visvairāk ražo kokosriekstus, banānas, kafiju, tabaku, gumiju un indigo. Kalni apauguši bieziem mežiem, kuriem liela vērtība. Kalnos atrasts arī zelts, varš, dzelzs, akmeņogles, eļļa u. c. minerālu bagātības, bet tās netiek izmantotas. Valsts attīstību bremzē galvenā kārtā iedzīvotāju slinkums un neizglītība, kapitāla trūkums un politiskas jukas. Visā republikā ir tikai divi dzelzceļi. Pirmais, 48 jūdzes garš, pieder Sav. Valstīm un savieno 2 lielākas pilsētas: Panamu, pilsētu (pie Lielā ōkeana) ar Kolonu (pie Atlantijas).

Panamas kanāls ir 50 jūdzes (90 kilometru) garš. Tā kā tas iet cauri 24 jūdzes garajam Gatunas ezeram, kura līmenis ir 85 pēdas augstāks par jūras līmeni, tad kuģiem, braucot no ōkeana uz ezeru, ir jāpaceļas 85 pēdas un, braucot no ezera uz ōkeanu, jānolaižas 85 pēdas. Kuģu pacelšanai un nolaišanai ezeram katrā pusē ierīkoti trīs pāri slūžu un dambju. Kad dambi piepilda ar ūdeni, tad kuģis par tikpat paceļas augstāk, un kad no dambja nolaiž ūdeni, kuģis par tikpat nosēžas zemāk. Visas mašīnas strādā ar elektrību. Lai gūtu elektrisko enerģiju, no ezera uz kādu dziļu ieleju ierīkots 65 pēdas augsts ūdenskritums. Kanāla būve amerikāņiem izmaksājuse 400 milj. dolaru. Pie tās bez mašīnām 10 g. laikā strādājuši 40.000 cilvēku. Tagad kanāls pastāvīgi nodarbina 10.000 strādniekus. Abos kanāla galos uz kalnu augstumiem atrodas amerikāņu apcietinājumi un karaspēks. Kanāla zonē priekšzīmīga kārtība un tīrība.

Braukšana pa Panamas kanālu ir svarīgs atgadījums katra ceļotāja dzīvē. Dāmas jau no paša rīta tērpušās vieglās, baltās drēbēs, kungi gaišos kreklos. Visi sakāpuši uz paša augstākā kuģa deķa, un katrs tīko ieņemt tādu vietu, no kuras var labāk redzēt uz visām pusēm. Un tiešām: šeit ir daudz ko skatīt. Ikvienu interesē kanāla izbūve, ar kuru cilvēks pārvarējis dabu, izlauzdamies cauri tās augstajiem klinšu kalniem. Ne mazāk sajūsmina arī pate uzvarētā daba ar saviem kalniem, lejām un mūžīgi zaļojošo un ziedošo stādu valsti, kura šeit stādās priekšā visā savā greznībā un godībā. Braukdams cauri šai siltai, krāšņai un bagātai zemei, domāju par savu tēviju un priecājos, ka mani tautieši aukstajā, nabagā zemē tomēr nedzīvo sliktāk par šejieniešiem. «J. Z.»

J. Dāvis

Cukura zemē Kubā.

(Vēstule «Jaunākām Ziņām».)

Apmeklēdams Centrālamerikas valstis, pavadīju 19 dienas uz Lielā ōkeana un no saviem piedzīvojumiem tur varu apliecināt, ka tas gluži pareizi nes

«Klusā» ōkeana nosaukumu. Tā bez vēja braucot pa Kluso ōkeanu, tropikālās saules tveicē bija stipri jākarst un jāsvīst. Atlantijas ōkeans uzvedas pavisam citādi. Visas 4 dienas ceļā no Panamas uz Kubu tas savos viļņos mētāja kuģi kā skaidu un piespieda daudzus ceļotājus «āžus kaut».

Kuģim tuvojoties Kubas republikas galvaspilsētai Havanai, tā ar savu grezno krastmalas ielu Malekonu (Malecon — apzīmē angliski — embankment — krasta izbruģējums ar vali) un skaistām spāņu architektūras celtnēm atstāj lielisku iespaidu. Uz augstā krasta pie ieejas ostā veca, milzīga cietokšņa mūru atliekas ar drūmo un bēdīgi slaveno Morro pili, kuras uzcelšana izmaksājuse 14 milj. dolaru un kurā Spānijas valdība nogalinājuse tūkstošiem Kubas patstāvības tīkotāju un brīvības ideju paudēju.

Havana ar 400.000 iedzīvotājiem nav daudz lielāka par Rīgu. Tomēr skaistuma, labierīcības un bagātības ziņā Rīga nevar ar viņu mēroties. Visskaistākās ielas ir Malecon Prado un tās turpinājums Central Park. Šeit galvenā kustība un visievērojamākās ēkas. Aristokrātu rezidenču (dzīvokļu) daļā pilis un villas uzceltas dārzos, kuŗus apēno tropikālo zemju stādi ar dažādu lapu un ziedu krāsu. Daudzās un plašās slimnīcu ēkas ieņem veselu pilsētas daļu lielā, skaistā parkā. Tāpat greznas ir universitātes un citu mācības un audzināšanas iestāžu ēkas. Man gadījās redzēt, ka pie skolas piebrauca automobiļi un pēc pabeigtām mācībām aizveda bērnus uz to dzīvokļiem.

Kubaņi dēvē savas valsts galvaspilsētu par Rietumkontinentu Parīzi, sauc to par Eiropas pilsētu Jaunajā pasaulē. Viņiem ir taisnība, jo tiešām Havana līdzinās vairāk Eiropas nekā Amerikas pilsētām. Tāpat tās iedzīvotāji romaņi (t. i. spāņi, franči un portugaļi) daudz omulīgāki un runīgāki nekā Ziemeļamerikas iedzīvotāji anglo-sakši. Jūtos Kubā kā Eiropā, jo kubaņi ir ārkārtīgi laipni un izpalīdzīgi ļaudis, ko nekādā ziņā nevar sacīt par tiem, kuŗi mēdz sevi daudzināt par «amerikāņiem».

Kuba kā neatkarīga valsts pastāv tikai no 1902. g., kad tā ar Savienoto Valstu palīdzību atbrīvojās no Spānijas žņaugiem. Savienotās Valstis gan ar aizdevumiem, gan ar ieguldījumiem Kubas uzņēmumos daudz palīdzējušas tai nostāties uz savām kājām. Kubai par savu tagadējo patstāvību un labklājību jābūt atzinīgai Savienotām Valstīm. Tāpēc tagad tā atrodas draudzīgās attiecībās ar Savienotām Valstīm, kuŗas pilsoņiem saimnieciskā ziņā šeit ir gandrīz tādas pašas tiesības, kā pašas pilsoņiem.

Kuba (115.000 kv. kilometru) ir gandrīz 2 reiz lielāka par Latviju, bet iedzīvotāju (3 miljoni) tajā ir tikai 1½ reiz vairāk nekā Latvijā. Starp iedzīvotājiem 60% ir balto, 40% krāsaino.

Klimats ir pastāvīgs un nav pārlieku karsts, jo vidējā temperātūra ir vasarā 82° un visaukstākā ziemas mēnesī janvārī 71° pēc Fahrenheita. Tā kā Kubā nav lielas starpības starp vasaras un ziemas temperātūru un nekad nav miglas, tad tajā klimats ļoti veselīgs. Gadā ir divi sezonas: lietainā vasara (no maija līdz oktōbrim) un sausā ziema. Slapjā sezonā lietus līst ikdienas no 10—22, bet pārējās 12 stundās laiks ir gluži skaidrs. Sausajā sezonā debess gandrīz vienmēr zila.

Visa zeme ļoti auglīga, zaļo un zied. Atradis Kubu, Kristaps Kolumbus rakstīja par to Spānijas karalim sekoši: «Šī zeme ir visskaistākā, kādu vien cilvēka acs ir redzējuse.» Un tiešām viņam lielā mērā ir taisnība. Jo Kubas sala ar tās noslēpumainiem kalniem, auglīgām lejām, skaidriem ūdeņiem, burvīgiem stādiem, dzidro gaisu, zilo debesi un mirdzošo sauli ir jāatzīst par ļoti skaistu zemi. Tāpēc uz šīs salas, gar ōkeana krastu, ir ļoti daudz greznu villu, kuŗās mitinās arī ārzemju bagātnieki.

Kubas karaliene ir niedra, jo tā atmet valstij vislielākos ienākumus, dodama gadā 4½ miljonu tonnu jeb $^1/_6$ daļu no visa pasaulē ražojamā cukura, lai gan līdz šim ir kultivēta tikai ¼ daļa no niedru plantācijām derīgās zemes. Aprēķināts, ka, lietderīgi izmantojot niedru audzināšanai visu derīgo zemi, Kuba viena pate varētu apgādāt pus pasaules ar cukuru.

Otrs svarīgs ienākuma avots ir tabakas audzināšana un cigaru un papirosu izgatavošana. Tabakas (t. i. nāvekļa nikotīna) gada ražu kubaņi vērtē uz 40—50 milj. dolaru. Uz Savienotām Valstīm vien Kuba eksportē tabakas par 24 milj. dolaru gadā.

Izņemot cukura, tabakas un reibinošu dzērienu pagatavošanu, Kubā tikpat kā nemaz nav citas industrijas. Alu pagatavo pēc saikaviešu šmakolkas receptes, t. i. ļoti stipru, saturošu 10—20 gradu alkohola. Apmeklējot Tropikālo dārzu, mani noveda vislielākā Kubas alusdarītavā, kuŗa izgatavo dienā 25.000 pudeļu alus. Šeit nogaršošanai un reklāmai ceļotājiem dod dzert alu par brīvu. Alus ražotāji nekādi nevarēja saprast, kāpēc pat tik karstā laikā un par brīvu es nedzeru viņu lieliski reklāmējamo šķidrumu. Ne mazāk bija pārsteigts tabakas ražojumu fabrikants, kad es, apmeklējot viņa fabriku, nekā tajā nepirku, lai gan no Kubas bez muitas var ievest Savienotās Valstīs 50 cigaru vai 300 papirosu.

Tā kā Kubas eksports ir 302 miljoni un imports 261 milj. dolaru liels, tad tās izvedums pārspēj ievedumu par 41 miljonu dolaru jeb 213⅕ milj. latu. No šiem skaitļiem vien jau redzams, cik Kuba ir bagātāka par Latviju, kuŗas viss budžets ir tikai 160 milj. latu.

Kā atsevišķi cilvēki var būt bagāti un maz mācīti, tāpat arī bagātas valstis var būt maz izglītotas. Pie tādām pieder arī Kuba. Tajā nav vēl ievesta obligātoriska skolas apmeklēšana. Lai gan Kubā ir jau ļoti labas skolas, tomēr augstās skolas naudas dēļ, tās nav pieietamas plašākām tautas aprindām. Tāpēc arī šejienes universitāti apmeklē tikai 1500 studentu, kurpretim, Latvijas universitātē klausās 7500.

Varbūt, viens otrs, lasīdams manas «Amerikas ceļojuma piezīmes», domās, ka vajag braukt laimi meklēt uz bagātām un maz apdzīvotām Amerikas valstīm. Brīdinu savus tautiešus no tādas vieglprātības. Ja kāda bagāta brūte paliek neprecēta, tad ir nopietni iemesli, kāpēc tai nerodas precinieki. Tāpat ja kāda bagāta zeme neapdzīvota vai maz apdzīvota, tad tur ir tādi šķēršļi, kuŗus ieceļotāji pat pie labākās gribas nespēj novērst. Ja, piemēram, Kubā ir daudz reizes vairāk nabagu un trūkumcietēju nekā Latvijā, tad tā ir gaiša zīme, ka no Latvijas nav jānāk dzīvot uz Kubu. Amerikas zemkopības un rūpniecības uzņēmumos ļaudis labi pelna tikai ar mašīnām un speciālām zināšanām, bet ne ar rokām. Tāpēc, ja nav prāvāka kapitāla un attiecīgu zināšanu, Amerikā laimes vietā var sameklēt tikai nelaimi.

Havanā, 26. nov. 1927. «J. Z.»

J. Dāvis

No Vakarindijas salām uz Floridu.

Dzelzceļš pār ōkeanu. — Krāsains ūdens. — Mūžam ziedošā Florida.

No Kubas līdz Key West ostai kuģis gāja pa Meksikas jūraslīkumu 6 stundas. Viļņi bija tik lieli, ka dažreiz meta ūdeni pat uz augstākā deķa. Lielākā daļa pasažieŗu saslima ar jūras slimību.

Key West osta atrodas uz salas. No tās 125 jūdzes (225 kilometri) garš dzelzceļš ved pāri ōkeanam uz Floridas pussalu. Dzelzceļš iet pa daudz sīkām saliņām, kuŗas savienotas ar uzpildījumiem un tiltiem. Viens no tiltiem ir 7 jūdzes (12½ kilometru) garš. Uz sēkļiem starp salām ierodas daudz haizivju, jo tās nāk tur ikrus mest. Šeit redz ūdenī plančkājamies arī savādu putnu — pelikanu barus. Man teica, ka pelikanes esot vislabākās mātes, jo tās aizsargājot savus bērnus līdz nāvei. Tāpēc krietnas mātes pielīdzinot pelikanēm.

Skatoties ōkeanā, redz, ka dažādās vietās ūdenim ir dažāda krāsa: zila, zaļa, sarkana (asiņu krāsā), balta (piena krāsā), pelēka, violeta. Ūdens krāsa atkarājas ne tikai no ōkeana dibena minerālu, bet arī no ūdenī atrodošos stādu un mikroskopisku kustonīšu krāsas.

Salas ir zemas, līdzenas un apaugušas krūmiem un kokiem, vietām pat ar palmu mežiem. Tomēr, kaļķakmeņainās zemes dēļ, visas šīs salas ar tropikālu un veselīgu klimatu ir pilnīgi neapdzīvotas: tur neredz ne māju, ne cilvēku, ne lopu, ne lauku, ne pļavu. Šeit neviens necērt kokus un nepļauj zāli. Kur stādi auguši, tur tie arī krīt un sapūst. Kad es prasīju, kāpēc šīs salas netiek kultivētas, tad man atbildēja, ka to kultivēšana neatmaksājoties, jo Amerikā esot neapdzīvotas vēl daudz labākas zemes, kuŗas, kultivējot, rentētos ienesīgāki nekā šīs salas. Mums jāzin, ka amerikāņi iegulda kapitālu tikai tur, kur tas labi rentējas. Tā kā zemes apstrādāšana rentējas vissliktāk, tad, salīdzinot ar Latviju un vispār ar Eiropu, zemkopība Amerikā ir novārtā, jo tur apstrādā tikai

to zemi, kuŗa ir ārkārtīgi ienesīga. Braukdams no šīm salām līdz Floridai, es savām acīm pārliecinājos, cik šeit milzīgi lieli zemes apgabali stāv dīkā.

Kā pats nosaukums rāda, Florida ir mūžīgi zaļojoša un ziedoša zeme, kuŗā ir pastāvīgi vasara un kuŗā zeme nes 1—4 ražas gadā, apgādādama Austrumameriku ar apelsīniem, citroniem, banāniem, ananasiem un citiem dienvidu zemju augļiem. Tomēr lielākā daļa zemes ir smilšaina un nekultivēta un apaugusi ar dažādu sugu priedēm un palmām. Tā kā amerikāņi negrib ieguldīt lielu kapitālu zemes kultivēšanā, tad visā Floridas valstī (58.666 kv. jūdzes), kuŗa ir 2½ reiz lielāka par Latviju, ir tikai 1 miljons iedzīvotāju, t. i. 2 reizes mazāk nekā Latvijā. Amerikāņi daudz lauza galvas, kā padarīt ienesīgu zemkopībā ieguldāmo kapitālu un kultivēt līdz šim neapstrādājamo zemi, lai piesietu ļaudis zemei un aizsargātu tos no saplūšanas pilsētās, kuŗas aug kā sēnes pēc lietus, bet lauki paliek tukši. Jo tagad uz laukiem parasti paliek tikai veci cilvēki un bērni, bet spēcīgākie iet pelnīties pilsētās. Tomēr viņiem nav vēl izdevies atrast atslēgu šī jautājuma atrisināšanai.

Floridas austrumu krasta galvenie centri ir Miami, Palmu Krasts (Palm Beach), Deitona (Daytona) un St. Augustine ar to slavenām ziemas pelduvietām un Jacksonville ar vasaras pelduvietu. Pirmās 4 pelduvietās ūdens ir siltāks, klimats maigāks un stādu valsts krāšņāka ne tikai tamdēļ vien, ka tās ir tuvāk ekvatoram, bet vēl vairāk tamdēļ, ka šeit Golfstrems tek tikai 3 jūdzes, bet Jacksonvillē 25 jūdzes tāļu no krasta. Tāpēc, tuvojoties Jacksonvillei, pamazām paliek vēsāks un sakarā ar to nozūd tropikālie stādi «J. Z.»

J. Dāvis

Amerikas Venecijā.

Miami kurorts uz deviņām ōkeana salām.

Lai gan Miami pilsētā pirmās ēkas uzceltas tikai 1871. g., tomēr tagad tajā ir jau 131.000 iedzīvotāju. Peldu sezonā sabrauc ap 250.000 pelduviesu. Pēdējos uzņem pa daļai daudzās un plašās pilsētas viesnīcas, bet galvenā kārtā skaistās villas un milzīgie hoteļi, kuŗi uzcelti uz 9 salām ōkeanā. Salas ar pilsētu un savā starpā savienotas ar daudziem, grezniem tiltiem un uzpildījumiem, no kuŗiem viens ir 3 un pus jūdzes garš. Villas ar plašiem tropikālu stādu dārziem, viena krāšņāka par otru. Dažas no tām maksā simtiem tūkstošu un pat miljoniem dolaru. Tikpat lieliskas ir viesnīcas, no kuŗām «Baltimore» uzcelšana izmaksājusi 12 miljonu dolaru. Greznas ir arī sporta klubu ēkas. Viena no tām uzcelta 90 dienās un izmaksājusi 2 miljoni dolaru. Ne mazāk ērtas ir skolu ēkas, kuŗās mācības notiek tikai pa sezonas laiku. Tomēr vislielākais peldu vietu krāšņums ir dārzi, parki, meži un džungļi (jungles — necaurejami, nekultivēti, krūmiem un kokiem apauguši meži) ar daždažādiem silto zemju stādiem. Tā kā daži stādi maina katru dienu lapu krāsu, tad tie izskatās ļoti raibi, jo vairāk vēl tādēļ, ka tie vienā un tai pašā laikā i zied, i nes augļus. Uz salām izrakti arī daudzi plaši kanāli un ezeri.

Uz vienas salas atrodas bagāto ķīniešu villas, kuŗas uzceltas Ķīnas stilā un izgreznotas pēc ķīniešu garšas. No tām redzams, ka ķīniešiem ir laba gaume un ka tie māk dzīvot ne sliktāk par amerikāņiem. Uz kādas citas salas uzglabājies viens indiāņu ciems. Ieraudzījis ciema ļaudis, es apgalvoju, ka tie nav indiāņi (sarkanādainie), bet japaņi, lai gan visi citi ceļotāji un mūsu vadonis teica pretējo. Pēcāk dabūjām zināt, ka, eiropiešiem ienākot, šeit dzīvojusi nevis sarkanādaino, bet dzeltenādaino (mongoļu) tauta. Tā izrādījās, ka man bija taisnība, jo šie ļaudis ir cēlušies no mongoļiem, pie kuŗiem pieder japāņi. Šo Amerikas pirmatnējo iedzīvotāju ēkas sastāv vienīgi no 6 zemē iedzītiem mietiem ar palmu jumtu virsū. Tādā ēkā mitinās visa ģimene, un tajā atrodas arī visa ģimenes bagātība. Šiem ļaudīm nav nekādu aizgādu, jo banānas un citus augļus var noraut barībai katrā laikā.

Protams, ka Miami pelduvietu izbūvē ir ieguldīti milzīgi kapitāli. Man liekas, ka tajās cilvēki varētu dzīvot kā Dieva ausī. Tomēr, apbraukādams visas 9 salas, atradu pelduvietas pilnīgi neapdzīvotas un tukšas kā izmirušas, jo sezona ir tikai no 1. janvāŗa līdz 31. martam. Tā kā pelduvietas atrodas ōkeanā uz salām, kur pat vasaru nav pārlieku karsts, bet rudenī un pavasarī ir

ārkārtīgi patīkams laiks, tad to skaisto un dārgo ēku apdzīvošana tikai sezonā ir vairāk kā nesaprotama. Ja pelduiestādes, viesnīcas, tirgotavas un citas tamlīdzīgas iestādes ir slēgtas 9 mēneši, tad tām pārējos 3 mēnešos ir jāsapelna veselam gadam. Tāpēc Miami dzīve sezonā ir ļoti dārga.

J. Dāvis

Amerikas nēģeŗi.

Palmu Krasts. — Baltie un krāsainie. — Mājup.

Lai labāk apskatītu Floridas jaukāko apvidu, no Miami līdz Jacksonvillei nobraucu 464 jūdzes (835 kilometri) automobilī, apstājoties pa dienai Palmu Krastā, Deitonā un St. Augustinē, kuŗas skaistumā un labierīcībā konkurē ar Miami.

Palmu Krasts (Palm Beach) dabūjis savu nosaukumu no tam, ka tur visvairāk uzglabājušies palmu mūža meži, lai gan palmas aug visā dienvidus Floridā līdz Jacksonvillei. Floridā palmas ir tikpat parasti koki, kā pie mums bērzi, priedes vai egles. Tagad par Palmu Krastu dēvē galvenā kārtā 25 jūdzes gaŗo salu, uz kuŗas palmu mežos atrodas visbagātāko ļaužu villas. Cits viss ierīkots gluži tāpat, kā uz Miami salām. Tas pats sakāms arī par Deitonu un St. Augustines pelduvietām. Visas tās ir vienādi skaistas, ērtas un apdzīvotas tikai 3 mēneši gadā.

Jacksonville ir viena no visvecākām Savienoto Valstu pilsētām, kuŗā uzglabājušies daudz vēsturiski pieminekļi. Pilsētā ir 150.000 iedzīvotāju, un tā atrodas pie Sv. Jāņa upes ietekas jūŗā.

Savienotās Valstīs, sevišķi to dienvidos, ir daudz nēģeŗu, kuŗu senčus savā laikā amerikāņi ieveda no Afrikas kā vergus. Pēc verdzības atcelšanas nēģeŗi Amerikā tapa pilntiesīgi pilsoņi. Tomēr likums aizliedz slēgt jauktas laulības starp baltajiem un melnajiem, jo amerikāņi negrib radīt jaunu jauktu rāsu. Dažās valstīs baltajiem un krāsainiem jāsēd šķirti dzelzceļu un tramvaju vagonos. Floridā mani pārsteidza tas, ka tur publiskās vietās arī klozeti ar attiecīgiem uzrakstiem ierīkoti atsevišķi priekš baltajiem un krāsainiem. Es neatradu nekādu pamatu tādiem pazeminošiem ierobežojumiem demokratiskā valstī, jo nēģeŗi ir ļoti inteliģenti, uzvedas pavisam pieklājīgi un ir pret ārzemniekiem daudz laipnāki nekā citi amerikāņi.

Krustām šķērsām apceļodams Amerikas galvenos centrus un izbraukdams tai cauri no Kanadas līdz Panamai pa tās rietumiem un no Kubas līdz Floridai pa tās austrumiem, es daudz esmu redzējis un piedzīvojis šinī ļoti interesantā, bet mums maz pazīstamā zemē. Atgriežoties Eiropā, atvedu sev līdz bagātus materiālus par alkohola aizliegumu Amerikā, kuŗi ļoti labi noderēs atturības veicināšanai Latvijā.

J. Dāvis

Anglijas atturības darbinieku brokastis.

Pārbraukdams no Amerikas, iegriezos Londonā, lai iepazītos ar atturības kustību Anglijā. Jau otrā dienā apmeklēju dažas galvenās pretalkohola organizācijas. Visur saņēma mani kā mīļu viesi. Kristīgo baznīcu atturības savienība uzaicināja ierasties brokastīs (lunch) «Westminster Hall» telpās, kur pazīstamais atturības darbinieks reverends Dr. H. Karters ziņoja par Vispasaules pretalkohola kongresu Vinonā, jo viņš arī tikko bija atgriezies no Amerikas. Brokastīs bija ieradušies visu Anglijas centrālo atturības organizāciju pārstāvji, lai noklausītos sava delegāta ziņojumu. Biju ļoti pārsteigts, kad Villesdenes bīskaps, apsveikdams Anglijas delegātu, apsveica arī mani kā Latvijas delegātu un uzaicināja arī mani ziņot par kongresu un par prohibicijas panākumiem Amerikā.

Dr. Karters bijis Amerikā 2 reizes: 1919. g. īsi pirms prohibicijas likuma izdošanas un tagad pēc šā likuma 8 g. pastāvēšanas. Tāpēc viņš ļoti dzīvi tēloja agrāko «slapjo» un tagadējo «sauso» Ameriku. Delegāts ar skaitļiem un faktiem pierādīja, cik daudz dažādu labumu prohibicija devuse Amerikai. Eiropieši greizi spriež par prohibiciju Amerikā, jo tie apmeklē galvenā kārtā tikai Ņujorkas valsti, kuŗa vienmēr bijuse pret prohibiciju un kuŗā par guber-

natoru ir sīvākais prohibicijas pretinieks Alfreds Smits. Kā redzams no statistiskiem datiem un no vēlēšanu iznākumiem dažādās valstīs, prohibicijas piekritēju skaits ir stipri pieaudzis visā Amerikā.

Pateikdamies Anglijas atturības darbiniekiem par viesmīlību, savā runā sacīju, ka pēc rev. Dr. Kartera spīdošās runas man atliekas tikai apstiprināt viņa vārdu patiesību. Tā kā es apceļoju ne tikai Savienotās Valstis un Kanadu, t. i. angliski runājošo Ameriku (English Speaking America), bet arī Meksiku, Gvatemalu, Salvadoru, Nikaragua, Panamu un Kubu — Latīņu jeb spāniski runājošo Ameriku, tad aprādīju, cik daudz pārāka ir «sausā» Amerika par «slapjo». Kad jautāju dažiem līdzceļotājiem-amerikāņiem, kuŗi nosodīja prohibiciju, vai viņi, pēc visa redzētā «slapjās» zemēs, arī vēl tagad vēlas, ka Savienotās Valstīs atceltu prohibiciju, tad viņi atbildēja, ka prohibicija esot vislabākais likums pasaulē. Tālāk es ziņoju par Ziemeļeiropas valstu atturības savienību, kuŗā ietilpst Norveģija, Zviedrija, Somija, Igaunija, Latvija, Dānija un Islande, un kā šīs savienības valdes loceklis uzaicināju visus klausītājus ierasties nākamā gada 4. jūlijā Stokholmā — kongresā. Kad runāju par atturības kustību Latvijā un par tās žūpības apkaŗošanas likuma labiem panākumiem, manu runu vairākreiz pārtrauca skaļiem applausiem. Vispār Anglijas atturībnieki bija ļoti priecīgi nodibināt sakarus ar Latvijas pretalkohola organizācijām.

Londonā, decembrī, 1927. g.

J. Dāvis

Seno mauru karaļu rezidencē.

(Speciālkorespondence «Jaunākām Ziņām».)

Bez šaubām, viena no visinteresantākām Spānijas pilsētām ir Granada ar saviem mauru (arabu) valdības laika vēsturiskiem piemineklīem, it sevišķi ar greznām mauru stila celtnēm, lieliskiem fontaniem un krāšņiem dārziem. Kuŗš gan no mums šo to nebūs dzirdējis vai lasījis par seno Granadas karaļu rezidenci Alhambru un par tās fantastisko skaistumu, pasakaino bagātību, apslēpto mantu apakšzemes glabātuvēs, atvēsinošām struklakām, ēnainiem parkiem, ziedošiem dārziem, un līdz ar to par šinī burvīgā mītnē dzīvojušiem karaļiem, karalienēm, prinčiem un princesēm! Īsi sakot, ar Alhambras vārdu ir saistīts ļoti daudz pasakaina un noslēpumaina. Tāpēc Granada pievelk tūkstošiem ceļotāju, kuŗi katru dienu veseliem bariem apskata Alhambru un apbrīno mauru augsti izkopto mākslu un viņu karaļu smalko gaumi.

Granadas pilsēta un tajā ietilpstošā Alhambra atrodas ļoti auglīgā ielejā, gluži klāt pie Spānijas visaugstākā kalna Sierra Nevadas. Pilsētas augstāko daļu — plašu uzkalnāju — ieņem Alhambra ar savām pilīm, cietokšņiem un parkiem. Visapkārt Alhambrai izrakts dziļš un plats kanāls, kuŗu pildīja ūdens no straujās Dorras upes. Aiz kanala, uz iekšpusi, atrodas ārkārtīgi augsti un biezi mūŗa vaļņi un augstas, stāvas klintis, kas senos laikos Alhambrai piešķīra ļoti stipra cietokšņa nozīmi. Alhambrā var nokļūt tikai pa Taisnības vārtiem, virs kuŗiem arabu valodā stāv rakstīts: «Nav pārvarētāja, izņemot Allah (Dievu),» t. i. par mauriem un to karaļiem ir varenāks tikai Dievs. Alhambru cēla, paplašināja, nostiprināja un daiļoja 164 gadus, jo tai pamatu lika Muhameds I. 1232. g. un tās izbūvi nobeidza Juzufs II. 1396. g. Lai gan pēdējos 5 gadusimteņos Alhambra daudzreiz cietusi no zemestrīces, ugunsgrēka un kariem, tomēr laika zobs aizskāris to ļoti maz, tā ka tā vēl ilgi liecinās par lielā prāvieša Muhameda dēludēlu mākslas mīlestības un augstās kultūras darbiem. Pat spāņu dzejnieki slavē arabus, ka Spānijā tie esot uzcēluši skaistākās ēkas, izveduši labākos ceļus, ierīkojuši mākslīgu zemes apūdeņošanu un kā gūstekņus uz Spāniju pārveduši cipreses, mirtes, palmas, citronu, apelsīnu, granadu un lauru kokus.

Alhambra sastāv no 3 galvenām daļām: citadeles «Alkazara», ziemas pils «Arabu palasta» un vasaras pils «Generalife». Cietoksnis Alkazara uzcelts uz visaugstākās klints. No tās augsto torņu platformām atklājas brīnišķi jauki skati uz Sierra Nevadas sniega kalniem, pilsētu un plašo dārzam līdzīgo ieleju. Tomēr visvairāk ceļotāja uzmanību saista ziemas pils, resp. Arabu

palasts, kuŗā mauru celtniecības stils un dažādi sienu un griestu izgreznojumi sasniedz augstāko arabu mākslas pakāpi. Sevišķi greznas ir tiesas, pieņemamās, troņa un viesību zāles, kā arī mošejas (muhamedāņu dievnama), harema un pirts jeb peldētavas telpas. Ne mazāk sajūsmina mūs arī Miršu un Lauru sētas ar savām ārkārtīgi skaistām kolonām, baseiniem un fontaniem. Interesantas ir arī daudzās apakšzemes ejas un paslēptuves. Vasaras pils jeb Generalife saista uzmanību nevien ar savu grezno mauru stilā celto ēku, bet varbūt vēl vairāk ar savu neaprakstāmi skaisto terasveidīgo parku, kaskadēm (mākslīgiem ūdenskritumiem), baseiniem un fontaniem. Par šo lielisko dārzu kāds arabu dzejnieks iegravējis vienā sienā, ka, redzot to, viņa prieka un skaistuma jūtas viļņojoties kā plašais ōkeans, jo visā pasaulē tam neesot sacensoņa, kuŗu kā skaistu līgavu visi vēlētos. Cits arabu dzejnieks «Akas dziesmā» apdzied daudzo kaskadu, fontanu un citu pastāvīgi kustošos ūdeņu čalošanu, kuŗa kā skaista dziesma atskanot it visos Granadas kaktos.

Pēc mauru valdības krišanas muhamedāņu karaļu lauri celtniecības ziņā nedeva mieru kristīgiem valdniekiem. Tāpēc ķeizars Kārlis 5. blakus arabu palastam uzcēla Kārļa 5. pili, kuŗa nav nekas cits, kā apaļa, cirkam līdzīga ēka un kuŗas uzdevums bija kalpot par vēršu cīņas arenu. Liekas, itkā Kārļa 5. pils būtu parādījusies blakus Alhambrai tikai tādēļ, lai vēl vairāk izceltu muhamedāņu karaļu gaumi un kristīgo valdnieku bezgaršību.

Granadā, 1929. g. 18. okt. «J. Z.»

J. Dāvis

Ceļā uz Afriku.

(Speciālraksts «Jaunākām Ziņām».)

No Granadas mēs braucām visu dienu uz dienvidrietumiem, gan pa auglīgām ielejām, gan pa kailiem, klinšainiem kalniem, kamēr nokļuvām Algeciras ostas pilsētā, kuŗa atrodas pie Atlantijas ōkeana, gluži tuvu pie Gibraltara. Apskatījuši Algeciru, mēs jau otrā dienā ar kuģi iebraucām Gibraltarā. Pēdējais ir jūŗas šaurums, kuŗš savieno Vidusjūŗu ar Atlantijas ōkeanu un atdala Afriku no Eiropas. Pa abām pusēm jūŗas šaurumam kā uz Eiropas, tā uz Afrikas krasta paceļas līdz 425 metri augstas un ļoti stāvas klintis, kuŗas dēvē vienu par Eiropas un otru par Afrikas Herkulesu. Abi Herkulesi ir līdzīgi kā brāļi un varbūt kādreiz tie ir cēlušies no viena tēva — kāda augsta kalna, kuŗš atdalīja Vidusjūŗu no Atlantijas ōkeana un savienoja Afriku ar Eiropu. Starp abiem Herkulesiem tikai dažus kilometrus platais jūŗas šaurums ir 800—1000 metru dziļš. Jau no 1704. g. Anglija ieņēmusi klintis uz Eiropas krasta un ierīkojusi tur neieņemamu cietoksni, padarot to par «Vidusjūŗas atslēgu». Pavisam niecīgā Anglijas teritorijā — Gibraltara pilsētā mitinās 21.000 iedzīvotāju. Starp tiem 4000 ir kareivji, bet pārējie pa lielākai daļai ir spāņi un žīdi. Augstās nepieietamās klintis, starp citu, noder par dzīvesvietu pērtiķiem, kuŗi vienīgi šeit uz Eiropas kontinenta mitinās brīvā dabā. Kaŗa ostā ierīkotas ļoti lielas slapjās un sausās dokas un tirdzniecības ostā uz moliem novietoti milzīgi ogļu krājumi, lai ar tām apgādātu tāļu ceļu braucošus kuģus. Klimats cauru gadu silts, pastāvīgs, veselīgs. Vedējs rādīja mums tuvu pie Sugara klints gubernatora māju, kuŗā kādreiz veseļojies Anglijas karalis un vēlāk arī Vācijas ķeizars. Uzkāpt vai uzbraukt pašā klinšu augšā ir aizliegts, jo tur atrodas alās paslēptas lielgabalu baterijas. Turpretim, pilsētas un visu citu vietu apskatīšana ir atļauta, pat neprasot no ceļotājiem-ārzemniekiem iebraukšanas vizu. Visjaukāko skatu uz jūŗas šaurumu un Eiropas un Afrikas krastiem mēs guvām ar zirgu lēnām augstu kalnā uzbraukdami pa tā saucamo Eiropas ceļu (Europa Road), kuŗš iet gaŗām gubernatora mājai un noved pie visaugstākās un gluži stāvās Sugara klints.

Pa Gibraltara jūŗas šaurumu mēs izbraucām virzienā no Atlantijas ōkeana uz Vidusjūŗu, dodoties uz tuvāko Afrikas krasta ostu Seutu. Drīz mēs tuvojāmies augstajiem, klinšainiem un kailiem Marokas krastiem, pabraucām gaŗām Afrikas Herkulesam un pēc 1½ stundas brauciena nonācām Seutā. Lai gan šī pilsēta nav liela (35.000 iedzīv.) un nav ne ar ko sevišķi ievērojama, tomēr mēs jutāmies laimīgi, jo šodien pēc viena mēneša ceļojuma mēs esam

nokļuvuši otrā pasaules daļā — Afrikā, kuŗā daba, ļaudis un dzīve ļoti atšķiŗas no tā, ko redzam Eiropā. Bet par to es rakstīšu vēlāk, kad būšu apceļojis Maroku.

Seutā, 21. oktobrī 1929. g. «J. Z.» 23. 11. 29.
J. Dāvis

Afrikas piekrastē.*)

(Ceļotāja piezīmes «Jaunākām Ziņām».)

Dzelzceļu Marokā pavisam maz, bet starp galveniem centriem izbūvētas pa lielākai daļai asfaltētas šosejas un labi noorganizēta automobiļu satiksme. Lai labāki iepazītos ar Marokas dabu, ļaudīm un dzīvi, izlietojam vienīgi automobiļu satiksmi, izbraucot šai zemei cauri no ziemeļiem līdz dienvidiem un no austrumiem līdz rietumiem. Gandrīz visa zeme pārklāta ar augstiem, akmeņainiem un kailiem kalniem, dziļām gravām un šaurām ielejām. Tāpēc zeme ir neauglīga, maz kultivēta un reti apdzīvota. Par zemes neauglību visspilgtāk liecina tas apstāklis, ka Marokā pavisam nav mežu. Dažreiz, nobraucot desmitiem kilometru, redz tikai kailas kalnu virsotnes, kuŗas sniedzas pat padebešos, un ar krūmu un palmu pundurīšiem apaugušas gravu piegāzes. Tikai retās vietās redz laukus un dārzus. Sakarā ar stādu valsts nabadzību, nabaga ir arī kustoņu valsts. Lopu ir tik maz, ka parasti pie kafejas dod kazu pienu un kazu sviestu, bet citus ēdienus pagatavo ar augu eļļu. Visnepieciešamākais kustonis ir ēzelis, bez kuŗa neiztiek neviena saimniecība. Kad jāpārvadā smagākas lietas, tad divriteņu ratos iejūdz pašā priekšā, it kā par ceļa rādītāju, dzīvnieku ar visgaŗākām ausīm — ēzeli, kuŗam seko mūlis ar īsākām ausīm un pēdīgi pašu ratu priekšā zirgs ar visīsākām ausīm. Pat putnu ir ļoti maz, jo nav mežu, kur mitināties, un stādu, no kam pārtikt. Tikai bezdelīgas lido lielā skaitā, jo tās jau no Eiropas atlaidušās pavadīt ziemu Afrikā. Laucinieki dzīvo ļoti nabadzīgi, un to dzīves prasības ir niecīgas. Paši viņi mitinās būdiņās bez logiem, vai teltīs. Grūtākie darbi uzkrauti sievietēm, kuŗas bieži redz ar nastu mugurā.

Lai gan Maroka atrodas Spānijas protektorātā un faktiski tās pilnīgā varā, tomēr tai ir savs sultāns, kuŗš skaitās arī par muhamedāņu kalifu. Tetuana (50.000 iedzīv.) ir kalifa galvaspilsēta, un šeit viņam ir grezna pils. Zemes iedzimtie ir arabi. Kristīgie šeit ieradušies kā iekaŗotāji un valdnieki. Bez tam Marokā ir daudz žīdu, jo Tetuānā vien tiem ir 17 sinagogas. Tā kā dažādu tautību un ticību iedzīvotāji staigā savos nacionālos vai reliģiozos tērpos, tad to apģērbi tik dažādi, kā reti kur citur.

Jau pirmā dienā mani patīkami pārsteidza tas, ka ieraudzīju viesnīcā uz ēdamgaldiem ūdens karafes, un ka viesmīļi neuzbāzās ar reibinošo dzērienu piedāvāšanu, kā tas parasti notiek Eiropā. Liekas, it kā šeit arī kristīgie atzīst muhamedāņu labo atturības parašu, jo tikai reti kāds dzer vīnu. Ja kāds muhamedānis dzer, tad viņa ticības brāļi ar nicināšanu teic: «Tas ir no Muhameda novērsies un Kristum piegriezies». Protams, ka tā spriežot pēc kristīgo dzeršanas parašas, muhamedāņi pavisam nedibināti apvaino Kristu, kuŗš lietoja tikai neraudzētu (bezalkoholisku) vīnu, kā tas tanī laikā bija paradums Palestīnā.

No Marokas aizbraucām uz Tanžeru, kas ir ostas pilsēta pie Atlantijas okeana un no 1902. g. skaitās par Internacionālo joslu. Šī josla ieņem tikai 375 kv. kilometrus. Tās centrs ir Tanžeras pilsēta ar 50.000 iedzīvotājiem. Joslas pārvaldē ietilpst Francija, Anglija, Spānija un Itālija, un tā atrodas Marokas sultāna protektorātā. Šeit var iebraukt bez vizas visu zemju pilsoņi, izņemot vāciešus, austriešus un ungarus, kuŗiem iebraukšanai ar kāda franču konsuļa starpniecību jādabū atļauja no Marokas sultana. Pilsētas iedzīvotāji ir daždažādu tautu mudžeklis. Maksājumus izdara angļu, franču vai

*) Es piesūtīju «Jaun. Ziņām» no Marokas vairākus sava ceļojuma aprakstus. Bet redakcija tos nebija saņēmusi un iespiedusi. Kā vēlāk dabūju zināt, tad Afrikas stingrā cenzura vienkārši iznīcinot nesaprotamā valodā uzrakstītas un avīzēm adresētas korespondences.

spāņu valūtā. Katrai lielākai valstij pašai sava pasta iestāde un savas pasta markas. Tā kā vietējie iedzīvotāji ir pieraduši pelnīties no ārzemniekiem, tad katru iebraucēju pavada vesels bars nabagu, ielas puiku un komisionāru, no kuŗu neatlaidīgās uzbāzības nav iespējams atsvabināties. Sevišķi rupji un bezkaunīgi ir pusaudži, no kuŗiem ļoti daudzi ir aplipuši ar kašķi. Lai gan Afrika ir karstas, pat dedzinošas saules zeme, tomēr afrikāņi maz bauda saules veselīgo iespaidu, jo viņi bēg un slēpjas no saules, dzīvojot mājiņās bez logiem. Pilsētās ielas ir tik šauras, ka tur nekad saule neiespīd. Arabu mitekļi Tanžerā, tāpat kā citās šejienes pilsētās, ir šausmīgi saspiesti, netīri un tumši. Eiropieši nevar saprast, kā vispār ļaudis var dzīvot šādās alās. Ja vēl ievērojam, ka muhamedāņu sievietēm pa lielākai daļai jādzīvo mājā un izejot ārā jāstaigā un jāstrādā ar aizsegtu ģīmi, tad saprotam, kāpēc mazturīgie ļaudis izskatās ļoti izdēdējuši. Lai gan jau gadusimteņiem arabi dzīvo vienkopus ar kristīgiem un žīdiem, tomēr viņi stingri nošķiras no tiem, uzglabā savas nacionālās īpatnības un ne par ko neatsakās no savām vecu vecajām dzīves paražām. Protams, ka tas lielā mērā traucē arabu tautas garīgās attīstības gaitu.

Tanžera ir ļoti veca, jo šeit jau sirmā pagātnē feniķieši nodibināja savu kolōniju un vēlāk par to valdīja romieši, vandaļi, vestgoti, mauri (arabi), portugaļi, angļi un marokāņi. Visi šie valdnieki ir atstājuši dažādus vēsturiskus pieminekļus. Vecpilsēta ir uzglabājusi savu maurisko raksturu. Tur ir daudz skaistu mošeju, sultana pils un harems. Šinī pilsētas daļā mitinās tikai arabi. Tā kā durvis izpilda arī logu vietu, tad, ejot pa ārkārtīgi šaurām ieliņām, var ļoti labi novērot arabu mājas dzīvi un nodarbošanos. Lai gan no eiropiešu viedokļa, šinīs alām līdzīgās telpās nav nekā pievilcīga un patīkama, tomēr tur mēs redzam ļaudis, kuŗi dzīvo vēl tāpat, kā ir dzīvojuši viņu senči dažus gadusimteņus atpakaļ. «J. Z.» 26. 11. 29.

61. Manu gaitu un darbu autoritātivs novērtējums.

«Izglītības Ministrijas Mēnešraksts» 1937. g. 7./8. num. (jūlijs-augusts) 92.—94. lapp. sniedz sek. manu gaitu un darbu novērtējumu:

«**Jānis Dāvis.** 14. jūnijā uz 70. pagājušiem mūža gadiem atskatījās pazīstamais atturības kustības un sabiedriskais darbinieks un paidagōģisku grāmatu autors Jānis Dāvis. Jubilārs dzimis 1867. g. 14. jūnijā Madonas apr. Grašu pag. Puteņos, kur saimniekoja viņa vecāki. Agrā bērnībā jau pats pelnījis sev maizi, vispirms kā cūku, vēlāk kā govju gans. No 14. mūža gada, kad viņam vajadzējis maksāt pagasta nodevas, tas veicis jau visus kalpa darbus. Skolas gaitas D. sācis 8 gadu vecumā, apmeklēdams 5 km attālo Kārzdabas pareizticīgo draudzes skolu, kur bija labi skolotāji, kas varēja arī mācīt tik nepieciešamo valsts (krievu) valodu. 1883. g. augustā, 16 gadu vecs D. iestājas kā valsts stipendiāts Baltijas skolotāju seminārā un, pēc 4 gadu mācīšanās tajā, beidz to 1887. g. jūnijā (tā tad taisni pirms 50 gadiem), iegūdams tautskolotāja tiesības. Tad 2 gadus strādā par skolotāju vispirms Suntažu pareizt. draudzes skolā, vēlāk Talsu un Ilūkstes pilsētas skolā, vasarās darbodamies arī par skolotāju krievu valodas kursos Jelgavas Aleksandra pilsētas skolā. 1889. g. iestājas Viļņas skolotāju institūtā, mācās tajā kā valsts stipendiāts 3 gadus un beidz to 1892. g. ar pilsētas skolu skolotāja diplomu. Nākošā darba vieta viņam ir Tērbatā (Tartu), kur viņš darbojas par pilsētas skolas skolotāju 12 gadus (1892.—1904. g.). Ārpus šī darba D. ir arī lektors turienes sko-

Autors ar sievu, dēliem, vedeklām un mazdēlu Zāļu vakarā, 1938. g. 23. jūnijā, savā dzimtā sētā, Grašu Puteņos.

lotāju kursos (pie Tērbatas pilsētas skolas), bet vasarās strādā arī speciālos skolotāju krievu valodas kursos, ko valdība rīko, lai paplašinātu vecāko skolotāju trūcīgās krievu valodas zināšanas. Viņam te ir izdevība klausīties arī lekcijas Tērbatas ūniversitātē, izmantojot plašās bibliotēkas. 1902. g. D. tiek komandēts uz 6 mēnešiem uz Rietumeiropu iepazīties ar Vācijas, Dānijas, Šveices un Austroungārijas skolām, par ko viņš vēlāk rakstījis Tērbatas ūniversitātes žurnālā, kā arī īpašās grāmatās (par Vācijas un Šveices tautskolām).

1904. g. Dāvi pārceļ par skolotāju Rīgas Katrīnas II pilsētas skolā. 1905. g. viņš otrreiz tiek komandēts uz ārzemēm, šoreiz uz Beļģiju un Franciju. Jau Tērbatā strādādams, viņš nododas krievu valodas mācības grāmatu sastādīšanai, ko toreizējā tautas apgaismošanas ministrijas mācīto komiteja atzina par derīgām, un kas miljonos eksemplāru izplatījās pa visu Krieviju, sevišķi cittautiešu skolās. Šie ienākumi deva viņam iespēju nodrošināt savu materiālo stāvokli, tādēļ viņš 1905. g. jūlijā atteicās no skolotāja pienākumiem, lai nodotos tikai rakstniecībai un sabiedriskam darbam.

Jubilāra spalvai pieder pavisam 70 atsevišķas grāmatas, no kurām ievērojamākās: 1) krievu val. mācības grāmatas „Родной Мир“ un „ДоброеСлово“; 2) rēķinu grāmatas „ЛегкийСчет“; 3) latviešu valodas grāmatas «Skolas Draugs» un «Bērnu Draugs»; 4) rēķinu grāmata «Vieglais skaits». Pārējo grāmatu skaitā ir vairākas rokas grāmatas skolotājiem (metodikas, gramatikas, diktāti), plaša atturības rakstu virkne u. t. l. Bez tam jubilārs daudz rakstījis arī latviešu un krievu laikrakstos, būdams dažiem arī par redaktoru.

Jubilāra sabiedriskā darbība noritējusi vairākās skolotāju, izglītības, atturības un reliģiskās organizācijās, no kurām vairums viņa paša nodibinātas. Samācījies svešvalodas (bez krievu valodas vēl vācu, angļu, franču, zviedru), jubilārs daudz ceļojis pa svešām zemēm; bez jau minētām bijis vēl Eiropas ziemeļu un dienvidu zemēs, Ziemeļ- un Vidusamerikā un Ziemeļafrikā.

Vēl pieminams, ka Dāvis ar savu līdzdarbību un līdzekļiem palīdzējis nodibināt un izveidot plaši pazīstamās pirmskaŗa Madonas vidusskolas, kur izglītību smēlušies daudzi tagad redzami atklātības darbinieki.»

62. Pēcvārds.

Parasti mēdz iespiest grāmatas sākumā priekšvārdu, lai dotu tajā attiecīgus aizrādījumus lasītāju sagatavošanai turpmākā teksta vieglākai saprašanai. Es, turpretim, iespiedu savas grāmatas beigās pēcvārdu kā iepriekšējā teksta secinājumu, izlobījumu un noslēgumu.

Kā no grāmatas nosaukuma redzams, es tajā aprakstu savas «gaitas» un «atziņas», t. i. attēloju sava 71 gada ilgā mūža pieredzējumus un citus piedzīvojumus līdz ar to novērtējumu. Tā tad man bija visai plašs temats. Tā saturu lielā apjoma dēļ bija grūti

ietilpināt pat ļoti biezā grāmatā. Tamdēļ apmēram pusi grāmatas iespiedu sīkiem burtiem. Tomēr arī tad vēl, aiz telpu trūkuma, daļa sagatavotā materiāla palika neiespiesta gaidīt uz ievietošanu kādā turpmākā izdevumā.

Es izdevu šo grāmatu galvenā kārtā tamdēļ, ka citādi mani daudzie savāktie vēsturiskie materiāli par mūsu tautas kultūrālo dzīvi paliktu atklātībai nezināmi, aizmirsti un ietu pazušanā. No šeit iespiestiem sevišķi vērtīgi ir tie materiāli, kuŗi attiecas uz skolas, izglītības, atturības, ticības un tautības jautājumiem. Ar minēto jautājumu noskaidrošanu es esmu nodarbojies desmitiem gadu un par tiem daudz rakstījis presē. Ja nedrīkst pazust neviena fiziska darba vērtība, tad jo vairāk nedrīkst pazust neviena garīga darba vērtība. Es negribēju, ka mani daždažādās avīzēs iespiestie raksti izgaistu. Tāpēc no tiem vēl uzglabājušos es iespiedu šinī grāmatā, lai tie dotu dzīvu liecību par pagātnes laikmetu uzskatiem un notikumiem.

Ikvienam jāstrādā tas darbs, kuŗš visvairāk ir piemērots viņa spējām un kuŗš ir visderīgāks valstij. Pēc labākās sirdsapziņas es šinī, tāpat kā savās iepriekšējās grāmatās, esmu veltījis daudz darba tautas druvas ravēšanai. Vislabākā sēja nenes augļus, ja to nomāc nezāles. Kas ir šīs mūsu tautas nezāles un kā es cīnos pret tām, to bez sevišķas teikšanas noskārst paši lasītāji. Ravēšana nav viegls darbs, jo nezāļu ir daudz un izravēto vietā ierodas jaunas, pie kam dažas ir ļoti dzēlīgas.

Sekojot manas dzīves gaitu attēlam, lasītāji nomanīja, ka vienmēr es esmu stājies pie to jautājumu atrisināšanas, kuŗi ir bijuši vismazāk vai pavisam neapstrādāti. Piemēram, viens no maniem visgrūtākiem un vissvarīgākiem darbiem bija jauna ceļa izlaušana un izbrūķēšana ābeces mācīšanā. Tāds pats neizkopts darba lauks bija dzīvo valodu mācīšanas metodes izstrādāšana. Bērnautos snaudošo atturību es izaudzēju par sargeņģeli, kuŗš tagad savu spārnu patvērumā ņem visu Latviju. Sīvu cīņu es vedu pret mūsu tautas pārvācošanu, pārkrievošanu, denacionālizēšanu, demorālizēšanu un izsūkšanu, bezbailīgi pielietojot savus divus asi notecinātos ieročus: mutisko vārdu un rakstisko vārdu. Ar tiem es visvairāk esmu skāris panģermanismu, panslāvismu, panjūdismu, paneiropeismu, internacionālismu, kosmopolitismu, ateismu, marksismu, morduchaismu, semitismu un masonismu.

Nevienā citā zemē literātūra žīdu jautājumā nebija tik nabaga kā Latvijā, kuŗā partiju laikā aizkulīšu augstās politikas taisītāji bija žīdi. Ikvienu, kas iedrošinājās kaut ko rakstīt pret žīdiem, partiju dižvīri un prese nozākāja par atpakaļrāpuli, melnsimtnieku u. t. t. Sevišķi žīdiskā garā rakstīja soc- dem. un viņu līdzteču prese. Turpretim, visās citās valstīs, to skaitā arī tīri žīdiski-masoniskās zemēs, kā Savienotās Valstīs, Anglijā un Francijā, blākiem iespieda un pārdeva antisemitisku literātūru. Žīdi necēla un necej pret to nekādu iebildumu, jo taisni viņi ir tie, kas prasa pilnīgu mutiskā un rakstiskā vārda brīvību, lai iepo-

tētu cilvēcei panjūdiskās idejas un ar tām grautu visas pārējās tautas, uz kuŗu valšķu drupām dibināma Panjūdas pasaules valsts. Tā kā 85% pasaules preses atrodas žīdu īpašumā vai ietekmē, tad viņiem ne prātā nenāk prasīt kaut kādus preses brīvības ierobežojumus, jo taču viņi paši ir preses kungi un noteicēji. Tiešām, pretējā gadījumā viņi paši uzliktu savai presei iemauktus. No žīdiem neatkarīgās preses niecīgo daļu viņi neuzskata sev par bīstamu. Lai gan augstāk minētās un daudzās citās zemēs žīdi ir faktiskie valdnieki, tomēr viņi negrib atklāti rādīt, ka saimniektauta ir jau nonākusi tik tāļu viņu varā, ka tā vairs neraksta par viņiem un nekritizē viņu rīcību. Tāpēc visās zemēs brīvi raksta par žīdu jautājumu tāpat kā par ikkatru citu jautājumu. Turpretim, pie mums partiju laikā pavisam nebija antisemitiskās literātūras. Lai aizpildītu šo robu mūsu sabiedriskās dzīves literātūrā, es uzņēmos apgādāt savu tautu ar grāmatām par žīdu jautājumu. Turklāt, es gribu, ka neviena sabiedriska jautājuma iztirzāšanā latvji nepaliktu iepakaļš citām tautām.

Latvju valoda ir valsts un saimniektautas valoda. Tajā jābūt grāmatām par visiem jautājumiem. Vācu un krievu valodas mūsu valstī ir mazākuma tautību valodas. Šajās mūsu minoritāšu valodās, tāpat kā angļu un franču valodās, ikviens Latvijas pilsonis kaut kuŗā grāmatu veikalā var pirkt un pasūtīt kādas vien patīk antisemitiskas grāmatas un abonēt ārzemju laikrakstus ar visvisādiem rakstiem un illūstrācijām par žīdiem. Tā tad mūsu dzimtajā zemē latvjiem bija jālasa antisemitiskas grāmatas mazākuma tautību vai kādu citu svešu tautu valodās, bet ne pašu dzimtajā latvju valodā. Tamdēļ mūsu valsts valoda bija bārenīte, salīdzinot ar mazākuma tautību un ārzemju valodām. Šinī ziņā mans nopelns ir tas, ka es savas tautas un valsts valodu esmu padarījis par līdzvērtīgu ar visām citām valodām.

Ikviena valsts cenšas iztikt ar savas zemes ražojumiem bez importa. Bet, neražojot antisemitisku literātūru pašu zemē, mēs par tās importu aizplūdinājām uz ārzemēm savu zeltu. Un ko gan citas tautas varēja padomāt par latvju tautu, kuŗai pašai nebija savas literātūras visu pasauli nodarbinājamā žīdu jautājumā?

Ņemot vērā apraudzītos apstākļus, es sarakstīju diezgan plašu literātūru žīdu jautājumā. Manas grāmatas šinī jautājumā ir zinātniski darbi. Tāpēc katram ir tiesība apgāzt manus zinātniskos pierādījumus ar citiem zinātniskiem pretpierādījumiem. Piem., žīdi varētu apgāzt manu rakstu patiesību, ja viņi pierādītu, ka tajos pievesto biblijas, talmūda un šulchan arucha tekstu nav uzrādītās vietās. Atklādams patiesību par žīdiem, kuŗi lielā mērā sagrābuši mūsu saimniecību, es esmu pastrādājis lielu valstisku darbu. Es esmu cieši pārliecināts, ka šis mans darbs nāks par svētību Latvijai.

Mēs neliedzam žīdiem un nevienai citai tautai rakstīt savu un mūsu vēsturi, jo tāda tiesība visā pasaulē atzīta ikkatrai tau-

tai un ikkatram cilvēkam. Neapstrīdāmi tāda tiesība ir arī man un ikvienam citam latvim. Tāpēc nevar prasīt, lai es un ikviens cits latvis klusētu par vēsturiskiem notikumiem. Vēl vairāk, ne no viena nevar prasīt vēstures viltošanu, lai tā nezin kā patiktu žīdiem. Vēsture ir pagātnes un tagadnes notikumu spogulis nākotnei un ir labākais brīdinājums tautai neatkārtot agrāk nodarītās kļūdas. Aiz šā iemesla katra tauta rūpējas, lai viņas dzīves norise pēc iespējas sīkāki taptu uzrakstīta. Vēsturiskus faktus nedrīkst aprakstīt pēc kāda viena pieņemta šablona, bet ikkatrs fakts jāapraksta pēc autora pārbaudes un pārliecības. Autora īpatais izteiksmes veids resp. stils nevar mazināt faktu pareizību, jo tautai vērtīgs un svarīgs ir katrs viņas dzīves apraksts un novērtējums. Svarā krīt rakstu iekšējais saturs, bet ne to ārējais ietērps — stils. Vēsturisku rakstu, memuāru un atziņu nekad nevar būt par daudz. Jo vairāk šādu attēlojumu, jo vieglāki nokļūt pie pareizu faktu konstatējuma. Visvērtīgākie no tiem ir aculiecinieku apraksti, kādu ir ļoti daudz šinī grāmatā. Liela tiesa vēsturisku faktu iet pazušanā tikai tamdēļ, ka aculiecinieki nav tos uzrakstījuši. Kā aculiecinieks, es negribu un nedrīkstu savus pieredzētos notikumus nodot aizmirstībai. Es esmu pārliecināts, ka, izpildīdams šo savu pilsoņa uzdevumu, es pakalpoju savai tautai un vēsturei. Ja patiesība kož žīdiem acīs, tad es tur neesmu vainīgs un nevaru viņiem neko līdzēt: mana pārliecība pavēl man rakstīt par visu un par visiem patiesību. Vēl vairāk es esmu spiests to darīt tāpēc, ka mana patiesības atklāšana ir acu atdarīšana manai tautai. Šis darbs ir mans dēla pienākums pret manu māti — Latvju tautu. No šā Latvju tautas dēla pienākuma pildīšanas mani nespēj atturēt neviena vara pasaulē. Es esmu strādājis, strādāju un strādāšu līdz pēdējam elpas vilcienam savas mātes — Latvju tautas uzdoto darbu, neatkarīgi no žīdu gribas vai negribas.

Tikko sacītais visā pilnībā attiecas arī uz žīdu sabiedrotiem — brīvmūrniekiem. Savos rakstos es pierādu, ka žīdietība un brīvmūrniecība ir noslēpumaināba un ka viņu pārvara dibinās uz citu tautu patiesības nezināšanu un izgaist līdz ar viņu noslēpumu atklāšanu. Viņu «to be or not to be»» — «būt vai nebūt» atkarājas vienīgi no patiesības apslēpšanas. Tāpēc viņiem svēti visi līdzekļi patiesības apslēpšanai un tās atklājēju pazudināšanai. Taču mums nav jābaidās no viņu tumsas varas, bet ir atklāti jāpauž patiesība. Īsti patiesības meklētāji un paudēji nekad nestaigā žīdietības - brīvmūrniecības pavadā, lai gan iešana tās pavadā personīgi ir vilinoša un daudzsološa uz tautas rēķina. Par to pārliecinājies, es ar sirdi un dvēseli brīdinu savu tautu no barvežiem žīdietības-brīvmūrniecības iemauktos, kādi sevišķi ir pagrīdes darbinieki, marksistu balamutes un it visi internacionālisti. Kā Henrijs Fords savā «Internacionālajā žīdā» apraksta, tad brīvmūrniecības ložas «B'nai B'rith darbībā izcilu lomu spēlē tā saucamā Pretapmelošanas liga — Anti-Défamation Ligue», kuŗa

visā pasaulē izpilda spiegošanas darbu un apzīmē ikkatru žīdiem nelabvēlīgu rakstu par viņu tautas apmelošanu, lai saceltu brēku savā presē un spertu pie attiecīgām valdībām savai politikai atbilstošus soļus. Bet arī no B'nai B'rith Pretapmelošanas ligas mums nav jābaidās, jo galu galā patiesība vienmēr uzvar (sk. 429. lp.). Es nevaru piekrist, ka žīdiem vien būtu tiesība aizstāvēties un citām tautām tādas tiesības nebūtu. Ja žīdi visur un vienmēr skandina «brīvību, vienlīdzību, brālību», tad lai viņi iet papriekšu ar savas devīzes dzīves paraugu un ar darbiem pierāda savu personīgu brālību, vienlīdzību un brīvību attiecībā uz citām tautībām. Galīga nošķirošanās no nežīdiem un «goju» apspiešana, izmantošana un iznīcināšana nav ne brīvība, ne vienlīdzība, ne brālība. Tas mums ir jāsaprot un gaiši un skaidri jāpasaka brīvmūrniecības Pretapmelošanas ligai.

Neviens savu tautu mīļojošs latvis nevar un nedrīkst vienaldzīgi izturēties savas un citu zemju tautību resp. rāsu jautājumā. Bet kā lai iepazīstas ar šo jautājumu, ja tajā nav attiecīgas literātūras, vai arī ja tā ir sarakstīta internacionālā garā? Šim brīžam visā Eiropā degošākais ir žīdu jautājums. Ja Latvijā, bez ieklejotāju resp. »ārzemnieku» nezināmā skaita, ir 5% jeb 100.000 vietējo žīdu, tad saimniektautai ir jel kaut kas jāzina par šīs viņai gluži svešās rāsas ļaudīm, kuŗi jau 3.000 gadu nesuši postu katrai zemei, tautai un valstij. Nevar taču būt, ka tagad uzreiz Latvija būtu tāds izņēmums, ka tajā žīdi ieklīstu un mitinātos par svētību iedzimtajai tautai. Lai noliegtu kā noliegdami, es tomēr skaidri zinu un apgalvoju, ka it visi latvju tautas slāņi dzīvi interesējas par žīdu jautājumu. Un nebūtu nekā bēdīgāka, ja latvju tauta par to neinteresētos, jo tas liecinātu par viņas patriotisma trūkumu un indiferentismu tēvijas lietās. Lai aizpildītu minētās literātūras robu un izskaustu vienaldzību tēvijas politiskā dzīvē, es izdevu vairākas grāmatas žīdu jautājumā, kuŗu turpinājums pa daļai ir arī šī grāmata.

Tā kā neviens nevar mīlēt tēviju priekš otra, tad tā jāmīlē ikvienam pašam. Bet tēvijas mīlestība visos pilsoņos var būt tikai tad, kad ikviens no tiem pazīst savu dzimto zemi un tās ļaudis. Ja žīdi mācās pazīt latvjus, lai uz to rēķina taisītu rebes, kāpēc tad latvjiem nav jāmācās pazīt žīdus, lai aizkavētu viņiem rebju taisīšanu uz sava rēķina? Taisni žīdu vedamā noslēpumainā dzīve ir vajadzīga latvju tautas ekspluatācijai. Lai novērstu tādu latvju tautas ekspluatāciju, es savās grāmatās atklāju viņu noslēpumus. Protams, tas viņiem ļoti nepatīk, jo var izbeigties rebju taisīšana Latvijā tāpat, kā tā jau izbeigusies Vācijā, Itālijā, Turcijā, Portugālē, Nacionālajā Spānijā un labu tiesu arī citās zemēs. Tāpēc žīdiem jāpanāk manu, kā arī visu citu autoru tā saucamo pretžīdisko atklājumu atzīšanu par kūdīšanu un apmelošanu. Diemžēl, gojiem iepotētās nevienprātības un nesolidaritātes dēļ, viņiem līdzīgi triki ļoti bieži izdodas.

Ja mēs dziedam «Dziesmu brīvai Latvijai», tad vispirms Lat-

vija jāatbrīvo no žīdiem, brīvmūrniekiem un citiem kosmopolitiem, kuŗi padara to par internacionālisma perekli un par nebrīvības zemi latvjiem. Ja «mēs gribam būt kungi mūsu dzimtajā zemē» un tajā «paši likumus lemt», tad mēs nedrīkstam atzīt pār sevi kādus pretvalstiskus spēkus. Ja «tā zeme ir mūsu», tad tās ražojumu izmantošanai jābūt mūsu un tajā nedrīkst mitināties pasaules klejotāji kā mūsu darba panākumu piesivinātāji. Ja «tās pilsētas ir mūsu», tad to namiem un uzņēmumiem jābūt mūsu. Ja vēlamies, ka Latvija augtu «liela, skaista, spoža, kā saule lēcoša», tad tai jābūt tīrai no parazitiem, kas kaitē tās augumam, skaistumam un spožumam. Ja dēvējam savu tēviju par «Latviju», tad tās saturam vajaga atbilst tās nosaukumam. Bet vai viss tā ir? Ja ne viss tā ir, ko tad līdz tikai dziedāt, bet ar darbiem neizvest dzīvē dziesmas saturu? (Sk. «Svētās tautas nesvētie darbi» 356. lp.) Ja visu to tauta vēlas, vai tad tiešām mani raksti ir lieki, vai pat kaitīgi tautai? Ne tie rakstnieki ir tautai īstie draugi, kas lišķē viņai, bet gan tie, kas teic viņai kailu patiesību acīs. Lūk, tā ir izšķirība starp rakstniekiem, kuŗi apzināti vai neapzināti staigā žīdietības — brīvmūrniecības pavadā un kuŗi ne!

Šeit mums starp citu der zināt sek. Jāves žīdiem sacītos vārdus:

Vai kādi ļaudis ir dzirdējuši Dieva balsi runājam iz uguns vidus, kā tu (Izeaēlis. J. D.) esi dzirdējis?... No debesīm viņš tev licis dzirdēt savu balsi, tevi pamācīdams, un virs zemes viņš tev rādījis savu lielo uguni, un tu viņa vārdus esi dzirdējis iz uguns vidus. Tāpēc ka viņš tavus tēvus bija mīlējis un izredzējis viņu dzimumu pēc viņiem, tad viņš tevi izvedis no Ēģiptes zemes, gribēdams izdzīt tavā priekšā lielas tautas, kas stiprākas par tevi, un ievest tevi viņu zemē, un tev to dot par daļu. 5. Moz. 4, 33—38.

Un kad Jāve, tavs dievs, tos nodos tavā priekšā, ka tu tos sakauji, tad tev tos pavisam būs izdeldēt; tev nebūs ar tiem nekādu derību derēt, nedz viņus žēlot. Bet tā jums būs viņiem darīt: viņu altārus jums būs izpostīt, viņu stabus salauzīt, un viņu svētās birzis jums būs nocirst, un viņu elku tēlus ar uguni sadedzināt. 5. Moz. 7, 3—5.

Un tu aprīsi visas tautas, ko Jāve, tavs dievs, tev nodos; tava acs lai viņas nežēlo. 5. Moz. 7, 16.

Nevienam tavā priekšā nebūs pastāvēt, tiekams tu tos nebūsi izdeldējis. 5. Moz. 7, 24.

Ne tavas taisnības dēļ, ne tavas sirds skaidrības dēļ tu nāc izmantot viņu zemi, bet šo tautu bezdievības dēļ Jāve, tavs dievs, tos izdzen tavā priekšā. Tad nu zini, ka Jāve, tavs dievs, tev nedod iemantot šo labo zemi tavas taisnības dēļ, jo tu esi stūrgalvīga tauta. 5. Moz. 9, 5—6.

Es (Izraēlis. J. D.) esmu atņēmis tautu robežas un laupījis viņu mantas un kā milzis zemē gāzis viņu valdniekus. Mana roka ir atradusi tautu bagātības kā ligzdas, un es esmu sagrābis visu pasauli, kā sagrābj atstātas olas, un nav bijis neviena, kas būtu spārnu pakustinājis vai muti atdarījis vai pīkstējis. Vai tad cirvis lai lielās pret to, kas cērt? Jeb vai zāģis turas pretim tam, kas to velk! It kā zizlis turētu to, kas viņu paceļ, it kā rīkste cilātu to, kas nav koks! Ez. 10, 13—15.

(Lūk, Izraēlis tā vēl zobojas par viņa aplaupāmām goju tautām! J. D.)

Es sarīdinu Ēģipti pret Ēģipti, ka tie kaŗos ikkatrs pret savu brāli, un ikkatrs pret savu tuvāku, pilsēta pret pilsētu, valsts pret valsti. Ez. 19, 2—3. (Jāves rīkojums revolūciju taisīšanai, šķiru naida paušanai, brāļukaŗu un valšķu kaŗu rīkošanai un visādu juku un nemieru celšanai. J. D.).

Tautas un valstis, kas tev negrib kalpot, ies bojā, un šīs tautas pavisam taps izdeldētas. Ez. 60, 12.

Es esmu minis spaidu viens pats, un neviens no tautām nebija ar mani. Un es tos esmu minis savā dusmībā un saminis savā bārdzībā. Tad viņu sula apslacināja manas drēbes, un viss apģērbs tapa aptraipīts. Jo atriebšanas diena ir manā sirdī, un pestīšanas gads ir atnācis. Un es saminu tautas savā dusmībā un piedzirdināju savā bārdzībā un nometu zemē viņu spēku. Ez. 63, 3—6.

Es esmu pie tevis (Izraēļa. J. D.), saka Jāve, ka es tevi izglābju. Es pavisam iznīcināšu visas tautas, starp kuŗām es tevi esmu izklīdinājis, taču tevi es neiznīcināšu, bet es tevi piemērīgi pārmācīšu, un pārmācītu tevi nepametīšu. Jer. 30, 11.

Nokaujiet sirmgalvjus, jaunekļus un jaunekles un bērnus un sievas, kamēr jūs tos izdeldējat. Eceķ. 10, 6.

Tā saka kungs Jāve: tai dienā celsies tavā sirdī padomi, un tu domāsi niknas domas, un sacīsi: es celšos pret to nenocietināto zemi, es nākšu pret tiem, kas dzīvo mierīgi un droši, kas visi dzīvo bez mūŗiem, un kam nav nedz aizšaujamo, nedz vārtu. Laupīt laupīdams un postīt postīdams, savu roku griezdams arī pret tām izpostītām un atkal apdzīvotām vietām un pret tiem pagāna ļaudīm, kuŗi atkal ir ieaudzējuši lopus un sakrājuši mantu. Eceķ. 38, 10—13. (Šeit izteikta Jāves velnišķā pavēle žīdiem par visu miermīlīgo tautu aplaupīšanu. J. D.)

Manu rakstu tonis nereti ir ass. Bet tādam tam jābūt: taisnība ir asa un kož netaisnībai acīs. Kā patiesības atklājējs un paudējs, kad tas vajadzīgs, es runāju un rakstu asā tonī, jo lišķu, liekuļu un pielīdēju tautai ir atliku likām un es ar sevi negribu vēl pavairot to skaitu. Bet kam tad ir jābaidās no mana asā toņa? Taču ne godīgiem un taisniem cilvēkiem. Kā tikai slimiem ārstēšanās nolūkā dažreiz jādzeŗ rūktas zāles, tāpat arī tikai melkuļiem labošanās nolūkā pa reizei jādzird mans asais tonis. Citādi sakot, es laboju ļaudis, palīdzu un dodu padomus viņiem tā, kā es māku un kā tas iedzimts manā dabā.

Tomēr valoda manā grāmatā nav tik asa kā 400 gadu atpakaļ izdotā Dr. M. Lutera grāmatā: «Par žīdiem un viņu meliem». Taču tas netraucē atzīt Luteru par baznīcas reformatoru, protestantisma dibinātāju un kristietības autoritāti. Tāpēc, kad man bija nepieciešami vajadzīgs stingrāki izteikties par žīdiem, es ņēmu citātus no min. Lutera grāmatas. Ievietodams illūstrācijas par žīdu nekrietnībām, es tās paskaidroju ar Lutera vārdiem. Ja Luterānisms ir atzīta konfesija, tad nav noliedzama tā dibinātāja vārdu patiesība. Tā tad brīvā vārda un toņa asuma ziņā 20. gadsimts nav aizsteidzies priekšā 16. gadsimtam. Ja Luters ar saviem rakstiem nekūdīja vienu tautību pret otru, tad arī es ar saviem rakstiem nekūdu latvjus pret žīdiem, bet tikai atdaru acis domājošai latvju intelliģencei.

Man aizrāda, ka neesot ieteicams rakstīt par žīdiem, jo lielā kaimiņvalsts varot ņemt to ļaunā. Taču mēs esam neatkarīga valsts un neesam pakļauti kādas citas valsts žīdu varai. Turklāt, pēdējā laikā pati kaimiņvalsts ir piespriedusi daudziem saviem visvarenākiem žīdiem nāves sodu un nesaudzīgi vajā tā saucamos «trockiešus», kas visi ir žīdi. Bez tam citas valstis var raudzīties tikai uz periodisko presi, bet ne uz neperiodisko presi. Piemēram, Francija ir Krievijas sabiedrotā. Tomēr pat franču periodiskā antisemitiskā prese raksta par žīdiem vismaz 10 reiz skarbāki, nekā es

savā neperiodiskā presē. Tas pats sakāms arī par angļu antisemitisko periodisko presi, lai gan Anglija un Krievija ir draudzīgas valstis un lai gan Anglijas valdība atrodas žīdu atkarībā. Tāpēc ar savu grāmatu izdošanu es ne drusku nekaitēju attiecībām ar kaimiņvalstīm.

Tāpat manas biezās, dārgās, zinātniskās, 2000—3000 eks. vienreizēji iespiestās un vienīgi interesentiem saprotamās un pieietamās grāmatas nav vienas iedzīvotāju daļas kūdīšana pret otru iedzīvotāju daļu. Vispār, par kūdīšanu manos tīri zinātniskos darbos nevar būt ne runas. Faktu aprakstīšana nedaudz izglītotu ļaužu lasīšanai nav kūdīšana. Kūdīt var tikai desmitiem un simtiem tūkstošiem eksemplāros izdodamā periodiskā presē vai ļaužu masās izkaisāmās skrejlapās, bet ne nopietnās zinātniskās grāmatās inteliģentu ļaužu lasīšanai.

Visās zemēs žīdu vara dibinās uz citu tautu patiesības nezināšanas par viņiem. Žīdi visos sīkumos pazīst savas saimniektautas. Bet pēdējās pavisam nepazīst žīdus. Atmaskojiet žīdus un viņu kundzībai pār citām tautām būs beigas! Tāpēc žīdi dara visu iespējamo, lai par viņiem nekas nenāktu gaismā. «Izredzētā tauta» vēlas, ka par viņu neko nerakstītu. Viņu ietekmētā prese nedrīkst lietot vārdu «žīds», bet tā vietā tai jālieto vārds «ārzemnieks». Kas grib redzēt šos «ārzemniekus», tas lai aizbrauc paskatīties uz Ķemeru viesnīcu vai Rīgas jūrmalu, kur papilnam sabrauc «ārzemnieku». Pēdējā laikā diplomāti un līdz ar viņiem prese sauc žīdus arī par «bēgļiem», lai gan viņiem nav ne no kurienes jābēg, jo nevienas valsts vara nedzenas viņiem pakaļ, bet gan ikkatra valsts balsta viņu aizvākšanos.

Savā rediģētā periodiskā presē «Tautas Balsī» (1921. līdz 1922. g.) un «Brīvā Imantas Garā» (1926. g.) es ievietoju daudz asākus rakstus par žīdiem, nekā tagad savā neperiodiskā presē — zinātniskās grāmatās. 1934. g. es izdevu sek. trīs brošūras: 1) «Žīdi un sociāldemokrati» 10.000 eks., 2) «Sociāldemokratija kā žīdu privātā armija» 10.000 eks. un 3) Dr. M. Lutera (tulkojumu): «Par žīdiem un viņu meliem» 5.000 eks. Šinīs 25.000 lētās brošūrās arī tonis ir skarbāks nekā manās dārgās grāmatās. Mani agrākie daudz krasākie raksti pret žīdiem ne drusku nav samaitājuši mūsu valsts attiecības ar citām valstīm. Vismaz no tiem nav sabrukusi ne Rīga, ne Maskava, nemaz jau nerunājot par galveniem žīdietības centriem — Ņujorku, Londonu un Parīzi.

Tāpat no tiem nav pasliktinājušās latvju un žīdu savstarpējās attiecības Latvijā, jo es savos rakstos ieteicu vest pret žīdiem vienīgi kultūrālu un cilvēcisku cīņu, kādu ved visas tautas savā starpā. Ja savas eksistences dēļ sacenšamies ar visām citām tautām, tad žīdi nedrīkst būt izņēmums. Manu lietišķo ar neapgāžamiem faktiem pamatoto rakstu stingri noteiktos slēdzienus nekādā ziņā nevar uzskatīt par «vienas iedzīvotāju daļas kūdīšanu pret otru iedzīvotāju daļu«, resp. par latvju kūdīšanu pret žīdiem. Tā nedrīkst tulkot likumu: faktu konstatēšana, acu atdarīšana un patiesības at-

klāšana nav kūdīšana. Mēs nekūdam pret žīdiem, jo ariešu morāle aizliedz naidu pret kaut kuŗu citu cilvēku. To labi zin un saprot arī žīdi. Bet vēl labāk žīdi zin un saprot, ka visas trīs viņu svētās likumgrāmatas — biblija, talmūds un šulchan aruchs Jāves vārdā pavēl viņiem verdzināt un izdeldēt nežīdus. No manu rakstu lasīšanas visā Latvijas valsts pastāvēšanas laikā nav notikuši pat žīdu grautiņu sarīkošanas mēģinājumi. Bet cik reiz gan tanī pašā laikā žīdi nav mēģinājuši sarīkot ariešu grautiņus, kuŗus viņi sauc par revolūcijām!? Te nu mums jānoskaidro, kāda ir izšķirība starp revolūciju un grautiņu. Es jau sacīju citā vietā, ka **žīdi ir slepeni revolūciju rīkotāji, un ka ikkatra revolūcija ir žīdu sarīkots goju grautiņš.** Ja žīdi pastāvīgi rīko goju grautiņus, t. i. revolūcijas, tad gluži dabīgi, ka pa reizei retumis uztrauktie goji sarīko žīdu pretgrautiņus, t. i. atgaiņāšanos no žīdu slepeni sarīkotiem uzbrukumiem. Tiklīdz žīdi izbeigs revolūciju taisīšanu, resp. goju grautiņu rīkošanu, tūliņ mitēsies žīdu grautiņi. Revolūcija un grautiņš ir viens un tas pats. Izšķirība tikai tā, ka žīdi savus slepeni rīkojamos goju grautiņus iesaukuši par revolūcijām, un ka par revolūcijām iesauktie grautiņi ir daudz lielāki un šausmīgāki nekā parastie žīdu pretgrautiņi. Protams, mēs esam tiklab pret žīdu rīkojamiem lielajiem goju grautiņiem — revolūcijām, kā arī pret goju rīkojamiem mazajiem atgaiņāšanās žīdu grautiņiem. Mēs uz stingrāko nosodam visus varas darbus. Lai nebūtu zemē grautiņu, vispirms jāgādā, lai nebūtu revolūciju, t. i. goju grautiņu. Bet revolūciju nebūs zemē tikai tad, kad tajā nebūs žīdu. Tāpēc revolūciju un visu citu nemieru novēršanai ikvienai zemei jāgādā par to, ka tajā nebūtu žīdu. Lūk, **šī gādība par zemes atbrīvošanu no žīdiem ir vienīgais antisemītu uzdevums.** Lai to panāktu, vispirms tauta sīki jāiepazīstina ar žīdu slepeniem mērķiem un slepeno darbību. To daru es, rakstīdams un izdodams savas grāmatas.

Tumšo spēku atklāšana un to neredzamās varenās žīdu valsts postnesīguma pierādīšana ar rakstītu vārdu ikvienam autoram ir grūts un nepateicīgs darbs. Nekas cits nesagaida tādu rakstnieku un viņa literāriskos ražojumus, kā tikai ļaunprātīgi apvainojumi, traki apmelojumi, šausmīgi nomelninājumi, atriebīgi boikoti un, varbūt, kaut kas vēl neģēlīgāks, kas jau noticis ar daudziem patiesības paudējiem par mutes vai spalvas palaišanu žīdu jautājumā. No šā pēdējā lai Dievs pasargā mani un ikkatru citu, kas brīdina savu tautu no Jūdas tumšajiem spēkiem! Draugi un tuvinieki savukārt brīdina mani — pašam visvairāk sargāties no tiem, jo savu atmaskošanu tie nepielaidīšot. Tumšo spēku atklājēju grāmatas nevar cerēt arī ne uz kādiem materiāliem panākumiem, jo gandrīz visas pasaules lielās grāmatnīcas ir žīdu rokās, un mazās grāmatnīcas ir tikai žīdu vai žīdiem simpatizējošo rakstu kolportieres. Viņu noteikšanā ir atsauksmes, recenzijas, reklāmas. Autoram, kuŗš iedrošinājas stāties cīņā pret cilvēciskās domas un cilvēciskā brīvā vārda verdzinātājiem un atklāti uzstāties par patiesās cilvēciskās brīvības aizstāvi pret žīdietību, jāapmierinājas ar vienu vie-

nīgo atalgojumu: apziņu, ka viņš ir godīgi un pašaizliedzīgi izpildījis savu pienākumu pret tautu. Tumšo spēku nodarāmais posts ir tik liels, ka ikviena uzticama pilsoņa pienākums ir cīnīties par savas tautas atbrīvošanu no žīdietības kundzības kā no tumšo spēku varas.

Manu antisemitisko rakstu vienīgais nolūks ir vest tautu pie patiesības atzīšanas par žīdiem, jo visa mūsu nelaime ir tā, ka mēs nepazīstam žīdu tumšos spēkus un viņu slepenos darbus. Tāpēc mums jāmācās pazīt žīdietība un tās aizkusišu mērķi, darbi, politika un cīņas līdzekļi par savas pasaules kundzības nodibināšanu. Tiklīdz arietība atzīs patiesību par žīdietību, visas ariešu tautas atkratīsies no tās. Tikai tas mums ir jāpanāk un tikai tā ir jāsaprot vārdi: «Patiesība darīs jūs brīvus.» (Jņ. 8, 32). Mēs negribam aizskart žīdus, bet tikai atkratīties vai nokratīties no viņiem tāpat kā no visiem citiem liekēžiem. Tā kā mums nav pretžīdiskas avīžniecības resp. žurnalistikas, tad šāda veida periodisku izdevumu trūkumu es gribu cik necik aizpildīt ar saviem neperiodiskiem izdevumiem, lai mēs šinī darba laukā nepaliktu par daudz iepakaļš citām kultūras tautām, kuŗas ir jau ļoti bagātas ar līdzīgu literātūru. Turpretim, žīdu slepeno spēku intereses prasa, ka prese pavisam necilātu žīdu jautājumu. Tumšie spēki cenšas panākt to, ka pasaulē nekā nerunātu un nerakstītu par žīdiem. Lielā mērā viņi sasniedz šo mērķi, ietekmējot, uzpērkot vai sagrābjot savās rokās avīžniecību.

Skaidri redzams, ka, ar saviem rakstiem atrunādams tautu no ikkatriem varas darbiem un no ikkatras Latvijas nacionālās bagātības iznīcināšanas, es nekādā ziņā nevaru «kūdīt vienu iedzīvotāju daļu pret otru iedzīvotāju daļu.» Es esmu apceļojis Eiropā, Amerikā un Afrikā dažādas zemes, daudz redzējis un dzirdējis pasaulē, personīgi sarunājies ar ievērojamiem ļaudīm, lasījis visādās valodās simtiem grāmatu žīdu jautājumā un no visiem savāktiem datiem par žīdiem nācis pie atziņas, ka amerikāņu, angļu, franču, vācu un citu tautu rakstnieki, atklādami savām tautām patiesību par vispasaules klejotājiem žīdiem, nekūda savās valstīs vienu iedzīvotāju daļu pret otru iedzīvotāju daļu. Vismaz viņiem netaisa tādu pārmetumu. Valdības arī nespeŗ nekādus soļus pret viņu pretžīdiskiem rakstiem, lai gan ikvienā zemē pastāv aizlieguma likums par vienas daļas iedzīvotāju kūdīšanu pret otru iedzīvotāju daļu.

Tāda pati noslēpumainība kā žīdietība ir viņas vadāmā un balstāmā brīvmūrniecība. Amerikā, Anglijā un Francijā abas tumšās varas piekopj slepenu politiku mazāko un vājāko valšķu izmantošanai savā labā. Neviena mazvalsts nekad nekā nav guvusi no brīvmūrniecības, bet vienmēr par iešanu tās pavadā ir dārgi samaksājusi. Tāpēc mazvalstīm ir jāsargās no brīvmūrniecības tāpat kā no žīdietības. Es būtu necienīgs latvju tautas dēls, ja es, pētīdams brīvmūrniecības darbus un nodomus, nerakstītu par tiem savās grāmatās. Es nekā nerakstu par brīvmūrniecības ieviešanos

Latvijā, jo par to man trūkst oficiālu dātu, bet uz baumām vien es nevaru palaisties.

Ka Latvijā patiesi pastāvēja brīvmūrnieku organizācijas, to oficiāli pierādīja Liepājas apgabaltiesas izmeklēšana 1921. g. 5. martā nodibinātās «Johannis-Loge Anker» lietā. Skat. «Izraēļa sargs un acs» 445.—450. lp. 1936. g. Hamburgā — Prāgā — Rīgā krievu valodā izdotā un Rīgas grāmatnīcās dabūjamā G. Mollera grāmata „Враги Вселенной" Č. I — «Vispasaules ienaidnieki» I d. starp citu par Latvijas brīvmūrniecību 204. lp. raksta:

„Идеи масонства, занесенные в эту небольшую страну в 80-ых годах XVII-го столѣтія франк-масонством, оказали свое губительное вліяніе на общественно-политическій уклад жизни народа. В концѣ прошлаго столѣтія, объединенное іудолатвійское масонство открыло двѣ ложи и подчинилось центру, находившемуся в гор. Варшавѣ.

Латвійскій масонскій центр наиболѣе жестоко проявлял себя в період русской революціи, выдѣлив из своего состава членов, принявших на себя роль палачей, в обще—россійском маштабѣ. Таковым был кровавый Петерс-масон 31-й степени посвященія, который самым безжалостным образом истреблял русских людей. Наиболѣе жестокіе, по ххрактеру исполненія, смертные приговоры приводились в исполненіе латышскими масонами-коммунистами, когда имя „Петерс" как и слово „латыш" являлись синонимами ужаса.

„Великая Ложа Латвіи", находящаяся в гор. Ригѣ и подчиненная „Великому Востоку Франціи", продолжает связь с Коммунистическим Интернаціоналом, увеличивая кадры вѣрных членов, в числѣ которых находится до 55 процентов евреев. Цѣлый ряд совершенных политических убійств, в том числѣ и убійство русскаго Епископа Іоанна, знаменуют собой характер анти-общественной работы масонства в Латвіи".

Kā pa daļai atklāta organizācija, **brīvmūrnieki izved dzīvē Ciones gudro padomes un citu žīdu slepeno sazvērestību lēmumus.** Tāpēc tā ir žīdu varas izplatīšanas galvenais ierocis visā pasaulē un drausmīga žīdu valdība visu citu tautu, valšķu un valdību vidū. Brīvmūrniecība ar savām daudzām ložām un visām atklātām un slepenām biedrībām, sektēm, klubiem un citām organizācijām dažādās zemēs prot veikli iespiesties visās laicīgās, garīgās un intellektuālās dzīves nozarēs. Bieži žīdi — brīvmūrnieki pieņem kristīgo ticību un izmācās par garīdzniekiem, lai sekmīgāki sagrautu goju ticību.

Es jau sacīju, ka man ieteic nerakstīt par žīdiem, jo ar to es it kā kaitējot savai valstij un tautai. Gluži tādu pašu padomu man dod attiecībā uz brīvmūrniecību. Bet arī par brīvmūrniekiem es rakstu aiz tiem pašiem iemesliem, aiz kuŗiem es rakstu par žīdiem. Un patiesi, kā par žīdiem, tā par brīvmūrniekiem latvji var kaudzēm lasīt grāmatas un laikrakstus krievu, vācu, franču, angļu un citās valodās. Kamdēļ tad viņi lai tādus pašus rakstus nelasa savā

valodā? Kamdēļ viņi lai par tādiem pašiem rakstiem plūdina savu zeltu uz ārzemēm? Kamdēļ viņi lai savus pētniekus par tādiem pašiem darbiem vērtē zemāk par to darba biedriem ārzemēs?

No otras puses, man ieteic rakstīt antisemitiskās un antimasoniskās grāmatas krievu vai vācu valodā un pārplūdināt ar tām pasauli tāpat, kā pirmskaŗa laikā es ar savām krievu mācības grāmatām pārplūdināju Krieviju. Tomēr arī krievu valdības laikā es pa priekšu sarakstīju mācības grāmatas latvju valodā un tikai pēc tam rakstīju tās krievu valodā. Vai laiks, spēks un materiālie līdzekļi man vēl atļaus savus latvju tautai ziedotos darbus sniegt arī citām tautām viņu valodās, to šim brīžam es nevaru pateikt. Bet man ir cieša griba darīt to.

Neapmierināti ar maniem rakstiem būs žīdietības-masonības kalpībā stāvējušie marksisti, kuŗus visvairāk uztrauks atklājumi par viņu nodevību 1905. g. un 1917.—1919. g. revolūcijās. Bet tur es nevaru neko līdzēt viņiem: ar patiesību jānāk klajā.

Es noģiedu, ka teologiem nepatiks pierādījumi, ka teoloģija ir mācība nevis par bezgalīgo pēc laika un telpas ūniversālo Dievu, Debestēvu, kuŗu cilvēks nespēj uzņemt ne ārēji ar pieciem jutekļiem, ne iekšēji ar prātu, bet gan ir mācība par jūdu tautu resp. par tās personifikāciju Jāvi, kuŗu žīdi ir redzējuši, dzirdējuši, ēdinājuši un dzirdinājuši ar upuŗiem, nēsājuši derības šķirstā u. t. t., un ka tāpēc teoloģija ir nekas cits kā jūdoloģija un paši teologi — jūdologi. Jūdologiem nepatiks arī tas, ka es kritizēju «Sv. Gara inspirēto» bibliju un prasu baznīcas reformāciju. Bet jau 2. g. s. bīskaps Markions atmeta veco derību, neatzina Jāvi par Dievu, pierādīja, ka Kristus nav žīdu ticības lāpītājs, bet gluži jaunas ticības dibinātājs, un izveda baznīcas reformāciju, kuŗu vēlāk pāvestība apspieda. No 16. g. s. Lutera izvestās reformācijas vairs ir palikusi tikai čaumala, bet tās kodolu ir atņēmusi pāvestība. Tāpēc Lutera reformācija jāturpina, vispirms atmetot veco derību un uz tās dibinātās nejēdzīgās dogmas, kuŗas saskaldījušas kristietību daudzās konfesijās un sektēs. Varbūt, šī operācija būs sāpīga baznīcai un neienesīga garīdzniecībai. Taču, ja grib glābt baznīcu, tā ir nepieciešami jāizdara. Nepielaizdami baznīcas reformāciju, teologi rīkojas pēc devīzes: «Après nous le déluge» — «Pēc mums kaut ūdensplūdi!»

Gŗūtai slimībai pielietojami radikāli ārstēšanas līdzekļi. Mūsu baznīca ļoti sirgst arī no slapjuma, kuŗa sekas ir tautas neticība, bezdievība, netikumība. Tāpēc nepieciešamība prasa tās nosusināšanu. Baznīcas izžāvēšanai mans uzlaistais karstuma vilnis, varbūt, būs ne visai patīkams tai tuvu stāvošai garīdzniecībai. Bet tur nevar neko citu darīt, jo baznīca ir jāglābj no slapjuma par katru cenu.

Nepiedzīvojušai jaunatnei vairāk patīk glaimi nekā brīdinājumi. Varbūt, augstskolu audzekņu vairākums pasmiesies par maniem nopietniem vārdiem viņu un tautas atturības prasības lietā.

Bet pienāks laiks, kad viņi pazīs savu viltīgo draugu pēc tā darbiem un nožēlos, ka nav klausījuši manam labi domātam brīdinājumam. Taču tad būs jau par vēlu. Es apzinos, ka godīgi esmu izpildījis savu pienākumu pret mūsu studējošo jaunatni.

Es saprotu, ka šī grāmata uztrauks pretalkohola biedrību izbijušos pīlārus tāpat, kā savā laikā Gogoļa «Revidents» uztrauca ierēdņus. Taču Gogoļa tipi «Revidentā» un «Mirušās dvēselēs», kuŗas grāmatas pat uz kādu laiku cenzūra aizliedza, daudz līdzēja sabiedrības labošanai. «Kas vairs ne no kā nebīstās, tas vēl bīstās no smiekla», raksta Gogoļs. Bez šaubām, arī manos raksturotos atturībnieku tipos viens otrs cenas izsitējs saskatīs savas dvēseles izpausmes un kaunēsies uz priekšu rādīt tās atklātībai. Taisni to es gribu panākt sabiedrisko darbinieku labošanai.

Bija mums teicams Žūpības apkaŗošanas likums. Tā izvešanai dzīvē pretalkohola organizācijas saņēma lielas summas. Bet kādu ceļu ir aizgājusi šī nauda un kas vairs ir palicis no grūti izdabūtā Žūpības apkaŗošanas likuma? Atbildot uz šo jautājumu, CPS un LPB bij. atbildīgie darbinieki nevar nevainībā mazgāt rokas.

Latviešu izglītības biedrības ilggadīgiem valdes locekļiem nebūs pa prātam mans aizrādījums, ka viņu vadāmā biedrība 30 gadu laikā nav neko pozitīvu pastrādājusi izglītības laukā (15. nod.). Tiešām grūti ir atbildēt, kamdēļ šī biedrība ir tik ilgi eksistējusi un tagad vēl eksistē, ja viņa nav darbojusies un nedarbojas? Te atkal vainīgi ir savtīgi «darbinieki,» kuŗi neļāva manai nodibinātai biedrībai staigāt pa manu norādīto ceļu.

Es jūsmīgi priecājos, ka mūsu tautskolotāji nav vairs tādi, kādi viņi bija 30 gadu atpakaļ, kad es brīdināju toreizējos mūsu jaunatnes audzinātājus no sekošanas Marksa mācībām. «Latvijas skolotāju biedrības slidenais ceļš» (14. nod.) lai uz visiem laikiem rāda skolotājiem to ceļu, pa kuŗu viņi nekad nedrīkst staigāt.

Sākdams, beigdams un rakstīdams šo grāmatu, es vienmēr apzinājos Kr. Valdemāra izteikto patiesību:

Nāvīgi apvainojumi un ļauni vajājumi ir priekš katra, kas negrozāmi cenšas pēc vispārīgā labuma.

Idejas spēku pazīst tikai tie, kas tai ar dzīvi un darbiem seko. Sekodami tai, viņi nebaidās ne no kā un neraugās ne uz kādiem šķēršļiem ceļā. Kad žīdi grasījās ar akmeņiem nomētāt Kristu, tad viņš tiem atbildēja, ka viņa miesas nogalināšana vien neko nelīdzēs, jo viņa gars resp. viņa uzceltais garīgais templis jau pēc 3 dienām atkal parādīsies un pastāvēs mūžīgi. Kad Luteram draudēja sadedzināšana uz sārta, viņš droši gāja uz Vormsu un visu pasaules vareno priekšā bezbailīgi pasacīja: «Šeit es stāvu! Citādi es nevaru!» Kad nodedzināja A. Dombrovska uzcelto atturības pili «Ziemeļblāzmu», tad viņš tās pelnu čupas vietā uzcēla otru vēl greznāku pili, atdāvājot to latvju tautai. Vēsture uzrāda līdzīgu piemēru simtiem un tūkstošiem. Es arī apzinos, ka strādāju idejisku darbu savas tautas labā. Tāpēc es nebaidos par savu dzīvību, kad tikai tā nāktu par labu manai mīļajai latvju tautai.

Manu rakstu pēlējiem es aizrādu uz Krilova fabulā tēloto «Ziņkārīgo», kuŗš 3 stundas apskatījis mūzeju un saredzējis tajā tikai «kukainīšus, knišļus, mārītes un daudzus citus kustoņus, kas vēl mazāki par kniepadatas galvu,» bet gaŗām palaidis nepamanītu ziloni. Patiesi, viens otrs manu grāmatu kritiķis vai recenzents sameklē tikai kādus manus atsevišķus sīkus izteicienus un pēc tiem atzīst visus manus ražojumus par mazvērtīgiem, nederīgiem vai pat kaitīgiem, bet palaiž gaŗām nepamanītas manas lielākās domas, kuŗas izpaužas visā manā garīgā darbā. Tāpēc nelabvēļiem es ieteicu visvairāk meklēt manā mūzejā lietas, kas «lielākas par kniepadatas galvu».

Savās «gaitās un atziņās» es aprakstu daudzus sabiedrības trūkumus un atstāstu savu cīņu par to novēršanu. Tiešām, viena otra nepilnība ātrāk vai lēnāk izzūd no mūsu tautas dzīves. Par to es patiesi no sirds līksmoju. Vispār, es esmu nācis pie noteikta slēdziena, ka, neraugoties uz dažādiem šķēršļiem, manā dzīvības laikā latvju tauta kultūras, labklājības un vienības apziņas attīstībā ir gājusi milzīgiem soļiem uz priekšu. Tas man mūža vakarā ir lielākais gandarījums.

Mana karstākā vēlēšanās ir tā, ka latvju tauta panāktu nācijas viengabalību, pasargātu rāsas asiņu tīrību, atbrīvotos no ieklīdušo cittautiešu atkarības, sekotu vienīgi ideālistiskajam pasaules uzskatam, cieši turētos pie senču tikumiem, izkoptu savu īpatnējo kultūru, pastāvīgi būtu skaidrā prātā un nekad nepakļautos nekādām svešām un pārvalstiskām varām. Ar šiem manai sirdij dārgiem centieniem vienmēr ir bijušas, ir un būs saistītas manas gaitas un atziņas.

Satura rādītājs.

		Lappuse.
1.	Vecāku un baznīcas ietekme	3
2.	Dzīvojamā māja	7
3.	Dzīve kalpu istabā	8
4.	Rosme dzimtā sētā	10
5.	Mācīšanās mājā un skolā	12
6.	Skološana un audzināšana Baltijas skolotāju seminārā	13
7.	Paidagōģiskā darbība Suntāžos, Talsos, Ilūkstē un Jelgavā	15
8.	Izglītības turpināšana Viļņas skolotāju institūtā	16
9.	Speciālizēšanās Tartū, Rīgā un ārzemēs	18
10.	Manas jaunās dzīvo valodu mācīšanas metodes	20
11.	Mani raksti	42
12.	Komandējumi uz ārzemēm ar zinātnisku nolūku	51
13.	Darbība Vidzemes tautskolotāju savstarpējās palīdzības biedrībā	52
14.	Latvijas skolotāju biedrības slidenais ceļš	66
15.	Latviešu izglītības biedrības nodibināšana	77
16.	Lauku izglītības biedrību kultūras laikmets	83
17.	Pirmās latvju lauku vidusskolas nodibināšana	97
18.	Cīņa par un pret lauku vidusskolām	102

Lappuse.

19. Biržu (Madonas) izglītības biedrība 105
20. Kā es tapu par dzērāju un kā par nedzērāju 165
21. Kā es tapu par smēķētāju un kā par nesmēķētāju 169
22. Kā es tapu par atturības apustuli 172
23. Manas 4 tapšanas 174
24. Mana pirmā atturības darbība 175
25. Vidzemes antialkoholiskā biedrība manā vadībā no 1910.—1913. g. . 182
26. Mans atturībai veltītais rakstiskais un mutiskais vārds 197
27. Ideālistiskā un materiālistiskā cīņa LPB 207
28. Runasvīriem spēks rokā 220
29. Politika un intrigas atturības maskā 227
30. Mana savrūpā atturības darbība 232
31. Atturīgu sabiedrisku darbinieku sagatavošana augstskolā 236
32. Pretalkohola kustība baznīcā 258
33. Baznīcas nosusināšanas nepieciešamība 278
34. Latvijas pretalkohola un pretnikotīna biedrības savdabība . . . 289
35. Vācu, krievu un latvju atturības sadarbe 303
36. Atturības biedrību apvienošanās principi un to izvešana dzīvē . . 308
37. Cenas izsitēju tipi atturības biedrībās 313
38. Rīgas pilsētas domes žūpības apkaŗošanas komisija manā vadībā no 1924.—1927. g. 326
39. Deleģējumi uz starptautiskiem pretalkohola kongresiem 342
40. Narkotiķi-bohēmieši kā tautai dzīves ceļa rādītāji 354
41. Periodiskās preses loma atturības kustībā 367
42. 1905. gada revolūcijas atmiņas un novērtējumi 395
43. Latvju revolūcijas neredzamie dzinējspēki un to redzamie kalpi . . 417
44. «Krievu atbrīvošanās kustība» 20. gadsimtā 436
45. «Pasaules slepenās valdības» «slepenā diplomatija» 458
46. Saliskā un kontinentālā masonisma iedarbība 467
47. Masonības un žīdietības pasaules iekaŗošanas vienotā fronte . . . 470
48. Ciones gudro protokolu politika 480
49. Acu atdarīšana par brīvmūrniecību 497
50. Antisemitiskais noskaņojums 521
51. Ariešu morāle pret revolūcijām, pret grautiņiem, pret kūdīšanām, pret provokācijām un pret pagrīdes darbību 559
52. Bēgļu gaitas 574
53. 1917. g. revolūcijas pirmās latvju kontrrevolūcionāra izlietās asinis 578
54. Rīgas krišana 581
55. Uzstāšanās pret A. Niedras valdību 582
56. Cerība uz K. Ulmaņa valdību 590
57. Ticības vērtību aizstāvēšana 601
58. Namīpašnieku organizēšana un vadīšana 645
59. Politiskā darbība pēckaŗa laikmetā 659
60. Ceļojumi pa tāļām zemēm 714
61. Manu gaitu un darbu autoritātīvs novērtējums 740
62. Pēcvārds 741

1945.25.1
271

LATVIJAS NACIONALA BIBLIOTEKA
0307099403

San. 2.